INSTITUT ZA IZUČAVANJE RELIGIJE

„ŽELJENI SVIH NARODA“ KOMENTARI JEVANĐELJA

„Željeni svih naroda će doći, i napuniću ovaj dom slavom, kaže Gospod nad vojskama.“ (Hagaj 2:7)

Naziv djela:
Željeni svih naroda – Komentari Jevanđelja

Priređivač:
Pavle Simović

Izdavač:
Institut za izučavanje religije
www.religija.me

Dizajn korica i priprema za štampu:
Pavle Simović

Štampa:
„Donat Graf“ Beograd

Prvo izdanje, 2024. godine

Sadržaj

Hronologija događaja iz Jevanđelja 7
OD PRIJE ROĐENJA ISUSA DO POČETKA NJEGOVE SLUŽBE
1. Rođenje Isusa Hrista 15
2. Isusov rodoslov u jevanđeljima po Mateju i Luki 29
3. Događaji koji su obilježili Isusove rane godine 34
4. Početak Isusove javne službe 48
5. Hristovo kušanje od Sotone 62
6. Hristovi prvi učenici 71
7. Isusovo prvo čudo i incident u hramu 80
8. Razgovor sa Nikodimom – neophodnost novorođenja.....89
9. Neprihvatanje od mještana i rodbine 98
10. Susret sa Samarićankom i iscjeljenje „na daljinu“ 107
11. Iscjeljenje gubavca i paralitičara 120
12. Iscjeljenje u Betezdi i tenzije sa Jevrejima 132
ISUSOVA VELIKA SLUŽBA NA SJEVERU
13. Kontroverze oko subote 144
14. Izbor dvanaest apostola 151
15. Propovijed na Gori 158
16. Sluga centuriona ozdravio, sin udovice podignut iz mrtvih 206
17. Isus otklanja Jovanove sumnje 213
18. Teško privilegovanima i „blagi Hristov jaram“ 223
19. Grešna žena pomazuje Isusa 228
20. Isus optužen za saradnju sa Sotonom 237
21. Zahtjev za znakom 246
22. Čuvene parabole o Kraljevstvu nebeskom.....250
23. Umireno more 268
24. Demonizovani Gadarinac 273
25. Jairova kćer podignuta i žena sa krvarenjem izliječena 279
26. Iscjeljenje dvojice slijepih i nijemog demonizovanog čovjeka 289
27. Slanje Dvanaestorice 292
28. Pogubljenje Jovana Krstitelja 307
29. Hranjenje pet hiljada i hodanje po vodi 312
30. Duhovne istine i pad nezdravog entuzijazma 321
31. Osuda ljudskih tradicija na štetu Božje Riječi.....332
32. Iscjeljenja kćeri Sirofeničanke i unesrećenog u Dekapolisu 342
33. Nahranjeno četiri hiljade 348
34. Pogrešan fokus učenika i iscjeljenje slijepca 351
35. Priznanje Hrista, temelj Zajednice, najava smrti i Kraljevstva 356

36. Preobraženje i daljnji vezani događaji 365
37. Učenici se nadmeću oko prestiža – Hristove pouke 377
38. Završnica službe u Galileji 389
ISUSOVA SLUŽBA NA JUGU
39. Praznik sjenica 399
40. Oprost preljubnici – Isus „svjetlost svijeta“ 410
41. Nevjerstvo u Hrista i duhovno „očinstvo“ 417
42. Izlečenje rođenog slijepca i konsekvence tog slučaja 430
43. Dobri pastir 442
44. Služba sedamdesetorice 453
45. Priča o milosrdnom Samarićaninu 461
46. Još pouka o molitvi i osuda pismoznalaca i fariseja 467
47. Isus se bavi prioritetima, pohlepom, brigom i budnošću 477
48. Pokajanje, bezrodna smokva, iscjeljenje u subotu i parabole 494
49. Podučavanje na povratku u Jerusalim 500
50. Iscjeljenje čovjeka sa vodenom bolešću i odnosne parabole 507
51. Parabole o izgubljenoj ovci, novčiću, sinu 516
52. Parabole o nepravednom upravitelju, bogatašu i Lazaru 526
53. Sablazni, pouke o služenju, vjeri, uticaju 537
54. Uskrsavanje Lazara i reakcije na to 541
55. Deset gubavaca i pouke o dolazećem kraljevstvu 554
56. Parabole: Uporna udovica; farisej i poreznik 561
57. Doktrina o razvodu 565
58. Isus blagosilja djecu i odgovara na prigovore 570
59. Bogati mladić 572
60. Radnici u jedanaestom satu 579
61. Isus predviđa svoje stradanje, smrt i uskrsnuće 583
62. Ambicija Jakova i Jovana 586
63. Slijepi Bartimej izliječen 591
64. Razgovor sa Zakhejem i parabola o polaganju računa 595
65. Marija pomazuje Isusa i zavjera za ubistvo Lazara 601
POSLEDNJA SEDMICA U JERUSALIMU, USKRSENJE I UZNESENJE
66. Trijumfalni ulazak u Jerusalim 605
67. Hram opet očišćen i smokva prokleta 618
68. Sanhedrin izaziva Isusa – odgovori u parabolama 624
69. Danak cezaru 634
70. Sadukeji dovode u pitanje uskrsnuće 638
71. Najveći nauk u Zakonu 643
72. Hrist i David 649
73. Isusova poslednja propovijed: osuda vjerskih vođa 651
74. Isus govori o budućnosti 663

75. Parabole: Deset djevica, talanti, Sudnji dan 678
76. Isus govori o raspeću na Pashu, starješine planiraju njegovo hapšenje, Juda ugovara izdaju 692
77. Poslednja Isusova Pasha 696
78. Pranje nogu i ustanova Gospodnje večere 701
79. Juda otkriven, upozorenja na odricanje od Hrista 709
80. Put, Istina i Život 718
81. Vinogradar, čokot i loze i priprema učenika za budućnost 730
82. Hristova posrednička molitva 745
83. Agonija u Getsimaniji 755
84. Izdaja, hapšenje, dezerterstvo 761
85. Prvo ispitivanje kod Ane 766
86. Suđenje ispred Kajafe i Vijeća i poniženja 769
87. Petrovo trostruko poricanje 776
88. „Zvanična“ osuda Vijeća i Judino samoubistvo 780
89. Pred Pilatom i Herodom Antipom 786
90. Drugo pojavljivanje pred Pilatom i ruganje rimskih vojnika 794
91. Odvođenje na Golgotu 803
92. Događaji na krstu i Isusova smrt 809
93. Isusova sahrana i osiguravanje groba 822
94. Hristovo uskrsenje 828
95. Putnici za Emaus.....837
96. Isusovo pojavljivanje desetorici učenika bez Tome i kasnije sa Tomom 843
97. Isusovo pojavljivanje sedmorici učenika kod Galilejskog jezera 850
98. Svjedoci i dokazi Isusovog uskrsenja 856
99. Veliki nalog 864
100. Hristovo uznesenje 872

Hronologija događaja iz Jevanđelja

UVOD

- Lukin uvod (Luka 1:1-4)
- Hristovo pretpostojanje prije utjelovljenja (Jovan 1:1-3, 9-14). Ostale reference koje potvrđuju Hristovo pretpostojanje: Jovan 3:13; 6:33, 38, 62; 8:23, 58-59; 16:28; 17:5; Rimljanima 8:3; Galatima 4:4; Kološanima 1:16-17; Jevrejima 1:2-6; 1. Jovanova 1:2.
- Genealogija Isusa Hrista (do Marije – Matej 1:1-17; do Josifa – Luka 3:23-38)

ROĐENJE I RANI ŽIVOT JOVANA I KRSTITELJA I ISUSA

- Najava rođenja Jovana (Luka 1:5-25)
- Najava rođenja Isusa djevici Mariji (Luka 1:26-38)
- Pjesma Elizabete Mariji (Luka 1:39-45)
- Marijina pjesma hvale (Luka 1:46-56)
- Rođenje, djetinjstvo i svrha za budućnost Jovana Krstitelja (Luka 1:57-80)
- Najava Isusovog rođenja Josifu (Matej 1:18-25)
- Rođenje Isusa Hrista (Matej 1:24-25; Luka 2:1-17)
- Objava anđela (Luka 2:8-14)
- Posjeta anđela pastirima (Luka 2:15-20)
- Isusovo obrezivanje (Luka 2:21)
- Prva posjeta hramu uz zahvale Simeona i Ane (Luka 2:22-38)
- Posjeta mudraca (Matej 2:1-12)
- Bjekstvo u Egipat i masakr nevine djece (Matej 2:13-18)
- Od Egipta do Nazareta sa Isusom (Matej 2:19-23; Luka 2:39)
- Isusovo djetinjstvo (Luka 2:40, 51)
- Isus, u dobi od 12 godina, posjećuje hram (Luka 2:41-50)
- Izvještaj o Isusovom odrastanju i adolescenciji (Luka 2:51-52)

SLUŽBA JOVANA KRSTITELJA (26-28. n.e.)

- Početak Jovanove službe (Matej 3:1; Marko 1:1-4; Luka 3:1-2; Jovan 1:19-28)
- Jovanova poruka (Matej 3:2-12; Marko 1:2-8; Luka 3:3-14)
- Njegova slika Isusa (Matej 3:11-12; Marko 1:7-8; Luka 3:15-18; Jovan 1:26-27)
- Njegova hrabrost (Matej 14:4-12; Luka 3:19-20)

POČETAK ISUSOVE SLUŽBE (27. n.e.)

- Isus kršten (Matej 3:13-17; Marko 1:8-11; Luka 3:21-23; Jovan 1:29-34)
- Isusovo kušanje (Matej 4:1-11; Marko 1:12-13; Luka 4:1-13)
- Poziva prve učenike (Jovan 1:35-51)
- Prvo čudo (Jovan 2:1-11)
- Prvi boravak u Kapernaumu (Jovan 2:12)
- Prvo čišćenje hrama (Jovan 2:13-22)
- Primljen u Jerusalimu (Jovan 2:23-25)
- Poučava Nikodima o novorođenju (Jovan 3:1-21)
- Zajedničko služenje sa Jovanom Krstiteljem (Jovan 3:22-36)
- Odlazi u Galileju (Matej 4:12; Marko 1:14; Luka 4:14; Jovan 4:1-4)
- Samarićanka kod Jakovljevog bunara (Jovan 4:5-42)
- Vraća se u Galileju (Marko 1:15; Luka 4:15)

ISUSOVA SLUŽBA NA SJEVERU (28-30. n.e.)

- Iscjeljenje plemićkog sina (Jovan 4:46-54)
- Odbijen u Nazaretu (Luka 4:16-30)
- Premješta se u Kapernaum (Matej 4:13-17)
- Četvorica postaju ribari ljudi (Matej 4:18-22; Marko 1:16-20; Luka 5:1-11)
- Demonizovani iscijeljen na Šabat (Marko 1:21-28; Luka 4:31-37)
- Petrova tašta izliječena, plus drugi (Matej 8:14-17; Marko 1:29-34; Luka 4:38-41)
- Prvi propovjednički obilazak Galileje (Matej 4:23-25; Marko 1:35-39; Luka 4:42-44)
- Gubavac izliječen i odgovor zabilježen (Matej 8:1-4; Marko 1:40-45; Luka 5:12-16)
- Iscjeljenje paralitičara (Matej 9:1-8; Marko 2:1-12; Luka 5:17-26)
- Pozivanje i prijem kod Mateja (Matej 9:9-13; Marko 2:13-17; Luka 5:27-32)
- Učenici branjeni putem parabole (Matej 9:14-17; Marko 2:18-22; Luka 5:33-39)
- Isus ide u Jerusalim na Purim; iscjeljenje hromog u Betezdi (Jovan 5:1-47)
- Očupano klasje izaziva kontroverzu oko subote (Matej 12:1-8; Marko 2:23-28; Luka 6:1-5)
- Iscjeljenje osušene ruke izaziva još jednu kontroverzu oko subote (Matej 12:9-14; Marko 3:1-6; Luka 6:6-11)
- Mnoštvo izliječeno (Matej 12:15-21; Marko 3:7-12; Luka 6:17-19)
- Dvanaest apostola odabrano nakon noćne molitve (Marko 3:13-19; Luka 6:12-16)
- Propovijed na gori (Matej 5 – 7; Luka 6:20-49)

- Centurionov sluga je ozdravio (Matej 8:5-13; Luka 7:1-10)
- Podiže udovičinog sina iz mrtvih (Luka 7:11-17)
- Isus otklanja Jovanove sumnje (Matej 11:2-19; Luka 7:18-35)
- Teško privilegovanima (Matej 11:20-30)
- Grešna žena pomazuje Isusa (Luka 7:36-50)
- Još jedan obilazak Galileje (Luka 8:1-3)
- Isus optužen za saradnju sa Sotonom (Matej 12:22-37; Marko 3:20-30; Luka 11:14-24)
- Isusov odgovor na zahtjev za znakom (Matej 12:38-45; Luka 11:29-36)
- Majka i braća traže prijem (Matej 12:46-50; Marko 3:31-35; Luka 8:19-21)
- Čuvene parabole o sijaču, sjemenu, kukolju, gorušicinom sjemenu, kvascu, blagu, biseru, mreži, svjetiljci (Matej 13:1-52; Marko 4:1-34; Luka 8:4-18)
- Umireno more (Matej 8:23-27; Marko 4:35-41; Luka 8:22-25)
- Izliječen demonizovani Gadarinac (Matej 8:28-34; Marko 5:1-20; Luka 8:26-39)
- Jairova kćer podignuta i žena sa krvarenjem izliječena (Matej 9:18-26; Marko 5:21-43; Luka 8:40-56)
- Vraćen vid dvojici slijepih muškaraca (Matej 9:27-31)
- Nijemi demonizovani čovjek iscijeljen (Matej 9:32-34)
- Drugo odbacivanje Hrista u Nazaretu (Matej 13:53-58; Marko 6:1-6)
- Slanje Dvanaestorice (Matej 9:35 – 11:1; Marko 6:6-13; Luka 9:1-6)
- Herod odrubljuje glavu Jovanu Krstitelju (Matej 14:1-12; Marko 6:14-29; Luka 9:6-9)
- Povratak Dvanaestorice, Isus se povlači; nahranjeno pet hiljada (Matej 14:13-21; Marko 6:30-44; Luka 9:10-17; Jovan 6:1-14)
- Hodanje po vodi (Matej 14:22-33; Marko 6:45-52; Jovan 6:15-21)
- Iscijeljen bolesnik iz Genizareta (Matej 14:34-36; Marko 6:53-56)
- Vrhunac popularnosti prolazi u Galileji (Jovan 6:22-66)
- Napadnuta tradicija (Matej 15:1-20; Marko 7:1-23)
- Prekinut odmor u Fenikiji: Sirofeničanka iscijeljena (Matej 15:21-28; Marko 7:24-30)
- Iscjeljenje unesrećenog u Dekapolisu (Matej 15:29-31; Marko 7:31-37)
- Nahranjeno četiri hiljade (Matej 15:32-39; Marko 8:1-9)
- Fariseji pojačavaju napad (Matej 16:1-4; Marko 8:10-13)
- Osuđena nemarnost učenika; slijepac iscijeljen (Matej 16:5-12; Marko 8:14-26)
- Petar priznaje da je Isus Hrist (Matej 16:13-20; Marko 8:27-30; Luka 9:18-21; Jovan 6:67-71)
- Isus proriče svoju smrt (Matej 16:21-26; Marko 8:31-38; Luka 9:22-25)

- Kraljevstvo obećano (Matej 16:27-28; Marko 9:1; Luka 9:26-27)
- Preobraženje (Matej 17:1-13; Marko 9:2-13; Luka 9:28-36)
- Epileptičar iscijeljen (Matej 17:14-21; Marko 9:14-29; Luka 9:37-42)
- Opet govori o smrti, uskrsnuću (Matej 17:22-23; Marko 9:30-32; Luka 9:43-45)
- Porez plaćen (Matej 17:24-27)
- Učenici se nadmeću oko prestiža; Isus definiše veličinu; također strpljenje, odanost, oprost (Matej 18:1-35; Marko 9:33-50; Luka 9:46-50)
- Isus odbija savjete braće (Jovan 7:2-9)
- Odlazak iz Galileje i odbacivanje od Samarićana (Matej 19:1; Luka 9:51-56; Jovan 7:10)
- Zahtjevi učeništva (Luka 9:57-62; Matej 8:18-22)

ISUSOVA SLUŽBA NA JUGU (29-30. n.e.)

- Praznik sjenica (Jovan 7:2-53)
- Oprost preljubnici (Jovan 8:1-11)
- Hrist – Svjetlost svijeta (Jovan 8:12-20)
- Fariseji ne mogu ispuniti proročanstvo pa pokušavaju uništiti proroka (Jovan 8:21-59)
- Čovjek rođen slijep, izliječen; konsekvence tog slučaja (Jovan 9:1-41)
- Parabola o Dobrom pastiru (Jovan 10:1-21)
- Služba sedamdesetorice (Luka 10:1-24)
- Priča o dobrom Samarićaninu (Luka 10:25-37)
- Gostoprimstvo Marte i Marije (Luka 10:38-42)
- Još jedna pouka o molitvi (Luka 11:1-13)
- Isus optužen za vezu s Balzevuvom (Luka 11:14-36)
- Osuda pismoznalaca i fariseja (Luka 11:37-54)
- Isus se bavi licemjerjem, pohlepom, brigom i budnošću (Luka 12:1-59)
- Pokajati se ili propasti (Luka 13:1-5)
- Bezrodna smokva (Luka 13:6-9)
- Zgrčena žena iscijeljena u subotu (Luka 13:10-17)
- Parabole o sjemenu gorušice i kvascu (Luka 13:18-21)
- Praznik posvećenja (Jovan 10:22-39)
- Povlačenje iza Jordana u Pereju (Jovan 10:40-42)
- Počinje podučavanje na povratku u Jerusalim sa posebnim riječima o Herodu (Luka 13:22-35)
- Obrok sa farisejskim poglavarem prilika za iscjeljenje čovjeka sa vodenom bolešću; parabole o magarcu, najboljem mjestu i velikoj večeri (Luka 14:1-24)

- Zahtjevi sledbeništva (Luka 14:25-35)
- Parabole o izgubljenoj ovci, novčiću, sinu (Luka 15:1-32)
- Parabole o nepravednom upravitelju, bogatašu i Lazaru (Luka 16:1-31)
- Pouke o služenju, vjeri, uticaju (Luka 17:1-10)
- Uskrsavanje Lazara (Jovan 11:1-44)
- Reakcija na to: Isusovo povlačenje (Jovan 11:45-54)
- Počinje poslednje putovanje u Jerusalim preko Samarije i Galileje (Luka 17:11)
- Liječi deset gubavaca (Luka 17:12-19)
- Lekcije o dolazećem kraljevstvu (Luka 17:20-37)
- Parabole: Uporna udovica, farisej i poreznik (Luka 18:1-14)
- Doktrina o razvodu (Matej 19:1-12; Marko 10:1-12)
- Isus blagosilja djecu: Prigovori (Matej 19:13-15; Marko 10:13-16; Luka 18:15-17)
- Bogati mladić (Matej 19:16-30; Marko 10:17-31; Luka 18:18-30)
- Radnici u jedanaestom satu (Matej 20:1-16)
- Isus predviđa smrt i uskrsnuće (Matej 20:17-19; Marko 10:32-34; Luka 18:31-34)
- Ambicija Jakova i Jovana (Matej 20:20-28; Marko 10:35-45)
- Slijepi Bartimej izliječen (Matej 20:29-34; Marko 10:46-52; Luka 18:35-43)
- Razgovor sa Zakhejem (Luka 19:1-10)
- Parabola: polaganje računa (Luka 19:11-27)
- Isus se vraća kući Marije i Marte (Jovan 11:55 – 12:1)
- Zavjera za ubistvo Lazara (Jovan 12:9-11)

POSLEDNJA SEDMICA U JERUSALIMU, USKRSENJE I UZNESENJE (proljeće 30. n.e.)

- Trijumfalni ulazak u Jerusalim (Matej 21:1-9; Marko 11:1-11; Luka 19:28-44; Jovan 12:12-19)
- Hram opet očišćen i smokva prokleta (Matej 21:10-19; Marko 11:12-18; Luka 19:45-48)
- Privlačnost žrtve (Jovan 12:20-50)
- Uvelo drvo smokve svjedoči (Matej 21:20-22; Marko 11:19-26)
- Sanhedrin izaziva Isusa. Odgovori u parabolama: Dva sina, zli vinogradari i brak (Matej 21:23 – 22:14; Marko 11:27 – 12:12; Luka 20:1-19)
- Danak Cezaru (Matej 22:15-22; Marko 12:13-17; Luka 20:20-26)
- Sadukeji dovode u pitanje uskrsnuće (Matej 22:23-33; Marko 12:18-27; Luka 20:27-40)
- Fariseji postavljaju pitanja o najvećem nauku u Zakonu (Matej 22:34-40;

Marko 12:28-34)

- Isus i David (Matej 22:41-46; Marko 12:35-37; Luka 20:41-44)
- Isusova poslednja propovijed (Matej 23:1-39; Marko 12:38-40; Luka 20:45-47)
- Udovičina lepta (Marko 12:41-44; Luka 21:1-4)
- Isus govori o budućnosti (Matej 24:1-51; Marko 13:1-37; Luka 21:5-36)
- Parabole: Deset djevica, talanti, Sudnji dan (Matej 25:1-46)
- Isus govori o datumu raspeća (Matej 26:1-5; Marko 14:1-2; Luka 22:1-2)
- Pomazanje od strane Marije na Simonovoj gozbi (Matej 26:6-13; Marko 14:3-9; Jovan 12:2-8)
- Juda ugovara izdaju (Matej 26:14-16; Marko 14:10-11; Luka 23:3-6)
- Priprema za Pashu (Matej 26:17-19; Marko 14:12-16; Luka 22:7-13)
- Pasha pojedena, ljubomora ukorena (Matej 26:20; Marko 14:17; Luka 22:14-16, 24-30)
- Pranje nogu (Jovan 13:1-20)
- Juda otkriven, nedostaci (Matej 26:21-25; Marko 14:18-21; Luka 22:21-23; Jovan 13:21-30)
- Isus upozorava na dalje dezertiranje; izjave odanosti (Matej 26:31-35; Marko 14:27-31; Luka 22:31-38; Jovan 13:31-38)
- Institucija Večere Gospodnje (Matej 26:26-29; Marko 14:22-25; Luka 22:17-20)
- Poslednji govor apostolima i zastupnička molitva (Jovan 14:1 – 17:26)
- Agonija u Getsimaniji (Matej 26:30, 36-46; Marko 14:26, 32-42; Luka 22:39-46; Jovan 18:1)
- Izdaja, hapšenje, dezerterstvo (Matej 26:47-56; Marko 14:43-52; Luka 22:47-53; Jovan 18:2-12)
- Prvo ispitivanje kod Ane (Jovan 18:12-14, 19-23)
- Suđenje ispred Kajafe i Savjeta; uslijedila poniženja (Matej 26:57-68; Marko 14:53-65; Luka 22:54, 63-65; Jovan 18:24)
- Petrovo trostruko poricanje (Matej 26:58, 69-75; Marko 14:54, 66-72; Luka 22:54-62; Jovan 18:15-18, 25-27)
- Osuda Vijeća (Matej 27:1; Marko 15:1; Luka 22:66-71)
- Judino samoubistvo (Matej 27:3-10; Djela 1:18-19)
- Prvo pojavljivanje pred Pilatom (Matej 27:2, 11-14; Marko 15:1-5; Luka 23:1-7; Jovan 18:28-38)
- Isus pred Herodom (Luka 23:6-12)
- Drugo pojavljivanje pred Pilatom (Matej 27:15-26; Marko 15:6-15; Luka 23:13-25; Jovan 18:39 – 19:16)
- Ruganje rimskih vojnika (Matej 27:27-30; Marko 15:16-19)

- Odvođenje na Golgotu (Matej 27:31-34; Marko 15:20-23; Luka 23:26-33; Jovan 19:16-17)
- Šest događaja prva tri sata na krstu (Matej 27:35-44; Marko 15:24-32; Luka 23:33-43; Jovan 19:18-27)
- Poslednja tri sata na krstu (Matej 27:45-50; Marko 15:33-37; Luka 23:44-46; Jovan 19:28-30)
- Događaji koji prate Isusovu smrt (Matej 27:51-56; Marko 15:38-41; Luka 23:45-49)
- Isusova sahrana (Matej 27:57-60; Marko 15:42-46; Luka 23:50-54; Jovan 19:31-37)
- Grobnica zapečaćena (Matej 27:61-66; Luka 23:55-56)
- Žene posmatraju (Marko 15:47)
- Žene posjećuju grobnicu (Matej 28:1-10; Marko 16:1-8; Luka 24:1-11)
- Petar i Jovan vide prazan grob (Luka 24:12; Jovan 20:1-10)
- Isusovo javljanje Mariji Magdaleni (Marko 16:9-11; Jovan 20:11-18)
- Isusovo pojavljivanje drugim ženama (Matej 28:9-10)
- Izvještaj stražara o uskrsnuću (Matej 28:11-15)
- Isusovo pojavljivanje dvojici učenika na putu za Emaus (Marko 16:12-13; Luka 24:13-35)
- Isusovo pojavljivanje desetorici učenika bez Tome (Marko 16:14; Luka 24:36-43; Jovan 20:19-25)
- Pojavljivanje učenicima s Tomom (Jovan 20:26-31)
- Isusovo pojavljivanje sedmorici učenika kod Galilejskog jezera (Jovan 21:1-25)
- Pokazivanje pred pet stotina svjedoka (1. Korinćanima 15:3-8)
- Veliki nalog (Matej 28:16-20; Marko 16:15-18; Luka 24:44-49)
- Hristovo uznesenje (Marko 16:19-20; Luka 24:50-53; Djela 1:3-11)

Koliko je trajala Isusova javna služba?

Biblija nam ne govori tačan broj dana u kojima je Isus Hrist služio u javnoj službi. Međutim, pažljiv pogled na hronološke podatke otkrivene u jevanđeljima omogućava nam da rekonstruišemo vremensku liniju sa dobrim stepenom tačnosti.

Za početak, Luka je primijetio da je služba Jovana Krstitelja počela 15. godine vladavine Tiberija Cezara, a to je bila 26/27. godina naše ere. Isus je počeo služiti ubrzo nakon tog vremena, otprilike u dobi od 30 godina (Luka 3:23). Njegovo raspeće se dogodilo 30/31. godine naše ere, što ukazuje da se njegova javna služba odvijala u vremenskom okviru 27-31.

Naučnici primjećuju da ako je Isus započeo svoju javnu službu početkom 27. godine naše ere i umro u proljeće 30. godine naše ere, njegova bi služba trajala ukupno 3½ godine (uključujući njegovo uskrsnuće, 40 dana pojavljivanja i uznesenje).

Daljnji dokazi za ovo okvirno vrijeme mogu se naći i u jevrejskim praznicima. U Jovanovom jevanđelju, Isusova služba se veže za najmanje tri godišnje Pashe (Jovan 2:13; 6:4; 11:55-57). U vrijeme prve Pashe koja se spominje u Jovanu 2:13, Isus je već bio kršten, proveo je 40 dana kušan u pustinji, počeo je propovijedati u raznim gradovima i selima (Matej 4:17), odabrao je svoje prve sledbenike (Jovan 1:35-51), izvršio je svoje prvo čudo u Kani u Galilejskoj (Jovan 2:1-11) i otputovao u Kapernaum sjeverno od Galilejskog mora (Jovan 2:12). Ovi napori bi pokrili tok od nekoliko mjeseci, dodajući dovoljno vremena da se lako uklope u gore navedene 3½ godine.

Ovaj vremenski okvir takođe je u skladu sa proročanstvom o 70 sedmica iz Danila 9:24-27, odnosno 490 doslovnih godina koje obuhvataju period od 457. p.n.e. do 34. n.e. 7+62 sedmice (483 godine) dopiru do 27. godine, kada Mesija otpočinje svoju javnu službu, u polovini poslednje sedmice (3,5 godine kasnije) Hristova žrtva ispunjava i ukida tipske žrtve i prinose, te napokon na kraju druge polovine sedmice (34. godine) kamenovanjem Stefana i odbacivanjem jevanđelja završava vrijeme milosti za Jevreje kao naciju.

Napomena: Svi biblijski citati dati su iz Biblije Novi revidirani prevod, u izdanju Instituta za izučavanje religije, ukoliko nije drugačije naznačeno.

OD PRIJE ROĐENJA ISUSA DO POČETKA NJEGOVE SLUŽBE

1. Rođenje Isusa Hrista

Nakon što je zaključio Isusov rodoslov do Marije,[1] Matej počinje pričati Isusov život od samog početka: Isusovo čudesno začeće. Matej ne provodi ni približno toliko vremena predstavljajući Mariju kao Lukino jevanđelje. Umjesto toga, on fokusira priču na Josifa i njegov odgovor na iznenađujuće vijesti.

Vjeridba je u jevrejskoj kulturi bila obavezujući sporazum, često između oca nevjeste i budućeg muža. Bio je to daleko ozbiljniji angažman od modernog koncepta. Ako je žena spavala sa drugim muškarcem tokom perioda zaruka, za nju se govorilo da je kriva za preljubu.

U početku, Josif nije shvatio da je Marijina trudnoća djelo začeća Duhom svetim. Znao je samo da se „pokazalo da je trudna". To ga je stavilo u teško mjesto u odlučivanju šta će učiniti u vezi s njihovim predstojećim vjenčanjem. Prirodno, zdravorazumsko objašnjenje za tu situaciju je da je Marija bila nevjerna. Tek kada anđeoski glasnik obavijesti Josifa, on shvata punu istinu (Matej 1:20).

Čini se da je Josifov prvi odgovor ublažen saosjećanjem. Umjesto da pravi skandal od Marije, njegova početna misao je da diskretno okonča zaruke (Matej 1:19).

Za Josifa se kaže da je „pravedan čovjek". Možda se osjećao povrijeđenim i izdanim, ali očigledno nije pobjesnio ili poželio da povrijedi Mariju, iako su svi znakovi ukazivali na ono što je u njihovoj kulturi predstavljalo preljubu. Naprotiv, čini se da ne želi dodatnu sramotu za nju ako može pomoći. Ovo izgleda izuzetno ljubazno, s obzirom na okolnosti. Dio ove ljubaznosti mogao je biti to što je Marija vjerovatno bila mnogo mlađa od Josifa. To ne znamo sa sigurnošću, a ovakvi bračni aranžmani su bili uobičajeni, čak i kada je postojala razlika u godinama. Ipak, to je moguće objašnjenje zašto Josif nestaje iz narativa jevanđelja do trenutka kada je Isus odrastao.

Saosjećanje nije zahtijevalo od Josifa da se oženi sa naizgled nevjernom ženom. Umjesto toga, namjeravao je da se razvede od nje što je tiše moguće. Nije imao namjeru da javno objavljuje zašto zakonskim putem prekida njihov sporazum. Činjenica da su za to bili potrebni papiri za razvod pokazuje koliko je vjeridba bila obavezujuća u tadašnjoj kulturi.

Međutim, prije nego što je preduzeo tu akciju, anđeo Gospodnji se pojavljuje u jednom od Josifovih snova. Ovo nije poslednji put da će Josif doživjeti iskustvo da ga

[1] Vidi: „Isusov rodoslov u jevanđeljima po Mateju i Luki".

Bog vodi preko anđeoskog glasnika u snu. Ovaj anđeo ima vrlo specifičnu poruku za Josifa: Ne razvodi se od Marije!

Konkretnije, anđeo Josifa naziva Davidovim sinom, što podržava Matejevu poruku da je i Isus direktan Davidov potomak. Anđeo govori Josifu da se ne boji uzeti Mariju za ženu, uprkos njegovoj opravdanoj zabrinutosti oko njene trudnoće i šta to znači za njen karakter i pouzdanost. Anđeo otkriva Josifu šta se zaista dešava. Ona nije trudna zbog seksa sa drugim muškarcem. Beba začeta u njoj čudesno je data od Boga Duhom svetim. Duh često u Svetom pismu predstavlja Božju prisutnost i silu (vidi: Postanje 1:2; Psalam 139:7; Ezekijel 37:5,13,14; Luka 1:35; Jovan 15:26; Rimljanima 8:11).

Anđeo nastavlja u 21. stihu sa više detalja. Beba je dječak. „Ti ćeš mu dati ime Isus," rekao je anđeo, „jer će on svoj narod spasti od grijeha njihovih." Grčko ime Isus izvedeno je od istog hebrejskog imena od kojeg smo dobili ime „Jošua" ili Ješua". Ovo ime znači „Jehova spašava". Anđelovo otkrivenje Josifu je specifično: ne da će Isus osloboditi svoj narod, Jevreje, u nekom opštem smislu. Anđeo ne kaže da će Isus okončati izraelsko ropstvo pod Rimom. Predviđanje je da će Hrist spasiti svoj narod od njihovih grijeha.

Matejevo jevanđelje će jasno pokazati da je spasenje od grijeha bilo potrebno mnogo više od spasenja od Rima.

Ovo uklanja Josifovu zabrinutost da je Marija bila nevjerna i prekida njegove planove da se diskretno razvede od nje (Matej 1:19).

Drevno pisanje je zabilježeno bez velikih slova ili interpunkcije, uključujući navodnike. Iz tog razloga, učenjaci se razlikuju oko toga da li ovaj stih treba uključiti u citat od strane anđela. To jest, moguće je da je anđeo rekao Josifu o vezi između Isusovog rođenja i Isaijinog proročanstva (Isaija 7:14). Alternativa je da ove riječi navodi Matej kao pripovjedač, a ne dio izjave koju je anđeo dao Josifu.

U svakom slučaju, ova izjava je dio Božje riječi. To će biti prvo od nekoliko spominjanja Isusove uloge u ispunjavanju starosaveznih proročanstava o Mesiji. U ovom slučaju, prorok je bio Isaija, a citat u 23. stihu je iz Isaije 7:14: „Evo, djevica će začeti i rodiće sina, i daće mu ime Emanuel, što znači 's nama Bog.'"

Matej citira Isaiju 7:14 kako bi pokazao da je ova čudesna trudnoća bila ispunjenje proročanstva. Isaijino proročanstvo je to doslovce iznijelo: Djevica će začeti i roditi sina. Daće mu ime „Emanuel", što znači „s nama Bog". Ideja iza Isusove službe je da je Bog bio s njim, a time i s Izraelom. Gledano u ovom svjetlu, proročanstvo je jasno da je pojava Mesije na zemlji božanska intervencija, te da je poslat na zemlju u ime Božje da bude s nama i da spasi čovječanstvo od naših grijeha. Isus je dosljedno ponavljao da je neko ko je poslan od Boga da čini dobra djela i govori u Božje ime. Ovo je zakon posredništva na djelu. Isus se nije ponašao kao da je „samostalan", radeći stvari koje je želio. *Uvijek* je djelovao u Božje ime. Isus je objasnio da nije ništa učinio sam od sebe (Jovan 5:30), već umjesto toga „Otac koji prebiva u meni, on čini djela" (Jovan 14:10). Pavle se slaže u 2. Korinćanima 5:19 da je „Bog bio u Hristu

pomirivši svijet sa sobom“. Imajte na umu da se ne kaže da je Hrist bio Bog. Umjesto toga, Bog je bio u njemu (Jovan 14:10) i s njim (Djela 10:38) i djelovao je kroz njega (Djela 2:22).

Matej, koji piše pod nadahnućem Duha svetoga, primjenjuje proročanstvo na Mariju i na Isusa. Uz to, anđeo je vrlo jasan sa Josifom da Marija nije trudna od čovjeka, već od Božjeg Duha.

Josif je pokazao izuzetnu vjeru u poslušnosti Božjem uputu preko anđela. On je ostavio po strani cijenu vlastite reputacije i prkosio kulturnim normama. Čini se da su glasine o Isusovom rođenju trajale tokom Njegove službe (Jovan 8:19; 8:41-42). Umjesto da krene lakim, društveno jednostavnim putem, on je izabrao da bude poslušan Bogu. Josif je okončao službeni period zaruka tako što je Mariju odmah odveo kući da živi sa njim. To bi zaštitilo nju i njenu porodicu od skandala, kao i omogućilo mu da se brine o njoj do kraja trudnoće.

Međutim, 25. stih jasno pokazuje da Josif nije spavao s Marijom sve do Isusovog rođenja. Ostala je djevica, doslovno ispunivši Isaijino proročanstvo (Isaija 7:14). Matej jasno objašnjava u ovom stihu da Josif nije imao seks sa Marijom sve dok se Isus nije rodio. Tekst koristi biblijski eufemizam za seks „poznati“. Josif je „nije poznao“. Matej takođe ne sugeriše da Josif nikada nije imao seks sa Marijom, kao što neke tradicije uče. Doživjeli su redovne bračne odnose nakon Isusovog rođenja i imali su nekoliko djece zajedno na prirodan način (Matej 13:55-57; Marko 3:31-32).

Josif je takođe pokazao da je čuo i razumio Božji nalog preko anđela u svom snu tako što je bebi dao ime „Isus“.

Izvještaj o Isusovom rođenju u Jevanđelju po Luki

Luka uvodi narativ o Isusovom rođenju širim uvodom. Suprotno kritici i mitu, hrišćanstvo nikada nije bilo pitanje „slijepe vjere“. Čak i u prvim danima nakon Isusovog uskrsnuća, činjenice i informacije bile su ključne u navođenju drugih da prihvate jevanđelje. Lukin motiv za pisanje ovog istorijskog istraživanja je da uliva povjerenje (Luka 1:4). Ono što hrišćani vjeruju o Isusu je istina: izvještaji očevidaca i činjenice to potvrđuju. Biblijska vjera je uvijek stavljala veliki naglasak na istinu i razum (Djela 17:11; 1. Jovanova 4:1; 2. Korinćanima 13:5; Kološanima 2:8). Zbog poznatih događaja i utvrđenih istina, hrišćani bi trebali biti sigurni u Božja obećanja (Jevrejima 12:1; 2. Petrova 1:16). Ne znamo ko je tačno Teofil kojem se Luka obraća.

Objašnjenje rođenja Jovana Krstitelja počinje istorijskom bilješkom. Kao neznabožac, koji uglavnom piše drugim paganima, Luka često objašnjava stvari koje bi bile očigledne jevrejskom čitaocu. Umjesto da jednostavno koristi Heroda kao vremensku referencu (Matej 2:1), Luka precizira da je Herod (Veliki) bio kralj Judeje. To je isti kralj koji će otjerati Isusa i njegovu porodicu da se sakriju u Egipat (Matej 2:13-15). Oni će se vratiti nakon vladareve smrti (Matej 2:19-20).

Prema starosaveznom zakonu, samo su leviti, posebno Aronovi potomci, mogli služiti kao sveštenici (Izlazak 40:15; Brojevi 25:13). Aronova loza je bila podijeljena

u 24 grupe, koje su se svake godine mijenjale u službi u hramu (1. Dnevnika 24). Jedan od sveštenika iz Abijinog reda je stariji čovjek po imenu Zaharija, oženjen Elizabetom. Oni su bez djece. U to doba, to je bio znak sramote i nesreće (Luka 1:24-25). Nedostatak djece – posebno za ženu – bio je sramotan. Kao rezultat toga, žene su nosile ogromnu društvenu stigmu kada nisu mogle rađati djecu. Bilo bi uobičajeno da prijatelji i susjedi sumnjaju da je bezdjetnost kazna za grijeh, ali Zaharija i Elizabeta su dobro poznati po svojoj pobožnosti. Zbog svojih godina, nemaju razumna očekivanja da će ikada imati djecu (Luka 1:7).

Na sreću za ovaj vjerni par (Luka 1:6), Bog ima plan za njih koji uključuje blagoslov djeteta.

Izraz „besprekoran“, kako se ovdje koristi, ne znači biti potpuno bezgrešan. Nije sugestija da su Elizabeta i Zaharija moralno savršeni – to znači da u njihovim životima ne postoji ništa što bi drugi mogli kritikovati. Ovo se odnosi na nečiju reputaciju i opšti karakter. Zaharija i Elizabeta su dobro poznati i cijenjeni zbog svoje poslušnosti Bogu.

Kako su starili, nade sveštenič kog para da će imati djecu gotovo nestaju. Da su odustali od djeteta, reflektuju se i dva Lukina komentara. Kada se anđeo pojavi Zahariji, predviđajući da će Elizabeta zatrudnjeti (Luka 1:12), Zahari jin odgovor je nevjerica (Luka 1:18). Kada zatrudni, ona to slavi kao brišući svoje ponižavajuće stanje (Luka 1:24-25).

Dobre vijesti će doći Zahariji dok njegov red aktivno služi u hramu. Tajming će biti nevjerovatan, jer će Zaharija susresti anđela tokom svojih dodijeljenih dužnosti.

Izlazak 30:1-8 opisuje Božje upute za prinošenje kada, dva puta dnevno, koristeći namjenski izgrađen oltar. Ovaj predmet je postavljen unutar svetinje hrama (Izlazak 40:26-27). Čast povezana s ovom žrtvom očigledno je dovela Izrael do sistema slučajnosti: bacanja žrijeba da se vidi koji će sveštenik izvršiti taj ritual. S obzirom na to da se obred obavljao samo dva puta dnevno, moguće je da pojedini sveštenik može sudjelovati samo jednom, ako uopšte, u svom životu. Zaharija je ostarjeli sveštenik bez djece, poznat po svom pobožnom životu i sličnom karakteru svoje žene Elizabete (Luka 1:5-7). To je njegova prilika da ponudi kad u jednom od ovih trenutaka (Luka 1:9).

Da bi učinio ovu žrtvu, Zaharija je bio sam, između zavjesa koje su odvajale dvorište od Svetinje, i unutrašnje zavjese koja je pokrivala Svetinju nad svetinjama. Dok je palio kad, ljudi su bili napolju, u dvorištu, i molili se. Dok bude obavljao ovaj obred, možda jedini put, Zahariju će posjetiti anđeoski glasnik (Luka 1:11).

To znači da je samo on vidio ovog anđeoskog posjetioca. Zaharijino iskustvo nije halucinacija ili fantazija. Dovoljno je lucidan da vidi anđela kako stoji na određenoj lokaciji. Razgovor je jasan, a instrukcije anđela će se razumjeti. Vijest je divna: nakon što je podsjetio sveštenika da se ne plaši (Luka 1:12), anđeo predviđa da će Zaharija i Elizabeta konačno dobiti dijete (Luka 1:13).

Biblijski susreti s anđelima gotovo uvijek izazivaju strah; anđeli stalno govore

onima koje sretnu da se ne boje (Luka 1:13; 30; 2:10; Matej 28:4; Djela apostolska 10:3-4; Brojevi 22:3; Sudije 6:22-23). Nisu svi anđeoski susreti pozitivni. U nekim slučajevima, anđeli su poslati da donesu strašnu presudu od Boga (2. Kraljevima 19:35; 2. Samuelova 24:16).

Ima smisla, dakle, da bi čak i bogobojazni sveštenik poput Zaharija (Luka 1:5-7) bio prestrašen kada je prvi put vidio anđela. To što je Zaharija u hramskoj svetinji i prinosi kad (Luka 1:8-11), znači da je sam anđeo u ovoj prostoriji. Kako se ispostavilo, anđeo je tu da donese radosne vijesti.

Anđeoska objava (1:13) sugeriše da su molitve za dijete bile redovan dio Zaharijinog života. Sada će ti zahtjevi biti odobreni. Elizabeta će konačno zatrudnjeti i dobiće sina.

Anđeo daje nalog da se dijete nazove Jovan (hebrejski: Johanan, što znači „Gospod milostivo daje“), a buduće generacije će ga nazivati Jovanom Krstiteljem (Kupačem). Anđeo takođe upućuje Zahariju da odgaja dijete pod posebnom brigom (Luka 1:14-17) jer će ono biti važan navjestitelj Božjeg spasenja (Luka 3:2-3). Njegova služba će postaviti pozornicu za zemaljsku službu Mesije, Isusa Hrista (Luka 1:15-17; 3:2-3).

Uticaj svetog Duha na Jovana će početi prije nego što se on i rodi. U jednom primjeru, nerođeno dijete će reagovati kada čuje ženski glas (Luka 1:43-45). Ta žena će biti Marija, kojoj je nedavno rečeno da će čudesno roditi Sina Božjeg.

Od rođenja, Jovan će se držati visokog standarda svetosti. To uključuje izostanak kontakta sa opojnim pićima poput vina. Neki od njegovih vršnjaka će se na to podsmijevati (Luka 7:33; Matej 11:18). Njegova neobična odjeća i ishrana će takođe podstaknuti radoznalost (Matej 3:4; Marko 1:6). Ali njegova apsolutna posvećenost Božjem planu biće ključna za postavljanje pozornice za Isusovu zemaljsku službu (Jovan 3:28-30).

Jedno od popularnijih proročanstava Starog saveza bila je tvrdnja da će se Ilija vratiti prije dolaska Mesije (Malahija 4:5). Ovo je bilo povezano s predviđanjem da će prorok djelovati kao navjestitelj Obećanog (Isaija 40:3; Malahija 3:1).

Zaharija, koji je upravo saznao da će sin njegove žene koji će uskoro biti začet ispuniti ovu ulogu (Luka 1:11-16), prepoznaće ovu vezu. Nakon što se dijete – kasnije poznato kao Jovan Krstitelj – rodi, Zaharija će aludirati na ulogu ovog navjestitelja (Luka 1:76). Zanimljivo je da će Isus istaći da ova uloga Ilije ima uslovni aspekt. Jovan Krstitelj neće doslovno biti Ilija, u nekom obliku reinkarnacije (Jovan 1:19-21). Da je narod Izraela u potpunosti prihvatio Jovanovu poruku, on bi ispunio upravo ovu funkciju (Matej 11:14). Umjesto toga, većina ljudi se okrenula od potpune istine jevanđelja (Jovan 6:66).

Ipak, Jovanova služba je bila moćna i djelotvorna. Njegovo propovijedanje je pripremilo druge da shvate poruke koje je poučavao Isus (Marko 1:4; Luka 3:2-3). Čak i nakon njegove vlastite smrti (Marko 6:17, 27) i Isusovog uznesenja na nebo (Djela 1:8-9), Jovanovo propovijedanje će biti dio procesa evangelizacije rane zajednice

(Djela 13:24-25; 19:4).

Bilo bi prirodno čuditi se takvoj objavi, čak i u prisustvu anđela. Bilo bi mnogo pitanja o tome kako bi se tako nešto moglo dogoditi. Zaharijin odgovor u 18. stihu se čini više „ako“, a ne „kako“.

To je taj tračak sumnje – sumnja da će se ovaj događaj zaista dogoditi – zbog čega Zahariji dobija relativno blag ukor od anđela (Luka 1:19-20)

Tada se anđeo predstavlja po imenu: Gabrijel (Danilo 8:16; 9:21). On ukazuje da stoji u samom Božjem prisustvu. To će biti isti taj anđeo, Gabrijel, koji takođe kaže Mariji vijest da će roditi Sina Božjeg (Luka 1:26). Gabrijel razgovara sa Zaharijom (Luka 1:5-7), sveštenikom koji prinosi kad (Luka 1:8-10). Njegova poruka je bila obećanje da će Zaharija i njegova supruga Elizabeta konačno imati dijete, a dijete će biti moćni Božji prorok (Luka 1:11-17).

Rezultat Zaharijinog gubitka povjerenja je ironičan. Nije vjerovao govoru anđela Božjeg, pa više neće moći govoriti. Drugi stihovi ukazuju na to da je Zaharija takođe ogluvio (Luka 1:62). Čuo je poruku od Boga, preko anđela, i sumnjao je u nju, tako da više neće moći čuti. Obje kazne su privremene, traju samo do nedugo nakon rođenja djeteta (Luka 1:63-64). Učinak ovih ukora i njihova čudesna priroda šalje jasnu poruku drugima da Bog djeluje snažno u ovoj situaciji (Luka 1:65-66).

Ispred Svetilišta, u dvorištu hrama, vjernici čekaju povratak Zaharija. Njegov zadatak vjerovatno nije trebao dugo trajati. Koliko god mu je vremena bilo potrebno da komunicira sa Gabrijelom, dovoljno je da to bude primijećeno. Oni koji čekaju napolju znatiželjni su šta zadržava sveštenika.

Kada se pojavio, ljudi prepoznaju da je imao neki božanski susret. Sveto pismo ne govori koliko je Zaharija ispričao drugima – znakovima ili pisanjem – tako da nismo sigurni da li je odmah ispričao cijelu priču.

Elizabetina vanredna trudnoća, Zaharijina vizija i uzbuđenje koje je rezultiralo vjerovatno su razlog zašto je odlučila ostati u osami nekoliko mjeseci (1:24). Nije jasno da li je rekla drugima ko će njen sin postati.

Kada Elizabeta, stara i bez djeteta čuje da će konačno imati sina, to je razlog za slavlje. Ne samo da je ovo odgovor na molitvu i blagoslov za stariji par, već otklanja kulturološki stid koji je proizašao iz neplodne žene.

Isti anđeo koji je razgovarao sa Zaharijom u hramu (Luka 1:19) sada će posjetiti drugu ženu. Za razliku od Elizabete, Marija je djevica, neudata, ali zaručena (Luka 1:27). Ovaj aranžman je bio obavezujući kao i brak, ali nije uključivao zajednički život ili konzumaciju. Ova objava će biti još nevjerovatnija od onoga što je rečeno Elizabeti i Zahariji. Marija će zatrudnjeti, ali kroz Duha svetoga, a ne snošajem. Dijete koje ona rodi biće Sin Božji (Luka 1:31-32).

Marija je iz oblasti Galileje blizu Galilejskog mora, sjeverno od Jerusalima. Nazaret je bio mali grad sa manje od 2.000 stanovnika. Opskurnost ovog mjesta pojaviće se kasnije, pošto jevanđelja zabilježe kritiku skeptika prema Isusu Hristu (Jovan 1:46; 7:41).

Luka 1:27 utvrđuje važne činjenice o Isusovom začeću i rođenju. Prema starosaveznom proročanstvu, Mesija će biti čudesno rođen od djevice (Isaija 7:14). Ovo ne samo što se odnosi na poseban transfer života Sina Božjega da bi se rodio kao Sin čovječji, već bi zaštitilo Isusa Hrista od hipoteke naslijeđenog izvornog grijeha od Adama (Rimljanima 5:12).[2] U tom smislu natprirodno začeće čini Isusa Hrista jedinstvenom osobom u ljudskoj istoriji. To ga je kvalifikovalo:

1. Da djeluje i dalje sa ingerencijama Sina Božjeg ali u novom smislu, sada i kao Sin čovječji tj. punopravni Zastupnik ljudskog roda.
2. Da može po tom istom pravu postati „drugi i poslednji Adam“ (1. Korinćanima 15:45), kao predstavnik ljudskog roda sa većeg (božanskog) nivoa (47. stih) i naš Spasitelj (49. stih).
3. Da postane čovjek u punom smislu tog pojma i stavi se u položaj onih koje treba spasiti. Obećani je također trebao biti Davidov porodični potomak (2. Samuelova 7:12-16; Isaija 9:6-7) i Abramov potomak (Jevrejima 2:14-18). To znači da Isus nije imao nikakve natprirodne prednosti u odnosu na druge ljude, već je u potpunosti zavisio od Oca.

Anđeo Gabrijel kaže Mariji da se treba radovati jer je privilegovana i blagoslovena među ženama time što će postati majka Spasitelja. Nema sumnje da je Marijina uloga u Isusovom čudesnom rođenju (Luka 1:31-33) primjer Božje naklonosti. I sama Marija to prepoznaje (Luka 1:46-47), jasno priznajući da je njena uloga u suštini pasivna (Luka 1:38). Djelo dovođenja Sina Božjeg na zemlju je Božje čudo, i to samo od Boga (Luka 1:49).

Njena reakcija je da se zapita – sasvim prirodno – šta tačno znači da je ona „privilegovana“ i da je Bog s njom. U ovom trenutku, vjerovatno se boji šta će sledeće čuti.

Sada je anđeo došao do djevice – žene koja nikada nije bila intimna s muškarcem (Luka 1:34) – da joj kaže da će i ona zatrudnjeti. Marijina spremnost da posluša Boga ne otklanja sva moguća pitanja, naravno. Ona vjeruje da su riječi anđela istinite, ali će pitati kako će – što znači, na koji način – Bog izvršiti ovaj zadatak. U 31. stihu Mariji je rečeno da dječaku da ime „Isus“ (Ješua), baš kao i Josifu u Mateju 1:21. Vrijedno je zapaziti da anđeo nije insistirao na imenu „Emanuel“ kao dijela Isaijinog proroštva. To nam govori da ova „imena“ imaju jednostavno svrhu da predoče Božje planove sa Mesijom i objasne njegovu službu.

Anđeo je rekao da će Marijin sin „biti velik“ i nazvaće se „sinom Najvišega“. Titula „Najviši“ je referenca koja se isključivo odnosi na Boga. Ovo je iz grčkog *hupsistos*, iste riječi koju bi jevrejski prevodioci koristili kada bi prevodili hebrejski izraz 'elion'. To je dio starsavezne fraze 'El 'Elion' , što doslovno znači „Bog Najviši" (Postanje 14:18-20). Ova fraza je važan dio Gabrielove poruke. Hebrejski je koristio koncept „sin“ da implicira nekoga ko ima sve kvalitete oca. Isus, kao Sin Boga

[2] To znači da bi u slučaju Mesije, kao čovjeka, samo njegov lični grijeh mogao biti faktor koji bi ga diskvalifikovao u njegovoj službi i osujetio njegovu misiju.

Najvišega, imaće sve božanske kvalitete (Jevrejima 1:3). I Isusovi prijatelji (Matej 16:16) i Njegovi neprijatelji (Marko 5:7) će priznati ovaj status. Isus će to tražiti za sebe (Luka 22:70). Svi koji pravilno razumiju Hristovu božansku prirodu takođe će to prihvatiti (Jovan 1:49; 2. Korinćanima 1:19).

Bog je obećao da će poslati Mesiju preko loze kralja Davida (2. Samuelova 7:12-16). Ovaj kralj iz budućih generacija Davidove porodice pružiće konačnu, vječnu pobjedu za Izrael (Isaija 9:6-7). Poslednje riječi Gabrielove poruke jačaju ovaj aspekt Isusove uloge kao Mesije (Luka 1:33; Psalam 45:6-7). Marija je iz Davidove porodične loze (Luka 3:23-38), kao i čovjek za kojeg je zaručena, Josif (Matej 1:1-17).

Isusovo rođenje će ispuniti povezana proročanstva. Njegova žrtvena smrt i uskrsenje učiniće ga Spasiteljem za sve koji mu dolaze u vjeri (Jovan 3:16-17; 1. Jovanova 4:14).

Marija se pita sa razlogom: „Kako će to biti, kad još ne znam za muža?“ (34. stih) Valja zapaziti da Marija ne sumnja da će se ispuniti proročeno rođenje, ona samo pita „na koji način“. I tako, Gabriel reaguje sa više informacija, a ne prekorom. „Duh sveti doći će na tebe i sila Najvišega zasjeniće te. Zato će onaj što se rodi biti svet, i nazvaće se Sin Božji.“ Svetost o kojoj se ovdje govori je od posebne važnosti za status Mesije koji tako ne nosi hipoteku prvobitnog grijeha, zbog koje bi i njemu samom trebao spasitelj.

Da bi je dodatno uvjerio, Gabrijel joj takođe govori o dobrim vijestima koje je nedavno prenio njenoj rođaki, Elizabeti (Luka 1:5-7). Ono što čovječanstvo smatra nemogućim Bogu je moguće (Luka 18:27).

Važno je shvatiti da Marijina uloga nije laka. U to doba, žena koja je zatrudnjela dok nije bila u braku pretrpjela bi ogromnu društvenu stigmu. Čak je i njen vjerenik, Josif, instinktivno planirao da prekine njihovu vezu kada je prvi put čuo da ona očekuje dijete (Matej 1:19). Nije mala stvar da joj je rečeno da će zatrudnjeti prije udaje. Decenijama kasnije, kada je Isus odrastao, Sveto pismo bilježi neprijatelje koji se podsmjehuju o Njegovom rođenju (Jovan 8:19, 41). Razumljivo je da je Marija trpjela slične uvrede tokom svog života, od onih koji sumnjaju i kritičara. Nakon Isusovog rođenja, ona će čuti blagi nagovještaj bola koji će iskusiti kada Isus umre (Luka 2:34-35; Jovan 19:25-27).

Marija je sigurno znala šta će implicirati prve godine njenog zadatka. Očekivala bi osuđujuće, neljubazne reakcije većine ljudi. Možda nije bila sigurna kako će Josif odgovoriti. Biti optužen za podizanje samog Sina Božjeg podrazumijevao je nevjerovatan pritisak. Pa ipak, njena reakcija je poslušnost Gospodu u vjeri.

Kao dio svoje poruke, anđeo Gabrijel je rekao Mariji o Elizabetinoj trudnoći (Luka 1:36). U ovom trenutku, ostalo joj je samo nekoliko mjeseci od porođaja. To što je Marija otišla „na brzinu“ govori o njenom uzbuđenju.

U vrijeme kada Marija dolazi u posjetu, Elizabeta je bila u šestom mjesecu trudnoće (Luka 1:36). Kada Marija stigne, nerođeno dijete u Elizabetinoj utrobi će reagovati na prisustvo takođe nerođenog Mesije (Luka 1:41-42). U isto vrijeme, Elizabeta

osjeća da je ispunjena svetim Duhom. Ovo počinje radosni susret između dvije žene (Luka 1:43-56).

Elizabetin odgovor je motivisan svetim Duhom. U ovom trenutku, Marija je upravo ušla u dom i pozdravila je. Čini se da nije spominjala svoju trudnoću. Pa ipak, Elizabeta odgovara slaveći činjenicu da je Marija trudna. Ona to radi uzvikom: grčki tekst ima poentu da kaže da ona govori glasno i jasno izričući blagoslov. Ovdje se ovo nerođeno Dijete u Marijinoj utrobi pominje kao Elizabetin „Gospod". Ona u nadahnuću govori da Mesija, kojeg će proglasiti njen vlastiti sin, Jovan, raste unutar Marijinog tijela u tom trenutku. Ona govori Mariji o načinu na koji je Jovan reagovao na Isusovo prisustvo.

Dio Elizabetinog odgovora bio je da proglasi Mariju „blagoslovenom" i da istu pohvalu primijeni na njeno nerođeno dijete, Isusa (Luka 1:42). Ovdje ona ponavlja to Marijino odobravanje, s posebnim naglaskom na njenu spremnost da vjeruje da je Gospodnja poruka istinita. Dok je Marija odgovorila na Gabrijelove riječi pitanjem (Luka 1:34), samo se pitala „kako" će Bog postići čudo. Reagovala je u poniznoj vjeri (Luka 1:38), a Elizabetine riječi izazvane Duhom nastavku (Luka 1:47-55) pokazuje da je upoznata sa Starim savezom. Nekoliko njenih komentara ili citira ili upućuje na Sveto pismo. Prvi dio njenog govora zvuči veoma kao 1. Samuelova 2:1-10. Ovo je primjer žene koja se raduje čekanju djeteta.

Ključna stvar je da Marija govori o Bogu kao o svom „Spasitelju". Kada se Gabrijel prvi put pojavio, opisao je Mariju – vrlo konkretno, u grčkoj gramatici – kao primaoca Božje milosti (Luka 1:28). Lažno vjerovanje i loš prevod sugeriše da je Marija bila „puna milosti" i da prenosi milost na druge. Sa svoje strane, Marija je jasno shvatila da je grešnica kojoj je potrebno spasenje (Psalam 35:9). Njena pjesma hvale objavljuje šta Bog čini i kako spašava, bez sugerisanja da je ona aktivna sudionica u tom procesu. Ona je počašćena i srećna što se pokorava Božjem planu i slijedi Njegovu volju.

Psalmisti i drugi pisci često slave Boga zbog obraćanja pažnje na slabe, slomljene, povrijeđene ljude (Psalam 136:23; 138:6). Iako svijet obraća pažnju na bogate i uticajne, Bog primjećuje one koje svijet ignoriše. Marijino spominjanje sebe kao sluškinje odražava molitvu Hane (1. Samuelova 1:11), koja će postati majka proroka Samuela (1. Samuelova 2:1-10).

I anđeo Gabrijel (Luka 1:30) i Elizabeta (Luka 1:42) napomenuli su da je Marija bila posebno blagoslovena od Boga kroz svoju ulogu u utjelovljenju Njegovog Sina. Čini se da Marija razumije da je nošenje Sina Božjeg duboka čast i odgovornost. Kako ona ovdje predviđa, generacije od tada bilježe tu privilegiju. Čak i u Marijinom zemaljskom životu, oni koji su cijenili Isusovu službu primijetili su da je ona bila blagoslovena svojom ulogom Njegove majke (Luka 11:27).

Marija ona opet sve zasluge za ovo čudo pripisuje Bogu. Ona priznaje Božju moć (Psalam 50:1; 62:7; 106:2) i svetost (Izlazak 15:11; Levitski zakonik 20:26; Psalam 99:5). Riječi 50. stiha rezonuju izjavom da je ovaj sveti, svemogući Bog takođe

milostiv (Psalam 25:6; 86:15), generaciju za generacijom koji Ga poštuju. „Strah“ o kojem ona ovdje govori je u tipičnom biblijskom smislu poštovanja i strahopoštovanja; ovo je ponizna pokornost. U 51. stihu ona nastavlja da objavljuje Božje osobine. Reference na „mišicu“ obično su se koristile kao metafora za snagu, posebno u borbi. Bog je već dokazao svoju moć nad zemaljskim neprijateljima (Psalam 89:13; 98:1). Zatim daje više dokaza o Božjoj sposobnosti da ispravi nepravdu i kazni grijeh (Ovadija 1:4; Isaija 13:11). Ovo uključuje sposobnost podizanja onih koje svijet odbacuje (Psalam 107:41; 1. Samuelova 2:8). Božje djelo takođe podržava one koji su u potrebi (Psalam 34:10; Matej 6:31-33). U isto vrijeme, On pokazuje da zemaljsko bogatstvo ima prolaznu vrijednost (Luka 6:24).

Proročanstva o Obećanom bila su usredsređena na izraelski narod. Ovaj Mesija je trebao doći iz Judinog plemena (Postanje 49:10) i Davidove porodične loze (2. Samuelova 7:12-16). On će u potpunosti ispuniti obećanja data jevrejskim precima kao što su Abram, Isak i Jakov (Isaija 9:6-7). Isaija bilježi kako se Bog odnosi na Izrael kao na svog slugu i obećava da neće napustiti svoj narod (Isaija 44:21). Ovo još jednom pokazuje milost koju Bog pokazuje (Psalam 25:6; 86:15) prema onima koji mu vjeruju i poštuju ga (Ponovljeni zakoni 5:10; Psalam 103:17)…

„Tako je Marija ostala kod nje oko tri mjeseca, a zatim se vratila kući.“ (Luka 1:56)

Zatim se pisac ovog jevanđelja, Luka, fokusira na Jovanovo rođenje. Kako se očekivalo, njeni prijatelji i porodica bili su srećni zbog toga. S obzirom na okolnosti njegovog rođenja i susret njegovog oca sa Gabrijelom, bilo je više interesovanja nego inače. To znači da su bebino obrezivanje i imenovanje vjerovatno bili posjećeni sa velikim zanimanjem. To bi umnožilo broj ljudi koji su vidjeli natprirodne događaje koji su se tamo dogodili (Luka 1:63-66).

Kada je bebinom ocu, Zahariji, rečeno o predstojećoj trudnoći, anđeo mu je rekao da beba treba da se zove Jovan (Luka 1:13). Međutim, Zaharija je bio privremeno spriječen da govori zbog svoje sumnje (Luka 1:18-20). Najvjerovatnije je ipak ispričao Elizabeti ono što je vidio i čuo. Moguće je, ali vrlo malo vjerovatno, da joj nije spomenuo namjeravano ime bebe. Čini se da te informacije nije prenio prijateljima i porodici. Kada dođe trenutak da se novorođenčetu proglasi ime, oni koji izvode ceremoniju planiraju da mu daju isto ime kao i njegov otac.

Elizabeta će odbaciti ovo ime (Luka 1:60), što će sve iznenaditi jer to nije jedno od tradicionalnih porodičnih imena (Luka 1:61). Zaharija će potvrditi ime „Jovan“, razbivši svoju kletvu šutnje i zadiviti sve (Luka 1:62-65). Nesposobnost da govori – a možda i da ne čuje (Luka 1:62) – ne znači da Zaharija uopšte ne može da komunicira. Znakovi i gestovi mogu da komuniciraju neke stvari. Takođe je sposoban da piše. Ploča koja se ovdje spominje bila je uobičajen predmet u to doba. To su bile drvene ili kamene ploče prekrivene tankim slojem voska. Bile su to drevna preteča modernih objekata kao što su ploče za suho brisanje ili table.

Razlog zašto Zaharija treba da piše je taj što prijatelji i porodica sumnjaju u Elizabetin izbor imena za svog sina (Luka 1:59-61). „Jovan“ je ime koje je anđeo rekao,

i „Jovan“ je ime koje je Elizabeta odabrala. Najvjerovatnije joj je Zaharija rekao za anđeosku poruku. Da bi riješili problem, oni koji su bili uključeni su zamolili Zahariju, a on daje upravo ono ime koje spominje Elizabeta.

Ovo iznenađuje one koji to vide, ali će njihovo iznenađenje uskoro biti višestruko. Potvrđivanjem imena „Jovan“ dovršava se anđeosko proročanstvo o rođenju, čime se završava i Zaharijino ćutanje. On će odmah početi hvaliti Boga i prorokovati, snažno će uticati na one u blizini (Luka 1:64-66).

Kombinacija natprirodnih događaja izazvala je određeni nivo straha kod onih koji su ih vidjeli. Ova dešavanja su potvrdila da je ovo dijete – koje će postati poznato kao Jovan Krstitelj (Luka 3:2-3) – zaista bilo u jedinstvenom položaju. Decenijama kasnije, kada Jovan započne svoju službu propovijedanja i krštenja (Matej 3:1-4), priče o njegovom rođenju vjerovatno povećavaju interesovanje i navode više ljudi da čuju njegovu poruku (Luka 1:66; Matej 3:5).

U nekom trenutku nakon Jovanovog rođenja, njegov otac, Zaharija, će pod nadahnućem objaviti proročanstvo (Luka 1:68-79). Ovo će kombinovati reference na Stari savez sa slavljenjem kako će Mesija postići spasenje. Kao i sa mnogim psalmima i proročanstvima, ovo će primijeniti sadašnji pogled na Božje djelo. Pošto su Gospodnja obećanja zagarantovana, ono što On kaže je „dobro kao što je učinjeno“. Zaharijina pohvala će objaviti stvari koje je Bog „učinio“, u vjernom iščekivanju da će se one ispuniti.

Koncept Izraela koga je Bog „pohodio“ odnosi se na Njegovo zadovoljavanje njihovih potreba. Iako Mesija još nije došao, kada je Zaharija progovorio, Božja obećanja su „kao već učinjena“. Pozivanje na ono što je Bog namjeravao učiniti kao da je učinjeno vidi se u drugim odlomcima Biblije (Jošua 2:24; Psalam 9:5-8). U biblijskim tekstovima, „rogovi“ su simbol moći (Psalam 75:10; 89:24; Brojevi 23:22; Danilo 7:7; Otkrivenje 17:12). Pozivanje na Isusa (Luka 1:31-33) kao na „rog spasenja“ (Psalam 18:2) odražava ideju da će Mesija biti iz Davidove loze (Psalam 132:17; Jeremija 23:5). Kada je Hana, majka proroka Samuela, hvalila Boga za rođenje svog sina, koristila je slične izraze (1. Samuelova 2:10).

Zaharijina pjesma hvale naglašava kako su se Božja obećanja, data preko Njegovih proroka, uvijek ostvarivala. To što je svijet vidio ispunjenje proročanstva i uskoro će vidjeti više (Luka 1:39-45), razlog je za obožavanje. To takođe dolazi sa radošću, jer će uloga ovog Mesije biti Spasiteljeva (Luka 1:71). Isusov prvi dolazak na zemlju će uspostaviti način da se čovječanstvo spase od grijeha (Jovan 3:16-17), dok će Njegov drugi dolazak i Božji sud uspostaviti kraj svakog grijeha i zla (Otkrivenje 19:11-15; 21:1-5). Zaharijina pjesma hvale (Luka 1:67-68) prepoznaje ove događaje kao dodatni dokaz da će se dogoditi sve što je Bog rekao da će se dogoditi. Ova pjesma prepliće reference na Stari savez s povjerenjem da se Božja obećanja i dalje ostvaruju.

Dotično dijete (Luka 1:76) će ispuniti ulogu utvrđenu u starosaveznom proročanstvu. Isaija je predvidio da će se čuti „glas“ koji će pozivati da pripremi ljude za Gospodnji dolazak (Isaija 40:3). Poslednji prorok Starog saveza, Malahija, takođe je

primijetio da će neko doći da „pripremi“ svijet za dolazak Mesije (Malahija 3:1; 4:6). Ovo je uloga koju će ispuniti Jovan, Zaharijin sin.

Isusov prvi dolazak na zemlju biće uspostavljanje načina oproštenja grijeha. Njegova žrtvena smrt i uskrsenje biće mehanizam za one koji vjeruju da će biti izbavljeni od kazne grijeha (2. Korinćanima 5:21; Filipljanima 2:8). To odgovara starosaveznim predviđanjima da će Bog uspostaviti novi savez sa svojim narodom (Jeremija 31:31-33), uključujući oproštenje grijeha (Jeremija 31:34).

U hebrejskoj kulturi, „svjetlost“ je oličenje istine i dobrote (Psalam 27:1; 43:3). Ovo je simbolički povezano sa viđenjem pravog puta (Psalam 119:105; Izreke 4:18). Starosavezna proročanstva predviđala su dolazak Spasitelja (Isaija 9:6-7) čija je služba uključivala ovaj koncept „svjetlosti“ (Isaija 9:2). Ispunjenje tog predviđanja dolazi u obliku Isusa Hrista (Jovan 1:1-5; Matej 4:16; Luka 1:78). Istina i mudrost koje Njegovo „svjetlo“ otkriva pružaju ljudima način da im budu oprošteni grijesi (Luka 1:77; Jovan 3:16-17) i oslobođeni vječne smrti (Jovan 8:51).

Ista proročanstva navode da će Mesija biti povezan s mirom (Isaija 9:6) i slobodom od straha (Sefanija 3:14-15). Drugi su spomenuli svjetlost (Malahija 4:2), dok su primijetili da će postojati navjestitelj (Malahija 4:6) koji će doći ispred Spasitelja (Isaija 40:3; Malahija 3:1). Ovaj navjestitelj je Jovan Krstitelj (Luka 1:13-17; 3:2-3). On će jasno staviti do znanja (Jovan 1:19-23) da on nije Hrist, već glas koji treba da uputi ljude ka Gospodu (Matej 3:1-5). Jovanov otac, Zaharija slavi ovo ispunjenje proročanstava u proširenom nizu starosaveznih citata i odjeka (Luka 1:68-78).

U međuvremenu će Jovan odrasti s primjetnom snagom duha. Njegovo čudesno rođenje i neobična ličnost (Marko 1:4-6) doprinijeće zanimanju za njegovu poruku (Matej 3:4-6). Ta će poruka biti usmjerena na upućivanje ljudi prema Mesiji, Isusu (Jovan 1:19-23; 3:27-30).

Kao dio svog „uređenog izvještaja“, Luka utvrđuje vremenski okvir za događaje Isusovog rođenja (Luka 2:1). Ovo počinje upućivanjem na Avgusta, rimskog cara od 27. p.n.e. do 14. godine nove ere. Naredba je popis stanovništva: prebrojavanje ljudi. Kao i u modernim vremenima, ovo se koristilo za poreze, vojnu obavezu i druge državne svrhe. Popis je obuhvatao stanovništvo cijelog Rimskom carstva.[3]

Lukin komentar u 2:2 o Kviriniju i njegovom upravom u Siriji stvara zagonetku. Koliko znamo iz istorije, Kvirinije je bio na tom položaju oko 6. ili 7. godine naše ere. To bi bilo desetak godina nakon stvarnog Isusovog rođenja. Moguće da je Luka jednostavno pogriješio ime guvernera sa vremenske distance kada je pisao svoje Jevanđelje (oko 56-58. n.e.) ili je Kvirinije bio guverner u Siriji u dva različita mandata.

Događaj kretanja ljudi u ovom odjeljku je naredba da se prebroji čitavo Rimsko

[3] Čitaoci Svetog pisma treba da imaju na umu da sistem datiranja prije nove ere / nove ere nije direktno preuzet iz Biblije. Iako je zasnovan na Hristovom rođenju, 1. godina posle Hrista je prvobitno postavljena koristeći netačne informacije. Ovaj sistem datiranja osmislio je 525. Dionizije Mali, ali nije bio široko korišten sve do 9. stoljeća. Najvjerovatnije je Isus rođen nekoliko godina prije toga, tačnije 4. godine prije n.e.

Carstvo. Da bi učestvovali u ovom popisu, čini se da su neki ljudi morali da stignu u domove svojih predaka. U Josifovom slučaju, to je Betlehem (Luka 2:4). On vodi sa sobom Mariju, koja je zaručena da bude njegova žena (Luka 1:26-27) i trudna od Duha svetoga (Luka 1:30-33; 2:5). Ovo će pružiti dodatnu priliku za ispunjenje još jednog proročanstva. Marija i Josif stigli su u rodni grad Josifovih predaka, Betlehem (Luka 2:4). Došli su u poslušnosti vladinoj naredbi dok je Marija bila vrlo blizu porođaja. Uprkos neuobičajenim okolnostima, vjerovatno je da su Josif, Marija i njihove porodice smatrale da je najbolje da ona bude s Josifom radi porođaja, iako to nije bilo njegovo dijete (Luka 1:30-35). To što se Isusovo rođenje dešava u Betlehemu takođe je ispunjenje proročanstva o Mesiji (Mihej 5:2). Kasnije će Isusovi kritičari pogrešno shvatiti da je odrastao u Nazaretu, ali da nije tamo rođen (Jovan 7:42).

Uobičajena zabluda o Isusovom rođenju je da su Marija i Josif te noći tražili mjesto za spavanje i da su ih više puta odbijali. Ili, barem, da im je gostioničar nevoljno dopustio da ostanu u štali, a ne u njegovom prepunom radnom mjestu. Istina, ovo područje Judeje vjerovatno nije imalo komercijalne „gostionice“, kako bismo ih danas mislili. Osim toga, drevno bliskoistočno gostoprimstvo učinilo bi stereotipni scenario nevjerovatno malo vjerovatnim. Ideja da je trudna Marija ignorisana do te mjere da je rodila u štali duboko je ukorijenjena u popularnoj kulturi, ali nije opisana u Bibliji.

Izraz koji se prevodi kao „gostionica“ je grčki *kataluma*, doslovno „soba za goste“ (Marko 14:14; Luka 22:11). Najvjerovatniji scenario je da su Marija i Josif stigli u Betlehem, u koji god dom ili prenoćište dogovorili. Tamo je bilo i drugih putujućih porodica. Ali mjesto pogodno za spavanje nije nužno pogodno za porođaj bebe. Marija je možda imala Isusa u natkrivenom dvorištu ili čak u prigrađenoj štali. Ili je možda rodila Isusa unutra, a zatim ga odvela od drugih ljudi da se oporavi uz više privatnosti. Čak i po standardima običnih ljudi, Isusovo rođenje bilo je nesumnjivo skromno. Ipak, popularna kultura, a ne Sveto pismo, sugeriše da je Isus rođen na bali sijena okružen stokom.

„Jasle“ su korito za hranjenje stoke. Uprkos drvenim kutijama nalik kolijevkama koje se mogu vidjeti u tradicionalnim umjetničkim djelima i crkvenim predstavama, jasle su obično bile napravljene od kamena. Pod tim okolnostima, jasle napunjene sijenom ili slamom bile bi sigurno, zgodno mjesto za odmor novorođenčeta dok se majka oporavlja od porođaja. „Povijati“ znači nešto što majke često rade kako bi novorođenčetu bilo udobno.

Lukin odabir izraza „prvjenac“ ili „prvorođeni sin“ u 2:7 je važan, tako da nema potrebe ponavljati činjenicu da nije imala djece prije Hristovog rođenja. Grčka riječ prōtotokia, kada se ne odnosi na doslovni red rođenja, implicira prednost. Samo po sebi, to implicira najistaknutiji primjer iz grupe. Da je Lukina namjera implicirala da je Isus jedino dijete koje je Marija ikada rodila, mogao je to učiniti. Izbor da se u ovom odlomku o Isusu govori kao o Marijinom „prvjencu“ snažno implicira nešto poput „prvog od njene djece“. U kombinaciji s drugim kontekstom iz jevanđelja (Matej 1:24-25; 12:46; 13:55; Luka 8:19; Jovan 7:3) i Novog saveza (Galatima 1:19), jasno

je da je Marija nastavila imati drugu decu.

Kako nam uporedni izvještaji o Elizabetinom i Marijinom začeću pomažu da shvatimo kada je otprilike rođen Isus Hrist?

U 1. Dnevnika 24:1-19 nalazimo da su Aronovi potomci, 24 sina Eleazara i Itamara, bili podijeljeni u 24 odjeljenja u svrhu službe u Hramu. U 1. Dnevnika 24:10 stoji da je Abijinom redu bila dodijeljena osma smjena službe. Prema rasporedu ta služba je trajala 8 dana, sa početkom i završetkom na Šabat – vidi 1. Dnevnika 9:25 i 2. Dnevnika 23:8. Pored redovne službe, svih 24 odjeljenja sveštenika takođe su služili u Hramu u vrijeme tri glavna godišnja ciklusa praznika, što je za njih značilo dodatnu službu od još sedmicu u prvoj polovini godine i sedmicu dana u drugoj polovini godine (dakle ukupno 5 sedmica tokom normalne godine).

Normalna jevrejska godina sastoji se od 12 lunarnih mjeseci od po 29 ili 30 dana, ukupno 354 dana, što je oko 11 dana manje od solarne godine. Redovnu jevrejsku godinu (koja dolazi 12 puta u 19-godišnjem ciklusu) obuhvata 51 sedmica koje su potrebne da se pokrije služba u Hramu svaki dan tokom čitave godine.

Između 1 i 9 sedmice događala su se dva ciklusa praznika. Prema tome, Abijina 8 smjena službe dolazila je tokom 9-e ili 10-e godišnje sedmice, zavisno od toga kad je padao Praznik sedmica po kalendaru.

Na osnovu izvještaja u Luki 1:8-25, Elizabeta je ostala trudna odmah posle Zaharijine službe, što pada krajem mjeseca Šivana ili početkom Tamuza (jun).

Sveti Duh je zasjenio Mariju odmah nakon susreta sa anđelom Gabrielom. Ako je Johanan Kupač začet u periodu od dvije sedmice nakon 19-og Šivana (početkom juna), Isus je morao biti začet oko 6 mjeseci kasnije, krajem Kisleva ili početkom Teveta (decembar).

Devet mjeseci od začeća Jovanovog početkom Tamuza dovodi nas do jevrejske Pashe u prvom mjesecu zvanom Nisan, što po današnjem kalendaru odgovara martu. Pošto je Isus začet tokom Hanuke, šest mjeseci nakon Johanana Kupača, jasno je i da se rodio 6 mjeseci posle Jovana (Luka 2:1-7). Vrijeme Isusovog rođenja, dakle, odgovara septembru mjesecu po današnjem kalendaru.

To ujedno objašnjava okolnost zašto nije bilo mjesta u gostionici za Josifa i Mariju pošto je mnoštvo Jevreja sa područja Srednjeg Istoka pristiglo na proslavu jesenje grupe praznika. Betlehem je bio samo nekoliko kilometara udaljen od Jerusalima. Takođe je logično da su rimske vlasti sabiranje naroda iskoristile za popis.

„U tom kraju bili su i pastiri koji su boravili napolju i noću čuvali stražu kod svojih stada.“ (Luka 2:8)

Pastiri se izvjesno ne bi našli noću krajem decembra na otvorenom kod stada, tako da i to možemo smatrati kao dodatni čvrsti dokaz da su gore iznijeti argumenti više nego ubjedljivi. Još jedan značajan dokaz protiv tradicionalnog „Božića“ je da popis stanovništva svakako ne bi bio vršen zimi (Luka 2:1-4).

2. Isusov rodoslov u jevanđeljima po Mateju i Luki

Mnogo je napisano o tačnom značenju Lukinog rodoslova, kao i o Matejevom rodoslovu. Genealogije su bile izuzetno važne za jevrejski narod tog vremena, a Matej će napisati ovu knjigu imajući na umu svoje kolege jevrejske čitaoce. Kako bi potkrijepio svoju tvrdnju da je Isus Mesija, moraće početi tako što će pokazati da je Isus legitimni potomak Abrama, a posebno Davida. Matejevo spominjanje Abrama i Davida značajno je iz još jednog razloga. Oni su predstavljali dva Božja velika saveza sa izraelskim narodom. Božji savez s Abramom (Postanje 12:1-3; 22:18) proglasio je Izrael Njegovim izabranim narodom uz obećanje da će ga uveliko blagosloviti. Bog je takođe rekao Abramu da će cijeli svijet biti blagoslovljen preko njegovih potomaka. To obećanje je ispunjeno u Hristu. Božji savez sa velikim kraljem Davidom, sklopljen kroz proročanstvo proroka Natana, bio je da će Davidova loza vladati Izraelom zauvijek (2. Samuelova 7:16). Matej će pokazati da je Isus konačno ispunjenje tog obećanja Davidu.

U Jevanđelju po Mateju i Jevanđelju po Luki nalazimo dva različita rodoslova koji vode do Isusa Hrista. Luka prati Isusovo zemaljsko rodoslovlje do Adama. Za Adama se kaže da je „sin" Božji, jer nije imao zemaljske roditelje. Svrha ove liste je bila da pokaže da je Isus Davidov potomak (Luka 3:31), i da naglasi njegovu potpunu ljudskost. Isusova služba imala je za cilj da ponudi spasenje svim ljudima, svim nacijama. Neki muškarci koji se spominju su potpuno nejasni, i nemaju nikakav drugi trag u zapisanom Pismu. Međutim, rodoslovi u Luki i Mateju se očigledno razlikuju, a čini se kao da oba vode do Josifa, Marijinog muža. U Mateju 1:16 čitamo: „Jakovu se rodio Josif, *muž* Marije koja je rodila Isusa zvanog Hristos." U Luki 3:23 nalazimo da se Josifov otac zvao Elije. Dalji niz predaka se takođe ne poklapa.

S jedne strane, popis tri seta od 14 generacija koje idu od Abrama do Hrista (nasuprot 2-16), čini ovo nemogućim. Ako je Josif u Mateju 1:16 Marijin suprug, na poslednjoj listi od 14 generacija bilo bi samo 13 generacija. Takođe, aramejski tekst u ovom stihu čita drugačije nego u 19, a u 19. stihu Josif se nepogrešivo naziva Marijinim mužem. Razlika u rječniku ukazuje na razliku u odnosu.

„Otac" na grčkom je anēr (# 435 ἀνήρ) i znači „odrasli muškarac". Generalno se pretpostavlja da anēr u ovom stihu (Matej 1:16) znači „muž", ali to ne može biti slučaj. Matejevo jevanđelje sadrži rodoslovlje od Davida do Isusa preko njegove majke Marije. Suprotno tome, Lukino jevanđelje sadrži rodoslovlje od Davida do Isusa preko njegovog usvojenog oca Josifa. Bilo je puno kontroverzi oko Isusova rodoslovlja, jer na prvo čitanje i Matej 1:16 i Luka 3:23 ukazuju na rodoslovlje koje dolazi preko Josifa, što je zbunjujuće. Kao prvo, Josif završava s dva različita oca, „Jakovom" (Matej 1:16) i „Elijem" (Luka 3:23), a Marija, koja je krvna veza između Davida i Isusa, na kraju nema genealogiju u Bibliji.

Razni naučnici su pokušali objasniti kako oba rodoslovlja mogu biti Josifova. Na primjer, neki kažu da je i sam Josif usvojen kao dijete, te je stoga imao i „prirodnu“ genealogiju i „usvojenu“ genealogiju. Drugi kažu da su oba rodoslovlja Josifova, ali kontradikcije među njima jednostavno su stvar lošeg vođenja evidencije u to doba. Drugi naučnici tvrde da se oba rodoslovlja odnose na Josifa, ali ljudi u njima imali su više imena, tako da se dva rodoslovlja zapravo odnose na iste ljude. Sve te teorije postavljene su kako bi se objasnilo zašto se čini da Josif ima dva rodoslovlja u Bibliji, ali svi oni imaju ozbiljnih problema, zbog čega postoji toliko različitih teorija i zašto nijedna od njih nije široko prihvaćena.

Dok proučavamo genealogije, postaje jasno da Luka sadrži Josifovu. Lukino rodoslovlje prikazuje Isusovo porijeklo koje je preko kralja Davida došlo preko njegovog sina Natana (Luka 3:31). Natan, koji nije toliko poznat kao Solomon, bio je jedno od četvoro djece koje je David dobio od Batšebe (1. Dnevnika 3:5). O Natanovom životu se ne zna ništa osim da je imao djecu i potomke koji su se potom umnožili u Izraelu, pa se tako spominje u Zahariji 12:12 kao da ima klan. Rodoslovlje u Luki glasi na jednostavan način od Boga preko Adama do Josifa, navodnog Isusovog oca, završavajući s Isusom. Još jedan dokaz da Luka sadrži Josifovo rodoslovlje je što se Marija nikada ne spominje, ali se ime „Josif“ u njemu pojavljuje tri puta. Često se u biblijskoj kulturi (ali i modernim kulturama) događalo da su djeca dobivala imena po pretku (zbog čega su Zaharijini rođaci željeli njegovo dijete nazvati po njemu; Luka 1:59), pa činjenica da dva pretka u Lukinom rodoslovlju imaju ime „Josif“, ali nijedno od njih u rodoslovlju po Mateju nije dobra podrška Luki koji sadrži Josifovo rodoslovlje.

Uprkos činjenici što izgleda da Luka daje rodoslovlje o Josifu na vrlo jasan i neposredan način, neki učenjaci tvrde da je rodoslovlje u Luki Marijino, a ne Josifovo. Glavni razlog zašto kažu da Luka ima Marijino rodoslovlje je taj što vjeruju, i to s pravom, da bi Marija trebala imati rodoslovlje u Bibliji. Zatim to tvrde jer Luka kaže da je Josif „smatran“ Isusovim ocem (Luka 3:23), Marija je u rodoslovlju kod Luke iako u njemu nikada nije imenovana. Ali činjenica je da Marija nije imenovana u Luki, a samovoljni pokušaji prikazivanja da Luka sadrži Marijino rodoslovlje samo da bi Marija imala rodoslovlje u Bibliji nije način za rješavanje biblijskog problema. Naučnici to prepoznaju, zbog čega to „rješenje“ genealoškog problema nije široko prihvaćeno. Čini se jasnim da, ako je Luka imao Marijino rodoslovlje, kako mnogi vjeruju, da bi Luka spomenuo Mariju, a ne bi imao skrivenu izjavu da je Josif navodni Isusov otac. Zato s razlogom vjerujemo da se Lukino jevanđelje može uzeti za stvarnu vrijednost i da ono bilježi Isusov rodoslov kroz Josifa.

Marija zaista ima rodoslovlje u Bibliji u Matejevom jevanđelju. Međutim, može se činiti da Matej bilježi Josifovo rodoslovlje. Ali ako se Matejevo rodoslovlje odnosi na Josifa, onda postoje neki značajni problemi u biblijskom tekstu. Jedno je da bi Josif tada imao dva kontradiktorna rodoslovlja u Bibliji, dok Marija nije imala rodoslovlje. Međutim, još veći problem bi bio matematički. Ako računamo Josifa kao „muža“

Marijinog (Mat. 1:16), od odvođenja u Vavilon do Hrista ima samo 13 generacija, a ne 14 generacija, kako to kaže Matej 1:17: „U svemu, dakle, od Abrama do Davida četrnaest pokolenja, od Davida do izgnanstva u Vavilon četrnaest pokolenja, i od izgnanstva u Vavilon do Hrista četrnaest pokoljenja.“

Prva grupa od 14 generacija, od Abrama do Davida, su: 1) Abram, 2) Isak, 3) Jakov, 4) Juda, 5) Fares, 6) Esrom, 7) Aram, 8) Aminadav, 9) Nason, 10) Salmon, 11) Boz, 12) Obed, 13) Jesej, 14) David.

Druga grupa od 14 generacija, od Davida do odvoženja u Vavilon, su:

1) Solomon, 2) Roboam, 3) Abija, 4) Asa, 5) Josafat, 6) Joram, 7) Ozija, 8) Jotam, 9) Ahaz, 10) Ezekija, 11) Manasija, 12) Amon, 13) Josija, 14) Jehonija.

Kad je pak riječ o posljednjem popisu od 14 generacija, ako računamo generacije kako su prevedene u većini Biblija, postoji samo 13 generacija, iako Sveto pismo kaže da ima 14 generacija. 1) Salatiel, 2) Zerubabel, 3) Abihud, 4) Elijakim, 5) Azor, 6) Sadok, 7) Ahim, 8) Elijud, 9) Eleazar, 10) Matan, 11) Jakov, 12) Josif (muž Marijin), 13) Isus.

Problem s popisom je očit i na njega su ukazali mnogi komentatori: on ima samo 13 generacija, a ne 14 kao što Sveto pismo kaže. Neki učenjaci pokušali su riješiti problem radeći stvari poput dvostrukog prebrojavanja imena, ali to teško daje pravdu tekstu.

Bilo je vrlo važno da Matej prikaže obrazac od tri seta po 14 generacija. Znamo da ako računamo stvarne generacije, bilo je više od samo 42 ljudi (3 puta po 14) od Abrama do Hrista. Da bi obrazac odgovarao, neki ljudi morali su biti izostavljeni iz Matejevog popisa. Kada se rodoslovlje u Mateju uporedi sa drugim rodoslovima u Bibliji, jasno je da iz Matejeva rodoslovlja nedostaju ljudi. Na primjer, u Mateju 1:8, između Jorama i Uzije, zapravo postoje tri nepomenute generacije. Joram je rodio Ahaziju (2. Kraljevima 8:25), koji je rodio Joasa (2. Kraljevima 11:2,21), koji je rodio Amasiju (2. Kraljevima 12:21). Ova se tri imena ne pojavljuju u Mateju, a postoje i neka druga nepomenuta imena.

Iako u Matejevom popisu nedostaju neka imena, nije bilo bitno dati svako ime u biblijskoj genealogiji kraljeva. Mnogi genealoški popisi u Bibliji imaju imena koja nedostaju iz različitih razloga. Mateju je bilo važno da je on predstavio Isusovo rodoslovlje po uzoru na tri seta od četrnaest generacija od Abrama do Hrista. Stoga, imati samo 13 imena u posljednjem skupu od 14 govori nam da je nešto vrlo pogrešno. Ali ako pomno proučimo popis, vidjećemo da on ima 14 imena, a time i 14 generacija ako svako ime predstavlja generaciju.

Marija se obično ne ubraja u popis od 14 jer se na nju i Josifa obično misli kao na muža i ženu, a samim tim i na istu generaciju. Međutim, postoje dobri dokazi da „Josif“ nije samo ime Marijina muža, već i ime njenog oca. To ne bi bilo neobično u biblijskoj kulturi, jer je Josif bilo uobičajeno ime. Na primjer, u rimokatoličkoj Bibliji, koja uključuje apokrife, postoji 16 različitih ljudi koji se zovu Josif, ne računajući Marijinog oca, koji bi bio 17-i.

Da je „Josif“ u Mateju 1:16 Marijin otac, a ne njezin suprug, tada bi postojalo 14 generacija od Vavilona do Hrista, baš kao što Pismo kaže da postoje: 1) Salatiel, 2) Zerubabel, 3) Abihud, 4) Elijakim, 5) Azor, 6) Sadok, 7) Ahim, 8) Elijud, 9) Eleazar, 10) Matan, 11) Jakov, 12) Josif (Marijin otac), 13) Marija, 14) Isus.

To što Matej sadrži Marijino rodoslovlje, a Luka Josifovo rodoslovlje, ima smisla jer Marijino rodoslovlje u Mateju ne spominje Josifa, njenog muža, koji ionako nije bio dio njenog rodoslovlja, niti Josifovo rodoslovlje u Luki spominje Mariju, koja nije imala nikakve veze s njegovom genealogijom. U Marijinom rodoslovlju u Mateju spominju se još četiri žene, Tamara, Rahava, Ruta i „Urijina supruga“, naglašavajući ulogu koju žene igraju u genealogiji. Josifovo rodoslovlje u Luki ne uključuje žene, ali uključuje dvoje njegovih predaka koji su se također zvali Josif.

Još uvijek postoji jedna važna stvar koju treba riješiti. Većina verzija prevodi Matej 1:16 da kaže da je Josif bio Marijin muž, a ne Marijin otac. Međutim, vjerujemo da je „muž“ pogrešan prevod. Grčka riječ prevedena sa „muž“ je aner i znači odraslog muškarca. Obično kada se aner koristi sa frazom „[ženskog imena]“, kao u „Josifu, Marijinom aneru “, to se odnosi na ženin muž. Ali postoji dobar dokaz da u ovom stihu aner treba prevesti „otac“. Prvo, prevođenje „muž“ stvara kontradikciju u Riječi Božjoj jer tada ne postoji 14 generacija od Vavilona do Hrista. Drugo, stvara zbunjujuću situaciju u Riječi jer se i Matej i Luka pozivaju na Josifovu genealogiju, tako da Josif završava s dva različita oca.

Srećom, aramejski tekst iz Mateja ima dobre dokaze da Matej 1:16 treba da glasi „otac“. U grčkom tekstu i Matej 1:16 i 1:19 koriste riječ aner („muškarac“ ili „muž“). Matej 1:19 jasno govori o Josifu kao o „Marijinom mužu“, jer govori o tome da se Josif misli razvesti od nje. Međutim, aramejski tekst iz Mateja ne koristi istu riječ u Mateju 1:16 i 1:19 , već ima dvije različite riječi i na taj način pravi razliku između njih dvojice. U Mateju 1:16 , aramejska riječ je *gavra*, što znači „moćni čovjek“, „otac“ ili „muž“, dok je u Mateju 1:19 riječ je *bala*, što je „muškarac“ ili „muž“. Stoga aramejski tekst čuva istinu da postoji razlika između „Josifa“ iz 16. stiha, „moćnog čovjeka“ Marijina i „Josifa“ iz stiha 19, „muža“ Marijina.

Treba da znamo da je Jevanđelje o Mateju izvorno pisano na hebrejskom jeziku tako da se ova izvjesno nenamjerna greška lako mogla potkrasti prilikom prevođenja na grčki jezik, tim prije ukoliko prevodilac/ioci nisu imali na uvid Josifov rodoslov u Jevanđelju po Luci, a svakako je tome mogla doprinijeti i predrasuda da rodoslov u Mateju mora biti „muški“ odnosno da vodi do Josifa, Marijinog muža.

Jednom kad shvatimo da je „Josif“ ime i oca i muža Marijinog, Božja Riječ se savršeno uklapa. Oba rodoslovlja Marije i Josifa nalaze se u Bibliji, tako da su svi mogli vidjeti da su oboje Davidovi potomci, pa je Isus zaista bio „sin Davidov“. Pismo također pokazuje na drugim mjestima da su i Josif i Marija od Davida (Josif: Matej 1:20; Luka 1:27; 2:4. Marija: Djela 2:30; Rimljanima 1:3). Luka sadrži Isusovo rodoslovlje preko svog usvojenog oca Josifa i nikada ne spominje Mariju, koja nije bila dio Josifove genealogije. Matej sadrži Isusovo rodoslovlje po majci Mariji i nikada ne

spominje njenog supruga Josifa. Josif ima dvojicu predaka koji se također u svom rodoslovlju zovu Josif, dok su još četiri žene uključene u Marijin rodoslov. I na kraju, ali ne najmanje važno, tri skupa od četrnaest generacija spomenutih u Mateju su kompletna kad shvatimo da je Josif u Mateju 1:16 Marijin otac.

Na kraju treba spomenuti da svako od četiri jevanđelja naglašava drugačiji aspekt Hristovog života. Matej prikazuje Isusa kao Kralja, Marko kao Slugu, Luka kao Čovjeka i Jovan kao Sina Božjeg. Stoga savršeno odgovara tome što Matej prati Isusovu kraljevsku lozu i naglašava Abrama kojem je obećana zemlja i Davida, kralja, nastavljajući kraljevsku liniju niz Davidova sina Solomona. Luka, s druge strane, naglašava Isusovu ljudsku stranu, uključujući to što ga je usvojio Josif, i bilježi svoje rodoslovlje sve do Adama, prvog čovjeka.

Šta je sa Marijom? Ovdje se prvi put javlja njeno ime u Novom Savezu. Tu se kaže da je kraljevskog roda, a linija njenog oca (a samim tim i njena) ne vodi se ni od koga drugog do od samog kralja Davida. Ipak postoji još jedna, neizgovorena istina koju treba izvagati. Njena „rođaka“ bila je Elizabeta, koja je bila kćer sveštenika Arona (Luka 1:5). Elizabeta je morala biti u srodstvu s Marijom preko Marijine majke, koja je možda čak bila i sestra Elizabetina oca (Edersheim, Life and Times, book II, p. 149). Tako u Mariji vidimo susret kralja i sveštenika, a sam Isus je konačno ispunjenje tih dužnosti.

3. Događaji koji su obilježili Isusove rane godine

Skromni pastiri primaju objavu od anđela o rođenju Mesije

„U tom kraju bili su i pastiri koji su boravili napolju i noću čuvali stražu kod svojih stada.“ (Luka 2:8)

Regija o kojoj je riječ je okolina Betlehema. Iz razloga koje Biblija ne navodi, anđeli stižu da kažu ovim pastirima o Isusovom rođenju. Činjenica da je ovo dobra vijest „za sve ljude“ može biti djelimično objašnjenje. Druga jevanđelja napominju da su obrazovani ljudi Izraela trebali prepoznati znakove Mesijinog rođenja, ali očito se nisu trudili da ga potraže (Matej 2:3-6). Od početka paralelnih izvještaja u jevanđeljima primjetno je da Bog bira skromne obične ljude koji će biti uključeni u najveću misiju Njegovog Sina na zemlji. Primarni razlog za to nalazio se u činjenici da ovi ljudi nisu bili sofisticirani i indoktrinirani rabinskim judaizmom, tradicijama i pogledima. Štaviše, ne postoji naznaka da su Josif ili Marija podijelili sa vjerskim upraviteljima otkrivenja koja su dobili od anđela. Oko Isusovog rođenja nije bilo nikakve pompe.

Pastiri su, dakle, bili ljudi jednostavne vjere i čista srca. To je u skladu sa Isusovom izjavom: „U taj čas on je uskliknuo u Duhu svetom i rekao: Hvalim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, jer si ovo sakrio od mudrih i umnih, a otkrio si maloj djeci. Da, Oče, jer ti si htio da tako bude.“ (Luka 10:21)

Pastiri su bili uplašeni pojavom anđela (Luka 2:9). Anđeo naglašeno napominje da je ova objava za „sve ljude“. Bog prenosi tu činjenicu govoreći najprije običnim pastirima – a ne kraljevima, učenjacima ili gospodarima rata. Oni koje svijet najmanje cijeni često su oni kojima Bog govori i kroz koje govori (1. Korinćanima 1:26-29). Kada Isus bude obrezan i posvećen u hramu, prorok Simeon će primijetiti da će se Hristova služba proširiti čak i izvan izraelskog naroda, na cijeli svijet (Luka 2:32).

Upravo rođeni je obećani Spasitelj (Isaija 7:14; 9:6-7), čiji je dolazak zaista dobra vijest za cijeli svijet (Luka 2:9-10). Anđeo daje još dvije odrednice: Hristos (Mesija) i Gospod.

Sveto pismo ne bilježi anđela koji je rekao ovim ljudima, „idite i vidite Mesiju.“ Ipak, čini se da njegove riječi pretpostavljaju da će to učiniti. U stvari, nudeći način (znak) da prepoznaju Hrista, anđeo im istovremeno dopušta i ohrabruje ih da ga potraže. Da bi prepoznali Isusa, anđeo im govori kako je Marija povijala svog Sina i stavila ga u jasle za hranjenje. Uprkos tome što je proročeno mjesto rođenja Hrista, Betlehem nikada nije bio veliki grad (Mihej 5:2). Reći ovim ljudima da traže povijeno novorođenče u jaslama bilo je više nego dovoljno da ih dovede na pravu lokaciju.

Sada (Luka 2:13), pastiri imaju privilegiju da vide ogroman broj anđela, koji svi odjednom slave Boga. Njihova pjesma slavi Božju slavu i mir koji Spasitelj donosi onima koji vjeruju (Jovan 3:16-18). Većina prevoda 14. stiha povezuje „mir“ koji se

objavljuje sa Božjim zadovoljstvom s određenom grupom. Ovo se naizmjenično izražava kao „oni s kojima je zadovoljan“, „oni na kojima je njegova naklonost“ ili „ljudi koji su mu ugodni tj. po volji“. Ali ova poruka ukazuje i na širu „dobru volju među ljudima“. Dok je jevanđelje Isusa Hrista poruka pomirenja i nade za sve (Jovan 3:16-17), ta nada je dostupna samo onima koji vjeruju u Njega (Jovan 3:18, 36).

Iako anđeo nije tražio da pastiri odu da vide Isusa, njegova objava im je rekla gdje se Hrist može naći (Luka 2:12). Ovo je pretpostavljalo da će prirodna reakcija pastira biti da istraže ovu dobru vijest. I oni planiraju da urade upravo to. Oni će otići u lokalni grad, Betlehem, da lično vide malog Isusa.

Kao što se i očekivalo, pastiri pronalaze Mariju, Josifa i Isusa, tačno u onom stanju koje su prikazali anđeli (Luka 2:4-7). Betlehem nikada nije bio velika zajednica, tako da ne bi bilo mnogo novorođenčadi za vidjeti, a kamoli neko koje leži u koritu za hranjenje. Tada pastiri objašnjavaju kako su došli do Marije i Josifa. Priča koju oni pričaju uključivala bi sve što su im rekli anđeli, uključujući i slavljeničku pjesmu. Sledeći stih ukazuje na to da je prisutno više ljudi osim Josifa i Marije (Luka 2:18). To vjerovatno znači da drugi ljudi borave na istoj lokaciji, ili možda lokalni susjedi. Takođe je sasvim moguće da su pastiri rekli drugima – možda čak i svima koje su vidjeli – dok su se kretali do Hristove lokacije.

Luka 2:19 naglašava da, kao i prije, Marija promišljeno reaguje. Ona barem ne uzima trenutak zdravo za gotovo: cijeni važnost ovih događaja. Dok pastiri objašnjavaju svoj anđeoski susret, ona „čuva“ sve to i „razmišlja“ šta se dešava. Ove ideje su izražene upotrebom grčkih riječi *suntereo* i *sumbalo*. Prva podrazumijeva zaštitu i sjećanje. Druga podrazumijeva čuvanje i posmatranje. Marija se namjerno trudi da zapamti sve što vidi.

Pastiri se vraćaju na svoja polja nakon što su posjetili novorođenog Isusa i njegovu majku (Luka 2:20). Oni hvale Boga što je sve bilo upravo kako im je otkriveno od anđela.

Dolazak mudraca sa istoka

„Kad se Isus rodio u Betlehemu, u Judeji, za vrijeme kralja Heroda, dođoše neki mudraci sa istoka u Jerusalim…“ (Matej 2:1)

Isusovo rođenje dogodilo se za vrijeme vladavine kralja Heroda, koji se naziva i Herod Veliki. Herodovo kraljevstvo je bilo zapravo protektorat. Rimljani su često postavljali lokalnog vladara nad ljudima koje su pokorili. Pod njihovom vlašću, Herod je vladao kao kralj nad Izraelom od 37. do 4. godine prije Hrista, prema većini naučnika. Isus je rođen pred kraj njegove vladavine.

Herod je postigao velike stvari kao kralj nad Izraelom, uključujući obnovu veličanstvenog hrama u Jerusalimu. Bio je i nemilosrdan, posebno pred kraj života. Ubio je svoju ženu, nekoliko sinova i mnoge druge rođake kako bi zaštitio vlastitu moć. Njegov pristup vijestima o novorođenom „kralju Jevreja“ slijediće taj obrazac (Matej 2:16-18).

Znamo vrlo malo o pomenutim mudracima, koji se ponekad nazivaju „magovima“, koji su došli sa istoka tražeći novorođenog kralja Jevreja. Novi savez ih opisuje koristeći grčki izraz *magos*. U ovom trenutku u istoriji, ova riječ se koristila za opisivanje onih koji su vješti u astrologiji, magiji, tumačenju snova i slično. Neki su bili pošteni duhovni tragaoci, dok su drugi, očigledno, postali poznati kao prevaranti.

Naučnici sugerišu da su „mudraci“ koje Matej opisuje mogli doći čak iz daleka poput Vavilona, Persije ili arapske pustinje.

Ovi mudraci traže novorođenog kralja Jevreja. Očekuju da će ga pronaći jer vide određenu zvijezdu kako se diže na noćnom nebu, i vjeruju da je on važan kralj. Oni su došli da mu se poklone i ukažu mu poštovanje.

Većina tradicija koje okružuju ovu grupu mudraca su samo to: tradicije, a ne detalji iz Svetog pisma. Tradicija kaže da ih je bilo trojica, ali Biblija nikada ne navodi broj. Ova pretpostavka je vjerovatno zbog tri dara koja se spominju kasnije (Matej 2:11). U svakom slučaju je vjerovatno da su putovali sa većom grupom slugu. Suprotno uobičajenoj temi minijaturnih skulptura rođenja, ovi ljudi ne dolaze u noći Isusovog rođenja (Matej 2:16).

Tradicija je takođe sugerisala da su mudraci bili svojevrsni kraljevi. Neki to mogu pretpostaviti, jer starosavezni odlomci govore o tome da su kraljevi obožavali Isusa (Psalam 68:29). Međutim, jevanđelja te ljude ne opisuju kao „kraljeve“.

Neki naučnici spekulišu da su mudraci došli iz regije Vavilona, jer je tamo postojala jevrejska zajednica. Ti ljudi su vjerovatno i sami bili ne-Jevreji, ali izgleda da poznaju jevrejske spise i možda vide ovaj događaj kao ispunjenje proročanstva o jevrejskom Mesiji. Možda su povezivali uspon ove zvijezde s Mesijinim rođenjem, dijelom zbog 4. Mojsijeve 24:17, gdje stoji: „zvijezda će izaći iz Jakova, i žezlo će se podići iz Izraela.“

Mnogo se nagađalo o prirodi „zvijezde“ koju su mudraci pratili. Ključno je imati na umu da moderni ljudi koriste različite kategorije od drevnih kultura. Izraz „zvijezda“ tih dana primjenjivao se na gotovo svaku svijetlu tačku svjetlosti na noćnom nebu. Sveto pismo ne precizira šta su, tačno, ovi ljudi prvo vidjeli i kako su na osnovu toga slijedili kurs koji ih je doveo do Betlehema, ali razložno možemo pretpostaviti da to nikako ne može biti stvarna zvijezda, kometa ili neko nebesko tijelo. Najvjerovatnije su to bili anđeli koji su svojom svjetlošću usmjerili mudrace gdje treba. To se može jasnije zaključiti iz Mateja 2:9, gdje nalazimo da ih „zvijezda“ vodi direktno do Isusa. Čini se da je ta pojava, barem, eksplicitno natprirodna. Kako god bilo, ono što je važno je da su ti ljudi tražili proročenog kralja koji je već bio rođen. Slijedili su znakove i pronašli ga.

Kada su stigli u Jerusalim pitajući gdje je novorođeni kralj da bi mu se mogli pokloniti, to je privuklo Herodovu pažnju. Herod je tehnički bio Jevrej, iako istorijski zapisi govore da je bio i Idumejac: potomak Isava i Edomaca, koji su se protivili Izraelu. Bio je dovoljno upoznat sa Izraelovim Bogom i starim proročanstvima da bi znao koliko su ona mogla biti uticajna na ostale ljude.

Umjesto da bude uzbuđen zbog mogućnosti da je Mesija rođen u Izraelu, Herod je bio zabrinut. Cio Jerusalim je bio uznemiren zbog njega. Herod je bio poznat kao čovjek spreman da ubije svakoga da bi zaštitio svoju moć. Upravo je to učinio članovima svoje porodice. Vjerski i građanski vladari u Jerusalimu također su možda štitili svoju moć i status, čak i pod vlašću Rimljana, zbog čega su i oni bili „uznemireni". Svaka glasina o rođenom kralju, ili spasitelju, bila bi izuzetno moćna među jevrejskim narodom.

Drugi razlog zašto je Herod bio uznemiren je taj što nije želio da Hrist dođe na vlast dok je on bio kralj. Herod nije bio kralj po rođenju, već kroz rimsku vlast. On odlučuje da pokuša spriječiti ovog novorođenog kralja da dođe na vlast.

Istorija opisuje Heroda kao nemilosrdnog i okrutnog, ali svakako ne glupog. Njegov pokušaj da eliminiše ovu potencijalnu prijetnju je proračunat i suptilan. Njegov prvi korak je okupljanje glavnih sveštenika i pismoznalaca. Ove dvije grupe vjerovatno nisu voljele Heroda niti jedna drugu. Zamjerili su Herodu zbog njegove uloge pristalice osvajačkih Rimljana. Mnogi su ga možda vidjeli kao izdajnika koji ima koristi od okupacije Izraela. Dvije grupe zamjerale su jedna drugoj zbog dubokih teoloških razlika. Većina pismoznalaca su bili fariseji, dok su većina sveštenika bili sadukeji.

Herod poništava ove razlike, jer su mu te grupe potrebne da odgovore na jedno pitanje iz Izraelskih spisa: Gdje će se Mesija roditi? Herodovi postupci pokazuju da je prepoznao Sveto pismo Starog saveza kao vrijedan izvor informacija. On je barem prepoznao njihov uticaj u Izraelu. Izraelske vjerske vođe su poznavale svoje Sveto pismo. U 5. i 6. stihu oni citiraju odlomak koji odgovara Herodu: Mesija je trebao biti rođen u Betlehemu (Mihej 5:2). Kaže se da je mali gradić Betlehem veći od svoje veličine zbog vladara koji će se tu roditi, kao što je bio David. Matej naglašava da će vladar čuvati narod Izraela.

Zatim Herod preduzima sledeći korak. Ako je Mesija zaista rođen, Herod želi da Ga pronađe i ubije da zaštiti svoju moć. Ima dovoljno vjere u Božje proročanstvo da se boji da se ono ne obistini, ali nema dovoljno vjere da vjeruje Bogu da će učiniti ono što je najbolje za Izrael. Sada Herod poziva mudrace da dođu i vide ga „tajno". Herod spletkari, iskorištavajući mudrace, a njegov instinkt je da sve prećuti što je više moguće, i da ne odaje svoj plan. Njegovo pitanje za mudrace odnosi se na to kada se zvijezda prvi put pojavila na noćnom nebu. Herod pretpostavlja da bi se pojava ove čudne zvijezde poklopila s rođenjem Mesije kojeg su mudraci pronašli. Svrha ovog pitanja postaje jasna kasnije: on želi suziti opis potencijalnog rivala.

Odgovor koji su dali mudraci nije zabilježen. Naučnici nagađaju da bi, da su mudraci došli iz Vavilona, kako neki pretpostavljaju, put do Jerusalima možda trajao oko 40 dana. Ako su otišli ubrzo nakon što se zvijezda pojavila, i ako je to tačno kada se Isus rodio, možda je prošlo dva mjeseca. A opet, možda je bilo mnogo duže. Muškarcima je možda trebalo vremena da istraže zvijezdu, dođu do zaključka, pripreme se za putovanje, a zatim krenu u Jerusalim.

Sada ih Herod šalje u Betlehem da pronađu dječaka, i očito laže dok to čini. Herod tvrdi da i on želi da se pokloni Mesiji. Kaže im da odu i marljivo istraže i da ga jave čim pronađu dijete.

Zašto Herod nije otišao s njima, ili poslao svoje stražare u Betlehem da se uvjeri da je sam pronašao dijete? Možda nije bio uvjeren da dijete zaista postoji, ali je želio biti siguran. Vjerovatnije, nije želio kod ovih putnika izazvati sumnju da je htio ubiti dječaka. Uostalom, zašto mu ne bi javili da su pronašli budućeg „Kralja Jevreja"?

Betlehem je samo nekih 9 kilometara južno od Jerusalima. Kad su mudraci krenuli, vođstvo je potvrđeno ponovnim pojavljivanjem „zvijezde" koju su pratili. „Zvijezda" se diže na nebu i vodi ih do mjesta gdje je bio dijete Isus. Čini se da je „zvijezda" bila dovoljno sjajna da se vidi danju, jer nije logično da su mudraci i njihova pratnja samo noću putovali. Kakav god specifičan oblik „zvijezda" poprimila, mudraci su uvjereni da ih ona vodi do jevrejskog kralja.

Zašto su ovi stranci, nejevrejski muškarci sa velikim interesovanjem za astronomiju i astrologiju bili toliko uzbuđeni zbog ovoga? Kao prvo, pokazalo se da je njihova potraga bila valjana. Bili su u pravu i nisu gubili vrijeme tražeći ovo dijete. Na drugom nivou, međutim, činilo se da ovi ljudi također vjeruju u jevrejsko Pismo i da će ovo dijete spasiti Izrael. Radovali su se mogućnosti da Ga vide lično, čak i kao dijete.

Treba zapaziti da se trenutak susreta (Matej 2:11) ne dešava u štali one noći kada se Isus rodio. Tradicija, posebno minijaturne skulpture, stavljaju mudrace u štalu koji obožavaju Isusa u njegovim jaslama (Luka 2:7). Međutim, Biblija ukazuje da je od te noći prošlo neko vrijeme.

Mudraci padaju pred djetetom u znak dubokog poštovanja. Isus je s Marijom, svojom majkom, ali njihovo poklonjenje je jasno naznačeno samo za Hrista. Oni iznose izuzetno vrijedne darove koje su donijeli sa sobom i stavljaju ih pred Isusa. Davanje poklona kralju ili drugom nadređenom bila je uobičajena bliskoistočna praksa i znak velikog poštovanja.

Pokloni su uključivali zlato, tamjan i smirnu. Tamjan je smola koja svjetluca i korištena je za vjerski kad za stvaranje specifične arome. Smirna je također imala jak miris i koristila se za parfem i balsamovanje. Sva tri poklona bila su prilično skupa. Na sreću, ovo bi uveliko pomoglo Josifu i Mariji da finansiraju svoje hitno putovanje u Egipat kako bi pobjegli od Heroda (Matej 2:13).

Ovaj tekst ne povezuje ove darove ni sa jednom specifičnom simbolikom. Međutim, mnogi naučnici i komentatori su to učinili. Vjerovatno je da zlato predstavlja Isusovu kraljevsku vlast. Tamjan bi simbolisao Njegovo sveštenstvo. Smirna bi nagovještavala Njegovu smrt i uskrsenje.

Mudraci, kao stranci, nisu bili svjesni Herodove zavjere. Na osnovu 12. stiha, vjerovatno su planirali da se vrate pravo kod Heroda i objave da su pronašli novog „kralja Jevreja". Bog se umiješao i prekinuo taj plan na sličan način kao i Njegovo uplitanje u Josifov plan da raskine svoju vjeridbu s Marijom kada je saznao da je

trudna: san (Matej 1:20). To je bilo dovoljno uvjerljivo da ih navede da napuste grad bez povratka u Jerusalim ili kod kralja Heroda. Mudraci ne samo da su skrivali Isusovu lokaciju od Heroda, nego su i otišli tajno kako on ne bi ni znao zadugo da su otišli. Bog je natprirodno intervenisao da zaštiti Isusa tokom njegove mladosti, i to će učiniti ponovo.

Privremeno bjekstvo Isusove porodice u Egipat

Mora da je za Mariju i Josifa bila ogromna potvrda, a možda i zbunjujuće, kada su se bogati nejevrejski mudraci s istoka pojavili na njihovim vratima da se poklone bebi Isusu kao kralju. I Mariju i Josifa su posjetili anđeli s porukama o Isusovom identitetu i svrsi (Matej 1:18-20; Luka 1:34-35). Ipak, dolazak izvanjaca koji su takođe vjerovali u to mora da je ojačao njihovu vjeru u ono što Bog čini u njihovim životima.

Mariji i Josifu će biti potrebna vjera kako bi bili provedeni kroz ono što dolazi. Nakon što su mudraci otišli, anđeo Gospodnji se pojavio Josifu u još jednom snu. Ovog puta, vijest je bila zabrinjavajuća. Josifova nova misija bila je da uzme Isusa i Mariju i pobjegne u Egipat. Zli kralj želi uništiti njihovo dijete!

U ovom kontekstu, „Egipat“ znači obližnje teritorije kao što je delta Nila, gdje Herod nije imao vlast. Porodici je naloženo da ostane u Egiptu dok im ovaj anđeo ne kaže da se mogu bezbjedno vratiti u Izrael.

Josif opet pokazuje svoju vjeru tako što je odmah poslušan. Spakovao je Isusa i Mariju i otišao u Egipat noću. Noćno putovanje ne samo što je mladoj porodici omogućilo da neopaženo odu, već pokazuje koliko je Josif bio brz da posluša Boga i zaštiti svoju porodicu. Vjerovatno su darovi mudraca pomogli da se plati ova neočekivana selidba. Josif i Marija su to vjerovatno vidjeli kao još jedan dokaz da ih Bog osigurava i štiti.

U to doba, to je bilo jednodnevno ili dvodnevno putovanje iz Betlehema izvan granica Herodove vlasti. Prelazak te granice na jugu doveo bi porodicu u Egipat. Dalje bi ih odvelo do delte Nila, gdje je bila velika jevrejska zajednica. Stoga je hitan bijeg u Egipat bio logičan izbor. To je još uvijek bila rimska provincija, ali je bila izvan Herodove kontrole. Mnogi Jevreji su živjeli u Egiptu.

Ovo iskustvo bijega u Egipat radi sigurnosti odražava iskustvo ranih Izraelaca koji su u nekoliko navrata bježali u Egipat od gladi (Postanje 12:10; 42:1-2), da bi na kraju postali robovi Egipćana (Izlazak 1:8-11).

Matej 2:15 citira Osiju 11:1, gdje stoji: „Kada je Izrael bio dječak, volio sam ga, i iz Egipta sam pozvao svog sina.“ Bog je pozvao Isusa iz Egipta u smislu da je Josif čekao da primi poruku od Gospoda da je sigurno da se vrati (Matej 2:19-20). Matej ovo predstavlja kao drugo ispunjenje Osijinih riječi o Bogu koji poziva Izrael iz Egipta. Iako se čini da je ovo „natezanje“ jednog više istorijskog osvrta nego proroštva, ipak dodatno produbljuje vezu između Isusa i Božjeg naroda, Izraela, budući da Hristov život na zemlji odražava istorijski put nacije.

Tek tada je Herod shvatio da su ga „prevarili“ ili „nadmudrili“ mudraci koji su napustili zemlju a da prethodno nisu razgovarali s njim. Odlaskom drugim putem, a da mu nisu rekli, eliminisali su svaku šansu da Herod može ući u trag gdje se nalaze Josif, Marija i Isus. Činjenica da je Herod lukavo smislio da ih prevari vjerovatno je doprinijela njegovoj ljutnji.

Herod je bio zao i okrutan, ali nije bio glup. Vjerovatno kao rezervni plan, Herod je već pitao mudrace kada su vidjeli kako zvijezda izlazi na nebu (Matej 2:7). Odgovor mudraca dao mu je procjenu kada je beba možda rođena na osnovu toga kada se zvijezda koju su pratili prvi put pojavila na nebu. Da bi bio siguran, Herod je dao pobiti svu mušku djecu u Betlehemu i okolini, uzrasta do dvije godine.

Betlehem je bio mali gradić, a naučnici sugerišu da je broj ubijenih dječaka mogao biti negdje između 10 i 30. Tugovanje u Betlehemu je bilo intenzivno, a Matej citira Jeremiju 31:15 kako bi povezao događaj sa određenim trenutkom u istoriji Izraela.

Tužan je komentar ljudske istorije da bi ubistvo djece moglo biti zaboravljena fusnota u sekularnoj istoriji. Koliko god da je ovaj događaj užasan, ne bi bio posebno vrijedan pažnje ljudima izvan Judeje u to vrijeme. Betlehem je bio malo mjesto, a ovakva djela nisu bila nečuvena. Ovaj čin je opisan samo u Bibliji, ali se uklapa u ono što se o Herodu zna iz drugih istorijskih izvora. Nemilosrdni kralj bio je poznat po ubijanju vlastitih žena, pa čak i neke od vlastite djece kako bi zaštitio svoju moć. Ubijanje svih dječaka ispod dvije godine u malom mjestu za njega ne bi bilo teško. Niti bi to bilo nešto što bi drugi istoričari smatrali posebno važnim u to vrijeme.

Zbog Božje intervencije i poslušnosti mudraca i Josifa, Isus je izbjegao ovaj pokolj.

Rahela se često navodi kao predstavnica majki Izraela. Jeremija je opisao glasan plač naroda za smrću i odlaskom izraelske djece u vrijeme vavilonskog ropstva 586. godine prije Hrista. Neka nada se nalazi u citatu iz Jeremije: uprkos tugovanju u tom trenutku, Izrael je preživio. Na isti način, Isus je preživio pokušaj da okonča svoj život, usred naricanja i plača u Betlehemu za bebama koje je ubio Herod.

Osim samog zločina, Herod je očigledno pokušavao da uništi Božjeg izabranog Mesiju. Ovaj vezani lanac događaja je opisan uplitanjem Boga preko anđela kako bi se Isus zaštitio od svog najvećeg protivnika u sjenci – samog Sotone – koji je djelovao preko svojih ljudskih oruđa.

Josif doživljava neka od najdirektnijih Božjih otkrivenja bilo kojeg karaktera u jevanđeljima. Svako otkrivenje je dolazilo sa konkretnim uputstvima o tome šta i kako treba da radi. Svako je uključivalo pojavu anđela Gospodnjeg u snu. Treće od četiri takva iskustva je nalog za povratak u 19. i 20. stihu.

Ovaj san je došao nakon Herodove smrti u Izraelu. Josif, Marija i Isus živjeli su u Egiptu, možda među jevrejskim naseljima u regiji. Judeja je bila rimska provincija kojom su vladali Herod i njegova porodica. Egipat je, takođe, bio rimska teritorija, pod različitim lokalnim guvernerima. Bog ih je poslao izvan dosega Heroda preko poruke anđela u ranijem snu. Iako je bio dio Rimskog carstva, Egipat je bio daleko

izvan Herodove jurisdikcije i predaleko da bi otkrio da je neko preživio njegov masakr nad djecom.

Sada je došlo vrijeme za bezbjedan povratak, pa se anđeo vratio u Josifove snove. Oni koji su željeli da se Isus ubije sada su i sami mrtvi. Pošto je Herod nestao, a Isus je izbjegao masakr djece (Matej 2:16-18), više ne postoji eksplicitna prijetnja Isusovom životu. Anđeo nalaže Josifu da se vrati u Izrael.

Sveto pismo nikada ne daje nikakav nagovještaj da je Josif oklijevao da ispuni ulogu zaštitnika i opskrbljivača za Isusa. Odmah je poslušao nalog da oženi Mariju, iako je bila trudna. Poslušno se spakovao i odmah napustio grad da živi u stranom Egiptu. Sada se vraća iz Egipta u Izrael kada mu anđeo to kaže u drugom snu.

Josifu se rijetko pripisuje zasluga za ključnu ulogu koju je odigrao u Hristovom životu. Dio ovoga je barem zato što se on ne spominje u jevanđeljima nakon Isusove rane mladosti. Više nego vjerovatno, bio je stariji od Marije i preminuo je prije nego što je Isus započeo svoju aktivnu službu. Ipak, Josif je očito bio čovjek od vjere i odanosti Božjoj volji. Slijedio je Gospodnje upute, uprkos tome što je to koštalo u smislu njegovog javnog ugleda i načina života.

Josif, međutim, otkriva novu prijetnju kada se vratio u zemlju. Saznaje da jedan od Herodovih sinova, Arhelaj, vlada Judejom, gdje se nalazi Betlehem. Pomisao da živi direktno pod vlašću Herodovog sina učinila bi Josifa nervoznim, iz dobrih razloga.

Umjesto da preda svoje kraljevstvo jednom sinu, Herod ga je podijelio na tri dijela. Uz odobrenje Rima, dao je po jedan dio svakom od trojice svojih sinova. Arhelaju su date Judeja, Samarija i Idumeja da vlada u ime Rimskog carstva. Arhelaj je bio poznat kao nemilosrdan i okrutan, poput njegovog pokojnog oca. Josifov strah od naseljavanja pod njegovom vladavinom potvrdio se kada je u snu primio poslednje uputstvo od Gospoda: da se umjesto toga naseli u sjevernom dijelu Izraela.

Sjevernim Izraelom, uključujući Galileju i Pereju, vladao je Herod Antipa, dok je Herod Filip vladao Iturejom, Trahonitidom i drugim područjima. Josif je nastanio Mariju i Isusa u Galileji, gdje je ranije živio i pod vlašću razumnijeg Heroda Antipe. U međuvremenu, Arhelaj je vladao tako loše da je prognan iz Izraela 6. godine nove ere. Jedno vrijeme ga je zamijenio prokurator, a ne jedan od Herodovih sinova. Međutim, Isus je odrastao u Galileji, pod vladavinom Antipe.

Prema Luki 1:26-27 i Luki 2:39, Josif i Marija su bili iz Nazareta, pa su se vratili u svoj rodni grad. Isus je, dakle, odrastao poznat kao Nazarećanin – što znači neko iz Nazareta – a ne kao Betlehemovac. Nazaret nije bio veliki grad. Neki naučnici procjenjuju da je lokalno stanovništvo u Isusovim ranim godinama bilo između 200 i 1600 ljudi. Međutim, Nazaret je imao slabu reputaciju u Izraelu. Kada je prvi put saznao za Isusa, učenik Nataniel je rekao: „Može li išta dobro doći iz Nazareta?“ (Jovan 1:46) To znači da su Nazarećane smatrali nevažnim, niskoklasnim i nazadnim prema sofisticiranijim Jevrejima.

Matej dodaje da je to što je Isus bio poznat kao Nazarećanin bilo ispunjenje onoga

što su govorili proroci. Ovo je zanimljiva primjedba, budući da nijedno poznato biblijsko proročanstvo ne kaže da će Mesija doći iz Nazareta. Međutim, mnoga proročanstva ukazuju na to da će biti prezren (Psalam 22:6; Isaija 49:7; 53:3). Isaija 11:1 odnosi se na „izdanak (mladicu)“ koja dolazi od Jeseja. Hebrejski izraz za „mladicu“ je *necer* i implicira nešto nisko i prosto. Možda je to što je Isus bio iz prezrenog grada Nazareta ispunilo ta proročanstva u Matejevim očima.

Činjenica da je Isus bio poznat kao osoba iz Nazareta, a ne iz Betlehema, navela je neke da se pitaju kako je mogao tvrditi da je Mesija (Jovan 7:41-42). Oznaka „Nazaren“ danas izaziva zabunu iz drugog razloga. Tradicionalni pogledi na Isusa pomiješali su njegovo odgajanje kao „Nazarećanina“ sa starosaveznim zavjetima „nazireja“ (Brojevi 6:2-21), koji su davali zavjete uključujući i to da neće šišati kosu. Ova zbrka inspirisala je prikaz Isusa s neobično dugom kosom u klasičnoj umjetnosti.

Isusovo obrezanje i proroštva o njegovom pozivu i službi pod uticajem Duha svetoga

„Ali kad se vrijeme navršilo, Bog je poslao svog Sina, rođenog od žene i rođenog pod Zakonom…“ (Galatima 4:4)

Isusov odgoj je bio vjeran Božjim uputama datim Izraelu u Starom savezu. To je uključivalo obrezanje (Levitska 12:3). Na ovoj ceremoniji tradicionalno je bilo da muška djeca dobiju „zvanično“ ime. Prethodno poglavlje je opisivalo kontroverzu kada je Jovanu Krstitelju dato ime (Luka 1:59-63). Isusovo imenovanje nikom nije iznenađenje. Kada je anđeo najavio njegovo predstojeće rođenje, vijesti su uključivale i ime (Luka 1:31). Taj trenutak se prisjeća u Luki 2:21.

Ovo ime je transliteracija sa grčkog *Iēsous*. To je, pak, grčka verzija Ješue ili Jehošue, istog hebrejskog imena kao i Jošua. Na hebrejskom ta riječ doslovno znači „Jehova (Jahve) je spasenje“. Kada je Josif imao svoj anđeoski susret (Matej 1:21), objašnjeno je da se to odnosi na Isusovu ulogu Spasitelja.

Mojsijev zakon je dao Izraelu niz uredbi koje se odnose na obrednu čistoću. Jedan od ovih propisa uključivao je porođaj, a ovdje Marija i Josif završavaju potrebno pročišćenje (Levitski zakonik 12). Ovo čišćenje nije iskupljenje za grijeh, već simbolična obnova čistoće. Po zakonu, oni koji su mogli priuštiti jagnje morali su da prinesu jedno, osim ptice, za žrtvu pročišćenja. Oni koji nisu u mogućnosti da priušte jagnje, mogli su donijeti dvije ptice, a ne samo jednu. Ovo odgovara poniznoj prirodi Isusovog zemaljskog života i njegovom nedostatku i bogatstva i imovine (Luka 9:58).

Prema ovom odlomku (Luka 2:22-24), Josif i Marija su dovoljno siromašni da spadaju u drugu kategoriju; oni nude par ptica da ispune zahtjev (Luka 2:24). Njihov čin ne samo da zadovoljava obrednu čistoću, već se i pokorava uputstvima datim prilikom izlaska Izraela iz Egipta: prvorođeni je trebalo da bude posvećen Bogu (Izlazak 13:1-2).

Simeon koji se spominje u nastavku narativa nosi isto ime kao jedan od izraelskih plemenskih predaka (Postanje 29:33). Ovaj odlomak je jedino mjesto u Svetom pismu

gdje se on spominje; ne znamo ništa drugo o njegovom životu. Iako se pretpostavlja da je star, ništa u tekstu ne kaže tako. Biblija ga ne opisuje kao proroka ili svještenika. Međutim, ovaj odlomak ga hvali kao duboko vjernog čovjeka. Grčki tekst ga naziva *dikaios*, što znači „pravedan ili čestit“. On je također povezan s riječju *eulabēs*, što znači „pobožan“. Simeon je odan Bogu, što uključuje i očekivanje da će Bog ispuniti svoja obećanja.

Starosavezni proroci su predviđali „Pomazanika“, koristeći izraz Mašijah, od kojeg dobijamo riječ „Mesija“. Ovo je na grčkom predstavljeno kao Hristos, od čega potiče naziv „Hrist“. Ovaj Obećani trebao je izbaviti Izrael od njegovih neprijatelja i uspostaviti vladavinu mira i sigurnosti (Isaija 9:6-7; Jeremija 23:5). Isti proroci su govorili o ovom dolasku kao o utjehi za Izrael (Isaija 40:1; 57:18). Tačan trenutak ovih događaja nije jasno objašnjen u Starom savezu – međutim, predstojeći dolazak Spasitelja je bio. Ljudi poput Simeona su s nadom i vjernošću čekali da se ova figura pojavi.

I prije Pedesetnice (Djela 2:1-3), Duh sveti je dolazio i odlazio od Božjih slugu prema potrebi. Biblija ne kaže tačno kako se sveti Duh manifestovao u Simeonovom životu, ali ovaj odlomak daje dva primjera. Prvo je božansko obećanje da će Simeon poživjeti dovoljno dugo da vidi Mesiju (Luka 2:26). Kada Josif i Marija donesu dijete Isusa u hram na obrede očišćenja (Luka 2:22-24), njegova čežnja je ispunjena.

Drugi primjer uticaja svetog Duha na Simeona je proroštvo koje je iznio nakon susreta s Isusom (Luka 2:29-35). U ovom trenutku, to se proročanstvo ispunilo. Simeon radosno drži novorođenče Isusa Hrista i počinje hvaliti Boga.

Simeonova hvala počinje zahvaljivanjem Bogu što je ispunio svoje obećanje. On je u miru, znajući da mu je najveća želja u životu ostvarena. Ovaj osjećaj mira podsjeća na Jakova, koji je bio spreman umrijeti u sreći nakon što se ponovo sjedinio sa svojim davno izgubljenim sinom Josifom (Postanje 46:30).

Kako se pjesma hvale nastavlja, Simeon će se osvrnuti na Isusa koristeći izraze poput „svjetlo“, „spasenje“ i „otkrovenje“. On će primijetiti Isusovu ulogu u spašavanju svijeta, uključujući i narod Izraela i nejevrejske narode (Luka 2:30-32).

Hebrejski jezik koristio je koncept „svjetlosti“ kao metaforu za moral, istinu, dobrotu i prosvijetljeno vođstvo. Jevanđelje po Jovanu direktno identifikuje Isusa kao „svjetlo svijeta“ (Jovan 1:4-9; 8:12). Isusov dolazak predstavlja Božju poruku svim ljudima (Jovan 3:16), kao i čast i slavu za Gospodnji izabrani narod (Djela 13:17).

I Marija (Luka 1:26-27) i Josif (Matej 1:20) imali su anđeoske susrete o Isusu. Ipak, oni se „čude“ onome što Simeon kaže. Ovo je iz grčkog izraza koji znači biti „zadivljen“ ili „začuđen“. Simeon je pod impresivnim uticajem svetog Duha (Luka 2:27). Drugi razlog za njihovo čuđenje može biti Simeonovo spominjanje opsega Isusove službe. Simeonova hvala uključivala je spominjanje Isusove službe koja je uticala na „sve narode“ (Luka 2:31), pa čak i na ne-Jevreje (Luka 2:32). Starosavezna proročanstva o Hristovoj ulozi u spašavanju Izraela bila su dobro poznata i često se ponavljala (Isaija 9:6-7). Bilo je uobičajeno da Jevreji propuste, ili čak budu uvrijeđeni

idejom da će i ne-Jevreji biti spaseni (Isaija 49:6; 52:10; Djela apostolska 22:21-22). Moguće je da Marija i Josif nisu u potpunosti shvatili da će Isus biti Spasitelj cijelog svijeta.

Međutim, susret sa Simeonom neće biti sasvim pozitivan. Prije izlaska iz hrama, Simeon će predvidjeti kontroverzu povezanu s Isusovom službom. On će također upozoriti Mariju na bol koji će doživjeti dok gleda kako se ti događaji odvijaju (Luka 2:34-35). Ovdje on napominje da će Isusova služba stvoriti oštru podjelu u svijetu (Matej 10:34-38). Ovo slijedi starosavezna predviđanja da će se čak i neki među Izraelcima „posrnuti" o Mesiju (Isaija 8:14). Ova podjela između onih koji prihvataju Hrista i onih koji ga odbacuju postaće stalna tema u Isusovom propovijedanju (Jovan 9:39) i službi rane zajednice (1. Korinćanima 1:23; 1. Petrova 2:8).

Još jedan strašni aspekt Simeonovog proročanstva dat je u 35. stihu: Marija će pretrpjeti jak emocionalni bol kao dio svoje uloge u Isusovom životu. Nešto od toga će doći u obliku zbrke i nesigurnosti (Marko 3:21, 31). Uglavnom će uključivati užas gledanja mučenja, raspeća i smrti njenog Sina (Jovan 19:25-27).

Ali narativ se tu ne završava. Ana, opisana kao „proročica" (Luka 2:36; ref. Izlazak 15:20; Sudije 4:4), je starija žena i dugo udovica. Čini se da je većinu svog života provela moleći se, posteći i bogoslužeći. Prema ovom odlomku, ona će primijetiti Isusov dolazak u hram (Luka 2:22-24). Ubrzo nakon što Simeon hvali Boga što je poslao Mesiju, Ana će ponoviti te ideje dok svima saopštava dobru vijest.

Udovice su u drevnoj kulturi bile posebno ranjive. Ženama je bilo teže samostalno zarađivati novac, pa je većina zavisila o djeci. Anin brak bio je u tipičnom vremenu mladosti (Luka 2:36), što znači da je većinu svog života provela kao udovica. U kojoj mjeri su je drugi podržavali, Sveto pismo ne govori.

Starosavezna proročanstva su govorila da će Mesija doći da spasi Izrael i uspostavi beskonačnu eru mira i sigurnosti (Isaija 9:6-7). Ana prepoznaje Isusa – bilo sama ili kada čuje Simeonovu hvalu – i počinje da priča drugima o radosnoj vijesti. Izraz preveden kao dolazak baš „u taj čas" čini se da sugeriše da je Ana stigla u hram baš kada je Isus imao susret sa Simeonom. Ako je tako, možda je bila vođena svetim Duhom da učestvuje u ovom događaju.

Tako su Josif i Marija obavili sve po Zakonu. Na osnovu ovog konteksta, čini se da su Josif i Marija ostali u Betlehemu od vremena Isusovog rođenja pa sve do ispunjenja svih ovih zahtjeva.

Jedan kratki ali značajan opis Isusovog ranog djetinjstva

Vrlo malo se govori o Isusovom djetinjstvu, između njegovog rođenja i početka njegove javne službe. Nekoliko priča koje su zabilježene nalaze se ovdje u Jevanđelju po Luki. Jedan je susret između malog Isusa, Marije, Josifa i pobožnog Simeona u hramu (Luka 2:25-32). Drugi, istog dana, uključuje proročicu Anu (Luka 2:36-38). Sledeći je incident, kada je Isus imao dvanaest godina, gdje njegova porodica gubi trag o njemu samo da bi ga našla u hramu (Luka 2:46-49).

„A dijete je raslo i jačalo u duhu, ispunjavajući se mudrošću i blagodat Božja je bila na njemu.“ (Luka 2:40)

Ovaj stih dolazi sa ogromnim implikacijama. Iako je Isus Hrist identitetski Sin Božji (Jevrejima 1:1-8; Jovan 1:1, 14), njegova ljudskost je potpuna. Isusov rani život uključivao je gotovo sve što je univerzalno za čovječanstvo dok je odrastao od djetinjstva, uključujući fizički, intelektualni i duhovni razvoj. Jedina stvar koju Isus nije iskusio bio je lični grijeh (Jevrejima 4:15; 1. Petrova 2:22). Nakon incidenta u hramu, Luka će još jednom istaći da je Isusova mladost uključivala rast, učenje i razvoj (Luka 2:52).

Opšta tačka kontroverze oko ovih stihova je ukorijenjena u tvrdnji da je Isus bio „savršen“ kao „bogočovjek“[4] (ideja nametnuta kroz dogmu da je Hrist ravnopravni član božanskog Trojstva), te stoga nije morao učiti niti se razvijati. Ovo pretpostavlja da je Isus već sve znao, aktivno, i da nikada ni od koga nije dobio informacije. Korisno je zapamtiti da nisu sve „greške“ i „grijesi“. Dijete koje zaboravi naziv stolarskog alata, napravi aritmetičku grešku ili padne dok uči hodati, ne čini grijeh. Ništa u Svetom pismu ne ukazuje na to da je božanski identitet poštedio Isusa uobičajenih ljudskih iskustava učenja i razvoja. Ono što je rečeno za Jovana u Luki 1:80 je gotovo identično kratkom opisu Isusovog odrastanja. Da je Isus po bilo čemu pokazivao natprirodne karakteristike, to bi bilo brzo uočeno i postalo predmet opšte pažnje. Drugo, ako Isus nije bio „bogočovjek“ od rođenja i u djetinjstvu, to svakako nije mogao postati ni kasnije.

Dalje opet vidimo Isusove zemaljske roditelje kako žive u poslušnosti Božjim uputima. Oni su ga podigli u skladu sa zahtjevima datim u Starom savezu (Luka 2:21, 22). Jedan mandat je bio da sposobni Jevreji dolaze u Jerusalim, tri puta godišnje, za određene praznike (Ponovljeni zakon 16:16). Marija i Josif nastavljaju ovu poslušnost dok Isus sazrijeva (Luka 2:40). Budući da bi svi muškarci koji ispunjavaju uslove trebali krenuti na ovo putovanje, vjerovatno je da Isusova porodica putuje u relativno

[4] U Božjem dizajnu nema hibrida. Ideja da je Isus bio bogočovjek, „potpuno čovjek i potpuno Bog“, je oksimoron. Ako je neko 100% ili potpuno čovjek, može biti isključivo čovjek. Ako je 100% ili potpuno bog, tada može biti samo bog. Biblijski ispravno je vjerovati u božanski identitet i status Sina Božjeg koji ima po nasleđu od Oca, kao i u Hrista kao božanskog predstavnika Oca na najvišem nivou, ali to nikako nije isto što i vjerovati da je Isus Bog kao Otac ili da je bio neka vrsta hibrida – Bog i čovjek u tijelu na zemlji.
Postojala su dva suprotstavljena gledišta o Hristovoj prirodi. Monofizitizam (od grčkog *monos* što znači „jedan“ i *fisis* što znači „priroda“) je hristološki stav da Hrist ima samo jednu prirodu, u kojoj su sjedinjeni njegovo božanstvo i ljudskost. Nestorijanstvo je povezano sa Nestorijem (oko 386. – oko 451. ne), patrijarhom Konstantinopolja, koji je učio da se Hrist sastoji od dvije različite osobe (čovjeka Isusa Hrista i božanskog Logosa), a ne od ujedinjene osobe. Shodno tome, nestorijanci su odbacili terminologiju kao što je „Bog je stradao“ ili „Bog je razapet“, jer je ljudskost Isusa Hrista koja je patila bila odvojena od njegovog božanstva. Slijedeći vođstvo pape Lava I, ekumenski sabor u Halkidonu (predgrađu Konstantinopolja), održan 451. godine, tražio je srednji put između krajnosti poznatih kao nestorijanstvo i monofizitizam, na kraju se naslanjajući na formulu koja je potvrdila „dvije prirode u Hristu bez zabune, promjene, podjele ili razdvajanja.“

velikoj grupi. Grupna putovanja bi objasnila ovaj čuveni incident u Isusovom životu.

Praznik Pashe je izraelsko sjećanje na izbavljenje iz ropstva u Egiptu. Ovo je opisano u Izlasku 12:43-49.

U dobi od dvanaest godina, Isus bi bio blizak konceptu odraslosti iz svoje ere. Isus ostaje u hramu dok velika putujuća grupa njegove porodice počinje putovanje nazad u Nazaret. To će rezultirati nekim napetim traganjem i eventualnim ponovnim okupljanjem.

Savremeni čitaoci možda imaju poteškoća da shvate kako su Josif i Marija mogli da napuste grad bez Isusa, a kamoli da ne shvate da on nedostaje čitav dan (Luka 2:44). Činjenica da putuju u žurbi je bitna, jer su vjerovatno djeca i porodica tumarali unutar grupe. U drevnoj kulturi, djeca su takođe sazrijevala mnogo brže nego u modernim društvima – Isus je skoro u tradicionalnom jevrejskom dobu zrelosti (bar micva). Odrasli u njegovoj porodici imali bi sve razloge da mu vjeruju, čak i ako nisu bili sigurni šta je radio u tom trenutku.

Sveto pismo ne kaže da je Isus lagao ili da je pobjegao da ostane u gradu. Nije jasno ni kako je, tačno, njegova porodica pogrešno shvatila šta se dešava. Iako je Marija u početku mislila da je Isus u krivu (Luka 2:48, 50), čini se da je Isus mislio da je njegovo prisustvo u hramu očigledna potreba (Luka 2:49). Isto tako, period između vremena kada je Isus ostao u hramu i njegovog ponovnog susreta s Josifom i Marijom nije bilo „potpuna tri dana“, kao „72 ukupno sata“. Prvi dan je bio porodično putovanje daleko od grada, drugi je bio povratak, a tokom trećeg dana Njegova porodica ga je našla kako razgovara sa učiteljima u hramu (Luka 2:46).

Za razliku od brige njegove porodice, Isus je pronađen kako mirno razgovara o Svetom pismu s učiteljima u hramu (Luka 2:47). U početku, Marija izgleda uznemireno, sugerišući da je Isus učinio nešto loše (Luka 2:48). Isusov odgovor i Lukin urednički komentar ukazuju na to da nije, čak i ako Marija nije u potpunosti razumjela šta se događa (Luka 2:49, 51).

Isus je morao rasti i učiti (Luka 2:40, 52). Kao odrasla osoba, činilo se da voli da postavlja retorička pitanja (Matej 21:24; Luka 18:19); ipak, on bi takođe postavljao pitanja kako bi saznao informacije, kao i bilo ko drugi (Marko 9:21; Jovan 11:34). Pitanja ovog dvanaestogodišnjaka jasno impresioniraju druge, posebno jer otkrivaju Isusovu dubinu znanja (Luka 2:47). Ovaj duboki uvid nastaviće se u njegovoj javnoj službi – na frustraciju jerusalimskih vjerskih vođa (Marko 1:22; 12:34). U ovom trenutku, međutim, njegova majka, Marija, biće više frustrirana nego impresionirana (Luka 2:48).

Naučnici raspravljaju o tome da li je Marija izričito rekla Isusu o okolnostima njegovog rođenja u to vrijeme. Njegov vlastiti komentar o tome da je hram „dom [njegovog] Oca“ ukazuje na svijest o božanskom porijeklu (Luka 2:49). Bez obzira ko je šta znao i kada, Josif je sasvim sigurno bio Isusov usvojitelj. Ne bi bilo razloga da Marija koristi bilo koju drugu titulu.

Sveto pismo ne objašnjava tačno kako je Isus došao do toga da bude odvojen od

svoje porodice, što je dovelo do višednevne potrage uključujući dva dana putovanja (Luka 2:44-46). Marijin komentar okrivljuje Isusa za njihovu nevolju. Isus, sa svoje strane, izgleda da misli da je njegovo prisustvo u hramu bilo očigledno. Podtekst Njegovog odgovora je nešto poput „gdje drugdje ste mislili da ću biti?“ (Luka 2:49). Oni ipak ne razumiju smisao tog odgovora. Kao i bilo ko drugi, oni imaju trenutke sumnje, zbunjenosti ili nesporazuma. Bez obzira da li to zadovoljava Mariju ili ne (Luka 2:50), ona nastavlja da obraća pažnju na ove događaje (Luka 2:51). To što ona „čuva u svom srcu“ ono što se dešava implicira da je namjerno odlučila da se toga sjeća – držeći to u svom umu kao nešto vrijedno održavanja. Na isti način je reagovala kada su pastiri stigli da vide novorođenog Isusa (Luka 2:19). Iako ne razumije u početku, ostaje otvorena za Božje proviđenje u svom i Isusovom životu (Luka 1:38).

Lukin komentar o Isusovom pokoravanju roditeljima rješava nekoliko zanimljivih rasprava o Bibliji i Isusovom ranom životu. Njegova primjedba ne sugeriše da je Isus, tek sada, nakon incidenta u hramu, bio pokoran svojim roditeljima. Umjesto toga, izgleda da Luka pojašnjava da je Isusov stav i dalje bio pokoran. Njegov ostanak u hramu nije bio čin pobune. Nije to bio akt nemarnosti. Kada je Njegova porodica stigla i željela da ode, on je to učinio, kao dio obrasca pobožne poslušnosti (Izlazak 20:12). Kada Sveto pismo govori o pokornosti između bilo koje dvije osobe, na primjer u braku (Efescima 5:22-24; Titu 2:9; 3:1; Jevrejima 13:17), ono ne implicira snishodljivost od jedne do druge.

Luka 2:52 je još jedan podsjetnik da je Isusova ljudskost bila legitimna – bila je potpuna (Luka 2:19). Kao i svako drugo ljudsko biće, sazrijevao je i fizički i psihički. To je uključivalo rast na fizički način, kao i učenje i povećanje njegovog zemaljskog znanja. Isusovo iskustvo života na zemlji bilo je isto kao i za bilo kog drugog čovjeka. Nije rođen sa trenutnom sposobnošću da hoda, govori ili pravi namještaj. Učio je kao djeca što uče. Rastao je kako djeca rastu.

Sveto pismo pruža vrlo malo detalja o Isusovom odrastanju ili njegovom djetinjstvu. Ovo je vjerovatno iz istog razloga što Biblija ne daje nikakve pojedinosti o njegovom izgledu. Kao ljudi, skloni smo opsjednutošću nebitnim detaljima. Može se samo zamisliti šta bi se dogodilo kada bi roditelji upoređivali prve korake, prve riječi ili boju očiju svog djeteta sa Spasiteljevom. Ne samo da su te činjenice nevažne, duhovno govoreći (Isaija 53:2), već bi i Bibliju učinile glomaznom (Jovan 21:25). U skladu sa tom efikasnošću, sledeći odlomak Lukinog pisanja će skočiti unaprijed oko osamnaest godina. Ovo će premjestiti priču na javnu službu Jovana Krstitelja. On će propovijedati s velikim efektom, pripremajući ljude za službeno otkrivenje Mesije (Luka 3:1-4).

4. Početak Isusove javne službe

U nekoliko slučajeva, Luka svoj izvještaj o Isusovom životu vezuje za glavne ličnosti tog doba (Luka 1:5; 2:1-2). Za početak Jovanove i Isusove javne službe, evo opet spiska tada dobro poznatih imena koja su trebala odrediti vremenski okvir za ove događaje (Luka 3:1). Najvažniji od njih je rimski car Tiberije, čija je vladavina započela nakon Avgustove (Luka 2:1). To utvrđuje ovaj trenutak negdje oko 27. godine nove ere (neki naučnici pretpostavljaju da je to moglo biti 28/29. godine).

Pontije Pilat (Jovan 18:28-29) preuzeo je dužnost guvernera provincije Judeje, zamijenivši Valerija Grata 26. godine. Smijenjen je dijelom zbog načina na koji je njegov brutalni, reakcionarni stil izazvao nemire među jevrejskim narodom.

Kao pokoreni narod, Izrael nije imao legitimne kraljeve tokom ove ere. Umjesto toga, Rim je imenovao određene ljude i njihove porodice kao regionalne vlasti. Jedna takva porodica bili su Herodovci. Ironično, oni su bili Idumejci: preživjeli ostaci Edoma, i sami Isavovi potomci (Postanje 36). Ovo je bio brat blizanac i rival Jakova, čovjeka koji je kasnije preimenovan u Izrael (Postanje 35:10).

U vrijeme Isusovog rođenja, Herod Veliki je imao kontrolu nad cijelom regijom Judeje. Dvojica njegovih sinova, Herod i Filip, dobili su dio teritorije da vladaju nakon njegove smrti. Oni su postavljeni kao tetrarsi, termin koji je Rim koristio za one koji se ne smatraju dovoljno važnima da ih nazivaju „kraljevima". „Herod" koji se spominje tokom Isusovog odraslog života kasnije je preuzeo ime Antipa, iako se najčešće spominje koristeći njegovo naslijeđeno ime. Ovo je vladar koji je ljubomorno zatvorio Jovana Krstitelja i kasnije ga dao pogubiti (Matej 14:10-12). Kasnije ga je zamijenio Agripa, koji je komunicirao s apostolom Pavlom (Djela 25:13).

Istorija ne bilježi gotovo ništa o Lisaniji, iako se čini da je dobio moć poput Herodovih sinova.

Luka će nastaviti da vezuje ove događaje sa istorijom, primjećujući službu dvojice muškaraca koji nose titulu „veliki sveštenik" (Luka 3:2).

Prvobitno su izraelski prvosveštenici služili do smrti, prenoseći tu ulogu na sina. Međutim, Rim nije volio da ostavlja nikoga na vlasti predugo, pa je povremeno nametao nove ljude na položaj (Jovan 11:49). Uprkos zvaničnom statusu, bivši visoki sveštenici, kao što je Ana, i dalje su se nazivali tom titulom. Tokom javne službe Hristove, Anin zet Kajafa bio je zvanični, priznati prvosveštenik od Rima (Matej 26:3).

Nakon ove liste moćnih, važnih ljudi navodi se da je Božja poruka stigla opskurnoj osobi koja živi na nejasnom mjestu. Jovan Krstitelj je rođen pod čudesnim okolnostima (Luka 1:13). Nije bilo sumnje da će njegova uloga biti da najavi dolazak Mesije (Luka 1:16-17). Da bi se pripremio za tu misiju, čini se da je Jovan veći dio svog života proveo živeći negdje dalje, u pustinji (Luka 1:80). Dok je ostatak svijeta išao

kao i obično, a ljudi postavljeni na položaje moći (Luka 3:1-2), Božja poruka je data ovoj opskurnoj osobi koja živi na nejasnom mjestu, jede čudnu hranu i nosi čudnu odjeću (Matej 3:4). Jovanova odjeća i ishrana su ga takođe povezivali sa siromašnima. Ljudi koji žive u divljini na Bliskom istoku i dalje jedu loktuse, koji su slični velikim skakavcima. Oni su klasifikovani kao „čisti“ u 3. Mojsijevoj 11:22.

Jovan je bio veoma oprezan da razjasni da on nije Obećani (Jovan 1:20). On je bio voljan odgovoriti na pitanja lokalnih vjerskih vođa. Međutim, vrlo jasno je stavio do znanja da on nije Mesija, niti je tvrdio da jeste. Izraz Mesija dolazi od hebrejske riječi koja znači „pomazanik“ ili Spasitelj. Proročanstva kao što su Isaijino poglavlje 53, Psalam 22 i Danilo 9:25-26 predviđala su Njegov dolazak. Jevrejski narod je čekao ovog spasioca vjekovima. Nedavno je ovo čekanje postalo posebno bolno, jer je Izrael bio pod kontrolom Rimskog carstva. Za razliku od arogantnih duhovnih vođa, Jovana Krstitelja ne zanima lična slava. On propovijeda samo da bi vodio ljude ka Božjem Obećanom. Nekoliko puta u ovom razgovoru, Jovan implicira da bi mnogo radije govorio o Mesiji nego o sebi. Luka će objasniti kako je Jovan Krstitelj bio navjestitelj prorokovanja, koji se spominje u starosaveznim knjigama kao što je Isaija (Luka 3:4-6). Srž Jovanove propovjedničke poruke bilo je pokajanje. Njegova uloga je bila da pripremi narod Izraela za Hrista, podsjećajući ih na njihov grijeh i potrebu da se od njega obrate. Ovo odgovara proročanstvima kao što su ona koja se nalaze u Malahiji 3:1 i Malahiji 4:5-6. Jovanova služba propovijedanja učinila je upravo to: govorio je ljudima o Hristovom dolasku i uputio druge da slijede Isusa kada bude započeo svoju javnu službu (Jovan 1:26-34; 3:28-30). Oni koji su se odazvali njegovom pozivu na pokajanje, javno su to proglasili „krštenjem“.

Luka citira Isaiju 40:3-5 kako bi dodatno dokazao da Jovan Krstitelj ispunjava proročanstvo. Sveto pismo nije samo predvidjelo detalje kao što su mjesto Mesijinog rođenja (Mihej 5:2) i priroda Njegove smrti (Isaija 53:12), već takođe se govori o glasniku koji će najaviti Spasiteljev dolazak (Luka 3:3). Kada je Jovan počeo da propovijeda, njegova poruka je bila upravo ono što su i proročanstvo i njegovi roditelji očekivali (Luka 1:76-77).

Isaija predviđa jedan glas u pustinji, a Jovan je većinu svog života proveo u pustinji (Luka 1:80). Kada je počeo propovijedati, njegova poruka je bila da se Izrael pokaje i bude spreman za susret sa Spasiteljem (Luka 1:76-77). Jovan je pozvao ljude da se obrate od grijeha, ali je takođe jasno stavio do znanja da on sam nije Obećani (Jovan 1:26-34; 3:28-30).

Kada je Isaija napisao svoje riječi, one su predstavljene narodu Izraela kao predskazanje da će ih Bog vratiti iz izgnanstva. Sekundarna primjena je ona usamljenog navjestitelja koji govori o nadolazećem Mesiji. Ovo je dodatno potkrijepljeno drugim starosaveznim proročanstvima koja ukazuju da će navjestitelj prethoditi Hristu (Malahija 3:1; 4:5-6). Jovanova služba propovijedanja će pretvoriti „gruba mjesta“ u „ravne puteve“, pripremajući druge da čuju i prihvate Isusovu poruku (Jovan 19:1-5).

U kontekstu Luke 3:6, „spasenje Božje“ je referenca na Mesiju, Obećanog, koji

je Hrist. Predviđanje je da će svi ljudi biti svjesni ovog Spasitelja (Rimljanima 1:18-20), a ne da će svi ljudi biti spašeni od Njega (Jovan 3:36). Jevanđelje je univerzalno po svojoj dostupnosti: svako ko želi da se pokaje i izrazi vjeru može biti spašen na taj način (Jovan 6:37; 2. Petrova 3:9), ali neće svi izabrati taj put (Jovan 3:18).

Jovan Krstitelj je bio mnogo stvari: ekscentričan (Marko 1:6), ispunjen Duhom (Jovan 1:32-34) i predan Božjoj volji (Jovan 3:30). Očigledno nije bio suptilan, niti tip koji bi se suzdržavao od govorenja istine. Njegova smrt će doći nakon što je s pravom optužio lokalnog kralja da ima nezakonit brak (Luka 3:19-20; Matej 14:6-10). Ljudi koji dolaze da ga čuju traže da budu „kršteni“, što je izraz transliteriran iz grčke riječi *baptizō*. Ovo doslovno znači „uranjanje ili potapanje“, obično s naglaskom na čišćenje. Oni koji su donosili velike duhovne odluke ili koji su se pridružili vjerskim grupama često bi bili javno kršteni kako bi pokazali svoju predanost.

Ovdje Jovan govori direktno i jasno ljudima koji su došli da čuju njegovu poruku. Razlog za njegove teške riječi vjerovatno je bio stav ljudi. Neki su možda došli očekujući da će ih krštenje – fizički čin – nekako ispraviti s Bogom. Međutim, Jovanova služba se odnosi na pokajanje. Kako sam objašnjava, Jovan će naznačiti da je osoba koja izvrši ritual, bez iskrenog pokajanja, podložna Božjem gnjevu (Luka 3:8-9). To upozorenje uključuje ohrabrivanje ljudi da žive pobožno i moralno (Luka 3:10-14).

Takođe je moguće da su Jovanove grube riječi usmjerene na suočavanje s lokalnim vjerskim vođama i njihovim gorljivim sledbenicima (Jovan 1:19). U Matejevom izvještaju o Jovanovoj službi te iste riječi su upućene konkretno tim ljudima (Matej 3:7-12).

Jovanovo djelovanje je privuklo pažnju izraelskih vjerskih vođa. Iz teksta je nejasno zašto su fariseji i sadukeji došli u pustinju da čuju i vide Jovanovo krštenje. Jesu li bili tu da se pokaju i krste kao vjerski čin ili su bili tu kao posmatrači da odluče da li se slažu s Jovanovim učenjem o dolasku Mesije? Provjera Jovanove poruke bio je dio njihovih vjerskih dužnosti (Jovan 1:19-28); međutim, druga jevanđelja pokazuju da su ti ljudi više zainteresovani da opovrgnu Jovana nego da uče od njega.

Treba primijetiti da vjerske vođe stalno postavljaju pitanja u skladu sa svojim unaprijed stvorenim predodžbama (Jovan 1:21). Oni traže od Jovana da se izjasni sve dok im ne ponestane njihovih ideja. To je uobičajena osobina, čak i danas, kod onih koji se opiru jevanđelju. Njihov prvi instinkt je da kritikuju, pretpostavljaju i upiru prstom. U nekom trenutku, kada se sve te loše ideje razotkriju, ne preostaje ništa drugo nego da se zapitaju šta jevanđelje zaista znači. Čak i tada, kao što pokazuje Jovan 1:22, taj interes je često samo zato da bi mogli da završe razgovor.

Na pitanje ko je u stvari on, kad je dao odrečne odgovore da nije „Ilija“, Mesija ili prorok, Jovan iznosi jednu kristalno jasnu tvrdnju da ispunjava starosavezno proročanstvo. On je „glas“ iz Isaije 40:3. Isus je, s druge strane, „Riječ“, od grčke riječi *logos* (Jovan 1:1). „Glas“ donosi svijest o „riječi“, na koju se onda očekuje da ljudi odgovore. Tamo, u pustinji izvan Jerusalima, Jovan Krstitelj je vapio, praveći „put“ za Gospoda. Ljudi koji su čuli ovo proročanstvo shvatili bi ga kao „pripremanje puta“,

puta za dolazećeg Kralja. Naši razgovori i naše rasprave takođe imaju za cilj da „naprave put“ da Hrist dođe do drugih. Jovan Krstitelj takođe uvjerava druge poričući da je on sam Mesija. Ono što on propovijeda nije nova religija, pa čak ni novo otkrivenje. To je ispunjenje onoga što je već bilo proročeno. Bog nije taj koji mijenja svoje mišljenje ili uslove spasenja, On je Bog koji realizuje svoj plan, a ključni segment tog plana je misija Spasitelja.

Napokon, ovi vjerski izaslanici žele znati po kojem osnovu Jovan krštava ako nije ništa od onog što su pretpostavljali. Obraćenici na judaizam su se ponekad krstili, pa su ispitivači već znali šta to znači. Međutim, za fariseje je bilo malo razloga da se neko ko je već bio Jevrejin krsti. Pošto su istražitelji ostali bez ideja, pribjegli su tome da u suštini pitaju Jovana Krstitelja: „Šta misliš, ko si?“ U Jovanu 1:26, Krstitelj ignoriše pitanja o sebi i ponovo se fokusira na Mesiju.

Jovan Krstitelj odgovara da njegova služba koristi samo fizičke alate, kao što je krštenje vodom. Isusova služba će ići daleko dalje od fizičkih rituala. Krstitelj tada odmah izjavljuje da je prisutan neko koga fariseji ne poznaju. U Jovanu 1:27, Krstitelj će objasniti da je ovaj „Jedan“ toliko veći od njega da nije dostojan da odveže njegove sandale. U ovoj eri istorije, ljudi su svuda hodali i njihova stopala bi bila prekrivena prljavštinom, prašinom i balegom. Čuvanje tuđe obuće bio je najniži posao najnižeg sluge. Tako daleko ispod Obećanog sebe vidi Jovan Krstitelj.

Scena opisana u Jovanu 1:19-28 dogodila se u Betaniji, ali ne u istoj Betaniji koja je Lazarev dom (Jovan 11:1). Neki tekstovi prevode ovo ime kao Betabara. Bilo kako bilo, autor jevanđelja, učenik Jovan, precizira da je ova lokacija bila „s one strane Jordana“ kako bi dvije lokacije bile odvojene. Vjerovatno je to bilo malo područje, čak ni selo, na rijeci Jordan ili neposredno uz rijeku Jordan, nekoliko kilometara istočno od Jerusalima. Drevni istoričari su ga postavili u blizini mjesta Jerihon, na istočnoj obali. Ovo je bilo dovoljno daleko od Jerusalima da se smatra „pustinjom“, u skladu sa Isaijom 40:3. Rijeka Jordan je oduvijek bila važan plovni put. Ovo je potok koji je Izrael prešao da bi stigao do Obećane zemlje, kao i mjesto gdje je paganski vojskovođa Naman izliječen. Međutim, Jordan nije tako širok, ili dubok, niti impresivan kao druge rijeke. Naman je ismijao Jordan prije čuda svog ličnog iscjeljenja (2. Kraljevima 5:10-12).

Fariseji i sadukeji se nisu mnogo voljeli. Fariseji su bili vjerski vođe i učitelji koji su bili bliže povezani s običnim ljudima na lokalnom nivou sinagoga. Oni daju ton svakodnevnom vjerskom životu u Izraelu. Veoma poštovani, oni su sebi – i drugima – nametali vrlo stroge standarde kada je u pitanju poštovanje zakona. Takođe su razvili sistem pravila koji je prevazišao nadahnuti Mojsijev zakon.

Sadukeji su bili mnogo manja grupa bogatijih sveštenika i religioznih aristokrata. Imali su drugačije stavove od fariseja o ključnim duhovnim pitanjima. Sadukeji su bili posvećeni zaštiti svoje moći. Bili su poznati po saradnji sa rimskim okupatorima i narod im je to zamjerao.

Jovan Krstitelj se očigledno nije plašio niti divio nijednoj grupi. On ih naziva

leglom zmija, istim izrazom koji će Isus kasnije koristiti kada razgovara sa farisejima (Matej 12:34). Ovo ime ih povezuje sa zmijinom prevarom u Edenskom vrtu. Jovan ih pita ko ih je upozorio da bježe od Božjeg gnjeva. Jovan je u svom proročanstvu o dolasku kraljevstva nebeskog vidio dobru vijest za one koji vode svete živote, ali užasnu vijest za one koji su ostali u grijehu. Njegove riječi pokazuju da je vidio izraelske vjerske vođe kao grešne i nepokajane. Tako je Jovanova poruka nekima donosila utjehu, a drugima nelagodu. Jovan poziva na pokajanje. Pokajanje znači promijeniti mišljenje i okrenuti se, krenuti u novom smjeru. Moraju promijeniti svoje učenje i praksu u vođenju vjerskih života izraelskog naroda. Ako je promjena istinska, ona će dati mjerljive rezultate. Urodiće plodom.

Jovan sada (Matej 3:9) dodaje da su vjerske vođe napravili pogrešnu pretpostavku o tome kako će se Bog odnositi prema svom narodu Izraelu. Oni su djelovali pod idejom da Bog neće usmjeriti svoj gnjev na Izraelce, djecu Abramovu. Izraelske vjerske vođe, od svih ljudi, trebale su znati bolje. Kroz istoriju Izraela, Bog je osudio svoj izabrani narod zbog njegove nevjernosti prema njemu. Oduvijek je spašavao ostatak: mali dio ljudi. Nikada nije prekršio nijedno od svojih vječnih obećanja datoj naciji, ali to nije spriječilo Boga da donese presudu većini Izraelaca koji su živjeli u bilo koje određeno vrijeme.

Jovanovo upozorenje, međutim, nadilazi tu jednostavnu istinu. On govori farisejima i sadukejima da ne pretpostavljaju da dolazak kraljevstva nebeskog znači da im neće biti suđeno. Iako je istina da će Bog spasiti ostatak Abramovog sjemena, Jovan dodaje zanimljivu izjavu: Bog je u stanju podići novu djecu Abramovu čak i iz ovog kamenja. Možda je pokazivao na kamenje u rijeci Jordan. Ovo je igra riječi. I na grčkom i na aramejskom, riječ za kamenje je vrlo bliska riječi za djecu.

Jovanova izjava ide dalje od sugestije da će Bog poštjedeti ostatak biološke djece Abramove od svog suda dok uspostavlja svoje kraljevstvo. Istina, dolaskom Isusa kao Kralja, Bog će dodati one koji se uzdaju u Hrista u Abramovu liniju iako nisu direktno od njega. Ovo je paralelno s Isusovom izjavom u kasnijoj raspravi s farisejima (Jovan 8:31-38).

Jovan opisuje sjekiru Božjeg suda kao „čak i sada“ na korijenu drveća (Matej 3:10). Vjerske vođe su možda prepoznale Jovanovo pozivanje na Sveto pismo poput Isaije 10:33-34 i Jeremije 46:22.

Jovan im je već rekao da ne očekuju da će biti pošteđeni samo zato što potiču od Abrama. Bog će uvijek održati svoja obećanja Izraelu, ali nije dužan poštedjeti svakog Izraelca od svog gnjeva. Oni koji ne donose dobre plodove – vodeći svet, vjerni život – biće orezani sa drveta. Oni će biti posječeni i bačeni u vatru kao što se mrtve grane sa drveta uklanjaju i koriste za gorivo.

Jovan je naglasio da se svi moraju iskreno pokajati za grijeh (Luka 3:7-9). Kao odgovor, ljudi pitaju šta da rade. Poruke koje Jovan daje u sledećim stihovima usmjerene su na određene grupe ljudi, zajedno s njihovim najčešćim iskušenjima (Luka 3:11-14).

Njegov odgovor podstiče požrtvovnu ljubav prema bližnjem (Marko 12:28-31). Ovo predstavlja brigu o osnovnim potrebama drugih ljudi – kao što su odjeća i hrana – kada imamo dovoljno za sebe.

Zatim Jovanu prilaze poreznici. Ovo je bilo doba rimske okupacije: jevrejski narod je bio podanik paganskog carstva. Okupatori su angažovali mještane da prikupljaju i podnose porez. Ovo je bilo dvostruko uvredljivo za narod Izraela. Ne samo da su poreznici radili u ime ugnjetača u svojoj naciji, već su takođe komunicirali s nečistim neznabošcima. Kao rezultat toga, izraz „poreznici" se često koristio kao opšta metafora za mrske, nemoralne ljude (Marko 2:16; Matej 5:46).

Što je još gore, mnogi poreznici su bili skloni korupciji. Rimljane nije bilo briga koliko je novca uzeto od pokorenih ljudi, sve dok je tačan iznos davan carskim vođama. Beskrupulozni poreznici mogli su dodati ekstravagantne iznose porezima koje su prikupili, znajući da bi drugima mogli prijetiti hapšenjem ili zatvorom. Ovo je grijeh na koji Jovan ukazuje. Jovanov savjet govori o iskušenju koje je često povezano sa njihovom profesijom: prenaplata. On ih upućuje da prikupe samo ono što se mora uzeti, i ništa više. U kasnijem odlomku, poreznik Zakhej će pokazati pokajanje vraćajući lažno bogatstvo onima od kojih je uzeto (Luka 19:8).

Zanimljivo je spominjanje „vojnika". Kao pokorenom narodu, Izraelu nije bila dozvoljena nezavisna stajaća vojska. Neizvjesno je da li su ljudi koji prilaze Jovanu rimski vojnici, strani plaćenici ili nešto sasvim drugo. U svakom slučaju, oni traže isti savjet koji je dat drugim grupama: kako „donositi plod u skladu s pokajanjem" (Luka 3:8). Jovanov odgovor još jednom pogađa iskušenje uobičajeno za ovu grupu. U slučaju drevnih vojnika, ovo je iznuda. Osim zastrašivanja oružjem i oklopom, vojnici su mogli prijetiti mještanima hapšenjem ili maltretiranjem. To je stvorilo iskušenje da se iskoristi pokoreni narod, čak i među dobro plaćenim trupama…

Jovanova moćna poruka i neobičan način života (Luka 1:80; Matej 3:4) svakako su ostavili utisak. To je dovelo do spekulacija da je on „Mesija" ili Hristos na grčkom. Ljudi se pitaju da li je Jovan onaj koga su obećali starosavezni proroci. Novi savez bilježi nekoliko slučajeva u kojima je Jovan odbijao da preuzme ovu titulu (Luka 3:16-17; Jovan 1:19-20). Jovan nije Spasitelj; on je navjestitelj Spasitelja (Isaija 40:3-5; Malahija 3:1; 4:5-6). Njegova svrha je da drugima ukaže na Isusa (Jovan 3:28-30).

Jovan objašnjava da je Otkupitelj obećan od Boga daleko veći od njega. Očišćenje koje dolazi od Mesije uključuje svetog Duha (2. Timoteju 1:13-14) i vatru (Malahija 3:2; Jevrejima 12:29). Krštenje koje je ponudio Spasitelj nadilazi fizičke rituale ili promjene (1. Petrova 3:21).

Neki tumači predlažu dodatno – ili čak drugačije – značenje u Jovanovoj izjavi. Neki vjeruju da on misli na dva odvojena „krštenja". U tom pogledu, Hristova služba „krštava" vjernike **u** Duhu svetom (Djela 1:5; 2:38), dok su nevjernici podvrgnuti ognjenom sudu Božjem (2. Petrova 3:7; Jovan 3:36). Već sledeći dio Jovanovog objašnjenja uključuje slike o razdvajanju vjernika od nevjernika (Luka 3:17). Međutim, Biblija govori i o „pretapanju" vjernih i prolazak kroz vatru kao neophodnosti

koja prati obraćenje i čišćenje kroz vatru iskušenja (Zaharija 13:9; Otkrivenje 3:18).

Metafora koja se koristi u Luka 3:17 uključuje proces odvajanja upotrebljivog zrna od nejestivih ljuski i stabljika. Prvi korak je vršidba, kako bi se žito odvojilo od stabljika. Sledeće je vijanje. Poljoprivrednik bi koristio vile ili sličan alat da baci vršeno žito u zrak. To bi omogućilo vjetru da odnese laganu pljevu u stranu, dok bi dobro zrno palo nazad u gomilu. Nejestivi ili beskorisni materijali bi se sakupljali i spaljivali. Simbolično, ovo predstavlja Boga koji razvrstava čovječanstvo na one koji će biti spašeni i one koji će biti predani u vatru uništenja (Matej 25:30-31). Ista starosavezna djela koja su proricala službu Jovana Krstitelja (Malahija 3:1; 4:5-6) daju slične primjedbe (Malahija 4:1).

Jovanova poruka je uključivala podsticaje: snažna ohrabrenja i strastveni savjet. On se sigurno nije plašio da kaže svoje mišljenje (Luka 3:3-9).

Herod, lokalni vladar spomenut ranije u Luki 3. glava, razveo se od svoje prve žene kako bi mogao ukrasti ženu svog brata Filipa, Herodijadu (Marko 6:17-18). Jovan Krstitelj nije bio stidljiv da govori istinu (Luka 3:10-14). Hrabro je izjavio da je Herodov odnos sa njegovom snajom nelegitiman i protiv Mojsijevog zakona (Levitska 18:16; 20:21). Herod je možda bio uvrijeđen ovim.

Luka ističe da je Herod imao dugu istoriju grijeha, čak i bez interakcije s Jovanom Krstiteljem. Ovaj stih se nastavlja neprekinuto u sledeći, jer Luka ukazuje da je „uz sve zlo“ koje je počinio Herod, uspio dodati još više nepravednim Jovanovim zatvaranjem (Luka 3:20). Dok je Herod imao nejasno poštovanje prema Jovanu Krstitelju (Marko 6:20), njegova žena Herodijada nije imala skrupula. Čini se da je ona bila ta koja je pritiskala Jovanovo hapšenje (Marko 6:17-19). Kasnije će koristiti vlastitu kćer da manipuliše Herodom, što je rezultiralo Jovanovim jezivim pogubljenjem (Marko 6:22-27).

Isus dolazi da bude kršten – znak za prepoznavanje Mesije

Matej u 3:13 sada prvi put predstavlja Isusa kao odraslu osobu. Pošto Isus dolazi na scenu iz Galileje sa oko 30 godina, većina naučnika pretpostavlja da je do ovog trenutka svog života živio u Galileji „običnim“ životom. On pronalazi Jovana kako propovijeda i krsti negdje duž rijeke Jordan. Isus želi da ga Jovan krsti.

Sveto pismo nikada ne daje eksplicitnu naznaku Isusove starosti, niti dovoljno informacija da se savršeno odredi datum njegovog rođenja. Čak i imena i datumi koje je Luka koristio ranije (Luka 3:1-2) nude nekoliko godina slobode. Isto tako, Luka 3:23 spominje da Isus tada ima „oko trideset godina“.

Od Luke znamo da su Jovan i Isus bili proširena porodica preko svojih majki; Marija i Jovanova majka Elizabeta bile su u srodstvu (Luka 1:36). Obojica su rođena Božjom intervencijom. Isus je, naravno, začet od Duha svetoga, što ga čini Sinom Božjim na nov način, dugo obećanim Mesijom. Jovanovo rođenje je takođe prorekao anđeo njegovom ocu Zahariji. To je bilo uprkos tome što je bračni par prešao normalnu dob za rađanje djece. Anđeo je rekao Zahariji da će Jovan raditi upravo ono što

je Matej o njemu do sada opisao.

Sada se Gospod Isus Hrist i Jovan susreću licem u lice na neočekivan način. To jest, Jovan nije očekivao ovaj zahtjev od Isusa.

U Jevanđelju po Jovanu 1:29 koristi se četvrto od sedam Jovanovih imena za Isusa, „Jagnje Božje“. Jagnjad su bila obavezna kao godišnja žrtva za sve jevrejske porodice. Ovo je bilo za proslavu Pashe. Ovaj praznik je bio spomen na Mojsijeve dane, kada je krv jaganjaca prekrila vratnike Izraelaca i omogućila da ih Božja presuda „prođe“ (Izlazak 12:22-23). Isaija 53:12 predviđa da će Mesija „nositi grijehe mnogih“. Veza sa Pashom je primarni razlog zašto se Isus naziva „Jagnjetom Božjim“. Njegovo raspeće simboliše i druge starosavezne žrtve.

Ovaj stih je također prvi od sedam „svjedoka“ u Jevanđelju po Jovanu. To su ljudi koji izričito navode da je Isus Hrist, Mesija, Sin Božji. Ostali uključuju Nataniela (Jovan 1:49), Petra (Jovan 6:69), slijepca (Jovan 9:35-38), Martu (Jovan 11:27), Tomu (Jovan 20:28) i samog Isusa (Jovan 5:25; 10:36).

Interesantno, Jovan također ističe da je Mesija „postojao prije mene“, što se odnosi na Isusovo božansko pretpostojanje. Važno je zapamtiti da je Krstitelj rođen nekoliko mjeseci prije Isusa. Pa ipak, on zna da je Hrist postojao i prije njega, kao Sin Božji koji je bio sa Bogom „u početku“ (Jovan 1:1). Nakon što je propovijedao pokajanje i upozorio ljude da Mesija dolazi, Krstitelj sada može pokazati na Njega i reći: „On je ovdje!“ Isus će se kasnije pozivati na Jovanovo svjedočanstvo kao na jedan od razloga da vjerujemo u Njegovu poruku (Jovan 5:32-33).

Ali kako je Jovan uopšte mogao prepoznati Hrista? Budući da Isus još nije učinio nikakva čuda, razumno je misliti da Krstitelj nije znao da je Isus Mesija sve dok nije vidio viziju goluba (Jovan 1:32). Sveto pismo gotovo šuti o Isusovom životu prije početka Njegove aktivne službe. Isus često spominje da djeluje po božanskom rasporedu, tako da Njegove mlađe godine nisu bile „njegovo vrijeme“. U nekom trenutku, Krstitelj je ugledao obličje goluba, simbol Duha svetoga, koji „ostaje“ na Isusu. Ovo je potvrdilo Jovanu da je Isus bio Mesija. Riječ „svjedočiti“ potiče od vrlo specifičnog grčkog izraza koji znači „davanje informacija o kojima osoba ima direktno lično znanje“. U Krstiteljevom umu nije bilo sumnje ko je ovaj čovjek. Jevanđelje po Jovanu zapravo ne bilježi Isusovo krštenje. Autor, Jovan učenik, napisao je svoju knjigu mnogo godina nakon što su to uradili Matej, Marko i Luka. Pretpostavio je da je čitalac već upoznat sa osnovama i predstavio je drugačiji pogled na priču.

Stih 1:33 ponavlja komentar Jovana Krstitelja iz 31. stiha, da nije odmah prepoznao Isusa. Sada, djelimično objašnjava zašto. Krstiteljeva uputstva od Boga bila su da krsti i propovijeda pokajanje, čekajući da se pojavi Mesija. Kada bi Obećani došao, vidio bi simbol svetog Duha na Njemu. Jovan ovo povezuje sa činjenicom da je Isus došao da krsti u Duhu svetom. Bitno je zapaziti predlog koji se koristi u ovim stihovima – izvorni tekst kaže „u Duhu“ ne „sa“ ili „pomoću“ Duha.

Dakle, Krstitelju je rečeno šta će biti znak da je to Mesija. Jovan je već rekao gomili šta je vidio u 32. stihu. Ovdje on ponavlja ovu tvrdnju, nešto što je vidio svojim

očima. Ovo lično svjedočanstvo je važno i Isus će se na njega osvrnuti kasnije. Kada objašnjava zašto bi mu ljudi trebali vjerovati, jedan od dokaza koji Isus spominje je svjedočanstvo drugih ljudi, posebno ono Jovana Krstitelja (Jovan 5:32-33).

Znajući to, Jovanova prirodna reakcija je bila da odbije krstiti Isusa. Jovan, kao skroman čovjek, bio je svjestan sopstvene grešnosti. On izjavljuje da Isus njega treba krstiti, a ne obrnuto. Pod ovim, Jovan je možda mislio da je želio da Isus izvrši svoje vlastito krštenje pokajanja. Ili je, možda, želio da ga Isus krsti svetim Duhom i vatrom kao što je rekao da će Mesija učiniti za one koji se pokaju (Matej 3:11).

Isus insistira. Njegovo objašnjenje nije odmah lako razumjeti. On kaže Jovanu „jer tako treba da ispunimo svu pravednost“ (Matej 3:15).

Naučnici su ponudili mnoga tumačenja Isusovog objašnjenja. Najrasprostranjeniji stav je da Isus nije imao grijeh za koji bi se pokajao, već je došao na zemlju da umre kao posrednik za grijehe čovječanstva. Krštenje bi Ga poistovjećivalo s tom žrtvenom ulogom i simbolisalo bi Njegovu nadolazeću smrt i uskrsnuće. Na taj način, krštenje bi omogućilo Isusu i Jovanu da zajedno „ispune svu pravednost“ javno nagovještavajući način na koji se svi grijesi mogu oprostiti. Ovo bi takođe poslužilo kao primjer za hrišćane koji će ga kasnije slijediti (Djela 18:25; 19:3-6).

Jednostavnija mogućnost je da je bila samo Božja volja da Isus bude kršten od strane Jovana. Isus možda govori Jovanu da će oni „ispuniti svu pravednost“ u smislu da čine ono što Bog želi – da čine pravu stvar. Ovo svakako predstavlja i Isusovo javno uvođenje u mesijansku službu na zemlji. Kako god, Jovan odmah pristaje da krsti Mesiju.

Tako je Isus formalno započeo svoju misiju na zemlji, koja je kulminirala Njegovom žrtvenom smrću za grijehe čovječanstva, nakon čega slijedi uskrsnuće i uznesenje. Hrišćansko krštenje svakako služi kao simbol smrti, nakon čega slijedi uskrsenje: novi početak.

Bog Otac odmah reaguje na Isusovo krštenje na snažan način. Kako Isus izlazi potpuno uronjen u vodu rijeke Jordan, nebesa se otvaraju. Isus vidi Duha svetoga kako silazi s neba kao golub i kako dolazi da počiva na Njemu.

Iz ovih opisa u drugim jevanđeljima nije jasno da li je samo Isus vidio nebesa otvorena i Duha kako silazi. Tome su mogli svjedočiti svi prisutni. Ili, možda su to shvatili samo Isus i Jovan (Jovan 1:32). Luka precizira da je Duh dobio tjelesni oblik (Luka 3:22). Međutim, izraz „kao golub“ može se odnositi ili na vizuelni izgled Duha, ili na način na koji je Duh sišao. Nije izričito jasno da li je Duh izgledao kao bukvalni golub. Bez obzira na takve detalje, Duh koji je došao na Isusa služio je kao snažna potvrda da je Isus bio opunomoćen od Boga, što je predstavljeno i kao vizuelni dokaz. Ta potvrda je još eksplicitnija u sledećem stihu.

Hristov identitet i odnos sa Bogom

Međutim, čini se jasnijim da su svi koji su bili prisutni na Isusovom krštenju čuli Božji glas. Matej citira Božji glas koji je rekao: „Ovo je moj voljeni Sin, koji je po

mojoj volji!“

Ono što Bog kaže u ovom trenutku čini kristalno jasnom tvrdnju Biblije: Isus je Sin Božji. To je njegov identitet koji se iznova potvrđuje u svim jevanđeljima! Ovo je čvrsto potvrdilo svima koji su to čuli da je Isus Mesija, poslat od Boga da ispuni proročanstva i počne uspostavljati svoje kraljevstvo na zemlji.

Zbog pogrešne teologije o Božanstvu koja je razvijena u vjekovima otpada od izvornog hrišćanstva i usvojena od crkve, od ključne važnosti je ova direktna (ne i jedina; ref. Matej 17:5) potvrda od Boga Hristovog identiteta. Bog ne kaže: „ovo je moj kolega, takođe Bog“, niti „ovo je drugo lice Božanstva“. Iako Sin Božji po nasleđu ima pravo na naziv „bog“ (Jovan 1:1; Jevrejima 1:8), Sveto pismo ga nikada ne izjednačava niti poistovjećuje sa JEDINIM Bogom, izrazom koji se upotrebljava isključivo za Vrhovno Biće univerzuma koje je konačni izvor svega, bez početka (uzroka) i kraja. U ovom smislu niko drugi nije Bog. Ali riječ „bog“ se takođe koristi vezano za nekog ko posjeduje atribute vlasti i autoriteta ili karakteristike Boga, božanski karakter. Termin „Sin Božji“ jasno ukazuje na porijeklo od Boga Oca. Jovan nam u svom jevanđelju ovo dodatno približiva, nazivajući Isusa „jedinorođenim“ (monogenes) Sinom, što u prevodu znači „jedini rođeni“. Tako Hrist ima status jedinog doslovnog Božjeg Sina, a ne stvorenog bića. „Nijedan čovjek nikada nije vidio Boga. Jedinorođeni Sin, koji je blizak [arhaično: u naručju, na grudima] Ocu, on ga je obznanio.“ (Jovan 1:18) Ovo implicira početak Sina kao ličnosti, bez obzira koliko daleko je to bilo u prošlosti koja nije mjerljiva po našem sistemu mjerenja vremena. Samo istinski sin se može nalaziti „u naručju Oca“; „kolega“ još jedan ravnopravni Bog svakako ne bi! Ovaj stih takođe jasno razdvaja i identifikuje dvije osobe: Oca i Sina. Jevrejima 1. glava dodatno objašnjava ovaj odnos u stihovima 3-6, 8, 13!

Stav Boga Oca prema Isusu otkriva Njegov karakter. On opisuje Isusa kao voljenog i kaže da je zadovoljan njime. Božja ljubav, čak i prema sopstvenom Sinu, je centralna za to ko je On. Drugo, i još važnije, Otac konstatuje za Sina da je „po Njegovoj volji“. Ovo ne samo što nam otkriva da je Otac vrhovni autoritet, već i ističe činjenicu da je Hristova usaglašenost sa Božjom voljom presudan faktor za njegovo punomoćje kao Mesije! To će i sam Isus isticati tokom svoje službe. Isus je potčinjen Ocu (Jovan 8:28, 42; 14:28; 1. Korinćanima 11:3c), koga naziva i svojim Bogom (Matej 27:46; Jovan 20:17; Otkrivenje 3:12). Za Hrista se kaže u Svetom pismu da sjedi (ili stoji) „s desne strane Bogu“ (Marko 14:62; 16:19; Luka 20:42; Djela 7:55, 56; Rimljanima 8:34; Jevrejima 1:3, 13; 8:1; 10:12; 12:2), što se odnosi na onoga koji je po autoritetu sledeći do Boga (uporedi sa Matej 28:18).

Svemu je Otac izvor. Svemu što Hrist čini je Otac izvor. Hrist je sve primio od Oca. Hristovo jedinstvo sa Ocem (Jovan 10:30) zasniva se na usaglašenosti sa Očevom voljom u karakteru, namjeri i ljubavi (Jovan 14:10). Za takvo jedinstvo Oca, Sina i izabranog Božjeg naroda, koje će se postići realizacijom Plana spasenja, Isus se posebno molio (Jovan 17:11; uporedi sa 1. Jovanova 1:3; vidi takođe Jeremija 31:31-34).

Uvod Jevanđelja po Jovanu: Hristovo pretpostojanje i utjelovljenje

Prvih osamnaest Jovanovih stihova suprotstavlja se mnogim lažnim vjerovanjima o Bogu. Stih 1. utvrđuje da je materijalni svemir imao početak, suprotno ideji da je vječan. Takođe se implicira da Bog postoji prije tog početka. Kasniji stihovi će pokazati da je Bog, zapravo, stvorio sve što postoji. Ovaj stih takođe jasno pokazuje da je pomenuti Logos – Riječ, Hrist, uz Stvoritelja, te da je i Riječ bila „Bog“ (bez određenog člana). Ovo počinje da uspostavlja koncept Oca i Sina, kao dvije različite božanske osobe.

Ali iz Jevanđelja po Jovanu, njegovih poslanica knjige Otkrivenja, nikako ne možemo zaključiti da on uči kako je Hrist Bog. Na kraju krajeva, otkrivenje da je Isus bio Bog bilo bi od veće važnosti od toga da je on Mesija. Ali Jovan to ne kaže, već zaključuje jevanđelje da je Isus Mesija, Sin Božji (Jovan 20:31). Hrist nije poistovjećen sa Bogom, već je Božja namjera i riječ izražena na konačni način preko Sina.

Za Hrista se kaže da je bio uz Boga, od samog početka. Jovan 1:2 pojašnjava da je to tačno od samog početka, ali očito se misli na početak stvaranja, što postaje jasno u 3. stihu. Stoga Isus nije bio stvoreno biće. Isus kasnije u svojoj službi pokazuje svijest o svom prapostojanju. U Jovanu 8:38, na primjer, Isus tvrdi da govori ono što je čuo direktno od Oca. Ubrzo nakon toga, u Jovanu 8:58, Isus tvrdi da je postojao prije Abrama, itd. Ostale reference koje potvrđuju Hristovo pretpostojanje su: Jovan 3:13; 6:33, 38, 62; 8:23, 58-59; 16:28; 17:5; Rimljanima 8:3; Galatima 4:4; Kološanima 1:16-17; Jevrejima 1:2-6; 1. Jovanova 1:2.

U kontekstu pretpostojanja Sina, Jovan 1:1 možemo razumjeti ovako:

U početku, prije stvaranja svijeta, postojao je Logos – Božija Riječ, odnosno pretpostojeći Sin kao savršeni Božiji izraz. Taj Logos je bio sa Bogom, dakle različit od Boga Oca. I taj Logos je bio Bog / božanski u smislu da je nosio Božiju prirodu, autoritet, slavu, riječ i djelovanje kao Sin koji potiče od Boga.

Konstatacija u 3. stihu: „sve je kroz Nju (Riječ) postalo, i bez Nje ništa nije postalo što je postalo“ je važna iz nekoliko razloga. Prvo, to dokazuje da Isus nije anđeo, čovjek ili neko drugo stvoreno biće. Drugo, to implicira razliku između stvari koje počinju postojati i Boga koji je oduvijek postojao i koji stvara kroz Sina i za Sina (Kološanima 1:16). Drugim riječima, postoji Onaj koji nije „počeo postojati“ i nije i sam „nastao“ – Bog. Otmeniji izraz za ovu ideju je „kosmološki argument“ ili argument „prvog uzroka“. Ovo je važna svrha prvih 18 Jovanovih stihova: suprotstavljanje svim drugim konceptima o tome šta Bog jeste, a šta nije.

Stih 4. se takođe odnosi na Sina koji koristi drugo od Jovanovih sedam imena za Isusa: „Svjetlost“. Za Jevreja je „svjetlost“ bila najveća vrijednost. Za sve dobre stvari se govorilo da su „svjetlo“, a za zlo „tama“. Svjetlost podrazumijeva otkrivanje. Isus ne samo da razotkriva našu grešnost, On osvjetljava put da se od nje spasimo. Svjetlost podrazumijeva znanje i svijest, dok je tama neznanje. Za neke je mrak namjeran izbor. Oni znaju da je ono što rade pogrešno, pa se radije kriju od istine. Svjetlost vodi, daje utjehu, ali i iritira nekoga ko želi da ostane u sjenci. Svjetlo je, u ovom slučaju,

posebno za čovječanstvo. Isus će se proglasiti za „Svjetlo svijeta“ u Jovanu 8:12.

Isusovo svjetlo je došlo u mračno vrijeme, prema 5. stihu. Nažalost, čovječanstvo nije reagovalo baš dobro. Drugi izraz ovog stiha ponekad se prevodi kao „tama ga nije savladala“ ili „tama ga nije obuzela“. Originalna grčka riječ je *katalmbano*, što može značiti „steći“, „uhvatiti“ ili „dohvatiti“. Budući da je svjetlost povezana sa znanjem, to dijelom znači da svijet nije razumio Isusa. Mnogi ljudi koji odbacuju jevanđelje to čine jer ga pogrešno razumiju. Ova nemogućnost da se vidi Isusa kakav On zaista jeste ima više veze sa tvrdoglavošću osobe nego sa njenim intelektom (Jovan 7:17). Dokazi postoje, ali oni koji više vole tamu neće ga vidjeti kakav jeste. Ovo takođe ima osjećaj „zahvaćanja“, kao kod preuzimanja. Naravno, svijet bi fizički „uhvatio“ Isusa (Jovan 19:18), ali nije mogao pobijediti Mesiju (Jovan 19:19-20).

U 9. stihu se podsjećamo da je Isus „prava svjetlost“. To je nešto što će Isus ponoviti u Jovanu 14:6, tvrdeći da je on isključivo „put, istina i život“. Nema mjesta da se Isus vidi kao jedan od puteva do neba, ili mogući put. On je jedan i jedini, pravi i istiniti put. Najpoznatiji stih u cijeloj Bibliji, Jovan 3:16, sažima ovo govoreći da je Bog dovoljno volio cijeli svijet da pošalje svog Sina za spas svakoga ko vjeruje u Njega. Međutim, neće svi ljudi odlučiti da prihvate to svjetlo. Neki će namjerno ostati u mraku.

Stih 10. opisuje tužnu situaciju. Ljudi ovoga svijeta ga nisu prepoznali. Ne samo da ljudi odbacuju znanje koje donosi svjetlost, oni bježe od Onoga kroz koga svjetlost dolazi! Grčki izraz za „svijet“ u ovom stihu je kosmos, koji se često koristi za pali, grešni sistem razmišljanja. Ovo je svjetovni način razmišljanja koji odbacuje Boga, Njegovo znanje i Njegovu Riječ. Zbog toga je pokajanje ključni aspekt jevanđelja: osoba mora biti spremna da se okrene od tame i okrene se svjetlosti. Isus kasnije ističe da je Bog dao mnogo razloga da čovječanstvo vjeruje u Njega (Jovan 5:31-47). To uključuje svete spise, čuda i ljudska svjedočanstva. Za one koji žele znati, postoji više nego dovoljno dokaza da naprave pravi izbor. Međutim, ljudi ga i dalje odbacuju iz ponosa, arogancije (Jovan 7:17), želeći ostati u grijehu.

Svijet cijeni dostignuća i moći – to je koncept na kojem ljudi grade svoj identitet. Stoga propuštaju da uvide ko je zaista Hrist, čak i Jevreji. Tokom svog ljudskog života, Hrist je došao posebno kod naroda Izraela. Ako je bilo koja kultura na zemlji mogla prepoznati Mesiju, to je trebao biti Božji izabrani narod. Izraelu je data Božja Riječ, uključujući mnoga proročanstva o Mesiji. Bili su potlačeni od strane Rima i drugih moćnih osvajača. Izrael je trebalo da traži Obećanog i da mu želi dobrodošlicu. Pa ipak, upravo ti ljudi su ga odbacili, mrzili i na kraju ubili (Isaija 53:3; Jovan 18:35). Jedina grupa ljudi koja je trebala da ga pozdravi bili su oni koji su pozivali na Njegovu smrt! Ovo je dio evanđeoske poruke: čak i kada tvrdimo da tražimo Božju volju, skloni smo se okrenuti od nje kako bismo krenuli svojim putem (Rimljanima 3:9-10).

Jovan 1:12 je sažetak jevanđelja. Svi koji prime Hrista kroz vjeru postaju djeca Božja. Ovo je opisano pomoću grčkog izraza *eksusia*, koji se često prevodi kao „pravo“, vlast, privilegija, sloboda izbora... Postoje duhovne počasti koje se odaju

svim vjernicima, jednostavno na osnovu toga što su dio te porodice. Međutim, ova riječ takođe podrazumijeva moć da se nešto učini. Postati dijete Božje ne rezultira samo privilegijama, već duhovnom moći. Ime je u literaturi, pravnim dokumentima i razgovoru simbol te osobe. Isusovo „ime“ nije magična formula ili vudu inkantacija. „Vjera u ime Isusovo“ znači povjerenje u Njegovu osobu, Njegovu žrtvu i Njegovo spasenje. Međutim, ovo nije za svakoga. Ovaj stih precizira da je ova moć (ili pravo) proširena samo na one koji ga „prime“. Mora postojati odgovor sa ljudske strane, saradnja.

Stih 13 je prvo spominjanje „rođenja“ za Kraljevstvo Božje u ovom jevanđelju. Izraz „ponovo rođen“ postao je kliše, koji mnogi ljudi pogrešno razumiju. Međutim, to je važna ideja zbog onoga što implicira. Kada se dijete rodi, sav trud, energiju i bol podnosi majka. Pa ipak, dijete je ono koje doživljava najveću promjenu. Spasenje je potpuno isto: Božji bol i trud rezultiraju našom dobrobiti. Fraza da se to ne događa „krvlju“ znači da to nije prirodna pojava. Reći da to nije „od tjelesne volje“ znači da to nije stvar odluke grešne pale tjelesnosti. Ovo ponovno rođenje je Božje djelo i po Njegovoj volji inicirano u čovjeku. Naše spasenje ne zavisi ni od čega u našoj „tjelesnoj“ (paloj) ljudskoj prirodi. Ovo je dobro, jer da zavisi, svi bismo bili izgubljeni zauvijek! Isus će razjasniti ovaj koncept tokom svog razgovora s Nikodimom, u 3. poglavlju Jovana.

Ključni dio jevanđelja je činjenica da je Isus bio zaista, potpuno, fizički čovjek. Hrist je bio autentično ljudsko biće. Stih 14. to eksplicitno čini jasnim koristeći naziv „Riječ“, dok vrlo direktno kaže da je On „postao tijelo“, živeći među ljudskim bićima. Hrist se poistovjećuje sa Božjim „Logosom“ jer je nosilac Božje stvaralačke Riječi i životvorne sile. To znači da je Isus bio prava, živa osoba koja diše. Kao rezultat toga, mogao je tvrditi da je iskusio sve što radimo kao smrtni ljudi (Jevrejima 4:15). Grčka riječ koja se ovdje koristi je s*kenoō*, što sugeriše tabernakul Starog saveza. Tabernakul je bio privremena građevina, simbolika Božjeg „boravaka“ sa Njegovim narodom, dok je u isto vrijeme doslovno fizičko mjesto. Isus je s nama i među nama, u ljudskom obliku, kao što je Bog bio među svojim narodom u tabernakulu. Stih 14. takođe koristi ključni izraz, koji se takođe nalazi u Jovanu 1:18 i Jovanu 3:16: monogenes – „jedinorođeni“, što decidno potvrđuje status Sina Božjeg. Ako su postojale nedoumice o identitetu „Riječi“ iz 1. stiha (jer se sugeriše mogućnost postojanja dva Boga), koji je filozofski koncipiran sa mogućom namjerom da približi božanski koncept grčko-rimskom umnom sklopu tog vremena, one su potpuno otklonjene u 14. i 18. stihu! Dodatnu podršku ispravnom shvatanju odnosa Oca i Sina daje nam Poslanica Jevrejima 1. poglavlje. Nazivajući Hrista „Riječju“, Jovan takođe implicira njegovu izvršnu funkciju sa božanskog nivoa. Ovo je eksplicitno formulisano u 1. Korinćanima 8:6.

Konačni izraz Božje ljubavi prema čovječanstvu je blagodat (16. stih). Blagodat se najbolje opisuje kao davanje onoga što ne zaslužujete. Ovo se razlikuje od milosrđa, što znači da ne dobijate ono što zapravo zaslužujete. Grčki izraz koji bi se mogao prevesti kao „blagodat po blagodat“ implicira stalni, izobilni, nepresušni dar. Kao

vjernici, stalno smo preplavljeni Božjom milošću, u ime Isusa Hrista. Ovo počinje tako što nam se Bog obraća za spasenje. Jovan 3:16 precizira da je Bog pokazao svoju ljubav prema nama poslavši svog Sina da nas sačuva od smrti u sopstvenim grijesima. Osim toga, On nas neprestano čini sve sličnijim Njemu (Rimljanima 8:29; Kološanima 3:10). Ovo je dio prava koje je spomenuto u Jovanu 1:12.

Stih 17. objašnjava važnu razliku između Mojsijeve i Isusove službe. Mojsijeva služba je donijela znanje o zakonu. Ali zakon je mogao samo da nam pokaže koliko smo grešni i slomljeni (Rimljanima 3:20). Umjesto da nam samo donese istinu, Isus nam je takođe donio blagodat. Umjesto da nam jednostavno kaže da smo slomljeni, Hrist nam je dao način da popravimo ono što nije u redu. Ovo je važna, uobičajena tema Biblije. Ljudski napori će uvijek propasti i svi su pokvareni grijehom (Rimljanima 3:23). Umjesto da nas ostavi da se sami suočimo s tom neugodnom istinom, Isus nam je pružio način da doživimo oproštenje. Samo činjenje dobrih djela nas nikada ne može spasiti, samo Božja milost, kroz vjeru, to može učiniti. To je suština „istine“ koju Jovan spominje da je došla sa Hristom.

U 18. stihu, „vidjeti Boga“ se misli u smislu viđenja Boga Oca u fizičkom, doslovnom smislu. Bog je odlučio da se otkrije u određenim oblicima u prošlosti, ali On se ne može vidjeti kao Biće jer „prebiva u nedostupnoj svjetlosti, koga niko od ljudi nije vidio niti ga može vidjeti“ (1. Timoteju 6:16). Mojsiju je rečeno da ne može vidjeti Boga i ostati živ (Izlazak 33:20). Jevanđelje po Jovanu opisuje Isusa kao „Riječ“ Božju, koristeći grčku riječ *logos*. Isus je poruka od Boga. Riječi su opipljivi simboli ideja, i za naše oči i za naše uši. Činjenica da je Sin Božji došao u ljudskom obliku je kritična. Isus je ljudsko biće koje doživljava naše borbe, jedino s kojim se možemo povezati i koje nas zastupnički može povezati sa Bogom. Isus je poruka od Boga, na jeziku koji svi razumijemo: odnos. Isus nam objašnjava Boga na način koji inače nikada ne bismo mogli razumjeti. I ovdje Jovan jasno identifikuje Sina kao predstavnika Oca koga obznanjuje čovječanstvu. Ova obznana ima za svrhu ponovno povezivanje Boga i ljudskog roda radi spasenja i usvajanja u Božju porodicu.

5. Hristovo kušanje od Sotone

Luka na početku 4. glave piše da se Isus vraća sa mjesta gdje je Jovan krstio u rijeci Jordan, te je i sam krenuo u pustinju. Ovo se odnosi na nenaseljena područja oko Judeje.

Isus je upravo bio sa Jovanom Krstiteljem duž rijeke Jordan gdje ga je Jovan krstio. Rijeka Jordan teče od južnog vrha Galilejskog mora do sjeverne obale Mrtvog mora pružajući istočnu granicu za južnu Galileju, cijelu Samariju i sjevernu Judeju. Matej 3:1 kaže da je Jovan poučavao „u judejskoj pustinji". Ovo bi bilo na južnom kraju, istočno od Jerihona koji je istočno od Jerusalima. Riječ koja je na grčkom prevedena „vratio" takođe može implicirati da se Isus „povukao". Isus se udaljio od Jordana, gdje je bilo mnoštvo, i otišao u pustinju. „Pustinja" samo znači nenaseljeno područje. Nakon Isusovog iskušenja, Luka kaže da se Isus „vratio" u Galileju, tako da pustinja nije bila u Galileji.

Sveti Duh je sišao na Isusa kada ga je Jovan krstio (Luka 3:22). Da li izraz „pun Duha svetog" znači da je Isus došao do tačke tako da više ne raste u mudrosti (Luka 2:52)? Malo vjerovatno, jer „iz onoga što je pretrpio naučio se poslušnosti" (Jevrejima 5:8). Ispunjenje svetim Duhom najvjerovatnije označava spremnost za početak Isusove javne službe – stanje podređenosti Božjoj volji i duhovne povezanosti sa Bogom. Komentar da je Isus ispunjen Duhom svetim nije dat da objasni šta Isus sada može činiti; dat je da pokaže bez ikakve sumnje da, kada odlazi u pustinju da bude iskušavan od Sotone, On to čini vođen svetim Duhom. On niti bježi od odgovornosti niti namjerno traži Sotonu.

Ovo testiranje nije bilo znak da je sveti Duh napustio Isusa. Naprotiv – Duh je taj koji djeluje nakon Isusovog krštenja od strane Jovana Krstitelja, koji vodi Isusa u pustinju gdje će biti iskušavan (Matej 4:1). Drugim riječima, Božja je namjera bila da se Isus podvrgne i izdrži ovo vrijeme kušnje.

Važno je zapamtiti da Bog nikoga ne iskušava na grijeh (Jakov 1:13). Bog mrzi grijeh i ne želi da se bilo ko upusti u njega, uključujući i Njegovog Sina. Međutim, Bog će voditi vjernike kroz vremena iskušenja, ponekad kako bi ojačao njihovu vjeru (Jakov 1:2). U ovom slučaju, Božji Duh vodi Isusa na mjesto i vrijeme kušnje, ali đavo je taj koji čini iskušenje. Isusovu vjeru ne treba jačati. Ovo vrijeme testiranja pružiće dokaz da Hrist pobjeđuje tamo gdje je ljudski rod izgubio bitku još od Adama.

Budući da se kušač naziva „đavo", onaj koji čini iskušenje ovdje će biti sam Sotona. Sotona je veliki varalica i neprijatelj Božji koji vodi vojsku palih anđela[5]

[5] Duhovna bića koja nemaju materijalnu formu kao čovjek, već ono što Biblija naziva „duhovno tijelo" (1. Korinćanima 15:44; uporedi sa Jevrejima 1:14) zapravo su anđeli, stvorenja koja egzistiraju prije čovjeka i čije mjesto boravka je u blizini Božjeg prijestola, zvanog „treće nebo" (2. Korinćanima 12:1-4). Anđeli („malah" na hebrejskom ili „angelos" na grčkom, u značenju „glasnik") se opisuju kao

poznatih kao demoni. U nekoliko navrata u Starom svezu, Sotona je stajao kao tužitelj Božjeg naroda ili ga je Bog koristio da ostvari svoju volju (1. Dnevnika 21:1; Jov 1:6-12; 2:1-7; Zaharija 3:1-2).

Za vrijeme boravka u pustinji Isus je postio. Mojsije je proveo četrdeset godina u izgnanstvu iz Egipta prije nego što se vratio da predvodi izlazak (Djela 7:29-30). Zatim je postio na gori četrdeset dana dok je čekao da primi Božji zakon (Ponovljeni zakoni 9:9). Izrael je proveo četrdeset godina lutajući u kazni za neposlušnost (Brojevi 14:34; 32:13). Jonino propovijedanje u Ninivi trajalo je četrdeset dana (Jona 3:4).

U zavisnosti od toga kako neko prevede ovaj odlomak, on ili implicira da je Isus bio iskušavan od Sotone tokom četrdeset dana, ili da je bio iskušavan na kraju tog perioda. Potonje gledište je više u skladu s Matejevim izvještajem (Matej 4:2).

Kao što bi se očekivalo, skoro šest sedmica dugog posta bi nekoga ostavilo jako gladnim. Mnogi oblici „posta“ uključuju samo uzdržavanje od hrane veći dio dana, jedenje samo male količine jednostavne hrane u određeno vrijeme. U ovom slučaju se kaže da Isus nije ništa jeo cijelo vrijeme. Ovo je blizu maksimalnoj granici koju osoba može preživjeti bez hrane, sve dok pije vodu.

Sotonino prvo iskušenje – poremećaj prioriteta

Svako kušanje govori o određenom iskušenju koje dolazi s ljudskom prirodom. U svakom slučaju, Hrist će odgovoriti citatom iz Svetog pisma i odbaciti privlačnost grijeha.

„A Kušač mu priđe i reče: ‘Ako si Sin Božji, reci da ovo kamenje postane hljeb.’“ (Matej 4:1)

Ovo iskušenje bi se moglo izraziti kao „činiti dobru stvar iz lošeg razloga“. Nakon četrdeset dana gladovanja, Isus se približio granici koju ljudsko biće može preživjeti bez hrane. Đavolova implikacija, ovdje, je da ako je Isus zaista Sin Božji, On ima moć i privilegiju da pravi hranu kada to želi.

Važno je zapaziti da Sotona uvodi svoje iskušenje dovođenjem u sumnju Isusovog božanskog identiteta – statusa Sina Božjeg. Isus je u potpunosti čovjek. On je kušan kao čovjek, podložan ljudskim slabostima. Ali Sotona lukavo dovodi u pitanje Isusov odnos sa Bogom u pokušaju da ga navede da posegne za natprirodnim. Šta je bila svrha prvog Sotoninog kušanja? Upravo navođenje Isusa da uradi nešto – konkretno učini čudo – **nezavisno od Boga u sopstvenoj sili**, zanemarujući time prioritete i misiju radi koje je poslat na zemlju. U ovom kušanju skrivena je sama srž satanizma: Sotona navodi Isusa na isti obrazac grijeha kao što je iskušao Evu: da djeluje kao Sin Božji koji ima samopostojeći život i moć! Ovaj izazov pojačan je lukavom insinuacijom „ako si Sin Božji“. Drugim riječima, „ako jesi“ moraš se dokazati.

---

moćna bića, na višem nivou od čovjeka, sa svim odlikama ličnosti, inteligencijom, emocijama i voljom (Matej 8:29; 2. Korinćanima 11:3; 1. Petrova 1:12; Luka 2:13; 8:28-31; Jakov 2:19; Otkrivenje 12:17; 2. Timoteju 2:26; Juda 1:6).

Dakle, iskušenje ima za cilj **poremećaj Isusovog odnosa sa Bogom**. Pad na ovoj tački značio bi krah Isusove misije Spasitelja. Zašto? Jer je Isus u potpunosti zavisio od Oca i bio potčinjen Ocu. Da je Isus zaista „drugo lice Božanstva“, jedan od tri ravnopravna Boga Trojstva, to bi mu dalo za pravo da djeluje samostalno ili da upražnjava svoju moć kako smatra za shodno. Oslanjanje na sopstvenu urođenu silu i božanstvu bio bi tačno onaj grijeh na koji je Sotona pokušao da ga navede! Ali Sveto pismo nam otkriva potpuno drugačiju sliku o Isusu i Njegovom odnosu sa Ocem. Isusov identitet nalazi se u Njegovom sinovstvu koje je potvrdio sam Otac. On ništa nije činio sam od sebe ili u sopstvenoj sili jer bi to značilo Njegov siguran pad i propast misije Spasitelja. „Zato je Isus rekao: ‘Kad jednom podignete Sina čovječjeg, tada ćete znati da sam ja ono što kažem da jesam i da **ništa ne činim sam od sebe, nego govorim onako kako me je Otac moj naučio**… Tada im je Isus rekao: ‘Kad bi Bog bio vaš Otac, voljeli biste mene, jer sam ja od Boga izašao i dolazim. Jer **nisam došao sam od sebe, nego me je on poslao**.’“ (Jovan 8:28, 42)

Kao što će se vidjeti u svim jevanđeljima, Bog je u svakoj situaciji Izvor sile. Dakle, Hrist može biti samo božanski Kanal kroz kojeg sila Božja djeluje. To se na mnogo mjesta iznova potvrđuje u Isusovim činjenjima i riječima. Da je On zaista „kolega“ Bogu Ocu, nikakav Izvor mu ne bi bio potreban. Međutim, Isus konstatuje upravo suprotno: „Ono što vam ja govorim ne govorim sam od sebe, nego **Otac koji stoji u meni čini svoja djela**.“ (Jovan 14:10)

Dakle, Isusovo eventualno posezanje za sopstvenom silom značilo bi Njegov pad na iskušenju, ali ne zato što je On Bog sam po sebi, već zbog pristajanja na satanistički koncept nezavisnosti, bez obzira da li bi čudo u tom slučaju bilo realizovano ili ne. Takođe treba zapaziti da Sotona **zna** koji je Hristov stvarni identitet – Sin Božji – kao što su znali i drugi pali anđeli. To je sasvim očekivano zbog njihovog prethodnog boravka na Nebu prije pobune i zbacivanja na Zemlju (Otkrivenje 12:7-9, 4; Isaija 14:12-14; Ezekijel 28:12-15). Nema nijednog primjera da pali anđeli brkaju Hristov identitet ili da ga nazivaju „bogom“.

U prvom iskušenju, Sotona ne sugeriše da Isus krade hranu, ili ubija zbog toga, ili jede nešto nečisto. Hrana, sama po sebi, uopšte nije grijeh. Umjesto toga, ovo iskušenje je ignorisanje Božje volje u korist onoga što je lakše ili ugodnije. Duh Božji je uveo Isusa u ovaj post; Bog ima neku svrhu iza toga. Ignorisati Božji poziv – čak i ako bi taj čin inače bio dobra stvar – je grijeh. Čak i teškoće i patnja mogu biti dio Božje volje za naše živote.

„Zapisano je,“ odgovori mu Isus, „‘Čovjek ne živi samo od hljeba, nego i od svake objave koja izlazi iz Božjih usta.’“ (Matej 4:4) Na prvo Sotonino iskušenje osmišljeno da iskoristi Isusov ljudski, fizički apetit, Njegov odgovor citira Ponovljeni zakon 8:3. Sotona je znao da je Isus Božji Sin, a isto je znao i Isus. Smisao iskušenja – i te primjedbe – je da se Isus natjera da djeluje nezavisno od Boga Oca. Sotonin cilj je da navede Isusa na grijeh vršenjem svoje vlastite volje umjesto Očeve. Isus je jasno shvatio da je Otac htio da On izdrži iskušenja u svom fizički oslabljenom stanju. U

navedenom odlomku Mojsije podsjeća Izrael kako se Bog pobrinuo za njih tokom njihovog četrdesetogodišnjeg lutanja pustinjom. Pravi „život“ zahtijeva više od samo fizičkih potreba; zahtijeva vjernu poslušnost Bogu i Njegovoj volji. Odbacujući ovo iskušenje, Isus odlučuje vjerovati i poslušati Boga radije nego tražiti lakši put. Isus nedvosmisleno govori Sotoni da će živjeti od poslušnosti Očevoj riječi prije nego što se upusti u zadovoljenje apetita za hranom.

Podsjetimo se da je Eva pala na iskušenju, između ostalog zbog popuštanja apetitu, zaintrigirana nečim što nije probala, iako uopšte nije bila gladna (Postanje 3:6). Sotona je tada pridobio ljudski rod da prihvate njegov koncept nezavisnosti od Boga.

Kako se, dakle, Isus brani od Sotone? Pisanom Božjom Riječju! Objavljenom Božjom voljom koja upućuje čovjeka šta su prioriteti. Isus je preferirao Božju volju iznad tjelesnih potreba.

Drugo Sotonino iskušenje – navođenje na fanatizam

Onda ga đavo povede u Sveti grad, postavi ga na vrh Hrama pa mu reče: „Ako si Sin Božji, baci se dolje. Jer, zapisano je: 'Narediće svojim anđelima za tebe, i oni će te nositi na rukama da nogom ne zapneš za kamen.'“ (Matej 4:5, 6)

Sada Sotona donosi drugo iskušenje koje takođe dovodi u pitanje da li je Isus Sin Božji. Da je Isus na zemlji zaista bio „bogočovjek“, kako to zahtijeva trojstvena dogma, navođenje na iskušenje na osnovu identiteta bilo bi potpuno besmisleno. Ali Hrist je bio Čovjek koji se vjerom oslanjao na svoju vezu sa Ocem. Kroz ismijavanje i izvrtanje Svetog pisma, Sotona izaziva Isusa da djeluje nezavisno od Boga Oca. Đavo želi da Isus preuzme svoju vlastitu kontrolu nad autoritetom Boga Oca. Ovo bi bio namjeran, grešan prkos.

Sada Sotona vodi Isusa u hram u Jerusalimu. Nije nam rečeno kako su tako brzo putovali, niti kako su stigli na najvišu tačku impresivnog jevrejskog hrama. Kako god da se to dogodilo, to odražava značajne moći Đavola. Jedna moguća lokacija za ovaj trenutak je jugoistočni ugao hrama; ovo se nekada uzdizalo više od 90 metara iznad terena ispod. Čak i gledanje dolje na trg ispod bilo bi „samo“ oko 45 metara.

Ovog puta, Sotona citira Sveto pismo kako bi iznio svoj argument Isusu. Sotona iskušava Isusa da koristi svoju moć i autoritet da djeluje nezavisno od Boga Oca, da čini stvari na svoj način.

Đavo ne sugeriše da Isus izvrši samoubistvo. Umjesto toga, skačući sa tako velike visine, Sin Božji bi koristio svoj autoritet nad anđelima da dramatično spasi sebe. Sotona citira Psalam 91:11-12, primjenjujući ga na Isusa. Iako izostavlja jedan red stiha, Sotona ne mora nužno izokrenuti tekst Svetog pisma. Umjesto toga, on ga zloupotrebljava. Sotona dobro poznaje Bibliju. Želio je da Isus nelegitimno primijeni obećanje iz Psalma 91:11-12 – da Božji anđeli ne bi dopustili čak ni da udari nogom o kamen. Đavo iskušava Isusa da se spektakularno otkrije kao Sin Božji prisiljavajući Boga da pošalje anđele da ga spasu.

To bi rezultiralo time da se Izraelu odmah otkrije Isusov pravi identitet. Međutim,

Očev plan je bio da Njegov Sin pati i umre za grijehe čovječanstva. Potrebno je još raditi prije nego što se Isusova uloga u potpunosti otkrije (Jovan 12:23; Djela 1:7). Isus je to znao.

Zanimljivo je da Sveto pismo ne kaže da li je to nešto što je već opterećivalo Isusov um. Prvo Sotonino iskušenje uključivalo je hranu, a Matej je bio jasan da je Isus gladan. Iskušenje, po definiciji, zahtijeva ponudu nečeg privlačnog – ali to je moglo, a možda i nije bilo nešto za čim je Isus već bio željan prije ovog trenutka.

Ovo iskušenje je izvjesno osmišljeno na navođenje na vjerski fanatizam. Moguće da je Sotona računao na dvije opcije. Ako navede Isusa da postupi kao fanatik, Bog možda ne bi učinio ništa da ga spasi, što bi značilo samoubistvo. Drugo, možda je htio da skrene Isusovu želju da preskoči patnju na krstu. Moćno, javno čudo je moglo dovesti do toga da Hrist odmah preuzme prijesto Izraela. Premda bi takvo čudo moglo biti senzacionalno, ne bi učvrstilo povjerenje u Isusa kao ličnost i njegovu razboritost. Takođe bi bacilo ozbiljne sumnje na Božju pravednost. Ali Isus ne otkriva da ga to zanima.

Umjesto toga, Isus se fokusira na značenje čina skakanja s vrha hrama i eventualno prisiljavanje ruke Boga Oca da pošalje anđele da ga spasu od smrti. Ovo bi bilo testiranje Boga da natprirodnom intervencijom spašava fanatika, umjesto da se pokorava Bogu slijedeći Njegovu volju. Isus citira đavolu Ponovljeni zakon 6:16: Ne iskušavaj Gospoda Boga svoga.

Fanatizam uvodi osobu u stanje iracionalnog umnog sklopa i podstiče na iracionalno ponašanje – traženje natprirodnih iskustava i pretpostavljenih Božjih intervencija koje u realnosti ne mogu doći od Boga, već zapravo mogu dovesti čovjeka pod kontrolu demona i navesti ga na akcije suprotne Božjoj volji, ali pod snažnim umišljajem da je sve to od Boga. Fanatizam se odlikuje „prečicama“ za rješavanje problema. Fanatik shvata Sveto pismo kao skup fanatičnih ideja.

Primijetite da, iako je Sin Božji, Isus vjeruje da se nalozi Svetog pisma odnose na Njega koliko i na bilo koje drugo ljudsko biće. Na kušanje Isus odgovara: „Ne iskušavaj Gospoda Boga svoga“ (Matej 4:7), što primjenjuje i na sebe, svjedočeći da je Otac i njegov Bog. Ako bi Isus bio Bog, onda bi ovakva odbrana bila potpuno besmislena. On mora ostati poslušan Božjoj Riječi kako bi stao kao žrtva za grijehe čovječanstva.

Treće Sotonino iskušenje – pohlepa za materijalizmom i moći

Sotonina iskušenja su progresivna. On počinje pozivanjem na Isusov fizički apetit. On zna da je Isus gladan, bukvalno gladan, nakon 40-dnevnog posta. Drugi put, Đavo je iskušao Isusa da testira Božju Riječ u Psalmu 91: da anđeli neće dozvoliti da bude povrijeđen. Sotonin izazov je bio da Isus skoči sa najviše tačke jevrejskog hrama u Jerusalimu i da bude spašen na dramatičan način. Ovo je možda bilo osmišljeno da privuče Isusovu želju da postane kralj nad Izraelom bez patnje kroz Božji plan za Njegovu smrt na krstu. U oba slučaja Isus se brani ispravnim pozivanjem na pisanu Riječ Božju.

„Zatim ga đavo povede na veoma visoku goru i pokaza mu sva kraljevstva svijeta i njihov sjaj.“ (Matej 4:8)

Sada Sotona vodi Isusa na visoku goru. Iako se može činiti da je lokacija doslovna, ono što Isus vidi vjerovatno je dio vizije ili natprirodnih projekcija. Đavo je u stanju da pokaže Isusu sva kraljevstva svijeta i njihovu slavu sa ove jedne tačke gledišta. Čini se da je izbor planine, dakle, više radi stvaranja dramatične scene, a ne mjesta odakle se bukvalno vidi cijeli svijet odjednom. Luka 4:5 daje ovakav opis: „Zatim ga je odveo na **visinu** i pokazao mu odjednom sva kraljevstva svijeta.“

Jedna kritika je ideja da Isus vidi „sva kraljevstva“ zemlje odjednom. Ovo je nazvano ili apsurdom ili dokazom da su novosavezni pisci vjerovali u ravnu zemlju. Naravno ne postoji nijedna planina s koje se može doslovno vidjeti cijeli svijet. Razumnije objašnjenje je da Sotona pokazuje Isusu viziju. Odvođenje Isusa na „visoko mjesto“ bilo bi dio dramatične prirode iskušenja. Ovo je najvjerovatnije uključivalo natprirodne vizije različitih mjesta na zemlji.

I Đavo mu je rekao: „Daću ti vlast nad svima njima i njihovu slavu, jer je meni predata i dajem je kome hoću. Ako mi se, dakle, pokloniš, sva će vlast biti tvoja.“ (Luka 4:6-7)

Ovo iskušenje se odnosi na sirovu moć i prestiž. Ono što Sotona nudi je klasična „prodaja duše“ u zamjenu za svjetski uticaj (Luka 4:6-7).

Sveto pismo bilježi jedan – i samo jedan – događaj u kojem je pojedincu obećan zemaljski prosperitet u zamjenu za obožavanje. Ovo je taj trenutak, a onaj koji daje ponudu je Sotona. Bog je dao obećanja pojedincima i uslovne sporazume sa narodima. On takođe dozvoljava princip od uzroka do posledice. Ipak, On nikada ne obećava svjetovno bogatstvo, zdravlje, pobjedu ili moć onima koji Ga slijede. Oni koji sugerišu drugačije – trgovci takozvanog „jevanđelja blagostanja“ – su lažovi i prevaranti (1. Timoteju 6:5; 2. Petrova 2:1-3), što je eho riječi samog Đavola.

Sotona je odveo Isusa na neko visoko mjesto, pojačavajući dramu ovih iskušenja (Luka 4:1-5). Tamo su Isusu prikazana zemaljska kraljevstva, vjerovatno u viziji. Ovdje Sotona ističe da mu je data moć i vlast na zemlji i da je on prenosi na koga hoće (2. Korinćanima 4:4; Jovan 12:31; Otkrivenje 13:2c). Tačno je, međutim, da je Sotona stekao kontrolu nad Zemljom uzurpacijom i prevarom. Ali tačno je i to da je ljudski rod u ropstvu Sotone i njegovog koncepta nezavisnosti od Boga, gdje čovjek nastoji izgraditi svoj identitet kroz moć i dostignuća. Đavo nudi Isusu ogromnu vlast u zamjenu za obožavanje. Đavolova namjera je bila da pobudi prirodnu ljudsku želju za moći i slavom.

U bukvalnom smislu, Sotona iskušava Isusa da ignoriše Boga, da preuzme vlast pod Njegovim sopstvenim uslovima. Ovo je takođe mamac traženja trenutnog, lakšeg uspjeha umjesto božanske, vječne nagrade. To je iskušenje da se Božji plan „prekrati“. Isus je mogao preskočiti patnju na krstu i preuzeti kraljevstvo nad svijetom upravo sada. To bi značilo pobunu protiv volje Boga Oca za Hristov život. Ovo je takođe apel na ljudsku aroganciju, dajući Isusu način da misli da je On, a ne Bog Otac, odgovoran

za sticanje autoriteta.

Sotonino kušanje Isusa, u ovom slučaju, jeste da „zaboravi“ Boga i služi drugom gospodaru. Sotona, sa svoje strane, ima kompleks da bude obožavan kao bog (Isaija 14:13, 14). Mamac ovog iskušenja je privlačnost lakšeg, „boljeg“ života. Isus zna da ova ponuda nije samo laž, već i besmislena. Sve te stvari su mu obećane, u svakom slučaju, sve dok slijedi Očevu volju.

A Isus mu reče: „Odlazi, Sotono! Jer, zapisano je: ‘Klanjaj se Gospodu, svome Bogu, i njemu jedinom služi.’“ (Matej 4:10)

U ovom odgovoru, Isus zvuči pravedno ljutito. On govori Sotoni da „nestane“ i citira Ponovljeni zakon 6:13. Ovaj grijeh obožavanja lažnih bogova – što je u praksi obožavanje prerušenog Sotone – upravo je pobuna koja je mnogo puta obrušila Božji gnjev i osudu na Izrael. Nije iznenađujuće što Isus zvuči ljut na Đavola.

Isusu je kao pojedincu otvoreno ponuđeno svjetsko blagostanje kao plata za obožavanje. Ta ponuda ne dolazi od Boga; dolazi od Sotone, oca laži (Jovan 8:44). Svaka osoba koja tvrdi da bogosluženje, vjera ili hrišćanski život imaju za cilj da dovedu do blagostanja ili moći na ovakvoj zemlji je lažljivac (2. Korinćanima 11:13-15). Bog nas poziva na poslušnost koja može dovesti do poteškoća (Jovan 16:32-33) i raznih neprilika na ovom svijetu, ali Njegova obećanja su usmjerena na budući vječni život, slobodan od grijeha! Zanemariti to spasenje i tragati za drugim bogovima bio bi fatalan grijeh.

Iako je Isus jedini pojedinac kojemu je otvoreno nuđeno od Sotone da će dobiti najveće zemaljske privilegije u zamjenu za priznavanje Sotone kao vrhovnog „božanskog“ autoriteta na zemlji, ovo iskušenje je univerzalno.

Pohlepa za prestižom i moći kao sveopšte iskušenje

Šta je to što ljudi najviše žele?

Jedan biblijski pisac je to ovako sažeo: „Jer ništa što je u svijetu – požuda tijela, požuda očiju i ponos života – nije od Oca, već je od svijeta.“ (1. Jovanova 2:16)

Iako su i prva dva Hristova iskušenja – podređivanje duhovnih prioriteta tjelesnim prohtjevima i vjerski fanatizam – takođe univerzalna, naš fokus biće usmjeren na treće iskušenje.

Prema ponudi koju je dao Hristu, Đavo očigledno sebe smatra stvarnim gazdom svijeta koji može učiniti ljude materijalno bogatima, nosiocima najviših položaja i popularnima. Poredak koji on tako stvara zasniva se na hijerarhiji moći i prestiža i ima spoljašnji sjaj i privlačnost. To njegovim pristalicama omogućava da paradiraju u svojoj oholosti i da zadovoljavaju svoje žudnje i taštinu. Uslov je da primalac usluge njega obožava kao boga i da ga prihvati za svog gospodara.

Postoji redoslijed u Sotoninim iskušenjima, uz podizanje nivoa obmane i uloga za pristanak na satanizam. Prvo se čovjek navodi na udovoljavanje sebičnosti gdje se narušava zdravi balans ličnosti i preferira tjelesno u odnosu na duhovno. Tjelesno gospodari nad duhovnim i tako se postavlja trajna barijera za duhovnu prijemčivost,

a plemenite vrline čovjeka se uništavaju. Sledeći nivo iskušenja vezan je za navođenje na izopačenje zdravih ideoloških odnosno vjerskih osnova, što posledično vodi u fanatizam i bolesnu duhovnost gdje se gubi veza sa Bogom, a čovjek povezuje sa demonima, šireći tako vjerske falsifikate i duhovne otrovi. Moglo bi se kazati da na prva dva nivoa Sotona ima najviše lukavo zavrbovanih „volontera". Tek na trećem nivou predlaže se trgovina „odabranima" za koje Sotona i demoni procijene da mogu najviše doprinijeti njihovoj stvari.

Već ovdje možemo konstatovati da se „duša" prodaje nesvjesno (polusvjesno) zbog nekontrolisanih ličnih slabosti i povodljivosti za drugima, ili sa predumišljajem kada je ulog najveći a „gazda trgovac" spreman da se najviše „otvori". U prvoj (i izvjesno najvećoj) grupi, spoznaja istine koja bi rezultirala izlaskom i promjenom kursa je uvijek moguća, dok iz druge „elitne" grupe takva mogućnost gotovo ne postoji.

Dok razmatramo iskušenja, treba imati na umu da svi ljudi uživaju Božju opštu blagodat i zaštitu, što znači da Đavo ne može činiti sve što bi htio od ljudskog roda. Postoje ograničenja njegovog djelovanja i stoga on ne samo što mora djelovati iza kulisa, već mora biti i veoma lukav da navede ljude da sami izabiraju ono što odgovara njemu i njegovom konceptu. Dakle, poenta je da ljudi sami hoće satanizam i da to vide kao mogućnost za zadovoljavanje požude tijela, požude očiju i ponosa života.

Gdje nas dalje vodi ova logika? Ako malo bolje razmislimo, nije teško zaključiti da bi u svijetu morali postojati promoteri satanističke propagande. To bi bili oni koji su „najuspješniji" u sistemu vrijednosti ovog svijeta: vlastodršci, bogataši (imaoci materijalnih dobara i resursa pod svojom kontrolom), popularne i harizmatične ličnosti u politici, vjerskim krugovima, industriji zabave, itd. Oni bi bili „prodavci" ili „marketing menadžeri" za popularisanje tog koncepta i stila života širokim masama. Koliko su oni sami svjesni više realnosti, to je relativno i zavisi od mnogih faktora kao što su pozicija u nekoj (obično tajnoj) hijerarhiji, upućenost i informisanost, sposobnost da se shvate stvari, mogući ignorantan odnos prema stvarnosti i nevoljnost za bilo kakvo preispitivanje sve dok dobijaju šta žele, itd. Ali postoje i „profesionalni" satanisti koji znaju kome služe i šta dobijaju zauzvrat, dok su na nižim nivoima oni koji su djelimično ili veoma oskudno upoznati sa stvarnim stanjem stvari ali imaju svoje mjesto i funkciju u satanističkom poretku. I svoje parče kolača odnosno određenu zadovoljštinu.

Od pamtivijeka, moćni zemaljski vladari su kao po pravilu povezani sa okultizmom i imaju savjetnike okultiste (astrologe, gatare, magove i sl.) ili primaju instrukcije proslijeđene preko spiritualističkih medijuma. Da li je to slučajno?

Zapitajmo se samo kako neki obični, čak i priglupi čovjek može steći ogroman uticaj nad masama. Objašnjenje se nalazi u direktnom uticaju demonskih sila koje je apostol Pavle nazvao „vladarima tame ovog doba" (Efescima 2:16).

„Duša" (život) se zaista može predati ili prodati Đavolu. Motivi za to su različiti i uglavnom povezani sa žudnjom da se stekne nešto što u regularnim okolnostima ljudi ne bi mogli niti pak trebali imati. Cijena je poistovjećivanje sa satanizmom i dijeljenje iste sudbine sa Đavolom (vidi: Ezekijel 28:18,19; Matej 25:41). I dok u toj zamršenoj

hijerarhiji i ustrojstvu satanističkog poretka neki pokrivaju najveće pozicije moći i uticaja, drugi služe kao marionete i propagatori „na terenu“ zarad često banalnih privilegija oslikanih u krilatici „seks, droga, alkohol“. Najveći gubitnici su široke mase koje imitiraju, podražavaju, slave i podržavaju svoje idole, praveći tako od sebe duhovne ruine, nesposobne za koristan život i neprijateljski nastrojene prema Bogu, moralnosti, čistoti i istinskoj ljubavi.

Razlika u redoslijedu drugog i trećeg iskušenja u Jevanđelju po Luki

Postoje neke nedoumice o razlikama u redoslijedu iskušenja, kao što su zabilježili Luka i Matej. Čak i ako je redoslijed bio važan – a nije – Luka ne koristi hronološke termine. U doslovnom smislu, Matej ukazuje da su se tri iskušenja dogodila određenim redoslijedom. Luka jednostavno ukazuje da su se desila.

Isusov uspješan prolazak kroz iskušenja

„Tada ga đavo ostavi, a anđeli priđoše pa su mu služili.“ (Matej 4:11)

Isus je prošao test. Poslan je, Duhom svetim, u pustinju da izdrži iskušenje (Matej 4:1). Nakon 40 dana i noći posta, Isus je odbio svako od tri đavolja ogromna iskušenja (Matej 4:2-10). Čineći to, Isus je pokazao, iako je bio potpuno čovjek i podložan iskušenju, da je spreman za svoju misiju Spasitelja. Zajednički imenitelj sva tri kušanja bio je pokušaj kvarenja Isusovog odnosa sa Bogom i osujećivanje misije Spasitelja.

Sada Đavo odlazi na Hristov nalog; ovo nas dijelom podsjeća da je Isus imao autoritet da otpusti Sotonu cijelo vrijeme. Izdržao je prisustvo Đavola i iskušenja, jer je tako bila volja Oca. Zapazimo da Luka 4:13 navodi da Sotona nije otišao trajno od Isusa – otišao je „do neke druge prilike“. Ubuduće, nastojaće da osujeti Hrista uglavnom preko ljudskih oruđa.

Nakon što je test završen i đavo je otišao, Otac je poslao anđele svom voljenom Sinu da se brinu za Njega. To je vjerovatno uključivalo donošenje hrane Isusu da zadovolji Njegovu glad i da počne obnavljati svoje fizičko zdravlje. Vrijedna zapažanja je i činjenica da se Božji anđeli nisu miješali na natprirodan način da zaštite Isusa od iskušenja koja su bila potrebna da ih nadvlada. Ali Božja zaštita sigurno podrazumijeva dozvoljene granice upotrebe natprirodne sile u iskušenju, kao što je to bilo i u slučaju patrijarha Jova (Jov 1:12).

Đavolja iskušenja su bila vezana za tajming. Sotona je izazvao Isusa da prerano uzme ono što će na kraju ipak biti Njegovo. Podsticao je Hrista da djeluje u vrijeme kad sam hoće umjesto da čeka da se ispuni plan Boga Oca. Sada Isus počinje da prima ono što je odbio da uzme za sebe. Odbio je da manipuliše Bogom da pošalje anđele da ga spasu kad bi skočio sa hrama, a sada Bog ipak šalje te anđele da Ga spasu. Odbio je da izvrši svoju volju pretvarajući kamenje u hljeb, a sada Bog šalje anđele, vjerovatno, da hrane Isusa. Odbio je obožavati Sotonu kako bi odmah postao kralj svijeta, ali uskoro će Isus krenuti da propovijeda o Njegovom kraljevstvu koje dolazi.

6. Hristovi prvi učenici

Događaji iz Jevanđelja po Jovanu 1:35 dešavaju se sjutradan nakon Isusovog krštenja. Vjerovatno su mnogi isti ljudi ponovo bili tamo.

Glavna lekcija koju treba naučiti od Jovana Krstitelja je kako usmjeriti druge prema Isusu. Konkretno, on je primjer kako preusmjeriti pažnju sa sebe na Hrista. Krstitelj je stekao sljedbenike kao rezultat svog propovijedanja, ali je bio više nego voljan da Hrist dobije slavu, sledbenike i pažnju. Dok vidi Isusa kako prolazi, dobrovoljno će reći dvojici svojih učenika da slijede Mesiju. Kasnije, fariseji pokušavaju da izazovu rivalstvo između Isusa i Jovana Krstitelja (Jovan 3:25-26). Krstitelj smatra da je Isus prava svrha njegove misije, tako da je zapravo srećan što vidi ljude kako odlaze kako bi slijedili Mesiju. Krstitelj se na ovo poziva koristeći terminologiju vjenčanja: Isus je mladoženja, a Krstitelj je kao njegov „kum". Vidjeti mladoženjin uspjeh ne čini kuma ljubomornim, već ga čini srećnim (Jovan 3:29-30).

„Evo Jagnjeta Božjeg!"

Četvrto od sedam Jovanovih imena za Isusa je „Jagnje Božje". Jagnjad su bila obavezna kao godišnja žrtva za sve jevrejske porodice. Ovo je bilo za proslavu Pashe. Isaija 53:12 predviđa da će Mesija „nositi grijehe mnogih". Veza sa Pashom je primarni razlog zašto se Isus naziva „Jagnjetom Božjim". Njegovo raspeće simboliše i druge starosavezne žrtve.

Do ove tačke, Jovan je govorio ljudima da Mesija dolazi. Sada, on govori ljudima da je Mesija ovdje!

„A dvojica učenika čula su šta je rekao i pošla su za Isusom." (Jovan 1:37)

Dva učenika o kojima se govori u 37. stihu su Jovan (autor ovog jevanđelja) i Andrej. Drevni spisi su vrlo rijetko koristili stil „prvog lica". Bilo je neuobičajeno da se u opisnom tekstu kaže: „Uradio sam ovo, rekao sam ono". Pisma su bila drugačiji oblik pisanja, kao što se vidi u Pavlovim poslanicama. Jovan je takođe skroman jer ne skreće dodatnu pažnju na sebe. Umjesto toga, on sebe naziva „učenikom kojeg je Isus volio" i drugim terminima. Jovan je u to vrijeme najvjerovatnije bio mlad tinejdžer. Iako će svi drugi učenici mučenički stradati zbog svoje vjere, Jovan će i dalje pisati suhrišćanima skoro 60 godina kasnije. To znači da je Jovan bio ne samo jedan od prvih koji je slijedio Isusa kao učenik, već je bio i najduže preživjeli apostol. Činjenicu da je Jovan prisustvovao mnogim događajima u Isusovom životu dokazuju i sitni detalji koje nudi u svom jevanđelju.

Isus ima običaj da skreće pravo na najvažnija pitanja. U ovom slučaju, Njegovo pitanje je isto ono koje Gospod postavlja svima koji tvrde da ga traže: „Šta tražite?" Razlozi zbog kojih osoba traži Isusa jednako su važni kao i ono što pronađe. Ono što osoba želi utiče na ono u šta je spremna da vjeruje. Često je važnije saznati zašto osoba postavlja pitanje nego odmah odgovoriti na njega. Ono što druga osoba traži je ključno

za to kako će protumačiti odgovor. Jovan i Andrej su veoma oprezni prema Isusu. Pozivanje na njega kao „rabina“ bio je gest poštovanja. Zapazite da stih 38 definiše termin „rabi“ za čitaoca, nešto što Jovan često čini u ovom jevanđelju. To implicira da glavnina čitalaca ovog jevanđelja možda ne zna hebrejski i da Jovan piše grčko-rimskim hrišćanima. Pitati Isusa gdje je odsjeo sugeriše da Jovan i Andrej nisu očekivali da će puno razgovarati s Njim, baš tada i tamo. Očekivali su da će biti zauzet ili da je na putu negdje drugdje. Dakle, prešli su pravo na pitanje gdje bi mogli imati priliku da ga sretnu kasnije. Isusova spremnost da provede vrijeme s njima, u 39. stihu, nije samo milostiva, već i iznenađujuća.

Umjesto da bude previše zauzet za Jovana i Andreja, Isus sada ima vremena za njih. I ne malo vremena; 39. stih kaže da je Isus ostao s njima „tog dana“. Ovo je još jedan važan aspekt traženja Hrista: On će uvijek imati vremena i interesa da razgovara sa onima koji zaista žele da budu s Njim. Isusova ličnost će stalno iznenađivati ljude. Jovan Krstitelj ga je pozdravio kao Obećanog. Krstitelj je tvrdio da nije dostojan da odveže Isusove sandale. Pa ipak, Isus odvaja mnogo vremena za dva potpuna stranca. Jovan navodi da su Isusa sreli oko „desetog sata“, što po današnjem računanju dana odgovara oko 16h popodne.

Stih 40. kaže da je Andrej bio jedan od dvojice koji su čuli apel Jovana Krstitelja da slijede Isusa. Biblija ne precizira da li su Andrej i Jovan bili jedini koji su to čuli, zvučno, ili su bili jedini koji su slušali Krstiteljeve upute. U svakom slučaju, ova dva čovjeka su prvi koji slijede Isusa kao učenici. „Andrej“ je grčko ime, a ne hebrejsko. Ovo je dokaz koliki je uticaj grčka kultura imala na narod Izraela do tog vremena. Jevreji tog vremena koristili su prilično mali skup datih imena. Čak i u Bibliji postoji više likova sa istim „prvim“ imenom. Tri od četiri žene u podnožju Isusovog krsta zovu se „Marija“ (hebrejski Mirjam). Andrejev brat je imao uobičajeno ime Simon, ali će ga Isus kasnije preimenovati u „Petar“. Njihov otac se zvao Jona, prema Jovanu 1:42. Termin *bar* znači „sin“, tako da je Simon Barjona doslovno „Simon, sin Jonin“.

Andrej neprestano dovodi ljude Isusu. Čini se da je to njegov standardni odgovor na svaki problem ili novi razvoj. Kada Isus nahrani hiljade ljudi, Andrej je taj koji mu dovodi dječaka s hljebom i ribom (Jovan 6:8-9). Prva osoba koju mu predstavlja je njegov brat Simon. Isus će uskoro ovog čovjeka preimenovati u Petar. Ovo je od aramejske riječi Kefas, prevedene na grčki kao Petros, i obje znače „kamen“. Petar se u Novom savezu prikazuje kao emotivan, impulsivan čovjek. Može se pretpostaviti da je već imao tu reputaciju kada je prvi put sreo Isusa. Andrej govori Simonu (Petru) da je Isus „Mesija“. Jovan svojim čitaocima često objašnjava jevrejske običaje i riječi, a ovu riječ prevodi kao „Pomazanik“. Na grčkom, taj termin se prevodi kao Hristos.

Grčki izraz Hristos je peto od Jovanovih sedam Isusovih imena u 1. poglavlju. Isus odmah kaže Simonu da će imati novo ime: „Kefa“. U izvornom grčkom, Jovan prevodi Kefa kao Petros, od čega dobijamo ime „Petar“. Petar je na kraju zaslužio taj naziv. Mnogo prije nego što je učinio išta vrijedno pažnje, Isus je već mogao vidjeti njegov potencijal i dao mu ime dostojno njegove budućnosti.

Sjutradan je Isus želio da ode u Galileju. Našao je Filipa i rekao mu: „Pođi za mnom.“ (Jovan 1:43)

Filip, kao i Andrej, ima grčko ime, a ne hebrejsko. Najmanje sedam od dvanaest učenika bili su ribari (Jovan 21:2). Ovo mnogo govori o tome kako Bog koristi ljude da bi ostvarili Njegovu volju. Ribari su, po potrebi, bili vrijedni, praktični i izdržljivi ljudi. Nisu nužno bili neupućeni, ali napredno obrazovanje nije im bio uslov da dobro rade svoj posao. Umjesto da regrutuje bogate, ili učenjake, ili ratnike, Isus je izašao i našao radnike. Služenje Bogu je prije svega volja, a ne veliki talenat ili sposobnost. Znanje, mudrost i iskustvo su veoma važni, ali ništa od toga ne vrijedi bez voljnog i pokornog srca. Stih 43 predstavlja vrlo kratko razgovor između Isusa i Filipa. Ipak, to je vjerovatno bilo mnogo više od toga da je Isus jednostavno prišao Filipu i rekao: „Pođi za mnom“, bez ikakvih drugih riječi. Galileja je regija zapadno od Galilejskog mora i tu je vjerovatno Isus proveo većinu svoje mladosti.

Filip, Andrej i Petar svi su bili iz Betsaide, koja se nalazila na sjeveroistočnoj strani Galilejskog mora. To bi bilo prilično blizu Kapernauma, u kojem se nalazila sinagoga. Moguće je da je ovaj grad bio nešto poput minijaturnog predgrađa većeg Kapernauma. Ime „Betsaida“ doslovno znači „kuća za pecanje“, tako da je sigurno pretpostaviti da su skoro svi koji su tamo živjeli bili ribari po zanatu. Nije slučajno što je Isus tražio ribare za većinu svojih učenika. Prvi uslov Božjeg sluge je spremnost da radi. Znanje i talenti su važni, ali beskorisni dok se osoba ne pokori Božjem uputstvu za svoj život. Područje Galileje krivudalo je oko sjevera i zapada od Galilejskog mora, koje je bilo zapadno od rijeke Jordan. Bio je to jedinstven ambijent u tom kraju, jer je bilo više kiše i manje vrućine nego u okolnim područjima. Galileja je bila i lijepa i popularna za putnike.

Baš kao što je Andrej rekao Petru, Filip sada govori Natanielu da je Isus Mesija (1:45). Filip spominje Isusa kao „Onog“ o kome piše u hebrejskim spisima. Vjekovima je narod Izraela čekao „Mesiju“. Ova figura je trebala spasiti Izrael od njegovih neprijatelja i dovesti ih do slobode i slave. Ovo je figura koju bi Izrael trebao tražiti, ali većina ljudi ga je na kraju odbacila. Filip je svjestan starosaveznih proročanstava o dolazećem Spasitelju (Ponovljeni zakon 18:18; Isaija 40:3; Isaija 53). Filip takođe govori Natanielu da je Isus iz Nazareta. Jovan 21:2 nam govori da je Natanielov rodni grad Kana, koja je možda bila blizu Nazareta. Njegov odgovor u 46. stihu je sarkastičan, sugerišući da ništa dobro ne može proizaći iz takvog zabačenog mjesta.

Nazaret je bio jugozapadno od Galilejskog mora i to je bila vrlo mala zajednica koja je brojala vjerovatno manje od 500 ljudi za vrijeme Isusovog života. Nalazio se sjeverno od Jerusalima, daleko iza Samarije. Budući da je tako mali, a ne u blizini većih gradova, to je bilo poslednje mjesto na kojem bi se moglo očekivati da se nešto zanimljivo dogodi. Nazvati nekoga „Nazarećaninom“ bilo bi kao da ga nazivate „brđaninom“. Natanielovo pitanje je stoga malo sarkastično. On pretpostavlja da Nazaret nije mogao proizvesti mnogo vrijednosti, a kamoli Obećanog. Filipov odgovor nije da se raspravlja, već jednostavno da pozove. On već zna da pričanje o Isusu nije

ni slično susretu s Njim lično. Filipov poziv takođe odražava onaj koji je Isus dao Andreju i Jovanu u stihu 39. Previše ljudi želi da im Gospod dođe – obično u nekoj vrsti čuda ili otvorenoj poruci – ali poznavati ga je jednostavno kao donijeti odluku da mu se približite.

Isusov komentar Natanielu je misteriozan; označava ga kao „pravog Izraelca“ i ističe njegovu iskrenost. Postoji nekoliko načina da se protumači Isusova primjedba o Natanielu. Svaki se može primijeniti u isto vrijeme. Jedna od mogućnosti je da Isus grubo procjenjuje Nataniela, koji je u 46. stihu svakako izgledao voljan da kaže svoje mišljenje. Drugo, vjerovatnije tumačenje je da se Hrist prijateljski šalio. Vjerovatno je Isus zadirkivao Nataniela, odgovarajući na sarkazam sarkazmom. Šala o tome da „pravi Izraelac“ nema prevaru u sebi je igra riječi. Svi Jevreji su potomci Jakova, koga je Bog preimenovao u „Izrael“. Jakov će na kraju postati otac dvanaestorice ljudi koji su osnovali dvanaest plemena Izraela. Prije njegovog preimenovanja, Jakov je bio uobičajeni lažov. Manipulisao je svojim bratom kako bi ukrao njegovo pravo po rođenju (Postanje 25:29-34). Prevario je svog oca kako bi ukrao blagoslov prvorođenog brata (Postanje 27). Čak je rođen i držeći se za petu svog brata blizanca (Postanje 25:26). Ime Jakov bukvalno znači „vuče nogu“, što je tada značilo isto što i danas. U stihu 46, Nataniel je odbacio Isusa jer je bio iz Nazareta. Kao odgovor, Isusova šala ukazuje na grešku prosuđivanja o osobi na osnovu nasleđa.

Nataniel i Isus se još nisu sreli, ali Isusov prvi komentar je o Natanielovoj iskrenosti. Natanielov odgovor je razumljiv: „Odakle me poznaješ?“ Ovo bi se jednako lako moglo prevesti kao „šta uopšte znaš o meni?“ Ovo pitanje je ironično: prva stvar koju je Nataniel uradio kada je čuo za Isusa bila je da ga prosudi na osnovu toga gdje je živio. Isus nježno buši rupe u Natanielovoj upotrebi stereotipa. Isus opisuje šta je Nataniel radio prije nego što mu je Filip prišao. Jedan od uobičajenih načina na koji se Isus probio do ljudi bio je dokazivanje svog znanja stvari koje se ne mogu objasniti uobičajenom informisanošću. Žena kod bunara u 4. poglavlju Jovana bila je iznenađena kada je otkrila da je Isus već znao sve o njoj (Jovan 4:39). Zapazite da Isus kaže „vidio sam te pod smokvom“, što očito ukazuje na neku vrstu vizije koja mu je data od Boga preko anđela upravo za potrebe potvrđivanja Njegovog božanskog poslanja. Sličan osnovni princip važi i za današnje susrete sa Hristom. Dio iskustva spasenja je spoznaja da Isus već zna ko smo i šta smo uradili, ali nas ipak voli.

Promjena u Natanielovom stavu je dramatična. U roku od nekoliko trenutaka prelazi od vrijeđanja Isusovog rodnog grada i sumnje u Isusovo znanje, do nazivanja Isusa rabinom. Nazivanje Isusa „Sinom Božjim“ odnosi se na proročanstva o Mesiji. Obećani je opisan kao Sin Božji u Psalmu 2:7. Nataniel takođe koristi šesto od sedam imena za Isusa u prvom poglavlju: „Kralj Izraela“. Isaija 11:1-2 opisuje budućeg Kralja kao onoga na koga će počivati Gospodnji Duh, Duh mudrosti. Kada je Nataniel posumnjao da bi Isusa uopšte bilo vrijedno upoznati, Filip je predložio da ga zaista sretne (Jovan 1:46). To je napravilo razliku.

Ovaj stih je takođe drugi od sedam „svjedoka“ u jevanđelju po Jovanu. To su ljudi

koji izričito navode da je Isus Hrist, Mesija, Sin Božji. Ostali uključuju Jovana Krstitelja (Jovan 1:29), Petra (Jovan 6:69), slijepca (Jovan 9:35-38), Martu (Jovan 11:27), Tomu (Jovan 20:28) i samog Isusa (Jovan 5:25; Jovan 10:36).

Nataniel je bio toliko impresioniran Isusovim znanjem da ga je proglasio kraljem Izraela. Isus kaže Natanielu da su znaci koji će uskoro doći još impresivniji. U modernom žargonu, Isusov odgovor je u suštini: „Još nisi ništa vidio!“ Jevanđelje po Jovanu govori o sedam Isusovih čuda i navodi ih kao „znakove“. Svrha istinskog čuda je uvijek donijeti ljudima poruku o Bogu ili od Njega. U Jevanđelju po Jovanu, ovih sedam čuda je zabilježeno posebno kako bi ljudi shvatili da je Isus poslat od Boga. Impresivno je znati gdje je Nataniel bio i šta je radio. Ali ovi budući znaci će biti snažniji dokazi da je Hrist bio ono za koga je tvrdio da jeste. Isus je već nježno ispravio Nataniela zbog korišćenja stereotipa (Jovan 1:47). Sada, On daje rani podsjetnik da oni koji vjeruju samo kada imaju čudo ne traže pošteno. Hrist je ovu tačku vrlo jasno iznio kasnije, u svojim parabolama i razgovorima (Luka 16:31; Matej 12:39).

Kada je razgovarao s Natanielom, Isus je spomenuo Izrael, koji se ranije zvao Jakov. U Postanju 28:12, Jakov je sanjao merdevine između zemlje i neba, sa anđelima na njima. Isus suptilno upućuje na razlog svoje službe: da služi kao veza između ljudi i Boga (1:51). Hrist takođe koristi sedmo i najvažnije od sedam imena prvog poglavlja: „Sin čovječji“. Ovo je jedan od Isusovih omiljenih izraza za Njega. Odnosi se na glavno proročanstvo o Mesiji, u Danilu 7:13. Jevrejski narod koji bi čuo frazu „Sin čovječji“ znao bi tačno na šta je mislio: na Spasitelja i Kralja Izraela. Prava čuda uvijek imaju za cilj da prenesu poruku od Boga. Jevanđelje po Jovanu bilježi sedam čuda posebno kako bi dokazalo da je Isus Mesija. Kada Isus kaže: „Vidjećeš“, grčka riječ je u množini. Drugim riječima, „vi (svi) ćete vidjeti...“ što znači da je Njegovo predviđanje bilo za sve učenike.

Izvještaj iz Jevanđelja po Mateju 4. glava i prvi učenici

Ne znamo tačno koliko je vremena prošlo između Isusovog krštenja od strane Jovana i Jovanovog zatočeništva od strane Heroda Antipe. Antipa je bio jedan od sinova pokojnog kralja Izraela, Heroda Velikog. Isus je možda proveo neko vrijeme u južnoj regiji Judeje sve do Herodovog hapšenja Jovana, a zatim se povukao u sjevernu oblast Galileje kako bi sam izbjegao nevolje (Matej 4:12).

Matej ne spominje eksplicitno kako se Isus osjećao u vezi s hapšenjem Jovana Krstitelja. Vjerovatno je ovo bilo teško iskustvo: Jovan je bio Njegov rođak (Luka 1:34-35) i Božji izabrani čovjek da pripremi Izrael za Njegov dolazak.

Isus se vratio u svoj rodni grad Nazaret, mjesto gdje je Josif doveo njega i njegovu majku nakon povratka iz Egipta (Matej 2:19-23). Čini se da se Isus još jednom vratio kući kako bi izbjegao pažnju lokalnih vlasti u regiji Judeje.

Matej 4:13 opisuje Isusa koji se kretao iz Nazareta, brdskog grada u središnjoj Galileji i zapadno od rijeke Jordan, u Kapernaum, ribarsko selo na sjevernoj obali Galilejskog mora. Zašto je Isus napravio taj potez? Jedan od razloga može biti taj što

On više nije mogao ostati u Nazaretu. Lukino jevanđelje opisuje nasilnu reakciju u sinagogi u Nazaretu nakon što je Isus otkrio svoju namjeru i tamo propovijedao oštru poruku. Ljudi su ustali da ubiju Isusa, ali je On otišao.

Matej ističe da se Isusov novi dom u Kapernaumu nalazi unutar drevne teritorije izraelskih plemena Zebuluna i Neftalima, koja im je data u vrijeme Jošue. U sledećim stihovima, Matej će pokazati kako Isusov boravak tamo ispunjava još jedno proročanstvo o Mesiji.

Od samog početka svog pripovijedanja priče o Isusu, Matej je naglašavao kako okolnosti Isusovog života ispunjavaju proročanstva iz jevrejskih spisa o Mesiji. Namjera mu je osigurati da i Jevreji i pagani shvate da Isus nije bio samo harizmatičan lik. On nije samo privukao veliki broj sledbenika tvrdnjom da je On Mesija. Matej želi da utvrdi da je na svaki način tvrdnja da je Isus Sin Božji, Mesija, Hrist potvrđena ispunjenjem drevnih proročanstava.

Sada Matej ukazuje na još jedan dokaz. Ovo je proročanstvo iz Isaije 9. o zemljama Zebulona i Neftalima. Isusovo preseljenje u grad Kapernaum, koji se nalazi u toj regiji osnovanoj za vrijeme Jošue, ispunjava vrlo specifično obećanje tim ljudima od Boga. Iako je ovo područje moglo imati ekonomske prednosti, bilo je daleko od vjerskih i kulturnih centara Jerusalima i Judeje. Na taj način se smatralo „mračnim“. Narod te zemlje je opisan kao da prebiva u tami pod sjenom smrti za vrijeme Isaije. Ovo je vjerovatno bila istina iz nekoliko razloga. Prvo, njihova je zemlja bila mnogo bliža nejevrejskim narodima i stoga podložnija napadima. Drugo, ljudi koji su tamo živjeli bili su daleko od kulturnih i vjerskih centara Jerusalima i Judeje. Morali su preći neku udaljenost da bi stigli do hrama i Božjeg prebivališta.

Međutim, Isaijino proročanstvo, dok je pisao o Mesijinom dolasku, bilo je da će svjetlost svanuti u njihovoj regiji. Matej pokazuje da je Isus to svjetlo. On sjajno sija u zemlji tame poznatoj tada kao „Galileja neznabožačka“. Umjesto da prvo dođe u „dobro osvijetljenu“ regiju Judeje, Hrist dolazi prvo ljudima koji žive u tami.

Matej 4:17 naglašava da je Isusova služba postala potpuno uspostavljena nakon njegovog preseljenja u Kapernaum. U potpunosti je prihvatio misiju koju mu je Otac dao i počeo je propovijedati narodu Izraela. Matej pokazuje da je Isusova služba počela ozbiljno nakon hapšenja Jovana Krstitelja.

Isusova služba propovijedanja počinje istom bitnom porukom kao i Jovan Krstitelj: Pokajte se, jer je blizu kraljevstvo nebesko (Matej 3:1-2). Ipak, postoji razlika. Jovan je propovijedao tu poruku Izraelu kao onaj koji je pripremio put za dolazak Mesije. Pozvao je ljude da se pripreme, prije nego što je Mesija stigao i počeo da uspostavlja kraljevstvo nebesko.

Isus je propovijedao istu poruku, ali je to učinio kao sam Mesija. Pozvao je ljude da se pokaju, ali bi ih takođe pozvao da se pokore i slijede Njega kao Sina Božjeg. I Jovan i Isus su naglasili da ljudi ne mogu učestvovati u Božjem kraljevstvu, a da se prethodno ne pokaju za svoje grijehe, mijenjajući tok svog života kako bi slijedili Hristov put.

Matej zatim počinje da predstavlja Isusove učenike. Kapernaum je bio ribarski grad na Galilejskom jezeru. Nije iznenađujuće što je Isus tamo pozvao nekoliko ribara da ga slijede.

Ovo nije bio prvi put da je Isus sreo Petra i Andreja. Jovan, apostol, priča tu priču u svom jevanđelju o Isusu (Jovan 1:35-42). Andrej je bio bivši učenik Jovana Krstitelja i stajao je sa Jovanom jednog dana kada je Jovan ugledao Isusa i povikao: „Evo Jagnjeta Božjeg!“ Andrej je shvatio da je Isus Mesija u tom trenutku i otišao je pozvati svog brata Simona da upozna Isusa.

Isus očigledno nije pozvao braću da ga slijede na tom prvom sastanku. Petar i Andrej su bili iz drugog ribarskog grada na Galilejskom moru, Betsaide, ali su se preselili u Kapernaum i tamo su radili kao ribari. Isus ih je vidio dok je hodao.

Braća su bila usred bacanja mreže u vodu. Ova metoda ribolova uključuje izbacivanje kružne mreže s olovnim potapama pričvršćenim na rubovima. Dok tone, zarobljava ribu ispod i unutar nje. Takve mreže su bile široke oko 6 metara. Činjenica da su braća bila usred bacanja mreže čini njihovu neposrednu poslušnost Isusovom pozivu u sledećim stihovima još upečatljivijom.

Galilejsko more, nazvano po regionu Galileje, takođe je bilo poznato kao „Genizaretsko jezero“, kako ga naziva Luka (Luka 5:1).

Andrejevo i Petrovo razumijevanje da je Isus bio dugo obećani Hrist, onaj koji će spasiti Izrael i donijeti kraljevstvo nebesko na zemlju, može objasniti zašto su tako brzo poslušali Isusa. Ipak, njihova vjera i brza akcija su izvanredni. Isus je vidio braću kako rade. Bili su usred bacanja mreže u Galilejsko more. Bez ikakvog razgovora ili objašnjenja – barem ne onako kako je zabilježeno u Matejevom izvještaju – Isus ih je pozvao: „Pođite za mnom i učiniću vas ribarima ljudi.“

U tadašnje vrijeme bilo je uobičajeno da rabin, ili učitelj, okuplja učenike koji bi ga slijedili u njegovom svakodnevnom životu. On bi ih mentorisao, učeći i kroz njegove riječi i kroz posmatranje njegovih svakodnevnih interakcija i izbora. Isusov poziv mlađim muškarcima da ga slijede na ovaj način nije bio strani koncept. Mnogi rabini i učitelji imali su učenike. Andrej i Petar bi razumjeli ulogu za koju ih je Isus pozvao da ispune.

Međutim, ideja o ribarenju ljudi možda je bila čudna. Petar i Andrej su bili stručni ribari. U jednoj rečenici, Isus im je već pomagao da shvate misiju koju će im dati.

Oni očigledno nisu ni spakovali svoj pribor. Ostavili su svoje mreže za sobom i odmah krenuli za Isusom, pokazujući potpunu predanost bilo kojem putu kojim će ih On voditi. Njihova vjera u Isusa je izuzetna, iako još nisu imali pojma u šta se upuštaju.

Nešto od spremnosti tih ljudi da odmah slijede Isusa, ovdje se objašnjava njihovim ranijim susretom s Hristom (Jovan 1:35-42). Ovo nije stranac, to je neko koga su već upoznali i imaju dobar razlog da žele da ga prate.

Postoje neke nedoumice da li Luka 5:1-11 govori o istom događaju. Ako je tako, 2. stih se malo razlikuje od paralelnih izvještaja. Matej i Marko kažu da Petar i Andrej

„bacaju mrežu u more“ (Matej 4:18; Marko 1:16), dok Luka kaže da „ribari“ peru svoje mreže, ne spominjući Andreja.

Ovo otvara važnu temu. Sinoptička jevanđelja – Matej, Marko i Luka – nazivaju se tako jer su vrlo slična, ponekad sve do teksta. Ali ona nisu identična. To ne znači da postoje kontradiktornosti između jevanđelja.

Uglavnom Luka 4:3 navodi tačku u kojoj se njegov izvještaj značajno razlikuje od Matejevog i Markovog; druga jevanđelja ne spominju Isusovo vrijeme u čamcu, bilo da je propovijedao ili pecao. Međutim, čini se da Marko ukazuje da učenje iz čamca postaje navika za Isusa (Marko 4:1).

Petar i Andrej su pecali cijelu noć i nisu ništa ulovili. Nakon što je završio propovijed, Isus im kaže da pokušaju ponovo. Isus nije ribar, ali Petar i Andrej ipak slijede njegova uputstva. Braća znaju da postoji nešto posebno u vezi s njim. Jovan Krstitelj im je rekao da je on Mesija (Jovan 1:35-42), ali su i dalje iznenađeni kada mreža uhvati toliko ribe da skoro potopi dva čamca (Luka 5:5-7). Isus koristi pune mreže kao metaforu za njihovu novu životnu svrhu širenja njegove poruke o kraljevstvu Božjem.

Nije jasno što su ribari očekivali, ali očito nisu očekivali toliko ribe da bi dva čamca koja su sarađivala bila u opasnosti da potonu (Luka 5:6-7). Petrovo ponizno priznanje svoje nedostojnosti u Isusovoj prisutnosti je prvi od nekoliko atributa koje Luka osvjetljava kao nužne za sledbeništvo.

Sada Isus nastavlja duž obale Galilejskog mora u Kapernaumu ili blizu njega. Vidi još jedan par braće koji rade kao ribari. Ova dvojica, Jakov i Jovan, rade u čamcu sa svojim ocem Zevadjem. Čamac je dovoljno velik da primi nekoliko ljudi. Možda je bio dovoljno velik da primi čak 15 ljudi. S većim čamcima, ribari bi mogli uhvatiti i izvući više ribe, povećavajući svoj profit.

Jakov, Jovan i njihov otac popravljali su velike, kružne ribarske mreže koje su koristili za hvatanje i izvlačenje ribe. Ako je ovo bilo jutro, možda su upravo završili noć pecanja. Isus poziva braću da ga slijede: da budu Njegovi učenici. Vjerovatno je da je Jovan ranije sreo Isusa (Jovan 1:35-39), iako Matej to ne kaže eksplicitno.

Oni takođe odmah ostavljaju čamac i svog oca kako bi započeli s punim radnim vremenom da budu Isusovi učenici. Vjerovatno su znali ko je Isus (Jovan 1:35-39) i vjerovali su da je Mesija, kao i Andrej i Petar.

Čini se da Jakov i Jovan ostavljaju iza sebe čak i više od Andreja i Petra. Iza sebe ostavljaju aktivne karijere, ali i odlaze od porodice i uspješnog porodičnog biznisa. Postati Isusov učenik je odmah skupo za njih, ali ne oklijevaju.

Markovo jevanđelje dodaje detalj da su Jakov i Jovan ostavili svog oca sa unajmljenim slugama (Marko 1:20); braća nisu ostavila svog oca siromašnog, bespomoćnog ili nesposobnog da dovrši svoj posao.

Isusova najranija služba ostala je fokusirana na Galileju, gdje je živio u sjevernom dijelu Izraela. Naučnici sugerišu da je u regionu Galileje bilo 200 ili više sela i gradova. Stanovništvo je možda brojalo više od 300.000 ljudi.

Mnogi gradovi su imali svoje jevrejske sinagoge. Ovo bi se koristilo kao lokalni centar za okupljanje i bogosluženje, osim glavnog hrama u Jerusalimu. Ruševine sinagoga pronađene su u Izraelu i drugim mjestima u starom svijetu s velikom jevrejskom populacijom. Bilo je uobičajeno da bogosluženje u sinagogi uključuje propovijedanje raznih rabina koji su željeli govoriti. Ovo je dalo Isusu, a kasnije i Pavlu, prirodan način da predstavi sebe i svoju poruku u novoj zajednici. Isus i njegovi učenici putovali su od mjesta do mjesta, vjerovatno držeći iscrpljujući raspored. Isusova poruka gdje god je išao bila je „jevanđelje kraljevstva". „Jevanđelje" znači „dobra vijest", a ta dobra vijest je bila da dolazi kraljevstvo nebesko na zemlju.

Međutim, Isus se nije zaustavio na propovijedanju. On je potvrdio svoju tvrdnju da je Mesija tako što je natprirodno zadovoljavao potrebe ljudi. To je uključivalo čudesno iscjeljivanje bolesti i nedaća svake vrste. Ovi blagoslovi iscjeljenja i oslobađanja od patnje pokazali su da je Isus zaista bio donosilac kraljevstva nebeskog, makar u sporadičnim prikazima konačne slobode od ropstva grijehu, patnji i smrti.

Nije iznenađujuće što ga je sposobnost da iscjeljuje na ovaj način počela činiti poznatim izvan područja Galileje. Matej ovdje pokazuje da je postao poznat i u Siriji, sjeverno od Galileje. Ljudi su putovali na velike udaljenosti od sjevera da dovedu Isusu one kojima je bilo potrebno izlečenje.

Među onima koji su tražili Isusovu pomoć bili su bolesnici i oni u velikim bolovima, kao i ljudi potlačeni demonima, pogođeni napadima i paralizovani. U prvom vijeku postojali su nerješivi, ili skoro nerješivi, zdravstveni problemi. Interesantno je zapaziti da se u Mateju 4:24 i „mjesečarenje" (somnambulizam) – ustajanje noću u snu, hodanje, govorenje ili obavljanje složenih radnji – navodi kao jedan od problema sa potrebom božanskog iscjeljenja. To nam sugeriše da su u ovom neobičnom fenomenu upleteni demoni. Ipak, Isus je bio sposoban i voljan da ih sve izliječi. Čineći to, On je otkrio ne samo svoju moć kao Mesije, već i svoje saosjećanje.

Matej je u 24. stihu spomenuo Siriju na sjeveru. Sada dodaje i druge regije. Dekapolis, ili „deset gradova", bio je rimski i nejevrejski region južno i istočno od Galilejskog mora. Gomile su stizale iz Jerusalima i regiona Judeje, ali i „s one strane Jordana". Ova fraza se obično odnosila na teritoriju istočno od rijeke Jordan.

Matejeva izjava da je mnoštvo slijedilo Isusa ne znači da su svi ti ljudi postali predani Isusovi učenici. To jednostavno znači da su ga bukvalno pratili od mjesta do mjesta. Njihova namjera je bila da vide ili iskuse čuda koja je činio i da čuju Njegovo učenje. Oni koji su to učinili imali su priliku da čuju najveću propovijed ikada održanu, Propovijed na gori (Matej 5:1-2).

7. Isusovo prvo čudo i incident u hramu

„Trećeg dana bila je svadba u Kani Galilejskoj i Isusova majka je bila tamo.“ (Jovan 2:1)

„Treći dan“ vjerovatno znači treći dan nakon što je Isus regrutovao Filipa i Nataniela. U jevrejskoj tradiciji nevjeste djevice vjenčavale su se srijedom, a udovice četvrtkom. Vjenčanje u Isusovo doba nije bilo jednodnevni događaj. Budući da je glasnicima i drugim putnicima trebalo vremena da se organizuju, bilo je teško predvidjeti tačno kada će osoba stići. Tipična proslava mogla je trajati nedjelju dana.

Ne znamo tačno gdje je to bilo, ali Kana je Natanielov rodni grad (Jovan 21:2). Nataniel je možda bio prvobitno pozvan, iz tog razloga. Moguće je da je Isusova majka, Marija, pomagala u posluživanju gostiju na svadbi, objašnjavajući svoju umiješanost u 3. stihu. Čini se da formulacija između 1. i 2. stiha sugeriše da je Marija već bila tamo, a da su Isus i njegovi učenici došli kasnije. Isus je možda bio tamo jer je bio u srodstvu s Marijom ili kao Natanielov prijatelj. Simbolika vjenčanja je uobičajena u Bibliji, gdje se Bog često upoređuje sa mladoženjom, a Njegov narod s nevjestom.

Gostoprimstvo je bilo glavna briga u ovoj kulturi, tako da bi svaki propust bio neugodan za mladoženju i mladu. Dakle, bilo je ključno da mladoženja i mlada ostave dobar utisak. Ni Isus, ni njegova porodica ni njegovi prijatelji nisu bili bogati, pa ne čudi što bračni par nije imao dovoljno zaliha da izdrži do kraja. Pošteno ili ne, kao i danas, bio je ogroman pritisak na mladence da zabavljaju svoje goste. U ovom trenutku, Isus je imao samo pet, možda šest učenika. To su bili Jovan, Andrej, Petar, Filip, Nataniel i vjerovatno Jakov. Predstojeće čudo je vrlo diskretno – samo sluge, Marija i nekoliko učenika čak znaju da se dogodilo.

Treba primijetiti da Marija ne postavlja nikakve zahtjeve od Isusa (Jovan 2:3). Ona čak ni ne traži od njega da uradi nešto posebno. Ona mu jednostavno kaže problem. U Svetom pismu nema primjera da se Marija obraća Isusu s bilo kakvom vrstom zahtjeva. Takođe, imajte na umu da Isus nikada nije učinio nikakva čuda u ovom trenutku svog života (Jovan 2:11). Marijino povjerenje u Isusa je utoliko impresivnije, znajući da ga nikada još nije vidjela kako čini čudo. Sve što je znala je da on možda može riješiti problem.

Na savremenom jeziku, Isusov odgovor Njegovoj majci djeluje kao grub, čak i nepristojan. Na izvornom grčkom, njegov odgovor je bio vrlo formalan i ljubazan. Izraz „žena“ se takođe može smatrati „gospođom“, kao na primjer u Jovanu 19:26 i Jovanu 20:13. Izraz koji je Isus koristio uobičajen je grčki izraz koji se koristi da implicira da dvije stvari nisu povezane. Primjeri su Marko 1:24 i Marko 5:7. Moderniji izraz Isusovog odgovora bi bio: „Gospođo, kakve ovo veze ima sa mnom?“

Pošto je Njegova misija Spasitelja zvanično otpočela, Isus time diskretno pravi

distancu, pokazujući da se čak ni članovi Njegove uže porodice ne mogu petljati u to.

Ovo je ujedno i prva od mnogih referenci na „vrijeme“ od Isusa. On je stalno svjestan da radi po božanskom rasporedu i da se sve mora dogoditi u pravo vrijeme. Takođe, treba da primijetimo da jednostavno zato što je Isus pitao Mariju koji su njeni motivi, On nije rekao „ne“.

Marija donosi Isusu problem, a ne svoje prethodno upakovano rješenje. Isusova majka ne traži od Njega da napravi, kupi ili stvori još vina. Ona mu jednostavno govori šta je njena briga, i govori drugima da slijede njegovo vođstvo. Ponekad kada se molimo zaboravimo da nije naše da govorimo Bogu šta da radi: možemo pitati, ali uglavnom treba da slušamo. Marija govori slugama da slušaju njegova uputstva. Pošto Isus nikada ranije nije učinio čudo (Jovan 2:11), ne možemo biti sigurni šta je očekivala. Čak i bez čuda, Marija se uvjerila da Isus može riješiti njene probleme. Baš kao što je bila i kada je Isus začet, Marija se čini zadovoljna time što vjeruje u Božje planove, čak i kada ne zna sve detalje.

Pretvaranje vode u vino bilo je prvo od sedam Jovanovih znakova (čuda) kojima se dokazuje Isusovo božansko poslanje. Ćupovi za vodu su korišteni za obredno pročišćavanje, svaki je sadržavao otprilike 40-50 litara. Dakle, ovo čudo nije samo ljubazan poklon mladoženji i mladoj. Prava čuda su uvijek poruka od Boga, a ovo čudo ima za cilj da nauči nešto nove učenike o Isusu.

Šest kamenih ćupova bi držalo oko 250 litara vode. Primijetite da Isus uključuje sluge u svoje čudesno djelo. Isus često traži od ljudi da igraju neku ulogu u njegovim čudima. Bog želi da izrazimo vjeru i poslušnost. U grčkom Jovanovom jevanđelju, riječ za aktivnu „vjernost“ se koristi skoro sto puta, ali imenica za „vjeru“ se uopšte ne koristi. Prava vjera u Hrista je živa, aktivna i u pokretu.

Takođe, jevanđelje se odnosi na promjenu nas kao ljudi, a ne na ponovno stvaranje. Dakle, umjesto da se vino samo po sebi stvori, Isus traži od slugu da mu daju vodu, kako bi je mogao promijeniti u vino. I, kao što On to često čini, očekuje od nas da upotrijebimo sve što jesmo kao odgovor na njega – posude treba da budu napunjene „do vrha“. Od nas se očekuje da budemo aktivni u svojoj vjeri, a ne pasivni, iako su rezultati u potpunosti na Bogu.

Obratite pažnju, takođe, da nema hokus-pokusa, mantri ili drugog spektakla. Ovo je važno iz dva razloga.

Prvo, prava čuda nisu za zabavu i izazivanje senzacije. Ona šalju poruku od Boga, ili o Bogu.

Drugo, Isusova sila dolazi od Boga. On ne priziva druge duhove, niti koristi neki tajanstveni sistem. Ono što Isus čini nije „magija“ – to je Božje čudo.

Šef, ili glavni sluga, bio je taj koji je nadgledao sve svadbene aranžmane. Biblija ne spominje da li je znao ili ne da je vino nestalo, ali je sigurno pretpostaviti da jeste. Ovo pomaže da se objasni njegovo iznenađenje odličnim kvalitetom vina (Jovan 2:10). Stih 9 jasno pokazuje da on nije bio svjestan Isusove umiješanosti, a možda i nikada nije saznao. Iznenadni pronalazak novih količina vina bilo bi ugodno

iznenađenje. Za Božje natprirodne intervencije, mehanizmi nisu objašnjeni. Na molekularnom nivou, voda, u osnovi vodonik i kiseonik, promijenjena je u vino koje sadrži šećere, kvasac i vodu, koje sadrže ugljenik i azot zajedno sa kiseonikom i vodonikom.

Drugi zadivljujući aspekt vina bio je njegov kvalitet. Kao što sluga objašnjava u 10. stihu, obično se prvo služe bolja vina. Lošija vina su se služila kada su gosti već nešto popili, a manje su bili osjetljivi na kvalitet vina. Ali ovo vino se serviralo nakon što su sva ostala vina nestala.

Na pitanja o tome da li je ovo bilo alkoholno vino, odgovor je pogled na izvorne grčke riječi koje su korištene. Pozivanje na „lošije vino" koristi riječ *elaso*, što znači „slabije, inferiorno ili mlađe". Pozivanje na „dobro vino" koristi riječ *kalon*, što znači „vrhunsko". Glavni sluga takođe se poziva na vrijeme kada se obično donosilo „lošije" vino koristeći grčku riječ *metistosin*, što je isti korijen riječi koju Pavle koristi u Prvoj poslanici Korinćanima 11:21 ili Efescima 5:18 da bi upozorio na pijanstvo. Očigledno, opijanje od pijenja vina zahtijeva prisustvo alkohola. Komentar šefa osoblja bukvalno bi se mogao prevesti kao, „kada se narod napije", iznosi se lošije vino.

Dakle, prema glavnom slugi, ono što je Isus proizveo bila je vrsta visokokvalitetnog vina koje bi se obično prvo posluživalo. Nakon što bi vino – ista supstanca koju je Isus upravo stvorio – učinilo ljude „malo pijanima", posluživala bi se vina nižeg kvaliteta. Ovdje se ne koriste grčki izrazi za sok od grožđa i „novo vino". Iako Biblija jasno upozorava na pijanstvo, prema datom opisu čini se da nema sumnje da je ono što je Isus proizveo bilo stvarno „vino", kako se ta riječ obično tada razumjela. Ipak, moramo uzeti u obzir činjenicu da to vino nije odležalo da bi nastupio proces fermentacije. Bilo je to najbolje vino, ali ne po kriterijima kako bi se danas ocjenjivalo. Vina koja su se tada koristila su nefermentisani sok od grožđa. Tadašnja vina iz Jerusalima i Libana bila su obično kuvana i slatka, bez opojnih osobina, kakve dobijamo u likerima zvanim vina. Kuvanje sprječava fermentaciju. To su bila cijenjena najbolja vina, koja su bila najmanje jaka. Kako god, u ovoj priči jednostavno ne postoji čvrst istorijski, kulturološki, egzegetski, kontekstualni ili leksički razlog da se shvati da je to bio baš čisti sok od grožđa. Moramo biti pošteni sa biblijskim tekstom.

Postoji još jedan ozbiljan razlog zašto bi bilo pogrešno vjerovati da je Isus proizveo alkoholno vino kakvo se pije danas. Iako nam nije rečeno koliko je bilo svatova, količina od najmanje 250 ili 300 litara bila bi dovoljna da se napije cijela četa vojske.

Šta nam ovo govori? Oni koji se protive pijenju alkohola, u bilo kojoj količini, tvrde da Isus ne bi pretvorio vodu u vino, jer bi promovisao konzumaciju tvari koja je ukaljana grijehom. Prema tom rezonu, alkohol je sam po sebi grešan, a konzumacija alkohola i u najmanjoj količini je grijeh. Međutim, to nije biblijsko shvatanje. Zapazićemo da se Isus nije ponašao kao perfekcionista. Štaviše, on i njegovi učenici su bili u više navrata ukoreni od legalističkih fariseja zbog kršenja određenih propisa, načina djelovanja i izbora društva koja nisu uobičajeno smatrana prikladnim. Čak i zbog „pijančenja" (Matej 11:19), iako je to sigurno bio samo izgovor za kritikovanje i nevjerstvo. Neki ljudi iz biblijske istorije koji su heroji vjere ili čak prevedeni na Nebo, kao

Mojsije i Ilija, očito nisu bili „savršeni“. Odatle se nameće logičan zaključak da strogi perfekcionizam nije nešto što Bog očekuje od nas; to čak nije bio zahtjev ni za Mesiju. Tačno je da Isus nije sagriješio, ali nigdje ne nalazimo Isusa koji se ponaša kao fanatik. Bog uzima u obzir realnosti svijeta u kojem živimo, ljudske mogućnosti i ograničenja, propadljivost materije (Rimljanima 8:20) i „sive zone“. Svadbari su čudom dobili upravo onakvo kvalitetno vino kakvo bi se očekivalo na svadbi. Isusovo čudo izvjesno nije bilo namijenjeno kao lekcija svadbarima da bi trebali prestati koristiti vino ako sadrži imalo alkohola ili može izazvati naknadnu fermentaciju u želucu. Da je to bio slučaj, to bi Isusa samo izložilo neželjenoj pažnji i uvuklo u nepotrebne polemike kad im nije ni vrijeme ni mjesto.

Drugo, nije **svako vino** simbol Isusove krvi. To je pashalno bezalkoholno „vino“ ili cijeđeni grožđani sok. Slično je sa upotrebom **beskvasnog hljeba** za isti praznik, jer oboje su prikladan simbol Hristovog tijela i krvi. Ali ni beskvasni hljeb niti cijeđeni grožđani sok nisu uvijek korišćeni u svakodnevnoj upotrebi.

Napokon, da li ovo čudo promoviše upotrebu alkohola? Glavni izgovor na koji se pozivaju i nehrišćani i hrišćani koji piju je... ali Isus je pretvorio vodu u vino! Ne zanimaju ih drugi stihovi, oni brzo traže one koji im odgovaraju, ali ostatak Biblije... ne hvala! Međutim, kad uzmemo u obzir sve što Biblija uči o alkoholu, očigledno je da pijanice neće biti među onima koji će naslijediti Božje kraljevstvo (1. Korinćanima 6:10). Alkohol se nikada i nigdje u Bibliji ne promoviše radi zadovoljavanja poroka alkoholizma. Ali isto tako nemamo razloga da vjerujemo da će biti isključeni svi koji su iz razloga koji nisu opijanje (1. Timoteju 5:23) konzumirali neko piće ili lijek sa određenim procentom alkohola.

Jovan opisuje Isusova čuda kao „znakove“. Postoji mnogo izraza na grčkom koje je mogao koristiti. Umjesto toga, Jovan koristi *semejon*, što doslovno znači „znak“. Ovo je važno, jer znak uvijek šalje poruku. Isusova čuda su posebno namijenjena dokazivanju da je On Mesija i Sin Božji.

Stih 11 pomaže nam da shvatimo zašto je Isus učinio čudo i zašto je to učinjeno tako tiho. Poklon je bio za mladoženju i mladu, ali čudo je bilo zbog učenika, da bi povjerovali u Njega. Isus će postepeno otkrivati sve više dokaza učenicima tokom vremena. Ovaj stih takođe govori da je ovo bilo prvo čudo koje je Isus učinio.

Silazak u Kapernaum i put u Jerusalim na praznik Pashe

Galileja je regija sjeverno i zapadno od Galilejskog mora i zapadno od rijeke Jordan. Klima je bila hladnija i vlažnija od okoline. To ju je učinilo popularnom destinacijom za putovanja, i prepunom prekrasnog biljnog svijeta. Kana je rodni grad učenika Nataniela (Jovan 21:2), ali istoričari nisu sigurni gdje se nalazila. Najvjerovatnije je Nazaret bio na istom području, ali nešto dalje od većih gradova, poput Kapernauma. Kapernaum je bio grad srednje veličine na sjevernom kraju Galilejskog mora. Tamo je bila jevrejska sinagoga, vjerovatno jedina koju su posjećivali Isus i učenici kao što su Jovan, Filip, Petar i Andrej.

Stih 12 takođe spominje Isusovu „braću“, kao odvojenu grupu od njegovih učenika, što znači da su i oni bili djeca njegove majke Marije. Vjerovatno su ribari poput Isusovih učenika imali dosta prijatelja i saradnika u ovoj regiji.

Od muškaraca Jevreja koji žive u regionima oko Jerusalima se očekivalo da prisustvuju na tri godišnja praznika u gradu (Ponovljeni zakon 16:16). To su bili Pasha (beskvasni hljebovi), Pedesetnica (sedmice) i Sjenice. Jevanđelje po Jovanu takođe spominje praznik posvećenja (Hanuka) u Jovanu 10:22. Neki od Isusovih najzanimljivijih razgovora dogodili su se tokom ovih prazničnih vremena u Jerusalimu.

Grad je bio centar jevrejskog bogosluženja, budući da je bio i lokacija hrama. Ljudi su putovali sa velikih udaljenosti da bi tamo prinosili žrtve i učestvovali u vjerskim obredima. Mnogi od ovih ljudi nisu posjedovali stoku, pa su morali kupiti odgovarajuću žrtvu nakon što bi stigli. To je dovelo do toga da su trgovci, mjenjači novca i zajmodavci otvorili tezge u okviru hrama. Nažalost, ti ljudi tamo nisu bili fokusirani na pričanje ljudima o Bogu ili na pomaganje hodočasnicima. Ovi ljudi su zloupotrebljavali situaciju, iskorištavali su ugrožene ljude zarad profita.

Posao stočara i mjenjača vjerovatno je započeo s dobrim namjerama. Jevreji koji su dolazili u hram nisu uvijek imali sredstva da dovedu životinje sa sobom. Dakle, imalo je smisla obezbijediti način za kupovinu odgovarajućih žrtava. Postojao je i dobar razlog da se pomogne ljudima da pretvore svoje kovanice u lokalni novac. Očigledno je ubrzo prevladao interes za zaradom. I, umjesto da posluje u blizini hrama, ili neposredno izvan njega, pijaca je premještena unutar hrama.

Prostor o kojem je riječ poznat je kao „Dvorište neznabožaca“, i bilo je unutar granica hrama. Ovo je trebalo da bude mjesto gdje je Izrael posegnuo da drugima kaže o Bogu. Umjesto toga, korišteno je očito za religijski biznis. Dio upozorenja u ovoj priči je opasnost u dopuštanju službi da postane biznis, a da se izgubi iz vida njena prvobitna svrha. Još gore, prijetnja je da će poslovne brige prevladati nad duhovnim.

Prvo čišćenje hrama

Prečesto je Isus prikazan kao mekani, dobroćudni guru, umjesto kao odlučan, čvrst i postojan kakav je zaista bio. Incidenti poput ovog pokazuju da je Isus bio sposoban za akciju, pravedni gnjev i sukob kada je to bilo potrebno. Jedna kritična tačka koju treba napomenuti je da Isus lično pravi bič kojim je istjerao ove ljude iz hrama. Nije nešto podigao u bijesu i počeo da zamahuje. Postojala je hotimična namjera iza njegovih postupaka, i bez greške njegov opravdani gnjev.

Tužna situacija u hramu odražavala je duhovno stanje Izraela: zaglavljen u kolotečini, opsjednut bogatstvom i nezainteresovan za nebeske stvari. Isusovo ometanje tamošnjeg poslovanja svakako je bilo protivno lokalnim građanskim zakonima. Dakle, za očekivati je bilo da će lokalni stražari i sveštenici biti uznemireni njegovim postupcima. Pa ipak, ništa u Bibliji ne sugeriše da je nanio štetu nekome, ili bilo kojoj životinji, ili oštetio bilo koju imovinu. Kao što stih 16 pokazuje, Isus ne izaziva samo pometnju, on ostaje da objasni svoje razloge. Drugo pitanje na koje Biblija ne daje

odgovor je da li je iko od pismoznalaca, sveštenika ili trgovaca prepoznao Isusa. Kao dječak, On je zadivio mnoštvo – upravo u ovom hramu – svojim duhovnim znanjem (Luka 2:46-47).

Golubovi su, zajedno sa ovcama, volovima i jaganjcima, bile uobičajene žrtvene životinje koje su se koristile u hramu. Ljudi koji su ih prodavali možda su počeli s dobrim namjerama, pomažući hodočasnicima da prinose prave žrtve. Promjena novca u lokalnu valutu bila je uobičajen posao. Nažalost, čini se da se njihov fokus okrenuo profitu, više nego usluzi. Još gore, ova vulgarna trgovina bila je dovedena direktno ispred hrama. Umjesto da hramsko područje bude mjesto za molitvu i hvalu Bogu, ono je pretvoreno u grubu pijacu.

Isusov nalog je kristalno jasan: iznesite ovo iz kuće moga Oca! Prema jevanđelju po Luki, Isus je čak nazvao ove ljude „razbojnicima“ (Luka 19:46). Ono što je Isus učinio bilo je očigledno protivno lokalnim građanskim zakonima, ali njegova svrha je bila da se povinuje višem zakonu. Njegova strast za čišćenjem hrama podsjetiće učenike na proročanstvo iz Psalma 69:9. Ovaj tekst opisuje nekoga sa „revnošću“ za kuću Božju.

Isus je svakako bio skroman, blag, prijateljski nastrojen i pun ljubavi. Pa ipak, on nije bio mekani, pasivni mudrac koji se tako često viđa u umjetničkim djelima. Čitanje onoga što je pretrpio na krstu jamči za njegovu fizičku spremnost. Ali jevanđelja takođe opisuju Isusa kao strastvenog, direktnog, brzog uma i hrabrog. Krhki mudrac nikada ne bi mogao sam očistiti dvorište puno trgovaca, ili stati na svome pred metežom koji je uslijedio. Učenici se podsjećaju na Psalam 69:9 , koji se odnosi na Mesiju. „Revnost“ se definiše kao „strast, energija i predanost“. Isusova strast za čistoćom hrama je jasna.

U isto vrijeme, njegov bijes je kontrolisan. Podsjetimo da Isus nije uzeo bič, niti ga izvukao iz pojasa. Prema 15. stihu, on je napravio bič, za koji je potreban svrsishodan, namjeran čin. Ne postoji biblijski razlog da se misli da je Isus povrijedio bilo koga, ili bilo koju životinju, ili oštetio bilo koju imovinu. Pa ipak, sam je istjerao sve prodavce i lihvare, a da nije bio uhapšen ili podvrgnut obuzdavanju. Ovo mnogo govori o snažnom prisustvu koje je Hrist morao imati. Uprkos tome, ova vrsta incidenta izazvala je mržnju lokalnih vjerskih vođa, koji bi na kraju „pojeli“ i ubili Isusa.

Kada se u jevanđelju po Jovanu koristi izraz „Judejci“ (Jevreji), to se obično odnosi na pismoznalce, vjerske vođe i političare. U ovom slučaju, bili su potpuno u pravu kada su ispitivali Isusa. Baš kao što su bili u pravu kada su ispitivali Jovana Krstitelja, ove vođe su trebale da istraže osobu koja „talasa“ na način na koji je to uradio Isus. Uzmite u obzir da ono što je Isus učinio nije samo remetilo poslovanje, već je bilo javno, glasno i gotovo sigurno nezakonito. Šta bi čovjeka navelo da pomisli da ima pravo da sudi vođama u hramu?

Jevrejsko razmišljanje pretpostavljalo je da se pravi Božji prorok dokazuje sposobnošću da učini čudo. Isus dovodi u pitanje njihovo duhovno stanje, pa postavljaju otvoreno pitanje: „Kakvo ćeš čudo učiniti da se opravdaš?“ Više nego vjerovatno,

ljudi koji su postavljali ovo pitanje nisu očekivali odgovor. Kao što su pitali Jovana Krstitelja u Jovanu 1:25, ovi ljudi pitaju Isusa: „Šta misliš, ko si?“ Ovo je uobičajena ljudska reakcija pozivanja na tepih: mi instinktivno napadamo autoritet onoga koji kritikuje, umjesto da razmatramo stvarni problem.

Pošto je Isus upravo poremetio njihov posao i izazvao scenu, bili su u pravu što su ga ispitivali. Čineći to, izazvali su ga (Jovan 1:18) da učini čudo. Ovo je bio znak proroka i pokazao bi da su Isusove riječi zapravo bile od Boga. Upravo zbog toga Jovan Isusova čuda naziva „znakovima“, jer je trebalo da dokažu Hristovo božansko poslanje. Pa ipak, Isus će kasnije naglasiti da okorjelom skeptiku čak ni čuda nisu važna (Luka 16:31).

Dakle, umjesto da odgovori vatrometom, Isus iznosi tvrdnju koju gotovo niko u početku ne razumije. Za izgradnju hrama u Jerusalimu bilo je potrebno skoro pedeset godina. To je bilo najvažnije mjesto u jevrejskom društvu. Radovi na ovom hramu bili su gotovo konstantni od oko 20. godine prije Hrista. Dakle, kada je Isus tvrdio da može obnoviti uništeni hram za samo tri dana, oni su pretpostavili da je lud. Međutim, Isus je ukazivao na njegovu buduću smrt i uskrsnuće. Nakon što bude razapet, ta veza će biti jasna učenicima.

Hram je bio masivan i lijep. Solomon je sagradio prekrasnu građevinu (1. Kraljevima 6), koju su poharali Vavilonjani 586. godine prije n.e. Izrael ga je na kraju obnovio, kako je opisano u knjigama Ezre i Nehemije. Ovaj „Drugi hram“ je nadograđivao Herod Veliki u vrijeme kada je Isus započeo svoju službu. Herod Veliki počeo je rekonstrukciju hrama 18. godine svoje vladavine ili 16 godina prije rođenja Isusa Hrista. Osnovni radovi završeni su za 9 i po godina, ali kompletna rekonstrukcija trajala je sve do vremena Agripe. U vrijeme ovog događaja Isus je imao 30 godina, što znači da se hram tada gradio 46 godina! Bio je to centar jevrejskog bogosluženja i apsolutno neophodan za odgovarajuće žrtve Bogu. U 19. stihu, kada je zamoljen da učini čudo, Isus tvrdi da može obnoviti uništeni hram za tri dana.

Pismoznalci, fariseji i druge vjerske vođe, bili bi uvrijeđeni na ideju da se nešto tako važno može tako lako obnoviti. U stvari, Isus je predviđao svoju smrt i uskrsnuće. Ova izjava će se koristiti protiv Isusa i tokom Njegovih suđenja (Matej 26:61) i posprdno kada je bio razapet (Matej 27:40). Nažalost, 70. godine nove ere, Rimljani će potpuno uništiti hram.

Mnogo puta u jevanđeljima, Isus daje komentare o duhovnim pitanjima, koja se pogrešno tumače u fizičkom smislu. Solomon je godinama gradio prvi hram. Nehemija je proveo godine obnavljajući ga. Herod je proveo decenije remodelirajući tadašnji hram. Dakle, tvrdnja da se „ovaj hram“ može obnoviti za samo nekoliko dana zvučala je apsurdno. Ljudi su mislili da se to odnosilo na građevinsko zdanje.

Nakon što je Isus uskrsnuo, njegovi učenici shvataju da je njegova izjava u 19. stihu bila proročanstvo o njegovom sopstvenom tijelu. Ovo je posebno važna izjava, jer ne bi postojao način da Isus to „lažira“. Takođe je važna jer je korišćena i u Njegovim kušnjama (Matej 26:61) i kao uvreda dok je umirao na krstu (Matej 27:40). To

znači da Isusova tvrdnja nije mogla biti izmišljena nakon Njegove smrti. Kasnije će Isus govoriti o smrti kao o sredstvu da se „zasadi sjeme“ koje proizvodi novi život (Jovan 12:20-25).

U Jevanđelju po Jovanu često vidimo ljude kako reaguju na čuda na osnovu svojih preferencija. Ono u šta osoba želi da vjeruje je često moćnije od onoga u šta bi trebalo da vjeruje ili u šta ima razloga da vjeruje. Neki, poput fariseja, odbijaju da vide Božje djelo i smišljaju načine da objasne čudo. Drugi, poput učenika, vide u njima dokaz da je ono što su pročitali u Svetom pismu istina.

Postoji još jedna snažna implikacija u Isusovom poistovjećivanju hrama sa njegovim tijelom. U Zahariji 6:12, 13 čitamo: *„Ovako kaže Gospod nad vojskama: Evo čovjeka kome je ime Izdanak. I niknuće sa svog mjesta i sagradiće Gospodnji hram. On će sagraditi Gospodnji hram i krasiće ga slava. Sjedeće i vladaće na svom prijestolu i biće sveštenik na svom prijestolu, i savjet mira biće između obojice.“* Termin „Izdanak“ je referenca na Mesiju. Novi, treći **duhovni hram**, gradi sam Mesija i ukida drugi **zemaljski** nakon okončanja svoje misije o Prvom dolasku! Svršetak starog hrama jasno je naznačen u Mateju 23:38: *„Eto, ostavlja vam se vaša kuća pusta.“* Hram ostaje „pust“ zbog Božjeg napuštanja zemaljske svetinje i prestanka tipske službe. Isus je predvidio i fizičko razorenje hrama (Matej 24:1, 2).

Zapazimo da Zaharijino proročanstvo takođe najavljuje Hristovu sveštеničku službu! Upravo prema preciznoj tipologiji obreda i praznika, Mesija je prvo morao da se **kvalifikuje** za Spasitelja svojim rođenjem, životom po Zakonu i napokon svojim **posredničkim** nošenjem grijeha i smrću, da bi ga kao takvog Bog podigao da **preuzme ulogu istinskog prvosveštenika**, posrednika za Božji narod (vidi Jevrejima poslanicu). Hrist nikako nije mogao biti sveštenik prije ispunjenja navedenih uslova. Istovremeno, to je značilo okončanje zemaljske tipske službe, praznika i Hrama (vidi Danilo 9:27; Matej 23:38; Jovan 4:20, 21; Jevrejima 3:1; 4:14-16; 5:1-6; 7:11-28; 8:1-13; 9:1-28; 10:18). Dakle, „treći“ i poslednji zemaljski hram je sam Gospod Isus!

Nažalost, većina bi odbacila ono što su vidjeli u Isusu. „Ime“ osobe simbolisalo je njen autoritet, karakter, titulu, čast, zbog čega koristimo potpise – naša imena – za ovjeravanje važnih dokumenata. Međutim, mnoge od ljudi koji su „vjerovali u njegovo ime“ (Jovan 2:23) zanimala su samo čuda, a ne i poruka, kao što objašnjava stih 24. Postoji ogromna razlika između saznanja da je nešto istina i povjerenja u ono što znate. Mnogi koji su slijedili Isusa u ovom trenutku su zainteresovani za zabavu, ali nisu posvećeni Njegovoj poruci.

Sa svoje strane, Isus je pazio da se ne „povjeri“ ljudima u Jerusalimu. Isus je imao prosvijetljeni uvid za poznavanje srca i umova ljudi. Znao je da mnoge od njih zanima samo zabava. Isusovi razgovori sa farisejima i njegova čuda su svakako pružili dobru predstavu. Vremenom bi ljudi otpadali jer su shvatili da senzacije nisu glavna svrha Hristove službe. Bog ne čini ništa samo da bi nas zabavljao.

Takođe, oni koji kažu „samo će me čudo natjerati da vjerujem“, vjerovatno neće vjerovati čak ni ako ga vide (Luka 16:30-31). Jednostavno intelektualno vjerovanje

nije isto što i spasonosna vjera. Jevanđelje zahtijeva od svake osobe da vjeruje Hristu, a ne samo da prizna da on postoji ili da ima neku moć. Vjerovatno je da su ovi neodređeni znakovi iz 23. stiha ono što je podstaknulo Nikodima da potraži Isusa, kao što je opisano u 3. poglavlju Jovana. On je znao da su prava čuda poruke od Boga i da samo neko ko donosi Božju poruku može učiniti stvari koje je Hrist učinio.

Dakle, Isusu nije bio potreban iko da ga obrazuje o ljudskoj prirodi, ili o onome što je čovjeku u srcu. On je, prosvijetljen i vođen Duhom Božjim, tačno znao šta svaka osoba treba da zna i šta treba da čuje. Zbog toga stih 24 kaže da on nije vjerovao svim ljudima koji su tvrdili da ga slijede u Jerusalimu. Znao je da ga mnogi od njih samo slijede da vide još čuda. Isus će dokazati svoju sposobnost da dopre do ljudi upravo tamo gdje im je to potrebno iznova i iznova.

Sa ženom kod bunara, izopštenikom među izopštenicima, on koristi prihvatanje (Jovan 4:23-24). Sa nekim poput Nataniela, on koristi suvi humor (Jovan 1:47). S Nikodimom, legalističkim i obrazovanim čovjekom, on koristi duboko razmišljanje (Jovan 3:10). Komentar da je Isus znao „šta je bilo u čovjeku“ je most koji povezuje čišćenje hrama s razgovorom s Nikodimom u 3. poglavlju. Odmah nakon što je rekao da Isus zna sve o čovjeku i šta je bilo u čovjeku, Jovan 3:1 kaže da je jedan „čovjek od fariseja“ došao da vidi Isusa. Dio tog razgovora biće Isusovo dokazivanje da Nikodim nije toliko duhovno mudar koliko misli da jeste.

8. Razgovor sa Nikodimom – neophodnost novorođenja

Fariseji su bili legalistički, izrazito moralni Jevreji. Njihova posvećenost čistoći navela ih je da dodaju zakonu Mojsijevim stotine propisa, pokrivajući sve moguće situacije. Izraz „farisej“ se danas koristi kao kritika, ali u svoje vrijeme fariseji su bili počastvovani zbog svoje vjerske predanosti. Oni su takođe bili učenjaci prava i dobro obrazovani u vjerskim konceptima.

Nikodim nije bio samo farisej, već član Sanhedrina, lokalnog suda od 70 ljudi. To je Nikodima učinilo modernim ekvivalentom političara, sveštenika i profesora spojenih u jedno. Većina ljudi bi ga oslovljavala sa „rabi“, izraz koji će primijeniti na Isusa u 2. stihu. Uprkos negativnoj upotrebi izraza danas, nisu svi fariseji bili tvrdoglavi ili nedostupni. Nikodim je direktan dokaz za to. On prepoznaje božanski izvor u Isusovim čudima (Jovan 3:2). Nastaviće braniti Isusa pred ostalim farisejima (Jovan 7:50-51) i donirati materijale za balsamovanje za njegovu sahranu (Jovan 19:39-42).

Josif iz Arimateje je još jedan farisej koji opovrgava misao da su svi fariseji bili tvrda srca i duhovno otupili. Nekoliko puta je viđen u jevanđeljima i pomaže pri sahrani Isusa (Matej 27:57; Marko 15:43; Luka 23:50-51).

Nikodim, međutim, prilazi Hristu pod okriljem noći. To je možda bilo iz straha da će ga vidjeti kako postavlja pitanja Isusu, što ne bi bilo dobro za njegovu reputaciju pred kolegama. Takođe je moguće da je Nikodim želio da razgovara sa Isusom bez ometanja velike gomile.

Oslovljavanje Isusa sa „rabi“ bio je gest poštovanja, ali i Nikodima bi drugi nazvali „rabi“. U određenoj mjeri, to sugeriše da Nikodim sebe i Isusa vidi kao jednake, barem u početku. Isus će poniziti Nikodima tokom razgovora, pokazujući mu da ne razumije duhovnost tako dobro kao što misli (Jovan 3:10). Jevanđelje po Jovanu predstavlja Isusova čuda kao dokaz da on dolazi od Boga. Nikodim to prepoznaje i tumači Isusove sposobnosti kao znak da ga je Bog poslao. Međutim, on i dalje ima pitanja o Isusovim učenjima.

Isus se ne upušta u filozofsku raspravu, već odmah prelazi na suštinu objašnjavajući da osoba ne može biti iskupljena i naslijediti Božje kraljevstvo ako nije „nanovo rođena“. Ovaj grčki izraz preciznije znači „rođen odozgo“. Nikodim ovo ne razumije u potpunosti. Ljudi su često pogrešno tumačili Isusova duhovna učenja na previše fizički način. Pitanje koje Nikodim postavlja u 4. stihu o ponovnom ulasku u majčinu utrobu dokazuje da on zna da fizičko rođenje nije ono što Isus misli. On traži od Isusa da dodatno objasni tu ideju.

Ovaj koncept ponovnog rođenja je ključan za razumijevanje jevanđelja. Djeca nasleđuju atribute svojih roditelja: biti „dijete Božje“ nije mala stvar! Ovo takođe asocira na promjene i bol koji su uključeni u porođaj. Promjena je uglavnom na strani djeteta, ali bol je uglavnom na strani roditelja. U ovom slučaju, bol koji je pretrpio

Bog Otac, davši svog Sina da pati i umre za ljudski rod na krstu, proizvodi ponovno rođenje i promjenu u onima koji se obraćaju Njemu za spasenje.

Dakle, izraz „odozgo roditi“ odnosi se na duhovni preporod nakon našeg prihvatanja Božjeg Plana spasenja. „Odozgo“ znači taj proces potiče od Boga: *„A onima koji su ga primili dao je pravo da postanu djeca Božja, jer vjeruju u njegovo ime, koji nisu od krvi ni od tjelesne volje ni od čovječje volje, nego začeti [rođeni] od Boga.“* (1. Jovanova 1:12, 13) „Novorođenje“ ne podrazumijeva samo jednokratan čin, već traje od obraćenja ili krštenja, tj. začeća u novi život (grčki pojam „genao“ može da znači i jedno i drugo). Dalje slijedi duhovni rast i napokon, o uskrsenju, primanje konačnog obećanja novog života.

Nikodim zapravo ne tumači Isusa pogrešno, niti uzima fizički, doslovan pogled na njegov osvrt na „novorođenje“. Razlog zašto postavlja pitanje je taj što zna da to nije ono što je Isus mislio, ali je zbunjen. Isus zapravo misli na rođenje, ali ne na fizičko. Ovo je u stvari duhovno rođenje.

Termin „ponovo rođen“ može postati kliše, čak i falsifikovano iskustvo, posebno među harizmaticima, ali je važna metafora. Prema 3. stihu, biti „nanovo rođen“ je apsolutni, univerzalni zahtjev za spasenje. Jevanđelje je isključivo – što znači ograničeno samo na određenu grupu – iako se nudi svima. Spasavaju se samo oni koji vjeruju u Hrista, što je koncept koji će Jevanđelje po Jovanu ponoviti nekoliko puta (Jovan 3:5; 3:18; 3:36; 14:6).

Isus uvodi svoj komentar na Nikodimovu opasku tako što dvaput ponavlja riječ *amin*. Ovo ponavljanje se često prevodi kao „zaista, zaista“ ili „uvjeravam vas“ ili „govorim vam istinu“. Amin je zapravo aramejska riječ koja je ostala netaknuta u grčkom, latinskom i mnogim drugim jezicima. Doslovno znači „vjeran“ ili „vjerovati“, a najjednostavnije se prevodi kao „zaista“. Zbog toga se izraz često koristi na kraju molitve ili druge izjave. Stavljanje na kraju fraze sugeriše – ili se nada – da će ono što je rečeno biti tako. Stavljanje riječi *amin* na početak izjave je način da se tvrdi da je ovo lična izjava govornika. Isus tvrdi da je njegova izjava apsolutno istinita i da ima direktno, lično znanje o njenoj istinitosti.

Isus daje ovaj komentar posebno Nikodimu, kao odgovor na njegovo pitanje o tome kako da se „nanovo rodi“. Postoji nekoliko mogućih načina da se protumači Isusov komentar da samo oni rođeni od vode i od Duha mogu ući u kraljevstvo Božje. Rođenje od Duha je jasna referenca na prihvatanje Hrista i novi život u Duhu, ali aspekt vode je manje siguran. Najrazumnije tumačenje je da se voda odnosi na krštenje, ali u kontekstu pokajanja – zato je služba krštenja Jovana Krstitelja bila preteča Hrista. Drugim riječima, vjera u Hrista je apsolutni uslov za spasenje. Fizički ritual krštenja nije nužno (Jovan 3:16, 36; Efescima 2:8-9; Titu 3:5).

Biblija često opisuje našu ljudsku prirodu koristeći izraz „tijelo“. Grčki izraz je *sarks*, koji se često koristi kao referenca na stanje ljudskih bića sklono grijehu. To je poetska referenca na našu slabost i naše neprijateljstvo prema Bogu. Ovo je sušta suprotnost Duhu, koji je od Boga (Filipljanima 3:3; Jovan 1:33). To je razlog zašto je

ponovno rođenje neophodno.

Izraz „novorođenje“ postao je kliše, tako da većini ljudi vrlo malo znači. Međutim, razlika između tijela i Duha je razlog zašto je ponovno rođenje neophodno. Oni koji su „tjelesni“ rukovode se prema sklonostima pale ljudske prirode i ne žele da poslušaju ili upoznaju Boga. Grešna ljudska priroda to onemogućava. Svi ljudi su, podrazumijevano, suprotstavljeni i neposlušni Bogu. Da bi se ponovo sjedinila s Bogom, osoba mora promijeniti svoje usmjerenje. To se ne može dogoditi normalnim putem – preko naše tjelesne prirode koja je u neprijateljstvu sa Bogom. Apostol Pavle u Rimljanima poslanici detaljno obrazlaže tu problematiku. Zahtjev je da se osoba „nanovo rodi“, ovaj put u Duhu Božjem. Ovo podrazumijeva ponovno povezivanje sa Bogom na vjerskom i duhovnom nivou. To je jedini način da se izvučemo iz stanja u kojem se nalazimo – ponovno rođenje kroz Duha Božjeg. Zato Isus kaže da Nikodim ne treba da se čudi. „Tijelo“ ovakvo kakvo jeste se ne može promijeniti, ono je isto od rođenja, i „tijelo“ ne može postati dio Božjeg kraljevstva. Dakle, logično, osoba mora biti „nanovo rođena“ – povezana sa Bogom duhovno – da bi se izvršila ova promjena. To je ujedno preduslov da na kraju, o Hristovom drugom dolasku, i tijelo može biti napokon promijenjeno (vidi: 1. Korinćanima 15:49-54)!

U daljem pojašnjenju Isus koristi vrlo pametnu igru riječi. Na našem jeziku ovo nije baš jasno. Stih 7 i stih 8 koriste grčku riječ *pneuma*, koja se može prevesti na nekoliko različitih načina. Može značiti „duh“ ili „vjetar“, zavisno o kontekstu. Sve ovo ima religiozno značenje koje bi Nikodim prepoznao. Vjetar – ili dah – često je simbol svetog Duha (Jov 33:4; Jovan 20:22; Djela 2:2). Taj izraz bi takođe podsjetio Nikodima na Ezekijela 37:1-14. U tom odlomku „vjetar“ duva po suvim kostima i vraća ih u život.

U 7. stihu, Isus je objasnio da potreba za ponovnim rođenjem ne treba da iznenadi Nikodima. „Tijelo“ i „Duh“ su suprotstavljeni jedno drugom, tako da je jedini način da osoba poprimi novu prirodu tako što će se „nanovo roditi“. Tačni razlozi kako se to dešava, uvijek će biti misterija. Ne možemo zaista vidjeti vjetar, niti predvidjeti sve o njemu. Na isti način, rad Duha nije nešto što možemo u potpunosti razumjeti.

Nikodim je dobro obrazovan, inteligentan i veoma zainteresovan za moralno ponašanje. Međutim, kao farisej, njegova perspektiva je vrlo legalistička. Isus mu govori da to nije dovoljno da bi stekao kraljevstvo nebesko. Sa Nikodimove tačke gledišta, ono što Isus govori o „tijelu“ i „Duhu“, ili o „novorođenju“ potpuno je naopako. Ono što Nikodim treba da shvati je da znanje i moralno ponašanje nisu dovoljni da bi on bio ispravan s Bogom. Sve dok misli da može sam da ispravi stvari, biće izgubljen. Dakle, Isus ga (s ljubavlju) spušta za stepenicu ili dvije. U 10. stihu, Isus ističe da, iako je Nikodim „učitelj“ Izraela, njegovo znanje je očigledno nepotpuno.

Nikodim mora da je bio posebno obrazovan čovjek, i svakako je duboko proučavao Stari savez (hebrejski Tanah). Ali postoji velika razlika između poznavanja činjenica i razumijevanja istine. Isus dočekuje Nikodima upravo u trenutku njegove potrebe: razbijanjem njegovog samopouzdanja. Ovo je snažan kontrast sa ženom na

bunaru, iz poglavlja 4, koju treba podići i ohrabriti. Slično pogubno samopouzdanje može se zapaziti kod jednako neobraćenih pripadnika tradicionalnih crkava kojima može proći cijeli život u predrasudi da su po rođenju, krštenju kao bebe ili pripadnosti određenoj naciji već „pravovjerni“. Tačnije, oni su u još većem problemu nego Nikodim zbog pomiješanosti hrišćanstva sa paganizmom.

U ranijim stihovima, Isus je rekao da je jedan razlog zašto ljudi ne razumiju taj što *neće* da razumiju. Drugim riječima, problem nije nedostatak dokaza, ili nedostatak razuma, već nedostatak interesa. Poznavanje istine nije isto što i pokoravanje istini. Fariseji znaju dosta o Tanahu, ali se neće pokoriti Hristovom autoritetu. Isus je opisan u Jovanu 1:1 kao „Riječ“, od grčkog izraza Logos. Isus je živa Božja poruka, a ono što on kaže dolazi od Boga. Nikodim to prepoznaje u Isusovim čudima (Jovan 3:2), ali mu je još uvijek teško uvidjeti istinu. Njegov legalizam i tradicija stoje na putu.

I ovdje Isus ponavlja riječ *amin*. Dvostruka upotreba na početku izjave implicira da osoba koja govori ima znanje iz prve ruke i da se za to ne oslanja ni na koga drugog. To je snažna tvrdnja o znanju i autoritetu. On ima direktno znanje od Boga o tome šta tvrdi.

Isus kaže da ako osoba neće vjerovati njegovim riječima o stvarima na zemlji, neće vjerovati ni njegovim riječima o stvarima na Nebu. Postoje dvije primjene ovoga. Prvo, neke duhovne ideje su prilično lake, a druge nisu. Ako osoba ne prihvati osnove hrišćanstva, kao što je spasenje, neće shvatiti složenije teološke ideje. Zbog toga je potrebno voditi neke rasprave o duhovnim pitanjima između zrelih vjernika.

Drugo, ako je osoba toliko skeptična prema hrišćanstvu da neće vjerovati ni u njegove svjetovne aspekte, nema nade da će razumjeti jevanđelje. Jedno je da nevjernik sumnja u čuda ili postojanje Boga. Drugo je biti toliko otvrdnut protiv Boga da se čak i neduhovnim idejama odupiremo. To se najlakše može uočiti kod ljudi koji daju krajnje netačne tvrdnje o Bibliji kao razloge zašto ne vjeruju. Ako neće prihvatiti jednostavne, svakodnevne činjenice, sigurno neće prihvatiti ni složene.

Spasenje samo u Hristu

Izraz „Sin čovječji“ jedno je od Isusovih omiljenih imena za sebe. On će se pozvati na sebe koristeći ovaj naslov više puta u jevanđeljima. Ovo je izraz koji bi svi Jevreji prepoznali jer povezuje Isusa sa starosaveznim proročanstvom (Danilo 7:13). U Jovanu 1:51, Isus je koristio ovaj izraz dok je opisivao anđele koji se uzdižu i spuštaju. U Jovan 3:13 on kaže da nijedna osoba nikada nije otišla na Nebo i vratila se. Jedina osoba prisutna na zemlji koja je nekada bila na Nebu je sam Hrist. U stihovima 11 i 12, Isus objašnjava da osoba koja neće vjerovati zemaljskim tvrdnjama neće vjerovati ni nebeskim. Ako Nikodim, ili bilo ko drugi, odbaci ono što Isus kaže o Nebu, ne postoji nijedan drugi resurs kojem može pribjeći. Ovo je jedno od mjesta u Jovanovom 3. poglavlju gdje Isus polaže pravo na „isključivost“. Ovo, ukratko, znači da je Isus jedini put do Boga – nema drugih opcija.

„I kao što je Mojsije u pustinji podigao zmiju, tako i Sin čovječji mora biti podignut,

da niko ko vjeruje u njega ne bude uništen, već da ima vječni život." (Jovan 3:14, 15)

„Podignut" je bio uljudan način upućivanja na raspeće. U toj kulturi, ova metoda pogubljenja bila je toliko podla da se često spominjala koristeći zamjenske fraze. Nikodim bi lako prepoznao ove tačke, kao i pominjanje zmije.

Starosavezna knjiga Brojeva bilježi incident na koji Isus upućuje (Brojevi 21:4-9). Ovaj događaj oslikava živopisnu sliku o tome kako će se spasenje čovječanstvu donijeti kroz Hrista. Izraelski narod su napale zmije otrovnice, kao rezultat njihove vlastite neposlušnosti. Ljudi su otišli kod Mojsija za pomoć, a Mojsije se posavjetovao s Bogom. Bog je uputio Mojsija da napravi lik zmije i postavi je na stup. Svako ko je pogledao zmiju izliječio bi se od ujeda i preživio.

Ovaj događaj je trebalo da nagovijesti Hristovu žrtvu, kao što objašnjavaju stihovi 14 i 15. Ljudi u Brojevima 21 pate kao rezultat vlastitih propusta, a krajnji rezultat je smrt. Njihova jedina nada je da vjeruju u nešto izvan njih samih. Ideja o iscjeljenju jednostavnim gledanjem u bronzanu zmiju nije ostavljala sumnju da je Božja sila, a ne njihova vlastita, donijela iscjeljenje. Na isti način, svi ljudi pate zbog grijeha (Rimljanima 5:12), a krajnji rezultat je smrt (Rimljanima 6:23). Jedina nada je vjerovati u nešto što je izvan nas samih (Rimljanima 5:6). Činjenica da spasenje dolazi u potpunosti kroz vjeru ne ostavlja nikakvu sumnju: mi ne možemo zaslužiti svoje otkupljenje (Titu 3:5). Vjera u Hrista nije „djelo" ili nešto što radimo, već voljni izbor da pogledamo njegovu žrtvu i prihvatimo je kao zalog sopstvenog spasenja. Ovo je dostupno svima, a samo oni koji odbiju da „pogledaju" propustiće da budu spašeni.

Isus govori o životu koji se nudi kao o „vječnom". Ovdje se koristi grčka riječ *aionios*, što, u ovom kontekstu, znači „vječan", „beskonačan", „zauvijek" ili „neprekidan". Drugim riječima, ovaj život je apsolutno trajan. Krajnji rezultat vjere u Hrista nije samo spas od smrti, već ponovno rođenje (Jovan 3:3) u beskrajni život.

„Jer Bog je toliko volio svijet da je dao svog jedinorođenog Sina, da niko ko vjeruje u njega ne bude uništen, nego da ima vječni život." (Jovan 3:16)

Ovo je srž hrišćanstva: da je Bog volio svijet toliko da je dao svog jedinorođenog Sina da umre za nas, tako da će svako ko se uzda u njega može biti spašen od grijeha i smrti. Ovo je svakako najpoznatiji stih u Bibliji. To je vjerovatno najpoznatiji i najupamćeniji dio bilo kojeg svetog teksta u ljudskoj istoriji. Stih je sažetak jevanđelja u jednoj rečenici i tema cijele Biblije. Jovan 3:16 takođe odražava još jedan važan aspekt jevanđelja: suštinska ideja je izuzetno jasna, ali unutar nje postoje slojevi značenja i znanja.

Uvodna fraza se tradicionalno prevodi kao „Bog je toliko volio svijet da..." U toj ideji nema ništa pogrešno, ali stvarna fraza znači „Bog je volio svijet na ovaj način", s naglaskom na ono što je Bog učinio, više nego zašto. Isus je izraz Božje neopisive ljubavi prema „svijetu", što znači cijelom čovječanstvu (1. Jovanova 4:9-10).

Izraz preveden kao „Jedinorođeni Sin" koristi grčku riječ *monogenes*. Ovo je veoma precizna riječ, i ona koju Jovan koristi na drugim mjestima u ovom jevanđelju (Jovan 1:14; 1:18; 3:18). Grčki „monogenes" prosto znači **jedini rođeni** (doslovni,

pravi sin).

Iz „doktrinarnih razloga“, većina savremenih prevoda Biblije pokušava sakriti činjenicu da je Hrist jedinorođeni Sin Božji. Oni grčku riječ „monogenes“ prevode pojmovima koji ne sadrže u sebi „rođen“ i umeću dodatak da je Isus sam Bog. Mnogi moderni rječnici grčkog lažno definišu grčku riječ *monogenes* kao „jedinstven“ ili „jedini te vrste“ ili „jedini“ kako bi se uklopila u trinitarsku teologiju. Ovo je klasični primjer potčinjavanja Svetog pisma i objave Božje za račun crkvenih dogmi i doktrina.

Život koji se nudi onima koji vjeruju u Hrista je „vječan“, od grčke riječi koja znači „bez kraja“. Alternativa životu u Hristu je uništenje ili propast. Stih 16 i 17 objašnjavaju da je svrha slanja Isusa bila naše spasenje, ali stih 18 nas podsjeća da su oni koji ne vjeruju osuđeni na propast. Nema sumnje da se, prema Bibliji, ljudi mogu spasiti samo kroz vjeru u Isusa Hrista. Apostol Jovan to sažima u svojoj Prvoj poslanici jednostavnim riječima: *„Bog nam je dao vječni život, i taj život je u njegovom Sinu. Ko ima Sina, ima život, a ko nema Sina Božjeg, nema život.“* (1. Jovanova 5:11, 12) Ne može biti jasnije od ovoga.

Jovan 3:17 je mirna fusnota Jovanu 3:16. Isus je poslat od Boga da spase ljude, a ne da ih osudi. Stih 18 objašnjava da je to zato što su oni koji ne vjeruju „već osuđeni“. Prema Bibliji, Bog ne želi da vidi ikoga uništenog (Ezekijel 18:23-32). Umjesto toga, On bi volio da se svi spasu (2. Petrova 3:9; 1. Timoteju 2:4). Međutim, Bog poštuje naš slobodan izbor.

Spasenje ponuđeno „svijetu“ je fraza koju ovaj stih koristi tri puta. Ovo je od grčke riječi *kosmos*, koja se ponekad odnosi na sistem ljudskog društva koji mrzi Boga. U ovom kontekstu, međutim, to znači „svi ljudi“. Značenja se u ovom slučaju preklapaju, budući da su ljudi za koje je Hrist umro bili – i jesu – grešnici koji su odvojeni od Njega (Rimljanima 5:12).

Ovaj stih takođe ponavlja ideju da je spasenje kroz Hrista – i nigdje drugo. Ponuda spasenja je za svakoga, ali samo oni koji je prihvate zaista će biti spašeni.

Stih 18 naglašava činjenicu da postoje samo dvije opcije: život kroz Hrista ili smrt. Prema Bibliji, svaka osoba je kriva za grijeh (Rimljanima 3:23) i zaslužuje smrt (Rimljanima 6:23). Stih 18 kaže da su oni koji ne vjeruju „već osuđeni“, u sadašnjem vremenu. Već smo predmet suda (Jovan 3:19), jer smo krivi. Božja ljubav i strpljenje dovode do odlaganja presude (2. Petrova 3:9), tako da imamo priliku dopustiti Hristu da primimo spasenje kroz njega. Biblija jasno kaže da smo spaseni vjerom u Hrista, ali i da smo spaseni samo kroz vjeru u Hrista. Oni koji ne vjeruju u Njega ne mogu, i neće, naći vječni život (Jovan 3:36). Zapazite da 18. stih naglašava vjeru u „ime jedinorođenog Sina Božjeg“. Drugim riječima, ne možete vjerovati u Hrista u skladu sa lažnim ljudskim doktrinama, već u Hrista koji je doslovni jedinorođeni Sin jedinog pravog Boga! U protivnom, Hristu se pripisuje lažno „ime“.

Početni stihovi jevanđelja po Jovanu govore o Isusu kao o „Svjetlosti“, što je važan koncept u hebrejskoj kulturi (Jovan 1:4-9). Svjetlost otkriva istinu i razotkriva

ono što je bilo skriveno. Oni koji čine grijeh više bi voljeli da grijeh ostane skriven, a ne da bude otkriven. Ovo je, prema stihu 19, razlog zašto mnogi ljudi odbacuju Isusa. Njegov život i njegova učenja razotkrivaju svaku osobu kao grešnika (Rimljanima 3:10), a stvari koje radimo kao pogrešne (Rimljanima 4:7). Mnogi ljudi bi radije da se sakriju u tami, nego da budu izloženi svjetlosti (Jovan 1:5; 8:12). Ključno je zapamtiti da oni koji su obraćeni nisu „bolji" od onih koji odbacuju Hrista – oni su jednostavno grešnici koji priznaju i vjeruju (1. Jovanova 1:6-7).

Riječ koja se u 19. stihu prevodi kao „zlo" je grčki *poneros*. Ovaj izraz ne samo da implicira zlo, već i osjećaj muke, rada i truda. Čovječanstvo nije samo nemoralno, mi naporno radimo na tome da budemo nemoralni! A život u grijehu je težak život (Jovan 10:10; Isaija 14:3; Matej 11:28).

Život bez Boga može izgledati zadovoljavajuće, neko vrijeme (Jevrejima 11:25), ali je na kraju beznadežan, bezvrijedan i završava se katastrofom (Marko 8:36). Ovo nije samo hrišćansko mišljenje – mnogi ateisti se takođe slažu sa ovom idejom. Oni traže načine da izbjegnu život kao da život nema smisla, ali priznaju da bez Boga nema legitimnog smisla života. Da bi se živio život sa svrhom, racionalno, osoba mora vjerovati u svrhovitost.

Grčki izraz u 21. stihu preveden kao „ko radi ono što je pravo" ili „živi po istini" je *poiōn tēn alēteian*. Tu se koristi isti izraz kao za opisivanje Isusa kao „istinskog" Svjetla u Jovanu 1:9. Izraz ukazuje na one koji su posvećeni stvarnosti, činjenicama i poštenju – što sve vodi osobu Hristu. Stih 20 kaže da je život bez Hrista besmislen i da se na kraju završava propašću. Skrivanje od Hrista, Svjetla, je nastojanje da naša zla djela ostanu skrivena. Nasuprot tome, prema stihu 21, život u Hristu rezultira time da Bog odobrava naše postupke. Ponovno rođenje kroz Hrista (Jovan 3:5) daje nam smisao i svrhu (2. Korinćanima 5:17; Efescima 2:10). Oni koji se trude da ugode Bogu ne moraju da se stide kako su proveli svoje vrijeme (2. Timoteju 2:15). Oni koji žele da se drže zla kriju se od svjetlosti, dok oni koji žele da se oslobode zla ulaze u nju.

Samo kroz prihvatanje te svjetlosti može se pokazati da su naša djela „učinjena u Bogu". Ova fraza implicira saradnju božanskog i ljudskog, na način što vjernici vođeni Duhom Božjim čine djela koja su ugodna Bogu i koja su pokazatelj i rezultat prave vjere, a nikako sredstvo spasenja.

Isusova superiornost

„Ko dolazi odozgo, taj je iznad svih ostalih. Ko je sa zemlje, taj je zemaljski i govori o onome što je zemaljsko. Ko dolazi s neba, taj je iznad svih ostalih." (Jovan 3:31)

Isusove riječi i učenja su daleko superiorniji od svih drugih. U svom razgovoru s Nikodimom, Isus ukazuje da je on jedini koji je došao s Neba (Jovan 3:13). Odbacivanje onoga što Hrist kaže o duhovnim stvarima znači da nemate gdje da se okrenete. Još gore, to znači odbacivanje samog Boga (Jovan 5:29). Svi drugi učitelji, i sve druge tvrdnje, zasnovane su na pogrešivom, ljudskom, zemaljskom znanju. Ovo je još jedno mjesto gdje Biblija objašnjava da je Isus jedinstven: nema drugih puteva do Boga

osim kroz njega.

Drugi stihovi u ovom poglavlju će iznositi slične tvrdnje. Stihovi 16-18 objašnjavaju Isusovu službu, podsjećajući nas da su oni koji ne vjeruju osuđeni. Stih 36 će naglasiti istu ideju: odbaciti Isusa znači odbaciti Boga. Nema druge opcije. Nažalost, kao što će pokazati stih 32, nisu svi zainteresovani za tu poruku. U stvari, većina ljudi se tome protivi.

Isusova poruka je zasnovana na njegovom ličnom poznanju Boga i nebeskih stvari. Zbog toga je on jedini validan izvor duhovne istine. Samo oni koji vjeruju njegovoj poruci mogu biti spašeni (Jovan 3:18). Oni koji ne žele da slušaju uobičajene, obične stvari koje Isus poučava nemaju nade da će razumjeti duhovne stvari (Jovan 3:12). Grčka riječ prevedena kao „svjedočanstvo“ u 32. stihu je *marturia*, što znači „izvijestiti“ ili „potvrditi“, u istom smislu u kojem se izjava osobe na sudu naziva njihovim „svjedočenjem“. Apostol Jovan koristi ovaj izraz vrlo često, više od 30 puta u ovom jevanđelju, i 40 puta ukupno (Jovan 1:7; 5:36; 19:35; 21:24). U tom smislu „svjedočanstvo“ je i samo Jevanđelje po Jovanu.

Nažalost, većina ljudi neće prihvatiti Hristovu poruku. Kraj 32. stiha koristi uobičajenu tehniku preuveličavanja. Isto radimo i u modernom govoru: kada jedan od sto ljudi prihvati nešto, mogli bismo reći: „niko ne misli da je to istina“. U stvarnosti, neko zna, ali poenta je jasna. Ovdje, u kontekstu sledećeg stiha, vidimo šta Jovan misli. Vrlo malo njih prihvata svjetlo (Jovan 1:9-10), jer ih ono tjera da se suoče sa svojim grijesima (Jovan 3:19).

Prihvatiti Isusa kao Svjetlo (Jovan 1:9-10) znači priznati svoj grijeh (Jovan 3:19). Odbaciti Hrista znači odbaciti i Boga (1. Jovanova 5:10). Neki će prihvatiti, ali samo oni koji su spremni priznati da je Bog u pravu.

Međutim, oni koji prihvataju Isusa potvrđuju da je Bog istinit. To vodi do vječnog života, kao i duhovnog rasta (Jovan 1:12). Osoba ne može istinski razumjeti duhovne stvari bez ovog spasenja (1. Korinćanima 2:14). Biblija iznova objašnjava da je jedini način da se spasimo kroz Isusa Hrista (Jovan 14:6; 3:36; 3:18).

Skoro 40 puta samo u ovom jevanđelju, Jovan tvrdi da je Isus poslat od Boga. Ovo je razlog zašto je knjiga napisana (Jovan 20:30-31), a Isusova čuda su primarni dokazi (Jovan 5:36). Nikodim prepoznaje Isusove čudesne sposobnosti kao dokaz da ga je Bog poslao (Jovan 3:2). Isus nudi druge razloge za vjerovanje, uključujući svjedočanstvo Jovana Krstitelja i informacije koje se nalaze u hebrejskom Pismu (Jovan 5:36-39). Pošto je Isus jedini validan izvor znanja o Bogu (Jovan 3:12-13), odbacivanje Hrista znači odbacivanje Boga (1. Jovanova 5:10).

U Starom savezu, određenim ljudima je dat Božji Duh na ograničeno vrijeme. To uključuje određene proroke (2. Dnevnika 24:20; Mihej 3:8; 2. Samuelova 23:2), razne ljude (Brojevi 24:2; 1. Samuelova 19:20) i neke od sudija (Sudije 3:10; 6:34), uključujući Samsona (Sudije 13-16). Isus, međutim, neprestano ima Duha Božjeg. Zbog toga se za Njega kaže da ima Duha „bez mjere“ ili „bez granica“ (Jovan 3:34).

Ovo trajno prisustvo Duha, i činjenica da je Isus došao s neba, važni su dokazi da

je On, u stvari, utjelovljeni Sin Božji (Jovan 1:14).

Isus često tvrdi da ima znanje od Oca (Jovan 12:49), moć (Jovan 5:36) i autoritet (Matej 28:18). Na ovaj način, on tvrdi da ima punomoćje direktno od Boga. Isusova poruka dolazi kao poruka Sina Božjeg, Očevog Zastupnika na najvišem nivou, zbog čega osoba ne može odbaciti Hrista, a da ne odbaci Boga (1. Jovanova 5:10). Ako osoba ne prihvati Isusa, onda ne može biti spašena (Jovan 3:18) – Isus je jedini put do Oca (Jovan 14:6).

Činjenica da Bog Otac voli Sina čini Njegovu spremnost da nam ga pošalje mnogo nevjerovatnijom (1. Jovanova 4:9-10). Isusova žrtva na krstu nije bila samo dar, ona je bila veoma skupa. Stih 35 također naglašava da je Otac „sve predao Sinu u njegove ruke“, što nedvojbeno implicira da je Bog Otac vrhovni autoritet univerzuma koji izvršne ingerencije daje svome Sinu, baš kao što je navedeno i u Jovanu 3:16, 17. Sveto pismo na vrlo jasan način otkriva odnos Oca i Sina, a ako neko to pokušava zamagliti, to može činiti samo u nastojanju da Božju Riječ potčini ljudskim dogmama.

„Ko vjeruje Sina, ima vječni život. Ko [svojeglavo] odbija Sina, neće vidjeti život, nego Božji gnjev ostaje na njemu.“ (Jovan 3:36)

Zapazimo opet da je naglašeno vjerovanje u Isusa kao „Sina“, ne kao još jednog Boga koji bi bio „kolega“ jedinom Bogu Ocu. Ogromna je razlika između ova dva vjerovanja i drugo sabotira jevanđelje i čini ga predstavom gdje su podijeljene uloge između tri „ravnopravna i su-vječna Boga“.

Postoje samo dvije opcije: oni koji se obrate Hristu u vjeri imaće „vječni život“ i naći oproštenje za grijeh. Oni koji to ne urade suočiće se sa konačnom presudom na smrt. Niko nije neutralan, i niko nije izuzet. Spasenje kroz Isusa Hrista nije nadogradnja, to je spas od propasti za vječnost. Ignorisanje ovog spasenja znači suočavanje s Božjim gnjevom. Stih 36 je jedini put kada je Jovan, apostol, koristio izraz „gnjev“ izvan knjige Otkrivenja. Grčki izraz je *orgē* i u ovom kontekstu se odnosi na pravedni gnjev sudije koji izriče kaznu za zločin. Ovaj koncept se često vidi u Otkrivenju (Otkrivenje 6:16-17; 19:15), i u Pavlovom objašnjenju Boga u Poslanici Rimljanima (Rimljanima 3:5; 4:15; 5:9; 12:19).

Svi prevodi Jovana 3:36 impliciraju da je ovo odbacivanje Hrista namjerna akcija. Originalna grčka riječ, *apeitōn*, znači „svojeglavo odbacivanje vjerovanja“, „odbijanje poslušnosti“ ili „odbijanje da se uvjeri“. Ovo je ista ideja objašnjena u odlomcima kao što su Jovan 3:18-19, Rimljanima 1:20 i Rimljanima 3:11. Bog želi da ljudi budu spašeni (2. Petrova 3:9), a ne uništeni (Ezekijel 18:23). Dakle, On sebe čini dovoljno vidljivim da ohrabri ljude da ga traže (Psalam 19:1), i dovoljno skrivenim da oni koji žele pronaći izgovore to mogu učiniti (2. Petrova 3:3-5; Rimljanima 1:28). Konačno, oni koji umiru odvojeni od Boga su oni koji žele da budu odvojeni od Njega (Jeremija 29:13; Djela apostolska 17:27).

9. Neprihvatanje od mještana i rodbine

Isus počinje da propovijeda i poučava (Luka 4:15). Ovo rezultira velikom količinom publiciteta i vijesti koje se prenose od usta do usta. Luka će detaljno opisati kako je Isusovo propovijedanje odbačeno u njegovom rodnom gradu (Luka 4:16, 28-29).

Luka ne otkriva eksplicitno uključenu vremensku liniju. Antički pisci često su grupisali događaje po temi, a ne po vremenu, osim ako je redoslijed događaja bio presudan za poruku. Isusovo javno propovijedanje počinje neposredno prije nego što Herod uhapsi Jovana Krstitelja (Luka 3:18-20; Marko 1:14). To je prvenstveno u Judeji, s Isusom koji se vratio u Galileju nakon Jovanovog hapšenja (Matej 4:12).

Isusova mudrost stvara priličnu pometnju u ovom području. Njegove lekcije u sinagogama su široko rasprostranjena vijest (Luka 4:14). Ovaj obrazac se odnosi na većinu slučajeva u kojima Isus poučava: različite kombinacije čuđenja i bijesa (Matej 5:1; Marko 12:38-40; Jovan 7:46). Značajan primjer je u njegovom rodnom gradu Nazaretu. Tamo će ljudi cijeniti njegovu mudrost, ali će odbijati vidjeti ga kao više od djeteta Marije i Josifa (Luka 4:22). Kada Isus pokuša da razjasni svoju službu, gomila rodnog grada odgovara gnjevom (Luka 4:28-30).

Javna reputacija o Isusu se mijenja kada on stigne u svoj dom iz djetinjstva u Nazaret (Luka 2:39). Jevreji su uglavnom gledali s visoka na Nazaret jer se u njemu nalazio rimski regionalni vojni objekat. Pozivanje na one koji su tamo živjeli često se smatralo uvredama ili podsmijehom (Jovan 1:46). Proročanstvo je nagovijestilo da će se Mesija roditi u Betlehemu (Mihej 5:2), kao što i jeste (Luka 2:4-7). Međutim, njegova zemaljska porodica ga je podigla u svom rodnom gradu.

Kao vjerni Jevrejin, Isus je posjećivao sinagoge na subotnji dan. Na subotnjim službama, razni muškarci bi čitali djelove Tanaha, a zatim sjeli da bi počeli govoriti o tome šta ti spisi znače. Ovo je način na koji Isus pristupa jednom odlomku iz Isaije (Luka 4:17-20). U početku će biti prihvaćeno Njegovo tumačenje (Luka 4:22). Nažalost, kada Isus govori o prenošenju Božje poruke paganima, gomila se okreće protiv njega (Luka 4:28-30).

Isus čita dio Isaije koji predviđa dolazak Mesije: Obećanog (Isaija 61:1-2). Vrlo namjerno, Isus recituje predviđanja o objavljivanju dobre vijesti i oslobođenju, ali zastaje kad dođe na red dio o Božjoj osvetničkoj presudi. Ovo je u skladu sa svrhom Isusove zemaljske službe: osigurati spasenje (Jovan 3:16-18), a ne sud koji dolazi na kraju.

Nakon čitanja, Isus će izjaviti da se proročanstvo ispunjava – u njemu. U ovom dijelu Isaije (Isaija 61:1-2), kaže se da „Pomazanik“ dolazi donoseći dobre vijesti, iscjeljenje i oslobođenje (Matej 9:35; Jovan 8:34-36). Isus čita samo ono što bismo smatrali 1. stihom Isaije, poglavlje 61, zajedno s prvom rečenicom onoga što smatramo 2. stihom. Čim sjedne, Isus izjavljuje da se dio proročanstva koje je upravo

pročitao ispunjava (Luka 4:21). Ti aspekti Mesijine misije su svrha njegovog „prvog dolaska“, što obilježava njegovu zemaljsku službu (Luka 9:2; Jovan 3:16-18; Matej 11:2-5).

Teme ovog proročanstva jasno su vidljive u Isusovoj zemaljskoj službi. On je u velikoj mjeri naglasio svoju ljubav prema siromašnima i povrijeđenima (Matej 5:3-12; Luka 14:13-14). Govorio je o slobodi od grijeha koju je samo on mogao ponuditi (Jovan 10:10; Matej 11:30). Samo je Isus čudesno izliječio sljepoću (Matej 12:22-23; Luka 18:35). Oni potlačeni od demona bili su izbavljeni (Matej 8:16).

Ljudi u ovoj sinagogi vjerovatno iščekuju Isusove riječi, radujući se onome što bi on mogao reći. U isto vrijeme, mnogi od prisutnih bi poznavali Isusa tokom njegovog djetinjstva. Oni će se boriti da prihvate da neko koga poznaju – dječak koji živi na nejasnom mjestu – može biti bilo šta važno (Luka 4:22). Sada, nakon što je objavio Božje obećanje da će poslati spasonosnog, iscjeljujućeg Pomazanika, Isus tvrdi da se proročanstvo ispunjava.

Ljudi će shvatiti da Isus misli da je on sam ispunjenje ovog proročanstva. Isus ne izjavljuje jednostavno da je Spasitelj negdje u svijetu. Umjesto toga, on implicira da je on Onaj koga je prorekao Isaija. Ljudi će reagovati kombinacijom čuđenja i skepticizma (Luka 4:22). Mnogo toga je zbog poznavanja Isusa kao djeteta – ovo je sinagoga u njegovom rodnom gradu (Luka 4:16) i ljudi se bore da vide Isusa kao nešto više od siromašnog Nazarećanina. Primjedba o tome da je Isus Josifov sin je zapravo izjava: ovo je „samo“ dječak kojeg smo gledali kako su ga odgajali Josif i Marija. Markovo jevanđelje proširuje ovu izjavu (Marko 6:1-4). Neki su u Isusovoj eri izričito vjerovali da će se Hrist pojaviti kao misteriozan, nepoznat čovjek (Jovan 7:27).

Prije nego što prestrogo osudimo skepticizam Nazarećana, trebamo se sjetiti da je i Isusova porodica izrazila sumnju. Njegova braća su ga zadirkivala zbog njegove službe (Jovan 7:3-5). U jednom trenutku porodica je čak pretpostavila da je Isus poludio i otišla po njega (Marko 3:21). Jevanđelje po Jovanu bilježi koliko su se ljudi često borili da povjeruju da bi neko sa Isusovim porijeklom zaista mogao biti Mesija (Jovan 1:46; 6:42; 7:52). Međutim, to ne opravdava njihovu tvrdoglavost. Kao što pokazuje ostatak ovog susreta, Nazarećani će reagovati agresivno kada Isus izazove njihove predrasude (Luka 4:28-30).

Uprkos tome što je Isus javno demonstrirao svoje natprirodno poslanje od Boga, kritičari su ga često izazivali da izvede „još jedno čudo“, na njihov zahtjev, da dokaže svoju poruku (Jovan 2:18; 6:30; Marko 8:11; Luka 11:16). I danas su takvi zahtjevi uglavnom neiskreni. Oni koji kažu: „Bog se mora dokazati čudom“, imaće svoje objašnjenje koja god čuda vide (Luka 11:15). Ignorisanje onoga što je očigledno i zahtijevanje nečeg više znak je tvrdoglavog odbijanja (Rimljanima 1:18-20; Jovan 5:39-40). Iza traženja čuda često se krije i ljudska želja da manipulišu Božjom silom za svoje interese. Nije iznenađujuće što Bog ne uslišava takve zahtjeve (Matej 16:4).

Isus reaguje na skepticizam svog rodnog grada. On je tvrdio da je ispunjenje Isaijinog proročanstva (Luka 4:16-21). Kao odgovor, ljudi odgovaraju da on – Isus – nije

ništa drugo do još jedan Nazarećanin, kao i svaki drugi koga su poznavali (Luka 4:22; Marko 6:1-4). Osjećajući ovaj otpor, Isus tačno zna šta će uslijediti: zahtjev da se vidi čudo. Čuli su za njegova ranija čuda, kao što je opisano u drugim jevanđeljima. Markov izvještaj o ovom incidentu implicira da je Isus već izvršio nekoliko iscjeljenja u Nazaretu (Marko 6:5). Pa ipak, kada on počne da dovodi u pitanje njihova vjerovanja, ljudi će htjeti nešto još spektakularnije.

Njegov odgovor, koji počinje ovdje, prekida taj prigovor prije nego što se uopšte može izgovoriti. Izraz „Ljekaru, izliječi samog sebe“ ne odnosi se isključivo na bolest ili povredu. Poenta je da onaj ko tvrdi da je riješio problem treba to rješenje primijeniti na sebe i svoje najbliže, prije nego što ga prenese drugima. U ovom slučaju, Isusovi susjedi iz rodnog grada će zahtijevati od Isusa da učini ista zadivljujuća djela koja je učinio i drugdje. Pozivanje na Kapernaum sugeriše da su se događaji opisani u 4:31-43 desili prije slučaja u Nazaretu. Antički pisci često nisu pratili hronološki redoslijed.

Isusova primjedba da je prorok bez časti u svom mjestu uporedna je sa frazom „familijarnost rađa prezir“. Ljudi pretpostavljaju da, budući da su gledali Isusa kako raste, on ne smije biti poseban. U njihovim umovima, Mesija bi trebao biti tajanstvena, mistična figura (Jovan 7:27). Osoba koja im sada govori je samo sin Marije i Josifa (Matej 13:55).

Iako su ljudi skeptični, do sada su bili pozitivni prema Isusovom učenju (Luka 4:22). To će se drastično promijeniti kada Isus istakne da će Bog poslati svoje glasnike neznabošcima kada Izrael odbije da sluša (Luka 4:25-27). Ovi susjedi Nazarećani će se žestoko razbjesniti (Luka 4:28-30).

Isus počinje da ističe da Izrael nije uvijek slušao Božje glasnike. Kada se to dogodi, Bog ponekad šalje te glasnike neznabošcima. U Isusovoj eri postojao je pojačan osjećaj ljutnje prema ne-Jevrejima. To je uglavnom bilo zahvaljujući rimskoj okupaciji Jerusalima i Judeje. Čim Isus implicira da je Bog voljan raditi s neznabošcima isto koliko i sa Jevrejima, gomila će ga napasti u bijesu (Luka 4:28-30). Pavle je, govoreći u Jerusalimu, doživio sličnu reakciju kada bi dobro govorio o neznabošcima (Djela 22:21-22).

Primjer koji Isus ovdje koristi zabilježen je u 1. Kraljevima, poglavlje 17. Kao što je objašnjeno u 26. stihu, za vrijeme teške suše, prorok Ilija je poslan van Izraela da čini čuda (1. Kraljevima 17:14-16, 22-24). Čudo se dogodilo u kući udovice, koja je vrlo vjerovatno bila ne-Jevrejka. Ilijin povratak u Izrael i kraj suše bili su čudesni, ali čudo je učinjeno kako bi se suprotstavilo Balovim prorocima (1. Kraljevima 18:20-40), koji su tada pobijeni.

Drugi primjer koji Isus spominje je primjer Eliše i Namana (2. Kraljevima 5:1-14). Ne samo da je Naman bio neznabožac, već je bio i komandant vojske koja je pokorila Izrael. Ipak, Bog je odlučio da izliječi Namana, a ne nekog Izraelca, od gube. Oba primjera protive se pretpostavci da je pravi Božji prorok dužan činiti čuda za svoj, tvrdoglavi narod (Luka 4:23).

Isusov razlog za ove komentare je da se suprotstavi impliciranom zahtjevu ljudi:

da učini čuda koja je učinio na drugom mjestu za njih ovdje, u Nazaretu. U ovo vrijeme u istoriji Izraela, bili su brutalno ugnjetavani od strane Rimskog carstva. Svaki nagovještaj da bi Bog blagonaklono gledao na neznabošce naišao je na otpor ili čak nasilje (Djela 22:21-22). To je upravo ono što se događa ovdje u Nazaretu (Luka 4:28-30).

Čak i u Isusovom rodnom gradu, reakcija je brza i nasilna. Ljudi koji ga slušaju su postali bijesni. Pokušali su ga odvesti i baciti sa litice. Ono što ljudi ovdje pokušavaju da urade moglo je biti dio procesa kamenovanja (Levitska 20:2; Jovan 10:33). Najjednostavniji oblik kamenovanja bio je jednostavno da rulja baca veliko kamenje na osobu dok ne umre. Vremenom je Izrael krenuo na korak da prvo baci žrtvu sa visine. Ovo bi započelo proces i olakšalo smrtonosne udare kamenjem odozgo. Bez obzira da li su ljudi pokušavali da kamenuju Isusa, ili ga jednostavno ubiju bacivši ga sa litice, nema stvarne razlike.

Ovaj nasrtaj na Isusov života će propasti. U nekoliko slučajeva kada je gnjevna gomila pokušala da ubije Isusa, on je izmakao (Jovan 8:59; 10:39). Tek kada je došlo njegovo određeno vrijeme, dozvolio je da mu oduzmu život (Matej 26:45-47). Luka 4:30 kaže da je on „prošao“ kroz gomilu. Ovo može sugerisati njegovo autoritativno držanje koje je izazvalo neodlučnost gomile.

Čuda u Kapernaumu i reakcija demona na Isusa

Isusov obrazac tokom ove faze njegove zemaljske službe je da učestvuje na subotnjim sastancima u lokalnoj sinagogi, podučava i propovijeda, kao i vrši djela iscjeljivanja.

Obilježje Isusovog učenja je njegov „autoritet“. U nekoliko navrata, jevanđelja bilježe one koji su čuli Isusa kako govori posebno spominjući to. To što je Isus govorio s autoritetom, djelimično bi značilo stav s povjerenjem i lakoćom – on nije bio neodlučan ili nesiguran. Takođe govori o načinu na koji je izrazio svoja učenja (Matej 7:29; Marko 1:22). Govornici tog doba pozivali bi se na prethodne učenjake kada bi davali određene izjave, kao način utvrđivanja autoriteta svojih riječi. Nasuprot tome, Isus je jasno tvrdio da je ova mudrost od Boga.

Luka primjećuje autoritet iskazan u Isusovom učenju neposredno prije nego što je primijetio jedan od načina na koji je Isus dokazao da je autoritet legitiman: čudesnu moć. Isus će natprirodno izliječiti čovjeka opsjednutog demonima (Luka 4:33-34). Ljudi će uspostaviti vezu između Isusovih riječi i njegovih čuda kao dokaz da je njegova poruka od Boga (Luka 4:36).

Čovjek koji se ovdje spominje opsjednut je demonom. Luka ga doslovno naziva „duhom nečistim“. Komentatori se razlikuju oko toga zašto Luka navodi da je demon „nečist“. Neki sugerišu da on ukazuje na određenu vrstu duha, ili onog koji je fokusiran na određenu vrstu nevolje. Drugi vjeruju da Luka objašnjava svojoj većinom nejevrejskoj publici da je to zao duh – a ne jedan od dobronamjernih duhova u koje su vjerovali mnogi Grci.

Luka 4:34 bilježi reakciju demona. Ovaj stih počinje jednostavnim uzvikom: Ha! U tom kontekstu, mogla bi se zamisliti osoba koja odmahuje glavom i maše rukama, kao da nešto briše. Neposredna reakcija duha na Isusa je želja da on ode.

Lukin izraz ovdje koristi riječ u množini: demon ne kaže „ja“ ili „mene“, već konkretno kaže „nas“. To može značiti da je uključeno više demona (Marko 5:9). Ovo može biti referenca na cijelo carstvo zlih duhova – pitanje šta Isus planira učiniti s demonima koji su u svijetu.

Osim što spominje Isusa po imenu, demon ga naziva „Svecem Božjim“. Ovo odražava predviđanje koje je Gabrijel dao Mariji prije Isusovog rođenja (Luka 1:35). To odgovara Petrovom opisu Isusa (Jovan 6:69). Demon izjavljuje da zna ko je Isus, što mora biti tačno jer su demoni pali anđeli koji imaju znanje o stvarima na Nebu, i posle njihovog pada o stvarima na zemlji. Ovaj demon zna da je Isus došao od Boga.

Spasenje opsjednutog čovjeka dolazi kroz Isusovu oštru naredbu zlom duhu. Ne samo da Isus zahtijeva da demon napusti čovjeka, već i traži ćutanje. Isus je naredio demonu da ga ne proglasi Hristom (Luka 4:41). U određenim kontekstima, Isus je umanjio svoju ulogu proročenog Mesije – znajući da su ljudi skloni pogrešnom tumačenju njegove misije, očekujući rušenje vladavine Rima (Jovan 6:14-15). Čini se da je ovo jedan od tih slučajeva. Drugo, izgleda da je Isus odlučan i oko toga da ne dozvoli zlim duhovima da budu ti koji će ga javno eksponirati. Pavle je takođe radio na tome da ućutka takvu poruku koja dolazi iz demonskih usta (Djela 16:16-18).

Duh je napustio opsjednutog čovjeka nakon manjeg napadaja ili nesvjestice (Luka 4:35). Isti ljudi koji su primijetili moralni i intelektualni autoritet Isusovog učenja sada su zadivljeni duhovnom snagom njegovog prisustva.

Lukin grčki izraz povezuje čuđenje naroda s neposrednim efektom Isusovih riječi. Ono što impresionira gomilu je da Isusov nalog – njegov izgovoreni ukor – tako snažno utiče na demona (Matej 8:26-27). Isus se nije upuštao u neki egzorcistički ritual. Nije se ubjeđivao sa demonom niti izvodio paganski ritual. On je zapovijedao duhu i on je bio primoran da se pokorava.

Izlazak duha je dramatičan. Čovjek je „bačen“, pada na zemlju u nesvjestici ili u napadu. Kao što napominje Luka, ljekar (Kološanima 4:14), čovjek nije oštećen ovim egzorcizmom. Ljudi koji su svjedoci događaja su impresionirani (Luka 4:36) i reći će drugima šta su vidjeli (Luka 4:37). Kako se vijesti šire, Isus će imati priliku izliječiti mnogo više ljudi (Luka 4:40). Uskoro će tražiti odmor od stalnog mnoštva (Luka 4:42) i prilagoditi svoja govorna mjesta da primi više ljudi (Luka 5:1-3).

Izlečenje Petrove tašte i drugih

Čovjek koji se spominje u Luki 4:38, Simon, je apostol Petar (Marko 3:16; Jovan 1:42). Ovaj stih potvrđuje da je bio oženjen (1. Korinćanima 9:5).

Moderni čitaoci se često bore s drevnim pisanjem i njegovim nedostatkom direktnog, linearnog pripovijedanja. Čak su i oni pisci Biblije koji su objašnjavali istoriju tipično grupisali događaje po temama, a ne nužno po vremenu. U ovom slučaju, Luka

spominje Isusa koji je posjetio dom Simona Petra i Andreja (Jovan 1:40; 6:8) prije nego što je objasnio kako ih je pozvao kao učenike. Nije jasno da li se ova posjeta dogodila prije ili kasnije od pozivanja učenika. Nasuprot tome, Lukino pozivanje na sinagogu (Luka 4:33) implicira da se događaj dogodio neposredno prije ovog.

Luka se spominje kao „ljekar" (Kološanima 4:14), što pomaže da se objasni njegovo značajno interesovanje za Isusova čuda iscjeljivanja. Luka naglašeno napominje da je žena bila teško bolesna. Izraz preveden kao „velika groznica" koristi korijen riječi *megas*, što implicira nešto veliko ili intenzivno. Ovo nije samo mala prehlada. Drugi pokazatelj njene patnje je da je bila prikovana za krevet, nesposobna čak ni da pruži gostoprimstvo gostima. U antičkoj kulturi ljubazno postupanje prema posjetiocima bilo je izuzetno važno. Nije iznenađujuće činjenica da izliječena žena odmah počinje posluživati goste.

Trenutna i potpuna priroda ovog iscjeljenja takođe pomaže razlikovati „prava" čuda od trikova i ciničnih prevara. Isus nije uticao na manju promjenu ili na postepeni oporavak. Njegove riječi su odmah promijenile ženino zdravlje: iz prikovane za krevet u aktivnu u trenutku. Kada Bog odluči da se manifestuje kroz istinsko čudo, poruka će biti jasna i očigledna.

Ovaj najnoviji događaj doprinosi Isusovom publicitetu.

Luka spominje zalazak sunca (4:40) i veliki broj ljudi kojima su njihovi najmiliji pomogli da posjete Isusa. Neposredno prije nego što je došao u Petrov dom, Isus je bio u sinagogi na subotnji dan (Luka 4:31-37). Tamo je izliječio čovjeka opsjednutog demonima. Poslije je bio u Petrovoj kući. Prema tradicionalnim tumačenjima svetkovanja subote, nošenje bolesnika na subotnji dan bilo bi nezakonito. Kada je sunce zašlo, počeo je sledeći dan i ljudi su bili slobodni da rade.

Matej takođe bilježi ovo okupljanje bolesnika i potlačenih od demona (Matej 8:16-17). Ovaj incident je jedan od rijetkih slučajeva kada Sveto pismo izričito kaže da je Isus izliječio svaku osobu u tom okruženju (Matej 12:15). U drugim slučajevima, za Isusa se kaže da liječi svaku vrstu bolesti (Matej 9:35; Marko 1:34). U drugima, mnogi ljudi su izliječeni dok ga dodiruju ili se susreću s Hristom u gomili (Marko 6:56; Matej 14:36; Luka 7:21).

Može se zapaziti da Isus ima dva različita pristupa publicitetu o svojoj ulozi Mesije. U područjima dalje od Jerusalima, ili gdje je više neznabožaca, on je otvoreniji u pogledu toga da je Pomazanik (Jovan 4:25-26), iako ne govori često ljudima da šire tu istinu. U oblastima sa velikim brojem Jevreja, on je rezervisaniji (Matej 16:20), jer se čini da izbjegava da ljudi pretjerano reaguju i pokušaju da zbace rimsku kontrolu (Jovan 6:15). Ovo se mijenja prilikom trijumfalnog ulaska u Jerusalim: namjeravanog trenutka kada je Mesija trebao biti objavljen Izraelu (Matej 21:8-9).

Međutim, Isus radi i protiv toga da ga demoni i zli duhovi oglašavaju kao Sina Božjeg. Njihove izjave su istinite – Isus je „Svetac Božji" (Luka 4:34). Protjerani demoni spomenuti u 41. stihu ne lažu kada proglašavaju Isusa Sinom Božjim (Matej 4:3; Marko 1:1). Očigledno demoni znaju tačan Isusov identitet i misiju. On ne želi da

razglašavaju da je Hrist. Moguće da Isus izbjegava i zbunjenost od strane drugih. On ne želi da istina bude ukaljana, u očima svijeta, kroz vezu sa zlom. Kasnije će Pavle istaći da čak i oni sa lošim namjerama mogu propovijedati djelimične istine (Filipljanima 1:15-18). Čak je i Pavle, međutim, povremeno prekidao demonski govor kako to ne bi zbunilo one koji su trebali da čuju jevanđelje (Djela 16:16-18).

Kao čovjeku Isusu je bio potreban odmor i osvježenje kao i svima (Luka 5:16; Matej 14:13). Drugim ljudima je bilo teško da to poštuju, jer su bili fokusirani samo na zadovoljenje svojih potreba. Nekoliko incidenata u jevanđeljima bilježi kako se Isus udaljavao od gomile, da bi ga slijedila, čak i „gnjavila", gomila ljudi. To što je sam Isus prepoznao potrebu za punjenjem znači da bismo i mi trebali prihvatiti biblijski pogled na odmor (Marko 6:31; Postanje 2:2-3).

Ovaj trenutak takođe govori o razlici između onoga što je „dobro" i onoga što je „najbolje", u smislu službe. U ovozemaljskom životu ograničeni smo u vremenu i resursima. Ne možemo bukvalno sve učiniti za svakoga. Dio duhovne zrelosti je znati kako i kada reći „ne". Isus je mogao učiniti više čuda u toj regiji. Mogao je ostati i podučavati duže. Koliko god to bilo dobro, imao je još bolju svrhu koju je trebao ispuniti (Luka 4:43).

U ovom slučaju, Isus nije mogao ostati jer je trebao širiti Božju poruku na druga područja. Ostati u jednom gradu kako bi se uspostavilo jevanđelje je plemenito. To je dostojan poziv, ali to nije bio Isusov poziv u tom trenutku. Njegova misija je bila da ispuni volju Božju (Jovan 5:36), što je značilo posjećivanje drugih mjesta i drugih ljudi (Luka 19:10). To je značilo putovanje u različite gradove i sinagoge kako bi se prenosila dobra vijest Božja (Luka 4:14-15; Matej 4:17).

Tačno područje u kojem je Isus propovijedao, u ovoj fazi svoje službe, nije jasno iz 44. stiha. Neki rukopisi kažu „Judeja", što implicira područja relativno blizu Jerusalima. Ovaj isti izraz mogao bi se odnositi na cijelu teritoriju Izraela u to vrijeme. Nekoliko rukopisa ukazuje na „Galileju", sjeverno od prave Judeje i bliže Galilejskom moru. U svakom slučaju, Isus se seli s mjesta na mjesto dok liječi i poučava.

Čak ni porodica i rođaci nisu spremni da prihvate Isusovu misiju

„Kad su njegovi [Isusovi] rođaci čuli za to, došli su da ga odvedu, jer su govorili: 'Sišao je s uma.'" (Marko 3:21)

Lanac događaja koji su naveli Isusovu porodicu da se zabrine za njega nije jasan. Kao što je uobičajeno za književnost tog vremena, jevanđelja teže grupisanju pasusa prema temi umjesto hronologiji. Kao rezultat toga, ne znamo da li se Isus vratio u Nazaret otkako je započela njegova služba. Znamo da su ljudi iz cijele Galileje, Judeje i šire dolazili da ga vide, a Nazaret je samo dvadesetak milja od Kapernauma. U Marku 6:1-6, Isus će se vratiti, samo da bi ga ljudi u njegovom rodnom gradu grubo odbacili.

Dakle, moguće je da su ljudi iz Nazareta otišli u Kapernaum na iscjeljenje i vratili se šokirani saznanjem da je iscjelitelj Isus. Takođe je moguće da su putnici išli u

Kapernaum na iscjeljenje i da su se vraćali kroz Nazaret. Bilo kako bilo, ljudi iz Nazareta odbijaju vjerovati da bi čovjek kojeg su gledali kako raste mogao biti važan prorok, a kamoli Mesija. Dok pismoznalci vjeruju da je Isus opsjednut demonima (Marko 3:22), njegovi mještani pa čak i uža rodbina misle da je poludio!

„Sišao s uma“ dolazi od grčkog korijena riječi *eksistemi*. To znači biti mentalno poremećen. Ista riječ se koristi kada Isus iscjeljuje uzetog (Marko 2:12) i Jairovu kćer (Marko 5:42), i kada smiri oluju nakon hodanja po vodi (Marko 6:51). U ovom slučaju, međutim, to znači da Isusovi postupci – naizgled van kontrole, njegovoj porodici – mogu imati ozbiljan učinak na dobrobit njegove porodice. Stoga su odlučili da ga pronađu i najvjerovatnije, da ga vrate u Nazaret.

Oni žele da opravdaju njegovu „ekscentričnost“ na osnovu toga što on nije sasvim uračunljiv. „Izvinite, on je lud.“ Ali ovo polu-sažaljivo, polu-prezrivo i naizgled dobronamjerno opravdanje za Isusa, iako su to riječi „prijatelja“, je poput riječi njegovih neprijatelja, jer sadrži iskrivljeni odraz njegovog pravog karaktera.

Rodbinsko odbacivanje Isusa ovdje ima odjeka u Jovanu 7:5, gdje čitamo da njegova braća ne vjeruju u njega. Također nalazimo reference u Jovanu 7:20 i 8:48, 52 na optužbe da Isus ima demona. Zatim u Jovanu 10:20 sugestija da je opsjednut prati optužbu da je poludio.

Ali ovi ljudi svjedoče za Isusa Hrista, čak i svojim napola izgovorom, napola prekorom, da je njegov život bio jedinstven i neobjašnjiv običnim motivima koji oblikuju male živote ljudskih masa. Oni svjedoče o njegovom potpunom zanemarivanju običnih i niskih ciljeva, do njegove potpune zaokupljenosti uzvišenim namjerama.

Čak i Marija sudjeluje u ovom pokušaju da „normalizuju“ Isusa. Marija je znala da je Isus Mesija, ali ona ne razumije u potpunosti šta to znači. S druge strane, godine su prošle i bila se sasvim navikla na Isusa kao „običnog“ sina do početka njegove javne službe. Ona prirodno nije željela da se to mijenja.

Isus je imao četiri brata i najmanje dvije sestre (Matej 13:55-56). Katolička crkva uči da je Marija čitavog života ostala djevica. U Bibliji nema dokaza da je to istina, a ne postoji ni teološki razlog zašto bi to trebalo biti. Riječ prevedena sa „braća“ potiče od grčkog korijena riječi *adelfos*. To znači biološki brat s barem jednim zajedničkim roditeljem. Ni na koji način to ne sugeriše da su bili rođaci ili Josifova djeca iz ranijeg braka ili sa konkubinom. U stvari, kontekst ovih stihova jasno daje do znanja da osobe o kojima je riječ nisu „kulturna“ braća, već stvarni članovi porodice.

Prema njihovom rezonu, Isus „ugrožava“ ugled porodice. Isusove „ludosti“ u Kapernaumu i okolini donose njegovoj braći lošu reputaciju. Ljudi u Nazaretu ne prihvataju njegov autoritet. Vidjeli su kako je odrastao i poznavali njegovu porodicu. Čak ga nazivaju kopile – u toj kulturi, spominjanje Isusa kao „Marijinog sina“ bila je uvreda za njegovo roditeljstvo (Marko 6:3). Neki ga smatraju ludim (Marko 3:21).

Isusova porodica se ovdje ponaša kao izvanjci. Oni su na distanci od Isusa. Isusova porodica pokazuje zajedničku dihotomiju. Oni traže Isusa, ali samo radi vlastite koristi – u ovom slučaju, kako bi ga spriječili da izazove kontroverzu. Njih prvenstveno

ne zanima da li je njegova poruka istinita ili ne. Vjerovatno žele da on bude lak i nenametljiv, i da se kloni nevolja. I današnji ljudi to žele, ali Isusovi sledbenici razumiju da smo mi ti koji mu se moramo prilagoditi. Razlika je u vjeri. Jevrejima 11:6 obećava da će Bog nagraditi one koji traže Isusa u vjeri. Ali mi ga moramo tražiti takvog kakav jeste, a ne kao nekoga ko bi izvršavao naše želje kako bi nam život na zemlji bio ugodniji i lakši.

Isus je jasan da će slijeđenje njega izazvati ozbiljne podjele u porodicama (Marko 13:12-13; Matej 10:35-36). On dodaje: „Ko oca ili majku voli više nego mene, nije me dostojan. Ko sina ili kćer voli više nego mene, nije me dostojan.“ (Matej 10:37) Isusova poenta je izazovna, ali ključna. Mnogi hrišćani moraju birati između slijeđenja Isusa i održavanja mira u svojoj porodici. Isus razumije kakav je to osjećaj (Jevrejima 4:15). On uči kako treba da poštujemo svoje roditelje (Matej 19:19; Marko 7:9-13). Ali čak i on mora da bira: između toga da krene putem koji Bog postavlja pred njega ili da uradi ono što njegova porodica želi.

Kao što Isus redefiniše porodicu, on redefiniše vjersku zajednicu. Isusova istinska porodica sastoji se od onih koji vrše Božju volju. Iako mnogima ovo može zaparati uši, to je sa aspekta spasenja potpuno logično. Biološka porodica je važna ali nas ni na koji način ne može spasti. Štaviše, vrlo je čest slučaj da se bliska rodbina ideološki vrlo razilazi, po sklonostima i mentalitetu. S druge strane, pripadnost Božjoj porodici ključno je za spasenje od grijeha i smrti koji obesmišljavaju sve što radimo na zemlji pa čak i porodične prednosti. Kada je Bog prvi, porodicu ne obožavamo niti joj slijepo povlađujemo, već je volimo odgovorno i prema istini. Vječno ima prednost nad prolaznim – nije razumno sačuvati privremenu sigurnost i privilegije po cijenu vječnog života (Matej 16:25–26). Biti Hristov učenik ne znači slušati ga samo kada nam to odgovara, već ostati mu vjeran i kada njegova učenja zahtijevaju odricanje, promjenu ili suprotstavljanje vlastitim interesima.

Na kraju, nakon uskrsenja, barem dva Isusova brata će ga prihvatiti kao svog Spasitelja. Jakov je napisao jednu poslanicu Novog saveza u svoje ime i postao vođa skupštine u Jerusalimu. Juda, autor jedne poslanice koja nosi njegovo ime, takođe je postao vjernik. Oni i Marija će biti s učenicima na Pedesetnicu (Djela 1:14).

10. Susret sa Samarićankom i iscjeljenje „na daljinu“

„Kad je Gospod saznao da su fariseji čuli kako Isus stvara i krštava više učenika nego Jovan – iako nije krštavao sam Isus, nego njegovi učenici – napustio je Judeju i opet otišao u Galileju.“ (Jovan 4:1-3)

Jedna od tema koje se ponavljaju u jevanđelju po Jovanu je Božji raspored. Isus je uvijek svjestan Božjeg planiranog vremena. To utiče na to koliko je on javan sa svojim čudima (Jovan 2:9), kako želi da drugi govore o njemu (Matej 17:9), pa čak i gdje provodi svoje vrijeme.

Ako su neobični nastupi Jovana Krstitelja i veliki broj krštenih ljudi bili dovoljni da privuku istragu fariseja, Isusova služba je sigurno učinila isto. Isus je već premašio taj nivo uspjeha.

Drugi stih jasno pokazuje da Isus nije lično obavljao krštenja. U ranoj zajednici, nažalost, ko je koga krstio brzo je postalo predmet rasprave (1. Korinćanima 1:12-15). Ako je krštenje od strane Pavla ljudima dalo izgovor da se hvale, zamislite potencijalne probleme ako bi neko mogao tvrditi da je kršten od samog Hrista! Najvjerovatnije je to razlog zašto je Isus prepustio krštavanje svojim učenicima. Ovi odlomci takođe naglašavaju ideju da krštenje kao fizički čin nije uslov za spasenje (1. Korinćanima 1:17).

Dakle, u ovom slučaju, pažnja fariseja mogla je dovesti do sukoba. Uskoro će doći trenutak da se Isus počne suprotstavljati lokalnim vjerskim vođama (Jovan 5:18-19), ali ne još. Vrijeme nije pravo, barem ne u tom trenutku, pa je Isus odlučio da se vrati natrag u Galileju.

Ovo je posebno zanimljiv izbor, jer 4. stih ukazuje na to da je Isus „morao“ proći kroz Samariju. Što se tiče geografije, postoje putevi u Galileju iz Jerusalima koji ne prolaze kroz Samariju. Tipičniji izbor za jevrejske putnike bio je da putuju na sjever tek nakon što pređu na istok preko rijeke Jordan, u potpunosti izbjegavajući omražene Samarićane. Činjenica da je Isus „morao“ krenuti ovim putem još je jedan znak njegove predanosti svojoj misiji i Božjoj volji.

Samarićani su bili napola Jevreji i napola pagani, i etnički i vjerski. To ih je učinilo nečistim, omraženim izopštenicima u očima običnog Izraelca (Jovan 4:9). Zašto bi Isus bio obavezan da prođe kroz ovu regiju, ako su postojale druge mogućnosti? Ukratko, Isus nije samo podložan Božjem vremenu, već i Njegovoj volji.

„Tako je došao u samarijski grad koji se zove Sihar, blizu polja koje je Jakov dao svom sinu Josifu.“ (Jovan 4:5)

Postanje 33:18-20 objašnjava kako je Jakov stekao ovaj komad zemlje. Nakon što se ponovo ujedinio sa svojim otuđenim bratom Isavom, Jakov traži zemljište za izgradnju naselja. Pronašao je i kupio ga od Aramovih sinova. Jakova je Bog preimenovao u „Izrael“ i postao je patrijarh i jevrejskog i samarićanskog naroda (Postanje

32:28). Kasnije, u Postanju 48:21-22, Izrael (Jakov) će dati ovaj komad zemlje svom sinu Josifu (Jošua 24:32).

Isus, umoran, dolazi na Jakovljev bunar oko podne. Jovan koristi isti vremenski sistem kao i druga jevanđelja, koja dan počinju u 6h ujutro. Ovo je vruće i dosadno doba dana za nošenje vode.

Nezgodan sat, zapravo, dio je pozadine ove priče. To nam daje neke naznake o tome da Samarićanka razgovara s Isusom u sledećim stihovima. Ona ne samo da dolazi sama, ona dolazi u jedno od najgorih doba dana po vodu. S obzirom na njen nemoralan način života (Jovan 4:18), druge žene u gradu vjerovatno su izbjegavale njeno društvo. Morala je da crpi vodu sama i u manje idealnim satima.

Kad je žena došla na bunar, Isusov zahtjev da mu dâ da pije bio je iznenađujući iz nekoliko razloga. Prije svega, u to doba muškarci i žene obično nisu razgovarali jedni s drugima u javnosti – posebno ako nisu bili u braku ili u srodstvu. Ovo je još više bio slučaj kada već nisu imali neka znanja jedno o drugom. Drugo, dotična žena je bila Samarićanka. Većina Jevreja je mrzila Samarićane. U stvari, rabinski zakon je proglasio da su žene Samarićanke neprestano nečiste. Interakcija s njom, posebno na način koji bi uključivao kontakt i korišćenje istog pribora, bila bi nezamisliva za tipičnog rabina. Kao što će žena primijetiti u stihu 9, Jevreji su obično odbijali čak i najmanji kontakt sa Samarićanima.

S obzirom na to da ova žena nije poznavala Isusa, a bili su potpuno sami jer su učenici u međuvremenu otišli u grad po nabavku hrane i pića (Jovan 4:8), možda je bila nervozna. Možda se pitala koje su njegove namjere i zašto pokušava razgovarati s njom. Sa društvenog stanovišta, nije bilo očiglednih razloga zašto bi on to želio.

Ovaj odlomak je vjerovatno tačni sažetak razgovora, a ne zapis od riječi do riječi. Pošto su Isus i žena bili sami, sadržaj razgovora je vjerovatno kasnije ispričan učenicima, uključujući Jovana.

Samarićane su Jevreji uglavnom mrzili zbog toga što su bili religijski i etnički „mješanci“. Muškarci i žene koji nisu bili u srodstvu obično nisu razgovarali jedni s drugima u javnosti. A Jevreji nikada ne bi pomislili da dijele pribor sa „nečistim“ Samarićaninom. Stoga bi ovoj ženi sve u vezi sa Isusovim zahtjevom bilo sumnjivo. Budući da je sama, vjerovatno se ne bi približila gomili čudnih muškaraca. Ali učenici su otišli, a Isus je možda sjedio na mjestu koje nije mogla vidjeti dok nije bila blizu.

Znajući sve ovo, lakše je zamisliti nervozu u njenom pitanju. Neki prevodi 9. stiha uključuju komentar da Jevreji nemaju „poslove“ sa Samarićanima kao dio njenog odgovora. Drugi tu izjavu tretiraju kao zasebnu primjedbu. Jovan često objašnjava kulturološke ideje u ovom jevanđelju, tako da je moguće i jedno i drugo. Bez obzira da li je žena to rekla naglas ili ne, to se svakako podrazumijevalo.

Jedan od osnovnih principa uključenih u evangelizaciju je ideja „osjećanja potrebe“. Ukratko, osoba ne može djelovati da ispravi problem za koji ne zna da ima! Isus u 10. stihu uvodi ženu u činjenicu da ima duhovnu žeđ koju treba zadovoljiti. Kasnije u razgovoru, Isus će biti daleko direktniji o ženinom grijehu (Jovan 4:16-18).

Njegov odgovor gotovo sigurno nije bio ono što je žena očekivala da čuje. Zanimljivo je da su neki njeni odgovori tokom ostatka razgovora oštri i duhoviti, čak i sarkastični. Isusovo držanje je vjerovatno pomoglo da se smiri, čak i ako još uvijek nije bila sigurna ko je on, ili o čemu govori.

Isus će se kasnije u ovom jevanđelju ponovo osvrnuti na ideju „žive vode“ (Jovan 7:38-39). U oba konteksta, ovo je slika koja ukazuje na duhovno zadovoljavanje žeđi kroz povezivanje sa Izvorom života.

Samarićanka je imala i određeni nivo hrabrosti i određenu količinu duhovitosti. Njen odgovor sugeriše nešto vrlo slično Nikodimovom odgovoru na Isusov u Jovanu 3:3-4. Tamo je Nikodim shvatio da u Isusovom komentaru postoji simbolika, ali je nije u potpunosti razumio. Ovdje se čini da žena prepoznaje da Isus govori o nečemu drugom osim o doslovnoj vodi. Kao što će 12. stih pokazati, ona takođe prepoznaje da, šta god Isus mislio, on iznosi neku vrstu velike tvrdnje o sebi.

Ovaj komentar nas takođe podsjeća na dvije greške koje ljudi obično čine kada se suoče s duhovnim istinama. Jedna je pretpostaviti fizičku, svjetovnu interpretaciju duhovne tačke. Ovo je česta greška koju čine fariseji dok raspravljaju s Isusom u kasnijim poglavljima. Druga greška je reagovanje sa nevjericom, umjesto direktnog traženja više informacija. Odgovor žene sugeriše da ona zna da Isus ima na umu neko drugo značenje. Pa ipak, gledajući ostatak njenih komentara u 12. stihu, izgleda da je prezirna. Ona zapravo ne traži odgovor, barem ne još. Ovo pomaže da se objasni zašto joj Isus odgovara kao što to čini u stihovima 17 i 18, razotkrivajući njen grijeh.

I njen nastavak odgovora u 12. stihu pokazuje da je više fokusirana na odbacivanje Isusa nego na to da ga stvarno sasluša u ovom trenutku. Pitanje je ovdje gotovo sigurno sarkastično. Ne samo da je Jakov poštovana figura, već je samo pravljenje bunara bio težak zadatak. U tom kraju bunari su se morali kopati prilično duboko da bi se pronašla voda. Ova konkretna lokacija, kako je opisano u Postanju 33:18-20 i Postanju 48:21-22, jedan je od najdubljih bunara u cijeloj regiji. Umjesto da jednostavno pita Isusa, „šta to znači“, ona na njegovu čudnu primjedbu odgovara nekom vlastitom ironijom, uključujući sarkastično odbacivanje.

Isus kreće sa raspakovanjem koncepta „vode života“. On počinje objašnjavajući razliku između doslovne vode iz bunara, što znači fizički svijet, i žive vode, što je aluzija na rad Duha svetoga. Ovo je koncept kojem će se Isus vratiti, na mnogo javniji način, kasnije u ovom jevanđelju (Jovan 7:38-39).

Da bi dobila bukvalnu vodu iz bunara, osoba mora spustiti kantu, a zatim podići punu posudu. Ovo se mora ponavljati onoliko često koliko je potrebno da biste dobili više vode.

Koliko god se trudili, zemaljske stvari nikada neće zadovoljiti prirodnu ljudsku čežnju za Bogom. Ljudska priroda na kraju je nezadovoljna materijalnim stvarima. Tražimo tu vrstu „vode“ jer pokušavamo utažiti svoju duhovnu žeđ. Samo obnovljeni odnos s Bogom, kroz spasenje u Hristu, može riješiti taj problem.

Voda koju Isus obećava postaće trajni izvor u čovjeku. Prilično direktno, Isus

ističe da se spasenje ne postiže niti zadržava djelima. Zapravo, Isus suprotstavlja prirodu spasenja s prirodom ljudskih napora. Jedan je privremen i zahtijeva rad. Drugi je vječan i dobija se samo kao dar. Dva puta, zapravo, Isus se poziva na ovu „živu vodu“ kao nešto što će on dati. Ovo nije nešto što bi osoba mogla sama izvući, čak i kada bi to htjela.

Većina stvari za kojima težimo na zemlji su pokušaji da ispunimo prirodnu ljudsku čežnju za Bogom. Ljudska srca su nemirna i zato je zemaljska voda samo privremeno rješenje. Materijalne stvari nikada ne mogu zamijeniti vezu. Naša krajnja svrha kao stvorenih bića je da poznajemo, služimo i obožavamo našeg Stvoritelja. To povezivanje donosi vječni život.

Gledajući istoriju Samarićanke, čini se da je tražila utjehu u vezama (Jovan 4:17-18). Nažalost, ta potraga ju je dovela do toga da živi nemoralnim i nezadovoljavajućim životom.

Žena sada traži od Isusa da joj dâ vodu o kojoj je govorio. Isusov odgovor u 16. stihu je od ključne važnosti za razumijevanje iz dva razloga. Prvo, iako ona traži „živu vodu“, Isus u početku odbija njen zahtjev. Budući da ne razumije o čemu on govori, ona zapravo nije spremna za to (Matej 13:20-21). Jevanđelje još ne bi moglo pustiti korijenje u njoj.

Drugo, Isusov odgovor u sledeća tri stiha privući će svaki dio pažnje Samarićanke.

U kontekstu jevanđelja, i ove konkretne žene, njeno srce je i dalje otvrdnuto i nije otvoreno za duhovnu istinu. Kako čovjek može učiniti tvrdu zemlju prikladnijom za sjeme? Razbijanjem. Na saosjećajan, ali veoma snažan način, Isus se sprema da razbije tvrdo tlo srca ove žene, ukazujući na njen grijeh.

Ovo počinje postavljanjem mnogo „tipičnijeg“ pitanja za to vrijeme i kulturu. Muškarci i žene koji nisu u srodstvu rijetko su govorili u javnosti, tako da ako je Isus želio da ima više interakcije sa ženom, bilo bi logično da on zahtijeva da njen muž bude prisutan.

Dakle, Hrist ima dva razloga da postavi ovo pitanje. Prvo je izložiti ženu njenom vlastitom grijehu, učiniti je svjesnom svoje potrebe. Drugi je da istakne da, uprkos tome što zna za njen grijeh, Bog i dalje traži ljude poput nje.

Kao što se vidi u prethodnim stihovima, Samarićanka djeluje oštra. Ona odgovara na Isusa s određenom dozom uvida (Jovan 4:11-12), i barem naznakom sarkazma (Jovan 4:15). Njena sledeća primjedba, u 17. stihu, njen je najoštriji odgovor u čitavom razgovoru. Šalila se ili ne, čini se da osjeća da je bolje ne lagati, ne ovom čovjeku.

Njen odgovor Isusu je najkraći od njenih odgovora u priči. Uprkos tome, ona pazi da svoj odgovor formuliše nejasnim i neodređenim terminima. Ona jednostavno poriče da ima muža. Isus će sam ispuniti ostale detalje.

Isus joj kaže da je imala pet muževa. U drugim kontekstima, ovo bi moglo izgledati kao grub opis ženinog grijeha. Isusove riječi su „u četiri oka“, direktne i stvarne. I, jasno je da su upućene kao odgovor na njenu pažljivo sročenu tvrdnju da nema

muža. Umjesto da dalje postavlja pitanje, Isus jednostavno govori ženi ono što on već zna: da je živjela i živi nemoralnim životom.

Hristova motivacija za ovo je osnovni princip evangelizacije. Oni koji ne znaju da imaju potrebu ne mogu odgovoriti na tu potrebu. Isus je već objasnio razliku između doslovne vode i „žive vode“. Sada, on otkriva činjenicu da je ova žena grešnica. Matej 13:20-21 spominje da „sjeme“ jevanđelja ne može zaživjeti u srcu napravljenom od stvrdnute „zemlje“. Suočavanje osobe s njenim specifičnim grijesima jedan je od načina da se ona natjera da shvati svoju potrebu za Spasiteljem i da se razbije to tlo.

Dijalog ovdje se čita kao sažetak, a ne kao transkript od riječi do riječi. Moguće je da je Isus opisao dodatne specifične detalje o njenoj prošlosti. S obzirom na ono što žena govori drugim Samarićanima – da je Isus znao „sve“ što je učinila – ovo je vjerovatno. Pa ipak, Isus spominje ove grijehe ne samo da bi je posramio, ili čak „samo“ da bi je natjerao da shvati svoj vlastiti grijeh. Činjenica da Isus ne samo da zna da žena živi u grijehu, već zna i specifične detalje njenog grijeha, ključna je za razumijevanje ostatka razgovora.

Isus takođe stavlja u kontekst svoju nadolazeću izjavu o onima koje Bog traži. Isus je tražio ovaj razgovor, iako je znao da je ona bila nemoralna, prognana Samarićanka. Bog traži grešnike, iako tačno zna koliko su oni zapravo izopačeni. Kada Isus kaže da Bog „traži takve ljude“, to uključuje i ovu ženu, koja je bila izopštenik među izopštenicima.

Ali ova Samarićanka je pronicljiva i pametna osoba. Već je pokazala određenu intuiciju u odgovoru na Isusove ranije izjave. Kada Isus govori o njenom grijehu, ona priznaje njegov proročki uvid u stvari koje se drugačije ne bi mogle znati – a zatim odmah pokušava da ga odvrati religijskom dilemom. I to ne bilo kakvom dilemom, već konkretno nepomirljivim sukobom Jevreja i Samarićana. Ovo nije odgovor budale, niti nekoga ko se bori za riječi.

Ali opet, ovo nije odgovor osobe koja traži istinu. Pokušaj skretanja teme ima za cilj da odvrati Isusa od njenih ličnih problema, ka nečemu potpuno nepovezanom. To je put, ili izjava, koja nema nikakvu neposrednu svrhu osim skretanja pažnje sa trenutne teme. Oni koji učestvuju u evangelizaciji vide ovu taktiku prilično često. Umjesto da raspravljaju o jednom jedinom pitanju, neki nevjernici će pokušati pobjeći kroz sve vrste zečjih rupa, tražeći bijeg od „goruće“ tačke.

U ovom slučaju, pokušaj odvraćanja pažnje uključuje klasični spor između Jevreja i Samarićana. Samarićanima nije bilo dozvoljeno da dođu u hram u Jerusalimu. Njihova religija je učila da se pravo bogosluženje može vršiti samo na obližnjoj gori Gerizim. Iako je samo pitanje možda bilo vrijedno truda, ono nije relevantno za ono o čemu Isus i žena razgovaraju u tom trenutku.

Isusov odgovor će se oslanjati na njegovu prethodnu izjavu o ženinom grijehu, kao i na odbijanje njenog pokušaja ometanja. Umjesto da joj dopusti da izbjegne problem, Isus će pokazati kako treba da se suoči s njim.

Umjesto da uhvati mamac, Isus jednostavno odbacuje pitanje. Pitanje jednostavno nije važno kao dio razgovora koji oni vode. Umjesto da juri za lažnim tragom, Isus nastavlja da objašnjava jevanđelje. Ženino pitanje se vrti oko odgovarajuće lokacije za bogosluženje. Jevreji su bogoslužili samo u hramu. Samarićani su bogoslužili samo na gori Gerizim. Isus objašnjava da, kada se njegova misija završi, to bogosluženje neće biti ograničeno ni na jedno mjesto na zemlji. Ovo bi bilo jednako kontroverzno za Jevreje, koji su pridavali veliki značaj fizičkom hramu.

Ipak, narod Izraela je bio Božji izabrani narod. Ovo je bila linija koju je Bog izabrao da proizvede Mesiju (Rimljanima 9:4-5). Istine Božjih proroka došle su kroz ovaj narod. Njima su „povjerene Božje svete objave" (Rimljanima 3:2). U tom smislu je „spasenje od Judejaca" (Jovan 4:22), a ne od nekog drugog naroda. Drugi ljudi, kao što su Samarićani, nisu dobili ovaj puni nivo otkrivenja. Oni nisu „poznavali" Boga kao Izraelci. To ih nije ostavilo nesposobnim da znaju bilo šta o Bogu, ali je značilo da postoji granica onoga što mogu razumjeti.

Isus je u procesu ispravljanja koncepta Boga Samarićanke. Za razliku od Nikodima, ova žena je bila neobrazovana, siromašna, nepoštovana, prognana i živjela je u grijehu. Ali ne i teološki potpuno neupućena. Znanje o Bogu bilo je najvažnije i najosnovnije znanje svima. Isusova poenta je da oni koji obožavaju Boga u duhu i istini su Njegovi: On želi da ga ti ljudi obožavaju. Ovo će biti nevjerovatno uzbudljiva poruka za ženu koju je svijet odbacio na stranu. Stihovi 23 i 24 će ovu novu perspektivu jasno izraziti.

Ova dionica pokazuje kako je Isusov život na zemlji trebao dovršiti stara, nesavršena i privremena sredstva za pomirenje s Bogom. Isus je došao kao stvarna žrtva za grijeh (Jovan 1:29), zamijenivši stare načine tipskog pomirenja (Jovan 2:6-9): njegovo tijelo je novi hram (Jovan 2:19-21), preko njega dolazi novorođenje (Jovan 3:1-7), nova i živa voda (Jovan 4:11).

„Ali dolazi čas, i već je tu, kada će pravi bogoslužitelji služiti Ocu u duhu i istini, jer i Otac traži takve bogoslužitelje." (Jovan 4:23)

Ovaj stih je ključan iz dva razloga. Prvo, ovo je dio Isusove ispravke o značenju bogosluženja. Samarićanka je pokušala da odvrati Isusa od svog grijeha, tražeći od njega da razriješi stari vjerski spor. Bilo je pitanje gdje treba da se vrši pravilno bogosluženje: gora Gerizim ili jerusalimski hram? Umjesto da proguta mamac, Isus pojašnjava da „pravo" obožavanje Boga nije vezano za lokaciju, već za namjeru nečijeg srca i spremnost da služi u istini. Bogu se ne može služiti u lažima bilo koje vrste.

Boga ne zahtijeva da neko bude Jevrej, ili Samarićanin, ili u hramu, ili na gori. Umjesto toga, pravo obožavanje zahtijeva duh i istinu, a Bog traži one koji ga žele na ovaj način.

Isus kaže da je Bog „duh". To ne znači da Bog nije doslovno biće. Bog nije jednostavno složenije fizičko biće, ili ograničeno stvorenje. Drugim riječima, Bog nije ograničen na to da vidi, čuje ili da bude na jednoj lokaciji, kao lažni bogovi većine religija. Ovo takođe pomaže da se Postanje 1:26 zadrži u kontekstu. Činjenica da je

čovjek stvoren po Božjem obličju znači da imamo određenu fizičku sličnost s Njim. Ali takođe dijelimo Njegovu moralnu i racionalnu prirodu.

Ovo je takođe važno za ono što govori o Samarićanki. Živjela je duboko nemoralnim načinom života, tako da se čini da je bila odbačena, čak i među izopštenim Samarićanima. Nikodim, obrazovani i moćni farisej, trebao je biti ponižen da bi se otvorio Bogu (Jovan 3:9-12). Ova žena treba da zna da je tražena, voljena i cijenjena. Kao i uvijek, Isus se susreće sa svakom osobom u tačnom trenutku kada joj treba.

Samarićanka je pokušavala utažiti svoju duhovnu žeđ nizom propalih veza. Isprva nije razumjela šta je Isus mislio pod izvorom žive vode, koji više ne ostavlja žeđ. Na osnovu onoga što kaže u sledećem stihu, čini se da joj postaje jasno o čemu Isus zaista govori.

U 25. stihu ona još jednom postavlja pitanje koje otkriva oštar um. Isus je upravo otkrio svoje znanje o cijeloj njenoj prošlosti i duboko znanje o duhovnim stvarima. Očigledno je čula nekoliko stvari o Obećanom, ali ne želi direktno pitati Isusa da li je to on. Ona vješto iznosi ideju o Mesiji da vidi kako će Isus odgovoriti. Takođe naglašava da se očekuje kako će Mesija sve razjasniti.

Isus jednostavno sebe obznanjuje kao Mesiju. Kao i sa Nikodimom, Isus je prešao direktno na potrebe osobe s kojom je razgovarao. Nakon što ju je natjerao da prizna svoju potrebu i svoj grijeh, pružio joj je ono što je prethodno obećao: vodu vječnog života. To je, naravno, bio sam Hristos (Jovan 7:37-38).

U međuvremenu, učenici koji su pošli u grad da kupe hranu sada se vraćaju. Prizor koji zatiču je neugodan za učenike. Ovi ljudi su Hristovi učenici i poznaju ga bolje od bilo koga drugog. Pa ipak, nikome nisu rekli o Isusu. Nisu doveli ni jednu osobu da se sretne s Isusom. Nekoliko stihova dalje, veliki broj Samarićana iz grada će doći da ga vidi. Ali će ih dovesti žena sa grešnom reputacijom kod svih ljudi. To čini Isusov opis Božjeg djela još gorljivijim.

Učenici se čude šta Isus ima s ovom ženom. U odbranu učenika, oni su još vrlo rano u svojim putovanjima s Isusom. Njihova jevrejska kultura prezirala je Samarićane. A Isus im još nije dao nalog da šire jevanđelje drugima. Stih 27 takođe pokazuje neposredni utisak koji je Isus ostavio na svoje učenike. Čak i ovako rano u svojim zajedničkim putovanjima, oni ne dovode otvoreno u pitanje njegove postupke. Gotovo svaki detalj prethodnog odlomka bio je protiv kulturnih normi. Isus je razgovarao sa ženom, takođe Samarićankom, na način koji je njegova kultura smatrala neprikladnim. Ali učenici već poznaju Isusa dovoljno dobro da vjeruju da on mora imati dobar razlog za ono što čini.

Žena je došla na bunar samo da uzme vodu. To nije bio lak posao u to doba. Ali njena želja da drugima ispriča o Isusu očito je ključala. To što je ostavila posudu za vodu ne samo da je značilo da je zaboravila svoj posao, već je za sobom ostavila i vrijedan komad vlastite imovine.

Ona je ispričala ljudima o svom iskustvu. Zanimljivo je da je, bez obzira na društvenu neugodnost koju je imala zbog svojih prošlih grijeha, prevazišla taj problem.

Umjesto toga, ona koristi svoju prošlost kao razlog da ljudi slušaju Isusa: on zna sve te stvari koje sam uradila! Možda je to Mesija?

To je, u stvari, mogao biti jedan od razloga da neki od muškaraca dođu i razgovaraju s Isusom. Žena sa njenom reputacijom možda je imala „veze“ s muškarcima koji bi radije prećutali takve stvari.

Činjenica da su stanovnici grada na putu da vide Isusa pomaže da se razjasni značenje njegovih riječi u ovom odlomku. U 35. stihu, Isus će reći svojim učenicima da pogledaju – da „podignu oči svoje“ – na polja žetve. Najvjerovatnije, on je ukazivao na gomilu koja se približavala iz samarićanskog grada.

Ovaj događaj je moćna lekcija za učenike. Njihova prava svrha u Hristu, nije u fizičkim stvarima. Radi se o dovođenju drugih do znanja o Mesiji. Odgovor građana je prvi dio te lekcije.

Drugi će doći mnogo kasnije. Kada Isus ostavi svoje apostole da bi se vratio na Nebo, nakon svog uskrsnuća, reći će im da budu njegovi „svjedoci u Jerusalimu i po svoj Judeji i Samariji, i do kraja zemlje“. U Jovanovim poglavljima 2, 3 i 4, Isus je učinio upravo to. Putovao je iz Jerusalima u Judeju i u Samariju. Ovdje će ga samarićanski narod proglasiti Spasiteljem cijelog svijeta (Jovan 4:42). Ovo naglašava svrhu učeništva i evangelizacije: podučavanje drugih o Hristu, kako bi oni mogli otići i učiniti isto.

Naravno, kada su se učenici vratili, njihova primarna briga bila je da se pobrinu da Isusova glad i žeđ budu zbrinuti. Činjenica da ovaj stih kaže da su podsticali Isusa da jede sugeriše da on nije prihvatao hranu koju su mu ponudili. Isus, kao što je uobičajeno, koristi priliku da svakodnevni događaj pretvori u duboku duhovnu lekciju. Sasvim je moguće da je čekao događaje opisane u stihovima 39-42, kako bi svoju nadolazeću lekciju učinio još smislenijim.

Isusove precizne primjedbe uvijek imaju za cilj da dopuste ljudima da otkriju svoja vlastita srca. Način na koji ljudi odgovaraju na Isusova pitanja pokazuje njihov nivo duhovnog znanja, interesovanje za istinu i tako dalje. U ovom slučaju, Isus je odbijao hranu od učenika već neko vrijeme. Njegovo spominjanje „druge“ hrane, što nije iznenađujuće, njegovi sledbenici potpuno pogrešno tumače, kao što pokazuje 33. stih.

Sveto pismo pokazuje da je Isus majstor u postavljanju pitanja koja otkrivaju mnogo o onima koji odgovaraju. Neke od Hristovih izjava su nejasne, druge su provokativne. U svim slučajevima, način na koji ljudi reaguju na Isusove primjedbe objašnjava više o njihovoj namjeri nego bilo šta drugo. Na nesreću učenika, oni su još u ranoj fazi putovanja s Isusom, pa se još uvijek lako zbune kada se razgovor pretvori u pouku.

Jedan od razloga za zbunjenost učenika bio bi upravo teritorija na kojoj su se nalazili. Jevreji su obično izbjegavali Samarićane i Samariju. To je zato što su Samarićani smatrani nečistima. Ne bi bilo razloga da se misli da su drugi Jevreji u blizini. I normalna praksa je bila da Jevreji odbijaju da koriste isti pribor kao Samarićani. Da

je Isus govorio o fizičkoj hrani, bila bi misterija odakle ili od koga ju je dobio.

Duhovno govoreći, „hrana“ našeg duha je volja Božja. Isus je bio umoran od dugog putovanja. Pa ipak, jednostavno praćenje Božje volje dalo mu je duhovni podsticaj.

Ovo ima smisla kada razmatramo ideju Boga kao Stvoritelja. Ako smo stvoreni za neku svrhu, a ta svrha je Božja volja, onda ima smisla da se najbolje osjećamo kada tu svrhu ostvarujemo. Isus je citirao Ponovljeni zakon 8:3 kada je bio iskušavan od Sotone (Matej 4. poglavlje). Njegov komentar je tada bio da „čovjek ne živi samo o hljebu, nego o svakoj objavi koja dolazi iz usta Božjih“. U našim životima postoji više od jednostavnog održavanja fizičkog tijela u radu; mi imamo svrhu izvan ovog svijeta. Ne možemo se osjećati „ispravno“ osim ako ne živimo u tu svrhu. Ne možemo a da se ne osjećamo osvježeno kada smo napredovali u ime Onoga koji nas je stvorio.

Isus jasno naglašava da „vrši volju onoga koji ga je poslao i da dovršava njegovo djelo“. Ovo nam otkriva važnu istinu koja se na mnogo mjesta ponavlja u jevanđeljima: Isus je poslat od Boga i podređen Božjoj volji. Isus nije „kolega“ Bogu ili još jedan ravnopravni Bog kao što tvrdi antibiblijska dogma o trojstvu.

Isus nastavlja analogiju upoređujući djelo evangelizacije s radom sakupljanja usjeva. Izraz koji Isus koristi na početku ovog stiha možda je bila lokalna poslovica. Iskusni farmeri su mogli da pogledaju sezonu i da znaju koliko je daleko vrijeme žetve. Ti isti farmeri mogli bi pogledati svoja polja da prepoznaju pravo vrijeme za unošenje usjeva. Učenici takođe treba da imaju sposobnost da prepoznaju pravo vrijeme za duhovnu sjetvu i žetvu.

Pa ipak, primarna radost je za one koji žanju – one koji donose gotovu robu. Duhovno, oni koji sade sjeme jevanđelja nisu uvijek isti ljudi koji vide kako to sjeme pušta korijenje i raste. U stvari, češće nego ne, ljudi bivaju vođeni Hristu nakon što jedna osoba posadi sjeme, druga osoba ga „zaliva“, a treća osoba pomogne osobi da izrazi istinski spasonosnu vjeru. Ali radost na kraju je zajednička.

Ovo bi trebalo da bude i ohrabrujuće i izazovno za vjernike. Naši napori da posadimo jevanđelje nikada nisu uzaludni: drugi bi mogli završiti ono što smo mi započeli. I, treba da budemo osjetljivi prema onima koji su „zasijani“ jevanđeljem, tako da možemo iskoristiti prilike da ih vodimo Hristu.

Isus je napravio poređenje između polja spremnih za žetvu i gomile Samarićana koja se približava. Ovi konkretni muškarci se približavaju zahvaljujući svjedočanstvu žene Samarićanke. Postoji dobar razlog da se misli da su ti ljudi čuli nešto o jevanđelju od drugih. Drugim riječima, ovo je polje koje je zasijano i samo treba da se požnje. Učenici nisu poučavali Samarićane o Mesiji, i sigurno nisu nikoga doveli da se sretne s Isusom.

Zato ih Isus podsjeća da njihov zadatak: „žanje“ se radi neba, ne kao nešto za što su oni sami radili. Drugi su uradili posao do ove tačke, ali sada je odgovornost na učenicima da završe.

„Mnogi Samarićani iz onog grada povjerovali su u njega zbog riječi žene koja je

posvjedočila: 'On mi je rekao sve što sam učinila.'" (Jovan 4:39)

Ovo je zanimljiv stih iz nekoliko razloga. Prije svega, u to vrijeme i na tom mjestu iskaz jedne žene smatran je nepouzdanim. Žene su mogle svjedočiti na sudu samo ako su tri ili četiri od njih bile svjedokinje istog događaja. Pa ipak, riječ jedne žene je dovela ove Samarićane da upoznaju Isusa. Strogo govoreći, ovaj stih ne govori da su ljudi iz grada spašeni zbog ženine priče. Umjesto toga, njena priča ih je dovela do susreta s Isusom, što je rezultiralo njihovim vjerovanjem i spasenjem.

Druga zanimljiva stvar je da se posebno spominje Isusovo opsežno znanje. U tom mjestu i vremenu, žensko mišljenje bi u normalnim okolnostima moglo biti besmisleno. Međutim, ova konkretna žena je mogla imati manje nego časne veze s drugim muškarcima u gradu. Kada je rekla da je Isus znao „sve" što je učinila, to bi neke ljude moglo učiniti dovoljno nervoznima da krenu u istragu.

Ovo je također odličan primjer zašto napori evangelizacije nikada nisu uzaludni. Ne postoji takva stvar kao osoba koja je predaleko otišla, previše grešna ili previše nevažna da bi se s njom dijelilo jevanđelje. Ponizna, izopštena Samarićanka bila je toliko impresionirana Isusom da je izazvala preporod u svom gradu! Uticaj njenih akcija se i danas osjeća u hrišćanskom svijetu.

I, sada Isus ne samo da komunicira sa ovim ljudima, on na njihovu molbu ostaje nekoliko dana! Kako je Isus ostao s ljudima, imao je još više prilika da objavi jevanđelje. Šta god da su stanovnici grada mislili o Isusu, na osnovu tvrdnji Samarićanke, sada su imali ličnu potvrdu iz prve ruke. Oni su spoznali da je taj čovjek zaista Hristos, Spasitelj svijeta. Na osnovu 41. stiha, razumno je reći da je više ljudi došlo da čuje Isusa nakon što je bio pozvan u grad nego što je došlo na zahtjev žene. To ne mijenja slijed događaja: rekla je drugima, i to je preraslo u sve veći i veći događaj.

Neki od najuticajnijih ljudi u istoriji nisu slavna imena o kojima čitamo. Zaista, neki od najuticajnijih života na svijetu su oni za koje nikada nismo ni znali da postoje. Oni ne dobijaju zasluge koje imaju drugi, ali njihov uticaj je ono što čini dostignuća drugih ljudi mogućim. Srećom, Bog zna i nagradiće svaku osobu u skladu s tim (Matej 6:18).

Povratak u Galileju i iscjeljenje djeteta „na daljinu" u Kapernaumu

„Posle dva dana otišao je odande u Galileju." (Jovan 4:42)

Komentar u nastavku o nedostatku časti jednog proroka iz njegovog rodnog grada je nešto što je zabilježeno u drugim jevanđeljima (Marko 6:4; Luka 4:24). Čini se da je to sporedna napomena. Ali veza sa ovom pričom nije odmah jasna.

Isus putuje iz Samarije u Galileju, nakon što je proveo dva dana podučavajući Samarićane iz Sihara. Stih 43 spominje njegov odlazak, a stih 45 se odnosi na njegov dolazak. Ali čini se da predstojeći događaji ne ukazuju na veliko odbijanje. U stvari, stih 45 kaže da je bio dobrodošao. Kada Isus bude imao svoj sledeći sukob, to će biti sa farisejima u Jerusalimu, kao što je zapisano u Jovanu, 5. poglavlje. Sve ovo postavlja pitanje šta Jovan misli pod ovom primjedbom i zašto ju je uključio na ovo mjesto

u svom jevanđelju.

Galileja je regija, a ne određeni grad. Kana i Nazaret su dva grada u tom području. Budući da je Isus ranije bio pozvan na svadbu u Kani (Jovan 2:1-2), i tamo je učinio čudo (Jovan 2:11), logično je da će biti dobrodošao. Međutim, čini se da je Isus otišao u Kanu umjesto u Nazaret zbog nezainteresovanosti (Jovan 4:44). Njegova porodica i prijatelji iz djetinjstva nisu bili previše zainteresovani za njegovu poruku, pa je otišao negdje drugdje.

Isus dolazi u ovu posjetu nakon što je proveo neko vrijeme u Jerusalimu. Tamo, on ne samo da je očistio hram (Jovan 2:13-17), već je i privukao dosta pažnje svojim učenjima i djelima (Jovan 2:23). Putovanje u Jerusalim na razne praznike bilo je obavezno od svih sposobnih Jevreja iz tog kraja. Dakle, bilo bi mnogo ljudi iz Galileje u gradu da vide ove stvari koje je Isus radio.

Kapernaum je grad na rubu Galilejskog mora, oko 40 kilometara istočno od Kane. Da bi vijesti došle do Kapernauma, i da bi se neko vratio nazad, Isus je morao biti u Kani veći dio dana, ako ne i duže.

Biblija ne objašnjava tačno ko je čovjek koji traži pomoć u 46. stihu. Grčki ga spominje koristeći samo riječ *basilikos*, što implicira ideju plemića, dvorskog službenika ili druge politički povezane osobe. Možda je bio Jevrej ili ne-Jevrejin, ali tekst to ne precizira. Sve što znamo je da mu je sin bolestan; dolazak Isusu više nego vjerovatno nije prva stvar koju je pokušao učiniti za svoje dijete.

Čovjekov sin je bio u teškom stanju. Dakle, vjerovatno kao poslednji pokušaj, on je voljan doći moliti Isusa za iscjeljenje. Na ovaj ili onaj način, ovaj čovjek planira zamoliti Isusa za pomoć. Konkretno, želi da Isus dođe njegovom sinu kako bi ga izliječio. Međutim, Isus ima druge planove.

Isus kaže u množini: „vi ljudi“ želite znakove i čuda. Njegova kritika se ne odnosi samo na ovog čovjeka, već na opšti stav ljudi prema vjeri. Ovo je bio uobičajen problem u Isusovo vrijeme (Matej 16:1-4), a čest je i u naše.

Isusov pristup ovdje ima za cilj da pokaže razliku između „znanja“ i „vjere“. Biblijska vjera je zaista povjerenje – nije dovoljno znati nešto, treba se osloniti na to i djelovati u skladu s tim. Hrist je često davao komentare koji se u početku čine otvorenim, odbojnim ili čak bizarnim (Matej 15:26; Jovan 4:17-18; Jovan 6:51). Međutim, njegove primjedbe su uvijek imale svrhu. Uglavnom, ovo je trebalo navesti drugu osobu da otkrije svoje prave namjere. Isus postavlja duhovni izazov za ovog čovjeka: da li si mi zaista voljan vjerovati, a da ne vidiš dokaz, ili ne?

Isus iznosi teološku poentu (Jovan 4:48), ali čovjek nije u stanju da raspravlja. Njegovo dijete je skoro mrtvo, tako da sve što može da smisli jeste da natjera Isusa da se vrati u Kapernaum radi iscjeljenja. Isusova namjera u ovim izjavama nije da odbaci čovjekovu potrebu, već da ispita njegovu vjeru.

Biblijska „vjera“ nije samo mentalno znanje. To je čin povjerenja: odlučiti se osloniti na one stvari koje znamo uprkos stvarima koje ne znamo. Očigledno, ovaj čovjek je već imao određeni nivo vjerovanja – intelektualnog znanja – da Isus može

izliječiti njegovog sina. Ovo je možda bio poslednji, očajnički pokušaj kada su svi drugi ljekovi propali. Jasno je da se nada da Isus može nešto učiniti, inače ne bi došao čak do Kane. Pravo pitanje je koliko čovjek ima vjere u Hrista. Drugim riječima, nadati se i željeti da Isus može izliječiti nije isto što i vjera – povjerenje – da on može izliječiti, ili da će izliječiti. Stih 50 će pokazati da Isus direktno postavlja ovaj izazov čovjeku i očekuje njegov odgovor.

Zamoliti Isusa da učini čudo zahtijeva samo nadu. Gledanje Isusa kako čini čudo rezultira samo znanjem. „Vjera“, s druge strane, zahtijeva povjerenje. Od čovjeka se ne traži da pokaže slijepu vjeru. On već ima razloga vjerovati da Isus može izliječiti njegovog sina. Da nije imao prethodno znanje, nikada ne bi došao da vidi Isusa. Ono što Isus traži je povjerenje. Ako je dječak toliko blizu smrti, čovjek nema vremena za drugi put. Ili vjeruje da Isus može izliječiti njegovog sina, ili ne vjeruje. Odlazak bez Isusa pored njega zahtijevaće od čovjeka da vjeruje u Hristovu silu iscjeljenja i njegove riječi. To je ono što je prava, biblijska vjera.

Kako se ispostavilo, čovjek ima upravo takvu vjeru. On vjeruje, u svom umu, da Isus može izliječiti. Što je još važnije, on je spreman vjerovati Isusu da će ispuniti svoju riječ bez apsolutnog dokaza. I tako, on djeluje u vjeri i vraća se kući. To znači da je čovjek morao da čeka mučno dugo vremena da sazna da je Bog već udovoljio njegovom zahtjevu. On vjeruje Isusu i vidi da je njegova vjera nagrađena (Jovan 4:51-53).

Vrijeme ovog susreta pokazuje da je čovjekov zahtjev već uslišen, prije nego što je on to uopšte znao. Ovo je uobičajen aspekt našeg odnosa prema Bogu, koji se često zanemaruje. Postoje trenuci kada ne možemo vidjeti odgovore na naše molitve, ali to ne znači da ih Bog nije uslišio. U ovom slučaju, čovjek je prešao popriličan put prije nego što je dobio vijesti – sluge označavaju trenutak izlečenja kao „juče“ (Jovan 4:52). Za to vrijeme, iako on to nije znao, Bog je već uslišio njegovu molbu. Iako Biblija ne otkriva kako, razložno je pretpostaviti da su Božji anđeli odmah bili na djelu. To nam govori da je Isus „sinhronizovano“ sprovodio Božju volju, što je bio neoborivi dokaz o njegovoj stvarnoj povezanosti sa Ocem. Isusovo lično prisustvo nije bilo neophodno, jer on zapravo nije taj koji lično i „nezavisno“ (sam od sebe) nekog iscjeljuje – izvor je uvijek u Božjoj sili. Dakle, dječak je izliječen tačno kada je Isus izgovorio te riječi. Rezultat ovog iscjeljenja „na daljinu“ bilo je obraćenje i vjera u Hrista cijele te porodice.

Postoje dvije kritično važne primjene iscjeljenja službenikovog sina. Prvo, prava biblijska vjera zahtijeva „povjerenje“, a ne samo znanje ili nadu. Hrišćanska vjera nije slijepa vjera, niti se zasniva na apsolutnom dokazu. Umjesto toga, to je izbor da se oslonimo na ono što znamo, uprkos onome što ne znamo.

Drugo, ovaj događaj dokazuje da Bog može uslišiti naše molitve, a da nas ne obavijesti. Čovjekov sin je izliječen u trenutku kada je Isus izgovorio da će biti živ, ali je to saznao tek sledećeg dana. Jednostavno zato što nismo vidjeli dokaze Božjeg djela ne znači da On ništa nije učinio.

Kada se 54. stih odnosi na iscjeljenje službenikovog sina kao na „drugi znak“, važno je razumjeti u kojem kontekstu. Ovo je „drugi znak“ Jovanovog jevanđelja. Također se posebno spominje kao drugi znak koji je učinio Isus u Galileji. Prvi je bio na svadbi u Kani (Jovan 2:6-11), što je također bilo Isusovo prvo čudo. Između svadbe i iscjeljenja službenikovog sina, Isus je očigledno učinio mnoga druga čudesna djela. Jovan, dakle, ne tvrdi da su to jedina čuda koja je Isus učinio. Naprotiv, ova knjiga spominje da je Isus činio druga djela koja nisu posebno zabilježena (Jovan 20:30-31). Čini se da je Jovan imao posebnu percepciju o kakvoći „znakova“ koji potvrđuju Isusovo božansko poslanje.

11. Iscjeljenje gubavca i paralitičara

„Dok je bio u jednom gradu, pojavio se čovjek pun gube. Kad je ugledao Isusa, pao je ničice i zamolio ga: 'Gospode, ako hoćeš, možeš me očistiti.'" (Luka 5:12)

Isus se nalazi u Galileji dok se odvija služba na sjeveru. Paralelni izvještaji o ovom događaju nalaze se u Mateju 8:1-4 i Marku 1:40-45.

Lukin izvještaj o Isusu koji je izliječio čovjeka od gube fascinantan je iz nekoliko razloga, a oba su povezana s ovim stihom. Dok Matej kaže da je čovjek prišao Isusu kad je „sišao s gore" (Matej 8:1), a Marko ne pominje drugu lokaciju osim Galileje (Marko 1:39), Luka kaže da su u gradu.

Uzimajući u obzir stroge propise koje Mojsijev zakon stavlja na ljude s gubom, ovo zvuči čudno. Levitski zakonik 13:45-46 kaže: „Gubavac na kom je ta bolest neka nosi pocijepanu odjeću i neka ide gologlav. Neka pokrije usta i viče: 'Nečist, nečist!' Sve dane dok je bolest na njemu biće nečist. Nečist je. Neka živi odvojeno. Njegovo prebivalište neka bude izvan logora." Iako su neki drevni istoričari tvrdili da je Mojsije zabranio žrtvama gube ulazak u bilo koji grad, Talmud im je samo zabranio ulazak u gradove ograđene zidinama. Malo je podataka o tome koji su gradovi u Galileji, ako ih je bilo, bili ograđeni zidinama.

Druga bilješka jedinstvena za Luku je da je čovjek bio „pun gube". Luka kao ljekar (Kološanima 4:14) je bio precizniji u svom opisu zdravstvenih stanja. Da je ovo oblik gube danas poznat kao „Hansenova bolest", to bi značilo uznapredovalu, skoro smrtonosnu fazu. Oni koji pate od gube mogu imati rane i čireve na licu, rukama i tijelu. To bi rezultiralo velikom društvenom stigmom, kao i mnogo lične patnje.

Treća tačka u ovom stihu je zapisana u sva tri jevanđelja. Čovjek s gubom vjeruje da ga Isus može očistiti, ali nije siguran da li Isus to hoće. To ne znači da čovjek vjeruje da je Isus Mesija ili da može oprostiti njegove grijehe, već samo da Isus ima autoritet da ga izliječi. Isus mu odgovara na vrlo kontrakulturan način: On dotiče ovog nečistog čovjeka (Luka 5:13).

Isus iscjeljuje čovjeka fizički i također mu omogućava da se ponovo integriše u svoju porodicu, društvene grupe i vjersku praksu. Način na koji Isus liječi gubavca uključuje činjenje nečega društveno neprihvatljivog u toj kulturi: dodirivanje njega.

Postoji umjerena rasprava o tome da li ovaj čin Isusa čini obredno nečistim. Čini se da jednostavno čitanje Svetog pisma potvrđuje ideju da bi Isus mogao postati obredno nečist, kao i bilo ko drugi. Uprkos insistiranju mnogih naučnika na suprotnom, važno je napomenuti da je učinio Mariju nečistom prilikom svog rođenja (Levitska 12:2; 2:22).

Bez obzira da li je dodir učinio Isusa nečistim ili ne, događaj je još uvijek značajan. Isus je mogao izliječiti čovjeka samo govoreći (Luka 7:1-10), ali ga umjesto toga dodiruje. Iscjeljivanje bolesnih bilo je povezano s Mesijom u vanbiblijskim jevrejskim

spisima kao što su Jubileji 23:26-30 i 1. Enohova 5:8-9. Iscjeljenje je važnije od sitnica koje ga okružuju.

„I obavezao ga je: 'Nikome ništa ne govori, nego idi, pokaži se svešteniku i prinesi žrtvu za svoje očišćenje, kao što je Mojsije propisao, za svjedočanstvo njima.'" (Luka 5:14)

Čovjek je izliječen i fizički je čist, ali da bi bio oporavljen, mora ga sveštenik proglasiti čistim nakon što je prošao kroz sedmični ritual. Levitski zakonik 14:1-32 opisuje ovaj ritual. Prvog dana, čovjek bi se trebao pokazati svešteniku ispred izraelskog logora, napraviti četku od kedrovine, grimizne pređe i isopa, ubiti jednu čistu pticu i iscijediti krv, umočiti četku i živu pticu u krv, da ga sveštenik poškropi krvlju prekrivenom četkom sedam puta, pusti pticu živu i obrije svu kosu i opere sebe i svoju odjeću u vodi. Drugog dana bi stanovao izvan svoje kuće. Sedmog dana morao bi obrijati svu kosu sa glave, brade i obrva i oprati odjeću i sebe u vodi. Konačno, osmoga dana, prinosio bi dva muška jagnjeta, jedno jagnje i žitnu žrtvu s uljem, a zatim bi ga sveštenik posvetio kroz nešto krvi i ulja.

Izraz „za svjedočanstvo njima" označava dokaz. Samo sveštenik može nekoga proglasiti nečistim, pa bi čovjek morao da pokaže svoju kožu svešteniku kao dokaz da je ponovo čist. Jasno je da Isus želi da čovjek ispriča sve što je doživio svešteniku, za razliku od javnosti koja se gomila oko njega, pokušavajući dobiti svoja čuda. Mnogi učenjaci misle da Isus želi da sveštenici imaju iskaz očevidaca da Bog djeluje kroz njega.

Prema Mateju 8:4, Isus mu također nalaže da nikome ne govori o tome. Matej će izvijestiti o nekoliko trenutaka u Isusovoj službi kada on traži od ljudi da ne govore o njegovoj moći ili otkrivaju da je on Mesija (Matej 9:30; 12:16; 16:20; 17:9). Možda Isus nije želio da skrene previše pažnje na svoju ulogu Mesije prerano u svojoj službi. Postoje trenuci u njegovoj službi u kojima ljudi odgovaraju na njegovu moć željom za revolucijom protiv Rima (Jovan 6:15). To je ono čemu su se mnogi Izraelci nadali i pretpostavili da će Mesija učiniti.

Međutim, Hristova misija nije bila da sruši Rim. Njegova misija je bila da riješi problem iza svih problema – da posreduje i žrtvuje se za grijehe čovječanstva. Traženje od ljudi da ne objavljuju njegovu moć vjerovatno je bilo usmjereno na održavanje te misije na pravom putu. Dio toga je mogao značiti da veličina gomile koja ga prati ne izmakne kontroli (Matej 8:1). Markovo prepričavanje ovog istog događaja govori nam da je čovjek potpuno zanemario Isusovo obavezivanje da nikome ne kaže. Umjesto toga, „počeo je svuda da govori i širi glas o tome, tako da Isus više nije mogao javno ući ni u jedan grad, nego se zadržavao na pustim mjestima." (Marko 1:45)

Čovjek ignoriše Isusov nalog. Konačno izliječen, on slobodno širi vijest o svojoj sreći, a Isus otkriva da mora izbjegavati gradove i ostati na pustijim mjestima (Marko 1:45).

„Glas o njemu sve se više širio i ljudi su se u velikom broju okupljali da ga slušaju i da budu izliječeni od svojih bolesti." (Luka 5:15)

Naredni 16. stih kazuje da se Isus svjesno trudi da se skloni i moli na pustim mjestima. On je Sin Božji, ali Sinu je potreban njegov Otac. Uprkos važnosti Isusove veze s Ocem, kada dođe mnoštvo, on im odgovara (Marko 1:45). Čak i kada Isus pokušava da odvede svoje učenike da se odmore i oplakuju Jovana Krstitelja, gomila ih prati. Umjesto da se sakrije, Isus „[ima] sažaljenje prema njima i liječi njihove bolesne“ (Matej 14:13-14).

Luka se više fokusira na Isusov molitveni život nego drugi pisci jevanđelja. Vjernici bi trebali imati na umu: ako Sin Božji treba da se odvoji od službe kako bi proveo privatno vrijeme sa svojim Ocem, to treba da radimo i mi. Ne možemo vjerno služiti drugima ako nismo ovlašteni od Onoga koji nas je poslao da služimo. Saznanje da ima mnogo toga da se uradi, trebalo bi da nas baci na koljena prije nego što pokušamo da odgovorimo na izazove.

Izlečenje paralitičara – Ko može praštati grijehe?

„Dok je jednog dana poučavao, tamo su sjedili fariseji i učitelji zakona koji su došli iz svih galilejskih i judejskih sela i iz Jerusalima. A Gospodnja sila je bila s njim da bi liječio.“ (Luka 5:17)

Isus poučava veliku grupu ljudi u svom domu u Kapernaumu (Marko 2:1). Iako je Luka već zabilježio sukob koji je Isus doživio u svom rodnom mjestu (Luka 4:16-30), ovo je prvi put da spominje antagonizam između Isusa i vjerskih vođa, posebno fariseja i pismoznalaca.

Judaizam je uključivao nekoliko sekti uključujući fariseje, sadukeje, zilote i esene. Fariseji su se izdvojili striktno slijedeći Mojsijev zakon, kao i dodatne propise koji se nalaze u usmenom zakonu, koji je sada poznat kao Mišna. Isus se bori sa farisejima tokom svoje službe; on hvali njihovu posvećenost svetosti (Matej 5:20), ali osuđuje nebiblijski teret koji stavljaju na ljude (Luka 11:46). Fariseji, zauzvrat, osuđuju Isusovo odbacivanje njihovih tradicija, uključujući i ono što smatraju razumnim propisima o suboti (Luka 6:1-11), postu (Luka 5:33-39) i nečistom načinu jedenja (Luka 5:29-32; Matej 15:1-2). „Učitelji Zakona“ su pismoznalci (Marko 2:6), tumači Mojsijevog zakona koji drže i raspravljaju o usmenom zakonu.

Važno je zapaziti da Luka naglašava da je „Gospodnja sila“ bila sa Isusom kako bi liječio. Ova fraza jasno kaže da Bog daje moć čovjeku Isusu, tj. da je Bog izvor sile. To je svrha ove izjave. Dakle, Isus nema silu sam po sebi ili od sebe. Trinitarski komentatori će, dakako, pokušati da zamagle i izvrnu smisao ove konstatacije.

„Jednog dana“ doslovno se odnosi na jedan od dana kada je Isus poučavao i djeluje kao opšti uvod bez obaveze određenog vremenskog okvira.

Gomila je došla da ga čuje kako uči, ali jedna mala grupa ljudi ima drugačiju potrebu. Njihov prijatelj je paralizovan, a ljudi znaju da ga Isus može izliječiti. Ali ne mogu ući u kuću zbog gužve.

Isusova primarna svrha u ovoj fazi njegove službe je „propovijedati dobru vijest o kraljevstvu Božjem“ (Luka 4:43). „Dobra vijest“ je najava konačnog spasenja:

oproštenja grijeha i pomirenja s Bogom kroz Isusovu žrtvu na krstu nakon čega slijedi njegovo uskrsenje i posredništvo za nas na Nebu.

Čuda privlače pažnju, ali su sekundarna u odnosu na poruku. Čuda potvrđuju Isusovo učenje, otkrivaju da ga je Bog opunomoćio (Luka 5:17) i daju predukus potpunog izlečenja koje će njegovi sledbenici doživjeti prilikom uskrsenja odnosno preobraženja (1. Korinćanima 15:51-54). Isus je lično motivisan da liječi kao odgovor na vjeru drugih (Marko 6:5-6) i iz vlastitog sažaljenja (Matej 14:14). Međutim, njegovo učenje stavlja njegova djela u kontekst.

„Paralizovan" je od korijenske riječi koja znači „slab, oslabljen, onesposobljen ili osakaćen". To je isti izraz koji se koristi za Eneju u Lidi (Djela 9:32-33). Ne zna se u kakvom je stanju muškarac, ali on očigledno ne može da hoda.

Kuće u Izraelu iz doba Novog saveza obično su bile dvoetažne. Krovovi su se obično sastojali od središnje grede koja se protezala od jednog zida do drugog i letvi koje su se protezale od grede do paralelnih zidova. Sam krov je bio neka vrsta slame sa premazom od gline pomiješane sa slamom debljine nekoliko centimetara; „crijepovi" koji se spominju vjerovatno se odnose na komade gline. Unutrašnji plafon bio je samo oko 2 metra od poda. Krovovi su bili produžetak životnog prostora i do njih se obično dolazilo vanjskim stepenicama.

Odvesti njihovog prijatelja na krov i napraviti otvor bilo bi jednostavno. Bila bi to velika rupa, međutim, i nesumnjivo bi slušaoci direktno ispod brzo mogli da se maknu s puta gline i slame koja pada. Ovo bi takođe stvorilo prostor za ljude da spuste svog prijatelja na pod.

„Kad je vidio njihovu vjeru, rekao je: 'Čovječe, oprošteni su ti grijesi.'" (Luka 5:20)

Najmanje četvorica muškaraca (Marko 2:3) su probili rupu na krovu kuće i kroz nju spustili svog paralizovanog prijatelja. Ovaj drastičan čin obavlja se u vjeri: znanje da ga Isus može izliječiti i povjerenje da hoće. Isusov trenutni odgovor na njihovu vjeru nije ono što očekuju: on oprašta čovjekove grijehe.

„Vjera" koju ovi ljudi pokazuju nije spasonosna vjera, ali je u ispravnom umnom sklopu. Niko još ne razumije da je Isus Sin Božji koji će biti razapet i uskrsnuti kao pomirenje za grijeh. Ovo je ista vjera kao stotnika, grešne žene i žene s krvarenjem – tri osobe koje je Isus veoma pohvalio (Luka 7:9, 50; 8:48).

Isusova reakcija je zbunjujuća iz još jednog razloga. Četiri prijatelja pokazuju vjeru, a vjerovatno i paralizovani čovjek, ali Isus samo izjavljuje oproštenje paralizovanom čovjeku. Prevod s grčkog otklanja neke nijanse. Vrijeme je u pasivu: ostavlja se prostor da se identifikuje onaj koji oprašta. Takođe je u gramatičkom vremenu poznatom kao „svršeno". To podrazumijeva oproštenje kao stanje u kojem čovjek sada živi, kome su oprošteni konkretni grijesi.

Osoba koja želi raščlaniti Isusove riječi do krajnjeg nivoa mogla bi pomisliti da će mu svi grijesi biti oprošteni. Međutim, to nije poenta Isusove izjave ili ovog odlomka. Isusov cilj je pokazati farisejima i pismoznalcima da može opraštati grijehe.

On potvrđuje ovu ovlast iscjeljivanjem čovjeka. Pitanja o tome kakvu tačno vjeru čovjek ima, šta razumije i šta se događa s prijateljima su irelevantna za Lukinu poentu: Isus ima autoritet da se bavi posledicama pada, duhovnim i fizičkim.

Sporedna tema je da Bog poštuje vjeru onih koji žele druge dovesti Hristu. Kada se molimo, svoju pažnju usmjeravamo na problem i gledamo da Bog djeluje. Bog čini moćna djela koja niko ne shvata. Međutim, kada obraćamo pažnju, imamo priliku da budemo obuzeti čuđenjem, ispunjeni strahopoštovanjem i slavimo Boga, izjavljujući: „Danas smo vidjeli nešto nevjerovatno!“ (Luka 5:26)

U to vrijeme, Jevreji su mislili da određeni grijesi uzrokuju paralizu (1. Makabejcima 9:55). Pismoznalci povezuju Isusovu tvrdnju i čovjekovo kontinuirano stanje i postavljaju dva pitanja: „Ko je ovo?“ i „Ko može oprostiti grijeh?“

Oni takođe osuđuju: „Ovo je bogohuljenje.“ Ovo je srž teoloških optužbi koje jevrejske vjerske vođe drže prema Isusu. U njihovim očima, on tvrdi da ima duhovni autoritet koji zapravo nema. Čineći to – misle oni – Isus čini smrtni prekršaj protiv Boga. To će biti opravdanje za njihovo nastojanje da se Isus razapne (Luka 22:66-71).

Ovo je prvi put u Jevanđelju po Luki gdje se fariseji susreću s Isusom. Ipak, ovo je druga jaka indikacija koju Isus daje da ima duhovni autoritet od Boga, izvan moći iscjeljivanja. Prvi je bio u Nazaretu. Dok je govorio u sinagogi, on je pročitao – i primijenio na sebe – mesijanski odlomak koji se nalazi u Isaiji 61:1-2. Publika ga je odmah svela na dječaka kojeg su gledali kako raste i pokušala ga baciti sa litice (Luka 4:16-30). Fariseji u Kapernaumu su suptilniji, ali ništa manje užasnuti.

„Isus je prozreo o čemu razmišljaju, pa im je rekao: ‘O čemu razmišljate u svojim srcima? Šta je lakše? Reći: ‘Grijesi su ti oprošteni,’ ili reći: ‘Ustani i hodaj?’ Ali znajte da Sin čovječji ima vlast na zemlji da oprašta grijehe!“ (Luka 5:22-24)

Isus ih izaziva na dva načina.

Prvo, Isus primjećuje kako je lako izgovoriti riječi „oprošteni su ti grijesi“. Tako nešto je duhovno i nema opipljivih dokaza koji bi to opovrgli. Ali mnogo je teže izliječiti čovjeka koji ne može hodati. Ako Isus može izliječiti ovog čovjeka, to je jak dokaz da su njegove riječi o oproštaju takođe valjane.

Drugo, Isus se suprotstavlja kulturološkim predrasudama ukazujući na pogrešne zaključke. U jevrejskoj društvenoj i tradicionalnoj kulturi smatralo se da su hendikepi rezultat grijeha (Jovan 9:1-3). Ako je čovjek izliječen, ova tradicija bi potvrdila da je oslobođen svojih grijeha – da je izlečenje rezultat Božjeg oproštenja njegovih grijeha.

Ova dva koncepta se kombinuju da šalju snažnu poruku svima, a posebno Isusovim kritičarima. Ako Isus ima moć da iscjeljuje, njegova tvrdnja da ima autoritet da izjavi oproštenje takođe mora biti validna. Čuda bi potvrdila njegov položaj barem kao proroka: Božjeg glasnika. Pismoznalci i fariseji prećutno su obrazlagali (Marko 2:6-7) da je Isus počinio bogohuljenje zbog svojih riječi. Ako su intelektualno pošteni, moraju zaključiti da čudo iscjeljenja opovrgava tu prvobitnu predrasudu.

U drugom vijeku, kada su Jevreji bili raštrkani, rabini su sastavili Usmeni zakon u pisani oblik u Talmudu i Mišni. Nedarim, dio vanbiblijskog zakona koji se bavi

držanjem zavjeta, kaže: „Bolesna osoba se oporavlja od svoje bolesti samo kada mu nebeski sud oprosti sve njegove grijehe.“

Talmud i Mišna nisu napisani u Hristovo vrijeme, ali odražavaju uvjerenja stručnjaka za zakon iz tog doba. Prema njihovim vlastitim vjerovanjima, pismoznalci bi trebali prihvatiti da su mu grijesi oprošteni ako je čovjek izliječen. To, naravno, nije istina, ali to je kulturološka poenta koju Isus koristi da ospori njihove predrasude. Bog nije ograničen na iscjeljivanje samo vjernika, već tako misle pismoznalci. Na kraju krajeva, suštinsko pitanje nije bogohuljenje, kako oni tvrde (Luka 22:70-71); to je zavist (Matej 27:18).

Isus sebe naziva „Sinom čovječjim“ skoro devedeset puta u Novom savezu i više od dva tuceta puta u jevanđelju po Luki. Termin ima dva različita značenja. Najuopštenije, „sin čovječji“ se odnosi na čovjeka (Brojevi 23:19; Jov 16:21; Ezekijel 2:1). Kada Isus sebe naziva „Sinom čovječjim“, on misli na ljudskost koju je Sin Božji ponizno preuzeo. Danilo 7:13-14, međutim, otkriva drugačiju primjenu. Onome ko dolazi „kao sin čovječji“ Pradavni će dati vlast nad svim ljudima i narodima na zemlji. Isus je Sin Čovječji jer je čovjek, ali će mu Pradavni (Bog) dati vječnu vlast; dio te ovlasti je i pravo na oproštenje grijeha.

Ovaj obrazac povezanog duhovnog i fizičkog iscjeljenja možemo pratiti sve vrijeme Isusove misije na zemlji. To je suština Božje inicijative prema ljudskom rodu kroz Plan spasenja: da se čovjek uz posredovanje Spasitelja duhovno čisti od grijeha nakon čega može uslijediti kompletno iscjeljenje i povratak Božjeg obličja.

Činjenica da je Isus mogao opraštati grijehe ne znači da je po automatizmu on Bog. On je, kao što se jasno vidi, imao ovlašćenje i poslanje od Oca. Onaj koji dodjeljuje nasleđe i autoritet nikako ne može biti ista osoba sa onim koji to prima. Ako je Isus zaista Bog, zar bi bilo potrebe da prima nešto od nekoga? Bog Otac izvjesno ne prima bilo kakva ovlašćenja od bilo koga, jer On je konačni autoritet i samopostojeći Izvor svega. Međutim, Sin Božji djeluje kao Kanal života i blagoslova od Boga. Na sličan način, svi oni koji su zaista vjerni Bogu i Njegovoj Riječi djeluju kao Hristovi kanali blagoslova Plana spasenja: „Kao što je Otac mene poslao, tako i ja šaljem vas.“ (Jovan 20:21)

Samo na ovaj način, Isusovi sledbenici i sami imaju ovlašćenje da opraštaju grijehe: „Ako nekome oprostite grijehe, oprošteno mu je, a ako ih nekome zadržite, biće zadržani.“ (Jovan 20:23; uporedi sa Matej 16:19) Očigledan primjer kako se to događa u praksi je prilikom krštenja: „A Petar im reče: ‘Pokajte se i neka se svako od vas krsti u ime Isusa Hrista za oproštenje svojih grijeha, i primićete dar Svetog Duha.’“ (Djela 2:38) Da li su apostoli možda bili skloni ideji da sebe smatraju bogovima zbog čuda iscjeljenja, opraštanja grijeha ili duhovnih darova? Naravno da nisu bili blizu ni primisli o nečem sličnom (vidi Djela 10:26; 14:14,15)!

Odgovor iscijeljenog paralitičara je prikladan: on slavi Boga. Mnogo puta u psalmima David ili poziva na Božju pomoć kako bi mogao hvaliti ili na Božju pomoć odgovara pohvalom (Psalam 6:5; 18:3; 19:13-14; 28:6). Svrha hvale je uglavnom da

drugi spoznaju dobro koje je Bog učinio. Psalam 40:3 kaže: „Pjesmu novu u usta mi je stavio, hvalu Bogu našem. Mnogi će to vidjeti i uplašiće se, i uzdaće se u Gospoda."

Lukino pisanje uključuje nekoliko primjera ove reakcije na čudesno izlečenje. Jedna napaćena žena „proslavila je Boga", a ljudi koji su gledali ubrzo su joj se pridružili (Luka 13:10-17). Jedan od deset ljudi je hvalio Boga kada je shvatio da je izliječen od gube (Luka 17:11-19). Slijepi Bartimej je inspirisao istu reakciju kada je ozdravio (Luka 18:35-43). Hromi koga je Petar izliječio počeo je skakati i izgovarati hvalu, a i oni oko njega hvalili su Boga (Djela 3:8-10).

Danas Božje blagoslove često uzimamo zdravo za gotovo. Moramo zapamtiti da će naše prepoznavanje Božje dobrote privući i druge da požele da ga hvale.

Mnoštvo još ne razumije da je Isus Sin Božji. Oni ne znaju da će on umrijeti za njihove grijehe, uskrsnuti i sjesti na Davidov prijesto. Ali sada im je očigledno da je Bog prisutan i radi u njihovim životima na način na koji nikada nisu očekivali (Luka 5:26).

Pozivanje Mateja (ref. Matej 9:9-13; Marko 2:13-17)

„Posle toga izašao je i ugledao poreznika koji se zvao Levije kako sjedi na mjestu gdje se sakuplja porez, i rekao mu je: 'Pođi za mnom.'" (Luka 5:27)

Isusov izbor ribara za njegova prva četiri učenika bio je jedinstven (Luka 5:1-11). Bili su neobrazovani i, ako je Petrova reakcija ikakav pokazatelj, nisu uživali u posebno svetom načinu života (Luka 5:8). Isusa više zanima poniznost i spremnost na pokajanje nego svetost; ako dođu, on će pružiti svu pravednost koja im je potrebna.

Uprkos tome, odabir poreznika je hrabar potez. Poreznici su obično bili Jevreji – ili barem lokalni stanovnici – koje su Rimljani zapošljavali da prikupljaju sredstva od ljudi. U osnovi, uzimali su novac od svojih sunarodnika da pokriju troškove stranaca koji su okupirali njihovu teritoriju i vladali njima. Ne samo da su Rimljani dobro plaćali poreznike, Rimljane nije bilo briga da li su sakupljači uzimali više nego što je potrebno. Bili su slobodni da uzmu onoliko koliko su mogli za sebe – kada Rimljani budu isplaćeni.

Grčka terminologija ukazuje na to da je Levije poreznik na niskom nivou. On nije šef kao Zakhej (Luka 19:2); vjerovatno naplaćuje putarinu na putu duž zapadne obale Galilejskog mora. Ipak, na njega bi se i dalje gledalo kao na lopova kojeg sponzoriše država i koji je bio na marginama uglednog društva. Kada Isus hoda uz more (Marko 2:13-14), ugleda Levija. To jest, Isus se namjerno fokusira na ovog čovjeka. Ne prolazi pored Levija iz gađenja niti ga ignoriše iz ponosa. Zatim ga Isus poziva da se javno poistovjeti s njim. Ovo je sjajno za Levija, sada učenika rabina kojeg ljudi poštuju. Ali to može samo povrijediti Isusovu reputaciju kod vjerskih vođa (Luka 5:30).

Ovo je drugi od tri puta kada Luka opisuje Isusove pozive svojih dvanaestoro najbližih učenika (Luka 5:1-11; 6:12-16). Kada se grupa sredi, Isus će pozvati mnoštvo na uopštenije sledbeništvo (Luka 6:46-49; 8:4-21), a zatim će izazvati Dvanaestoricu na dublju predanost (Luka 9:18-50).

Kada ga Isus pozove, Levije – Matej odgovara bez oklijevanja. Jovan Krstitelj je već dao poreznicima put za pomirenje, rekavši da ne uzimaju više od propisanog (Luka 3:13). Nije im rekao da je njihov posao grešan; rekao im je da svoj posao rade na način koji nije grešan.

Ne znamo da li je Levije imao naviku da iznuđuje svoje bližnje ili je povratio bilo šta uzeto nepravedno. Ono što znamo je da on sve ostavlja za Isusa. Zatim poziva svoje prijatelje – poreznike i grešnike – da jedu s Isusom. Na sličan način kao što je izliječeni paralitičar hvalio Boga i nadahnuo druge da mu se pridruže, Levijevo pokajanje poziva na pokajanje drugih (Luka 5:31-32).

U mnogim kulturama, jesti sa nekim je značajan znak prijateljstva. Postoji impliciran osjećaj prihvatanja i mira u činu dijeljenja obroka. Isus je već šokirao fariseje i pismoznalce tvrdeći da oprašta grijehe čovjeka koji je bio paralizovan. Sada im se gadi što on jede sa onima koje vide kao lopove, izdajnike i grešnike. Isus narušava svoj ugled među etabliranim vjerskim vođama. Njima je sve teže da ga prihvate kao legitimni duhovni autoritet, uprkos njegovoj sposobnosti da čini čuda iscjeljenja (Luka 5:30).

Ljudi na gozbi ne mare za neodobravanje pismoznalaca i fariseja. Oni su srećni što je Isus – koga je Bog ovlastio da liječi i protjeruje demone – spreman da bude u njihovoj grešnoj prisutnosti. Isusa takođe nije briga za neodobravanje. On nije došao da okupi grupu previše religioznih legalista koji misle da su toliko pravedni da im nije potreban. On je došao da pozove one koji znaju da su grešnici na pokajanje (Luka 5:32). Da bi to učinio, on mora biti tamo gdje su grešnici i pozvati ih u zajedništvo sa njim.

Negodovanje fariseja se vjerovatno dešava dosta nakon večere. Fariseji ne bi bili prisutni u Levijevoj kući, ali učenici su tu negdje na vidiku. Do sada su fariseji suptilno negodovali. Kada je Isus oprostio uzetom, oni nisu čak ni progovorili naglas. Sada se žale učenicima. Oni gunđaju. U grčkom prevodu Starog saveza Septuaginta, ista riječ se koristi kada su Izraelci gunđali Bogu u pustinji (Brojevi 14:26-35); kao odgovor, Bog ih je natjerao da lutaju pustinjom četrdeset godina.

Fariseji se čak ni ne suprotstavljaju Isusu; obraćaju se četvorici ribara. Međutim, Isus im dolazi u pomoć. On objašnjava da on nije tu za one koji ne misle da su zgriješili. On je došao po one koji su dovoljno ponizni da znaju da nisu vrijedni oprosta i spremni su da se pokaju. Primjer za to bi bili ljudi poput Petra (Luka 5:8).

Matej i Marko samo citiraju komentar fariseja da je Isus jeo sa grešnicima (Matej 9:11; Marko 2:16); Luka uključuje „piće“.

„Ne treba ljekar zdravima, nego bolesnima. Nisam došao da pozovem pravednike na pokajanje, nego grešnike.“ (Luka 5:31-32)

„Ljekar“ je neko ko liječi fizičke bolesti. Glupo je da se ljekar koncentriše na zdrave ljude, ignorišući one koji imaju bolesti. Naročito je nerazumno kada je bolesnih mnogo i voljni su da budu izliječeni. Kao i kod paralizovanog čovjeka, Isus koristi fizičko iscjeljenje kao metaforu za duhovno iscjeljenje. Njegove riječi ovdje bi

mogle biti kulturna poslovica tog doba.

Važno je da savremene vjerske zajednice ovu Isusovu izjavu sprovode u praksi. Trebali bismo očekivati i primati „grešnike“ u naše skupštine. I bolnice i vjerske ustanove su zamišljene kao mjesta gdje ljudi mogu doći sa svojim problemima, tražeći utjehu i olakšanje. Bolnica je od male koristi bez onih koji su spremni prihvatiti da su bolesni.

Hrist naglašava da njegova služba nije okupljanje „pravednika“, već pozivanje grešnika, njihovo dovođenje do pokajanja i činjenje njih pravednima.

Za fariseje i pismoznalce, Isus jede sa izdajnicima, gubitnicima i zločincima. On se poistovećuje sa njima i dodatno uništava svoju reputaciju onoga što bi oni smatrali „časnim“ čovjekom. Umjesto da žali zbog njihovog neodobravanja, Isus slavi Božji uticaj pune ljubavi. U priči o jednoj izgubljenoj ovci, Isus će reći: „Kažem vam da će tako na nebu biti veća radost zbog jednog grešnika koji se kaje nego zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba pokajanje.“ (Luka 15:7) Levije, a vjerovatno i drugi, su se pokajali; nebo se raduje; vrijeme je za jelo i piće.

Ovaj događaj je možda inspirisao parabolu o fariseju i poreznik (Luka 18:9-14). Kao i ovdje, oproštenje prima čovjek koji je dovoljno ponizan da zna da je grešnik, a ne oholi čovjek u poricanju.

Neprikladno i prikladno vrijeme za post

Zatim će Isus objasniti učenicima Jovana Krstitelja (Matej 9:14) zašto njegovi učenici ne poste. Mladoženja je ovdje, kaže Isus. Vrijeme je za slavlje, a ne za žalost.

Lukino jevanđelje je jedino jevanđelje koje povezuje post i molitvu u 33. stihu, i to je jedino jevanđelje koje posebno spominje „jedenje i pijenje“. Ovo je povezano sa istom temom kao i Isusova gozba sa grešnicima u Levijevoj kući, iako to nije dokaz da su se dva događaja dogodila u isto vrijeme. Matej 9:14 kaže da Jovanovi učenici postavljaju ovo pitanje. Marko 2:18 kaže da je podsticaj za ovo pitanje to što Jovanovi učenici i fariseji poste tog dana. Luka ne identifikuje pitaoce; to implicira da su razlike između Isusovog učenja i učenja vjerskih vođa značajne za cijelu zajednicu.

Post je u judaizmu iz doba Novog saveza bio važan kulturno, ali ne nužno i biblijski. Jevreji su obavezno postili na Dan pomirenja, uzimajući u obzir uput iz Levitske knjige 16:29 i 31, što znači post bez hrane. Doslovnije, referenca je na ponižavanje samog sebe. Kroz vjekove je postalo uobičajeno da vjerske vođe poste ponedjeljkom i četvrtkom svake sedmice (Didahe 8:1). Jevreji su takođe postili u žalosti zbog pada Jerusalima (Zaharija 7:3), zbog pokajanja (1. Kraljevima 21:27) i radi Božje naklonosti (Estera 4:16).

Isus odgovara ističući da je neprikladno tugovati dok je on prisutan. To nema smisla koliko ni post na svadbi u prisustvu mladoženje. „Mogu li svatovi da tuguju dok je mladoženja s njima?“ (Matej 9:15) Uskoro će on otići i biće dovoljno vremena za tugovanje (Luka 5:34-35). Za sada je vrijeme za slavlje.

Ovo je drugi od mnogih puta kada se Isus spominje kao „mladoženja“ u Novom

savezu (Matej 22:2; 25:1; Luka 12:35-36; Efescima 5:22-23; Otkrivenje 19:7; 21:2). Prvi je dao Jovan Krstitelj (Jovan 3:29).

Doći će vrijeme kada je prikladno da Isusovi sledbenici poste. On će otići, i biće tužno kao da je mladoženja odveden prije svadbene ceremonije. Ako je Isus mladoženja, onda bi se ti „dani" mogli odnositi na tri dana nakon raspeća, doba nakon njegovog uznesenja, ili oboje. Naučnici primjećuju da Matej povezuje post sa tugovanjem (Matej 9:15).

U Mateju 6:16, Isus kaže: „Kada postite..." što sugeriše da on pretpostavlja da će njegovi sledbenici postiti. Sam Isus posti prije svog iskušenja (Luka 4:2). Rana hrišćanska zajednica je postila i molila se kako bi primila vođstvo Duha svetoga o važnim odlukama, kao što je imenovanje misionara i starješina (Djela 13:2-3; 14:23). Ali Novi savez ne zahtijeva niti reguliše post – nema određenog vremena ili procedure.

Isus pokazuje da nije sklon postu u fiksirano vrijeme; kada je on prisutan, međutim, nije pravo vrijeme. Tradicija je dodala post u znak sjećanja na pad Jerusalima, kao i lične postove, ponekad dva puta sedmično.

Isus brani učenike pomoću parabole (ref. Matej 9:14-17; Marko 2:18-22)

„Zatim im je ispričao jedno poređenje: 'Niko ne siječe zakrpu od nove haljine da bi je prišio na staru haljinu. Inače se nova zakrpa iscijepa, a i zakrpa od nove haljine ne odgovara staroj. I niko ne stavlja novo vino u stare mjehove. Inače će novo vino pocijepati mjehove i proliće se, a mjehovi će propasti. Nego se novo vino mora staviti u nove mjehove, i oboje će se sačuvati. Niko ko je pio staro vino ne želi odmah novo jer kaže: Staro je dobro.'" (Luka 5:36-39)

Isus je osudio tradicije i tumačenja koja su nadilazila Sveto pismo, kada su ih nametali fariseji. U kontekstu priča iz Luke 5:27 – 6:11, Luka ističe četiri načina na koje se to primjenjuje: druženje s grešnicima, post u žalosti kada je Sin Božji prisutan, briga o nečijim tjelesnim potrebama subotom i pomaganje drugima u subotu.

Isusova poruka uključuje novi savez (Luka 22:20) koje je različit od Mojsijevog saveza kako ga Jevreji praktikuju. Isus počinje tako što kaže da oni ne mogu samo dodati djelove onoga što on uči judaizmu. To bi poništilo učinak novog saveza jer ne bi uključivao srce. I to bi razorilo Mojsijev savez ako bi pokušali da ga dodaju. Poenta je u tome da Isusov put ne može „zakrpiti" tradicije fariseja. Oni ne mogu koristiti Isusove puteve da prikriju istrošene tradicije, a da ne unište oboje.

Djela apostolska i Pavlova pisma daju primjer. Fariseji koji su postali sledbenici Hrista željeli su zadržati svoj stari način kako bi i dalje bili dobrodošli u sinagogu. Novi Hristov način je da su Jevreji i pagani podjednako dobrodošli u zajedništvo. Jevrejski hrišćani nisu mogli ići u sinagogu ako su se družili s neobrezanim neznaboščima. Njihovo rješenje je bilo reći ne-Jevrejima da moraju biti obrezani. Prihvatili su „zakrpu" dobrodošlice paganima, ali su nepopravljivo oštetili „tkaninu" redefinišući Isusov put spasenja, koji je uvijek po blagodati jevanđelja, a ne djelima, uključujući i djelo obrezivanja (Galatima 6:12-13).

Rješenje nije da se stare jevrejske tradicije zakrpe s Isusovim putem, već da se napuste tradicije kao putevi ka pravednosti i prihvati Isusova nova „odjeća“.

Isus nastavlja svoje objašnjenje kako put spasenja kroz novi savez ne može koegzistirati s krutim tradicijama koje su se uvukle u judaizam tog vremena. Ovdje Isus kaže da ne mogu praktikovati dublje istine njegovog puta i održavati izgled svog puta. Hrišćanstvo ne može biti sadržano u krutom pogledu na jevrejsku tradiciju.

Mijeh se pravio uzimanjem kože ovce ili koze, uklanjanjem dlake i tretiranjem kože. Rupe na tijelu su zašivene, a vrat je korišten kao grlo za mijeh. Kada se novo vino stavi u kožu, ono se širi dok fermentira, rastežući novu kožu. Ako je koža bila stara, postajala je krta i više nije mogla da izdrži širenje novog vina. Koža bi popucala i tako propala, a vino bi se prosulo i protraćilo.

U ovoj simbolici, stara koža je religija koju su praktikovali fariseji, uključujući i dodatne postove. To ne može koegzistirati s novim vinom novog saveza. Isus upozorava fariseje koji bi možda htjeli da ugrade neke od manifestacija jevanđelja u svoju krutu religiju – da to ne mogu. Njihove legalističke religijske tradicije su krte kao stara koža koja se koristila za odležavanje vina. Ako bi se novo vino iz Isusovog jevanđelja utjeralo u njihove tradicije, ekspanzivna blagodat bi prodrla kožu i oboje bi bili uništeni.

Teološki, tip i antitip nikako ne mogu da se paralelno upražnjavaju. To je najznačajnija poenta ove Isusove parabole. Za službu pod antitipskim ispunjavanjem Plana spasenja u Hristu, neophodan je novi „mijeh“, baš kao što je neophodan „novi savez“ (Jevrejima 8:7, 13)! Hebrejski izraz za „novi savez“ kao u Jeremiji 31:31 često znači (1) „obnoviti“ i (2) nešto „novo“ što još nije bilo prisutno na isti kvalitet ili način prije. Odražavajući oboje, „novi savez“ je jednostavno „obnovljeni“ savez, plus onaj koji sada ima karakteristike koje nisu prisutne na isti način ili kvalitet kao prije. Razliku čini progres Plana spasenja.

Jevrejima u nadolazećoj hrišćanskoj zajednici će trebati neko vrijeme da to shvate. Prvo, oni će shvatiti da polu-jevrejski Samarićani mogu prihvatiti jevanđelje (Djela 8:4-25). Zatim, te pobožne neznabošce treba dočekati (Djela 8:26-40; 10). Nešto kasnije, masa pagana koji ranije nisu bili upoznati s judaizmom pridružiće se zajednici u sirijskoj Antiohiji (Djela 11:19-26). Konačno, rukovodstvo će morati da smisli kako da u potpunosti integriše Jevreje i neznabošce u zajedničko bogosluženje (Djela 15). Ova nova poruka zahtijeva novi izraz.

Ovo je stara parabola i lako je propustiti njenu namjeru simbolizma. Staro vino se, zaista, u većini situacija preferira od novog jer je bolje. Isto poređenje se ne može napraviti sa starim tradicijama fariseja. Može se zaključiti da u 39. stihu naglasak nije na vinu, već na onom koji pije. To jest, onima koji su navikli na stare tradicije će biti vrlo teško prihvatiti Isusove nove načine. Fariseji su izrazili jednu od najočitijih karakteristika ljudske prirode. Nisu željeli da napuste svoju zonu komfora. Nisu bili voljni da promijene ni sebe ni svoju ustaljenu paradigmu.

To je svakako bio problem i u ranoj zajednici jer su jevrejski hrišćani imali

poteškoća u druženju s neznabošcima koji su slijedili Hrista, ali nisu bili vezani starosaveznim zakonima (Djela 15). Također je postala jaka tendencija hrišćana u Judeji da se vrate na „fabrička podešavanja“, između ostalog i zbog izrazitog pritiska okruženja.

Odlomak u Luki to ne zaključuje, ali je također vrijedno napomenuti da se vino na kraju pokvari. „Loše vino“ se brže pokvari. Tradicija fariseja je fermentirano loše vino, ali su „pijači“ navikli na njega i navikli na ukus. Čak je i dobro vino iz Mojsijevog zakona imalo rok trajanja (Jeremija 31:31-34). Isus nudi novo vino jevanđelja koje im je potrebno i koje se nikada neće pokvariti.

12. Iscjeljenje u Betezdi – Isus brani svoju službu

Muškarci Jevreji koji žive u ili oko Jerusalima morali su da prisustvuju na nekoliko praznika u gradu svake godine. Jovan 5:1 ne navodi posebno koji je bio praznik, ali po svemu sudeći u pitanju je bio Purim iza kojeg je slijedila Pasha (vidi: Jovan 6:4), ustanovljen u vrijeme Estere (Estera 9:20-23). „Purim“ doslovno znači „žrijebovi“ i predstavlja komemoraciju na izbavljenje jevrejskog naroda u Persijskoj imperiji od uništenja i zatiranja. Ovaj radosni praznik se slavi svake godine 14. dana jevrejskog mjeseca adara, što odgovara februaru ili martu. Isus je napustio to područje nedugo nakon svog razgovora s Nikodimom. Fariseji su počeli da preduzimaju akcije protiv službi i Isusa i Jovana Krstitelja. Pošto to nije bilo pravo vrijeme za sukob, Isus je prošao kroz Samariju na svom putu u Galileju (Jovan 4:5).

Ovo je već druga godina Isusove službe (vidi: Jovan 2:13). Stih 5:1 počinje frazom „posle toga“, što je referenca za kraj 4. poglavlja. Isus je upravo izliječio sina dvorskog službenika (Jovan 4:46-54). Ovo je bio drugi od sedam Jovanovih „znakova“ koji su zabilježeni kao dokaz Isusovog božanskog poslanja.

Čudo koje će Isus učiniti predstavlja nekoliko zanimljivih kontrasta sa ozdravljenjem službenikovog sina. To je čudo bilo pomalo privatno, izvedeno na daljinu i u ime čovjeka koji je posebno tražio Isusa za čudo. Čovjek kojeg će Hrist izliječiti u 5. poglavlju će biti izliječen javno i lično, iako nije u stanju sam tražiti iscjeljenje i gotovo se čini nezainteresovanim.

Bazen Betezda nalazi se u sjeveroistočnom uglu Jerusalima, u blizini hrama. U prošlim decenijama kritičari su ukazivali na ovaj odlomak kao na primjer istorijske greške u Bibliji. Ipak, na kraju su arheolozi otkrili bazen sa dva dijela u blizini Ovčjih vrata koji odgovara opisu datom u Jovanu 5:2. „Trijemovi“ ili „kolonade“ bili su prostori sa stupovima namijenjeni za zaštitu od sunca.

Činjenica da je ovaj prostor imao hladovinu možda je bio jedan od razloga za veliku gomilu ljudi sa invaliditetom koja se tu okupila. Zavisno o vremenskim prilikama, ovo je moglo biti izuzetno prometno područje. Ovo bi doprinijelo javnom spektaklu Isusovog predstojećeg čuda. Štaviše, čovjek kojeg će Isus izliječiti bio je sakat već skoro četrdeset godina. To ga čini posebno djelotvornim primjerom Božje moći; nema sumnje da je njegovo izlečenje bilo čudesno.

Bilo je mnogo ljudi, sa puno invalida, okupljenih pored bazena. Činjenica da je moglo biti toliko siromašnih i ljudi bez pomoći tako blizu Božjeg doma loše se odražava na duhovno stanje Izraela u to vrijeme.

Broj ljudi koji ovdje traže izlečenje je velik. Pa ipak, Isus će u ovom trenutku izliječiti samo jednog od njih. Ovo naglašava važnu istinu o hrišćanskom životu: ne radi se prvenstveno o čudima. Bog koristi natprirodne događaje da pošalje poruku ili da približi ljudima svoju volju. Prava čuda, poput „znakova“ koje Jovan bilježi, nisu

uobičajena. Ne očekuju se. Ovo je važilo za ljude Isusovog vremena kao i danas. Jevanđelje se ne odnosi na fizičko zdravlje – to je pitanje vječnog života.

Ovaj stih vodi u zanimljivu tekstualnu raspravu. Treba napomenuti da stariji, pouzdaniji rukopisi ne sadrže riječi iz Jovana 5:3b i 5:4. Tekst koji se obično povezuje s tim stihom objašnjava razlog gomile invalida: čudesno ozdravljenje. Prema spornim riječima, anđeo bi povremeno uzburkao vodu, a prva osoba u vodi bi ozdravila. Neki su iznijeli teološke primjedbe na ovo. Na primjer, čini se da je to u suprotnosti s normalnim biblijskim pristupom čudima. I, čini se nepravednim da Bog pravi takmičenje od iscjeljenja.

Uglavnom, postoje ozbiljni dokazi da riječi iz Jovana 5:4 nisu bile dio originalnog rukopisa. „Redovna" čuda na nekoj lokaciji zapravo su paganski koncept koji je usvojen u kasnijim vjekovima otpada hrišćanstva, i takva „svetilišta" su služila u propagandne svrhe, gdje je istovremeno cvjetao religijski biznis.

Čovjek kojeg će Isus izliječiti već skoro četrdeset godina pati od svoje slabosti. S obzirom na to da je prosječni životni vijek tada bio kraći nego danas, ovo je doslovno bio cijeli život patnje. Biblija ne daje nikakvo konkretno objašnjenje čovjekove povrede. Na osnovu onoga što je Isus rekao tom čovjeku kasnije u poglavlju (Jovan 5:14), neki nagađaju da je njegov invaliditet rezultat nekog ličnog grijeha. Ovo je možda bila povreda ili bolest. Međutim, ovo je samo nagađanje.

Naredni stihovi će oslikati zagonetnu sliku ovog čovjeka. Umjesto da traži da bude izliječen, ili da kaže da želi da bude izliječen, čovjek će se jednostavno žaliti da nema pomoćnika. Kasnije će brzo prebaciti krivicu za svoje postupke na Isusa. Detalji u ovom odlomku su oskudni, ali postoje razlozi da se misli da ovaj čovjek možda nije želio da bude izliječen. Ovo čini Isusov izbor njega – među svim tamošnjim mnogim ljudima – još zanimljivijim.

Zanimljivo je pitanje koje Isus postavlja: „Želiš li da budeš iscijeljen?" Zavisno o tome kako se tumači, ove riječi poprimaju različite tonove. Da li Isus traži potvrdu: „Hoćeš li da te ozdravim?" Ili on izaziva čovjekovu apatiju i ravnodušnost: „Želiš li uopšte da budeš izliječen?" Čovjekov odgovor u 7. stihu, zanimljivo, nije „da". Umjesto toga, to je prebacivanje krivice na druge. Čovjek će učiniti isto kada se suoči sa nošenjem svoje prostirke na subotnji dan (Jovan 5:11).

Ovo postavlja pitanje da li je čovjek jednostavno izgubio nadu ili zapravo nije posebno zainteresovan da ozdravi. Ljudska bića imaju naviku, s vremena na vrijeme, da odbiju rješenja za svoje probleme, jer ih volimo koristiti kao polugu. Imati priču o „jao meni" da nadmaši druge brige je, nažalost, iskušenje kojem smo svi podložni. Nažalost, možemo se ponašati na isti način prema svojim grijesima, preferirajući sažaljenje drugih radije nego da preuzmemo konkretne mjere da ih se riješimo.

Da li je čovjek na bazenu bio u takvom psihičkom stanju ili ne, ne možemo stvarno reći. Umjesto da kaže: „Da, želim da ozdravim", čovjek se žali da nema nikoga da mu pomogne da uđe u vodu. Sporni tekst iz Jovana 5:4 ukazuje na to da bi anđeo uzburkao vodu, izliječivši samo prvu osobu koja je ušla u bazen. Čovjek je

možda pokušavao da uđe u bazen radi liječenja, ili je možda bio zadovoljan time što je jednostavno sjedio i uzimao dobročinstva drugih.

To čini Isusovu akciju još zanimljivijom. Ovo je treći „znak“ koji je Jovan zabilježio u ovom Jevanđelju, od svega sedam. Pa ipak, izveden je na čovjeku koji to ne samo da nije tražio, već možda nije ni želio! Ovo iscjeljenje je prikaz onoga što se može dobiti povezivanjem sa Bogom kroz Isusa, kao i priča-ilustracija našeg odnosa prema njemu. Čak i kada ga ne tražimo ili ne tražimo ono što je najbolje za nas, Bog može posegnuti i djelovati, čak i ako mi to zapravo nismo htjeli ili, još bolje, nismo svjesni da postoji nešto mnogo bolje od našeg apatičnog pristupa životu.

Isusov nalog: „Ustani, uzmi svoja nosila i hodaj“ predstavlja neke kulturne probleme. To bi jasno pokazalo da je čovjek potpuno izliječen. Međutim, ovaj događaj se dešava u subotu (Jovan 5:9). Prema predanju fariseja, nošenje prostirke (ili krevetića, ili slamarice) bilo je oblik posla, a svaki rad je bio strogo zabranjen subotom.

Isus ne postavlja ovaj zahtjev slučajno. Ovo je faza njegove službe u kojoj on počinje namjerno provocirati tvrda srca ljudi.

Jedan od znakova pravog čuda su trenutni efekti. Mnogi lažni učitelji, iscjelitelji vjerom i drugi prevaranti pokušavaju tražiti čudesno izlečenje. Obično su ti efekti – prema riječima prevaranta – u početku spori ili su manji. Ono što je ovdje zabilježeno je „pravo čudo“, koje treba da dokaže određenu tačku (Jovan 20:30-31). Ovo je vjerovatno jedan od razloga zašto je Isus izabrao čovjeka koji je bio potpuno osakaćen skoro četiri decenije. Kada je taj čovjek odmah krenuo kao odgovor na Isusov nalog, nije ostavilo sumnje da je ono što se dogodilo bilo čudo. Ne trik, predstava ili iluzija – to je bila Božja sila na djelu.

To, naravno, čini reakciju lokalnih vjerskih vođa još više razočaravajućom. Umjesto da budu zadivljeni čudom, oni će biti uvrijeđeni što Isus krši njihove tradicije u vezi sa subotom.

Lagalističkim načinom razmišljanja dominirali su fariseji, koji su zauzeli strog pristup Mojsijevom zakonu. Ovo je uključivalo dodavanje sloja po sloj tradicije, povrh samih zakona. U slučaju subote (Izlazak 20:10), ovi zakoni su uključivali ograničenja koja su specifična kao što je koliko koraka čovjek može hodati u subotu, gdje je mogao pljunuti i koliko težine može podići.

Isus je, međutim, upravo izliječio čovjeka i dao mu nalog da nosi svoj ležaj i hoda. Time je, prema farisejima, prekršena zapovijest o poštovanju subote neradom. U početku bi imalo smisla da ispitaju čovjeka. Ono što ima manje smisla je njihova reakcija na njegov odgovor (Jovan 5:11). Umjesto da budu zadivljeni čudom, ovi ljudi su ljuti na Isusa zbog iscjeljenja u subotu!

Kroz jevanđelja, Isus namjerno izaziva tvrda srca svojih kritičara. U slučaju fariseja, to se često radi obavljanjem iscjeljenja – ili drugih djela – subotom (Luka 4:31-37; 13:10-17; 14:1-6). Čini se da Isus to čini kako bi pokazao licemjerje i plitkost njihovog pristupa Bogu (Matej 15:3-9).

Nakon što ga je Isus izliječio, čovjek nastavlja svoj čudan obrazac ponašanja. Kao

odgovor, čovjek jednostavno pokazuje na Isusa – čije ime čak i ne zna – i kaže, u suštini, „ne bih ja, ali mi je neko rekao da to učinim!“

Lokalne vjerske vođe imaju puno pravo ispitivati ovog čovjeka. Kao i kod njihove istrage o Jovanu Krstitelju (Jovan 1:19), dio njihove odgovornosti je da čuvaju istinu. Međutim, naredni stihovi će pokazati da ovi ljudi nisu iskreni. Njihova uvriježenost zbog toga što je Isus prekršio njihovu tradiciju subote nadjačaće svaku radost koju su mogli imati zbog samog čuda. Posebno imajte na umu da u Jovan 5:12, njihov odgovor nije da pitaju, „ko te je izliječio“, već „ko ti je rekao da uzmeš svoja nosila i hodaš?“ Njihov fokus je u potpunosti na njihovoj tradiciji, a ne na Božjoj sili!

Tako postaje jasno da su im njihove tradicije daleko važnije od njihovih stvarnih duhovnih obaveza. U njihovim umovima, pitanje koje mu postavljaju zapravo znači, „ko ti je rekao da kršiš našu tradiciju?“ Umjesto da budu zadivljeni ili radoznali zbog čuda, sve što vide je da neko krši njihove običaje (Jovan 5:16).

Moglo bi izgledati čudno da čovjek koji je čudesno izliječen ne zna ništa o čovjeku koji ga je izliječio. 13. stih pruža neka objašnjenja. U svakom trenutku tokom svoje zemaljske službe, Isus je osjetljiv na Božji raspored. Ovo ne utiče samo na to gdje on ide i šta radi, već utiče i na količinu pažnje koju privlači u bilo kom trenutku. U ovom slučaju, čini se da je Isus više zainteresovan za izazivanje sukoba s farisejima. Ovo, kao što će pokazati naredni stihovi, omogućava Isusu da brani svoju službu, svoje božansko poslanje i dokaze koji pokazuju da je ono legitimno.

Postoje i drugi trenuci u četiri jevanđelja u kojima se Isus iznenada uklanja iz situacije. U nekim slučajevima, ovi izlazi imaju natprirodnu aromu (Jovan 10:39). U drugima, kao što je ovo, objašnjenje se čini svakodnevnim: Isus se jednostavno okrenuo i otišao u veliku gomilu prije nego što je čovjek imao priliku saznati više o njemu.

U međuvremenu, Isus je pronašao čovjeka koji je bio izliječen, i ovdje daje izjavu o kojoj se često raspravlja: „Eto, ozdravio si. Više nemoj da griješiš, da ti se nešto gore ne dogodi.“ Prilikom drugog iscjeljenja, Isus će naglasiti da nisu sve patnje rezultat čovjekovog vlastitog grijeha (Jovan 9:3). Ovdje se, međutim, čini da Isusove riječi povezuju prethodno stanje čovjeka s grijehom. Možda je invaliditet tog muškarca rezultat ličnih izbora. U isto vrijeme, Isus možda jednostavno podsjeća čovjeka da postoje gore stvari od obogaljenja, uključujući konačni sud za grijeh (Luka 12:4-5).

Čovjek kojeg je Isus izliječio možda je izrazio neku zahvalnost Isusu. Možda i nije. Međutim, spajanje različitih detalja ne daje optimističnu sliku. Čini se da je Isus pitao da li je taj čovjek zaista bio zainteresovan za iscjeljenje (Jovan 5:6). Prethodno je bogalj, sa svoje strane, izgleda skloniji da se žali (Jovan 5:7) i prebaci krivicu (Jovan 5:11) nego bilo šta drugo.

Ovog istog čovjeka su lokalne vjerske vođe ispitivale jer je nosio svoj krevet subotom. Sada kada čovjek zna ko ga je tačno iscijelio, odlazi i govori ljudima koji su se suočili s njim o uzročniku njegovog izlečenja.

Stih 16 ukazuje na problem: Isus iscjeljuje subotom – on krši jevrejsku tradiciju

pa ga progone.

Isus započinje odbranu svoje službe pozivanjem na svog Oca. Ovo je dio jasnog predstavljanja Isusa kao božanskog opunomoćenika u Novom savezu. I oni koji su čuli njegove riječi su suviše dobro razumjeli ovu tvrdnju. Ovdje Isus tvrdi ne samo da je Bog njegov Otac, već da on radi božanski posao. Kao što će stih 18 pokazati, ljudi u Jerusalimu su tačno razumjeli šta je on htio da kaže.

Konkretno, vjerske vođe razumiju šta to implicira. Isus govori drugim ljudima da je on Sin Božji u najdirektnijem smislu tog izraza. Ako to nije istina, onda je to bogohuljenje, a to doprinosi mržnji koju on prima od fariseja. Oni to gledaju kao na „izjednačavanje sa Bogom". Već smo zapazili kod ovih ljudi, opterećenog i fanatizovanog uma svojim tradicijama, da ih njihovi kruti stavovi sprječavaju da ispravno rezonuju stvari, čak to ni ne pokušavaju. Umjesto toga, oni nastoje na svaki način da pripišu nešto Isusu što bi se kvalifikovalo kao bogohuljenje ili kršenje Zakona.

Stoga Isus započinje odbranu svoje službe. Umjesto da odstupi od svoje tvrdnje, Isus će koristiti sledećih nekoliko stihova da iznese još konkretnije dokaze.

Isus uvodi ovaj dio ponavljanjem riječi „amin". Ova riječ se često prevodi kao „zaista". Korišćenje takve riječi na kraju izjave je u to vrijeme bio način da se izjavi istinitost izjave. Ova riječ je preživjela upotrebu u raznim drugim jezicima, a mnogi ljudi još uvijek završavaju molitve s riječju *amin*. Korišćenje takve fraze na početku izjave, međutim, implicira da je ono što je rečeno informacija iz prve ruke. Ovo je korišteno za originalna učenja ili iskaze očevidaca. Kada Isus kaže: „Zaista, zaista ti kažem" – on tvrdi da zna ove stvari lično, direktno i iz prve ruke.

Isus objašnjava da djeluje u podložnosti Bogu Ocu, što znači da se bilo kakva djela koja čini ne mogu smatrati kršenjem Božje volje. Izjavivši da „Sin ne može ništa da učini sam od sebe", Isus jasnim jezikom konstatuje da je izvor svega što radi u Bogu. Dakle, on se ne poistovjećuje sa Bogom. U isto vrijeme, Isus tvrdi da je ono što on čini, da su ta djela ekvivalentna djelima Boga Oca. Obje ove ideje su uključene u kasnije izjave, kao što je Jovan 10:30, gdje će Isus objaviti: „Ja i Otac smo jedno."

Isus pokazuje da, budući da radi samo ono što mu Otac kaže, njegova djela nisu grijeh. Ona mogu biti u suprotnosti sa običajima fariseja, ali ne i sa voljom Božjom.

Dalje Isus tvrdi da ima ljubav od Boga Oca. Odnos između Isusa, Sina, i Oca, je u savršenoj harmoniji. Problem s kojim su se suočavali fariseji i sadukeji bilo je duhovno sljepilo (Matej 23:17). Ovo sljepilo stvorilo je zid razdvajanja između njih i Boga; njihovi postupci nisu odražavali stvarnu Očevu volju. Isus je, s druge strane, u stanju savršene ljubavi i zajedništva s Bogom. Kao rezultat toga, njegovi postupci su identični Božjoj volji. Čak i više, kaže Isus, Otac sprema još veća djela. Svrha njih je da dokaže da je Isus upravo ono što tvrdi da jeste: Sin Božji (Jovan 20:30-31). Konkretno, Isus će nagovijestiti i Lazarevo uskrsenje (Jovan 11) i svoju vlastitu pobjedu nad smrću.

Stari savez je jasno prepoznao da vlast nad životom i smrću pripada isključivo Bogu (2. Kraljevima 5:6-8). Isusova tvrdnja da može oživljavati druge, kao što Otac

daje život, znači da Isus izjavljuje da ima izvršne ingerencije najvišeg stepena koje uključuju sam tok života.

Kraj ovog stiha takođe odjekuje na okolnosti u kojima je Isus izliječio čovjeka koji je dugo bio invalid. Isusov izbor da izliječi ovog čovjeka primjer je božanskog suvereniteta. Drugim riječima, Bog ima pravo da bira kada će ili neće intervenisati. Ovo uključuje sposobnost da se „uskrsnu“ i duhovno i fizički mrtvi.

Isus dodaje prethodnoj tvrdnji da mu je Otac takođe povjerio sud. Ova ista misao će se ponoviti u stihu 27. Prema Postanju 18:25, Božji suverenitet uključuje pravo da sudi o svemu. Ovdje Isus tvrdi da mu je Bog povjerio sud. Riječ je o božanskom sudu nad čitavim čovječanstvom. Ovo pravo ide ruku pod ruku sa izvršnom vlašću nad životom i smrću (Jovan 5:21).

Isus u 23. stihu iznosi poentu koja povezuje ove druge tačke. Naime, da Bog očekuje da se Sinu – Isusu Hristu – oda poštovanje, kao što Bogu treba odati čast. Ovo ima smisla, s obzirom na sve druge kvalitete koje Isus posjeduje. Ako Isus zaista ima izvršni autoritet i poslanje od Oca, tada zaslužuje poštovanje kao Bog.

„Ko ne poštuje Sina, ne poštuje ni Oca koji ga je poslao.“ Ova izjava pojašnjava stvar. Očigledno, Otac je Vrhovni suveren. Sin je poslat od Oca. U Bibliji se koristi princip zastupništva. Zastupnik osobe (hebrejski: šalija) se smatra kao sama ta osoba. Primjer posredništva vidimo u Izlasku 23:20-21, gdje je Bog ohrabrivao Izraelce da slušaju Njegovog anđela (ref. 1. Korinćanima 10:4) jer je „moje ime u njemu.“ Isus se i sam mnogo puta predstavio kao poslat od Boga, u Njegovo ime (vidi: Luka 19:38; Jovan 5:23; 12:44-45; 14:9, 24; 17:11-12). Ali primjena imena, poslanje u ime GOSPODNJE ili date ingerencije, ne izjednačavaju time zastupnika sa Jehovom ili jedinim pravim Bogom, vrhovnim Suverenom univerzuma (Jovan 14:28). To će biti sasvim jasno iz Isusove izjave u 44. stihu.

Ovo je takođe ključni stih za naše razumijevanje spasenja. Ako je Isus stvarni Sin Božji i duguje mu se poštovanje kao i Bogu, onda osoba ne može odbaciti Sina – Isusa Hrista – i tvrditi da je u pravu s Ocem. Ovo se poklapa s drugim tvrdnjama gdje Isus jasno kaže da je on jedini put da se pomirimo s Bogom (Jovan 3:16, 36; 14:6). Nazvati Isusa samo jednim od mnogih puteva ka Bogu je obeščastiti ga, nazivajući ga lažovom. Snižavanje Isusa samo na „dobrog učitelja“ takođe ga obeščašćuje. Ukratko, oni koji odbacuju Hristovo jedinstveno božansko poslanje odbacuju samoga Boga.

„Zaista, zaista, kažem vam, ko sluša moju riječ i vjeruje onome koji me je poslao, ima vječni život i ne dolazi na sud, nego je prešao iz smrti u život.“ (Jovan 5:24)

Ovaj stih ide ruku pod ruku sa Isusovom izjavom u stihu 23. Oni koji prihvataju Hristovo poslanje od Boga, prihvataju vječni život! Odbaciti Isusa znači odbaciti Boga i ponudu vječnog života (Jovan 3:36).

Riječi koje Isus koristi stavljaju ovaj vječni život u ovaj trenutak – u sadašnjost. To jest, oni koji vjeruju u Hrista imaju vječni život kao zalog. Njihov prelazak iz „smrti u život“ se već dogodio. Ovaj opis prelaska iz smrti u život koristi se u Novom savezu samo od strane Jovana, i to samo na dva mjesta. Jedan je ovdje, a drugi je u 1.

Jovanovoj 3:14.

Naravno, Bog uvijek poštuje slobodnu volju tako da čovjek može svojim pogrešnim izborima izaći izvan okrilja spasonosne blagodati, o čemu se govori na drugim mjestima (na primjer, Jevrejima 6:4-6).

Budući da Isus ima ingerencije nad životom i smrću, i da mu je predat sud, samo oni koji vjeruju u njega vidjeće vječni život. U praktičnom smislu, 25. stih se odnosi na spasenje. Prvi i najvažniji aspekt našeg spasenja je duhovni: trebamo biti izbavljeni od duhovne smrti, što je odvojenost od Boga.

Isus nagovještava nekoliko aspekata Božje sile nad životom i smrću. Iscjeljenje čovjeka osakaćenog trideset i osam godina simbolizovalo je božansku moć nad životom i fizičkim tijelom. Kasnije u ovom Jevanđelju, on će direktno dokazati da je božanski Kanal života uskrsavanjem Lazara (Jovan 11). On će pokazati koliko je ta moć potpuna tako što će biti i sam podignut iz groba (Matej 28:5-6). I, u nekom trenutku u budućnosti, Isus Hrist će biti taj koji će pozvati mrtve vjernike iz njihovih grobova, na život (1. Solunjanima 4:16, 17).

„Jer kao što Otac ima život u sebi, tako je i Sinu dao da ima život u sebi.“ (Jovan 5:26)

Ovdje Isus još jednom naglašava ulogu koju igra u vječnom životu. Prema Jovanu 1:4, Isus je oličenje života i svjetlosti. Svjetlost je hebrejski simbol istine, dobrote i znanja. Život, u ovom slučaju, ne znači samo nastavak postojanja i energije, već i silu od Boga.

Zapazite da Isusova tvrdnja nije da sam po sebi ima život božanske kakvoće. On kaže da mu je Otac dao takav život. To znači da je Otac Izvor svega života. Sin je imalac i božanski Kanal života zato što mu je Otac to dodijelio. Na žalost, oni koji čitaju Bibliju kroz trinitarske naočare, ovu izjavu će koristiti za dokazivanje da Isus ima „samopostojeći život“. Međutim, kad bi bilo zaista tako, to bi onemogućilo Hrista da zaista umre za grijeh čovječanstva. Ali činjenice iz jevanđelja svjedoče da je Isusu prijetila neposredna opasnost po život još kao bebi (Matej 2:13, 20). Samo Bog ima samopostojeći život i bezuslovnu besmrtnost (1. Timoteju 6:16).

Dalje Isus konstatuje da mu je Otac dao vlast da sudi „jer je Sin čovječji“. Kada se koristi u ovakvom kontekstu, izraz „Sin čovječji“ uključuje proročansku najavu obećanog Božjeg Poslanika. Jovan koristi tu frazu desetak puta u ovom jevanđelju, a zapaža se oko osamdeset puta u četiri jevanđelja zajedno. Ovo ispunjenje proročanstva je jedan od razloga zašto Isus grdi fariseje što ignorišu Božju Riječ. Prema Isusu, dokaz koji ti ljudi trebaju da ga priznaju već je u Svetom pismu (Jovan 5:39). Pa ipak, oni koji neće prihvatiti Isusa neće prihvatiti Boga. Oni koji odbacuju Hrista odbacuju i Oca (Jovan 3:18, 36).

Jedan od razloga zašto Isus podsjeća svoje slušaoce da se ne „čude“ njegovoj tvrdnji je da je ovo uskrsnuće u poslednje vrijeme bilo uobičajen dio postojeće jevrejske misli. Neke grupe su to poricale, kao što su sadukeji (Djela 23:8). Većina Jevreja je, međutim, već shvatila da će u nekom trenutku u budućnosti doći do uskrsenja kao

presude na život ili smrt.

Isusova namjera u stihovima 28 i 29 je da poveže ovo opšteprihvaćeno vjerovanje sa njegovom vlastitom službom. Jedini kome je data moć i vlast, kako za uskrsenje tako i za sud, je sam Mesija. Ovo je uloga proročkog Sina čovječjeg (Danilo 7:13-14), naslov koji Isus često primjenjuje na sebe. Izraz „Sin čovječji" takođe implicira zastupništvo Sina Božjeg u korist čovječanstva u ljudskom obličju. Pisac Jevrejima poslanice objašnjava da je on u svemu morao da postane kao „braća" (Jevrejima 2:16-17).

Isus pominje dva različita uskrsenja (Jovan 5:29).

Prema Otkrivenju 20:5, 11-15, oni koji su odbacili Boga – što znači oni koji su odbacili Isusa Hrista – biće uskrsnuti iz smrti nakon milenijuma i osuđeni. Otkrivenje 20:6, međutim, govori o prvom uskrsenju spasenih koji će „vladati" sa Hristom na Nebu za vrijeme milenijuma, što naravno jasno ukazuje da će oni biti uskrsnuti prilikom drugog Hristovog dolaska (Matej 24:30,31). Izvršni sud će rezultirati vječnom propašću u ognjenom jezeru, što uključuje i Sotonu i pale anđele (Otkrivenje 20:9-10, 13-15). Ovo uskrsnuće na sud, zbog grijeha, ponekad se naziva „presudom sa velikog bijelog prijestola".

Takođe treba zapaziti da će Bog suditi „po djelima". Djela su jednostavno praktični rezultati ideoloških uvjerenja ljudi koja, shodno njihovim izborima, mogu biti „dobra" ili „zla". To znači da Bog drži ljude odgovornim za njihova djela. Ukoliko ne bismo bili sposobni za izbor na dobro ili zlo, takav sud ne bi bio pravedan. Naravno to nije biblijsko učenje.

„Ja ne mogu ništa da učinim sam od sebe – kako čujem onako sudim. Moj sud je pravedan, jer ne vršim svoju volju, nego volju Oca koji me je poslao." (Jovan 5:30)

Ovaj stih upravo eksplicitno potvrđuje ono što smo prethodno konstatovali – Isus je poslat od Boga, i on vrši volju Božju, ne sopstvenu. Ova povezanost i pokornost Božjoj volji je ključna za sve što Isus radi.

Kao što sam Isus kaže, ako bi on radio sam od sebe, ili svjedočio sam za sebe (stih 31), njegovo svjedočanstvo ne bi bilo validno. Drugim riječima, ne bi značilo ništa.

Umjesto da se poziva na slijepu vjeru, Isus priznaje da neke tvrdnje moraju biti potkrijepljene dokazima (Jovan 5:31, 34). Dakle, u skladu sa jevrejskim zakonom, Isus daje tri svjedoka neophodna da se nešto utvrdi kao činjenica (Brojevi 35:30; Ponovljeni zakon 17:6). Dva od njih su zapažanja, u obliku Isusovih čuda (Jovan 5:36) i dokaz iz Svetog pisma (Jovan 5:39).

U 32. stihu, Isus počinje objašnjavati dokaze ljudskog svjedočanstva. Na početku Jevanđelja po Jovanu, fariseji su poslali istraživače Jovanu Krstitelju (Jovan 1:19-24). Jovan je, vjeran svom pozivu, te ljude uputio dalje od sebe i prema Obećanom (Jovan 1:25-28). Taj Obećani, kao što će Jovan kasnije jasno reći, bio je Isus (Jovan 1:29-31).

Iz ljubavi i blagodati, Bog je odlučio pokazati čovječanstvu da je Isus Obećani na

mnogo različitih načina. Zbog naših duša i našeg spasenja, Isus se ne poziva na slijepu vjeru (Jovan 5:34). Niti on odbacuje normalnu ljudsku potrebu za dokazima. Umjesto toga, on pruža ono što naša slaba i ograničena perspektiva zahtijeva.

Jovan Krstitelj je dao potrebnu svjetlost koja upućuje na Mesiju, ali Isus primjećuje da su se Jevreji zakratko radovali tome.

U 36. stihu, Isus objašnjava drugi oblik dokaza, a to je direktno posmatranje. Isus posebno napominje da je činio čuda – djela – koja dokazuju da autoritet i poslanje direktno od Oca stoje iza njih. Budući da su to događaji koje su neki njegovi kritičari vidjeli iz prve ruke, Isus primjećuje da je ovo svjedočanstvo „veće“ od svjedočenja Jovana Krstitelja. Krstiteljeve riječi su uvjerljive, ali on nije učinio čuda (Jovan 10:41). Isusova čuda u stvarnom svijetu daleko su moćniji dokaz od bilo kojeg ljudskog svjedočanstva.

To je, zapravo, glavna svrha cijelog ovog Jevanđelja. Jovan se posebno fokusira na sedam Isusovih čuda, nazivajući ih „znacima“ (Jovan 2:11). Svrha odabira samo ovih nekoliko događaja je dokazati da je Isus, u stvari, Sin Božji (Jovan 20:30-31). Bog rijetko koristi čuda kao način da dokaže svoju poruku (Jevrejima 2:3-4). Činjenica da Bog tako djeluje preko svog Sina ima za cilj da nadahne vjeru u onima koji vide njegova djela (Jovan 3:2).

Sada (Jovan 5:37), Isus nudi ono što bi jevrejskim religijskim autoritetima trebalo da bude najmoćnije svjedočanstvo od svih: objava samog Boga o identitetu Njegovog Sina. To se dogodilo prilikom Isusovog krštenja. Međutim, ovo svjedočanstvo je izgubljeno za Isusove kritičare. Prema Hristu, ovi ljudi nikada nisu čuli ni vidjeli Boga. Oni su sigurno znali riječi i slova Zakona, pa kako je moguće da nisu prepoznali Isusa? Odgovor se nalazi u ljudskoj paloj prirodi koja „prirodno“ odbacuje ono što joj ne odgovara, ali ono što nam iskustvo govori je da „znanje“ nije isto što i „vjera“. Jakov, na primjer, ističe da samo znanje o Bogu nije isto što i spasonosna vjera u Boga (Jakov 2:14, 19).

U Poslanici Rimljanima, Pavle ističe da ljudi dolaze do vjere kroz slušanje riječi – jevanđelja (Rimljanima 10:17). Pa ipak, kao što će Isus kasnije naglasiti, osoba ne može prihvatiti istinu ako je već zatvorena za nju (Jovan 7:17). Ponizan stav poslušnosti mora doći prije nego što osoba može naučiti. Jevrejske vjerske vođe su imale znanje, ali nisu imale poniznost ili pravu vjeru, tako da nisu priznavale ispunjenje svojih vlastitih Svetih pisama (Jovan 5:39-40).

Zašto Isus kaže da Božja riječ ne ostaje u farisejima (Jovan 5:38)? To je jednostavna misao koju ljudska bića često pokušavaju zanemariti: oni koji odbijaju vjerovati neće vjerovati, imali dokaze ili ne. Isus će to naglasiti u kasnijoj raspravi: osoba ne može razumjeti jevanđelje ako prvo nije dovoljno poslušna da čuje od Boga (Jovan 7:17). Ovo je, kao što će Isus dokazati, suštinski problem sa kojim se suočavaju ljudi kao što su fariseji. Više ih zanimaju vlastite dogme (Matej 15:6), moć (Jovan 11:48) i prestiž (Jovan 9:34) nego istina. Dakle, iako im je dat sav potreban dokaz (Jovan 9:41), oni neće da vjeruju. To je pitanje volje.

Taj pogrešan stav samo se potvrđuje nevjerstvom u onoga koga je Bog poslao.

„Istražujete Pisma…“ (Jovan 5:39) Ovo je ključna stvar koju treba uzeti u obzir kada raspravljate o idejama kao što su dokazi i vjera. Biblija nikoga ne poziva da izrazi „slijepu vjeru“, što je vjerovanje bez dokaza. Upravo u ovom odlomku, Isus odgovara na kritiku dajući tri odvojena oblika dokaza. Spomenuo je ljudsko svjedočanstvo (Jovan 5:33) i direktno posmatranje – u obliku Njegovih čuda (Jovan 5:36). Sada, on se poziva na dokaze Božje pisane Riječi. Pa ipak, nekima to nije dovoljno i nikada neće biti.

Zbog toga Bog ne nudi „konačni dokaz“ svim ljudima: to neće nužno proizvesti poslušnost ili povjerenje. Samo saznanje da Bog postoji ne znači da će uslijediti poslušnost (Jakov 2:19). Imati znanje ne znači uvijek vjerovati u Boga, kao što je pokazala vlastita neposlušnost Izraela (Brojevi 14:20-23; Nehemija 9:16-17; Psalam 78:11-12). I, ovdje, činjenica da su fariseji bili upućeni u Sveto pismo, koje svjedoči o Mesiji, ne znači nužno da su bili spremni prihvatiti Isusa (Jovan 7:17), čak ni kad to implicira vječni život. Toma je čuo Isusa kako predviđa svoje vlastito uskrsenje i još uvijek je sumnjao u ono što su mu prijatelji rekli (Jovan 20:24-29). Juda je bio tu da vidi sva Isusova učenja i čuda i opet ga je odbacio (Matej 26:24-25).

Bog ne nudi „dokaz“ većini ljudi jer je taj dokaz na kraju irelevantan. Oni koji tvrde da će prihvatiti Boga samo kada im se On „dokaže“ neće zaista prihvatiti Boga, nikada.

Međutim, Isus u 40. stihu povezuje dolazak k njemu sa imanjem vječnog života. Analogno tome, ako odbijate da dođete, nema života.

Isusova izjava da ne prima slavu od ljudi (41. stih) je data u kontekstu cijelog izlaganja. Svakako, Isus je prihvatio pravilnu identifikaciju sebe i hvalu od ljudi (Matej 14:33; Luka 24:52; Jovan 9:38). Isusova poenta je da je nebitno da li ga ljudi prihvataju ili ne – istina je ono što on kaže. Isus će kasnije istaći da postoje određene ideje o kojima samo on može govoriti, budući da on jedini ima to znanje (Jovan 8:14). Ovo je namijenjeno da se suprotstavi dijelu napada jevrejskih vjerskih vođa na Isusa koji bi implicirao i to da je Isus samo čovjek koji traži sopstvenu slavu.

Moguće je da su ovi kritičari mislili da je Isus ljut jer ne bi odobrili njegovu poruku. Isusova poenta je da njemu nije potrebno njihovo odobrenje. On slijedi volju Očevu, bez obzira da li ga ovi ljudi prihvataju ili ne. Pošto su se već odlučili da ga odbace (Jovan 5:39-40), njihova podrška ionako nikada neće doći.

Na kraju, čovjek ne može istinski voljeti Boga ako ignoriše Božje riječi (Jovan 5:46) ili Njegovog glasnika (Jovan 5:23). Početni redovi Jevanđelja po Jovanu opisuju Isusa kao svjetlost koja je došla na svijet (Jovan 1:9-11). Razlog zašto ljudi odbacuju ovo svjetlo nije zato što ga ne mogu vidjeti, već zato što više vole tamu (Jovan 3:19). Biblija je jasna da će oni koji istinski traže Boga prihvatiti Hrista (Matej 7:7-8) jer je on jedini put da se pomire s Ocem (Jovan 14:6). Sve tvrdnje ovih ljudi da vole Boga bile su u suprotnosti sa njihovim sopstvenim postupcima i njihovim odbijanjem da prihvate Božjeg Sina. To je poistovjećeno sa nedostatkom Božje ljubavi.

Isus u nastavku ističe da su jevrejske vjerske vođe spremne prihvatiti lažne učitelje koji nastupaju u svoje ime. Bili su srećni što su imali odobrenje drugih ljudi i drugih samozvanih gurua. Pa ipak, nisu bili voljni slijediti dokaze koje je Bog dao do ispravnog zaključka. Kada dođu drugi, „obični“ ljudi, oni bivaju prihvaćeni. Kada Isus dođe, u ime Boga Oca, ovi ljudi ga odbacuju. Ovo nije problem uma, već volje. Oni ne prihvataju Isusa jer odbijanje je njihova premisa, bez obzira na to koje druge izgovore mogu ponuditi.

Ovo odbijanje pokazuje istinitost njihove takozvane vjere u Boga. Ovo je dosledno učenje u Novom savezu: ono što osoba radi dokazuje u šta zaista vjeruje (Jakov 2:14). U 42. stihu, Isus je rekao da je „znao“ da ti ljudi ne vole Boga, jer odbacuju Njegovog pravog glasnika (Jovan 5:38). Isus je pružio mnogo dokaza koji dokazuju njegove tvrdnje (Jovan 5:30-40), ali to nikada neće biti dovoljno za one kojima je religija zapravo sredstvo za ostvarivanje vlastitih pozicija i ljudske slave.

Ovo „vjerovanje“ na koje Isus misli u 44. stihu je stvarno povjerenje u Boga. To je nemoguće za one koji su spremni da prisvajaju slavu jedni od drugih umjesto Božjeg svjedočanstva.

Valja zapaziti da u ovom stihu Isus pominje slavu koja dolazi od „samog“ Boga. Na grčkom to je riječ „monos“ – jedini, sam. Očito Isusova izjava implicira jasno i jednostavno biblijsko učenje: monoteizam. Bog je jedan, i na toj poziciji nema nijednog „kolegu“ – kako to uči dogma o trojstvu. Stoga će trinitarski teolozi vješto izbjeći korektne komentare ovakvih i sličnih izjava Svetog pisma ili zamagliti činjenicu da je Isus poslat od Boga, da mu je dat autoritet od Boga i sl., što podrazumijeva njegovu podređenost Ocu.

Isus daje više dokaza da nije bio potpuno pasivan. Fariseji su sebe smatrali apsolutnim stručnjacima za Mojsijev zakon. Na tome su gradili svoj identitet. Isus u 45. stihu svoju kritiku ovih ljudi čini jako ličnom. Isus je već istakao da su ljudsko svjedočanstvo i njegova čuda dokaz koji podržava njegovu službu (Jovan 5:30-36). Spomenuo je da Sveto pismo čini isto (Jovan 5:37-40). U ovom odlomku, Isus naglašeno govori farisejima da sam Zakon za koji tvrde da su stručnjaci osuđuje njihove postupke i podržava njegove tvrdnje.

Vjerske vođe koji kritikuju Isusa su uglavnom fariseji. Ova sekta je dala veliku važnost legalizmu i dodala mnoge slojeve tradicije stvarnom Mojsijevom zakonu. Njihova nada, kao što je slučaj u većini religija, bila je da će poslušnost ovim pravilima zaslužiti Božju naklonost. Da bi Isus ukazao na Mojsija – kamen temeljac farisejske tradicije – kao na sam dokaz da su oni bili grešnici je intenzivno lični, direktan izazov za sam njihov identitet. Oni tvrde da vjeruju u riječi koje je Mojsije napisao – Isus njihovu tvrdnju naziva lažima. Budući da Tora proriče Isusa (1. Mojsijeva 3:15; 5. Mojsijeva 18:15), a fariseji ga odbijaju prihvatiti, oni zapravo ne žele znati volju Božju. Oni su više zabrinuti za pravila i zakone od drugih ljudi (Matej 15:6-9).

Isus završava naglašavajući da oni koji odbacuju pisanu Božju Riječ neće prihvatiti ništa. Čak i kada im se pokaže čudo, čak i kada vide uskrsnuće, naći će neki izgovor

da ga odbiju.

Ovo je ljudska priroda. Izrael je svjedočio Božjim čudima iz prve ruke, ali i dalje nije bio poslušan (Brojevi 14:20-23; Nehemija 9:16-17; Psalam 78:11-12). Toma je sumnjao uprkos svom vlastitom iskustvu i svjedočenju svojih prijatelja (Jovan 20:24-29). Juda je bio Isusov lični prijatelj, ali ga je odbacio (Matej 26:24-25). Jednostavno znanje nije isto što i povjerenje, a znanje nije isto što i vjera (Jakov 2:19).

Oni koji odbace Sina Božjeg, na kraju neće imati opravdanja za svoje neverovanje. Oni ne vjeruju jer ne žele vjerovati na način kako je Bog objavio. Taj problem se manifestuje kod svih koji imaju nepošten odnos prema Bogu i prepoznaje se po tome što traže učitelje kakvi im gode ili se lično postavljaju kao učitelji forsirajući individualizam ili navodne nezavisne grupe, dok su u stvarnosti potpuno nekompetentni za takve pozicije (1. Timoteju 1:7).

ISUSOVA VELIKA SLUŽBA NA SJEVERU

13. Kontroverze oko subote

Očupano klasje izaziva kontroverzu oko subote
(Matej 12:1-8; Marko 2:23-28; Luka 6:1-5)

„U to vrijeme je Isus na šabate prolazio kroz žitna polja. A njegovi učenici ogladnješe pa počeše da kidaju klasove i da ih jedu.“ (Matej 12:1)

„Druge Subote [posle Prvina] je prolazio kroz žitna polja, a njegovi učenici su kidali klasje, trljali ga rukama i jeli.“ (Luka 6:1)

Isus i njegovi učenici hodaju kroz zasađeno polje žita. Počinju da čupaju klasje i jedu ih. Ovo nije krađa; zakon je dozvoljavao ljudima da ručno čupaju žito ili grožđe sa susjedove njive ili vinograda, sve dok ne beru žito srpom ili ne stavljaju grožđe u vreću (Ponovljeni zakon 23:24-25). To bi omogućilo onima koji su bili siromašni da nađu hranu u sezoni žetve, a da ne uzimaju previše od prihoda svojih susjeda.

Međutim, fariseji će i dalje vrebati svaku priliku da optuže Hrista i njegove sledbenike. Ovaj događaj se zbiva na „šabate“. Zbog nerazlikovanja sedmične Subote i dana koji su takođe nazivani „šabati“, većina komentatora poistovjećuje ovaj „prekršaj“ sa sedmim danom.

Subota počinje u petak uveče sa zalaskom sunca i nastavlja se do zalaska sunca u subotu uveče. Prema biblijskom kalendaru, počevši od sedmice Stvaranja (Postanje 2:1-3), Subota je sedmi dan u sedmici. Svetkovanje subote je propisano u Četvrtom uputu Dekaloga (Izlazak 20:8-11). To je ustanova još od početka Stvaranja i prije pada u grijeh, te je njena obaveznost trajna i neupitna.

Međutim, u Mojsijevom zakonu propisano je još sedam obrednih subota (šabata). Evo sažetog pregleda praznika i šabatnih dana.

PROLJEĆNI PRAZNICI

Pasha (Levitska 23:4-5): 14. dan 1. mjeseca (nisan); Erev Pesah.

Beskvasni hljebovi (Levitska 23:6-8; 9-14): Festival koji traje nedjelju dana, 15. do 21. dan. 1. mjesec (nisan); Pasha 1. dan festivala; 15. dan; šabat. Omer – Prvine; 16. dan; nije šabat; Jom Tov, 7. dan festivala; 21. dan; šabat. Svetkovina u Jerusalimu; žetva ječma.

Pedesetnica (Levitska 23:15-21): 50 dana od 15. nisana do 6. šivana; Šavuot Praznik sedmica; žetva pšenice; šabat.

JESENJI PRAZNICI

Trube (Levitska 23:23-25): 1. dan 7. mjesec (tišri); Roš Hašana; šabat; najava Dana pomirenja.

Dan pomirenja (Levitska 23:26-32): 10. dan 7. mjeseca (tišri); Jom Kipur; šabat.

Sjenice (Levitska 23:33-44): Osmodnevni praznik 15. do 22. dan, 7. mjesec

(tišri); Sukot 1. dan festivala (15. dan; šabat), Šemini Aceret 8. dan festivala (22. dan; šabat); okupljanje u Jerusalimu; berba voća.

Zapazite da Isus i učenici prolaze kroz žitna polja „na šabate“. Većina prevoda Novog saveza ne pravi razliku između šabata u množini i šabata odnosno subote u jednini, čineći tako zabunu većom. Kada se ovo događa? Očigledno u proljeće, i to u periodu posle praznika Prvina, a prije Pedesetnice. U nekoj od tih „šabata“ (sedmica), računatih od Prvina do Pedesetnice (ukupno ih je bilo sedam), učenici kidaju klasje. Dakle, uopšte ne mora značiti da je taj dan bila i sedmična Subota. Ali rasprava ima konotacije držanja subote u uopštenom smislu.

Praznik Prvina bio je dan kad se žnjeo i prinosio prvi snop žita (Levitska 23:10-14). Od tada do Pedesetnice žito je čekalo na glavnu berbu.

Dakle, prekršaj ove uredbe bilo bi kidanje klasja prije praznika Prvina. Međutim, posle Prvina to je nešto što ne bi trebalo raditi do Pedesetnice u redovnim okolnostima. Ali učenici su očito bilo gladni i u prijekoj potrebi.

„Kad su to fariseji vidjeli, rekoše: ‘Vidi, tvoji učenici čine ono što ne smije da se čini u Subotu!’“ (Matej 12:2)

Prema njima, učenici čine nešto što nije „zakonito“, „ispravno“ ili „ovlašteno“. Fariseji su tvrdili da veoma poštuju Mojsijev zakon. Osim toga, slijedili su i provodili usmeni zakon, za koji su pismoznalci tvrdili da je Bog dao Mojsiju, ali mu nije rekao da zapiše.

„On im reče: ‘Zar nikad niste čitali šta je David učinio kad mu je nestalo hrane i kad su ogladnjeli on i njegovi ljudi? Kako je ušao u Božji dom, kad je Abijatar bio sveštenički poglavar, i pojeo hljebove za pokazivanje koje ne smije da jede niko osim sveštenika, a dao je i onima koji su bili s njim?’“ (Marko 2:25-26)

Isusov odgovor upravo ukazuje da je i sam svjestan da se u regularnoj prilici to ne bi trebalo činiti. On se zato poziva na slučaj Davida i njegovih ljudi. On ističe primjer Davida, najcjenjenijeg kralja u jevrejskoj istoriji. Jeo je izloženi hljeb, koji je bio postavljen u tabernakulu kako bi predstavljao Božji bliski odnos sa dvanaest plemena. Ovo je bilo dozvoljeno da jedu samo sveštenici (Levitska 24:5-9). Događaj se desio ubrzo nakon što je Jonatan konačno priznao da je njegov otac, kralj Saul, htio ubiti Davida. David je pobjegao, povevši sa sobom neke od svojih boraca, i došao do Ahimeleha u Šator. David je bio u očajnoj situaciji i trebala mu je hrana. Kazao je Ahimelehu da je u misiji za Saula, što je bila laž, a on i njegovi ljudi nisu imali vremena da uzmu namirnice, što je bila istina (1. Samuelova 20:1 - 21:6).

Markov izvještaj uključuje jednu razliku u odnosu na priču u Prvoj Samuelovoj. Marko imenuje sveštenika kao Abijatar. Samuel kaže da je to bio Ahimeleh, Abijatarov otac. Postoji nekoliko teorija koje ovo mogu pomiriti. Moguće je da je Ahimeleh bio u godinama, a Abijatar je zajedno sa svojim ocem služio kao prvosveštenik. Ili da je Isus mislio „u vrijeme Abijatra“. Vjerovatno je sam Marko napravio omašku.[6]

[6] Pisci jevanđelja nisu bili nepogrešivi niti verbalno nadahnuti, kako pogrešno sugerišu mnogi teolozi. Luka u uvodu svog Jevanđelja naglašava da su se „mnogi trudili da sastave izvještaj o događajima“

Dio poente sistema žrtvovanja bio je da će sveštenici i leviti biti dobro nahranjeni prinosima. Kada je David zatražio hljeb, Ahimeleh je rekao da ima samo izložene hljebove. Nakon što je zamolio Boga (1. Samuelova 22:9-10), Ahimeleh je dao Davidu hljeb (1. Samuelova 21:3-6). Jedenje izloženih hljebova je daleko veći prekršaj od čupanja klasja na šabat, ali ako je Bog to dozvolio, koliko bi više dopustio gladnim ljudima da čupaju klasje na šabat?

Odgovaranje farisejima nizom pitanja bila je uobičajena praksa u raspravama između rabina. Više od toga, Isus želi da fariseje pozove na odgovornost. Oni pokazuju plitak nedostatak brige za ljude pod njihovom duhovnom brigom. Božja namjera je da se Njegovi zakoni primjenjuju pravedno i sa dobrim prosuđivanjem, a ne u krajnostima fanatizma ili nemarnosti. Vremenom su ljudi poput fariseja dodavali sloj za slojem pravila povrh stvarnih Božjih uputa. Živjeli su u kompetitivnom ponosu – i jedni s drugima i sa običnim ljudima – zbog svoje sposobnosti da se pridržavaju tih pravila.

Ono što Isus ovdje ističe je da je izraelski poštovani kralj David mogao prekršiti doslovne, od riječi do riječi zahtjeve ovog Zakona kada je potreba bila velika. David nije bio osuđen ni zbog svoje prevare u ovom trenutku, niti zbog kršenja ovog hramskog zahtjeva. Isus pita fariseje kako njihovo restriktivno tumačenje pravila o čupanju žitarica za jelo u subotu objašnjava tu priču. Njegova namjera nije da odbaci Božji zakon, već da se usredotoči na Božju stvarnu namjeru u davanju zakona.

„Ili, zar niste čitali u Zakonu da na šabate i sveštenici u Hramu skrnave Subotu, i nisu krivi?“ (Matej 12:5)

Sada Isus nastavlja da postavlja svoja pitanja. Isti Mojsijev zakon, koji citiraju fariseji, napominje da je sveštenicima dozvoljeno da „rade“ dok služe u hramu subotom. Ti zadaci su njihovi rutinski poslovi. Zakon ih je, međutim, proglasio nevinim jer su radili ono što im je Bog naredio.

Opet, Isus pokazuje da Mojsijev zakon nije imao za cilj da uzdigne zakon iznad razboritog poštovanja Božje volje. Sveštenici su prvo služili Bogu, kako i moraju. Nisu služili krutom tumačenju riječi, dok su Bogu govorili da čeka. To bi bilo naopako i prekršilo bi same svrhe za koje je Bog dao to pravilo. Isus će pokazati da i fariseji zakonu pristupaju naopako, kao da je zakon sam sebi svrha. Njihova dodatna pravila poništavaju stvarnu namjeru Božjih zakona, namijenjenih za dobro Božjeg naroda.

„A ja vam kažem: ovdje je neko veći od Hrama. Kad biste znali šta znači: ‘Milosrđe hoću, a ne žrtve,’ ne biste osuđivali one koji nisu krivi.“ (Matej 12:6-7)

Isus je pokazao da subota nije sama sebi svrha. Iako Božji zakoni, kao što su dati, imaju značenje i autoritet, oni nisu namijenjeni da se primjenjuju bezumno doslovno. Čak i ako su njegovi učenici kršili farisejski koncept subote, oni nisu kršili Božju namjeru za subotu. Drugim riječima, pravilo subote, kako je Bog zamislio, ne bi

---

vezano za Hristov život i službu (1. stih). U obraćanju Teofilu, on navodi: „pomno ispitavši sve od početka, odlučio [sam] da ti napišem sve po redu“ (3. stih) Dakle, Luka je uložio ozbiljne napore u pisanju Jevanđelja, što uključuje i prikupljanje relevantnih informacija. Stoga je Lukino Jevanđelje i hronološki najpouzdanije.

osudilo ono što su učinili.

Sada Isus vodi svoj argument u novom smjeru. Stiglo je nešto što je čak veće od hrama. Isus najvjerovatnije govori o sebi kao o Mesiji. Shvatio je da su Zakon i Proroci na vrijeme ukazali na dolazak Mesije. On bi ispunio Zakon. Imao je prednost čak i nad radom hrama, koji je i sam imao prioritet nad svetkovanjem subote za sveštenike koji su obavljali posao.

Čini se da je Isusova poenta ovdje da čak i ako je ono što su učenici učinili bilo u neku ruku protiv normalnog značenja zakona o suboti, oni bi i dalje bili nevini jer su bili pod višim autoritetom Mesije. Ovo bi važilo u istom smislu kao što bi sveštenik koji služi u hramu bio nevin za svoj zakoniti rad.

Hrist je „važniji" od hrama, jer je hramska služba sa svim svojim uredbama bila samo tipski prikaz Plana spasenja, a on je veliki Antitip. Bez Hrista obredi i praznici mogli bi se obavljati u nedogled, a da ne postignu stvarnu svrhu. To je naglašeno u poslanici Jevrejima.

Isus nastoji da fariseje pozove na odgovornost jer nisu obavili svoj posao. Trebalo je da pružaju duhovnu brigu i vođstvo narodu Izraela. Isus primjenjuje citat iz Osije 6:6 na njihovo vođstvo. On insistira da je njihov posao da pokažu milosrđe Božjem narodu umjesto da ga opterećuju dodatnim pravilima i propisima koji su nadilazili jasno čitanje Božjih zahtjeva u Zakonu.

Isus kaže ovim farisejima da je njihova optužba za kršenje zakona protiv njegovih učenika jer su čupali i jeli žito subotom još jedan dokaz da ne shvataju Božju volju. Oni ne razumiju suštinu Božje brige za Njegov narod. Oni i dalje drže poštovanje vjerskih pravila, krutu i nepromišljenu privrženost tradiciji i doslovnosti, kao višu vrijednost od pokazivanja milosti prema ljudima pod njihovom brigom.

„Zatim im reče: 'Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi Subote. Dakle, sin čovječji je gospodar i Subote.'" (Marko 2:27-28)

Isus jasno daje do znanja da Zakon ima veću svrhu nego da se slijedi u slijepoj doslovnosti. Postoji značenje iza Božjeg zakona, a neke od Božjih namjera su veće od drugih. Briga za potrebite, na primjer, važnija je od ceremonijalnih rituala. Subota nije sama sebi svrha, već je uspostavljena za dobro čovjeka.

Još jednom, Isus koristi jevrejsku tradiciju koju fariseji slijede da bi dokazao svoju tačku. U jednom komentaru na Izlazak 31:14, jedan rabin sugeriše da je „ona sveta za vas" što zapravo znači „sveta vama" ili „držite subotu radi sebe". Drugi komentariše: „Subota vam je data, ali vi niste predati suboti." To znači da su, prema vlastitoj logici fariseja, stroga starosavezna pravila u vezi sa subotom na dobrobit naroda. Ona nisu namijenjena da budu teret ili žrtva.

U kontekstu koji je dat u ova dva stiha, čini se sasvim izvjesno da pod terminom „sin čovječji" Isus ne misli isključivo na sebe, već na ljudsko biće u opštem smislu. Na običnom biblijskom hebrejskom, „sin čovječji" (ben adam) jednostavno znači „ljudsko biće" (preko 90 puta u Ezekielu). Kako god bilo, poenta je jasna: subota treba da je za dobro čovjeka, umjesto da postane kruto pravilo iznad Božje stvarne svrhe i

blagodati. Cijeli kontekst je Isusovo razotkrivanje izvrtanja smisla subote.

Na žalost, mnogi teolozi ovu izjavu tumače kao da Isus govori da „Gospodar subote“ (on sam) ima ingerencije da ukine ili preinači obavezu svetkovanja sedmog dana tj. da čini s tim što hoće. U tradicionalnom shvatanju, Isusov odgovor sadrži tvrdnju o njegovom božanstvu. Prema ovom shvatanju, kao Gospodar subote, Isus je iznad subote, a po asocijaciji u ovom slučaju i njegovi učenici. Ali takvo tumačenje promašuje samu srž Isusovog učenja o čovječanstvu. Isus kaže da su Božja ljudska stvorenja, Adamova djeca, važnija od subote! Dakle, Isus ne odstupa od Zakona u vezi sa subotom, već naglašava dar milosti iz kojeg dolazi Zakon. Da je postojala bilo kakva sugestija u Isusovim riječima da ima namjeru „mijenjati“ (ukinuti ili preinačiti) ustanovu Subote (ili kako tvrde svetkovatelji nedjelje, „premjestiti“ njenu svetost na drugi dan), to bi izazvalo žestoko protivljenje i rasprave i zasigurno bila jedna od tačaka optužnice protiv Hrista. Isto tako niko u novosaveznoj eri nije pokretao to pitanje, što je dokaz da niko nije ni pomišljao na bilo kakvu promjenu!

Iscjeljenje osušene ruke izaziva još jednu kontroverzu oko subote (Matej 12:9-14; Marko 3:1-6; Luka 6:6-11)

Jevanđelja bilježe drugu raspravu koju je Isus vodio sa farisejima o tome što je dopušteno subotom. Ova druga je slična po tome što se bavi i ljudskom potrebom na dan kada bi Jevreji trebalo da se suzdrže od posla.

Mojsijev zakon je jasan da Izraelci/Jevreji nisu trebali raditi u subotu (Izlazak 31:12-17). Većina obrednih i prazničnih šabata takođe su bili neradni dani. Zakon je bio toliko ozbiljan da je jedan čovjek pogubljen jer je skupljao drva prkoseći ovom pravilu (Brojevi 15:32-36). Ignorisanje subote bio je glavni razlog zašto je Bog sudio i disciplinovao Izraelce (Ezekiel 20:13). To je bio i jedan od razloga za Vavilonsko ropstvo (Ezekiel 22:6-15).

Nakon što su se Jevreji vratili iz Vavilona, pismoznalci su se plašili da će njihov grijeh dovesti do toga da ih Bog ponovo protjera, pa su donijeli vanbiblijske propise kako bi dali određene parametre. Fariseji su smislili listu od 39 stvari koje se kvalifikuju kao zabranjeni rad subotom kako bi se održao šabat. Fariseji smatraju da je njihova odgovornost da se pobrinu da svi poštuju te propise. Sada imaju dodatni podsticaj: ako uhvate Isusa kako krši propise, možda će imati priliku da ga se otarase (Luka 6:7, 11).

U stvaranju takve liste, fariseji su otišli predaleko u činjenju legitimne stvari. Imali su zadatak, djelimično, da pomognu narodu Izraela da zna kako primijeniti Božje naloge u svom svakodnevnom životu. Problem na koji je Isus ukazao je to što su izgubili iz vida svoju odgovornost da brinu o ljudima i da im pokazuju milosrđe. Umjesto toga, s vremenom su fariseji Mojsijevom zakonu dodali nerazumna pravila i propise. Pretvorili su judaizam u veliki teret umjesto da pruže veliko dobro ljudima.

Njihovi zahtjevi zabranjuju „liječenje“ u smislu medicinske njege koja ne spašava živote. Prema usmenom zakonu, dozvoljeno je – čak i obavezno – spasiti život. Isto tako, bila je dozvoljena medicinska pomoć za porođaj i obrezivanje ako je osmi dan

padao na subotu. Ali nije dozvoljeno preduzimati namjerne korake za liječenje nekog drugog ili sebe. Ironično, osoba može tražiti od ne-Jevreja da preduzme te korake. Mišna Šabat 22:6 kaže da niko ne smije ispraviti udove djeteta osim ako se beba tek rodila. Čovjek čija je ruka bila smežurana nije bio u situaciji života ili smrti. Nadali su se da će Isus izliječiti tog čovjeka, kako bi ga mogli optužiti da je prekršio zakon. Oni ne samo posmatraju, oni ga špijuniraju. Istina, Isus bi prekršio samo njihovo tumačenje zakona. A njegov odgovor će pokazati koliko su njihovi stavovi zaista bili cinični i hladni.

„Osušena ruka" znači smežurana i nepokretna. Moguće je da je muškarčeva ruka bila paralizovana, što dovodi do atrofije mišića. To je moglo biti uzrokovano stanjem kao što je dječja paraliza, koja uzrokuje paralizu i atrofiju.

Ali Isus zna šta oni misle. Isus takođe zna da je ova primjena zakona o suboti njihovo vlastito tumačenje Mojsijevog zakona, a ne Mojsijevog zakona kako ga je Bog dao.

Isus zna da farisejski zakon kaže da se može spasiti život, ali ne i namjerno poduzeti korake da se neko izliječi. On takođe zna da se ova primjena ne nalazi u Mojsijevom zakonu koji je dao Bog. Ako je dozvoljeno spasiti život, zašto ne bi bilo dozvoljeno izliječiti? Nije važno da li je čovjekovo stanje hronično, ili da li bi fariseji odobrili da se iscjeljenje dogodi nekoliko sati kasnije. Zašto ne činiti dobro sada ? Ne samo da je štetno dopustiti ovom čovjeku da pati više nego što je potrebno, već je štetno i koristiti nečiju patnju za testiranje političkog ili kulturnog neprijatelja.

Isus povezuje svoj stav prema čovjeku sa stavom fariseja prema njemu. „Dobro" je od korijena riječi *agatos*, vezano za *agape*: samopožrtvovanu ljubav koja brine o dobru drugoga. Za razliku od fariseja, Isus povezuje „dobro" sa spasavanjem života. „Zlo" znači radnje koje su nemoralne ili netačne. Isus ovdje ne govori o čovjeku sa osušenom rukom. On govori o farisejima. Oni čine zlo planirajući da unište njegov život (Marko 3:6) na Šabat. Oni ne samo da rade, već planiraju i ubistvo tokom subotnjeg dana za koji tvrde da ga poštuju.

Reakcija fariseja je još ironičnija s obzirom na Luku 5:33-39. Za razliku od Isusovih učenika, fariseji redovno poste u znak pobožnosti i odanosti. Ali Bog je rekao da nije toliko zabrinut za ljude koji poste od hrane. On bi radije da oslobode ljude njihovog ugnjetavačkog jarma (Isaija 58:6). Za osušenu ruku to definitivno važi.

Jevanđelje po Mateju bilježi dodatno retoričko pitanje: *„Ko od vas neće uhvatiti i izvaditi svoju jedinu ovcu ako ona na šabate upadne u jamu? A koliko je čovjek vrjedniji od ovce! Zato se na šabate smije činiti dobro." (Matej 12:11)*

Ovo pitanje nije bilo samo nagađanje. Jame su se obično kopale kao zamke za grabljivce, za zaštitu stoke. Ponekad bi, međutim, ovce slučajno pale u jame, te možda i same bile ozlijeđene. Dok bi neki fariseji zabranili spašavanje životinje subotom, većina to ne bi postavila kao ograničenje. Nadalje, većina ljudi bi djelovala u milosti prema životinji umjesto da je ostavi u jami da pati.

Isusov odgovor ističe dvije važne stvari. Prvo, ako je ispravno pokazati milost životinji, kako bi bilo pogrešno pokazati milost prema osobi? Drugo, jasno je da Božji

uput o neradu subotom nije usmjeren na situacije poput zarobljene životinje ili neke druge katastrofe. Niti ima za cilj da spriječi ljude da čine dobro.

Sada Isus dovodi tu poentu do kraja: Koliko je čovjek vredniji od ovce? Zato je, zaključuje on, dozvoljeno činiti dobro u subotu. Dobro je u ovom slučaju pokazati milost prema osobi ako je u vašoj moći da to učinite.

Činjenica da je Isus uspješno izvršio božanski opunomoćeno iscjeljenje subotom u sinagogi trebala bi reći farisejima da Bog podržava taj čin (Luka 6:10).

Fariseji su već bili zabrinuti jer je Isus dozvolio svojim učenicima da čupaju žito s polja i jedu zrnevlje u subotu (Luka 6:1-2). Sada su gledali kako Isus iscjeljuje usahlu ruku čovjeka. Ovo je preblizu tradicionalnim zakonima protiv ispravljanja udova, postavljanja kosti ili podešavanja iščašenog zgloba. „Pobožni" fariseji su toliko ljuti da prave zavjeru sa Herodovim pristalicama da unište Isusa (Marko 3:6). Oni ne vide ironiju da je planiranje da se ubije čovjek mnogo veće kršenje zakona o suboti od iscjeljenja nekoga.

„Bijes" je od grčke riječi *anoja* i doslovno znači „bez uma", stoga se zaključuje da je bijes fariseja iracionalan. Rezultat još jedne osujećene zamke nije promijenio mišljenje ovih ljudi tvrdog srca. Umjesto toga, produbio je njihovu zavjeru protiv njega. Očajnički su željeli da ga unište. Problem je bio u tome što su izraelske vjerske vođe imale ograničenu formalnu političku moć unutar Rimskog carstva. Ako su zaista željeli Isusa mrtvog, morali bi ili da ga ubiju, da okrenu rulju protiv njega ili da uvjere rimske vlasti da je on revolucionar.

Zašto toliko mržnje? Na ličnom nivou, Isus ih je prozvao jer nisu na milosrdan način brinuli za Božji narod. Osramotio ih je u više interakcija. Otvoreno je osporavao njihov autoritet. Zvanično, njihova pritužba protiv Isusa bila je njegova tvrdnja da je Mesija Izraela i Sin Božji (Jovan 19:7). Pošto su bili sigurni da to nikako ne može biti istina, bila je to jeres koja je zaslužila smrt.

Još važnije pitanje je zašto fariseji nisu mogli vidjeti Isusa kakav je bio. Umjesto da prihvate da je njegova čudesna sila došla od Boga, odlučili su da je njegova moć od đavola (Matej 12:24). Umjesto da vide njegova djela i učenje kao ispunjenje Svetih pisama koje su tako dobro poznavali (Jovan 5:39-40), oni su ga vidjeli kao prijetnju njihovoj moći i statusu kvo pod rimskom vlašću.

Ovim se završava Lukin izvještaj o Isusovim kontroverznim postupcima koji su fariseje pretvorili u neprijatelje. Možda je počelo kada je dotakao nečistog gubavca, što nijedan farisej nikada ne bi učinio (Luka 5:13). On je privukao njihovu pažnju kada je izjavio da su grijesi paralizovanom čovjeku oprošteni (Luka 5:20-21). Isus je proširio jaz kada se gostio s grešnicima i spriječio svoje učenike da poste (Luka 5:29-30, 33). Tolerancija koju je pokazao kada su njegovi učenici brali i jeli žito subotom bila je uznemirujuća. Ali iscjeljivanje čovjeka subotom i tvrdnja da fariseji – a ne on – krše zakon doveli su vjerske vođe preko ruba.

Nakon što je napravio definitivni raskid sa farisejima, Isus se okreće svojim sledbenicima.

14. Izbor dvanaest apostola

Izbor dvanaestorice posle noćne molitve (Marko 3:13-19; Luka 6:12-16)

„Tih dana izašao je na goru da se moli i cijelu noć je proveo u molitvi Bogu.“ (Luka 6:12)

Lukina priča o Isusu zabilježila je sporu tranziciju. Ovo je počelo dokazom njegovog autoriteta i prešlo na uvod u novi put koji on nudi. Kako njegove namjere postaju jasnije, tako postaje jasniji i sukob s farisejima: vjerskim vođama Galileje. U dvije svijetle tačke, Isus je izabrao Petra, Andreja, Jakova i Jovana, a zatim i Levija (Mateja) za svoje učenike (Luka 5:1-11, 27-28; Marko 1:16-20). Sada, on popunjava listu svojih primarnih ambasadora kako bi širili ovaj put nakon što ode sa zemlje (Luka 6:12-16).

Lukino jevanđelje je jedino jevanđelje koje spominje da se Isus moli prije nego što izabere saradnike. Ovo je jedini izvještaj o cjelonoćnoj molitvi u Svetom pismu. Isus ima priličan broj učenika i nastaviće tražiti mnoge čija imena čak i ne znamo, ali odabir dvanaest za osnivanje Zajednice zahtijeva Očevo vođstvo.

Priroda interakcija između Oca i Sina vrlo je jasna. Isus se redovno moli Ocu (Marko 1:35; 14:35-39; Luka 5:16; Jovan 17) kao Izvoru svoje sile i za usmjerenje. Kroz jevanđelja, Isus radi i govori samo ono što ga Otac upućuje (Jovan 5:19) čak i ako bi ljudski dio njega želio nešto drugo (Matej 26:39). Isus je Sin Božji. To što se Isus moli svom Ocu pokazuje da su oni različite osobe i da je taj odnos stvaran.

Činjenica da Isus odvaja vrijeme od službe da bi razgovarao s Bogom Ocem je od vitalnog značaja za nas. Isus se penje na goru da bi se odvojio od buke i smetnji (Matej 14:23; Luka 9:28); on također odlazi na pusta mjesta (Luka 4:42), pa čak i samo dalje od učenika u vrtu (Luka 22:41). Ako je Isusu koji je bio potpuno posvećen Bogu bilo potrebno vrijeme da se moli, koliko je više potrebno nama?

Matejevi i Markovi izvještaji ne spominju Isusovu molitvu u ovom slučaju, ali objašnjavaju zašto je Isus izabrao Dvanaestoricu: da im dâ „moć da istjeruju nečiste duhove i da liječe svaku bolest i svaku slabost“ (Matej 10:1) ili „da budu s njim i da ih šalje da propovijedaju i da imaju vlast da iscjeljuju bolesti i istjeruju demone“ (Marko 3:14-15).

Isus je sada spreman izabrati svojih dvanaest primarnih učenika od velikog broja koji su ga slijedili.

Učenik je neko ko uči od svog učitelja i oponaša ga. U doba Novog saveza, rabini su okupljali učenike da budu njihovi učenici, kako bi naučili njihov pogled na svijet i podučavali ga drugima. Tokom svoje službe, Isus je imao mnogo učenika – uključujući žene, što nije bilo uobičajeno u to doba. Svaki hrišćanin treba da bude učenik. Svi bismo trebali učiti od Isusa i nastojati da ga oponašamo. Isus nas nije pozvao samo da nas spase nego da ga slijedimo (Matej 4:19; 10:38; Jovan 10:27).

Status „apostola“ može biti zbunjujući iz današnje perspektive. Doslovno, „apostol“ znači „poslani“. Odlomci u Mateju 10:1 i Marku 3:14-15 elaboriraju ovo, jer preciziraju da Isus bira Dvanaestoricu da izađu i propovijedaju, iscjeljuju i istjeruju demone svojim autoritetom. Ali postoji razlika između službe apostola i širenja djela. Samo Dvanaestorica – Matija koji je zamijenio Judu Iskariotskog (Djela 1:26) – i Pavle imaju službu apostola. Drugi ljudi, uključujući Barnabu (Djela 14:14) i Apola (1. Korinćanima 4:6, 9), poslani su s posebnim blagoslovom i autoritetom Zajednice, ali njihova služba nema isti status kao „apostolska“. Crkve koje danas tvrde da imaju apostole (ili naslednike apostola) pogrešno tumače Sveto pismo.

Isus je već prozvao Andreja, Petra, Jakova, Jovana i Levija – koji se naziva i Matej (Luka 5:1-11, 27-28; Marko 1:16-20; 2:13-14). Sada, on popunjava Dvanaestoricu. Kroz sledećih nekoliko poglavlja, Isus će dati opšti poziv javnosti na jače sledbeništvo (Luka 6:46-49), podstaknuti Dvanaestoricu da regrutuju više učenika (Luka 8:4-18) i pozvati Dvanaestoricu u dublje, predanije sledbeništvo koje može zahtijevati da ga slijede do vlastitih krstova (Luka 9:18-50).

Neki nagađaju da je svaki apostol iz ili da predstavlja jedno od dvanaest izraelskih plemena. Ne mogu biti iz svakog plemena: Andrej i Petar su braća, i Jakov i Jovan su braća. Ti parovi bi uključivali po dva muškarca iz istog plemena. Niti Sveto pismo navodi da svaki apostol predstavlja određeno pleme. Svakako, broj dvanaest je simetričan (Luka 22:29-30), ali ne postoji korelacija jedan-na-jedan.

Zašto uopšte insistiranje na dvanaest? Dvanaest je broj savršenstva, koji označava savršenstvo ljudske uprave. U Bibliji nalazi se na mnogim mjestima u vezi sa svim predmetima koji se bave vladanjem. U Starom savezu bilo je dvanaest patrijarha, dvanaest plemena, itd. U Novom savezu takođe nalazimo isti veliki princip kod apostolskih duhovnih autoriteta koje je postavio Isus. Novi Jerusalim ima 12 temelja (sa imenima 12 apostola), 12 kapija (sa imenima 12 plemena Izraelovih), 12 bisera, 12 anđela čuvara… Dimenzije Novog Jerusalima su 12.000 kvadratnih stadija (1 stadij = 185 m), dok je zid visok 144 lakta (12 x 12; vidi Otkrivenje 21:16, 17). Dvanaest legiona anđela označava savršenstvo anđeoskih četa (vidi Matej 26:53). Broj 12 nalazi se 187 puta u cijeloj Bibliji, od čega se 22 puta pominje u knjizi Otkrivenja.

Luka imenuje dvanaestoricu kao: „Simona koga je prozvao Petar, njegovog brata Andreja, zatim Jakova, Jovana, Filipa, Bartolomeja, Mateja, Tomu, Alfejevog sina Jakova, Simona zvanog ‘revnitelj,’ Jakovljevog sina Judu i Judu Iskariotskog, koji ga je posle izdao.“ (6:14-16)

Andrej je bio učenik Jovana Krstitelja prije Isusove javne službe. Vjerovatno kada su bili na rijeci Jordan istočno od Jerusalima, Jovan mu je pokazao Isusa, a Andrej je ostavio Jovana radi Isusa. Andrej je rekao Simonu za Isusa i doveo mu brata; tada je Isus Simonu dao nadimak Petar (Jovan 1:35-42). Sledećeg dana, kada je Isus odlučio da ode u Galileju, sreo je Filipa i Bartolomeja, takođe zvanog Nataniel (Jovan 1:43-51). Nedugo zatim, Isus je ponovo sreo Andreja i Petra i pozvao ih, kao i njihove poslovne partnere, Jakova i Jovana (Marko 1:16-20). Ovih šest je bilo pogodno; Filip

je bio iz Betsaide na sjevernom dijelu Galilejskog mora. Andrej i Petar su takođe bili iz Betsaide, ali su živjeli u Kapernaumu gdje su Jakov i Jovan takođe živjeli (Jovan 1:44; Marko 1:16-21, 29).

Petar je ribar. U cijelom Novom savezu on se naziva Petar, Simon ili Kefa. Simon je njegovo pravo ime. „Petar" je nadimak koji mu je Isus dao; znači kamen. Kefa je sirijska verzija „Petra". Od ove tačke, Luka gotovo isključivo koristi ime Petar u svom jevanđelju.

Od dva para braće, najmanje znamo o Andreju. On je Petrov brat, poslovni partner (Marko 1:16) i ukućanin (Marko 1:29). Bio je prisutan kada je Isus proricao o poslednjim vremenima (Marko 13:3), ali nije bio jedan od trojice Isusovih najbližih pratilaca: Petra, Jakova i Jovana. Osim toga, Luka ga samo spominje u spisku od jedanaest učenika koji se sastaju s drugima prije Pedesetnice (Djela 1:13).

Jakov i Jovan su takođe braća i ribari. Njihov otac je Zevadja (Marko 1:20), a tradicija kaže da je njihova majka Saloma, sestra Isusove majke (Jovan 19:25; Matej 27:56; Marko 15:40), što ih čini Jakovljevim i Jovanovim rođacima. Saloma je poznata po tome što je tražila od Isusa da Jakova i Jovana učini svojim savjetnicima kada bude kralj (Matej 20:20-21). Isus daje Jakovu i Jovanu nadimak Boanerges što znači „Sinovi groma" (Marko 3:17). Međutim, to je grčka kovanica nastala od galilejskog dijalekta, od hebrejskog „bene regeš" – sinovi bijesa (graje, gungule). Jakov postaje prvi apostol koji je umro kada ga je Herod Agripa I ubio (Djela 12:2). Jovan, „učenik koga Isus voli", poslednji je umro prirodnom smrću u starosti.

Ne znamo mnogo o Filipu. On nije bio Filip Evanđelista, jedan od prvih đakona i Pavlov prijatelj (Djela 6:5-6; 8:4-5; 21:8). On je iz Betsaide na sjevernoj obali Galilejskog mora gdje rijeka Jordan utiče sa sjevera (Jovan 1:44). On je bio taj koji je pozvao Bartolomeja, takođe zvanog Nataniel, da upozna Isusa (Jovan 1:45). Kada se suočio s 5000 gladnih muškaraca, plus žena i djece, Isus je izazvao Filipa da pronađe hljeb za sve njih (Jovan 6:5-7). I Filip je bio taj koji je zamolio Isusa da im pokaže Oca (Jovan 14:8).

O Bartolomeju znamo još manje osim što je on Filipov prijatelj i njegovo ime znači „sin Tolmajev". Kada ga je Filip pozvao da upozna Isusa, Bartolomej je čuveno rekao: „Može li išta dobro izaći iz Nazareta?" Isus ga je nazvao „pravim Izraelcem, u kojem nema prevare" i on je prvi koji je nazvao Isusa Sinom Božjim (Jovan 1:43-49). „Bartolomej" je porodično ime; njegovo ime može biti Nataniel (Jovan 21:2).

Matej je poreznik Levije (Luka 5:27). Znamo da se radi o istoj osobi jer Matej 9:9-13 daje iste detalje za Mateja kao i Luka 5:27-32 za Levija.

Toma je, naravno, najpoznatiji po tome što nije vjerovao učenicima kada su mu rekli da je Isus ustao iz mrtvih (Jovan 20:24-29). S obzirom na to da učenici nisu vjerovali Mariji Magdaleni i ostalim ženama, Toma je previše oštro kritikovan. Takođe je pokazao odanost i hrabrost kada je Isus odlučio da se vrati u područje Jerusalima uprkos opasnosti; Toma je odgovorio: „Idemo i mi da umremo s njim" (Jovan 11:1). „Tomas" je na aramejskom „blizanac". Prema nekim izvorima, tvrdi se da je

Toma donio jevanđelje Indiji na potkontinent. Uprkos imenu, Toma nije autor gnostičkog jevanđelja po Tomi.

Još manje znamo o Jakovu Alfejevom sinu. Levije/Matej je takođe identifikovan kao „Alfejev sin“ (Marko 2:14), iako to dvoje nisu drugačije povezani u jevanđeljima.

Niti znamo mnogo o Simonu. Ziloti su bili nacionalistička politička stranka koja je vjerovala da je otpor rimskom uticaju suštinski izraz odanosti Bogu. Izraz je povezan s hebrejskom riječi koja se koristi za opisivanje Boga kao ljubomornog Boga koji ne prihvata podijeljenu odanost (Izlazak 20:5). Ali istorija nije jasna kada su se Ziloti konsolidovali kao partija; Simon je možda samo bio jak nacionalista. S druge strane, Matej je kao poreznik prikupljao novac od Jevreja za rimsku vladu. Činjenica da su njih dvojica apostoli svjedoči o ujedinjujućem miru koji Isus donosi.

Luka završava spisak Isusovih dvanaest apostola sa dvojicom muškaraca po imenu Juda. Jakovljev sin se takođe zove Tadej (Matej 10:3; Marko 3:18) i vjerovatno „Juda, ne Iskariotski“ (Jovan 14:22). Ne znamo koji je „Jakov“ njegov otac – Zevadjev sin je vjerovatno premlad da bi imao sina u dobi učenika. Ni ovaj Juda nije Isusov polubrat i autor Judine poslanice; u ovom trenutku, Isusova braća i dalje misle da je Isus „zastranio“ (Marko 3:21; 6:3).

Juda Iskariotski je, naravno, učenik koji će predati Isusa u ruke sveštenika i starješina da ga Rimljani razapnu (Marko 14:10-11). Mnogo se nagađalo o značenju „Iskariot“. Jedna teorija je da je Juda iz grada Keriota u Judi. To bi ga učinilo jedinim učenikom koji nije iz Galileje. U nekim prevodima, Jovan 13:2 identifikuje njegovog oca kao „Simona Iskariotskog“, tako da je ime mjesta najrazumnije objašnjenje.

Bez obzira na to, Isus je izabrao Judu Iskariotskog nakon što mu je Bog dao božansko vođstvo tokom duge noći molitve (Luka 6:12). Judino uključivanje je dio Božjeg plana. Upravo Judin slučaj pokazuje da ni direktno uključivanje u najuži krug Hristovih saradnika samo po sebi nije garancija trajnosti poziva ili čak spasenja. Lični pogrešni izbori mogu uvijek promijeniti ili raskinuti odnos sa Bogom i Hristom.

Sada kada je Isus odabrao svojih dvanaest primarnih saradnika, on izaziva mnoštvo da ga slijedi. Prvo, on objašnjava šta se traži od sledbenika u Propovijedi na zaravni (Luka 6:17-45). Zatim on poziva mnoštvo da donese odluku da svoje živote zasnuje na njegovom temelju (Luka 6:46-49).

Mnoštvo iscijeljeno (Matej 12:15-21; Marko 3:7-12; Luka 6:17-19)

„On je sišao s njima i zaustavio se na jednoj zaravni. Tamo je bilo veliko mnoštvo njegovih učenika i silan narod iz cele Judeje i Jerusalima i iz tirskog i sidonskog primorja. Došli su da ga čuju i da budu izliječeni od svojih bolesti. Čak su i oni koje su mučili nečisti duhovi bili izliječeni. Svi su željeli da ga dotaknu, jer je iz njega izlazila sila i sve ih liječila.“ (Luka 6:17-19)

Publiku čine tri grupe. „Oni“ su dvanaest apostola. „Učenici“ su veća grupa koja slijedi Isusa; više nego samo Dvanaestorica putuju s njim i smatraju ga svojim učiteljem (Djela 1:21) iako ne ostaju svi s njim (Jovan 6:66). „Veliko mnoštvo“ je

najvjerovatnije tamo da nađe fizičko izlečenje i slobodu od demona. Luka ističe da se Isusova popularnost proširila.

Propovijed na „zaravni“ mogao bi biti Lukin sinopsis Matejeve propovijedi na gori (Matej 5-7). Uprkos tome, vrlo je vjerovatno da je Isus podučavao iste istine u više navrata.

Zanimljivo je primijetiti da je Isusovo učenje usmjereno na njegovo mnoštvo učenika, ali mnoštvo – uključujući neznabošce iz Tira i Sidona – takođe je dobrodošlo da uči i sluša. Zapravo, Isus završava svoje izlaganje o tome kako izgleda biti njegov učenik s pozivom da ga učine osnovom svog života (Luka 6:46-49). Učeništvo je više od primanja iscjeljenja i pasivnog slušanja priča. Radi se o zasnivanju života na Isusu, i svi su dobrodošli da to učine.

Judeja je primarni okrug Jevreja i okružuje Jerusalim od rijeke Jordan do Sredozemnog mora. Čini se da ponekad Luka koristi taj izraz da označi bilo koje mjesto gdje Jevreji imaju značajno stanovništvo, poput Galileje. Tir i Sidon su sjeverno od Galileje, na obali Sredozemnog mora. Isus posjećuje Tir i Sidon gdje iscjeljuje kćer Sirofeničanke opsjednutu demonima (Marko 7:24-30).

Isus privlači mnoštvo: iscjeljujući ih, oslobađajući ih od demona i držeći ih uključenima u njegovo učenje. Učenje je razlog zašto je Isus došao (Marko 1:38). Kao i kod proroka Starog saveza, njegove lekcije objašnjavaju kako ljudi mogu doći do spasonosnog odnosa s Bogom. Jovan Krstitelj takođe je pozivao na pokajanje i sveto življenje. Isus zahtijeva živote svojih sledbenika u zamjenu za vječni život kroz njega. On daje detalje u Luki 6:27-49.

Isus čini čuda i djela iscjeljenja iz tri različita razloga. Primarni razlog je taj što pokazivanje Božje sile potvrđuje božanski autoritet poruke. Drugi je da se potvrdi vjera koju ljudi imaju u njega (Marko 5:34; 6:5-6; Luka 5:20-25). Treći je saosjećanje. Ponekad Isus samo sažali ljude i želi da im olakša teret (Matej 14:14; Luka 7:12-15).

Konačno, Isus istjeruje demone. Isus se susreće sa znatnim brojem ljudi opsjednutih demonima. Najvjerovatnije, demoni pokušavaju osujetiti Isusove planove i neobično su privučeni njemu. Važno je napomenuti da iako Isus i neki od apostola istjeruju demone (Luka 6:18; Marko 6:13; Djela apostolska 5:16; 8:7), nigdje u Novom savezu vjernicima nije dat nalog niti su nam data uputstva kako. To snažno sugeriše da istjerivanje demona nije nikakva tehnika, već se može sprovoditi samo kada je hrišćanin zaista Božje oruđe za izražavanje i sprovođenje Njegove volje. Biblija nam čak ne govori kako da razlikujemo opsjednutost demonima, mentalnu bolest i fizičku bolest, što je u nekim slučajevima zaista teško.

Ono što možemo naučiti iz Svetog pisma je kako spriječiti opsjednutost i ugnjetavanje demona. Izbjegavanje opsjednutosti demonima je jednostavno: prihvatite jevanđelje i postanite hrišćanin. Kada vjerujemo Isusu za oproštenje naših grijeha i živimo u poslušnosti Božjoj riječi, Duh sveti trajno prebiva u nama i imamo zaštitu. Način da se izbjegne demonsko ugnjetavanje je da slijedite Božje standarde u Svetom pismu, počevši od Njegovih upozorenja protiv aktivnosti koje privlače pažnju ili

aktivno pozivaju demone. To uključuje sudjelovanje u bilo kakvim okultnim praksama, posjete okultistima, izvođenje glupih čarolija koje se promovišu na društvenim mrežama i web stranicama, gatanje, astrologiju... Sakupljanje bilja, paljenje svijeća i izgovaranje mantri ne znači da se nečemu odaje počast. To je način da pozovete demone u svoj život, a to su i mnoge druge prakse koje danas objedinjuju pokreti kao New Age.

Ljudi pokušavaju dodirnuti Isusa jer to djeluje. Žena koja ima problem s tečenjem krvi to čini i odmah osjeća da je izliječena (Marko 5:28-29). Vjerovatno je dodirnula rub na ivici Isusovog ogrtača (Matej 14:35-36). Oni imaju shvatanje da moraju ostvariti određenu „konekciju" sa Isusom, izražavajući time svoju vjeru. Vidimo sličnu silu i u ranoj hrišćanskoj zajednici. Ljudi se postrojavaju duž ulice kako bi pokušali uhvatiti Petrovu sjenku (Djela 5:15). U Efesu ljudi saznaju da čak i komad tkanine koji je Pavle dotakao može da izliječi i protjera demone (Djela 19:11-12). Međutim, to ne potvrđuje praksu sa raznim „čudotvornim" relikvijama. Postoji razlika između vođa u ranoj zajednici – čija poruka je potvrđena kroz čuda – i paganizovanog kvazi hrišćanstva koje je od relikvija napravilo reklamu i religijski biznis. Razlog zašto je Bog dopustio da se ostvaruju takva čuda u vrijeme apostola izvjesno je potreba da Jevanđelje zaživi i proširi se u nepovoljnom okruženju, kako među Jevrejima tako i među paganima. Čak i ako je doticanje odjeće i slično bliže paganskim shvatanjima nego biblijskoj religiji, presudnu razliku čini upravo poruka koju su Isus i apostoli nosili! Analogno tome, ako je pogrešna vjerska poruka, nosioci poruke ne mogu biti kanali Božje naročite blagodati, ali pali anđeli mogu falsifikovati čuda i iscjeljenja u određenoj mjeri. Da jedan predmet može biti upotrijebljen u Božju svrhu, a zatim zloupotrijebljen za idolopoklonstvo i privlačenje demona pokazuje slučaj sa bakarnom zmijom napravljenom u vrijeme Mojsija (Brojevi 21:4-9) koju su kasnije neki Izraelci sačuvali i ritualno koristili misleći da mogu pomoću toga proizvesti obrazac ponavljanja čuda iscjeljenja (2. o kraljevima 18:4).

Teolozi raspravljaju o tome kako Isus ima moć iscjeljivanja: da li je to njegova vlastita sila ili Bog djeluje kroz njega? Diskusija se proširuje na pitanje da li je Isus „čitao" namjere drugih zbog njegove urođene sile ili uvida svetim Duhom (Luka 6:8). Da bismo riješili ovu nedoumicu pomaže nam odlomak u Filipljanima 2:5-7 koji kaže da se Sin Božji odrekao svog prvobitnog stanja ili „ispraznio" i postao kao čovjek. Isus je odrastao kao svako dijete, rastao u mudrosti (Luka 2:52), nije znao određene stvari (Marko 5:30), itd.

Dakle, ukoliko naši pogledi nisu uslovljeni trinitarskim premisama, stvari su prilično jasne. Isus je bio „pun Duha svetoga" i sile od Boga, ili služio kao božanski kanal. Ovaj princip Izvora i Kanala jasno je izražen u 1. Korinćanima 8:6 i definiše odnos, hijerarhiju i funkcije Boga Oca i Njegovog Sina. Na ovom principu zasniva se cjelokupno njihovo djelovanje i Plan spasenja.

Isti princip je primjenljiv na hrišćane koji su zaista u službi Boga i Isusa Hrista, postajući tako kanali blagodati i reflektujući svjetlost. Standard za utvrđivanje

validnosti poslanja je Sveto pismo.

To što je ljudima bilo dovoljno da samo dodirnu Isusa je pokazatelj da on sam ne kontroliše potpuno situaciju već da je jednostavno Kanal Božje sile. Ovo će se pokazati u više navrata tokom njegove službe, kao i u službi apostola. Od najveće važnosti je zapamtiti da kakvoća onoga što nosimo drugima čini razliku da li to može biti praćeno Božjim posebnim blagoslovima, a ne toliko „tehnički“ detalji. Svako može tvrditi da je od Boga, i to je veza koju ne možemo „eksperimentalno“ ustanoviti, ali ono što možemo je da podvrgnemo nosioce takvih tvrdnji testu pisane Božje Riječi i procijenimo rodove.

15. Propovijed na Gori

Četvrto poglavlje Jevanđelja po Mateju završilo se opisom velikog mnoštva koje je dolazilo iz daleka da bi čulo Isusovo učenje i svjedočilo njegovim čudima. Sada se Matej fokusira na jedan konkretan dan u Isusovoj službi, kada je vidio koliko je veliko mnoštvo oko njega i želio ih poučiti. Matej 5-7 sadrži prvi od pet dugih Isusovih govora zabilježenih u Matejevom jevanđelju.

Luka 6:17-49 također predstavlja Isusovu propovijed, koja ima mnogo istog sadržaja. Luka opisuje svoju verziju propovijedi održanu „na zaravni" a ne na gori. Vjerovatna je mogućnost, dakle, da su Matej i Luka zabilježili dva različita govora, održana na različitim mjestima. Isus je bio putujući propovjednik i možda je propovijedao sličan sadržaj iznova dok je dolazio na različita mjesta. Ovo se ne razlikuje od govornika i propovjednika moderne ere. Matejeva propovijed na gori i Lukina propovijed na zaravni bi se znatno preklapale, jer je Isus podučavao slične stvari u više prezentacija.

Matej (Levije) je bio poreznik prije nego što je krenuo za Isusom (Matej 9:9; vidi također Luka 5:27-29; Marko 2:14). To bi zahtijevalo određeno obrazovanje, uključujući sposobnost čitanja, pisanja i rukovanja vođenjem evidencije. Drevni spisi, poput Jevanđelja po Mateju, obično su bili raspoređeni po temama umjesto po strogom vremenskom redu, pa iako je Matejevo obraćenje opisano nakon Propovijedi na gori, on je možda počeo slijediti Isusa tokom njegove ranije službe, vjerovatno krajem 27. godine (Marko 2:13-22; Luka 5:27-39). Ako je on bio tamo, naučnici vjeruju da je Matej možda bilježio Isusove riječi u ovoj poruci. Iako se neki biblijski zapisi o Isusovim riječima mogu parafrazirati, ovaj odlomak bi mogao biti tačan, od riječi do riječi, registar ove propovijedi.

Isus se penje „na goru" da pouči ljude. U kontekstu tog regiona, to ne znači visočiju planinu. Umjesto toga, ovo je ono što bi ljudi u mnogim drugim kulturama smatrali strmim brdima. Galileja sadrži mnogo takvih brda. Isus je vjerovatno želio da se podigne iznad gomile kako bi ga moglo čuti što više ljudi. Matej ne opisuje tačnu lokaciju propovijedi. Tradicija ukazuje na greben brda sjeverozapadno od grada zvanog Tabga, koji se nalazi u blizini Kapernauma s pogledom na Galilejsko more.

Isus je sjeo da poučava, što je bila uobičajena praksa rabina. Matej često opisuje Isusa kako sjedi da poučava na mnogo različitih lokacija. Upotreba nagnutog brda bi ovo olakšala, omogućavajući ljudima da ga lakše vide.

Matej piše da su Isusovi „učenici" došli k njemu. U ovom kontekstu, termin se odnosi na sve one koji su bili tamo sa iskrenim interesom za učenje. Govorio je svima koji su ga pratili i bili otvoreni za njegovu poruku.

Isusov govor sadrži ono što je poznato kao „blaženstva", što znači „blagosloven" ili „srećan". Svako od blaženstava počinje upućivanjem na one koji su blagosloveni,

u vezi sa nekim ponašanjem ili stavom. Ideja da budete „blagosloveni“ u Isusovoj propovijedi ne znači nužno da se osjećate srećno. To prije znači prepoznati šta je zaista dobro u životu osobe i zašto. Odnosi se na one na pravom putu, koji slijede pobožni obrazac misli i djela.

Siromašni duhom (Matej 5:3)

Isus počinje riječima da su siromašni duhom blagosloveni. Ovo nije referenca na novac ili finansije. Biti „siromašan duhom“ suprotno je od samopouzdanja, posebno u bilo kom duhovnom smislu. Siromašni duhom prepoznaju da nisu u stanju sami sebe osigurati svojom snagom, dobrotom ili pravednošću. Oni sami znaju da su duhovno bankrotirali u istinskoj dobroti. Ne mogu se nadati da će se cjenkati ili zaslužiti svoj put u kraljevstvo nebesko.

Isus kaže, međutim, da su blagosloveni jer je kraljevstvo nebesko već njihovo. Drugim riječima, priznanje da neko ne zaslužuje mjesto u Božjem kraljevstvu je uslov za ulazak u to kraljevstvo. Ovo je suprotno od pretpostavke da je neko stekao to građanstvo svojom zaslugom.

Čak i kao dio Isusove propovijedi, ove riječi treba razumjeti u pažljivom kontekstu. Isus u ovom jednom jedinom stihu ne poučava svaki detalj plana spasenja. Dok nastavlja da poučava, Isus će biti jasan – a Novi savez će naglasiti – da niko ne dolazi Ocu osim kroz vjeru u Hrista radi oproštenja grijeha.

Odgovarajući stav prema spasenju je onaj da smo siromašni duhom. Kraljevstvo nebesko će biti naseljeno poniznim, a ne arogantnim. Na taj način bivaju blagosloveni siromašni duhom.

Žalosni (Matej 5:4)

Razlika između sreće i „blagoslovenosti“ je posebno očigledna u ovom stihu. Ovo blaženstvo kaže da su blagosloveni oni koji su žalosni. Oni koji žale, po definiciji, nisu srećni. Isus želi da njegovi sledbenici shvate da oni koji doživljavaju žalost nisu beznadežni.

U kontekstu Isusovog učenja o dolazećem kraljevstvu nebeskom, oni koji tuguju mogu to činiti zbog vlastitog grijeha ili zbog grijeha Božjeg naroda. U to vrijeme, jevrejski narod doživljava stanje žalosti pod teškim ugnjetavanjem i okupacijom Rima. Oni vjerni Bogu i Svetom pismu shvatili su da je to rezultat Izraelovog grijeha i nevjernosti, budući da je Bog obećao da će biti uspješni kada budu vjerni i da će im suditi kada to nisu.

I Jovan Krstitelj i Isus propovijedali su da se Izrael mora pokajati. Pokajanje uključuje tugu dok prepoznajemo i priznajemo svoju grešnu sebičnost. Oni koji žale dok se kaju za svoj grijeh su blagosloveni, međutim, zato što će doći kraljevstvo nebesko, oni će biti spašeni. Vrijeme osude će se završiti.

Ne slažu se svi komentatori da Isus misli samo na tugovanje koje dolazi s pokajanjem od grijeha. Mnogo tuge u životu, naravno, nije rezultat grijeha. Dolazi iz života

na planeti kojom vlada patnja i smrt. Od svih koji tuguju, oni u Hristu su blagosloveni jer će ih Bog utješiti ovdje i sada (2. Korinćanima 1:3-7) i biće oslobođeni od tugovanja za vječnost (Otkrivenje 21:4).

Krotki (Matej 5:5)

Isus nastavlja da opisuje blaženstva izrekama o tome ko je blagosloven i zašto, posebno kada se radi o dolazećem kraljevstvu nebeskom. Sada Isus proglašava one koji su krotki blagoslovenima jer će naslijediti zemlju. Riječ krotak ne znači „slab" kako je mnogi pogrešno tumače. Tu riječ je najbolje razumjeti kao „blagost" ili odbijanje preuzimanja kontrole grubom silom ili manipulacijom. Krotost se, iz hrišćanske perspektive, odnosi prije svega na vjeru i ponašanje koje rezultira iz takve vjere. Radi se o tome da vjerujemo Bogu da će na kraju pobijediti u bici umjesto da idemo u krajnosti da bismo dobili bitku pod našim vlastitim uslovima. Koncept se često odnosi na „snagu pod kontrolom", a ne „snagu koja teži kontroli".

Ovo je upravo suprotno od opšteg shvatanja svijeta. Većina vjeruje da svijet kontrolišu oni koji su dovoljno jaki i ambiciozni da uzmu ono što žele. Svijet pripada bogatima, dominantnim i hrabrima. Isus to okreće. On izjavljuje da su pravi naslednici buduće obnovljene zemlje krotki. To je potpuno logično jer upravo satanistički umni sklop pale prirode „tjera" čovjeka da se dokazuje i gradi svoj identitet kroz dostignuća i demonstraciju sile i moći.

Još jednom, Isusovo značenje ovdje je u vezi sa onima koji vjeruju u njega. Ako pripadamo Gospodu, i ako Gospod postane kralj zemlje, kao što Mesija hoće, onda će svi oni koji su njegovi naslijediti zemlju sa njim. „Krotost" nije uslov da se postane pravi hrišćanin, ali krotost je nešto što prirodno dolazi od spasonosnog znanja o Hristu i prirodi Božjeg kraljevstva.

Treba reći da je za pravu krotost potrebna hrabrost; moramo se boriti sami sa sobom da bismo vjerovali u Božji plan i Njegov karakter. Teško je biti skroman i strpljiv kada ne možemo u potpunosti shvatiti kako će dobro na kraju pobijediti.

Gladni i žedni pravednosti (Matej 5:6)

Sledeća Isusova izjava je o gladi za pravednošću. Ovo je još jedno od blaženstava: kratke izjave o blagoslovu iz Božje perspektive. Ovdje Isus kaže da su oni koji su gladni i žedni pravednosti blagosloveni, što znači da imaju dobru težnju. Zašto? Jer će oni biti zadovoljeni. Komentatori ukazuju na dva moguća značenja za „pravednost" kako se koristi u ovom stihu. Prvo, Isus bi mogao govoriti o ljudima koji su željni da ih Bog proglasi pravednima. Oni sami žele da postanu pravedni i da se prilagode Božjoj volji. Na taj način oni iskreno traže spasenje. Oni koji se pouzdaju u Isusa za oproštenje od grijeha, dobiće upravo to od Boga (Rimljanima 5:17). Oni će biti spašeni.

Drugo gledište je da Isus ima na umu one koji su gladni da vide kako pravednost „pobjeđuje". Oni čeznu da pravda pobijedi. Oni žele da ono što je ispravno prevaziđe

ono što je pogrešno i zlo u svijetu. I ovi će ljudi biti zadovoljni, jer će kraljevstvo nebesko okončati svaku nepravdu, a sud Božji pravedno osuditi i kazniti sve što je zemaljska pravda propustila, zamaglila ili izopačila kroz nepravedni sistem. Njihova glad za pravednošću će biti potpuno zadovoljena.

Milosrdni (Matej 5:7)

Isus nastavlja identifikovati one koji su zaista blagosloveni. Isusove tvrdnje su iznenađujuće iz svjetovne perspektive. Umjesto da proglasi da su bogati, lijepi ili pobjednici u ratu oni koji su blagosloveni, Isus je opisao kao blagoslovene siromašne duhom, one koji tuguju i one koji su krotki. U svakom slučaju, njihov blagoslov dolazi iz konačnog izvora svih blagoslova, a to je Bog. Njihov status „blaženih" zasniva se na Božjem odgovoru na ove ponizne stavove.

Sada Isus dodaje milosrdne onima koji bi sebe trebali vidjeti kao blažene. Zašto? I oni će dobiti milost. Isus najvjerovatnije misli na primanje milosti od Boga. Uopšteno, Božji karakter je da pokaže milosrđe prema milosrdnim (Psalam 18:25). I obrnuto bi trebalo da važi, ali nije uvijek tako. Oni koji su primili milost od Boga treba da budu milostivi prema drugima (Efescima 4:32).

Opet, Isus vjerovatno ima na umu kraljevstvo nebesko dok govori. Oni koji su sada milostivi, kaže on, dobiće milost od nebeskog kralja kada zauzme tron. Njegovo značenje nije da osoba mora biti milostiva da bi se spasila, već da će oni koji se pokoravaju Bogu u spasenju prirodno odgovoriti stavom milosrđa prema drugima.

Imaoci čistog srca (Matej 5:8)

Isus dodaje još jednu kategoriju „blaženih" na svoju rastuću listu onih koji bi se trebali radovati načinu na koji ih Bog vidi. On sada kaže da su oni koji su „čista srca" blagosloveni, jer će vidjeti Boga. To ne znači da će biti srećni ovdje i sada, već znači da se ne bi trebali osjećati beznadežno.

Moderni hrišćani mogu povezati „čistotu" sa slobodom od seksualnog grijeha ili moralnog neuspjeha. Oni koji su prvi čuli Isusove riječi možda su povezali „čistoću" sa izvršavanjem Mojsijevog zakona, ili sa savršenim praćenjem pravila jevrejskih učitelja. To bi nosilo osjećaj potpunog oslobođenja od grijeha.

Međutim, Isus se mnogo više fokusirao na srca svojih slušalaca, umjesto na njihovu sposobnost da održavaju propise Zakona. Propovijedao je protiv poštovanja zakona samo na djelu, a ne iz istinske ljubavi prema Bogu. „Čistota", u svom najjasnijem i najoriginalnijem značenju, odnosi se na ideju da je nešto jedinstveno, ujedinjeno, nepomiješano ili konzistentno. Čisti u srcu su fokusirani iznutra na jednu jedinu stvar. U ovom slučaju, to je Bog.

Isus ovdje obećava da će Boga, kada dođe kraljevstvo nebesko, vidjeti oni koji su čisti u svojoj odanosti Bogu. Ovo otkriva izvanrednu ideju o Božjem kraljevstvu. Većina Jevreja bi u ranoj mladosti naučila da niko ne može da vidi Boga i da živi; On je previše svet. Isus, međutim, kaže da će oni koji uđu u kraljevstvo nebesko vidjeti

Boga. Očigledan je zaključak da stanje „nečistog srca“ ili pale ljudske prirode onemogućava bilo kakav direktni kontakt ili susret čovjeka sa svetim Bogom. S druge strane, „čisto srce“ spasenih neće imati nikakve pomisli i namjere koje bi uključivale težnju ka grijehu. Duhovno „čisto srce“ u sadašnjosti želi takvo srce u trajnom smislu u budućnosti.

Mirotvorci (Matej 5:9)

Isus izjavljuje da su mirotvorci blagosloveni: primili su dobro, jer će se sinovima Božjim zvati.

Posvećenost sklapanju mira visoko se cijeni u cijeloj Bibliji, ali šta znači biti mirotvorac? Biblijski gledano, mirotvorac je neko ko pomiruje ljude koji su ranije bili u sukobu. Srž Isusove zemaljske misije bilo je stvaranje mira između Boga i onih koji će mu doći kroz vjeru. Ovo elokventno izražava Pavle u svom pismu skupštini u Efesu:

„Jer je on naš mir, koji je oboje sastavio u jedno i srušio pregradni zid koji nas je razdvajao. U svom tijelu onemogućio je neprijateljstvo Zakona propisa sa [službenim] naredbama, da bi u njemu od oboje stvorio jednog novog čovjeka gradeći mir, i oboje u jednom tijelu pomirio s Bogom posredstvom krsta, ubivši neprijateljstvo u njemu. I došao je i objavio dobru vijest mira vama koji ste bili daleko od Boga i onima koji su bili blizu Boga.“ (Efescima 2:14-17)

Hrist je sklopio ovaj mir „krvlju na krstu“ (Kološanima 1:20). Drugim riječima, Njegova smrt na krstu uklonila je barijeru između čovječanstva i Boga. Svako ko dođe Bogu kroz Hrista i krst nalazi da ima mir sa Bogom (Rimljanima 5:1).

Dakle, logično je da svako ko se posveti sklapanju mira među drugima, posebno svojom žrtvom, oponaša ono što je Hrist učinio. Takva osoba se naziva „sinom Božjim“ jer promoviše i gradi mir.

Progonjeni radi pravednosti (Matej 5:10)

Oni koji teže Božjem sistemu vrijednosti, uprkos teškim situacijama, biće blagosloveni – oni čine ono što je ispravno i doživjeće vječno dobro u kraljevstvu nebeskom.

Sada Isus kaže da su oni koji su progonjeni radi pravednosti blagosloveni i dio kraljevstva nebeskog. Njegova rana služba propovijedanja bila je u potpunosti fokusirana na ovo kraljevstvo. I Hrist i Jovan Krstitelj pozvali su jevrejski narod da se pokaje za grijeh, da bude spreman za kraljevstvo nebesko (Matej 3:1-2; 4:17). Jovan je jasno stavio do znanja da niko neće moći ući u njega samo zato što su Jevreji. Donositi plod, biti korišten od Boga za dobro, biti vjeran Bogu u svojim izborima: ovo je opisano kao znakovi onih koji će ući u kraljevstvo koje će Mesija donijeti na zemlju.

Ovdje se podrazumijeva da oni koji su proganjani imaju neki izbor po tom pitanju. Drugim riječima, nisu odlučili da izbjegnu da promovišu i rade ono što je ispravno, kako bi izbjegli maltretiranje, povređivanje ili gubitak statusa u društvu. Oni

su svjesno odabrali da poštuju Boga i da mu budu vjerni, uprkos progonu od strane onih koji su nepravedni ili samo konformisti u sistemu.

Zlostavljeni radi Hrista (Matej 5:11-12)

U prethodnom stihu, Isus je spomenuo one koji su pretrpjeli progon radi pravednosti. Ovdje on dodaje detalje o tome kako bi progon mogao izgledati i šta bi ga moglo uzrokovati. Po prvi put, Isus se udaljava od opštih izjava, datih svojoj uglavnom jevrejskoj publici, i uže se fokusira na sebe, konkretno, kao na onoga koga slijede.

Centralno pitanje u pravom hrišćanskom „progonu" je, naravno, Isus Hrist. Samo uznemiravanje ili nepravedno tretiranje ne mora nužno biti progon – pogotovo ako je odgovor na naše vlastite nepravde i loše postupke (1. Petrova 4:15). Ono što Isus misli je da je jedan od dokaza da smo „blagosloveni" spremnost da se trpi nepravedno postupanje zbog vjernog slijeđenja njega (1. Petrova 4:12-14). Oni koji se protive Isusu mogli bi vrijeđati njegove sledbenike, zlostavljati ih i lažno ih optuživati.

U vrijeme kada Isus drži Propovijed na gori, ovo se još nije dogodilo onima koji ga slijede. Međutim, ovaj blagoslov služi kao rano upozorenje da dolazi takvo zlostavljanje (Jovan 16:1-4). Kontekst ovih napada je kada ljudi istinski slijede Božja učenja – svijet ih mrzi posebno zato što oponašaju Isusa (Jovan 15:21).

Isus dalje objašnjava zašto je spremnost da budete povezani s njim uprkos grubom postupanju blagoslov. Oni koji to učine dobiće velike nagrade na nebu. Isus to ne drži kao utješnu nagradu za težak život. On govori svojim učenicima da se raduju i vesele prilici ako se prema njima užasno postupa radi njega. Nagrade koje čekaju na nebu zbog ove časti (Djela 5:41; 1. Petrova 4:12-13) čine samo iskustvo pobjedom vrijednom slavlja.

Dok će Isus kasnije predvidjeti snažnu mržnju protiv hrišćana (Jovan 16:1-4), napadi na Božji narod nisu novina. Bog je poslao mnoge proroke u Izrael da predaju poruke ljudima. Mnogi od tih proroka bili su progonjeni jer su predstavljali Boga. Sada će mnogi Isusovi učenici biti progonjeni jer su ga predstavljali svijetu, što će im takođe donijeti velike nagrade na nebu.

Po prvi put, Isus spominje Nebo kao odredište svojih sledbenika umjesto kraljevstva nebeskog (ili Božjeg kraljevstva). On takođe opisuje blagoslov onih koji su njegovi tako što uključuje više od samog ulaska u kraljevstvo – nagrade na nebu. Pod pojmom „nebo" podrazumijeva se Božje prebivalište i okruženje (ref. Jovan 14:2-3).

So na zemlji (Matej 5:13)

Isusovi učenici žive u skladu s vrlinama opisanim u blaženstvima. To je potrebno da bi bili „so" i „svjetlo" u svijetu (Matej 5:14).

Isus kaže svojim učenicima: „Vi ste so zemlje." Tada, kao i sada, so je imala različite funkcije. Ranije se so naširoko koristila kao konzervans utrljavanjem u meso. U nekim slučajevima može se koristiti kao vrsta gnojiva. Takođe, naravno, korišćena je za unošenje ukusa u hranu. Isusov poziv sledbenicima da budu „so zemlje" nosi te

upotrebe, simbolično, u naše duhovne živote.

Kao što so čuva meso od truljenja, vjernici u Isusa, rasprostranjeni po cijelom svijetu, pomažu da se čovječanstvo očuva od pada u bezbožništvo, nemoral, haos i osudu. So trajno mijenja ukus hrane, baš kao što uticaj pobožnih ljudi može promijeniti kulturu. Glavna stvar je da hrišćani služe božanskoj svrsi u svijetu jednostavno živeći ono što vjerujemo o Bogu i Isusu.

Hrišćani prestaju služiti toj svrsi kada prestanemo živjeti u vjernosti Bogu. Nedavne reference na blaženstva stavljaju tu svrhu u kontekst. Kada Isusovi sledbenici prestanu biti siromašni duhom, živjeti u pokajanju i krotosti, imati glad za pravednošću i biti milosrdni, prestaju služiti svojoj svrsi na zemlji. Ovo je jednako katastrofalno i nezamislivo, kao da bi so izgubila svoj ukus.

Neki prigovaraju ovoj metafori govoreći da so nikada ne gubi svoju slanost, prema hemiji. Ovo promašuje poentu i nije tačno u praktičnom smislu. Isusovo učenje se može smatrati jednim dijelom da su određene osobine jednako urođene nanovo rođenom vjerniku kao što je slanost soli. Ali ta kakvoća se može izgubiti pogrešnim izborima u budućnosti. U praktičnijem smislu, so koju su ljudi svakodnevno koristili nije bila hemijski čista. Može biti razrijeđena, ili čak kontaminirana. To bi rezultiralo nečim što je trebalo da bude so, ali više nema ukus niti djeluje kao so. To bi je učinilo beskorisnom i podložnom odbacivanju.

Isus ukazuje da se isto može dogoditi i učeniku koji prestane da živi vjerno Hristu u svijetu. Ovdje se radi o gubitku svrhe i nestajanju u kolotečini života.

Svjetlost svijetu (Matej 5:14-16)

U prethodnom stihu, Isus je svoje učenike uporedio sa solju. Sada ih on upoređuje sa svjetlom. On ih zapravo naziva „svjetlom svijetu“. Svjetlost je bila ključni simbol u jevrejskom pogledu na svijet. Baš kao što je grčka kultura cijenila znanje, ili rimska kultura slavu, ili kao što moderna američka kultura hvali slobodu, idealni standard hebrejske kulture bio je svjetlost. Ovaj koncept značajno utiče na biblijska objašnjenja pobožnosti i istine (Izreke 4:18-19; Matej 4:16; Jovan 8:12; 2. Korinćanima 4:6).

Duhovno govoreći, nema svjetla u svijetu osim Isusa Hrista. Njegova se svjetlost, međutim, reflektuje kroz svaku osobu koja mu pripada. Na taj način se Hristova svjetlost distribuira u tamu u svakom kutku čovječanstva. Važno je i to da ovo svjetlo treba da bude vidljivo svijetu. Isus dodaje ovu metaforu upućivanjem na grad koji se nalazi na vrhu brda. Nije zamišljeno da bude skriven; grad na brdu treba da se vidi i nađe čak i u tami noći. Za vrijeme Hrista, zidovi oko grada na brdu često su bili napravljeni od bijelog krečnjaka, što bi bilo relativno lako vidjeti, čak i po mrkloj noći.

Na isti način, Hristova svjetlost nije zamišljena da bude skrivena na zemlji. Namijenjena je da blista od svih koji pripadaju Hristu. Trebalo bi da je na ovaj način otkriju oni koji su još u tami.

Svjetlo je bilo dostupno u obliku vatre, uključujući i uljane lampe. Kako bi kuće padale u mrak nakon zalaska sunca, lampe bi se palile i, ako su bile dostupne,

raspoređene po kući. Postavljanje je bilo ključno. Lampe bi bile postavljene na postolje na optimalnom mjestu kako bi se prostoriji obezbijedilo što više svjetla. Ovo je poenta Isusovog komentara u ovom stihu: zašto bi neko upalio lampu noću, a zatim stavio korpu preko nje? To bi bilo besmisleno, kaže Isus. Svjetlo svjetiljki treba da se vidi na isti način na koji je namijenjeno da se vidi Hristova svjetlost u svijetu.

Po analogiji, vjernici u Isusa su svjetiljke. U stvari, oni su jedini odraz istinske duhovne svjetlosti, svjetlosti Hristove. Ta svjetlost je namijenjena da se vidi, pa Isus govori svojim učenicima da je ne skrivaju ili prikrivaju iz bilo kojeg razloga. Vršenje djela koja je Bog dao je način na koji će njegovi učenici distribuirati njegovo svjetlo. Neuspjeh u obavljanju tih dobrih djela je kao da stavite poklopac na jedinu lampu u mračnoj prostoriji; skrivanje svjetla čini lampu beskorisnom.

Ovaj odlomak pruža praktičnu primjenu Isusovog učenja o tome da je „svjetlo svijeta“. Učenici pokazuju Isusovo svjetlo čineći dobra djela koja im je Bog namijenio. Čak i ako postupanje na način nalik na Hrista dovodi progon od strane svijeta (Matej 5:11-12), vjernici su namijenjeni da isijavaju to svjetlo u mračni svijet. U drugim lekcijama, Isus proširuje značenje činjenja dobrih djela. Važna poenta koju je naveo kasnije u Propovijedi na gori uključuje odgovarajuću motivaciju (Matej 6:1). Dobra djela učinjena u Božje ime, na načine koji donose slavu Bogu, treba da se čine tako da se mogu vidjeti. Svjetlo hrišćanske dobrote treba da sija tako da Bog bude proslavljen. Međutim, u situacijama u kojima je vjerovatno da će svijet samo hvaliti hrišćanina, bolje je da se čini „u tajnosti“ kako bi se izbjegli arogancija i ponos (Matej 6:2-4).

Svrha, važnost i trajnost Zakona (Matej 5:17-20)

Kako je stekao slavu kroz čuda iscjeljivanja i uvjerljiva učenja, neki od Isusovih kritičara tvrdili su da je učio ljude da ignorišu Mojsijev zakon (Matej 12:2). Neprijateljski raspoložene vjerske vođe počele su lažno govoriti da je učio novom ili drugačijem zakonu od onoga što je Bog dao izraelskom narodu (Matej 12:2). Jevrejske vjerske vođe su na kraju optužile Isusa za bogohuljenje, prvenstveno zbog njegove tvrdnje da je Sin Božji (Matej 26:63-65; Jovan 8:58-59).

Isus se suprotstavlja laži da on poziva da se Mojsijev zakon „ukine“. On govori svima onima koji slušaju da njegova namjera nije da odbaci Zakon ili Proroke. Mojsijev zakon sastojao se od prvih pet knjiga Biblije, poznatih kao Petoknjižje (Tora). „Proroci“ uključuju većinu ostatka onoga što hrišćani danas nazivaju Starim savezom, posebno knjige Isaije, Jeremije i drugih proroka koje je Bog poslao da predaju svoje poruke Izraelu.

Poslanica Jevrejima objašnjava kako je Bog uvijek namjeravao da stari savez dovede do novog saveza (Jevrejima 8:6-8). Taj prelaz nije da se iskorijeni ono što je Bog objavio, već da se dovrši njegova predviđena svrha. Kao Sin Božji, preko koga je dat zakon Mojsiju i koji je djelovao u starosaveznim vremenima, Isus ne bi imao želju da poništi te poruke. Umjesto toga, Isus izjavljuje da je došao „ispuniti“ Zakon i Proroke.

Ovo je ključna tačka razumijevanja Svetog pisma: sve što se nalazi u hebrejskom Tanahu – ono što sada zovemo Stari savez – „ukazuje unaprijed“ na dolazak Isusa, Mesije, i njegovu misiju koja će sve ono što je bilo u tipu, simbolici i ilustracijama realizovati u antitipskoj stvarnosti. Osim toga, zahtjeve Zakona koji definiše i traži savršenu, bezgrešnu pravednost, nijedan Izraelac nije mogao ispuniti sve dok Isus nije stigao. U oba ova smisla Isus „ispunjava“ Zakon.

Pored toga, sistem žrtvovanja koji je Izraelu dao Bog u Zakonu zahtijevao je ubijanje životinja, krvne žrtve, da bi se pokrio ljudski grijeh. Bile su djelotvorne samo privremeno, i samo dok se ne počine novi grijesi, tada se moralo proliti još krvi (Jevrejima 10:1-4). Isus je, međutim, kao savršena, bezgrešna ljudska žrtva za grijeh, jednom zauvijek ispunio potrebu za tom krvnom žrtvom (Jevrejima 10:11-14).

Matej takođe kroz svoju knjigu pokazuje kako je Isusov život ispunjavao jedno proročanstvo o Mesiji za drugim. Isus nije odbacio riječi ovih proroka; on ih je ispunjavao svakom riječju i djelom svog života.

Napokon, Božji moralni Zakon, kao izraz Njegovog karaktera, osnov Njegove vladavine koji daje smjernice za odnos prema Stvoritelju i međusobne odnose stvorenih moralnih bića, ne može nikada i ni na koji način biti „ukinut“ od bilo kojeg autoriteta. Kad bi Bog mogao ukinuti svoj Zakon, tada ne bi bilo potrebe za Hristovom misijom i žrtvom, a tako ni za njegovim „ispunjavanjem Zakona“.

Dakle, Božji moralni Zakon – Dekalog – može se „ispuniti“ u smislu držanja Uputa koji predstavljaju Božji standard za bića stvorena po Njegovom obličju. Ali ne može se „ukinuti“. Niti ga ukida Božja blagodat u Hristu. (Pod „blagodaću“ podrazumijevamo Božju milost i dobrotu koja je primjenljiva na nas kroz Plan spasenja.) Kad bi blagodat zaista mogla ukinuti Zakon, postala bi jeftina arbitrarno dodijeljena milost, bez osnova koji bi joj čak dao kakvoću milosti.

Međutim, pojam „zakon“ uključuje i obredne zakone, propisane praznike i druge uredbe. Obredni zakon ne može biti sam sebi svrha, a ne može nikada ni trajno zadovoljiti Božju pravdu. Zbog toga se takvi zakoni mogu „ispuniti“ u smislu da prestane njihova svrha (Kološanima 2:14-17). I to je upravo ono što je Hrist postigao. Ali ni oni nisu arbitrarno „ukinuti“ nego ispunjeni. U tom kontekstu se uspostavlja „novi savez“ koji je opet zakonski ili pravno utemeljen na boljim obećanjima, što će na kraju rezultirati potpunim pomirenjem i usklađivanjem spasenih sa Bogom (vidi: Jevrejima 8:6-13)!

Na žalost, u hrišćansku teologiju uvukla se ideja da je Hrist zapravo „ukinuo“ Zakon i oslobodio nas njegove obaveznosti. Ovo je ništa drugo do odraz glavne skrivene premise satanističke utopije da stvorena bića i sama mogu biti kao bogovi, „nezavisni“ od Boga i Njegovog Zakona života. Upravo ova podmukla ideologija koju je prvobitno inicirao i razvio anđeo Lucifer na Nebu i zavrbovao na svoju stranu trećinu anđela (Ezekijel 28:12-15, 17; Otkrivenje 12:7-9, 4; Isaija 14:12-14), pa zatim izazvao pad čovjeka (Postanje 3:1-7), donijela je patnju i smrt na zemlju i nametnula potrebu da Bog i Njegov Sin otpočnu sa realizacijom Plana spasenja (Postanje 3:15), što je

centralna tema Svetog pisma.

Ko god, i pod kojom god sofističkom filozofijom, propagira da je Božji Zakon „ukinut“ – uključujući i Dekalog (koji jeste formulisan i dat u pismenom obliku u uslovima pobune i grijeha – vidi Galatima 3:19, ali čija načela su vječna), to bi trebao biti crveni alarm da smjesta prekinete zajedništvo sa takvim „učiteljima“ i/ili ustanovom. Jednom kad se ukloni Zakon, pojam grijeha se može redefinisati, moral relativizovati, a spasenje lažno predstaviti kao nezavisno od onog što ljudi rade.

U nastavku Hristove propovijedi, pokazaće se da Hrist nimalo ne snižava Božja mjerila pravednosti i vrline, već naprotiv produbljuje njihovo značenje i obaveznost. Da je on zaista „ukidao“ Zakon, tada bi smjernice koje je ostavio za hrišćane svih vjekova bile potpuno obesmišljene, a Isus kontradiktoran sam sebi.

Sada Isus snažno dodaje da Zakon neće proći, čak ni malo, dok se sve u njemu ne izvrši tj. istorijski ostvari i dok ovo nebo i zemlja ne prođu. On je došao na zemlju (Matej 1:18) sa misijom da ostvari sve što je u Zakonu. Velik dio ovoga on će učiniti kroz ispunjenje proroštva, žrtvenu smrt i uskrsenje (Marko 8:31). Ostalo, on će konačno i potpuno dovršiti u donošenju kraljevstva nebeskog na zemlju na kraju Plana spasenja (Otkrivenje 21:1-5; 22:1-3). Logično, principi Božje i Hristove vladavine biće isti kao što su uspostavljeni prilikom Stvaranja.

Jota je najmanje slovo u grčkom alfabetu; moderni jezik i dalje koristi ovo kao metaforu za najmanju mjeru nečega. Riječ „crtica“ je prevedena sa grčkog izraza *keraja*, koji se odnosi na mali potez olovke. Na hebrejskom, slične male oznake razlikovale su jedno slovo od drugog. Dakle, Isusova poenta je da će svako slovo svake riječi u Zakonu ostati na snazi dok se ne izvrši sve što stoji u njemu. On bi to učinio tako što će se savršeno pokoravati svim zahtjevima Zakona, umrijeti kao poslednja krvna žrtva za grijehe čovječanstva, pobijediti smrt u uskrsnuću, te ispuniti svako proročanstvo o obećanom Mesiji kako u njegovom neposrednom vremenu tako i u budućnosti.

Isus dalje precizira da svako ko ignoriše i omalovažava instrukcije Zakona i Proroka, bilo u svom učenju ili sopstvenim izborima, biće nazvan najmanjim u nebeskom kraljevstvu. Oni koji ih i dalje čuvaju i poučavaju će se zvati najvećima u kraljevstvu. Da bismo u potpunosti razumjeli ovu izjavu, mora se pažljivo pročitati u kontekstu s ostatkom Svetog pisma.

Isus ne kaže da se držanjem Zakona može obezbijediti spasenje. Dio ovog govora objašnjava da ljudski napor nikada neće biti dovoljno dobar (Matej 5:20). I Isus je jasan da spasenje dolazi vjerom, a ne dobrim ponašanjem (Jovan 17:3). Međutim, omalovažiti Zakon u ovom kontekstu, znači ignorisati Božje upute, iza čega uvijek stoji skrivena premisa da se spasenje ostvari pod uslovima palog čovjeka. Pali čovjek vidi Zakon kao skup zabrana da ne čini što hoće i stoga teži da snizi njegova mjerila. Isus je ovo prepoznao i u farisejskim legalističkim pravilima koje su dodali Mojsijevom zakonu kao ljudske tradicije. To je iskušenje potčinjavanja Svetog pisma koje vodi u sofistiku koja redefiniše Božji plan spasenja i „prilagođava“ ga ljudskim idejama i

sklonostima. Tako Isusov kontrast o „najmanjem“ i „najvećem“ u kraljevstvu nebeskom vjerovatno znači da prva grupa uopšte nije podesna za spasenje.

Dakle, potpuno provođenje Zakona ne može se poništiti ili odbaciti. Hrišćanima nikada nije namijenjeno da prihvate antinomizam, što je stav da se nikakva pravila uopšte ne primjenjuju. Grijeh se uvijek definiše kao „bezakonje“ (1. Jovanova 3:4), a ako nema Zakona ne bi bilo ni grijeha (Rimljanima 5:13). Božji uputi i Hristova učenja, na primjer, nikada se ne postavljaju kao opcije za prave vjernike (Otkrivenje 12:17; Jovan 14:15). Isusova namjera nije da se odbaci bilo koji dio Božjih uputa, već samo da se shvate onako kako su namijenjeni da budu shvaćeni.

Sada (Matej 5:20) Isus traži standard koji bi njegovim slušaocima zvučao nemoguće – upravo kako bi ga trebalo shvatiti. Pismoznalci su bili profesionalni stručnjaci za Sveto pismo. Fariseji su bili sekta poznata po svom izuzetno pažljivom držanju Mojsijevog zakona. U stvari, bili su toliko pažljivi da su dodali slojeve detalja, pravila i propisa povrh zakona kako se nikada ne bi približili njegovom kršenju. Fariseji su bili izuzetno strogi prema svojim učenicima i običnim posjetiocima sinagoge u pogledu toga šta je potrebno da se slijedi zakon da bi sve bilo ispravno.

Isus ovdje ističe dvije različite tačke. Matej je već pokazao da je pravednost pismoznalaca i fariseja lažna. Jovan Krstitelj ih je nazvao „zmijskim porodom“ kojem je potrebno pokajanje koje će zapravo „uroditi plodom“ umjesto da samo *izgleda dobro* drugim ljudima (Matej 3:7-8). Isus će se, takođe, sukobiti s farisejima zbog načina na koji tako naporno rade na vanjskom izgledu dok grijeh kvari njihova srca. Kao što će Isus naglasiti u nastavku ove propovijedi, Bogu je mnogo više stalo do onoga što je u nečijem srcu nego kako nas drugi ljudi doživljavaju. Bog cijeni istinsku čistotu motivisanu pravom ljubavlju više nego tehničko držanje pravila motivisano duhovnim ponosom. Dakle, prava „pravednost“ je nešto bolje od pokvarene verzije kojom paradiraju vjerski licemjeri.

Druga stvar koja se ističe, a koju će nadolazeće učenje podržati, jeste da niko ne može biti istinski, savršeno pravedan. Nijedna osoba ne može živjeti životom moralne čistote dostojnim neba. Kao što će Pavle napisati u Rimljanima 3:23, „jer su svi sagriješili i lišeni su slave Božje.“ Isus priprema svoje slušaoce da shvate da im je potrebna pravednost koju samo on može obezbijediti za nas.

Budući da su pismoznalci i fariseji bili uzori njihove kulture ekstremne pravednosti za mnoge svakodnevne jevrejske ljude, kako se iko mogao nadati da će ući u kraljevstvo nebesko? Sada Hrist počinje da širi svoje značenje raspravljajući o vezi između grešnog djela i grešnog stava.

U svojim ranijim izjavama, Isus poučava dvije tačke, jednu neposrednu i dio šireg osjećaja o tome šta znači biti spašen kao hrišćanin. Prvo, on implicira da pismoznalci i fariseji nisu bili zaista dovoljno pravedni da bi ušli u kraljevstvo. Uprkos spoljašnjem izgledu, njihovo navodno „savršenstvo“ nije im doprlo do srca. Drugo, i ključno za mnoge ilustracije u Propovijedi na gori, je ideja da nijedna osoba sama po sebi nije dostojna neba. Ovo učenje će postati bitno za Isusovo jevanđelje.

Zločin ubistva u motivima srca (Matej 5:21-22)

U svom prvom primjeru, Isus ukazuje na upute iz prošlosti: „Čuli ste da je objavljeno.“ On će više puta koristiti ovu frazu da opiše ono što je bilo opšte poznato o starosaveznim uputima. Isus ne implicira da su te izjave pogrešne, ali će često pojasniti kako ih treba tumačiti. Ovaj uput je dovoljno jasan. To je Šesti Uput Dekaloga: Ne počini zločin ubistva (Izlazak 20:13). Presuda za ubice je takođe bila jasna, propisana kao smrt (Brojevi 35:31).

Iako se „ne počini zločin ubistva“ čini kao standard koji se lako slijedi, Isus će uskoro uspostaviti zapanjujuću vezu između misli i djela. Božja namjera koja stoji iza šestog uputa ide daleko dalje od „samo“ ne ubijanja ljudi. Namijenjen je primjeni na najdubljim nivoima naših misli i osjećaja prema svakoj osobi.

Hrist posebno ističe da su nepravedni stavovi i misli, iako nisu potpuno isto što i nepravedna djela, jednako vrijedni da budu označeni kao grijesi. On suprotstavlja izjave izraelskih duhovnih vođa s potpunijim razumijevanjem. „Ali ja vam kažem“ je fraza koju će on koristiti da pokaže gdje Bog namjerava da čovječanstvo usmjeri svoju poslušnost prema ovim uputima. U ovom slučaju, Isus kaže da poslušnost uputa protiv ubistva počinje otklanjanjem bezrazložne ljutnje na brata. U kontekstu, nečiji brat bi bio su-vjernik, ili rođak, ili bilo koji bliski saradnik.

U trenutku kada su ove riječi izgovorene, bile bi šokantne. Čak i danas, one su duboki izazovi. Isus kaže da jedan neprikladan stav – biti nepravedno ljut na drugu osobu – čini osobu podložnom Božjoj osudi. Ko može iskreno da tvrdi da nikada nije bio ljut na nekog drugog bez stvarnog razloga? Ili da je svaka nesretna pomisao bila savršeno opravdana? Imponira, pa čak i zastrašuje pomisao da je nivo savršenstva Božji standard za ispravno i pogrešno.

Isus priznaje da neko ko vrijeđa drugog riskira osudu drugih ljudi. Ovim je Isus možda htio reći da neko ko je dovoljno ljut da uvrijedi drugog mora odgovarati ne samo Bogu, već i vlastima, kao što je vijeće jevrejskih vjerskih vođa. Čak i u antičko doba, izgovaranje neljubaznih riječi moglo je rezultirati pravnim problemima. Izraz koji Isus koristi u 22. stihu je *raka*, izvorno hebrejska riječ koja može značiti „budala“ ili „praznoglavac“.

Međutim, Isus još više eskalira ovo učenje. Originalna fraza ovog stiha koristi grčki izraz *mōre*, koji se koristi kao vrijeđanje poput nazivanja nekoga „moronom“ ili „idiotom“. Bez obzira da li Isus misli na isti nivo uvrede kao u prethodnoj frazi, ili nešto gore, stvar je jasna: biti dovoljno ljut da se uvrijedi drugi čini osobu podložnom „ognjenoj geheni“. Riječ „gehena“ je grčka transliteracija hebrejskog *Ge Henom*, što označava stalno goruću deponiju smeća izvan grada u dolini Henom, koja se koristi kao simbolična referenca na uništenje ognjem prilikom Božjeg izvršnog suda.

Isus pokazuje da je Bogu stalo do djela, ali Njemu je najviše stalo do stanja srca. Razlog za Uput da se ne ubija je dat u Postanju 9:6: „Ko god prolije čovjekovu krv, i njegovu će krv proliti čovjek, jer je Bog po svom obličju načinio čovjeka.“ Ako je grijeh ubiti stvorenje na sliku Božju, isto tako je pogrešno nazivati osobu

„bezvrijednom“. To otkriva prezir prema ljudskom biću. Čuvanje srca i uma jednako je dio poslušnosti Bogu kao i dobro ponašanje.

Stavovi takve mržnje ne vode samo do djela nasilja (Postanje 4:6-7), oni su sami po sebi grijesi.

Brzo preventivno djelovanje u rješavanju međuljudskih problema (Matej 5:23-26)

Nakon što je ukazao na to koliko su mržnja i ljutnja ozbiljni problemi, Isus naglašava važnost nastojanja da se razriješe sukobi. Njegovi slušaoci su bili upoznati sa prinošenjem dara na oltaru kao dio bogosluženja u hramu. To se smatralo svetim činom. Isusova poenta je da čak i pobožne radnje treba ostaviti po strani dok se ne postigne pomirenje između dvoje ljudi u ostrašćenom sukobu (Matej 5:24).

Vrijedi napomenuti da ono o čemu Isus govori u stihovima 23-26 jeste shvatanje da je neko uvrijedio neku drugu osobu. Kada pravi vjernik shvati da je učinio nešto da povrijedi drugu osobu, treba brzo djelovati da stvari ispravi (Matej 5:9).

Ovdje savjet nije samo praktičan, već je takođe namijenjen da nastavi duhovnu lekciju koju je Isus započeo u ranijim stihovima. Ako tužilac dobije slučaj pred sudijom, optuženi će biti predat čuvaru i odveden u zatvor. Više nije motiv jednostavno imati ispravan duh i dobar odnos s ljudima. Sada je motiv izbjegavanje problema sa građanskim zakonom, presude i zatvora.

Isus upoređuje duhovne uloge neriješenog sukoba s građanskim ulozima neriješene tužbe. U oba slučaja, ako ste zaista povrijedili drugu osobu, u opasnosti ste od presude. Ispravna reakcija je brzo ispraviti stvari – i imati čisto srce i izbjeći osudu za nedjela. Ovo podrazumijeva pozitivno rješavanje sporova dok su loše stvari i odnosi još u začetku kako bi se preventivno spriječila buduća eskalacija sukoba i zla.

Preljuba i razvod (Matej 5:27-32)

Isus zatim pravi osvrt na Sedmi uput: „Ne učini preljubu“ (Izlazak 20:14). On opet prati te izjave sa preciznijim razumijevanjem. Isus ne nastavlja protivrječiti zakonu protiv preljube – on ga produbljuje.

Kao i ranije, Isus će naglasiti da nije „dovoljno dobro“ jednostavno izbjegavati fizički grijeh. Ono što mislimo u našim srcima vodi do onoga što radimo sa svojim tijelima – tako da poštovanje ovog uputa znači nešto više od toga da nemamo seks van braka. Božja namjera je da ljudi kontrolišu ono što se dešava u njihovim srcima i umovima mnogo prije nego što im postane dostupna prilika za fizičku preljubu.

Njegova tvrdnja je da je požudna namjera – sama po sebi – grijeh, čin preljube u srcu. Legalisti tog doba mogli bi tvrditi da su požuda i fantazija u redu, ako nisu dovele do stvarnog seksa. Ali Isus opisuje požudnu namjeru kao grijeh jednako kao i preljubničko djelovanje. Nedostaje samo prilika za preljubu u stvarnosti.

Poentu ovog komentara je lako promašiti, iz moderne perspektive. Preljuba je bila posebno ozbiljan zločin u toj kulturi, kažnjiv smrću (Levitski zakonik 20:10). Isus

sugeriše da misli osobe mogu biti grešne na istoj razini kao i smrtni prekršaj. Neki od Isusovih slušalaca su možda primili ovu izjavu u očaju. Koliko njih može iskreno tvrditi da je potpuno oslobođeno i ljutnje (Matej 5:21-22) i neprikladne želje? Isus nastavlja da podiže standarde, čineći da zvuči sve teže i teže ući u kraljevstvo nebesko. Ko bi mogao biti tako pravedan?

Djelimično, Isus gura upravo tu tačku: da niko nije dovoljno pravedan. Svi su grešni. U isto vrijeme, on pokazuje očekivanja koja hrišćani trebaju imati od svog unutrašnjeg, intimnog života. Hrist ne ostavlja mjesta legalizmu ili tehničkim detaljima – on definiše grijeh kao nešto što počinje i nastavlja se u srcu.

Uprkos uobičajenom nesporazumu, Isus ne kaže da je svaka privlačnost odmah grešna. „Primijetiti" da je neko simpatičan i privlačan nije grijeh; gledanje na osobu kao na seksualni objekat svakako jeste. Ova fraza implicira da neko upušta svoju maštu u požudu.

Vrlo je važno zapaziti da je kontekst ovih stihova „preljuba". Matej 5:27–28 ne govori da je svaka pojava seksualne privlačnosti već preljuba, nego da je grijeh namjerni, požudno-prisvajajući pogled kojim čovjek u srcu već kreće putem preljube. Isus ne osuđuje samu pojavu privlačnosti, nego namjerni pogled kojim čovjek u srcu prisvaja osobu koja mu ne pripada i već voljno kreće putem preljube. Grijeh nije primijetiti ljepotu, nego njegovati želju da prisvojiš ono što ti ne pripada. Isus ovdje pravi poveznicu sa Desetim uputom Dekaloga (Izlazak 20:17).

Ova fraza može implicirati i dodatnu mogućnost: gledanje u ženu kako bi se natjerala na požudu. To bi značilo zavođenje: gledanje – ili ponašanje – prema toj osobi na način koji je dovodi u iskušenje na neprikladne radnje ili misli. Bilo da je to doslovna namjera Isusovih riječi ovdje, koncept se uklapa u šemu njegove ukupne poente. Žudnja za preljubom, čak i ako ne uspije, jednako je grijeh kao i ostvarenje. U oba slučaja, i dalje se radi o tome šta se dešava u srcu osobe, a ne samo o akciji.

Moderni čitaoci također bi trebali primijetiti da, dok Isus izriče ovu – i druge izjave – koristeći se referencama na muškarce i žene, duhovni principi su primjenjivi na oba pola.

„Ako te, dakle, tvoje desno oko sablažnjava, iskopaj ga i baci jer je bolje da ti propadne jedan dio tijela nego da ti cijelo tijelo bude bačeno u gehenu. I ako te tvoja desna ruka sablažnjava, odsjeci je i baci jer je bolje da ti propadne jedan dio tijela nego da ti se cijelo tijelo baci u gehenu." (Matej 5:29-30)

Isus koristi uobičajenu tehniku. To se formalno zove hiperbola ili „pretjerivanje radi efekta". Kada majka kaže: „Rekla sam ti milion puta", to je primjer hiperbole. Oni koji čuju ili čitaju te riječi shvataju da nisu doslovne i da imaju za cilj da istakne poentu.

Ono što je zanimljivo u vezi s ovom tvrdnjom je da Isus već poništava kulturološke pretpostavke. Reći da je požuda preljuba u srcu, a ljutnja bez razloga ubistvo u srcu, njegovoj publici bi izgledalo ekstremno i uznemirujuće. U početku bi se neki mogli zapitati da li Isus zaista misli na doslovnu zabranu. Ubrzo, međutim, postaje

očigledno – posebno u kontekstu s njegovim drugim učenjem – da se ne radi o propisu koji bi se mogao doslovno fizički sprovesti.

Međutim, Isus naglašava koliko opasne naše misli i želje mogu biti. Biti vođen svojim porivima, umjesto da naše želje držimo pod kontrolom, put je ka uništenju. U tom smislu, on kaže da je bolje izgubiti oko, a ne dozvoliti da to oko nekoga uvuče u grijeh, a time i u vječnu propast. Neposredni kontekst ove opaske je ideja požude: „gledanje“ u nekoga sa seksualnom namjerom.

Ono u čemu Isus sigurno ne pretjeruje jeste ideja da je „gledanje sa požudom“ dovoljno da neko na kraju završi uništen u ognju suda. Božja volja za Njegov narod je da se ne upuštaju u požudu. Nebesko kraljevstvo zahtijeva pravednost koja je savršena (Matej 5:20), baš kao što je Bog savršen. Glavni aspekt Isusovog jevanđelja je da niko ne može sam biti dovoljno pravedan da bi zaslužio mjesto u kraljevstvu nebeskom. Njegova misija na zemlji uključivala je umiranje na krstu kao poslednju krvnu žrtvu za grijeh. Bez tog pokrivanja i bez proglašenja pravednim od strane Boga kroz vjeru u Hrista, niko neće biti spašen (Rimljanima 3:21-31).

Isus ne govori doslovno ljudima da se sakate kako bi izbjegli grijeh i odlazak u propast. Njegova svrha je da naglasi koliko su visoki ulozi kada je grijeh u pitanju.

Dok je prethodna referenca uključivala oči i podrazumijevala grijehe poput požude, Isusova sledeća analogija govori o nečijoj ruci. Otvoreno značenje je da treba da kontrolišemo svoje nagone – da ne dozvolimo da nas želje tijela preuzmu. Još jednom, poenta je da je bolje izgubiti dio tijela nego ostati bez cijelog tijela zauvijek. Neki naučnici sugerišu da su riječi korištene ovdje mogle biti korištene i kao uljudan eufemizam za požudne radnje, uopšteno.

Još jednom, Isus pokazuje koliko ozbiljno Bog shvata grijeh. Bogu nije važno samo djelovanje, već i motivacija.

Isus prelazi na pitanje razvoda. Standard za razvod u antičkom svijetu bio je nizak. Praktično govoreći, muž se mogao razvesti od žene iz gotovo bilo kojeg razloga u bilo koje vrijeme. Najteži dio bi mogao biti smisliti pravnu tehniku koja bi se koristila kao izgovor. U to doba kulturom je u potpunosti dominirao muški autoritet. Žene su generalno bile manje cijenjene. Što je još gore, neudatim ženama je bilo izuzetno teško voditi posao ili posjedovati imovinu. Razvod je za žene iz Isusovog doba uključivao ugrožavanje egzistencije.

Čini se da Bog dozvoljava praksu razvoda za Izrael u Ponovljenom zakonu 24:1-4 ako bi muškarac našao nešto „nedolično“ u vezi sa svojom ženom. Isus će kasnije u Mateju reći da je Bog to dozvolio (preko Mojsija) samo zato što su Izraelci bili tvrdoglavi: „Mojsije vam je zbog okorjelosti vašeg srca dozvolio da se razvodite od svojih žena, ali u početku nije bilo tako.“ (Matej 19:8) Kulturološki, potvrda o razvodu je pružala zaštitu ženi. To joj je dalo pravni status da se ponovo uda, ako je mogla. Čovjekov pravni status da se ponovo oženi jednostavno je pretpostavljen.

Vjerovatno su izraelske vjerske vođe dozvolile praksu muškaraca da svojim ženama daju potvrde o razvodu bez ikakvog razloga. Isus citira učenje ovih vođa, koje

je daleko ispod starosaveznog zakona.

Rabinsko „tumačenje“, kako se ispostavilo, izostavilo je ne samo veliki dio originalne formulacije, već gotovo svu prvobitnu svrhu. Isus još jednom pokazuje pravu i izvornu Božju namjeru. Bog želi da brakovi budu doživotni. Umjesto da se slaže da brakovi mogu ili trebaju biti raskinuti iz sitnih razloga, Hrist opisuje razvode motivisane nečim manje od seksualnog nemorala kao nevažeće. To ne znači da je ovo jedan i jedini razlog bilo koje vrste koji bi mogao opravdati razvod. Primarna stvar je da se muškarac ne smije legitimno razvesti od svoje žene osim ako ona ne naruši brak preljubom ili nekim drugim seksualnim nemoralom.

Budući da je razvod nevažeći, muškarac je kriv za navođenje svoje žene da počini preljubu kada se ponovo uda za drugog muškarca. O tom problemu upravo govori Ponovljeni zakon 24:1-4. Na isti način, muškarac koji se oženi ženom čiji razvod nije bio iz valjanog razloga također postaje kriv za preljubu. Iz Isusovog gledišta, lažni razvodi – bez obzira na to kako su ih vjerske vođe legalizovali – dovode do sve više i više preljuba. Bio je šokantno jasan u vezi sa kaznom za preljubu i požudu (Matej 5:27-30).

Isusovo učenje ovdje nije samo odraz nekog nejasnog, mukotrpnog pravila. To je zato što je Bog ustanovio brak i duboko ga cijeni radi njega samog. Brak nije samo temeljni odnos svake kulture; zamišljen je da predstavlja Hrista i Zajednicu (Postanje 2:24-25; Efescima 5:25-33).

„Jer ja mrzim otpuštanje žena, govori Gospod, Izraelov Bog…“ (Malahija 2:16)

Zakletve i zavjeti (Matej 5:33-37)

Isus nastavlja da daje jedan primjer za drugim, upoređujući ono što su njegove slušaoce poučavali izraelski vjerski vođe s Božjom istinskom namjerom za srca svog naroda. Njegov obrazac nije da odbaci upute date u Pismu, već da pokaže kako njihova tumačenja nisu uspješna (Matej 5:20). Puno značenje dolazi kada Isus prati svaku izjavu govoreći: „Ja kažem...“

Sada se Isus okreće pitanju polaganja zakletve. Ne radi se o lošem jeziku. Niti se odnosi na ozbiljna, formalna obećanja, kao što su ona koja se vide na vjenčanim zavjetima ili u sudnici. Umjesto toga, Isus govori o korišćenju Božjeg imena kao znaka da se zapečati obećanje. On također govori o praksi dodavanja nekog kvalifikatora u naše riječi da proglasimo poštenje – kao što je „kunem se svojom djecom/majkom“ i sl.

U 4. Mojsijevoj 30:2 to se opisuje ovako: „Ako se neki čovjek zavjetuje Gospodu ili se zakune da će svoju dušu obavezati obavezom, ne smije da prekrši svoju riječ. Neka učini sve što izađe iz njegovih usta.“ Pod tim shvatanjem, neko bi mogao reći: „Kunem se Gospodom da ću ti vratiti ovaj novac.“ Među Izraelcima, ovo se smatra ugovorno obavezujućim. Takođe se smatralo opasnim: smatralo se da kršenje zakletve Gospodu donosi teške posledice.

U praksi, međutim, ovaj koncept je postao još jedna rupa koja je predmet zloupotrebe. U nekim slučajevima, prekršioci zakletve mogu tvrditi da da je Bog mislio da

se zakletva ispuni, On bi to osigurao, stoga zakletva nikada nije bila obavezujuća. Zaklinjanje drugim stvarima i mjestima dalo bi još više prostora za izmicanje polagaču zakletve. Očigledno, ovo stvara široku priliku za prevaru s predumišljajem. Izraelske vjerske vođe su možda pogoršale problem raspravljajući koje su zakletve obavezujuće, a koje ne.

Aspekti ovoga nastavljaju se u modernoj kulturi. Isus ne govori o formalnim, službenim obećanjima kao što su ugovori, bračni zavjeti ili zakletve u sudnici. Ovo se, međutim, odnosi na trenutke u kojima osoba pokušava da naglasi svoju iskrenost koristeći zakletvu. Danas bi neko mogao reći: „Neka me Bog ubije ako lažem.“ Implikacija je da zakletva „garantuje“ da osoba govori istinu i ima dobre namjere.

Isus sada otvoreno kaže da njegovi učenici uopšte ne treba da daju zakletvu. Ne treba se ni u šta zaklinjati. Glavni razlog je taj što osoba poznata po integritetu ne mora da pojača svoja obećanja. Ispravna istina koja stoji iza hrišćanskih „da“ i „ne“ trebala bi biti dovoljno jaka da stoji samostalno. Druga zabrinutost je da se zaklinjanje nečim što pripada Bogu previše približava zaklinjanju samim Bogom. Zato Isus kaže da se ne kunemo nebom, jer je to Božji prijesto.

Isus ne navodi neke zakletve kao dobre, a neke kao loše. Umjesto toga, on u potpunosti odbacuje vrijednost usputnih zakletvi. Kao prvo, zakletva nečim što pripada Bogu je veoma blizu zakletvi samim Gospodom. Dakle, Isus je rekao da se ne kunemo nebom jer je to Božji tron. Sada dodaje da se ne smiju zaklinjati zemljom jer ona pripada Bogu kao podnožju Njegovim nogama, što znači da On može učiniti sve što želi s njom.

Takođe, dodaje Isus, nemojte se zaklinjati Jerusalimom – ili eventualno „prema“ Jerusalimu – jer pripada Velikom Kralju. Ovo bi moglo biti drugo ime za Boga. Ako je tako, zaklinjanje u Jerusalim ili prema njemu takođe je opasno blizu zakletvi Gospodom.

Sveukupna poenta je da hrišćanski život treba odražavati obrazac istine i integriteta. Kada nanovo rođeni vjernik kaže „da“ ili „ne“, trebao bi to misliti potpuno iskreno. U takvom slučaju, ništa se ne može dobiti dodavanjem zakletve povrh potvrdnih riječi.

Isus gura poentu još dalje. Govori im da se ne zaklinju ni svojom glavom. Ovo bi moglo biti jednako kao da kažete nešto poput: „Kunem se životom da ću ovo učiniti.“ Ili: „Kunem se svojim očima da ću to učiniti.“ Isus, međutim, ističe da ljudi čak nemaju kontrolu nad bojom kose na glavi. Naše glave takođe pripadaju Bogu.

Kada neko izjavi obećanje uz zakletvu, on potkopava svoj lični integritet i poštenje. Zakletva implicira: „Stvarno, zaista mislim ono što govorim“, što sugeriše da druge izjave koje nisu vezane za zakletvu možda nisu tako iskrene. Postoji ugrađena sugestija da zaklinjač ima različitu posvećenost poštenju. To je takođe oblik manipulacije, traženja saglasnosti od druge osobe koristeći dramatične izraze.

Hristov uput za vjernike je jednostavan: neka riječi „da“ i „ne“ budu obavezujuće u svim slučajevima. Sve preko toga dolazi od Zloga ili od zla. Drugim riječima,

posrijedi je satanistička sofistika. Vjernik bi trebao biti pošten u onome što govori i čini – ne treba nam pritisak vještačke zakletve da bi ispunili svoje obaveze. I, vjernik treba da živi život integriteta tako da mu drugi vjeruju, a da ne traže takve zakletve. Moderna kultura to izražava frazom kao „riječ tog čovjeka je njegov zalog“. Ovo je idealno: ako kažete da ćete to učiniti, hoćete, tačka. Zakletve nisu potrebne.

Ono na šta Isus ovdje ne govori su „zakletve“ kao što su ugovori, bračni zavjeti ili zakletve svjedoka u sudnici. On ne sugeriše vjernicima da ne daju obećanja, već da ne koriste zakletve kao vještački oblik poštenja.

Zakon recipročnog obeštećenja (Matej 5:38-42)

Isus očekuje da je njegova publika čula „zakon odmazde“, koji se često sažima kao „oko za oko i zub za zub“. Ovo dolazi iz Božjeg sistema pravde za Izraelce kako je opisano u Ponovljenom zakonu 19:21: „Neka tvoje oko ne žali: duša za dušu, oko za oko, zub za zub, ruka za ruku, noga za nogu.“

Svjedočanstvo Hristovog uticaja na promjenu čovječanstva je to što savremeni čitaoci često vide „oko za oko“ kao zlobno ili grubo. Razlog zbog kojeg je Bog dao taj zakon bio je da se spriječi eskalacija, uključujući prekomjerno kažnjavanje za zločine. Ljudska priroda je da uzvrati „plus jedan“. Drugim riječima, ako me ošamariš, udariću te. Ako me ubodeš, upucaću te. Ovaj obrazac osvete je ono što pretvara sitne uvrede u nerede, a manje zločine u ratove. Božja vladavina za Izrael bila je da ograniči osvetu i kaznu na pravičan ekvivalent štete. Božje učenje o „oko za oko“ trebalo je da ograniči nasilje, a ne da ga ohrabri.

Hristovo učenje o tom pitanju, dato u narednih nekoliko stihova, otkriva pravu namjeru koju Bog ima za svoj narod. Što se tiče pojedinačnih ljudi, Božja volja je da se uopšte ne osvećujemo (Matej 5:39). To ne znači biti slab ili pasivan pred očiglednim nasiljem (Luka 22:36), ali ograničava nastojanje da se „obračunamo“ kada smo vrijeđani ili zlostavljani (Rimljanima 12:19).

Isusov savjet „ako te neko udari po desnom obrazu, okreni mu i drugi“ često je loše shvaćen, zbog dvije ideje koje su danas manje uobičajene: *lex talionis* i ideja o šamaranju po obrazu.

Isus ne osporava pravne aspekte „oko za oko“, sve dok se oni odnose na sudnicu ili vladu. Ali u ličnom smislu, on postavlja mnogo izazovnije standarde. Puko ograničavanje osvete nije Božja namjera za srca Njegovog naroda. Odbijanje osvete je Božja volja i Isusov uput njegovim sledbenicima (Rimljanima 12:19). To ne znači da hrišćani ne mogu bježati, niti znači da se na otvoreno nasilje i zlo treba suočiti s potpunim pacifizmom (Luka 22:36). To znači da, koliko su u mogućnosti, hrišćani ne smiju „uzvraćati zlom za zlo“ (Rimljanima 12:20-21).

Ovo je u skladu s Isusovim komentarima o okretanju drugog obraza. U antičkom svijetu uvijek se smatralo da je desna ruka dominantna. Isus se ovdje posebno odnosi na „desni obraz“. To implicira pokret s leđa: udariti nekoga po desnom obrazu, desnom rukom, više je zlostavljanje. Čak i u modernom svijetu, izraz „šamar u lice“

se koristi u odnosu na uvrede. „Okrenuti drugi obraz“ znači prihvatiti tu uvredu i prihvatiti da bi druga mogla biti na putu.

Ukratko, Hristov uput ovdje ne znači „ne smijete ništa da radite dok vas neko tuče u krvavu kašu“. On se obraća vjernicima koji će doživjeti progon i mržnju od svijeta (Matej 5:11-12). Ispravan hrišćanski odgovor na diskriminaciju, ismijavanje ili uvrede je jednostavno pustiti to: „nemoj se opirati zlu“. Umjesto toga, dokažite da takvi postupci nisu vrijedni odgovora. Još bolje je okrenuti zlostavljanje naglavačke kroz ljubav.

Pogrešno je tražiti ličnu osvetu. Ovo je toliko „neprirodno“ da većina ljudi odbacuje ovo učenje. Prema svjetovnoj mudrosti, otpor pred licem zla je plemenit; to je hrabro i odvažno. Zašto bi Isus rekao svojim sledbenicima da se ne opiru zlu? Primarni razlog je to što Isus govori u kontekstu ličnih stvari: on uopšte ne misli da bi zabranio samoodbranu ili djelovanje državnih vlasti da obuzdaju i sankcionišu zlo.

Drugi razlog zašto je Isus dao komentar o tome da se ne opire zloj osobi počinje da se oblikuje u 40. stihu. Ta ideja je još više proširena u sledećem odjeljku, o ljubavi prema neprijateljima. Odbijanje otpora – što u ovom slučaju znači osvetu – predstavlja čin povjerenja u Boga koji brine za nas i kroz nas djeluje u svijetu. Lični napadi pružaju vjernicima priliku da pokažu Božju snagu i dobrotu. Za sada, Hrist nudi primjere kako izgleda ne oduprijeti se drugima.

Idući dalje od sitnih uvreda, Isus sada zamišlja scenario u kojem bi neko tužio osobu zbog njene tunike. Ovo je bila unutrašnja odjeća koja se obično nosila u Isusovo vrijeme. Modernim rječnikom rečeno, ovo je doslovno „košulja“. Umjesto da se bore protiv njih na sudu, Isus govori svojim sledbenicima da toj osobi daju i svoju tuniku i svoj ogrtač – gornju odjeću. Ono što za druge znači zlostavljanje i uvredu, hrišćani mogu pretvoriti u primjer snage vjere.

Dalje Isus daje primjer neke vrste prisilnog marša. Ovaj primjer je bio jasna referenca na izraelske rimske okupatore, koji su često bili oštri i nepravedni u svom ophođenju prema jevrejskom narodu. Očigledno, rimski vojnici su mogli zgrabiti bilo kojeg jevrejskog građanina kojeg su izabrali i natjerati tu osobu da nosi prtljag ili druge predmete na standardnu milju. Ta vrsta opresivnog, invazivnog čina bi prirodno podstaknula žeđ za osvetom. Kulturološki, to bi podstaklo ljude da nasilno svrgnu Rimljane.

Neki od Isusove prvobitne publike mislili su da je njegov cilj kao Mesije bio zbaciti okupatore i protjerati ih iz Izraela. To bi njegov sledeći uput učinilo šokantnim: ne odbijajte, i učinite čak i više nego što se od vas traži.

Izvučeni iz konteksta i sa cinizmom, neki u ovim riječima čuju pasivnost i slabost. Ljudska priroda skače na pretpostavku da Isus misli na slabu predaju nasilnicima i osvajačima. Umjesto toga, Isus opisuje osobu dovoljno jaku da preuzme kontrolu – dovoljno jaku da neprijatelju dâ više nego što traži. U Rimljanima 12:21, apostol Pavle će to reći na ovaj način: „Ne daj da te zlo nadvlada, nego nadvladavaj zlo dobrim.“

Isus ne govori svojim sledbenicima da se stisnu i pokunje, čak ni na šamar ili

tužbu ili zloupotrebu ovlasti. Govori im da pokažu snagu slobodno dajući više nego što neprijatelj može uzeti. Ovo je demonstracija moći pod maskom pokornosti. Ova vrsta odgovora omogućava Bogu da pokaže svoju dobrotu čak i pred onima sa najgorim namjerama.

Takav odgovor je doslovno nepobjediv: u potpunosti odbija dozvoliti zloj osobi da kontroliše situaciju. Više, jasno, da njihova zlostavljanja i uvrede ne mogu nadvladati moć i uticaj Hrista u našem životu. Ta vrsta mirnoće u praksi se često pokaže kao najmoćnije sredstvo za sprječavanje izbijanja nasilja i zla.

Dalje Isus govori o drugačijem, ali povezanom scenariju. Prethodni uput je podrazumijevao nekoga sa većom moći od nas, kao što je rimski vojnik ili bogatiji član zajednice. Izjava o pozajmljivanju govori o onima sa manje moći.

U tu svrhu, Isus govori svojim učenicima da slobodno daju prosjacima i da pozajmljuju novac ili imetak ko god to zatraži. Ovakvi uputi se mogu osjećati kao najslabija pozicija od svih: sarađivati s nerazumnim zahtjevom kada dolazi od nekoga ko nema moć nad vama.

Isus pokazuje da je odabir davanja moćan čin jer ste to odabrali. Što je još važnije, odlučili ste vjerovati Bogu da će nastaviti da brine za vas uprkos tome što dajete ono što imate. Kao što Isusove prethodne riječi ne zabranjuju legitimnu samoodbranu (Luka 22:36), ni ovaj uput ne znači biti naivan ili lakovjeran u vezi sa milosrđem (Matej 10:16; 2. Solunjanima 3:10). To znači da je požrtvovano, svrsishodno davanje ispravan odgovor kada neko izrazi legitimnu potrebu.

Ljubav prema neprijateljima (Matej 5:43-48)

Bog nikada ne nalaže mržnju prema drugim ljudima. Levitski zakonik 19:18 nalaže ljubav prema bližnjemu, ali ne postoji stih u kojem bi Isusovim slušaocima bilo rečeno da mrze svoje neprijatelje. Moguće je da su se izraelske vjerske vođe uhvatile koncepta „susjeda“, tvrdeći da ne treba voljeti one koji nisu njihovi „bližnji“. Vjerske vođe su možda poučavale, budući da Bog mrzi zlo, da je mržnja prema zlim neprijateljima Božjim ne samo opravdana, već i potrebna (moguće uporište: Ponovljeni zakon 23:6).

U Isusovoj zemaljskoj službi, on je pojasnio da je ljubav prema bližnjem drugi najveći od sveg Božjeg nauka (Matej 22:36-39). Takođe je proširio definiciju nečijeg „bližnjeg“ (Luka 10:29) daleko izvan kulturne norme kroz parabolu o dobrom Samarićaninu (Luka 22:36-37). To ne znači da je ovo lako; teško je voljeti druge ljude. Isus će, međutim, pokazati da ljubav prema svojim neprijateljima zaista može biti moćna kada to činite kao Božji predstavnik.

Još jednom, Isus preokreće uobičajeno shvatanje pravednosti. Isusova prvobitna publika se vjerovatno pitala kako bi bilo koja osoba mogla biti pravedna, ako mora voljeti svoje neprijatelje. To je, naravno, dio onoga što Isus namjerava reći (Matej 5:48). Božja namjera za pravednost Njegovog naroda nadilazi sebičnost i legalizam.

Umjesto samo ljubavi prema bližnjima, Isus govori svojim učenicima da vole

svoje neprijatelje, pa čak i da se mole za one koji ih progone. Iako malo ljudi ovo živi, na smislen način, ideja je duboko ukorijenjena u hrišćanskoj kulturi. Mnogi moderni ljudi slušali su ovo učenje, ili njegove varijacije, cijeli život. Zbog toga je lako zaboraviti koliko je ta tvrdnja bila radikalna, posebno za one koji žive sa svakodnevnim prijetnjama strašnih neprijatelja, kao što su to činili Izraelci iz prvog stoljeća.

S jedne strane, članstvo u Rimskom carstvu donijelo je koristi. Rim obično nije uništavao one koje su osvojili – radije, dozvoljavali su relativnu slobodu uz niz uslova. Izrael je nastavio da funkcioniše kao Izrael na mnogo načina, i iskusio je oblik mira pod rimskom vlašću. Međutim, Rim je apsolutno i strogo vladao osvojenim narodima. Neslaganje preko utvrđenih granica surovo je kažnjavano. Raspeća su bila uobičajena i brutalna. Rimski vojnici su uživali privilegije i uzimali slobode sa jevrejskim građanima pod njihovim palcem. Rimski poreski nameti doveli su mnoge ljude skoro do siromaštva. Jevrejski narod je razumljivo gledao na Rim kao na svog neprijatelja.

Pa ipak, čovjek za koga mnogi misle da je Mesija, Spasitelj koji je trebao osloboditi Izrael od njegovih neprijatelja, upravo je dao uput svojim učenicima da vole i mole se za svoje neprijatelje. Što je još gore, on je ovo izjednačio sa pravednim životom potrebnim za ulazak u kraljevstvo nebesko. Danas je ovo dovoljno teško shvatiti, ali u vrijeme kada su te riječi prvi put izgovorene bile bi šokantne.

Hrist takođe ne čini ništa da skine oštricu sa ovog uputa. Ovo se ne opisuje kao emocionalna ljubav ili naklonost. Ova vrsta ljubavi treba da se izrazi na djelu. Uznositi molitve Bogu za ljude koji vas aktivno povređuju, posebno zato što ste povezani s Hristom, zahtijeva gledanje na svijet na potpuno drugačiji način.

Isus daje jedan razlog za to: ovo je oponašanje Boga Oca, kao što zemaljski sinovi oponašaju svoje očeve. Isus opisuje oponašanje Oca kao način da se postane jedan od Njegovih sinova ili kćeri.

Teolozi označavaju Božju dobrotu prema svima, bez obzira ko su, kao „opštu blagodat“. Na kraju krajeva, Bog čini dobro svima na zemlji, bez obzira da li ga vole ili mrze. Isus je opisao svoje učenike kao „svjetlo svijeta“ (Matej 5:14-16). Bog je izvor svjetlosti u svom narodu. Nanovo rođeni vjernici su oruđe pomoću kojih On distribuira svoje svjetlo u duhovnu tamu svijeta. Jedan od načina na koji Bog pokazuje svoje svjetlo kroz nas je kada vjernici vole svoje neprijatelje kao što ih Bog voli.

Velika slika u tome je da niko nije izvan Božjeg otkupljenja. Vjernici privlače ljude vjeri u Boga i Hrista kada daju dobro u zamjenu za zlo i kada se mole za one koji im donose bol.

Čak i iz svjetovne, neduhovne perspektive, svi vole ljude koji ih vole. Za to niko ne dobija nagradu u kraljevstvu Božjem. Lako je i ne zahtijeva ništa. Isus kaže da je ovo tako lako da to rade čak i „poreznici“.

Matej piše ovu priču o Isusovom životu, a on je bio poreznik za Rimljane prije nego što ga je Isus pozvao (Matej 9:9). Ovi ljudi su prikupljali poreze, na kraju za rimske okupatore. Samo to ih je učinilo omraženim među svojom jevrejskom braćom, koja su ih doživljavala kao saradnike okupatora i izdajnike. Posao je takođe doveo do

duboke korupcije: kao zaposlenici u rimskoj vladi, poreznici su često punili svoje džepove prikupljajući više nego što je trebalo. Takvi su se ljudi obogatili na račun svojih sugrađana.

Isusova izjava da „čak i poreznici“ mogu voljeti one koji ih vole bila je zamišljena kao izazov. Poreznici su bili povezani sa nedostatkom integriteta, lošim moralom i nelojalnošću. Čak i „tim ljudima“ je lako voljeti porodicu i bliske prijatelje. Voljeti svoje neprijatelje, međutim, zahtijeva oponašanje samog Boga jer je to tako neprirodno za ljudska bića.

Isus daje i primjer kako bi ljubav prema neprijatelju mogla izgledati: pozdraviti ih! Isus je rekao da svako pozdravlja svoju braću, ljude koji ih vole. Implicitno on kaže da samo istinski pravedni pozdravljaju one koji im se suprotstavljaju, odnosno svoje neprijatelje. U ovom kulturnom kontekstu, pozdraviti nekoga rado i značiti to je zahtijevalo uklanjanje bilo kakvog animoziteta u svom srcu prema toj osobi. Neko ko na ovaj način pozdravlja svoje neprijatelje istinski pokazuje Božju ljubav prema svima. Ovo je ljubav i pravednost koja prevazilazi ono što je „normalno“ za čovječanstvo. To je ono što Isus očekuje od svojih učenika.

Isus jasno uči da je nebeski standard pravednosti apsolutan. Morate biti savršeni kao što je savršen vaš nebeski Otac. Šta znači biti „savršen“? Naravno nijedan čovjek nikada ne može biti savršen kao Bog, ni u nepalom stanju, a kamoli pod grijehom. Ključ za razumijevanje dat nam je u odnosu koji Bog ima prema svim ljudima na zemlji. Božja opšta blagodat je raspoloživa svim ljudima. Svi ljudi imaju priliku da pozitivno odgovore na Božju inicijativu i budu spašeni. U tom smislu prema svima postoji dobra namjera. Upravo takav treba biti i naš hrišćanski stav! „Savršen“ u ovom kontekstu znači „zreo“ – koji zrelo i promišljeno djeluje u ovom svijetu, odražavajući Božju namjeru za potencijalnu dobrobit svih.

Dvije stvari slijede iz Isusovog učenja u ovom poglavlju i u ovoj poslednjoj rečenici. Prvo, jednostavno slijediti Mojsijev zakon kako su ga podučavali izraelski vjerski vođe nije bilo ni približno dovoljno dobro. Oni koji žele slijediti Isusovo učenje, njegovi učenici, moraju živjeti po pravednosti koja počinje njihovim unutrašnjim životom (Matej 5:21-22, 27-28). Ta pravednost ponekad znači odricanje od ličnih prava za dobro drugih (Matej 5:31-32, 33-37, 38-39). Ovo se proteže čak do tačke ljubavi i molitve za svoje neprijatelje (Matej 5:43-47).

Drugo, brzo postaje jasno da je apsolutno nemoguće da grešna ljudska bića žive u skladu sa Božjim standardom ili pravednošću u našoj vlastitoj moći. Zato će apostol Pavle čuveno reći u svom pismu Rimljanima: „Nema pravednog čovjeka, nema nijednog.“ (Rimljanima 3:10) On i Matej i ostali novosavezni pisci će jasno staviti do znanja da savršena pravednost kako ju je Isus opisao u ovom poglavlju može biti primljena samo kao dar od Boga kroz vjeru u Hrista (Rimljanima 3:23-25) ili kroz saradnju božanskog i ljudskog kada vjernici postaju kanali za manifestaciju Božje blagodati. Ali sve dok smo pod palom prirodom, to je još uvijek predukus Neba.

Pomaganje a ne paradiranje (Matej 6:1-4)

Do sada u ovoj Propovijedi na gori, Isus je poučavao da pravednost uključuje nečije srce – njihove misli i stavove – koliko i vanjske postupke. Ovdje on počinje pokazivati da je naše unutrašnje biće, uključujući naše motive, zapravo važnije od djela. Njegova poruka nije da je ono što radimo nevažno, već da neprikladni motivi pretvaraju inače dobra djela u sebičnost.

Jedno veliko iskušenje življenja pod Zakonom i Prorocima, u ovom trenutku u istoriji Izraela, bilo je služenje duhovnom ponosu umjesto služenja Bogu s čistom predanošću. Ovo je još uvijek izazov za mnoge vjernike; odobravanje drugih ljudi je izuzetno primamljivo. Isus upozorava svoju publiku da ne očekuje nikakvu nebesku nagradu, čak ni za najdublja djela, ako je motiv iza tih djela jednostavno bio da drugi vide.

Ova izjava ni na koji način nije u suprotnosti s Isusovim nedavnim uputom da „vaša svjetlost svjetli pred ljudima, da vide vaša dobra djela...“ (Matej 5:16), budući da Isus govori o dvije različite motivacije. Dobra djela treba da budu vidljiva i javna ako i kada to objavljivanje prvenstveno služi da „...date slavu Ocu vašemu koji je na nebesima.“ Pravedno je činiti dobro tako da drugi vjeruju da je Bog dobar. Činiti dobro tako da drugi misle da smo dobri je arogancija. Dakle, moguće je raditi „pravu stvar“ iz „pogrešnog razloga“. Sebična motivacija truje milosrđe u služenju duhovnom ponosu. Umjesto toga, trebamo služiti Bogu iz čistog srca.

Otac zaista nagrađuje svoj narod na nebu za „praktikovanje pravednosti“ na načine na koje Isus poučava. On ne nagrađuje ponašanje učinjeno da bi se stekle pohvale i divljenje drugih.

Isus koristi primjer davanja potrebitima. Ima na umu stavljanje novca u kasu za milostinju u sinagogi ili davanje onima na ulici koji su prosili. Moderni čitaoci treba da primijete da Isus kaže „kada“ dajete potrebitima, a ne „ako“. Očekivalo se da će Isusovi učenici dati prioritet brizi o potrebitima, što je koncept prenijet u hrišćansku zajednicu (Jakov 1:27; Galatima 2:10).

Licemjerni donatori su „trubili“ tj. pompezno najavljivali svoje donacije kako bi bili „primijećeni“ da daju potrebitima i pohvaljeni od strane drugih zbog svoje velikodušnosti. Možda su pravili spektakl od svojih raskošnih poklona, privlačeći pažnju na svoju donaciju.

Ta privremena, besmislena pohvala je sva nagrada koju će takvi davaoci dobiti. Pošto im je toliko stalo do divljenja drugih ljudi, Bog će dopustiti da im to bude nagrada.

Isus ističe ispravan model za hrišćansko davanje kako bi se zadovoljile potrebe drugih: tajnost radi autentičnog integriteta. Još jednom koristeći hiperbolu – što znači „pretjerivanje radi efekta“ – Isus govori svojoj publici da čak ni svojoj lijevoj ruci ne daju do znanja šta njihova desna ruka radi kada daje potrebitima. Ovo naglašava nivo do kojeg hrišćani trebaju izbjegavati dopustiti da svjetovna pohvala motiviše njihove postupke. Takođe sugeriše da možemo biti jednako motivisani egoizmom, što znači

pohvala od nas samih sebi, kao i divljenjem drugih ljudi.

Iako Isus uči negativnom principu u ovom odlomku, on otkriva uzbudljivu istinu: Bog vidi svoj narod, čak i ono što oni rade u tajnosti, s pozitivnom svrhom. On želi da nagradi vjernike. Hrišćani bi trebali očekivati da će Bog nagraditi pravedno ponašanje ako se radi s pravim motivima.

Isus je pokazao da je za to potrebna namjernost i strategija. Kada je u pitanju davanje potrebitima, na primjer, Isus predlaže tajnovitost umjesto privlačenja pažnje. Svrha ovog uputa je izbjeći zamku pretvaranja velikodušnosti u performans. Vjernici treba da daju da bi pomogli drugima i da bi slavili Boga – a ne da bi zaradili pohvale ili odobravanje od ljudi. Budući da su ljudska srca tako prevrtljiva i da je tako lako pasti u takvu vrstu licemjerja, Isusovo jednostavno rješenje je sljedeće: ne daj nikome da vidi šta radiš.

Ovo nije u suprotnosti sa Hristovim nedavnim učenjem o dopuštanju dobrim djelima da zasijaju kao svjetlost u svijetu (Matej 5:16). Ovo su kompatibilne izjave koje se međusobno uravnotežuju. Dobro je za svijet vidjeti hrišćane kako se ponašaju u ljubavi, kada ta djela pokazuju Božju ljubav. Ta djela nisu dobra kada hrišćanin djeluje da bi bio viđen i pohvaljen od drugih ljudi.

Molitva i post prihvatljivi Bogu (Matej 6:5-18)

Držeći se iste teme, Isus primjenjuje ideju motivacije na javnu molitvu. Oni koji su željeli objaviti vlastitu duhovnost voljeli su se naglas i glasno moliti i na ulici i u sinagogi. Iako ovo možda nije tako uobičajeno u modernoj eri, još uvijek je moguće moliti se s neprikladnom brigom o tome kako izgledamo ili zvučimo drugim ljudima.

Kao i kod sebično motivisanog milosrđa, Isus kaže da su oni koji se mole „za predstavu“ primili svu nagradu koju će dobiti. Otac neće poštovati djela duhovnog ponosa prerušena u djela pravednosti. Čak i u molitvi, ne može se „činiti dobro“ iz pogrešnih razloga.

U izrazito religioznim, pa čak i legalističkim zajednicama, lako je misliti da drugi vide smisao vjerskih aktivnosti. Društva koja naglašavaju čast naspram srama stavljaju veliki prioritet na to da izgledate prihvatljivo članovima vaše porodice, susjedima i vjerskoj zajednici. Isus to okreće naglavačke i upozorava da ako je mišljenje drugih ljudi jedini motiv, Bog neće nagraditi takve postupke. Umjesto toga, Isus upućuje svoje sledbenike da daju potrebitima što je tajnije moguće kako bi izbjegli čak i mogućnost miješanih motiva.

Iz istih razloga, Isus je rekao da se redovna molitva Ocu treba obavljati u tajnosti, iza zatvorenih vrata. Otac će vas i dalje čuti i nagraditi, a On je jedina publika koja je bitna.

Ovaj uput ne treba tumačiti kao zabranu bilo kakvog javnog bogosluženja ili bilo gdje drugdje. Za hrišćansko ponašanje je dobro da svijetli kao svjetlost u svijetu. Ono što Isus osuđuje, ovdje, je da oni koji se mole u javnosti – uključujući crkvene službe i druge događaje – budu svjesni svojih motiva. Ako ne mogu da se mole javno, a da

se ne osjećaju kao da „izvode performans“ za druge slušaoce, bolje je da se mole u tišini ili u privatnom okruženju.

Ne mole se samo hrišćani. Većina religija uključuje nešto slično molitvi, bilo da to znači komunikaciju s božanstvom, duhovima, precima ili anđelima. Drugi uključuju meditacije ili napjeve koje su fokusirane na unutrašnjost. Većina neznabožaca u prvom vijeku učestvovala je u paganskom obožavanju idola; ovo je uključivalo ponavljano pjevanje riječi i fraza (mantre). Neki su mislili da će biti saslušani i dobiti njihove zahtjeve za ponavljanje svoje molitve više puta zaredom.

Moguće je da su neki Jevreji u Isusovo doba preuzeli ta sujeverja i molili se na ponavljajuće, mehaničke načine. Čak i danas postoji iskušenje da se riječi jednostavno ponavljaju i nazovu „molitva“. Ili, insistirati na korišćenju samo određenih fraza, jezika ili odobrenih izraza u komunikaciji s Bogom. To ne znači da su sve ponovljene riječi ili unaprijed napisane molitve pogrešne. To znači da riječi, same po sebi, nisu poenta molitve (Rimljanima 8:26). Ako ne komuniciramo iskreno sa Bogom, iz srca, onda se ne molimo u bogougodnom smislu. Ovo je u skladu s Isusovim učenjem da su motivi važni koliko i djela (Matej 5:20; 6:1).

Molitva Gospodnja, koju će Isus uskoro predstaviti kao uzor (Matej 6:9-13), često se zloupotrebljava, kao primjer onoga na što Isus upozorava. Moliti te tačne riječi nije pogrešno – uopšte – ali taj aranžman nema posebnu moć. Molitva nije magijsko zagovaranje. Riječi koje molimo trebaju biti izraz naših srca, a ne mehanički odjeci.

Bog ne treba, ne želi niti traži bezumno ponavljane molitve. Ne trebamo koristiti samo prave riječi da bi On razumio (Rimljanima 8:26). Ono što nam je potrebno je da komuniciramo iskreno i ponizno. Bog zna šta nam treba i prije nego što zatražimo. Možemo mu govoriti jednostavno i otvoreno, a On će čuti, razumjeti i odgovoriti (Jevrejima 4:15-16).

Odlomak od 9-13 stiha sadrži Matejevu verziju onoga što je u svijetu poznato kao Očenaš.

Ono što je Isus upravo rekao (Matej 6:7) jasno pokazuje da nije mislio da ove riječi postanu mantra, pjevanje ili jedine riječi kojima se iko moli Bogu. Mnogi ljudi smatraju da je recitovanje Očenaša imalo smisla i pojedinačno i zajedno u crkvama. Ali Hrist prvenstveno misli na ovaj uzorak molitve kao **primjer** kako se razgovara sa Bogom na smislen i efikasan način.

On počinje tako što pokazuje da vjernici treba da se obraćaju Bogu sa „Oče naš koji si na nebesima“. Isus je došao, dijelom, da omogući čovječanstvu da bude u odnosu s Bogom Ocem kroz vjeru. Oduprijeti se odnosu s Bogom Ocem, čak i u molitvi, znači oduprijeti se Isusovoj volji za njegove sledbenike. Ovo spominjanje Boga kao „Oca“ takođe odvaja hrišćansku molitvu od mnogih drugih vjera: započeti molitvu sa ekvivalentom „Oče naš, koji si na nebesima“ je nezamislivo za nehrišćane.

Druga fraza u Hristovoj uzornoj molitvi izražava hvalu nečemu istinitom o Bogu: da je Njegovo ime „sveto“, što se takođe može prevesti kao „Tvoje ime je sveto“. Imena su veoma značajna u Svetom pismu i „Božje ime“ sa sobom nosi sveti karakter

i čistotu. Proglašavati Bogu da je Njegovo ime sveto znači priznati Njegovu apsolutnu veličinu.

Hrist dalje modelira važnost potčinjavanja Božjoj volji i govora s Njim na način koji to priznaje. Moliti se za ono što Bog želi da se desi je prihvatanje da je Njegov plan ispravan i dobar za sve. Isus implicira da ovo uključuje sva moguća vremena i mjesta. On se moli za dolazak Božjeg kraljevstva i ispunjenje Njegove volje, na svakom mjestu i u svim vremenima. Moliti ovo iskreno znači tražiti od Boga upravo ono što je Isus namjeravao postići: donijeti kraljevstvo nebesko na zemlju u nekom trenutku u budućnosti. To su sve duhovne potrebe od najvećeg prioriteta.

Tek nakon što je podredio svoju molitvu Božjoj volji, Isus uvodi prvi „konkretni" zahtjev. Neki istorijski komentatori su sugerisali da bi ovdje spomenuti „hljeb" trebao značiti duhovnu hranu Riječi Božje. Većina tumača insistira na tome da Isus zapravo misli na fizičku hranu, gdje je „hljeb" sinonim za najosnovnije i najvažnije ljudske potrebe.

U modernoj eri, mnogi ljudi – posebno na zapadu – opiru se jedenju hljeba kako bi bili zdravi ili smršavili. Ako se previše fokusirate na pšenicu, hljebove i slično, teško je shvatiti zavisnost koju ova molitva izražava. Ovo posebno važi za one koji se nikada nisu pitali da li će sjutradan moći da prehrane sebe ili svoju porodicu. Mnogi se u svijetu, nažalost, suočavaju s tim izazovom. Većina slušalaca Isusa, čak i ako nisu bili očajnički siromašni, znala je kako je to suočiti se s neizvjesnošću u svojim osnovnim potrebama.

Drevni radnici, uključujući mnoge Jevreje, bili su svakodnevno plaćeni u zamjenu za njihov trud. Često su zarađivali tek toliko da pokriju osnovno preživljavanje za sledeći dan. Biti bolestan ili na neki drugi način izostati na dnevnici značila je stvarnu opasnost za njih i one koji od njih zavise.

Isus nije uputio svoje sledbenike da se mole za jednokratno trajno rješenje za svoje svakodnevne potrebe. Nije rekao vjernicima da traže dovoljno novca koji zauvijek garantuje da će moći hraniti svoje porodice danima, sedmicama ili godinama. Poenta koju Isus ovdje ističe je moliti se u zavisnosti od Oca; zamoliti ga da zadovolji potrebe svakog dana. Čineći to, uništio je svaku ideju da bi vjernici trebali biti uglavnom samopouzdani, provjeravajući Boga samo kada su suočeni s kritičnom potrebom. Umjesto toga, Isus je jasno pokazao da se svako dijete Božje mora oslanjati na Boga za svaku potrebu svakog dana.

U stvari, bez obzira da li to želimo priznati ili ne, mi se oslanjamo na Boga za sve stvari u svakom trenutku. Svaki dobar dar koji primimo dolazi od Njega, a ne od nas samih (Jakov 1:17). Molitva za naš nasušni hljeb je skromni izraz da mi to razumijemo kao istinitu.

Ovaj koncept „hljeba svagdašnjeg" pruža važan kontekst kada Isus kasnije u ovom poglavlju govori o tjeskobi (Matej 6:25-26). Roditelji često uče djecu razliku između „potreba" i „želja". Dobro je uočiti razliku između preživljavanja i luksuza. U isto vrijeme, zavisnost o Bogu znači spoznati da se ono što nam je „potrebno"

direktno odnosi na Njegovu volju i Njegove planove (Matej 6:10). Ono što nam zaista „treba“ definiše se prema namjerama koje Bog ima za nas u tom trenutku, koliko god to bilo teško prihvatiti.

Isus sada dolazi do drugog od tri zahtjeva. Ovdje se koristi terminologija koja doslovno implicira dug, ali se koristi kao referenca na nepravde. Oprost za koji smo naučeni da molimo, ovdje, podrazumijeva nešto obostrano. To sugeriše da su oproštaj i opraštanje drugima usko povezani u našem duhovnom životu.

Ovo upućivanje na grijeh i oproštenje, u stvari, jedan je od razloga zašto neki komentatori ne vole da ovaj odlomak nazivaju „Molitva Gospodnja“. Strogo govoreći, ovo su Isusova uputstva o tome kako se moliti, a ne nešto što se on sam molio. Što je još važnije, kao neko ko je bio u iskušenju, ali bez grijeha (Jevrejima 4:15; 2. Korinćanima 5:21), zahtev iznijet u 12. stihu je onaj koji se Isus nikada ne bi molio. Kako nazivamo ovaj odlomak zapravo nije važno; međutim, vredi zapamtiti da je „Molitva Gospodnja“ Gospodnji model za naše molitve, a ne molitva koju je Gospod molio.

Grčka riječ prevedena kao „dugovi“ je *ofilēma*, što u najbukvalnijem prevodu znači nečije „dužnosti“ ili „obaveze“. U praksi, ovo se odnosi na grijehe ili „prestupe“. Ova fraza bi bila posebno značajna za Mateja, koji je u jednom trenutku bio poreznik (Matej 9:9) koji je zarađivao za život prisiljavajući ljude da plate ono što su dugovali Rimskom carstvu.

Ova izjava je istovremeno i zahtjev i izjava. Traži od Boga da oprosti onome koji se moli, i navodi da je onaj koji se moli oprostio onima koji su mu nanijeli nepravdu. Isus upućuje vjernike da se mole za oprost (1. Jovanova 1:9-10). On takođe izjavljuje neophodnost oprosta drugim ljudima. I jedno i drugo su ključne potrebe za svaku osobu: da mu Bog oprosti grijeh i da slijedi Božji primjer opraštajući drugima.

Treći zahtjev je opet za dobrobit onoga koji moli. Grčka riječ *peirasmon* ovdje je prevedena kao „iskušenje“ i isti je izraz koji se koristi za Isusovo iskustvo sa Sotonom u pustinji (Matej 4:1). To se može odnositi na navođenje na grijeh ili na ispitivanje u iskušenju. U oba slučaja, frazu je bolje razumjeti kao „odvedi nas od iskušenja“. Jakov 1:13 jasno pokazuje da Bog nikoga ne mami na grijeh. Bog očito ima moć da odvede svoj narod dalje od iskušenja, uključujući iskušenje grijeha koje bi moglo doći iz podnošenja teških okolnosti. Trebali bismo tražiti od Boga da to učini za nas, znajući da čak i kada smo u iskušenju, On nam uvijek pruža način da izbjegnemo grijeh (1. Korinćanima 10:13).

Ipak, na kraju obično dođu iskušenja. Bog može odlučiti da dopusti teške okolnosti. U tom slučaju, Isus dodaje ravnotežu ovom zahtjevu, „nego nas izbavi od zla“. Ova fraza bi mogla značiti, „izbavi nas od iskušenja zloga“. Ovo je logično jer spoljna iskušenja uvijek imaju inicijatora, zlo ne postoji kao neki imaginarni filozofski pojam, ono ima svoje nosioce. Matej je opisao Isusova iskušenja od Zloga, Đavola, u pustinji. Isus je odolijevao svakom iskušenju citirajući Sveto pismo i konačno otjeravši Đavola. On sada upućuje svoje sledbenike da zamole i Boga Oca za oslobođenje od iskušenja Zloga. Drugi dio ovog stiha opet naglašava Božje ingerencije, silu i slavu, što

ga i čini jedinim legitimnim entitetom za upućivanje ovakvih zahtjeva.

Isus je već spomenuo traženje od Boga da „oprosti nama dugove naše, kao što smo i mi oprostili dužnicima svojim“. To se prilično lako može razumjeti. To znači tražiti od Boga oproštenje, kao i izjavljivanje oprosta onima koji su nam nanijeli štetu ili nepravdu.

Ono što Hrist ovdje uči jeste da je oproštenje uslovno, ali samo u vrlo specifičnom smislu. Ako oprostite grijehe drugima protiv vas, Isus kaže da će vam i vaš nebeski Otac oprostiti. Ako ne oprostite, neće vam biti oprošteno. Od svih uputa koje Isus daje u Propovijedi na gori, ovo je među najizazovnijim. Takođe je izuzetno lako pogrešno shvatiti, ako se pažljivo ne razmotri. Uzeto bez drugog konteksta, čini se da Isus kaže da zarađujemo Božje oproštenje nakon što oprostimo grijehe drugima protiv nas, a gubimo oprost kada odbijemo oprostiti drugima. Teško ili ne, Isus govori s božanskim autoritetom, a on uvijek misli ono što kaže. Nikada ne bismo trebali odbaciti Isusovo učenje jer ga je teško razumjeti ili pomiriti s drugim učenjima. Takođe ne bismo trebali žuriti sa zaključcima koji nemaju smisla za njegove druge riječi.

U svojim drugim porukama, Isus je više puta naglašavao da je Bog nezadovoljan onima koji odbijaju oprostiti drugima uprkos tome što im je Bog oprostio mnogo veće nepravde (Matej 18:23-35). U hrišćanskom učenju postoji jasan osjećaj da su stavovi nepraštanja inherentno grešni. Poenta je da je nepošteno iznositi zahtjeve za oproštaj pred Bogom, dok mi sami ne pokazujemo nikakvu spremnost da oprostimo svojim bližnjima za neuporedivo manje značajne stvari. To pretvara naš zahtjev u licemjerje i necijenjenje Božje dobrote.

Sada Isus dodaje obrnuto; u logici, ovo se naziva kontrapozitivom. Njegova tvrdnja u 15. stihu je da onima koji odbijaju da oproste drugima, Bog neće oprostiti za njihove grijehe.

Teško je obraditi dva aspekta ovog stiha. Prvo, ljudska priroda se bori da zamisli da oprosti onima koji su nas povrijedili. Ljudska bića mogu jedni drugima učiniti zaista pokvarene, užasne stvari. Neka zlodjela je teško opisati, ili o njima razmišljati, a kamoli oprostiti nekome ko ih je učinio. Svejedno, Isus insistira da razumijemo koliko nam je Bog oprostio. Parabola koju je kasnije dao (Matej 18:21-35) objašnjava da smo svi zgriješili protiv Boga, a za poređenje, naš grijeh protiv Boga je mnogo više nego što bilo koja osoba može zgriješiti protiv druge.

Nepažljivo čitano, ovo učenje je takođe teško uskladiti s idejom da je Božja spasonosna blagodat dar, koji ne zavisi o nečijim djelima. Ali postoje uslovi kako se prima taj dar. Mora postojati odgovor s naše strane. Isusova smrt pokriva naš grijeh i njegova savršena pravednost postaje naša vlastita kroz vjeru (Rimljanima 3:21-26). Isus ne misli da je opraštanje drugima uslov za spasenje, već da je opraštanje očekivano od onih koji su primili spasonosnu blagodat.

Da li to znači da oni koji odbijaju da oproste drugima još uvijek mogu biti spašeni? Na kraju krajeva, to je pogrešno pitanje. Božja namjera je da svi pravi hrišćani – oni koji su nanovo rođeni, kojima je kroz Isusa oprošteno zbog njihovih prestupa

protiv Boga – okrenu se i velikodušno oproste svakome ko im je učinio nepravdu (Efescima 4:32; Kološanima 3:13). Drugim riječima, ovaj stih govori o dokazu ispravne komunikacije sa Bogom, a ne o zahtjevu za samo spasenje (Jakov 2:14-17; Jovan 14:15; 1. Jovanova 4:19-21). Nepraštanje je inherentno kontradiktorno pobožnosti.

U nastavku Isus počinje primjenjivati istu osnovnu lekciju na post. Post uključuje uzdržavanje od hrane i drugih aktivnosti kako bi se usredotočili na bogosluženje, pokajanje za grijehe ili posebne molitve Bogu. Post je bio redovni dio bogosluženja za vjerne Izraelce. Zakon je nalagao obavezni post jednom godišnje na Dan pomirenja (Levitski zakonik 23:27-32), iako su s vremenom u jevrejski kalendar dodavana druga doba posta. Osim toga, pojedinci mogu postiti kako bi ukazali na pokajanje pred Bogom ili da bi mu uputili posebne zahtjeve u vremenima velike potrebe.

Starosavezne uredbe o postu mogu se prevesti riječima „mučiti dušu“ (Brojevi 29:7). U Isusovoj eri, čini se da su neke vjerske vođe to činile vrlo javno. Grupa poznata kao fariseji imala je reputaciju najstrože religioznog naroda u Izraelu. Bili su jako ponosni na taj status. Naučnici sugerišu da su fariseji postili dva dana svake sedmice. Isus kaže u ovom stihu da su na neki način izobličili svoja lica i izgledali su „tmurno“ kako bi bili sigurni da su svi koji su ih vidjeli znali da poste.

Ova potraga za publicitetom je uspjela. Ljudi su ih vidjeli, shvatili da opet poste i dali im priznanje za veliku pobožnost. Isus ovdje kaže da je ljudsko odobravanje jedina nagrada koju će oni koji traže pažnju dobiti za svoj post. Pošto njihov trud nije bio u vezi s Bogom, Bog im neće za to odgovoriti niti ih nagraditi. Bog je to isto rekao njihovim precima o postu bez stvarne promjene srca (Zaharija 7:5-6).

Isus ne osuđuje post. To je bilo propisano u Mojsijevom zakonu (Levitska 23:27-32). Njegovi najraniji učenici i sledbenici bili su prvenstveno promišljeni jevrejski narod. Hrist pretpostavlja da će oni učestvovati u bogoslužbenoj praksi posta. Mnogi hrišćani i dalje praktikuju post kao dio istinske pobožnosti, pokajanja i upućivanja posebnih zahtjeva Bogu. Post ima svoje benefite gledano i sa zdravstvenog aspekta.

Ono što Hrist osuđuje je post koji je neiskren. U 5. poglavlju, Isus je dao mnogo primjera koji su pokazali da unutrašnje misli i stavovi mogu biti grijesi, kao i riječi i djela. Ovdje on nastavlja da pokazuje da čak ni dobra djela ne mogu biti istinski ispravna osim ako nisu iz čistih motiva. Međutim, Isus je rekao da je važno kako bogoslužimo.

Dakle, kada vjernik izabere post, treba to učiniti bez najave. To ne znači da niko, uopšte, ne može znati. To jednostavno znači da hrišćani ne bi trebali oglašavati svoj post. Fariseji su očigledno preskočili svoju uobičajenu njegu u dane kada su postili. Nisu umivali lica niti stavljali normalno ulje na glavu. Oni su pravili šou od svog posta, da bi drugi ljudi vidjeli koliko pate.

Isus govori svojim sledbenicima da ne stavljaju te vještačke znakove – da namjerno ne skreću pažnju na svoj post. Post ne treba motivisati pohvalama drugih ljudi. Njegova poenta je bila da Bog primjećuje kada Njegov vjerni narod zadovoljava

potrebe drugih, ili se moli ili, kako je sada rečeno, učestvuje u postu. Bog gleda i vidi kada ga Njegov narod poštuje u svojim srcima, čak i ako to niko drugi ne zna. Pošto je On jedini kome trebamo težiti da ugodimo, On je jedini koji treba da zna.

Isus ide još dalje: ne samo da Bog vidi; On nagrađuje takvo ponašanje. Isus uvijek iznova naglašava u svom učenju da je Bogu zaista stalo više do srca i motivacije Njegovog naroda nego do njihovih vanjskih postupaka. Ovo je glavna tema Propovijedi na gori, a posebno učenja koja su data u 5. poglavlju.

Teško je procijeniti kako je ovo učenje uticalo na izvornu publiku. Ovi ljudi su živjeli cijeli svoj život pod vjerskim sistemom vođenim performansama gdje je sve što je bilo bitno bile vanjske akcije. Imidž, ugled, čast i sramota bili su sve što je bilo važno. Zakon koji je Bog dao nije tako trebao djelovati, ali tako je počeo da se praktikuje. Religija je postala sama sebi svrha. Isus ispravlja učenje i praksu izraelskih vjerskih vođa.

Percepcija bogatstva (Matej 6:19-24)

Sada se Isus okreće fokusiranju na novac i imetak. On govori svojim sledbenicima da ne gomilaju materijalna dobra u ovom životu. Uskoro će razjasniti zašto je ovo tako opasna praksa (Matej 6:24). On ovdje počinje riječima da novac i imovina nisu pouzdani. Lako se gube. Odjeću i drugu tkaninu mogu pojesti moljci. Metalni predmeti rđaju. Lopovi vješto prepoznaju bogate i provaljuju u domove kako bi ukrali njihovu robu. Katastrofa i haos mogu u trenu uzeti svaku materijalnu imovinu koju imamo.

Ukratko, materijalna dobra su privremena. Isus ističe da niko ne može steći dovoljno bogatstva da garantuje – bez ikakvog rizika – da će mu njegove potrebe zauvijek biti zadovoljene. Što je još važnije, kako uobičajena poslovica kaže, „ne možete ga ponijeti sa sobom“ (Luka 12:19-20).

Kao i kod prethodnih učenja, Isusovo značenje ovdje se odnosi na srca i motivaciju Božjeg naroda. To ne znači da hrišćani nikada ne bi trebali imati novac, ili posjedovati imovinu, ili da ne mogu imati bankovni račun. Pavle će jasno poučavati da se vjernici moraju brinuti za svoje porodice (1. Timoteju 5:8), a mudrost zahtijeva određeno planiranje čak i za našu privremenu budućnost na zemlji (Izreke 6:6-8). Bogatstvo je kao i svaki drugi Božji blagoslov (1. Timoteju 4:4) i može se koristiti u skladu s Njegovim namjerama.

Ono što je opasno je postati zavisan od ovozemaljskog bogatstva – prelazak granice u pohlepu ili materijalizam. Isus govori svojim sledbenicima da se umjesto toga usredsrede na gomilanje blaga na nebu. Ove nagrade su vječne. Ne mogu se izgubiti od moljaca, rđe, lopova ili bilo čega drugog. U finansijskoj terminologiji, oni su daleko bolja investicija. Hristov smisao ovdje nije da vjernici uopšte ne bi trebalo da imaju imovinu ili novac. Glavna tema Propovijedi na gori do sada je bila prioritet motivacije. Najvažnija su naša srca i naša iskrenost prema Bogu, tako da bogatstvo nije problem sve dok mu ne počnemo davati prioritet nad pobožnošću.

Kako je Isus mislio da njegovi sledbenici skupe blago za sebe na nebu? Nekoliko puta je govorio u ovoj Propovijedi na gori o djelima koja će Bog nagraditi. To uključuje progon zbog Isusa (Matej 5:11-12); davanje potrebitima u tajnosti (Matej 6:4), molitve u tajnosti (Matej 6:6) i post bez privlačenja pažnje na sebe (Matej 6:18). Ukratko, Bog nagrađuje svoj narod kada vodi živote iskrene odanosti i obožavanja Njega.

Nagrade od Boga su više od samog doživljaja Njegove naklonosti u trenutku ovog života. Isus ima na umu vječnu dobrobit svih onih koji će o njegovom drugom dolasku biti uzeti na Nebo. Oni će imati na raspolaganju cijelu vječnost i resurse koje je Bog namijenio ljudima još prilikom stvaranja, a koji propadaju i podložni su zloupotrebi nakon pada u grijeh. Stoga i ne mogu biti stvarno blago na ovoj i ovakvoj zemlji.

Prioriteti osobe se odražavaju u dva seta evidencije. Drugim riječima, gdje osoba troši svoj novac i svoje vrijeme je dokaz šta istinski cijeni. Reći „ovo mi je važno" je licemjerje ako nije potkrijepljeno načinom na koji živimo naše živote.

„Jer, gdje ti je blago, ondje će ti biti i srce." Ovaj dobro poznati stih ide u srž Isusovog učenja u Propovijedi na gori. Većina ljudi u Isusovoj publici odrasla je vjerujući da je ono što je Bogu najvažnije bilo djelovanje: rad, ponašanje i riječi. Smatralo se da su fariseji najduhovniji jer su pomno slijedili ponašanje povezano s pravilima, propisima i tradicijama. Ono što je Hrist poučavao je da je Bogu najviše stalo do toga šta Njegov narod misli i osjeća. Ispravni postupci su važni, ali su istinski pravedni samo kada ih prati predano srce (Matej 6:1-2, 5-6, 16-17).

Isus je ovu perspektivu primijenio i na novac. On je učio da se ne gomilaju bogatstva i imanja na zemlji. Oni su privremeni i lako se gube. Umjesto toga, rekao je, skladištite nagrade u vječnosti svojom istinskom, unutrašnjom odanošću Bogu (Matej 6:19-20). Njegova poenta nije da hrišćani ne mogu posjedovati materijalne resurse, ili da ne bi trebali ništa posjedovati. Umjesto toga, on misli da možemo imati samo jedan konačni prioritet, a to bi trebao biti Bog.

Stavovi prema bogatstvu su važni jer su naša srca u vlasništvu onoga što smatramo svojim „blagom". To se pokazuje kao pravi temelj naših misli, naklonosti i nada. Ako usredsredimo vrijeme, energiju i trud na stvaranje bogatstva za sebe na zemlji, to je bogatstvo ono na što će se naša srca fokusirati. Ako se fokusiramo na stvaranje nagrada od Boga na nebu, naša srca će se fokusirati na iskustvo uživanja u tom „blagu" zauvijek. Umjesto da budemo motivisani privremenim bogatstvom, mi ćemo naglasiti poštovanje Boga i Njegove volje.

Matej 6:22-23 će ilustrovati ovu tačku. Isus oko naziva svjetiljkom tijela. Ovo je istina fizički, naravno; svo svjetlo kojim vidimo svijet opažamo pomoću naših očiju. Zdrave oči hvataju svu raspoloživu svjetlost, dajući toj osobi jasno razumijevanje svijeta oko sebe. Simbolično, funkcionalne oči omogućavaju umu i tijelu da budu „puni svjetla".

Um i misli – naša svijest o vanjskom svijetu – zavise od svjetlosti koju oči percipiraju. U 23. stihu, Isus primjećuje da je i obrnuto. Neispravne oči ne percipiraju i ne

prenose svjetlost, efektivno zaklanjajući unutrašnji i vanjski svijet u tamu za tu osobu.

Isusova poenta se ovdje odnosi na percepciju. Fokusiranje nade i težnji na privremeno, zemaljsko blago ukazuje na pohlepu ili nedostatak vjere u Boga da ga obezbijedi. Ova duhovna mana je za srce ono što je katarakta ili povreda oka. Efikasno stvara tamu, iznutra, tako što ne percipira i prenosi „svjetlo“. Blokiranje svjetla duhovne istine vodi u unutrašnju tamu ispunjenu moralnom iskvarenošću. To je kao da ste slijepi.

Naprotiv, fokusiranje na iskrenu odanost Bogu i ispravan život je kao imati bistre, zdrave oči, jer dopušta svjetlost Božje pravednosti u srce osobe.

Loše oko – slijepo ili povrijeđeno – ne propušta svjetlost u tijelo. Ovo je istina i duhovno i fizički. Unutrašnji dio osobe ostaje obavijen tamom, i to je moćna tama.

Šta čini „duhovno“ oko slijepim ili nezdravim? U kontekstu Isusove metafore, služenje novcu umjesto služenja Bogu uzrokuje slijepe duhovne oči osobe. Taj pogrešan prioritet je poput katarakte koja blokira svjetlo – to je duhovna mana koja ometa istinu. To rezultira unutrašnjom tamom. Služiti Bogu donošenjem ispravnih izbora i pohranjivanjem „blaga“ ili nagrada na nebu je kao imati dobro oko, preplaviti unutarnji svijet osobe svjetlom Božje pravednosti.

„Ali želim oboje.“ Ovo je uobičajena reakcija kada se nađemo pred izborom između dvije poželjne stvari. To je takođe prirodan odgovor na ovo Isusovo učenje o novcu. Oni koji su predani Gospodu žele da pohranjuju blago ili nagrade na nebu. Oni žele da mu služe praveći prave izbore iz iskrene odanosti. Ljudi koji se boje Boga takođe mogu poželjeti da izgrade bogatstvo na ovom svijetu, da se osjećaju finansijski sigurni, da akumuliraju imovinu i iskustva koja im prijaju. Ovo je ljudska priroda.

Isus ne kaže da je pogrešno željeti i služenje Bogu i materijalna zadovoljština. Ono što on zaista kaže, u kristalno jasnim terminima, je da se ne može staviti prioritet na oboje u isto vrijeme. U životu treba izabrati šta je važnije. Hristov poziv tjera one koji bi ga slijedili na takve izbore.

Sveto pismo ovo stavlja u kontekst služenja. Ne ide sluzi da je u suvlasništvu dva nezavisna gospodara – zato se tako nešto ne praktikuje. Sluga može dati prioritet samo jednom ili drugom. On može biti „lojalan, u određenom smislu, i jednom i drugom. Ali odvojeni gospodari će iziskivati od sluge da djeluje u različitim, konkurentnim smjerovima. Kao rezultat toga, sluga će prirodno doći dotle da mrzi ili prezire jednog od njih dvojice, dok će voljeti i biti odan drugom.

Isus stavlja ljudska bića pred izbor služenja ili Bogu ili pohlepi materijalizma. On koristi grčku riječ *mamōna*, koja dolazi od aramejske riječi za bogatstvo u smislu materijalne pohlepe. Oni koji se predaju slobodi u Hristu postaju doživotne Božje sluge (Rimljanima 6:17-18). Oni koji daju prednost stvaranju bogatstva za sebe na zemlji predaju se kao robovi materijalizma. Kako robovi zavise od svojih gospodara da obezbijede sve što je potrebno, oni koji su odani materijalizmu ili Bogu takođe zavise od svojih gospodara. Zahtjevi ta dva gospodara uvijek će se nadmetati za primat. U čemu je zapravo toliki problem sa pohlepom materijalizma da je na određeni način takmac Bogu? U satanističkom sistemu vrijednosti, kontrolisanje materijalnih resursa

je način na koji čovjek pokušava izgraditi vlastiti identitet putem dostignuća i moći. I Sotona pridobija ljude upravo na ovom terenu. Pokušao je i Isusa (Matej 4:8-9). U tom smislu jednostavno nije moguće postaviti prioritet na oboje, jer iza jednog sistema vrijednosti stoji Bog, a iza drugog Sotona.

Dakle, zaključuje Isus, čovjek ne može služiti i Bogu i pohlepi materijalizma. To ne znači da neko ko služi Bogu svim srcem neće imati novca ili imanja. Isus ne sugeriše da hrišćani obavezno moraju biti siromašni ili bježati od bilo kakve udobnosti. To ne znači da je biti hrišćanin nespojivo s biti materijalno imućan. Ono što on misli je da osoba koja iskreno služi Bogu neće organizovati svoj život oko sticanja bogatstva. Novac je, za pravednu osobu, samo još jedno sredstvo koje je Bog dao da se koristi u Njegove svrhe.

Ovo takođe ne znači da neko ko stvara novac nikada ne može priznati ili poštovati Boga, ni na koji način. Međutim, može postojati samo jedna „najvažnija" stvar u životu svake osobe. Materijalistička osoba koja poštuje Boga čini to samo na marginama ili iz lažnih motiva. Oni žive svoje dane u moralnoj tami koju je Isus opisao u prethodnim stihovima.

Životne brige (Matej 6:25-34)

Većina ljudi koji su slušali Isusovu propovijed na gori bili su siromašni. Većina ljudi u to doba živjela je iz dana u dan. Za neke je ono što su zarađivali svaki dan bilo sve od čega su morali živjeti za sledeći dan. Kada je Isus uputio ove ljude da se mole za „hljeb svagdašnji", to je odjeknulo njihovim životnim iskustvom. Možda su se više mučili s Isusovim učenjem u prethodnim stihovima: ne da se opsjedaju bogatstvom, već da se usredotoče na pobožne i vječne nagrade.

Sigurno je da oni koji su siromašni teško mogu biti krivi za gomilanje blaga na zemlji – nisu sigurni ni odakle će doći sutrašnji hljeb. Međutim, u ovom odlomku Isus pokazuje da čak i oni koji imaju malo bogatstva mogu postati zaokupljeni materijalnim stvarima. Čak i najsiromašniji ljudi mogu služiti novcu umjesto Bogu. Na siromašne, Isus to primjenjuje podsjećajući ih da se ne brinu zbog novca koji nemaju.

On u nastavku upućuje svoje sledbenike da se ne brinu za svoje živote, uključujući i ono što će jesti, piti ili obući. Ljudi antičkog svijeta često su nosili isti jedan ili dva kompleta odjeće sve dok nisu pali u krpe. Veliki dio svakog dana bio bi usmjeren na nabavku, pripremu ili zarađivanje novca za hranu. Isus ističe da je život nešto više od onoga što jedemo i onoga što nosimo – Bog ima svrhu za nas izvan tih privremenih detalja.

Isus ne govori svojim sledbenicima da napuste svoje poslove. On im ne govori da jednostavno sjede besposleni i čekaju da ih Bog natprirodno obezbijedi. Niti on sugeriše da je pogrešno zarađivati novac da bi opskrbili svoje porodice. On ne govori svojim sledbenicima da ne bi trebali mudro štedjeti za buduće potrebe. U skladu s ostatkom Propovijedi na gori, Isus ukazuje svojim slušaocima da preuzmu kontrolu nad onim što se dešava u njihovim umovima i srcima. Riječ koja je u 25. stihu prevedena

kao „brinuti“ je *merimnate*. Ovo može značiti da brinete o nečemu ili razmišljate o nečemu. U ovom kontekstu, to znači biti opsjednut ili agonizirati. Isusova poenta ovdje nije da treba da budemo nemarni, već da ne treba da se zabrinuto plašimo za svoju egzistenciju. Ovo je problem mnogih i u sadašnjem vremenu. Uprkos onome što većina nas zamišlja, čak i veoma bogati često osjećaju anksioznost zbog novca.

U tom smislu, život u stalnoj brizi o novcu je način da se „služi“ novcu umjesto da se služi Bogu. Život u strahu, kaže Isus, nije poenta stvarnog života.

Hrist kaže da vjernici ne bi trebali živjeti u tjeskobi zbog ovih osnovnih životnih potreba. Život je više od hrane i odjeće – ima smisla i svrhe čak i ako nemate ove stvari. Živjeti u brizi o novcu kojeg nemamo znači živjeti pod kontrolom novca, a ne pod kontrolom Boga. Živjeti da služimo Bogu uključuje povjerenje u Njega da će pružiti ono što je potrebno bez življenja u strahu i tjeskobi.

Sada se Isus okreće prirodi kao primjeru toga. Ptice, kaže on, ne sade, ne beru niti čuvaju usjeve u ambarima. Oni nemaju organizovan sistem za opskrbu sebe izvan trenutka u kojem su. Ipak, jedu, kaže Isus, jer ih Bog Otac hrani. To je Božje djelo.

Isus postavlja svojim slušaocima oštro pitanje: Zar niste vredniji od ptica? Podrazumijevani odgovor je naravno da su Božja djeca vrednija Bogu Ocu od ptica. Ako Bog hrani ptice, nahraniće i one koji su vredniji od ptica. Umjesto da živi u tjeskobi oko ovih osnovnih potreba, Isus podstiče svoje sledbenike da vjeruju Bogu Ocu da će obezbijediti ono što je potrebno u pravim količinama i u pravo vrijeme.

Pažljivo čitanje ovog odlomka daje važan kontekst. Isus je pažljivo ukazao na to da Božji planovi i Božja volja nisu uvijek identični našim željama (Matej 5:3-12). Bog će obezbediti sve što nam je „potrebno“ da bismo poslušali Njegovu volju. Ponekad to možda ne uključuje ono što mi smatramo „potrebama“. Činjenica da je život – pravi život (Jovan 10:10; 14:6) – više od ovih zemaljskih stvari je ključni dio razumijevanja ove analogije.

U 27. stihu Isus ukazuje na još jedan problem sa anksioznošću, strahom i brigom: oni su beskorisni. Ne rade. Ne pomažu. Te emocije su nemoćne, što se tiče tih stvarnih potreba. Anksioznost je prirodna ljudska reakcija – posebno kada se pitate kako prehraniti svoju porodicu. Ipak, gruba je činjenica da briga, sama po sebi, ne može nikome dodati ni jedan sat u život. Briga je neefikasna.

Naravno, mnogi će se buniti da anksioznost nije poput šešira: nije jednostavno nešto što možemo ukloniti. Bog to zna i razumije koliko je teško pouzdati se u Boga kada su teška vremena. U stvari, to je razlog zašto su ovi podsjetnici u Svetom pismu. Ako bi zbog toga što smo obraćeni vjernici nestali svi naši strahovi i sumnje, ne bi bilo razloga da nas Bog podsjeti da ne brinemo! Isus će nastaviti u ovom odlomku da pokaže zašto je neophodno da se Božji narod potrudi da se oslobodi brige.

Odjeća je osnovna ljudska potreba, baš kao i hrana. Na većini mjesta u savremenom svijetu, čak i onim koje kultura smatra „siromašnima“, rijetko imaju ozbiljne brige o tome gdje da nabave odjeću ili hranu. Međutim, to je bio stalni izazov za one koji su živjeli u siromaštvu u Isusovo vrijeme. Ostaje tako za ljude koji danas žive u

mnogim djelovima svijeta. Prirodno je očekivati da neko u toj poziciji doživi anksioznost. To je nešto sa čim smo skloni da saosjećamo, pa čak i da odobravamo.

Isus, međutim, ovdje ne zvuči pretjerano simpatično. On nastavlja da sugeriše da je briga o novcu – da se zadržimo na strahu i tjeskobi zbog materijalnih stvari – oblik služenja novcu umjesto Bogu. Moguće je dati prednost novcu u odnosu na Boga, čak i ako nemamo novca! Isus pita, retorički, zašto bismo bili zabrinuti oko odjeće. On još jednom ukazuje na prirodu da bi ilustrovao šta misli.

Ljiljani ne rade ništa, u poređenju sa načinom na koji ljudska bića dobijaju hranu i sklonište. Poljski ljiljani stoje ukorijenjeni na mjestu i rastu bez ikakvog posla za sebe. Ipak, kao što će Isus reći u sledećem stihu, oni su odjeveni u veliku ljepotu. Oni su obučeni tačno onako kako Bog Otac želi da budu.

Pažljivi promatrači primijetiće da se ljiljani takođe mogu oštetiti ili uništiti u trenu (Matej 6:30). Možda zvuči kao da Isus omalovažava potrebe očajno osiromašenih ljudi. Umjesto toga, on ih potiče na dublje povjerenje u Boga. Kao što je Isus rekao u prethodnom stihu, od brige i straha nema nikakve koristi. Njegova je svrha ohrabriti vjernike da vjeruju u Boga – da aktivno rade na uklanjanju tjeskobe – kako bi njihova srca i umovi mogli biti mirni.

Sada on završava misao govoreći da su ljiljani obučeni u ljepotu koja je veća čak i od one kralja Solomona. Isusovi jevrejski slušaoci dobro bi znali priče o Solomonovom velikom i ekstravagantnom bogatstvu iz dana Izraelove slave (2. Dnevnika 9:3-4). Ne samo da je Solomon bio odjeven u najbolju odjeću na svijetu, njegovo je kraljevstvo preplavilo zlato i srebro. Živio je u velikom luksuzu. Ipak, insistira Isus, sjaj ljepota ljiljana nadmašuje čak i Solomonovu, iako oni ništa ne čine da je stave.

Isus dovodi poentu te ilustracije do kraja. Bog brine mnogo dublje o svojoj djeci nego o pticama ili o cvijeću. Divlji ljiljani se ovdje smatraju samo „travom“. Oni niču, cvjetaju u sjaju i brzo umiru prije nego što budu pogrebeni i spaljeni. Ako im Bog obezbjeđuje „odjeću“, Isus kaže, zar ne mislite da će vas odjenuti? Hrist je već istakao da Božji blagoslov ne znači uvijek svjetovnu utjehu (Matej 5:3-12), tako da Njegova opskrba ponekad može uključivati nedostatak stvari koje smatramo „potrebama“.

Isus završava obraćajući se onima koji se brinu kao „malovjernima“. To bi nam moglo zvučati grubo; važno je zapamtiti da Isus govori ljudima koje voli, nastojeći ih osloboditi tereta straha. Njihovo povjerenje u Boga treba da obezbedi duševni mir. To je snažan kontrast onima koji se oslanjaju na materijalno bogatstvo da bi obezbijedili ono što im je potrebno.

Ako je briga ikad bila dobra opcija, to bi bilo kada su okolnosti našeg života najgore. Nije li vrijeme da počnete da brinete ako ne znate odakle dolazi vaš sledeći obrok ili odjeća? Ako ne tada, kada?

To je dio Isusove poente u ovom odlomku. Ako to nije dobro vrijeme za strah, to znači da nikada nije dobro vrijeme za strah. Za ljude koji Boga nazivaju Ocem, briga nikada nije adekvatan odgovor na život. Ljudska priroda nas iskušava da se bojimo i da imamo anksioznost, ali Bog ne želi da se osjećamo tako. Koliko god to mnogima

od nas zvučalo nerealno, to je nivo povjerenja koji Isus želi da njegovi učenici i slušaoci imaju u svog Oca na nebu. Pitanje je povjerenja i u Božju sposobnost i u Njegovu spremnost da se pobrine za nas.

Isus je poučavao da je Bog i sposoban i voljan. Znamo da je Bog voljan, rekao je Isus, jer su mu Njegova djeca mnogo vrednija od ptica i cvijeća. Hoćemo li mu povjeriti najosnovnija pitanja života?

Ovdje je važno primijetiti dvije stvari o Isusovom učenju. Prvo, on ne obećava svojim sledbenicima da će Bog osigurati raskošan način života na ovoj strani neba – on samo kaže da će Bog zadovoljiti njihove potrebe. Ta „potreba" je uvijek u kontekstu Božje volje za naše živote, što nije uvijek lako. Bog će nam dati ono što nam je potrebno da poštujemo Njegove planove, što možda nije ono što nam „treba" da bismo bili udobni ili sigurni. Zavisnost o Božjoj opskrbi uključuje radikalno ponovno zamišljanje onoga što su „potrebe".

Drugo, Isus ne govori svojim sledbenicima da prestanu raditi, planirati ili mudro trošiti. Njegovo učenje ovdje ne znači da trebamo sjediti gdje god da smo i čekati da nas svijet nahrani. To ne bi bilo u skladu sa Četvrtim uputom iz Dekaloga. Bog često daje rad i mudrost da zadovolji naše potrebe. Ono što vjernici ne bi trebali činiti je opsjednutost bogatstvom, bilo da ga gomilaju ili žive u strahu od siromaštva. Bog je Otac koji hrani i oblači svoju djecu tačno onako kako ona zaista treba da bude.

Gomila koja je pratila Isusa bila je sastavljena od Izraelaca. Jevrejski narod je sebe shvatao kao Božji narod. Isus sada pokazuje kako bi se njihovi životi trebali razlikovati od života neznabožaca. To jednostavno označava one koji nisu Jevreji. Kada Isus koristi tu riječ, u kontekstu svoje ere, često misli na one koje moderni ljudi nazivaju paganima: obožavatelji idola i tuđih bogova. On kaže da takvi ljudi cijeli svoj život organizuju oko nabavke hrane, pića i odjeće. Oni s bezbožnim pristupom neprestano pokušavaju da se cjenkaju ili se takmiče sa svijetom oko sebe. Opsjednuti su gomilanjem bogatstva i sprječavanjem da im se dogode stvari kojih se boje. Obožavatelji idola neprestano pokušavaju natjerati „bogove" da budu zadovoljni njima.

Isus govori svojim jevrejskim slušaocima da ne bi trebalo tako razmišljati o Bogu, koji je njihov nebeski Otac. Kao i svi dobri očevi, Bog zna i preuzima odgovornost da zadovolji potrebe svoje djece. Ne moraju da žive u stalnoj brizi da se Bog možda neće pojaviti u trenutku njihove potrebe. Bog želi da mu Njegov narod služi iz iskrenosti i odanosti – ne trebamo ga uvjeravati ili podsjećati na bilo šta.

„Nego, prvo tražite Kraljevstvo Božje i njegovu pravednost, i sve ovo će vam se dodati." (Matej 6:33)

Ovo je jedan od ključnih stihova u čitavom Isusovom učenju, koji se obično koristi u citatima, umjetničkim djelima i učenju Biblije napamet. Kao i svaka druga Hristova pouka, ona se mora shvatiti u kontekstu stihova koji dolaze ispred nje. Prečesto su Isusove riječi ovdje istrgnute iz tog konteksta i korištene za sugeriranje da će Bog pružiti beskrajne materijalne blagoslove ako ga Njegova djeca prvo potraže. To uopšte nije smisao ove rečenice.

Kontekst „svega ovoga“ su osnovne životne potrebe: hrana i odjeća. Isus je uputio svoje slušaoce da ne žive u stalnoj brizi o tome kako će ih dobiti, čak i ako ne znaju odakle dolazi sledeći obrok. On želi da imaju povjerenja u nebeskog Oca da obezbijedi ono što je potrebno za svoju djecu jer ih On toliko cijeni (Matej 6:25-32). Umjesto da žive u stalnoj i besplodnoj brizi, Isus svojim sledbenicima daje drugačiji izlaz za njihovu energiju: slijediti Božje kraljevstvo, vjerovati Njegovoj pravednosti i prepustiti Njemu da se brine o osnovnim potrebama našeg života. To je pitanje Božjeg vođstva u našim životima umjesto da smo vođeni materijalizmom.

Poziv da se „najprije traži“ Božje kraljevstvo i pravednost povezuje se s drugim učenjima koja je Isus dao u ovoj Propovijedi na gori (Matej 6:1-2, 5-6, 16-17). Motivi su važni i samo iskrenim stavljanjem Boga na prvo mjesto možemo težiti za pravednošću. Hristovi sledbenici treba da daju prioritet životu u skladu sa principima koje je učio (Matej 6:24; Jovan 14:15). Isusova najranija poruka bila je ista kao i ona od Jovana Krstitelja: „Pokajte se, jer se približilo kraljevstvo nebesko“ (Matej 4:17).

Tražiti Božje kraljevstvo i Njegovu pravednost znači živjeti u tom stalnom pokajanju od grijeha i voditi onu vrstu iskrenog, od srca, odanog Bogu načinu života koji je Isus opisao. Kao odgovor, Bog će se pobrinuti za sve što nam je zaista potrebno da bismo ostvarili Njegovu volju. S druge strane, osoba zauzeta materijalnim brigama neće pokazivati interesovanje za stvari od vječne vrijednosti.

Isus govori svojim sledbenicima da ne brinu za sjutra. Kao što je već rekao, briga ništa ne popravlja. Anksioznost zbog stvari koje ne možemo kontrolisati ili koje su izvan našeg dosega nema smisla. Bog nas voli i već zna ne samo šta želi da postigne, već i šta nam je potrebno da se to dogodi.

Isus kaže, ukratko, da obraćeni vjernici trebaju pustiti sjutra da se brine za sebe. On ne kaže da hrišćani ne mogu ili ne treba da prave mudre planove. Niti on kaže da vjernici trebaju doslovno ignorisati bilo što osim najneposrednijih pitanja. Njegov kontekst ovdje je o emocijama straha i anksioznosti. Oni koji se uzdaju u Boga ne bi trebali dozvoliti da se valjaju u beskorisnoj brizi za budućnost. Sjutrašnja borba će se desiti sjutra. Borba za povjerenje u Boga uvijek se dešava u sadašnjem trenutku. Danas ima mnogo nevolja zbog kojih trebamo vjerovati Bogu. Isus naglašava da se iz trenutka u trenutak fokusiramo na povjerenje u Boga. Ne treba da pokušavamo da riješimo sve naše probleme, za sva vremena, odjednom. Neka Bog daje ono što je potrebno iz dana u dan.

Pomoći a ne osuđivati (Matej 7:1-5)

„Ne sudite, da se ne bi sudilo vama.“

Ovo je možda najčešće zloupotrebljavani stih u cijeloj Bibliji. Moderna kultura pretvara ovaj komentar u imperativ da se nikada ne odobravaju ili ispravljaju postupci drugih. Ovo pogrešno rukovanje Hristovim riječima je u tri aspekta van konteksta. Prvo i najvažnije, Hrist ne kaže da se „nikad ne sudi“; on upozorava da suđenje ima posledice. Drugo, nakon ove izjave odmah slijede Hristove upute o pravilnom načinu

korišćenja prosuđivanja. Treće, druga Isusova učenja eksplicitno ukazuju da je ispravan sud neophodan (Jovan 7:24), dok je licemjerno ili plitko prosuđivanje pogrešno.

Uprkos tome, ovaj stih – posebno prve dvije riječi – je omiljeni citat onih koji pokušavaju da izokrenu Sveto pismo kako bi podržali „pakt o nenapadanju".

Isus je poučavao u kontekstu izraelskih religioznih vođa i načina na koji praktikuju svoju pravednost. On je kao licemjere pozvao one koji skreću pažnju na sebe dok daju potrebitima, mole se i poste. Pod njihovim vođstvom, Izraelovo obožavanje Boga postalo je dokazivanje vlastite vrijednosti drugim ljudima umjesto poniznog služenja Bogu. Dakle, s jedne strane, ispravna djela su vršena kako bi dobili odobrenje od drugih. S druge strane, vjerske vođe kao kontrolori tražili su prilike da izraze osudu protiv onih koje nisu smatrali dovoljno pobožnima.

Slijedeći taj primjer, obični ljudi Izraela naučili su da obavljaju vjerske dužnosti za odobravanje drugih i da omalovažavaju one koji su radili drugačije nego što su željeli. Rezultat je bio lažno religiozno iskustvo: ponos i strah od osude umjesto poniznosti i milostivosti prema drugima.

U tom kontekstu, Isus govori gomili Jevreja koji ga slijede da ne osuđuju druge kako ne bi nepravedno sudili. On govori o arogantnom stavu: zauzimanju mjesta Boga. Nedostatak poniznosti i milosti u načinu na koji doživljavamo druge vodi nas da pogrešno proglasimo pravednost jedne osobe vrijednom, a drugu osobu nedostojnom samo na osnovu naših pretpostavki. Suditi na ovaj način znači preuzeti vlast nad drugima koju Bog nije dao. Na kraju će Bog suditi onima koji sude na ovaj način.

Ovdje se ne uči da Božji narod nikada ne treba da izražava razumijevanje razlike između ispravnog i pogrešnog. U kristalno jasnoj izjavi, Isus poučava u Jovanu 7:24 da njegovi sledbenici moraju biti oprezni da donose ispravne presude umjesto da osuđuju druge po vanjskom izgledu. Takođe, Bog često daje hrišćanima odgovornost da donose presude o istini i laži (Galatima 1:8-9; Filipljanima 3:2; 1. Jovanova 4:1) i da drže suhrišćane odgovornima za grijeh (1. Korinćanima 5:5).

Ono što se ovdje osuđuje je plitkost i licemjerje: osuđivanje drugih vjernika kao da ste Bog. Ova podrugljiva vrsta osude je jasno i više puta zabranjena (Rimljanima 14:10-13; Jakov 4:11-12).

Hrišćani ne bi trebali zauzimati Božje mjesto u proglašavanju nekih ljudi pravednima, a drugih nepravednima, kada gledamo samo koristeći plitkost ili neznanje. Ne smiju osuđivati – implicirajući nešto nepravedno ili neprikladno – jer im Bog nije dao ovaj autoritet. Oni koji osuđuju druge zbog razlika u mišljenjima ili sumnjivih stvari, pokušavaju zauzeti Božje mjesto presude nad Njegovim narodom. Takvi stavovi motivišu ljude da čine ispravna djela kako bi stekli odobravanje od drugih umjesto od Boga.

Isus upozorava da oni koji osuđuju druge kao da su Bog biće osuđeni sa potpuno istom silom i u istom stepenu. Neki komentatori shvataju da Isus izražava princip ljudske prirode. Ljudi koji osuđuju uvijek na kraju budu suđeni od strane svih ostalih. Njihov pokušaj da sve druge drže na višim standardima provocira ljude oko njih da

mjere svaku akciju koju sami poduzmu. Držanje drugih prema nerazumnim standardima dovodi do optužbi za licemjerje. U tom smislu, ovo je paralelno idejama oprosta i milosrđa (Matej 6:14-15). Oni koji nepravedno osuđuju druge nemaju razumijevanja za vlastita ograničenja.

Drugi komentatori shvataju da Isus upozorava na osudu od Boga: On će suditi onima koji osuđuju druge. On će ljude koji osuđuju smatrati odgovornima za pokušaj preuzimanja Njegove uloge. On će donijeti savršenu pravdu tako što će osuditi one koji su pogrešno kritični koristeći iste stroge standarde koje su pokušali nametnuti drugima.

Bog ne daje ljudskim bićima autoritet da sude o pravednosti drugih koristeći naše vlastite preferencije kao standard. Niko od nas ni sam nije savršeno pravedan. Nismo u poziciji da usputno izreknemo presudu jer i sami možemo biti krivi za grijeh.

Isus u ovom stihu pokazuje da smo često slijepi za svoje grijehe. To čini plitku osudu drugih još glupljim. Matej 7:3 opet koristi tehniku preuveličavanja za efekat, poznatu kao hiperbola. Isus pita zašto smo tako vješti da vidimo trun u bratovom oku, a ne možemo primijetiti balvan u svom oku. Čini se da ljudska bića mogu prepoznati i najmanji grešni prekršaj u životima drugih dok hodaju okolo sa svojim očiglednim i ružnim grijesima. Ovo je ljudska priroda, i zato Bog zabranjuje svom narodu da preuzme Njegovu ulogu sudije nad svojom braćom i sestrama.

Međutim, ključno je shvatiti ono što Isus kaže u 5. stihu. Jednom kada se „balvan“ ukloni iz našeg oka, rečeno nam je da pomognemo ukloniti trun iz oka našeg brata. Razlika je u tome što pomažući našem bratu na ovaj način, mi više ne pokušavamo biti njegov sudija. Priznajemo stvarnost grijeha, sami mu se pokoravamo i služimo bratu pomažući mu. Isto tako, te „trunke“ i „klade“ su zaista grešne; poenta nije u tome da sve što vidimo kod drugih mora biti prihvaćeno, već da grijehu pristupamo sa poniznošću i milošću, a ne s arogancijom.

Slika koju Isus koristi da ilustruje ovu poentu je namjerno komična. U rijetkim slučajevima kada neko zatraži pomoć pri vađenju nečega iz oka, drugoj osobi može biti teško da to vidi. Može se zamisliti pomagač kako pozorno viri u tuđe oči, pokušavajući vidjeti sićušnu mrlju prašine. Nasuprot tome, apsurdno je misliti da taj „pomagač“ to radi dok mu je ogroman štap zabijen u vlastito oko.

Međutim, kvalifikovani smo da pomažemo jedni drugima u uklanjanju grijeha iz naših života. Reći bratu ili sestri „dopusti mi da ti pomognem ukloniti grijeh iz svog života“ razlikuje se od izricanja Božjeg suda nad njima. Naravno, Isus je naglasio da nismo kvalifikovani čak ni za tu ulogu dok se ne pozabavimo očitim grijehom iz vlastitog života. U suprotnom, postajemo „licemjeri“, izraz koji potiče od grčke riječi za „glumac ili onaj ko se pretvara“.

Jednom kada smo radili na uklanjanju nekog grijeha iz vlastitog života – ili se barem pozabavili teškim grijesima – možda ćemo moći pomoći u uklanjanju grijeha iz života druge osobe, u poniznosti i služenju.

Ne gubiti resurse na otvorene neprijatelje (Matej 7:6)

„Ne dajte psima ono što je sveto i ne bacajte svoje bisere pred svinje, da ih ne izgaze nogama pa se okrenu i rastrgnu vas.“ (Matej 7:6)

Lako je fokusirati se na pogrdne slike pasa i svinja i promašiti stvar, što nije zamišljeno kao uvreda. Poruka je o rasipanju vrijednih stvari na one koji ne samo da ih neće cijeniti, već bi mogli biti i bijesni zbog ponude.

Dugo obećani Mesija, Isus, došao je da propovijeda da je kraljevstvo nebesko blizu. Oni koji su vjerovali u ovo i slijedili ga bili su željni da saopšte ovu fantastičnu vijest drugima. Naravno, nisu svi vjerovali u to. Izraelske vjerske vođe bi, prije svega, odbacile Isusovu tvrdnju da je Mesija. Optužili bi ga za jeres i bogohuljenje (Marko 14:61-65). Ono što je Hrist rekao bilo je istinito (Jovan 14:6) i nevjerovatno vrijedno (Jovan 10:28), ali je odgovor ovih ljudi bio odbacivanje i mržnja.

U jevrejskoj kulturi psi su rijetko bili kućni ljubimci. Bile su to divlje životinje koje su lutale ulicama u čoporima tražeći hranu i napadale slabije životinje. Psi su bili simboli nemorala, varvarstva, vulgarnosti i neznanja. Svinje su službeno bile nečiste, prema Božjem zakonu (Levitski zakonik 11:7). Svinje su proždrljive u jelu i nisu posebno selektivne u pogledu hrane. Ipak, svinje mogu postati agresivne kada su gladne; davanje krdu svinja nečega nejestivog kada očekuju hranu samo ih antagonizira.

Zvati se psom ili svinjom bila je velika uvreda u Isusovoj kulturi. Ipak, on se ne ustručava da uporedi one koji ga odbacuju kao Izraelovog Mesiju sa psima i svinjama. Ono što je najvažnije, njegova svrha nije da degradira nikoga. Naglasak nije na drugim ljudima, već na Božjem narodu. Ovo je upozorenje hrišćanima: nemojte gubiti vrijeme niti pozivati na uznemiravanje onih koji su očigledno neprijateljski raspoloženi.

Sveto pismo obuhvata vrijednost nastojanja da se drugi ubijede u istinu (Matej 28:19; 1. Petrova 3:15; Djela apostolska 17:2). Međutim, postoji razlika između razgovora sa voljnim i gubljenja vremena na tvrda srca. U ovom stihu, Isus govori svojim sledbenicima da budu svjesni ove razlike. Ponekad to možda nećemo shvatiti dok već ne pokušamo doći do njih (Matej 10:14). Ponekad – kao što su biseri i svinje – trebali bismo unaprijed znati da će ono što nudimo biti odbijeno. Duhovno govoreći, „bacanje bisera pred svinje“ nije čin ljubavi prema nevjerniku (Matej 5:16); to je jednostavno gubljenje resursa datih od Boga.

Hrist će svojim učenicima dati eksplicitna uputstva na isti način, kasnije u Jevanđelju po Mateju (Matej 15:14).

Aktivno traženje (Matej 7:7-11)

„Molite – i daće vam se; tražite – i naći ćete; kucajte – i otvoriće vam se.“ (Matej 7:7)

Ovo bi mogao biti poetski aranžman, gdje „pitati“ znači jedan zahtjev, „tražiti“ se odnosi na nešto upornije, a „kucati“ implicira duboku upornost. To bi impliciralo nešto u smislu „pitaj, pitaj ponovo i nastavi pitati“. Grčki glagoli ovdje su u obliku koji implicira stalnu radnju: Isus kaže da treba da „nastavimo pitati... tražiti... kucati“.

Srž Isusove poente je da Bog sluša, obraća pažnju na svoj narod i spreman je da im dâ dobre darove. Kakva izuzetna istina! Bog svega stvorenog toliko brine o svojoj djeci da ih čuje kada se mole. Još bolje: On odgovara. Ovo takođe govori o onima koji imaju sumnje i pitanja o vjeri. Oni koji nemaju vjere, ali traže istinu, naći će je u Hristu (Marko 9:24; Jovan 14:6).

Pošto Bog sluša i voli, Isus govori svojim slušaocima da pitaju, traže i kucaju. Kada pitate, biće vam dato. Kada tražite, naći ćete. Kada pokucate, prava vrata će se otvoriti. Isus upućuje svoje sledbenike da iznesu svoje zahtjeve, traže odgovore i traže da budu pušteni u Božje prisustvo. Umjesto da postavlja ograničenja i uslove ovim obećanjima, Isus je još opširniji u sledećem stihu.

Međutim, Isus će nastaviti da pojašnjava da ova obećanja nisu sredstvo manipulacije Bogom. Molitva nikada nije predstavljena u Svetom pismu kao sredstvo da se samo postigne ono što hoćemo, kao da je On samo magija ili sistem za uspjeh. Umjesto toga, ovi stihovi su poziv na interakciju s velikodušnim Ocem koji voli čuti molitve svog naroda.

Svako ko pita Boga dobija odgovor. Svako ko ga traži, nalazi ga. Vrata su otvorena svima koji kucaju. Uključujući svakoga, Isus pokazuje da Božji odgovor na molitvu nije zasnovan na dobroti onoga koji se moli, već na Božjoj dobroti. Svi znamo da su među svima neki nedostojni. Bog zna da je među svima svako nedostojan. Isus pokazuje da Njegov Otac ne odgovara samo na molitve superreligioznih, poput fariseja. On je spreman da odgovori na iskrenu molbu, traženje i kucanje svakog iz svog naroda.

Taj univerzalni osjećaj Božjeg odgovora posebno je važan kada se gleda na Veliki nalog (Matej 28:19). Na drugom mjestu, Biblija objašnjava da postoji dovoljno dokaza o Bogu u životu svake osobe da treba tražiti Boga (Rimljanima 1:20; Psalam 19:1). Oni koji žele Boga će reagovati na te dokaze tražeći ga, i oni će ga pronaći. Ali ovo nije slijepa, bezumna garancija da će Bog svakome dati sve što zatraže u molitvi.

Hrist pita svoju publiku ko bi od njih dao svom sinu kamen kada bi ga zamolio za hljeb. Ovo tačno pokazuje kakvu vrstu odnosa Isus opisuje. Kada tražimo nešto od Boga, mi ne podnosimo zahtjev korporaciji, vladi ili vjerskom sistemu. Nešto tražimo od našeg Oca. Zato je Bog spreman da čuje i odgovori na naše zahtjeve.

Isusovi negativni primjeri u stihovima 9-10 pokazuju Božji karakter. Ako ljudski roditelj ne bi svom sinu dao kamen kada mu se traži hljeb, jedini savršeni Otac zasigurno nikada ne bi dao ništa bezvrijedno kada mu se traži nešto što je zaista dobro. Isusov primjer možda čak ukazuje na nešto gore. Naučnici ističu da su male vekne hljeba u Isusovo vrijeme često izgledale kao veliko kamenje. To stvara sliku ljudskog oca koji namjerno obmanjuje svog sina lažnom hranom. Gotovo nijedan ljudski otac to ne bi učinio, a ni nebeski Otac ne bi davao lažne stvari ili lagao svojoj djeci.

Isusova retorička pitanja otkrivaju razlog zašto bi svemoćni Bog brinuo o mojim molitvama: Bog je dobar Otac koji nikada ne bi dao zlo ili ispraznost kada se traži dobro. Ovdje treba primijetiti da su zahtjevi ovog zamišljenog djeteta za hljeb i ribu,

najčešće namirnice koje se jedu u ovo vrijeme i mjesto u blizini Galilejskog mora. Drugim riječima, Isus zamišlja zahtjev da se neka potreba zadovolji, a ne zahtjev za velikim luksuzom, moći ili slavom. Dobar Otac neće odbiti takav zahtjev ako je u njegovoj moći da ga ispuni — a sve je u Božjoj moći.

Sada Isus potencira poentu: Bog je otac – vaš Otac na nebesima – koji daje dobre stvari onima koji traže jer to rade očevi. U Božjoj je prirodi da daje dobre darove onima koji svoje zahtjeve upućuju u poniznosti i iskrenosti. Isus takođe otkriva nešto o ljudskoj prirodi. Počinje govoreći da su čak i dobri roditelji zli. Ovo je jedan od najjačih dokaza i pojašnjenja onoga što se naziva doktrinom ljudske izopačenosti. Ukratko, ovo je ideja da su ljudska bića po prirodi grešna i nesposobna za istinsku pravednost ili dobrotu. Po definiciji, kaže Isus, mi smo zli u našim srcima. Pavle kaže isto kada citira Psalme 14 i 53 u Rimljanima 3:10-12: „Nema pravednog čovjeka, nema nijednog. Nema nikog ko je razuman, nema nikog ko traži Boga. Svi su zastranili, svi su oni bezvrijedni, nema nikoga ko čini dobro, nema nijednog."

Činjenica da su ljudi „prirodno" zli, u poređenju sa Bogom, ne znači da nismo u stanju da učinimo bilo kakvo dobro, bilo koje vrste. Većina ljudskih roditelja pružaju najbolje što mogu za svoju djecu. Neki se čak i žrtvuju da bi zadovoljili potrebe drugih. Ono za šta niko od nas prirodno nije sposoban je istina, Hristova dobrota, nesebičnost ili pravednost.

Zlatno pravilo (Matej 7:12)

„Sve, dakle, što želite da ljudi čine vama, činite i vi njima, jer to je Zakon i Proroci." (Matej 7:12)

Isusova propovijed na gori sada dolazi do jedne od najpoznatijih izjava u cijelom Svetom pismu. Često se naziva Zlatnim pravilom. Tradicionalna fraza ovoga je „čini drugima ono što želiš da rade tebi". Savremenim čitaocima je lako zaboraviti koliko su Hristova učenja promijenila svijet i koliko su neke od njegovih ideja postale ukorijenjene u hrišćanskoj kulturi. Ova izjava je nejasno slična primjedbama drugih duhovnih vođa u istoriji, ali dolazi sa drastično drugačije perspektive.

Isus nije bio prvi koji je pohvalio procjenu ponašanja u svjetlu toga kako biste željeli da se prema vama postupa. Raniji jevrejski i grčki učitelji to nude i kao negativnu izjavu: „ne čini nikome ono što ne bi želio da se tebi učini". U gotovo svim slučajevima, to uglavnom implicira da se ne treba „činiti zlo", što znači ne činiti zlo aktivno. Isusova fraza ide mnogo dalje: pozitivno djelovanje je dio pravila. Bog od nas očekuje da radimo – da aktivno težimo – za onim što želimo da vidimo od drugih. Ova ideja je proširena u Isusovim kasnijim komentarima o Božjim uputima (Matej 22:34-40).

Činjenica da je Isus podučavao Zlatno pravilo potvrđuje ovaj princip kao Božju volju. Isus takođe ovdje uči da je ovo bilo pravo objašnjenje iza Mojsijevog zakona i Božje riječi Izraelu preko proroka. Bog želi da se Njegov narod odnosi prema drugima onako kako oni žele da se prema njima ponašaju. Ovo je nevjerovatno korisna maksima,

jer se može primijeniti na većinu životnih situacija bez potrebe za posebnim pravilom za svaki mogući događaj.

Kasnije u Matejevoj knjizi, Isus će opisati još jedan skup uputa kao osnovu za sav Zakon i Proroke: Voli Boga i voli bližnjega svoga kao samoga sebe (Matej 22:34-40).

Uska vrata i širok put (Matej 7:13-14)

Dok se Isus privodi kraju Propovijed na gori, on opisuje niz izbora koje njegovi slušaoci moraju donijeti. Prvi je između uske kapije koja se otvara na teži put i široke kapije koja se otvara na lakši i široki put. Iako je ova analogija namjerno jednostavna, ona nosi nekoliko slojeva značenja.

U kontekstu Isusovog učenja u Mateju 5-7, jasno je da on ukazuje na sebe i svoje učenje o unutrašnjoj pravednosti kao na „uska vrata". On također ukazuje da ovo otvara težak put. Drugim riječima, oni koji ga slijede trebali bi razumjeti da biraju težak put, iz svjetovne perspektive. To će, međutim, dovesti do života.

Izbor koji će većina ljudi napraviti je široka kapija koja vodi do lakog puta. Slika „široke" kapije implicira nešto što je lako vidjeti i kroz koje se lako prolazi. Također sugeriše nešto što odgovara našim preferencijama: široka vrata nam daju više izbora kako da prođemo nego uska. Pošto se čini da je ono što leži s druge strane te kapije lako, većina ljudi će to izabrati. Ovo ima tužne, srceparajuće implikacije na vječnu sudbinu većine ljudi.

Djelimično, Isus misli na one koji će nastaviti slijediti učenje izraelskih vjerskih vođa. Njihovo legalističko učenje o Zakonu nije zahtijevalo od Izraelaca nikakvu promjenu srca, samo vanjsku, samopromotivnu poslušnost pravilima. Ovo je u izvesnom smislu „lakše", jer zahtijeva samo formu – da se osoba pretvara da je pravedna. Isus je upozorio svoje sledbenike da je ovo suviše lak put koji vodi u vječno uništenje.

Sveto pismo je jasno da postoji samo jedan put do spasenja, a to je Hrist (Jovan 3:36; 14:6). Božji plan otkupljenja je unikatan. Oni koji više vole da idu „svojim putem" jednostavno idu u svoju propast. U drugim propovijedima, Isus također ukazuje da je on jedino sredstvo pomoću kojeg se ljudi mogu spasiti (Jovan 10:7).

Uska vrata, međutim, otvaraju se teškom putu slijeđenja Isusa. Ova vrata su „uska" jer postoji samo jedno sredstvo spasenja, a to je Hrist (Jovan 3:16-18; Djela apostolska 4:12). Staza je teška je jer će Isusove učenike progoniti njegovi neprijatelji (Jovan 15:18-25). Međutim, to je način na koji njegovi sljedbenici moraju putovati. Isusov put je jedini put u vječni život u izobilju.

Razlog zašto je „malo onih koji ga nalaze" nalazi se u nevoljnosti većine da prihvate taj put pod uslovima koje je Bog dao. U prvom redu, riječ je o samoodricanju.

Opasnost od lažnih proroka (Matej 7:15-20)

Isus govori svojim sledbenicima da se čuvaju lažnih proroka. Ovo se posebno može odnositi na one koji tvrde da su doslovni „proroci" ili vođe. To se, uopšteno, odnosi i na one koji iznose lažne vjerske tvrdnje. Izraz „lažni prorok" najbukvalnije

se odnosi na svakoga ko tvrdi da govori u ime Boga, a to ne čini. Takvi ljudi mogu imati izgled nevinosti ili bratstva. U stvari, varljivi su i opasni kao gladni vukovi koji nose ovčije kože. Jevreji iz Isusovog doba bi odrastali slušajući stroga upozorenja o slijeđenju lažnih proroka.

U ovoj izjavi, Isus naglašeno identifikuje one koji vode ljude širokim putem uništenja – kao lažne proroke koji su gladni da progutaju narod koji se lako (za)vodi. Najistaknutiji primjeri toga, za Isusovu prvobitnu publiku, bili su vjerske vođe Izraela. Ti ljudi će na kraju optužiti Isusa za laž i bogohuljenje. On unaprijed upozorava svoje slušaoce da su ti ljudi lažni proroci. Oni „žderu" u smislu da se oslanjaju na kontinuirano pokoravanje jevrejskog naroda izazvano strahom kako bi zadržali sopstvenu moć i položaj (Jovan 10:10).

Naravno, ovo upozorenje jednako važi za cijelu hrišćansku eru.

Isus je upozorio da se lažni proroci mogu prerušiti da izgledaju kao ovce dok su u stvari vukovi grabljivi. Ovo je još jedan primjer kako Biblija poziva vjernike na razumnu, informisanu, zrelu vjeru (Djela 17:11; 1. Jovanova 4:1). Ne možete suditi o samoproglašenim prorocima po njihovom spoljašnjem izgledu. Izgledati pametno, autoritativno, moralno ili „fino" ne znači da je ono što kažu istina. Umjesto da sude površno, Isus ukazuje vjernicima da koriste ispravan sud (Jovan 7:24). Kada su u pitanju samoproglašeni učitelji ili proroci, to znači gledati šta dolazi iz njihovog učenja i iz njihovih života.

Grožđe i smokve bile su uobičajeno voće u ishrani Isusovih slušalaca. Ljudi su rano naučili da prepoznaju da male bobice na trnju nisu grožđe na vinovoj lozi; cvijeće na čičkama se razlikovalo od latica na smokvi. Paralelno s tim, ljudi na prvi pogled mogu izgledati impresivno. Mogu izgledati kao veoma religiozni i sveti. Vrijeme će, međutim, otkriti karakter te osobe. Da li se njihovi postupci podudaraju sa njihovim učenjem? Da li brinu o drugima kada ih niko ne gleda? Da li su oni koji slijede njihova učenja ljudi dobrog ugleda? U slučaju navodnog proroka, da li se njihova proročanstva ostvaruju? Da li se uklapaju sa onim što je poznato iz Svetog pisma?

Zdravo drveće donosi dobre plodove, a bolesno drveće loše. Taj zakon prirode važi za ljude, kao i za drveće. „Zdravi" proroci i učitelji svojim životom i karakterom pokazuju da su autentični Božji glasnici (1. Jovanova 4:1). Isus dodaje da zdravo drveće ne može dati loše plodove, a bolesno ne može dati dobar plod. To se jednostavno ne dešava.

Isus želi da njegovi sledbenici obraćaju pažnju ne samo na riječi samoproglašenih proroka ili čak izraelskih vjerskih vođa. On želi da pogledaju život vjerskog vođe da vide kako žive i kako se ponašaju. Ovo je jedini način da se prosudi da li navodni prorok donosi poruke od Boga ili ne. Ovo je dio ispravnog prosuđivanja (Jovan 7:24) i važan aspekt hrišćanske vjere.

U nastavku Isus direktno ponavlja ono što je Jovan Krstitelj rekao grupi vjerskih vođa, fariseja i sadukeja, koji su došli da ga vide u pustinji (Matej 3:7-10).

Bolesno drveće, Isus je rekao, donosi loše plodove. Jedina stvar za koju je dobro

je da postanu gorivo za vatru. Isusovo spominjanje vatre ima za cilj da ukaže na Božji sud ognjem u konačnici. Lažni proroci i lažne vjerske vođe koji ne žive ono što uče i vode druge u pogrešnom smjeru su kao bolesna stabla. Oni će biti spaljeni (Jovan 15:1-6).

Dakle, Isus u ovoj pouci veliča oblik opreznog skepticizma: pogledajte šta izlazi iz njihovih života mimo njihovih riječi.

Taj duhovni plod (Galatima 5:22-24) može uključivati karakter vođe koji se otkriva u načinu na koji se ponašaju prema drugima, njihovoj iskrenosti, njihovoj poniznosti, njihovoj predanosti životu s unutarnjom pravednošću, kao i vanjskoj poslušnosti. Njihov plod također može uključivati živote i stavove njihovih vlastitih sledbenika i učenika. To se može ogledati i u pogrešnoj teologiji.

Isus je također bio jasan da oni koji u potpunosti potpadaju pod kategoriju „lažnih proroka" nisu jednostavno u krivu u što vjeruju. Najgori i najopasniji od vukova u ovčijoj koži su namjerno varljivi. Lažu, da promovišu svoju poziciju i moć. Pogledajte pomno njihova učenja i ono što proizvode, kaže Isus.

Vršenje Božje volje ključni znak odvajanja ispravnog od pogrešnog (Matej 7:21-27)

U ovih nekoliko stihova, Isus eksplicitno objašnjava da vršiti volju Božju znači nešto više od pukog djelovanja – zahtijeva istinsku vjeru. „Vjera proističe iz propovijedanja, a propovijedanje kroz objavu Božju." (Rimljanima 10:17) Objavu Božje volje nalazimo u Svetom pismu, posebno u Zakonu i Prorocima. Dakle, prava vjera ide ruku pod ruku sa vršenjem Božje volje.

Nakon što je upozorio svoje slušaoce da se čuvaju lažnih proroka, Isus je jasno stavio do znanja da je moguće da drugi ljudi „prikažu" vjerske manifestacije i zavaraju nas. Hrišćani bi trebali biti svjesni lažnih vođa i drugih ljudi koji tvrde da predstavljaju Boga kada to ne čine. Ovdje on nudi drugu stranu ove dvodijelne uzbune: čuvajte se lažnih sledbenika. Konkretno, Hrist upozorava one koji ga slušaju da se ne zavaravaju misleći da su pravi vjernici, a zapravo nisu.

Isus izjavljuje da neće svako ko ga naziva „Gospodom" ući u kraljevstvo nebesko. Titula „Gospod" implicira gospodara, vođu i nekoga kome se govornik potčinjava. U prethodnom učenju, Isus je ukazao da puke riječi i djela nisu dovoljni – moraju biti motivisani iskrenošću i istinom. Na isti način, Isus nedvosmisleno izjavljuje da samo pozivanje na njega kao Gospoda nije dovoljno. Ni djela navodne pravednosti. Ulazak u kraljevstvo nebesko ograničen je na one koji istinski, u potpunosti vrše volju Njegovog Oca koji je na nebesima (2. Korinćanima 13:5). To počinje iskrenom vjerom u Hrista (Jovan 6:28-29) i proteže se do poniznosti u načinu na koji živimo svoje živote (Jovan 14:15).

Po prvi put u ovoj propovijedi, Isus govori o Bogu kao o „mojem Ocu". Sam Isus je vršio volju svog Oca koji je na nebesima. Oni koji ga istinski slijede činiće isto.

Isus naglašava da je moguće zavarati sebe misleći da su vaša djela u službi Bogu,

dok u stvarnosti nisu. On kaže da će „onoga dana“ protestovati neki za koje se smatra da su vjernici. „Taj dan“, kada se koristi u Novom savezu u kontekstu budućih događaja, često se odnosi na „dan Gospodnji“ i odnosi se na sud. Ovo je referenca na tačku u kojoj Bog sudi osobi.

Žalba nekih ljudi će, kaže Isus, biti da su činili sve vrste impresivnih djela – zar to ne dokazuje da zaslužuju nebo? Hrist kaže, ne (Matej 7:23). Moguće je izjaviti svoju odanost Hristu, služiti drugima navodno u njegovo ime, i činiti čuda u njegovo ime. „Onog dana“, kada on dođe da uspostavi svoje kraljevstvo, neki će ukazati na svoja djela proricanja, izgona demona i činjenja drugih moćnih djela u njegovo ime. Ti ljudi će tvrditi da su svojim nastupom zaslužili, ili barem dokazali, mjesto u Hristovom kraljevstvu.

Isusove riječi možda nam zvuče grubo, ali sadrže i veliku istinu. Tim ljudima će Hrist jednostavno reći da ih nikada nije poznavao, odbaciti njihova navodno velika djela jer su činili šta? Bezakonje.

Činjenje „bezakonja“ podrazumijeva činjenje stvari koje su suprotne Božjem Zakonu. U praksi nalazimo da se hrišćanima zovu mnogi koji u svojoj teologiji zagovaraju nevažnost Božjeg Zakona ili nekih od Deset uputa Dekaloga. To su najflagrantniji oblici bezakonja. Međutim, Božja volja je izražena u mnogim drugim uputima i upozorenjima u Svetom pismu. Tako postoje i smjernice na osnovu kojih se mogu ustanoviti glavne karakteristike pravih Božjih proroka. Očigledno, proroštvo može biti podržano i drugom natprirodnom silom – demonskom. To uključuje i činjenje čuda (Otkrivenje 13:13; 16:14). Svrha ovoga je zavođenje. Da bi obmana bila uspješna, ona se kamuflira kao činjenje u Božje i Hristovo ime (2. Korinćanima 11:13-15).

Čini se, ipak, da Hristov narativ ukazuje na samoobmanute osobe. Ali samoobmana ne dolazi sama po sebi. Osoba može zapasti u takvo stanje ako se bavi nekim oblikom religijske ili druge manipulacije. U 2. Timoteju 3:13 apostol Pavla navodi da su varalice i sami prevareni. Navedene „preporuke“ na koje će se pozivati ova kategorija ljudi obilježene su grandomanijom. Očito se radi o osobama koje nisu bile zadovoljne jednostavnom pobožnošću nego su težile samopromociji u Božjem djelu. Ovo je svako primjenljivo i na vjersku organizaciju ustanovljenu na nekoj vrsti obmane. Istina je da u Božjem djelu prosto nije moguće unijeti bilo koji oblik manipulacije i na kraju ući u kraljevstvo Božje. To se tretira kao „bezakonje“. Gdje je bio stvarni propust takve kategorije ljudi, Isus će obrazložiti u nastavku.

Dakle, Isus kategorički izjavljuje da će u kraljevstvo ući samo oni koji vrše volju Njegovog Oca. Međutim, Božja volja za svaku osobu je da vjeruje u Isusa, da primi dar oproštenja grijeha koji je omogućen njegovom žrtvom na krstu i da na taj način bude proglašen pravednim pred Bogom (Jovan 6:28-29). Oni koji odbijaju da povjeruju na ovaj način čine grijeh nevjerovanja (Jovan 16:9; Jevrejima 3:12), eliminišući jedini način da budu poznati od Hrista i dobrodošli u Božje kraljevstvo (Jovan 3:36; Efescima 2:8-9).

Važno je primijetiti da Isus u ovom stihu iznosi ogromnu tvrdnju o svojoj ulozi u

kraljevstvu nebeskom. On je taj koji će objaviti da li neko može ući u kraljevstvo nebesko. On je Sudija koji će dozvoliti pristup ili osuditi one koji su činili bezakonje. Pouka je da bi vjernici trebali biti osjetljivi na duhovnu obmanu drugih, kao i na duhovnu samoobmanu.

Hrist je jasno dao do znanja da lažni proroci i lažni sledbenici neće biti dobrodošli, čak i ako su tvrdili da su djelovali u njegovo ime – činili navodno velika djela u njegovo ime. Postoji stvarna razlika između „ovih mojih riječi“, kako Isus opisuje svoje učenje, i riječi lažnih proroka i vjerskih vođa. Nije dovoljno „vjerovati“, intelektualno se složiti sa onim što Isus govori. Isus je jednom prilikom opomenuo svoje sledbenike: „Zašto me, dakle, zovete: ‘Gospode, Gospode,’ a ne radite ono što govorim?“ (Luka 6:46) Živjeti po Isusovom učenju, kaže on, je kao mudar čovjek koji gradi svoju kuću na kamenom temelju.

On opisuje teškoće s kojima se suočava svaki ljudski život, koristeći sliku velike oluje. Kiša će padati. Poplave će porasti. Vjetar će udariti.

Hrist ne obećava da neće biti oluja. Ono što on zaista obećava je da će oni koji vjeruju u njega preživjeti tu oluju. On koristi sliku gradnje kuće. Ova „kuća“ je duhovna snaga osobe, njena vjerovanja i život koji kao rezultat gradi. Oni koji žive po njegovom učenju biće kao čovjek koji je sagradio kuću na kamenom temelju. Ta „kuća“ će izdržati sve nevolje jer su temelji bili zdravi.

Ista oluja će doći protiv onih koji samo „vjeruju“ a ne slijede u praksi njegovo učenje. Isus kaže da su oni koji ne slijede njegovo učenje, nakon što ga čuju, kao čovjek koji je sagradio kuću direktno na pijesku. On ovog čovjeka naziva glupim jer koristi pijesak kao temelj za kuću. Rezultat za ovu kuću, kada udari oluja, biće veoma drugačiji nego za kuću mudrih.

Isus naglašava da razlika nije između samo slušanja ili neslušanja njegovog učenja. Razlika dolazi u životu po Isusovom učenju. Oni koji istinski vjeruju Isusovim riječima slijediće ih dok obavljaju svoj svakodnevni život (Jovan 14:15).

Ni jednoj osobi nije obećano da će pobjeći od životnih oluja. Oni koji su čvrsto ukorijenjeni u Hristu, međutim, stajaće jaki kroz njih. Osoba koja čuje Isusove riječi, ali nastavlja bez njih, je budala. Ista oluja će sravniti život te osobe. Posledice će biti strašne – među kojima je i odvajanje od Boga za vječnost (Jovan 3:36).

Pouke sa autoritetom od Boga (Matej 7:28-29)

Isusovo učenje u Matejevim poglavljima 5-7 postalo je poznato kao Propovijed na gori. Događaj se vjerovatno dogodio sjeverno od Galilejskog mora u blizini grada zvanog Kapernaum. Matej je jednostavno počeo tako što je rekao da se Isus popeo na goru – u kontekstu tog regiona, na uzvišenom mjestu iznad gomile – sjeo i počeo da poučava. Njegovi učenici su bili tamo, kao i „mnoštvo“. Ta poruka se fokusirala na razjašnjavanje svrhe Božjih zakona i uputa.

Zajedničko za ovu seriju lekcija je da Bog gleda na stav i motivaciju jednako kao i na vanjsko ponašanje. Licemjerstvo ili plitkost zasnovana na performansama nije

prava pravednost. Bog zna razliku i očekuje od Njegovog naroda da radi više od služenja iz sebičnosti i ponosa.

Nakon što je završio svoj izvještaj o Isusovoj propovijedi, Matej opisuje da je mnoštvo bilo „zadivljeno“. Grčki izraz ovdje je *ekseplēsonto*, što doslovno znači biti „pogođen“. Isusova publika nikada u životu nije čula ovakvo učenje. Nisu samo potvrdno klimali glavom. Bili su iskreno iznenađeni onim što je Isus rekao.

Osim toga, mnoštvo je takođe zaprepašteno načinom na koji je Isus poučavao. Umjesto da govori kao neko ko prenosi mudrost drugih, Isus govori sa stvarnim autoritetom.

Budući da je gomila uglavnom bila sastavljena od Jevreja koji su učestvovali u izraelskom religijskom sistemu, čuli su mnogo učenja u svom životu od mnogih različitih lokalnih rabina i učitelja. Jevrejski učenjaci su često poučavali Sveto pismo iznoseći višestruka gledišta na bilo koju temu. Mogli bi ukazati na različite rabine, s različitim stavovima, i ostaviti slušaocu da odluči koji je bliži istini. Ovo nije bio Isusov pristup.

Isus Hrist je učio sa autoritetom. On je jasno, čak i otvoreno, rekao šta je istina, a šta laž. Prozivao je grijeh i laž, pa čak i same izraelske vjerske vođe. Svoje argumente nije gradio na osnovu drugih ljudi niti se oslanjao na njihovu reputaciju. Govorio je iz prve ruke, iz lične spoznaje istine koja svjedoči o povezanosti sa Bogom. To nije iznenađujuće, s obzirom da je Isus Sin Božji. Kao Poslati od Boga (Mesija), on je mogao objasniti šta je Bog želio od svog naroda. Isus je govorio s autoritetom jer sva izvršna vlast pripada njemu (Matej 28:18; Filipljanima 2:10).

16. Sluga centuriona ozdravio, sin udovice podignut iz mrtvih

Centurionov sluga (Matej 8:5-13; Luka 7:1-10)

Isus, koji je još uvijek u Galileji, u sjevernom Izraelu, vraća se u grad Kapernaum na sjevernom kraju Galilejskog mora. Prilazi mu rimski centurion. Najvjerovatnije služi u vojsci Heroda Antipe. Centurion je bio oficir zadužen za grupe od sto do nekoliko stotina vojnika; ovo je bila moćna pozicija u rimskoj vojsci. Rimljani su, naravno, okupirali Izrael kao pokorenu naciju. Rim nije nužno stacionirao vojnike u svakom gradu, ali lokacija Kapernauma je dala određenu važnost u regiji.

Značajno je, dakle, da je tako moćna osoba došla Isusu sa molbom za pomoć. U Lukinom izvještaju o ovoj interakciji (Luka 7:1-10), stotnik ne dolazi sam da vidi Isusa. Umjesto toga, on šalje poštovane jevrejske starješine u svoje ime. Matej često skraćuje svoje izvještaje, a izostavlja činjenicu da je stotnik razgovarao s Isusom preko drugih.

Te jevrejske starješine, u Lukinom izvještaju, opisuju ovog stotnika kao „zaslužnog da mu to učiniš, jer voli naš narod i sagradio nam je sinagogu“ (Luka 7:4-5). Poštovanje centuriona prema jevrejskom narodu, njegovim običajima i prema Isusu biće očito u sledećim stihovima.

Matej kaže da je sluga bio „paralizovan“ (Matej 8:6). Ovo je dovoljno jadno, ali Luka kaže da čovjek umire.

U Luki 7. i 8. glava, Luka daje nekoliko aluzija na Iliju i Elišu. Paralele su Elišino iscjeljenje Namana (2. Kraljevima 5:1-14) i Ilijino podizanje sina udovice iz Sarepte (1. Kraljevima 17:8-24). Ovo su dvije priče koje je Isus spomenuo kada se predstavljao kao Mesija u Nazaretu (Luka 4:25-27). Naman je bio strani vojni komandant koji je imao gubu. Njegova izraelska sluškinja rekla mu je za proroka koji bi ga mogao izliječiti. Eliša je to učinio bez direktnog razgovora sa generalom. Priče, naravno, nisu identične, ali Jevreji koji čitaju Lukin izveštaj uvidjeće tu vezu. Iako je Naman komandovao vojnicima izraelskog neprijatelja, Eliša je posredovao u njegovom ozdravljenju. Iako centurion komanduje vojnicima za rimske okupatore, Isus svojevoljno iscjeljuje njegovog slugu (Luka 7:10).

Stotnik u Kapernaumu ili blizu njega šalje jevrejske starješine Isusu da ga zamole da izliječi bolesnog slugu. Grčko-rimsko carstvo je radilo na sistemu patronata. Čovjek koji je bio bogat i moćan – pokrovitelj – činio bi usluge onima kojima je nešto bilo potrebno – klijentima – na primjer, pozajmio novac ili zatražio nešto kao političar. Zauzvrat, klijent bi obavljao poslove za pokrovitelja, uključujući predstavljanje novih potencijalnih klijenata pokrovitelju. Čitav sistem se zasnivao na lojalnosti i odnosu. Slično, dobročinitelji su davali poklone široj zajednici. Darovi su bili previše opsežni

da bi ljudi odgovorili u naturi, ali primaoci su dobročiniteljima odali veliku čast. Neki dobročinitelji djelovali su iz dobre volje, dok su drugi koristili velikodušnost da održe lojalnost svojih podanika. Ovo se može odnositi na centuriona dok je gradio lokalnu sinagogu (Luka 7:5).

Bilo da grad vidi centuriona kao pokrovitelja ili dobrotvora, starješine se ispravno ponašaju kao njegovi klijenti zastupajući ga. Luka daje pojedinosti o tome ko razgovara s Isusom; Matej misli na autoritet iza glasnika. Lukina nejevrejska publika bi lakše razumjela stvar.

Korišćenje jevrejskih starješina odražava više od rimske kulture pokroviteljstva; pokazuje da centurion takođe poštuje jevrejsku kulturu. Isus je poznati rabin; bilo bi neprikladno da se stotnik, kao neznabožac, direktno približi Isusu. On šalje jevrejske civilne vlasti da premoste jaz. Ovaj stav pokazuje kako je zadobio poštovanje jevrejskih starješina.

Imajte na umu da su starješine te koje djeluju kao veza između Isusa i Rimljana, a ne vjerske vođe poput pismoznalaca ili fariseja. Simon pokazuje njihov pogrešan sud o Isusu (Luka 7:39-50). „Starješine“ su bile građanske vođe u gradu, često uspješni biznismeni, koji su sudili u pravnim slučajevima i bili svjedoci finansijskih transakcija (Ponovljeni zakon 21:19; 22:15; Ruta 4:1-12). Mojsije je osnovao starješine po savjetu svog tasta (Izlazak 18:13-27); Bog je kasnije formalizovao tu dužnost u Zakonu (Brojevi 11:16-27).

Ova priča pruža jedinstvenu priliku da se dâ primjer kako su Jevreji i ne-Jevreji imali koristi jedni od drugih i prije uspostavljanja multietničke hrišćanske zajednice. Stotnik zna da Isus može spasiti svog slugu, ali kao neznabožac nije dostojan da priđe časnom jevrejskom rabinu. Dakle, on traži od starješina da idu kao njegovi predstavnici.

Starješine ističu da centurion „voli naš narod“. Takvi detalji su jedan od razloga zašto naučnici sugerišu da čovjek nije bio preobraćenik na judaizam: nije opisan kao obožavatelj „našeg Boga“. Možda on cijeni moralnost i monoteizam jevrejske kulture, ili jednostavno samu kulturu, ali nije otišao tako daleko do usvajanja njihove religije.

Sinagoga je bila mjesto gdje su se Jevreji redovno sastajali, posebno subotom, da bi čitali iz Svetog pisma i razgovarali o njegovom značenju. Arheolozi su pronašli sinagogu u Kapernaumu sagrađenu u drugom ili četvrtom vijeku koja bi, pretpostavljaju, mogla biti izgrađena na temeljima sinagoge koja se pominje u Luki.

Nije sasvim jasno kako je centurion sagradio sinagogu. Prema Josifu Flaviju, car Avgust je čak odredio da se unutrašnji porezi na Jevreje rezervišu za njihovu upotrebu, uključujući i njihove „svete škole“. Dakle, nije sasvim jasno da li je centurion sam platio sinagogu ili je koristio državna sredstva, iako većina komentatora preferira prvo.

Isus pristaje da izliječi slugu, ali kako se približava, centurion šalje druge prijatelje da ga zaustave.

Poniznost centuriona je zapanjujuća. On je vojni komandant sa značajnim autoritetom u regionu. Iako je neznabožac, njegovo poštovanje prema jevrejskoj kulturi

nadilazi izgradnju sinagoge. On pretpostavlja da nijedan jevrejski rabin koji poštuje sebe ne bi snishodio da uđe u njegov dom (Jovan 18:28). Stotnik se nije osjećao dostojnim da lično razgovara s Isusom, zbog čega je u početku poslao jevrejske starješine. Njegovo poštovanje prema Isusu je takvo da pretpostavlja da bi Isus mogao izliječiti slugu iz daljine. Ovo je nivo vjere koji Isus poštuje iznad bilo kojeg Jevrejina kojeg je sreo (Luka 7:7-10). Stotnikov stav je suprotan stavu Simona fariseja koji Isusu pokazuje minimum društvenog gostoprimstva (Luka 7:44-46).

U priči o vjeri centuriona, ovo je druga varijacija fraze ponuđene u Matejevom izvještaju. Prvo, Luka navodi da je stotnik poslao jevrejske starješine grada Kapernauma Isusu (Luka 7:3), dok Matej navodi da je stotnik sam otišao (Matej 8:5). Sada, dok Isus dolazi prema kući, Luka kaže da centurion šalje prijatelje da ga sretnu, dok Matej kaže da centurion govori direktno (Matej 8:8). Matejeva fraza se ne razlikuje od modernih ljudi koji govore o nacionalnim liderima koji komuniciraju, dok znaju da su izaslanici i ambasadori ti koji doslovno vode razgovore.

Lukini čitaoci bi lakše razumjeli taj kulturni kontekst. Stotnik je ili pokrovitelj ili dobrotvor grada. Pokrovitelj je čovjek koji pomaže klijentima kojima su potrebni krediti ili pravna pomoć, a zauzvrat klijenti obavljaju poslove ili male zadatke. Dobrotvor čini veće usluge za javnost, kao što je izgradnja sinagoge. Kada pokrovitelj ili dobročinitelj pošalje klijenta da uradi nešto u njihovo ime, autoritet je isti kao da je on sam bio tu. Uprkos manjim razlikama u jeziku, ovo je ista priča kao u Mateju 8:5-13.

Jovan 4:46-54 se lako može pobrkati sa ovim izvještajem, ali to je sasvim druga priča. Ovdje centurion insistira da Isus ne dođe u njegovu kuću; nije zaslužio čast Isusovog prisustva. U Jovanu, zvaničnik insistira da Isus dođe, ali vjeruje Isusu kada kaže da će sin živjeti i da je voljan da se vrati svojoj kući bez Isusa.

Centurion je izrazio svoje uvjerenje da Isus može izliječiti svog slugu a da nije fizički u blizini. Da bi objasnio, navodi primjere vlastitog autoriteta. Stotnik pretpostavlja da Isus radi po istom obrascu. Isus predstavlja Boga; ono što mu Bog kaže da uradi, on to čini. Ako centurionovi nadzornici ne moraju biti prisutni da bi bili sigurni da on radi svoj posao, i ako on ne mora biti prisutan da bi se uvjerio da njegovi vojnici i robovi rade svoj posao, i ako Bog ne mora biti prisutan da bismo bili sigurni da Isus radi svoj posao, nema razloga da mislimo da bi Isus morao biti prisutan da bi se uvjerio da se Božja volja izvršava.

Ipak, nije jasno šta centurion razumije o Isusovoj moći. On ima dovoljno visok pogled na Isusa da pretpostavi da neće htjeti da ga okalja društvo pagana. On poštuje jevrejsku kulturu i religiju. Nema naznaka da on razumije da je Isus jevrejski Mesija, ali on očigledno vjeruje da je Isus opunomoćen od jevrejskog Boga. Ako je tako, Isus je očigledno svet, a jevrejski Bog može činiti šta hoće.

Centurion je u suprotnosti s ljudima iz drugih priča. Simon farisej poziva Isusa na gozbu, a zatim sumnja u njegovu akreditaciju kao proroka (Luka 7:36-39). Kada Jairova kći leži na samrti, on insistira da ga Isus slijedi kući (Luka 8:40-42). Kada je službenikov sin bolestan, on moli Isusa da dođe i izliječi njegovog sina sve dok ga

Isus ne uvjeri da će njegov sin preživjeti (Jovan 4:46-54).

„Izrael“ na koji se Isus poziva u 9. stihu ne odnosi se na geografsko područje već na Jevreje. Jevreji su imali prednost Božje naklonosti još od Abramovog vremena, hiljadama godina ranije. Imali su proroke koji su opisali Isusovo mesijanstvo sa zapanjujućom jasnoćom. Čak i tada su sumnjali. Vjera ovog paganina ih je sve nadmašila.

Jedini drugi put kada je Isus opisan da se „čudio“ je u Marku 6:6 kada su Nazarećani odbili da mu povjeruju. Da li to znači da je Isus iznenađen nečim što nije očekivao? Očigledno da.

Odgovarajući na vjeru rimskog oficira, Isus je rekao da će mnogi neznabošci dijeliti sto u kraljevstvu nebeskom s izraelskim patrijarsima (Matej 8:11-12). On dodaje da „sinovi kraljevstva“ neće biti tamo, već izbačeni u tamu gdje će biti plač i škrgut zuba.

Izraz „sinovi kraljevstva“ bio je jevrejski izraz za naciju Izrael. Isus uči da jednostavno rođenje u izraelskoj naciji ne garantuje nekome mjesto na nebu, kao što se obično mislilo među jevrejskim narodom (Galatima 3:7-9). Umjesto toga, Isus naglašava da će vjera u njega – vjera poput one rimskog stotnika – biti odlučujući faktor o tome kome je dopušteno ući u kraljevstvo (Galatima 3:28-29).

Isus ne kaže da će svi Jevreji biti isključeni iz Neba. Uostalom, patrijarsi će biti tamo. Mnogi Jevreji će doći do vjere u Isusa. Njegova poenta je jednostavno da građanstvo Izraela nikome neće osigurati mjesto za stolom. Štaviše, mnogi će biti izgubljeni za vječnost zbog nevjerstva.

Isus kaže centurionu da će mu biti učinjeno kako je vjerovao. Isus mu ne govori da je njegova vjera moć koja je konačno odgovorna za djelo iscjeljenja. On mu govori da je učinjeno ono što je vjerovao da Isus može učiniti. Drugim riječima, Isus je mogao izliječiti slugu bez obzira na to vjerovao centurion ili ne, ali njegova vjera u Isusa je pravi povod za Božju natprirodnu intervenciju. Sluga je odmah ozdravio.

Za mnoge u to vrijeme ovo je možda bilo jedno od najimpresivnijih Isusovih čuda. Izliječiti osobu a da nije tamo je nešto što nosi Božji pečat. Činjenica da je Isus to učinio pružila je više dokaza da je on Mesija, Sin Božji. Isus ne liječi uvijek odmah, ali kada liječi na daljinu, čini se da to čini na način koji ne dovodi u pitanje njegovo posredništvo (Jovan 4:52-53).

Isus podiže udovičinog sina iz mrtvih (Luka 7:11-17)

„Nedugo zatim, uputio se u grad koji se zove Nain, a s njim su išli njegovi učenici i mnoštvo ljudi.“ (Luka 7:11)

Slike su moćne. Dok Isus ulazi na kapije s mnoštvom sledbenika, oni susreću povorku ožalošćenih koji nose tijelo jedinca sina udovice. Kao da se dva talasa susreću; koji će popustiti? Obično bi Isusova gomila slijedila društvene konvencije i pridružila se pogrebnoj povorci. Ne ovog puta.

„Nedugo zatim“ je nejasno, pa je jedino sigurno da se ovaj događaj dogodio nakon što je stotnikov sluga izliječen i prije nego što je Jovan Krstitelj umro. Nain je

mali grad na krajnjem jugu okruga Galileje, a ne grad u Judeji koji se spominje u *Jevrejskim ratovima* Josifa Flavija. Nalazi se na pješačkoj udaljenosti od Nazareta i možda dva dana od Kapernauma. To je samo oko manje od kilometra od Šunema – rodnog grada žene čijeg je sina Eliša podigao iz mrtvih (2. Kraljevima 4:8-37).

Sahrane su obavljane u večernjim satima. Nakon što je potvrđena smrt čovjeka, bio je opran i pomazan i obučen u svoju odjeću ili umotan u tkaninu. Poslužitelji su odnijeli tijelo na nosiljci ili drvenoj dasci na grobno mjesto gdje je ostalo godinu dana dok meso ne nestane. Zatim bi kosti bile prebačene u porodičnu kosturnicu: za tu namjenu napravljeni kameni sanduk.

Kapija će biti važna za udovicu u narednim danima dok starješine grada namiruju njeno imanje. Ako je dovoljno mlada, tamo može stupiti u leviratski brak (Ponovljeni zakon 25:5-6). Ako njena porodica i dalje ima imovinu, ona će je prodati nekom rođaku otkupitelju (Levitski zakonik 25:25-28, 47-49). Ili može gledati, pasivni svjedok gotovo svake finansijske transakcije koja će odrediti koliko će ona biti osiromašena. Umjesto toga, nekoliko trenutaka nakon što je očekivala da njen sin poslednji put izađe kroz kapiju, on se vraća u život.

Prvi se spominje muškarac, ali stih otkriva da je priča o majci. Kao i u prethodnoj priči, Isus iscjeljuje nekoga ko je drag glavnom liku. Iako sluga i sin dobijaju iscjeljenje, priče govore o stotniku i ženi.

„Kad ju je Gospod ugledao, sažalio se na nju i rekao joj: 'Ne plači.'" (Luka 7:13)

Isus ima samilost (Matej 9:36; 14:14; 15:32) i cijeni saosjećanje (Luka 10:33; 15:20). On ne govori udovici da prestane da plače jer on ne odobrava tugovanje. On joj to govori jer je može ponovo usrećiti. Kao što je Isus rekao svojim sledbenicima: „Blago vama koji sada plačete, jer ćete se smijati." (Luka 6:21). Situacija žene će se uskoro promijeniti. Vrijeme je za nadu, a ne za plač. Neprikladno je plakati kada se Sin Božji sprema da smrt ponovo pretvori u život. Poput Nojemine, koja je ušla u Betlehem bez muža i bez sinova, žena će uskoro dobiti sina u naručju, a njeni prijatelji će slaviti Boga (Luka 7:15-16; Ruta 4:13-16).

Hristovi sledbenici koji izgube svoje voljene mogu osjetiti isto. Ako su i oni koji su umrli vjernici, možemo biti sigurni da ćemo ih ponovo vidjeti, ujedinjene za vječnost. I dalje tugujemo dok smo razdvojeni. Ipak, kao što je Pavle rekao, mi „ne tugujemo kao drugi koji nemaju nade" (1. Solunjanima 4:13).

Kada ljudi u jevanđeljima ne razumiju Isusov identitet kao Mesije, „Gospod" je titula poštovanja, poput „gospodin" (Luka 5:8, 12). Luka, naravno, zna da je Isus Spasitelj i koristi tu riječ da pokaže svojim čitataocima da je Isusov autoritet da uskrsava mrtve jasan znak da je on Hrist.

Isus prvo tješi majku, a zatim dodiruje odar. To bi u regularnim prilikama osobu učinilo obredno nečistom. Ali Isus može da očisti ono što je „nečisto", i to je cijela njegova namjera. „Nečist" ne znači grešan. Nečistoća se ne može uvijek izbjeći: menstrualni ciklusi (Levitski zakonik 15:19-23), uklanjanje mrtvih životinja (Levitski zakonik 11:8) i neke fizičke bolesti (Levitski zakonik 13:1-3; 15:1-12) čine ljude

nečistima. Čak i blagoslovene stvari poput seksa (Levitski zakonik 15:16-18) ili rađanje učinile su ljude nečistima (Levitski zakonik 12:1-5). Isusovo rođenje učinilo je Mariju nečistom (Luka 2:22). I Isusova sahrana učinila je da su Josif iz Arimateje i Nikodim nečisti (Brojevi 19:11; Jovan 19:38-40). Nečistoća se koristi kao metafora za grijeh, ali obredna čistoća nije baš identična pravednosti.

Isus je rekao: „Zaista, zaista, kažem vam, dolazi čas, i već je tu, kad će mrtvi čuti glas Sina Božjeg, i koji čuju, živjeće." (Jovan 5:25-26) Sada, on to dokazuje, iako je ovdje riječ o vraćanju u život, ne i preobraženju osobe za vječni život, kao što će biti prilikom uskrsenja o drugom Hristovom dolasku. Isus odlazi do odara i kaže mrtvacu: „Mladiću, tebi govorim, ustani!" (Luka 7:14) Na zaprepaštenje gomile, čovjek posluša.

„Sjediti" je biblijski neobičan izraz, od grčke riječi *anakatizō*. Čini se da se usko odnosi na ozbiljno oslabljenu osobu koja se oporavlja i sjeda iz kreveta. Jedina druga pojava ove riječi u originalnom Novom savezu je kada Petar podiže Tabitu iz mrtvih (Djela 9:40).

Izraz „dao ga njegovoj majci" identičan je verziji Septuaginte 1. Kraljevima 17:23. U tom odlomku Ilija je podigao sina udovice iz Sarepte i vratio joj ga. Opet, Luka poistovjećuje Isusa s proročkim i čudesnim službama starosaveznih proroka.

Luka napominje da je mladić odmah progovorio. To može spomenuti kao dokaz da je čovjek zaista živ. Prema jevrejskom folkloru, posebno moćan mađioničar mogao je napraviti golema od gline. Golem bi imao dušu i mogao bi se kretati, ali nije mogao govoriti. Traktat Sanhedrin 38b.1, dio drevne jevrejske rasprave o tumačenju Starog saveza, kaže da je Adam prvi put formiran kao golem: oživljeni prah (Postanje 2:7). Tek nakon toga dobio je pravi život, dostupan samo uz pomoć Božje životodavne sile.

„Sve je obuzeo strah i slavili su Boga, govoreći: 'Veliki je prorok podignut među nama' i 'Bog je pohodio svoj narod.'" (Luka 7:16)

Odgovori na Isusova čuda su različiti, ali često uključuju strah. To je prirodan odgovor kada se dogodi nešto izuzetno snažno. Ovdje ga se ljudi boje i slave Boga. Kada Isus smiri oluju, učenici ga se boje (Luka 8:25). Kada istjera legiju demona iz čovjeka, čovjek moli da mu se dopusti da ostane s njim, ali njegovi susjedi reaguju u strahu (Luka 8:37).

Citati iz naroda još više jačaju Lukinu povezanost između Isusa i starosaveznih proroka. Oni nazivaju Isusa „velikim prorokom". Još jednom, određene riječi impliciraju ključne detalje. Ljudi govore o Isusu bez upotrebe određenog člana, što znači da ga vide kao „proroka" među mnogima. Oni ga doživljavaju kao starosavezne proroke, ali ne kao Mesiju kojeg je obećao Mojsije (Ponovljeni zakoni 18:15). Oni povezuju Isusa s Elišom koji je podigao mrtve (2. Kraljevima 4:32-37; 13:20-21), ali posebno Ilijom koji je podigao sina jedinca udovice (1. Kraljevima 17:17-24; vidi takođe Matej 16:13-14).

„Bog je pohodio svoj narod" takođe je povezan sa riječima Zaharije, oca Jovana Krstitelja. Nakon što se Jovan rodio, Zaharija se ispunjava svetim Duhom i prorokuje

(Luka 1:68). Ljudi iz Naina ne shvataju da je Isus Mesija, ali Lukini čitaoci bi trebali.

„Vijest o tome što je učinio proširila se po svoj Judeji i okolini.“ (Luka 7:17)

Vijest se širi. „Judeja“ se ne odnosi na tetrarhiju u kojoj se nalazi Jerusalim. To znači regije u kojima žive Jevreji, konkretno, oblasti Judeje i Galileje. Počevši od sjeverozapada i idući u smjeru kazaljke na satu, „okolna zemlja“ uključuje Tir i Sidon, gdje Isus liječi kćer Sirofeničanke (Marko 7:24-30); preko Jordana do Betanije, gdje se događa preobraženje i Isus iscjeljuje demonizovanog dječaka (Luka 9:28-43); južno do Dekapolisa, gdje Isus iscjeljuje demonizovane u grobovima (Luka 8:26-39); Pereju, gdje je Jovan Krstitelj zatočen (Luka 3:19-20); i ponovo na zapad do Samarije, koja se nalazi između Judeje i Galileje i gdje se Jovan i Jakov nude da bace vatru na negostoljubivi grad (Luka 9:51-56).

Što je najvažnije, izvještaj stiže do Jovana Krstitelja (Luka 7:18). Utamničio ga je Herod Antipa, koji vlada i Galilejom i Perejom. Isus je u Nainu na krajnjem jugu Galileje. Prema drevnom jevrejskom istoričaru Josifu Flaviju, Antipa je zatvorio Jovana u Pereju jer je Jovan govorio o Antipinom braku sa ženom njegovog brata Herodijadom (Luka 3:19-20).

Jovan je obučio svoje učenike da traže Hrista (Jovan 1:35-36). Kada čuju šta Isus radi, javljaju Jovanu. Jovan razumije da sva ta čuda ispunjavaju starosavezna proročanstva o Mesiji, ali Isusovo djelo je nepotpuno. On nije sudio zlima, kao Antipi, niti je oslobodio zarobljenike, kao njega. Ovo pruža dovoljno otvaranja da se uvuče sumnja: da li je Isus zaista Mesija ili je Jovan protraćio cio svoj život?

17. Isus otklanja Jovanove sumnje

I Matej i Luka bilježe Jovanove nedoumice oko Isusove službe (Matej 11:2-19; Luka 7:18-35).

Jovan Krstitelj je u zatvoru (Matej 11:2) jer je javno prozvao Heroda Antipu da se oženio ženom svog brata (Luka 3:19-20). Antipina teritorija obuhvata dva odvojena područja. Isus je u Galileji, sjeverno od Samarije i zapadno od Galilejskog mora i rijeke Jordan. Jovan je u Pereji, južnije i istočnije, s druge strane Jordana i Mrtvog mora od Judeje.

S obzirom da je bio zatvorenik, neko bi se mogao zapitati kako je Jovan čuo šta Isus radi. Nakon što je Isus podigao sina udovice u Nainu, „vijest o tome što je učinio proširila se po svoj Judeji i okolini“ (Luka 7:17). Jovan je znao da je njegova svrha identifikovati Isusa kao Hrista i pobrinuo se da njegovi učenici poznaju Isusa (Jovan 1:35-36). Jevreji su često putovali iz Galileje u Judeju na bogosluženje u hramu. Ako je neko bio u zatvoru, njegovi prijatelji i porodica bili su odgovorni da ga hrane, tako da bi ga Jovanovi učenici redovno viđali. Pavlova pisma pokazuju da je imao kontakt sa prijateljima čak i dok je bio u rimskim tamnicama (2. Timoteju 4:11-13).

Jovanovi učenici izvještavaju o Isusovim čudima, uključujući iscjeljenje slijepih i podizanje mrtvih. Čuda koja Isus čini, posebno podizanje udovičinog sina (Luka 7:14-15), iscjeljenje stotnikovog sluge (Luka 7:1-10), i druga čuda kojima ljudi direktno svjedoče (Luka 7:21) dokazuju da je Isus barem veliki prorok. Pitanje je da li je on Mesija: Obećani Spasitelj?

Naučnici raspravljaju zašto Jovan dovodi u pitanje Isusov status. Većina biblijskih učitelja tumači Jovanovu motivaciju kroz sočivo Luke 7:23. Isus kaže: „Srećan je onaj ko se zbog mene ne pokoleba u vjeri.“ U ovom kontekstu, ta fraza implicira da neko postaje otpadnik, tj. da može potpuno napustiti vjeru. Teško je zamisliti da bi Jovan to ikada učinio; Luka 13:28 uvjerava da će svi pravi Božji proroci biti spašeni. Dakle, ako Jovan zna više o Isusu nego bilo ko drugi, zašto bi sumnjao?

Sve Jovanove nedoumice mogle bi proizaći iz njegovog tumačenja proročanstava. On zna da Isus ispunjava starosavezna proročanstva o Mesiji. Ali, do ovog trenutka u Isusovom životu, on je ispunio samo proročanstva o izlečenju i dobrim vijestima (Isaija 26:19; 35:5-6; 61:1). On nije ispunio proročanstva o osudi protiv zlih (Isaija 26:20; 29:20; 61:2). Posebno relevantno za Jovana – koji je trenutno zatvorenik – Hrist još nije uspostavio slobodu za zarobljenike (Isaija 61:1). I učenici i jevrejski poglavari borili su se da razumiju Mesiju koji nije protjerao rimske okupatore i donio političku slobodu Izraelu. Jovan i dalje čeka da bude pušten iz zatvora Heroda Antipe koji bi trebao biti osuđen za drsku preljubu (Marko 6:17).

Lukina verzija ovog događaja je detaljnija od Matejeve (Matej 11:2-6). Ovo može biti u Teofilovo ime kako bi ojačao njegovu vlastitu „sigurnost u vezi onoga što je [je]

poučavao“ (Luka 1:4). Luka Isusa naziva „Gospodom“ kao da želi podsjetiti svog čitaoca da je, uprkos Jovanovim sumnjama, Isus zaista Gospod. Luka takođe precizira da Jovan šalje dva učenika, što slijedi propis za pravne svjedoke (Ponovljeni zakon 19:15).

„Onaj koji treba da dođe“ važan je deskriptor. To je mesijanska titula u Danilu 7:13, referenca na Gospoda u Isaiji 40:10 i proročena ličnost od samog Jovana (Luka 3:15-16). Jovan želi da bude jasan da je Isus više od „velikog proroka [koji je] podignut među nama“, kako ga je narod Naina nazvao (Luka 7:16).

Dakle, iako je Isus jasno potvrdio svoje božansko poslanje i ispunio proročanstvo, on još nije završio svako proročanstvo povezano s Mesijom. Ovo navodi Jovana na nedoumice i želju da bude siguran da je Isus Hrist. U stvari, Jovan postavlja pitanje koje je uobičajeno i u naše vrijeme: da li je Isus više od samo dobrog čovjeka? On iscjeljuje, podiže mrtve i ohrabruje potlačene (Isaija 26:19; 29:18-19; 35:5-6; 61:1). Ali do ove tačke u Isusovom životu, Jovan ne vidi nikakav znak da Isus oslobađa zatvorenike – posebno njega – ili da sudi zlima kao što je Antipa (Marko 6:17; Isaija 26:20; 29:20; 61:1-2).

Isusov odgovor je više dokaza onoga što je on već učinio. Jovanovi učenici svjedoci su čuda iscjeljenja i dobrih vijesti za siromašne (Luka 7:22). Ali Isus ne obećava da će sam Jovan biti oslobođen. On ne obećava da će i sam zli Herod Antipa dobiti zemaljsku pravdu. Niti obećava da će protjerati Rimljane iz Jerusalima...još.

Isusovi sledbenici svih doba moraju razumjeti da je Isus donio kraljevstvo Božje „sada i ne još“. Kao što će Pavle kasnije reći: „Jer naše znanje je djelimično i naše proricanje je djelimično, a kad dođe ono koje je potpuno, nestaće ono koje je djelimično... Jer sada vidimo kao kroz staklo koje ne daje jasnu sliku, a tada ćemo vidjeti licem u lice. Sada je moje znanje djelimično, a tada će moje znanje biti potpuno, kao što je potpuno Božje znanje o meni.“ (1. Korinćanima 13:9-10, 12) Isus je ispunio više nego dovoljno mesijanskog proročanstva da dokaže ko je on. Međutim, neka od proročenih Mesijinih djela neće biti ostvarena do poslednjih vremena.

Matej bilježi sažetu verziju događaja. Luka bilježi kako učenici Jovana Krstitelja doslovno ponavljaju njegovo pitanje Isusu. Luka je napisao svoje jevanđelje Teofilu, kako bi ojačao vjeru svog prijatelja (Luka 1:1-4). Moguće je da Luka želi da Teofil zna da može doći Hristu sa svojim sumnjama.

Za Jovana i Isusovu direktnu publiku, pitanje je da li je Isus „onaj koji će doći“ – mesijanska titula koju je Jovan ranije koristio (Luka 3:15-16). Za Luku i Teofila, Isus je ustanovljen kao „Gospod“ (Luka 7:19).

Jovanovi učenici su bili sa njim, vjerovatno u Pereji. Očigledno je Isus još uvijek u Galileji. Herod Antipa vlada i jednima i drugima, ali Maher je udaljen nekoliko dana od Galileje. Nije jasno kako su Jovanovi učenici čuli za Isusova čuda ili koliko su brzo razgovarali sa Jovanom i došli u Galileju.

U prisustvu tih glasnika, Isus čini čudesna djela. Zatim će im objasniti šta su vidjeli i kako to objasniti Jovanu.

„Bolest“ kako se koristi u Luki 7:21 jednostavno znači bolest. „Teška bolest“ implicira bolnije stanje; grčka riječ se ponekad koristi za mučenje. „Zli duhovi“ su demoni, poput onog kojeg je Isus istjerao u sinagogi subotom na početku svoje službe (Luka 4:31-37). Iscjeljivanje bolesti, protjerivanje demona, pa čak i uskrsavanje mrtvih, snažni su znakovi da je neko Božji prorok, ali ne moraju nužno identifikovati obećanog Mesiju.

Ono gdje je Isus drugačiji je u liječenju slijepih i gluvih. Nijedan prorok u Starom savezu nije izliječio slijepu osobu osim događaja u kojima je sljepoća bila za privremenu presudu (2. Kraljevima 6:18-19). Čak i u Novom savezu, to je slučaj (Djela 9:18). Davanje vida slijepima i sluha gluvima je znak Mesije (Isaija 35:5).

Isus čini da mnogi slijepi ljudi ponovo progledaju. Jovan Krstitelj, sin sveštenika (Luka 1:5, 57), shvatio bi značaj takvog čina. Ali Jovan takođe zna da Isus još nije ispunio svako Mesijino proročanstvo. Jovan traži „onoga koji će doći“ – „kao sina čovječjeg“ kome će Pradavni dati „vlast, čast i kraljevstvo, da mu služe svi narodi, plemena i jezici“ (Danilo 7:13-14). Sjedeći u zatvoru, gdje će uskoro biti pogubljen (Marko 6:21-29), Jovan traži uvjeravanje da nije uzalud proveo svoj život.

„Zato je odgovorio toj dvojici: ‘Idite, javite Jovanu šta ste vidjeli i čuli: Slijepi vide, hromi hodaju, gubavi se čiste, gluvi čuju, mrtvi ustaju, siromašnima se objavljuje dobra vijest. Srećan je onaj ko se zbog mene ne pokoleba u vjeri.’“ (Luka 7:22-23)

U njihovom prisustvu, Isus ostvaruje čitav niz impresivnih čuda. On govori učenicima da prenesu ono što su vidjeli i čuli od njega.

Većina čuda koje Isus čini posebno se spominju u starosaveznim proročanstvima o Mesiji. Hromi će biti izliječeni prema Isaiji 35:6, mrtvi uskrsnuti prema Isaiji 26:19, a siromašni će primiti dobre vijesti kao što je navedeno u Isaiji 61:1. Ova posebna čuda takođe se vide u službi starosaveznih proroka. Dva znaka jedinstvena za Mesiju su gluvi i slijepi (Isaija 35:5). Ovo su jaki pokazatelji da je Isus, u stvari, Obećani.

Isus želi da otvori Jovanove oči za istinu, da izliječi njegovo duhovno sljepilo. Ovo je početak posebnog vremena. Božji puni plan još neće biti u potpunosti završen. Zemaljski zatvorenici još neće biti pušteni. Isus uspostavlja razliku između sledbenika i odbacivača. On još ne skuplja „pšenicu u svoju žitnicu“ niti sagorijeva pljevu neugasivom vatrom kao što je Jovan prorekao (Luka 3:17).

Spisak koji Isus daje je reprezentativan, a ne inkluzivan, i odražava ono što je objavio u Nazaretu (Luka 4:18-19). Siromašni koji primaju dobre vijesti mogu se odnositi na fizičko iscjeljenje; povrede i bolesti pogrešno su viđene kao Božji sud za grijeh. Međutim, na kraju, dobra vijest je oproštenje grijeha, kao što žena iz Luke 7:37-38 lično zna.

Tri i po godine Mesija objavljuje i donosi Božje kraljevstvo ljudima koji često pogrešno razumiju njegovu ulogu; sumnjaju da je on dovoljan. Njegovi učenici žele da on bude zemaljski kralj kako bi mogli vladati s njim (Marko 10:35-37). Fariseji žele vjerski primjer koji slijedi i potvrđuje njihov tradicionalni usmeni zakon (Marko 7:1-5; Matej 23:23). Ziloti žele heroja osvajača koji će protjerati rimske okupatore i

donijeti slobodu Jevrejima. Nazarećani žele nekoga koga nisu gledali kako odrasta (Luka 4:22-30; Matej 13:55-57).

Čak je i Jovan Krstitelj uznemiren. On zna da je Isus učinio čuda proroka: iscjeljivao hrome i gubavce i uskrsavao mrtve. On zna da je Isus činio čuda koja specifično identifikuju Mesiju, kao što je davanje vida slijepima i sluha gluvima. Ali Isus očito još uvijek nije ispunio Jovanova očekivanja, jer on još uvijek nije ispunio sva proročanstva povezana s Mesijom. On nije oslobodio zatvorene, uključujući Jovana (Marko 6:17; Luka 7:18-22). I, iako on propovijeda da dolazi sud, on nije nanio Božji gnjev na zle. U stvari, čini se da presuda čak i nije dio njegovog plana (Jovan 3:17).

Ovaj događaj je snažan podsjetnik za one koji misle da bi svijet vjerovao u Isusa samo da se on pokaže. Sve što Isus može pružiti su dokazi koje mu je njegov Otac naložio da pruži (Jovan 5:19), i oni neće uvjeriti ili zadovoljiti svakoga (Luka 16:19-31). Uprkos svom prisustvu ispred njih, Isus i dalje traži od svojih sledbenika vjeru. Jevrejima 11:6 kaže: „bez vjere nije moguće ugoditi Bogu, jer onaj ko mu pristupa mora vjerovati da on postoji i da nagrađuje one koji ga revno traže.“ Dokazi za Boga su obilni i dovoljni (Rimljanima 1:18-32), a ipak je vjera još uvijek neophodna da se postane Njegovo dijete (Jovan 1:12; 3:16-18).

Isusov komentar „srećan je onaj ko se zbog mene ne pokoleba u vjeri“ se odnosi kako na Jovana tako i na svaku osobu.

Kolebanje implicira sumnju koja može odvesti nevjerstvu. U slučaju osobe koja se ranije deklarisala kao vjernik i koja se okreće od vjere, to se naziva „otpadništvom“. Blagoslov je ovdje za svakoga ko može gledati dalje od vlastitog razumijevanja – svog ograničenog, samodefinisanog, preferencijama vođenog gledišta – o tome što bi Mesija trebao biti, odlučivši vjerovati u Isusa. Kao što će Isus kasnije poučiti, neki ne mogu prihvatiti da je on ono što bi Mesija trebao biti. On je za njih poput kamena koji će ih natjerati da posrnu od Božje istine i budu slomljeni (Matej 21:44). Glavni povod za spoticanje uvijek se nalazi u skrivenoj premisi da bi Mesija morao djelovati onako kako zamišlja ljudska pala priroda – ovdje i sada u njihovu korist. Međutim, Božji plan spasenja je sveobuhvatan u rješavanju ključnih egzistencijalnih problema palog ljudskog roda, umjesto „krpljenja“ privremenih problema ljudi i zadovoljavanja njihovog slavoljublja.

Proroci nisu sveznajući vodiči Božjeg sveznanja. Oni znaju šta im se kaže, a Gospod im ne kaže sve. Jovan vjerovatno ne razumije da Božje kraljevstvo dolazi u fazama. Isus inauguriše kraljevstvo tokom svoje službe, raspeća i uskrsnuća, ali ono se neće ispuniti do njegovog drugog dolaska. Jovan je rekao za Isusa: „U ruci ima vejaču da očisti svoje gumno i da skupi pšenicu u svoju žitnicu, a pljevu će spaliti vatrom koja se ne može ugasiti“ (Luka 3:17). Kao i mnogi drugi, Jovan očekuje ovu vatru za života. On prvo ne razumije da Isus mora provijati da odvoji zrno od kukolja. Ovo je dio tog procesa – praviti razliku između zrna pokajanog grešnika i pljeve ponosnih vjerskih vođa.

Jovanovi učenici odlaze s porukom, ali Isus ne završava temu o Jovanu. On dalje

govori ljudima da je Jovan najveći čovjek koji je do te tačke živio.

Isusovo svjedočanstvo o Jovanu (Luka 7:24-35; Matej 11:7-19)

Isus se sada okreće ljudima i objašnjava im ko je Jovan. Zanimljivo je primijetiti da mnogi u publici znaju za Jovana. Godinama kasnije, kada Pavle dođe u Efes u današnjoj Maloj Aziji, srešće neke koji se poistovjećuju sa Jovanovom porukom, ali nikada nisu čuli za spasenje kroz Isusa (Djela 19:1-7).

Naučnici raspravljaju o tome da li se simbolika Isusovog komentara proteže na samu „trsku". Mnogi primjećuju da je Luka 7:25 jasno doslovan. Kada su ljudi otišli u pustinju oko rijeke Jordan, istočno od Jerusalima, nisu išli da gledaju biljke. Otišli su jer su čuli za Jovana i željeli su da saznaju više o njegovoj poruci.

Drugi kažu da Isus uključuje figuru govora. „Trska koju ljulja vjetar" može značiti lošeg instruktora koji nema uvjerenje i stoga je lako pod uticajem drugih. Ili se slike „trske" mogu odnositi na nepouzdanu osobu. Faraon je nazvan „slomljenom trskom, koja probode dlan onom ko se na nju nasloni" (Isaija 36:6). Isusova implikacija je da se publika može osloniti na Jovana. On ih neće izdati, kao ni Isusa.

Isus ponavlja varijacije pitanja: „Šta ste izašli vidjeti?" tri puta (Luka 7:24-26). Trostruko ponavljanje je dugo bila tehnika koja se koristi za isticanje. U drevnom pisanju, kao što je hebrejski, ponavljanje nečega tri puta naglašava poentu i privlači slušaoce na treće ponavljanje s namjerom da dođu do tačnog odgovora.

Kada su ljudi izašli da vide Jovana, šta su očekivali? Ljudi nisu izlazili da gledaju biljke (Luka 7:24), niti su išli da vide čovjeka obučenog u skupu, udobnu odjeću. Sreli su čovjeka koji je nosio odjeću od kamilje dlake vezanu kožnim pojasom (Marko 1:6). Jovanov asketizam postavlja Isusovo poređenje između Jovana i njega samog u Luki 7:32-34.

I dalje je moguće da Isus koristi metaforu. Isusova publika, od kojih je mnoge Jovan krstio, nije otišla u pustinju da vidi počasnog plemića ili vođu vjerskog establišmenta. Otišli su da vide proroka – proroka čiji je stil života bio tako strog i njegova poruka tako oštra da su ga mnogi moćni u društvu odbacili (Luka 3:19-20; 7:30, 33).

Isus osmišljava svoje treće pitanje da navede mnoštvo da shvati ko je Jovan Krstitelj. Sada, on otkriva odgovor.

Jovan je rođen oko četiri stotine godina nakon Malahije, poslednjeg od starosaveznih proroka. Nije napisano nijedno nadahnuto Sveto pismo između knjige proroka Malahije i Novog saveza. I iako se čini da je Bog, u rijetkim prilikama, razgovarao sa sveštenicima, poput Jovanovog oca Zaharija (Luka 1:8-23), Jovan je bio prvi koji je istinski pozvan kao prorok od Malahije.

Ali Jovan nije običan prorok iz doba Starog saveza. On je obećani prorok koji govori sa Ilijinim duhom (Luka 1:17). On je onaj koga je Malahija obećao da će navijestiti Mesiju (Luka 7:27). Zbog svoje uloge, Jovan je najveći prorok koji je ikada živio. On je most između prethodnih proroka i stvarnog dolaska Mesije.

Luka 7:27 je kombinacija Malahije 3:1 i Izlaska 23:20.

Malahija 3:1 bilježi kako Bog govori o proroku koji će pripremiti put Gospodu koji se očekuje da dođe da sudi i očisti Izrael. Izlazak 23:20 je Božje obećanje Izraelcima da će poslati anđela pred njima kada osvoje Hanan. Važno je napomenuti da bi Jevreji veoma ozbiljno shvatili svako spominjanje Izlaska.

Kombinujući to dvoje, Isus kaže da je Bog poslao Jovana da pripremi „tvoj" put – ali naučnici su podijeljeni u pogledu toga na koga se „ti" odnosi. Neki kažu da je to Isus, što bi odgovaralo Malahiji. Ali drugi kažu da kombinovanjem stiha sa Izlaskom, to znači Izrael kao naciju. U svakom slučaju je primjenljivo. Jovan je pripremio srca Jevreja kako bi lakše prepoznali Isusa kao svog Mesiju. U isto vrijeme, Jovan je pripremio ljude kako bi Isus lakše došao do njih.

Luka 1:16-17 daje prednost na strani Jovana koji priprema put izraelskom narodu. Anđeo kaže Zahariji, Jovanovom ocu:

„Mnoge od Izraelovih sinova obratiće k Gospodu, njihovom Bogu. Ići će pred Bogom pun Duha i sile kao Ilija, da srca očeva obrati djeci i neposlušne mudrosti pravednih, da Gospodu pripremi spreman narod."

Činjenica da je Isus promijenio zamjenice i iz Malahije 3:1 i iz anđeoskog proročanstva Zahariji sugeriše da je Jovan pripremio put za Jevreje kako bi mogli lakše prepoznati svog Mesiju. Razlike u reakcijama između grešnika i fariseja služe kao primjer Jovanove pripreme.

Isus završava svoje objašnjenje važnosti Jovana Krstitelja zagonetnim opisom (Luka 7:28).

Jovan je poslednji od proroka iz doba Starog saveza (Luka 16:16). Kao takav, on će dijeliti zajedničku sudbinu sa prorocima: biće ubijen zbog svoje poruke (Marko 6:17-29). Isus, Onaj koga je Jovan navijestio, potvrđuje da je Jovan najveći od svih proroka tog vremena. To nije zbog lične svetosti ili zasluga, već zbog njegove proročke uloge. On je poslednji od starosaveznih proroka. On je šarka između Starog i Novog saveza. On je preteča Mesije. Njegovo proročko djelo pruža prelaz između obećanja spasenja i njegovog ispunjenja.

Veličinu na stranu, Jovan je takođe poput starosaveznih proroka koji nisu doživjeli ispunjenje svojih vlastitih predviđanja. Jovan umire prije raspeća, uskrsnuća, uznesenja i Pedesetnice. Njegov prirodni život ne traje do inaugurisanog Božjeg kraljevstva. On samo može da najavi dolazak.

Kraljevstvo je inaugurisano Isusovom službom. Ali realnost Kraljevstva se neće ispuniti do Isusovog povratka – mi smo u „sada i ne još" – ali je počelo. Hristovi sledbenici su sada „veći" od Jovana ne zbog nečega što smo učinili, već zato što smo blagoslovljeni što živimo u ovom vremenu.

„I od dana Jovana Krstitelja do sada kraljevstvo nebesko trpi nasilje, a nasilnici ga silom uzimaju." (Matej 11:12)

Ovaj stih predstavlja koncept koji je teško razumjeti, a komentatori nude nekoliko mogućih objašnjenja onoga što je Isus mislio. „Sada", u ovom kontekstu, značilo bi taj trenutak u Isusovoj službi uvođenja kraljevstva nebeskog. Ali proces počinje od

Jovana Krstitelja.

Čini se da je najdirektnije značenje ovih riječi da je, kada je Isus započeo svoju javnu službu, kraljevstvo nebesko počelo na zemlji u obliku Isusa i njegovih sledbenika. Ali velika opozicija je ustala protiv nebeskog kraljevstva u obliku jevrejskih vjerskih vođa i vlastodržaca.

Drugo moguće značenje je da Isus govori o izopačenju istine koje su počinili njegovi kritičari i protivnici. Drugim riječima, napadnuto je ispravno razumijevanje kraljevstva. Ljudi su imali pogrešnu predstavu o tome šta je zaista kraljevstvo nebesko. Zato je Jovan Krstitelj pitao da li je Isus zaista Mesija. U tom smislu, dakle, Isus bi rekao da nasilni ljudi insistiraju na tome da kraljevstvo mora biti političko kraljevstvo koje počinje rušenjem Rimljana. Isus nije došao na zemlju da to učini. Kraljevstvo Božje se ne uspostavlja nasiljem, niti uz pomoć ljudske sile! To je jasno proročeno u Danilu 2:35b, 44-45.

„Jer, svi proroci i Zakon prorokuju do Jovana.“ (Matej 11:13)

Isus sada kaže da su svi sveti spisi prorokovali do Jovana Krstitelja, koji je pripremio put za Mesiju (Malahija 3:1). Jednom kada je Jovan predstavio Isusa svijetu kao „onoga koji će doći“ (Matej 11:3), ta su se proročanstva ispunila. Fraza „do Jovana“ naravno ne znači da sa Jovanom prestaje proroštvo. Završne riječi u Malahiji, poslednjem proroku u kanonu Starog saveza, predviđaju Jovanovu službu kao navjestitelja Mesije! Posle Malahije nema više legitimnog proroka u Izraelu do pojave Jovana.

U tom smislu Jovan je „Ilija koji je trebalo da dođe“ (Matej 11:14) Ne stvarni prorok Ilija, već onaj koji će djelovati „u duhu i sili Ilijinoj (Luka 1:16-17). Sam Jovan Krstitelj je poricao da je doslovno Ilija (Jovan 1:21); odbacio je svaku sugestiju da je on taj prorok preporođen ili na neki način vraćen na zemlju. Isus, međutim, insistira da je Jovan bio ispunjenje Malahijinog proročanstva da će Ilija biti poslat da pripremi put za Hrista. Jovan je svakako došao „u duhu i sili Ilijinoj“, kako je anđeo rekao. Isus dodaje „ako ste voljni da to prihvatite“, implicirajući da je znao da neće svi shvatiti da je to istina ili šta to znači.

Govoreći ovo, Isus je zaista tvrdio da je sam Mesija. Na žalost, nema svako duhovne „uši da čuje“ kako treba (Matej 11:15).

Matej i Luka dalje upoređuju reakcije grešnika i fariseja na Jovana. Grešnici i porezenici su prihvatili Jovanovo krštenje i pokajali se za svoje grijehe. Oni su „spremni“ da prihvate Isusa (Luka 7:27) i prime svetog Duha. Fariseji i pismoznalci su odbacili Jovanovu poruku. U ovom trenutku, oni nisu spremni za kraljevstvo Božje; oni biraju da ostanu u vremenu proroka i Zakona. Isus kaže da je najpodliji grešnik koji se pokaje i uđe u kraljevstvo veći od Jovana koji je veći od svih fariseja, pismoznalaca i sveštenika koji su čuli njegovu poruku i odbacili je.

Povremeno se javlja rasprava o tome da li riječi u Luki 7:29-30 govori Isus ili Luka daje primjedbu u zagradi. Gramatički, ne postoji razuman način da se ovo učini nečim što Isus govori. Luka opisuje reakciju ljudi na Isusovu afirmaciju Jovana.

Isus se osvrnuo na pitanja Jovana Krstitelja o tome ko je on. On je objasnio neviđenu proročku ulogu koju Jovan ima u Božjem planu (Luka 7:24-30). Sada, on opisuje odgovor ljudi na Jovanove i njegove poruke.

„Naraštaj" je termin koji se može pretjerano analizirati. U najjednostavnijem smislu, to znači neku kolekciju ljudi koji žive u otprilike istom vremenu i mjestu. Opis koji slijedi je negativan, što odgovara farisejima i zakonicima koje je Luka upravo spomenuo (Luka 7:30). Ipak, kritika se ne odnosi samo na te vjerske vođe. Većina i Jovanove i Isusove publike odbacuje njih i njihove poruke. Jevreji kao narod odbacuju svog Mesiju. Isus to malo ističe kada komentariše da ga „ova generacija" smatra „prijateljem poreznika i grešnika" (Luka 7:34). Fariseji i zakonici, ili pismoznalci, to svakako čine, ali i prosječna osoba koja pokušava živjeti dobrim životom slijedeći Mojsijev zakon vjerovatno bi isto tako.

Ipak, uvijek postoji ostatak. Ti grešnici i poreznici – pa čak i rimski vojnici – prihvatili su Jovanovu poruku pokajanja i „spremni su" za Isusa (Luka 3:10-14; 7:27). Matejeva verzija kaže: „Ali s čim da uporedim ovu generaciju?" (Matej 11:16).

„Djeca" su „ljudi ovog naraštaja". Konkretno, to podrazumijeva „fariseje i zakonike", ali i na kraju svakog „uglednog" Jevrejina koji ne priznaje da je grešnik i, stoga, odbija Jovanov poziv na pokajanje. Fariseji i zakonici sjede na pijaci, diktirajući kako izgleda ispravno bogosluženje. Oni osuđuju i Isusa i Jovana što su odbacili njihovo uputstvo (Luka 7:33-34).

Dio o fruli uključen je u Ezopovu basnu o *Ribarovoj svirali*. Ribar je svirao frulu u nadi da će ribu privući muzika. Kada to nije upalilo, spustio je mreže i riba je odmah uskočila. Rekao je: „Ne bi plesala kad sam svirao, ali sad sam stao, ne možeš ništa drugo!"

Dio o zabludi je vrlo potresan s obzirom na Lukinu prethodnu priču (Luka 7:11-17). Kada su Isus i njegovi sledbenici ušli u grad Nain, susreli su se sa pogrebnom povorkom za sina jedinca udovice. Kulturno gledano, Isusova grupa se trebala okrenuti i pridružiti procesiji. Ali Isus nije morao. On ima vlast da uskrsava mrtve – tako je i učinio. Zaista, vjerske vođe mogu sudjelovati u žalopojci, ali Isus – i njegovi sledbenici – ne moraju „tugovati kao drugi koji nemaju nade" (1. Solunjanima 4:13).

Dakle, Isus upoređuje ove vjerske vođe i njihove sledbenike s djecom koja diktiraju pravila igre, a zatim se žale kada drugi ne žele da se pridruže.

Isus ne izjednačava Jovanov asketski način života sa djecom koja su pjevala pjesmu uz koju su ljudi odbijali da plaču; on kaže da kada su fariseji i književnici „svirali na frulu", Jovan nije plesao. Jovan se nije klanjao onako kako bi fariseji htjeli: prema usmenom zakonu. Niti se ponosio svojom sposobnošću da se pridržava Zakona. Umjesto toga, živio je u pustinji, nosio odjeću od kamilje dlake i jeo divlji med i skakavce (Matej 3:4). Još gore, Jovan je religiozne vođe nazvao „zmijama", doveo u pitanje njihovo porijeklo od Abrama i rekao im da se moraju pokajati (Matej 3:7-10). Ugledni Jevreji, uključujući fariseje i zakonike, odbacuju ga zbog njegovog asketskog načina života i njegove ekstremne poruke.

Jovan ispunjava svrhu koju Bog ima za njegov život u svojoj poruci i svom načinu života. U međuvremenu, njegovi klevetnici odbacuju Božju namjeru, zamjenjujući je ljudskom tradicijom u obliku usmenog zakona. Nije da Bog namjerava da vjerske vođe žive kao Jovan. Ali On od njih očekuje da žive u skladu sa Jovanovom porukom pokajanja.

„Vi govorite“ (Luka 7:33) pokazuje da su Jovanovi kritičari prisutni. Iako su mnogi pojedinci i grupe Jevreja postali Jovanovi učenici, Jevreji su kao nacija odbacili njegov poziv na pokajanje i, posledično, Isusovu ponudu spasenja. Povrh svega, neki su očito sugerisali da je Jovan demonizovan! Oni imaju očekivanja o tome kako bi prorok trebao djelovati. Bez obzira šta vide ili čuju, zahtijevaće nešto drugačije. Neki ljudi opsjednuti demonima bi se izolovali od zajednice, oblačili bi se čudno – ako uopšte (Marko 5:14-15) – pa čak i sami sebe povređivali. Jovan je živio u pustinji, oblačio se u neudobnu odjeću od kamilje dlake i jeo je samo skakavce i divlji med, odbijajući da dodirne alkohol (Luka 1:15). Po standardima društva, bio je bizaran lik.

Svakako Jovan Krstitelj nije bio opsjednut demonima. Problem je bio u tome što nije ispunio očekivanja mnogih Izraelaca za onoga koji priprema put za Gospoda. Iskoristili su ovo kao izgovor da ignorišu Jovanova oštra upozorenja o Božjem sudu koji dolazi. Umjesto da se pokaju, optužili su ga da je opsjednut zlim duhovima.

Matejev izveštaj koristi stenografiju, govoreći: „Jer, Jovan je došao i nije ni jeo ni pio“ (Matej 11:18). Luka koristi iste izraze u Luki 7:34.

„Došao je Sin čovječji, koji jede i pije…“ „Sin čovječji“ je jedan od Isusovih omiljenih načina da se identifikuje. Isus ovdje ukazuje da njegov način života nije bio asketski kao Jovanov. On „jede i pije“.

Ali ni to ne odgovara istim kritičarima: „…a oni kažu: ‘Vidi izjelice i pijanice, prijatelja poreznika i grešnika.’“ (19. stih) Sve u svemu, poenta je da ljudi jednostavno traže izgovore da ne vjeruju.

Ljudi koji nisu htjeli čuti Isusovu poruku iznijeli su lažne optužbe – upravo suprotne od onih koje su mogli primijeniti na Jovana Krstitelja – da zato što Isus nije postio kao drugi religiozni ljudi i zato što se nije suzdržavao od pića, on mora da je proždrljivac i pijanica. Nijedna od tih stvari nije bila istina.

Još jedan problem za Isusove kritičare, posebno vjerske vođe, bili su ljudi s kojima se družio. Isus je jeo sa poreznicima i drugim poznatim „grešnicima“: onima koji se nisu striktno pridržavali Zakona.

Jevrejske vjerske vođe su odlučno odbijale da se druže s poreznicima ili drugima niskog ugleda. Pogrešno su vjerovali da to povećava njihovu vjersku vrijednost u odnosu na one poput Isusa, koji su provodili vrijeme s takvim ljudima.

Isusova poenta je bila da su Izraelci ove generacije, kao cjelina, odbacili Jovana Krstitelja i Isusa. Ali oni su to učinili iz kontradiktornih razloga. Istina je bila da su odbili da prihvate učenja i jednog i drugog. I Jovan i Isus su se susreli sa iskrivljenim idejama ljudi o tome kakav bi trebao biti prorok ili vjeroučitelj.

Hrist zaključuje jednostavnom poslovicom: Mudrost opravdavaju sva njena djeca

(Luka 7:35). Mudrost Isusa i Jovana Krstitelja pokazuje se rezultatima koji proizlaze iz tih radnji. Nisu bitni njihovi saputnici u jelu, piću i večeri, već sadržaj njihove poruke i ono što proizlazi iz njihovih postupaka će dokazati da su istinski ili neće. U tom smislu „djeca“ su sledbenici kao živi svjedoci opravdanosti takve mudrosti. Oboje će biti u potpunosti potvrđeno ispunjenjem Isusove misije.

18. Teško privilegovanima i „blagi Hristov jaram“

„Tada Isus poče da prekoreva gradove u kojima se dogodilo najviše njegovih čuda što se nisu pokajali.“ (Matej 11:20)

Isus će biti vrlo precizan o tome ko je odbacio njegovu središnju poruku da se „pokaju, jer se približilo kraljevstvo nebesko“ (Matej 4:17). On će poimenice prozvati određene gradove u Galileji. Ljudi u ovim gradovima svjedočili su Isusovim moćnim čudima, ali su ipak odbijali da se pokaju.

Riječ „pokajanje“ znači promijeniti mišljenje. U Bibliji to obično znači žaliti zbog grijeha i odlučiti se zaustaviti i umjesto toga krenuti u novom smjeru. Kada Isus koristi riječ „pokajte se“, on poziva ljude da prestanu griješiti, ali vjerovatno i da ga prepoznaju kao Mesiju, onoga koji će vladati kraljevstvom nebeskim.

„Teško tebi, Horazine! Teško tebi, Betsaido! Jer, da su se u Tiru i Sidonu dogodila čuda koja su se u vama dogodila, oni bi se odavno u kostrijeti i pepelu pokajali. Ali, kažem vam: na Dan suda će biti lakše Tiru i Sidonu nego vama!“ (Matej 11:21-22)

Horazin se spominje samo u Novom savezu u ovoj Isusovoj izjavi. Naučnici sugerišu da se njegove ruševine mogu naći sjeverozapadno od grada Kapernauma, Isusovog usvojenog rodnog grada na sjeverozapadnoj obali Galilejskog mora. Betsaida je vjerovatno mjesto koje se spominje kao rodni grad Andreja, Petra i Filipa (Jovan 1:44). Nalazila se na zapadnoj strani Galilejskog mora.

Isus osuđuje oba grada jer se nisu okrenuli od grijeha i vjerovali u njega nakon što su vidjeli njegova moćna djela. Pokajanje u Starom savezu često je bilo obilježeno djelima velike poniznosti i žalosti, uključujući nošenje najgrubljeg materijala i pokrivanje glave i tijela pepelom. Hrist kaže da su ga ljudi u gradovima Tiru i Sidonu vidjeli kako čini ista čuda, davno bi se pokajali od svog grijeha u kostrijeti i pepelu.

Tir i Sidon su bili feničanski gradovi na obali Sredozemnog mora. Često su ih proroci u Starom savezu osuđivali zbog paganskog obožavanja lažnog boga Bala. Par je postao poznat kao živi simboli Božjeg gnjeva na sudu (Joel 3:4), kao i mjesta na kojima bi se moglo dogoditi pokajanje i priznanje Boga (1. Kraljevima 17:9, 24).

Koliko su ova dva jevrejska grada zaslužila sud ako odbiju da se pokaju kao odgovor na isti dokaz koji bi bacio na koljena najzlobnije nejevrejske gradove?

Isus takođe uvodi ideju da će postojati različite težine grijeha na sudnji dan.

„A ti, Kapernaume, zar ćeš se do nebesa uzdići? U had ćeš se sunovratiti! Jer, da su se u Sodomu dogodila čuda koja su se u tebi dogodila, ostao bi do dana današnjeg. Ali, kažem vam: na Dan suda će biti lakše zemlji sodomskoj nego tebi!“ (Matej 11:23-24)

Sada Isus osuđuje Kapernaum, grad na sjeverozapadnoj obali Galilejskog mora (Matej 4:12-13). On odmah odgovara na sopstveno retoričko pitanje, govoreći da će

grad biti sunovraćen u „had“. Mnogi od Isusove jevrejske publike bi se podsjetili na Isaijinu osudu Vavilona u Isaiji 14:15: „Ali u grob [šeol] bićeš svrgnut, u najdublju jamu.“

Grčka riječ „hades“ pominje se 11 puta u Novom savezu i odgovara hebrejskoj riječi „šeol,“ koja se nalazi na 66 mjesta u mazoretskom tekstu, i odnosi se na podzemni svijet mrtvih, što simbolički predstavlja zajedničku grobnicu čovječanstva. Had je sinonim za smrt i grob (vidi: Otkrivenje 20:14).

Vavilon je možda bio definicija zlog grada, a ovdje Isus opisuje Kapernaum da dijeli istu sudbinu.

Ako je poređenje s Balovim obožavaocima bilo uvredljivo, ono što je Isus rekao sledeće bi bilo potpuno šokantno. Sodom je bio grad koji je Bog uništio zbog arogancije i grešnosti ljudi (Postanje 19). Svaki Jevrejin koji je slušao Hrista u ovom trenutku znao bi priču o Bogu koji spušta vatru da uništi taj razvratni grad. Sodom se koristi u cijelom Starom savezu kao simbol izopačenosti, zla i pokvarenosti (Postanje 13:13).

Šta je to što bi Kapernaum moglo učiniti tako zlim u Božjim očima? Isus kaže da kad bi ista moćna čuda koja je Isus učinio u Kapernaumu bila učinjena za narod Sodoma, Bog ga nikada ne bi uništio. Ljudi bi se pokajali za svoj grijeh. Za ljude koji su često – pogrešno – odgajani da vjeruju da su jedinstveno moralni (Matej 3:9), ovo bi bila najoštrija primjedba.

Kapernaum je dobio nezamislivu privilegiju da bude poznat kao usvojeni rodni grad Sina Božjeg na zemlji. Isus je odlučio da se tamo nastani i učinio je moćna čuda: iscjeljivao i izgonio demone, pa čak i uskrsavao mrtve. Ipak, većina ljudi tamo se nije pokajala od grijeha i povjerovala da je on Mesija.

Ova izjava podrazumijeva nekoliko važnih stvari. Prvo, ljudi u zemlji Sodoma – što znači grad i područje oko njega – doživjeće dan Božjeg suda, uprkos tome što su već potpuno zbrisani s lica zemlje (Postanje 19:23-25). Sveto pismo implicira jasnu razliku između kraja nečijeg zemaljskog života i konačnog Božjeg suda.

Drugo, kao u stihu 22, Isus objavljuje osudu za Izraelce, članove Božje izabrane nacije Izrael. Ovo je u suprotnosti sa onim u šta su mnogi Jevreji tog vremena vjerovali. Možda je preovlađujuća misao bila da bi samo Izraelac koji je slijedio Zakon bio pošteđen suda (Matej 3:9). Ali ovdje Isus ukazuje na pokajanje od grijeha i vjerovanje u njega kao Mesiju kao razliku između spasenja i prokletstva (Jovan 3:36).

Treće, kao i u 22. stihu, ovaj stih daje težinu ideji da Božji sud nosi različite nivoe „podnošljivosti“. Sveto pismo ne daje detalje o ovome ali čini se da postoji osjećaj u kojem veći grijesi zaslužuju težu kaznu, što je i pravedno.

„U to vrijeme Isus reče: ‘Hvalim te, Oče, Gospode neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a otkrio malima. Da, Oče, to je postalo ugodno pred tobom.’“ (Matej 11:25-26)

Zašto ti ljudi nisu vjerovali u Isusa? Mogući trag dolazi u tome za šta Hrist zahvaljuje Bogu Ocu u ovom stihu. Usred razgovora sa gomilom, Isus se okreće svom Ocu, „Gospodu neba i zemlje“, i zahvaljuje mu što je sakrio ove stvari od mudrih i

razumnih. Drugim riječima, Isus zahvaljuje Ocu što je aktivno učestvovao u čuvanju istine od onih za koje se misli da su pametni prema svjetskim standardima, ili barem prema njima samima. Umjesto toga, Otac otkriva skrivenu istinu „malima“ (minornima, neznatnim u svijetu). Isus zahvaljuje Ocu što je otkrio te istine „malima“ – u ovom kontekstu, znači onima koje je svijet ili odbacio, ili onima koji ga s povjerenjem prihvataju bez prikrivenih motiva (Matej 18:1-5).

Šta je to sakriveno od mudrih? U slučaju onoga o čemu je Isus upravo govorio u ovom poglavlju, to su stvari koje bi naizgled trebale biti očigledne. Ako Isus pokazuje moć koja može doći samo od Boga – moć da uskrsava mrtve i iscjeljuje nemoguće bolesti i istjeruje demone jednom riječju – onda on mora biti Mesija. Zašto neko ne bi vjerovao u to?

Isus identifikuje dvije stvari. Prvo, oni za koje se misli da su mudri i razumni na ovom svijetu skloni su precijeniti vrijednost vlastitog uma. Inteligencija dolazi s iskušenjem da se izbjegne sve što se osobi ne sviđa ili što ne voli. Ovo se suštinski ne razlikuje od načina na koji osoba sa velikim bogatstvom može sebe zavarati misleći da joj ništa i niko drugi ne treba – čak ni Bog. Pošto Isus nije bio ono što su mnogi samoproglašeni mudraci očekivali od Mesije, odlučili su da Isus ne može biti Mesija.

Drugo, ova izjava kao da implicira da Bog krije ono što bi trebalo biti očigledno od onih koji su arogantni. U određenom smislu, On im dopušta da ne razumiju ono što odluče da ne razumiju. Ovo je slično onome kako je faraonu, tokom izlaska, bilo dozvoljeno da se odupre Božjoj volji (Izlazak 7:22; 8:15, 32), prije nego što je Bog napravio primjer od njega otvrdnjavajući njegovo srce (Izlazak 9:12; 10:20; 14:8). Ljudi su sami odgovorni za „otvrdnjavanje srca“ kad se Bog obznani, baš kao što Pavle navodi u Jevrejima poslanici 3:7-19, upoređujući to sa nevjerstvom.

Ovo postavlja prirodno, veoma ljudsko pitanje: da li je to pošteno? Naša prirodna reakcija na tu ideju je negativna. Zašto bi Bog od bilo koga krio nešto bitno?

Sveto pismo daje primjere da Bog dozvoljava ljudima da donose slobodne izbore, a zatim – na osnovu tih izbora – uvećava se njihova tvrdoglavost kako bi dali primjer. Faraon koji je prvobitno odbio da dozvoli Izraelu da napusti Egipat kasnije je kažnjen od Boga zbog tvrdoće srca (Izlazak 9:12; 10:20; 14:8).

U oba slučaja, „pravičnost“ nije problem. Glavni faktor je poniznost. Oni koji odbacuju dokaze koje Bog daje nisu iskreni (Rimljanima 1:18-20). Djeca izražavaju iskreno povjerenje na osnovu onoga što vide i što im se kaže. Odrasli imaju veću naviku da manipulišu sopstvenim mislima kako bi zaštitili svoje preferencije. Kad se ljudi upravljaju na svjetovan način, „bog ovog doba [Sotona] zaslepljuje nevjernički um, da do njih ne prodre svjetlost slavne dobre vijesti o Hristu“ (2. Korinćanima 4:4).

Takođe je važno napomenuti da je takva Božja volja „ugodna“, prema Isusu. Pošto su svi ljudi grešnici (Rimljanima 3:10), niko ne zaslužuje dobro od Boga. To što se On otkriva svima je djelo milosti s Njegove strane. Činjenica da bi bilo ko vidio Njegovu moć na djelu – kao što su to svjedočili mnogi u Izraelu – i još uvijek odbijao vjerovati je čin budalaste arogancije.

„Moj Otac mi je sve predao, i niko, osim Oca, ne poznaje Sina. I niko ne poznaje Oca, samo Sin i oni kojima Sin hoće da ga otkrije.“ (Matej 11:27)

Sada Isus dodaje još jedan komentar o informacijama koje je Bog odlučio otkriti. On tvrdi da mu je Otac „sve predao“. Time se jasno otkriva hijerarhijski odnos koji definiše Boga kao najviši Autoritet. Bog Otac poznaje Sina u potpunosti. Bog zna sve. Niko istinski ne poznaje Sina, Isusa, osim Boga Oca. Na isti način, niko istinski ne poznaje Oca osim Isusa, Sina, i onih kojima je Isus odlučio da otkrije Oca. Dakle, najveće i najpotpunije otkrivenje Boga dolazi preko Njegovog Sina, Isusa Hrista.

Isus ne krije ko je zaista od onih koji slušaju. On u potpunosti tvrdi da je Sin Božji.

Isus takođe izjavljuje da ima autoritet da otkrije Oca ljudima na zemlji, prema svom vlastitom izboru. U stvari, Isus je jedini put u svemiru za ljudsko biće da upozna Boga Oca tako što će započeti odnos s Njim (Jovan 14:6).

Poziv umornima i opterećenima

„Dođite k meni, svi koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas odmoriti. Uzmite moj jaram na sebe i učite od mene, jer ja sam krotkog i poniznog srca, i naći ćete odmor za svoju dušu. Jer, moj jaram je blag i moje breme je lako.“ (Matej 11:28-30)

Isus sada daje izvanrednu ponudu svima koji ga slušaju. On je u prethodnom stihu tvrdio da je jedini koji poznaje Boga Oca i da može otkriti Oca svakome koga on odabere (Matej 11:25-27). Sada on upućuje poziv: ako se borite i umorni ste, mogu vam dati olakšanje.

Evo implikacije. Isusovi jevrejski slušaoci bili su uključeni u moćnu borbu da upoznaju Boga Oca. Njihove vjerske vođe stavile su im ogromna opterećenja (Matej 23:4), a oni su se trudili nositi taj teret u nadi da će ih Bog afirmisati. Isus je upravo rekao da može otkriti svog Oca svakome, i odmah nudi odmor svima koji su opterećeni.

Isus ne govori nužno o fizičkom odmoru. 29. stih to opisuje kao odmor za dušu. Put do Oca kroz Isusa nije rezultat napornog i teškog rada.

Hrist to ne kaže ovdje, ali jevanđelje će otkriti da se Isus nudi da nosi teret i izvrši posao kako bi odveo one koji dolaze k njemu – one koji su „u jarmu“ – do Oca (Matej 11:30; Jovan 6:29).

Jaram je drvena naprava koja se koristi za iskorištavanje radne snage životinje, posebno volova. Oni mogu biti napravljeni za jednu životinju ili za kombinovanje snage više njih. Jevreji su život u poslušnosti Zakonu opisali kao da imaju jaram na sebi. U Isusovo vrijeme, fariseji su dodatno otežali taj teret dodajući zahtjeve i propise koje je stvorio čovjek uz Mojsijev zakon (Matej 23:4).

Isus je pozvao svoje slušaoce da dođu k njemu i uzmu njegov jaram, da mu se predaju i stave se pod njegovu vlast. On je obećao odmor onima koji to čine. Sada on elaborira, pozivajući ove slušaoce da stave na sebe njegov jaram.

Implikacija je da dopustimo Isusu da stavi svoj vlastiti jaram na nas, kao što bi ga

farmer stavio na svoju stoku. To znači dati Isusu kontrolu i dopustiti mu da upravlja našim naporima. Posao koji imate neće biti težak, kaže Isus. On želi da uče od njega. Za razliku od fariseja, Isus insistira na tome da je blag. Ponizna je srca (Filipljanima 2:6-7). On nije došao da poveća njihov teret, nego da im dâ odmor za njihove duše.

Ova izjava je iz potpuno drugačije perspektive od Hristovih ranijih komentara o širokim i uskim vratima. Tamo je Isus rekao da je put u život uzak i težak (Matej 7:14). U tom kontekstu, Isus je govorio o gledištu svijeta: da slijediti Hrista znači prihvatiti teške okolnosti. Ovo je svakako tačno, jer biti Hristov sledbenik često znači biti proganjan (Jovan 16:33). Međutim, ono na šta Isus ovdje govori je perspektiva vječnosti. U poređenju s nemogućim zadatkom zarađivanja vlastitog spasenja (Rimljanima 3:20; Galatima 2:16), Isus nudi nešto beskrajno „lakše".

Ovo pokreće jedan od velikih koncepata hrišćanstva koji se mora podučavati i shvatiti. Hrišćanstvo je lični odnos sa Isusom Hristom. Ovo nije poziv na program, niti na sistem religije, niti na crkvu, a svakako ne na učenike, ili nekog ljudskog vođu.

Napokon, dajući ovaj komentar, Isus ne nudi slobodu od predanosti. Njegov jaram je i dalje jaram: i dalje dolazi sa zahtjevima od svetog Boga. Ali apostol Jovan će kasnije napisati da poslušnost Bogu koga volimo nije teret (1. Jovanova 5:3). Šta je Isusova poenta? „Jer ja sam blag... Ne bojte se mog jarma jer nisam kao vaši prethodni gospodari. Ja sam blag i skroman. Vi sada patite jer su vaši sadašnji gospodari (svjetski sistem, Sotona i vaša vlastita grešna priroda) oholi, ponosni i dominiraju." Hristov jaram tako može dati odmor, jer Hrist je istovremeno Spasitelj koji nosi naš teret.

19. Grešna žena pomazuje Isusa

Ovaj događaj zabilježen je u Jevanđelju po Luki 7:36-50.

„Jedan farisej ga je molio da ruča s njim. Zato je on ušao u farisejevu kuću i zauzeo mjesto za stolom.“ (Luka 7:36)

U ovom odlomku Luka pruža praktičnu primjenu Isusove disertacije o Jovanu Krstitelju (Luka 7:24-28). Ovo dolazi u obliku vjernih, ljubaznih, kulturno skandaloznih postupaka žene koja se kaje. To zavisi od njene reputacije grešnice i odbacivačkog, nejasnog osuđivanja fariseja. Isus je rekao gomili da su poreznici i grešnici koji su prihvatili Jovanov poziv na pokajanje ugodniji Bogu od fariseja i pismoznalaca koji su to odbili (Luka 7:29-34). Ovaj događaj pruža primjer iz stvarnog života.

Luka ne imenuje grad u kojem živi farisej. Međutim, izraz u Luki 7:37 odgovara opisu „grada zvanog Nain“ (Luka 7:11). Moguće je da farisej poziva Isusa na gozbu jer je uskrsnuo mrtvog čovjeka (Luka 7:14-15). Međutim, vijest o tom čudu proširila se svuda okolo (Luka 7:17), tako da to nije dokaz da su u Nainu.

Znamo da je ovo gozba jer Isus leži za stolom. Za porodičnim obrocima ljudi bi sjedili; na formalnijim događajima, ispružili bi se, naslonili glavu na lijevu ruku i jeli desnom rukom, a noge su bile udaljene od stola. Gosti bi jeli i ponekad bi se uključili u filozofske rasprave. Lokalni ljudi su bili dobrodošli da uđu kroz otvorena vrata, stanu uza zidove i tiho slušaju.

Isus nema problema da prihvati pozive fariseja, ali oni brzo shvataju da Isusov status gosta ne znači da će on biti podređen domaćinima. U Luki 11:37-54, farisej verbalno ispravlja Isusa što nije oprao ruke. Isus odgovara svojim vlastitim ukorom uvredljivog legalizma fariseja i pismoznalaca. U Luki 14:1-6, Isus večera u kući farisejskog poglavara u subotu i vidi čovjeka kojem je potrebno izlečenje. Dok iscjeljuje čovjeka, Isus ističe da oni ne bi učinili ništa manje za vola.

Ranije je Isus večerao s poreznikom Matejem. Fariseji su Ga kritikovali što je jeo s kulturnim izopštenicima i prestupnicima. Ipak, Isus ih je odbio rekavši: „Nisam došao pozvati pravednike nego grešnike na pokajanje“ (Luka 5:29-32). Ironično, čak i kada Isus leži u kući fariseja, grešnik ga pronađe (Luka 7:37). Farisej ne bi trebao da se iznenadi kada „bolesni“ pronađu „ljekara“ (Luka 5:31).

„I jedna žena koja je u gradu bila poznata kao grešnica saznala je da je on na obroku u farisejevoj kući, pa je donijela bočicu mirisnog ulja, smjestila se kod njegovih nogu i sva uplakana počela da mu kvasi noge suzama i da ih briše svojom kosom. Ljubila mu je noge i mazala ih mirisnim uljem.“ (Luka 7:37-38)

Za vrijeme obroka, žena ulazi sa jedinom namjerom da vidi Isusa. Njene radnje su namjerne: ona ga traži; donosi miris; stoji iza njega; čisti, ljubi i maže njegove noge. Nasuprot tome, farisej je „zamolio“ Isusa da dođe, ali ne pruža nikakve milosti, kao što je nuđenje vode da Isus opere noge. Takvi koraci nisu potrebni, ali bi bili

ljubazni.

Tačni razlozi za dolazak žene nisu poznati. Mora da zna za Isusovo učenje. Ona mora imati nešto uvažavanja, poštovanja, povjerenja i ljubavi prema njemu i njegovoj poruci. U prethodnom susretu, Isus je rekao farisejima: „Nisam došao pozvati pravednike nego grešnike na pokajanje“ (Luka 5:32). Može biti da voli što joj Isus nudi put do oproštenja dok je svi drugi samo koriste ili odbacuju.

Mnogo je mastila korišteno u biblijskim komentarima u kojima se raspravljalo o tome šta znači da je žena opisana kao „grešnica“. Kako se koristi u jevanđeljima, ovaj izraz se obično odnosi na one koji su otvoreno prešli moralne granice – one koji bi imali reputaciju zbog svog nemorala. Ponekad se koristio da implicira određeni grijeh; tradicionalno gledište je da je ova žena prostitutka. Tada, kao i sada, ovo se ponekad smatralo jedinom preostalom opcijom za ženu bez novca ili rođaka koji je spreman da brine o njoj. To može biti uplata od klijenta ili poklon njenog dobrostojećeg muža. I jedno i drugo bi moglo objasniti prisustvo skupog mirisa.

Posebna teorija je da je ova žena Marija Magdalena, jer je ona sledeća žena po imenu (Luka 8:2). Međutim, ne postoji čvrsta kontekstualna veza između njih. Ova žena je neimenovana, dok je farisej imenovan (Luka 7:40), a Marija je identifikovana po svom prethodnom stanju demonizacije, što opet ne znači da to ne može biti povezano sa prostitucijom.

Bočica je mala tegla ili vaza napravljena od alabastera, kamena ili stakla. Grlo je zapečaćeno i mora se slomiti da bi se pristupilo sadržaju. Uprkos alabasterskoj posudi s mirisom u Mateju 26:7 i Marku 14:3, ovo nije isti događaj.

Luka 7:36-50 se često upoređuje sa Matejem 26:6-13 (uporedo u Marku 14:3-9 i Jovanu 12:1-8), optužujući Luku da je izmijenio priču i zaključujući da nije vrijedan povjerenja. Postoje upadljive sličnosti, a ipak značajne razlike u četiri priče.

(1) Nijedan gubavac nije mogao biti farisej, i nijedan farisej ne bi išao na večeru u kuću gubavca. Ova činjenica sama po sebi dovoljna je da se zaključi da se radi o različitim pričama. Ime „Simon“ je bilo najčešće jevrejsko ime u prvom vijeku (u Novom savezu ih je devet).

(2) Jovan navodi taj događaj u vezi sa Marijom, Martom i Lazarom, a ne sa farisejem.

(3) Lukin izvještaj je godinama ranije u Isusovoj službi; ostali su nedjelju dana prije Isusove smrti.

(4) Bilo je uobičajeno ležati za stolom.

(5) Bilo je uobičajeno da se mirisno ulje čuva u posebnoj posudi. Teglica od alabastera izgleda kao stereotipna formula za svaku otmenu staklenku mirisa s dugim grlom, kakve su bile uobičajene u to doba.

(6) Uobičajeno je bilo oprati noge gostu i mazati mirisom.

(7) U Jovanu žena je imenovana kao Marija, dok žena u Luki nije imenovana.

(8) Matej i Marko kažu da mu je izlila ulje na glavu, dok Luka i Jovan kažu da su to bila njegova stopala.

(9) Samo kod Luke žena mu mokri noge suzama i (kod Jovana) ih suši kosom.

(10) Reakcija posmatrača bila je značajno drugačija kod Luke. Kod Mateja, Marka i Jovana to je bio gubitak novca. U Luki, Simon se žali na dodirivanje od „grešnice“.

Vraćajući se opet ženi, ovo je rijetka prilika i čini se da je ona odlučna da ne dozvoli da je osuđivačke vjerske vođe obeshrabre. Takva lekcija se često propušta u ovoj priči: važnost ne dopuštanja da se religijske prakse ili legalizam ispriječe između grešnika i Isusa!

U drugim slučajevima, žene pomazuju Isusovu glavu (Matej 26:6-13; Marko 14:3-9; Jovan 12:1-8), ali pošto je Isusova glava okrenuta prema stolu, žena je zadovoljna služenjem njegovim stopalima. Čak i od niskih robova rijetko se zahtijevalo da peru noge drugoj osobi. Tvrdnja Jovana Krstitelja o nedostojnosti (Luka 3:16) i Isusovo pranje nogu učenicima (Jovan 13:1-11) bili su skandalozni. Manje dramatično, ali slično, je da domaćin nije bio dužan da svojim gostima da vodu za noge ili ulje za njihove glave. Takav gest bi bio cijenjen, ali nije neophodan. Ženina pomoć pokazuje njeno veliko poštovanje, odanost i ljubav prema Isusu. Raspuštena, raščupana kosa znak je nevolje ili žalosti. U nekom trenutku u prošlosti, ova žena se pokajala za svoje grijehe i sada svoju odanost i zahvalnost izražava na javan, ekstravagantan način. Farisej vidi sablazan (Luka 7:39), ali Isus vidi ljubav.

Farisej sumnja. Fariseji su bili moralno nastrojeni ljudi koji su marljivo pokušavali slijediti Mojsijev zakon. Oni su takođe slijedili svoj tradicionalni usmeni zakon, koji je dodao dodatne mjere kako bi se izbjeglo bilo kakvo kršenje Mojsijevih uputstava. Fariseji su preduzeli dodatne korake da ostanu obredno čisti; izbjegavali su kontakt sa svima koji nisu. Ova žena je grešnica, što znači da vjerovatno izlaže Isusa obrednoj nečistoći. Simon pretpostavlja da Isus ne poznaje karakter ove žene, tako da ne može biti prorok. Budući da Isus ne otpušta ženu, on nije zabrinut za svoju čistoću, tako da ne može biti svet – ili tako Simon misli.

Simon je kriv za dvije pogrešne pretpostavke. I jedno i drugo je jednako uobičajeno u modernoj hrišćanskoj kulturi. Prva je da su oni koji su neugledni, koji su ignorisali pozive na poslušnost, koji su insistirali na nemoralu, nepopravljivi. Vjerovatno ćemo pretpostaviti da takvi ljudi nikada neće odgovoriti na Isusov poziv pun ljubavi na pokajanje. Često se fokusiramo na to koliko ta osoba „treba da se promijeni“, a ne na to koliko bi razloga imala da se raduje Hristovom oproštenju.

Druga pretpostavka je da je plitka reputacija važnija od interakcije sa izgubljenim ljudima. Hristovi sledbenici nikada ne bi trebalo da izgledaju da nemarno odobravaju grijeh, niti da se upuštaju u njega (1. Petrova 2:12). Ipak, takođe je ključno ne zanemariti samopravedno potrebe izgubljenih, u strahu da će drugi glupo suditi o našem imidžu i očiglednom nedostatku svetosti (1. Korinćanima 5:9-10; Marko 2:16-17; Jovan 7:24). Prečesto kritikujemo suvjernike koji se iskreno bave grešnicima kada bismo im se trebali pridružiti u njihovim naporima.

Naravno, Simon nije u pravu, jer Isus zna bolje. On zna da se ona već pokajala i

da joj je Bog oprostio. On zna da ona pokazuje zahvalnost i ljubav kao odgovor na taj oprost (Luka 7:41-47). On takođe zna da Simonu treba isti oprost.

Jevanđelja uključuju nekoliko jedinstvenih prilika u kojima narator otkriva šta drugi misle (Matej 9:3; Marko 14:4). Kako pisci znaju šta oni misle? Djelimično zbog Isusove reakcije, ali i zato što ih je Duh sveti nadahnuo. Treća opcija se ponekad propusti. Ovdje je vrijedno napomenuti da jevanđelja rijetko navode ime nekoga ko nije bio ni javna ličnost ni Isusov sledbenik. Moguće je da se Simon pokajao kao odgovor na ovo učenje i kasnije ispričao Luki svoju priču.

Isus dokazuje Simonu da nije u pravu na nekoliko nivoa. Prvo, on zna šta Simon misli. Drugo, on ne samo da prihvata ženinu službu, već su i njeni postupci pravedniji od Simonovih. Ipak, razgovor ostaje srdačan, kako i dolikuje gozbi. Isus svog domaćina naziva njegovim imenom, a Simon s poštovanjem naziva Isusa „učitelj“, što je časna titula kada se ne koristi ironično (Luka 11:45; 20:28).

Simōn je uobičajeno ime u Isusovoj eri. Dvojica Isusovih učenika se zovu Simon, uključujući i jednog preimenovanog u Petar (Luka 6:13-15), a Isus ima brata po imenu Simon (Matej 13:55). Tokom sedmice prije Pashe, Isus će večerati u domu Simona gubavog u Betaniji. Dok je tamo, žena će pomazati Isusovu glavu skupom pomašću (Matej 26:6-13). Već smo napomenuli da su ovo dva različita događaja.

„Dva čovjeka su bila dužna nekom zajmodavcu. Jedan mu je dugovao petsto denara, a drugi pedeset. Kako nisu mogli da vrate dug, on je spremno oprostio obojici. Dakle, koji će ga od njih više voljeti?“ (Luka 7:41-42)

Isus Simonu fariseju govori parabolu. On koristi ovu priču da objasni vezu između Božjeg oproštenja nekome i njihove ljubavi prema Njemu. Priča je jasna: lihvar oprašta dvojici dužnika; čovjek koji je dugovao više voli lihvara više (Luka 7:42).

Jedan denar je otprilike bila dnevna plata radnika ili vojnika. Manji dužnik bi dugovao oko dvomjesečne plate, a veći iznos za skoro dvije godine. Simon Farisej, dovoljno bogat da priušti gozbu, shvatio bi da oprost zajmova podrazumijeva nešto mnogo dublje od pukog novca. Rimska kultura bila je zasnovana na kasti: raspoređena u relativno stroge slojeve bez velike mogućnosti kretanja prema gore. Opraštajući dug – gotovo sigurno za one siromašnije i niže klase od sebe – lihvar je obeščastio svoju višu kastu. Ako bi previše zajmodavaca to uradilo, sistem patronaža-klijent bi se raspao.

Parabola je povezana sa sadašnjom interakcijom. Isus je lihvar. Međutim, umjesto novca, dug je naknada za grijeh. Farisej je čovjek koji manje duguje jer manje griješi. Njegova vjerska sekta osigurava da slijedi Mojsijev zakon do slova, kao i Usmeni zakon koji su pismoznalci dodali za svaki slučaj. Zbog njihove loše reputacije u modernom svijetu, često se zaboravlja da su fariseji bili moralno nastrojeni i poštovani u svojoj kulturi. Čak je i Isus priznao pravednost fariseja (Matej 5:20).

Čovjeka koji duguje više predstavlja žena. Ušla je u Simonov dom, a vrata su bila otvorena po običaju za gozbu. Dok se Isus zavaljuje za obrok, ona ima pristup samo

njegovim stopalima. U svojoj zahvalnosti, ona plače, njene suze padaju na njegove noge. Ona koristi kosu da očisti suze i prljavštinu, a zatim ih namaže skupim mirisom. Ne znamo koje je grijehe počinila, ali Simon je smatra „grešnicom“, a Isus priznaje da su njeni grijesi „mnogi“ (Luka 7:47).

Isus nudi i Simonu i ženi oproštenje njihovih grijeha. Žena zna svoj grijeh, prihvata njegovo oproštenje i, u znak zahvalnosti, voli Isusa zbog toga. Simonova ispravna, kulturološki odgovarajuća interakcija s Isusom otkriva nedostatak ljubavi. U svojoj samopravednosti, vjerovatno ne smatra da mu je potreban oprost.

Međutim, Simon ne misli o Isusu kao o Mesiji koji oprašta grijehe svijeta; jedva da misli da bi Isus mogao biti prorok. On zna da je najveći nauk voljeti Boga, ali misli da ljubav samo slijedi Zakon. Nikada mu ne bi palo na pamet da „žena grešnica“ može voljeti Boga više od njega. Simonova perspektiva ne dozvoljava ideju da bi grešna žena mogla bolje da poštuje najvažniji dio Zakona od fariseja.

Simon daje polovičan odgovor. Možda nevoljko priznaje poen. Ili, možda počinje rabinska obuka, koja cijeni nejasne odgovore. Isus odobrava što se tiče toga: Simon je ispravno procijenio ljudski odgovor na milosrđe i oprost. Međutim, pogrešno je procijenio Božju želju da daje milosrđe i oprost.

Potom Isus zaključuje interakciju upoređujući ženino ekstravagantno iskazivanje časti sa Simonovom minimalnom pažnjom.

Kao i u slučaju žene s tečenjem krvi (Luka 8:43-48), Isus zaustavlja sve kako bi potvrdio postupke očajne žene. U domu Simona fariseja – čovjeka koji svaki dan živi u neprestanim ritualima koji su trebali biti zaštita od grijeha – Isus predstavlja grešnu ženu kao primjer koji treba slijediti. Čineći to, Isus javno objavljuje da su njeni postupci ljubavi znak da joj je Bog već oprostio. Ovo implicira da Simon, ostali gosti i svi posmatrači više ne bi trebali da je smatraju grešnicom kada ju je Bog izliječio i da bi trebali učiti iz njenog primjera.

Naučnici raspravljaju o tome da li je Simon kulturološki bio obavezan da Isusu daje vodu za noge, poljubi ga i pomaže mu glavu uljem (Luka 7:45-46). Uzimajući u obzir odjek „grada“ u stihovima 11 i 37 – grčki je isti, iako se prevodi razlikuju – ovo bi ipak mogao biti grad Nain, gdje je Isus podigao mrtvaca (Luka 7:14-15). Ako je tako, Isus je bio tamo dovoljno vremena da ga Jovanovi učenici posjete blizu Mrtvog mora i vrate se, a Isus je ovo vrijeme proveo liječeći ljude i protjerujući demone (Luka 7:21-22). Čak i ako ovo nije Nain, Simon zna šta je Isus učinio (Luka 7:17).

Simon je dovoljno zainteresovan za Isusa da ga pozove u svoj dom, i poštuje Isusa dovoljno da priredi gozbu. Ako su ljubaznosti koje Isus navodi, kao što su voda za noge, poljubac pozdrava i ulje za njegovu glavu, kulturni standardi, Simon nije poštovao Isusa. S obzirom na važnost gostoprimstva i časti u tom vremenu i mjestu, to je malo vjerovatno.

Vjerovatnije je da Isus zapaža stvari koje je Simon mogao učiniti da je volio i poštovao Isusa. Simon je pozvao Isusa na kulturološki prikladan obrok i pružio mu kulturološki dovoljnu dobrodošlicu. Žena koju je Simon tiho posramio (Luka 7:39)

osramotila je Simona pokazujući šta znači istinski poštovati Isusa.

Svakako žena je uradila nešto što Simon nikada ne može postići svojim opsesivnim držanjem pravila.

Isusovo upućivanje na ženu koja mu ljubi stopala „otkako sam ušao“ očigledno je hiperbola: pretjerivanje radi efekta. U tekstu se napominje da nije počela sve dok se on već nije smjestio na svoj ležaj (Luka 7:36-38).

Žena je, međutim, prvo toliko plakala da je svojim suzama mogla očistiti Isusove noge. Nakon što je kosom obrisala njegova stopala, ona ih je potom poljubila i pomazala bočicom mirisa. Dok je to činila, Simon ju je prećutno odbacio kao previše grešnu za njegovo razmatranje i osudio Isusa jer joj je dozvolio da ga dodirne.

Isus vodi Simona kroz tri koraka. Prvo, on se neće postidjeti što je prihvatio milostivu pažnju žene koja je za njega učinila mnogo više od Simona (Luka 7:45-46). Drugo, on zna da je grešna, ali takođe zna da je djelovala iz ljubavi, što Simonu nedostaje (Luka 7:47). Konačno, ona mnogo voli jer zna da joj je mnogo toga oprošteno. Pošto joj je oprošteno, Simon nema pravo suditi o njenom karakteru, a kamoli o njenim postupcima, jer je pomirena sa Bogom (Luka 7:48). Pokajanje, a ne držanje pravila, pomiruje nas s Bogom i, zauzvrat, čini da ga volimo (Ponovljeni zakon 6:5).

„Zbog toga, kažem ti, oprošteni su joj grijesi, kojih je mnogo, jer je mnogo ljubavi imala. A kome je malo oprošteno, malo ljubavi ima. Zatim joj reče: ‘Oprošteni su ti grijesi.’“ (Luka 7:47-48)

Isus vidi mnogo više nego što Simon može zamisliti. On zna da je žena počinila mnoge grijehe, ali takođe zna da se pokajala i da su joj grijesi oprošteni. Njen čin ne govori o kulturnoj ljubaznosti. To je izraz ljubavi koju ima prema Isusu jer su joj grijesi oprošteni. Simon, koji voli Zakon, vjerovatno ima tako malo otvorenih grijeha da ne smatra da mu treba oproštenje. On nije u pravu. Kad bi shvatio težinu i najmanjeg grijeha, pokajao bi se, dobio oprost i volio Boga kako treba.

Žena razumije ko je ona. Ona barem nešto shvata ko je Isus, pokazujući svoju ljubav na emotivne, skromne i skupe načine. Simon čak ni svog Mesiju ne pozdravlja prijateljskim poljupcem.

Može se učiniti da Isusove riječi zvuče kao da je žena dobila oproštenje zato što je voljela. Termin treba da pokaže vezu kroz vezu, a ne uzročno-posledično: njena ljubav je dokaz da zna da joj je oprošteno.

Luka piše otprilike trideset godina nakon ovog događaja, upućujući svoj izvještaj grčkom hrišćaninu (Luka 1:1-4). Mlada zajednica se borila kako da integriše nekadašnje paganske ne-Jevreje sa Jevrejima koji prihvataju Isusa kao svog Mesiju, ali i dalje osjećaju odanost Mojsijevom zakonu. Ova priča se odnosi na takve klasne nesigurnosti i ističe božansku blagodat kao kariku koja vezuje ljude.

Mnogi ljudi u Novom savezu su izliječeni bez razgovora s Isusom (Luka 6:19), Petrom (Djela 5:14-16) ili Pavlom (Djela 19:11-12). Ova trenutna priča izaziva poređenje sa ženom koja ima tečenje krvi (Luka 8:43-48). Ta žena je mogla biti izliječena i potom umaknuti, ali Isus joj nije dopustio. Zaustavio je gomilu kako bi mogao vidjeti

njeno lice, reći joj da je voli, pohvaliti njenu vjeru i objaviti gomili da je sada čista.

Isusove riječi ovdje su slične. On sada objavljuje ono što se već dogodilo: grijesi su joj oprošteni. Ona nosi pravednost kao Božji dar koji nije zaslužen djelima (Efescima 2:8-9), poput onih kojima je Simon posvetio svoj život (Rimljanima 3:20).

Gosti na gozbi su šokirani kada Isus izjavljuje da su joj grijesi oprošteni (Luka 7:49). On dodaje: „Tvoja vjera te je spasla.“ (Luka 7:50) Ona to već zna; zato je ona tamo. Ali čuti Isusa kako to govori u prostoriji punoj osuđivačkih ljudi čini svaku sramotu koju bi joj mogli baciti na put potpuno besmislenom.

Kada je Isus rekao ženi grešnici da su joj grijesi oprošteni, ostali gosti na večeri to ne odobravaju.

Simonova minimalna pažnja prema Isusu pokazuje da ako ga voli, to je samo malo. A ako samo malo voli Isusa, to je zato što ga je njegov pravedni način života kao fariseja naveo da potcjenjuje Božje oproštenje. Milosrđe koje je Bog pokazao je izvanredno, bez obzira na to koliko je ili koliko malo grijeha uključeno.

Ovdje je važno pitanje gostiju: „Ko je ovaj da i grijehe oprašta?“ Isus je jasno stavio do znanja da je samo objavio da su ženi oprošteni grijesi. Moguće da je njihovo površno shvatanje impliciralo da Isus arbitrarno sam oprašta grijehe, što bi, po njima, moralo biti bogohulno. Ovo je mnogo veća uvreda nego grešna žena koja ometa gozbu. Kao da su bili uključeni i čuđenje i predrasude. Iako je značajno, pitanje nije jedinstveno. To su pitali drugi fariseji (Luka 5:20-21). Ko je ovaj Isus?

Istraga je od vitalnog značaja; to treba da pita svako od nas. Šta vjerujemo o Isusu? Vjerujemo li da on može dati oproštaj grijeha u ime Božje? To je najvažnije pitanje u nečijem životu.

„A ženi je rekao: ‘Tvoja vjera te je spasla. Idi s mirom.’“ (Luka 7:50)

Isus ponavlja svoju prethodnu potvrdu ženi: da su joj grijesi oprošteni. On to ne kaže za njenu dobrobit, u potpunosti, već tako čuju ljudi koji poriču njegov autoritet. Vjera žene ju je spasila; djela fariseja ne mogu. Konačno, Isus joj kaže da „ide s mirom“. Ona je u miru sa Bogom Ocem. Nema razloga da ostane sa ovim ljudima koji će je suditi i osuđivati. Ona je pomirena sa Bogom; njoj nije potrebno odobrenje drugih ljudi više nego Isusu.

Poput mnogih priča i parabola u jevanđeljima, ova priča nema zvaničnog zaključka. Nije nam eksplicitno rečeno kako je Simon odgovorio. Pa ipak, kontekst ovog odlomka nagovještava da se Simon u nekom trenutku pokajao i slijedio Isusa. Ovaj prijedlog dolazi jednostavno zato što znamo njegovo ime. Koliko god je Luka pažljivo istraživao Isusov život, čini se da on ne uključuje imena nejavnih službenika koji nisu prihvatili Hrista. Vjerovatno se Simon pokajao za svoje grijehe, prihvatio oprost i volio Isusa kao odgovor. Zatim je, u nekom trenutku, Luki ispričao svoju perspektivu priče.

Još jedan obilazak Galileje

„Nedugo posle toga pošao je od grada do grada i od sela do sela, propovijedajući

i objavljujući dobru vijest o Božjem kraljevstvu. S njim su bila dvanaestorica i neke žene koje su bile izliječene od zlih duhova i bolesti: Marija zvana Magdalena, iz koje je bilo izašlo sedam demona, zatim Jovana, žena Herodovog nadzornika Huze, i Susana i mnoge druge žene, koje su im služile svojom imovinom." (Luka 8:1-3)

Neki naučnici vjeruju da je Isus proveo veći dio prethodnog poglavlja u gradu zvanom Nain na jugu okruga Galileje. Ako je to slučaj, on ponovo nastavlja putnički stil života koji je obećao učenicima (Luka 4:43) prije nego što je krenuo prema Jerusalimu i krstu. Dok putuje, nastavlja da objavljuje radosnu vijest da je Božje kraljevstvo blizu, dokazujući svoje riječi iscjeljivanjem i protjerivanjem demona.

„Kraljevstvo Božje", koje se naziva i „Kraljevstvo nebesko", važan je koncept koji je teško definisati zbog mnogih aspekata. Božje kraljevstvo uključuje svaku manifestaciju Njegovog suvereniteta, moći i autoriteta nad tvorevinom, što donosi svima dobro. Kada je Njegovo kraljevstvo „blizu", Njegov autoritet je posebno uočljiv. U ovom kontekstu, to znači da ljudi slušaju i prihvataju ono što Isus govori o Bogu, sebi, pokajanju i ispravnom načinu života u svjetlu Božjeg autoriteta. Isus takođe donosi kraljevstvo kada spašava ljude od nedaća, bolesti i demonskih aktivnosti. Sa Isusovim prvim dolaskom, on je inaugurisao Božje kraljevstvo na zemlji; kada ponovo dođe, Božje kraljevstvo biće realnost za spasene, iako ne još uvijek uspostavljeno na ovoj Zemlji, sve do njene konačne obnove nakon Milenijuma koji će spaseni provesti na Nebu.

Isus nije konvencionalni rabin i privlači nekonvencionalne učenike. Dvanaestorica uključuju ribare, poreznika, zilota i izdajnika (Luka 6:12-16). Ovo nije vrlo istaknuta lista, ali Isus ih drži blizu dok ih obučava da prošire njegovu poruku dobre vijesti (Luka 9:1-6) i da se žrtvuju za njega (Luka 9:23-27, 57-62), i da nastave sa gradnjom Zajednice pozvanih (Djela 1 – 2). Međutim, još više iznenađuju žene koje podržavaju Isusovu službu iz vlastitih sredstava (Luka 8:2-3).

Josif Flavije bilježi izvještaj o ženi najmlađeg brata Heroda Velikog zajedno s drugim ženama koje su slijedile i financijski podržavale fariseje protiv herodijanaca. Luka, Marko i Matej spominju Isusa koji je kritikovao način na koji fariseji dobijaju finansijsku podršku od žena, govoreći da kradu domove udovica (Luka 20:47; Marko 12:40; Matej 23:14). Dakle, moćne i bogate žene koje podržavaju učitelje nije nova pojava, ali čini se da su one prve koje putuju sa svojim rabinom.

Iako je ovo prvi spomen ovih žena, nije i poslednji. Marija Magdalena svjedoči Isusovoj smrti na krstu (Matej 27:55-56). Vidjela je i Isusovo mrtvo tijelo položeno u grob (Matej 27:57-61). Marija Magdalena i Jovana su među malom grupom koja svjedoči praznom grobu (Luka 24:1-10). A Marija je prva koja je vidjela uskrslog Isusa i svjedočila o njegovom uskrsnuću (Jovan 20:11-18). U svom ispovijedanju vjere, Pavle navodi četiri ključna događaja: Isusovu smrt, sahranu, uskrsenje i pojavljivanje (1. Korinćanima 15:3-5). Marija Magdalena je jedina navedena osoba koja je zabilježena da je svjedočila sva četiri.

Vjeruje se da je Magdalena referenca na grad Magdal Nunaja – „Riblja kula" –

ili Magdalu na zapadnoj obali Galilejskog mora. Marko 16:9 takođe spominje Marijinu prethodnu opsjednutost, ali je važno napomenuti da ništa u Svetom pismu ne povezuje Mariju sa grešnom ženom iz Luke 7:37-38 osim blizine u tekstu. Povrh toga, bilo bi potpuno nelogično da je prethodno pošla „u miru“, sa oproštenim grijesima, a odmah zatim se našla opsjednuta demonima, i to na Isusovom proputovanju Galilejom. Takođe bi bilo nelogično, ako je riječ o istoj osobi, da ih Luka ne poveže u retrospektivi pisanja svog Jevanđelja.

Uloga Huze kao „nadzornika domaćinstva“ nije jasna. Grčki korijen riječ je od „dozvola“ ili „nalog“. Dakle, Huza je imao neku vlast nad dvorom Heroda Antipe. Naučnici tvrde da je on bio upravitelj Herodovog doma.

Huza je možda bio Antipin upravitelj, ali Antipa je vladao dvjema teritorijama: Galilejom i Perejom, preko rijeke Jordan od Judeje. Da li je Jovana putovala sa Isusom bez svog muža? Da li je koristila novac svog muža da bi izdržavala Isusa ili je bila samostalno bogata? Da li je Huza znao? Da li je Antipa znao da je žena njegovog upravitelja bila Isusova sledbenica? Činjenica da Luka ne uključuje ovu informaciju otkriva da ona nije važna za priču.

Još manje se zna o Susani, a ona se ne spominje, barem po imenu, izvan ovog stiha. To što je Jovana identifikovana od strane njenog muža, dok Marija i Susana nisu, sugeriše da su poslednje dvije ili neudate ili da njihovi muževi nisu dobro poznati u zajednici.

Jevanđelja i Djela apostolska pominju nekoliko vjernih žena. Luka je već spomenuo Elizabetu (Luka 1:39-45), Mariju (Luka 1:26-38), Anu (Luka 2:36-38) i grešnu ženu (Luka 7:37-50). Uskoro, on će uključiti ženu s tečenjem krvi (Luka 8:43-48), i, u Djelima apostolskim, mnoge od istih žena (Djela 1:14), Tabitu (Djela 9:36-42), Markovu majku Mariju (Djela 12:12), Lidiju (Djela 16:11-15), Priskilu (Djela 18:24-26) i Filipove kćeri (Djela 21:8-9).

Luka 8:3 kaže da se žene brinu oko Isusa ili njih. Matej 27:55 i Marko 15:41 kažu da ga žene služe i slijede. Koji god jezik koristio, čini se da su Isus i učenici dijelili jednu vreću s novcem (Jovan 12:6), tako da su sredstva otišla svima njima čak i ako su data u znak zahvalnosti samo za Isusa.

Ranije spomenuti stotnik je poštovao jevrejsku religiju i kulturu i odgovorio finansijski, sagradivši narodu Kapernauma sinagogu (Luka 7:4-5). Na sličan način, ove žene koje su primile direktne blagoslove od Isusa odgovaraju tako što ga finansijski podržavaju (Luka 8:1-3). I stotnik i žene siju svoj novac tamo gdje će dati najviše ploda. U svijetu u kojem možemo kupiti svaki luksuz i udobnost, to je nešto što trebamo uzeti u obzir.

20. Isus optužen za saradnju sa Sotonom

Ovaj događaj bilježi Matej 12:22-37, Marko 3:20-30 i Luka 11:14-23.

„Onda mu doniješe jednog demonom opsjednutog čovjeka, slijepog i nijemog, i on ga izliječi pa nijemi čovjek progovori i progleda.“ (Matej 12:22)

Matej se okreće još jednom primjeru Isusovog iscjeljivanja i uklanjanja demona iz osobe, nakon čega slijedi još jedan sukob između fariseja i Isusa. Isusu je doveden čovjek koji je u strašnom stanju. Ne može ni da govori ni da vidi, što bi mu otežalo komunikaciju. Čini se da je razlog njegovog stanja bio ugnjetavanje od strane demona. Demoni, kao što je prikazano u Novom savezu, ponekad mogu uzrokovati invaliditet svojih žrtava.

Isus odmah rješava problem čovjeka tako što ga liječi, vjerovatno istjerivanjem demona. Odjednom čovjek može vidjeti i govoriti. Publika je zadivljena i impresionirana. Fariseji nisu. Ovo će dovesti do nečega više od poricanja čuda. Umjesto da izraze sumnju da je ovo bio natprirodni događaj, fariseji će prihvatiti da je čudesan. Međutim, oni su toliko okorjeli da će insistirati da moć dolazi od Sotone (Matej 12:24)!

Ovdje Isus služi mješovitoj gomili fariseja i laika; iako se svi „čude“, čine to iz različitih razloga. Očigledno neki vjeruju, pitajući se da li je on obećani Mesija (Matej 12:23). Jedni žele vidjeti još čuda prije nego što odluče ko je Isus (Luka 11:16).

Drugi pak, pismoznalci iz Jerusalima (Marko 3:22), uopšte ne vjeruju u njega. Ovi pismoznalci bi trebali znati bolje. Isaija 35:6 kaže da će Mesija učiniti da će „jezik nijemoga radosno klicati.“ Osim Božje kontrole nad Ezekielovim govorom, u Bibliji nema izvještaja o proroku ili apostolu koji je učinio da nijemi progovori. Ipak, Isus je izliječio mnoge nijeme (Matej 9:32-34; 15:30-31; Marko 7:37; 9:14-27). Štaviše, Matej spominje da je taj čovjek bio i slijep (Matej 12:22). Isaija 35:5 kaže: „Tada će se otvoriti oči slijepima...“ Opet, niko drugi u Bibliji nije zabilježen da je iscjeljivao slijepe osim Hrista.

Za neke je zbunjujuća povezanost nijemosti s demonskim ugnjetavanjem. Sveto pismo ne uči da demoni uzrokuju svaku nijemost. Niti to znači da su ljudi koji se smatraju „neverbalnim“ opsjednuti. U opisanom slučaju, čovjeka je demon zanijemio i Isus ga je izliječio.

A sav narod se zadivi, govoreći: „Da ovo možda nije Sin Davidov?“ (Matej 12:23)

Ime „Sin Davidov“ bila je titula rezervisana za Mesiju. To je došlo iz Božjeg obećanja Davidu da će zauvijek uspostaviti svoj prijesto nad Izraelom (2. Samuelova 7:16).

Zbog Isaijinih proročanstava, mnogi Izraelci su vjerovatno povezali vrijeme Mesijinog dolaska sa iscjeljenjem slijepih, gluvih, hromih i nijemih. Isus je postigao sva ta čuda i mnoga druga. Oni koji su svjedočili ovom izlečenju napravili su ispravnu

vezu između Isusove moći i ideje da bi on mogao biti Mesija.

Kad su fariseji to čuli, rekoše: „Ovaj istjeruje demone samo pomoću Balzevuva, demonskog vladara!“ (Matej 12:24; Marko 3:22; Luka 11:15)

Umjesto da slijede dokaze do logičnog zaključka, Isusovi ogorčeni kritičari biraju drastičnije, tvrdoglavo mišljenje. Zbog visokog stepena obrazovanja i stručnosti pisara u Tori, oni smatraju da imaju kvalifikacije da sude o Isusu. Njihovo stručno mišljenje je da ako Isus ne slijedi ista pravila kao oni, njegova natprirodna moć mora doći od druge duhovne sile. Fariseji izjavljuju onima u blizini da je Isusova sposobnost da izgoni demone potekla od Balzevuva, samog kneza demona.

Riječ „Baal“ znači „gospodar“. Bel-zevuv je izvorno bio filistejski bog, gospodar muva. Belzevuv se često miješa sa „Belzevuvom“, što znači „gospodar prljavštine“. Neizvjesno je da li se radi o dva različita boga ili je Belzevuv kasnija derivacija. Tvrdeći da Isus koristi Balzevuva da istjeruje demone, pismoznalci iz Jerusalima u najmanju ruku optužuju Isusa za spiritualizam, ako ne i za obožavanje Sotone. Korišćenje baš ovog imena za Sotonu nije slučajno. Vjerovatno su ga odabrali u nastojanju da što više ponize Isusa.

Pismoznalci rezonuju da su manji demoni zaposjeli ljude na način koji se nekako ne sviđa Sotoni, a Sotona koristi Isusa da ih istjera. Ili da je cio incident samo predstava koja ima za cilj da zavara ljude. Isus objašnjava da je sve što demoni rade pod Sotoninim vođstvom, a istjerati manjeg demona znači izgoniti Sotonu.

Isus započinje svoj protivargument protiv njihove optužbe logikom: Kraljevstva podijeljena protiv samih sebe bivaju poražena. Građanski rat ne stvara moćne nacije. I sam Izrael je podjelama uzrokovao sopstvenu propast. Podijeljeni gradovi i kuće, isto tako, ne stoje. Oni padaju. Poenta, koju Isus pojašnjava u sledećim stihovima, je da Sotona ne bi istjerao iste demone koje je poslao da tlače ljude. On bi samo sebe pobijedio. Ta ideja je apsurdna. Sotona ne bi krenuo u rat protiv sebe.

Zatim Isus nudi drugo pobijanje: Pomoću koga „sinovi“ fariseja – u ovom kontekstu misli se na učenike ili saradnike – izgone demone? Očigledno su neki fariseji u Izraelu praktikovali egzorcizme, ili su barem tvrdili da jesu. Jedna stvar koja je impresionirala mnoštvo u vezi s Isusom je da je njegova vlast nad demonima bila potpuna. Istjerao ih je jednom jedinom riječju (Matej 8:16). Egzorcisti tog vremena očito su pokušali da koriste inkantacije i druge složene rituale da uklone demone iz ljudi.

Isusova poenta je, međutim, više jednostavna logika. Optužba da je istjerao demone sotonskom silom mogla je samo pokrenuti pitanje čiju su moć fariseji pozivali da istjeraju demone. Njihova budalasta optužba mogla bi im se vratiti i dovesti u pitanje praksu njihovih vlastitih saradnika. Najgori problem s tim načinom razmišljanja, kako Isus dalje objašnjava, je ono što govori o tvrdoglavosti fariseja prema Božjem djelu.

Komentatori se razlikuju u pogledu toga za koga se kaže da sudi u Mateju 12:27b i Luki 11:19b. Isus možda kaže da tvrdnja o sposobnosti sinova da izgone demone stoji kao dokaz da vođe nisu u pravu, i to će se okrenuti protiv njih na sudu. U svakom

slučaju, ovo razdvajanje između Isusa i jevrejskih vođa čini korak u ispunjenju Simeonovog proročanstva u Luki 2:34-35: „Ovaj je postavljen da zbog njega padnu i ustanu mnogi u Izraelu i da bude znak protiv kog će se govoriti, da se otkriju razmišljanja mnogih srca."

„Ali, ako ja u Duhu Božjem istjerujem demone, onda vam je došlo Božje kraljevstvo." (Matej 12:28)

„Ali ako ja Božjim prstom istjerujem demone, zaista je među vas stiglo Božje kraljevstvo." (Luka 11:20)

Sada Isus dodaje da fariseji propuštaju najvažniju stvar od svega. Ako on zaista izgoni demone u Duhu Božjem, tada je došlo kraljevstvo Božje. Naravno, upravo to je zaključak koji fariseji pokušavaju izbjeći. Problem ovdje nije samo u tome što oni „ne vjeruju". Radi se o tome da oni „ne žele" vjerovati da je Isus Mesija.

Hrist svojim kritičarima ne ostavlja prostora da izbjegnu najracionalniji zaključak pred njima. On zaista izgoni demone *u Duhu Božjem*.[7] Jevreji su široko vjerovali da je Božji Duh napustio Izrael nakon što su proroci umrli stotinama godina ranije. Ako se Duh vratio i djelovao kroz Isusa, kao što je očigledno bilo, došlo je vrijeme Mesije. Više od toga, Kralj je došao, i Božje kraljevstvo je pokrenuto, čak i ako nije u potpunosti uspostavljeno.

Tamo gdje Luka govori o „prstu Božjem", Matej koristi izraz „Duh Božji" i, nakon parabole o jakom čovjeku, raspravlja o huli na Duha svetoga (Matej 12:28-32). Božji prst kao znak Njegove moći nalazi se na nekoliko mjesta u Mojsijevim spisima (Izlazak 31:18; Ponovljeni zakon 9:10; Psalam 8:3).

Isusova sposobnost da tako brzo i lako istjera demone bila je dokaz da je on Mesija i Kralj. Ako Isus izgoni demone Božjom moći i pruža iscjeljenje koje samo Mesija može, onda je to manifestacija Božjeg kraljevstva. Oni koji su se svjesno trudili da se odupru tim istinama bili su u teškom duhovnom stanju. Zašto ovi stručnjaci za jevrejsko Pismo ne prepoznaju ko je on? Nemaju izgovora.

„Ili, kako može neko da uđe u kuću jakog čovjeka i odnese mu imovinu ako ga prvo ne veže? Tek tada će moći da mu opljačka kuću." (Matej 12:29)

Još od pada čovječanstva (Postanje 3:1-13), Sotona je imao široku slobodu na zemlji, tlačio je ljude i držao ih kao zarobljenike u svom „domenu tame". Jedna od prvih radnji Isusove službe bila je borba sa Sotonom u obliku nekoliko iskušenja (Matej 4:1-11). Isus je tu bitku zaključio rekavši Sotoni: „Odlazi!" Sotona je otišao, a Isusova moć nad Sotonom je uspostavljena. Sotona nije mogao učiniti ništa da spriječi Isusa da izvrši svoje planove u srcu Sotoninog domena.

To je ono na šta Isus aludira u ovom stihu. On je ušao u Sotoninu kuću da „opljačka" njegova dobra, ljude koji će biti Božji. Započeo je tu „pljačku" tako što je

[7] Važno je zapaziti ispravnu upotrebu predloga u grčkom originalu ovog stiha. Stih kaže „u Duhu Božjem", ne „pomoću" Duha. Teološki, to sprečava zloupotrebu ovakvih i sličnih tekstova u svrhu „dokazivanja" da je Duh sveti „Treće Lice Božanstva".

prvo porazio Sotonu, kako bi on, Isus, mogao djelovati u uklanjanju Sotoninog stiska od onih koji će se na kraju pouzdati u Hrista.

Isusova poenta farisejima bila je veća od pukog poricanja da je dobio moć od Sotone. Njegova moć je upravo suprotna od toga: to je moć koja dolazi od samog Boga. Fariseji su katastrofalno pogriješili u pogledu onoga što se dešavalo u svijetu pred njihovim očima.

„Ko nije sa mnom – protiv mene je. I ko sa mnom ne skuplja – rasipa.“ (Matej 12:30)

Jevrejske vjerske vođe misle da su Božje sluge, koje čuvaju Božje kraljevstvo od Sotonine infiltracije. Međutim, oni su Sotonin „plijen“, koji je on prikupio i čuvan od strane demonskih sila.

Sada Isus povlači crtu. Ko nije s njim u ovom poslu koji on radi, po definiciji je protiv njega. Ko mu ne pomogne u njegovoj misiji da okupi građane u svoje kraljevstvo, kriv je što ih je raspršio. To znači da su se fariseji, u svojoj zavjeri da unište Isusa, suprotstavili svetom Duhu i kraljevstvu Božjem. Sa Sotonom, oni se suprotstavljaju Božjem djelu.

Isus daje ovu apsolutnu izjavu kao upozorenje svima koji ga čuju. Niko ne može ostati neutralan po pitanju Isusa (Djela 4:12). On zahtijeva puno prihvatanje i učešće u njegovoj misiji od onih koji su s njim. Svako ko mu se ne pridruži je na drugoj strani, bez obzira koliko on ili ona žele da nemaju mišljenje (Jovan 3:36).

Marko citira Isusa koji je izjavio da je i pozitivna verzija ove izjave istinita. Kada su njegovi učenici bili zabrinuti za nekoga ko je izgonio demone u ime Isusovo, iako ta osoba nije bila jedna od njih, Isus im je rekao da ne zaustavljaju tog čovjeka. „Ko nije protiv nas, za nas je“, rekao je Isus (Marko 9:40).

Nema neutralnosti na duhovnom području. Postoje samo dva izvora natprirodne moći: Sotona i demoni, ili Bog. „Čarolije“, izvođenje rituala sa namjerom povezivanja sa „bogovima“ i interakcija sa bilo kojim percipiranim natprirodnim bićem osim Boga je obožavanje demona. Ne postoji neka „boginja“. Ne postoje božanstva ili „sveci“ za različite oblasti života. Postoji samo jedan Bog. On je Stvoritelj svega, uključujući sva druga duhovna bića (Postanje 1:1; Kološanima 1:15-17). Sve u duhovnom svijetu što nije od Boga i na Njegovu slavu je od Sotone i njegovih demona koji su se pobunili protiv Boga i pokušavaju uništiti Njegovo djelo (Isaija 14:12-15; Ezekiel 28:12-19; Luka 10:18; Jovan 8:44; Juda 1:6). Bog im dopušta da djeluju za sada, ali će jednog dana biti potpuno uništeni (1. Petrova 5:8; Matej 25:41; Otkrivenje 20).

Hula protiv Duha svetoga

„Zato vam kažem: biće oprošten ljudima svaki grijeh i hula, ali im neće biti oprošteno hula na Duha. I ako neko kaže nešto protiv Sina čovječjega, biće mu oprošteno. Ali, ako kaže protiv Duha svetoga, neće mu biti oprošteno ni u ovom dobu niti u onom koje dolazi.“ (Matej 12:31-32)

Kako se koristi u Svetom pismu, riječ „blasfemija“ znači izražavanje nepoštovanja

ili zla u vezi s Bogom. Među najgorim oblicima bogohuljenja su oni koji svete istine o Bogu izvrću u laž.

Izvađen iz konteksta, razumljivo je da je ovaj stih izazvao zabrinutost mnogih ljudi. Postoji strah da ćete doživjeti trenutak slabosti, pohuliti na svetog Duha i naći se u stanju da vam Bog ne može više oprostiti. Međutim, Isus ne upozorava na slučajne ili nepromišljene povremene padove.

Dvije stvari nam pomažu da razumijemo Isusove riječi ovdje. Prva je kontekst. Neki fariseji su Isusa optužili da je Sotoninom silom izgonio demone. Isus je odgovorio ističući da je izgonio demone u Duhu Božjem ili „prstom Božjim", tj. Božjom silom. Zbog toga su fariseji bili krivi za pripisivanje zasluga Sotoni za djelovanje svetog Duha. Ovo je bogohuljenje o kojem Isus govori.

Zašto su fariseji uradili tako nešto? Njihov cilj nije bila istina – bio je diskreditovati Isusa po svaku cijenu (Jovan 5:39-40). Kada su se suočili s očiglednim čudom, bili su spremni da ga pripišu Sotoni. Izabrali su taj čin bogohuljenja, a ne pokornost Bogu, jer su odbacili Isusa kao Sina Božjeg. Takav čin, zato što predstavlja nekoga potpuno posvećenog poricanju djela Božjeg u nevjerstvu, dokaz je da takva osoba nikada neće naći spas. Fariseji su lično razgovarali sa Sinom Božjim, gledali ga kako čini čudo i kao odgovor hulili na Boga.

Jedini način da bilo kome budu oprošteni grijesi, bilo koji grijeh, je kroz vjeru u Isusa (Jovan 3:16-18). Vjera u Hrista uzrokuje da Bog uzme Isusovu smrt kao posredničku žrtvu za naš grijeh i da nam dâ zasluge za Isusov pravedni život (2. Korinćanima 5:21). Djelovanje Duha svetoga vodi ljude ka vjeri u Isusa (Jovan 16:7-11). U širem smislu, oni koji danas „hule na svetog Duha" su oni koji nastavljaju da ignorišu i odbacuju Božju poruku o spasenju. Oni uporno govore „ne" osvjedočenju svetim Duhom.

Onima koji ustraju u tvrdoglavosti i nevjerstvu neće biti oprošteno, jer odbijaju vjerovati u Hrista na što ih navodi Duh sveti. Budući da ne postoji drugi put do oproštenja osim kroz vjeru u Isusa, njihov izbor da dosledno odbacuju vođstvo Duha uzrokuje da im grijesi ostanu neoprošteni (Jovan 3:36). Jednostavno, ne postoji nikakav alternativni put spasenja, niti Bog ima „Plan B". Sveto pismo je kristalno jasno po tom pitanju.

Naglašavajući ovu tačku, Isus dodaje da govor protiv njega nije neoprostiv. Sin Čovječji je Isusovo najčešće korišćeno ime za sebe; oni koji kritikuju, odbacuju ili čak lažu o Hristu mogu da promijene mišljenje i da im bude oprošteno. Djelimično, Hrist ponavlja i proširuje ono što je rekao u prethodnom stihu.

Ovaj obrazac je prikazan u Svetom pismu. Tokom Isusovog života i službe na zemlji, mnogi ljudi su govorili protiv Isusa. Neki od njih su kasnije povjerovali u njega kao Spasitelja i Sina Božjeg. Isusova sopstvena porodica je rekla da je poludio (Marko 3:21). Međutim, nakon što je Isus razapet, uskrsnuo i vratio se na nebo, pokazalo se da je njegova zemaljska porodica vjerovala u njega i pridružila se drugim Isusovim sledbenicima (Djela 1:14). Apostol Pavle je, u stvari, jedno vrijeme bio mrski

progonitelj hrišćana, a time i Hrista (Djela 22:1-10).

Napokon, svaka osoba započinje život bez povjerenja u Hrista. Oprost za tu nevjeru dolazi kada čovjek povjeruje u njega. Njemu ili njoj je oprošteno za sve riječi izgovorene protiv Hrista.

Ovdje istaknuta poenta označava razliku između izgovaranja riječi protiv Hrista – Sina čovječjega – i „govorenja protiv svetog Duha". Da je Duh sveti zaista biće kao Otac ili Sin, ne bi bilo razumnog razloga da se ne može oprostiti govorenje protiv Duha. Duh je taj koji vodi ljude ka vjeri u Isusa, što omogućava grešnim ljudima da vide ko je Hrist i vjeruju u njega. Prisustvo Duha je neophodnost za spasenje (Efescima 4:30; Rimljanima 8:9; Galatima 4:6), što je jednako prebivanju Oca i Sina u vjernicima (Djela 5:32; Jovan 14:23,26; Galatima 2:20; Efescima 3:16-17; 1. Solunjanima 4:8). Dakle, poenta je da niko ne može namjerno prekinuti duhovnu vezu sa Bogom, ili pripisati to Sotoni, a izbjeći jedinu moguću konsekvencu takvog kursa: odvojenost od života koji Bog nudi, a time i mogućnost primanja oproštenja.

U širokoj primjeni, govoriti protiv svetog Duha znači odbaciti Boga i Hrista i djelo koje obavljaju. Oni koji nastavljaju da govore protiv Duha ne mogu doći do ispravne vjere u Boga i Hrista. Onima koji ne povjeruju u Hrista nakon osvjedočenja ne mogu biti oprošteni grijesi ni u ovom dobu ni u bilo kojem drugom. Tako je odbijanje osvjedočenja u istinu i proglašavanje istine zabludom zapravo „govorenje protiv Duha svetoga". To naravno nije i ne može biti govor protiv „trećeg člana trojstva", jer mnogi ljudi prije spoznaje istine hule na Boga na razne načine pa je oproštaj moguć kad se pokaju. Prorok Isaija je objavio: „Teško onima koji za zlo kažu da je dobro, a za dobro kažu da je zlo, koji od tame prave svjetlost, a od svjetlosti tamu, koji od gorkog prave slatko, a od slatkog gorko!" (Isaija 5:20)

Da li su pismoznalci ikada zaista govorili „protiv Duha" kao navodne osobe? Nisu ni tada, niti u nekoj drugoj prilici. Pa kako bi mogli biti osuđeni ako je Duh zaista treće biće Božanstva? Očito da je to skroz pogrešna pretpostavka koja može nastati samo gledanjem kroz trinitarske naočari zablude.

„To je rekao zato što su govorili: Opsjednut je nečistim duhom." (Marko 3:30)

Fariseji i pismoznalci su prešli granicu tolerancije u upornom nastojanju da diskredituju Isusa. Jedina nada bila je da uvjere ljude da je Isus opasan prije nego što stvari odu predaleko. Njegovi postupci mogli bi dovesti do toga da fariseji izgube svoj položaj i moć među ljudima. To je jedino što ih je stvarno brinulo.

Opasnost od povratka demona

„Kad nečisti duh izađe iz čovjeka, prolazi kroz bezvodna mjesta tražeći počivalište, ali ga ne nalazi, pa kaže: 'Vratiću se u svoju kuću iz koje sam izašao.' A kad dođe, nađe je počišćenu i ukrašenu. Onda ode i dovede sedam drugih duhova gorih od sebe, pa kad uđu nastane se tamo. Na kraju tom čovjeku bude gore nego ranije." (Luka 11:24-26; ref. Matej 12:43-45)

Novi savez nepogrešivo predstavlja Sotonu i demone kao doslovno stvarna bića.

Oni su aktivni u svijetu i nanose štetu ljudima preuzimajući određeni nivo kontrole nad njima. Oni koje su okupirali demoni gube kontrolu nad svojim umom i tijelima. Često su samodestruktivni i ponekad povređuju druge ljude. Neki demoni mogu svom ljudskom domaćinu dati natprirodnu snagu ili druge sposobnosti koje se koriste u destruktivne svrhe.

U ovom neobičnom odlomku, Isus pokazuje da ne postoji srednji put. Čak i ako se nađete oslobođeni od demonskog uticaja i duhovno neutralniji koliko je to moguće, i dalje ste ranjivi na Sotonu. U stvari, vi ste ranjiviji na Sotonu nego prije.

Parabola počinje sa čovjekom oslobođenim od demona: čin koji je već utvrđen kao moguć jedino preko djelovanja Božje sile. Iako čovjek cijeni blagoslove slobode, on ne čini nikakav pozitivan pokret prema Bogu. Ne sarađuje sa Bogom na svom spasenju. On ostaje u neutralnom ljudskom položaju. On ne shvata da ga to čini podložnim još većem demonskom ugnjetavanju. Nije dovoljno „ne obožavati" Sotonu ili nemati ništa sa demonima. Moramo izabrati Boga i Isusa i slijediti taj put.

Šta ovaj stih govori o demonima? Demoni sigurno mogu egzistirati i bez tlačenja čovjeka. Izrazi da bi demon putovao kroz bezvodna mjesta ili tražiti počivalište su više figurativni, u smislu besciljnosti demona kad nemaju žrtvu s kojom će se „zabavljati" i razarati Božje djelo. S druge strane, demoni ne odustaju tako lako od svojih žrtava. Oni strpljivo vrebaju novu priliku i obično mijenjaju strategiju pristupa. Poenta je da ako osoba koja je već bila njihova žrtva ne slijedi Božji i Hristov put, ili pristane na neki oblik lažiranog hrišćanstva, ona postaje opet otvorena za djelovanje zlih duhova.

Drugo što je važno zapaziti je da ne postoji trajna sigurnost. Čovjek može biti spašen od demona i misliti da može živjeti uredan, miran život. Ali ljudi su „podrazumijevano" pod Sotoninom vlašću; mi smo Sotonin „plijen" (Luka 11:22). Neuspješno biranje znači izabrati Sotonu. Spasavanje iz opasnosti ne garantuje kontinuiranu sigurnost.

„Kuća" je unutrašnje biće koje je nekada bilo domaćin demonu. To što je „pometena i dovedena u red" znači da je demonski uticaj nestao iz života te osobe. Po ljudskim mjerilima, život te osobe može biti miran i dobar, uredan i čist. Ali ljudski standardi ga neće zaštititi. Duhovno je prazan i ranjiv. Ako se Duh sveti ne useli u njega, njegovi stari demoni mogu se vratiti. U ovom novom respektabilnom ljudskom stanju šteta će biti mnogo veća nego prije. Pad čestitog čovjeka je dramatičniji od kontinuiranog klizanja čovjeka koji je uvijek izgledao izgubljeno.

Demon se vraća sa sedam drugih da ga zaposjednu i kontrolišu, a njihov stisak na njemu je jači nego ikad. Takođe njihov uticaj preko takve osobe je mnogo opasniji i suptilniji nego ranije. Dovođenje „sedam" demona upravo je način da se ukaže na punu snagu tih opasnosti.

Isus objašnjava da oni koji pokušavaju da ne izaberu stranu prema zadanim postavkama ostavljaju sebe ranjivima Sotoni. Sotona je vladar ovog svijeta (Jovan 14:30) i svi su ljudi rođeni kao njegov „plijen" (Luka 11:22). Zbog toga je Isus slao

svoje učenike da objave kraljevstvo Božje (Luka 9:1-6; 10:1-11). Moramo namjerno izabrati Isusa da zaista budemo slobodni i živimo u zakonitom miru.

Međutim, moramo paziti da ne pretjeramo sa ovom parabolom. Sveto pismo ne kaže da će neko ko je dobio slobodu od ugnjetavanja neizbježno ponovo biti demonizovan, ili da je predodređen za propast. Ovo nije ono o čemu se govori u Jevrejima 6:5-6. Čovjek iz parabole nije neopozivo osuđen. Pokajanje je uvijek opcija (1. Jovanova 1:9), sve dok osoba nije u stanju hule protiv Duha ili namjernog gaženja istine.

Kome ide pravi blagoslov?

„Dok je to govorio, jedna žena iz naroda je povikala: 'Blago utrobi koja te je nosila i grudima koje su te dojile!' A on je rekao: 'Ne, nego blago onima koji slušaju Božju riječ i drže je!'" (Luka 11:27-28)

Anonimna žena nije u krivu. Elizabeta i sama Marija su potvrdile da je Marija blagoslovena (Luka 1:42, 48). A činjenica da je žena slobodno ubacila svoj blagoslov na rabinov sastanak je još jedan znak kako je Isus cijenio i afirmisao žene u svojoj službi. Ipak, Isus ovdje naglašava da čak ni biti blizak član Isusove porodice nije dovoljno. Da bi primili Božje blagoslove, čak i članovi Isusove porodice moraju ga izabrati za svog Spasitelja.

Matej i Marko ne bilježe ovu razmjenu, ali uključuju povezani razgovor (Matej 12:46-50; Marko 3:31-35), kao što to čini Luka ranije u svom jevanđelju (Luka 8:19-21). Marijina i Isusova braća su čula da se on previše trudi i da zarađuje lošu reputaciju. Pojavljuju se da ga odvedu kući (Marko 3:21). Isus je u prepunoj kući, a oni ne mogu doći do njega. Kada mu neko kaže da su tu, on odgovara „Ko su moja majka i moja braća?... Evo moje majke i moje braće! Ko god vrši Božju volju, on mi je brat i sestra i majka." (Marko 3:33-35)

Ovo učenje o važnosti slušanja i vršenja Božje Riječi rasuto je po cijeloj Bibliji. Pouzdati se u Isusa znači osloniti se na njega i nastojati da mu se pokoravamo (Jovan 15:1-17; Rimljanima 6-8; 1. Jovanova 1:8-2:6). Sveti Duh preobražava srca i umove vjernika (Rimljanima 12; Galatima 3:1-9; Efescima 1:3-14; Filipljanima 2:12-13). U kontekstu ovog poglavlja, čuti Božju riječ i držati je znači čuti dokaz da je Isus Spasitelj i prihvatiti tu istinu. To je čak i Marija morala da uradi.

Još poređenja

„Uzgajite dobro drvo pa će mu i plod biti dobar; ili, uzgajite rđavo drvo pa će mu i plod biti rđav – jer drvo se poznaje po svom plodu. Zmijski porode! Kako možete, kad ste zli, da govorite bilo šta dobro? Jer, usta govore ono čega je srce prepuno. Dobar čovjek iz dobre riznice srca iznosi dobro, a zao čovjek iz zle riznice iznosi zlo. Ali, kažem vam: ljudi će za svaku beskorisnu riječ koju izgovore odgovarati u Dan suda. Jer, po svojim riječima ćeš biti opravdan i po svojim riječima osuđen." (Matej 12:33-37)

Umjesto da hvali njihovo ponašanje, Isus otvoreno osuđuje fariseje. Zdrav razum

je ocijeniti kvalitet voćke gledajući šta ono daje: dobar ili loš plod. Fariseji su pokazali svoj duhovni „plod“ optužujući Isusa za bogohuljenje jer tvrdi da je Mesija. Oni su otkrili pravu prirodu svojih srca tvrdeći da njegova moć da izgoni demone dolazi od Sotone. Istina je, međutim, da su oni krivi za bogohuljenje.

Na konačnom sudu, vjera u Hrista je linija razdvajanja (Jovan 14:6). To je sve ili ništa (Jovan 3:36). Svako ko ga ne prepoznaje kao Mesiju je na lošoj strani te linije. Čineći tako očigledan, tvrdoglav pokušaj da ga odbace (Matej 12:24), fariseji ne ostavljaju prostora za izvinjenje da su samo pogriješili ili da nisu dobro shvatili. Njihovo odbacivanje pokazuje da su oni zapravo zli u svojim srcima.

Isus ponavlja ono kako je Jovan Krstitelj nazvao grupu fariseja i sadukeja u Mateju 3:7. Riječ „ledo“ znači potomstvo (Jovan 8:42-44), pa Isus naziva fariseje zmijskim porodom. Ovo ih povezuje sa Sotonom, često prikazanom kao zmija u Svetom pismu, počevši od Postanja 3 . Ovi kritičari optužuju Hrista da koristi Sotoninu moć – ali istina je da su oni ti koji su povezani sa Sotonom i protiv Isusa.

Pitanje koje se ovdje postavlja je retoričko – ono daje poentu. Na isti način na koji loše drvo nije u stanju da uzgaja dobar plod, osoba koja je predana mržnji prema Hristu ne može govoriti duhovnu istinu. Isus te ljude otvoreno naziva zlima. Dobre riječi ne mogu izaći iz zlih srca. Farisejske riječi o Isusu i Sotoni su svima pokazale njihovo pravo zlo.

Ovdje Sveto pismo otkriva opšte načelo za sve ljude: naše riječi uvijek na kraju otkrivaju ono što se događa u nama. Ne postoji nešto kao što je nevažan čin ili nevažna riječ (Matej 12:36).

Dobri ljudi uopšteno proizvode dobre stvari iz dobre riznice u sebi. Zli ljudi uopšteno proizvode zle stvari iz zle riznice koju nose. Srce osobe otkriva prirodu osobe onim što izlazi u njenim riječima i postupcima. Gradeći ovaj princip, Isus odbacuje dvije mogućnosti. Dobri ljudi ne proizvode nevino zle riječi ili djela; nesporazumi ili teške okolnosti nisu izgovor za zle postupke. Na isti način, loši ljudi ne izriču slučajno dobre riječi uprkos njihovoj duhovnoj tami. Plod uvijek otkriva prirodu drveta.

Da bismo u potpunosti shvatili tu poentu, ključno je shvatiti da Isus ne koristi riječ „dobar“ da znači bezgrešnost ili savršenstvo. Sveto pismo je jasno da niko osim Isusa nije dobar u tom smislu (Rimljanima 3:23). Isus govori o motivima, namjerama i fokusu srca, kao i o tome kako ljudi odgovaraju na njega kao na Sina Božjeg. Kada neko govori ili čini zlo, to je motivisano zlom mišlju ili namjerom u njegovom srcu.

Konačno, na Sudu, Bog će sve ljude smatrati odgovornima za njihove riječi i djela. Ovo uključuje čak i nečiju „svaku nemarnu riječ“.

Nečije vlastite riječi će tu osobu opravdati ili osuditi – uključujući čak i najneopreznije ili nemarne primjedbe. Ovaj princip vezuje se za svakodnevni život: riječi otkrivaju ono što je zaista u srcu osobe, kao i njeno stajalište pred Bogom. Drugim riječima, ljudi će dobiti ono što su sami htjeli i gajili u srcima.

21. Zahtjev za znakom

U prethodnom dijelu, Isus je oštro osudio fariseje koji su ga optužili da koristi Sotoninu moć da istjera demone. Nazvao ih je leglom zmija i govorio o zlu u njima koje je izašlo na vidjelo u riječima koje su govorili. On ih je upozorio na dolazeći sud (Matej 12:24-37).

Nije jasno da li je pasus u Mateju 12:38-45 (ref. Luka 11:29-36) direktan nastavak onih prethodnih razgovora. U oba slučaja, određeni pismoznalci i fariseji s poštovanjem oslovljavaju Isusa kao „Učitelju". Zatim kažu Isusu da žele vidjeti znak od njega. Neki komentatori vjeruju da je ova grupa vjerskih vođa pokušavala postaviti Isusu još jednu optužbu o njegovoj moći. Zahtijevanje čudesnih akreditiva nije bio neuobičajen odgovor na Isusove postupke (Jovan 2:18-19; uporedi sa 1. Korinćanima 1:22).

Ako pretpostavimo da je ova grupa skeptika iskrena, ovaj zahtjev je zbunjujući. Isus je već učinio bezbroj znakova iscjeljivanjem, uskrsavanjem mrtvih i izgonjenjem demona. Fariseji su bili prisutni barem na nekoliko njih. Ako je ovo nastavak prethodnog razgovora, Isus je – samo nekoliko trenutaka ranije – uklonio demona sa slijepog i nijemog čovjeka. Zašto tražiti još jedan znak?

Najvjerovatniji odgovor je da fariseji nisu bili iskreni. Borili su se za bilo kakav način da ignorišu jasne dokaze pred sobom. Iako je Isus činio čuda, oni zahtijevaju nešto drugo. Naravno, čak i kada je čudo nepobitno, oni će ga ionako odbaciti (Matej 12:24). Oni svakako žele da izgledaju iskreno, kao da su otvorenog uma i spremni da razmotre dokaze.

Oni u stvari govore Hristu: „Mi ćemo odlučiti šta se smatra dokazom, a šta ne. Bez obzira koliko je snažan znak, nećemo vjerovati ako ne odgovara našim kriterijumima." To je previše uobičajen stav i kod modernih skeptika. Nevjernici u savremenom svijetu, baš kao i fariseji, imaju tendenciju da po kratkom postupku odbace sve postojeće dokaze, a zatim zahtijevaju još više – pritom se ponašajući kao da je takav zahtjev potpuno razuman.

Koji god specifičan znak ovi fariseji tražili, Isus će odbiti da im ga da. Ne zato što to nije mogao pružiti, već zato što bi to bilo gubljenje vremena (Matej 7:6).

Znak proroka Jone

„A on im odgovori: Zao i preljubnički naraštaj traži znak, ali nikakav znak mu neće biti dat, osim znaka proroka Jone. Jer, kao što je Jona tri dana i tri noći bio u utrobi morske nemani, tako će i Sin čovječji tri dana i tri noći biti u srcu zemlje. Ninivljani će na Sudu ustati sa ovim naraštajem i osudiće ga jer su se pokajali posle Jonine propovijedi. A ovdje je neko veći od Jone." (Matej 12:39-40)

Traženje „još više" znakova od Boga, kada je On već dao toliko toga, dokaz je upornog nevjerstva (Rimljanima 1:18-20; Psalam 19:1). Bog ne daje znakove na zahtjev da bi se dokazao, već samo iz svoje milosti i u svoje vrijeme. A ono što On daje

je više nego dovoljno. Tvrdnja „ako bi Bog uradio upravo ovo, onda bih vjerovao“ nije ništa drugo do varljiv izgovor.

Isus ne osuđuje samo fariseje, već i širu kulturu svog vremena. Sve u svemu, narod Izraela, kako u to doba tako i danas, odbacio je Isusa kao Mesiju. On naziva naciju oko sebe „preljubničkom“, koristeći starosaveznu metaforu za duhovnu nevjernost Bogu. Budući da je Isus Sin Božji, pravi Mesija, odbacivanje njega je slično odbacivanju vlastitog supružnika zbog drugog (Jovan 3:36; Ezekiel 16:32).

Onima s takvim namjernim otporom, Isus kaže da neće biti dat nikakav znak. Jedini dodatni znak koji će se ovim skeptičnim ljudima pokazati – konkretno se misli na one iz Isusovog doba – je znak proroka Jone. Čitajući njegove riječi nakon njegovog uskrsenja iz mrtvih (Jovan 2:18-22), značenje postaje jasno. Hristovo predstojeće uskrsnuće znak je na koji ova generacija Izraelaca treba da obrati pažnju kao dokaz da je Isus zaista Sin Božji.

Objašnjavajući šta misli, Hrist prvi put spominje svoju smrt i uskrsenje kako je zapisao Matej. Jona je bio starosavezni prorok koji je od Boga dobio nalog da ode u zli grad Ninivu i propovijeda protiv njega (Jona 1:1-2). Odbio je i požurio u suprotnom smjeru (Jona 1:3-4). Jonu je na kraju progutala ogromna riba (Jona 1:15-17), on se pokajao zbog svoje neposlušnosti, a zatim ga je riba odložila na suvo tri dana kasnije (Jona 2:10).

Nakon što je riba izbacila Jonu, Bog mu je ponovo rekao da ode u Ninivu, glavni grad Asirije. Njegov zadatak je bio da upozori ljude. Čini se da je priča o njegovoj avanturi stigla do Ninivljana, a kada je pozvao na pokajanje, kralj je odgovorio. Kralj je proglasio post i za ljude i za životinje i naredio da se svi pokriju u kostrijet. Osim toga, zapovjedio je svima da se „odvrate od svog zlog puta i od zla koje je u njihovim rukama“ (Jona 3:8). Kao odgovor, Bog je povukao svoju prijetnju i nije ih uništio sve dok se nisu vratili svojoj okrutnosti. To se dogodilo skoro 200 godina kasnije, kako je opisao prorok Nahum.

Isus kaže da će se čudo sa paralelnim elementima dogoditi kao dio njegove vlastite službe. On će provesti tri dana i tri noći u srcu zemlje. Isus ne spominje uskrsnuće posebno, ali implicira da ga više neće biti na zemlji nakon tri dana.

Neki su prigovorili da Isus nije bio istinski pokopan tri dana – kao za puna 72 sata vremena. Međutim, Jevreji su svaki dio dana računali kao jedan dan. U normalnom razgovoru često radimo isto i danas. Isus je sahranjen u petak prije zalaska sunca, a napustio je grob nakon izlaska sunca u nedjelju ujutro, trećeg dana. Žalba da se ovo ne poklapa sa njegovim predviđanjem znači da će propustiti čudo koje je uključeno.

Osim toga, treba zapaziti da Isus ne kaže da će „tri dana i tri noći“ provesti u grobu, već „u srcu zemlje“. To je metafora koja najvjerovatnije obuhvata Hristovo završno stradanje, počevši od agonije u Getsimanskom vrtu. Na ovakvo tumačenje snažno ukazuju i druge Isusove najave i objašnjenja stradanja (Matej 20:17-19; Luka 18:31-33; 24:27, 44-47).

Isusova veća poenta kada se odnosi na Ninivu je da su ti ljudi – ma koliko bili zli – ispravno odgovorili na Jonino propovijedanje. Na sudnji dan, narod Ninive će

pravedno kritikovati generaciju Izraelaca koja je živjela u vrijeme Isusa. Kada su stanovnici Ninive čuli za Božji sud, pokajali su se za svoje veliko zlo, od kralja naniže. Okrenuli su se od svog grijeha i počeli se moliti Bogu.

Međutim, generacija Izraelaca za vrijeme Isusa nije se pokajala. Nisu se okrenuli od svog grijeha, uključujući grijeh nevjerovanja da je Isus Mesija. I to uprkos tome što je Isus, kao Mesija, bio daleko veći od nevoljnog proroka Jone.

Ponosni fariseji i drugi vjerni Jevreji bili bi pogođeni da to čuju. Razlog zbog kojeg je Jona toliko oklijevao da ode u Ninivu vjerovatno je bio ljutnja zbog užasnih stvari koje je ta kultura učinila njegovom vlastitom jevrejskom narodu. Bilo bi bolno da drevni Izraelac bude osuđen od strane nekadašnjih zlih, antagonistički raspoloženih neznabožaca. Ključna razlika između ove dvije grupe bilo je pokajanje – tako da oni koji ignorišu Hristovu poruku nemaju izgovora.

„Kraljica Juga će na Sudu ustati sa ovim naraštajem i osudiće ga jer je s kraja zemlje došla da čuje Solomonovu mudrost. A ovdje je neko veći od Solomona.“ (Matej 12:42)

Kraljica juga poznata je i kao kraljica od Šabe. Čula je za Solomonovu mudrost i sjaj Izraela pod njegovom vlašću i proputovala je velike udaljenosti da bi to vidjela svojim očima (1. Kraljevima 10:1-29). Isus sada kaže da je ovdje nešto veće od Solomona, što znači da je on Mesija. Kraljica od Šabe je putovala čak do Izraela da čuje Solomona. Nasuprot tome, ova generacija Izraelaca ne bi čak ni primila Mesiju – daleko većeg od bilo kojeg drugog kralja – kada bi se lično pojavio i činio čuda pred njima!

Isus je sebe proglasio većim od hrama (Matej 12:6), većim od proroka Jone (Matej 12:41) i većim od kralja Solomona. Njegove riječi i djela su dokazala da je to istina, kao i proročanstva Svetog pisma (Jovan 5:39-40). Ipak, Izraelci njegovog vremena nisu vjerovali.

Ponovno traženje znaka

Fariseji i sadukeji pridoše Isusu s namjerom da ga iskušaju pa zatražiše da im pokaže znak sa neba. On im odgovori: „Kad padne veče, kažete: ‘Biće lijepo vrijeme jer je nebo crveno;’ a ujutro: ‘Danas će biti nevreme jer je nebo crveno i mutno.’ Licemjeri! Znate da tumačite izgled neba, a ne umijete da protumačite znake vremena. Zao i preljubnički naraštaj traži znak, ali nikakav znak mu neće biti dat, osim znaka Jone proroka.“ Onda ih ostavi i ode. (Matej 16:1-4; ref. Marko 8:11-12)

Ovo se događa nakon što su se Isus i njegovi učenici vratili na zapadnu stranu Galilejskog mora nakon što su neko vrijeme proveli u području neznabožaca (Matej 15:21). Matej bilježi da je Isusu prišla grupa jevrejskih vjerskih vođa koja uključuje i fariseje i sadukeje. Ovo je vrijedno pažnje jer se ove dvije sekte nisu lako slagale. Često su se otvoreno suprotstavljali jedni drugima. Fariseji su bili učitelji Izraela, koji su bili najbliži narodu. Sadukeji su imali političku moć i uglavnom su se nalazili u Jerusalimu i oko njega. Činjenica da zajedno prilaze Isusu može pokazati da su se ujedinili kako bi se suprotstavili ovoj prijetnji njihovoj moći i statusu kvo u Izraelu.

Na osnovu drugih incidenata, jasno je da ovi ljudi nisu došli da iskreno traže

dokaze da je Isus bio Mesija (Matej 12:1-2; 9-10, 24). Umjesto toga, došli su u nadi da će ga uhvatiti kako radi nešto zbog čega bi ga mogli diskreditovati ili okončati njegovu javnu službu. Ovi ljudi su već svjesni mnogih čudesnih djela koje je učinio Isus (Matej 12:13-14, 22), uključujući iscjeljivanje bolesti i nedaća i istjerivanje demona. Ignorisanje svih dokaza, dok se traži više, znak je nepoštenja.

Ovo je drugi put da neki fariseji traže od Isusa znak. Matej bilježi Isusov odgovor na isti zahtjev u 12. poglavlju. Tamo je rekao da „zli i preljubnički naraštaj traži znak" (Matej 12:39). Međutim, ovdje Isus ističe da su ti ljudi već propustili znakove koji su im dati (Jovan 5:39-40). „Znaci vremena" mogu se definisati kao pokazatelji stanja u svijetu sa aspekta proročkih najava i ispunjenja Plana spasenja.

On počinje tako što pokazuje da su ovi ljudi sposobni razlikovati osnovne znakove vremena. Isusova poenta je da zdrav razum i iskustvo vode do nekih očiglednih zaključaka. Čovjeku nije potrebna pretjerana informacija da bi se razumjelo šta se jasno dešava. Isus ne opisuje praznovjerje ili natprirodne događaje, već samo uobičajene obrasce oblaka, oluja i naznaka lijepog vremena koje primjećuju svi ljudi.

Oni koji mogu pročitati takve znakove i koji su vidjeli druga Isusova čuda, nemaju razloga da trebaju još više dokaza.

Uprkos njihovoj sposobnosti da prepoznaju ove vremenske obrasce, vjerske vođe očigledno nisu odlučile prepoznati „znakove vremena". Bili su svjedoci Isusovih čudesnih iscjeljenja i istjerivanja demona. Pročitali su Isaijine riječi (Isaija 35:5-6; 61:1-2) i vidjeli su kako oživljavaju pred njihovim očima.

Dakle, ovi ljudi ne pate od nedostatka dokaza. Oni pate od tvrdoglavosti. Njihovo odbijanje (Jovan 5:39-40) da priznaju Isusa kao Mesiju je neiskreno, i to je razlog zašto Isus odbija da udovolji njihovom zahtjevu. On neće nastupiti za njih iz hira, i kada to neće ionako biti važno niti bi išta promijenilo. Istina je da istinu nisu *propustili, već su je ignorisali*.

Kao i sa sličnim zahtjevom u Mateju 12:38, Isus odbija udovoljiti. Umjesto toga, on napominje da je znak pokvarene kulture ignorisati dokaze, a zahtijevati još više. U ovome, Hrist ne osuđuje samo ljude koji stoje pred njim, već i ljude koje predstavljaju: generaciju njegovog vremena. On ljude naziva zlim i preljubnicima jer žele sve više i više dokaza da je on Mesija. Oni su zli u svom odbijanju da povjeruju u očiglednu istinu. Isus koristi metaforu za duhovnu nevjernost iz Starog saveza, preljubu, koju je Bog tako često koristio za Izraelovo poštovanje lažnih bogova. Kao i oni, kaže Isus, njegova generacija želi religijska iskustva i čudesnu zabavu uprkos tome što joj se nudi istina, a to je sam Hrist, Sin Božji (Jovan 14:6).

Isus izjavljuje da njegova generacija neće primiti nikakve dodatne znakove, osim jednog: znaka Jone. On je dao više detalja o tome kada je ranije odgovorio na isti zahtjev (Matej 12:40). Postaće jasno nakon Isusove smrti, sahrane i uskrsnuća da je najmoćniji znak koji on može ponuditi onima koji traže je povratak iz mrtvih trećeg dana kao što se Jona vratio iz „mrtvih" nakon tri dana „sahranjenosti" u moru. Ako taj znak ne može uvjeriti ove vjerske vođe, ništa ne može (Luka 16:31).

22. Čuvene parabole o Kraljevstvu nebeskom

Ove parabole zabilježene su u Mateju 13:1-52, Marku 4:1-34 i Luki 8:4-18. Detalji su unekoliko razlikuju.

Matej 13 počinje sa „tog istog dana“, nastavljajući se od kraja Mateja 12. Isus je bio u kući prepunoj ljudi koji su došli da ga slušaju kako poučava i, vjerovatno, da vide njegova čuda. Sada Isus izlazi iz kuće kako bi sjedio i poučavao ljude pored Galilejskog mora. Sjedenje je bio uobičajeni nastavni položaj za rabina u to vrijeme.

Matej 13 sadrži jedan od pet dugih govora – poznatih kao diskursi – koje je Isus napravio u Matejevom jevanđelju. Ovaj počinje na sličan način kao Isusova Propovijed na gori, kada je pronašao uzvišeno mjesto gdje je sjedio i bio slušan dok je poučavao mnoštvo (Matej 5:1). Ovaj diskurs se malo razlikuje od ostalih; ne predstavlja se prvenstveno Isusovim učenicima, već i mnoštvu uopšte. Isus će pojasniti kada objasni zašto uči u parabolama tj. poređenjima (Matej 13:10-17).

Gomila koja se okupila okolo da ga čuje kako poučava narasla je toliko da će mnogim ljudima biti teško da čuju šta on govori.

Da bi to riješio, Isus ulazi u čamac koji je malo odmaknut od obale. Gomila ostaje na plaži, omogućavajući većem broju njih da ga vide i čuju. Tradicija kaže da se to dogodilo na Galilejskom jezeru na mjestu koje se sada zove „Uvala parabola“. Ona pruža neku vrstu prirodnog, zakrivljenog amfiteatra koji bi omogućio da se Isusov glas prenese na veliku udaljenost.

Jednom u čamcu, Isus ponovo sjeda, zauzimajući uobičajeni položaj rabina kada poučava.

Riječ „parabola“ je kombinacija grčkih riječi *para* i *balō*, što doslovno znači „baciti uz bok“. Većina parabola je poput ilustracija propovijedi. Koriste neki primjer ili priču iz svakodnevnog života kako bi iznijele na vidjelo istinu neke ideje. Jednostavna izjava duhovne ideje je jedna stvar; povezivanje sa pričom čini je mnogo lakšim za razumijevanje i pamćenje. Istovremeno, parabole – kada nisu eksplicitno objašnjene – takođe mogu prikriti punu poruku. Ovo je poenta koju će Isus reći kasnije u ovom poglavlju (Matej 13:10-11).

Ovo izaziva važan oprez u vezi s parabolama: primamljivo je iz njih učitati značenja koja nisu namijenjena. Ne mora se svaki detalj u paraboli poklapati sa nekom tačnom tačkom o kraljevstvu nebeskom. Parabole, po svojoj prirodi, imaju za cilj da daju opšti smisao ideje, a ne najsitnije detalje. Na primjer, Matej 13:3 započinje parabolu o osobi koja „sije“ sjeme, što uključuje bacanje ili razbacivanje. Međutim, to ne znači da vjernici trebaju nasumično ili slučajno „bacati“ jevanđelje u svijet. Pokušaj čitanja tako sitnih detalja iz parabole potpuno promašuje poentu.

Učitelji su kroz vjekove koristili parabole u svom podučavanju. Mnoga Isusova poređenja počinju riječima „Kraljevstvo nebesko je kao...“ Do sada je u Matejevom

jevanđelju srž Isusovog učenja bila da je kraljevstvo nebesko blizu. Poređenja imaju nekoliko funkcija, ali jedna je da onima koji razumiju daju bolju predstavu o tome što Isus misli kada govori o kraljevstvu nebeskom. Hrist će tumačiti dvije parabole za svoje učenike, kako bi im pomogao da bolje razumiju njihovo značenje i uopšte kako da razmišljaju o parabolama.

Sijač i sjeme

Prva Isusova parabola u ovom poglavlju počinje uvođenjem sijača. Osim ribarske industrije, Galileja je bila pretežno ruralna i poljoprivredna regija. Oni koji su se okupili na plaži i slušali, odmah bi u svojim mislima vidjeli sliku sijača, nekoga ko sadi njivu. On ili ona bi nosili sjemenke u vrećici (ili možda u naborima odjevnog predmeta). Zgrabio bi šaku tih sjemenki i bacao ih preko polja dok je metodično hodao kako bi postigao maksimalnu pokrivenost.

Mnoge Isusove parabole opisuju poljoprivredne sredine. Elitni učitelji možda nisu bili zabrinuti da ih obični ljudi razumiju. Isus, međutim, koristi jezik i slike koje će obični ljudi prepoznati.

Ova parabola se prvo fokusira na rasuto sjeme koje ne dospijeva do zrelosti. Prvo od njih je sjeme bačeno uz rub polja, koje pada na tvrdo zbijene, neobrađene pješačke staze. To tlo nije pripremljeno za sjeme – nije obrađivano, niti okretano, a njegova površina je tvrda. Sjeme koje tamo slijeće samo je ležalo na vrhu staze i čekalo da ga ptice pojedu.

Učenici će kasnije čuti šta svaki od ovih scenarija predstavlja. U ovom prvom, sjeme koje pada na put je poput ljudi koji slušaju učenje o kraljevstvu nebeskom, a jednostavno ga ne shvataju (Matej 13:19). Ili su nezainteresovani, otvrdli ili nepripremljeni. Na ovaj ili onaj način, „sjeme“ ovog učenja nikada ne izbija na površinu. Skoro odmah, Sotona dolazi i otima vječnu istinu o kraljevstvu, prije nego što se išta drugo može dogoditi da se ona ukorijeni u srcu osobe.

Zatim Isus opisuje sjeme koje pada na kamena mjesta u polju, prekrivena tankim slojem zemlje. To sjeme brzo klija i nikne. Tamo ima dovoljno zemlje da niknu, ali nedovoljno da razviju pravi korijenski sistem. Čim vrelo sunce izađe, oni umiru. Bez korijenja u dubokom tlu, nema potpore da se izdrži stres. Takve biljke neće preživjeti.

Isus kasnije objašnjava ovu parabolu svojim učenicima (Matej 13:20-21). Sjemenke predstavljaju učenje o kraljevstvu nebeskom narodu Izraela. Nada je da će se što više ljudi pokajati, vjerovati u Isusa kao Mesiju i biti spremni za ulazak u kraljevstvo. Sjeme koje niče iz kamenite zemlje je poput ljudi koji čuju poruku kraljevstva i brzo je primaju, uprkos tome što nemaju nikakav „korijen“ u sebi. Njihovo prihvatanje je površno, poput tankog sloja prljavštine na vrhu kamena. Kada dođu teška vremena ili progon, oni brzo otpadaju od svoje vjere.

Treća grupa sjemena pada među trnje ili korov. Sjemenke klijaju i ima dovoljno zemlje za razvoj korijena. Međutim, biljke gube konkurenciju za sunčevu svjetlost i hranjive tvari s trnjem. Žito ne opstaje.

Kao i sa drugim metaforama, Isus će kasnije objasniti značenje ove parabole svojim učenicima (Matej 13:22). Sjeme koje pada među trnje ili korov predstavlja one koji čuju poruku o kraljevstvu i prihvataju je, ali svjetovne brige poput novca pobjeđuju u nadmetanju za njihovo vrijeme, pažnju i prioritet. Nedostaje predanost Isusu i kraljevstvu, pa je neplodno.

Srećom, ova parabola uključuje i ono što se događa kada sjeme padne na dobro tlo u polju. Svako sjeme klija, pušta korijenje i raste. Ima duboko tlo i nema korova sa kojima bi se moglo takmičiti. Dakle, biljka napreduje u punoj zrelosti. Svaka biljka se višestruko replicira: jedno zasađeno sjeme proizvodi biljku sa trideset, šezdeset ili sto dodatnih sjemenki. Prema većini naučnika, ovo bi se smatralo dobrim prinosima za polje u regiji Galileje, gdje je Isus poučavao.

Hrist će na kraju objasniti poentu parabole svojim učenicima (Matej 13:18-23). Sijanje sjemena predstavlja propovijedanje o kraljevstvu nebeskom. Tipovi tla predstavljaju tipove ljudi koji čuju njegovu poruku. Sjemenke koje ne izrastu u potpuno zrele biljke predstavljaju one koji ne razumiju poruku, nemaju dubinu da nastave dalje nakon primanja poruke ili se ne posvete kraljevstvu zbog briga svijeta ili obmana bogatstva.

Sjeme koje rezultira produktivnim biljkama predstavlja one koji primaju poruku i predaju se Isusu i kraljevstvu nebeskom.

Nakon što je zaključio svoje prvo od nekoliko poređenja mnoštvu okupljenom na plaži, Isus sa svog mjesta u čamcu objavljuje: „Ko ima uši, neka čuje“. Ova fraza se koristi kao trag za slušaoce da pažljivo razmotre ono što je upravo rekao i da rade na tome da to razumiju. Njegov odgovor će otkriti da nemaju svi „uši“, u duhovnom smislu. Ne žele svi ljudi da slušaju ili razumiju, a Isus nema namjeru da svako ko čuje njegove parabole u potpunosti ih razumije.

Razlozi za govorenje u parabolama

Učenici sada pitaju zašto Isus govori drugoj grupi, gomili, u parabolama. Isus nije uvijek to činio kada je govorio velikom mnoštvu, uključujući i Propovijed na gori (Matej 5-7). Vjerovatno se ovaj razgovor odvija nakon što je Isus završio poučavanje mnoštva dok je sjedio u čamcu na Galilejskom jezeru. Učenici su pitali Isusa zašto on govori ljudima u parabolama. To može predstavljati promjenu u njegovom stilu podučavanja. Ova promjena čini Isusovo neposredno značenje manje jasnim, nešto o čemu bi se učenici pitali.

Kada ih Isus koristi, parabole često poprimaju oblik malih priča. One su namijenjene da simbolišu veće istine o kraljevstvu nebeskom. Isusov odgovor pokazuje koliko drugačije on vidi motive velikog mnoštva koje dolaze da ga čuju, u poređenju sa svojim učenicima.

Isus govori učenicima da im je dato da znaju tajne kraljevstva nebeskog. Nije dato onima u gomili, opštoj populaciji Izraela, u većini. Isus želi da njegovi učenici znaju da a) od njih očekuje da razumiju parabole i tajne kraljevstva nebeskog; b) da je

njihovo razumijevanje tih stvari dar njima, a ne rezultat njihovog vlastitog truda ili mudrosti; i c) da drugi u Izraelu nisu dobili isti dar.

Koje su tajne kraljevstva nebeskog? Isusove parabole su imale za cilj da otkriju kako je funkcionisalo kraljevstvo nebesko i kakvo je ono bilo. Sledeći stihovi će detaljnije opisati koje su to tajne koje se daju jednima, a čuvaju od drugih.

Isus dodaje da će više biti dato onome ko ima, ali onome ko nema, još više će biti oduzeto. U ovom kontekstu, ono što se daje i uzima je znanje o kraljevstvu nebeskom. U širem smislu, ovo takođe podrazumijeva sposobnost učešća u kraljevstvu. U rasporedu Matejevog jevanđelja, ovo slijedi Hristove izjave u prethodnom poglavlju o nadolazećem sudu za „ovu generaciju“ Izraelaca. To je bilo zbog njihovog nedostatka pokajanja i odbacivanja njega kao Mesije.

Predanost učenika Isusu kao Mesiji rezultira time da im se daje sve više i više razumijevanja o dolazećem kraljevstvu nebeskom. Izraelovo odbacivanje Mesije, kao nacije, rezultiralo je – i rezultiraće – sa sve manje i manje razumijevanja. Slično kao i sa Božjim pristupom faraonu u Izlasku (Izlazak 4:21; 8:32; 14:4), oni koji se opiru Bogu imaće pojačanu tvrdoglavost, kao rezultat svog nevjerovanja.

U odlomku od 11-15. stiha, Isus jasno kaže da u poređenjima poučava kako bi istinu iznio pred ljude koji je neće u potpunosti shvatiti. Kaže da iako vide oni zapravo ne vide i da iako slušaju ne čuju. Ukratko, oni ne razumiju tajne kraljevstva nebeskog iako ih on predstavlja u obliku ovih malih priča i opisa. To je zbog njihovog vlastitog otpora i pogrešnih preferencija.

Izvađeno iz konteksta, ovo bi moglo izgledati okrutno, kao da Bog namjerno uskraćuje informacije onima koji ih iskreno traže. Međutim, u prethodnom poglavlju Isus je osudio fariseje i „ovu generaciju“ Izraelaca zbog njihove nevjere. Većina ljudi izražava plitko, površno zanimanje, ali ne i vjeru u istinskom pokajanju i poslušnosti (Matej 7:13-14). Isus predstavlja sliku razumijevanja istine koju su Izraelci i odbacili i zato se ona drži dalje od njih.

Izrael je, preko svojih vjerskih vođa i nacije u cjelini, odbacio Isusa kao Mesiju. To je barem dijelom zato što se on nije uklapao u njihovu koncepciju o tome šta bi Mesija trebao učiniti u kraljevstvu koje bi trebao uspostaviti. Umjesto da se pokore onome što vide i čuju, oni se opiru. Dakle, Isus kaže da će vjerske vođe i takvi ljudi biti uskraćeni od razumijevanja.

Ovo ispunjava još jedno proročanstvo iz Isaije. Isus upućuje na sam početak Isaijinog djela kao Božjeg proroka, opisanog u Isaiji 6:8-10. Isaija odgovara „Evo mene! Pošalji mene“ na Božje pitanje o tome ko bi pošao za Njega. Bog kaže Isaiji da ode i kaže narodu Izraela, u suštini, da slušaju ono što se govori, ali ne i da to razumiju.

Isus primjenjuje Isaijine riječi i na ovu generaciju Izraelaca. On kaže da će oni zaista čuti, ali nikada razumjeti i zaista će gledati, ali nikada neće primijetiti. U slučaju Isusove generacije, ljudi su svojim ušima čuli učenje Sina Božjeg. Oni su vidjeli ovlast Sina Božjeg u potpunosti prikazanu u njegovim čudima. Ali nisu uspjeli razumjeti ili shvatiti da je Isus, u stvari, Sin Božji i Mesija. Krajnji razlog za to je pobuna: oni ne

vjeruju jer ne žele vjerovati (Jovan 5:39-40; 7:17). Dakle, Bog će dopustiti da se još više zamagli njihovo razumijevanje, kao oblik presude (Izreke 29:1).

Isus kaže da su srca tih ljudi otupjela. Jedva čuju ušima, a oči su im zatvorene. Zašto? Oni ne žele da vide, čuju ili razumiju, jer bi tada morali da se pokaju. Odbijanje ljudi da vjeruju je na prvom mjestu, a kao odgovor, Bog dopušta da jača njihova tvrdoglavost. Oni koji su iskreni mogu, i hoće, i dalje čuti poruku i prihvatiti je. Ali većina neće (Matej 7:13-14).

U konkretnom slučaju, većina Jevreja je otvrdnula svoja srca i zatvorila se za istinu zbog odbacivanja Isusa kao Mesije. Međutim, svaka generacija ima svoje probe koliko su zaista zainteresovani za istinu. Namjerno zatvaranje ušiju kad se jednom istina jasno objavi imaće uvijek posledice po one koji je odbiju, bilo da se radi o vjerskom establišmentu ili „običnim“ vjernicima.

U nastavku Hrist svoju pažnju vraća na njegove učenike. Ovo se odnosi na Dvanaestoricu (Matej 10:1-4) i vjerovatno druge predane sledbenike. Njihove oči i uši su blagoslovene, jer biraju da zaista vide i čuju. Oni razumiju šta Isus uči jer vjeruju da je Isus Mesija (Jovan 7:17). Oni poslušno slijede istinu tamo gdje ona treba da vodi, na osnovu onoga što su vidjeli i čuli. Oni razumiju, pa im Bog daje razumijevanje (Matej 13:11-12).

Hrist želi da učenici shvate kakav im je veliki dar dat. Mnogi proroci i pravednici tokom duge istorije Izraela su čeznuli da vide, čuju i razumiju ono što sada vide, čuju i razumiju Isusovi učenici. Proroci su znali samo da su preko Boga pisali o nečem velikom što će doći u budućnosti Izraela. Znali su da pišu, nadahnuti od Boga, o nečem velikom što će donijeti blagoslov i nejevrejskim nacijama. Nisu mogli u potpunosti znati šta je to (Jevrejima 11:39-40).

Učenici, veoma blagosloveni, prvi su saznali tajnu. Svi koji vjeruju njihovoj poruci – jevanđelju – upoznaju dugo skrivenu tajnu spasenja kroz vjeru u Isusa. Petar, prisutan kada je Isus ovo rekao, to je ovako izrazio u jednom od svojih pisama:

„To su spasenje marljivo ispitivali i pažljivo istraživali proroci koji su prorokovali o blagodati namijenjenoj vama. Ispitujući u kakvo ili u koje vrijeme javljaše Duh Hristov u njima, unaprijed svjedočeći za Hristove muke i za slavu koja će uslijediti. Bilo im je otkriveno da nisu služili sebi, nego vama, iznoseći ono što vam je sada javljeno preko onih koji su vam objavili dobru vijest Duhom svetim poslatim s neba, u šta i anđeli žele zaviriti.“ (1. Petrova 1:10-12)

Objašnjenje parabole o sijaču i sjemenu

Isus je voljan da objasni ovu parabolu svojim učenicima jer su oni voljni da prime njegovo učenje i da postupaju po njemu. Ovo se razlikuje od gomile koja ga je slijedila ili jevrejskih vjerskih vođa.

„Svakom onom ko čuje Riječ o Kraljevstvu, a ne razumije je, dolazi Zli i otima ono što mu je posijano u srcu. To je ono sjeme koje je posijano pored puta.“ (Matej 13:19)

Sada Isus pokazuje da sjeme predstavlja „riječ o kraljevstvu“ ili njegovo učenje o kraljevstvu nebeskom. Različita tla predstavljaju ljude sa različitim nivoima interesovanja. Sjeme koje pada na tvrdo zbijenu zemlju predstavlja one koji ne razumiju duhovno učenje. To mogu biti mase, uopšteno, ili okorjela, nepomična srca jevrejskih vjerskih vođa. Istina ne uspijeva prodrijeti ispod površine, a Sotona je lako otima od njih.

Pominjanje Sotone ukazuje na činjenicu da je riječ o borbi za lojalnost ljudskih duša. Nedovoljno ili površno interesovanje za „Riječ Božju“ vodi nerazumijevanju. Tada Sotona lako „otima“ ono što je posijano i preusmjerava takvu osobu u svjetovnu kolotečinu.

„Sjeme posijano na kamenitom tlu je onaj ko čuje Riječ i odmah je s radošću prihvati. Ali, pošto nema korijena u sebi, nepostojan je pa čim naiđe nevolja ili progon zbog Riječi, on se odmah sablazni.“ (Matej 13:20-21)

Sada Isus opisuje šta predstavlja sjeme koje pada na kamenito tlo. To sjeme je odmah izniklo u biljke u plitkoj zemlji iznad stijena. Ali one su se brzo spržile i osušile kada je sunce izašlo. Nedostajalo im je korijenje da bi obezbijedili potrebnu vlagu.

Kamenito tlo predstavlja one koji slušaju riječ o kraljevstvu i na brzinu je primaju, ali s plitkom ili neiskrenom vjerom. To su ljudi koji vole ideju kraljevstva ili žele da budu uključeni, ali samo pod uslovom da to ima malo posledica. Oni bi u stvari htjeli oboje: i svijet i kraljevstvo, i nisu spremni za samopožrtvovanje i stvarne promjene. Njihova emocionalna odluka i nedostatak posvećenosti izloženi su vanjskim pritiscima.

Čini se da odmah shvataju i prihvataju istinu. Njihov rani rast izgleda baš kao i na bogatijim tlima. Međutim, progon i teške okolnosti su kao sunce koje izlazi da sprži biljku. Samo oni s korijenjem koji osigurava vodu i podršku mogu preživjeti teškoće. Iskušenja razotkrivaju one čije je vjerovanje bilo samo emocionalno bez stvarne predanosti Isusu. Pritisak dovodi do toga da brzo odustanu od vjere.

„Sjeme posijano u trnje je onaj ko čuje Riječ, ali brige ovog doba i zavodljivost bogatstva uguše Riječ pa bude besplodan.“ (Matej 13:22)

Sada Isus opisuje tlo među trnjem ili korovom. Ovo predstavlja one koji čuju i donekle razumiju učenje o kraljevstvu. Međutim, ometaju ih svjetovne stvari. To uključuje bogatstvo i na kraju površne brige. Njihov potencijalni rast gubi u borbi protiv materijalizma i stresa svakodnevnog života. Baš kao što korov krade hranljive materije iz zemlje i svjetlost od sunca, te brige kradu potrebno vrijeme i pažnju da se posvete Bogu i jevanđelju. Biljka nikada ne sazrijeva do zrelosti, tako da se nikada ne razmnožava u više zrna.

Ovo tlo predstavlja iskustvo koje je najpoznatije ljudima koji žive u vremenima opšteg prosperiteta. Bogatstvo je varljivo na nekoliko načina. Jedan je mučan pritisak da se uvijek ima „više“. Drugi je da je novac toliko neophodan da se mora pozajmiti prije nego što se zaradi.

„Svjetske brige“ su jednostavno svakodnevni stresovi užurbanog života. Ukratko, oni koje predstavlja trnovito tlo odlučuju da jednostavno nemaju vremena, energije ili

pažnje da se posvete Bogu i učestvuju u kraljevstvu nebeskom. Oni preferiraju „ovozemaljske“ i očito pogrešne prioritete.

„Sjeme posijano na dobrom tlu je onaj ko čuje i razumije Riječ. On rađa plod i daje stostruko, šezdesetostruko ili tridesetostruko.“ (Matej 13:23)

Isus konačno dolazi na dobro tlo. To su ljudi koji čuju i razumiju riječ o kraljevstvu, s Isusom kao njegovim kraljem. Oni primaju ovo učenje i posvećuju mu se sa jasnim i postojanim fokusom. Rezultat, poput uspješnog usjeva žitarica, je da se sami reprodukuju u službi koju pružaju. Oni takođe stvaraju druge, jednako plodne članove, koji se takođe obavezuju na Mesiju i kraljevstvo nebesko.

Isus opisuje prinose kao stostruke, šezdesetostruke i trideseterostruke. Komentatori se ne slažu oko toga da li bi to bili dobri prinosi žitarica tokom Isusovog vremena. Možda bi bili odlični u sušnim regijama Palestine i samo adekvatni u plodnijim područjima Izraela. U oba slučaja, Isus ne govori doslovno o žitu. On opisuje predane učenike koji svojim služenjem i poučavanjem i primjerom vode druge da shvate i prime riječ o kraljevstvu.

Iako su ova poređenja jasna, ipak ne bismo navedene kategorije tla na koje pada „sjeme“ trebali olako primijeniti kao način da se utvrdi da li određena osoba može biti spašena ili ne.

Pšenica i kukolj (Matej 13:24-30)

Čini se da je Matej svoj fokus vratio na Isusovo učenje. U ovom slučaju, Hrist govori velikoj gomili okupljenoj na plaži Galilejskog mora dok sjedi na čamcu pri obali. Kasnije će Isus i učenici ući u kuću gdje će Isus objasniti specifično značenje ove parabole (Matej 13:36-43).

Da bismo razumjeli ove parabole, važno je zapamtiti da je Izrael stotinama godina čekao na dolazak obećanog Mesije. Postojalo je očekivanje da će ovaj Obećani uspostaviti svoje kraljevstvo. Izraelske vođe i većina naroda nisu primili Isusa kao Mesiju, dijelom zato što on ne donosi kraljevstvo odmah, kao što su pretpostavljali da hoće. U ovom trenutku, izgledalo je da Isus nije zainteresovan za suđenje nevjernicima, zbacivanje Rimljana ili uspostavljanje novog političkog kraljevstva Izraela. Isusove parabole imaju za cilj da objasne Božje stvarne namjere i da daju kontekst njegovom propovijedanju o kraljevstvu nebeskom.

Isus počinje tako što još jednom zamišlja seljaka kako sadi njivu. Isusovi slušaoci su vjerovatno uključivali mnoge ljude koji su radili u poljoprivredi i učestvovali u sadnji, njezi ili žetvi. Njegova publika bi brzo shvatila tačan scenario koji Isus opisuje.

Kraljevstvo nebesko se poredi sa situacijom koju će Isus opisati, a ne sa sijačom. Važna stvar za priču je da je čovjek posijao dobro sjeme u njivu. Ova parabola, za razliku od prethodne, ne bavi se kvalitetom tla ili ljudima koje tlo predstavlja. Elementi su isti, ali se koriste za drugu pouku, sa različitom simbolikom. Sada je sjeme to koje predstavlja ljude. Sijač je na ovoj njivi koristio samo dobro sjeme pšenice i ništa drugo.

Međutim, neprijatelj dolazi na farmerova polja noću dok njegovi radnici spavaju. To ne znači nužno da su radnici krivi. Priča ne sugeriše da su trebali biti budni i čuvati teren, već samo da je neprijatelj podmukao i spreman da napravi štetu. Ovo je važna tačka u tumačenju parabola: da nije svaki sićušni detalj zamišljen da ima neku doslovnu primjenu. Smisao svake parabole je da se objasni šira ideja, a ne da se kreira detaljno objašnjenje.

Neprijateljski napad ima oblik sabotaže. On sije drugu rundu biljaka, korova, pomiješanih s pšenicom. Moguće je da je to bio poznati oblik vandalizma i da su ljudi koji su slušali Isusa vidjeli ili čuli da se to upravo događa i prije. Naučnici sugerišu da bi publika vjerovatno zamislila da je korov nejestiva vrsta ljulja. Prije modernih tehnika sortiranja, ovaj korov je bio težak za suzbijanje. Na prvi pogled izgleda skoro potpuno kao pšenica. U trenutku kada se može jasno razlikovati, već je potpuno ukorijenjen u zemlji.

Naročito tokom ovog perioda u istoriji Izraela, ovaj napad bi bio zlonamjeran, kako za farmera tako i za one koji su zavisili od njega u hrani.

Napad je bio efikasan. Do trenutka kada biljke pšenice počnu da se razvijaju, korov je ukorijenjen. Ove biljke su takođe poznate kao „kukolj“, a upotreba tog izraza u prevodima je razlog zašto se ovo često naziva „parabola o pšenici i kukolju“.

Tek kasnije, kada pšenica počne da rađa zrno, razlika bi postala očigledna. Međutim, do tada bi korijeni korova i pšenice vjerovatno bili upleteni. Kao što će Isus pokazati, jedino dobro rješenje bilo je požnjeti pšenicu i korov zajedno, a zatim ih razdvojiti (Matej 13:29-30). Kasnije (Matej 13:36-43), Isus će objasniti svojim učenicima šta tačno svaki element ove parabole predstavlja.

Sluge odgovorne za obrađivanje polja na kraju primjećuju da ovaj korov raste uz inače zdravo žito. Svoje zapažanje prenose svom gospodaru, farmeru, zajedno sa oštrim pitanjima: Kako se ovo dešava? Zar niste koristili dobro sjeme? Ako jeste, odakle je došao ovaj korov? Sluge odgovorne za brigu o polju svog gospodara žele znati gdje se proces prekinuo. Uprkos onome što neki tumači tvrde, Sveto pismo ne krivi radnike na terenu što su to dopustili.

Farmer ih uvjerava da je sjeme bilo dobro. Neprijatelj ih je napao, sijajući sjeme korova među dobro sjeme pšenice. Ovo ne bi bio nečuven čin u Isusovoj eri. Sabotiranje tuđe njive neprijateljskim biljkama čin je viđen na mnogim mjestima širom svijeta.

Sluge sada pitaju farmera da li želi da odu i počupaju sav korov. To nije nerazumno pitanje: ljulj je blago otrovan, tako da se ne može zanemariti, inače će cijela žetva biti uništena.

Gospodar im sada kaže *ne*. Da su postojale samo jedna ili dvije male biljke, ili da su bile raspršene, plijevljenje bi bilo najjednostavnije rješenje. Međutim, to nije bio prirodan problem – ovo je bio napad. Bilo bi mnogo, mnogo korova pomiješano sa dobrim biljkama. U ovoj fazi razvoja, kada se biljke mogu razlikovati, korijenje korova bilo bi zapetljano s korijenjem pšenice. Čupanje tolikog broja korova moglo bi uništiti dobro zrno prije nego što bude spremno za žetvu. Postoji bolja opcija.

Sada farmer otkriva svoju strategiju za borbu protiv ovog korova. Za sada će ga ostaviti na miru. Pustiće ga da sazrije zajedno sa pšenicom, a zatim će reći svojim žeteocima da prvo sakupe korov, a zatim pšenicu. Oni će pobrati korov, složiti ga u snopove i spaliti. U tom trenutku pšenica će se ionako požnjeti, tako da se može sakupiti i staviti u skladište u farmerskoj štali.

Isus je započeo ovu parabolu kao i većinu onih zapisanih u ovom odjeljku, rekavši: „Kraljevstvo nebesko može se uporediti sa...“ To je zato što su se mnogi ljudi pitali zašto Isus, kao navodni Mesija, nije odmah osudio izraelske neprijatelje i nevjerne. Pretpostavljali su da će Obećani prvo da zbaci Rimljane i uspostavi svoje kraljevstvo na zemlji. Da bi otklonio te nesporazume, Isus objašnjava kraljevstvo pomoću parabola.

U ovoj paraboli Isus je simbolično opisao dvije grupe ljudi: one koji će biti sakupljeni u ambar i one koji će biti spaljeni. Ambar predstavlja kraljevstvo nebesko o kojem je on propovijedao. Vatra predstavlja Božji sud, koji se ponekad poredi sa konačnom žetvom. Isus, dakle, odgovara na pitanje kako je donio kraljevstvo, a da nije donio sud. On dozvoljava i „narodu kraljevstva“ i onima koji su za Božji gnjev da ostanu zajedno do „dana Gospodnjeg“ kada će doći sud i on uspostaviti svoje kraljevstvo na zemlji (Matej 13:36-43).

Zrno gorušice (Matej 13:31-32)

Ovdje Isus prikazuje sićušno sjeme gorušice koje je čovjek posadio na svojoj njivi. U to vrijeme se zrno gorušice obično koristilo kao primjer malenosti (Matej 13:32). Zašto bi Isus uporedio slavno dolazeće kraljevstvo Božje sa tako malom stvari? To se ne uklapa u ono što je Izrael očekivao od kraljevstva, ali značenje parabole je duboko.

Izraelci bi tačno znali šta je Isus mislio pod kraljevstvom nebeskim. Shvatili su da je to obećano u Svetom pismu i da će biti veličanstveno.

Isus završava poređenje, objašnjavajući da je slava upravo način na koji će se proces završiti. To sićušno zrno gorušice izrasta u najveću od svih vrtnih biljaka. Iako drvo ponekad podsjeća na grm, može narasti i do 2-3 metra u visinu. Drvo naraste dovoljno veliko da ugosti gnijezda za ptice.

Hrist opisuje Božje kraljevstvo kako počinje vrlo malo, a zatim raste do ogromne veličine. U kontekstu baštenskih biljaka tog doba, upravo je to bila uloga gorušice: izrazito mali početak sa izrazito masivnim rezultatom. Duhovno, Isus uči da se kraljevstvo neće pojaviti u punoj slavi ni iz čega. Počeće sićušno, u srcima Isusovih učenika, i odatle će rasti kako sve više i više ljudi bude vjerovalo u Isusa. Na kraju će se Isus vratiti i uspostaviti svoje slavno kraljevstvo na zemlji, naseljeno svima onima koji su se zakleli na vjernost Kralju.

Kritičari su povremeno mnogo govorili o Isusu govoreći o gorušici kao o „najmanjoj od svih sjemenki“. Među svim biljkama na zemlji, pa čak i na Bliskom istoku, ima onih sa još sitnijim sjemenkama. Takve pritužbe promašuju svrhu parabole i njene

publike. Isusovi slušaoci razumjeli su njegovo značenje. Doslovnost nije poenta – kontrast je ono što se podrazumijeva. Isus ovdje ne drži čas iz botanike.

Nadalje, književnost tog doba često bi koristila sjemenke gorušice kao metaforu za malenost, baš kao što savremeni govornici često rade sa „zrncem pijeska".

Kvasac (Matej 13:33)

Ova parabola nije toliko priča koliko prikaz običnog događaja iz svakodnevnog života. Većina ljudi bi vidjela ženu kako pravi hljeb. Taj proces je uključivao dodavanje kvasca u brašno. Kvasac je sredstvo za fermentaciju koje uzrokuje da tijesto vremenom naraste. Isusova poenta sa ovom parabolom usko je povezana sa prethodnom parabolom o zrnu gorušice. Nešto naizgled sićušno i nejasno širi se i raste, sve dok ne postane nešto relativno ogromno. Slično važi i u slučaju širenja zlog uticaja pa se kvasac ponekad koristi u negativnom kontekstu.

U ovoj metafori, mala količina kvasca je umiješana u tri mjere brašna. To bi bilo oko 23 kilograma. Time bi se stvorilo dovoljno hljeba da prehrani oko 100 ljudi. Isus upoređuje kraljevstvo nebesko s kvascem, sredstvom koje uzrokuje da brašno preraste u hljeb u izobilju.

Opet, Isusov opis nebeskog kraljevstva kao male stvari koja raste s vremenom ne bi odgovarao očekivanjima većine Izraelaca za obećano kraljevstvo. Isus pokazuje da će kraljevstvo početi u srcima njegovih sledbenika i da će tek na kraju postati slavno kraljevstvo kojem su se ljudi nadali.

„Sve je to Isus narodu govorio u pričama, i bez priča im ništa nije govorio. Tako se ispunilo ono što je rečeno preko proroka: 'Svoja usta ću otvoriti u pričama, objaviću ono što je od postanka svijeta sakriveno.'" (Matej 13:34-35)

Isus je prethodno odgovorio na pitanje učenika zašto to čini. Ukratko, njihova srca su već tupa (Matej 13:12-16). Budući da je izraelski narod, kao cjelina, odbio da shvati da je on Mesija, neće im biti dato jasnije otkrivenje o prirodi nebeskog kraljevstva. Njihovo vlastito odbijanje da povjeruju rezultira Božjom osudom, koja poprima oblik da postanu još otporniji odnosno podložniji sili zablude.

Matej ukazuje na Isusovu upotrebu parabola kao na ispunjenje još jednog proročanstva, onog iz Psalma 78:2: „U izrekama ću otvarati usta svoja, izviraće iz mene zagonetke davne." Matejeva verzija teksta mijenja poslednji red u „ono što je skriveno od postanka svijeta".

Matej primjenjuje Asafove riječi iz Psalma 78 na Isusa. Čineći to, on opisuje Isusove parabole kao otkrovenja dugo skrivanih istina o prirodi kraljevstva nebeskog. Saopštavajući te istine u obliku parabola, one su ostale skrivene za mnoge Isusove slušaoce.

Objašnjenje parabole o kukolju (Matej 13:24-30)

Isus je završio i ulazi u kuću, vjerovatno u Kapernaumu, samo sa svojim učenicima. Oni traže da im objasni parabolu o kukolju i pšenici koju je ispričao mnoštvu.

Iako Isus neće objasniti svoje parabole gomili, on je voljan to učiniti za učenike. Rekao im je da im je dato da znaju tajne kraljevstva nebeskog (Matej 13:11) i da imaju duhovnu spremnost da razumiju na način na koji veće mnoštvo ne može (Matej 13:16; Jovan 7:17).

Parabola je započela tako što je Isus uporedio kraljevstvo nebesko sa čovjekom koji je posadio dobro sjeme na svojoj njivi. U tom poređenju, čovjek koji je zasijao njivu predstavlja samog Isusa, „Sina čovječjeg".

Naslov „Sin čovječji" je način na koji je Isus sebe najčešće opisivao (Matej 26:24; Marko 2:10; Luka 7:34; Jovan 8:28). Bio je doslovno sin čovječji u smislu da je bio potpuno čovjek. Međutim, ovo je takođe važan simbol Mesije, preuzet iz vizije koju je vidio Danilo (Danilo 7:13-14). Isus Hrist je takođe bio taj „Sin čovječji" koji je opisan kao vladalac svim narodima zauvijek. Isus je bio čovjek ali njegov izvorni identitet je Sin Božji, i ispunjenje proročanstva, što je možda razlog zašto je tako često uzimao ovaj specifični deskriptor.

Dalje Hrist objašnjava da njiva predstavlja cijeli svijet. Dobro sjeme pšenice su „sinovi kraljevstva", a kukolj su „sinovi Zloga". Ljudskim okom gledano, njih je vrlo teško razlikovati. Razlog za prividnu sličnost je simulacija religioznosti i nepokornost pod maskom pokornosti. Ujedno to je i glavni razlog zašto pripadnici Božjeg naroda nisu kompetentni za razdvajanje „pšenice" i „kukolja". Takav sud može obaviti samo Bog.

Čini se da pod sinovima kraljevstva Isus misli na sve ljude koji se mogu opisati kao Božji narod. To su oni koji će biti građani Božjeg vječnog kraljevstva, kraljevstva nebeskog. Sinovi zloga su svi koji, odbacujući Hrista, pripadaju đavolu (Jovan 8:43-47). Isus dozvoljava samo jednu ili drugu opciju. Niko nije opisan kao da pripada sebi ili „nezavisan".

Zatim Isus dodaje da je Đavo taj koji je zasadio korov među dobrim sjemenom pšenice. Zbog neprijatelja oni koji pripadaju Sotoni postoje pored onih koji pripadaju Bogu u svijetu. Međutim, žetva će na kraju doći. U samoj paraboli, zemljoradnik čeka da odvoji korov do žetve, kada će biti raščišćen i spaljen (Matej 13:30). Isus tu žetvu opisuje kao kraj doba, proročeno vrijeme Božjeg suda, koje se ponekad naziva i „dan Gospodnji". Isus sada kaže da će oni koji će požnjeti njivu, žeteoci, biti njegovi anđeli.

Ovo sortiranje na kraju ovog doba predstavljeno je vremenom žetve, kada će žeteoci farmera sakupiti sav korov koji je izrastao sa pšenicom da bi se skupio i spalio (Matej 13:24-30).

Sada Isus direktno kaže da će on, Sin Čovječji, poslati ove anđele da sakupe iz njegovog kraljevstva sve „uzročnike grijeha i prekršitelje zakona". Hebrejska fraza iz koje su preuzete ove riječi možda se izvorno pojavljuje u Sefaniji 1:3. Očigledno je da je frazu teško prevesti. Šta god to tačno značilo, jasno je iz Isusovog učenja da će anđeli ukloniti iz svijeta sve što je pripadalo Sotoni ili uzrokuje da se zlo nastavi u svijetu. To bi uključivalo ljude i, možda, druge stvari.

Napokon Isus dodaje šta će se učiniti s njima. Biće bačeni u ognjenu peć, gdje će

biti plač i škrgut zuba. Isus je često koristio ovaj jezik da opiše sud ognjem i vječnu propast onih koji se ne pokaju za svoj grijeh kako bi bili uključeni u kraljevstvo nebesko (Matej 5:22; 8:12). On opisuje iskustvo Božjeg suda nad onima koji ne dolaze u njegovo kraljevstvo kroz vjeru u Mesiju. Iako ovo nije precizan, već više metaforički izražen opis Božjeg suda, suština je na kraju ista: postojaće samo dvije grupe ljudi – spašeni za vječnost i osuđeni na propast.

Isus zaključuje opisujući sudbinu onih koji pripadaju Bogu. On ih naziva „pravednima". Oni će zasjati kao sunce u kraljevstvu svog Oca. Ne samo da će im biti odobren ulaz u kraljevstvo, oni će zasjati kao djeca Boga Oca (Izreke 4:18; 1. Jovanova 2:8; 2. Korinćanima 4:6). Ovo je simboličan način za prenošenje ideje o ljudskoj vrsnoći koja će doći do punog izražaja u Božjem kraljevstvu.

Isus završava svoje objašnjenje svečanim upozorenjem da obrate pažnju i primijene njegove riječi. Izraz „ko ima uši neka čuje" korišten je u to vrijeme da skrene pažnju na posebno važno učenje.

Blago

„Kraljevstvo nebesko je slično blagu sakrivenom na njivi: čovjek ga nađe pa ga sakrije i radostan ode, proda sve što ima i kupi tu njivu." (Matej 13:44)

Ovaj put, Isus upoređuje kraljevstvo nebesko sa skrivenim blagom pronađenim u polju. Čovjek koji pronađe blago ne uzima ga jednostavno. Umjesto toga, on ga ostavlja tamo, prodaje sve što ima i kupuje polje kako bi dobio blago koje sadrži.

U ovo doba bilo je uobičajeno sakriti novac ili druge stvari u zemlju. Banke, kakve znamo u modernom svijetu, jednostavno nisu postojale. Siromaštvo i politička previranja učinili su svakoga ranjivim na krađu ili uzimanje imovine od strane onih na vlasti. Tada bi, u poređenju sa sadašnjošću, bilo češće da je zaliha dragocjenosti bila ostavljena u zemlji jer je prethodni vlasnik umro a da nikome nije rekao da je tamo. Isus koristi ovu ideju da opiše kraljevstvo nebesko.

Po pravu bi tako slučajno otkriveno blago pripadalo vlasniku zemljišta. Čini se da lokalni zakoni i običaji sugerišu da se sve dok je to blago bilo zakopano, smatralo dijelom polja. Ako je uklonjeno iz zemlje, bilo je vlasništvo onoga ko je posjedovao zemlju. Drugim riječima, blago se ne može jednostavno uzeti – to bi bila krađa. Međutim, ako bi vlasnik polja prodao zemlju, prodao bi i sve zakopane dragocjenosti. Novi vlasnik bi po zakonu bio slobodan da iskopa i uzme takvo blago. Poenta, međutim, nije u detaljima imovinskog prava. Hristova poruka je da kraljevstvo nebesko vrijedi trgovati za sve što čovjek posjeduje, da bi ga dobio.

Ovo je princip koji čovječanstvo teško prihvata. U 19. poglavlju Mateja, Isus će čuveno reći bogatom mladiću da proda sve što posjeduje i slijedi ga (Matej 19:21). Ovaj komentar je dat posebno toj osobi, kako bi dokazao da ne želi slijediti Isusa ako to znači gubitak njegovog bogatstva (Matej 19:22). Iz tog razloga, Isus kaže da bogati ljudi ulaze u kraljevstvo nebesko s velikim poteškoćama (Matej 19:23). Svjetsko bogatstvo čini da se osjećamo sigurnim, uprkos tome što nema vječnu vrijednost. Lako

je postati zavisan o udobnosti i izgubiti vječnu perspektivu.

Šira ideja parabole je da je svaka žrtva vrijedna pripadanja kraljevstvu nebeskom. Ta tema je podvučena sledećom parabolom, jer Isus povezuje značenje obadvije.

Skupocjeni biser

„Kraljevstvo nebesko je slično i trgovcu koji traži lijepe bisere. Kad nađe skupocjen biser, ode i proda sve što ima pa ga kupi.“ (Matej 13:45-46)

Ova parabola je takođe vjerovatno pokrenula maštu Isusovih slušalaca, jer predstavlja neočekivanu sreću. U njoj je prikazan trgovac u potrazi za finim biserima. U davna vremena, ronioci su lovili bisere u okeanskim vodama koje su okruživale Bliski istok. Najbolji biseri mogli su se prodati za ogromne sume novca. Ovo se ne razlikuje mnogo od toga koliko veliko, čisto drago kamenje, kao što su dijamanti, može biti vrijedno zapanjujuće svote novca u modernom kontekstu.

Trgovac pronalazi jedan biser ogromne vrijednosti. Prepoznaje da biser vrijedi više od svega što posjeduje zajedno. On sve to prodaje da bi dobio ovu izvanrednu stvar.

Opet, Isus kaže da je kraljevstvo nebesko vrijedno cijene svega što imamo u ovom životu. Trgovac biserima ne poklanja svoju imovinu bez razloga; u stvari, on drastično povećava svoje bogatstvo. Ideja da proda sve što ima može izgledati radikalno, ali ima savršenog smisla s obzirom na ono što dobija zauzvrat.

Isus je u ranijem poglavlju poučavao da „ko izgubi život svoj radi mene, naći će ga“ (Matej 10:39). Ova i prethodna parabola vode tu tačku kući. Vrijedi cijene cijelog našeg života biti uključen u kraljevstvo nebesko. Vrijednost onoga što steknemo u vječnosti daleko je iznad onoga što možemo doživjeti u kratkom zemaljskom životu.

Ribarska mreža (Matej 13:47-50)

U ovoj priči, Isus upoređuje kraljevstvo nebesko s drugom scenom koja bi bila poznata većini Izraelaca. To bi bilo posebno značajno onima koji su živjeli i radili oko Galilejskog mora. Ovo opisuje uobičajeni proces ribolova, a to je korišćenje mreže. Posebno uobičajen oblik ribolova mrežom ponekad se naziva kočarenje, što uključuje pomicanje mreže kroz vodu. Alternativno, velika mreža se baci ravno na površinu vode, a potapljači je povlače prema dolje, zadržavajući sve ispod unutar mreže. Bilo koja metoda prikuplja sve što okružuje, uključujući mnoge vrste riba i životinja. Neke od njih su korisne ribaru, druge nisu.

Ovo je centralna ideja parabole: mreža sve skuplja, ali se ne zadržava sve prikupljeno. Ono što se dalje dešava je zdrav razum, ali u kontekstu parabole nosi važnu pouku. Sadržaj mreže je sortiran. Neke se smatraju dobrima, što znači da ih vrijedi jesti ili prodati. Druge su loše, znači neupotrebljive za bilo šta. Ribari obavljaju posao sortiranja svih različitih vrsta riba i bacanja loših, dok čuvaju dobru u posebnim korpama.

Svaki Izraelac je vjerovatno posmatrao ovaj proces. Ovo bi pojačalo utisak koji

je parabola ostavila na one koji su razumjeli ideju iza nje.

Ribari koji sjede na plaži i izbacuju lošu ribu i spašavaju dobre predstavljaju djelo anđela na „kraju ovog doba“. Isus opet opisuje učinak suda. Rezultat će doći tako što će anđeli razvrstati i odvojiti pravedne od zlih na zemlji.

U ovim parabolama, Hrist ne daje detalje o tome šta uzrokuje da osoba bude razvrstana u kraljevstvo nebesko ili osuđena na oganj uništenja. Poenta parabola je jednostavno da će doći do razdvajanja – da će Bog svrstati ljude u jednu od samo dvije kategorije. Međutim, jevanđelja i preostali dio Novog saveza, kao i cijelog Svetog pisma, jasno objašnjavaju kriterije. Slično, tome, ove parabole nemaju za cilj tačan opis Božjeg suda koji se zapravo odvija u tri faze.

Svjetiljka (Luka 8:16-18)

„Niko ne pali svjetiljku da je pokrije posudom niti da je stavi pod krevet, nego je stavlja na svijećnjak, da bi oni koji ulaze vidjeli svjetlost. Jer nema ničeg tajnog što se neće otkriti, i ničeg što je sakriveno što se neće saznati i izaći na vidjelo. Zato pazite kako slušate, jer ko ima, daće mu se još, a ko nema, uzeće mu se i ono što misli da ima.“

Ova parabola više liči na Markovu proširenu verziju (Marko 4:21-25), a Matejeva parabola je data u drugom vremenu i na drugom mjestu. Postoji očigledna istina u ideji da iskreni vjernici treba da „puste da njihova svjetlost sija“ (Matej 5:16) na osnovu njihovog odnosa s Hristom. Ipak, čini se da je značenje Lukinih stihova da slušaoci treba da budu kao dobro tlo, da prihvate sjeme i daju plod (Luka 8:8). Na isti način, ljudi treba da „uđu“ i „vide svjetlost“, naporno radeći da shvate istinu i primjenu Isusovog učenja (Luka 8:18). Isus kaže nešto slično u Luki 11:33.

Za one koji pažljivo slušaju Isusova poređenja, svjetlost njegovih riječi će se „objaviti“, što znači da će postati poznata ili otkrivena. Oni koji ne traže Isusovo značenje su kao oni koji stavljaju svjetlo ispod tegle ili kreveta. Oni će razumjeti Isusove riječi na konačnom sudu.

Sledeći stih podržava ovo tumačenje. Oni koji imaju neko razumijevanje o tome ko je Isus i šta on govori vjerovatno će nastaviti pažljivo slušati i primati „više“ mudrosti i blagoslova. Oni koji zaista imaju malo razumijevanja su kao prva tri tla u paraboli. Bilo kakvo razumijevanje koje su imali biće izgubljeno dok budu pratili svoje ometanja. Isus ih opisuje kada opravdava svoju upotrebu parabola, da „gledajući ne vide, a slušajući ne razumiju“ (Luka 8:10).

Svi moramo da „pazimo kako slušamo“. Odlomak govori o slušanju i razumijevanju. Oni koji imaju vjeru da prihvate istinu Isusove poruke, razmišljaju o istini i dopuštaju joj da uđe i utiče na njihove živote, dobiće još više razumijevanja. Oni koji malo razumiju, ali imaju okorjela srca (Luka 8:5, 12), odbijajući istražiti značenje (Luka 8:6, 13) ili ih lako ometaju zadovoljstva i brige svijeta (Luka 8:7, 14), izgubiće i ono malo razumijevanja što imaju.

Riječ na grčkom koja je prevedena „slušati“ podrazumijeva kontinuirani čin

slušanja. Stih se slaže sa Izrekama 1:2-7, posebno sa stihom 5: „Mudar će slušati i više će naučiti, i razuman će prihvatiti mudro vođstvo," i 7. stihom: „Strah od Gospoda početak je znanja; ludi preziru mudrost i pouku." Takođe se vezuje za parabolu o deset mina (Luka 19:11-27). Bog od nas očekuje da koristimo ono što nam On daje. Oni koji nemaju, nisu ništa bolji od neprijatelja.

Sledeći segment daje ličnu primjenu Isusovog podsticaja. On je u prepunoj kući i uči dok su njegova majka i braća, zabrinuti za njegovo zdravlje, napolju, pokušavajući da dođu do njega i dovedu ga kući. Kada neko obavijesti Isusa da bi njegova porodica željela da ga vidi, on odgovara: „Moja majka i moja braća jesu ovi koji slušaju riječ Božju i vrše je." (Luka 8:19-21) Isus se poistovjećuje s onima koji slušaju riječ Božju i donose dobre plodove više od njegove rođene porodice. To je postavljanje prioriteta u potpunom skladu sa Božjim uputima.

Novo i staro blago (Matej 13:51-52)

Isus na kraju pita svoje učenike da li shvataju ono što im je rečeno. Učenici tvrde da razumiju – ali sigurno je da ne razumiju tako dobro kao što misle. Dok jevanđelja nastavljaju da objašnjavaju njihovu interakciju s Isusom, učenici će pokazati dalju konfuziju oko istina koje se iznose. Mnogi primjeri ovoga biće zabilježeni u sledećim poglavljima Mateja. Naravno, zahvaljujući poukama od Hrista, ovi ljudi su bolje razumjeli kraljevstvo nebesko nego ranije.

Isusovo učenje o kraljevstvu mora da ih je uvelo u nekoliko novih ideja. Kao i većina Jevreja tog doba, vjerovatno su očekivali da će Mesija odmah zbaciti izraelske neprijatelje i podstaći Izrael da napreduje u svijetu. Isus je učio, u poređenjima, da će kraljevstvo početi od malog, a vremenom će postati veliko (Matej 13:31-32). Takođe je učio da će pravedni i zli živjeti zajedno, jedni pored drugih, sve dok ne dođe sudnji dan (Matej 13:24-30). Ipak, vrijedno je svake žrtve da budemo uključeni u kraljevstvo (Matej 13:44-46) jer dolazi dan suda u kojem će zlo biti uklonjeno (Matej 13:47-50).

Čak i kao djelimična slika onoga što će doći, to bi bilo mnogo za uzeti u obzir. Šta god da je Isusova osnovna grupa učenika zaista razumjela, to je zahtijevalo prilagođavanje. Morali su ponovo procijeniti svoja očekivanja o tome kakvo će biti kraljevstvo koje dolazi.

Isus se zatim poziva na pismoznalce, ali ovog puta u pozitivnom kontekstu. „Pismoznalci" su oni koji proučavaju i tumače Sveto pismo i govore ljudima na pravi način da žive po njemu. U vrlo značajnom smislu, ove učenike Isus poučava dubljim istinama (Matej 13:10-11), i tako su i oni kao „pismoznalci" obučeni za kraljevstvo nebesko. Kao takvi, posao učenika bi bio da podučavaju ove istine drugima (Matej 28:19-20), i „stare" i „nove".

Slika koju Isus stvara je slika nekoga bogatog koji predstavlja blago svog domaćinstva. Neki od tih predmeta su stari. Možda pomislimo na antikvitete i porodično nasleđe. Nešto od blaga je tek stečeno, ali je još uvijek vrlo vrijedno. Isus zamišlja učitelje ovih velikih istina kao one koji pokazuju i Božje otkrivenje u Starom savezu

i nova otkrivenja Božje istine kroz Isusa Hrista. Ti učitelji bi trebali pokazati kako se ove dragocjene istine uklapaju. Za ispravno razumijevanje istine neophodno je oboje.

To je, u stvari, upravo ono što Matej čini u svom jevanđelju. On se često poziva na „stara blaga“ izraelskih spisa kako bi pokazao kako su ona ispunjena u Isusovom djelu i riječima. Ostali ljudi okupljeni pred Isusom učiniće isto dok budu podučavali jevanđelje u godinama koje slijede (2. Timoteju 3:16; 1. Jovanova 1:1-4). Taj rad će od njih zahtijevati da shvate Isusovo učenje u ovim parabolama.

Nakon što je Isus završio, otišao je (Matej 13:53), što je vjerovatno značilo da je napustio Kapernaum, Isusov usvojeni rodni grad.

Isus opet odbijen u Nazaretu (Matej 13:54-58; Marko 6:1-6)

I Josif i Marija su očigledno odrasli u malom gradu Nazaretu, otprilike na pola puta između Galilejskog mora i Sredozemnog mora. Vratili su se u Nazaret nakon Isusovog rođenja i svog vremena u Egiptu (Luka 2:39), i Isus je tamo proveo svoje djetinjstvo (Luka 2:40). Ipak, na kraju se Isus preselio u naseljeniji grad Kapernaum na obali Galilejskog mora (Matej 4:13).

Isus se sada vraća da posjeti svoje rodno mjesto, za koji većina komentatora razumije da je Nazaret. Komentatori vide ovu posjetu kao odvojenu od one opisane u Luki 4:16-29, gdje su ljudi iz Nazareta pokušali ubiti Isusa nakon što je on tvrdio da je ispunjenje jednog od Isaijinih proročanstava o Mesiji, a zatim ih uporedio s ljudima u Svetom pismu Starog saveza koje Bog nije čudom spasio. Većina gradova u Izraelu, čak i onih malih poput Nazareta, imali su sinagoge. Bilo je uobičajeno da su gostujući rabini bili pozvani da govore u sinagogi kada su u gradu. Isus je to učinio u Nazaretu. Očigledno je i tamo učinio neka čuda, možda ozdravljenja, iako nije učinio mnoga (Matej 13:58).

Reakcija na Isusovo učenje i njegova čuda bila je i zaprepaštenje i odbacivanje. Ljudi su pitali odakle mu ta mudrost i sposobnost da čini ova moćna djela. Nisu poricali Isusovu očiglednu moć, ali su bili uvrijeđeni što bi neko ko je došao među njima izgledao tako važan i omiljen. Isus se nije uklapao u njihovu predstavu o njemu. Pretpostavke i predrasude mogu nas zaslijepiti za istinu. Kada mislimo da nešto znamo ili nekoga, skloni smo da favorizujemo ta očekivanja u odnosu na nove informacije. Mnogi, mnogi ljudi na svijetu misle da već znaju sve o Isusu. Mnogi, međutim, znaju vrlo malo i vrijeđaju se kada im se otkrije istina (Matej 13:57).

„Odakle ovome ova mudrost i sila? Zar to nije drvodjeljin sin? Zar mu se majka ne zove Marija, a njegova braća Jakov, Josija, Simon i Juda. I zar nisu sve njegove sestre s nama? Odakle mu onda sve ovo?“

Pitanja koja se ovdje postavljaju nisu dobronamjerna ili iskrena. Umjesto toga, ona su odbojna, čak i sarkastična. Ton njihovog odgovora je na liniji: „Šta Isus misli da je? Znamo ovog tipa. Odakle mu sve ovo?“ Njihov odgovor Isusu je da ignorišu ono što se dešava govoreći: „Oh, ja već znam šta mislim o njemu.“

Kao u Markovom jevanđelju, građani ističu da su vidjeli Isusa kako raste.

Najvjerovatnije su i Isus i Josif radili kao zanatlije u toj regiji (Marko 6:3). Istoričari sugerišu da je u Nazaretu mogla biti velika potražnja za zidarima i tesarima kada je Isus odrastao zbog obnove obližnjeg grada koji je izgoreo. Josifov usvojeni sin Isus vjerovatno je radio u istoj profesiji prije nego što je započeo svoju javnu službu i odselio se. Moguće je da je Josif već umro, ali ljudi ga se još uvijek sjećaju.

Na isti način, ljudi izjavljuju da poznaju Isusovu porodicu. Oni ga poznaju kao sina Marijinog i brata njenih drugih sinova, Jakova, Josije, Simona i Jude. Isus se obično opisuje kao polubrat toj četvorici, budući da je začet Duhom svetim (Matej 1:18), a ostali su rođeni na normalan način od Josifa i Marije.

Ukratko, građani izjavljuju da, budući da već znaju ko je Isus – stolarev sin i normalan stanovnik – nema razloga da misle da bi on mogao biti nešto drugo. Svakako, nije moguće da bi mogao biti moćan ili važan. Prilikom prvog javnog istupa u Nazaretu, Luka opisuje trenutak kada mještani pokušavaju ubiti Isusa, djelimično, zato što tvrdi da je Mesija (Luka 4:16-29).

Bez obzira koliko moćna bila njegova propovijed ili čuda, Isusa nikada neće prihvatiti oni koji insistiraju da znaju bolje. I danas se i vjernici i nevjernici često drže netačnih ideja o Hristu. U svojim mislima, oni „već znaju“ Isusa i nemaju šta naučiti.

Da su se ljudi jednostavno čudili neočekivanom, njihova reakcija bi možda imala više smisla. Da je nakon ovih pitanja uslijedilo pokajanje, to bi podrazumijevalo iskrenost. Umjesto toga, njihovo zaprepaštenje ih je navelo da odbace svaku ideju o tome da je Isus važan, a kamoli da je Mesija. Njihov udoban, uspostavljen koncept Isusa bio je previše ukorijenjen da bi se mogao promijeniti.

Oni su se sablažnjavali od Isusa. Sveto pismo bilježi da su bili „začuđeni“ njegovom mudrošću i njegovim moćnim djelima. Međutim, to nije bilo čuđenje koje je dovelo do iskrenih pitanja ili vjerovanja. Tačnije, bila je uvreda. U svojim mislima, oni su već znali ko je Isus, na osnovu njegovog djetinjstva i rane mladosti. Ne samo da su bili nezainteresovani za više informacija; bili su uvrijeđeni idejom da bi neko poput Isusa mogao biti toliko važan. Smisao ovog odlomka je da su Nazarećani mislili da mladić iz rodnog grada pokušava da se uzdigne iznad svog mjesta.

Bez obzira na razlog njihove uvrede na Isusa, on im je odgovorio upoređujući sebe sa starosaveznim prorocima: „Prorok je bez časti samo u svom zavičaju i u svom domu.“ (ref. Marko 6:4)

Ovaj fenomen je djelimično sažet u izrazu „familijarnost rađa prezir“. Kada smo izloženi određenim stvarima, skloni smo da ih uzimamo zdravo za gotovo. To može značiti ili propuštanje njihove vrijednosti, ili dopuštanje da naše pretpostavke postanu dogmatične. Mnogi ljudi imaju pogrešne predstave o vjeri i o Isusu Hristu. Kada se otkrije istina, takvi ljudi se često uvrijede – ne vole da im se kaže da je njihova percepcija Hrista pogrešna. Umjesto da odgovore na dokaze, oni ih odbacuju kao da kažu: „Ne znam odakle vam je to došlo, ali već znam šta treba da znam.“

Ista greška se može napraviti i danas. I za hrišćane koji su tvrdili, kao i za one koji ne vjeruju, moguće je da preferiraju tradicije, mitove i crkvene predodžbe o Hristu

nego tačna učenja. Kada im se predoče nove informacije, neki će odgovoriti odbacivanjem, tvrdeći da „već znaju“ ono što treba da znaju.

Isus nije učinio mnoga čuda u Nazaretu zbog nevjerovanja ljudi. Ovo je u skladu s njegovim odgovorom na slične zahtjeve fariseja (Matej 12:38-39). Takvi ljudi ne traže iskreno dokaze – oni zanemaruju dokaze koje su već vidjeli i neiskreno traže više.

Matej napominje da Isus „nije“ učinio mnoga čuda iz tog razloga. Marko ukazuje da Isus „nije mogao“, ali ne zato što su Isusu bili potrebni ljudi da vjeruju u njega da bi njegova čuda djelovala. Umjesto toga, ovo je kao da kažete: „Nisam mogao svom sinu dati nagradu, zbog njegovog lošeg ponašanja.“ To znači da Isus nije mogao učiniti nešto na odgovarajući način, jer bi to bilo u suprotnosti s njegovom porukom, a ne da je bio nesposoban za to.

Isus je činio stvari u skladu sa Božjom voljom i planom. Ipak, kako je Isus naglasio onima koje je izliječio, on odgovara na zahtjeve nadahnute vjerom (Matej 15:28; Marko 10:52), a ne na neiskrene zahtjeve za dokazom (Jovan 2:18-19; Marko 8:11-12). Činjenica da su ljudi iz njegovog rodnog mjesta odbili vjerovati da njegova moć dolazi od Boga dala mu je malo razloga da im demonstrira Božju silu (Matej 7:6). Tada bi čuda zapravo izgubila svoju pravu svrhu i postala spektakl radi samodokazivanja.

23. Umireno more

Ovaj događaj zapisan je u Mateju 8:23-27, Marku 4:35-41 i Luki 8:22-25.

Markov izvještaj sugeriše da je Isus poučavao kraj Galilejskog mora i ušao u čamac kako bi ga gomila mogla čuti (Marko 4:1). Nakon što je poučio parabolu o sijaču, otišao je na jedno privatnije mjesto sa Dvanaestoricom i drugim učenicima gdje je podijelio nekoliko drugih parabola (Marko 4:10). Uveče toga dana (Marko 4:35), Isus je odlučio da pređe preko jezera. Matej kaže da je Isus komunicirao sa dva potencijalna učenika između vremena kada je prvi put dao nalog da se ide na drugu stranu i prilike kada je trebao da uđe u čamac (Matej 8:18-23).

Termin „učenici" je dvosmislen. Luka ponekad koristi izraz da znači više sledbenika nego samo Dvanaestoricu (Luka 8:9; Marko 4:10). Nejasno je i koliki je čamac, iako „jedro" u 23. stihu podrazumijeva jedrilicu umjesto čamca na vesla. Slijedili su ih i drugi čamci (Marko 4:36), ali se njihova sudbina u oluji ne spominje.

„Jezero" je Genizaretsko jezero, koje se naziva i Galilejsko more. Napaja se rijekom Jordan na sjeveru u blizini Betsaide i uliva se u Jordan na jugu kako bi napajalo Mrtvo more. Genizaret je takođe preveden Kineret i znači „harfa" na hebrejskom; jezero je donekle u obliku harfe, oko 11 km široko i 14 km dugo. Zapadna galilejska obala ima blaža brda, dok je istočna obala strma obala – savršena za svinje koje su van kontrole sa samodestruktivnim namjerama (Luka 8:33).

Galilejsko more nalazi se 200 m ispod nivoa mora i gotovo je okruženo brdima. Vjetrovi, i do 100 km na sat, duvaju jugozapadnog smjera i izazivaju velike oluje, obično poslijepodne. Voda je prilično plitka na 60 m, što uzrokuje nasilne talase do čak 3 m na obalama. Golanska visoravan grabi vjetrove i nepredvidivo ih kovitla. Topli vazduh iznad jezera može se brzo poremetiti hladnijim vazduhom koji se spušta sa brda, izazivajući nepredvidive oluje. Kada oluje dođu noću, one su još žešće.

Matej je vjerovatno bio tamo tog dana i opisuje čamac koji su preplavljivali talasi. Čamci se „zapljuskuju" kada voda počne da se sliva po bokovima. Ako se voda ne izbacuju dovoljno brzo, plovilo može potonuti.

Fascinantno je samo po sebi da je Isus mogao da prespava sve ovo. „Jastuk" na kojem Isus spava možda je bio vreća s pijeskom koja se koristi za balast ili dodatno sjedište koje se koristi za putnike. U svakom slučaju, čamac nije dizajniran za udobnost. Ali Isus je iscrpljen. Činjenica da je on spavao takođe je doprinijela panici učenika. Možda su se pitali da li je Isus uopšte znao šta se dešava. Neki od njih su bili iskusni ribari koji su na tom jezeru proveli mnogo godina. Svi su očigledno bili zabrinuti da će izginuti u oluji.

Da li je razumno da se učenici plaše? Do ovog trenutka, oni su vidjeli Isusa kako liječi fizičke bolesti, izgoni demone, podučava mase i raspravlja se s vjerskim vođama. Koliko god bile čudesne moći koji se ispoljavaju preko Isusa, dvanaestorica tek

treba da vide nešto što ukazuje na vlast nad prirodnim fenomenom. Ipak, oni ga bude, ne očekujući nužno da će ih spasiti, već ga pozivaju u panici.

Najmanje nekoliko učenika bili su iskusni ribari koji su se i ranije susreli s olujama. Pa ipak, u ovoj situaciji, oni su uznemireni zbog talasa koji se slivaju u čamac. Ovo nije samo primjer iracionalnog straha; postoji realna opasnost da će čamac potonuti, a putnici se utopiti. Konačno, učenici probude Isusa i zavape k njemu, bojeći se za svoje živote.

U Markovom pričanju priče, učenici bude Isusa optužbom: „Učitelju, zar te nije briga što ćemo izginuti?“ Vjerovatno su različiti učenici govorili različite stvari. Ono što je univerzalno je da su bili sigurni da je kraj blizu, i nisu razumjeli kako je Isus mogao to prespavati. Htjeli su da se probudi i spasi ih prije nego što bude prekasno.

„Zašto se plašite, malovjerni?“ upita ih on. Onda ustade, zaprijeti vjetrovima i moru pa nastade velika tišina. (Matej 8:26)

Kada se Isus probudio, njegov prvi odgovor nije da ih odmah spasi. Umjesto toga, on ih pita zašto se plaše i kori njihov nedostatak vjere. Čini se da je njegovo značenje da učenici treba da budu sigurniji u Božju silu da ih spase nego što se boje. Njegova primarna briga za one koji bi ga slijedili je da mu vjeruju.

Tada Isus ustaje i prekori vjetar i more. Kaže mu da prestane, i odmah je zatišje nad jezerom. Oluja nestaje. Isus je ranije pokazao da Božja sila ima kontrolu nad prirodnim svijetom ljudske fiziologije i bolesti (Matej 8:1-4), kao i natprirodnim svijetom demona (Matej 8:16). Sada on pokazuje da je Bog gospodar cijele prirode, uključujući vremenske prilike.

I rekao im je: „Zašto se plašite? Zar još nemate vjere?“ (Marko 4:40)

Isus razumije ljudska ograničenja. On poučava mnoštvo samo onoliko koliko oni mogu čuti (Marko 4:33), dopuštajući da se njegove jednostavnije poruke prožimaju u njihovim srcima dok ne budu spremni za više. Ali on očekuje da će dvanaestorica biti izvan takvih ograničenja. Oni su dobro tlo koje prihvata riječ za obilni rod (Marko 4:20). Oni su otvoreni za njegovu poruku (Marko 4:23), upijajući sve što mogu dobiti (Marko 4:24-25). On im daje „tajnu kraljevstva Božjeg“ (Marko 4:11). Ali njihov nedostatak vjere doveo ih je u opasnost da budu sjeme posijano u plitku, kamenitu zemlju, koje brzo klija i vene pod teškoćama (Marko 4:16-17).

Uprkos našim ograničenjima, Isus od nas očekuje da učinimo najbolje što možemo sa onim što imamo. Donesite najveću „mjeru“ koju imate (Marko 4:24) i služite mu sa svime što nam on daje (Matej 25:14-30). Učenici su vidjeli kako Isus iscjeljuje fizičke bolesti, izgoni demone i sada utišava oluju. U Marku 5, oni će vidjeti još više.

A ljudi, zadivljeni, upitaše: „Ko je ovaj da mu se i vjetrovi i more pokoravaju?“ (Matej 8:27)

Učenici se začuđeno pitaju: „Kakav je ovo čovjek?“ Bili su šokirani kada su saznali da su čak i vjetar i talasi prirode poslušali njegov glas.

Markov izvještaj o ovom istom događaju jasno pokazuje da je ovo divljenje Isusu bilo manje čuđenje, a više strah. Kako su učenici shvatili da ovaj čovjek u njihovom

čamcu može upravljati morem i nebom, možda su se bojali da budu blizu tolike moći.

Razumno je da učenici odgovore na ovaj nivo moći preispitujući ko je Isus zaista. Kako njihovo razumijevanje Isusa raste, mora i njihova vjera. Iako njihov strah pokazuje nedostatak vjere, njihovo pitanje je ohrabrujuće. Poput plodnog tla, oni razmišljaju i postavljaju pitanja, a ne samo odlaze.

Činjenica da su postavili ovo pitanje pokazuje da učenici još nisu shvatili da je Isus Sin Božji sa svim autoritetom od Boga. Oni su možda vjerovali da je on Mesija u smislu da je imao stvarnu moć i da je bio predodređen da bude kralj nad Izraelom, ali još nisu shvatili njegovu misiju u punoći.

Teološke i naučne implikacije

Čuda poput umirivanja mora možemo posmatrati iz dvije različite perspektive. Ako kao glavnu premisu unesemo trinitarski pogled na Isusa, naši zaključci biće uslovljeni da Isusa zbog ovog čuda proglasimo „Bogom“. Međutim, ako se držimo narativa Svetog pisma, vidimo da to ne radi ni sam Isus niti njegovi učenici. Utisak je da nikome čak ne pada ni na kraj pameti takva ideja.

Zašto? Odgovor je jednostavan. I sam Isus i svi Izraelci su bili striktni monoteisti. To će biti jasno posvjedočeno u više navrata tokom Isusove službe, a takođe i u shvatanjima prvih hrišćana i apostola koji su pisali poslanice. Do poslednjeg retka Novog saveza nema ni pomena o Isusu kao „Bogu“ ili čak „bogočovjeku“. To bi trebalo da bude jasan signal crkvenim teolozima da nešto ozbiljno nije u redu sa njihovom doktrinom. Na žalost, umjesto objektivnog preispitivanja, oni će koristiti sofistiku i iskrivljena tumačenja različitih stihova, trudeći se da po svaku cijenu imputiraju Isusu veći položaj od onog koji precizno definiše Sveto pismo – Sin Božji po identitetu i Sin čovječji po Planu iskupljenja.

Iz događaja koji smo upravo komentarisali, zapazili smo da je glavna Isusova briga vjera njegovih učenika – vjera koja se ne koleba pred teškoćama, vjera koja ima povjerenje u Božje vođstvo i zaštitu. Isusova namjera nije nikad da fascinira druge ili da ukazuje na svoje navodne „skrivene“ moći. To bi bio potpuno pogrešan pristup i u osnovni paganski. Glavna premisa satanizma je urođeni život i urođena sila. Glavna biblijska premisa je da sve potiče od Boga – Bog je Izvor života i sile. Ništa drugačije nije bilo u životu Mesije – Isusa Hrista. Ali zbog specifičnosti njegove misije, sila Božja se manifestovala u mnogo prilika i na mnogo različitih načina. Kada? Onda kad je bilo vrijeme za to! Tokom njegove „zvanične“ službe. Dotle je Isus živio „običnim“ životom i stoga je ljudima u njegovom zavičaju bilo veoma teško da promijene svoju percepciju o njemu.

Na žalost, ono što bi pali čovjek želio je Mesiju „supermena“. Ta skrivena premisa je, između ostalog, onemogućavala vjerske vođe Izraela da uvide da je Isus to što je govorio da jeste. Čak je i najbližim Hristovim učenicima trebalo dugo vremena da se oslobode pogrešnih očekivanja o Mesiji.

Vraćajući se trinitarskim pogledima, valja zapaziti da trinitarci grabe svoje prilike

da Isusa proglase „Bogom“ shodno veličini i natprirodnosti čuda. Čine to čak i kada počinje rečenicu „ja sam“, shvatajući da se predstavlja kao „Jehova“, po imenu u čijem osnovu je glagol biti. To je gotovo isti obrazac razmišljanja kao kod fariseja koji su uvijek tražili „nešto veće“. Međutim, Sveto pismo nam daje primjer jednog apsolutno natprirodnog fenomena koji se desio po „nalogu“ Jošue Nunova.

„Tog dana, kada je Gospod predao Amoreje Izraelovim sinovima, Jošua se obratio Gospodu i pred Izraelcima rekao: 'Stani, sunce, nad Gibeonom i ti, mjeseče, nad ajalonskom dolinom!' I sunce je stalo, a i mjesec se zaustavio dok se narod nije osvetio svojim neprijateljima. Zar to nije zapisano u Jašerovoj knjizi? Sunce je stajalo nasred neba i skoro cio dan nije žurilo da zađe. Takvog dana nije bilo ni prije ni posle, da je Gospod tako poslušao glas čovjeka, jer se Gospod borio za Izrael.“ (Jošua 10:12-14)

Ovo čudo je vjerovatno uključilo usporenu rotaciju Zemlje i ne može se nikako objasniti osim kao direktna Božja intervencija. Čuda jesu, zaista, odstupanja od nekog prirodnog toka zbivanja koji se dešava na našoj planeti Zemlji. Na osnovu dva prirodna zakona – Prvog i Drugog zakona termodinamike[8] – mi možemo sva čuda da podijelimo u dvije kategorije: čuda prvog stepena i čuda drugog stepena.

Koja su čuda prvog stepena? Čuda prvog stepena su ona koja zahtijevaju specijalno stvaranje. Znači, ona prkose prvom zakonu koji govori da se u jednom zatvorenom sistemu ne može ništa ni dometnuti ni istinski oduzeti. Prema tome, svaki događaj u kojem se energija ili materija (ili organizacija) poveća u izolovanom sistemu, jeste čudo koje se odnosi na ovaj prvi zakon i ono zahtijeva jedno specijalno stvaranje.

Kao primjer možemo da navedemo proces Stvaranja, onda umnožavanje hljebova i riba koje je Isus učinio. To su prvostepena čuda ili čuda prvog reda, pošto dobijamo novu informaciju i novo stanje. Recimo, u Knjizi proroka Danila, rukopis koji se pojavio na zidu Belšazarove palate je isto čudo prvog reda. Zatim, pošto život shvatimo kao jedan oblik energije, onda je uskrsenje čudo prvog reda.

Vanuobičajeno, vanstatističko djelovanje na obim ili na brzinu ili na stopu kojom se jedan proces dešava, jesu čuda druge vrste. Ta čuda ne zahtijevaju specijalno stvaranje, nego uobičajeni proces u prirodi, prostim jezikom rečeno, biva privremeno narušen. To su čuda drugog reda, ili drugostepena, ili stepena „B“.

Da navedemo neka i od tih čuda. Recimo, stišavanje bure na Galilejskom jezeru. To nije nikakvo specijalno stvaranje. Bura bi se sigurno stišala. Znači, bura se stišava nekom stopom. Ubrzavanje te stope je čudo drugog reda. Ona bi se stišala, ali Bog je u stanju da nju stiša mnogo brže. Čudo drugog reda je i abnormalno hvatanje riba od strane učenika, kada je Isus zatražio da ponovo bace svoje mreže.

Znači, to su čuda drugog reda. Ona uključuju samo neuobičajeno statističko

[8] Prvi zakon govori o tome, da u jednom zatvorenom sistemu ne može ništa novo da nastane niti da se uništi u onom bukvalnom smislu riječi. Dakle, u jednom zatvorenom sistemu ne može ništa novo da se dometne ili da se oduzme. A drugi zakon kaže, da u zatvorenom sistemu bez dotoka energije nastupa entropija, degradacija – povećava se nered.

odstupanje od harmonije stanja, i okvira u kome neki proces fluktuira.

U kategoriju prvostepenih čuda može da učestvuje samo Bog, a u čudima drugog stepena ne mora obavezno da učestvuje Bog. Čuda druge kategorije mogu da čine i Sotona i pali anđeli. U teologiji ta čuda se kategorišu kao „lažna“, iako ona nisu nužno „lažna“ sa naučnog aspekta (izuzetak bi bila iluzija, viđenja pod uticajem pojedinačne ili kolektivne hipnoze i sl.). Teološki, čuda palih anđela su uvijek „lažna“ jer njihov cilj je manipulacija sa čovjekom, bez obzira da li se zaista realizuju ili ne.

Recimo, kod čuda koje se desilo kada je Jošua Nunov osvajao Obećanu zemlju, nije se radilo o ubrzavanju, nego o usporavanju jednog prirodnog procesa. Naime, ovdje se radilo o drastičnom usporenju rotacije Zemlje oko svoje ose i rotacije Mjeseca oko Zemlje.

Znači, poremećaj prirodnog toka, ali bez specijalnog stvaranja, jesu drugostepena čuda. I ono što je vrlo važno jeste, da prvostepena čuda čini samo Bog, a drugostepena čuda čine i anđeli, pa i đavo. Međutim, nikada anđeli ne mogu da pređu granicu između drugostepenog i prvostepenog čuda. U Bibliji postoji 89 prvostepenih i 127 drugostepenih čuda.

To je razlog zašto smo postavili paralelu između čuda po „nalogu“ Jošue Nunove i čuda utišavanja oluje po nalogu Isusa Hrista. Baš kao što nikome nije padalo na pamet da Jošuu zbog tog zaista jedinstvenog čuda astronomskih razmjera proglasi „bogom“, isto tako bi bilo neosnovano Isusa proglasiti „Bogom“ zbog događaja na Galilejskom jezeru.

Poenta je, dakle, da „tradicionalne“ vjekovima održavane teološke zablude ne bi smjele biti imperativ za tumačenje Biblije.

24. Demonizovani Gadarinac

Ovaj događaj zapisan je u Mateju 8:28-34, Marku 5:1-20 i Luki 8:26-39.

„Došli su na drugu stranu mora u gergesenski kraj.“ (Marko 5:1)

„Doplovili su do gergesenskog kraja, koji je nasuprot Galileji.“ (Luka 8:26)

Isus i učenici su pobjegli od gomile na zapadnoj strani Galilejskog mora i stigli na istočnu obalu. Područje je opšte poznato kao Dekapolis – što znači „deset gradova“ – iako su se kroz istoriju precizna imena i brojevi gradova mijenjali. Gergesa je bio mali gradić na istočnoj obali mora; Gergesena je bio njegova zemlja, a Gerasa glavni grad. Gergesena je bila slična okrugu u većoj državi Gadareni (sa glavnim gradom Gadarom). U Hristovo vrijeme, Jevreji, kojima je Matej pisao, bili su više upoznati sa Gadarenskom zemljom, dok su Rimljani, kojima su Marko i Luka pisali, poznavali grad Gerasu. Geraseni su ljudi koji žive u Gerasi, u današnjem Jerašu u Jordanu, jugoistočno od Galilejskog mora. Ovo je donekle slično načinu na koji moderni ljudi ponekad isti grad ili regiju nazivaju različitim imenima, prema lokalnom običaju. Geografski gledano, Gergesa ima najviše smisla.

Budući da se Gerasa nalazila gotovo 50 km jugoistočno od Galilejskog mora, Isus i učenici su se vjerovatno iskrcali blizu Gergese, bliže obali. Ljudi koji se spominju u Marku 5:14 vjerovatno su živjeli u ovom gradu. Pretpostavlja se da je Gergesa jednaka današnjem gradu Kursi, ili „Gersi“, na Golanskoj visoravni. Još uvijek postoje grobnice u području u kojem su živjeli najsiromašniji ljudi, a nešto više od 3 km dalje je strma padina oko 35 m od obale gdje su svinje možda dočekale svoju smrt.

Nije nam rečeno zašto je Isus došao u ovo područje. Možda je samo tražio predah od gomile i miran prostor za poučavanje učenika (Marko 3:12; 4:10). Ili je možda namjerno došao u nejevrejsku zemlju da počne da pokazuje da je njegovo spasenje za ljude širom svijeta, a ne samo za Jevreje.

Napustivši čamac, Isus je došao na obalu u područje obilježeno drevnim grobnicama, možda na padini brda. Dva čovjeka opsjednuta demonima izlaze iz grobova i prilaze mu. Matej ih opisuje kao tako žestoke da niko nije mogao proći. Marko i Luka, u svom pripovijedanju ove priče, spominju samo jednog od muškaraca i opisuju ga kao da ima natprirodnu snagu omogućenu demonima tako da ne može biti vezan bez oslobađanja. Rečeno je da je bio go i da živi među grobnicama daleko od svih drugih ljudi. Izraelci su groblja smatrali nečistim mjestima.

Smatralo se da je opsjednutost demonima činjenica života u i oko Izraela i u velikom dijelu drevnog svijeta. Niko nije dovodio u pitanje postojanje demona. Vidjeli su previše ljudi pogođenih, često nasilno, kada su ih okupirali demoni. Poznato je da demoni mijenjaju ličnosti i ponašanja, kao i da uzrokuju da se potlačeni ponašaju na samodestruktivne i nasilne načine. Manja pojava opsjednutosti demonima danas je vjerovatno namjerna strategija đavola: ateizam i nevjera u duhovni svijet danas je

moćno oružje, što nije bio slučaj u Isusovo doba.

Kad je ugledao Isusa, povikao je, pao ničice pred njega i iz sveg glasa rekao: „Šta ja imam s tobom, Isuse, Sine Boga Najvišeg? Molim te, ne muči me!“ (Luka 8:28)

„Šta mi imamo s tobom, Isuse, Sine Božji?“ povikaše. „Jesi li ovamo došao da nas prije vremena mučiš?“ (Matej 8:29)

„Ali kad je izdaleka ugledao Isusa, dotrčao je, poklonio mu se.“ (Marko 5:6)

Marko dodaje jedan kontraintuitivan detalj. Nema razloga da se misli da čovjek sam zna Isusov pravi identitet. Demoni su ti koji kontrolišu njegovo tijelo, govoreći mu da trči i pada. Oni tjeraju opsjednutog čovjeka da potrči k Isusu, uprkos strahu od stvarne opasnosti za sebe.

Sada postaje jasno da su demoni prepoznali Isusa. Pitanja koja su demoni postavili Isusu otkrivaju nam nekoliko stvari. Prvo, demoni nazivaju Isusa Sinom Božjim ili Sinom Boga Najvišeg. Demoni su pali anđeli, oni koji su se pridružili Sotoni u njegovoj pobuni protiv Boga. Isus, kao Sin Božji, poznavao bi ova bića otkad su stvorena kao anđeli. Oni bi ga poznavali kao Sina Božjeg. Njihova pitanja potvrđuju Isusov identitet kao Božjeg Sina. Ova potvrda, iako dolazi od palih anđela, je značajna i precizna. Oni ne kažu da je Isus „kolega“, već „Sin“ Boga, vrhovnog autoriteta univerzuma.

Drugo, demoni shvataju da će Isus na kraju imati odgovornost da ih osudi i da taj sud uključuje „mučenje“. Oni shvataju da je on sudija i izvršilac presude. Oni znaju da će biti proglašeni krivima.

Treće, demoni znaju da još nije došlo vrijeme za njihov konačni sud. Čini se da ni oni ne razumiju svrhu Isusove misije na zemlji u ovom trenutku. Oni možda ne znaju da će biti prvog i drugog dolaska na zemlju od strane Sina Božjeg.

„Jer Isus je zapovijedio nečistom duhu da izađe iz tog čovjeka. Demon ga je već dugo držao u vlasti i premda su čovjeka vezivali lancima i čuvali ga u okovima, on bi pokidao okove i demon bi ga otjerao u pusti kraj.“ (Luka 8:29)

U Novom savezu, opsjednutost demonima ili generičke reference na „zle duhove“ navode se kao uzrok fizičkih bolesti. Neki od postupaka ovog čovjeka ukazuju na psihički poremećaj: izbjegava ljude, živi u grobovima, odbija odjeću i udara se kamenjem (Marko 5:5). Ovdje, međutim, vidimo simptom koji je izvan jednostavne neravnoteže: mentalna bolest ne daje svojim žrtvama nadljudsku snagu. Ovo ponovo vidimo u Efesu kada usamljeni čovjek opsjednut demonima savlada sedam ljudi, tuče ih i svlači im odjeću (Djela 19:11-16). Ipak, čini se da ovaj čovjek ne posjeduje uvijek takvu snagu, jer ga lokalno stanovništvo povremeno može vezati. Vjerovatno su mu lokalni stanovnici koristili užad za vezanje stopala i lance za zglobove.

Građani su pokušali pomoći čovjeku tako što su njega i druge zaštitili, ali ga nisu mogli duhovno spasiti; nisu mogli da istjeraju demone. Čak i da su demoni otišli, mogli su se još više skupiti i vratiti (Luka 11:24-26).

S druge strane, ne samo da Isus može spasiti čovjeka, već i čini velike ustupke da to uradi. On je na nejevrejskoj teritoriji, u blizini grobnica, pored ogromnog krda

nečistih životinja, suočavajući se s vjerovatno hiljadama demona u tijelu golog, izubijanog i pretučenog čovjeka. Čovjekovo fizičko stanje daje jasnu sliku njegovih duhovnih previranja. Možda nijedan drugi opis bolje ne ilustruje snagu Isusove ljubavi; on ne samo da je došao ovom čovjeku, on je umro za njega. „A Bog nam je pokazao svoju ljubav tako što je Hristos, dok smo još bili grešnici, umro za nas.“ (Rimljanima 5:8)

Termin „okovi“ odnosi se na držač za gležanj. „Lanci“ su generičniji, ali se mogu koristiti za lisice. „Pustinja“ se ne odnosi nužno na vruće pješčano mjesto; u ovom slučaju, to je imenički oblik riječi prevedene „napušteno“, što znači nenaseljeno ili napušteno područje. Ovo je doslovno „usamljeno mjesto“.

Čovjek je najrazorniji za sebe kada je sam. Demoni ga tjeraju od drugih ljudi koji bi ga obuzdavali i čuvali. Tamo u grobnicama, demoni ga tjeraju da živi kao samodestruktivna životinja. Neprijatelj to radi i nama. Bog nas je stvorio za zajednicu, da izgrađujemo jedni druge (Jevrejima 10:24-25) i štitimo jedni druge (Jakov 5:19-20). Ako nas neprijatelj može uhvatiti same, mi smo najranjiviji.

Sada, Isus pita za njihovo ime (Luka 8:30). Ovaj čovjek je opsjednut legijom. „Legija“ je bila rimska vojna jedinica različitog broja. U nekim slučajevima može uključivati i do šest hiljada vojnika. Marko bilježi da demoni uništavaju stado od oko dvije hiljade svinja (Marko 5:13). Izraz je prikladan i za njihov broj i za ratnu sliku: ovo je bitka za život čovjeka.

Čini se da demoni imaju različite količine moći. Iako učenici protjeruju druge demone (Luka 10:17), oni ne mogu osloboditi dječaka (Luka 9:40). Skevini sinovi koriste mantru „Zaklinjem vas Isusom koga Pavle objavljuje“, ali posebno moćan demon ih nadvladava, tuče i strgne im odjeću (Djela 19:13-16). Ne znamo koliko su moćni demoni ovog čovjeka pojedinačno, ali kao grupa se osjećaju ohrabrenim da odgode poslušanje Isusove naredbe da oslobode čovjeka tek toliko da pregovaraju o izlaznoj strategiji.

Nejasno je zašto Isus pita demone za njihovo ime. U nekim duhovnim tradicijama, poznavanje tuđeg imena daje moć nad njima. Isus je možda igrao na taj stereotip, a da se nije nužno služio s njim. Ne postoji biblijski temelj za samu ideju; Isus tjera moćnog demona koji opsjedne dječaka ne spominjući njegovo ime (Luka 9:37-43). Moguće je da Isus otkriva svojim učenicima da je čovjek opsjednut velikim brojem demona.

„I preklinjali su ga da im ne zapovijedi da odu u bezdan.“ (Luka 8:31)

„I uporno ga je preklinjao da ih ne istjera iz tog kraja.“ (Marko 5:10)

Nije baš jasno zašto demoni ne žele da budu poslati iz tog kraja. U Danilu 10, anđeo Gabrijel pominje bitku s princom od Persije – vjerovatno Sotonom koji se borio za duhovnu vlast nad Persijom u vrijeme kralja Kira. A Sotona je nazvan „vladar ovoga svijeta“ (Jovan 12:31). Matej 12:43-45 sugeriše da demoni ne vole da žive na nenaseljenim mjestima. Ali Biblija ne kaže izričito da su područja koja su okupirana ljudima odvojena da bi ih uznemiravali određeni demoni.

Paralelni odlomci u Mateju i Luki bacaju svjetlo na značenje demona. U Mateju 8:29, demoni pitaju Isusa: „Jesi li došao ovamo da nas mučiš prije vremena?“ Luka 8:31 kaže da su molili Isusa da ih ne šalje u „bezdan“. U ovom kontekstu, „bezdan“ je isto što i pusto mjesto.

„A malo dalje od njih paslo je veliko krdo svinja. Demoni počeše da preklinju Isusa govoreći: ‘Ako nas istjeraš, pošalji nas u ono krdo svinja.’“ (Matej 8:30-31)

Sada ovaj jednostavan stih nagovještava ono što će se dogoditi. Nedaleko se hranilo veliko krdo svinja. Ovo još jednom potvrđuje da Isus i učenici nisu bili na jevrejskoj teritoriji. Pošto su za Izraelce svinje nečiste, nisu imali razloga da drže krda svinja.

Moderni ljudi koji čitaju frazu „krdo svinja“ vjerovatno zamišljaju nešto mnogo manje od onoga što sugeriše ova scena. Markovo pričanje priče navodi broj od oko 2000 svinja (Marko 5:13).

Demoni nude prelazak u krdo svinja. Na pitanje zašto su demoni smatrali da je prelazak na svinje dobra ideja, nikada nije odgovoreno. Moguće je da je njihovoj dugotrajnoj destruktivnoj sili bio potreban snažan izlaz prije nego što su mogli preći na različite stvari.

Ni ovo nije prva pojava da zle sile rade u „saradnji“ sa životinjom. Ne znamo tačan odnos između Sotone i zmije u Edenskom vrtu, ali Sotona je očito koristio zmiju kao svoje oruđe. Marko 5:13 pokazuje da je moguće da Sotona zaista zaposjedne životinje. Demoni kao da imaju određenu zavisnost od materijalnog „domaćina“ da bi vršili uticaj na zlo, patnju i destrukciju.

Isus dozvoljava demonima da uđu u krdo svinja. Imajte na umu da on niti sugeriše, ne naređuje, niti čak ukazuje da predviđa skoro uništenje svinja. Uprkos tome što je Jevrej po Mojsijevom zakonu, on nije u ličnom krstaškom pohodu da spase strane neznabošce od uzgajanja svinja i konzumiranja svinjskog (nečistog) mesa. Isusova cijela namjera ovdje je da spase čovjeka. Iako on moguće zna da će demoni ubiti svinje, on nije odgovoran za te postupke. Svjestan je da se demoni beskućnici osjećaju uznemireno (Matej 12:43-44) i da su ljudi mnogo važniji od životinja (Matej 6:26; 12:12). Takođe bi znao da u normalnim okolnostima svinje nemaju instinkt stada koji bi im omogućio da trče niz brdo u svoju propast. Kada se uplaše, grupa svinja se razbježi. I svinje znaju plivati.

Po svemu sudeći, Isus je pristao ne zato što su demoni tražili, već zato što je, kada su tražili, prepoznao da bi bilo strateški dobro u svrhu objavljivanja Božjeg kraljevstva ako bi pristao.

Dakle, ovaj stih govori vrlo malo o Isusovom karakteru – ili karakteru svinja – i mnogo o prirodi demona. Kroz istoriju, mračni okultisti su obožavali demone koji su željeli da iskoriste njihovu bezbožnu duhovnu moć. U poslednje vrijeme, međutim, demoni su sve više prikazani u popularnoj fikciji kao simpatični likovi kojima je kriv njihov Stvoritelj-tiranin i kojima je uskraćena mogućnost za oprost. Alternativno, koriste se kao čudovišta koja ljudski neprijatelj, sa ili bez upotrebe magije, može poraziti.

Ovi prikazi su pogrešni i opasni. Demoni žive u stanju potpune pobune protiv

Boga. Oni su primorani da mu se potčine, ali ga ne obožavaju kao svog Gospodara. Iako se pretvaraju da su naši saveznici, ne žele ništa više od našeg uništenja. A mi nemamo duhovnu moć da ih porazimo; čak ni arhanđel Mihailo (sam Hrist kao Zapovjednik anđela) nije prekorio Sotonu u njegovoj vlastitoj ovlasti (Juda 1:9). Svinje, koje se bore protiv svojih instinkta i dave se uprkos svojim sposobnostima, služe nam kao živopisna ilustracija izdajničke i razorne sile demona.

„Tada su demoni izašli iz tog čovjeka i ušli u svinje, i krdo je jurnulo preko litice u jezero i utopilo se.“ (Luka 8:33)

Biblija ne precizira da li su demoni namjeravali udaviti svinje ili je to bio neočekivani rezultat dobijanja onoga što su tražili od Isusa. Takođe nije poznato šta je bilo sa demonima nakon što su se svinje udavile. Jevrejska tradicija govorila je da demoni mogu biti ubijeni, ali Biblija uči da su oni bića koja mogu umrijeti samo uništeni od Boga (Otkrivenje 20:10, 14; Ezekijel 28:18-19). U tom slučaju, demoni svakako nisu ostali u svinjama na dnu Galilejskog mora, bili su slobodni da lutaju i odu negdje drugdje.

Zašto su se svinje – koje su dobri plivači – uopšte udavile? Da li su odlučile da uđu u vodu kako bi se otarasile demona ili su ih demoni natjerali? Izvještaj svakako upućuje na nenormalno ponašanje svinja. Stoga možemo pretpostaviti, kako na osnovu ponašanja demonizovanog čovjeka tako i na osnovu onoga što se desilo svinjama, da se radi o tzv. demonima tlačiteljima koji nalaze svoj smisao u nasilnoj opresiji nad Božjim stvorenjima. Takođe ne treba odbaciti mogućnost da su demoni haotičnim činom uništenja svinja namjeravali naškoditi Isusovom djelu tako što će izazvati neprijateljstvo prema njemu i, u određenoj mjeri, neutralisati efekat dobra koje je činio.

Svinje jesu nečiste životinje, ali njihovi životi nisu nebitni. One imaju svoju funkciju na ovom svijetu.

„Kad su svinjari vidjeli šta se dogodilo, pobjegli su i pronijeli glas o tome po gradu i okolini.“ (Luka 8:34)

Uzgajivači svinja imaju problem. Bespomoćno su posmatrali kako hiljade njihovih životinja iznenada trče niz strmo brdo u Galilejsko more gdje su se sve podavile. Stočari rade upravo ono što bi se očekivalo da zaposleni uradi kada katastrofa zadesi posao: žure u grad da ispričaju šta su vidjeli. Dio ovoga bi uključivao i objašnjavanje vlasnicima svinja šta se dogodilo s njihovim profitom, kao i pričanje o čudnom čovjeku koji je, čini se, sve uzrokovao. Bez obzira na to da li je Isusova reputacija uspostavljena na ovim prostorima ili ne, njegova uloga u ovom incidentu sigurno bi izazvala pometnju.

„Tada su ljudi izašli da vide šta se dogodilo. Došli su kod Isusa i našli čovjeka iz kog su bili izašli demoni kako sjedi kod Isusovih nogu obučen i zdravog uma, i uplašili su se. A očevici su im ispričali kako je opsjednuti čovjek ozdravio.“ (Luka 8:35-36)

Nije ni čudo da je cijeli grad izašao u susret Isusu i čuo šta se dogodilo (Matej 8:38). Narod veoma dobro poznaje ovog čovjeka. Iznenadna transformacija ih užasava. Sada, čovjek mirno sjedi do Isusovih nogu, tako u miru da moli Isusa da ga

povede sa sobom (Luka 8:38).

Jevanđelja opisuju nekoliko ljudi kako sjede do Isusovih nogu – položaj učenika pred njegovim rabinom – uključujući grešnu ženu (Luka 7:38), ženu koja bira da uči radije nego da se upušta u običaje gostoprimstva (Luka 10:39), i Samarićanina (Luka 17:16). U to doba, ovo je bila nezamislivo neobična grupa za jevrejskog rabina.

„Zato ga je sav narod iz gergesenske okoline zamolio da ode od njih, jer ih je obuzeo veliki strah. Tada je ušao u čamac i vratio se.“ (Luka 8:37)

Umjesto da budu zadivljeni Isusovom moći i privučeni njemu, neznabošci su se bojali. Bili su zastrašeni silom koja je mogla osloboditi ljude koji su tako dugo patili pod nasilnim ugnjetavanjem demona. Oni vide Isusa kao veoma, veoma opasnog. Vjerovatno su oni bili ljuti što su vidjeli izgubljeno toliko njima vrijednih životinja – ali kada se suoče sa čudesnom moći, razumno je misliti da bi strah nadjačao misli o osveti. Njihova reakcija svakako otkriva poremećaj prioriteta.

Razlika između učenika i neznabožaca iz tog kraja je u tome što učenici nisu napustili Isusa. Naučili su da mu više vjeruju. Pagani, uplašeni ili ne, traže od njega da ode. Ne samo da su se bojali njega i njegove moći, njegov postupak je nekoga koštao 2.000 grla svinja. To je bilo puno novca.

Pošto je ovaj kraj bio jako blizu Jevrejima, morali su znati da su svinje „nečiste“. Moguće da su neki od njih bili i sami Jevreji koji su vremenom prihvatili neznabožački stil života. Ako je tako, tada možemo bolje razumjeti razloge što nisu posegnuli za odmazdom.

Njihov strah ih tjera da odgurnu Isusa, ne pokaju se i prihvate Isusovu ponudu oproštenja. Ali Isus nije završio sa regijom. Kada spašeni zamoli da prati Isusa, Isus mu kaže: „‘Vrati se kući i pričaj svima šta je Bog učinio za tebe.’ Tako je on otišao, objavljujući po cijelom gradu šta je Isus učinio za njega.“ (Luka 8:38-39)

Prvo, vrijedno je zapaziti da Isus ne pripisuje sebi ovo čudo. On upućuje čovjeka da priča šta je Bog uradio za njega. To je veoma važno, jer potvrđuje istinu da Isus sve vrijeme radi u Božjoj sili.

Čovjek koji je spašen želi ostati s Isusom i slijediti ga kao učenik. Bio je tlačen od demona; sada, on ne želi ništa drugo nego da ostane sa čovjekom koji ga je spasio. Mislili bismo da bi Isus rado uključio još jednog učenika u svoju grupu. Evo čovjeka kojeg ne muči činjenica da mu Isus ne može obećati krevet ili mu dozvoliti da ispuni proširene obaveze prema svojoj porodici (Luka 9:57-62). Već neko vrijeme ne živi sa porodicom. Ipak, Isus ima druge planove za njega. Čovjek sigurno ne zna sve teološke implikacije o tome ko je Isus, ali zna šta je Isus učinio za njega i da je to djelo Božje. Za nekoliko trenutaka nakon što je postao učenik, čovjek je evanđelista, prototip širenja jevanđelja među neznabošcima u Lukinom drugom pismu, knjizi Djela apostolskih. Čovjekov rad se isplati. Sledeći put kada Isus dođe, gomila od preko četiri hiljade ne pokušava ga natjerati da ode. Umjesto toga, oni ostaju s njim tri dana, primaju iscjeljenje i slušaju kako ga poučava (Matej 15:29-39; Marko 7:31 – 8:10).

25. Jairova kćer podignuta i žena sa krvarenjem izliječena

Ovi događaji zapisani su u Mateju 9:18-26, Marko 5:21-43 i Luki 8:40-56.

„Kad se Isus vratio, narod ga je ljubazno primio, jer su ga svi očekivali.“ (Luka 8:40)

Isusov cilj za njegovu službu u Galileji je propovijedanje (Marko 1:38). On čini čuda iscjeljivanja i opskrbe kako bi potvrdio da njegove riječi dolaze od Boga i zato što ima samilost prema napuštenim i zlostavljanim ljudima. Čuda nisu njegova primarna služba, ali su ono po čemu je on poznat.

U Galileji, posebno na obalama mora, ljudi često salijeću Isusa. Gomila je tolika da da bi poučavao, on mora ući u čamac i odmaknuti se od gomile (Marko 4:1). Nakon jednog takvog iscrpljujućeg vremena učenja, rekao je učenicima da otplove na drugu stranu Galilejskog mora. Zadrijemao je u snažnoj oluji, koju je usput smirio, a zatim izliječio čovjeka opsjednutog demonima na obali prije nego što je stigla još jedna gomila – ovaj put da ga zamoli da ode (Luka 8:22-39). Isus se vratio u Galileju. Luka 8:40 opisuje njegov dolazak tamo.

Čini se da su neki u gomili koju je prethodno ostavio u Galileji pokušali slijediti (Marko 4:36). Možda su se vratili u oluji. Sada, kada se Isus vraća u Galileju, brzo ga je obavijala gomila koja je čekala njegov dolazak. Prilično su željni, čak i agresivni. „Pritisnut“ u Luki 8:42 nejasno odražava trnje koje je zagušilo sjeme u ranijoj paraboli (Luka 8:14).

Ovo je vjerovatno u Kapernaumu ili blizu njega, gdje je Isusu poznata sinagoga (Marko 1:21-28). Vladar sinagoge, riječ preuzeta iz grčkog korijena *arhisinagogos*, ne poučava uvijek, ali je jedan od nadzornika koji bira čitaoce i učitelje. Sinagoge nisu funkcionirale kao tradicionalne hrišćanske crkve. Umjesto da pastori propovijedaju svake sedmice, izabrani muškarci stoje i čitaju iz Tore, a zatim objašnjavaju šta taj odlomak znači. Odgovornost starješine je da se pobrine da učenje bude tačno i u skladu s tradicijom. On je možda bio taj koji je dozvolio Isusu da poučava u Marku 1:21-28. Kao vođa sinagoge, Jair zauzima visok društveni položaj. On takođe mora znati probleme koje su drugi članovi sinagoge imali s Isusom (Luka 6:6-11). Međutim, kada se njegovo dijete smrtno razboli, nijedna od kontroverzi nije bitna. Jair je jedan od rijetkih ljudi koji su imenovani izvan učenika u Marku. Njegovo ime znači „onaj koga Bog prosvjetljuje“.

U Markovom jevanđelju stoji da Jair obavještava Isusa da mu je mala ćerka „na samrti“ (Marko 5:23), dok Matej 9:18 kaže da je upravo umrla. Luka izvještava da je djevojčica imala 12 godina. Jair moli Isusa da dođe. Riječ za „moliti“ je grčki korijen riječi *parakaleo*. To znači moliti ili moliti s emocijama.

Ovo nam daje uvid u to zašto Bog poistovjećuje svoje davaoce riječi sa čudima, posebno čudima iscjeljivanja. Bog je apsolutno svet. Njegovi glasnici, koji odražavaju Njegovu svetost, redovno se susreću sa strahom (Ezekiel 1:28; Danilo 10:7-8; Luka 2:10-11). I Bog želi da upoznamo Njegovu svetost i odgovorimo prikladnim strahopoštovanjem (Ponovljeni zakon 10:12, 20-21). Ali On takođe želi da shvatimo da je On naš Otac pun ljubavi (1. Jovanova 3:1) koji brine o našim potrebama (Filipljanima 4:19).

I mi preko Isusa dolazimo po milost, ali dolazimo i po blagoslov. U oba slučaja, mi smo u dobrovoljnoj pokornosti, priznajući da je on Gospod.

U ovom slučaju, Isus ne oklijeva da odgovori na zahtjev za fizičko izlečenje. Njegova misija na zemlji uključivala je iscjeljenje Božjeg naroda i oslobađanje od opsjednutosti demonima. Svrha ovoga je da pokaže istinu: Matej je ranije pokazao da su ova čuda ispunila proročanstvo, pružajući još više dokaza da je Isus bio Mesija (Matej 8:17).

Na putu, gomila ljudi je neprestano pritiskala Isusa i njegove učenike.

„Jedna žena koja je dvanaest godina patila od krvarenja potrošila je svu svoju ušteđevinu i niko nije mogao da je izliječi. Ona mu je prišla s leđa i dotakla rub njegove haljine, i njeno krvarenje je odmah prestalo.“ (Luka 8:43-44)

Nijedan od pisaca jevanđelja ne identifikuje stanje neimenovane žene. Naučnici nagađaju da je to bila vrsta krvarenja iz materice. U Mojsijevom zakonu, takvo krvarenje čini ženu nečistom tokom vremena kada krvari i nedjelju dana nakon toga. U stvari, svako koga dotakne postao bi nečist. Trebalo bi samo da se operu prije večeri, ali joj je zabranjeno da bogosluži ili prinosi žrtve u hramu (Levitski zakonik 15:25-30).

Ona vjeruje da treba da dodirne Isusa da bi bila izliječena (Marko 5:28), ali ako to uradi, učiniće ga obredno nečistim. Ona zna da je on poštovani učitelj, iscjelitelj i prorok. Ona ne želi da on zna da će ga dodirnuti i učiniti ga nečistim, ali je očajna.

Slično kao i sa štetnom medicinom u modernom svijetu, mnogi tretmani „iscjelitelja“ tog doba bili su nešto više od beskorisnih čini. To što je provela dvanaest godina nesposobna da se pravilno uključi u život i bogosluženje čini je spremnom da pokuša sve. Nažalost, ne samo da je izgubila sav svoj novac zbog lažnih iscjelitelja, već je „mnogo patila“ od njihovih tretmana i čak pogoršala stanje (Marko 5:26). Ovi „ljekari“ su možda bili vjerske vođe koji su imali vrlo malo znanja o fiziologiji. Dok sam Stari savez ne predlaže liječenje krvarenja, Talmud predlaže. Talmud je vanbiblijska kompilacija komentara o jevrejskoj istoriji, Mojsijevom zakonu i primjeni zakona. Vavilonski Talmud, u Traktatu o Šabatu, Folio 110a-b, navodi jedanaest tretmana za pretjerano menstrualno krvarenje.

Većina ovih tretmana uključuje prokuvavanje raznih stvari u vinu, kao što su persijski luk, kim, šafran, piskavica ili paprat, pri čemu žena to drži dok joj se govori: „Neka prestane tvoje tečenje“. Možda joj se kaže da sjedne na raskrsnicu, držeći šolju vina, dok muškarac dolazi s leđa i plaši je vičući: „Prekini sa tečenjem!“ Jedan „lijek“ je poziva da utrlja brašno na donju polovinu tijela. Može joj se reći da spali čičak ili nojevo jaje i umota ga u tkaninu. Najčudniji je poslednji: uzeti ječmeno zrno pronađeno

u balegu bijele mazge i držati ga u ruci. Ako ga zadrži jedan dan, krvarenje će prestati na jedan dan. Ako ga drži tri dana, krvarenje će prestati trajno.

Ti „ljekovi“ su očito došli iz paganizma ali je upitno zašto je neko mislio da će djelovati. Boravak u Vavilonu i izloženost grčko-rimskoj kulturi negativno su uticali na Jevreje. Ovo zaista služi kao dokaz da je pseudonauka, posebno ona koja obećava iscjeljenje za veliku cijenu, već dugo s nama.

U opštoj gužvi, žena pokušava dodirnuti rubove Isusove odjeće. Ovo se dešava usred nasrtljive, nepažljive gomile ljudi (Marko 5:27). Žena želi da njen tajni čin prođe nezapaženo. Za razliku od hrabrog gubavca (Marko 1:40-45), prijatelja paralitičara (Marko 2:1-12), pa čak i Jaira, vođe sinagoge (Marko 5:22-23), žena namjerava ostati nepoznata. Njeno stanje čini nečistim sve i svakoga koga dotakne, a hronično stanje bi je zauvijek ostavilo izopštenom. Josif Flavije piše da ženama koje imaju menstruaciju nije dozvoljeno ući u Hram. Na taj način, njeno stanje ostavlja je slično kao gubavca: društveno i vjerski udaljenom. Iako razumije Isusovu moć, pa čak i njegovu spremnost da izliječi, ona ne razumije njegovo srce prema njoj. Ušuljavanjem izbjegava poniženje. Ona ne želi da ukalja reputaciju rabina, niti da bude poznata kao žena sa drskošću da to učini. Uskoro će saznati da je Isus cijeni mnogo više od ceremonijalnih ograničenja.

Marko, neuobičajeno, ulazi u dosta detalja tako da osjećamo empatiju prema očajnoj ženi (Marko 5:25-26). Savremene oči vide ženu sa nesretnim medicinskim problemom za koji danas ljekari imaju uspjeha u liječenju. Markova namjera je, međutim, podstaknuti razumijevanje za osramoćenu, siromašnu ženu kojoj je potrebno Isusovo izlečenje i naša pažnja puna ljubavi.

Mislila je: „Ako dotaknem samo njegove haljine, ozdraviću.“ (Marko 5:28)

Ženino vjerovanje da će biti izliječena dodirivanjem Isusovog ogrtača je u skladu s grčko-rimskim magijskim vjerovanjima, ali isto tako ima paralele na drugim mjestima u Svetom pismu. Ljudi su izliječeni dodirivanjem Isusovog ogrtača u Genizaretu (Matej 14:34-36) i drugim mjestima (Luka 6:17-19). Nakon Isusovog uznesenja i Pedesetnice, ljudi su očito izliječeni tako što su bili samo u Petrovoj sjeni (Djela 5:12-16). I maramice koje Pavle dodirne služe kao sredstva za iscjeljenje bolesnika i oslobađanje ljudi od opsjednutosti demonima (Djela 19:11-12).

Postoji mnogo rasprava o tome da li žena dodiruje Isusovu haljinu iz informisane vjere ili pukog praznovjerja. Priča o vjeri centuriona pokazuje da je možda bilo i jedno i drugo. Stotnik ne samo da vjeruje da Isus može izliječiti svog slugu, već razumije da su Isusov autoritet i moć takvi da on to može učiniti na daljinu samo jednom riječju (Matej 8:5-13). Tamo gdje centurion vidi Isusovu riječ kao izraz njegovog autoriteta, žena vidi njegov ogrtač kao kanal za njegovu moć. Ovo naglašava poentu istraženu negdje drugdje u Bibliji: vjera je važeća samo kada je stavljena na nešto pouzdano. Vjera u Boga je djelotvorna jer je to povjerenje u nešto stvarno i istinito. Čak i ako tačno rezonovanje iza vjere ove žene nije bilo ni blizu savršenog, ona je vjerovala u nešto legitimno, i zato je pronašla izlečenje. Drugim riječima, Bog ne gleda da li je

naša informisanost i forma na zadovoljavajućem nivou, ako je vjera usmjerena gdje treba. Ali kada smo pravilno informisani, tada imamo odgovornost da u našem ispoljavanju vjere ne bude paganskih elemenata. Koliko je čovjeku dato, toliko se traži od njega.

Ovo nam takođe daje zanimljiv uvid u to kako funkcioniše Isusovo spasenje. Sveto pismo je jasno da je spasenje po milosti, kroz vjeru (Efescima 2:8), ali iako Isus pohvaljuje stotnika što se oslanja na riječ, on nikada ne osuđuje druge zato što žele dodir. Ako je naša vjera takva da se osjećamo ugodnije izražavajući je kroz kulturnu tradiciju, on ne čini da to vjerovanje poništi samu vjeru. Tražimo djela koja pružaju čvrsta jamstva i određuju trenutke njegove milosti, zaboravljajući jednostavnost vjere razbojnika na krstu (Luka 23:39-43). Tom istom milošću, Isus se susreće sa našom vjerom tamo gdje ona stoji.

Dakle, ova žena ima vjeru da je dodir sve što je potrebno da bi do nje dosegli njegova moć i autoritet.

Grčki korijen riječ za „bolest" u Marku 5:29 je *mastiks*. Zanimljivo je da ovaj izraz doslovno znači „bičevanje za kaznu". Ovo odražava opšte praznovjerje tog doba: bolest je bila nesreća koju je Bog poslao za kaznu grijeha. Mojsijev savez je jasan da ako Izraelci budu poslušni, Bog će im dati napredak, a ako ne poslušaju, Bog će ih kazniti. Blagoslovi su opisani u Ponovljenom zakonu 28:1-14, a kletve u Ponovljenom zakonu 28:15-68. Uprkos pouci datoj u knjizi o Jovu, Jevreji su vjerovali da je bolest uvijek znak Božjeg nezadovoljstva pojedincem.

„Izliječen" dolazi od grčkog korijena riječi *iaomai* što znači fizičko iscjeljenje, ali taj izraz takođe ima konotaciju „ozdravljenja", „otklanjanja grijeha" ili „dobijanja spasenja". Isus povlači analogiju između fizičkog iscjeljenja i spasenja u Marku 2:1-12, kada objavljuje da su grijesi paralitičara oprošteni na osnovu njegove vjere prije nego što pruži fizičko iscjeljenje. Kada žena shvati da je fizički izliječena, ona najvjerovatnije svoje čudesno izlečenje posmatra kao da je obredno čista i spašena u skladu sa zahtjevima Mojsijevog zakona.

Isus je odmah osjetio u sebi da je iz njega izašla sila, pa se okrenuo prema narodu i upitao: „Ko je dotakao moje haljine?" (Marko 5:30)

Istraživači Biblije su generacijama raspravljali o tome koliko je Isus „znao" tokom svog vremena na zemlji. Ovim raspravama uveliko su doprinijeli trinitarski pogledi na Hrista kao „bogočovjeka" ili Boga na zemlji. U tom slučaju bi morao imati „sveznanje". Ili je, kao potpuno čovjek, bio svjestan samo onoga što su njegova čula odredila i što ga je Duh sveti nadahnuo da sazna? Ako je Isusovo znanje ograničeno, pitanje koje on postavlja gomili je samo po sebi razumljivo.

U Postanju 3:9, dok se Adam i Eva kriju od svog grijeha što su jeli plod sa drveta spoznaje, Gospod poziva: „Gdje si?" Pitanje nije namijenjeno prikupljanju informacija koje Gospod već nema. Namijenjeno je usmjeravanju razgovora, omogućavanju Adamu i Evi da se predstave Gospodu i imaju iskrenu raspravu. Bog ponavlja ovu strategiju sa Kajinom kada ga pita: „Gdje je Abel tvoj brat?" (Postanje 4:9). Roditelji

namjerno koriste takve taktike cijelo vrijeme kako bi pokušali izvući časnu istinu od svoje djece.

Ali Isus je čovjek na zemlji, sa ograničenjima ljudske prirode. Iako Isus ne zna da je žena ta koja ga je dotakla, pitanje ima željeni efekat. Gomila se zaustavlja, možda se čak i povlači kako bi im dala prostora.

Iako je Biblija nejasna u pogledu Isusovog izvora znanja, čini se da jevanđelja ukazuju na to da njegova čudesna moć iscjeljenja dolazi kroz Duha svetog. Luka 4:14 kaže da je Isus započeo svoju službu „u sili Duha", a Duh omogućava njegovu službu (Luka 4:18). Čini se da Matej 12:28 ukazuje na to da Isusova moć da istjeruje demone dolazi kroz Duha svetog, iako on može reći da je njegovo djelo u skladu sa voljom Božjom.

Ključno je zapaziti kako je Isus znao da ga je „neko dotakao" na poseban način. Osjetio je da „sila izlazi iz njega". Drugim riječima, Isus je Kanal (provodnik) božanske sile, kao što se to može uočiti u više navrata tokom njegove službe! Ovaj princip precizno definiše apostol Pavle u 1. Korinćanima 8:6. Onog trenutka kada se unesu trinitarske teološke premise, nastaje zbrka u razumijevanju kompletnog Jevanđelja, ličnosti i identiteta Oca i Sina, kao i Isusove službe. Nijedna doktrina u kasnijem otpadu hrišćanstva od istine nije napravila više štete od dogme o Trojstvu ili one o „vječnom paklu".

Treba takođe zapaziti da Isus nije svjesno učinio ovo čudo. Šta nam to govori? Osim što nedvosmisleno pokazuje da sila izlečenja dolazi po Božjem dopuštenju, to svjedoči i o Božjem vođstvu i kontroli. Inicijativa je uvijek Božja. Nije bitno što ni sam Isus nije svjestan situacije.

Njegovi učenici su mu odgovorili: „Vidiš da te narod pritiska, a ti pitaš: 'Ko me je dotakao?'" (Marko 5:31)

Učenici s nevjericom odgovaraju na Isusov trud da izdvoji „krivca". Ovo govori o veličini gomile, ali takođe odražava mali dio predrasuda učenika prema onima koje smatraju ispod njihove pažnje. Vođa sinagoge treba Isusa! Ko bi u ovoj gomili bio dovoljno dostojan da opravda odlaganje? Ovaj osjećaj vlastite važnosti će rasti. Učenici će pokušati „spasiti" Isusa od ometanja djece (Matej 19:13-15) i raspravljati se ko je među njima najveći (Matej 18:1-4). Jovan i Jakov će tražiti da sjednu na počasna mjesta kada Isus dođe u svoje kraljevstvo (Marko 10:35-37). I Petar će se godinama boriti s idejom da je Isus došao za neznabošce kao i za Jevreje (Djela 10:9-33; Galatima 2:11-14).

Brzo slijedimo primjer učenika kada koristimo svoj status Hristovih sledbenika da odbacimo one koji se spolja čine daleko od njega. Bog jasno daje do znanja da mi vidimo spolja, ali On poznaje srce (1. Samuelova 16:7). Ne znamo odnos između Boga i svake osobe. Mi zapravo ne znamo kakvu vjeru ljudi imaju. Možda će doći vrijeme, kao što je ovdje, kada odbacimo čitavo mnoštvo kao smetnju koja nije vrijedna našeg vremena, ali Isus se zaustavi i pronađe jednu izgubljenu osobu (Luka 15:3-10) koja ga poziva u vjeri.

Isusov odgovor na pokušaj učenika da ga zadrže na „pravom putu“ elokventan je u svojoj jednostavnosti: on ih ignoriše. On odgovara na vjeru (Marko 5:34; 14:3-9; Matej 15:21-28), a ne na svjetovni status ili čak na ljudski razum.

Ali Isus svakako želi znati čiji je bio dodir vjere koji je uzrokovao da „sila izađe iz njega“.

„Vidjevši da se ne može kriti, žena je drhteći došla, pala pred njega i pred celim narodom ispričala zašto ga je dotakla i kako je odmah ozdravila.“ (Luka 8:47)

„A ona je, sva u strahu i drhteći, jer je znala šta joj se dogodilo, došla i pala pred njega i rekla mu sve kako je bilo.“ (Marko 5:33)

Žena koja je krvarila dvanaest godina dotakla je rub Isusovog ogrtača i odmah osjetila da je izliječena. Isus je osjetio kako ga iscjeljujuća sila napušta. Stigma nečistoće i prisiljavanje na nečistoću od vjerskih vođa je tolika da je žena užasnuta što je otkrivena njena umišljenost. Možda misli da će je Isus osuditi za njen čin.

Žena je pokušavala da se sakrije. Kada je uvidjela da nema kud, drhti od straha. Isus ju je mogao pustiti bez riječi. Ipak, ispostavilo se da je privlačenje pažnje publike blagoslov. Prvo, sada gomila zna da je ona izliječena i čista. Nema razloga da je stigmatizujete ili vjerujete da je Bog kažnjava. Drugo, Isus može javno hvaliti njenu vjeru i pokazati da je voljan da izliječi odbačenost društva. Treće, ona ima privilegiju da podijeli ono što je Isus učinio za nju.

A on joj reče: „Hrabro, kćeri, tvoja vjera te je spasla. Idi s mirom.“ (Luka 8:48)

Isus je naziva „ćerkom“. Ona je jedina osoba u Novom savezu koju je Isus nazvao kćerkom. Ona je sada pod njegovom brigom i zaštitom. Neće je prevariti kao „iscjelitelji“ koji su joj besmisleno uzeli novac. Neće je poniziti, kao što ona očekuje. On će je smatrati svojom.

Zatim, Isus potvrđuje i preporučuje njenu vjeru gomili. Ne znamo koliko je njeno povjerenje u Isusovu moć bilo ukaljano paganskim magijskim vjerovanjima, ali Isusa nije briga. Njena vjera možda nije bila savršena, ali je bila usmjerena na pravu metu: Boga i njegova obećanja. Ona vidi Isusa, zna da joj je potreban, i ima hrabrosti da ga prisvoji.

Iako je žena izliječena – osjeća to u svom tijelu (Marko 5:29) – Isus je oslobađa tereta dokazivanja zdravlja. On to najavljuje publici da svi znaju. On je takođe koristi kao primjer. Mnogi ljudi ga guraju, pokušavaju da ga dodirnu i dobiju iscjeljenje. Isus jasno kaže da je ženina vjera ta koja ju je izliječila, a ne njen dodir. Dodir je bio samo „dodir vjere“, a vjera spona za primanje iscjeljenja od Boga.

Konačno, on joj daje mir. Izraz „idi u miru“ često se koristi u Starom savezu kao blagoslov za tuđe postupke i namjere (Izlazak 4:18; Sudije 18:6; 1. Samuelova 1:17; 20:42). Mir dolazi od grčkog korijena riječi *eirene* i znači harmoniju, sigurnost, prosperitet i spokoj u ispravnosti s Bogom. On blagosilja i potvrđuje radnju koja ju je ostavila u strahu. Ne samo da je u pravu što će biti izliječena, ona je u pravu što je tražila izlečenje uprkos svojoj sramoti.

Žena sa problemom tečenja krvi pokazuje nam da bez obzira na to od čega

trebamo iscjeljenje, Isus se ne stidi odgovoriti. Dužina naše patnje, društvena izopštenost koju smo možda imali zbog toga, poniženje našeg fizičkog stanja – Isusa nije briga. On nas možda neće fizički izliječiti, ali ako dopremo do njega u vjeri, on je uvijek voljan da nas smatra svojima.

Dok je još govorio, došli su neki ljudi iz kuće starješine sinagoge i rekli: „Kći ti je umrla! Zašto da još mučiš učitelja?“ (Marko 5:35)

Jair pokazuje poštovanje prema Isusu. Osoba iz njegovog domaćinstva naziva Isusa „učiteljem“ što dolazi od grčkog korijena riječi *diadaskalos*. Titula može značiti bilo kojeg učitelja, ali se obično odnosi na instruktora jevrejske religije.

Postoji određena zabuna kada je Jair saznao da mu je kćerka mrtva. U Mateju 9:18, čini se da kaže Isusu da je njegova ćerka upravo umrla, prije nego što je žena sa krvarenjem dotakla Isusa. Ovdje se čini da Jair saznaje tek nakon te interakcije. Moguće je da Matej nije bio dovoljno blizu da čuje kada je Jair prvi put prišao Isusu, zbog gomile, i da je zaključio šta je rekao na osnovu profesionalnih ožalošćenih koje je vidio kada su stigli do Jairove kuće.

Druga mogućnost ima veze sa činjenicom da bibličari pretpostavljaju da je Petar dao Marku informacije za njegovo Jevanđelje. Za razliku od Mateja, Petar slijedi Isusa u Jairovu kuću i dalje u sobu male djevojčice. On čuje kako Isus umanjuje stanje djevojčice, tretirajući njenu smrt kao privremeno stanje i ne priznavajući vjerovanja članova Jairovog doma koji su uvjereni da je djevojčica preminula.

Treća mogućnost je da je Jair prvo rekao Isusu da je njegova kćerka smrtno bolesna, a onda je njegov sluga objavio da je mrtva rano u Isusovom razgovoru sa ženom. Matej je možda pripisao riječi sluge svom gospodaru, što je bilo uobičajeno u to vrijeme.

Kad je Isus to čuo, rekao mu je: „Ne boj se, samo vjeruj i biće spasena!“ (Luka 8:50)

Isus odgovara pratećim komentarom na ono što je dao ženi: imaj vjeru. Jair je vidio kako Isus dragovoljno iscjeljuje ženu sa ozbiljnim zdravstvenim problemom; Isus ima moć i želju da podigne mrtvu djevojku. Nešto kasnije, Isus će razgovarati s drugim ocem čijem sinu očajnički treba spas. Opet, Isus govori ocu da ima vjeru. Otac odgovara: „Vjerujem, pomozi mojem nevjerstvu!“ (Marko 9:23-24)

Vjera predstavlja znanje, pristanak i posvećenost. Žena sa problemom s krvlju znala je da Isus ima moć da izliječi, prihvatila je to razumijevanje i obavezala se da će poduzeti korake da primi iscjeljenje. Otac opsjednutog dječaka imao je jaku posvećenost, ali se borio sa znanjem i pristankom. Čini se da se Jair koleba u svojoj posvećenosti iako je pokazao snažno znanje i pristanak.

Bog je milostiv prema nama. On zna da smo slabi ljudi i ne možemo imati punu i potpunu vjeru cijelo vrijeme. Snaga naše vjere može se pokolebati, ali Isusova vjernost nikada neće.

„Kad je stigao u kuću, nikome nije dozvolio da uđe s njim osim Petru, Jovanu i Jakovu i djevojčinom ocu i majci.“ (Luka 8:51)

Isus ostavlja za sobom gomilu, uključujući većinu učenika. On vodi samo svoja tri najbliža prijatelja i roditelje djevojčice. Dok prilaze djevojci, prolaze pored profesionalnih ožalošćenih koji plaču i kukaju. Njihova „tuga“ je, međutim, lažna; čim ih Isus prekori, oni mu se rugaju.

Mala publika je vrlo namjerna. Petar, Jakov i Jovan mogu biti svjedoci Isusovih postupaka za učenike. Ali Isus ne želi da djevojka postane spektakl. On čak ne želi da drugi znaju da je umrla; profesionalnim ožalošćenima daje eufemizam, govoreći da djevojka samo spava. Za razliku od čovjeka kojeg je Isus spasio od hiljada demona (Luka 8:39) i žene koju je izliječio od hroničnog krvarenja (Luka 8:47), on želi da ovo čudo ostane tiho.

Svi su plakali i naricali za njom. Tada je Isus rekao: „Ne plačite, jer nije umrla, nego spava.“ A oni su mu se podsmijevali jer su znali da je umrla. (Luka 8:52-53)

Ožalošćeni nisu članovi porodice koji vole, izbezumljeni jer je dijete umrlo. Oni su profesionalni ožalošćeni unajmljeni da stvore odgovarajući ambijent tuge. To je bila uobičajena praksa u to doba, baš kao što su moderne porodice mogle unajmiti pogrebno preduzeće da izlože tijelo na bdjenju.

Isus ih odbija. „Spavanje“ je eufemizam za smrt (1. Solunjanima 5:10). Jevreji su vjerovali da duh osobe lebdi nad tijelom nekoliko dana i da se može vratiti. Isus oblikuje situaciju kako bi ukazao da stvari nisu tako strašne kako se predstavljaju.

Ožalošćeni mu se smiju jer znaju da je djevojka mrtva. Isus je rekao djevojčinom ocu da ima vjeru, a on vjeruje koliko može. Ožalošćeni, međutim, pokazuju svoje pravo lice. Ne poštuju ni Isusa ni mrtve. To je samo posao. Pošto Isus namjerava da podigne djevojku iz mrtvih, oni više nisu potrebni, pa ih otpušta (Marko 5:40).

Ovaj odlomak nam može dati pauzu da razmislimo o vlastitim reakcijama na smrt. Naša percepcija je ispunjena nasiljem do te mjere da nam može dosaditi. U nekim slučajevima, smrt se čak predstavlja kao duhovita. Biblija kaže drugačije. Bog nije stvorio ljude da dožive smrt. Kada se Isus vrati, pobijediće svakog neprijatelja koji se podigao u pobuni, a „poslednji neprijatelj koji će biti uništen je smrt“ (1. Korinćanima 15:26). Oni koji se svakodnevno suočavaju sa smrću znaju da je ona neprijatelj. Nije to ništa za podsmijeh.

Ovo je uobičajeno iskustvo u životu, posebno za vjernike. Put vjere je težak, a to je još više kada oni koji bi nas trebali podržavati i ohrabrivati umjesto toga odluče da nam se rugaju. Nekoliko puta nam Novi savez govori da ohrabrujemo jedni druge (1. Solunjanima 5:11; Jevrejima 10:23-25). Vrijedi razmisliti o tome na koji način trošimo vrijeme i resurse, te da li nas te stvari zapravo ruše.

Uzeo je djevojčicu za ruku i rekao joj: „Talita kumi,“ što znači: „Djevojčice, tebi govorim, ustani!“ (Marko 5:41)

Isusovo prethodno insistiranje da djevojčica „spava“ je namijenjeno metaforičkoj namjeri: ona je fizički umrla, ali Isus u potpunosti namjerava da djevojčina smrt bude privremena, poput sna. Njegovi postupci sada podržavaju njegovu odluku. On ne polaže svoje ruke na nju niti je maže uljem i ne moli se. Uzima je za ruku i pomaže joj

da ustane, kao da je već na pragu buđenja.

Koliko god Isusove riječi i gestovi izgledali ležerno, stvarno izlečenje se događa. Promjena prirode ovog malog komada svemira je težak posao.

Izraz „talita kumi“ je aramejski i u osnovi znači „djevojčice, ustani“, kako ga tumači Luka (Luka 8:54). Smatra se da je Marko uključio doslovni aramejski kako bi dokazao da Isus koristi samo riječi, a ne magičnu čaroliju.

Ovo uključivanje je još uvijek relevantno dvije hiljade godina kasnije. Isus nije podigao djevojku svojim riječima, već zato što je on otjelotvorena Riječ. „Riječ“, kako se koristi u Jovanu 1, potiče od grčke riječi *logos* i znači riječ ili princip ili misao. To znači božanski razum, Božji um. Riječi imaju moć i autoritet kada izražavaju Božju namjeru, a ne kada ponavljaju određene fraze.

Naša vjera nije definisana standardnim molitvama, liturgijskim čitanjima ili magičnim riječima, već našom vjerom, Božjom milošću i Isusovim djelom.

„I vratio joj se duh i odmah je ustala…“ (Luka 8:55)

„Djevojčica je odmah ustala i hodala, a imala je dvanaest godina. I bili su van sebe od ushićenja. A on ih je mnogo opominjao da niko ne sazna za to. I rekao je da joj daju da jede.“ (Marko 5:42-43)

Luka daje tri naznake da se djevojka vratila u život: njen duh se vraća u tijelo, ona sjedi i jede. Na drugim mjestima, Luka povezuje gubitak duha sa smrću (Luka 23:46; Djela 7:59). Kada je Isus uskrsnuo sina jedinca udovice u Nainu, njegova obnova je obilježena time što je sjedio i govorio (Luka 7:11-15). Kada Isus ustaje iz mrtvih, on takođe dokazuje da je stvaran jelom (Luka 24:41-43).

S obzirom na tragičnu prirodu ovog konkretnog slučaja, razumljivo je i da bi ti ljudi bili prevladani emocijama.

Postoji nekoliko razloga zašto je Isus tražio od djevojčicinih roditelja da joj daju nešto za jelo. Imali su izuzetno stresan dan, a fokusiranje na obično može uveliko pomoći u ponovnom uspostavljanju ravnoteže u domaćinstvu. Ovo takođe stavlja fokus roditelja na djevojčicu i njene potrebe. Pred vratima je nekoliko profesionalnih ožalošćenih koji su iznenada ostali bez posla i dobar dio grada čeka vijesti. Djevojčicu treba zbrinuti, a ne praviti spektakl. Čin jela, sam po sebi, služi kao dokaz da je djevojčica živa i sposobna da funkcioniše.

Iscjeljenje Jairove kćeri predstavlja moralnu dilemu za hrišćanina. Ona je izliječena kao dio Božjeg plana za Isusovu službu, ali s ljudske tačke gledišta, ona je samo na pravom mjestu u pravo vrijeme. Da ljudi iz Dekapolisa nisu vratili Isusa nazad preko Galilejskog mora, ili da je odlučio da ode u Betsaidu umjesto u Kapernaum, gdje pretpostavljamo da jesu, djevojka bi umrla i niko ne bi razmišljao o tome. Bez sumnje, bilo je mnogo druge djece koja su umrla u Izraelu te godine koja nisu bila dovoljno blizu Isusa da bi bila izliječena.

Pokrenuta dilema je bolna i izazovna. Zašto Bog dozvoljava da djeca umru? Ako je život tako dragocjen, zašto je dopustio da bebe umru u materici? Možda još više zabrinjava, zašto On neke spašava, a druge ne?

Svakodnevno funkcionisanje svijeta je neprozirna mješavina ljudske slobodne volje i Božjeg božanskog djela uvedenog u igru za Njegovu slavu i naše spasenje. U savremenom svijetu, Njegov primarni posao obavljaju Njegovi sledbenici. Koliko god da nas smrt iz djetinjstva muči, naša je odgovornost proučavati medicinu, hraniti gladne i podržavati istraživanje bolesti. Božja ljubav nije toliko pokazana u Njegovim čudesnim djelima koliko je u rukama Njegovih sledbenika. Dokazano je da djeca imaju vrijednost kada radimo posao koji pokazuje da ih cijenimo.

Možemo zaključiti da se odgovor na ove dileme nalazi u Božjem pokazivanju kroz određene primjere da je spasenje realnost i da je biološka smrt samo privremena. Ali Bog ne rješava čudom probleme svih ljudi ili djece, jer to nije u skladu sa Planom spasenja i sa zakonima od uzroka do posledice dok grijeh vlada na zemlji. Kad bi Bog rješavao probleme svih, poznavajući ljudsku prirodu izopačenu sebičnošću i grijehom, to bi sigurno bilo kontraproduktivno. Ali Božji plan nije „krpljenje" privremenih problema – Bog ima plan za trajno rješavanje problema zla. Vraćanje u život te djevojčice, kao i drugi čudesni slučajevi, jesu primjeri, nagovještaji nečeg mnogo značajnijeg i trajnog kao vječnost. Djevojčica jeste vraćena u život, ali opet privremeno – sve do konačnog uskrsenja. To što je vraćena u život ne znači da je njen kasniji život bio kao u „bajci". Međutim, ovaj slučaj je sigurno njoj i njenoj porodici bio „okidač" da prelome na stranu Jevanđelja Hristovog. Kao i mnogima koji su bili svjedoci pa i onima koji nisu, već samo vjeruju (Jovan 20:29b).

Nalik mnoštvu koje je uporno pratilo Isusa, i danas bi svi željeli da budu imaoci ili korisnici Božje sile. Takve neadekvatne želje, uz fanatične vjerske poglede, uzrokuju da mnogi odbacuju jednostavno povjerenje u Boga i iščekivanje budućeg života, te traže čudesna iskustva i polaganje prava na natprirodne darove Duha po svaku cijenu. Na taj način postaju lake žrtve demonskih falsifikata, harizmatskih crkava, sekti ili pojedinaca – harizmatskih vođa.

Isus insistira da roditelji njeno uskrsnuće čuvaju u tajnosti. Ispostavilo se da je ovo neodrživo i uskoro cio okrug zna za njegovo djelo (Matej 9:26). Njegov nalog je možda bio realan, jer profesionalni ožalošćeni možda nisu vidjeli djevojku. Roditelji ne bi lagali da ponove izjavu da ona spava, kao što je Isus upotrijebio tu riječ (Marko 5:39). Ali ljude privlači blještavilo, a ne razboritost, a korisnici Isusovih čuda nisu dobri u šutnji (Marko 1:44-45). Najvjerovatniji razlog zašto Isus ponavlja ovakav zahtjev je što ne želi spektakl koji će narod usmjeriti u pogrešnom pravcu, a njega prije vremena izložiti nepotrebnoj pažnji i zlim namjerama vjerskih vođa.

26. Iscjeljenje dvojice slijepih i nijemog demonizovanog čovjeka

Ovi događaji zapisani su u Mateju 9:27-34.

Kad je Isus odlazio odande, pođoše za njim dva slijepa čovjeka, vičući: „Smiluj nam se, Sine Davidov!“ (Matej 9:27)

Matej se sada osvrće na još jedno Isusovo čudo iscjeljenja. Čini se da se to dogodilo istog dana kada i ozdravljenje žene koja je dotakla njegov ogrtač i podizanje djevojčice u život (Matej 9:18-26).

Isus, zajedno sa velikom gomilom, probija svoj put do kuće, vjerovatno u Kapernaumu. U gomili su dva slijepa čovjeka koji glasno viču. Osim što je sam Matej koristio naslov na otvaranju svoje knjige, ovo je prvi put u Mateju da neko govori o Isusu kao o „Sinu Davidovom“.

Izraz „Sin Davidov“ je naslov Mesije (2. Samuelova 7:11-13, 16). Upotreba tog imena ne ostavlja nikakvu sumnju u to šta su ova dva slijepca mislila. Vjerovali su da je Isus dugo obećani Hrist. Mnogi su u ovoj eri tražili Obećanog. Ovi ljudi su čuli za Isusova velika iscjeljenja. Možda su razumjeli Isaijina proročanstva o Mesijinom dobu kada će se „otvoriti oči slijepima i uši gluvima otvoriće se. Tada će hrom skakati kao jelen, jezik nijemoga radosno će klicati“ (Isaija 35:5-6). Tokom svoje zemaljske službe, Isus je postigao sva ova čuda iscjeljenja.

Pošto je bio Mesija, koji je otvorio oči slijepima, ova dva slijepca su željela da ih Isus izliječi.

Kad je ušao u kuću, slijepi mu pristupiše, a on ih upita: „Vjerujete li da ja to mogu da učinim?“ A oni rekoše: „Da, Gospode!“ (Matej 9:28)

Isus ne iscjeljuje slijepce na otvorenom. Možda on pokušava spriječiti da se mnoštvo koje ga prati još više poveća. Možda on nije spreman da svi prihvate da je on Mesija koji će spasiti Izrael. Nakon što ih je izliječio, Isus će narediti ljudima da nikome ne govore (Matej 9:30).

Kada Isus dođe do kuće, slijepci ga slijede unutra i tek tada se on okreće njima. On im postavlja jedno pitanje: da li iskreno vjeruju da on to može. Izgleda da je Hrist želio da slijepci izraze svoju vjeru u njega, lično i direktno.

Njihov odgovor je čvrst: vjerovali su da ih on može izliječiti, i obojica su ga zvali „Gospod“. U mnogim od njegovih prijavljenih iscjeljenja, Isus je privučen vjerom onih koji traže da ozdrave. On želi da tragalac vjeruje da je u stanju učiniti ono što traži.

Sada Isus dodiruje njihove slijepe oči i govori im da je njihova vjera okidač za njihovu čudesnu obnovu. Važno je shvatiti da ovi ljudi ne liječe sami sebe, niti iscjeljujuća moć dolazi iz same njihove vjere. Muškarci se liječe „prema“ njihovoj vjeri, a

ne „snagom“ svog vjerovanja.

Hristova sila – Božja sila – je ta koja im vraća vid. Njihova vjera doprinosi njihovom izlečenju u onoj mjeri u kojoj je njihova vjera u Isusa i ništa drugo. Budući da je on predmet njihove vjere, oni će biti izliječeni od njega.

Sada Isus govori dvojici muškaraca – strogo – da paze da niko ne zna šta je on učinio za njih. Ovo je drugi put da Matej spominje da je Isus dao ovu vrstu instrukcija nekome tek izliječenom (Matej 8:4). Prema Marku, Isus je dao isti nalog Jairovoj porodici (Marko 5:43), sa sličnim rezultatima (Matej 9:25-26). Čini se da pokušava zadržati svoju slavu i ugled kao Mesije od prebrzog širenja. Ipak ne uspijeva. Čovjek bi mogao zamisliti da bi dvojici nekadašnjih slijepih muškaraca bilo teško sakriti činjenicu da sada vide.

Dva slijepca koja su upravo progledala od Mesije otišla su od Isusa i pronijela njegovu slavu po cijelom okrugu. Teško je znati kako su mogli sakriti takvu tajnu od onih koji su ih poznavali; kada slijepci iznenada progledaju, teško je prećutati.

Dio Isusovih razloga za ove naredbe je da sačuva svoju slavu i ugled kao Mesije da ne izmaknu kontroli. Hrist je poslan da ostvari određeni plan, koji nije uključivao podizanje vojske (Jovan 18:36). Umjesto toga, njegova namjera je bila da umre za grijehe čovječanstva (Jovan 12:32-36). Ako bi gomila postala prevelika i agresivna (Jovan 6:15), to bi moglo promijeniti Isusov raspored. Ipak, Bog je imao punu kontrolu nad vremenom i događajima iz Isusovog života.

Demonizovani nijemi čovjek (Matej 9:32-34)

Ono što će se dogoditi označava četvrto veliko čudo iscjeljenja istog dana koje izaziva strahopoštovanje koje je Isus postigao na uzastopni način. Svako je jedinstveno i ukazuje na Isusa kao Mesiju i Sina Božjeg na specifičan način (Jovan 20:30-31).

Dok Isus i njegova grupa izlaze kroz vrata, neko dovodi čovjeka potlačenog demonima koji je nijem. Konkretno, demon koji je tlačio čovjeka je uzrokovao da on ne može govoriti. Demoni su bili shvaćeni kao činjenica života u Isusovo vrijeme. Oni koji su pokušavali da ih izbace često su se suočavali sa velikim poteškoćama u tome. Činjenica da im je Isus mogao jednostavno narediti da odu impresionirala je sve koji su to vidjeli njegovom velikom snagom.

Zbog demona, čovjek je nijem. On ne može govoriti. Isus naređuje demonu da ode, a čovjek odmah počinje govoriti. Publika se čudi i kaže da ništa slično nikada nije viđeno u Izraelu.

Nejasno je šta ovaj specifični egzorcizam čini tako fantastičnim za gomilu. Isus je istjerao mnoge demone prije ovog trenutka. Možda je to bila lakoća s kojom je to učinio ili impresivnost što je nijemi čovjek odjednom mogao govoriti.

Ovo je još jedno čudo koje ukazuje na Isusa kao Mesiju (Isaija 35:5-6). Isus je sada postigao sva ova čuda, ukazujući onima koji vjeruju da je doba Mesije počelo.

A fariseji su govorili: „On istjeruje demone uz pomoć demonskog vladara!“

(Matej 9:34)

Sveto pismo nikada ne predstavlja čuda kao rutinska, uobičajena ili obična. Čuda su zamišljena kao „nemogući“ događaji koji se mogu objasniti samo Božjom intervencijom. Konkretno, oni su namijenjeni da podrže ili pruže neku vrstu poruke. Zbog toga Novi savez često naziva takve radnje „znacima“ (Jovan 6:14; 20:30-31). Međutim, kao i svaki drugi dokaz, znakovi se mogu zanemariti ili pogrešno protumačiti. Članovi izraelskih jevrejskih vjerskih vođa bili su prisutni na mnogim Isusovim iscjeljenjima i stajali su pred njim dok je poučavao. Ovo uključuje posebno religioznu grupu poznatu kao fariseji.

Uprkos tome što su bili očevici Isusovih neospornih pokazivanja moći u iscjeljivanju bolesnika, izgonu demona, pa čak i u uskrsavanju mrtvih, fariseji su odbijali vjerovati u ono do čega su drugi došli: da je Isus Mesija, dugo obećani Sin David koji je konačno stigao da spasi Izrael.

Da bi odbacili taj zaključak, fariseji moraju na neki drugi način objasniti moć Isusovih čuda. Vidjevši ga kako izgoni drugog demona, prisutni fariseji su izjavili da on izgoni demone pomoću kneza demona. Ovim su mislili da je Sotona bio izvor moći iza Isusove lake komande nad demonima, a možda i sila iza njegovih drugih čuda.

Značajan izuzetak od ovog zaključka među farisejima bio je farisej po imenu Nikodim. Došao je Isusu pod okriljem tame i priznao: „Rabi, znamo da si ti učitelj koji dolazi od Boga, jer niko ne može činiti ova znamenja koja ti činiš ako Bog nije s njim.“ (Jovan 3:2) Nesumnjivo, to je bio jedini logičan zaključak, ali zavist i želja da sačuvaju svoj položaj po svaku cijenu dovela ih je do hule protiv Duha svetog.

„Isus je išao po svim gradovima i selima i učio narod u tamošnjim sinagogama, objavljujući dobru vijest o Kraljevstvu i liječeći svaku bolest i svaku slabost.“ (Matej 9:35)

Matej sažima sadržaj Isusove službe u Galileji do ove tačke. Isus je činio tri stvari dok je putovao od grada do grada po regionu: poučavao je u sinagogama. On je objavljivao jevanđelje o kraljevstvu. On je izliječio svaku bolest i nevolju.

Gotovo svaki grad u Izraelu bilo koje veličine imao je sinagogu. Isus je često poučavao u sinagogama, iz Starog saveza. Učinio je to u gradu Nazaretu, gdje je odrastao, poučavajući okupljene nakon čitanja svitka iz proroka Isaije (Luka 4:16-30).

Matejev izvještaj o Isusovoj propovijedi na gori u poglavljima 5-7 uključuje nekoliko Isusovih najava o jevanđelju kraljevstva. U poglavljima 8-9, Matej je predstavio niz priča o Isusu koji je iscjeljivao svaku bolest i nevolju, kao i istjerivao demone, uticao na vremenske prilike i oživio mrtvu djevojku.

I Isusovo učenje i njegova čuda privukli su ogromnu gomilu gdje god je otišao. U stvari, oni ga prate od mjesta do mjesta. Gledajući tu gomilu, Isus će izraziti samilost prema narodu i pobrinuti se da pošalje pastire „smetenom stadu“.

27. Slanje Dvanaestorice

Ovaj događaj je opisan u Mateju 9:36 – 11:1, Marku 6:6-13 i Luki 9:1-6.

Kad je vidio narod, sažali se na njih jer su bili izmučeni i smeteni kao ovce bez pastira. Tada reče svojim učenicima: „Žetva je obilna, ali je radnika malo. Zato molite Gospodara žetve da pošalje radnike za svoju žetvu.“ (Matej 9:36-38)

Isus gleda na gomilu ljudi i ispunjen je sažaljenjem prema njima. Ovo su sinovi Izraelovi. To je narod Božji. Umjesto da procvjetaju, Isus vidi da su uznemireni i bespomoćni. Da se Matej tu zaustavio, mogli bismo pomisliti da je Isusovo saosjećanje prema njima bilo povezano s rimskom okupacijom. Umjesto toga, Isus osjeća samilost prema specifičnoj vrsti bijede – simboliziranoj slikom izgubljene ovce.

U Propovijedi na gori, Isus je osporio stavove i ponašanja izraelskih vjerskih vođa u nekoliko važnih područja. To, međutim, nije najveća optužba protiv njih. Umjesto da čuvaju izraelski narod dobrotom i milosrđem, fariseji i druge vjerske vođe sude zastrašuju i maltretiraju narod da slijedi pravila i procedure koje se čak ne nalaze u Mojsijevom zakonu. Narod je bespomoćan protiv ovih vođa, jer njihovo učešće u bogosluženju i životu zajednice zavisi od odobravanja ovih ljudi.

Isusovo saosjećanje još je jedna veza sa Bogom Ocem (Psalam 103:13-14). Njegov nagon da zbrine ljude ponovo ukazuje na činjenicu da je on Mesija (Mihej 5:4).

Kao odgovor na ovu samilost prema ljudima, Isus se obraća svojim sledbenicima. Problem je u tome što ima premalo radnika da izađu među ljude i donesu ovu dobru vijest, ovo Isusovo jevanđelje. Luka 10:2 sadrži ovu istu izjavu.

Sada Isus traži od svojih sledbenika da učestvuju u rješavanju ovog problema. Traži od njih da se usrdno mole Gospodaru žetve da bi poslao što više radnika sa ovom porukom. Isus identifikuje dvije uloge kojima vjernici mogu služiti: usrdna molitva i izlazak kao radnici s jevanđeljem. Isus će poslati svoje učenike da direktno učestvuju u žetvi.

„Zatim je sazvao dvanaestoricu i dao im moć i vlast nad svim demonima i moć da liječe od bolesti.“ (Luka 9:1)

U Luki 9:1-6, Isus ovlašćuje učenike da „liječe bolesne, uskrsavaju mrtve, čiste gubave i izgone demone“ (Matej 10:8). Ovo je prvi put da učenici preuzimaju aktivnu ulogu u službi za koju ih Isus obučava. Sve osim gubavaca koje čiste odražavaju poslednja tri Isusova čuda o kojima Luka pripovijeda (Luka 8:26-56); Luka je ranije spomenuo da je Isus očistio čovjeka od gube (Luka 5:12-16). Isus im daje ovu vlast da ublaže bol onih koji se bore, ali i da potvrde njihovo objavljivanje kraljevstva Božjeg (Luka 9:2).

„Dvanaestorica“ su dvanaest primarnih učenika koje je Isus odabrao rano u svojoj službi (Luka 6:12-16). Isus često putuje sa mnogo više od samo ovih (Luka 8:1-3, 9). Uskoro će Isus ovlastiti sedamdeset dvoje svojih sledbenika da propovijedaju i čine

čuda (Luka 10:1-12).

„Moć“ ne znači da su učenicima na neki način date supermoći da ih koriste kako žele. Isus im je dao vrlo specifični nalog da upražnjavaju ono što on želi da rade: (1) da propovijedaju Božje kraljevstvo, (2) liječe ljude i (3) istjeruju demone. „Autoritet“ ili vlast je prevedena sa grčkog izraza koji implicira resurs ili moć koju neko ima pravo da kontroliše. „Moć“ je sirova sposobnost da se nešto učini, dok je „autoritet“ pravo da se to učini. Matej 10:1 i Marko 6:7 koriste „autoritet“ kao predstavnika oba. Isto tako, ova vlast nije isključiva.

„A ovo su imena dvanaestorice apostola: prvo Simon zvani Petar i njegov brat Andrej; Jakov Zevadjev i njegov brat Jovan; Filip i Bartolomej; Toma i Matej poreznik; Jakov Alfejev i Tadej; Simon Kananej i Juda Iskariotski, koji je izdao Isusa.“ (Matej 10:2-4)

Po prvi put u svojoj knjizi, Matej navodi dvanaest ljudi koje je Isus pozvao da budu njegovi posebni učenici. On ih naziva „apostoli“, što je transliteracija grčke riječi *apolstolōn*, sa značenjem delegat ili glasnik. Izraz konkretno implicira nekoga „poslanog“ u ime svog gospodara. U poslovnom svijetu tog vremena, apostolu bi se moglo dati ovlašćenje da kupuje i prodaje u ime vlasnika ili da daje određene naloge u njegovo ime. Ovi apostoli će učiniti isto, izgoneći demone, liječeći bolesne i podučavajući o kraljevstvu nebeskom – sve u ime Isusovo. Njihov odnos prema Isusu prevazilazi odnos pukih učenika i Učitelja. Isus je ovu grupu uzdigao kao svoje službene „poslanike“.

Matej navodi svakog od apostola po imenu. Slične liste nalaze se u Marku 3:16-19, Luki 6:13-16 i Djelima 1:13. Jevanđelje po Jovanu opisuje da je Isus pozvao mnoge od ovih ljudi, ali ih ne sastavlja u listu.

Matejev spisak predstavlja dvanaestoricu u dvije grupe, vjerovatno zato što su to bili parovi koje je Isus poslao u gradove Izraela.

Zašto je Isus poslao svoje učenike po dvoje? Iako Sveto pismo ne otkriva direktno njegove razloge, to je vjerovatno učinjeno kako bi se moglo ponuditi vjerodostojno svjedočanstvo njegove cjelokupne službe, učenja i čuda. On namjerno bira učenike s tim ciljem na umu (Jovan 3:11; 15:27; Djela 1:22).

Svjedočanstvo jedne osobe Bog ne smatra prihvatljivim (vidi 1. Korinćanima 14:29, 2. Korinćanima 13:1). U Starom savezu, svjedočenje jedne osobe nije smatrano dovoljnim da se neko osudi za ubistvo (Brojevi 35:30, Ponovljeni zakon 17:6). U stvari, bila su potrebna dva ili tri svjedoka kako bi se utvrdilo da je osoba počinila grijeh dostojan kazne (Ponovljeni zakon 19:15).

Drugi razlog zašto je poslao učenike u parove bio je da bi svjedočanstvo bilo vjerodostojno protiv onih koji su odbacili njihovo propovijedanje.

Još jedan dobar razlog je međusobna podrška i udružena snaga u paru: *„Bolje je dvojici nego jednome. Jer ako jedan padne, drugi će podići druga svog… I ako bi neko nadjačao jednoga, dvojica će moći da mu se odupru.“ (Propovjednik 4:9-10, 12)*

Isusovo prvo uputstvo je jednostavno: ne treba da prenose ovu poruku paganima

ili Samarićanima. To ograničenje se odnosi samo na ovu konkretnu misiju; kasnije će Isus poslati svoje apostole po čitavom svijetu (Matej 28:19; Djela 1:8).

Hrist je slao Dvanaestoricu u gradove Galileje u sjevernom Izraelu. Galileja je bila okružena nejevrejskim teritorijama. Oni su uglavnom bili paganski u svojim sistemima vjerovanja, obožavajući idole i lažne bogove. Isusova prva misija bila je da pozove Izrael na pokajanje i vjeru u njega (Matej 15:24). Tek nakon njegove smrti i uskrsenja, učenici bi počeli da propovijedaju i neznabošcima.

Isus je takođe rekao učenicima da se klone samarićanskih gradova na jugu. Samarićani su bili narod pomiješan s neznabošcima nakon asirske invazije 722. godine prije nove ere. Mojsijev zakon je zabranjivao mješovite brakove. Osim toga, Samarićani su promijenili neke specifične djelove Zakona, uključujući mjesto na kojem treba obožavati Boga (Jovan 4:20). Isus je predstavio jevanđelje Samarićanima preko žene na izvoru (Jovan 4:1-42), ali je svoje učenike slao samo narodu Izraela. On šalje svoje predstavnike „izgubljenim ovcama doma Izraelovog".

Božji plan je bio da se dobra vijest o Isusu prvo propovijeda Izraelu, a potom i ostalim narodima (Rimljanima 1:16). Ovo je u potpunom skladu sa proročanstvom o 70 sedmica u Danilu 9:24-27 koje sadrži preciznu najavu vremena dolaska Mesije i njegove misije. Od odgovora Jevreja na Pomazanika zavisiće njihov položaj kao nacije.

„Idite i propovijedajte govoreći: 'Približilo se Kraljevstvo nebesko!' Bolesne liječite, mrtve uskrsavajte, gubave čistite, demone istjerujte. Besplatno ste dobili, besplatno i dajte." (Matej 10:7-8)

Ovdje se nastavlja na vrlo detaljan skup uputstava za Dvanaestoricu izabranih apostola Isusa Hrista. Sada im Isus govori šta treba da kažu narodu Izraela.

Ukratko, učenici su trebali izaći i reći ljudima da je Isus Mesija, obećani kralj Izraela. Njegovo kraljevstvo je bilo blizu, jer je sada bio na zemlji. Došlo je vrijeme da ljudi povjere svoju vjeru u Hrista kako bi bili dobrodošli u njegovo kraljevstvo. Niko još nije shvatio da će kraljevstvo početi ne svrgavanjem Rimljana, već Isusovom žrtvom za grijehe čovječanstva i njegovom pobjedom nad smrću u uskrsenju.

Isus upućuje učenike da potvrde da je poruka istinita vršeći iste vrste znakova i čuda koje je on učinio: čuda iscjeljenja, istjerivanja demona i uskrsavanja mrtvih. Čineći ove stvari, Isusovi apostoli će pokazati svima koji im svjedoče da ga predstavljaju, budući da je on to prvi učinio. Oni će takođe pokazati apsolutnu istinitost svoje poruke. Učenici neće činiti ova čuda svojom vlastitom moći. Oni će djelovati u Isusovo ime i po Božjem autoritetu, čineći stvari koje su vidjeli da Isus čini. Oni će biti njegovi predstavnici čak i u čudima koja se čine.

Šta nam ovo govori? Da sila dolazi od Boga za potrebe Hristove misije i širenja Jevanđelja! Činjenica da su i apostoli mogli činiti ista čuda najbolji je dokaz da Isus sam po sebi nije imao „supermoći". Bog i Njegovi anđeli su sa onima koji su opunomoćeni od Njega da podrže službu.

Hrist navodi da poruka o kraljevstvu nije nešto što bi oni trebali prodavati. Učenici su je besplatno primili od Isusa, i trebali su je besplatno ponuditi svima koji bi

došli da čuju i povjeruju. Srž Isusove dobre vijesti je Božja blagodat, koja je uvijek besplatan dar (Efescima 2:8-9). Povezivanje vjere sa materijalnim blagostanjem je teška greška; pokušaj „prodaje“ spasenja je grijeh vrijedan prezira.

Međutim, značenje koje Isus ovdje primjenjuje ide još dalje. On će jasno staviti do znanja da u ovoj misiji učenici ne treba da traže mnogo podrške. Oni će putovati i propovijedati, ali neće „raditi“ ili tražiti da budu plaćeni.

Jevanđelje samo po sebi nije „na prodaju“. Ovo je posebna misija sa specifičnom svrhom, a da bi postigli tu svrhu, apostoli moraju pokazati radikalnu zavisnost o Bogu (Matej 6:25-34). Za ovaj zadatak, oni ne trebaju nabaviti zlato, srebro ili bakar. Oni su ili predstavljali novac ili metale kojima se moglo trgovati za gotovinu, robu ili usluge.

Ukratko, ne smiju poduzimati nikakve materijalne pripreme bilo koje vrste; njihove potrebe će biti zadovoljene Božjom opskrbom preko ljudi kojima služe.

Uzeto u kontekst s drugim Isusovim riječima i učenjima Novog saveza, jasno je da se ovaj nalog odnosi samo na ovu misiju (Luka 22:35-41). Isusova namjera nije da vjerujemo da ni učenici, ni moderni vjernici, nikada ne bi trebali prikupljati resurse za neku drugu misiju. To ne znači da se misionari ili vođe zajednice trebaju osloniti na one kojima služe kako bi zadovoljili sve svoje potrebe. Isus je želio da ovih dvanaest ljudi nauče da se oslanjaju na Boga za ono što je potrebno na ovom misionarskom izletu.

Isus im kaže da ne uzimaju torbu. Neki tumači vjeruju da se ovo odnosi na prosjake koji drže vrećice u koje bi drugi mogli ubaciti novčiće. Govori im da ne pakuju dodatnu tuniku ili dodatne sandale i štap. Drugim riječima, za ovo jedinstveno putovanje, oni ne bi trebali apsolutno ništa osigurati za svoje potrebe.

Zašto bi Isus ovo rekao? On ovdje odgovara: Radnik zaslužuje svoju hranu. Isus ovim ljudima želi pokazati da Bog može zadovoljiti njihove potrebe kroz gostoprimstvo i velikodušnost onih kojima služe (Matej 6:25-34). Na taj način će naučiti da se osjećaju ugodnije da ne znaju odakle će svaki obrok doći na putu. Oni koji se pokaju i pripremaju za dolazak kraljevstva nebeskog pokazaće svoju vjernost tako što će se pobrinuti za glasnike.

Isus postaje još konkretniji. Kada dođu u novi grad ili selo, učenici treba da otkriju ko je „dostojan“ i da ostanu s njima dok ne napuste grad. U ovom slučaju, dostojan ne opisuje one koji su najreligiozniji ili najmanje grešni. Pod dostojnim, postaće jasno, Isus podrazumijeva one koji su spremni da se pokaju i povjeruju u poruku Hristovih apostola.

Isus implicira da će neki iz te grupe rado dočekati par Isusovih predstavnika da ostanu s njima dok su u tom području. Primajući ih, oni će primiti samog Isusa.

Dalje Isus kaže da kada uđu u dom svog domaćina, trebaju ga „pozdraviti“. Luka citira Isusa potpunije u ovom uputstvu kako je rekao apostolima da kažu: „Mir kući ovoj!“ (Luka 10:5). Ovo je bio više od pristojnog pozdrava. Kao predstavnici Isusa, apostoli su nosili njegov mir sa sobom. Božjom silom, oni su, očigledno, bili u stanju

da prenesu taj mir na druge i njihove domove. Isus govori učenicima neka njihov mir bude u kući ako je dostojna. U suprotnom, moraju pustiti da im se taj mir vrati i krenuti dalje. U haotičnom svijetu, Sin Božji je nosio nebeski mir sa sobom. Oni koji su ugostili njegove „poslanike“ uživali bi u tom miru kao posebnom blagoslovu.

Ako ne budu slušali i ne prime apostole, Isus kaže da nisu vrijedni vremena, pažnje i kontinuiranog truda apostola. Isus im govori da otresu prašinu sa svojih nogu kada napuštaju tu nedostojnu kuću. Ako ih niko u gradu ne sluša, moraju otresti prašinu sa svojih nogu na izlasku iz grada. Ovaj gest je povezan sa jevrejskom kulturom i nosi tešku simboliku.

Jevrejski narod bi otresao prašinu sa svojih nogu kada bi napuštao nejevrejsko mjesto. Time su pokazali da sa sobom ne nose nikakav dio tog nejevrejskog svijeta, uključujući i prašinu koja bi se mogla zalijepiti za njihove sandale. Oni su to smatrali simbolikom pokoravanja Božjem uputu da ostanu odvojeni od svojih susjeda pagana. Međutim, Isus sada prisvaja ovaj simbol za svoje učenike, kao znak Božjeg suda nad onima koji su na takav način ostavljeni.

U modernoj primjeni, 14. stih podsjeća vjernike da ne „nose“ ništa od onih koji odbacuju Hristovu poruku. Ranije je Isus poučio svoje sledbenike da ne gube vrijeme ili trud na one koji su očito neprijateljski raspoloženi (Matej 7:6). Ovdje njegove riječi služe kao podsjetnik da vjernici treba da budu spremni da krenu dalje, kada njihova poruka nije prihvaćena.

Isus izjavljuje da će ova simbolična akcija koju su poduzeli apostoli biti znak Božjeg suda tom mjestu. Iako su Izraelci, oni koji odbacuju Mesiju doživjeće veliku patnju. Isus kaže da će sudnji dan biti nepodnošljiviji za njih nego za zemlju Sodoma i Gomora.

Svaki Izraelac je bio upoznat s Božjom dramatičnom i strašnom presudom nad gradovima Sodoma i Gomora u vrijeme Abrama (Postanje 19). Vatra i sumpor pljuštali su s neba i zbrisali sve. Isus i drugi novosavezni pisci često su koristili sud s kojim su se suočili kao tačku poređenja za Božji sud koji će biti nad onima koji odbacuju Isusovo jevanđelje i kraljevstvo nebesko. Dan tog budućeg suda često se naziva danom Gospodnjim, kada se Hrist vraća na zemlju i „Sin čovječji se otkriva“ (Luka 17:30).

Odbijanje Isusovih predstavnika u ovoj misiji imalo bi visoku cijenu. Povjeravao im je veliku odgovornost da svoje sunarodnike drže odgovornima za prihvatanje ili odbacivanje Mesije.

„Evo, šaljem vas kao ovce među vukove. Zato budite obazrivi kao zmije, a bezazleni kao golubovi.“ (Matej 10:16)

Ovdje Isus počinje opisivati dugoročnu misiju. Najvjerovatnije, u ovom trenutku, učenici to ne bi u potpunosti razumjeli. Ono o čemu Hrist ovdje govori uglavnom će se desiti nakon njegove smrti, uskrsenja i povratka na nebo. Tokom Poslednje večere, Isus će dati slična upozorenja i ohrabrenja (Jovan 15:18-20; 16:1-4).

Metafora koju Hrist ovdje koristi je upečatljiva slika. Na drugim mjestima, Isus

je govorio o sebi kao o „Dobrom pastiru“ koji će umrijeti da zaštiti svoje stado (Jovan 10:11), posebno od napada vukova (Jovan 10:12-14). Radikalna razlika između vjernika u Hrista i ostatka svijeta zarobljena je u simbolici da su ovce „poslate“ među vukove. Površno gledano, ovo može izgledati kontradiktorno: posao doslovnog pastira je da čuva ovce podalje od opasnosti. Isus je, međutim, ovlastio ovu grupu od dvanaest ljudi da djeluje u njegovo ime; oni će biti opremljeni da se suoče s opasnostima koje nose takve akcije.

Jevreji su navikli da sebe smatraju kao ovce okružene vukovima iz neznabožaca. Isus, međutim, primjenjuje ovu metaforu na svoje sledbenike. Oni će se suočiti i s jevrejskim i nejevrejskim vukovima dok budu obavljali opasan posao objavljivanja Isusa i njegovog kraljevstva svijetu.

U kulturi tog vremena, zmije su bile simbol obazrivosti i lukavosti. Golubovi su bili toliko nevini da su često izgledali potpuno nesvjesni opasnosti. Isus poručuje svojim sledbenicima da pokažu koliko god mogu mudru obazrivost kako bi izbjegli sukob i opasnost, a da pritom ne izgube nevinost poput goluba koja će im omogućiti da nastave objavljivati istinu bez straha. Biće teško održati tu ravnotežu, ali će biti neophodno da bi misija bila uspješna.

Iako se ove riječi izgovaraju jedinstvenoj grupi ljudi, one i danas imaju značenje za hrišćanske vjernike. Isus ne podržava naivno, plitko vjerovanje. Niti on dozvoljava vjernicima da budu ogorčeni cinici ili duhovne svađalice. Drugi odlomci Svetog pisma ponovo naglašavaju potrebu da hrišćani budu i informisani i razumni u svom duhovnom životu (1. Petrova 3:15-16; Kološanima 2:8).

Isus dalje ukazuje da će jevrejske vjerske vođe biti dio značajnog progona. On govori učenicima da se čuvaju ljudi koji će ih predati sudovima da bi ih bičevali u njihovim sinagogama. Jevrejski narod je imao ovlasti, čak i pod rimskom vlašću, da izvršava ograničene kazne u kontekstu svoje vjerske prakse. Ove kazne za jeres i druge teške grijehe mogle bi biti prilično oštre. Protiv hrišćana bi na kraju ovi napadi postali ozbiljni do smrti (Jovan 16:2-4).

Saul (budući apostol Pavle) je bičevao jevrejske hrišćane (Djela 22:19) i primio bičevanja nakon što je postao hrišćanin i počeo propovijedati o Isusu (2. Korinćanima 11:24-25). Isus upozorava ove ljude, svoje učenike, koliko će ih koštati da propovijedaju njegovu poruku narodu Izraela.

Isus dodaje da će značajno progonstvo doći i od neznabožaca. Njegovi sledbenici će biti „vučeni“ pred guvernere i kraljeve radi njega. To bi uključivalo jevrejske vjerske vođe (Djela 4:1-22), ali i sekularne jevrejske vladine vlasti (Djela 12:1-4) i, na kraju, rimske vladare (Djela 14:5).

Međutim, ovaj progon pred ovim vlastima imao bi određenu svrhu. Kada mu je suđeno, Isus je rekao da će njegovi sledbenici nastaviti da ga predstavljaju. Na taj način bi imali priliku da prenesu Isusovu poruku onima na najvišim rangovima moći, kako Jevrejima tako i ne-Jevrejima. Nadolazeći progon će omogućiti da dobra vijest o spasenju kroz vjeru u Hrista stigne čak i do onih koji su vršili progon. Tako progon

nije propust od Boga da ih zaštiti. Ovo je dio Božjeg plana da se jevanđelje prenese na sve nivoe društva.

„A kad vas predaju, ne brinite se kako ćete i šta ćete reći jer će vam tog časa biti dato šta da govorite. Nećete, naime, govoriti vi, nego će u vama govoriti Duh vašega Oca.“ (Matej 10:19-20)

Ovdje Isus daje sigurnost da ne bi trebali biti zabrinuti šta da kažu kada se suoče sa ispitivanjem. Ovaj stih ne zabranjuje izričito učenicima da razmišljaju o tome šta će reći u tim trenucima. Međutim, ton Isusovih komentara snažno sugeriše da on želi da učenici jednostavno prepuste te trenutke nadahnuću Duhom svetim (Matej 10:20). Umjesto da brinu (Matej 6:34), trebali bi vjerovati da će im prave riječi doći kada im zatrebaju.

Isus konkretno navodi da će „Duh vašeg Oca“ govoriti kroz učenike, što je prekrasna slika da će Bog Otac biti s njima, povezan s njima i govoriti kroz njih kroz nadahnuće. To je upravo bilo Isusovo vlastito iskustvo.

Isus u nastavku naglašava koliko će biti žestoko protivljenje njemu i njegovoj poruci. To neće samo stvoriti sukob sa onima na vlasti; Isusova jevanđeoska poruka će takođe gorko podijeliti porodice. Na nekim mjestima, ljudi će predati vlastitu braću vlastima da izvrše smrtnu kaznu protiv hrišćana. Očevi će učiniti isto svojoj djeci. Djeca će isto učiniti roditeljima.

Da bude jasno, neće Isusovi sledbenici predati članove svoje porodice da budu ubijeni. To će biti članovi porodice koji se toliko duboko protive učenju o Isusovom kraljevstvu da će se okrenuti protiv članova porodice koji izražavaju vjeru u Hrista. To se dogodilo u vrijeme apostola i rane Zajednice, a dešava se i danas u mnogim djelovima svijeta. Nažalost, svijet koji ne vjeruje često će odgovoriti na jevanđelje mržnjom i gnjevom (Jovan 15:18-20; 1. Petrova 4:3-4; Matej 5:11-12).

Zbog njihove povezanosti s Hristom, hrišćani će doživjeti raširenu, otvorenu mržnju. To ne znači da će apostole – ili hrišćane – mrziti doslovno svaka osoba koja ne vjeruje. Neki bi došli do vjere u Isusa kao odgovor na jevanđelje o njegovom kraljevstvu. Većina, međutim, ne bi. To znači da bi sve vrste ljudi mrzile apostole: jedni zbog sadržaja njihovog učenja o Isusu, a drugi zbog nevolje koju je učenje izazvalo gdje god su apostoli išli (1. Petrova 4:3-4; Jovan 15:18-20).

„I svi će vas mrzjeti zbog moga imena. Ali, ko istraje do kraja, biće spasen.“ (Matej 10:22)

Istorija i tradicija nam govore da je svaki od apostola koje je Isus poslao bio proganjan i zatvoren. Većina je ubijena jer je nosila njegovo ime. Ipak, Isus kaže da će oni od njih koji izdrže do kraja biti spašeni. On ne misli da će izbjeći smrt od progonitelja. On misli da će izdržati sve do kraja svog života u vjernosti ovoj misiji koju im on daje. Oni će primiti spasenje u njegovom kraljevstvu za vječni život!

Mržnja protiv istinske vjere je postojala još od Pada i postojaće do Božjeg suda. Ova zemlja je pod uzurpatorskom vlašću Sotone i neprijateljska je teritorija za Božji narod. Ta mržnja može biti pritajena ili kamuflirana navodnim slobodama koje nudi

„demokratija“, ali prava vjera nikad neće biti dočekana sa naklonošću svijeta.

Istrajnost je jedna od najvažnijih hrišćanskih osobina. To podrazumijeva kako istrajnost u vjeri tako i u misiji hrišćanina. Do kraja. Na drugim mjestima, kao na primjer u porukama skupštinama u Maloj Aziji u Otkrivenju 2-3, Isus naglašava „ko pobijedi“ primiće određena preimućstva vječnog života. Činjenica da je neophodno istrajati „do kraja“ ili „pobijediti“ potpuno opovrgava lažna učenja o predesetinaciji i „jednom spasen, zauvijek spasen“.

„Kad vas budu progonili u jednom gradu, bježite u drugi. Istinu vam kažem: nećete stići da obiđete sve izraelske gradove prije nego što Sin čovječji dođe.“ (Matej 10:23)

Uobičajeno pogrešno shvatanje Hristovog učenja o nasilju i progonu je da vjernici moraju pasivno i krotko da ne rade ništa dok su napadani ili ubijani. Iako osveta i nasilje uopšte nisu dio biblijskog odgovora (Rimljanima 12:19; Jovan 18:36), to ne znači da vjernici ne mogu nastojati izbjeći štetu kada je to moguće. Ovdje, na primjer, Isus govori svojim apostolima da pobjegnu od progona u jednom gradu tako što će se preseliti u drugi grad. Na taj način će se poruka dobre vijesti o vjeri u Isusa proširiti po gradovima Izraela.

Hrist takođe dodaje komentar koji je kontroverzan i teško razumljiv da ovi ljudi neće proći kroz „sve gradove u Izraelu prije nego što dođe Sin Čovječji“. Naučnici su podijeljeni oko toga šta tačno Isus misli u ovoj napomeni.

Neki razumiju da se Isus vratio govoru o neposrednijoj misiji Dvanaestorice u gradovima Izraela dok je još živ. U tom slučaju, on kaže da će on, kao „Sin čovječji“, doći k njima prije nego što završe s propovijedanjem i iscjeljenjem u svim gradovima Izraela. Problem s tom idejom je u tome što ne znamo ni o kakvom progonu apostola prije Isusove smrti.

Drugo gledište je da Isus opisuje svoj povratak na zemlju da uspostavi svoje fizičko kraljevstvo, što se često opisuje kao Drugi dolazak ili dan Gospodnji. Problem s ovim gledištem je zašto izgleda da Isus kaže da će se to dogoditi prije nego što apostoli budu mogli završiti odnošenje jevanđelja u svaki grad u Izraelu, a zapravo se to još uvijek nije dogodilo dugo nakon što su apostoli umrli.

Postoje i drugi pogledi i varijacije na te poglede. Većina učenjaka nijednu od njih ne drži previše. Međutim, svi se lako slažu da Isus jasno govori da će progon njegovih sledbenika poslužiti svrsi njihovog premještanja s mjesta na mjesto, šireći propovijedanje jevanđelja nadaleko i naširoko. Upravo to se dogodilo tokom stoljeća nakon Isusove smrti, uskrsenja i povratka Ocu.

Kako god, očito je da Hrist nikada nije ni otišao na nebo, a da ne govorimo o ponovnom povratku, prije nego što su se učenici vratili sa svoje evangelizacijske turneje po Izraelu. U tekstu nema direktne naznake da je Isus mislio na daleku budućnost. Jedino zadovoljavajuće rješenje je da se obećanje shvati doslovno i odmah i da se fraza „prije nego dođe Sin Čovječji“ protumači kao referenca na činjenicu da se Isus ponovo pridružio učenicima nakon njihove i njegove misije (vidi: Matej 11:1). Ovo

gledište može biti potkrijepljeno sa nekoliko činjenica. Prvo, Matej nikada nije koristio izraz „prije nego što dođe Sin Čovječji“ da opiše Drugi dolazak. Drugo, uklapa se u doslovno razumijevanje prvog dijela stiha. Učenici su bukvalno i odmah otišli u „gradove Izraelove“ da propovijedaju, a Isus im se doslovno i odmah vratio nakon njihove putujuće službe. Treće, ovdje ili bilo gdje drugdje nema naznaka da su učenici vjerovali da će Isus otići na nebo dok su oni bili na putu propovijedanja. To bi ih sigurno zaprepastilo (ref. Jovan 14:1-5). Nadalje, on im je već rekao da mora umrijeti i ustati iz mrtvih (Jovan 2:19-22) prije nego što može otići na nebo i vratiti se.

Nijedan učenik nije iznad svog učitelja, ni sluga iznad svog gospodara. Dovoljno je učeniku da bude kao njegov učitelj, a sluzi da bude kao njegov gospodar. Ako su domaćina nazvali Balzevuvom, koliko će više tako zvati njegove ukućane?“ (Matej 10:24-25)

Sada Isus objavljuje poslovicu da učenik nije iznad svog učitelja, a sluga nije iznad svog gospodara. Ustanovljeni rabini u Izraelu uzimali bi učenike kao način da ih obrazuju i osposobe za Zakon i službu. Ovako bi prenijeli vlastito učenje i mudrost. Učenik bi često živio sa učiteljem kao sluga, obavljajući sve zadatke koji su bili potrebni, kao cijenu za obuku. Bilo je zdravorazumski pretpostaviti da učenik ne može očekivati da bude tretiran s više časti od svog učitelja, niti je mogao zahtijevati poseban tretman iznad svog učitelja.

Isus jasno daje do znanja da njegovi učenici ne bi trebali očekivati bolji tretman nego što je on primio. U stvari, učenik treba da očekuje da će izbliza slijediti put učitelja. Ako put gospodara vodi do mržnje, progona i laži, sluga treba očekivati da će se isto dogoditi i njemu (Jovan 13:15-17; 15:18-20).

Uspjeh za učenika uključuje postajanje poput svog učitelja. Iako je Isus „gospodar“, jevrejske vjerske vođe povezuju ga sa zlim duhovima. Isus koristi igru riječi utemeljenu na izvornom jeziku njegovog doba. Matej je zabilježio specifičan primjer ovoga nakon što je Isus istjerao demona (Matej 9:34), a drugi se pominje kasnije (Matej 12:24). „Balzevuv“ ima implikaciju upućivanja na Sotonu. Ako neprijateljski nastrojeni (ne)vjernici misle da je učitelj zao i progone ga, koliko će više klevetati i proganiti njegove učenike? Zdrav razum kaže da Hristovi učenici ne bi trebali biti iznenađeni kada jevrejske vjerske vođe kasnije odbace Isusa kao Mesiju i progone one koji ga oglašavaju.

„Ne bojte ih se, dakle, jer nema ništa skriveno što se neće otkriti, ni tajno što se neće saznati. Ono što vam govorim u tami, govorite na svjetlosti, i ono što vam se šapuće na uho, propovijedajte sa krovova.“ (Matej 10:26-27)

Hrist sada insistira da učenikov odgovor na nadolazeći progon ne smije biti strah. Isus ih ne upozorava da bi mogli izbjeći progon. Upozorava ih da izdrže progon: da budu spremni na to i da nastave dalje. Na kraju će se pokazati da su sledbenici Hrista u pravu i pravi motivi Isusovih protivnika će biti izneseni na vidjelo. Sve što je „skriveno“ postaće poznato. I zaista postoji sila u istini koja može razotkriti sve zablude i laži. Na samom kraju, svi će se složiti da je Isus Gospod, Sin Božji, Mesija

(Filipljanima 2:9-11).

Isus želi da njegovi učenici objave istinu nadaleko i naširoko na potpuno javan način. Ova transparentnost je ključna odlika zdrave religije koja nema šta kriti. On želi da oni sa krovova objavljuju istinu da je on Mesija, Sin Božji. Ravni krovovi palestinskih kuća pružili su odlične platforme za govornike velikim grupama ljudi. Rad učenika bi uključivao objavljivanje ranije skrivenih istina.

„Ne bojte se onih što ubijaju tijelo, a ne mogu da ubiju i dušu. Nego, više se bojte onoga koji može da uništi i dušu i tijelo u geheni.“ (Matej 10:28)

Opet, sada, Isus podstiče svoje učenike da ne odgovaraju na progon neupotrebljivim strahom. Tačnije, on im kaže da reaguju *odgovarajućim strahom*. Govori im da ne troše svoju brigu na one na vlasti koji mogu ubiti samo njihova tijela, ali ne mogu ubiti njihove duše tj. oduzeti im život koji je od Boga. Umjesto toga, treba da zadrže svoj strah od Onoga koji može da uništi i dušu i tijelo u „geheni“.

Šta je „gehena“? Termin „gehena“ je aluzija na dolinu Henom (vidi Jošua 15:8) koja se uzima kao tip Božjeg suda zbog događaja opisanih u 2. Kraljevima 23:10-14 i konačnog uništenja ognjem. To će biti druga vječna smrt (Otkrivenje 20:14). Dakle, „gehena“ je simbol uništenja za vječnost, i to je ono čega se stvarno treba bojati.

Isus opisuje ono što Stari savez često naziva „strahom Gospodnjim“. Ovo nema za cilj da bude užasan teror ili panika. To je prije zdrava vrsta „straha“. Božji strah uključuje veliko i duboko poštovanje – i, u isto vrijeme, zahtijeva od nas da priznamo da Bog može potpuno uništiti one koji su protiv Njega. Ovo je opravdan strah, jer to je nešto što će zaista dogoditi u budućnosti s onima koji su odbacili Boga i dar spasenja.

Ovdje Isus insistira da tjelesnu smrt ne treba izbjegavati po svaku cijenu. Smrt tijela nije krajnji gubitak. Gubitak života o Božjem sudu je trajni gubitak. Poruka koju njegovi apostoli propovijedaju o spasenju kroz vjeru u Isusa donijeće obećanje vječnog života u tijelu i duši mnogim ljudima, kao i njima samima.

„Zar se dva vrapca ne prodaju za jedan asarion? A nijedan od njih ne pada na zemlju bez [znanja] vašega Oca. Pa vama je i sva kosa na glavi izbrojana. Ne bojte se, dakle; vi više vredite od mnogo vrabaca.“ (Matej 10:29-31)

Sada, Hrist dodaje da ispravan odnos sa Bogom ne počiva samo na strahu od Božje moći da uništi. On takođe proizlazi iz povjerenja u Božju brigu. Hrišćani bi mu trebali vjerovati jer ih On gleda i pobrinuće se za njih do kraja.

Isus to ilustruje opisujući Božju brigu o vrapcima. Bog je stvorio svaki oblik života na zemlji, uključujući vrapca. U Izraelu se u to vrijeme moglo kupiti dva vrapca za jedan asarion. Lukino jevanđelje spominje količinski popust od pet vrabaca za dva novčića (Luka 12:6). Najsiromašniji Izraelci su jeli vrapce za hranu. Imali su vrlo malu vrijednost u toj kulturi. Ipak, nijedan vrabac ne umire a da Bog to ne zna. On je uvijek svjestan svega što je stvorio.

Poenta je da ako je Bogu stalo do vrapca, očigledno mu je više stalo do svog naroda. Oni sigurno neće pasti na zemlju bez Očevog znanja i brige.

Isus ovdje govori o Bogu kao o „vašem Ocu“, jasno stavljajući do znanja svojim

apostolima da ih Bog vidi kao djecu koja su u ličnom odnosu s Njim. Ne moraju se bojati gnjeva progonitelja, jer njihov Otac Bog gleda i biće tu za njih, čak i ako umru.

Bog čak zna i broj vlasi na svakoj od njihovih glava. Bog brine o najsitnijim detaljima naših života. Suprotno onome što mi ponekad zamišljamo, Bog se ne bavi samo velikim problemima s kojima se suočavamo ili našim pobjedama i neuspjesima. On je svjestan i uključen je u najsitnije stvari u životu svoje djece. To ne znači da će Bog uvijek, u svim slučajevima, spriječiti da zlo ili nevolja dođu do odanih vjernika (Matej 5:3-12). To znači da teška vremena ne treba tumačiti kao napuštenost od Boga.

Važno je primijetiti da Isus nikada ne obećava da će njegovi učenici izbjeći patnju, ili čak smrt, zbog propovijedanja dobre vijesti o njemu svijetu. U stvari, daju im se izričita upozorenja da će doći do progona (Jovan 16:1-3). Isusova poenta je da će isti Bog koji primijeti kada vrabac umre, obraćati pažnju na borbe svog naroda. On će takođe vidjeti kada umru, i biće spreman da ih primi u vječnost. Teškoće nisu znak da nas je Bog zaboravio – to su trenuci da se prisjetimo da On zna i da ima kontrolu.

„Ko god mene prizna pred ljudima, priznaću i ja njega pred svojim Ocem, koji je na nebesima. A ko god se mene odrekne pred ljudima, i ja ću se njega odreći pred svojim Ocem, koji je na nebesima.“ (Matej 10:32-33)

Ovo je eksplicitna izjava: Isus će pred Bogom priznati svakoga ko prizna Hrista drugim ljudima u ovom životu. Učenici će priznati Isusa u smislu da će ga potvrditi kao Mesiju, Hrista, Sina Božjeg. Oni će ukazivati na vjeru u Isusa kao na jedini način na koji svaka osoba može doći Ocu (Jovan 14:6).

Isus će ih priznati Ocu tako što će ih proglasiti svojima i na taj način im garantovati mjesto u vječnosti s Bogom. Drugim riječima, kada dođe vrijeme suda pred Bogom, Isus će jamčiti za svakoga ko ga je prigrlio kao svog Spasitelja. On će stajati uz njih, pred Bogom Ocem, kao pravedni svjedok koji jamči za one koji su njegovi. Implikacija je da će oni koji su njegovi biti dobrodošli u vječnost sa Ocem. Na ovaj način, priznanje od strane Isusa biće razlika između života i smrti.

Isus dodaje da je istina i suprotno. On će odbiti da prizna Bogu svakoga ko poriče Hrista drugim ljudima. Budući da ljudska bića mogu biti proglašena pravednima samo kroz Hrista (Jovan 14:6), oni koji ga poriču biće odrečeni pred Ocem. Posledice će biti vječne (Jovan 3:36).

Ova izjava izaziva veliki strah, jer izgleda da sugeriše da će svako ko negira svoju vjeru, na zemlji, biti izgubljen. Međutim, postoje razlozi za očekivati da je poricanje Hrista pravo iskušenje. Za apostole i prve hrišćane, jednostavno poricanje da je Isus bio Sin Božji moglo je biti razlika između života i smrti, između hapšenja ili slobode, između prehranjivanja svoje porodice ili ne. Ulozi koji dolaze s povezivanjem s njim biće visoki za ovih dvanaest apostola i za mnoge druge. Isus, međutim, želi da njegovi sledbenici shvate da će ulozi odricanja od njega biti mnogo veći od obične smrti s ove strane vječnosti.

Cijeli kontekst Svetog pisma snažno sugeriše da jedno, panično poricanje Isusa neće nužno prekinuti mogućnost vjernika da provede vječnost s Ocem. Petar će

najpoznatije poreći Hrista u ključnom trenutku zbog svog straha da će biti uhapšen i ubijen (Matej 26:69-74). Petar se pokajao i nastavio u vjeri. Nakon Isusovog uskrsnuća, Petar će provesti ostatak svog života snažno priznavajući Isusa drugima (Djela 2). Dakle, presudan je opšti kurs kojim se krećemo, a ne trenutak slabosti.

Ono u čemu ovo upozorenje postaje strašnije je u životima onih koji se dosledno ili lako odvajaju od Hrista radi zdravlja, bogatstva, popularnosti ili zone konfora. Onima koji ne žele biti povezani s Isusom na zemlji neće biti dozvoljeno da tvrde da su povezani s njim u vječnosti (Matej 10:37; Marko 8:36).

„Nemojte da mislite da sam došao da na zemlju donesem mir. Nisam došao da donesem mir, nego mač. Došao sam da okrenem čovjeka protiv njegovog oca, kćer protiv majke, snahu protiv svekrve. Čovjeku će njegovi ukućani biti neprijatelji.“ (Matej 10:34-36)

U godinama koje su prethodile Hristovom rođenju, mnogi Izraelci su vjerovali da će dolazak Mesije odmah doneti vrijeme velikog mira i prosperiteta Izraelu. Čak su i Isusovi učenici možda vjerovali u ovo. Isus je kroz svoje učenje i čuda pokazao da je on, u stvari, Mesija. Sada, međutim, on želi pomoći svojim sledbenicima da shvate da vrijeme mira neće uskoro doći.

Umjesto toga, njegov dolazak će donijeti veliku podjelu u svijetu. Došao je da donese mač. Isus ne opisuje mač Božjeg suda, mač vojne akcije ili ličnog nasilja. Predmet na koji Isus ovdje upućuje je grčki izraz koji se najčešće koristi za velike noževe poput onih koje koriste ribari. Glavna svrha tih oštrica bila je da odvoje različite djelove mesa – to je isti izraz koji se koristi u Poslanici Jevrejima da opiše sposobnost Svetog pisma da razdvoji istinu i zabludu (Jevrejima 4:12).

Drugim riječima, Isusova poruka će prirodno stvoriti podjele; ovaj „mač“ će podijeliti svijet na one koji vjeruju u njega i one koji ne vjeruju. Šire, to je sukob između dva koncepta, dva umna sklopa. Njegov dolazak će donijeti veliku kontroverzu jer će se oni koji odbacuju Isusa kao Mesiju i Sina Božjeg okrenuti u mržnji protiv onih koji čuju i vjeruju (1. Petrova 4:3-4; Jovan 15:18-21), uključujući članove nečije vlastite porodice. Poruka Jevanđelja će okrenuti očeve i sinove jedne protiv drugih. Isto će važiti i za majke i ćerke, kao i za svekrve i njihove snahe. Oni koji ne vjeruju u Isusa okrenuće se protiv onih u njihovim porodicama koji vjeruju.

Ovaj jezik bi bio veoma poznat Izraelcima koji su odrasli slušajući Sveto pismo Starog saveza. Mihej je pisao o vremenu u istoriji Izraela, pod vladavinom kralja Ahaza, kada su Izraelci imali nepovjerenje i okrenuli se jedni protiv drugih, čak i oni u svojim porodicama (Mihej 7:6). Isus sada otkriva da će se isto ponoviti kao odgovor na dolazak Mesije, lično. Ovo je možda počelo za vrijeme Isusove službe na zemlji, ali se ukorijenilo i proširilo nakon njegove smrti, uskrsenja i povratka na nebo.

Teško je zamisliti strašniji scenario od toga da se članovi porodice okreću jedni protiv drugih. Dijeliti životni prostor sa svojim najgorim neprijateljem stvara najgoru vrstu svađe. Ako bi se to nastavilo u širokim razmjerima, društvo bi se raspalo.

Šta bi moglo uzrokovati ovu vrstu razdvajanja u porodicama? Isus kaže da je to

on. Njegov dolazak i izazov istine će izazvati upravo ovakvu vrstu trvenja unutar i između porodica. Te porodice će se podijeliti oko pitanja da li je Isus Hrist, Mesija, Sin Božji. Oni koji odbacuju takvo vjerovanje kao bogohuljenje okrenuće se protiv onih ukućana koji priznaju Isusa kao Gospoda. Ovo posebnu težinu ima upravo za narod Izraela.

Isus upozorava svoje apostole da će se to dogoditi u njihovim porodicama i porodicama ljudi kojima propovijedaju istinu. Na kraju krajeva, Isusova tvrdnja da je Mesija izazvala je podjele u njegovom rodnom gradu (Matej 13:53-58) i sa članovima njegove uže porodice (Marko 3:21).

Ove Hristove riječi takođe svjedoče da nema neutralnosti na duhovnom području. Kada se objavi istina kakva jeste, ona se može ili prihvatiti ili će izazvati neprijateljsku opoziciju.

„Ko oca ili majku voli više nego mene, nije me dostojan. Ko sina ili kćer voli više nego mene, nije me dostojan.“ (Matej 10:37)

Mnogi Hristovi sledbenici biće natjerani da naprave težak izbor. Hoće li zadržati mir sa svojim roditeljima i/ili djecom uskraćivanjem vjere u Isusa? Ili će biti voljni izgubiti vezu sa članovima svoje porodice kako bi nastavili slijediti Isusa?

Isus kao Gospod traži svoje pravo mjesto u srcima svog naroda. Moraju ga voljeti više od svih drugih i pokazati da je to istina ako su prisiljeni da naprave izbor. Ovo ne mijenja zahtjev Svetog pisma da djeca poštuju svoje roditelje (Efescima 6:2) i da roditelji brinu o svojoj djeci (Efescima 6:4; 1. Timoteju 5:8). Isus ne kaže „ne voli“ te druge ljude – ono što on kaže je da trebamo više voljeti Boga.

Voljeti bližnje je drugi najveći nauk, ali stoji iza prvog: voljeti Boga svime što imamo (Matej 22:34-40). Dajući ovu izjavu, Isus nastavlja da tvrdi da je on Gospod. Ljubav i poslušnost prema njemu moraju biti ispred poslušnosti bilo kojoj drugoj osobi ili grupi (Djela 5:29).

„Ko ne uzme svoj krst i ne ide za mnom, nije me dostojan.“ (Matej 10:38)

Isus produbljuje snagu ovog učenja. Većina ljudi koji su živjeli u Rimskom carstvu u to vrijeme imala bi živu sliku na umu osuđenih zločinaca koji nose gredu vlastitog krsta prema mjestu pogubljenja. Rimljani su prisiljavali zatvorenike da to urade kao neku vrstu priznanja. Učestvujući u vlastitom pogubljenju, oni su priznavali – ili su se, barem, podvrgavali tvrdnji – da je rimska vlada bila u pravu što ih je usmrtila. Hrist je ovo rekao prije svoje smrti na krstu. Šta bi on uopšte mogao misliti kada kaže da oni koji ne uzmu svoj krst i ne idu za njim nisu ga dostojni?

Isus je rekao onima koji će ga slijediti da i oni moraju učestvovati u samoodricanju. Njegovo značenje, u kontekstu drugih njegovih učenja, jeste da vjernik mora umrijeti sebi. Moraju biti spremni napustiti svoje vlastite planove i lične snove i načine života. Moraju se voljno pokoriti hodanju teškim Hristovim putem sve do kraja svog života. Niko sebe ne može nazvati Isusovim sledbenikom i, u isto vrijeme, slijediti svoj put, raditi stvari na svoj način, zanemariti pravedni život na koji ih je Bog pozvao. Oni koji neće umrijeti sebi i živjeti za Isusa nisu dostojni da ga slijede. „Krst“

je, dakle, simbol žrtve i samoodricanja (Luka 9:23; 14:27; Galatima 6:12; Filipljanima 3:17-19).

Primijetite da je ovo pitanje dostojnosti življenja kao Isusov učenik pitanje samoodabira. Odnosno, svi moraju izabrati da vole Isusa više od svih drugih – ili ne. Svi moraju izabrati da umru sebi i žive samo za njega – ili ne. Ovo je pitanje posvećenosti.

„Ko čuva svoj život, izgubiće ga, a ko izgubi svoj život radi mene, sačuvaće ga.“ (Matej 10:39)

Sveto pismo uči da je Hristov put put ka pronalaženju pravog života (Jovan 10:10). Umiranje sebi znači pronalaženje najboljeg mogućeg života, kako na zemlji, tako i posebno u vječnosti. Neki će odbiti vjerovati u Isusa; oni ga neće slijediti. Takvi ljudi mogu pronaći „svoje“ živote: vlastite svjetovne definicije uspjeha ili postignuća ili dobijanja onoga što žele. Istina, oni će izgubiti „pravi“ život. Oni će izgubiti vječnost. Kakav god život pronađu ovdje i sada, to će postići po cijenu gubitka života koji je zauvijek u izobilju.

Drugim riječima, ko nastoji da ovaj prolazni život učini jedinom svrhom i po svaku cijenu ga „sačuva“, taj će ga u konačnici izgubiti za vječnost. Krilatica „jednom se živi“ je u očiglednoj suprotnosti sa naukom Svetog pisma. S druge strane, „izgubiti život“ radi Hrista, bilo to u kontekstu samoodricanja i predavanja života Hristu ili čak doslovnog gubljenja života (Matej 10:28), u stvarnosti to će biti sačuvan život za vječnost.

„Ko vas prima, mene prima; a ko prima mene, prima Onoga koji me je poslao. Ko prima proroka zato što je prorok, dobiće proročku nagradu; a ko prima pravednika zato što je pravedan, dobiće pravedničku nagradu. I ko samo čašom hladne vode napoji jednog od ovih malih zato što je moj učenik, istinu vam kažem: neće izgubiti svoju nagradu.“ (Matej 10:40-42)

Matej se bliži kraju svog izvještaja o Isusovom brifingu misije njegovoj osnovnoj grupi od dvanaest odabranih apostola. Kratkoročno, on ih šalje u parovima u gradove Galileje u sjevernom Izraelu. Dugoročno, on ih šalje na doživotnu misiju da ga predstavljaju svijetu nakon njegove smrti, uskrsnuća i povratka na nebo. Isus daje Dvanaestorici veliki autoritet. Apostoli će poučavati i liječiti i izgoniti demone u njegovo ime i u sili njegovog autoriteta kao Sina Božjeg. Isus je bolno jasno dao do znanja da ova velika privilegija dolazi sa ogromnim rizikom i odgovornošću.

Budući da će izaći u svijet u ime Isusovo i pod njegovom specifičnom vlašću, oni koji prime apostole će, zaista, i njega primiti. Budući da Isus takođe djeluje na zemlji pod Očevom vlašću, ko god primi apostole, takođe će primiti Boga Oca. Jako je važno zapaziti ove nivoe poslanja i hijerarhije autoriteta.

Šta znači „primiti“ Isusovog apostola? To uključuje ideju ljubaznog gostoprimstva, ali to je više od toga. Oni koji su primili apostole takođe bi vjerovali i prihvatili njihovo učenje da je Isus bio Mesija, Sin Božji. Na taj način bi došli do vjere u Hrista kroz učenje njegovih zvaničnih predstavnika.

Uz to, Isus navodi da će neko ko primi proroka zato što je prorok ili pravednika

zato što je pravednik dobiti nagradu proroka ili pravednika. Drugim riječima, neko ko vjeruje i pomaže proroku ili pravedniku imaće udijela u nagradi koju će Bog dati tom proroku ili pravedniku.

Čini se da ovo stavlja Hristove apostole na isti nivo sa prorocima i pravednicima u starosaveznoj istoriji Izraela. Prorok je bio neko kome je Bog dao poruku da preda ljudima. Pravedni ljudi su slušali Boga radeći specifičan posao koji im je On dodijelio. Apostoli, koje je poslao Isus su prenijeli Božju poruku ljudima i izvršili pravedno djelo iscjeljivanja i istjerivanja demona koje im je on dao da urade kao onaj koji je poslat od Oca.

Nagrada koju Isus spominje uključuje i vječni život u Božjem kraljevstvu, možda, kao posebne nagrade koje će biti date apostolima u tom vječnom domu. Apostoli će podijeliti te nagrade s onima koji su povjerovali njihovoj poruci i ponudili gostoprimstvo kako bi im pomogli da izvrše svoj posao u Isusovo ime. Ovo takođe ukazuje na povezanost Božjeg naroda kao „udova" i kolektivizam u spasenju.

Napokon Isus opisuje dio onoga što znači primiti jednog od njegovih učenika, koje on naziva „malim". Osoba koja jednom od njih da čašu hladne vode – jer je Isusov učenik – neće izgubiti svoju nagradu da bude uključena u kraljevstvo nebesko. Implikacija je da će oni koji služe Isusovim učenicima zato što vjeruju u Isusa i žele pomoći da misija uspije biti nagrađeni.

Čak i u Isusovo vrijeme ljudi su radije pili hladnu vodu. Čaša hladne vode, ako je bila dostupna, nije bila skupa. Čak je i vrlo siromašna osoba mogla pomoći Isusovoj misiji nudeći njegovim radnicima malo hladne vode usput. Bogatstvo i status nisu prepreka služenju Isusovoj misiji pružanjem pomoći njegovim radnicima.

„Kad je završio s uputstvima dvanaestorici svojih učenika, Isus ode odande da uči narod i da propovijeda po galilejskim gradovima." (Matej 11:1)

Hristova namjera nije bila da sebi dâ slobodno. Umjesto toga, poslao ih je da umnože broj radnika u žetvi (Matej 9:37-38). Dok Dvanaestorica (Matej 10:1-4) kreću na svoje putovanje, Isus takođe odlazi u Galileju, kako bi nastavio svoju vlastitu službu propovijedanja i iscjeljivanja.

28. Pogubljenje Jovana Krstitelja

Ovaj događaj zapisan je u Mateju 14:1-12, Marku 6:14-29 i Luki 9:6-9.

„Kad je tetrarh Herod čuo šta se sve događa, bio je jako zbunjen jer su neki govorili da je Jovan uskrsnuo iz mrtvih, drugi da se pojavio Ilija, a treći da je uskrsnuo neki od drevnih proroka.“ (Luka 9:6)

Jedan od ljudi koji je čuo za Isusovu slavu bio je tetrarh Herod, takođe poznat kao Herod Antipa. „Herod“ je i izraz za „kralja“ i donekle porodično ime. Ovo nije isti čovjek, Herod Veliki, koji je pokušao ubiti Isusa kao bebu nakon što je saznao za njegovo postojanje od mudraca (Matej 2:7, 13). Nakon njegove smrti, Izraelsko kraljevstvo Heroda Velikog i okolne teritorije Rimljani su podijelili između tri njegova sina. Osoba opisana u ovom odlomku je jedan od tih sinova. Herod Antipa je postao vladar nad dijelom kraljevstva koji je uključivao Galileju na sjeveru i Pereju duž istočne strane rijeke Jordan. Većina Isusove službe do sada se odvijala na tom području. Antipa je vladao od 4. prije n.e. do 39. godine nove ere i predsjedavao je jednim od Isusovih suđenja (Luka 23:7-12).

Neki naučnici sugerišu da je Herod možda čuo za Isusa od čovjeka po imenu Huza, upravitelja njegovog domaćinstva. Huzina žena Jovana spominje se u Luki 8:1-3 kao jedna od „nekih žena koje su bile izliječene od zlih duhova i slabosti“ koje su putovale s Isusom i učenicima i brinule se o njima.

Luka i Marko stavljaju Antipinu zbunjenost nakon što je Isus poslao Dvanaestoricu da čine čuda i propovijedaju dolazeće kraljevstvo Božje (Luka 9:1-6; Marko 6:7-16). Nije jasno da li je ovaj događaj privukao Antipinu pažnju. Moguće je da je Antipina radoznalost rasla kako je Isus proširio svoju vlastitu službu – posebno kada je Isus podigao sina udovice iz Naina. Njene komšije su širile vijest po jevrejskim teritorijama, nazivajući Isusa „velikim prorokom“ (Luka 7:11-17).

Misao da se prorok iz istorije Izraela uzdigao ukazuje ne samo na mesijansku nadu Jevreja, već i na način na koji se Isus ponašao i sadržaj njegove službe. Bio je poput nekoliko proroka iz istorije Izraela u svojim objavama i njegovim čudima. Takođe, starosavezni proroci su bili dobro poznati po kritikovanju građanskih vođa. U tom duhu, Isus naziva Antipu „lisicom“ zbog njegove dvoličnosti (Luka 13:32). Ali Isus nije samo poput starosaveznih proroka; on je prorok za kojeg je Mojsije obećao da će doći na njegovo mjesto (Ponovljeni zakon 18:15). On je Mesija.

Druga pretpostavka o identitetu Isusa je da je on uskrsli Jovan Krstitelj. Luka zaključuje o Antipinoj nevoljnosti da povjeruje u tako nešto (Luka 9:9). Ipak, u Marku 6:16 Antipa se čini da se slaže da je ovo najvjerovatnija opcija.

Herod je bio uvjeren da je Isus bio Jovan Krstitelj koji je uskrsnuo iz mrtvih. Herod je bio siguran da je Jovanov povratak iz zagrobnog života u obliku Isusa ono što mu je dalo čudesne moći. Očigledno je Herodovo praznovjerje bilo vođeno njegovom

vlastitom krivicom i nečistom savjesti: on je taj koji je dao ubiti Jovana Krstitelja.

Za početak ovog odlomka, Matej se osvrće kako bi objasnio kako je Jovan Krstitelj tamo stigao. Ukratko, Jovan je javno kritikovo Heroda Antipu jer se nezakonito oženio bivšom ženom svog polubrata Filipa, Herodijadom. Ona je sa svoje strane manipulisala svojim mužem više puta da djeluje protiv Jovana (Marko 6:14-29). U početku je Herod uhapsio, vezao i zatvorio Jovana zbog Herodijadinog gnjeva.

Herod Filip je bio još jedan od sinova Heroda Velikog. Herod Antipa se razveo od sopstvene žene, a Herodijada se razvela od Filipa da bi se njih dvoje vjenčali. Herod je, međutim, bio Jevrej, a jevrejski zakon je zabranjivao oženiti ženu nečijeg brata dok je on još bio živ. Međutim, Herodov postupak uključivao je više od pukog kršenja jevrejskog moralnog zakona. Njegova prva žena, od koje se razveo, bila je ćerka Arete, kralja Nabatejaca. Razvod je doveo do sukoba s Nabatejcima, prisiljavajući Rimljane da se umiješaju kako bi spasili Heroda. Jovanovo javno ukoravanje Heroda vjerovatno je dotakao bolnu temu. Možda nije pomoglo ni to što je Jovan snažno govorio o dolazećem kraljevstvu Mesije, što je možda zvučalo kao prijetnja postojećim vlastima u regiji.

Herod je vjerovatno zatočio Jovana u njegovoj tvrđavi na vrhu brda poznatom kao Mahaerus, istočno od Mrtvog mora. Da bi ugodio svojoj ženi Herodijadi, Herod je u početku želio pogubiti Jovana. Međutim, kao vladar, on je morao biti svjestan kako bi narod Izraela mogao odgovoriti na ovu akciju. Njegova obaveza pod rimskom vlašću bila je da održava mir u svojoj regiji Izrael. Imao je ovlašćenje da uhapsi i pogubi bilo koga iz gotovo bilo kojeg razloga, ali nije mogao riskirati da izazove ustanak.

Mnogi ljudi su mislili da je Jovan Krstitelj bio prorok poslat od Boga kao izraelski proroci u davna vremena. Neki, uključujući Isusa, rekli su da je Jovan ispunjenje Božjeg obećanja da će ponovo poslati Iliju (Matej 11:14). Herod se plašio da ljudima dâ razlog da pomisle da je prkosio Božjoj volji ubivši Njegovog proroka. Taj strah je, međutim, bio samo privremen.

„Ali, kad je bio Herodov rođendan…“ (Matej 14:6)

Drevni Jevreji, koliko znamo, pridavali su mali značaj godišnjim rođendanima. Slavljenje datuma nečijeg rođenja, kao što se radi u većini modernih kultura, nije bilo uobičajeno među Izraelcima iz doba Novog saveza. Istoričar Josif Flavije je napisao da je ova praksa bila zabranjena. Međutim, jevrejska porodica Heroda bila je pod velikim uticajem grčke kulture na mnogo načina, uključujući i ovu. Herod je priredio raskošnu rođendansku zabavu, vjerovatno u svojoj tvrđavi zvanoj Mahaerus.

Herodova sadašnja supruga, Herodijada, imala je kćer iz prethodnog braka sa Filipom. Iz istorije znamo da se ćerka zvala Saloma. Saloma je u to vrijeme vjerovatno bila tinejdžerka. Izvela je ples za Heroda i okupljene da proslave njegov rođendan. Neki komentatori sugerišu da je ovaj ples možda bio vrlo senzualan, s obzirom na vrijeme i okruženje, kao i reakciju (Matej 14:7; Marko 6:22-23). Međutim, Matejevo jevanđelje to ne kaže direktno. Na proslavi se takođe pilo. To su mogući razlozi Herodovog pretjeranog odgovora na zadovoljstvo plesom.

Herod pravi veliki gest. Obećava da će dati djevojci šta god želi. Obećanje vladara da će dati polovicu svog kraljevstva je drevno i svakako hiperbolično (Marko 6:23). Mnogi kraljevi su kroz istoriju davali impulsivna, pijana obećanja. Iako Markovo jevanđelje naziva Heroda kraljem, njegova stvarna moć bila je ograničena na ono što je dozvolila rimska vlada i ono što se događalo u dijelu Izraela kojim je vladao.

Najvjerovatnije, ni djevojčica ni njena majka ne očekuju da će im Antipa doslovno dati pola svog kraljevstva, ali njegova impulsivnost daje Herodijadi šansu koju je čekala. Kombinacija njegove nepažnje, želje za poštovanjem svojih gostiju i njegove najvjerovatnije erotske reakcije na ples njegove pastorke dovešće do smrti Jovana Krstitelja.

Herod se glupo postavio za tešku situaciju. Ako bi djevojka tražila nešto što nije mogao dati, rizikovao je da se osramoti pred gostima na svoj rođendan. Stavio se na milost i nemilost tinejdžerki. U ovom slučaju, ta djevojka je bila kćerka ljutite, zlobne žene (Marko 6:18-19).

Herodijada je unuka Heroda Velikog. Njen otac Aristobul izaziva ljubomoru njegovog oca i brata i biva zadavljen zbog izdaje. Njenu majku je Saloma, sestra Heroda Velikog, optužila za preljubu i pogubila. Herodijada se uzdiže do istaknutog položaja u Rimu udajom za svog polustrica Filipa, ali kao i mnogi potomci Heroda Velikog, ona želi više. Njen razvod od Filipa i brak sa Antipom daju joj više od života u luksuzu i poštovanju, daju joj moć.

„A Herodijada je mrzjela [Jovana] i htjela je da ga ubije, ali nije mogla.“ (Marko 6:19). Antipa zna da je Jovan pravedan i boji ga se, plus tetrarh voli da sluša Jovana. Dakle, pošto Herodijada pokušava da ubije Jovana, Antipa ga drži na jednom mjestu do kojeg ne može doći: u zatvor. Zatvaranje počinioca trebalo bi, po svoj prilici, da umiri i njegovu suprugu. Uprkos privlačnosti Jovanovih riječi, Antipa ne može da prevaziđe fazu zbunjenosti. On shvata da su Jovanove riječi istinite i tačne, ali ne ulaze u Antipino srce. Jevanđelje nije dizajnirano da nas nauči kako da postupamo kako bismo imali mir i uspjeh u ovom svijetu.

Ona je izašla i pitala svoju majku: „Šta da tražim?“ A ona joj je odgovorila: „Glavu Jovana Krstitelja.“ (Marko 6:24)

Sada Herodijada koristi priliku da se konačno osveti Jovanu jer je svijetu objavio njen grijeh. Ona govori djevojci šta tačno da traži od Heroda: glavu Jovana Krstitelja na tanjiru. Ona stavlja užasan zahtjev u usta djevojke, prisiljavajući Heroda da se ili obeščasti pred svojim gostima ili da Jovana pogubi i rizikuje nemilost naroda.

Odrubljivanje glave je bio način smrti koji se koristio da se pokaže dominacija, kao i da se potvrdi smrt žrtve. David je odsjekao glavu Golijatu kako bi pokazao da je mrtav (1. Samuelova 17:51). Stari savez nudi i druge primjere, uglavnom u vremenima ratovanja (1. Samuelova 31:9; 2. Samuelova 4:7; 20:22; 2. Kraljevima 10:6-8). U Djelima 12:2, apostol Jakov je „ubijen... mačem“, što vjerovatno ukazuje na odrubljivanje glave. Ovaj brutalni oblik pogubljenja je manje nasilan i brži od razapinjanja, a Rimljani su ga često koristili kada su trebali brzo, relativno humano i uz nepobitne

dokaze okončati život.

Antipa je ponovo uhvaćen između straha za svoju vlast i svoje ambiciozne, osvetoljubive žene. Ovoga puta, međutim, zakletvi i zahtjevu svjedočila je još jedna strana. Ako Antipa ovaj put odbije Herodijadu, plemići i zapovjednici će svjedočiti kako njihov kralj povlači svoju riječ. Izgubiće svoju reputaciju zbog integriteta, a njegovi ljudi će smatrati da mu ne mogu vjerovati.

Iako je tužan zbog Jovana (Marko 6:26), Antipa odgovara na način dosledan svjetskim, moćnim ljudima. On nagrađuje plesača i uništava proroka. Zapravo, njegova zahvalnost za ono što je djevojka ponudila je toliko nemarna da direktno uzrokuje smrt čovjeka koji bi ga spasio.

Svi smo podložni ovom iskušenju. Svijet nudi mnogo stvari koje izgledaju primamljivo. Bog predstavlja samo one stvari koje će dovesti do života. Kada odbijemo Božju ponudu, uništavamo sami sebe (Rimljanima 6:23).

Herod Antipa naređuje da se Jovanu odrubi glava u zatvoru koji se vjerovatno nalazi u njegovoj sopstvenoj tvrđavi, baš te noći i na samom mjestu gdje Herod priređuje rođendansku zabavu.

Kao tetrarh, Antipa ne mora održati javnu raspravu da bi naredio pogubljenje. Tu nisu uključeni sudovi, porote ili advokati. Kako ga je postavila rimska vlada, Herod je totalitarni vođa s ovlašćenjem da određene ljude – nedržavljane poput Jovana – usmrti kako želi. On je nejevrejski vođa koji pokazuje moć nad jevrejskim prorokom u zemlji koju je okupiralo Rimsko carstvo. Na kraju, međutim, to čini samo zato što njegova lukava žena manipuliše njime. Bio je suočen s izborom između ubistva Jovana i rizikovanja pobune naroda ili poštede Jovana i gubitka poštovanja plemića.

Antipa je pokušao da održi delikatnu ravnotežu između interesa za izraelskog Boga i moći i blaga koja su dolazila s njegovim svjetskim položajem. Mnogi to pokušavaju i obično završe upetljani u zamke bez izlaza.

„Zato je kralj odmah poslao jednog od tjelesne straže i zapovijedio mu da donese Jovanovu glavu. I ovaj je otišao i odrubio mu glavu u zatvoru i donio je na poslužavniku i dao je djevojci, a djevojka ju je dala svojoj majci.“ (Marko 6:27-28)

Sam ovaj strašni ceremonijal ukazuje na surovost aktera, uključujući Herodijadinu ćerku.

Iako plemići možda ne razumiju podvodne struje, Antipa sigurno razumije. Herodijada je ismijala njegov autoritet i položaj. Natjerala je vođu zemlje da se pokori njenim željama i isporuči joj želje kao poklon. On to čini jer ako odbije, njegov integritet će biti doveden u pitanje. To bi moglo dovesti do toga da plemići i vojskovođe povuku svoju podršku, što bi rezultiralo da Antipa izgubi svoj autoritet, a možda i pravo da vlada. Ali podvrgavajući se Herodijadinom zahtjevu, on zna da je njegov autoritet šupalj, koji u konačnici ne znači ništa.

Mnogi od glasnika koje je Bog poslao bili su progonjeni ili ubijeni od strane zlih kraljeva (Matej 23:31; Djela apostolska 7:51-52). Ovaj incident, iako tragičan i srceparajući, vjerovatno je mnogima potvrdio da je Jovan poslat od Boga.

Iako je bio u zatvoru, Jovan je i dalje imao učenike koji su mu bili odani i živjeli po njegovom učenju. Najmanje jedan od Isusovih učenika je ranije bio učenik Jovana Krstitelja (Jovan 1:35-42), a drugi su nastavili s Jovanovom obukom čak i nakon što je Isus započeo svoju službu i Jovan završio u zatvoru.

Sada su ti učenici došli i odnijeli bezglavo tijelo Jovana Krstitelja iz Herodove tvrđave kako bi ga pravilno sahranili. To je za njih mogao biti rizičan čin jer ih je povezivao sa pogubljenim „disidentom" i Herodovim neprijateljom. Ipak su to učinili, a onda su Isusu prijavili Jovanovu smrt. U Izraelu i na cijelom Bliskom istoku, pravilna sahrana je vrlo važna. „Ne biti sahranjen" je prokletstvo i jedna od kazni s kojima bi se Izraelci morali suočiti ako prekrše Mojsijev zakon (Ponovljeni zakon 28:26).

To vraća Matejevu priču tamo odakle je počeo. Kada je čuo za Isusovu moć i slavu, Herod je izjavio svoje praznovjerje da je Isus bio Jovan Krstitelj koji je uskrsnuo iz mrtvih (Matej 14:2). Ovo očito nema smisla, s obzirom da je Isus bio živ i uključen u javnu službu dok je Jovan bio živ i u Herodovom zatvoru. To sugeriše da je Herod imao veliku krivicu i strah zbog onoga što je učinio Jovanu. Vjerovao je da je Jovan na neki način živio u velikoj moći uprkos tome što je pogubljen.

Herodova pažnja motivisala je Isusa da se udalji iz Kapernauma u slabo naseljeno područje (Matej 14:13). Dva glavna razloga za to usredsređuju se na tugu zbog Jovanove smrti i izbjegavanje susreta sa Herodom koji je mogao da dovede do pogrešnog vremena i mjesta za Isusovu smrt.

Jovan je odrastao u duhu Gospodnjem i imao je misiju; Hrist je isto tako odrastao. Oni samo hodaju po vjeri i ne pokušavaju spasiti svoj život jer razumiju da će ga izgubiti. Oni znaju da ako izgube život, dobiće ga, zauvijek. Prema tome, Jovan se nije bavio ničim osim misijom, a Hrist je takođe bio zabrinut samo misijom.

Neki se pitaju zašto Isus nije uradio ništa da spasi Jovana. Da je Bog htio spasiti Jovana, mogao je to učiniti i bez Isusove intervencije. Isusov posao nije bio da ispravi sve nepravde, a sigurno mu nije bio zadatak da predvodi grupu boraca koji bi mogli upasti i silom uzeti Jovana. Petljanje s Herodom i njegovim rimskim pokroviteljima nije Isusov zadatak od Boga. Njegov zadatak je bio da inauguriše Kraljevstvo nebesko, a ne da obnovi kraljevstva Izraela i/ili Jude. Jovanova misija je bila završena, i moguće da je Bog poštedio samog Jovana od iskušenja sumnje u Isusovo mesijanstvo zbog sličnih predrasuda kao što su imali Jevreji.

Šta je bilo sa Antipom i njegovom porodicom? Herod oženivši se Herodijadom izazvao je rat s Aretom, kraljem Petre, a Herodova vojska je potpuno zbrisana, što je dovelo do intervencije Rimljana i progonstva Heroda i Herodijade na jug Francuske. Njegova pastorka Saloma se prvo udala za svog ujaka Filipa Sirijskog. On je umro u ratu sa Aretom, a ona se tada udala (nakon 5 godina) za svog rođaka Aristobola i preselili su se na sjever u Kilikiju. Od njega je imala troje djece i umrla je od starosti. Njeni sinovi su pobjegli u Nubiju i više se za njih nije čulo. Herod i Herodijada su izgubljeni za istoriju u Francuskoj jer nema pouzdanog izvještaja o njihovoj smrti. Ove podatke dobijamo od istoričara Josifa Flavija.

29. Hranjenje pet hiljada i hodanje po vodi

Nakon događaja oko praznika Purima, opisanih u 5. glavi Jovanovog jevanđelja, bližila se Pasha. To će biti druga Pasha Isusove službe. Postoje neslaganja u pokušajima da se uspostavi hronologija događaja u jevanđeljima, uglavnom zbog predrasude da je neimenovani praznik u 5. poglavlju zapravo bila druga Pasha. Međutim, kontekst i očiti povezani vremenski slijed u poglavljima 4-6 ne podržavaju takav stav.

S druge strane, jevanđelja po Mateju 14:13-14 i Marku daju ovaj narativ posle pogubljenja Jovana Krstitelja i nakon povratka Dvanaestorice sa njihove prve misije i njihovog podnošenja izvještaja Isusu (Marko 6:30-31).

„Isus je otišao na drugu stranu Galilejskog, to jest Tiberijadskog mora." (Jovan 6:1) Isusu je potreban cijeli dan da liječi i propovijeda. Isusova služba dobija značajnu pažnju javnosti. Čuda koja je Isus činio, prema stihu 2, glavni su razlog zašto sada privlači gomilu. Nažalost, kao što će objasniti događaji iz ovog poglavlja, interesovanje gomile za Isusova čuda je pogrešno. Umjesto da traže istinu, ovi ljudi samo traže uzbuđenje i poklone. Kada Hrist objasni značenje svojih čuda i važnost svoje službe, većina ovih istih ljudi će se okrenuti i otići (Jovan 6:66).

Područje koje je ovdje opisano nalazi se u blizini obale Galilejskog mora, koje se naziva i Tiberijadsko more. Ovo može dovesti do neke zabune u vezi sa riječi „gora". Grčki izraz *oros* može značiti uspon, brežuljak, planinu ili brdo. Kultura i geografija uveliko utiču na ono što svaka određena osoba definiše kao „goru". Oni koji žive na zapadnim obalama Južne Amerike ili u Nepalu možda ne smatraju da pejzaž Galileje sadrži planine. Oni iz Holandije, s druge strane, sigurno bi.

„Gora" na kojoj se Isus zaustavlja ovdje nije stjenovita, strma litica, već strmo brdo. Ovo bi bilo prirodno mjesto za obraćanje masi, slično kao u Propovijedi na gori.

Isus se sprema učiniti veliko čudo, zbog čega je spominjanje Pashe posebno važno. Poenta proslave Pashe, za jevrejski narod, je sjećanje na njihovo spašavanje iz ropstva u Egiptu. U ovim pashalnim obredima veliki je fokus na hrani, posebno na beskvasnom hljebu. Tokom ovog poglavlja, Isus će na čudesan način osigurati obrok hljeba za ljude koji bi bili posebno osjetljivi na teme božanske intervencije i spasavanja od ugnjetavanja.

U isto vrijeme, Isusovo kasnije objašnjenje njegove uloge kao Hljeba života bilo bi u direktnoj suprotnosti sa jevrejskim tumačenjima Pashe. To će doprinijeti njihovoj uvrijeđenosti zbog njegovog učenja, što će dovesti do toga da ga većina napusti (Jovan 6:66).

Isusovo pitanje vezano za problem sa hranjenjem mnoštva počinje tako što ga koristi kao test učenika. Ovo je snažan kontrast iskušenjima đavola, koji ispituje našu vjeru tražeći slabosti kako bi nas odveo ka grijehu. Božanski testovi, s druge strane, imaju za cilj da poboljšaju našu vjeru.

Različite reakcije učenika su naročito poučne, posebno kao što je zabilježeno u Marku 6:36. Tu vidimo da je njihov početni odgovor na problem pokušaj da ih samo „otpuste“ da se snalaze sami po okolnim selima i imanjima. Isus, naravno, odbija ovu opciju i vrši pritisak na ljude šta da rade. Isusov odgovor na dilemu je da se počne pozivanjem na Boga, a ne pozivanjem na ljudske sposobnosti.

Isusovo pitanje Filipu namjerno ga vodi u određenom smjeru. Prema sledećih nekoliko stihova, gomila je bila dovoljno velika da bi snabdijevanje koštalo rada za nekoliko mjesečnih plata.

Isus već tačno zna kako će se pozabaviti ovim problemom. Ono što on želi vidjeti i čuti od učenika je mjesto gdje će se obratiti za odgovore na svoje teškoće. Prema ovom, kao i prema ostala tri jevanđelja, učenici će iznijeti niz različitih rješenja. Tri glavna odgovora koja predlažu jesu ignorisati problem tako što će ljude otpustiti (Marko 6:36), bacati novac na problem, kao što će Filip sarkastično predložiti (Jovan 6:7), ili radeći nešto na njegovom rješavanju, kao što Andrej pokušava kasnije (Jovan 6:8).

Hristov vlastiti odgovor nije u potpunosti kontradiktoran s njima, ali je zasnovan na fundamentalno drugačijoj pretpostavci. Svaki od učenika počinje usmjeravanjem pažnje na ljudske napore, dok će Isusova odluka započeti poniznim pozivom Bogu. Ovo oslanjanje na Boga, prije svega, lekcija je koju Jovan ističe u ovom čudesnom događaju (Jovan 6:11, 23).

Prvobitni problem sa kojim su se učenici suočili činio se nepremostivim: više hiljada ljudi koji su tražili hranu. Mnoštvo nije htjelo da ode (Marko 6:36), nije bilo dovoljno novca da nahrani sve (Jovan 6:7), a sve što su mogli da skupe bilo je jedva dovoljno da nahrane jednog dječaka (Jovan 6:9).

Filip je, izgleda, bio fokusiran na finansijsko rješenje problema. U to doba, radnik bi zarađivao oko jedan denar za radni dan. Dvjesta denara, tada je plata običnog čovjeka za 200 dana. Gomila, koja je brojala pet hiljada ljudi bi zahtijevala platu od osmomjesečnog rada samo da bi svaki malo okusio. Sarkastičan ili ne, Filipov stav je da je pokušaj da se nahrani toliki broj ljudi zapravo nemoguć jer bi to bilo nevjerovatno skupo.

Andrej ipak nešto preduzima. Približava se Hristu s dječakom, koji je izgleda ponudio svoj ručak. Moguće je da je Andrej počeo da traži donacije hrane od gomile. U svakom slučaju, fokus Andrejevog rješenja je ljudski trud i činjenica da se raspoloživi resursi čine žalosno malim za zadatak koji je pred nama.

Svi njihovi odgovori dijelili su zajedničku grešku: prvenstveno zavisnost o ljudskim naporima. Isus će, s druge strane, pokazati da je ljudski trud vrijedan tek nakon što bude stavljen pod Božji blagoslov i moć.

Sadržaj dječakovog ručka je značajan, jer se uglavnom radi o ječmenim hljebovima. Gomila koja je slijedila Isusa u to vrijeme sastojala se gotovo isključivo Jevreja, i oni bi bili svjesni da je jedno od čuda proroka Eliše bilo umnožavanje dvadeset malih ječmenih hljebova kako bi nahranio gomilu od 100 ljudi, s preostalom hranom (2.

Kraljevima 4:42-44). Isus će učiniti čudo još dramatičnije od toga tako što će hiljade nahraniti sa još manje. Ovo će označiti Isusa kao većeg od proroka Eliše i nadahnuti gomilu da ga proglase dugo očekivanim prorokom (Ponovljeni zakon 18:15).

Hrist će i dalje koristiti ljudski napor da postigne čudo (Jovan 6:11-13), ali tek nakon što se obrati Bogu. Naš rad nije nevažan za Božje djelo, ali mora biti na drugom mjestu u odnosu na naše potčinjavanje Njegovoj moći i Njegovoj volji.

Stih 10 je vrlo specifičan da je bilo 5.000 muškaraca. Isus upućuje „ljudstvo" da sjedne, koristeći grčku riječ *antrōpous*, koja se doslovno odnosi na ljudska bića – muškarce ili žene. Fraza koja broji gomilu, međutim, koristi grčki *andres*, što doslovno znači „muškarci". Ovo garantuje da je u gomili bio i određeni broj žena i djece. Iako bi Isusovo hranjenje 5.000 ljudi bilo dovoljno čudesno, moguće je da je broj okupljenih oko njega u ovom trenutku bio značajno veći.

Nije slučajno što Isus prvi počinje zahvaljivanjem Bogu – ova činjenica se posebno ponavlja kasnije u stihu 23. Isus uzima pet ječmenih hljebova i dvije ribe, a zauzvrat dijeli dovoljno hrane da potpuno zadovolji sve! Svako jede do sitosti. Svaka osoba u toj masovnoj publici mogla je da jede dok im glad ne nestane.

Kad su se nasitili, rekao je svojim učenicima: „Sakupite ostatke, da ništa ne propadne." (12. stih)

Ovo je namijenjeno podučavanju dvije osnovne lekcije. Prvo, učenici su bili previše zabrinuti za svoje napore. Ignorisanje problema, briga o novcu i očaj zbog ograničenih resursa bili su sve to znaci da su njihove prve misli bile zemaljske, a ne nebeske. Umjesto da žalimo koliko je velika potreba, naš pristup bi trebao biti da jednostavno donesemo Bogu sve što imamo, i pustimo Njemu da se nosi s rezultatima. Kada nam Bog da izazov, On očekuje od nas da uložimo trud i sredstva na to (Kološanima 3:23-25), ali u isto vrijeme želi da nastavimo u vjeri, a ne u očaju (Luka 10:2). To počinje stavljanjem stvari u Božje ruke, prvo, što je upravo ono što je Isus učinio.

Druga lekcija je perspektiva. Novac učenika izgledao je nemoguće ograničen; dječakov ručak je izgledao nevjerovatno mali. Pa ipak, u Hristovim rukama, ono što se činilo malim i beznačajnim postalo je toliko u izobilju da su ljudi morali paziti da ne troše ostatke! Na isti način, iako naše lične vještine ili naši resursi mogu izgledati patetično, Hrist može iskoristiti ta sićušna sredstva u moćne rezultate. Sila je Božja, i rezultati su Njegovi. Pozvani smo samo da mu vjerno damo sve što imamo, čak i ako se čini da to nije dovoljno.

Učenici koriste dvanaest korpi skupljajući ostatke.

Problem učenika, u suštini, nije bio u tome što nešto nije u redu sa razmišljanjem o novcu ili hrani, već u tome što su oni prilazili situaciji unazad. Umjesto da pokušavaju izdejstvovati nešto dostojno Boga, a zatim to ponuditi, Isus ih je naučio da jednostavno donesu Bogu sve što imaju – prije svega – i puste ga da odatle radi. Kada postoji potreba, naš prvi odgovor treba da bude povjerenje u Boga da će to obezbijediti. Naši napori su i dalje značajni, ali Božja volja kontroliše ishod, a mi treba da se oslonimo na Njegovu moć. Isto tako, ono što smatramo „premalo" – bilo da se radi o

našim vještinama, našim talentima ili našim resursima – može postati „više nego dovoljno“ kada ga u potpunosti predamo Isusu.

Čak i u Isusovo vrijeme, Ponovljeni zakon 18:15 tumačen je kao predviđanje da će veliki vođa, poput Mojsija, doći narodu Izraela (Jovan 1:19-21). Isus je privukao veliko mnoštvo zbog svojih čudesnih iscjeljenja. U drugom odlomku Starog saveza, prorok Eliša čudesno hrani 100 ljudi sa 20 malih ječmenih hljebova, sa dovoljno hrane. Čudo koje je upravo učinio Isus daleko to nadmašuje. Kao rezultat toga, mnogi u gomili smatraju da je Isus ta proročka figura koju su čekali: prorok-vođa kojeg je obećao Mojsije (14. stih).

S jedne strane, reakcija ljudi na Isusovo čudo je primjerena. Ovaj stih se odnosi na događaj kao „znak“, od grčkog izraza *sēmion*, koji se odnosi na događaj koji nosi neko specifično značenje ili poruku. Jevanđelje po Jovanu sadrži sedam od ovih čudesnih znakova, koji imaju za cilj da dokažu da je Isus upravo ono što je tvrdio da jeste: Sin Božji – Mesija.

Nažalost, reakcija ljudi na najnovije Hristovo čudo nije sasvim tačna. Sledećeg dana, Isus će tim istim ljudima pokušati da objasni svrhu svoje službe. Kada im se kaže da hljeb i čuda nisu poenta njegove misije, većina će napustiti Isusa. To dokazuje da je, za većinu, njihova privlačnost prema Isusu zasnovana na spektaklu i sebičnosti, a ne na istinskom interesu za duhovnu istinu.

Ovo je vrhunac Isusove svjetske popularnosti. Kao što sledeći stih pokazuje, Isus mora odbaciti grozničavu želju gomile da ga proglase kraljem Izraela. Isus je čvrsto predan Božjem rasporedu (Jovan 2:4; Jovan 7:6; 16:25; Matej 26:18), a trenutak da se otvoreno proglasi Kraljem još nije stigao (Jovan 12:12-15). Čudo preko noći na Galilejskom jezeru znači da će ga ovi ljudi morati pronaći u Kapernaumu sledećeg dana. Tamo će se ovaj nalet javnog entuzijazma smanjiti kako Isus bude razjašnjavao svoju poruku.

U praktičnom smislu, ogromna gomila koja slijedi Isusa ima ispravan odgovor na njegovo najnovije, najjavnije čudo. Žele da ga učine kraljem, dijelom zato što prepoznaju proročansko ispunjenje u njemu. Međutim, njihov pristup je pogrešan na nekoliko načina.

Prvo i najvažnije, velika većina ovih ljudi ne najavljuje Isusa kao Kralja zato što prepoznaju svoju potrebu za Bogom ili zato što vjeruju u njegovu poruku. Oni odgovaraju na spektakl čuda, davanje besplatne hrane i izglede da se odreknu rimske okupacije (Jovan 11:48; 18:31). Kada Isus svoja čuda – koja jevanđelje po Jovanu naziva znakovima – stavi u pravu perspektivu, većina onih koji ga sada obožavaju će se jednostavno okrenuti i otići (Jovan 6:66).

Drugo, ovo nije trenutak da Isus bude javno, otvoreno proglašen Kraljem. Taj trenutak je udaljen sve do trijumfalnog ulaska neposredno prije njegovog raspeća (Jovan 12:12-15). Kroz jevanđelje po Jovanu, Isus pokazuje gvozdenu odanost božanskom rasporedu.

Uprkos Isusovoj spremnosti da ostane tamo gdje je potreban (Marko 6:33-34), on

također stavlja za prioritet da se udalji od drugih ljudi i provede vrijeme nasamo s Bogom. On zna kako se susresti s Bogom na najdivljijim mjestima.

Hristov primjer u ovom odlomku nudi važan uvid onima koji služe. Nakon intenzivnog vremena službe s drugima i za druge, često je važno provesti vrijeme nasamo s Bogom Ocem u molitvi. Gomila će tražiti sve više i više; Bog jednostavno uživa u zajedništvu sa svojim djetetom. Isus crpi snagu iz ovog vremena sa svojim Nebeskim Ocem, osvježavajući ga i pripremajući za njegovu sledeću fazu službe kako svojim učenicima tako i mnoštvu.

Hodanje po vodi

Isus šalje svoje učenike dalje od gomile iz nekoliko razloga. Gomila je očigledno spremna da upotrijebi nasilje da postigne svoje ciljeve. Uključivanje učenika u političke nemire stavilo bi ih na nišanu Rimskog carstva (Jovan 11:48). Isus odgađa spuštanje Dvanaestorice u politički žar, ali ga ne sprječava u potpunosti. Uskoro će shvatiti da je Isus tu da osvoji nezavisnost Izraela i shvatiće da će njihova blizina njemu značiti moć i prestiž. Kada Jovan i Jakov zamole Isusa da im dopusti da sjede „jedan s tvoje desne strane i jedan s tvoje lijeve strane, u tvojoj slavi“ (Marko 10:37), oni ne misle nužno na vječnost. Oni su najvjerovatnije još uvijek fokusirani na zemaljsko, materijalno kraljevstvo. Međutim, ovdje više od svega drugog, Isus vjerovatno ne želi da dopuste da obožavanje gomile hrani njihov ego (Matej 20:20-28; Luka 22:24). Isusova popularnost rizikuje da naduva osjećaj vlastite važnosti kod učenika. Sva Hristova čuda su vezana za duhovnu pouka, a ni ova neće biti drugačija. Uklanjanje njegovih učenika iz situacije rješava sva tri ova problema u isto vrijeme (Matej 14:22).

Jevanđelja nisu baš precizna kada je riječ o geografiji i vremenskim okvirima. Ovo je uobičajeno u drevnoj književnosti, koja često nije toliko specifična koliko bi savremeni čitaoci voljeli. Marko kaže da ih Isus šalje u Betsaidu, ali Jovan kaže da idu u Kapernaum (Jovan 6:17). Uzimajući u obzir nekoliko drugih referenci (Marko 6:33; Luka 9:10; Jovan 6:1), čini se da su Isus i Dvanaestorica započeli u Kapernaumu ili blizu njega, otišli u ravnicu izvan Betsaide i sada planiraju da se vrate u Kapernaum. Moguće tumačenje je da su Dvanaestorica ostavili čamac u luci u Betsaidi i otišli do ravnice gdje se dogodilo hranjenje pet hiljada. Isus kaže dvanaestorici da se vrate u Betsaidu po čamac, a zatim u Kapernaum, iako je kasnije promijenio njihovo odredište u Genizaret (Marko 6:53).

Isusovo nahranjivanje više od pet hiljada ljudi jedino je čudo zabilježeno u sva četiri jevanđelja (Matej 14:15-21, Marko 6:35-44 i Luka 9:12-17). Zanimljivo je da jevanđelje po Marku spominje da, u vrijeme kada su učenici prešli Galilejsko more, još nisu razumjeli Isusovo čudesno hranjenje (Marko 6:52). To daje dodatni kontekst za događaj opisan ovdje u jevanđelju po Jovanu. Učenici plove na drugu stranu Galilejskog mora posebno prema Isusovim uputama (Marko 6:45). Oni mu nisu neposlušni, niti daju nerazumnu pretpostavku o njegovoj volji. Isus im je rekao da uđu u čamac i krenu preko vode. Ovo je važna lekcija o prirodi iskušenja i poteškoća: nije

svaka patnja rezultat neposlušnosti. U stvari, ponekad nas poslušnost vodi direktno u oluju. Ovo je istina hrišćanskog života koja se često propušta: poslušnost ne donosi uvijek utjehu. U stvari, postoje trenuci kada slijediti Božju volju znači doživjeti negativnu reakciju svijeta (Djela 5:27-33).

Isto tako, prema Markovom jevanđelju, Hrist ih posmatra tokom njihove borbe (Marko 6:45-48). Jovan piše cijelo svoje jevanđelje pod pretpostavkom da je čitalac upoznat sa izvještajima u Mateju, Marku i Luki. Zbog toga će sledeći stih (Jovan 6:17) jednostavno reći da Isus „još nije došao" na vodu. Čak i dok su se ljudi plašili i mučili zbog njihove situacije, bili su pod njegovim budnim okom.

6. poglavlje Marka i 14. poglavlje jevanđelja po Mateju pružaju mnogo korisnih detalja o ovom konkretnom događaju. Jovan namjerava da njegovo jevanđelje dopuni te izvještaje, a ne da ih zamijeni. Među detaljima koji ovdje nisu navedeni su da je Isus posmatrao ljude sa okolnog brda i da će na kraju krenuti po vodi prema njima (Marko 6:48), te da je ovo događaj u kojem Petar takođe nakratko hoda po vodi (Matej 14:28-32).

Teren oko Galilejskog mora oblikovan je na način koji doprinosi iznenadnim olujama. U trenutku kada se dogodi ovaj incident, čamac učenika nalazi se tačno na sredini jezera (Jovan 6:19), koje je dugačko samo oko 11 km. Prema Marku, učenici plove protiv vjetra. To znači da je oluja koju su doživljavali bila manje-više tačno onakva kakva je ovdje opisana u Jevanđelju po Jovanu: „jaki vjetar". Ovo nije bio tajfun, ili oluja na nivou uragana. Ipak, mali čamac i talasi vođeni vjetrom kombinuju se za neugodno iskustvo. Vrijedi napomenuti, međutim, da su ovi ljudi osjećali strah zato što su u početku mislili da je Isus duh, a ne zato što su se bojali potonuća (Jovan 6:19; Marko 6:49).

Ključna poenta koja se često promašuje u ovoj priči ovdje je vrlo jasno data od strane Jovana, kao i Marka (Marko 6:49-50) i Mateja (Matej 14:26). Naime, da se učenici ne boje oluje: boje se Isusa! Njihova prva pretpostavka, kada su vidjeli ljudsku figuru kako hoda po talasima, je da je ovo duh. „Duh" dolazi od grčkog korijena riječi *fantasma* i odnosi se na priviđenje ili sablast, utvaru. Jevrejska tradicija je učila da demoni lutaju pustinjom i morem, tako da Dvanaestorica mogu misliti da je Isus demon. Ironično, oni se boje onoga koji je tu da ih spasi! Oni vole vrstu moći koja im daje strahopoštovanje među ljudima, ali, slično kao i narod Genizareta (Marko 5:14-17), plaše se moći koju ne mogu razumjeti (Marko 4:35-41).

Iako nije konkretna poenta ove priče, vrijedi imati na umu da se Božja intervencija u našim životima ponekad može dogoditi na načine koje smatramo neočekivanim, čak i zastrašujućim u početku.

„Četvrta noćna straža" (Marko 6:48) je između tri i šest ujutro. Nejasno je zašto Isus namjerava da ih prođe. Moguće je da je ovo percepcija Dvanaestorice, a ne Isusova namjera. Ili da Isus planira prići dovoljno blizu da ga oni dozivaju. Videći slavu, moć i vlast Isusa trebalo je ohrabriti Dvanaestoricu. Učenici su vidjeli nešto što nisu očekivali: Isusa kako hoda po površini vode, za vrijeme oluje. Kao što se moglo

očekivati, njihova prva reakcija na ovo je strah. To ih užasava i oni ga zamijene za duha (Marko 6:49).

Isus ih umiruje riječima: „Budite hrabri, ja sam! Ne bojte se.“ (Marko 6:50)

„Gospode,“ reče mu Petar, „ako si to ti, zapovijedi mi da dođem k tebi po vodi.“ (Matej 14:28)

Petrov odgovor je dramatičan i bio bi potpuno neočekivan od bilo koje druge osobe. Međutim, s obzirom na Petrovu impulsivnu prirodu, to ne iznenađuje mnogo. On doziva lik na vodi, pitajući ga da li bi, ako je to zaista Isus, naredio Petru da dođe k njemu na vodi. Čini se da testira identitet figure tražeći od njega da pusti Petra da hoda i po vodi.

Iako ovo izgleda kao čudan način da se utvrdi da je ta osoba zaista Isus, to nije tako bizarno kao što možda zvuči. Pomaže prisjetiti se da su Petar i drugi učenici već bili poslani i da su učinili neka od istih čuda koja je učinio Isus (Matej 10:1).

Zahvaljujući nekoj kombinaciji straha, vjere i nagona, Petar je spreman i sam pokušati hodati po vodi, sve dok zna da mu Hrist daje naredbu.

Petrov zahtjev pokazuje veliku vjeru u Božju moć i veliki entuzijazam da sudjeluje s Isusom u ovom uzbudljivom trenutku. Njegov odgovor na haotičan trenutak je da izjavi svoje povjerenje u Hristovu naredbu. To je vrlo u skladu sa čudom kojem su ovi ljudi nedavno svjedočili (Matej 14:13-21), kao i onim koje ih je Isus ovlastio da izvrše ranije (Matej 10:1). U Petrovom umu, nije postojao razlog da i on to ne bi mogao učiniti, sve dok je Hrist bio taj koji je to činio.

Isus ispunjava Petrovu molbu. On jednostavno kaže: „Dođi.“ Zapanjujuće, Petar dolazi. Izlazi iz čamca i ne pada odmah kroz vodu. On zaista, zaista hoda po vodi, kao što je Isus radio. On čini nemoguće Božjom snagom. Baš kao što je „neostvarivi“ zadatak da nahrani hiljade ostvaren poslušnošću, Petar čini ono što bi trebalo biti beznadežno smiješno slijedeći Isusov nalog.

S druge strane, Petrova impulsivna vjera je podložna impulsivnim sumnjama, što je zamalo rezultiralo katastrofom. *„Ali, kad je vidio koliko je vjetar jak, uplaši se i poče da tone pa povika: ‘Gospode, spasi me!’“* (Matej 14:30) Petrov podvig ipak nije dugo trajao. U nekom trenutku između napuštanja čamca i dolaska na Isusovu stranu, Petrova ljudska sumnja kao da sustiže njegovu oduševljenu vjeru. Iznenada primjećuje divlji vjetar i veličinu talasa koji se dižu. Strah preuzima njegovu vjeru. Petar počinje da tone, vapijući Isusu da ga spasi.

Bitno je primijetiti da je potpuno povjerenje u Isusa omogućilo Petru da hoda po vodi, kao što je to činio Isus. Strah je zamijenio samopouzdanje zbog čega je potonuo.

Isus spašava Petra, čineći čudo hodanja po vodi još impresivnijim. Petar je tonuo, a Isus je mogao da ga uhvati, a da sam ne potone u vodu. Da bi to učinio, Isus je morao biti u čvrstom položaju. Kako je to moguće, nije objašnjeno, ali razložno je pretpostaviti da su anđeli Božji bili aktivno uključeni u ovaj događaj.

U okultnom svijetu, koji kontrolišu pali anđeli, poznat je fenomen levitacije, što uključuje i prenošenje teških predmeta na daljinu, kao da je na neki način poništena

sila gravitacije. Levitacija bi mogla objasniti kako su uopšte dospjeli ogromni kameni monoliti do okultnog svetilišta Stounhendž.

U vezi s tim, anđeli kao duhovna bića posjeduju moći nepodložne fizičkim zakonima našeg svijeta. I Isus i Petar bi u uobičajenim okolnostima morali plivati da bi se uopšte održali na vodi. Postoji jednostavan razlog zašto ne možete hodati po vodi: ljudi su toliko veliki da sila gravitacije savladava takozvanu površinsku tenziju vode, zbog čega tonemo. Ali za sićušna stvorenja, površinska tenzija – sila koja nastaje kada se molekuli vode drže zajedno – postaje dominantna, omogućavajući insektima i drugim malim životinjama da bez napora hodaju preko jezera i drugih tekućih tijela. Gušter bazilisk može hodati, tačnije trčati, po vodi, a slično i mali gekoni. Takođe ptica zapadni gnjurac. Delfini mogu uspravno na svojim repovima hodati po vodi i čini se da to rade samo iz zabave.

Razlog više za pretpostavku o podršci anđela nalazimo u činjenici da je voda bila vrlo uzburkana, tako da ako bi Isus koristio njenu površinu za stvarno hodanje kao po tlu, to bi bilo izuzetno naporno. Stiče se utisak kao da je Isus bio slobodan od sopstvene težine, zbog čega su i učenici mislili da to mora biti duh. Sličan nevjerovatni transfer čovjeka s jednog na drugo mjesto zabilježen je u Djelima apostolskim 8:39-40. Riječ je o Filipu.

Čak i ako anđeli nisu bili direktno uključeni u ovo čudo, Bog koji je sposoban stvoriti univerzum i uspostaviti prirodne zakone koji njime upravljaju, takođe može privremeno suspendovati te zakone kada želi. Nelogično je misliti da bi Bog mogao stvoriti materijalni svemir bez prethodne tvari, ali da bi tada bio nemoćan nad njim. Isus je svakako vjerovao u „nemoguće“ stvari, inače ne bi krenuo preko jezera. Povezanost sa Bogom davala mu je tu sigurnost da poduzima prave akcije u pravom trenutku. Podsjetimo se da je vrijeme koje je prethodilo hodanju po vodi proveo sa Bogom u molitvi.

Drugo, Isus se još jednom suprotstavlja našim normalnim ljudskim očekivanjima. On ne odgovara Petru na način na koji bismo mogli pretpostaviti. Petar je upravo hodao po vodi. Nije nam rečeno koliko je daleko prešao, ali je to uradio. Stavio je svoje puno povjerenje u Isusa da mu omogući da hoda po vodi. Nijedna druga osoba koja nije Mesija nikada nije uradila tako nešto.

Šta nam još to govori? Da se slučaj završio samo Isusovim hodanjem po vodi, mogli bismo misliti da je ta manifestacija sile Božje isključivo njegova. Međutim, i Petar je hodao u vjeri neko vrijeme. To implicira da sila koja privremeno omogućava nešto što se očigledno mora smatrati čudom dolazi od Boga, vjerovatno kroz neposredno djelovanje anđela. Ljudska bića, pa ni sam Hrist, nikada sami po sebi nisu izvor te sile. Oni ne aktiviraju neke skrivene „urođene“ moći. Božja namjera i povezanost sa Bogom je ono što otvara mogućnost za posebne Božje intervencije.

Mogli bismo očekivati da će Isus reći: „Dobro urađeno.“ Ili čak: „Dobro, ali...“ Umjesto toga, Isus ne nudi nikakvu pohvalu. Nakon što je spasio Petra od utapanja, on kaže čuveno: „Malovjerni, zašto si posumnjao?“ On ukorava Petrov nedostatak vjere

umjesto da hvali vjeru s kojom je započeo. To još jednom potvrđuje tezu u prethodnom pasusu. Vjera je ta spona koja nas povezuje s Bogom i omogućava „nemoguće".

Kao čitaoci, možda ćemo biti impresionirani Petrovom početnom vjerom, ali Isusa više brine ono što je spriječilo Petra da mu nastavi vjerovati. Petar je hodao po vodi u sili Božjoj! Šta ga je moglo navesti da pomisli da ne može hodati po vodi u Božjoj sili kada je to već počeo da čini? Prethodni stih pruža odgovor: Petrov strah je preuzeo njegovu vjeru. Strah je bio tačka slabosti koja ga je spriječila da nastavi vjerovati Isusu koji će mu dati moć da učini nemoguće. Isusov odgovor može izgledati grubo, ali baca svjetlo na ono što je Petar trebao prepoznati: prava vjera čini sve mogućim, ali strah ubija vjeru.

Učenici su barem jednom ranije vidjeli kako Isus smiruje opasnu oluju (Matej 8:23-27). Ta oluja je bila toliko jaka da su se svi bojali za svoje živote dok je Isus drijemao. Kada se probudio, Isus je ukorio vjetrove i more i odjednom je nastala velika tišina. Rekao je da su to ljudi male vjere. Pitali su jedni druge „kakav je ovo čovjek?"

Sada se dešava nešto slično. Čim se Isus i Petar popnu u čamac (Matej 14:26-31), vjetar prestaje. Učenici su veslali protiv tog vjetra do ranih jutarnjih sati pokušavajući doći na drugu stranu Galileje. Ovo je bilo po Isusovom nalogu (Matej 14:22). Oni znaju da je morao hodati dvije ili tri milje da bi stigao do njih. Na njegov poziv, Petar je također mogao hodati po vodi. Čim je Isus ušao u njihov čamac, vjetar je stao. Mir je ponovo uspostavljen. Njihov odgovor na ove prikaze Božje moći u Isusu biće drugačiji od pitanja ko je on. Sada znaju. Rekli su mu: „Zaista si ti Sin Božji." (Matej 14:33)

Obožavanje je još uvijek najracionalniji odgovor na prepoznavanje Božje moći na djelu u našem svijetu.

Bog je svojim prorocima dao sposobnost da čine čuda kako bi dokazali da je njihova poruka od Njega. Uobičajeni primjeri su iscjeljivanje, istjerivanje demona i podizanje mrtvih. Ali postoji nekoliko čuda za koja Biblija bilježi kao ispoljavanje posebne božanske moći. Ovo uključuje hodanje po vodi (Jov 9:8; Isaija 43:16; 51:10; Havakuk 3:15) i davanje vida slijepcima (Isaija 42:5-7; Luka 4:16-19; Marko 8:22-26; 10:46-52).

Božja čuda su unikatna i nisu obrazac koji se ponavlja. Posle hodanja po vodi te noći, to nije postao uobičajeni način na koji je Isus prelazio jezero. Također niko od učenika nije dalje pokušavao tako nešto.

Nakon duge noći, učenici, zajedno s Isusom, konačno stižu na drugu stranu. Učenici su možda iscrpljeni, ali su također potpuno uvjereni da je Isus Sin Božji. Sada stižu u Genizaret na sjeverozapadnoj obali jezera. Za Genizaret se kaže da je plodna ravnica vrhunske zemlje jugozapadno od Kapernauma.

Kada učenici i Isus pristanu svojim čamcem u Genizaret, neki ljudi ga brzo prepoznaju i grabe priliku da pronađu iscjeljenje za povrijeđene ljude u njihovoj regiji. Glas se širi, a ljudi dolaze. Ovo se dešava iznova i iznova u Isusovoj službi (Matej 12:15; 19:2; Marko 6:56; Luka 6:17-19). Nažalost, mnogi koji dolaze u potrazi za iscjeljenjem ili hranom (Matej 14:13-21), ne zanimaju se za Isusovu dublju poruku.

30. Duhovne istine i pad nezdravog entuzijazma

„Sjutradan je narod koji je stajao na drugoj strani mora vidio da je tamo samo jedan mali čamac i da Isus nije bio ušao u čamac sa svojim učenicima, nego da su otišli samo njegovi učenici. A čamci iz Tiberijade stigli su blizu mjesta gdje su oni jeli hljeb nakon što se Gospod zahvalio. Kad je, dakle, narod vidio da tamo nema ni Isusa ni njegovih učenika, ušli su u čamce i došli u Kapernaum da traže Isusa. I kad su ga našli na drugoj strani mora, upitali su ga: 'Učitelju, kada si došao ovamo?'" (Jovan 6:22-25)

Ujutro, ista grupa ljudi shvata da Isus više nije na toj strani Galilejskog mora, iako nije otišao u čamcu s učenicima. Ono što gomila ne zna je da je Isus hodao preko vode tokom noći. Narod je u pravu što reaguje, ali naredni stihovi će pokazati da su njihovi motivi pogrešni.

U bukvalnom smislu, gomila pita Isusa „kada" je stigao u Kapernaum. Međutim, prava namjera iza njihovog pitanja je „zašto" je Isus otišao. Kao što će kasniji stihovi pokazati, ova rulja je fokusirana na spektakl, besplatnu hranu i političke probleme. Iz te perspektive, ne postoji dobar razlog da Isus izbjegava publicitet. On bi, pretpostavljaju, želio da ga njegovi sledbenici što više i masovnije prate. Isusov odgovor, počevši od sledećeg stiha, će pokazati koliko su njihovi stavovi pogrešni. Narod traži, ali ne i istinu. Traže samo sebične razloge. Zapazite da Isus ne odgovara direktno na pitanje kada i kako je došao, jer bi to sigurno odvelo razgovor u neželjenom pravcu sumnji ili podsmijeha i anuliralo učinak prethodnog dana.

Odlomak u nastavu prikazuje dramatičan pad Isusove svjetovne popularnosti. Ljudi ga traže kao rezultat njegovih čudesnih znakova. Nažalost, čim Isus objasni da je njegova služba inherentno duhovna, a ne materijalna, većina ovih ljudi će odlučiti da ga napusti.

„Zaista, zaista, kažem vam, vi me ne tražite zato što ste vidjeli znake, nego zato što ste jeli onaj hljeb i nasitili se. Nemojte raditi za hranu koja propada, nego za hranu koja ostaje za vječni život, koju će vam dati Sin čovječji, jer je njega Otac, Bog, za to ovlastio." (Jovan 6:26-27)

Ovom prvom linijom dijaloga, Isus će naglo zaustaviti nalet entuzijazma. Ovaj stih rezimira cijelu raspravu koja se sastoji od ostatka 6. poglavlja. Ljudi traže besplatnu hranu, a ne duhovnu istinu. Čim Isus počne objašnjavati da su njegova čuda namijenjena samo poučavanju, oni gube interesovanje. Hrist će opisati kako materijalne stvari nestaju, ali njegova prava svrha je da ljudima pruži vječni život. Ova poruka ne samo da ne oduševljava gomilu, već ih i ljuti, i kao rezultat toga, gotovo svi će okrenuti leđa Isusu.

Jovan koristi izraz znakovi u odnosu na Isusova čuda. Znak je nešto što prenosi poruku. Usmjerava ljude u određenom smjeru. Reakcija ljudi na Isusova čuda je,

međutim, potpuno pogrešna. Umjesto da shvate duhovnu važnost i pouzdaju se u Isusovo božansko poslanje, ljude privlače materijalni aspekti. Oni vide čudo, ali im nedostaje smisao. Ovo je kao da trčite prema šarenom metalnom obliku uz rub ceste, jer je lijep, ne trudeći se pročitati znak i tako propuštate opasnost na koju nas želi upozoriti. Ironično, isti ljudi koji traže Isusa zbog njegovih čudesnih znakova zahtijevaće još više dokaza kada se njegove tvrdnje umiješaju u njihove preferencije (Jovan 6:30).

Hristovi postupci ovdje takođe šalju važnu poruku modernim vjerskim zajednicama: ne treba da pokušavamo da „zadržimo“ prisutne zabavom i poklonima.

Isus nastavlja pojašnjavati da je svrha njegove službe duhovna, a ne materijalna. Sveto pismo nas dosledno podsjeća šta nam je potrebno više od fizičke hrane da bismo napredovali – trebamo se hraniti i duhovno (Isaija 55:2; Matej 4:4). To ne znači da rad nema vrijednost ili da Isus podržava lijenost. Umjesto toga, njegova poenta je jednostavno da će sve materijalne stvari na kraju propasti. Umjesto da nas zaokupljaju stvari poput hrane i spektakla, trebalo bi da se brinemo o vječnim nagradama.

Zapazite da se Isus opet poziva na ovlašćenje ili autoritet od Boga za svoju misiju. On nikada i nigdje ne preferira samostalan (samozvani) nastup.

Nakon što im je rečeno da rade za ovu vrstu neprolazne hrane, ljudi postavljaju pitanje koje odražava njihovu preokupaciju ritualom, djelima i tradicijom: „Šta treba da radimo da bismo činili djela Božja?“

Konkretno, ljudi su upravo pitali Isusa koja specifična djela trebaju učiniti da bi dobili ovaj vječni hljeb. To odražava njihovo oslanjanje na dobra djela u nastojanju da „zasluže“ vlastito spasenje (Rimljanima 10:2-4). Isusov odgovor, koji je dat u 29. stihu, je da se spasenje ne zarađuje nikakvim posebnim dobrim djelom. „Božje djelo“, u ovom kontekstu, samo je odgovor na istu frazu koju je upravo koristila gomila. Umjesto djela, kaže Isus, spasenje se zasniva na vjeri, u Onoga koga je Bog poslao (stih 29). To je upravo ono što je najvažnije i bez čega sve ostalo gubi smisao!

„A oni su ga upitali: ‘Kakav čudesan znak pokazuješ ljudima, da ga vidimo i povjerujemo ti? Kakvo djelo ti obavljaš? Naši praočevi su jeli manu u pustinji, kao što je napisano: Hljeb s neba dao im je da jedu.’“ (Jovan 6:30-31)

Ovi stihovi pokazuju do koje mjere će se čovječanstvo oduprijeti zaključcima koji nam se ne sviđaju. Gomila koja sluša Isusa u ovom odlomku pratila ga je u Kapernaum. Počeli su da prate Isusa zbog njegovih brojnih čuda iscjeljenja. Prethodne večeri, Isus je nahranio hiljade ljudi čudesnom upotrebom hljeba i ribe (Jovan 6:9-14). Drugim riječima, bila su čuda, posebno jedno nedavno čudo, koje je dovelo ove ljude ovdje. Pa ipak, suočeni s doktrinom koja im se ne sviđa, ljudi ga tvrdoglavo odbijaju prihvatiti bez ekstravagantnih, pretjeranih dokaza.

Isti način razmišljanja važi i danas. Osoba koja kaže: „Vjerovaću ako mi Bog pokaže ovo ili ono čudo“, zapravo se zavarava (Matej 16:4). Oni koji ne žele vjerovati, prije čuda, neće vjerovati, čak ni poslije čuda. Spasonosna vjera zasniva se na prihvatanju Božje istine, a ne na spektaklu ili emocijama. Oni koji traže čudo, kada im je već pokazano puno istine, dokazuju samo da ih istina uopšte ne zanima (Jovan 6:36).

Narod takođe ističe da im je, po njihovom mišljenju, Bog već dao hljeb: preko Mojsija, u pustinji. Isusovo čudo prethodnog dana podsjetilo je mnoge na Mojsijevo obećanje o još jednom velikom proročkom vođi (Izlazak 16). Rabinska tradicija tog vremena govorila je da će Mesija ponoviti ovo čudo. Međutim, kada je Isusovo učenje u suprotnosti s njihovim tradicijama, ljudi očekuju da Isus učini nešto veće, veličanstvenije i spektakularnije od toga. Njihov citat ovdje je iz Psalma 78:24. Isus će još jednom odgovoriti ističući da je Bog, a ne ljudi, taj koji daje duhovne blagoslove i da je „hljeb Božji" to što ljudi trebaju tražiti, a ne zemaljska hrana, makar to bila i mana obezbijeđena na poseban način od Boga.

Isus nastavlja da pravi razliku između materijalnog hljeba i duhovnog hljeba (Isaija 55:2; Matej 4:4). Prva ispravka koju je napravio je da je Bog bio taj koji je dao manu – ovi ljudi treba da se usredsrede na Boga i Njegov zahtev za poslušnom vjerom, a ne ritualnu poslušnost Mojsijevim zakonima (Rimljanima 10:1-4). Baš kao što je Isus istakao da je materijalna hrana privremena, ali duhovna hrana je vječna (Jovan 6:27; Matej 6:19-20), on sada sugeriše da je mana bila samo fizička stvar, dok je „pravi hljeb s neba" nešto drugo.

Isus podsjeća ljude da čuda dolaze od Boga, a ne od ljudi. Na isti način, vječni život dolazi od Boga, a ne od ljudi, čak i velikih ljudi poput Mojsija. A to svakako ne može doći od ljudi koji čine dobra djela. „Pravi hljeb s neba" je sam Hrist. Isus nedvosmisleno kaže da Bog zahtijeva od čovjeka da vjeruje u njega kako bi vidio vječni život.

Kasnije, izjave da je on došao „s neba" koristiće se kao dokaz protiv Isusa, od strane onih koji tvrde da je bogohulnik (Matej 26:65). Neposrednije, Isusova tvrdnja da je hljeb nebeski biće izvor pritužbi. Za sada, međutim, ljudi još uvijek razmišljaju iz materijalne, zemaljske perspektive. I tako će, još jednom, tražiti od Isusa da im pruži hljeb o kojem govori. Ovi ljudi potpuno promašuju poentu, i još jednom traže nešto materijalno (Jovan 6:34).

„A Isus im reče: 'Ja sam hljeb života: koji meni dolazi neće ogladnjeti, i koji mene vjeruje neće nikad ožednjeti.'" (Jovan 6:35)

Isus izričito izjavljuje da je on sam Onaj kojeg je Bog poslao. Vječni život se može pronaći samo kroz vjeru u Isusa Hrista (Jovan 14:6; 3:36; Djela apostolska 4:12). Isus nastavlja analogiju s hranom, kombinujući ideje duhovne gladi (Matej 4:4) i duhovne žeđi (Jovan 4:13-14). Ovdje se spasonosna vjera vidi kao analogija s hranom i pićem: osoba to mora uzeti u sebe – prihvatanje je uslov da bi ovi blagoslovi imali bilo kakav učinak!

Isus pojašnjava svrhu svoje službe. Spektakularna čuda i besplatna hrana nisu poenta njegove misije na zemlji. Niti su zamišljeni da budu u fokusu naših života. Umjesto toga, trebali bismo biti fokusirani na vječne stvari. Što je najvažnije, to znači doći do spasonosnog vjerovanja u Hrista (Jovan 6:27-29).

Isus dalje ističe da je gomila vidjela više nego dovoljno – u obliku čuda – da shvati istinu koju on objašnjava. Pa ipak, narod tvrdoglavo odbija da vjeruje. Umjesto

toga, traže još više čuda, kao da će ih to konačno uvjeriti.

37. stih nastavlja da objašnjava ideju vječnog života i dotiče se najmanje dvije doktrine koje su kontroverzne unutar hrišćanstva. Prva je ona o predodređenju, što se podrazumijeva Isusovom upotrebom fraze „sve što mi Otac daje doći će k meni“. Ovo sugeriše da su oni koji prihvataju Isusovo učenje, da je on Hljeb života, što znači oni koji dobijaju vječni život, identični onima koje mu je „dao“ Bog Otac. Logično, ovo implicira da oni koji ne dolaze Hristu nisu mu „dati“.

Postoje razne teorije o tome šta to tačno znači. Neki vide ovo kao upućivanje na Božji suvereni izbor u pitanju spasenja; ovo može značiti da Bog radi na tome da ljude dovede do spasonosne vjere, ali ne nužno da je uskraćuje onima koji nisu spašeni. Bez obzira na to kakav pogled neko zauzeo, ovaj stih stvara granicu za tumačenje. Božje suvereno učešće u dušama koje dolaze Hristu radi spasenja je van rasprave. Oni koji su spašeni su oni koje je Otac „dao“ Hristu. Ali to svakako prije implicira Božje poznavanje ishoda nego arbitrarne odluke donesene unaprijed ko će biti spasen a ko ne.

Druga doktrina uključena u ovaj stih je ona o vječnoj sigurnosti. To je ideja da oni koji su zaista spašeni u Hristu nikada ne mogu izgubiti to spasenje. U poređenju sa nijansama predodređenja, Biblija je po ovom pitanju znatno konkretnija. Ovaj konkretni stih, tehnički govoreći, govori samo o Hristovom bezuslovnom prihvatanju svakoga ko „dođe k njemu“. Drugim riječima, same po sebi, ove riječi samo ukazuju na to da će oni koji zaista vjeruju u Hrista i istraju do kraja nesumnjivo biti spašeni.

Isus u nastavku (6:38) tvrdi da je „sišao s neba“. Iz perspektive Isusovih kritičara, ovo je bogohuljenje i biće dio njihovih kritika tokom njegovog hapšenja. Ne samo da je ovo drsko, bilo bi apsolutno nemoralno da to tvrdi običan čovjek. Ovo je, međutim, primarna tema jevanđelja po Jovanu: da je Isus Hrist, u stvari, utjelovljeni Sin Božji (Jovan 20:31).

U ovom stihu, Isus takođe dodatno upućuje na svoju poslušnost Bogu Ocu. Njegova volja je podređena Očevoj volji. Stoga Isus može biti naš najbolji primjer kroz njegovu spremnost da se pokori Bogu, bez obzira na posledice (Marko 14:36), i bez obzira na ličnu cijenu (Filipljanima 2:8). U kontekstu ove rasprave, Isus takođe ističe da služba koju mu je data dolazi od Boga i da treba biti priznata kao takva.

Isus u 39. stihu koristi isti koncept da tvrdi da će oni koje mu je Bog dao – nesumnjivo – vidjeti vječni život. Prema Isusu, oni koji su mu došli u vjeri, kao što je dao Bog Otac, neće biti „izgubljeni“ i biće uskrsnuti u poslednji dan. Drugim riječima, oni koji dođu Hristu biće prihvaćeni (Jovan 3:16-17) i vidjeće život vječni. Hrist ih neće odbaciti (Matej 7:7-8), i neće propustiti održati to spasenje do kraja.

Isus u 40. stihu još jednom naglašava neophodnost vjerovanja u Sina za one koji traže vječni život. On će takve vjernike uskrsnuti u poslednji dan (1. Solunjanima 4:15-17).

„Tada su Judejci gunđali protiv njega jer je rekao: ‘Ja sam hljeb koji je sišao s neba.’ I govorili su: ‘Zar nije to Isus, Josifov sin, čijeg oca i majku poznajemo? Kako sad kaže: Sišao sam s neba?’“ (Jovan 6:41-42)

U poslednjim stihovima ovog odlomka, izričito je rečeno da Isus govori u sinagogi (Jovan 6:59). U nekom trenutku se čini da je razgovor sa otvorenog, javnog foruma prešao na ličniju debatu. Ovaj stih sugeriše jedan od razloga zašto se razgovor možda prebacio u manje privatno okruženje.

Sve su Isusove tvrdnje kontroverzne – da djela ne mogu spasiti, da samo vjerovanje u Sina Čovječjeg rezultira vječnim životom i da je on sišao s neba. Ljudi su gunđali. Ovo nije nova aktivnost za narod Izraela, koji ima dugu istoriju „gunđanja" kada Bog ne slijedi njihov željeni plan (Izlazak 15:24; Brojevi 14:2).

Nakon što je svoju političku popularnost podigao na enormne nivoe, Isusovo nedavno učenje počinje da nagriza ljude. Ovo, naravno, samo dokazuje ono što je Hrist rekao kada je masa prvi put stigla u Kapernaum: njihov interes nije istina, već zabava i darovi (Jovan 6:26).

Isusov dom iz dječaštva, Nazaret, bio je nešto jugozapadno od Galilejskog mora. Kapernaum je bio ribarski grad smješten uz sjeverozapadni rub Galileje. U to vrijeme, to su bili relativno mali gradovi i svi Jevreji su bili obavezni da prisustvuju određenim svetkovinama u Jerusalimu (Ponovljeni zakon 16:16). To je značilo da je Isus bio potpuno nepoznat ljudima u regiji prije početka svoje službe. Ispostavilo se da je ova bliskost bila još jedna prepreka na putu ka vjeri ljudi.

Tvrdnja da je „sišao s neba" zbunila je one koji su pogrešno shvatili njegovo značenje. Neke rabinske tradicije su smatrale da će se Mesija bukvalno pojaviti niotkuda (Jovan 7:27-28), pa je ideja da bi tridesetogodišnji seljak iz malog sela, kome znaju oca i majku, mogao biti Obećani izgledala apsurdno.

„Ne gunđajte među sobom. Niko ne može doći k meni ako ga ne privuče Otac, koji me je poslao. I ja ću ga uskrsnuti u poslednji dan. U Prorocima je napisano: 'Svi će biti poučeni od Gospoda.' Svako ko sluša Oca i uči od njega, dolazi k meni." (Jovan 6:43-45)

Iz Isusove izjave da je Otac taj koji privlači ljude k njemu postaje jasnije šta je mislio u 37. stihu. Otac je taj koji privlači, ali ne i arbitrarno predodređuje. Isusovo specifično pozivanje na pisanu Božju Riječ je još jedan znak da je razgovor već prešao sa ulica Kapernauma u sinagogu. Isusovi komentari ovdje su vrlo slični onima koje je dao farisejima nakon što je izliječio hromog čovjeka kod jezerca u Betsaidi (Jovan 5).

„To ne znači da je iko vidio Oca, osim onoga koji je od Boga, on je vidio Oca." (Jovan 6:46)

Svrha Isusove zemaljske službe bila je da postane veza između Boga i ljudi (1. Timoteju 2:5). Napisana Božja Riječ pruža određeni nivo znanja o Njemu, ali konačno iskustvo Boga dolazi samo kroz samoga Hrista (Jovan 5:40; 6:29). Opšta tema ovog odlomka je povlačenje granica između zemaljskih, materijalnih i nebeskih, vječnih stvari. Isusovo čudesno hranjenje pet hiljada, poput Mojsijeve opskrbe manom (Izlazak 16), bio je samo tip koji je trebao ukazati na veću istinu. U ovom slučaju, Bog šalje Hljeb Života, u obliku osobe. Onima koji prihvate ovog Mesiju, vjerujući u njega, imaće vječni život.

Ovdje Isus takođe ponavlja važan aspekt svoje službe. Isus je već ustvrdio da je došao s neba (Jovan 6:38). Često će tražiti titulu Sina Čovječjeg, ponavljajući Danilovo starosavezno proročanstvo (Danilo 7:13-14). Kao takav, Isus ima znanje koje samo on može posjedovati – postoje stvari o kojima samo on može govoriti, jer ih je samo on vidio kao pretpostojeći Sin Božji. Nijedno drugo ljudsko biće nije iskusilo te nebeske stvari. Ovo je, između ostalih razloga, razlog zašto je samo Isus jedini legitimni autoritet za duhovnu istinu.

„Zaista, zaista, kažem vam, onaj ko vjeruje u mene ima vječni život. Ja sam hljeb života.“ (Jovan 6:47-48)

Ponavljanje, posebno u antičkoj literaturi, trebalo je da signalizira sigurnost ili važnost. Isus je objašnjavao pravi izvor vječnog života, a to je vjera u Onoga kojeg je Bog poslao. Konkretno, ovo je sam Isus Hrist, koji je „Hljeb života“. U prethodnom stihu, Isus je objasnio da je samo on došao s neba, pa se njegovo uvjeravanje da je vječni život za one koji vjeruju može podvući sa „zaista, zaista“.

U nastavku se Isus priprema da pokaže da je izazov po pitanju mane već ispunjen. Mana koju je Izrael primio u pustinji bila je samo materijalna stvar. To je hranilo njihova tijela, ali ta tijela su na kraju umrla. Isusova sveukupna poenta ljudima bila je da ne brkaju Božja zemaljska čuda sa njihovim duhovnim značenjem. Narod treba da traži vječne, nebeske stvari umjesto zemaljskih, propadljivih stvari. Posebno u stihovima 49-51, Isus će izričito reći da je njegova služba i njegova uloga „živog hljeba koji je sišao s neba“ u stvari superiornija od mane koju su ljudi vidjeli u Starom savezu.

Mana pronađena u Starom savezu trebala je biti proročanstvo o Isusu Hristu. Njena svojstva su ukazivala na Isusovu prirodu: bila je mala (što označava poniznost), bijela (ukazuje na čistotu), okrugla (simbol vječnosti) i dolazila noću (duhovna tama). Mana, kao i spasenje u Hristu, mogla se samo primiti – nije se mogla zaslužiti ili napraviti. Mana je ljudima dala samo dvije mogućnosti: prihvatiti je i živjeti ili je ne poštovati tako što bi se prešlo pravo preko nje. Sa istim izborom – i samo te dvije opcije – suočavaju se svi ljudi kada je Hrist u pitanju (Jovan 3:16-18).

Isusova izjava da je „ovo hljeb koji silazi s neba“ (50. stih) ima dvije svrhe. Prvo, naglašava da Isus objašnjava pravo značenje i pravu svrhu iza simbola hljeba. Drugo, Isus eksplicitno govori o sebi kao o ispunjenju ove ideje. U pustinji je Bog poslao izvor fizičkog života s neba u obliku hljeba. Sada, Bog je poslao izvor vječnog života sa neba u obličju Isusa Hrista.

Do ove tačke, Isus je ukazao na potrebu za vjerovanjem u Onoga kojeg je Bog poslao. Ovo je dovoljno kontroverzno i navelo je ljude da gunđaju ispod glasa. Međutim, u sledećem stihu, Isus će proširiti simboličko značenje „hljeba“. On to čini izjednačavajući „hljeb života“ sa svojim sopstvenim tijelom – što je simbol njegove predstojeće smrti na krstu. I opet za razliku od privremenog hljeba, davanje Hristovog tijela ima efekat na cijeli svijet. Ova analogija će odmah biti pogrešno protumačena i publika će postati još ljuća.

Iako je ovo simbol njegovog predstojećeg raspeća, ljudi reaguju sa još većom

agresijom. Njihovo ponašanje je opisano kao prepirka (52. stih).

Primarni problem, kao i uvijek, je to što gomila tumači duhovnu ideju s fizičkom pristrasnošću. Njihova prva misao je, dakle, da Isus na neki način sugeriše kanibalizam. Dovoljno je skandalozno da Isus sugeriše da je za spasenje potrebna vjera, a ne dobra djela. Pozivati se na nešto tako bizarno kao što je jedenje njegovog tijela je nečuveno (Postanje 9:3-4; Levitski zakonik 17:10-16).

„Zaista, zaista, kažem vam, ako ne jedete tijelo Sina čovječjeg i ne pijete njegovu krv, nemate života u sebi.“ (Jovan 6:52)

Riječi koje Isus ovdje koristi samo pogoršavaju situaciju. Osim što govori o jedenju njegovog tijela, Isus govori o pijenju njegove krvi. I, on to čini ponavljajući tvrdnju da je on – i samo on – most u vječni život. Oni koji odbacuju njegovu poruku ne mogu vidjeti život.

Ovo učenje će podijeliti gomilu u dvije osnovne grupe. Prvi su toliko fiksirani na fizičke stvari da će odmah odbaciti Isusove komentare. Ideja da jedu meso i piju krv, ili da je Isus „Hljeb života“, jednostavno je više nego što su oni spremni da prihvate. Druga grupa će osjetiti da, barem na neki način, Isus govori u nekoj vrsti parabole, metafore ili simbola. Međutim, to je još uvijek teško prihvatiti (Jovan 6:60). U najmanju ruku, to znači da Isusova uloga Mesije nije da bude kralj osvajač, već sluga koji pati. Isusova tvrdnja da je Obećani, a ipak predlaže žrtvu, protivna je tradicionalnim pogledima na Mesiju kao kralja-ratnika. Neki od njih će takođe prestati slijediti Isusa, iako će dvanaestorica učenika ostati uz njega (Jovan 6:68-69).

Činjenica da Isus ovdje govori u poetskim terminima je eksplicitno dokazana kasnije u njegovom izjavama. Naime, postoji vjerovanje koje baštini tradicionalna crkva da u obredu euharistije hljeb vino doslovno postaju tijelo i krv Isusova. Ovo je, kako bi se i očekivalo, proglašeno „svetom tajnom“ ili, ako hoćete, svetim tabuom. Hrist, svojim sopstvenim riječima, kaže da to nije slučaj (Jovan 6:63). To bismo mogli nazvati drugom krajnošću od reakcije Jevreja na duhovne istine.

Isus takođe vezuje važnost ove tvrdnje s istom izjavom koju je ranije dao: da će oni koji vjeruju vidjeti život vječni (Jovan 6:40). To je bilo u kontekstu vjerovanja u Onoga poslatog od Boga (Jovan 6:27-29). Ljudi su ovdje trebali vidjeti paralele, ali su previše zauzeti prigovorima (Jovan 6:41) i borbom (Jovan 6:52) da bi osjetili dublje značenje.

„Koji jede moje tijelo i pije moju krv stoji u meni i ja u njemu. Kao što je mene poslao živi Otac pa ja živim zbog Oca, tako će i onaj ko se hrani mnome živjeti zbog mene.“ (Jovan 6:56-57)

Isus ovdje koristi izraz „stajati“, od grčkog korijena riječi *meno*, što znači „nastaviti, boraviti ili istrajati“. Ovaj smisao „prebivanja“ koristi se vezano za odnos između Oca i Sina (Jovan 14:10), kao i na odnos između Isusa i onih koji se spasavaju (Jovan 15:4). Isus ovu ideju povezuje s komentarima koje je već dao o vječnom životu. Istakao je da je vjera u njega ono što čovjeku daje život. Kasnije će Isus eksplicitno reći da je njegova upotreba ovih riječi simbolična, a ne da se odnosi na jedenje njegovog

doslovnog, fizičkog mesa i krvi (Jovan 6:63).

„Kao što je mene poslao živi Otac pa ja živim zbog Oca, tako će i onaj ko se hrani mnome živjeti zbog mene. Ovo je hljeb koji je sišao s neba. To nije kao kad su vaši praočevi jeli, a ipak su umrli. Ko se hrani ovim hljebom, živjeće uvijek.“ (Jovan 6:57-58)

Isus sada povezuje ideju ovog „trajnog“ odnosa s izvorom vječnog života – „živim Ocem“ tj. „živim Bogom“, što je termin koji se isključivo odnosi na jedinog Boga. Ideja je, dakle, da pošto je Isus Kanal života koji teče od živog Boga, povezivanje s njim na duhovni način je garancija vječnog života! To svakako ima neuporedivo veći učinak od jedenja fizičke „mane“ (nebeskog hljeba) Izraelaca u vrijeme Mojsija, što nije spriječilo njihovu smrt. Štaviše, zbog istrajavanja u pobuni protiv Gospoda, najveći broj njih nisu vidjeli zemaljski Hanan, a neće ni nebeski.

Kao što smo ranije primijetili, Isus se vjerovatno preselio sa otvorenih ulica u sinagogu, što bi omogućilo lakše pregovaranje između različitih ljudi. Detalji poput ovog sugerišu da su mnogi razgovori zabilježeni u Svetom pismu bitni sažeci, a ne nužno transkripti od riječi do riječi. Ideja da Biblija često bilježi „pravi glas“, a ne svaku doslovnu riječ, poznata je kao *ipsissima vox*.

Termin *učenici* se ponekad koristi u opštem smislu, a drugi put u odnosu na određenu grupu ljudi. Svaka osoba koja je slijedila Isusa i učila od njega, u ovom trenutku bi se smatrala učenikom. Ovo nije u potpunosti isto što i dvanaest učenika, što znači da će sa osnovnom grupom ljudi Isus biti na Poslednjoj večeri (Matej 26:17-20). Gomila ljudi koja je došla da vidi Isusova čuda već je duboko uvrijeđena zbog njegovih nedavnih učenja. Čini se da većina njih pretpostavlja plitko, grubo značenje iza Isusovog opisa sebe kao „Hljeba života“. Drugi, uključujući i one koji su slušali druga Isusova učenja, prepoznaju da on govori na simboličan način. Pa ipak, kao što ovaj stih pokazuje, ovo je poruka i dalje teška za prihvatiti.

Dio poteškoća u Isusovom nedavnom učenju je u simbolici tijela i krvi i hljeba s neba. Druga poteškoća je u ideji da je Mesija bilo šta drugo osim osvajačkog, vojnopolitičkog kralja. Govoreći o njegovoj ulozi „hljeba života“ u smislu konzumiranja sugeriše žrtvovanje, a ne osvajanje. Čak bi i najvatrenijem jevrejskom sledbeniku Isusa smetala ideja da Obećani nije trebao biti još jedan Jošua ili David.

Izraz „sablažnjive riječi“ ima značenje uvredljivog ili nepodnošljivog. Za ove ljude, Isusove riječi nisu samo „teške“, one su „neprihvatljive“.

Isus će se posebno obratiti dvanaestorici članova svoje grupe tek kasnije (Jovan 6:67). Ovoj grupi i dalje smeta ono što su čuli. Za neke je ovo možda bila obična zabuna. Za druge je možda bila nelagodna ideja da Mesija nije bio kralj-ratnik osvajač.

Isus pita jesu li ovi ljudi uvrijeđeni, koristeći grčki korijen riječi *skandalizo*. Ovo je prošlo manje-više netaknuto na današnjem jeziku. Kako se koristi u ovom kontekstu, riječ znači nešto što potpuno remeti nečije misli i namjere. Koncept „kamena spoticanja“ takođe se odnosi na ovu riječ. Ukratko, Isus pita svoje sledbenike da li ih ovo novoobjašnjeno učenje „sapliće“.

Isus sad (62. stih) spominje i njegovo uznesenje natrag na nebo (Luka 24:50-53). Bilo doslovno ili samo uopšteno, Isus uspoređuje reakciju njegovih sledbenika na njegove riječi s njihovim mogućim odgovorom na viđenje budućih događaja. To je ono što navodi naučnike na dva moguća tumačenja Isusovog pitanja ovdje.

Prva mogućnost je da Isus pita da li će se ovi ljudi uvrijediti i kada vide Hrista uzetog natrag u slavu. Drugim riječima, „ako vas ovo učenje vrijeđa, hoćete li i dalje biti uvrijeđeni kada me vidite kako se vraćam na Nebo?“ Pitanje je da li će im viđenje budućih događaja promijeniti mišljenje ili će samo produbiti njihovu ogorčenost. Drugo moguće značenje je sugestija da će ih, ako ih to vrijeđa, uzdizanje još više uvrijediti. Pod ovim tumačenjem, čini se da Isus kaže: „ako vam se ovo ne sviđa, samo pričekajte dok ne vidite šta slijedi.“

„Duh je taj koji daje život, tijelo ne koristi ništa. Riječi koje sam vam govorio Duh su i život su.“ (Jovan 6:63)

Isus sada daje direktnu izjavu da njegove prethodne riječi ne treba shvatiti doslovno. Drugim riječima, Hrist zapravo ne kaže da ljudi trebaju jesti njegovo materijalno meso ili piti njegovu tečnu krv. Umjesto toga, poenta koju Isus iznosi je duhovna. Istinsko vjerovanje u Hrista zahtijeva od osobe da prihvati istinu o tome ko je Hrist duboko u sebi – mora ga „primiti“ u potpunosti i apsolutno. Tu dolazi do analogije s hranom, koja se mora unijeti u osobu da bi imala bilo kakav učinak. Nije dovoljno samo vidjeti, držati ili dodirnuti hranu. Mora se konzumirati. Na isti način, vjera u Hrista nije isto što i intelektualno znanje. Spasonosna vjera znači primiti Hrista u najdubljim djelovima nas samih.

Život daje duh, kaže Isus. „Duh“ (grčki: pneuma; hebrejski: ruah), sa najčešćim opisnim i prisvojnim pridjevima „sveti“, „Božji“ ili „Gospodnji“ (moj, njegov), „Hristov“… može se prevesti kao „dah (životni)“ (Postanje 2:7; Jov 33:4), od Boga (Propovjednik 12:7; Jov 34:14-15). Duh takođe predstavlja Božju prisutnost i silu (Postanje 1:2; Psalam 139:7; Ezekijel 37:5,13,14; Luka 1:35; Jovan 15:26; Rimljanima 8:11) i poistovećuje se sa Božjim umom (Isaija 40:13; Rimljanima 11:34; 1. Korinćanima 2:11), koji može na poseban način djelovati kroz posvećene nadahnute osobe (Matej 10:19-20; 12:28; 1. Solunjanima 4:8; 1. Jovanova 4:13) i čije prisustvo je neophodnost za spasenje (Efescima 4:30; Rimljanima 8:9; Galatima 4:6), što je jednako prebivanju Oca i Sina u vjernicima (Djela 5:32; Jovan 14:23,26; Galatima 2:20; Efescima 3:16-17; 1. Solunjanima 4:8).

Isus zna da neki ne vjeruju kako bi trebalo (64. stih). Postoji duboka razlika između toga da vas neki aspekti hrišćanstva privlače i zapravo biti nanovo rođeni hrišćanin. Obično se razlika pokazuje kada je hrišćanska poruka u sukobu s preferencijama osobe. U ovom slučaju, većini ljudi koji čuju Isusovu poruku to se ne sviđa, što ih dovodi do toga da ga napuste. Kao što je Isus rekao u prethodnom stihu, „tijelo ne pomaže ništa“. Djela koja nisu utemeljena na legitimnoj duhovnosti su besmislena.

Petar, s druge strane, izražava stav stvarnog „vjernika“ u Hrista. Naime, sviđalo mu se ono što čuje ili ne, on zna da je Isus Istina (Jovan 6:68-69). Umjesto da odbaci

Isusa jer Isus izaziva njegovo razmišljanje, Petar se pokorava višoj istini od svoje. To je **objektivna** istina.

„Zato sam vam kazao: 'Niko ne može doći k meni ako mu nije dato od mog Oca.'" (65. stih)

Kako Otac zapravo „daje" pristup Isusu? Očito je da je presudna ljudska volja da se prihvati istina onako kako je Bog daje, umjesto po sopstvenim zamislima. Pošto Bog zna svakog do nas, On ima i znanje kome „daje" a kome „ne daje" pristup k Isusu. I tu nema nikakvog predodređenja u smislu Božjih samovoljnih odluka ko će a ko neće biti spasen. Što se Boga tiče, spasenje je raspoloživo svima.

Isus je upravo završio objašnjavanje da sva čuda imaju za cilj da ukažu na duhovnu istinu. Isus je „pravi hljeb s neba" i samo oni koji vjeruju u njega mogu vidjeti vječni život. Za to je potrebna potpuna posvećenost, a ne plitko interesovanje. Ovo učenje je izazvalo kontroverze, pa čak i otvorene argumente (Jovan 6:52). Isusovo učenje dovodi u pitanje njihova vjerovanja, a za neke je to jednostavno previše za podnošenje. Umjesto da se predomisle, oni odlaze. Ovo je osnovni razlog zašto ljudi odbacuju Isusa Hrista: on se ne usklađuje s njihovim vlastitim sebičnim interesima.

Mnogi više nisu slijedili Isusa. Odbacili su interesovanje za Isusa i vratili se svojim prethodnim poslovima i stavovima. 66. stih govori mnogo više od prestanka slijeđenja. Izričito kaže da je veliki broj – vjerovatno većina onih koji su učili od njega – odbacio njegova učenja i više nije živio, mislio ili djelovao u skladu s njima. Kada su se suočili s izazovnom istinom, ovi ljudi su odlučili da je potpuno odbace, umjesto da se predomisle.

Taj kontekst čini 67. stih još zanimljivijim. Isus sada pita dvanaest članova svog užeg kruga da li i oni planiraju da odu. Ono što je zanimljivo u vezi s tim je da jedan od njih, Juda, takođe nije vjernik (Jovan 6:71). Izazov i iskušenje ne razdvajaju uvijek svakog mogućeg nevjernika.

Ova činjenica takođe čini Petrovu izjavu o vjeri ovih dvanaest ljudi pomalo drskom. Petar će tvrditi da „mi", znači ovih dvanaest ljudi, zapravo imamo vjeru u Hrista. Ali jedan od njih nema – Petar ne zna onoliko koliko misli da zna.

Niko od učenika u potpunosti ne razumije šta Isusovo simbolično učenje o hljebu, tijelu i krvi zaista znači. To razumijevanje neće biti potpuno sve do Hristovog uskrsenja (Jovan 20:9). Pa ipak, Petrov odgovor je upravo način na koji vjernik odgovara kada Hrist poremeti njihove preferencije, njihove tradicije ili njihova lična mišljenja. Petrov odgovor je krajnje praktičan i vrlo logičan: *„Gospode, kome ćemo otići? Ti imaš riječi vječnog života. Mi smo povjerovali i spoznali da si ti Hristos, Sin živoga Boga."* Kada smo suočeni s izborom između onoga što nam se sviđa i onoga što je istina, trebali bismo se držati istine, čak i ako je to neugodno.

Umjesto da izabere ono što voli umjesto istinitog, Petar retorički pita: „Gdje bismo drugo otišli, pošto samo ti imaš istinu?" To je ono što razdvaja „sledbenika" od „vjernika".

Petrova identifikacija Hrista je takođe vrlo precizna. On je Mesija, Sin živoga

Boga.

Na žalost, ova grupa uključuje Judu Iskariotskog, koji će na kraju postati izdajnik svog učitelja i Gospoda. Isus ima tu spoznaju još tada. Drugo Pismo ističe da je Isus znao prave motive svih oko sebe (Jovan 2:24-25; Marko 2:8). To je ono što mu je omogućilo da kaže, bez sumnje, da ljudi koji su ga tražili u Kapernaumu nisu bili tamo zbog istine – oni su bili tamo zbog besplatne hrane. Hrist zna da Juda zapravo nije vjernik, ali ga je zadržao u unutrašnjem krugu, kako bi dovršio svoju misiju.

Interesantno je da Isus poistovjećuje Judu sa „đavolom“. Metaforički, to je primijenjeno na čovjeka za koga se, suprotstavljajući se Božjem djelu, može reći da djeluje kao đavo ili njegov emisar.

Judina izdaja nije iznenadila Isusa. Isusova uznemirujuća primjedba da je jedan od ovih ljudi, čak i sada, bio „đavo“ mogla je imati učinak podsticanja preispitivanja. Umjesto da budu pretjerano ponosni što su ostali s Isusom, učenike je trebalo podsjetiti da, čak i tako, stvari nisu uvijek tako dobre kako izgledaju.

31. Osuda ljudskih tradicija na štetu Božje Riječi

Jevanđelja po Mateju 15:1-20 i Marko 7:1-23 opisuju kako je Isus odgovorio na primjedbe o nepridržavanju tradicija.

Isus je postao veoma poznat u Izraelu. To je upravo ono zbog čega su fariseji, jedna sekta izraelskih vjerskih vođa, bili zabrinuti. Fariseji su u potpunosti odbacili ideju o Isusu kao Mesiji, pa smatraju da je njihov posao zaustaviti njegovu navodnu jeres. Oni nastavljaju da traže prilike da sruše Isusa. Ova grupa fariseja i pismoznalaca došla je iz Jerusalima u Galileju da bi se suočila s Isusom. To nije slučajan susret, ili zamka kako je planirano u sinagogi (Matej 12:9-10). Ovi ljudi su odlučili da je vrijeme da lično ospore Isusov autoritet pred narodom u području gdje je on popularan.

Ovi ultra konzervativni Jevreji uz Sveto pismo također cijene usmeni zakon. Oni vjeruju da će pridržavanje usmenog zakona spriječiti bilo koga da se približi kršenju pisanog Zakona. Ali njihov strah od Božjeg gnjeva dovodi do nezdrave mješavine ponosa, nacionalizma, legalizma i licemjerja. Prečesto praktikovanje usmenog zakona dovodi do suprotnosti sa namjerom pisanog Zakona. U svom pokušaju da ostanu što čistiji, pismoznalci i fariseji počinju da više vrednuju svoje tradicije u odnosu na ono što je Bog zapravo dao Mojsiju.

„Zašto tvoji učenici krše predanje starješina? Ne peru ruke kad hljeb jedu!“ (Matej 15:2)

Modernim ušima ovo zvuči kao da su fariseji došli u Galileju iz Jerusalima da optuže Isusove učenike za lošu higijenu. Istina je da se radi o pritužbi da se ne „peru“ prije jela. Iako se majke širom svijeta vjerovatno slažu da je to dobra ideja, fariseji nisu zabrinuti za zdravlje. Njihova namjera je da diskvalifikuju Isusa kao legitimnog rabina, jer njegovi učenici ne slijede ono što fariseji tvrde da su „ispravna“ pravila judaizma.

Nakon što je Mojsije donio Zakon od Boga, izraelske vjerske vođe su raspravljale o tome kako primijeniti ta uputstva u svakodnevnom životu. Mnoge od tih primjena postale su pravila same po sebi. Svaka generacija se obavezala da će slijediti učenja prethodne generacije kao način odavanja počasti mudrosti i iskustvu starijih. Vremenom je to značilo da su stotine posebnih pravila, sa hiljadama specifičnih detalja, dodane uz stvarni Mojsijev zakon. U najgorim slučajevima, neke od tih tradicija postale su zamršeni načini da se slijedi slovo Božjeg zakona, uz izbjegavanje svrhe uputa (Matej 15:3-9).

Ritualno pranje prije jela, koje je vjerovatno uključivalo i pribor, kao i ruke, bio je istaknuti primjer ovih tradicija. Nije bilo ništa loše u tome; međutim, ti detalji nikada nisu bili dio Božjih uputa Njegovom narodu. Bile su to ljudske tradicije o Zakonu, koje su tretirane kao da imaju težinu Zakona.

Mojsijev zakon kaže da sveštenici moraju oprati ruke i noge prije nego što uđu u

Šator od sastanka ili pristupe oltaru (Izlazak 30:17-21). U ovom slučaju oni uzimaju Mojsijev zakon upućen sveštenicima i koriste ga da „očiste“ ruke prije jela.

Do trećeg vijeka nove ere, jedenje hljeba bez pranja bilo je osuđeno. U vavilonskom Talmudu, Seder Našim (Pravila o ženama), Traktat Sotah 4b (Sumnjičena preljubnica) kaže:

„Ko jede hljeb, a da prethodno ne opere ruke, kao da je imao odnos s bludnicom; kao što je rečeno: za bludnicu na hljeb.“ (Odnosi se na Izreke 6:26: „jer je cijena prostitutke samo vekna hljeba...“) I, „Ko omalovažava pranje ruku [prije i posle jela] biće istrgnut sa svijeta.“ I „Ko jede hljeb, a da prethodno ne obriše ruke, kao da jede nečistu hranu...“

Marko objašnjava da osim što peru ruke prije jela, čiste i pribor koji se koristi u obroku. Izraz o pranju nakon povratka sa pijace može se protumačiti na jedan od dva načina: ili se jevrejske vođe boje da bi mogli dodirnuti nešto nečisto i stoga moraju oprati ruke, ili peru hranu nakon što je kupe. Bez obzira na to, oni vjeruju da će i oni postati nečisti, ako je hrana uopšte oskvrnjena. To je bio proces kojim sipaju vodu tako da im se ruke speru barem do ručnog zgloba, naglašavajući obredni aspekt tradicije.

Isus i njegovi učenici, međutim, nisu praktikovali ovu ritualizovanu tradiciju. Bog nije dao nalog svom narodu da to čini, a ni Sin Božji nije zahtijevao od svojih učenika da to slijede. To ne znači da se nikada nisu oprali prije nego što su jeli. Ali, u najmanju ruku, nisu pratili proces po standardima legalističkih fariseja.

Fariseji su bili ogorčeni zbog toga. Vrlo poštovani rabini kroz generacije zahtijevali su od svojih učenika da praktikuju ovaj oblik pranja ruku. Kako bi se Isus ili njegovi učenici mogli smatrati uglednim Božjim sledbenicima ako to nisu praktikovali?

„A zašto vi prestupate nauk Božji zbog svog predanja?“ upita Isus njih. (Matej 15:3)

Isus se čak i ne trudi da odgovori na glavnu optužbu. Isus ne pada u retoričku zamku. Umjesto toga, Isus okreće predmet na te fariseje i pita zašto su prekršili stvarni Božji nalog radi tradicije! Isus napada njihov argument na dva nivoa, od kojih se nijedan ne odnosi na pranje ruku. Fariseji poštuju ova pravila kao „tradiciju starješina“. Isus ističe da su starješine bili ljudi (Marko 7:8) i da su njihove tradicije ništa u poređenju sa Božjom Riječju. U stvari, ponekad njihove tradicije idu tako daleko da se suprotstavljaju Božjim uputima (Marko 7:6-13).

Isusov drugi argument se odnosi na strah fariseja i književnika od „oskvrnjenih ruku“. „Oskvrnjen“ je preuzet od grčkog korijena riječi *koinos*. Ovdje to znači nesveto ili nečisto prema levitskom zakonu. Jevrejske vođe strahuju da će, ako im ruke slučajno dotaknu nešto nečisto, kontaminirati svoju inače košer hranu. Ako tada pojedu tu hranu, postaće nečisti. Isus tvrdi da nečistoća dolazi iz misli i namjera našeg srca, a ne iz stanja „nesavršenstva“ naše hrane. Istinski „oskvrnjene ruke“ su one koje kradu i zlostavljaju, a ne one sa malo prljavštine na sebi.

„Jer, Bog je rekao: 'Poštuj oca i majku,' i: 'Ko prokune oca ili majku, neka se pogubi.' A vi govorite: 'Ko kaže ocu ili majci: Sve čime bih ti mogao pomoći, dar je Bogu – taj ne treba da poštuje svoga oca ili svoju majku.' Tako ste, zbog svog predanja, obesnažili Božju riječ." (Matej 15:4-6)

Primjer koji je Isus naveo je peti od deset Uputa: Poštuj oca i majku (Izlazak 20:12). On također dodaje nastavak iz Izlaska 21:17, da svako ko govori zlo protiv svojih roditelja mora biti ubijen. Oba ova uputa došla su Izraelu direktno od Boga preko Mojsija. Oni otkrivaju koliko je ozbiljno pitanje za Boga poštovanje svojih roditelja u Njegovom narodu.

Iz Božje perspektive, jedan od načina na koji se od djece očekivalo da poštuju svoje roditelje bio je da se brinu o njima dok stare. To je možda uključivalo plaćanje troškova za njih ili odvođenje ostarjelih roditelja u svoj dom da žive s njima. Isus pokazuje da je Bog očekivao da se Izraelci brinu za svoje roditelje na ovaj način.

Vjerske vođe kao što su fariseji, međutim, imali su tradiciju koja je dozvoljavala nekome da izjavi da je neka njihova imovina ili novac *korban*, što znači dar posvećen Bogu. Ovo je duhovni ekvivalent otpisa poreza: način da se resursi zaštite od uzimanja u neke druge svrhe. Ta rupa u tradiciji je omogućila takvoj osobi da nastavi da drži ove vrijedne resurse i koristi ih. Alternativno, mogli su tvrditi da je roba bila posvećena Bogu – od danas – a zatim kasnije poništiti zavjet. Na taj način bi mogli izbjeći odgovornost da se brinu o roditeljima, bilo da bi uštedjeli troškove ili zbog ozlojeđenosti.

Strogo rečeno, Isus proziva fariseje. On ih ne samo kritikuje zbog licemjerja, već i zato što su omogućili onima koji su pod njihovim uputama da otvoreno krše jasnu namjeru prvobitnog Božjeg uputa. On kaže da oni dozvoljavaju ljudima da kažu svojim roditeljima: „Ono što biste dobili od mene, dato je Bogu."

Zbog tradicije, Isus kaže, oni su poništili stvarnu otkrivenu Božju riječ Izraelu. Oni napadaju Isusa jer ignoriše tradicije koje nemaju nikakve veze sa Božjim uredbama, dok provode tradicije koje same poništavaju stvarne upute!

„Licemjeri! Isaija je dobro o vama prorokovao kad je rekao: 'Ovaj narod mi se približava svojim ustima, i poštuje me usnama, ali srce mu je daleko od mene. Uzalud me poštuju, učeći naukama i uredbama ljudskim.'" (Matej 15:7-9)

Zbog ove tradicije, fariseji poništavaju Božju Riječ. On ove uvažene ljude naziva licemjerima, pravo u lice. On na njih primjenjuje Isaijinu osudu od Gospoda njegovog vremena. Taj odlomak iz Isaije 29:13 savršeno odgovara ovim farisejima. Vjerovatno je to bio odlomak koji su dobro poznavali.

Gospod je rekao Isaiji da ga Izraelci poštuju samo svojim riječima, ali ne iskrenošću ili istinom. Prolazili su kroz pokrete religije. Oni prave predstavu govoreći prave stvari u pravo vrijeme. Međutim, oni nisu bili predani Bogu u svojim srcima. Bili su odani religioznom sistemu, a ne Bogu kome je trebalo dati čast.

Isus završava citat izjavom da je njihovo obožavanje Boga beskorisno; nedjelotvorno je i besmisleno. To je zato što oni podučavaju svoje vlastite preferencije, svoje

tradicije, kao da su to doktrine date od Boga.

Ovu Isusovu optužbu je nemoguće izbjeći: poslednji dio citata iz Isaije je upravo razlog zašto su fariseji došli. Napadali su Isusa i njegove sledbenike jer su ignorisali njihovu tradicionalnu, vještačku, ritualnu verziju pranja ruku prije jela. Ovo nikada nije Bog dao u Svetom pismu. Bila je to jedna od „ljudskih uredbi" i Isus se prema njoj ponašao na taj način, otkrivajući farisejsko licemjerje.

Šta je za Isusa Hrista bio autoritet istine? Isus je citirao samo Sveto pismo kao autoritet istine. Nije citirao apokrife, ni sveštenike, ni teologe, nego je samo citirao Božju objavu u Bibliji.

Fariseji i pismoznalci tvrde da praćenje tradicije olakšava poštovanje Zakona. Današnja crkva slijedi takav primjer u mnogo većim oblicima zastranjivanja. Primjeri teškog kršenja Božje Riječi radi ljudskih tradicija su dogma o trojstvu koja uništava identitete Oca i Sina i proglašava Duha svetog navodnom „trećom osobom Božanstva", obesmišljava i čini Jevanđelje glumačkim komadom sa podijeljenim „ulogama", zatim, opet u uskoj vezi sa paganskim trojstvom, svetkovanje „dana (boga) sunca" (nedjelju) umjesto Gospodnje subote, kultovi mrtvih i „svetaca" kao navodnih posrednika sa Bogom, dogma o „vječnom paklu", paganizovane svešteničke službe i idolatrija u crkvama, itd.

Riječ *tradicija* na latinskom jeziku znači predati, prenositi. Tradicija nastaje kao dogovor da treba živjeti na određeni način. Tradicija ili predanje je skup materijalnih, tehničkih i duhovnih znanja i dostignuća, vrijednosti i obrazaca ponašanja. Održava se usmenim prenošenjem na kojem počiva kontinuitet i identitet jedne kulture. Na primjer, postoji tradicija gostoprimstva, pjevanja na određeni način, ali postoji tradicija probadanja tijela iglama, tradicija obreda zaštite od zlih duhova, i slično. Više puta ponovljene prakse, običaji i vjerovanja postaju tradicija.

Tradicija ima kulturnu vrijednost. Međutim, lako je primijetiti da ono što se ljudi dogovore da rade može da bude dobro, ali može da bude i loše. Tradicija se takođe može odnositi na religiju i vjerovanja. Ma koliko dugo se praktikuje neko ponašanje koje Bog ne odobrava, to ga neće pretvoriti u ispravno. Odlika tradicije je da ne želi da napreduje. Tradicija je zapravo konzervans za ljudska praznovjerja, običaje i namete koji ih održava kao nasleđe vjerske ustanove ili predaka.

Tradicija ne trpi nezgodna pitanja. Tradicionalna „istina" se prihvata bez razmišljanja, to je zapečaćena odluka da se vjeruje onako kako se vjeruje bez obzira na činjenice i posledice.

Upravo zbog toga što ljudi često ne žele da se mijenjaju, mnoge istine su proglašene za laž, a mnoge laži proglašene su za istinu. Međutim, bez obzira koliko dugo se neka laž smatra za istinu, vrijeme neće promijeniti činjenicu da je to ipak laž. Isto tako, laž nikad neće postati istina zato što u nju vjeruje mnogo ljudi. Vjerovanje većine nije mjerilo istine. Dužina vjerovanja u neka tvrđenja i broj generacija koje su u nešto vjerovale, neće učiniti da ta tvrđenja postanu istina.

Dakle, ljudi ne znaju sve; ljudi griješe i ispravljaju svoje stavove; ljudi su

iracionalni i kad znaju istinu jer je ne slušaju, ne žive po njoj; ljudi lažu i kada znaju istinu; ljudi odbacuju istinu ako je iznosi osoba koju smatraju nižom od sebe.

Tradicija je u uskoj vezi sa plemenskim, etničkim i nacionalnim nasleđem. Otuda po pravilu predstavlja spoj lokalnog paganizma i neke veće svjetske religije, takođe izopačene kompromisima. Moć „tradicionalnih" crkava stoga više počiva na poistovjećivanju nacionalne pripadnosti i religije nego na istinitosti njihovih učenja. Gordost, sujeta, nacionalizam i kult predaka stoje kao velike prepreke ka prihvatanju istine ili čak želji za objektivnim preispitivanjem vjerovanja. Tako ljudi postaju robovi konformizma, tuđih i kolektivnih zabluda.

Lažni vjernici su izmislili onakve bogove kakvi su i oni sami, sa osobinama koje oni imaju. Izmislili su „boga" koji toleriše njihove grijehe, a religija im je služila za sebične ciljeve. Prave vjernike su proganjali.

Sveto pismo je Božja Riječ koja nam je objavljena. Biblija sadrži istinu koju Bog želi da znamo.

Božji narod je u dodiru sa drugim narodima poprimao razna vjerovanja okolnih naroda i uključivao ih u religiju koju su dobili direktnim Božjim otkrivenjem. Tako je i danas vrlo česta situacija pomiješane ispravne religije sa lažnom, kao što je opisano u Bibliji: *„Služili su i Gospoda, ali su se klanjali i svojim bogovima prema običajima naroda iz kojih su bili odvedeni u izgnanstvo. Sve do današnjeg dana oni se drže starih običaja. Ne služe Gospoda i ne postupaju prema njegovim odredbama i njegovim naredbama, niti prema zakonima i zapovijestima koje je Gospod dao… Ali oni nisu poslušali, nego su se držali starih običaja. Tako su ti narodi služili Gospoda, ali su služili i svojim rezbarenim likovima. Njihovi sinovi i njihovi unuci sve do današnjeg dana čine sve kako su činili i njihovi praočevi." (2. Kraljevima 17:33-34, 40-41)*

Apostol Pavle upozorava: *„Pazite da vas neko ne odmami filozofijom i praznom prevarom, prema ljudskoj tradiciji, na načelima ovog svijeta, a ne po Hristu." (Kološanima 2:8) „Zato, dakle, braćo, budite nepokolebljivi i držite se predanja kojima ste bili poučeni, bilo riječima bilo našim pismom." (2. Solunjanima 2:15)* Ono što su ljudi naučili riječju odnosi se na usmeno predanje koje su iznosili apostoli, kao direktni svjedoci tih događaja. Usmeno predanje koje bi došlo od nekoga ko prepričava događaj bilo bi iskrivljeno.

Postoji, dakle, jasna razlika između izvorne biblijske religije koja vodi spasenju – obećanom vječnom životu – i tradicija koje zamagljuju, prikrivaju, urušavaju ili stoje u kontradikciji sa istinama otkrivenim od Boga. Kroz načela Božjeg Zakona i filter unikatnog Plana spasenja izloženog u Božjoj Riječi možemo identifikovati zablude sadržane u različitim tradicijama. Mješavina istine i laži je glavna odlika satanističkog koncepta. Robovanje tradiciji je kao tamna koprena za ljudski um koja sprječava razumno i objektivno razmišljanje.

Isus pozva k sebi narod pa im reče: „Čujte i razumijte: čovjeka ne čini nečistim ono što ulazi kroz usta; nego, ono što iz usta izlazi – to čovjeka pogani." (Matej 15:10-11)

Nakon burne razmjene i osude fariseja, Isus se okreće gomili kako bi se osvrnuo na ono što su fariseji rekli. Važno je ne propustiti poentu neslaganja. Isus ne osuđuje svako pranje ruku prije jela. Niti on implicira da uopšte nema razloga za to. Ono što Hrist osuđuje je osuda lažne ideje da ritualizovana tradicija može nekoga učiniti duhovno čistim. Zato on u gore citiranom stihu kaže da ono što čovjeku ulazi u usta nije ono što ga skrnavi. Ono što izlazi iz nečijih usta uzrokuje da ta osoba bude duhovno nečista. Ovo bi zvučalo radikalno većini Izraelaca. Nije iznenađenje što učenici traže da objasni: *Tada mu priđoše učenici i rekoše: „Znaš li da su se fariseji sablaznili kad su čuli šta si rekao?“ (Matej 15:12)*

Markovo pisanje uključuje detalj da su Isus i učenici ušli u kuću prije ovog razgovora (Marko 7:17). Ova razmjena se ne odvija u okviru slušanja naroda ili fariseja.

Učenici pitaju Isusa da li zna da su fariseji bili uvrijeđeni njegovim komentarima. Jasno je da učenici počinju shvatati koliko je značajan sukob između Isusa i fariseja. To bi im bilo neprijatno. Fariseji su bili veoma poštovani u staroj jevrejskoj kulturi. Na njih se gledalo kao na standarde za ispravan život i kao konačnu riječ o tome šta je prihvatljivo, a šta nije. Činjenica da su fariseji bili uvrijeđeni Isusovim učenjem možda je smetala nekim učenicima. Oni još ne mogu znati da će uvreda fariseja na kraju dovesti do njihovog učešća u Isusovom ubistvu (Matej 26:14-16; Jovan 11:53).

Nije iznenađujuće da su fariseji doveli u pitanje ono što je Isus rekao. On je dovodio u pitanje samu osnovu njihovog učenja i donošenja pravila. Većina vjernih Izraelaca je vjerovala da je stavljanje „nesavršene“ košer hrane ili neopranih ruku u usta upravo ono što bi oskrnavilo osobu pred Bogom.

Važno je zapaziti da se u ovim odlomcima uopšte ne dovodi u pitanje podjela hrane na čistu i nečistu, prema uredbama koje je Bog dao u Zakonu. Na žalost mnogi teolozi koriste ovaj slučaj kako bi pravdali tradicije svojih crkava u odobravanju upotrebe nečiste hrane, posebno svinjetine.

Ali on odgovori i reče: „Svaka biljka koju nije posadio moj nebeski Otac, iskorijeniće se.“ (Matej 15:13)

Ovaj stih koristi klasični jezik iz Starog saveza kako bi pokazao da će te fariseje i pismoznalce Bog iskorijeniti. Isus ih naziva biljkama koje njegov Otac nije zasadio; stoga, ove vjerske vođe neće biti zaštićene od Boga od čupanja i odbacivanja. Ovo je samo po sebi grub jezik, ali bi bio poražavajući za one koji su upoznati sa Izraelovim Pismom (Isaija 60:21; 61:3; Jeremija 17:8). Ovo je još razornije što dolazi od samog Sina Božjeg. Božji blagoslovi za Izrael neće biti dati farisejima Isusovog vremena.

Čak i stihovi poput ovoga bivaju zloupotrijebljeni od crkava sa dugom tradicijom kao da se ove riječi odnose na one koji se zaista obrate Bogu i naprave neku svoju odvojenu zajednicu, u kontrastu sa njihovom dugom istorijom koja je navodno toliko dugačka jer ih je „Bog zasadio“ pa se ne mogu iskorijeniti. Međutim, upravo Sveto pismo predviđa da će duhovni Vavilon trajati do kraja istorije pobune.

„Pustite ih. Oni su slijepi i vođe slijepima. A ako slijep vodi slijepoga, obojica će upasti u jamu.“ (Matej 15:14)

Isus sada govori svojim učenicima da se manu fariseja (Matej 7:6). Drugim riječima, ne smiju s njima raspravljati, ispravljati ih ili brinuti o njima (ref. Titu 3:9-11). On ih naziva slijepim vodičima, koristeći jezik koji se nalazi u izraelskim spisima kako bi ukazao na nedostatak razumijevanja o tome šta je istina. Ukratko, oni ne shvataju. Oni ne razumiju Božje srce za Njegov narod ili pravi Božji duh kako je otkriveno u Zakonu. Toliko su fokusirani na sprovođenje pravila da su propustili ono što je zaista važno. Oni su duhovno slijepi, a sve što njihovo vođstvo čini je da vuče druge slijepe ljude – narod Izraela – ka katastrofi.

To ne znači da Isus namjerava da njegovi sledbenici izbjegavaju sve rasprave, sa svim ljudima, za sva vremena. Ovo je u skladu s njegovim prethodnim komentarima o tome kada treba prestati trošiti energiju na one koji neće istinu (Matej 10:14). Sveto pismo nalaže vjernicima da budu spremni odgovoriti onima koji osporavaju njihovu vjeru (1. Petrova 3:15-16). Ova specifična grupa – fariseji Isusovog vremena – neće slušati šta učenici govore, tako da Hrist ne želi da učenici pokušavaju da se raspravljaju s njima. Slično je i danas sa crkvenim establišmentom.

Njegovim učenicima bi bilo teško da obrađuju Isusove riječi. Njihov učitelj ne izražava jednostavno neslaganje sa farisejima u vezi s biblijskom doktrinom. Ovo nije normalan stil debate koja se vodila između rabina i njihovih različitih gledišta o Mojsijevom zakonu. Isus je temeljno osuđivao i odbacivao izraelske vjerske vođe. Implicitno, primoravao je svoje učenike i sve koji bi ga slijedili da naprave izbor između njega i vjerskih vođa koji su u to vrijeme bili zaduženi za cijeli judaizam. I to je bilo za njihovo dobro.

Petar je najhrabriji od učenika. On je taj koji je tražio da hoda po vodi (Matej 14:28). On je taj koji često govori ono što drugi misle, ali ne žele da govore (Marko 8:29; Luka 18:28). Svakoj grupi učenika je potreban neko poput Petra: onog koji je dovoljno hrabar da uvede dobra pitanja i pokaže učitelju do kojeg nivoa razumijevanja je grupa došla.

U ime grupe, Petar traži objašnjenje Isusovih komentara. Ranije je Isus rekao da je jedan razlog zašto je poučavao u parabolama njihova nedovoljna jasnoća (Matej 13:13). Pošto ne shvataju njegovu trenutnu poentu, čini se da misle da on govori u poetskim ili simboličkim terminima. Ali nije.

Petrovo pitanje odnosi se na Isusove riječi u 11. stihu: da onečišćuje samo ono što izlazi iz usta, a ne ono što ulazi. Učenici su bili odgajani da vjeruju da ih ono što su jeli apsolutno može uprljati, duhovno. To je bio glavni razlog za ljudsku vladavinu fariseja o ritualnom pranju ruku. Ovaj proces je nastojao da ukloni svaku šansu da vaša ruka može nositi mrvicu nečeg ritualno nečistog, zbog čega ste nesvjesno prekršili zakon o jedenju zabranjene hrane.

Isus ne otpušta svoje učenike. On odvaja vrijeme da im jasno objasni istinu, dajući svima nama bolju priliku da razumijemo njegovo značenje. Zbog toga i mi budemo zahvalni na Petrovim smjelim pitanjima.

„Zar ne shvatate da sve što ulazi u usta, ide u trbuh i izbacuje se napolje? Ali,

ono što izlazi iz usta, izvire iz srca, i to čovjeka čini nečistim. Jer, iz srca izviru zle misli, ubistva, preljube, blud, krađe, krivokletstva i hule. To čovjeka čini nečistim, a ne čini ga nečistim to što jede neopranih ruku." (Matej 15:17-20)

Isus odbacuje ideju o „nečistoći" koja „ulazi" kroz usta, rekavši da nije ono što ide u usta to što onečišćuje osobu; to čini ono što izlazi iz usta.

Isus traži da shvate da ono što osoba jede – sama fizička supstanca – jednostavno putuje kroz tijelo i izlazi na drugu stranu. Njegova poenta je da je ovo samo fizički proces. Zalogaj „nesavršene" hrane, sam po sebi, ne dotiče ni duh ni dušu čovjeka. To ne može uzrokovati da osoba postane grešna.

Ovo objašnjenje nema za cilj da odbaci zahtjeve za ishranu Mojsijevog zakona. Isus se savršeno pridržavao tih zakona. On je poslušao sve uredbe, i to je učinio prema njihovoj namjeri (Matej 12:1-8). Ta ograničenja su se odnosila na srce Izraela u pokornosti Bogu, držeći Izrael odvojen za Boga kao sveti narod. Ono što Isus ovdje iznosi je kao ono predstavljeno u njegovoj Propovijedi na gori. Materijalni, fizički sadržaj te ograničene hrane nije bio opasnost, sam po sebi. To je samo hrana. Nesvjesno gutanje nečeg nečistog nije doprinijelo čovjekovoj grešnosti. Sama hrana nije bila pitanje, već da li je osoba nastojala da posluša Božji nauk. Zato ritualno pranje ruku nikoga nije spriječilo da sagriješi.

Drugim riječima, oni koji bi svjesno jeli nečistu hranu koja nije „košer" postali bi obredno nečisti, ali duhovna nečistoća je nastala zbog njihovih postupaka i namjera, a ne pukog kontakta s fizičkim objektom.

Umjesto toga, grijeh i nečistoća već žive u ljudskim dušama. Ta nečistoća se otkriva riječima koje osoba govori. Riječi pokazuju šta je u srcu čovjeka. Kada govorimo, otkrivamo činjenicu da smo već uprljani. Kada osoba pojede nešto za šta zna da je zabranjeno, ona otkriva svoju nečistoću pred Bogom. Onaj ko slučajno pojede mrvicu nečega, u neznanju, ne griješi.

Matej je citirao Isusa koji je rekao nešto slično tokom drugog sukoba sa farisejima (Matej 12:34). Ono što ispunjava srce preliva se i izlazi na vidjelo u čovjekovim riječima. Nisu oči, već riječi prozor u čovjekovu grešnu dušu. Ako neko priča dovoljno dugo, na kraju će pokazati šta mu je na srcu.

Isus daje popis primjera nečistoća koje žive u ljudskim srcima. Nije zamišljeno da bude iscrpan; grehova je mnogo više od ovih. Lista uključuje zle misli, ubistva i preljube. Isus upućuje na seksualni nemoral bilo koje vrste koristeći izraz preveden na grčkom kao *porneja*. Pominje i krađu, laganje o tuđim postupcima i klevetu. To je ono što živi u ljudskim srcima i otkriva se riječima koje govorimo.

Matej je ranije u ovoj knjizi citirao Isusa koji kaže da su ljudi zli (Matej 7:11). Ovdje on potvrđuje da je to stvarnost. Već smo uprljani iznutra. Grijeh nije hemijska reakcija na hranu koju jedemo. To je duhovno stanje izbora koje donosimo, vođeni zlom u našim srcima. Pavle će ponoviti Isusa kada je objavio ovo univerzalno stanje napisavši da su svi sagriješili i da su izgubili Božju slavu (Rimljanima 3:23).

Poenta Mojsijevog zakona nije bila da se narod trajno čisti od nekog vanjskog

izvora grijeha; Zakon nije imao moć da to učini. Grijeh je nešto iznutra što otkrivaju naše riječi i djela. Isus je došao na zemlju da omogući da Bog zauvijek očisti grijeh u nama, da odstrani grijeh iz ljudskog bića.

Hrist završava ovu raspravu o farisejima govoreći svojim učenicima da jedenje neopranih ruku nikoga ne kalja. Zato on ne zahtijeva od njih da učestvuju u ritualnom pranju prije jela. Nijedna sitna mrlja na nečistoj stvari, nesvjesno i slučajno pojedenoj, nikada ne može dotaknuti njihove duše, koje su već okaljane grijehom.

Ponovni osvrt na ritualno pranje ruku ukazuje da se rasprava uopšte ne tiče podjele hranu na čistu i nečistu ili eventualnog „dopuštenja" od Isusa da se može jesti i nečista hrana.

Takođe je važno shvatiti da Isus nikome ne nalaže da ne pere ruke prije jela. Njegova poenta je samo o tome šta pranje ruku ne postiže, duhovno. Znamo da konzumiranje klica ili drugih zagađivača otvara mogućnost da se fizički razbolimo. Za naše fizičko zdravlje je dobra ideja da se operemo prije jela. Ali to nas jednostavno neće učiniti ništa manje ili više grešnim ili „oskvrnjenim".

U paganizovanom i iskvarenom hrišćanstvu postoji stalna tendencija da se Božji Zakon pod Novim savezom proglasi nevažećim, te da se takvo učenje pripiše Isusu Hristu ili njegovim apostolima. Tako se u raznim „modernim" prevodima Marka 7:19 nalazi lažirani stih da je „Isus proglasio svu hranu čistom", što bi impliciralo da je Hrist promijenio zakon o nečistoj hrani.

Ovaj stih nema apsolutno nikakve veze sa Bogom određenim definicijama šta su „čiste" i „nečiste" životinje; to ima sve veze sa **kontekstom** diskursa: tradicija pranja ruku od fizičke prljavštine prije jela i uzdizanje tradicija koje je stvorio čovjek iznad Božjih uputa!

Postoje tri kritične tačke o kojima mejnstrim teologija nikada ne raspravlja u vezi s tim shvatanjem da je Isus „proglasio svu hranu čistom" u Marku 7:19. Prvo, ako iskreno vjerujemo da je Isus izgrdio i osudio fariseje i pismoznalce u Marku 7:7-13 jer su izbjegavali i poništavali Božje upute, tada bi sam Isus ukinuo i poništio Božje propise samo tri rečenice kasnije! To bi bilo apsolutno licemjerje i pobuna!

Drugo, ako Isus govori ono što su moderni prevodioci 'objavili' u Marku 7:19, da je sada sve čisto za jelo, tada su spisi Novog saveza kontradiktorni i sve to moramo izbaciti. Djela 10. i Djela 15. glava izjavljuju potpuno suprotno od ovoga 'da su sve namirnice sada čiste'. Petar, za koga pretpostavljamo da je morao znati šta je Isus kazao u Marku 7. glava, u Djelima 10. glava je ustvrdio da nikada nije jeo ništa pogano ili nečisto, godinama nakon što je Isus to navodno rekao. Petar je čak rekao Gospodu, direktno u lice, tri puta: 'NE, neću jesti nečisto meso', misleći da je to suština poruke njegove vizije! Petar je tvrdio da je njegov doktrinarni stav u Djelima 10. da još uvijek postoje „nečiste" životinje koje se ne mogu konzumirati za hranu godinama nakon događaja u Marku 7! Zatim je u Djelima 15. glava Jakov, jedan od vođa hrišćanske zajednice, tvrdio da novi vjernici u Hrista (neznabošci!) ne smiju „jesti krv ili meso od udavljene životinje"! Ovaj propis o hrani je direktno iz Mojsijevog zakona i očito

još uvijek vrijedi u umu Jakova i hrišćanskog vijeća.

Konačno, kao izraelski prorok, Isus nije mogao promijeniti ili poništiti Božje propise. Ako bi Isus dodao ili oduzeo od uputa Gospodnjih (5. Mojsijeva 12:32 – 13:1-4), on bi prekršio Mojsijev zakon i bio proglašen za grešnika. Time bi sebe diskvalifikovao kao Mesiju, jer bi učio pobunu protiv Gospoda Boga (vidi Matej 5:17-18)! Nije li Isus došao ispuniti Zakon? Kako je mogao ispuniti Zakon promjenom Zakona?

Istina je u tome da je Isus prekorio vođe Izraela što nisu slušali Božje prioritetne upute koji se tiču morala i ljudskog karaktera i što su ih poništili uredbama i tradicijama ljudi (Matej 15:3-9; Marko 7:6-13).

Napokon, čak ni kada bi to htio, Isus ne bi mogao promijeniti uredbe oko hrane. „Nečista stvorenja/životinje“ se „ne jedu“, jer nisu za ljudsku ishranu po svojoj fiziologiji (Levitski zakonik 11). Da bi postale „čiste“, njihova fiziologija bi morala biti promijenjena da odgovara „čistima“. Apsurdna je i sama pomisao da je to nešto što bi se moglo promijeniti „proglasom“ ili dekretom.

32. Iscjeljenja kćeri Sirofeničanke i unesrećenog u Dekapolisu

Događaj vezan za ženu Sirofeničanku zapisan je u Mateju 15:21-28 i Marku 7:24-30.

Isus je proveo veći dio prethodna dva poglavlja pokušavajući da pronađe mirno mjesto za učenike i za sebe. Isprobao je istočnu obalu Galilejskog mora, ali su ga protjerali ljudi koji su se bojali njegove moći (Marko 5:1-20). Zatim ih je doveo do sjevernog vrha Galilejskog mora, ali ga je dočekalo pet hiljada muškaraca, plus žena i dece, praktično prije nego što je čamac pristao (Marko 6:30-44).

Sada on putuje u oblast Tira i Sidona, nešto više od 30 km sjeverozapadno od Kapernauma. Tir i Sidon su glavni gradovi okruga poznatog kao ekonomski siledžija Galileje, a Jevreji ne vole taj narod. Josif Flavije je Tir nazvao „našim najljućim neprijateljima“. Razumno je očekivati da Isus i njegovi sledbenici mogu izbjeći jevrejsku gomilu u neprijateljskoj nejevrejskoj četvrti.

U Starom savezu, „Tir i Sidon“ predstavljaju paganski svijet. Sidon je grad zapadno od Damaska, a Tir je južno i malo zapadno od Sidona i sjeverno od Cezareje. Tehnički, ova regija je Hananska, ali su je Grci zvali Fenikija po ljubičastoj boji po kojoj su bili poznati. Tir nije uvijek bio antagonističan prema Izraelu; kralj je poslao kedar i zanatlije da pomognu kralju Davidu da izgradi svoju palatu (2. Samuelova 5:11) i učinio je isto da pomogne Solomonu oko hrama (1. Kraljevima 5:8-11). Iako je ovo područje preživjelo Nebuhadnezara, osvojio ga je Aleksandar Veliki.

Ovo i vrijeme provedeno u Dekapolisu jedini su slučajevi kada je Isus napustio Tetrarhiju. Ovo je jedini put da Isus napušta istorijske granice Izraela. Da bi obučio svoje učenike, Isus mora napustiti zemlju.

Ovdje Isusu dolazi jedna ne-Izraelka Hananka. Ona plače, i moli Isusa za milost, obraćajući mu se kao Gospodu i Sinu Davidovu. Referenca ove žene ukazuje da ona zna nešto o Izraelu i judaizmu. Ona govori Hristu da je njena ćerka teško potlačena od strane demona. Njegov odgovor u početku izgleda zbunjujuće, ali se pokazalo da ima priloženu važnu lekciju (Matej 15:23, 28).

Vjerovatno je čula za Isusa iz njegove ranije službe. Čula je da Isus može i iscijeliti i istjerati demone (Marko 3:10-11).

Neke verzije kažu da je ova žena Grkinja. Žena je helenistkinja i govori grčki, ali etnički je Hananka a geografski je Sirofeničanka. Sirofenikija je ogranak Sirije, rimske provincije koja upravlja Republikom Tirom, a Fenikija grčki izraz za regiju poznatu po svojoj ljubičastoj boji. Sirofenikija stoji za razliku od Libofenikije koja pripada Kartagi u sjevernoj Africi.

Marko navodi da žena moli; Matej dodaje pojedinosti. Kako Isus naizgled

ignoriše njenu molbu, žena nastavlja do tačke da učenici traže od Isusa da je otpusti da ode (Matej 15:23). Kao i sa ženom koja ima problem s krvlju (Marko 5:25-34) i slijepim Bartimejom (Marko 10:46-52), Isus ne djeluje sve dok svačija pažnja nije tamo gdje on to želi. Ovo je dio razloga za njegovo odbijanje: namjerna taktika da se iznese važna stvar. Ne znamo zašto je ova žena toliko očajna, ali s obzirom na to da imaju posla sa demonom njena odlučnost je razumljiva.

A on im odgovori: „Ja sam poslan samo izgubljenim ovcama doma Izraelovog.“ (Matej 15:24)

Tokom svoje zemaljske službe, Isus je djelovao s kristalno jasnim osjećajem svoje namjere. Na kraju će svi narodi na zemlji biti blagosloveni kroz Izrael, u Isusovoj ličnosti, jer je Sin Božji dao svoj život kao žrtvu za grijehe čovječanstva. Međutim, da bi se to dogodilo, Isus treba da postigne određene stvari unutar izraelskog naroda. Dakle, za sada je Isus došao da služi i liječi Božji izabrani narod kao obećani Mesija. Tek nakon što ga njegov narod zvanično odbaci, biće data ponuda da svi uđu u Božju porodicu kroz vjeru u Hrista (Jovan 1:11-12).

Isus s njom koristi isti jezik kao kada je poslao učenike u parovima u gradove i sela Galileje (Matej 10:5-6). On im striktno zabranjuje odlazak na nejevrejske teritorije. Oni samo trebaju prenijeti poruku o kraljevstvu izgubljenim ovcama doma Izraelova. Ovo je isti razlog koji je ovdje naveden za odbijanje – za sada – da izbaci demona iz kćeri ove Hananejke koja ga moli za pomoć. Njegov Otac ga još nije poslao da liječi neznabošce.

Ipak, žena ponovo kleči i moli Hrista za pomoć. Ova žena ima nešto zajedničko sa dvije žene koje su tražile pomoć od proroka u Starom savezu. Žena Sidonka i žena Šunamka nisu htjele otići bez odgovora od Ilije (1. Kraljevima 17:18-19) i Eliše (2. Kraljevima 4:28). Bog je nagradio njihovu istrajnost i njihovu vjeru. Isus će učiniti isto – njegovo početno kašnjenje je sa svrhom (Matej 15:28).

„Nije pravo,“ reče joj on, „da se od djece uzme hljeb i baci psima.“ (Matej 15:26)

Ono što Isus kaže u ovom stihu, otrgnuto iz tog konteksta i riječi koje slijede, izgledalo bi pogrdno, ili čak rečeno sa mržnjom. Nije ni jedno ni drugo: Isus ima svrhu za ovaj dijalog.

Međutim, ove riječi bi ženi bilo teško čuti, bez obzira na to. Hristova namjera je, očigledno, da testira ženinu posvećenost njenom zahtjevu i njenu vjeru u njega. Jevreji su ne-Jevreje ponekad nazivali „psima“ kako bi pokazali svoje nepoštovanje prema njima. Psi na drevnom Bliskom istoku najčešće su viđeni kako trče u čoporima, kao opasni čistači. Jevreji ih uopšteno ne bi smatrali ni kućnim ljubimcima ni prijateljskim stvorenjima.

Međutim, riječ koju Isus koristi nije tako gruba kao što zvuči kada se prevede. Grčki izraz koji on koristi, *kinariois*, doslovno znači „mali pas“. U kontekstu djece i hrane, čini se da je ovo referenca na kućnog ljubimca; ovo bi bila češća upotreba pasa u nejevrejskoj regiji.

Nema sumnje da Isusov simbolizam ovdje prikazuje Izraelce kao Božju djecu, a ovu ženu – ili njeno dijete – kao „malog psa“; čak ni kao osobu. Međutim, Isus ne pokušava vrijeđati. On uspoređuje prirodu Božjeg odnosa sa Njegovim izabranim narodom Izraelom s onima u ostatku svijeta koji praktikuju pagansko idolopoklonstvo. On to kaže kako bi dokazao ženinu poniznost i vjeru, znajući da će uskoro nagraditi oboje (Matej 15:28).

„Da, Gospode,“ reče ona, „ali i psi jedu mrvice koje padnu sa stola njihovih gospodara.“ (Matej 15:27)

Umjesto da se uvrijedi, izgleda da žena jasno shvata analogiju. Djeca su Božji izabrani narod Izrael. Hljeb je Isusova sposobnost da iscjeljuje i izgoni demone. Psi su pagani. Ta „hrana“ ima primarnu svrhu i primarnog primaoca – postoji obaveza da je pravilno koristite.

Pa ipak, ona se ne odvraća. Njen odgovor uopšte ne dovodi u pitanje Isusovu poziciju. Umjesto toga, ona odražava osjećaj koji je Hrist ranije koristio. Tada je osudio nedostatak vjerovanja Izraela pozivajući se na ovu istu teritoriju neznabožaca (Matej 11:20-24). Ona brzo odgovara Gospodu da čak i psi mogu jesti mrvice koje padaju sa stola gospodara. Ova analogija postavlja pitanje gospodareve samilosti – i to čini bez poricanja istinitosti onoga što Isus govori. Da li bi bilo koji vlasnik psa odbio da dozvoli psima da jedu mrvice sa poda?

Hrist vidi veliku vjeru u njenom odgovoru. Ona priznaje da je on Gospodar i predlaže da on može služiti kome god odabere s mrvicama svog vremena i moći u ovom trenutku izvan Izraela. Ono što su „djeca“ ignorisala ili odbacila je sve što ona traži. Čini se da je ovo razmišljanje bila svrha Isusovog početnog odlaganja.

„Velika je tvoja vjera, ženo,“ reče joj tada Isus. „Neka bude kako želiš.“ I istog časa njena kći ozdravi. (Matej 15:28)

Žena je ustrajala kako to može samo roditelj bolesnog djeteta. Ona je kleknula i molila. Odbila je da se uvrijedi analogijom koja prikazuje njen narod kao pse. Umjesto da se fokusira na simbole koji su korišteni, ona je u potpunosti razumjela poentu o kojoj je riječ. Hrist ne vrijeđa nju, ili njen narod, već ukazuje na to da on ima obavezu da ponudi svoj „hljeb“ djeci Božjoj.

Kao odgovor – pokazujući i veliku mudrost i veliku poniznost – odgovorila je da gospodar, Isus, može odlučiti da dozvoli psima da jedu mrvice. Drugim riječima, ono što je ponuđeno „djeci“, i bilo potrošeno ili odbijeno, je nešto što bi gospodar rado dozvolio drugima da uzmu. U svemu tome, ona se nikada nije pokolebala u uvjerenju da je Isus zaista Mesija i da je u njegovoj moći da istjera demona iz njene kćeri. Stiče se utisak da je ona imala jasan osjećaj o Isusovoj dobroti, uprkos naizgled grubom dijalogu.

Očigledno oduševljen, Isus hvali veličinu njene vjere i kaže da će joj to biti učinjeno kako ona želi. Njegova namjera nikada nije bila da joj uskrati pomoć, već da demonstrira i ilustruje njenu vjeru.

Njena ćerka je istog trena izliječena. Korišteni izraz implicira da je demon

uzrokovao da djevojka na neki način bude bolesna ili pogođena. Sa odlaskom demona, nestala je i nevolja. Kao u prethodnim, i u ovom slučaju se zapaža „sinhronizacija" Božjeg djelovanja sa Isusovim riječima (Marko 7:30).

Iscjeljenje unesrećenog u Dekapolisu (Marko 7:31-37)

„Kad se vraćao iz područja Tira, išao je preko Sidona do Galilejskog mora kroz područje Dekapolisa." (Marko 7:31)

Tir je prvobitno bio ostrvski grad uz obalu Sredozemnog mora oko 55 km sjeveroistočno od Kapernauma. Sidon je takođe na obali, tridesetak kilometara sjeverno od Tira. U tekstu se ne kaže da je Isus ušao u gradove, već samo da je ušao u područje čiji su Tir i Sidon bili značajna naseljena središta. Tir i Sidon naseljavaju helenizovani (grčki kultivisani) Hananci. Oblast je pod upravom Sirije u službi Rimskog carstva.

Dekapolis je, naprotiv, istočno od Kapernauma, s druge strane Galilejskog mora. Sjeverozapadni krak graniči s jugoistočnom obalom Galilejskog mora i istočnom obalom dijela rijeke Jordan. Tijelo okruga leži još istočnije. „Deka" znači deset, a „polis" se odnosi na gradove. Gradovi o kojima se govori su zapravo gradovi-države koji dijele sličnu kulturu, ali su administrativno nezavisni jedan od drugog.

Isus očito osmišljava ovaj zaobilazni put kako bi izbjegao oblast Galileje. Njihova tačna lokacija u Dekapolisu nije navedena, kao ni konkretna obala na kojoj je Isus ranije spasao čovjeka opsjednutog legijom demona (Marko 5:1-13), ali se nalaze na istom području. Poslednji put kada je bio u Dekapolisu, gomila ga je molila da ode, ali je rekao čovjeku da kaže svojim prijateljima šta je Bog učinio za njega (Marko 5:14-20). Očigledno, čovjekovo svjedočenje djeluje kao neka vrsta omekšavanja, a ovaj put su ljudi mnogo prijemčiviji.

„Tamo su mu doveli jednog gluvog čovjeka i sa smetnjom u govoru, i molili su ga da položi ruke na njega." (Marko 7:32)

„Gluv" je od grčkog korijena riječi *kofos* i znači tupog sluha. Riječ često uključuje i stanje nesposobnosti govora. „Govorna smetnja" opovrgava spekulacije da je muškarac potpuno nijem. Grčki korijen riječi *mogilalos* znači da ili govori s poteškoćama ili ga drugi teško razumiju. U svakom slučaju, opis sugeriše da nije rođen gluv.

To što ljudi traže od Isusa da položi ruke na njihovog prijatelja ukazuje na to da je invaliditet možda bio uzrokovan traumom. Oni, barem, nisu vjerovali da je to zbog opsjednutosti demonima, kao što je nijemi čovjek u Mateju 9:32-34. Kada Isus liječi fizičke bolesti, on obično dodiruje „pacijenta" (Marko 1:31; 5:23; 6:5; 8:25). Kada oslobađa ljude od demona, on to čini autoritetom svojih riječi (Marko 1:25; 5:7-8).

Izgleda da mještani vole ili poštuju ovog čovjeka. Poput bogalja koji je spušten preko krova (Marko 2:1-12) i slijepca u Betsaidi (Marko 8:22-26), oni ga dovode Isusu. Ni čovjek s legijom demona (Marko 5:1-13) ni slijepi Bartimej (Marko 10:46-52) nisu dobili takvu ljubaznost.

Čini se da je čovjek u ranjivom stanju; Isus ga ne koristi kao javnu pouku. Umjesto toga, Isus ga odvlači, možda da ne bi bio preopterećen kad mu se sluh vrati.

Zatim, Isus daje čovjeku do znanja šta će se dogoditi. Smatralo se da pljuvačka ima iscjeliteljsku moć u jevrejskoj i grčkoj tradiciji. Isus je više puta je koristio sopstvenu pljuvačku u proceduri liječenja (Marko 7:33; 8:23; Jovan 9:6)! Nije li ovo nepoželjno, pretjerano i besmisleno, da ne spominjemo grubo i prljavo? Čini se kao da je i sam Isus u određenoj mjeri prilagođen kulturi svog vremena. I to ne bi trebalo da nas iznenađuje, jer je Isus bio čovjek koji je odgajan kao svako drugi. Prolazeći kroz proces dodirivanja njegovih ušiju i jezika, Isus apeluje na razumijevanje čovjeka koji ne može čuti šta se događa. Isus je pljuvačkom (ili nekad i blatom) saopštavao svoju namjeru da izliječi. Oni koji su bili izliječeni prirodno bi protumačili Isusovo pljuvanje kao znak da će uskoro biti izliječeni. Veća potreba svakog od izliječenih bila je potreba za povećanom vjerom. Isus je prepoznao ovu duhovnu potrebu i ponudio fizičku akciju kao sredstvo za podizanje njihovih očekivanja i fokusiranje njihove vjere na sebe.

Ovo je vrlo slično načinu na koji Isus iscjeljuje slijepca u Marku 8:22-26. Ljudi dovode čovjeka Isusu, ali Isus izvodi čovjeka iz sela, pljuje mu na oči i liječi ga.

Mnogi ljudi se izliječe dodirivanjem Isusovog ogrtača (Marko 6:56), a sa naše strane često tražimo izlečenje ili pomoć na sličan način, trenutno, ali anonimno. Moramo zapamtiti da Bog želi odnos i vezu više od naše udobnosti. Približavamo mu se kada nas povuče u stranu i stupi u interakciju s nama, pokazujući nam gdje radi, a ne samo ublažavajući naše neugodnosti ili bol i puštajući nas da idemo svojim veselim putem.

Isus ima tendenciju da podiže pogled u situacijama u kojima želi da usmjeri pažnju na Boga, naročito kada on nahrani pet hiljada (Marko 6:41) i uskrsne Lazara (Jovan 11:41). „Efata“ je na hebrejskom ili aramejskom za „otvoriti se“. Kao i kod podizanja djevojčice (Marko 5:41), Marko bilježi originalne riječi, možda da pokaže da Isus nije koristio magijsku čaroliju ili kako bi prenio autentičnost i neposrednost trenutka. „Efata“ se primarno odnosi na uši i jezik oboljelog čovjeka, ali u jevanđeljskom kontekstu nosi i šire, duhovno značenje – otvaranje unutrašnje percepcije to jest ljudskog srca i uma za slušanje i prihvatanje Božje riječi.

Uho i sposobnost govora su povezani. Anatomski su blizu centar za sluh i govor. Nemoguće je naučiti jezik ako smo gluvi. Za to se saznalo tek u 20. vijeku. To je upravo red kojim Isus liječi ovog čovjeka, prvo sluh pa govor.

Očigledna činjenica je da se često moli Bogu. Isus jasno kaže da je kao osoba odvojen od Oca (Jovan 5:19-27). Isusova moć dolazi kroz Duha svetog, a ne iz njega samog (Marko 3:22-30). U svom vremenu na zemlji, Isus se uči poslušnosti Bogu (Jevrejima 5:8) i traži od Boga moć (Jovan 11:41-42) i mudrost (Marko 1:35; 6:46). Isus, jedini savršeni čovjek koji je ikada živio, služi nam kao primjer; bez obzira koliko mislimo da imamo ono što nam je potrebno, ipak trebamo tražiti Božju silu.

Dio Isusove zemaljske službe bio je donijeti ukus onoga što ćemo iskusiti u Božjem kraljevstvu i dalje u vječnosti. Ovo je nada za one od nas koji sada patimo. Mnogi nikada ne vidimo potpuno izlečenje na ovom svijetu; oni koji insistiraju da

ćete biti potpuno izliječeni ako imate „dovoljno vjere“ su lažni učitelji. Ali oni koji se uzdaju u Hrista za svoje spasenje mogu počivati u saznanju da ćemo vječnost provesti potpuno cijeli. Nećemo prolivati suze, trpjeti bol ili osjećati tugu (Otkrivenje 21:4). Nikada više nećemo biti razdvojeni smrću (Otkrivenje 20:6).

Vrlo rijetko Isus govori onima koje je izliječio da šire vijest. Većinu vremena, Isus govori novoizliječenim da ili ćute ili da se pokažu svještenicima na provjeru (Marko 1:44; Luka 17:14), posebno ako imaju gubu. Kada se glas proširi, veliki broj ljudi koji ga žele odgađaju važniji posao obučavanja učenika i ponekad ugrožavaju Isusovu sigurnost (Marko 3:9).

I danas moramo paziti kako objavljujemo Isusa. On nam daje konkretna obećanja u Bibliji koja nam govore šta možemo očekivati u životu posvećenom njemu. Ona uključuju darove za služenje drugima (1. Korinćanima 12), osudu za naše grijehe (Jovan 16:7-11), oproštenje (Djela 13:38) i progon (2. Timoteju 3:12). Ona ne garantuju potpuno ili trenutno fizičko izlečenje (2. Korinćanima 12:7), trenutne ili potpuno izliječene odnose (Matej 10:35), lak način života (Matej 8:20) ili dug život (Djela 7:54-60). Iscjeljenje i obnova su mogući, ali nisu sigurni tokom zemaljskog života. Mnoga Božja obećanja koja su nam data moraju biti prihvaćena, ili se čak moramo boriti za njih, kao što je rod Duha koji ne možemo primiti dok ne odložimo sopstvene želje (Galatima 5:22-24).

Isus ipak ne želi da oni koje on iscjeljuje objavljuju ono što je učinio, jer fizičko iscjeljenje nije njegova primarna misija. Kao i svako čudo, iscjeljenja i egzorcizmi potvrđuju njegovu poziciju kao Božjeg proroka (Jovan 10:37-38), ali su sekundarni u odnosu na njegovu važniju svrhu: da otkrije put spasenja i obuči druge da šire jevanđelje nakon njega. Mnogi traže znakove, ali jevanđelje je Hrist, i to raspeti (1. Korinćanima 1:21-23). Ovu poruku trebamo širiti, zajedno sa porukom o blizini Drugog dolaska.

Uprkos Isusovom zahtjevu da mnoštvo ne razglašava događaj, to je nešto što se ne može zadržati. Uskoro će se povući na planinu gdje će mnogi zahtijevati izlečenje, uključujući hrome, slijepe i bogalje (Matej 15:29-31).

33. Nahranjeno četiri hiljade

Ovaj događaj zapisan je u Mateju 15:32-39 i Marku 8:1-9.

„Tih dana“ (Marko 8:1) se pretpostavlja da se odnosi na vrijeme koje su Isus i njegovi sledbenici proveli u Dekapolisu. On je tamo proveo tri dana propovijedajući i liječeći ljude, pokazujući čak i neznabošcima Božju moć i samilost.

Sada se Isus okreće svojim učenicima i otvoreno kaže da ima samilost prema ljudima (Matej 15:32). „Saosjećanje“ je od grčkog korijena riječi *splaghnizomai*. To znači biti pokrenut u svojoj unutrašnjosti s ljubavlju i sažaljenjem. Isusova briga ne poznaje etničke granice. Prvo je došao po Jevreje, ali ne samo po Jevreje. Učenici su odgajani u kulturi koja se toliko boji obožavanja stranih idola ili druženja s nečistim ljudima da su donekle ocrnili neznabošce. Zaboravili su da je Bog uvijek namjeravao da spase neznabošce preko Jevreja. Trebaće im mnogo vremena da prihvate neznabošce u svoju zajednicu. Ta kulturološka razlika, ili možda osjećaj umora i izgaranja, mogao bi biti dio razloga zašto su Dvanaestorica pomalo hladna u svom odnosu prema ljudima.

Kakvu god hranu ponijeli sa sobom na ovo pusto mjesto, sada je nestala. Ljudi, međutim, očito nisu željeli otići sve dok je Isus bio voljan nastaviti propovijedati i liječiti. Situacija se pogoršala do te mjere da ih Isus ne želi poslati, vjerovatno iz brige. On posebno spominje da bi malaksali na putu do mjesta odakle su. Implikacija u Isusovim riječima je jasna: Nahranimo ove ljude.

S obzirom na ono što se dogodilo ne tako davno, ovo tjera savremenog čitaoca da se zapita da li su učenici vidjeli šta dolazi. Ovaj scenario je na nekoliko načina sličan čudesnom hranjenju u Betsaidi u Mateju 14:13-21. Međutim, ovo je sasvim drugačiji događaj. Ako su učenici pomislili na to veče, oni to sada ne spominju.

U situaciji poput one opisane ranije u Matejevom spisu, učenici daju Isusu sličan odgovor. Ukratko, gužva je ogromna, lokacija je udaljena, nemaju hrane i razumnog načina da je nabave. Iako postoje razlike od ovog događaja i ranijeg čuda, u svakom Isus izgleda željan da učenici uvide da ono što je nemoguće za njih nije problem za njega.

Sasvim je moguće da učenici u potpunosti očekuju da će Isus prizvati još jednu božansku intervenciju, ali oni ne žele biti ti koji će to predložiti. Neće morati dugo čekati.

Baš kao i kod poslednjeg čudesnog hranjenja ogromnog mnoštva, Isus odgovara na ideju da nema dovoljno sredstava da se nahrani mnoštvo tražeći od učenika da popisuju koliko hrane imaju. Količina je neobično slična: imaju sedam vekni i nekoliko riba.

U oba slučaja, Isus koristi ono malo što učenici imaju, pretvarajući ga u obilje. Bog će to činiti za njih tokom godina njihove službe, noseći Isusovo jevanđelje širom

svijeta; On će uzeti njihovu malu snagu, znanje i sposobnost i pretvoriti ih u više nego dovoljno da pokriju svijet građanima kraljevstva nebeskog (Jovan 14:12). Ovo čudo naglašava da će ova misija biti zaista širom svijeta, primjenjujući se na nejevrejski svijet jednako kao i na Izrael.

Pošto su ljudi posjedali, Isus uzima od učenika sedam hljebova i nekoliko riba i zahvaljuje svom Ocu za hranu. Uobičajena je bila praksa zahvaljivati Bogu što nam je pružio, a Isus to ovdje ponavlja. Isus priziva Božji blagoslov na hranu (Marko 8:7). On zna da će ova mala količina hrane biti dovoljna da nahrani hiljade ljudi okupljenih okolo zbog Božje moći da umnoži ono što postoji.

Kao i kod prethodnog čudesnog hranjenja, učenici otkrivaju da od Hrista primaju naizgled beskrajnu zalihu. Još jednom se zatiču kako služe ljudima hljebom koji im je dao Isus, Mesija, Sin Božji. Opet, učenici otkrivaju da imaju sve razloge da se pouzdaju u Božju moć da obezbedi ono što je potrebno kada im zatreba.

Kao i kod prethodnog čudesnog obroka, svi jedu dok nisu zadovoljeni. Bez škrtarenja. Zatim učenici skupljaju ostatke hrane i na kraju imaju sedam punih korpi umjesto dvanaest korpi ostataka iz prvog puta u Betsaidi. Još jednom, učenicima je data poruka da Bog može pružiti sve što je potrebno i mnogo više, bez obzira na prividne resurse u datom trenutku (Jovan 14:12).

Matej opet čuva detalj o broju ljudi za kraj priče. Isus nije nekim čudom nahranio sobu punu ljudi sa sedam hljebova i nekoliko riba. Nahranio je četiri hiljade muškaraca, pored svih prisutnih žena i djece. Razlika u ovom prebrojavanju gomile u odnosu na prethodno čudesno hranjenje dokaz je više da su ovo dva različita događaja u Isusovoj službi.

Postoji još jedna razlika: gomila je vjerovatno činila uglavnom ne-Jevreje, s obzirom na lokaciju na jugoistočnoj strani Galilejskog mora. Prvo je Isus izliječio, a zatim je nahranio ovu grupu, možda pokazujući da će Božje buduće kraljevstvo uključivati i Jevreje i neznabošce, da Bog ima samilost i prema Jevrejima i prema neznabošcima. Ovo je istina iako je Isusova primarna misija na zemlji, prije raspeća, bila da služi izgubljenim ovcama doma Izraelova (Matej 15:24). Zapravo, njegov susret sa ženom Hanankom mogao je biti da pošalje ovu poruku učenicima, pripremajući ih da prihvate svijet neznabožaca u svojoj budućoj službi (Matej 15:24-28).

Božje je djelo da nahrani svoj narod. Isusovo čudesno hranjenje gladnih ljudi još jednom je ukazalo na stvarnost da je on Mesija (Matej 11:2-6).

Nakon što je mnoštvo bilo nahranjeno, Isus je poslao ljude kući. Zatim su on i njegovi učenici ušli u čamac i otplovili preko Galilejskog mora i nazad na jevrejsku teritoriju. Matej piše da su otišli u oblast Magadana. Mnogi komentatori shvataju da je Magadan još jedan pravopis za Magdalu jer nema zapisa o Magadanu u Izraelu. Magdala je bila dom Marije iz Magdale – takođe poznate kao „Marija Magdalena“ – jedne od Isusovih najvjernijih i najodanijih sledbenika. Magdala je bila na zapadnoj obali Galilejskog mora.

S druge strane, Markov izvještaj navodi da su odatle pošli u Dalmanutu. Ta oblast

se spominje samo ovdje u Bibliji, a naučnici raspravljaju o njenoj istorijskoj lokaciji. Ako su Isus i učenici u Dekapolisu (Marko 7:31) i uskoro će otputovati „na drugu stranu“ (Marko 8:13) u Betsaidu (Marko 8:22), logično je da je „Dalmanuta“ na zapadnoj strani obale Galilejskog mora. Neki vjeruju da je Dalmanuta ili blizu ili drugo ime za Magadan (Matej 15:39). Smatra se da je Magadan drugo ime za Magdalu jer se „l“ i „n“ ponekad zamjenjuju kada se prevode između hebrejskog i aramejskog. Magdala se nalazi se desetak kilometara južno od Kapernauma.

Kako god, vrlo je moguće da se radi o lokalnim nazivima krajeva u to vrijeme, čija imena su se kasnije promijenila ili nestala iz upotrebe.

Nejasno je i odakle im čamac za povratak tako da je upitno Markovo povezivanje događaja po hronološkom redu, a vrlo je izvjesno da sva dešavanja nisu uključena u Jevanđeljima (Jovan 20:30-31).

U sledećem poglavlju, učenici će pokazati da nisu u potpunosti shvatili implikacije koje stoje iza Isusovog čudesnog hranjenja tolikog broja ljudi u ovom poglavlju (Matej 16:5-12).

34. Pogrešan fokus učenika i iscjeljenje slijepca

Isus i njegovi učenici vratili su se na zapadnu stranu Galilejskog mora nakon što su proveli neko vrijeme u području neznabožaca. Isus je upravo imao još jedan sukob sa grupom jevrejskih vjerskih vođa (Matej 16:4). Izvještavajući o istom razgovoru, Marko je rekao da je Isus „duboko uzdahnuo“ kada im je odgovorio (Marko 8:12). Nakon tog razgovora, Isus i učenici su ušli u čamac i ponovo otplovili na drugu stranu Galilejskog mora. Međutim, sledeći stih će pokazati da Isus još uvijek razmišlja o farisejima i sadukejima.

Učenici, međutim, razmišljaju o hljebu. Tačnije, shvatili su da nisu spakovali dovoljno hljeba za ovo putovanje. Možda su zabrinuti da će Isus biti uznemiren zbog njihovog lošeg planiranja. Umjesto toga, on će biti zabrinut za fokus njihovih srca i umova. (Matej 16:5-12; Marko 8:14-26).

„Pazite,“ reče im Isus, „i čuvajte se farisejskog i sadukejskog kvasca.“ (Matej 16:6)

Ljudi pretpostavljaju da je Isusovo spominjanje kvasca odgovor na njihovu zabrinutost za hljeb.

To, međutim, nije ono što Isus misli. Kvasac se često koristio kao metafora za zlo u jevrejskom učenju. Ne zato što je bio nečist ili nejestiv, već zato što kvasac počinje kao vrlo mala stvar, koja raste sve veća i veća unutar hljeba. Mala količina kvasca, relativno govoreći, može uticati na veliku količinu hljeba. Zbog toga je starosavezni zakon ponekad zahtijevao od Izraelaca da jedu beskvasni hljeb: hljeb bez kvasca.

Hrist upozorava koliko su zablude fariseja i sadukeja zaista opasne. Slijeđenje tih ideja moglo bi dovesti do izuzetno pogrešnih uvjerenja za ljude. S obzirom da razmišljaju o jestivom hljebu, ovo nije tumačenje koje učenici prvo pretpostavljaju.

Sa svoje strane, odgovor učenika mogao bi izgledati kao komičan, da Isus nije tako oštro reagovao na njega. Zaokupljeni su najobičnijim brigama: hranom. Shvatili su da su zaboravili spakovati hljeb za ovo putovanje. Kada čuju da Isus spominje „kvasac“, brzopleto zaključuju da govori o tome. Ili, da ih upozorava da ne jedu nešto od tih vjerskih vođa.

„Malovjerni,“ reče Isus, znajući o čemu raspravljaju, „zašto raspravljate među sobom o tome da nemate hljeba? Zar još ne shvatate? I zar se više ne sjećate pet hljebova na pet hiljada ljudi, i koliko ste korpi nakupili? I sedam hljebova na četiri hiljade ljudi, i koliko ste košara nakupili? Kako ne shvatate da vam nisam govorio o hljebu, nego da se čuvate farisejskog i sadukejskog kvasca?“ (Matej 16:8-11)

Umjesto da nađe humor u ovoj grešci, Isus nalazi više dokaza o nedostatku vjere učenika. Pita zašto uopšte pričaju o tome da nema hljeba. Činjenica da jesu pokazuje da je njihova prva briga glad. Kao što će ih Isus podsjetiti, on je opširno pokazao da može nahraniti hiljade iz malih količina hrane (Matej 16:9-10). Smišljanje šta će jesti

trebala bi biti poslednja stvar o kojoj se učenici brinu kada je on s njima.

Svaki savremeni čitalac ovog odlomka može da se poistovjeti sa učenicima. Svi smo skloni da postanemo zaokupljeni našim najosnovnijim problemima, umjesto da slušamo šta će nam Dobavljač reći o onome što je zaista važno. Učenici propuštaju duhovnu lekciju zahvaljujući svojim preokupacijama, što je nešto što svi vjernici ponekad rade. Ono što boli u ovome je saznanje da je Isus samo ukoravao druge zbog ignorisanja ranijih čuda – a učenici zaboravljaju na njegova čuda (Matej 14:13-21) kada se brinu o hljebu.

I tako ih Hrist podsjeća na događaje kojima su prisustvovali. Ovi ljudi su ga vidjeli kako hrani pet hiljada muškaraca, plus žena i djece, sa samo pet hljebova. Matej bilježi ovaj događaj u 14:13-21. To se nedavno dogodilo. Isus je rekao učenicima da nahrane narod. Njihov odgovor je bio da imaju samo malu količinu hrane. Od tih oskudnih zaliha, Isus je učenicima podijelio dovoljno hljeba za sve te hiljade ljudi. On ih sada podsjeća na dvanaest korpi ostataka koje su skupljali nakon što se svaka osoba nahranila.

Implikacija je kristalno jasna. Zašto bi se učenici brinuli za hljeb kada su vidjeli da on hrani hiljade na ovaj način? Što je još važnije, zašto bi zabrinutost oko hljeba nadjačala razumijevanje onoga što ih je upravo sada pokušavao naučiti o farisejima i sadukejima?

Isus spominje i drugi slučaj hranjenja, koji se vjerovatno dogodio samo nekoliko dana ranije (Matej 15:32-39). U oba slučaja, učenici su vidjeli kako Isus hrani hiljade muškaraca, žena i djece s jedva dovoljno hrane za jedan obrok. U stvari, učenici nisu samo bili prisutni, oni su dijelili hranu i skupljali mnoge korpe ostataka.

Isusovo retoričko pitanje je vjerovatno ono koje je često postavljao, kako za svoje najranije sledbenike, tako i za one koji danas prisvajaju njegovo ime: Zašto se brinete o hljebu kad sam ja s vama? On je učenike nazvao malovjernim ljudima i njegovo značenje je jasno. Nedostaju im istine kojima ih on želi poučiti, jer su zaokupljeni jednostavnim potrebama i ličnim neuspjesima. Koliko često je neko od nas uradio nešto bolno slično?

Ovo nam daje kontekst za Isusovu jasnu frustraciju: kako ovo ne razumijete? Od svih duhovnih metafora koje treba pogrešno protumačiti, ovo (Matej 16:6) nije jedna koju su učenici trebali propustiti. Međutim, prije nego što se podsmijemo učenicima, trebamo imati na umu koliko često svi radimo isto. Usredsređeni na našu anksioznost, ponekad nam nedostaje ono što nam je Bog dao u ovom trenutku.

Da bi bio siguran da lekcija nije izgubljena, Isus ponavlja simbol. Kvasac se često koristio kao metafora za zlo u jevrejskom učenju. Razlog tome je sposobnost kvasca da potpuno zasiti veliku količinu tijesta, iako je vrlo mala. Efekat tog malog kvasca je dramatičan. Govoreći o grijehu kao o „kvascu“ naglašava se ova opasnost. Čak i „sićušna“ pogrešna učenja jevrejskih vjerskih vođa će rasti, i narasla, da odvedu generaciju Izraelaca od prave vjere u Mesiju. Nepotrebno je podsjećati koliko je hrišćanska crkva zastranila u vjekovima otpada upravo kroz neobaziranje na rastući „kvasac“

paganizma i neznabožačke filozofije koji su kvarili biblijske doktrine i urušavali smisao Jevanđelja.

Markovo jevanđelje pominje i „Herodov kvasac“ u istom kontekstu. Pismoznalci i Herodijanci, za razliku od fariseja i sadukeja, nisu bili religijske sekte. Pismoznalci su bili učenjaci i pravnici koji su proučavali i tumačili Mojsijev zakon. Oni su bili ti koji su dodali ljudske tradicije koje su fariseji tako pažljivo slijedili. Neki, ali ne svi, pismoznalci su bili i fariseji. Ako su pismoznalci bili pojačani fariseji, Herodijanci su bili pojačani sadukeji. Naučnici vjeruju da su oni bili politička stranka koja je podržavala Heroda Antipu, vladara Galileje i Pereje, i Rimsko Carstvo uopšteno.

Samo jedna stvar može spojiti fariseje, sadukeje, pismoznalce i herodijance, a to je prijetnja koju Isus predstavlja njihovoj ravnoteži. Fariseji i pismoznalci negoduju kako on tako flagrantno odbacuje njihove vanbiblijske tradicije. Sadukeji i Herodijanci strahuju da će on donijeti političku nestabilnost i da će izgubiti svoju svjetovnu vlast. Četiri grupe, sa sveštenicima, čine Sanhedrin, jevrejsko upravno tijelo koje će predati Isusa Rimljanima da bude razapet. U ovom trenutku, međutim, Isus želi upozoriti učenike da izbjegavaju njihovo učenje (Matej 16:12) – bilo da se radi o ljubavi prema ljudskoj tradiciji ili svjetovnoj moći.

Učenici sada znaju da Isus nije govorio o hrani. Nije bio uznemiren što nisu spakovali hljeb za put. Nije se brinuo šta će jesti. Želio je da budu svjesni lažnog učenja izraelskih vjerskih vođa i onih koji koriste lažne pretpostavke da potkopaju istinu. Ovaj „kvasac“, koji može zaraziti čitav sistem vjerovanja osobe, postao bi pitanje života i smrti za Isusa i njegove sledbenike.

Zdrave doktrine su kritično važne za ispravnost naše religije. One su ograda protiv zastranjivanja, na sličan način kao što je to Zakon za grijeh. Svako ko na bilo koji način sugeriše da doktrine nisu važne, svjesno ili nesvjesno potkopava samu srž religije. Obično se ovo događa kada pseudo učitelji pokušavaju pridobiti neiskusne i nezrele osobe za neki svoj prevarni koncept.

Isus je dao učenicima jednostavnu, sudbonosno važnu pouku. Koliko god neke vjerske ili vjersko-političke ustanove i njihovi predstavnici djelovali kao „autoriteti“, prepoznavanje štetnog „kvasca“ je uvijek dobar razlog da se klone takvih. Isto je primjenljivo na pojedince, lažne učitelje. Ignorisanje ovog jednostavnog pravila neminovno vodi u probleme i zastranjivanje u vjeri.

Iscjeljenje slijepca (Marko 8:22-26)

Betsaida je bila dobro naseljena, organizovana više kao selo nego kao grad i bila je okružena sa nekoliko malih sela u kojima je ukupno bilo oko petnaest hiljada ljudi. Mnogi stanovnici obrađivali su okolna polja.

Izvan Betsaide naučnici vjeruju da je Isus nahranio više od pet hiljada ljudi (Marko 6:34-44). Filip, Andrej i Petar bili su iz Betsaide (Jovan 1:44). Iako Isus tamo čini mnoga čuda, oni se ne obraćaju njemu kao Spasitelju. U stvari, on žali da kad bi neznabošci iz Tira i Sidona bili svjedoci pokazivanja moći i autoriteta kao Betsaida,

„davno bi se pokajali u kostrijeti i pepelu“ (Matej 11:21).

Ovo nije prvi put da Isus iscjeljuje slijepe. Činio je i druga takva čuda prije nego što je Jovan Krstitelj umro (Luka 7:22), ali to je prvo zabilježeno u Markovom jevanđelju. Moguće je da ljudi znaju za ova druga iscjeljenja, jer traže od Isusa da „dodirne“ slijepca, a ne samo da ga blagoslovi polaganjem ruku na njega.

Bilo je mnogo spekulacija o tome zašto je Isus odveo ovog slijepca iz sela. U prethodnom poglavlju, on je odveo gluvog čovjeka u Dekapolisu od gomile prije nego što ga je izliječio (Marko 7:31-35). Čini se da Isus želi da ljudi shvate da je on tu da ih izliječi i da je ovaj iscjeljujući odnos između njega i njih; ne zavisi od okolne grupe ljudi.

U svom djelu *Prirodna istorija*, zbirci od trideset sedam naučnih knjiga, Plinije Stariji kaže da su Rimljani koristili pljuvačku za „liječenje upale“. Knjiga 28, „Ljekovi koji potiču od živih bića“, poglavlje 7 insistira na tome da pljuvačka može zaštititi od zmijskog otrova, izliječiti epilepsiju, spriječiti kletvu koja slijedi od susreta s nekim ko je hrom na desnu nogu, ublažiti uklještenje u vratu, oporaviti dio tijela koji je obamro, i čuvati bebe od stranaca. Vjerovalo se da ako muškarac napadne drugog šakom ili baci nešto na njega, a zatim pljune u dlan uvrijeđene ruke, žrtva će mu oprostiti. Još važnije, Plinije je napisao: „Možemo da vjerujemo... da se upala očiju može izliječiti mazanjem očiju, takoreći, svakog jutra brzim pljuvanjem...“

Naučnici pretpostavljaju da je Marko zabilježio riječi koje je Isus koristio kada je iscjeljivao djevojčicu koja je bila preminula (Marko 5:41) i gluvog (Marko 7:34) na originalnom aramejskom kako bi čitaoci bili sigurni da nije koristio ezoteričnu magijsku čaroliju. Ovdje se čini da koristi prihvaćenu medicinsku praksu da pokaže gomili da ne koristi vještičarenje. Bog je u stanju da izliječi koristeći medicinske prakse – čak i one koje nemaju utemeljenje u nauci. Ponekad On to može učiniti da sakrije činjenicu da je Njegovo djelo čudo.

Ima i onih sa fantastičnim idejama o Isusu koji predlažu da je on mogao otkriti najnaprednija znanja, samo da je to htio. Slučaj koji smo upravo komentarisali, kao i neki drugi, ne govori u prilog takvim tvrdnjama. Od Boga dolazi samo ono znanje koje je svrsishodno za Isusa, dok djelotvornost čuda ne zavisi od „tehnika“ kojima se Isus koristio, uobičajenih u tom vremenu. Ali i sam Isus demonstrira vjeru u Oca dok čini ono što smatra prikladnim u tom procesu. „Pacijent“ takođe nije izložen ničim neuobičajenim što bi moglo odvući njegovu pažnju u neželjenom smjeru. Pod pretpostavkom da je Isus imao napredna znanja, na primjer iz medicine, i otkrio nešto od toga, to bi opet preusmjerilo njegovu misiju u neke druge tokove, a pažnju ljudi u pogrešnom pravcu. Ne, Isusova misija je bila upravo ono što je radio i dobijao je od Oca koliko mu treba podrške za tu misiju. Bog očito nije bio zabrinut za Isusovo „savršeno“ znanje u svemu! Niti je za naše.

Biblija ne kaže zašto su neka iscjeljenja trenutna, a neka zahtijevaju malo vremena. Jedan od mogućih razloga je taj što više uključena iscjeljenja predstavljaju metaforu za duhovno iscjeljenje.

Posvećenje je proces kojim rastemo u duhovnoj zrelosti i spoznaji Isusa. Kada postanemo vjernici, sveti Duh dolazi da se nastani u nama da nas nauči istini (Jovan 16:13). Počinjemo kao slijepac, gledajući Isusa kao drvo, hodajući okolo. Ali dok on djeluje u nama, saznajemo više o Ocu i Sinu i onome što planiraju za nas.

Isusov prvi pokušaj učinio je čovjeka kratkovidnim, a drugi mu je vratio puni vid. To bi objasnilo zašto je ovaj mislio da ljudi hodaju kao stabla drveća (Marko 8:24).

Isusova čuda potvrđuju njegov identitet kao Božijeg glasnika, ali on ne smatra iscjeljenja i egzorcizam svojom primarnom misijom. On je tu da obučava učenike da šire jevanđelje nakon njegovog uskrsenja. Nakon određenog vremena, čuda zapravo ometaju ovaj napor, a mnoštvo koje je tražilo izlečenje je vjerovatno ono što ga je dovelo do nejevrejskih teritorija (Marko 7:24, 31). Ovo je nešto što treba da naučimo kako da prihvatimo. Isus je više zainteresovan da nas nauči duhovnim istinama i posveti naša srca nego da nam olakša život. On će ponekad pružiti iscjeljenje ili olakšati put kroz tešku situaciju, ali bi mnogo radije razvijao našu vjeru kako bismo mogli slaviti Boga bez obzira s čime se suočavamo (Jakov 1:2-4).

Isus traži od ljudi da ne „šire priču“. On to čini iz dva razloga: ljudi nisu spremni, a učenici ne razumiju onoliko koliko misle da razumiju. Kada smo suočeni s ljudima koji imaju ograničeno razumijevanje o Isusu i njegovom spasenju, moramo biti oprezni da ih ne preplavimo tvrdokornom teologijom. Nadahnuće će pomoći u tome, dajući nam riječi koje su nam potrebne (Luka 12:11-12). Takođe moramo da budemo sigurni da razumijemo šta govorimo. To je moguće samo ako baštinimo zdravu teologiju.

Moderna kultura ima ime za pretjerano samopouzdanje početnika: Daning-Krugerov efekat. To je fenomen da ljudi koji tek počinju da shvataju novi koncept imaju prenaduvano povjerenje u svoje razumijevanje. Apolo je imao ovaj problem dok je propovijedao u Efesu. Bio je dobar govornik, poznavao je Sveto pismo i shvatio važnost pokajanja, i bio je strastven u širenju istine. Problem je bio u tome što nije razumio cijelu istinu. Uz njega su došli Priskila i Akila, učeći ga o Isusu i putu spasenja (Djela 18:24-26). Isto tako, svi bismo trebali biti dovoljno skromni da znamo da uvijek možemo više naučiti.

35. Priznanje Hrista, temelj Zajednice, najava smrti i Kraljevstva

Petar priznaje da je Isus Hrist (Matej 16:13-20; Marko 8:27-30; Luka 9:18-21)

Kad je Isus došao u okolinu Cezareje Filipove, upita svoje učenike: „Šta kažu ljudi, ko je Sin čovječji?“ (Matej 16:13)

Isus i njegovi učenici su još jednom prešli Galilejsko more (Matej 16:5), ali ovog puta putuju zajedno 40 km sjeverno od Galileje do okruga Cezareje Filipove. Grad, u podnožju planine Hermon prekriven snijegom, ranije je bio posvećen obožavanju Bala, a potom i grčkog boga Pana. Sada ga je Filip Tetrarh povećao, učinio administrativnim glavnim gradom svoje regije Itureje i preimenovao u čast rimskog Cezara, uz dodatak „Filipova“ kako se ne bi miješao sa primorskim gradom Cezareja. Region je sada bio uglavnom naseljen ne-Jevrejima. Isus je možda otputovao tamo da bi bio daleko od Galileje i da bi svoju pažnju usmjerio na svoje učenike.

Hrist započinje ovu diskusiju tako što pita svoje učenike o tome šta su čuli od drugih o tome ko je Sin Čovječji. „Sin čovječji“ je ime koje je Isus najčešće koristio za sebe. Ime ne samo da je naglašavalo njegovu ljudskost, to je bila jasna referenca na proročanstvo o Mesiji u Danilu 7:13-14.

Učenici odgovaraju da su ljudi podijeljeni u mišljenju o tome ko bi Isus mogao biti. Na osnovu njegovog učenja i čudesnih sposobnosti iscjeljivanja, mnogi misle da Isus predstavlja povratak ili uskrsnuće jednog od izraelskih proroka iz starog doba, poput Ilije ili Jeremije. Drugi, uključujući Heroda Antipu (Matej 14:2), vjeruju da je Isus na neki način Jovan Krstitelj. Isus je opisao Jovana Krstitelja kao ispunjenje obećanja da će se Ilija vratiti (Matej 11:13-14).

Odgovor učenika sugeriše da su ljudi koji su ga pomno slijedili vjerovali da je Isus moćni Božji prorok. Oni su u njemu vidjeli ispunjenje proročanstva. Nejasno je kakav je tačno oblik bilo koja od ovih odvojenih grupa očekivala da će Mesija poprimiti. Opšta pretpostavka, u to doba, bila je da će Mesija biti osvajački ratnik ili politički vođa. Možda su neki mislili da će Mesija biti prorok ili da će doći na vlast nakon povratka proroka. Međutim, vrlo malo ih je razumjelo Isusa na način na koji Petrovo gledište implicira (Matej 16:16).

Ipak, mišljenje gomile zapravo nije poenta Isusovog pitanja. Čini se da je tražio samo da postavi ideju koja se nalazi u pitanju „a šta vi mislite“. Ovo jasno razdvaja popularno mišljenje od ličnog uvjerenja: naglasak je na ovoj grupi, a ne na cjelokupnoj javnosti. Šta ovi najbliži sledbenici misle ko je Isus?

Ovo je ključni trenutak u Matejevom narativu. Sve dok Isusovi osnovni sledbenici zaista ne shvate njegov identitet, neće istinski razumjeti jevanđelje. Kada u potpunosti budu znali ko je on, mogli su početi da ga predstavljaju svijetu (Jovan 16:12-

15). Petrov odgovor otkriva da on razumije ko je Isus, iako će gotovo odmah otkriti i ograničenja svog razumijevanja (Matej 16:21-23).

Simon Petar mu odgovori: „Ti si Hristos, Sin Boga živoga.“ (Matej 16:16)

Petar odgovara u ime grupe. Još jednom, to ukazuje da je postao neka vrsta lidera Dvanaestorice (Matej 10:1-4). Petrov odgovor je jednostavan, jasan i naglašava središte Isusovog identiteta: „Ti si Hrist, Sin Boga živoga.“

Uprkos tome što se često ponašao kao čovjek „male vjere“, prema Isusu (Matej 14:31; 16:8), Petar je shvatio i povjerovao u najbitniju istinu o Isusu. Riječ Hrist znači „Mesija“ ili „Pomazanik“. Petar ne prestaje s priznavanjem da je Isus ispunjenje Božjih obećanja za Spasitelja, on također izjavljuje da je Isus Sin Božji, priznajući da Isus, u stvari, ima božansko porijeklo, što otkriva njegov primarni identitet.

Petru i ostalim učenicima još uvijek nedostaje potpuno razumijevanje zašto je Isus došao na zemlju. Petar će to uskoro dokazati (Matej 16:21-23). Ipak, ova grupa bliskih sledbenika je na mjestu u svom znanju o tome ko je Isus. Isus će jasno dati do znanja da im je Bog Otac dao ovo uvjerenje.

Petar je označen kao „blagosloven“ jer je razumio i vjerovao da je to istina. Isus koristi ekvivalent Petrovom porodičnom imenu, Simon Bar-Jona, što bi doslovno značilo „Simon, sin Jonin“. Konkretno spominjanje Petrovog oca naglašava ono što je Isus odmah iznio o tom saznanju. To nije došlo od Petrovog zemaljskog oca. On također nije došao do ovog zaključka o Isusu iz vlastite pameti ili pažljivog proučavanja.

Umjesto toga, Petrovo uvjerenje da je Isus Hrist dao je Isusov Otac na nebu. Bog je otkrio Petru i ostalim učenicima da je Isus Njegov Sin. Bog još uvijek učestvuje u otkrivanju istine o Isusu onima koji vjeruju u njega (Jovan 6:44; 16:7-11).

U sva četiri Jevanđelja na eksplicitan način je potvrđena ova istina o Isusovom identitetu. Isusovo naglašavanje da ta istina dolazi od Boga Oca je potvrda od Najvećeg Autoriteta univerzuma. Koliko je onda bogohulno pripisivati Hristu nešto izvan ovoga ili ga izjednačavati sa „Bogom živim“, pitanje je za sve one koji pristaju na lažne dogme otpalog hrišćanstva.

Temelj hrišćanske zajednice

„A ja ti kažem: ti si Petar i na ovoj stijeni sagradiću svoju Zajednicu pozvanih, i vrata hada neće je nadjačati. Daću ti ključeve Kraljevstva nebeskog pa sve što svežeš na zemlji, svezano je [već] na nebu, i sve što razriješiš na zemlji, razriješeno je [već] na nebu.“ (Matej 16:18-19)

Ova izjava je često pogrešno shvaćena jer se zloupotrebljava. Kao i kod drugih stihova, to je dijelom posledica prevoda. Riječi napisane na grčkom pokazuju odnos koji u prevodu nije tako očigledan. Ovdje Isus odgovara na Petrovu izjavu da je on Hrist, Sin Boga Živoga. Proglasio je Petra blaženim što je ovo razumio i insistirao da je to razumijevanje Petru dao Bog Otac.

Rimokatolici ukazuju na ono što Isus ovdje kaže kao dokaz da je Isus postavio Petra kao prvog nositelja posebne službe u crkvi na zemlji. Vjeruju da je Petar bio

prvi rimski papa (iako nema nijedan dokaz da je Petar ikada bio u Rimu), da mu je Isus dao duhovnu vlast nad ostalim učenicima i svim vjernicima u ovom trenutku. Prema toj tvrdnji, „stijena“ na kojoj će Isus graditi je sam Petar, a „ključeve“ povjerene Petru nasljedivao bi svaki rimski papa.

Međutim, ovdje je uključen element igre riječi. Kako je napisano na grčkom, Petrovo ime je Petros, što znači „kamen“, a riječ koju Isus koristi za temelj je *petra*, što znači „stijena“ u smislu supstance ili materijala. Isus ne kaže „ti si Petros, i na ovom Petrosu ću graditi...“, niti kaže, „ti si Petra, i na ovoj Petri ću graditi.“ Umjesto toga, on kaže „ti si Petros [kamen], i na ovoj petri [stijeni] sagradiću svoju Zajednicu pozvanih.“ Stijena na kojoj će Isus uspostaviti svoju Zajednicu nalazi se u ispovijedi koju je Petar upravo izrekao: da je Isus „Hristos, Sin Boga živoga“ (Matej 16:16).

Kratko ćemo se osvrnuti i na riječ koja se obično prevodi kao „crkva“. Grčka riječ „eklesija“ doslovno znači „pozvani“ (od Boga iz svijeta). Ona označava skupštinu vjernih i koristi se umjesto hebrejske riječi „kahal“ – zbor, sabor, skupština (vidi: Izlazak 12:6; 5. Ponovljeni Zakon 18:16; Psalam 22:22). U Novom savezu javlja se na oko 115 mjesta. U najširem značenju, „eklesija“ predstavlja vjerni Božji narod, duhovnu Hristovu zajednicu iz svih naroda i svih vjekova (Efescima 3:21). Međutim, riječ „eklesija“ se nikada ne odnosi na građevinu, sveštenstvo ili svešteničku službu. S druge strane, nebiblijska riječ „crkva“ potiče od pojmova „krug“ (paganska mjesta vjerskih okupljanja) i „Kirka“ – u legendama ćerka Heliosa, boga sunca. Kirka, kao oličenje lažne religije, prikazana je u vizijama apostola Jovana, Otkrivenje 17. i 18. glava.

Važno je razumjeti izvorne pojmove u Bibliji kako ne bismo bili izmanipulisani.

Petar svakako postaje istaknuti učenik i prvi Hristov glasnogovornik u najranijim danima hrišćanske zajednice. Pod nadahnućem Duha svetoga, Petar propovijeda uvodnu propovijed dok se Zajednica rađa i 3.000 ljudi dolazi do vjere u Hrista u jednom danu (Djela 2). Petar je, međutim, daleko od nepogrešivog i njegova vjera u nekoliko navrata posustaje, kako prije Hristove smrti i uskrsenja (Matej 16:23), tako i za vrijeme apostola (Galatima 2:11-14).

Međutim, Zajednica – skup svih ljudi koji dolaze do vjere u Hrista kao Spasitelja – postoji samo zbog središnje istine da je Isus Mesija, Sin Boga živoga. To je sila koja čuva da „vrata hada“ ne nadvladaju one koji su u Hristu, njegov narod. Petar neko vrijeme igra vitalnu ulogu, ali na kraju nestaje čak i iz priče o počecima Zajednice nakon Djela 16. Baš kao što je obećano, temelj Božjeg novog saveza nije usredsređen na bilo koju osobu ili ljudsku ustanovu koja može zastraniti i pogriješiti, već u srcima i umovima svake pojedinačne obraćene osobe (Jevrejima 8:6-13).

Apostol Pavle potvrđuje ovu istinu: „Jer niko ne može da postavi neki drugi temelj osim onoga koji je već postavljen, a to je Isus Hristos.“ (1. Korinćanima 3:11) Ovo je takođe Stijena spasenja starosaveznog Božjeg naroda, samo što su oni, za razliku od hrišćana, to prihvatali kroz sudjelovanje u tipskoj službi koja je u detalje ukazivala na Plan spasenja. „I svi su pili isto duhovno piće. Jer su pili iz duhovne stijene

koja ih je pratila, a ta stijena je bila Hristos.“ (1. Korinćanima 10:4)

Šta su „vrata hada“? Prvo moramo razumjeti pojam „had“. Grčka riječ „hades“ pominje se 11 puta u Novom savezu i odgovara hebrejskoj riječi „šeol,“ koja se nalazi na 66 mjesta u mazoretskom tekstu, i odnosi se na podzemni svijet mrtvih, što simbolički predstavlja zajedničku grobnicu čovječanstva. Had je sinonim za smrt i grob (vidi: Otkrivenje 20:14). Isus se očito izražava metaforički kako bi predstavio istinu da oni koji su nadograđeni na temelj koji je on sam postavio kao Stijena na kojoj počiva Plan spasenja, neće biti nadvladani od „kapije smrti“, tj. smrt neće imati „vlast“ nad njima u konačnici (vidi: Otkrivenje 20:6b)! Onaj koji ima „vladavinu smrti“ je Đavo ili Sotona (Jevrejima 2:14). Referentni stih u Jevrejima poslanici ukratko objašnjava način na koji će Hrist uništiti vladara smrti. Isusova metafora takođe ukazuje na kontinuitet postojanja pravih hrišćana sve do njihovog faktičkog ulaska u Božje kraljevstvo.

Sada Isus daje autoritet Petru da djeluje u njegovo ime. 19. stih može se ispravno razumjeti samo ako je pravilno preveden. On je to već učinio kada je poslao dvanaestoricu da ga predstavljaju u Izraelu (Matej 10:5-15). Isus će dati isti autoritet svoj dvanaestorici učenika i prije i nakon svog uskrsnuća (Matej 18:18; Jovan 20:23).

Isus opisuje vlast koju im delegira kao „ključeve kraljevstva nebeskog“. Samo najpovjerljiviji sluga u domaćinstvu bi dobio ključeve od vrata imanja. Predajući ih, gospodar kuće dijelio bi svoju vlast da otvara i zatvara, zaključava i otključava ulaz u svoj dom.

Petru i, na kraju, ostalim apostolima dodijeljena je ključna uloga u predstavljanju jevanđelja svijetu. U Hristovo ime, oni će proglasiti da je on Mesija i da je vjera u njega jedini ulaz u kraljevstvo nebesko.

Kako Hristovi poslanici zaista predstavljaju Hrista i kako „vežu“ i „razrješuju“? Kao što je Hrist poslat od Oca, tako i on šalje svoje predstavnike (Jovan 20:21). Učenici moraju zaista biti kanali preko kojih Bog i Hrist djeluju. Ako su dati uslovi ispunjeni, ljudsko oruđe tada postoje Božji saradnik na terenu i Njegov glasnogovornik. Ljudsko oruđe na zemlji je, dakle, samo Božji glasnogovornik koji saopštava određeno stanje stvari ili istinu koja je već određena od Neba i potvrđena na Nebu. Nikako obratno. Nije čovjek taj koji donosi određene odluke na osnovu svojih pogrešivih sudova, a Bog pasivna strana koja je na neki način primorana da se složi s tim. U ovu grešku upalo je papstvo. „Čovjek bezakonja“ (2. Solunjanima 2:3-4, 8-12) će predstaviti sebe kao od Boga naimenovanog opunomoćenika koji „veže“ i „razrješuje“ po svom nahođenju dok Bog „mora“ i sam da se povinuje i verifikuje takve inicijative. Ovo ne samo što je teška obmana, već i bogohuljenje.

Ono što Isus ne čini je davanje slobode učenicima da djeluju prema vlastitoj mudrosti i volji dok budu vodili njegovu zajednicu u narednim godinama. On im daje odgovornost, autoritet i moć da vode Zajednicu prema Božjoj volji i Njegovom učenju. Ko odstupi, logično gubi i kvalifikacije delegiranog poslanika.

„Onda upozori učenike da nikom ne kazuju da je Isus Hristos.“ (Matej 16:20)

U ovom trenutku, međutim, Isus im zabranjuje da bilo kome direktno kažu da je on Hrist. Isus nije siguran da li će ispuniti svoju misiju kao Spasitelja. Niti Isus pokušava spriječiti ljude da saznaju ko je on. On je javno pokazao sve obećane znake Mesije i poučavao kao Mesija. Mnogi su priznali njegov identitet (Matej 9:27; 12:23; 15:22).

Pa zašto bi se učenicima trebalo reći da se ne emituje nadaleko ko je tačno Isus? Isus je osjetljiv na slabosti ljudi. Ako bi se dovoljno uvjerilo da je on Mesija – prije njegove proročene smrti i uskrsnuća (Jovan 12:32-34) – pokušali bi pokrenuti revoluciju protiv Rima, da ga učine kraljem Izraela (Jovan 6:15). To bi se zasnivalo na nesporazumu o tome šta je Mesija došao da uradi na zemlji. On to ne želi.

Za sada se čini da je Isus najzainteresovaniji da dopusti izraelskim vjerskim vođama i narodu da sami odluče što će reći da je on, na osnovu njegovog prikaza Božje sile i njegovog učenja. Kapije evangelizacije će se otvoriti kada dođe pravo vrijeme (Djela 1:8).

Isus proriče svoju smrt (Matej 16:21-26; Marko 8:31-38; Luka 9:22-25)

Otada Isus poče učenicima da objašnjava da mora ići u Jerusalim i da će mnogo postradati od starješina, prvosveštenika i pismoznalaca, da će biti ubijen, i da će trećeg dana uskrsnuti. (Matej 16:21)

Ovim riječima se uvodi promjena u Isusovom životu i službi, promjena koja će zbuniti njegove sledbenike. Do ovog trenutka, Isus se uglavnom držao područja Galileje u sjevernom Izraelu, pored toga što je putovao u neke paganske regije oko Galileje. Izbjegavao je da provodi mnogo vremena u Jerusalimu, vjerskom i političkom srcu Izraela. U stvari, kada je došao u sukob s jevrejskim vjerskim vođama, često je napuštao to područje kako bi spriječio da stvari eskaliraju (Matej 15:21).

Sada, međutim, Isus počinje da pokazuje učenicima da je to vrijeme završilo. Umjesto toga, šokantno, Isus im počinje govoriti da mora ići u Jerusalim. On im jasno kaže da će stradati od ruku starješina, prvosveštenika i pismoznalaca. U stvari, on će patiti, biti ubijen, a zatim uskrsnuti trećeg dana.

Iz ostatka priče znamo da je Isusova misija bila da umre kao savršena, bezgrešna žrtva za grijehe čovječanstva (Jovan 12:32-34). Ovaj stih otkriva da je i Isus to znao. Shvatio je šta mu se mora dogoditi da dođe spasenje, i nije se tome odupirao (Jovan 12:23-28). U svom ograničenom znanju, Petar i drugi učenici bi se odupirali toj ideji.

Kao i mnogi u Izraelu, Petar je imao specifična očekivanja za ono što je Mesija trebao učiniti. Većina tih mišljenja bila su fokusirana na obnovu Izraela, što je navelo mnoge da Obećanog vide kao kralja-ratnika, sličnog Davidu. Ideja da će ovu figuru ubiti njegovi neprijatelji u potpunosti je bila u suprotnosti sa njihovim tradicijama i pretpostavkama.

Zahvaljujući tom nesporazumu, kao i maloj dozi ponosa, Petar pokušava da ispravi svog Gospoda. Na kraju krajeva, Isus je oduševljeno hvalio Petra što je shvatio ko je on. Čak je Petru dao ključeve kraljevstva nebeskog (Matej 16:19). Čini se da

Petar odvodi u stranu i uvjerava Isusa da to „ne može tako“ i da su njegovi učenici spremni za izazov da ga brane i podržavaju. Petar hrabro govori Isusu da se „ovo nikada neće dogoditi tebi“. Kao što se mnogima od nas događa, čak i danas, Petrovo uvjerenje da je Isus Sin Božji ne sprječava ga da pokuša da „ispravi“ Božje planove. Na žalost, mnogi teolozi, na razne načine, braneći preferencije svojih crkava, često imaju „potrebu“ da „koriguju“ i Boga i Hrista.

Osim toga, jasno je da Petrov odgovor nije samo odbrana njegovih vlastitih sposobnosti. Grčki korijenski izraz koji se ovdje koristi je *epitimaō*, preveden kao „ukor“, što nosi osjećaj ukoravanja ili oštrine. Ukoriti nekoga ne znači nužno govoriti u ljutnji, a ponekad je sasvim prikladno (1. Timoteju 5:20; Titu 1:13). Ipak, Petar ne ispravlja samo Isusa – on ga grdi. To bi dijelom moglo objasniti rezak odgovor koji je Isus dao.

Isus se okrenu pa reče Petru: „Odlazi od mene, Sotono! Ti si mi sablazan jer ne misliš na Božje, nego na ljudsko.“ (Matej 16:23)

Petru i ostalim učenicima bilo je potpuno strano da misle da će Mesija voljno dozvoliti da ga ubiju jevrejske vjerske vođe. U njihovim glavama, to se jednostavno nije moglo dogoditi. Petrovo znanje o tome ko je Isus nije nadjačalo njegove pretpostavke o tome šta će on učiniti. Čak i danas, mnogi ljudi postaju obeshrabreni ili razočarani u Hrista kada otkriju da on neće učiniti stvari baš onako kako bi oni željeli (Jovan 6:65-66).

Isusov odgovor Petru može biti još šokantniji. Matej je upravo izvijestio o trenutku u kojem je Isus oduševljeno hvalio Petra i izjavio da je Petar kvalifikovan da dobije ključeve kraljevstva nebeskog zbog pravilnog razumijevanja. Sada se Isus okreće Petru i kaže: „Odlazi od mene, Sotono!“

Tumači ovog odlomka se ponekad ne slažu oko toga da li se Isus doslovno obraća Petru, naziva li ga „Sotonom“ ili se obraća direktno Sotoni zbog njegove uloge u zbunjivanju Petra. Drugo je svakako vjerovatnije budući da je tema ranijih Sotoninih iskušenja (Matej 4:1-11) bila da se miješa u Isusovu misiju kao požrtvovanog Mesije. Na ovaj ili onaj način, ovo je poražavajući odgovor. Ali valja zapaziti da Isus ne tjera Petra od sebe, već Sotonu. Petar je u tom trenutku samo oruđe Sotone za nametanje ideje koja je suprotna Božjem planu za Isusa. Iako ne bismo ovo trebali uzimati kao obrazac, istina je da možemo postati glasnogovornici Sotone kad god iznosimo teološke stavove ili koncepte koji su suprotstavljeni nauci Svetog pisma.

Isus ide dalje, govoreći Sotoni da mu je sablazan, iako se obraća Petru. Isus je jasan: ovo se događa zato što je Petrov um profilisan prema ljudskim shvatanjima i kao takav previđa Božje stvari.

Koje su to ljudske stvari na koje je Petar fokusiran? Možda je fokusiran na sebe i svoju sposobnost da zaštiti Isusa od zla. Kao što Petar pokazuje u svojoj tvrdnji tokom Poslednje večere (Jovan 13:37), i svojim postupcima kada je Isus uhapšen (Jovan 18:10-11), čini se da je previše siguran u svoju moć. Svakako, Petar i svi ostali su fokusirani na Isusovu sposobnost da zbaci Rimljane i uzdigne Izrael na dominantan položaj. Oni takođe razmišljaju o tome, na nekom nivou, koje će uloge svaki od njih

igrati kada Mesija uspostavi svoje moćno kraljevstvo na zemlji (Matej 18:1). Oni još ne razumiju koliko je bitno da Isus pati, umre i uskrsne da dovrši svoju misiju.

S takvim umnim sklopom, Petar u tom momentu postaje glasnogovornik Sotone. Premda je Isusov odgovor upućen Sotoni, on je svakako relevantan i za Petra.

Onda reče svojim učenicima: „Ko hoće da ide za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj krst i ide za mnom. Jer, ko hoće da spase svoj život, izgubiće ga; a ko izgubi svoj život radi mene, naći će ga. Šta vrijedi čovjeku ako dobije cio svijet, a svojoj duši naudi? Šta čovjek može dati u zamjenu za svoju dušu?“ (Matej 16:24-26)

Isus je rekao da ga moraju ubiti jevrejske vjerske vođe prije nego što bude uskrsnut trećeg dana (Matej 16:21). Sada on uvodi ideju raspeća, iako ne govori o svome. To je nešto na šta će Isus aludirati, u vezi sa sobom, kasnije u svojoj službi (Jovan 12:32-34) kada govori o pogubljenju na krstu u odnosu na one koji će ga slijediti.

Rimsko carstvo je koristilo užas raspeća kao jedan od načina da pokoreno stanovništvo drži u redu, pogubljujući na hiljade kriminalaca i pobunjenika iz nižih klasa i robova. Moderna kultura često zaboravlja da je raspeće bilo mnogo, mnogo više od fizičkog bola. Bio je to čin nasilja, javnog ponižavanja, kontrole i mučenja. Žrtve su obično bile skidane gole i tučene. Osuđeni su bili primorani da sami nose poprečnu gredu do uspravnog stuba za koji će biti obješeni. Usput su im se bacale poruge i uvrede. Proces raspeća je pažljivo organizovan kako bi se maksimizirala patnja i odužila smrt, što bi ponekad trajalo danima. Mrtvi su često ostavljani da trunu pred očima javnosti.

Ukratko, spominjanje raspeća u drevnom svijetu izazivalo je osjećaj poniženja, sramote, bijede i srama. Svaka osoba koja je čula Isusove riječi vjerovatno je imala živu sliku ovoga u svojim mislima. Zbog toga bi bilo neprijatno čuti da Isus koristi razapinjanje u istom kontekstu sa sledbeništvom.

Samoodricanje je bilo dovoljno uobičajena ideja i u jevrejskom i u grčkom učenju tog vremena. Isus je, međutim, zamišljao samoodricanje koje je uključivalo voljno učešće u smrti sebe. Ukratko, niko ko slijedi Isusa ne može zadržati čak ni najmanji dio vlastitog plana, vlastitih snova, vlastitog načina života u svijetu. Moraju žrtvovati svaku sebičnost ako žele da idu za njim.

Ko god nastoji da spasi svoj život, izgubiće ga. Međutim, oni koji dragovoljno izgube svoje živote radi njega naći će pravi život. Rekavši ovo, Isus je promijenio uloge. Smrt sebi potrebna je da bi se slijedilo njega, ali je takođe potrebno pronaći život koji je istinski život. Drugim riječima, Isus kaže da slijediti njega dolazi po cijeni gubitka „prirodnog“ (tjelesnog) čovjeka, ali alternativa je trajno izgubiti život. Možete zadržati svoje zemaljske interese, ili možete spasiti svoju dušu. To je Isusova krajnja izjava u ovom odlomku.

Tjelesan čovjek ne može da se uzida na Stijeni spasenja, jer on to ne želi. On bi želio da se spasi u grijehu, ali nikako **iz** ili **od** grijeha (vidi: Matej 1:21). Takav se uzda u razne tehnike spasenja, ali nipošto ne želi da mijenja karakter po Božjem obličju. Prema Riječi Božjoj, takvo spasenje nije izvodivo.

Znači, ako hoćemo da se „uzidamo“ u Božju građevinu, moramo prvo „sahraniti“ svoju tjelesnu prirodu. Moramo se nanovo roditi i ući u savez sa Bogom (vidi: Jovan 3:3-8; Rimljanima 6. glava).

Koja je konačna korist za nekoga ko stekne sve što bi svijet ikada mogao ponuditi, samo da na kraju bude uništen za vječnost? Šta vrijedi duša? Šta čovjek treba dati zauzvrat za spas svoje duše? Ovo je krajnje pitanje.

Isus je rekao da oni koji ga slijede moraju voljno žrtvovati sebe na svaki način. Oni moraju biti spremni da se odreknu svojih želja i sklonosti, uzimajući svoje krstove kao što on čini, i uskoro će to učiniti u vrlo doslovnom smislu. Drugim riječima, oni moraju odustati od svake vlastite agende, potpuno se pokoravajući Božjoj volji i Njegovim namjerama. Sve će ih to „koštati“, ali ono čega se odriču je privremeno i relativno bezvrijedno.

Oni koji odbijaju samopožrtvovanje mogu živjeti za sebe. Isusovo pitanje dopušta činjenicu da bi oni mogli biti prilično uspješni u svjetskim okvirima. Možda će čak dobiti cijeli svijet za sebe. Problem je u tome što takav ovozemaljski uspjeh može trajati samo dok smrt ne dođe i uslijedi konačni Božji sud.

Na kraju, svaka osoba mora izabrati između jedne od samo dvije opcije (Jovan 14:6). Izgubiti sve sebično i ovozemaljsko na svijetu, da bih slijedio/la Isusa i bio/la zauvijek spašen/a, ili zadržati sve što jesam na svijetu, da bih služio/la sebi, i na kraju zauvijek izgubio/la svoj život. To su jedini izbori koje Isus nudi u ovom odlomku, i jedina dva koja su predstavljena u cijeloj Bibliji.

Kraljevstvo obećano (Matej 16:27-28; Marko 9:1; Luka 9:26-27)

„Sin čovječji će doći u slavi svoga Oca, sa svojim anđelima, i tada će svakom vratiti po njegovim djelima.“ (Matej 16:27)

Sada Isus objašnjava zašto samo dvije opcije. Bez obzira šta osoba dobije za sebe u zemaljskom životu, na kraju će ipak doći Božji sud (Jevrejima 9:27). Isus izjavljuje da će on, Sin čovječji, doći sa svojim anđelima u slavi svog Oca. On opisuje ono što se u Bibliji ponekad naziva „Dan Gospodnji“.

Kada dođe taj dan, Hrist će uzvratiti svakom čovjeku prema onome što je učinio. Jasna implikacija je da će oni koji su živjeli sami za sebe biti osuđeni. Oni koji su uzeli krst samoodricanja da bi slijedili Isusa dobiće nagradu.

Razlika između jednog i drugog rezultata nije bezgrešno savršenstvo (1. Jovanova 1:9-10). Vječni život i vječna smrt samo su razdvojeni izborom da li slijediti Isusa i identifikovati se s njim u njegovoj smrti (Jovan 3:16-18). Ovaj osnovni koncept je centralni za ono što često nazivamo jevanđeljem, ili „dobrom vijesti“. Oni koji vjeruju Isusu na ovaj način, odbijajući vlastiti plan i vjerujući u njegovo djelo kao Mesije, u njegovu smrt i uskrsnuće, te posredovanje za nas na Nebu, kao put do spasenja, biće nagrađeni vječnim životom.

„Istinu vam kažem: neki koji ovdje stoje neće okusiti smrti dok ne vide Sina čovječjega kako dolazi u svom Kraljevstvu.“ (Matej 16:28)

Ovaj dio završava kontroverznim Isusovim komentarom njegovim najbližim sledbenicima. On je potvrdio svoju ulogu Mesije i izjavio da će doći u slavi da uzvrati svakoj osobi po njihovim djelima. Sada on dodaje da neki koji stoje blizu da čuju te riječi neće umrijeti prije nego što vide Sina čovječjega kako dolazi u svom kraljevstvu.

Predloženo je mnogo različitih objašnjenja o tome šta je Isus mislio pod ovim predviđanjem. Većina učenjaka i komentatora se slaže da je mislio na „preobraženje“, doslovno sledeći događaj koji je spomenuo Matej. Isus će se preobraziti iz svog potpuno ljudskog oblika u njegovu veličanstvenu pojavu kakvu bi imao u kraljevstvu kao Sin Božji. Njegovo lice će zasjati kao sunce, a njegova odjeća će postati bijela kao svjetlost (Matej 17:1-2). Petar, Jakov i Jovan biće očevici ovog događaja.

Čini se da je preobraženje najprirodnije za Isusovo predviđanje ovdje, pogotovo jer slijedi tako brzo nakon ovog trenutka. Petru, Jakovu i Jovanu je zaista dat uvid u Isusa u punoj slavi njegovog stanja u kraljevstvu nebeskom – nešto izuzetno rijetko među živim ljudima.

36. Preobraženje i daljnji vezani događaji

Jevanđelja po Mateju 17:1-13, Marku 9:2-13 i Luki 9:28-36 bilježe poseban događaj poznat kao Hristovo preobraženje.

Isus je dao jedno neobično predviđanje: da neki od prisutnih s njim neće umrijeti prije nego što ga vide kako dolazi u svom kraljevstvu. Većina komentatora vjeruje da je Isusovo preobraženje opisano u ovom odlomku ispunjenje tog predviđanja. Događaj koji je ovdje prikazan zbio se šest dana nakon što je Isus izgovorio te riječi. Markovo pričanje ove priče takođe pominje razmak od šest dana (Marko 9:2). Luka to opisuje koristeći grčki izraz koji znači „oko nedjelju dana kasnije".

Neki naučnici vjeruju da je interval od šest dana značajan. Šest dana je možda uključivalo i određeno vrijeme putovanja do ove lokacije. Isus i učenici bili su u okrugu Cezareje Filipove, 40 km sjeverno od Galilejskog mora (Matej 16:13).

Većina lokacija koje se u Bibliji pominju kao „gore" su ono što bi neke kulture nazvale „visoka brda". Isus nije imao naviku penjanja po stijenama kada je poučavao (Matej 5:1). Međutim, neke lokacije oko Jerusalima su „planine" prema gotovo svakoj definiciji. Naučnici nude nekoliko opcija gdje se to moglo dogoditi. Uobičajeni predlog je gora Hermon, budući da se Cezareja Filipova nalazi u njenom podnožju. Taj vrh tog planinskog lanca je više od 2.800 metara iznad nivoa mora. Druga opcija je planina Miron, manje od polovine te visine, između Cezareje Filipove i Kapernauma, gdje grupa zatim stiže (Matej 17:24).

Bez obzira na lokaciju, Isus bira samo trojicu učenika da se popnu na ovu „visoku goru" s njim. Petar, Jakov i Jovan bili su Isusov unutrašnji krug učenika unutar veće grupe Dvanaestorice (Matej 10:1-4).

Luka 9:28 napominje da događaj započinje Isusovom molitvom. Dok se Isus moli, njegov izgled se mijenja, odražavajući slavu koju Sin ima od Boga Oca.

Kroz ovaj odlomak, postoji nekoliko referenci na Mojsijevu službu. Ovdje Matej kaže da je Isusovo „lice zasjalo kao sunce" (Matej 17:2). Isusova odjeća je postala „blistava bijela". Mojsije je, takođe, sreo Boga na vrhu planine i zablistao Njegovom slavom (Izlazak 34:29-35). Mojsije je, takođe, doživio „odlazak" (Luka 9:31), od egzodusa na grčkom. Neki naučnici upoređuju Petrove šatore (Luka 9:33) sa konstrukcijom tabernakula koji je Mojsije nadgledao. Mnogi kažu da je oblak koji je došao iznad vrha planine (Luka 9:34) ista slava šekine koja se spustila na šator i vodila Izraelce tokom dana (Izlazak 40:34-38).

Svrha preobraženja je uvjeriti svjedoke da je Isus Sin Božji uprkos njegovoj predstojećoj smrti. U ovom trenutku, čini se da ima suprotan efekat (Luka 9:44-45): ako Isusova slava izgleda ovako, kako bi ga vjerske vođe mogle odbaciti i ubiti?

Ovdje je opisan jedan od najnevjerovatnijih događaja u životu Petra, Jakova i Jovana. Ovaj trenutak je u blistavoj svjetlosti potvrdio ono što su već vjerovali da je

istina: njihov učitelj Isus bio je Sin Boga nebeskog. Riječ „preobražen“ dolazi od grčke riječi *metamorfoō*. Ovo je korijen riječi za izraze kao što je metamorfoza i prevedena je kao „preobraženje“ u stihovima poput 2. Korinćanima 3:18.

Ovaj trenutak povezuje Isusa s Mojsijem i Ilijom. Mojsijevo lice je također blistalo nakon što je proveo vrijeme s Bogom (Izlazak 34:29-30), i taj sjaj je bio odraz Božje slave. Isus se preobražava drugačije, u punom sjaju. Petar, Jakov i Jovan svjedoče da je Isus u stanju koje više predstavlja njegovu prirodu kao Sina Božjeg.

Dvije riječi koje karakterišu Isusov preobraženi izgled su „svjetlo“ i „bijelo“. Njegovo lice sija kao sunce, a njegova odjeća je kao bijela svjetlost. Markov izvještaj opisuje Isusovu odjeću kao intenzivniju bijelu nego što bi je bilo ko na zemlji mogao izbijeliti (Marko 9:3). Isus doslovno postaje izvor svjetlosti pred njihovim očima.

Učenici svjedoče ništa manje nego slavi Božjoj u Isusovoj osobi. To je trenutak koji će ostati s njima zauvijek, potvrđujući im Isusov identitet kao Sina Božjeg. Jovan će započeti svoje jevanđelje potvrđujući činjenicu da su „gledali smo njegovu slavu, slavu kao jedinorođenog od Oca“ (Jovan 1:14). Petar će o tome svjedočiti i u jednom od svojih pisama: „Bili smo očevici njegovog veličanstva. Jer on je od Boga, Oca, primio čast i slavu, kad su od veličanstvene slave do njega došle ove riječi: ‘Ovo je moj sin, moj voljeni, koji je po mojoj volji!’ I čuli smo te riječi koje su došle s neba dok smo s njim bili na svetoj gori.“ (2. Petrova 1:16-18)

Da bi dodatno potvrdili da učenici naziru slavu neba, Mojsije i Ilija se također pojavljuju na gori i počinju da razgovaraju sa Isusom. Značajna je činjenica da se pojavljuju ova dva velikana judaizma. Kao prvo, to potvrđuje da postoji život nakon smrti kroz primjere koje je Bog već dao. Naime, poznato je da je Ilija živ uzet na Nebo (2. Kraljevima 2:1-11). Mojsije je, s druge strane, uskrsnut neposredno nakon svoje smrti (Ponovljeni Zakon 34:5-6; Juda 1:9). Pored njih, Sveto pismo bilježi da je i Enoh prenesen živ na Nebo (Postanje 5:22-24).

Stoga je važno napomenuti da ovaj susret ne promoviše zagrobni život u smislu kako se vjeruje u tradicionalnom hrišćanstvu o navodnoj besmrtnosti ljudske duše. Ideja u urođenoj bezuslovnoj besmrtnosti jedna je od ključnih obmana satanizma iz koje su se razvila vjerovanja o nekom obliku zagrobnog života. Biblija uči da jedino Bog ima besmrtnost (1. Timoteju 6:16), dok je stvorena bića mogu imati samo pod uslovom poslušnosti (Postanje 2:17) ili kao pali grešnici po Hristu (Jovan 3:16; 1. Jovanova 5:11-12).

Mnogi naučnici sugerišu da je ovaj par također namijenjen predstavljanju Zakona i Proroka koji su tako centralni u Božjem odnosu s Izraelom. Bog je dao Zakon Mojsiju da ga dâ ljudima, a Ilija je bio najistaknutiji od svih proroka koji su slijedili. Osim toga, obojica su komunicirali s Bogom na gori Sinaj, kasnije nazvanoj gora Horev (Izlazak 24:15-16; 1. Kraljevima 19:8).

Isus je došao da ispuni Zakon, proročanstva i tipologiju koji se odnose na Mesiju (Matej 5:17-18). On ne stoji ravan sa ovim parom, već iznad njih kao Sin Božji. Ovaj razgovor se vodi u vrlo prikladnom trenutku. Lukin izvještaj spominje da su govorili

o Isusovom „odlasku“, što znači o predstojećem raspeću i smrti, što se uskoro trebalo dogoditi u Jerusalimu (Luka 9:31). Pokazalo se da su Mojsije i Ilija svjesni planova Neba za završetak Isusove misije na zemlji. To je sasvim očekivano jer su stanovnici Neba i sigurno su upoznati sa Planom spasenja sa punim uvidom u taj predmet.

Mojsije i Ilija izvjesno služe Isusu za podršku i ohrabrenje pred ono što ga očekuje. Luka koristi riječ „odlazak“ koja se može odnositi na Isusovo hapšenje, suđenja, razapinjanje, smrt, uskrsenje i uznesenje.

Isusov „egzodus“ pruža mnogo veći egzodus za nas. Pošto je umro, mi smo oslobođeni ropstva grijeha. Pošto je ponovo uskrsnuo, znamo da je Bog prihvatio njegovu žrtvu. Budući da se vratio u novom tijelu, znamo da ćemo biti oslobođeni naših smrtnih tijela i primiti vlastita proslavljena tijela (1. Korinćanima 15:42-57). Budući da je uzašao na nebo, znamo da nam priprema mjesto da budemo s njim za vječnost (Jovan 14:2-3).

Luka otkriva dvije stvari koje Matej i Marko ne znaju. Prvo, Mojsije i Ilija takođe blistaju u slavi. Drugo, o čemu je razgovor. Luka pažljivo uključuje da će se Isusov „odlazak“ dogoditi u Jerusalimu; njegova iskušenja, raspeće i uskrsenje bili su u Jerusalimu, naravno, ali čak i nakon što je sreo učenike u Galileji, vratio se u Jerusalim radi svog uznesenja. U nekoliko kratkih stihova, Isus će započeti to putovanje u Jerusalim (Luka 9:51).

„A Petra i one koji su bili s njim savladao je san. Kad su se probudili, vidjeli su njegovu slavu i dva čovjeka kako stoje s njim.“ (Luka 9:32)

Učenici su izgleda zaspali tokom Isusove molitve. Kada su se probudili, sve se promijenilo. Isus ne liči na sebe. Nije prljav i umoran od putovanja. Njegova odjeća blista. Njegovo lice sija kao sunce. On razgovara sa dvojicom muškaraca koji takođe blistaju onostranom slavom.

I dok su ovi odlazili od njega, Petar je, ne znajući šta govori, rekao Isusu: „Učitelju, dobro nam je ovdje. Zato podignimo tri šatora, jedan za tebe, jedan za Mojsija i jedan za Iliju.“ (Luka 9:33)

Petrov odgovor je nespretan i neprikladan: on nije znao šta da kaže (Marko 9:6). Luka je nešto manje ljubazan, ističući da Petar nije znao šta govori. Petar prepoznaje zapanjujuću prirodu onoga što se dešava. Iako je prestravljen, osjeća da mora odgovoriti nekim činom poštovanja. Petrova odvažnost i entuzijazam iznova otkrivaju i dobro srce i nivo nepromišljenosti. Taj impuls nije bio pogrešan, ali konkretna akcija koju Petar predlaže promašuje poentu. Naučnici imaju nekoliko teorija o tome zašto je Petar želio da podigne šatore za Isusa, Mojsija i Iliju. Možda razmišlja o Prazniku sjenica. Vjerovatnije je da pokušava odati čast trojici velikih vođa. Vjerovatno takođe pokušava ohrabriti Iliju i Mojsija da ostanu duže. Mojsije je okupio Izraelce, izbavio ih iz Egipta i napravio od njih naciju. Ilija je srušio stotine Balovih proroka (1. Kraljevima 18:40). Petar može misliti da će Mojsije i Ilija okupiti Jevreje politički i vjerski kako bi Isus mogao pobijediti Rimljane i obnoviti jevrejsku naciju.

Luka kaže da Petar ne zna šta govori. Neki učenjaci kažu da Petar nudeći tri

jednaka šatora pokazuje da smatra svog učitelja na nivou velikog Mojsija i Ilije – što je dobro. Ali on ne razumije da je Isus superiorniji od Mojsija i Ilije. Ovo je greška koju Bog ispravlja identifikujući Isusa kao svog Sina (Luka 9:35). Komentar o trojici učenika koji se upravo bude mogao bi biti aluzija na njihovu duhovnu tromost. Kada Petar naziva Isusa „Učiteljem“, on ne griješi, ali još uvijek ne shvata u potpunosti ko je Isus.

Dok je on još govorio, zasjeni ih sjajan oblak, i iz oblaka se začu glas koji reče: „Ovo je moj voljeni Sin, koji je po mojoj volji! Njega slušajte!“ (Matej 17:5)

Oni koji su bili na planini po sunčanom danu, a zatim gledali kako oblak juri i obavija krajolik, imaju malu predstavu o tome šta Petar, Jakov i Jovan doživljavaju. A sam oblak je šekina slava Božja: prizor koji nije viđen u stvarnom životu otkako je Solomon posvetio hram (2. Dnevnika 7:1-3).

Hebrejska riječ *šekina* se ne koristi u Bibliji. Umjesto toga, nalazi se u vanbiblijskim rabinskim spisima. Riječ znači „on je nastanio“ i predstavlja Božju neposrednu prisutnost među Njegovim narodom, posebno iz oblaka. Doslovne pojave uključuju stubove od oblaka i vatre koji su vodili Izraelce (Izlazak 13:21) i oblak na gori Sinaj (Izlazak 24:15-18). Hebrejska književnost je to dalje razvila kao referencu na Božju prisutnost, zamjenu za metaforu Božje ruke ili lica, i na kraju kao posrednika između Boga i ljudi. Jovan 1:14 odražava koncept šekine kada se govori o Božjem prisustvu.

U drugim novosaveznim slučajevima, kada Bog govori, Njegova slava ne silazi; nebo se otvara (Luka 3:21-22) ili ljudi samo čuju Njegov glas (Jovan 12:28).

Luka navodi da je „došao oblak i zasjenio ih“ i da su tri učenika „ušla u oblak“, dok Matej i Marko samo kažu da ih je oblak „zasjenio“ (Matej 17:5; Marko 9:7). Nema prave kontradikcije; kada ste u oblaku, i dalje možete donekle vidjeti oko sebe čak i ako je nebo iznad potpuno blokirano.

Sada, Bog govori, identifikujući Isusa. Ovo je drugi od tri puta u kojima pisci jevanđelja bilježe kako govori Bog Otac. Prvi je na Isusovom krštenju kada On kaže: „Ti si moj Sin, voljeni, koji je po mojoj volji“ (Luka 3:22). Treći je u Jerusalimu, u sedmici raspeća (Jovan 12:27-28).

Prvo, Bog identifikuje Isusa kao svog Sina. U Bibliji, „sin“ može značiti biološki potomak jedne ili više generacija; Isus je „sin Davidov“ iako je David živio nekoliko stotina godina ranije. „Sin“ se takođe može odnositi na nekoga ko liči na figuru oca. Isus kaže jevrejskim vjerskim vođama da je njihov otac Đavo jer su željeli slijediti Sotonin primjer (Jovan 8:39-47). Isusovo sinovstvo je njegovo autentično predstavljanje lika Boga Oca. Isus je „jedinorođeni“ (jedini doslovni) Sin Božji. Takav status nema nijedno drugo biće.

Luka takođe bilježi da je Bog identifikovao Isusa kao „mog Izabranika“. On kaže da je Isus „rođeni“ iz Psalma 2:7, Mesija ili „Hrist Božji“ (Luka 9:20). Matej i Marko koriste „voljeni Sin“, ističući odnos koji Bog Otac ima sa svojim Sinom (Matej 17:5; Marko 9:7).

Ovdje se završava svaka rasprava oko pitanja „ko je Hrist“. Najprije, nijedno

pojedinačno starosavezno proročanstvo nije samo po sebi dokaz da je Isus Bog ili da nije Bog. Presudno je sledeće: (1) šta Bog kaže ko je Isus (Matej 3:17; 17:5); (2) kako Isus samog sebe identifikuje (Marko 14:61-62; Jovan 6:27; 8:42; 10:36; 14:28); (3) da li Isus podržava monoteizam (Jovan 17:3; Marko 12:29-34); (4) šta nadahnuti savremenici svjedoče o Isusovom statusu (Jovan 1:18, 34; 11:27; Matej 16:15-17; 27:54; Marko 1:1; Djela 8:37; 9:20); (5) svjedočanstvo anđela, uključujuće pale anđele koji znaju iz prve ruke ko je Hrist (Matej 8:29; Marko 1:24; Luka 4:46); (6) svjedočanstvo Isusovo nakon uskrsenja (Otkrivenje 1:1; 3:12); (7) proročanstva koja na direktniji ili indirektan način prikazuju određene aspekte, poslanje, specifične karakteristike ili postignuća Hristove misije.

Konačno, Bog kaže: „Njega slušajte!“ Najviši Autoritet univerzuma ne samo da potvrđuje identitet svog Sina, već i obavezuje na poslušnost Hristu kao najvećem delegiranom Božjem poslaniku ikada.

Božje riječi „slušajte ga“ bacaju dodatno svjetlo na Mojsijevo prisustvo. U Ponovljenom zakonu 18:15, Mojsije obećava Izraelcima da će im Bog „podići proroka poput mene između vas, od vaše braće – njega slušajte...“ Petar kasnije potvrđuje da je ovo Isus (Djela 3:22-23).

Uobičajena je tvrdnja među nevjernicima da bi došli Hristu ili vjerovali u Boga ako bi bilo koji od njih pokazao nepobitni dokaz njihovog postojanja, možda samo tako što im Bog govori. Evo dokaza da ljudi nisu tako konstantni. Petar, Jakov i Jovan su mjesecima putovali sa Isusom. Vidjeli su ispoljavanje sile nad olujama, bolešću i demonima. Sada, oni čuju Božji glas koji potvrđuje Isusa i njegovu poruku. Pa ipak, oni još uvijek ne mogu prihvatiti Isusovo jasno učenje o tome šta on treba da učini kao Mesija (Marko 9:32).

„Kad su to čuli, učenici padoše ničice i veoma se uplašiše.“ (Matej 17:6)

Reakcija učenika je poznata i razumna. Zasjenjeni prisustvom Boga Oca, videći likove poput Mojsija i Ilije, i čuvši Boga Oca, oni se užasavaju. Padaju na lica, što je ujedno i uobičajeni izraz i uplašenosti i strahopoštovanja. Ovo je sasvim prirodan i potpuno prikladan odgovor na svaki susret s Bogom.

Čini se da je prije toga Petar razumio na intelektualnom nivou da je Isus Sin živoga Boga. Rekao je to kao odgovor na Isusovo ranije pitanje. Dva puta od tada, međutim, Petar je pokazao da još nije u potpunosti razumio svu težinu značenja izraza Sin živoga Boga.

„I odjednom, pogledavši uokolo, više nisu vidjeli nikoga pored sebe osim Isusa.“ (Marko 9:8)

„Kad se začuo taj glas, Isus se našao sam.“ (Luka 9:36)

Odjednom, oblak je nestao, a Mojsija i Ilije nema nigdje. Stvari su se vratile u „normalni“ tok.

Isus sada prilazi trojici učenika i dodiruje ih (Matej 17:7). On im govori da ustanu i da se ne plaše – uobičajeno uvjeravanje koje se daje onima koji vide Božje glasnike (Matej 28:5; Luka 2:10).

Ali Isus opet insistira da Petar, Jakov i Jovan zadrže za sebe opis njegove slave i Božje objave. Jedina značajna informacija koju Isus dozvoljava da podijele je da će biti ubijen i ponovo uskrsnuti (Marko 8:31).

Jedan dio razloga zašto Isus sprječava učenike da šire riječ da je on Mesija je taj što oni ne razumiju šta je Mesija. Oni znaju da će Mesija spasiti Izrael. Želja da Jevreji budu nezavisni je toliko jaka da pokušavaju da ga natjeraju da bude kralj (Jovan 6:15) i dočekaće ga u Jerusalimu kao da je već kralj (Marko 11:7-10).

Jevreji su izgubili svoju nezavisnost kada su se pobunili protiv Boga (2. Kraljevima 21:10-14). Učenici još ne razumiju zašto bi njihov Bogom obećani Spasitelj patio ne za njihov narod, već za njihove grijehe protiv Boga. Niko u toj eri nije u potpunosti shvatio da Isus Mesija mora umrijeti za grijehe svijeta i uskrsnuti trećeg dana. Ako bi masa ljudi saznala šta se dogodilo na toj planini, mogli bi se pobuniti protiv rimske vlasti, što bi dovelo do smrti hiljada.

Marko je jasan po ovom pitanju: „Dok su silazili s gore, zapovijedio im je da nikome ne pričaju šta su vidjeli sve dok Sin čovječji ne ustane iz mrtvih. I oni su uzeli k srcu te riječi, ali među sobom su raspravljali šta znači to da će ustati iz mrtvih.“ (Marko 9:9-10)

Poput Jevreja danas, oni slabo razumiju Sina čovječjeg u Danilu 7:13-14, ali potpuno pogrešno razumiju Slugu patnika iz Isaije 53. Njihovo iskustvo s kraljevima u prošlosti Izraela i vladarima ne-Jevreja u bliskoj prošlosti i sadašnjosti daleko je od koncepta služenja i poniznosti i ne uključuje koncepte žrtve, patnje, smrti i uskrsnuća. Ne postoji ništa u njihovom svjetonazoru što daje kontekst Isusovim riječima, a Isaija 53 još nije dio njihovog razumijevanja problema.

Isus govori doslovno, a oni možda razmišljaju o nekom duhovnom značenju. Uzgred, uvijek postoji opasnost od „produhovljavanja“ biblijskih tekstova tamo gdje je značenje doslovno. Zapravo, veći dio Svetog pisma ima upravo doslovno značenje.

Epileptičar iscijeljen (Matej 17:14-21; Marko 9:14-29; Luka 9:37-42)

„Kad su sutradan sišli s gore, sreo ga je silan narod.“ (Luka 9:37)

Gdje god da su, gužva je tipična. Isus je često okružen gomilama; neki dolaze da ga slušaju kako uči, a neki da prime iscjeljenje. Ovoga puta, ispostavilo se, gomila se u početku okupila oko preostalih devet učenika. Ranije im je Isus dao moć da liječe i izgone demone (Luka 9:1-6). Jedan čovjek ih je zamolio da izbave njegovog opsjednutog sina, ali učenici, jednom moćni vjerom, ne mogu da narede demonu da izađe. Luka rijetko bilježi kako je Isus postao frustriran svojim učenicima, ali ovdje to čini. Uprkos svojoj frustraciji, Isus iscjeljuje dječaka (Luka 9:38-43).

Marko i Matej uključuju međuigre; opisuju da dok Isus i njegova tri učenika silaze s vrha planine, govore o ulozi Ilije u poslednjim vremenima (Matej 17:9-13; Marko 9:9-13). Luka često uključuje istorijsku hebrejsku pozadinu za svoju nejevrejsku publiku, ali ovaj put je odlučio da to ne čini.

Marko takođe spominje da se devetorica učenika svađaju s pismoznalcima. Ne

znamo sigurno zašto; kada Isus pita, otac odmah počinje da govori o svom sinu opsjednutom demonima (Marko 9:14-18). Lako je moguće da su prepirke sa pismoznalcima udaljile učenike od prave vjere. Ranije im je bilo rečeno da se klone tih „zvaničnih" religijskih krugova.

Pisci jevanđelja često grupišu priče prema temi, a ne prema vremenu. U ovom slučaju, veza se čini važnom. Ovaj prikaz je vezan za preobraženje i po vremenu – „sutradan" – i lokaciji – „sa planine".

Isusu prilazi čovjek čije je jedino dijete demonizovano. Zli duh mu ili daje simptome epilepsije ili pogoršava bolest koju već ima. Uprkos činjenici da je Isus dao učenicima moć da izgone sve demone, oni se pokazuju nemoćni, a otac moli za Isusovu pomoć.

Ovo je barem treći put da Luka bilježi kako Isus dolazi u pomoć „jedinom djetetu". Prvi je bio sin udovice iz Naina (Luka 7:11-15). Druga je bila Jairova kći (Luka 8:41-42, 49-55). U tom vremenu i kulturi, biti „jedino dijete" bila je važna razlika. Značajan dio obećanja koje je Bog dao Jevrejima odnosi se na trajno vlasništvo nad zemljom. Ovim roditeljima su potrebna njihova djeca da naslijede porodičnu zemlju i nastave položaj svoje porodice u klanu i zajednici. Udovici je posebno bila potrebna Isusova pažnja; bez svog sina, zapala bi u oskudicu. Ako Jair više nije imao djece – a oni su i dalje slijedili Mojsijev zakon – muž njegove kćeri bi naslijedio njegovo imanje (Brojevi 27:1-11). I ovaj otac voli svog sina i treba ga kao naslednika.

Čovjek se zalaže u ime svog sina koji pati od napada zbog kojih često pada u vatru ili vodu. Marko i Luka su direktniji u pripisivanju ovih simptoma demonu: „...opsjednut je duhom zbog koga ne može da govori.... uhvati ga, tresne ga o zemlju, a on zapjeni, škripi zubima i gubi snagu" (Marko 9:17-18). I „počne da viče, baca ga u grč tako da zapjeni i jedva ode od njega kad ga izmuči" (Luka 9:39). Mnogi komentatori su ove simptome opisali kao oblik epilepsije koju je izazvao zli duh. Detalj koji je Matej uključio snažno implicira da ovo nije „samo" epilepsija. Kako otac napominje, to se tako često dešava u posebno opasnim trenucima. Ovo se uklapa u samodestruktivnu prirodu demonskog ugnjetavanja.

Koliko krivimo učenike za njihov neuspjeh? Isus ih je ovlastio (Luka 9:1) i smatra ih odgovornim. Isus kaže: „O bezvjerni i izopačeni naraštaju! Dokle moram biti s vama i podnositi vas?" (Luka 9:41). Ova oštra primjedba se vjerovatno odnosi i na gomilu, pismoznalce, oca i učenike (Marko 9:14, 22-23). Isus kasnije govori učenicima da su podbacili zbog nedostatka vjere (Matej 17:19-20). Pa ipak, on takođe kaže da je demona posebno teško istjerati, jer to zahtijeva vjeru i molitvu (Matej 17:20; Marko 9:29), potvrđujući očev opis upornosti zlog duha (Luka 9:39).

Istina je da Isus od nas očekuje da barem vjerujemo u ono što znamo i živimo po tom vjerovanju. Otac je trebao vjerovati onome što je čuo o Isusovoj moći. Pismoznalci su trebali vjerovati onome što su znali o Isusu u kontekstu starosaveznih proročanstava. Učenici su trebali vjerovati da još uvijek imaju moć da izgone demone. „Vjera" podrazumijeva povjerenje u ono što Isus kaže zbog onoga što već znamo. Oni koji

zaista razmišljaju o Božjem djelu u svom životu trebali bi priznati da znaju više nego dovoljno da vjeruju Isusu.

„Nevjerni“ naraštaj opisuje nekoga ko ne vjeruje u Božje djelo; nevjernost takođe ukazuje na nedostatak lojalnosti ili povjerenja. „Izopačeni“ ima više osjećaj perverzije ili izopačenosti. Sve ovo u kombinaciji potvrđuje da nedostatak vjere u Isusa i njegovo djelo ukazuje na moralno izobličen karakter. Nevjerovanje u Boga je nemoralno i nepošteno i vodi ka nemoralu (Rimljanima 1:21). Činjenica da su nekada mogli izgoniti demone, a sada ne mogu, ukazuje da se njihova vjera poremetila.

Upotreba „naraštaja“ u drugim odlomcima uokviruje Isusovo pitanje: „Koliko dugo ću biti s vama i podnositi vas?“ kao upozorenje. Doći će dan kada Isus više neće morati da trpi nevjernike – one koji buntovno ili nemarno odbacuju istinu o njemu. Na kraju će se suočiti sa sudom i dobiti ono što zapravo traže: konačno odvajanje od Boga i uništenje za vječnost (Otkrivenje 20:11-15).

Mojsije je, takođe, postao frustriran ljudima za koje je bio odgovoran, govoreći Bogu: „Zašto si učinio zlo svom sluzi? Zašto nisam našao milost u tvojim očima, nego si na mene stavio teret cijelog ovog naroda?“ (Brojevi 11:11). Ilija se ne samo žalio na svoje odgovornosti, nego je zamolio Boga da ga ubije, govoreći: „Dosta mi je! Gospode, uzmi moju dušu, jer nisam ništa bolji od svojih praočeva.“ (1. Kraljevima 19:4) Isus zna da se uskoro vraća u prisustvo Boga Oca. Savršeno je prirodno izraziti svoju frustraciju onima koji ga odbijaju slušati i razumjeti – uključujući njegove najbliže sledbenike – i radovati se danu kada će se on vratiti kući.

Kada demon vidi Isusa, dječaka baca u još jedan napad. Isus pita oca koliko dugo je dječak patio, a otac kaže od djetinjstva. Otac tada kaže: „Nego, ako možeš nešto da učiniš, smiluj nam se i pomozi nam.“ Isus odgovara: „Ako možeš vjerovati! Sve je moguće onome ko vjeruje.“ Otac daje čuveni odgovor: „Gospode, vjerujem! Pomozi mom nevjerstvu!“

Pokazujući ranjivost, otac uz sumnju i strah izlaže kakvu vjeru ima. On je naš primjer nekoga ko razumije da Bog želi sve nas, a ne samo svetost fariseja (Matej 5:20), ili hrabro povjerenje Sirofeničanke (Marko 7:24-30), ili obožavanje Marije iz Betanije (Jovan 12:3). On takođe želi Petrova ograničenja (Jovan 21:15-19), strašne Pavlove pogrešne proračune (1. Timoteju 1:13), i sve što drugo imamo da predamo, dobro ili loše.

Ovaj čovjek možda nema napredno obrazovanje u Božjoj moći i vjernosti, ali on zna šta znači biti otac. Kako bi učinio sve što može za svog sina, on vjeruje da će Isus učiniti ono što može i za njegovog sina i za njegovu vjeru. Možda ne razumije Isusovu moć i autoritet, ali vjeruje da je Isusovo srce poput srca oca punog ljubavi.

Isus tada vidi još veću gomilu koja hita prema njima i prekida razgovor. On ukorava demona, a dječak preživljava i poslednji napad koji ga ostavlja da leži na zemlji kao leš. Isus se spušta i pomaže mu da ustane, živ i izliječen (Marko 9:20-27). Ovo je možda jedini put da Isus protjeruje demona i zahtijeva da se ne vrati. On je jasno stavio do znanja da osoba koja je oslobođena demona može očekivati da se demon

ponovo pojavi sa drugim duhovima (Matej 12:43-45). Jedini trajni lijek za osobu oslobođenu demonske opsjednutosti je življenje života u Duhu i poslušnosti Bogu. Ali sigurno je pretpostaviti da je ovaj demon poslušao Isusov nalog.

Nasilje koje demoni ispoljavaju kada napuste osobu pokazuje da su zlonamjerni do kraja (Marko 9:26). Očigledno, smrtni izgled dječaka je posledica napadaja. Zbog tlačenja, dječak je bio iscrpljen, uvenuo i blijed. Jak fizički stres zbog napadaja čini dječaka da izgleda kao mrtav.

Matej kaže da je „dječak istog časa ozdravio“ (Matej 17:18). Markov opis možda ne izgleda „trenutni“, ali u poređenju sa razgovorom koji je Isus vodio sa Legijom demona (Luka 8:27-33), ovo je tačan opis.

U prevodima se često koristi izraz „liječiti“ u kontekstu istjerivanja demona, ali obično je izvorna riječ generička grčka riječ za spašavanje ili povratak u zdravlje. Ovdje grčka riječ prvenstveno znači vratiti nekome zdravlje nakon fizičke bolesti. Luka gotovo uvijek zadržava tu upotrebu za one slučajeve u kojima je neko izliječen od bolesti. U Djelima 10:38, Luka citira Petra koji je rekao o Isusu: „prolazio je zemljom čineći dobro i liječeći sve koje je Đavo tlačio, jer je Bog bio s njim.“ Čini se da to ukazuje na to da u slučaju ovog dječaka on možda ima epilepsiju i da je demon pogoršavao situaciju. Međutim, Isusovo iscjeljenje dječaka prevazilazi čak i spas od bolesti i opsjednutosti; vraćajući ga „ocu njegovom“, odnos i dječakov kulturni položaj kao jedinog djeteta i naslednika njegovog oca se takođe vraćaju.

Luka završava ovdje. Matej i Marko bilježe učenike kako se povlače u kuću nasamo i pitaju Isusa zašto nisu mogli da istjeraju demona. Matej citira Isusa koji govori o njihovom nedostatku vjere, dok Marko ističe njihov nedostatak molitve (Matej 17:19-21; Marko 9:28-29). Zbog molitve je Isus otišao na vrh planine sa Petrom, Jakovom i Jovanom (Luka 9:28). Lukino jevanđelje često naglašava važnost molitve (Luka 1:13; 2:37; 3:21; 5:16; 6:12; 9:18; 10:2; 11:1-12; 18:1; 19:46; 21:36).

Tada Isusu priđoše učenici i nasamo ga upitaše: „Zašto mi nismo mogli da ga istjeramo?“ „Zbog vašeg nevjerstva,“ odgovori im Isus. „Istinu vam kažem: kad biste imali vjeru kao zrno gorušice, rekli biste ovoj gori: ‘Premjesti se odavde onamo,’ i ona bi se premjestila. I ništa vam ne bi bilo nemoguće.“ Ali, ovaj se rod [nevjerstvo] samo molitvom i postom istjeruje. (Matej 17:19-21)

Isus je izliječio dječaka, ali učenici zaista žele razumjeti šta je pošlo po zlu. Pitali su ga nasamo, daleko od gomile, zašto nisu mogli istjerati demona. Isus im odgovara direktno, ali relativno ljubazno. U središtu njihovog neuspjeha bila je njihova „mala vjera“. Ili nisu vjerovali u silu koju im je Isus ranije dao (Matej 10:8) ili nisu vjerovali da se takva sila može ispoljiti preko njih. Možda su ovaj konkretan slučaj vidjeli kao pretežak. To što su uopšte mogli činiti čuda bila je zapanjujuća stvarnost. Isus ovdje otkriva da je ključ te moći vjera.

Dio pouke ovdje je moć istinske vjere. Dajući ovaj podsjetnik, Hrist još jednom spominje sićušno zrno gorušice kao metaforu za živu, djelotvornu vjeru (Matej 13:31-32). Čak i sa tom količinom vjere, kaže Isus, oni će moći reći planini da se pomakne

i ona će to učiniti. Sa čak i djelićem vjere u Božju moć i autoritet, ništa im neće biti nemoguće. Ali treba razumjeti da je Isusovo izražavanje o „premještanju planina“ hiperbolično kako bi naglasio kolika je važnost nepokolebljive postojane vjere.

Ovo je važna i snažna lekcija za učenike. Ovi ljudi će na kraju doći da izvode čuda koja su naizgled nemoguća dok predstavljaju Isusa do kraja svog života na zemlji. Moć da to učine nikada neće proizaći iz njihove vlastite sposobnosti, dobrote ili statusa. To će uvijek dolaziti kroz njihovu posebnu obdarenost, omogućenu njihovom vjerom u Hrista i Boga Oca.

Napokon, šta znači da se „ovaj rod istjeruje samo molitvom i postom“? Da li Isusove riječi impliciraju da je za neke demone potreban posebni dodatni napor da bi se istjerali? Isus je prethodno rekao da je vjera bila srž problema zbog neuspjeha učenika da istjeraju demona. Nije rekao da je njihov primarni problem nedostatak molitve i posta. Prava greška – temelj njihovog neuspjeha – bila je u tome što nisu dovoljno vjerovali u Božju silu da djeluje kroz njih. Isus je bio jasan da ništa ne bi bilo nemoguće za njih ako bi imali vjeru čak i malu poput zrna gorušice.

Ipak, molitva i post su izrazi vjere. Nikada ne bi bilo pogrešno da se hrišćanin moli ili čak posti kada pokušava ostvariti Božju volju. Bilo bi pogrešno, međutim, vjerovati da su postupci molitve i posta sami po sebi izvori moći. Te stvari su samo izrazi vjere u Boga. Ali su isto tako neophodni alati za „izgonjenje nevjerstva“ koje je glavni razlog za neuspjeh ili polovičan uspjeh. I to je kontekst u kojem treba shvatiti Isusovu primjedbu. Jer, ako bi se to odnosilo na rangiranje demona po „težini“ za istjerivanje, ni učenici u ovom slučaju, niti pak hrišćani, ne mogu znati o kakvom se zapravo demonu/ima radi, tako da bi to bilo besmisleno. Međutim, prava vjera se stiče, kao uostalom i sve vrijedno, postojanim vježbanjem.

Isus opet govori o smrti i uskrsnuću (Matej 17:22-23; Marko 9:30-32; Luka 9:43-45)

Kad su se sastali u Galileji, Isus im reče: „Sin čovječji će biti predat ljudima u ruke, i oni će ga ubiti, ali on će trećeg dana uskrsnuti.“ A oni se veoma ražalostiše. (Matej 17:22-23)

Isus i učenici se okupljaju u Galileji. Ovo se može odnositi na njihov povratak u Galileju iz Cezareje Filipove na sjeveru (Matej 16:13).

Ovo nije prvi put da Hrist spominje svoju dolazeću smrt i uskrsenje. Matej 16:21 spominje nedavni incident u kojem je pomenuo ovaj predstojeći niz događaja. Ovo je bio trenutak kada je Petar pokušao da ukori Isusa, a Isus je umjesto toga ukorio Petra, i samog Sotonu (Matej 16:22-23).

Sada, Isus dodaje novi detalj o tome šta će mu se uskoro dogoditi. On kaže da će on, „Sin čovječji“, biti predat u ruke ljudima. Drugim riječima, neko će Isusa predati ljudima koji će ga ubiti. Bilo da Isus misli na predavanje preko Judine izdaje ili da će Bog predati kao dio plana žrtvovanja, on govori o tome kao o neminovnosti.

Isus se dragovoljno stavio na raspolaganje da bude žrtvovan za grijehe

čovječanstva na krstu. On je to učinio s punim znanjem o tome šta će se dogoditi (Matej 16:21; 17:22-23). Nikada ga nije iznenadio ni trenutak toga. On je djelovao u punoj poslušnosti i pokornosti volji Boga Oca, koji je dao svog jedinorođenog Sina kao ovu žrtvu (Jovan 3:16).

Iako su učenici uznemireni što je Isus ovo rekao, oni još uvijek ne razumiju šta on misli. Oni i dalje razmišljaju o Isusu kao pobjedniku koji će rasti u moći i izbaviti ih od vladavine Rima. Kako može umrijeti oslobodilac Izraela? Oni se čak i plaše da ga pitaju da to detaljnije obrazloži (Marko 9:32), jer im je sama ta ideja odbojna.

I mi radimo slično. Kada Bog govori, ali nam se ne sviđa ono što ima da kaže, skloni smo komplikovati Njegove riječi do te mjere da možemo tvrditi da ih ne razumijemo. To radimo kada nam se ne sviđaju zakoni protiv grijeha – posebno seksualnog grijeha – ili najave da su teškoće dio hrišćanskog života. Ovo je obično tlo gdje se začinju razna iskrivljena tumačenja o Zakonu ili sofistika o jevanđelju „bezuslovne ljubavi".

Porez plaćen (Matej 17:24-27)

Kad su ušli u Kapernaum, Petru pristupiše ubirači poreza od dvije drahme pa ga upitaše: „Zar vaš učitelj ne plaća hramski porez?" (Matej 17:24)

Izlazak 30:13-16 nalaže da je svaki Jevrejin stariji od 20 godina morao dati pola šekela za rad službe pomirenja u Šatoru od sastanka. Ono što je počelo u Mojsijevo vrijeme još uvijek se praktikovalo u Isusovo vrijeme. Dvije drahme bile su ekvivalent za pola šekela. Novac je sada išao za izdržavanje hrama umjesto tabernakula.

Kada su Isus i učenici stignu u Kapernaum, prilaze im sakupljači ovog hramskog poreza. Ovo nije bio porez koji su ubirali Rimljani. Ovo su Jevreji davali jevrejskim vođama da podrže svoje vjerske prakse i da se pridržavaju Mojsijevog zakona.

Hramski poreznici razgovaraju s Petrom, a ne sa samim Isusom. Možda je to bilo u znak poštovanja prema Isusovom statusu ili zato što je bio nedostupan. Ovo još jednom prikazuje Petra kao de-fakto vođu učenika. Sakupljači pitaju Petra da li njegov učitelj ne plaća porez, što je bio zaobilazni način da se pita hoće li Isus doprinijeti prikupljanju. To bi moglo biti retoričko pitanje, koje je zaista značilo „vaš učitelj treba da plati porez".

Petar sada odgovara da Isus planira platiti porez. Petar tada ulazi u kuću u kojoj se nalazi Isus, možda da zamoli Isusa za novac ili gdje da uzme novac. Prije nego što Petar uspije da progovori, Isus počinje da pita Petra o tome. Je li Petar prebrzo odgovorio potvrdno, pretpostavljajući da će Isus platiti porez kada to nije planirao učiniti?

Isus Petra naziva njegovim izvornim imenom Simon i postavlja pitanje o određenom predmetu: Da li kraljevi prikupljaju poreze od svoje djece ili od drugih? Petar će dati očigledan odgovor na pitanje. Kraljevi ne ubiraju poreze od svojih sinova. Isus kaže da su sinovi slobodni. Isusova poenta bi trebala biti očigledna. Hramski porez od dvije drahme treba dati Bogu, koji je kralj nad svima. Isus je Božji Sin. Hramski porez nije potreban od Sina Božjeg, kao što redovni porez nije namijenjen kraljevom sinu.

Od Isusa se ne bi trebalo tražiti da plati ovaj porez.

Međutim, postojao je i dublji razlog zašto Isus ne podliježe plaćanju ovog poreza. U Izlasku 30:13-16 dato je objašnjenje da ovaj porez nije bio stvar ubiranja novca, već „spomen za izmirenje vaših duša“! Drugim riječima, to je bio još jedan od simbola stvarnog antitipskog otkupljenja kroz Hrista.

Međutim, Isus neće zahtijevati ovo pravo. Čini se da je više zainteresovan da iskoristi priliku da pomogne Petru da još jednom vidi šta tačno znači da je Isus Sin Boga živoga. To nije samo naslov. To je stvarnost sa ozbiljnim implikacijama za njega i za one koji ga slijede. Međutim, kako bi izbjegao uvredu ili davanje povoda vjerskim vođama za zamjerke, Isus će platiti porez. Isus je također svjestan da vjerske vođe traže sve što mogu iskoristiti da ga diskredituju ili da ga uhapse. On nije voljan da ovo pitanje pretvori u tačku sukoba. On će platiti porez na iznenađujući način.

Naučnici i komentatori su tokom godina pokušavali da iskoriste ovaj odlomak kako bi istakli da li hrišćani treba ili ne treba da plaćaju poreze koje zahtijevaju njihove vlastite vlade. Međutim, ovaj porez je vjerski porez koji je Bog ustanovio za narod Izraela i ne govori o pitanju vjernika koji plaćaju državne poreze, na ovaj ili onaj način. Bolji odlomak za to pitanje nalazi se u Mateju 22:15-22.

„Ali, da ih ne sablaznimo, otiđi do mora, baci udicu i uzmi prvu ribu koju uloviš. Otvori joj usta i naći ćeš stater [novčić]. Uzmi ga i daj im za mene i za sebe.“ (Matej 17:27)

Isus daje nalog Petru da pronađe novac. On kaže bivšem ribaru da ode do obližnjeg Galilejskog mora, baci udicu i ulovi ribu. U ustima te ribe, kaže Isus, Petar će pronaći šekel tj. stater na izvornom grčkom. Novčić stater vrijedio je četiri drahme. Petar je trebao upotrijebiti taj novčić da plati porez od dvije drahme, pola šekela za sebe i pola za Isusa.

Nije nam rečeno da Isus i učenici inače nisu imali novca da plate ovaj porez. To nije bio veliki iznos. Ali nije poenta u iznosu. Simbolika sa „izmirenjem za duše“ se nastavlja kroz specifično čudo koje sam Bog obezbjeđuje! Tačan iznos u jednom novčiću koji pokriva i Isusov i Petrov dug! Plaća Božjim čudom onaj ko ne duguje porez i za onog ko duguje a sam ne može da plati! Kao što će kasnije naglasiti, Sin čovječji je došao da položi svoju dušu kao otkupninu za mnoge (Matej 20:28).

37. Učenici se nadmeću oko prestiža – Hristove pouke

Matej 18:1-35, Marko 9:33-50 i Luka 9:46-50 bilježe ovu raspravu učenika i Isusove smjernice.

Ovaj događaj se odvija u Kapernaumu, možda u Andrejevoj i Petrovoj kući (Marko 9:33). Put do kuće obilježila su dva stalna razgovora: Isusova nadolazeća smrt i svađa oko toga koji je od njih najveći u kraljevstvu nebeskom (Matej 18:1; Marko 9:31-34).

Isus ih je pitao: „O čemu ste putem raspravljali?“

Ne bi trebalo da nas čudi da će se učenici na kraju nadmetati za poziciju i krčiti put među sobom. Ne samo što je to u ljudskoj paloj prirodi, već su i čin i čast bili značajni u kulturi tog vremena.

Možda je svima njima bilo očigledno da su Petar, Jakov i Jovan bili poželjni učenici. Na kraju krajeva, oni su odabrani da odu s Isusom na planinu kako bi svjedočili preobraženju. Petar se često čini njihovim de-fakto vođom, ali on je i onaj koga Isus najčešće proziva za greške. U Mateju 20, majka Jakova i Jovana pokušaće da manipuliše Isusom da obeća da će njena dva sina biti najveći u njegovom kraljevstvu, pokazujući da ni ona ni učenici još ne shvataju da Isus nije došao da uspostavi političko kraljevstvo na zemlji.

Umjesto da otkrije njihovu sebičnu ambiciju, Matej započinje priču jednostavnim pitanjem učenika: Ko je najveći u kraljevstvu nebeskom? Modernim ušima ideja da su neki veći od drugih u nebeskom kraljevstvu mogla bi se činiti nevažnom. Isus će, međutim, dati vrlo konkretan i iznenađujući odgovor.

Isus počinje odgovarati na njihovo pitanje pozivajući malo dijete da dođe k njemu. Neki komentatori nagađaju da se ova scena odvija u Petrovoj kući pa je, možda, ovo jedno od njegove djece. Isus postavlja dijete u sredinu ove grupe učenika.

Djeca su najnemoćniji članovi većine društava. Ovo je posebno važilo u antičko doba. Jevreji su voljeli svoju decu, ali deca nisu imala prava po Mojsijevom zakonu. Oni nisu imali status u kulturi koja je veoma svjesna statusa. Potpuno su zavisili o onima koji su se brinuli o njima da im pruže sve što im je potrebno i da ih zaštite od zla.

Sama činjenica da je Isus usmjerio pažnju ove ambiciozne grupe muškaraca na dijete možda je bila izvanredna. Ono što će on reći o djeci i kraljevstvu nebeskom biće zapanjujuće.

Isus počinje govoreći im da se moraju „obratiti“ da postanu kao djeca ili ne bi ni ušli u kraljevstvo nebesko. Drugim riječima, ulazak u nebesko kraljevstvo ne može se postići pobjedom svih protivnika ili demonstriranjem ličnog postignuća. Nadmetanje u dostignućima i moći upravo je glavno obilježje satanističkog umnog sklopa. Na taj način, pali čovjek pokušava izgraditi sopstveni identitet, steći status, „priznanja“ i divljenje. Umjesto toga, trka za usponom, obično je praćena međusobnom ljubomorom,

zavišću i intrigama. Isus kaže da oni koji bi ušli moraju se poniziti priznajući da su, poput male djece, nemoćni nad okolnostima vlastitog života. Oni su potpuno zavisni o Bogu da im obezbijedi ono što im treba i da ih zaštiti od zla. Samo sa takvom vrstom iskrene poniznosti i zavisnosti o Bogu svako može ući u Božje kraljevstvo.

Isus ne ukazuje na djecu kao na ideal zrelosti. On ne sugeriše da su oni bezgrešni ili nevini ili plemeniti, nužno, samo da nemaju nade da će sami sebe opskrbiti i učiniti velikima. Oni razumiju da su zavisni. Učenici još nisu dostigli taj nivo poniznosti u odnosu na vjeru u Hrista i njihovu potpunu zavisnost o njemu da bi kroz njih djelovao kako bi postigli ono što je bilo potrebno.

Šta znači poniziti se kao dijete? Isus ne kaže da su djeca po prirodi mudra, čista, nevina i zrela. Svi znamo bolje od toga. Djeca su skromna u smislu da prepoznaju da nemaju kontrolu nad svojim životom. Oni zavise od drugih da bi dobili sve što im treba i što žele. Oni nemaju moć koju odrasli nisu dali u njihovim životima. Oni nemaju status u društvu u cjelini. Oni su, u stvarnosti, skromni, bez obzira na njihov stav u bilo kom danu.

Najveći u kraljevstvu je, dakle, onaj koji je najskromniji, najsvjesniji svog nedostatka moći, najviše zavisan o Bogu da pruži sve što je potrebno. Ili, drugačije rečeno, to je promjena umnog sklopa koja dolazi kad se zaista obratimo Bogu i počnemo posmatrati stvari iz Božje perspektive.

Isus nastavlja govoriti o djeci, možda dajući primjer na kakvu poniznost misli. On kaže da onaj ko primi dijete u njegovo ime i njega prima. Većina komentatora vjeruje da Isus više nije govorio o stvarnoj djeci, već je svoje odrasle sledbenike opisivao kao takvu djecu zbog djetinje vjere i poniznosti potrebnih za ulazak u kraljevstvo nebesko.

Ako je tako, ova izjava je slična onome što je Isus rekao u Mateju 10:40-42: „Ko vas prima, mene prima; a ko prima mene, prima Onoga koji me je poslao. Ko prima proroka zato što je prorok, dobiće proročku nagradu; a ko prima pravednika zato što je pravedan, dobiće pravedničku nagradu. I ko samo čašom hladne vode napoji jednog od ovih malih zato što je moj učenik, istinu vam kažem: neće izgubiti svoju nagradu.“

Isus upozorava da će teška presuda doći na one koji navedu da jedan od „malih“ koji vjeruju u njega sagriješi ili posrne. To bi uključivalo odustajanje od vjere i predanosti Hristu. Bolje bi bilo da se toj osobi oko vrata veže veliki vodenički kamen i da se udavi u dubokom dijelu mora. Utapanje je bio oblik pogubljenja koje se koristio u antičkom svijetu, ali rijetko u Izraelu. Isusov oštar opis smrti utapanjem uključuje privezanost za ogroman i težak mlinski kamen koji vuče magarac dok drobi žito. Ovo ne bi osiguralo nadu za bijeg.

Isus je redovno upozoravao na sud koji će doći kada se vrati na zemlju sa svojim anđelima, gdje će ljudi „dobiti platu“ za ono što su učinili, uključujući i njihov grijeh (Matej 16:27). Međutim, ovo je prvi put da je Isus spomenuo osudu za one koji navode druge na grijeh, uključujući i vođenje onih koji vjeruju u njega u grijeh.

Isusovo upozorenje ovdje otkriva da vjernici u Isusa nisu savršeni i da mogu

griješiti i da su posledice ozbiljne i za njih i za one koji ih uvedu u taj grijeh. Petar će, na primjer, počiniti težak grijeh negiranja vjere u Isusa i odnosa s njim. To će mu donijeti veliku tugu, ali će biti obnovljen i dalje će ga Bog koristiti za postizanje moćnih stvari za Hrista.

Isus dalje koristi jednu od poznatih riječi koju su starosavezni proroci često upotrebljavali kada opisuju Božji sud: „Jao“ ili „teško“. Jao svijetu zbog iskušenja grijeha, onih kamenova spoticanja koje postavlja na put vjernicima u Isusa da ih sapletu u grijeh. Doći će im presuda.

Isus dodaje da su takva iskušenja neminovnost. On time ne misli da Bog direktno uzrokuje da Njegovi mališani dožive iskušenje na grijeh. Čini se da kaže da je iskušenje grijeha dio života u svijetu koji je prepun grijeha. Suočavanje s iskušenjem može biti neizbježno za hrišćane, ali oni koji ih uvedu u grijeh suočiće se s Božjim bolnim sudom.

Dvije druge stvari Isus ovdje ne kaže: on ne kaže da je neophodno da se hrišćani prepuste iskušenju. Iskušenje grijeha može biti životna činjenica za vjernike, ali se gotovo uvijek može izbjeći prepuštanje pred njim (1. Korinćanima 10:13). Drugo, Isus ne kaže da su vjernici koji griješe, koji posrću, izgubljeni za njega. Oni mogu ustati i nastaviti ići za njim.

Sada Isus kaže svojim „mališanima“ da ako ih njihova ruka ili noga navode na grijeh, trebaju odsjeći te udove i baciti ih. Poređenja radi, bolje bi bilo živjeti osakaćen na ovaj način nego biti bačen u oganj suda. Isus je koristio sličan jezik kada je propovijedao o požudi u Mateju 5:27-30.

Opet, moramo shvatiti da Isus ne kaže da će svako ko sagriješi biti nepovratno izgubljen. Da jeste, svi bismo mi otišli u smrt (Rimljanima 3:23). Oni koji griješe mogu biti vraćeni, kao što će Petar biti nakon što se odrekao Isusa prije njegovog raspeća (Matej 26:74-75; Jovan 21:15-19). Isus nije zaista želio da se njegovi učenici osakate kako bi izbjegli grijeh; on je želio da svoj grijeh – i sve što bi mogli učiniti da navedu druge na grijeh – shvate krajnje ozbiljno. Želio je da vide da je grijeh pitanje života i smrti.

Pavle je takođe opisao ozbiljnost s kojom se vjernici trebaju nositi sa svojim grijehom. On je to opisao kao pogubljenje: „Usmrtite, dakle, ono što je zemaljsko u vašim udovima: blud, nečistotu, polnu požudu, zlu želju i lakomstvo, koje je idolopoklonstvo. Zbog toga dolazi Božji gnjev na djecu nepokornosti. Tim ste putem i vi nekad hodili, kad ste u tome živjeli. Ali sada odbacite sve ovo: srdžbu, gnjev, zloću, pogrdan govor, a prostačke riječi neka ne izlaze iz vaših usta.“ (Kološanima 3:5-8)

Da li Isus zaista želi da njegovi sledbenici odsijeku ruke ili noge ili da iskopaju oči kako bi izbjegli grijeh? Ne. On koristi komunikacijsku tehniku hiperbole da bi svojim učenicima saopštio stepen ozbiljnosti s kojom bi se trebali nositi s grijehom. Isus nije želio da bilo ko od njih ima ležeran stav prema smrtonosnim posledicama grijeha.

Da li je Isus zaista upozoravao da će svaki vjernik koji sagriješi – ikada – otići u

„ognjeno jezero“? Opet bismo rekli ne. Da je mislio da se ove dvije stvari shvate doslovno, hrišćani iz prvog vijeka bili bi osakaćeni i slijepi, a svi bismo bili predodređeni za smrt. Isus će omogućiti svim ljudima oproštenje za sve njihove grijehe kroz vjeru u njega.

Međutim, Isus pokazuje da je grijeh razlog za nadolazeći Božji gnjev. Oni kojima nije oprošten grijeh suočiće se s Božjim sudom. Oni koji vjeruju u njega ne smiju tolerisati prepuštanje iskušenju grijeha ili, posebno, uvođenje bilo koga drugog u grešnost. Isus ne dopušta bilo kakvu ležernost o grijehu ili njegovim posledicama.

„Pazite da ne prezrete jednog od ovih malenih. Jer, kažem vam: njihovi anđeli na nebesima stalno gledaju lice moga Oca, koji je na nebesima.“ (Matej 18:10)

Naučnici i komentatori nude nekoliko tumačenja onoga što bi Isus mogao misliti u ovom stihu. Čini se da upozorava učenike da ne preziru ili ne poštuju nijednog vjernika u Isusa, ma koliko izgledao „mali“ ili čak mali po godinama.

Zašto bi učenici ikada prezirali ili nepoštovali drugog vjernika u Isusa? Ovdje se samo opisuje način na koji se ljudska bića često ophode jedni prema drugima. Isusovi sledbenici, međutim, ne smiju prezirati niti povređivati jedni druge na uobičajen način ljudi. Čini se da Isus govori svojim učenicima da uzdignu vrijednost koju pridaju drugim vjernicima zbog vrijednosti koju Bog daje tim vjernicima. Na kraju krajeva, kaže Isus, njihovi anđeli uvijek gledaju lice Boga Oca na nebu.

Tokom godina, ljudi su ukazivali na ovaj stih kao na dokaz da svaki vjernik ima svog „anđela čuvara“. Međutim, ovaj stih to ne sugeriše. Kao prvo, ti anđeli su na nebu i gledaju Božje lice. Oni nisu na zemlji da štite vjernike. To ne znači da ne može biti istina da su određeni anđeli ili grupe anđela dodijeljeni određenim hrišćanima, samo da se to ne može uzeti iz ovog stiha.

Čini se da je Isusova poenta da su ovi anđeli na neki način povezani sa ovim ljudskim vjernicima, a istovremeno su u prisustvu Božje slave. Kao takav, svaki vjernik je vrijedan i dostojan poštovanja.

„Jer Sin čovječji je došao da spase ono što je izgubljeno.“ (Matej 18:11)

Mnoge savremene Biblije izostavljaju ovaj stih koji je isti kao izjava u Luki 19:10. Iako zaista ne djeluje kao dio datog konteksta, izjava je jasna sama po sebi o glavnoj svrsi Isusove misije na zemlji.

U nastavku Isus počinje da ilustruje vrijednost koju njegov Otac, Bog, stavlja na svaku osobu koja vjeruje u Isusa. On će zamisliti pastira sa 100 ovaca. Isus pita šta će pastir s toliko ovaca učiniti ako samo jedna od njih zaluta. Zar pastir neće ostaviti za sobom 99 da ode u potragu za onom jednom?

Istoričari sugerišu da bi 100 bilo otprilike prosječna veličina stada u Palestini tokom ove ere. S obzirom na ovakav scenario i vrijednost ovaca, pastir bi ostavio svoje stado s drugim pastirima u okolini koji su čuvali svoje ovce kako bi otišao i pronašao svoju životinju lutalicu. Implikacija je da bi Bog Otac imao isti stav prema svojim „malim“, vjernicima u Isusa, koji su zalutali (Matej 18:13-14).

Kada pastir pronađe nestalu ovcu, on je istinski uzbuđen. Više će se radovati

pronalasku jedne nestale ovce nego onima 99 koje su ostale u stadu. To je samo ljudska priroda. Isus pokazuje da je i Božja priroda da se raduje vraćanju jednog od Njegovih „malenih“, koji su zalutali od vjere i istine.

Šta za vjernika u Isusa znači da zaluta? Čini se prilično jasnim da Isus govori o vjernicima koji se predaju iskušenju i grijehu. On je oštrom hiperbolom prethodno upozorio svoje učenike koliko ozbiljno treba da se suoče sa vlastitom grešnošću, ali je to pratio upozoravajući ih da ne preziru nijednog od drugih vjernika u Isusa, čak i naizgled onih koji padaju u grijeh. Njegov otac je poput pastira koji ide za nestalom ovcom i donosi je kući.

Bog je često u Starom savezu upoređivao izraelski narod sa ovcama. Isus je došao da plati cijenu naše grešnosti i omogući da grešnim „ovcama“ bude oprošteno i da im se dâ mjesto kod Oca. Isaija 53:6 kaže to na ovaj način: „Svi mi kao ovce zalutasmo, svaki od nas se okrenu svojim putem, a Gospod je položio na njega bezakonje svih nas.“

Čini se da Hrist govori: „Ne odustajte ni od koga od onih koji vjeruju u mene.“ Zašto? Jer Bog Otac je poput pastira koji nikada ne odustaje ni od jedne lutajuće ovce. Uvijek ih traži i raduje se kada se nađu i vrate u stado.

Isus je upozorio učenike da ne preziru ili ne poštuju nijednog od njegovih „malenih“, što označava one koji vjeruju u njega. 14. stih pomaže da se objasni zašto. Bog pridaje ogromnu vrijednost svakom od Isusovih sledbenika. Volja njegovog Oca je da niko od njih ne pogine ili umre, a Otac je u stanju da ostvari svoju volju.

Ovaj stih ne znači da niko od onih koji prime vjeru neće umrijeti ili nepovratno zastraniti. Umjesto toga, mi razumijemo da Isus misli da je volja njegovog Oca da svaki koji vjeruje u Isusa vječno živi s njim na nebu i obnovljenoj zemlji, čak i oni koji privremeno zalutaju i moraju biti vraćeni. Naravno mora postojati i dobra volja „zalutalog“ da bude vraćen, jer to nikada nije prisiljavanje ili slamanje volje.

„Ako tvoj brat zgriješi protiv tebe, idi i obrazloži mu to nasamo između vas dvojice. Ako te posluša, ponovo si stekao brata. A ako te ne posluša, povedi sa sobom još jednoga ili dvojicu, da se svaka stvar utvrdi na osnovu svjedočenja dvojice ili trojice svjedoka. Ako ni njih ne posluša, obavijesti skupštinu. Pa ako ni skupštinu ne posluša, odnosi se prema njemu kao prema neznabošcu ili porezniku.“ (Matej 18:15-17)

Šta bi zajednica vjernika trebala učiniti ako neko padne u grijeh? Kako oboje mogu ozbiljno shvatiti grešnost i pokušati vratiti grešnika vjernosti? Isus daje proces da se to uradi.

On počinje opisom scenarija u kojem jedan od njih griješi. Neki učenjaci postavljaju pitanje kako riječi „protiv tebe“ treba čitati u ovom stihu. Neki raniji grčki rukopisi nemaju te dvije riječi, jednostavno govore: „Ako tvoj brat zgriješi“. Da li Isus govori o nekome ko griješi samo protiv drugog vjernika? Ili neko ko vrijeđa ili čini nešto neugodno? Ili je to neko ko griješi na bilo koji očigledno i istinski jasan način? Razumno je da se isti proces primjenjuje u svim slučajevima.

Ako drugi vjernik u Isusa griješi protiv nas – ili ako postanemo svjesni jasnog i

očitog grijeha drugog Isusovog sledbenika – Isus insistira da je prvi korak uvijek privatni razgovor s tom osobom. Ovo je često najefikasniji korak u pomaganju bilo kome da prepozna i pokaje se za grijeh. Međutim, to će uspjeti samo ako se toj osobi priđe s djetinjom ljubavlju i poniznošću i ne prezirući je. Cilj je zadržati ovu osobu kao brata ili sestru, a ne osramotiti ih ili poniziti.

Ponekad, međutim, grešna osoba odbija da vidi svoj grijeh. On ili ona to mogu poreći. Oni mogu odbiti da prestanu. Ako rezultat nije pokajanje, a mi smo još uvijek uvjereni u tekući grijeh ove osobe, vrijeme je da pažljivo uvedemo nekog drugog u razgovor.

Ako je to slučaj, Isus sada opisuje sledeći korak u procesu. Osoba koja je pokrenula žalbu treba da se vrati, ovaj put sa malom grupom, s još jedom ili dvije osobe. Isus ovdje potvrđuje princip utvrđen u Ponovljenom zakonu 19:15: „Jedan svjedok neka ne ustaje protiv čovjeka ni za kakav prestup ili grijeh, kakav god grijeh da je počinio. Neka svaka stvar bude potvrđena na osnovu izjave dva ili tri svjedoka."

Postoje jasne prednosti da ovo bude sledeći korak u rješavanju sukoba. Dodavanje još jedne ili dvije osobe i dalje drži stvar prilično privatnom. Cilj ostaje pokajanje i obnova, a ne javno sramoćenje. Međutim, dodavanje više svjedoka osigurava da se ne radi samo o različitim mišljenjima ili perspektivama. I tužitelj i optuženi imaju priliku da iznesu svoje dokaze trećoj strani. Ti novi učesnici mogu čak odlučiti da je tužilac, a ne optuženi, taj koji je u krivu.

Ako se dodatni svjedoci slažu da optuženi učestvuje u grijehu, on ili ona imaju priliku da se pokaju. Ako se mogu dogovoriti i riješiti stvari – posebno ako pogrešna osoba prizna i pokaje se za grijeh – onda se proces tu zaustavlja. Inače, svjedoci mogu potvrditi većem tijelu u sledećem koraku procesa odbijanje pokajanja.

Šta se mora dogoditi ako grešna osoba nastavi odbijati pokajanje i obnovu. Tužitelj i svjedoci moraju prihvatiti neugodan zadatak predstavljanja situacije skupštini. Opet, u idealnom slučaju, oni koji su se okupili kao vjernici u Isusa će saslušati stvar i složiti se s optuženim i svjedocima da se grijeh dogodio. Ako se veće tijelo ne slaže da je učinjeno pogrešno, proces bi se ovdje zaustavio. Ako se slažu da optuženi nije u pravu, njemu ili njoj se daje poslednja prilika da se pokaje i ispravi stvari, sada u javnom okruženju.

Konačno, ako je grešnost optuženog utvrđena i on ili ona i dalje odbijaju da se pokaju i isprave stvari, onda skupština treba da počne da tretira ovu osobu kao autsajdera – u suštini, kao da je nehrišćanin. Isusov opis ove posledice, koristeći primjere poreznika i neznabožaca, pokazuje da on razgovara sa svojom grupom jevrejskih učenika u kontekstu njihove jevrejske kulture. Jevrejska vjerska zajednica je takođe imala proces za uklanjanje nekoga iz svoje zajednice koji je bio u pobuni protiv Boga.

Važno je shvatiti da nijedan od ovih koraka ne uključuje postupanje prema nepokajanoj osobi s nepoštovanjem. Jevreji su imali radne odnose sa paganima, pa čak i sa poreznicima. Jednostavno ih nisu puštali u srce svoje zajednice i vjerskog života. Takođe je važno primijetiti da Isus ove izopštene ljude u ovom trenutku ne opisuje kao

osuđene od Boga. Kao što će Pavle pokazati u 1. Korinćanima 5:1–13, cilj skupštine ostaje obnova grešne osobe kada ona ili ona konačno dođe do pokajanja.

Takođe, treba napomenuti da se protjerivanje iz zajednice nikada ne smije olako praktikovati. Hrišćanske vođe nikada ne bi smjele prezirati one pod njihovom brigom, čak ni one koji su u pobuni. Mnogo su zla nanijeli hrišćanski vođe koji su pogrešno postupali s primjenom ovog odlomka. U poslednji korak u ovom procesu uvijek treba ući samo sa poniznošću i velikom ljubavlju prema svima koji su uključeni, jer to se doslovno predstavlja kao poslednje sredstvo.

„Istinu vam kažem: što god svežete na zemlji, svezano je na nebu. I što god razriješite na zemlji, razriješeno je na nebu.“ (Matej 18:18)

Sada Isus proširuje ono što je rekao Petru ranije u Mateju na ostale učenike. Nakon Petrove izjave da je Isus Mesija i Sin Božji, Isus je rekao: „Daću ti ključeve Kraljevstva nebeskog pa sve što svežeš na zemlji, svezano je [već] na nebu, i sve što razriješiš na zemlji, razriješeno je [već] na nebu.“ (Matej 16:19)

U ovom kontekstu, čini se da Isus govori učenicima da Nebo potvrđuje njihove odluke da uključe ili uklone ljude iz zajednice vjernika. Kako? Po istom principu kao kad je bilo riječi o „vezanju“ i „razrješivanju“ za Kraljevstvo: pravi Hristovi sledbenici su zapravo Božji glasnogovornici koji izražavaju ono što je već poznato na Nebu. Nebo je to koje zna ishod, ali hrišćani moraju proći proceduru jer oni ne znaju.

A kažem vam i ovo: što god dvojica od vas ovdje na zemlji složno zamole, moj nebeski Otac će im to dati. Jer, gdje su dvojica ili trojica okupljena u moje ime, ondje sam ja među njima.“ (Matej 18:19-20)

Isus svojim učenicima ne daje vlast nad Nebom govoreći da će sve što vežu ili odriješe na zemlji biti vezano ili razriješeno na Nebu. Umjesto toga, kada opisuju osobu vezanu grijehom ili oslobođenu grijeha, oni govore istinu. Isto tako, treba pažljivo razumjeti Isusove komentare o molitvi. U ovom slučaju, čini se da to ograničava primjenu na molitvu učenika vezano za određeni predmet ili poteškoće. U svakom slučaju, u pitanju je svečana i teška odgovornost.

Drastično je protiv konteksta ovog odlomka pretpostaviti da je ovo Božje obećanje da će bilo koja dva ili tri hrišćana koji se okupe da zatraže bilo što od Boga dobiti ono što traže.

Stih 20 je još jedna od poznatijih i često citiranih izjava Svetog pisma. Ovo jednostavno Isusovo obećanje njegovim učenicima slijedi učenje o tome šta bi Bog Otac učinio za njih kada bi se dvoje ili troje njih složilo u molitvi o određenoj temi.

Sada Isus dodaje razlog zašto će Otac učiniti ono što ova dva ili tri Isusova učenika traže. Ključ nije njihova lična moć ili zasluge. To je zato što kada se njih dvoje ili troje okupe u ime Isusovo, Isus je tu s njima. Ovo je obećanje za dane koji dolaze nakon što se Isus vrati na nebo. To je garancija da će on, na neki način, biti prisutan među njima. To takođe objašnjava zašto će Bog Otac udovoljiti ovim zahtjevima učenika. Razlog je što su oni zaista Hristovi predstavnici u zastupaju stvar u njegovo „ime“.

Ovo je moralo biti utješno za Isusove učenike dok su razmišljali o izvršavanju ovih teških odgovornosti koje im je on dao. Kakva je i odgovornost za donošenje pravih odluka o tome šta tražiti od Oca.

Tada Petar priđe Isusu i upita ga: „Gospode, koliko puta može moj brat da zgriješi protiv mene, a ja da mu oprostim? Do sedam puta?“ (Matej 18:21)

Petar vjerovatno misli da je velikodušan i plemenit u ovom pitanju prema Isusu. Isus je upravo završio s opisivanjem procesa šta treba učiniti kada drugi hrišćanin zgriješi protiv vas.

Čini se da Petar razmišlja o slučajevima kada neko opetovano griješi protiv vas. Jevrejski rabini zahtijevali su od onih koji su slijedili Zakon da oproste osobi koja je tri puta bila kriva za isto djelo. Tada su bili slobodni da prestanu da praštaju – u tom načinu razmišljanja, osoba koja je drugog uvrijedila iscrpila je svaki razlog da joj bude oprošteno. Čini se da Petar zna da će Isusov standard biti veći, pa je više nego udvostručio taj broj. Svoj prijedlog oblikuje u pitanje: Čak sedam puta? Isus će, kao i obično, Petru dati iznenađujući odgovor.

„Kažem ti,“ reče mu Isus, „ne do sedam, nego sedamdeset puta sedam!“ (Matej 18:22)

Isus kaže ne. Umjesto toga, morate biti spremni za efektivno neograničeno opraštanje.

Jedina naučna rasprava o ovom stihu nije relevantna za to kako se ove riječi trebaju primijeniti. Može se tvrditi da grčka konstrukcija ovdje znači „sedamdeset i sedam“, što znači sedamdeset sedam puta. Međutim, takođe se može protumačiti da znači nešto poput „70 puta 7 puta“, što znači 490. Moguće i da je ovo igra riječi kao u Postanju 4:24 kada se Lameh hvalisao koliko bi se puta osvetio.

Srećom, nijanse grčke gramatike ne utiču na glavnu poentu koja se iznosi. Ovdje Isus misli da vjernici trebaju opraštati i nastaviti opraštati bez ikakvog plana da prestanu sa tom vrlinom. Ključna stvar je načelo praštanja, a ne brojke koliko puta bismo nekome oprostili, niti besmisleno beskonačno praštanje (Matej 18:15-17).

Parabola o dužniku (Matej 18:23-35)

Da bi ilustrovao zašto je prethodna konstatacija istina, Isus započinje priču u poređenju. Kao i kod drugih parabola, Isus počinje tako što kaže da se „kraljevstvo nebesko može uporediti sa...“ U ovom slučaju, tačka poređenja je takođe kraljevstvo sa moćnim kraljem. Došlo je vrijeme da se taj kralj obračuna sa svojim slugama ili robovima.

U velikoj i prosperitetnoj zemlji, kralj bi imao visoko rangirane robove koji su živjeli vrlo dobro, čak i bolje od slobodnih građana nacije. U slučaju ove priče, te sluge su bile u mogućnosti da pozajmljuju ili drže novac koji se duguje kralju na neki način na ograničeno vrijeme. Stiglo je vrijeme za plaćanje.

Jedan od slugu koji je doveden pred kralja dugovao mu je astronomsku cifru od 10.000 talanata. Zavisno o tome kako se izračunavaju stvari kao što su inflacija, cijene

zlata i tako dalje, moderna vrijednost ove brojke može se prilično promijeniti. Uopšteno govoreći, talanat je bio otprilike onoliko novca koliko bi radnik na niskom nivou mogao zaraditi za dvadeset godina.

Suma koju Isus ovdje spominje toliko je velika da postaje besmisleno izračunati tačan broj – ovo je bukvalno dug vrijedan više hiljada života. Ono što se duguje je eksponencijalno iznad onoga što se dužnik ikada može nadati da će platiti. Isto tako, nemoguće je zamisliti kako je bilo koji sluga ikada mogao dugovati svom kralju ovoliki novac. To, takođe, nije poenta priče. Međutim, na kraljevu milosrdnu prirodu takođe utiče to što je on dozvolio slugi da se toliko zaduži.

Isus je sigurno namjerno koristio preuveličanu brojku (hiperbolično izražavanje) samo da bi naglasio svoje učenje.

Međutim, pošto čovjek nije mogao da plati, kralj je odlučio da dobije ono što je mogao. Naredio je da se sluga proda u ropstvo, zajedno sa ženom i djecom i svime što je posjedovao, kako bi se nešto moglo otplatiti. U starim vremenima bila je uobičajena praksa da se u ropstvo prodaju oni koji su dugovali više nego što su mogli da plate, iako jevrejski narod to nije praktikovao.

Kraljeva naknada za takvu prodaju bila bi mala u odnosu na ono što se dugovalo. Cijena za roba bila je najviše 2.000 dnevnica. Čak i da je kralj dobio tu cijenu za svakog člana porodice sluge, ona ne bi bila ni blizu djelića procenta dugovanog iznosa.

Sada sluga pada na koljena pred kraljem i počinje moliti kralja za strpljenje. Obećava da će vratiti novac ako mu dâ dovoljno vremena. Međutim, s obzirom na iznos dugovanja, svi koji su slušali Isusa kako priča ovu priču shvatili bi da je to apsurdno. Obećanje sluge bilo je prazno i beznadežno. To razumije i kralj u priči.

To dovodi do neočekivanog obrta: kralj se sažali na čovjeka. On ne postavlja plan otplate. On ne smanjuje dug na pola. U sažaljenju prema svom slugi, kralj jednostavno oprašta cijeli iznos. On briše dug. Nestao je. Ako je bilo nemoguće zamisliti da kralju duguje toliku količinu novca, za Isusove slušaoce bi vjerovatno bilo još više nemoguće da zamisle kralja koji bi mu samo oprostio. Kralj u Isusovoj priči, međutim, čini upravo to.

Značenje koje stoji iza Isusove parabole dobija oblik, a neki od njegovih prvih slušalaca su možda počeli da misle da su ga razumjeli. Dug grijeha se očigledno često upoređivao sa finansijskim dugovima u to vrijeme. Evo moćnog kralja koji ne samo da strpljivo stoji po strani dok sluga gomila zapanjujući dug, već i oprašta dug. Ovo treba da bude moćna analogija za spasenje kroz vjeru u Hrista (Rimljanima 5:8; Titu 3:5).

Međutim, parabola nije gotova. Petrovo početno pitanje bilo je o opraštanju prema drugim ljudima, a do sada je Isus govorio samo o oproštenju koje je dao kralj. Veza s Petrovim pitanjem dolazi u nastavku.

Čovjek je bio slobodan. Bila je to priča sa srećnim završetkom. Za one koji imaju uši da čuju, ovaj dio priče daje perspektivu ljudskom odnosu s Bogom koji oprašta.

Kroz vjeru u Hrista, Bog oprašta dug za naš grijeh za koji se nikada ne možemo nadati da ćemo ga vratiti. Taj dug je toliko ozbiljan da je nevjerovatno da nam je Bog uopšte dozvolio da padnemo tako daleko. Zaslužujemo smrt, a Bog nam umjesto toga daje vječno mjesto u svojoj porodici kroz vjeru u Hrista.

Ipak, ova priča nije završena. Isus nastavlja, prateći čovjeka koji izlazi iz kraljeve prisutnosti u sukob s drugim slugom. Ovaj kolega duguje čovjeku 100 denara. Ovo nije mala suma; denar je bio otprilike dnevnica. Ipak, to je bio nebitan djelić procenta onoga što je kralj upravo oprostio ovom čovjeku. Svejedno, čovjek ljutito traži isplatu, zgrabi drugog slugu i čak ga davi.

Dužnik pada na koljena i moli čovjeka da bude strpljiv s njim, obećavajući da će platiti ono što duguje.

Čovjek se sada našao na sličnom mjestu kao što je kralj bio prije nekoliko trenutaka. Međutim, on odbija da oprosti dug svom suslugi ili čak da produži zajam. Umjesto toga, on stavlja drugog čovjeka u dužnički zatvor dok ne bude u mogućnosti da vrati puni iznos kredita. Dužnički zatvori ovih dana ne postoje na mnogo mjesta. Tada je to bila strategija da se natjera nečija porodica ili prijatelji da dođu do gotovine kako bi ih izvukli iz zatvora, jer oni sami nisu mogli da zarade novac da plate izlazak iz zatvora.

Ovaj šokantni preokret u Isusovoj paraboli pretvara nas u publici od navijanja za slugu zaglavljenog u nemogućim dugovima u navijanje protiv čovjeka koji je toliko nezahvalan da drugog neće poštedjeti sudbine kojoj je upravo sam pobjegao. Smisao iza Isusove parabole se približava.

Ogorčenost bi bila prikladan emocionalni odgovor na ono što je sluga iz Isusove priče upravo učinio. Kralj je čovjeku oprostio zapanjujuću količinu duga umjesto da bude prodan u ropstvo sa svojom ženom i djecom. Međutim, taj isti sluga je odmah zatražio plaćanje relativno malog duga koji mu duguje kolega. Kada taj sluga nije mogao da plati, on je svog kolegu bacio u dužnički zatvor.

Ostale kraljeve sluge Isus opisuje kao duboko uznemirene ovim. Znali su obje strane priče. Znali su da je, nevjerovatno, optuženom oproštena nemoguća suma. Znali su da je, nevjerovatno, taj čovjek odbio da oprosti ili čak pregovara o mnogo manjoj sumi. Ružnoća te akcije ih je uhvatila. To se nije moglo izdržati. Otišli su i javili kralju šta se dogodilo.

Poenta Isusove parabole postaje jasnija. Bog je poput kralja po tome što ostaje strpljiv čak i kada skupljamo ogroman „dug“ grijeha. U Hristu, On oprašta naš ogroman, nenaplativ dug grijeha, grijeh koji nam zasluženo donosi Njegov gnjev i osudu. Nakon Isusove smrti i uskrsnuća, ova će priča još dublje odjeknuti među učenicima. Na kraju krajeva, Isus je taj koji je svojim životom platio dug za naš grijeh. Oprošteno nam je jer je patio i umro (Jovan 3:16-18; Rimljanima 5:8).

Uskoro će Isus ovu parabolu povezati s Petrovim pitanjem o oproštaju. Poenta je da je nečuveno da oni kojima je oprošten tako izuzetan teret grijeha – po cijenu Isusovog života – odbiju da oproste sićušnu količinu grijeha koji nam je drugi nanio.

Gospodar, kralj, poziva slugu natrag u svoje prisustvo, a zatim ga naziva zlim. Kralj ga podsjeća da je upravo oprostio ogroman dug jer ga je čovjek zamolio. Može se samo zamisliti bijes koji bi kralj izrazio. Ovo neće dobro proći.

Isusova poenta je sada očigledna. Bog je oprostio onima koji vjeruju u Isusa ogroman, nenaplativ dug grijeha umjesto da nas kazni smrću za vječnost. Treba li to promijeniti način na koji razmišljamo o opraštanju jedni drugima? Kako neko ko je nanovo rođen vjernik može propustiti da cijeni dug koji mu je oprošten? Da li takva osoba uopšte razumije svoj odnos prema Bogu (Matej 6:14-15)?

Kralj zatim postavlja pitanje koje bi trebalo da probode srce krivca. Takođe bi trebalo probiti srce svakog vjernika u Isusa koji se bori da oprosti drugima. Kralj pita: „Zar ne bi trebalo da pokažeš isto milosrđe prema drugima koje sam ja pokazao tebi?“

Ovo čini Isusovu parabolu veoma ličnom. Bog je kralj koji je oprostio naš grijeh. Koliko to znači? Rimljanima 6:23 jasno konstatuje da je plata za grijeh smrt. Drugim riječima, Bogu dugujemo smrt, vječnu, kao otplatu za naš grijeh. Dug koji smo prikupili za grijeh je tako nečuveno velik da nemamo nade da ćemo ga ikada vratiti. Pa ipak, Bog ne samo da je strpljiv s nama dok gomilamo te grijehe (2. Petrova 3:9; Rimljanima 2:4), On nudi potpuno oproštenje (Rimljanima 5:8; Jovan 3:16-18). Oni koji vjeruju u Isusa ipak im je oprošteno. Rimljanima 6:23 dalje kaže da je Božji dar vječni život, a ne smrt, za one koji su u Isusu Hristu.

Isus, onaj koji priča ovu priču, uskoro će umrijeti na krstu kao posrednička žrtva za dugovanja Bogu za naš grijeh (Jovan 12:32-33). Bog će uskoro ponuditi vječni život svima koji mu dođu kroz vjeru u Isusa. Vječni život počinje oproštenjem grijeha kroz Isusovu smrt. Ovo je dar milosti.

Korisno je shvatiti da oba dijela Isusove parabole uključuju dug – što znači da oba slučaja oproštenja impliciraju nešto stvarno. Isus ne kaže da kada drugi griješe protiv nas, ili nam nanose štetu, ili nas povrijede, da se trebamo ponašati kao da to nije ništa. Dug drugog sluge bio je značajan. Poenta je da se čak i ti veliki, bolni „grijesi“ koje drugi počine protiv nas ne mogu porediti sa nivoom oproštenja koji nam je ponuđen kroz Hrista (Kološanima 2:13-14).

Oni koji slijede Hrista trebaju se smilovati jedni drugima, čak i za bolne nepravde koje su nam učinjene, kao što se Bog smilovao nama zbog našeg grijeha prema Njemu.

Opravdano ljuti kralj sada poništava svoju raniju odluku i isporučuje slugu tamničarima da ga takođe zatvore, dok ne otplati sav dug. Ovo je, u stvari, doživotna robija jer sluga duguje tako nemoguću svotu novca. Ako ovo primijenimo na konačni sud Božji, to bi značilo da će nepokajani grešnici biti kažnjeni srazmjerno količini svojih „dugova“, ali konačni ishod je svakako smrt za vječnost.

Na kraju Isus navodi poentu priče. Njegov Otac na nebesima, Bog, takođe će „zatvoriti“ svakoga ko ne oprosti svom bratu od srca. Bog očekuje od onih kojima oprašta da oprost bude trajno načelo njihovog srca. Budući da je svaki grijeh koji počinimo počinjen protiv Boga, onima kojima On oprosti, oprašta se svaki grijeh, svaki pogrešan i zao izbor, koji ikada učinimo tokom naših života. Niko nikada neće

zgriješiti protiv nas ni blizu koliko smo mi zgriješili Bogu.

Kako nam je oprošteno? Samo kroz vjeru u Isusa i po Božjoj blagodati (Efescima 2:8-9). Onaj koji je ispričao ovu priču uskoro će umrijeti na krstu kako bi ponio grijehe svih koji vjeruju u Njega (Jovan 3:16-18; Kološanima 2:14). Sada nam on govori da Bog neće oprostiti onima koji nisu voljni da praštaju kao što je njima oprošteno. To nije zato što je oprost preduslov spasenja (Titu 3:5), već zato što je oprost simptom onih koji poprimaju Hristovo obličje.

Božja spasonosna blagodat je naša jedina nada da provedemo vječnost s Njim. Ne možemo zaslužiti Njegov oprost opraštajući drugima. Umjesto toga, trebali bismo razumjeti da Bog koji nas spašava počinje mijenjati naša srca i čini nas novima po Hristovom obličju (Rimljanima 12:1-2). Sposobnost da oprostimo onima koji su nas povrijedili dokaz je da je Duh Božji u nama kroz vjeru u Hrista živ i aktivan i da djeluje u nama. Međutim, i druga strana treba dati dokaze pokajanja, inače bi hrišćanin sličio budali ili dobroćudnom narkomanu koji unaprijed svima i sve oprašta.

Oni koji apsolutno odbijaju da oproste možda pokazuju da nisu voljni primiti Božji oprost za svoj mnogo veći dug grijeha. Ovo se ne odnosi na one koji žele da oproste, a ipak se bore s tim. Čak i ako nismo savršeni, možemo pokazati spremnost na poslušnost. Možemo dosledno živjeti sa razumijevanjem da nam je Bog oprostio mnogo više nego što ćemo ikada trebati da oprostimo drugima.

38. Završnica službe u Galileji

Isus odbija savjete braće (Jovan 7:2-9)

Isusova služba na Sjeveru bližila se kraju. Komentarisaćemo još neke momente prije prelaska na njegovu službu na Jugu.

„Približavao se Praznik sjenica, jedan od judejskih praznika.“ (Jovan 7:2)

Jevreji su po Zakonu svake godine prisustvovali na nekoliko svetkovina u Jerusalimu (Ponovljeni zakon 16:16). U 5. poglavlju, jedna takva svetkovina dovela je Isusa u grad, gdje je izliječio čovjeka na jezercu Betezda (Jovan 5:1-9). Na osnovu vremenske linije Jevanđelja po Jovanu, ta proslava bi bila Purim.

Praznik sjenica bio je 7-dnevni događaj (Levitski zakonik 23:33-34) koji slavi putovanje Izraela kroz pustinju. Rituali ovog festivala podsjetili su ljude na to kako je Bog opskrbio Izrael tokom njihovog putovanja iz Egipta. To je uključivalo ogromne svjetiljke čiji su fitilji bili napravljeni od svešteničkih haljina (Jovan 8:12), i svještenike koji su nosili vodu iz Siloamskog jezera (Jovan 7:37). Oni su simbolisali ognjeni stup (Izlazak 13:21), odnosno opskrbu vodom iz stijene (Izlazak 17:1-6).

Kao veliki završni jesenji festival, ovaj događaj bi Jerusalim učinio prometnim, gusto naseljenim područjem. Sukob između Isusa i vjerskih vođa prikazan u ovom odlomku bio bi još napetiji zbog ogromnog publiciteta.

Zato su mu njegova braća rekla: „Idi odavde i pođi u Judeju, da i tvoji učenici vide djela koja činiš. Jer ko želi da bude poznat, ništa ne čini u tajnosti. Ako činiš takve stvari, pokaži se svijetu.“ (Jovan 7:3-4)

Pomenuti muškarci nazivaju se Isusovom „braćom“, što je izjava koja je u suprotnosti s idejom da je Marija, Isusova majka, bila trajna djevica. Grčki izraz je *adelfoi*, koji se može koristiti da se odnosi na sunarodnike – što znači sugrađane Jevreje – kao i na biološku braću i sestre. Međutim, ovaj isti izraz se koristi u stihovima kao što su Matej 12:46 i Marko 6:3. U jevanđelju po Marku, Isusova braća su čak imenovana. Psalam 69:8 se odnosi na „majčine sinove“, a ne na „očeve sinove“. Ukratko, jedino razumno tumačenje je da su to bili Isusova stvarna, fizička, polubraća i djeca njegove majke Marije.

Ovdje se daje predlog da Isus ode i priredi predstavu u Jerusalimu. Hranjenje hiljada, iz 6. poglavlja, privuklo je veliku pažnju. S obzirom da ovi članovi porodice zapravo ne vjeruju da je Isus Mesija (Jovan 7:5), ovo je vjerovatno sarkastičan odgovor na toliki broj učenika koji su napustili Isusa nakon njegovog propovijedanja u Kapernaumu (Jovan 6:66).

Braća su u stvari govorili Isusu: „Idi napravi scenu ako želiš da budeš poznat!“

Isusa, s druge strane, zanima samo praćenje rasporeda Boga Oca (Jovan 7:6). Mnogo toga što Isus čini privući će kontroverze, ali to nije prava svrha njegovih djela. Kako bi izbjegao bespotrebni skandal i napravio suptilniji ulazak, Isus će pustiti svoju

braću da idu ispred njega kako bi mogao sam i tiho poći na praznik (Jovan 7:9-10). Važno je napomenuti da Isus neće učiniti nikakva čuda na ovom konkretnom festivalu.

Od svih ljudi na svijetu koji su trebali prihvatiti Isusa kao Mesiju, njegova uža porodica je na vrhu liste. Na kraju krajeva, niko ga nije tako dobro poznavao niti je tako jasno vidio njegov karakter. Pa ipak, čini se da ova ista familijarnost proizvodi suprotan efekat. Isusova vlastita braća – druga biološka djeca Marije – još ne prihvataju njegovu službu ili njegovu misiju. Dio toga je kulturološki: jevrejska tradicija sugerisala je da će Mesija biti relativno nepoznat prije njegovog pojavljivanja (Jovan 7:27).

Ovo je takođe dokaz nekoliko ideja istraženih u jevanđelju po Jovanu. Kasnije u ovom poglavlju, Isus će naglasiti da poslušnost mora biti ispred znanja, inače ljudi neće vjerovati (Jovan 7:17). Godinu dana ranije, nakon što je izliječio čovjeka u bazenu Betezda, Isus je istakao da su ljudi koji su ga odbacili bili dobro obrazovani u Svetom pismu, ali su odbili vjerovati (Jovan 5:39-40). Gledanje čuda neće uvjeriti one koji ne traže duhovnu istinu (Luka 16:31). Juda Iskariotski je vrhunski primjer nekoga kome je predstavljeno onoliko „dokaza“ koliko se moglo ponuditi, a ipak je odbacio Hrista zbog sopstvenih planova.

Što je pozitivnije, tradicija sugeriše da su barem dvoje Isusove braće i sestara postali vjernici nakon njegovog uskrsnuća. To uključuje i autora Jakovljeve poslanice i autora Judine poslanice Novog saveza.

Isusov odgovor na sarkazam njegove braće pruža važnu perspektivu. Njihovo zadirkivanje pretpostavljalo je da je Isus samo tražio pažnju, pa bi trebao da želi da izađe u javnost i napravi predstavu. Međutim, Hristova namjera nije bila samo da privuče gomilu, već da objasni istinu (Jovan 6:25-29). Za mnoge ljude, to je u suprotnosti s njihovim preferencijama, zbog čega ignorišu poruku (Jovan 6:66).

Osim toga, Isus se držao podalje od Jerusalima kako bi odgodio neizbježni sukob sa jevrejskim vjerskim vođama (Jovan 7:1). Njegovo vrijeme da bude javno proglašen kao Mesija tek je u budućnosti (Jovan 12:12-15), kao i njegova žrtvena smrt (Jovan 19:18). Isusova braća, s druge strane, već ispunjavaju svoju svrhu – njihovo vrijeme je uvijek „pogodno“ jer nemaju nikakvu misiju. Isus ima veće brige koje treba imati na umu.

Paralelno s tim, Isusova braća nisu se suočila s istim duhovnim neprijateljstvom kao on. Isusov život i služba bili su fokusirani na razotkrivanje grijeha svijeta, ukazujući na potrebu za spasiteljem (Jovan 7:7). Kada, gdje i kako su njegova braća prisustvovala takvim festivalima bilo je nevažno. Hrist je, s druge strane, morao pažljivo razmotriti kako i kada bi se predstavio.

Isusova braća nemaju ograničenja kao on, iz dva razloga. Prvo, oni već žive u „svom vremenu“. Mogu se kretati svijetom bez većih posledica. Drugo, oni se ne suočavaju s duhovnim otporom na koji Isus nailazi. Hristova služba se suočava sa grijehom i licemjerjem. Kao što se iznova i iznova pokazuje u Svetom pismu, uobičajen

odgovor na osudu nije pokajanje, već mržnja i nasilje. I u njegovoj zemaljskoj službi i u djelu hrišćanstva, svijet često na isti način odgovara na Jevanđelje: progonom, umjesto pokornošću.

„Vi pođite na praznik, a ja još ne idem na ovaj praznik, jer moje vrijeme još nije došlo.“ To im je rekao i ostao je u Galileji. (Jovan 7:8-9)

Isus ne dopušta da neobraćene osobe upravljaju njegovim rasporedom, makar to bili i članovi zemaljske porodice. Savjeti koje možemo dobiti od svjetovnih osoba u vezi sa našom religijom uglavnom su „saboterskog“ karaktera, čak i kad izgledaju „dobri“. Ovaj svijet je zao i pod upravom Sotone. To bismo trebali uvijek imati na umu.

Međutim, kao Jevrejin, Isus je bio obavezan da uđe u Jerusalim na Praznik sjenica. Hristova namjera ovdje je da poštuje Božju vremensku liniju (Jovan 7:6) i da napravi miran, privatni ulaz. Zatim, nekoliko dana nakon praznika, on će ponovo javno propovijedati (Jovan 7:14). Međutim, Isus neće činiti čuda tokom ovog praznika…

Odlazak iz Galileje i odbacivanje od Samarićana (Matej 19:1; Luka 9:51-56; Jovan 7:10)

„Kad je sve ovo izrekao, Isus napusti Galileju i ode u judejske krajeve s one strane Jordana.“ (Matej 19:1)

Ovo je važan trenutak u Isusovom životu. On je proveo skoro cijelu svoju dosadašnju službu podučavajući i čineći čuda u sjevernoj regiji Galileje. Odrastao je u malom gradu Nazaretu, a kasnije se preselio u veći, priobalni grad Kapernaum. Putovao je daleko sa svojim učenicima, ali je uglavnom izbjegavao da provodi mnogo vremena u Jerusalimu ili okolnom području Judeje.

Sada, međutim, Isus službeno napušta Kapernaum i područje Galileje. On je rekao svojim učenicima da „treba otići u Jerusalim i mnogo pretrpjeti od starješina i poglavara svešteničkih i pismoznalaca, i biti ubijen, i trećeg dana uskrsnuti“ (Matej 16:21). Ovaj odlazak iz Galileje prema Jerusalimu je početak tog procesa, iako će Isusu trebati neko vrijeme da stigne tamo.

On počinje putovanjem u područje Judeje, ali iza Jordana. Najvjerovatnije to znači da je Isus putovao istočno od rijeke Jordan u pretežno jevrejsko područje Pereje, južno od pretežno ne-jevrejske regije Dekapolisa. Mnogi učenjaci vjeruju da je Isus prešao Jordan na istok u to vrijeme nakon što je ušao u Judeju jer mu Samarićani nisu dozvolili da prođe kroz njihovu regiju (Luka 9:51-56). U suštini, to je zahtijevalo od Isusa i njegovih učenika da obiđu dug put kako bi stigli do Jerusalima.

„Kako se približavalo vrijeme da bude uznesen, Isus je odlučno krenuo u Jerusalim.“ (Luka 9:51)

Luka 9:51 je stožer između dva glavna dijela Lukinog jevanđelja. Isusova služba širenja se završava. On započinje put do Jerusalima i krsta, iako se čini da u ovom stihu Luka posebno misli na Isusovo uznesenje. Kao i veći dio Luke, priče nisu

striktno hronološke; one su raspoređene tako da predstavljaju teološki tok koji ilustruje zašto Isus mora biti žrtvovan.

Putopis je pun učenja i ima vrlo malo čuda. U poređenju sa galilejskom službom (Luka 4:14 – 9:50), nekoliko priča se ponavlja u Marku, a skoro polovina se ne nalazi ni u Mateju. Najvažnije su odbacivanje od strane Samarićana (Luka 9:51-56); služba sedamdeset i dvoje (Luka 10:1-12); parabola o dobrom Samarićaninu (Luka 10:25-37); molitva Očenaš (Luka 11:1-13); Isusova jadikovka nad Jerusalimom (Luka 13:31-35); „izgubljene" parabole, uključujući izgubljenog sina (Luka 15); priča o bogatašu i Lazaru (Luka 16:19-31); i Zakhej (Luka 19:1-10). Odjeljak takođe bilježi nekoliko Isusovih učenja o poslednjim vremenima (Luka 10:13-15; 11:29-32; 12:35-48; 13:22-30; 14:15-24; 17:20-37).

Ovi djelovi teksta obično se ne kombinuju u grupe, ali ako jesu, mogli bi se poređati na sledeći način:

- Luka 9:52 – 11:13: Često pogrešno učenikovo prihvatanje svog Mesije i obećanih blagoslova.
- Luka 11:14-54: Farisejsko odbacivanje njihovog Mesije i obećani jadi.
- Luka 12:1 – 13:9: Odgovarajući fokus u svjetlu dolaska kraljevstva Božjeg.
- Luka 13:10-35: Čudo, poruka o kraljevstvu i opis spasenja.
- Luka 14:1 – 15:32: Čudo, poruka o kraljevstvu i opisi spasenja.
- Luka 16:1 – 17:10: Primjeri nesporazuma o kraljevstvu.
- Luka 17:11 – 18:34: Čudo, poruke o kraljevstvu i priče o spasenju.
- Luka 18:35 – 19:27: Čudo, priča o spasenju i poruka o kraljevstvu.

Sledeći dio, koji neki nazivaju „Predstavljanjem", počinje Isusovim trijumfalnim ulaskom u Jerusalim (Luka 19:28-40).

„Poslao je glasnike pred sobom. Oni su otišli i ušli u jedno samarićansko selo da mu tamo sve pripreme." (Luka 9:52)

Ovdje prvo naselje odbacuje osnovni dio Isusove poruke: da spasenje dolazi od Jevreja (Jovan 4:22). Zbog toga, Isus i njegova grupa moraju krenuti u sledeće mjesto. U narednoj seriji događaja, potencijalni punovremeni učenici naučiće da potpuna odanost Isusovoj poruci može značiti nelagodu i otuđenje od porodice.

Dok Isus putuje na jug od Galileje do Jerusalima, on kreće neobičnim putem. Mnogi Jevreji u Galileji preferirali su duži put, prelazeći Galilejsko more ili rijeku Jordan južno od njega, idući putevima istočno od rijeke kroz Dekapolis i Pereju, i prelazeći u Judeju blizu Jerihona. Problem sa kraćom, lakšom i direktnijom rutom na jug bio je u tome što su Jevreji morali da prođu kroz Samariju.

Čini se da je podjela između Samarićana i Jevreja nastala u vrijeme Nehemije. Ali osnova da Samarićani postanu posebna grupa seže dalje. Kada je Jošua poveo Izraelce u Obećanu zemlju, sveštenici su uspostavili tabernakul – centar za bogosluženje – u Šilohu. To je bilo unutar Jefremovog plemena, koje je kasnije postalo dominantno pleme sjevernog kraljevstva Izraela. Za vrijeme sudija, Danovo pleme osnovalo je vlastitu bogomolju (Sudije 18). Kada je David osvojio Jerusalim, učinio je taj

grad političkim i vjerskim centrom, podigavši šator za kovčeg saveza na gori Morija. Bog je potvrdio Jerusalim kao svoj izabrani grad kada je Solomon sagradio hram i kada je sveštenstvo u potpunosti prešlo iz Šiloha.

Rano u vrijeme vladavine Solomonovog sina Roboama, narod se podijelio (2. Dnevnika 10). Jeroboam, novi kralj sjevernog kraljevstva Izraela, bojao se da će se njegov narod htjeti ponovno ujediniti s južnim kraljevstvom Jude. Da bi ispravno obožavali Boga, morali bi otići u Jerusalim u Judeji, gdje bi mogli postati sentimentalni i poželjeti ponovo ujediniti zemlju (1. Kraljevima 12). Dakle, Jeroboam je sagradio dva oltara, jedan na jugu u Betelu i jedan na sjeveru u Danu. Iako Jeroboam nije započeo idolopoklonstvo na sjeveru, on ga je institucionalizovao. Uprkos nastojanjima judejskog kralja Jezekije (2. Dnevnika 30:1), ovo se nastavilo sve vrijeme dok je Asirija dovodila neznabošce s paganskim bogovima koji su dodatno razvodnjavali obožavanje Boga.

Zbog kontinuiranog izraelskog idolopoklonstva i pobune protiv Boga, Bog je odredio naciju Asirije da ih uništi. Asirija nije držala pokorene ljude na okupu kao što je to učinio Vavilon stotinama godina kasnije. Kao način da obeshrabre žrtve od ujedinjenja i pobune, oni su ih širili po cijelom carstvu, ostavljajući samo ostatak u njihovoj domovini. Zatim su uselili i ljude iz drugih pokorenih naroda (2. Kraljevima 17). „Samarićani“ su bili potomci jevrejskih ostataka koji su stupili u brak sa nejevrejskim imigrantima. Njihova religija je bila mješavina judaizma i stranog idolopoklonstva.

U vrijeme Isusove službe stvari su se još više pomiješale. Četiri stotine godina prije, otprilike u vrijeme proroka Malahije, grupa sveštenika napustila je Jerusalim i osnovala novi centar za bogosluženje u blizini Šekema i gore Gerizim. Oni su stvorili sopstvenu sektu judaizma, o kojoj istorija malo pamti. Među nekoliko zadržanih detalja je da su vjerovali da je Gerizim, a ne Jerusalim, Božje omiljeno mjesto služenja.

Ne znamo na šta se odnose „pripreme“ pomenute u Luki 9:52. Neki kažu da to znači da su učenici trebali organizovati grupu koja će slušati kako govori. U Lukinom putopisu (Luka 9:51 – 19:27), Isusovi prioriteti se pomjeraju sa služenja na gomilu. On se više fokusira na pripremu svojih učenika za njegovo raspeće i njihovu ulogu u uspostavljanju Zajednice. Dakle, to može značiti samo da traže smještaj. A opet, ne znamo kada se ova priča dogodila. Luka je možda stavio ovu priču ovdje ne zbog hronologije, već zato što ilustruje odbijanje s kojim se Isus suočava dok ide na krst.

Šta god da im je cilj, lokalno stanovništvo ih odbija. Dva su moguća razloga zašto bi to učinili.

Moguće je da seljani odbijaju da slušaju Isusovo učenje. Vjerovanja Samarićana su kombinacija judaizma, istorijskog idolopoklonstva (1. Kraljevima 12:25-33), uvezene asirske religije (2. Kraljevima 17:24-33) i učenja iz jevrejskog kulta uspostavljenog oko četiri stotine godina prije Isusovog rođenje. Kao što žena kod bunara govori Isusu, Samarićani služe na gori Gerizim (Jovan 4:20). Samarićani mogu postati žrtve vjeroučitelja i šarlatana koji se bave magijom za novac (Djela 8:9), ali oni odbacuju

ideju da je Jerusalim jedino mjesto za obožavanje Boga.

Ako seljani odbijaju da obezbijede smještaj za grupu, krše svetu kulturnu obavezu gostoprimstva. Ipak, njihova reakcija je razumljiva. Vjerska i etnička mješavina Samarićana dovela je do ozbiljnih građanskih sukoba. Ovo je došlo do vrhunca kada je Jovan Hirkan postao prvosveštenik. Bio je sin jednog od braće Makabejaca koji su se borili protiv Antioha IV Epifana i izborili vrijeme političke nezavisnosti Jevreja. Godine 128. p.n.e., Jovan Hirkan je napao grad Šekem i uništio samarićanski hram na Gerizimu. Dakle, kako je Jerusalim i vjerski i politički centar Jevreja, Samarićani imaju političke kao i vjerske razloge da odbace Jevreje.

U Lukinim spisima, međutim, ovo selo je anomalija. Sledeća sela će prihvatiti Isusa (Luka 9:56). Zahvaljujući svjedočenju žene kod bunara, Isus će napraviti velike prodore u njenom gradu Siharu (Jovan 4:1-42). Slijepac koji se vraća da zahvali Isusu dok devetorica drugih odlaze je Samarićanin (Luka 17:16). Isus koristi Samarićanina u paraboli da ilustruje gostoprimstvo (Luka 10:33). A nakon Isusovog raspeća, uskrsnuća i uznesenja, Samarićani će biti jedni od prvih koji će prihvatiti Isusa kao svog spasitelja (Djela 8:4-8, 14-17) – čak će se i Jovan vratiti i propovijedati jevanđelje po Samariji (Djela 8:25).

Isusovo putovanje prema Jerusalimu, dok uči svoje učenike da ga slijede kako bi mogli izgraditi Zajednicu, počinje odbacivanjem. Prije nego što uđe u ono što se obično naziva „Sedmica stradanja“, Isus će tugovati zbog odbacivanja Jerusalima (Luka 13:31-35). Isus ulazi u grad s velikom pompom, ali vjerske vođe će mu reći da ukori slavljenike (Luka 19:39). Za trenutak, Jakov i Jovan nude da prizovu vatru da unište selo Samarićana jer odbacuju Isusa (Luka 9:54). Oni još ne shvataju da će jevrejsko vođstvo ne samo odbaciti, već i skovati zavjeru da ubije Isusa.

Odbijanje od Samarićana je bilo krajnje uvredljivo, pa čak i sramotno. Pa ipak, Jakov i Jovan su takođe uhvaćeni u tradicionalni način razmišljanja. Oni vjeruju da je Isus Mesija koji će srušiti Rim, donijeti političku nezavisnost Jevrejima i vladati, s braćom pored sebe (Marko 10:35-37). Oni brane Isusovo kraljevstvo i povratak jevrejske vladavine: misao koja bi izazvala strah u svakog Samarićanina.

Osim toga, Jakov i Jovan znaju da Samarićani ne obožavaju Boga kako bi trebali. Oni mogu da se probiju kroz rasprostranjeno lažno obožavanje u Samariji. Oni nemaju strpljenja za očito odbacivanje Mesije. Njihove misli očito sežu do kralja sjevernog kraljevstva Ahaziji koji je tražio uvid Balezevuva o tome hoće li se oporaviti od ozljede. Ilija je izazvao njegovo idolopoklonstvo i pozvao vatru s neba da uništi njegove svetogrdne glasnike (2. Kraljevima 1).

U to vrijeme i na tom mjestu, Ilijini postupci bili su pravi odgovor. Izrael je odbacivao svog Boga, čije se obožavanje ispravno dešavalo samo u Jerusalimu. U ovom vremenu i mjestu – koje je opisao Luka u ovom odlomku – Isus priprema svoje učenike za novi put. Njegovo zemaljsko kraljevstvo još neće doći. U Božjoj novosaveznoj zajednici, njegovi obožavatelji će napustiti Jerusalim i proširiti se po cijelom svijetu. Oni moraju biti vjerni Isusu, a ne Jerusalimu. Zbog toga im je Isus već rekao da ako

grad odbije njihovu poruku o njemu, oni trebaju „napustiti taj grad [i] otresti prah sa nogu [svojih] kao svjedočanstvo protiv njih“ (Luka 9:5).

Jakov i Jovan prepoznaju veliku moć kojoj imaju pristup. To povjerenje će im trebati kada budu putovali i poučavali da Isus nudi spasenje. Drugo, barem traže Isusovu dozvolu, umjesto da odmah djeluju prema svojim impulsima.

Ono što su propustili je pun kontekst tih istina. Isus će vladati, ali ne još (Djela 1:6-7). Isus ima Božji autoritet, ali ga koristi razborito i u službi izgubljenih. On je učenicima dao ovlašćenje da propovijedaju i čine čuda, ali im je također rekao da ako niko ne sluša njihovu poruku, trebaju otići (Luka 9:1-6). Konačno, nisu baš shvatili da kada Isus kažnjava ljude koji ga odbacuju, oni su uvijek vjerske vođe koji bi trebali znati bolje. Sa izgubljenim i zbunjenim koji odgovaraju u neznanju i strahu, on pokazuje nevjerovatnu suzdržanost. Isus osuđuje pismoznalce i fariseje koji odbijaju da vide istinu. Ali njihov sud i uništenje postavljeni su za neko drugo vrijeme (Otkrivenje 20:11-15). Njegova moć da spasava je veći prioritet od njegove moći da vlada (2. Petrova 3:8-13).

U ovom poglavlju Luka spaja priče kako bi formirao zanimljive kontraste. Među njima su različite navike Isusa i njegovih najranijih sledbenika. Prvo, Isus daje učenicima moć da liječe bolesne, izgone demone i propovijedaju dolazak Božjeg kraljevstva (Luka 9:1-6). Ubrzo nakon toga, učenici ne shvataju da mogu nahraniti gomilu (Luka 9:10-17). Luka upoređuje Heroda Antipu i mnoštvo koje misli da je Isus prorok (Luka 9:7-9) sa učenicima koji ga s pravom proglašavaju „Hristom Božjim“ (Luka 9:18-20). Isus dvaput otkriva svoju dolazeću smrt (Luka 9:21-22, 44-45) i upozorava da bi njegovi sledbenici trebali očekivati isti tretman (Luka 9:23-27, 57-62). Dvanaestorica se svađaju oko toga ko je najveći (Luka 9:46-48), progone čovjeka koji bi mogao biti učenik (Luka 9:49-50) i pokušavaju uništiti selo koje ih ne poštuje onakvim kakvim misle da jesu (Luka 9:51-55). Najznačajnije, Isus otkriva svoju slavu kao Sina Božjeg (Luka 9:28-36), zatim otkriva da devet učenika zajedno ne mogu protjerati ni jednog demona (Luka 9:37-43).

Luka ne otkriva Isusovu frustraciju sa Dvanaestoricom kao što to čini Marko, ali priče koje je sastavio daju nam uvid u to koliko je Isus milostiv prema svima nama. Danas smo pozvani da rasvijetlimo istine Božje Riječi. Moramo objasniti kako se te istine mogu porediti sa zlim i pokvarenim sistemima i pogrešivim pojedincima oko nas (1. Petrova 3:15-16). Nismo pozvani da uništimo izgubljene, već da budemo strpljivi dok ih pozivamo na pokajanje.

Isus ukorava ovu dvojicu učeniku govoreći im da „ne znaju kakvog su duha“ odnosno umnog sklopa. Trebali su već shvatiti da je Isusova misija bila spasavanje ljudskih duša a ne uništavanje. Tako su otišli u drugo selo.

Zahtjevi učeništva (Luka 9:57-62; Matej 8:18-22)

Dok su išli putem, neko mu je rekao: „Ići ću za tobom, Gospode, kud god pođeš.“ A Isus mu reče: „Lisice imaju jazbine i ptice nebeske imaju gnijezda, a Sin čovječji

nema gdje da spusti glavu.“ (Luka 9:57-58)

Luka 9:57-62 bilježi Isusove reakcije na trojicu potencijalnih učenika. Ili traže da ga slijede ili ih on poziva. Čini se da se slažu, možda uz uslov. Isus ih obeshrabruje otkrivajući muku ili žrtvu s kojom će se suočiti. Ne znamo šta će neko od njih trojice na kraju odlučiti.

Ovo je poslednji segment u nizu od četiri koji opisuju šta znači slijediti Isusa. Prvo, to zahtijeva poniznost i služenje umjesto upražnjavanja moći i autoriteta (Luka 9:46-48). Drugo, to znači vjeru u Hrista nad prihvatanjem od strane drugih sledbenika (Luka 9:49-50). Treće, slijediti Hrista zahtijeva vjerovanje u ono što on govori umjesto cijenjenja tradicije i kulturnog identiteta (Luka 9:51-56). Četvrto, biti Isusov sledbenik zahtijeva svesrdnost i spremnost na žrtvu (Luka 9:57-62).

Ovaj poslednji segment napisan ovdje nije hronološki. Ovo je Lukino majstorsko pletenje priča kako bi se prikazala njegova veća tema. Matej objašnjava da su se barem prve dvije interakcije dogodile neposredno prije nego što je Isus rekao učenicima da plove preko Galilejskog mora gdje su se borili protiv oluje dok je Isus spavao (Matej 8:18-27). Postavljanje priče ovdje može biti teško za nas koji volimo da stvari budu sređene i hronološke. Isus je više zabrinut da u potpunosti razumijemo šta je potrebno da bismo ga slijedili.

Međutim, kombinacija onoga što čitamo u Mateju i Luki otkriva dublju poruku u ovom prvom susretu. Matej kaže da je ovaj čovjek pismoznalac – učitelj Mojsijevog zakona (Matej 8:19). Ako je Matejevo smještanje hronološko, pismoznalac vidi Isusov veliki uspjeh kao učitelja u Galileji, a ne odbacivanje s kojim će se suočiti od Samarićana i jevrejskog vođstva. Pismoznalac bi učio o Zakonu, a zatim bi ga podučavao i provodio. Isus želi više od sledbenika. On želi poniznost, služenje, vjeru i pokornost. Ipak, on takođe želi nekoga ko je spreman da ga prati do krsta (Luka 9:23-26). Osoba koju lako obeshrabruje ideja o finansijskim ili društvenim poteškoćama vjerovatno nije iskreni sledbenik.

U prethodnoj priči, samarićanski grad je odbio da ugosti Isusa (Luka 9:52-56). On nema kuću. On čak nema ni jednu koju bi koristio, kao što bi rob. Uprkos svojoj ljudskosti, on ne pripada ovom svijetu i nema sigurno mjesto za stanovanje.

Isusov putujući način života djeluje kao metafora za odbacivanje od svijeta. Isus govori učenicima da ga svijet mrzi, pa će svijet mrzjeti i učenike (Jovan 15:18-20). Rekao im je da će morati biti spremni uzeti svoj krst i izgubiti svoje živote ako ga žele slijediti i primiti pomirenje s Bogom koje obećava (Luka 9:23-26).

Čak i tako, ne bismo trebali misliti da Bog ima užasne sudbine ili teškoće pripremljene za svakog Isusovog sledbenika. Niti planira da svaki hrišćanin odustane od udobnosti doma.

Ovo je jedan od mnogih puta u kojima se Isus spominje titulom Sin čovječji. Isus nema gdje da položi glavu, iako on kao Sin Božji posjeduje cio svijet i sve na njemu.

Ilustracija koju Isus koristi kasnije je adaptirana u Plutarhovom izvještaju o *Životima Tiberija i Gaja Graka 9.5*. Citat opisuje život vojnika: „Divlje zvijeri lutaju

Italijom i svaka ima svoju rupu ili jazbinu, ali oni koji se bore i umiru za Italiju imaju samo svjetlost i zrak kao svoj dio.“ Nije jasno da li je Plutarh znao za Isusove riječi ili su obojica koristili stariju poslovicu.

Nekom drugom je rekao: „Pođi za mnom.“ A čovjek mu reče: „Dozvoli mi da prvo odem i sahranim svog oca.“ Isus mu reče: „Pusti neka mrtvi sahranjuju svoje mrtve, a ti idi i objavljuj Božje kraljevstvo.“ (Luka 9:59-60)

U ovom slučaju, Isus lično poziva čovjeka da pođe s njim.

Kulturološki, čovjekov zahtjev izgleda častan. Briga o roditeljima je značajno načelo kako u judaizmu, tako i kasnije u hrišćanstvu. Naučnici raspravljaju o tome šta čovjek misli pod „sahranjivanjem“ svog oca. Ako mu je otac upravo umro i treba ga staviti u grobnicu, čovjek će biti nečist na nedjelju dana kako bi ispunio proces pročišćenja (Brojevi 19:11). Ako mu je otac na samrti, moraće sačekati smrt, a zatim izvršiti proces pročišćavanja. Moguće je, međutim, da čovjek misli na završetak procesa sahrane. Kada bi neko umro, umotavali su ga u aromatično bilje i stavljali u grobnicu. Nakon godinu dana tokom koje bi crvi pojeli meso, kosti su uklonjene i stavljene u kosturnicu – kamenu kutiju – koja je trajno postavljena u porodičnu grobnicu.

Čovjek je najvjerovatnije mislio: „Želim da sačekam dok mi otac ne umre“, ili da izbjegne da uznemirava svoju porodicu ili da jednostavno sačeka zgodnije vrijeme.

Isusov odgovor je skandalozan. Čovjek ima odgovornost da osigura da njegov otac bude propisno sahranjen. Isus mu kaže: Neka to učini neko drugi; slijeđenje mene ima prednost čak i nad najčasnijim porodičnim obavezama (Luka 9:60). Samo je Mesija, Sin Božji, mogao postaviti takav zahtjev.

Matej identifikuje ovog čovjeka kao „još jednog od učenika“ (Matej 8:21). Skloni smo misliti o učenicima samo kao o Dvanaestorici, ali veće grupe su povremeno putovale s Isusom.

Isusova igra riječima najvjerovatnije znači da duhovno mrtvi – oni koji odbijaju da ga slijede – mogu pokopati fizički mrtve; u ovom slučaju, duhovno živi – učenik – ima važnije stvari za obaviti. Naučnici raspravljaju o tome koliko je Isus doslovan. Da li on zaista misli da bi čovjek trebao izbjeći važnu porodičnu odgovornost da putuje s Isusom? Da li on pretjeruje da bi pokazao koliko je ovo ozbiljno? Ili on odgovara nekome čiji je zahtjev više izgovor?

Ne možemo isključiti da je u ovom slučaju Isus bio doslovan. Porodica je važna, ali slijediti ga je prioritet. Isus je otpustio svoju biološku porodicu koja je htjela prekinuti njegovu službu (Luka 8:19-21). On će upozoriti da je slijediti ga takva odanost da porodične veze u poređenju s time izgledaju kao mržnja (Luka 14:26). I on kaže da moramo biti spremni da žrtvujemo porodične odnose da bismo bili dostojni njega (Matej 10:34-39).

Isus će prinijeti sličnu žrtvu. Uz sahranjivanje oca, odgovornost najstarijeg sina je da brine o njegovoj udovici. Isus to ne može. Iako je uskrsnuo iz mrtvih tri dana nakon raspeća, četrdeset dana kasnije on se uzdiže na nebo. On ne može ostati i brinuti se o Mariji – on ima važnije stvari da uradi za Božje kraljevstvo. Dakle, on pronalazi

drugog: apostol Jovan uzima Mariju u svoj dom kao da mu je rođena majka (Jovan 19:25-27).

Isus ne zahtijeva ovu žrtvu svih nas; porodični odnosi su važni. Ali baš kao što moramo biti spremni da damo svoje živote za njega (Luka 9:23-24), moramo biti u stanju da žrtvujemo odnose koji nam pružaju najveću udobnost ili osjećaj kulturne sigurnosti.

A jedan drugi reče: „Ići ću za tobom, Gospode, ali prvo mi dozvoli da se pozdravim sa svojim ukućanima.“ Isus mu reče: „Niko ko stavi ruku na plug pa se osvrće na ono što je iza, nije spreman za Božje kraljevstvo.“ (Luka 9:61-62)

Ova poslednja interakcija je originalna za Luku, i ne znamo kada se dogodila. Niti znamo šta znači „oproštaj“ od njegovog doma. Isus bi ga sigurno pustio da utrči u kuću, zgrabi svoj ogrtač i poljubi mamu za rastanak. Mora da postoji neka čvršća emocionalna veza koje nismo svjesni.

Ono što znamo je da je Luka u ovo poglavlje uključio nekoliko aluzija na starosaveznog proroka Iliju. Kada je Herod Antipa razmišljao o tome ko bi Isus mogao biti, jedna od opcija je bio povratak Ilije (Luka 9:8) – osjećaj koji su imali neki od ljudi (Luka 9:19). Kada je Isus odveo Petra, Jakova i Jovana na vrh planine da otkriju njegovu slavu, Mojsije i Ilija su ga tamo sreli (Luka 9:30). U stvari, Luka pominje ili aludira na Iliju više od deset puta od Luke 4:25 do kraja ovog poglavlja.

U ovom slučaju, Isus i taj čovjek liče na Ilijin poziv Eliši. Razlika je u tome što je Ilija pustio Elišu da se oprosti od svoje porodice. Eliša je žrtvovao volove, skuvao meso i priredio gozbu za narod. Tek tada je Eliša slijedio Iliju (1. Kraljevima 19:19-21). Isusove snažne riječi mogu predstavljati činjenicu da je njegova misija važnija i hitnija čak i od Ilijine. Ili, kao i kod drugih odgovora, to bi mogao biti način da odvratite nekoga ko jednostavno želi izgovor da kaže, „ne, hvala“. I zaista, u svim navedenim slučajevima, ovo jesu izgovori iako djeluju veoma argumentovano. Sledbeništvo za Isusom je uvijek kontrakulturno i u nesaglasju sa prioritetima ovog svijeta.

Lukina poenta nije da ovaj jadnik nije dobio priliku da se oprosti od svoje porodice. Istina je da oni koji se osvrnu na povratak svom starom načinu života pokazuju znakove da „hramaju“ na obje strane. A to je nešto što nije prihvatljivo u službi Bogu i Hristu.

Luka pokazuje da je slijeđenje Isusa najozbiljnija obaveza. Ne možemo se osvrtati na prošlost; moramo da pazimo na naš rad i kuda će nas odvesti u budućnosti. Isusov komentar o osvrtanju unazad odražava modernu poslovicu: „voziš gdje gledaš“. Osoba koja upravlja vozilom ima tendenciju da zanosi kada skrene pogled s puta ispred sebe. Ako neko ore njivu i gleda unazad, prirodno će se okrenuti, a ne orati u ravnim redovima. Isus želi da čovjek gleda pravo naprijed i ostavi svoj stari život iza sebe. Svjetovni život iza nas je samo ćorsokak, bez obzira na „dostignuća“ – život obraćenog sledbeništva Hrista je put koji ima budućnost, kako god i koliko god težak nam se sada činio!

ISUSOVA SLUŽBA NA JUGU

(Napomena: Služba na Jugu ne predstavlja nužan hronološki nastavak prethodne.)

39. Praznik sjenica

Isus tiho dolazi u Jerusalim na Praznik sedmica koji se obilježavao sedam dana (Jovan 7:10-53).

Judejci su ga tražili na praznik i govorili: „Gdje je taj?“ (Jovan 7:11)

Čini se da Judejci čine istu grešku kao i Isusova braća (Jovan 7:4-5). Oni pretpostavljaju da ono što Isus želi je publicitet, popularnost i moć. Naprotiv, Isus je posvećen propovijedanju istine (Jovan 6:26-27), čak i kada to uzrokuje da se većina ljudi okrene (Jovan 6:66). Iz tog razloga, Isus je ušao na festival sam, i to nasamo, nakon što je njegova porodica već stigla (Jovan 7:8-10). On dolazi i pronalazi ljude koji raspravljaju o njegovom karakteru i misiji. Rasprave se čine površnim i kreću se od ocjene da je Isus „dobar“ čovjek do tvrdnji da „zavodi narod“.

Isusova zemaljska služba često je bila izvor kontroverzi i debata. Konačno, ovo je utemeljeno na prirodnoj mržnji čovječanstva prema uvjerenju. Pokazati nekome stvarnost njegovog grijeha je siguran način da zaradite njegov gnjev (Jovan 15:22-24). Isto tako, ljude privlače blistava čuda i drugi znakovi (Jovan 6:26), iako ih zapravo ne zanima duhovna istina (Jovan 6:66). Isusova spremnost da se suprotstavi vjerskim vođama Jerusalima (Jovan 5:39-40) bila je poseban izvor skandala. Oko pola godine prije događaja iz ovog poglavlja, Isus je izliječio hromog čovjeka u bazenu Betezda (Jovan 5:1-9), razbjesnivši fariseje (Jovan 5:10-12). Njegov odgovor izazvao je njihovu mržnju i njihovu želju da bude ubijen (Jovan 5:18).

Čini se da je to raspoloženje koje navodi ljude da razgovaraju o Isusu krišom, a ne otvoreno. Ljudi su radoznali i podijeljeni u svom pogledu na Isusa, ali se boje da te ideje izraze previše javno, iz straha od vjerskog vođstva Jerusalima (Jovan 7:1).

Polovinom praznika, Isus je javno istupio i počeo da podučava (Jovan 7:14). U Isusovo vrijeme, obični ljudi bi slušali, čitali i raspravljali o svetim spisima u sinagogi. Međutim, za većinu tih običnih ljudi to je bila povremena praksa. Samo oni koji su posvećeni formalnom proučavanju, kao što su fariseji, imali su vremena da duboko proučavaju Riječ Božju. Ovo čini Isusovu duboku stručnost nečim nevjerovatnim za vjerske vođe (Jovan 7:15). Kada bi savremeni radnik u fabrici počeo da raspravlja o fizici visokog nivoa sa grupom profesora, to bi izazvalo sličnu reakciju. Pa ipak, ovo nije prvi put da je Isus iznenadio ljude u hramu svojim znanjem (Luka 2:41-52).

Ovo iznenađenje od strane jerusalimskih duhovnih vođa daje uvid u njihovu aroganciju. Veliki dio njihovog odbacivanja Isusove poruke temelji se na ovoj pretpostavci: niko

ne zna bolje od njih. Bez obzira šta Isus kaže, oni će to odbaciti jer se ne slaže s njihovim vlastitim proučavanjem. Nažalost, ova studija nije iskrena (Jovan 5:39-40). U odgovoru ovim vjerskim vođama, Isus će naglasiti da poslušnost dolazi prije razumijevanja, a ne kao rezultat toga (Jovan 7:17)!

A Isus im je odgovorio: „Moje učenje nije moje, već od Onog koji me šalje. Ako neko želi da vrši njegovu volju, on će znati da li je to učenje od Boga ili ja govorim sam od sebe. Ko govori sam od sebe, traži svoju slavu, a ko traži slavu onoga koji ga je poslao, taj je istinit i u njemu nema nepravednosti.“ (Jovan 7:16-18)

Umjesto da je Isusovo znanje utemeljeno u nekoj vjerskoj školi ili samoučenju, njegova učenja imaju izvor u Bogu Ocu. Ovo je glavni razlog zašto je on u stanju razgovarati o Riječi Božjoj s takvom vještinom, uprkos tome što nije formalno obučen.

Ovo predstavlja zanimljivu i važnu razliku između Isusove službe i službe današnjih hrišćana. Isus ovdje tvrdi da su njegova učenja proizvod poslanja od Boga. On ispunjava svoju misiju u ime Božje, potpuno je pokoran Očevoj volji i ne govori sam od sebe. Pošto je ono što je zapisano u Svetom pismu Božja Riječ, ovo ima smisla. Ovo takođe pruža kontekst za Isusov komentar da samo oni koji su voljni poslušati Boga mogu uspješno odrediti da li su ova učenja važeća ili ne (Jovan 7:17). Hrišćanski vjernici, s druge strane, mogu se pozivati samo na duhovni autoritet Biblije, a ne na naša vlastita učenja. Dok imamo Bibliju – Riječ Božju – nemamo isti božanski autoritet koji je posjedovao Isus.

Dok sotona iskušava čovjeka ograničenim znanjem zasnovanim na neposlušnosti (Postanje 3:5), nama je namijenjeno da steknemo istinsko znanje kroz poslušnost. Isus u suštini preokreće pretpostavljeni odnos znanja i morala u svojoj eri unazad. Drevni filozofi su često smatrali da je moral nešto što je proizvedeno znanjem. Pod tom pretpostavkom, moralno ponašanje i sposobnost da se čini „dobro“ zasnivalo se na tome da li je osoba razumjela moralne i filozofske istine ili ne. Samo oni koji mogu razumjeti mogu poslušati, mislili su. Drugim riječima, nerazumijevanje uzrokuje neposlušnost, prema antičkoj filozofiji.

Prema Hristu, neposlušnost Bogu izaziva nerazumijevanje i vodi u zabludu. U 2. Solunjanima 2:10-12 ponavlja se ista misao. Umjesto spoznaje istine koja vodi poslušnosti, Isus tvrdi da to da li je osoba spremna poslušati Boga ili ne utiče na njenu sposobnost da sazna istinu!

Ova opšta ideja se odražava i na drugim mjestima u Svetom pismu, i od strane Isusa i drugih (Jovan 18:37; Rimljanima 1:18-20; Jevrejima 11:6). U stvari, Isus je postavio temelje za ovu ideju kada je propovijedao u Kapernaumu, nakon što je nahranio hiljade (Jovan 6:29). Činjenica da je Isus bio bezgrešan (Jevrejima 4:15) i da mu grijeh nisu mogli naći ni mnogi njegovi kritičari (Jovan 8:46), pokazuje kako duhovni život osobe mnogo govori o njenom poznavanju (ili neznanju) Božje Riječi.

Njegova zemaljska misija je slijediti volju Boga Oca. Pošto je poruka koju Isus donosi Božja, Bogu treba odati priznanje za to. Čak dalje, Isus tvrdi da je volja osobe da bude poslušna Bogu ono što određuje njeno razumijevanje – umjesto obrnuto, gdje

razumijevanje omogućava poslušnost.

Ključna stvar je Izvor znanja i nauka. Ukoliko to nije Bog, takva osoba u stvarnosti traži vlastitu slavu, što je u praksi uvijek mješavina istine i zablude – glavna odlika satanizma. Svako ko traži vlastitu slavu prirodno će biti neprijateljski nastrojen prema onom ko govori istinu.

„Zar vam Mojsije nije dao Zakon? A niko od vas nije poslušan Zakonu. Zašto želite da me ubijete?“ (Jovan 7:19)

Ovdje Isus još jednom napada samopravednu, samouvjerenu, egocentričnu religiju jerusalimskih duhovnih vođa. Za narod Izraela, nije bilo važnije ličnosti od Mojsija, niti ideala višeg od slijeđenja zakona koje je Izraelu dao Mojsije. Za Isusa je kritikovati njihovo pridržavanje zakona bio napad na sam njihov osjećaj identiteta. Ovo je kritika koju je Isus iznio u prošlosti (Jovan 5:39-47), i koju će ponovo iznijeti (Jovan 8:39-44). Ovo se uklapa u ono što je Isus iznio u stihovima 17 i 18, da oni koji odbijaju da budu poslušni Bogu neće razumjeti istinu. Što je još gore, njihovo odbijanje da prihvate Isusa je, u stvari, odbacivanje samih Svetih pisama za koje tvrde da ih se pridržavaju.

Uprkos skepticizmu mnoštva (Jovan 7:20), Isus je dobro svjestan da su vjerske vođe Jerusalima nastojale da ga ubiju kao bogohulnika (Jovan 5:18). On je svjestan da njihovo odbacivanje njega nije površno – ono je smrtno ozbiljno (Jovan 7:1). I, to dokazuje samo predviđanje koje je dao Isus u prvim stihovima ovog poglavlja: osuđivanje svijeta za grijeh zarađuje svjetsku mržnju (Jovan 7:7).

Narod je odgovorio: „Demon je u tebi. Ko želi da te ubije?“ (Jovan 7:20)

U terminologiji Isusovog vremena, reći nekome da „ima demona“ bilo je isto što i reći, „ti si lud“. Gomilu, na ovom prazniku, činili su ljudi iz Jerusalima, kao i oni koji su stigli iz udaljenih krajeva. Neki od tih ljudi ne bi bili toliko upoznati s Isusovim sukobima sa jerusalimskim vjerskim vođama. Iz tog razloga, kada Isus tvrdi da neki traže njegovu smrt (Jovan 7:19), dio gomile odbacuje tu tvrdnju kao besmislicu.

Čak i tako, neki u gomili znaju da jerusalimske vjerske vođe žele upravo to: Isusovu smrt (Jovan 5:18; 7:1; 7:25). To je bio jedan od razloga zašto su tračevi o Isusu uglavnom držani u tajnosti do njegovog pojavljivanja usred praznika (Jovan 7:13). Zapravo, oni koji su svjesniji sukoba između Isusa i jevrejskog vođstva počeće se pitati mogu li pismoznalci i fariseji uopšte, ili žele li, da ušutkaju Isusa (Jovan 7:25-26).

Na to im je Isus rekao: „Učinio sam jedno djelo, i svi se čudite. Zato razmislite o ovome: Mojsije vam je dao obrezanje – ali ono u stvari nije od Mojsija, nego od praočeva – a vi u Subotu obrezujete čovjeka. Ako se čovjek obrezuje u Subotu i time se nije prekršio Mojsijev zakon, zašto se gnjevite na mene jer sam cijelog čovjeka izliječio u Subotu? Ne sudite po spoljašnjosti, nego sudite pravednim sudom.“ (Jovan 7:21-24)

Ovdje se Isus osvrće na prethodni slučaj u Jerusalimu, gdje je izliječio čovjeka na jezercu Betezda (Jovan 5:1-9). Reakcija lokalnih vjerskih vođa na taj znak bila je krajnje neprijateljska (Jovan 5:10-17). Većina tog neprijateljstva bila je usmjerena na

činjenicu da je Isus izliječio čovjeka u subotu, što je u suprotnosti s farisejskim tradicijama. Ova kontroverza navela je Isusa da tvrdi da su fariseji imali sve potrebno znanje o Bogu, ali su odbili doći k Isusu na način na koji je Bog namjeravao (Jovan 5:37-40; 6:29). To je također bio razlog zašto se Isus držao podalje od Jerusalima – i direktnog uticaja njegovih vjerskih vođa – neko vrijeme (Jovan 6:1; 7:1).

Isus se dotiče predmeta obrezivanja. Obrezivanje je prvobitno bilo propisano pod Abramom, ali je to bio dio zakona koji je Mojsije uspostavio za narod Izraela. Isusovo korišćenje Mojsija ima više veze s ponosom vjerskih vođa nego bilo čim drugim. U vlastitim očima, oni su jedini bili dovoljno upoznati sa zakonom koji je dao Mojsije da donose duhovne presude. Smatrali su da ih ovo znanje čini duhovno poslušnim, iako su u stvarnosti odbacivali Boga (Jovan 5:39-47).

Isus ističe da bi, kako bi slijedili zakone – one koje je dao hvaljeni Mojsije – ti isti ljudi odobrili ritual obrezivanja na subotnji dan. Pitanje koje je Isus postavio je jedno na koje licemjerne vjerske vođe ne mogu odgovoriti: ako je u redu izvršiti manje „djelo“ kao što je obrezanje, koje ne bi prekršilo Mojsijev zakon, kako mogu kritikovati Isusa što je izliječio bogalja u subotu?

Muško dijete je trebalo biti obrezano osmog dana nakon rođenja (Postanje 17:12). Ova naredba je ponovljena u zakonima datim pod Mojsijem (Levitska 12:3). Naravno, to je značilo da su neki dječaci morali biti obrezani na subotni dan.

U tom kontekstu, Isus upućuje na kontroverzu izazvanu kada je izliječio čovjeka na subotni dan (Jovan 5:1-9). Njegova poenta ovdje je licemjerje. Ako je „kršenje“ subote radi obavljanja manjeg rituala bilo prihvatljivo, zašto su fariseji odbacili Isusovo iscjeljenje čovjeka koji je godinama bio sakat? Problem je što su ove vjerske vođe plitke i nemarne u svojim prosuđivanjima.

Isusova izjava u 24. stihu ostavlja utisak da je Isus jednostavno rekao: „Ne sudite.“ U stvari, Isus je često govorio drugima da treba da sude, ali samo „ispravnim sudom“, kao što je ovdje navedeno (Ponovljeni zakon 1:16; Matej 7:2-12). Isusovo često učenje je bilo da ne trebamo biti površni u procjeni drugih ljudi. Međutim, ključno je da odvojimo ono što je dobro od onoga što je zlo (Efescima 5:8-16).

Ova izjava slijedi direktan izazov duhovnom autoritetu jerusalimskih vjerskih vođa. Iako nema formalno obrazovanje, Isus zbunjuje svoje kritičare. Optužio ih je za tvrdoglavost (Jovan 5:39-40), neposlušnost (Jovan 7:17), pa čak i za pokušaj nasilja (Jovan 7:19). Kao rezultat toga, kao što se vidi u sledećih nekoliko stihova, ljudi u Jerusalimu će se početi pitati: da li je Isusu dopušteno da propovijeda zato što su vlasti nemoćne ili zato što su povjerovale u njega? Ta kriza povjerenja će podstaknuti jevrejske vođe na drastične mjere da ućutkaju Hrista.

Tada su neki iz Jerusalima rekli: „Zar nije to onaj koga žele da ubiju? A evo, javno govori i ništa mu ne kažu. Da nisu i poglavari zaista spoznali da je on Hristos? Ali za njega znamo odakle je, a kad Hristos dođe, niko neće znati odakle je.“ (Jovan 7:25-27)

Pitanje koje se ovdje postavlja dolazi iz Isusovog stalnog sukoba s ovim vjerskim

vođama. Naročito, masa vidi Isusovu sposobnost da tako javno govori kao problem. To ih tjera da se zapitaju jesu li vlasti preslabe da zaustave Isusa, ili stvarno vjeruju u ono što on govori! Ova erozija autoriteta veliki je dio motivacije da se Isus ubije.

U ovom trenutku javnost vidi samo dvije moguće opcije: ili su vlasti previše nesposobne da se nose s bogohulnikom, ili su prihvatile tvrdnje koje Isus iznosi. Te iste vlasti su itekako svjesne ovog problema imidža i to će doliti ulje na njihovu vatru kada je riječ o ućutkivanju Isusa.

Ljudi koji govore o ovim stvarima ne vjeruju nužno u Isusa. Oni imaju svoje sumnje i nesporazume. Za sada znaju samo da Isus stvara značajan nivo kontroverze i kao da bi htjeli da se to što prije riješi.

Često se kaže da „poznatost rađa prezir". Ova opšta ideja ima mnogo veze sa pretpostavkama gomile o Isusu i njihovom konceptu Mesije. Jevrejska tradicija tog vremena sugerisala je da će se Obećani manje-više pojaviti niotkuda – a Isus ima porodičnu istoriju koju mnogi ljudi u Jerusalimu znaju. Čini se da Isusova porodica ima isti nedostatak poštovanja. Umjesto da prihvate njegovu službu, njegova braća nemaju vjeru i umjesto toga ga zadirkuju (Jovan 7:1-9).

Kao i kod drugih tvrdnji onih koji odbacuju Isusa, ova sugestija je u suprotnosti sa Svetim pismom. U stvari, starosavezni proroci su predviđali odakle će doći Mesija. Drugi ljudi na istom prazniku će to reći kasnije (Jovan 7:42), iako izgleda da ne shvataju da Isus ispunjava ovaj uslov.

Zato je Isus povikao dok je poučavao u hramu: „Vi me poznajete i znate odakle sam. Ja nisam došao sam od sebe, nego zaista postoji onaj koji me je poslao, a vi ga ne poznajete. Ja ga poznajem, jer sam od njega i on me je poslao." (Jovan 7:28-29)

Ova primjedba je odgovor na sugestiju koju su iznijeli neki u gomili: da Isus ne može biti Obećani, jer oni znaju odakle je. Mesija bi, prema njihovim pretpostavkama, trebao biti anonimniji.

Isusovu drugu izjavu u ovom stihu je mnogo lakše klasifikovati. Važno je primijetiti da Isus ponavlja tvrdnju da ne dolazi sam od sebe nego da ima poslanje od Boga.

Ovo je ujedno i direktna kritika izraelskog duhovnog stanja i krajnje lični prigovor. Najveća tačka ponosa Izraela bio je njegov identitet Božjeg izabranog naroda. Nijedna druga nacija ne bi mogla iznijeti tu tvrdnju – i ovdje Isus govori Božjem izabranom narodu da ne poznaje Boga! Njihovo odbacivanje Boga (Jovan 5:39-40) rezultiralo je odbacivanjem Onoga kojeg je Bog poslao (Jovan 6:29). Tvrdoglavost i ponos su ih učinili otpornim na istinu (Jovan 7:17).

Nepotrebno je reći da ova optužba ne prolazi najbolje ni kod naroda ni kod vjerskih vlasti.

Od tada su tražili priliku da ga uhvate, ali niko nije digao ruku na njega, jer još nije bio došao njegov čas. (Jovan 7:30)

Nekoliko puta u Jevanđelju po Jovanu, Isus je izbegao hapšenje. Biblija ne daje mnogo detalja – kako tačno Isus izbjegava zarobljavanje – ali daje objašnjenje. Isus je poslušan Božjem rasporedu, a Božji raspored je nepromjenjiv. Ovo nije „njegov

čas“, što u kontekstu znači trenutak njegove krajnje žrtve. To će doći kasnije, kao što je priznao i sam Isus (Jovan 17:1).

Ovaj pokušaj hapšenja pokrenula je upravo gomila, budući da se u narednih nekoliko stihova spominje posebna, odvojena naredba od fariseja (Jovan 7:32). Isus je upravo tvrdio da dolazi od Boga i kritikovao je narod Izraela što ne poznaje Boga (Jovan 7:28-29)! Ovo bi uvrijedilo više nego samo vjerske vlasti.

Mnogi iz naroda povjerovali su u njega. Govorili su: „Kad Hristos dođe, zar će činiti više znakova nego što ih ovaj čini?“ (Jovan 7:31)

Bilo je i onih koji prate sve dokaze tačno kamo oni vode. Jevanđelje po Jovanu koristi izraz „znakovi“ u odnosu na čuda koja Isus čini da bi dokazao svoje božansko poslanje (Jovan 20:30-31). Hrist ih posebno spominje kao jedan od razloga zašto ljudi treba da prihvate njegove riječi (Jovan 5:36). Kao što je ovdje prikazano, neki od ljudi gledaju na Isusova čudesna djela na isti način na koji je Nikodim učinio u 3. poglavlju (Jovan 3:1-2); kako bi neko mogao učiniti više od ovoga – zar to nije dovoljno da dokaže da je on Hrist?

Fariseji su čuli da se u narodu tako priča o njemu, pa su sveštenički glavari i fariseji poslali stražare da ga uhvate. (Jovan 7:32)

Fariseji šalju grupu službenih mirovnih snaga da uhapse Isusa. Kao i kod drugih pokušaja objašnjenih u jevanđeljima, ovaj pokušaj da se uhvati Isus neće uspjeti. U određenim slučajevima, ovaj neuspjeh ima natprirodan osjećaj (Jovan 10:24, 39). U drugima se Isus najvjerovatnije uklopio u gomilu i otišao (Jovan 5:13), ili je zaštićen prisustvom simpatične gomile (Matej 21:46). Ovdje je, međutim, razlog zašto je Isus ostao slobodan možda najviše iznenađujući. Uprkos tome što su poslani da ga uhapse, ljudi koji ga čuju nalaze njegove riječi toliko zbunjujuće da će ga ostaviti na miru (Jovan 7:44-46). To je možda bilo zato što su ga smatrali uvjerljivim ili zato što tumače njegove riječi da znače da planira napustiti to područje (Jovan 7:33-36). To je razbjesnilo fariseje koji su ih poslali (Jovan 7:47-50).

Tada je Isus rekao: „Još sam malo vremena s vama, a onda ću otići k onome koji me je poslao. Tražićete me, ali me nećete naći, i tamo gdje sam ja, vi ne možete doći.“ (Jovan 7:33-34)

Komentari u ova dva stiha slični su primjedbama koje će Hrist dati na Posljednjoj večeri (Jovan 13:31 – 14:7). Oni su posebno potresni, budući da se Isus bliži kraju svoje javne službe. Oni ljudi koji ga slušaju imaju samo ograničeno vrijeme da naprave pravi izbor.

Uskoro će Isus biti uspješno uhapšen, ubijen, a zatim uskrsnuti iz mrtvih. Nakon toga, kao što je obećano, on će se potom uzdići na nebo (Djela 1:6-11), da izvrši drugu fazu svoje službe i bude spreman za svoj drugi dolazak. Ova izjava ponovo naglašava tvrdnju da je Isus poslat od Boga.

Ne vjeruju svi koji slušaju da je Isus poslat od Boga. Međutim, oni u potpunosti razumiju da Isus tvrdi da ga je Bog poslao. Jedna od mogućih pogrešnih interpretacija ovog komentara, za one koji ne vjeruju, je da Isus namjerava umrijeti – možda

samoubistvom – da bi „išao onome koji me poslao“. Ovo nije bio neuobičajen čin za antičke filozofe i ne bi šokirao gomilu. Da je to bio slučaj, problemi koje je Isus izazivao vjerskim vođama bili bi gotovi. Ovo je moglo doprinijeti neuspjehu farisejskih ljudi da uhapse Isusa ovdje (Jovan 7:45-46).

Drugi dio Isusovog komentara, koji je ovdje dat, možda je doveo do drugog pogrešnog tumačenja: da je namjeravao otputovati daleko od Jerusalima, tako daleko da ga neće pronaći. Time bi se, također, riješili problemi lokalnih vjerskih vlasti. Njihova stvarna briga bila je za vlastitu moć i uticaj – mišljenje ljudi koji su živjeli daleko od Jerusalima za njih je bilo irelevantno (Jovan 7:52).

Tada su Judejci rekli među sobom: „Kuda ovaj namjerava da ode, a da ga mi nećemo naći? Zar namjerava da pođe Judejcima rasijanim među Grcima i da poučava Grke? Šta znači to što si rekao: 'Tražićete me, ali me nećete naći, i tamo gdje sam ja, vi ne možete doći?'“ (Jovan 7:35-36)

Isusova učenja o duhovnim temama često se pogrešno tumače na čisto fizički način. Ovo je jedan od primjera. Njegovi nedavni komentari doveli su plan fariseja u zabunu. Fariseji su dobro svjesni da ubistvo Isusa neće biti popularno kod svih, zbog čega su bili oprezni. Isus je iznio dvije tvrdnje koje se lako pogrešno tumače. Prva je da će se vratiti Bogu (Jovan 7:33), druga da će ići tamo gdje se neće naći (Jovan 7:34). Kasnije će Isus iznositi iste tvrdnje svojim učenicima, objašnjavajući da će se vratiti Bogu na nebo, u pripremi za njegov povratak (Jovan 14:1-6). Oni koji odbacuju Isusa, s druge strane, vjerovatno su protumačili ove komentare kao zavjet samoubistva ili namjeru da otputuje daleko od Jerusalima.

Rasijanje se odnosi na one pripadnike Izraela koji su još uvijek rasuti po svijetu zbog osvajanja i progona. Izraz „Grci“, kako se ovdje koristi, bio je manje-više ekvivalentan svim ne-Jevrejima – tj. neznabošcima (Kološanima 3:11). Gomila se pita da li Isus misli da će odnijeti svoju poruku iz Jerusalima. Ako je tako, onda vjerske vođe ne bi imale stvarnu potrebu da pogube Isusa. Ako on ode tako daleko da se ne može naći, njihove brige su bespredmetne.

U svakom slučaju, ovi ishodi bi usrećili lokalne vjerske vođe. Jednom kada Isus nestane iz njihovog područja uticaja, nestala bi i njihova briga za njega.

Poslednjeg i najvažnijeg dana praznika, Isus je ustao i povikao: „Ako je neko žedan, neka dođe k meni i pije! Ko bude vjerovao u mene, kao što je rečeno u Pismu, iz njegovog tijela poteći će rijeke žive vode.“ A rekao je to za Duh koji je trebalo da prime oni koji vjeruju u njega. Tada, naime, Duh još nije bio dat, jer Isus još nije bio proslavljen. (Jovan 7:37-39)

Poslednji dan Praznika sjenica je „veliki dan“, kada bi sveštenici recitovali Psalam 118:25 praveći sedam krugova oko oltara. Ova pozadina je ključna za razumijevanje zašto je Isus izgovorio ove posebne riječi u ovom određenom trenutku.

Isusove riječi ovdje su povezane s njegovom tvrdnjom da je konačni lijek za duhovnu glad i duhovnu žeđ (Jovan 6:35). Slučaj izvođenja vode iz stijene, kao i ritual sveštenika, trebao je biti samo simbol. Ti događaji su zamišljeni kao nagovještaj

Isusove službe. Ovaj Hristov komentar je takođe sličan njegovom razgovoru sa Samarićankom kod bunara u Siharu (Jovan 4:10-13).

Isusovo upućivanje na Sveto pismo ovdje vjerovatno uključuje više od jednog jedinog stiha ili odlomka. Izreke 18:4 i Zaharija 14:8 uključuju slične teme. S obzirom na povezanost svešteničkog rituala s pričom o vodi iz stijene, Isus je možda imao na umu Psalam 78:12-16. Isto tako, ideja da je život, ili Božja istina, potok ili izvor uobičajena je u Bibliji. Slika implicira nešto živo, čisto i životvorno (Otkrivenje 22:1-2).

Kako ga je Isus koristio, ovaj unutrašnji izvor, ili potok, ukazuje na Duha svetoga, koji dolazi da živi u svima koji dođu do vjere u Hrista. Međutim, ovo prebivanje u punoći jevanđelja će početi tek nakon Isusovog uznesenja (Djela 2:1-4). Naravno Duh Božji je oduvijek djelovao na Njegova izabrana oruđa. Ali za nošenje poruke Jevanđelja biće potrebna naročita sila Duha svetoga koja će posebno ispoljiti kroz natprirodne duhovne darove kako bi se poruka potvrdila.

Kad su neki iz naroda čuli te riječi, govorili su: „Ovo je zaista Prorok.“ Drugi su govorili: „To je Hristos.“ Ali neki su govorili: „Zar Hristos dolazi iz Galileje? Zar Pismo ne kaže da Hristos dolazi iz Davidovog potomstva i iz Betlehema, sela odakle je bio David?“ Tako je zbog njega došlo do podjele u narodu. (Jovan 7:40-43)

Neki od ljudi u Jerusalimu su već povjerovali u Isusove riječi, uglavnom zahvaljujući njegovim čudima (Jovan 7:31). Oni koji vjeruju da Isus govori istinu vide ga kao ispunjenje proročanstva datog u Ponovljenom zakonu 18:15. Zanimljivo je da neki vide razliku između Mojsijevog predviđenog naslednika i Obećanog koji se spominje kao Mesija (Jovan 7:41).

Drugi, međutim, ne vjeruju da je Isus od Boga. Među njima su njegova rođena braća, kao i vjerske vođe Jerusalima, i veliki broj ljudi prisutnih u Jerusalimu. Jedan od ključnih argumenata koji se iznosi protiv Isusa uključuje istoriju njegove porodice. Za njegovu braću, moguće je da su pali na uobičajeni izraz „familijarnost rađa prezir“, što znači da im je njihov svakodnevni kontakt s Isusom otežavao da ga vide duhovnim očima. Za druge, činilo se da jevrejska tradicija sugerisala da će Mesija biti potpuno anoniman (Jovan 7:27) – oni koji poznaju Isusa, ali ne i Sveto pismo, misle da ga to diskvalifikuje.

Čini se da drugi bolje razumiju ono što Sveto pismo kaže o Mesiji, ali ne razumiju dobro odakle je Isus. U 41. i 42. stihu, ljudi ističu da bi Mesija trebao doći iz Betlehema. U njihovim mislima, Isus je iz Nazareta. Međutim, kako se ispostavilo, Isus je zapravo rođen u Betlehemu (Luka 2:15-17), čime je postao ispunjenje tog proročanstva (Mihej 5:2).

Ova zamršena mreža tumačenja, namjera i argumenata vodi do više od građanske debate. Grčki izraz koji se koristi u stihu 43 je raskol, što implicira sporne, nesrećne podjele između grupa. Ovo je mnogo više od obične „kontroverze“.

Ova podjela nije sasvim neočekivana; u stvari, Isus je predvidio da će njegova služba dovesti do ovakvih raskola (Matej 10:34). Korisno je napomenuti da su neki ljudi spremni da slijede Sveto pismo i dokaze kako bi prihvatili Hrista (Jovan 7:31;

7:40-41). Drugi pogrešno razumiju Sveto pismo, pa ga odbacuju (Jovan 7:42). Treći pak prihvataju Sveto pismo, ali pogrešno razumiju ili odbacuju dokaze (Jovan 5:39-40; 7:48). I, naravno, najmoćniji faktor je namjera svake osobe: oni koji ne žele poslušati Boga neće vidjeti istinu, bez obzira na sve (Jovan 7:17). Isti niz odgovora postoji čak i danas, među onima koji prihvataju ili odbacuju Hrista, iz različitih razloga.

Ova podjela, sama po sebi, vjerovatno ima mnogo veze sa razlogom zašto niko u gomili nije voljan da „istupi" i uhvati Isusa. Svaki takav pokušaj, posebno običnog čovjeka, riskirao bi nered između njegovih pristalica i njegovih kritičara. Međutim, službenici koje šalju vjerske vođe ne bi trebali imati iste brige – oni će ostaviti Isusa na miru iz drugog razloga.

Tako su se stražari vratili sveštеničkim glavarima i farisejima, a fariseji su im rekli: „Zašto ga niste doveli?" Stražari su odgovorili: „Nikada čovjek nije tako govorio kao ovaj čovjek." Na to su fariseji rekli: „Zar ste i vi zavedeni? Da li je iko od poglavara ili od fariseja povjerovao u njega? Ali taj narod koji ne poznaje Zakon proklet je." (Jovan 7:44-49)

Službenici poslani da uhapse Isusa imaju težinu lokalnog zakona i vlasti na svojoj strani. Baš kao što bi se privatni građani mogli bojati reakcije, dok je policija ovlašćena da djeluje, ovi službenici su imali mogućnost da jednostavno maršriraju kroz gomilu, ako je potrebno, i uhvate Isusa silom. Pa ipak, oni su među onima koji ne uspijevaju da „stave ruke" na Isusa, prema prethodnom stihu. Umjesto da budu zastrašeni, ovi službenici izgledaju impresionirani. Oni su osvjedočeni da se ne radi o „običnom" čovjeku. Osobno slušanje Isusa navodi ih da vjeruju da postoji bolji odgovor od hapšenja.

Oni govore vjerskim vlastima da su Isusove riječi razlog zašto su odlučili da ga ne uhapse! Zanimljivo je da je Isusovo propovijedanje tokom ove epizode toliko uvjerljivo da, čak i za one koji se ne slažu s njim, hapšenje izgleda kao neprikladan odgovor.

Naravno, to dovodi fariseje do bijesa. Ovo je jedna od korisnijih primjena 7. poglavlja: razumijevanje načina razmišljanja Isusovih religioznih kritičara. Konkretno, vidimo opasnost kada osoba počne dopuštati egu, aroganciji ili tradiciji da vode njen duhovni život.

Vjerske vođe ljutito odbacuju svakoga ko se ne slaže s njima, pod pretpostavkom da svako ko se ne slaže s njima mora – nužno – biti neznalica, prevaren ili nazadan.

Ljudi poslani da uhapse Isusa vratili su se bez njega. Njihovo obrazloženje bile su Isusove vlastite riječi, koje su bile tako jedinstveno uvjerljive da su čak i oni koji nisu vjerovali u njega bili impresionirani. Neposredna pretpostavka oholih vlasti je da su zvaničnici koji su poslati na zadatak i sami prevareni – zašto bi inače zauzeli stav suprotan stavovima visokoobrazovanih i prestižnih fariseja?

Osnovna zabluda iza ovog odbijanja je samovažnost: „ako mi ne vjerujemo u to, zašto bi neko vjerovao?" Ova zabluda se nastavlja i danas, kad god odbacimo neku kritiku, sugestiju ili argument jer dolazi od „pogrešnih" ljudi. Kada nešto odbacimo

pod pretpostavkom da to ne može biti istina jer se ne slaže sa našom „istinom“, mi nismo pronicljivi – mi smo arogantni.

Samovažnost fariseja je toliko izmakla kontroli da će se oni okrenuti jednom od svojih. Nikodim je isti čovjek koji je prišao Isusu nasamo (Jovan 3:1) i posebno spomenuo čuda (Jovan 3:2). U najmanju ruku, čini se da je on čovjek zainteresovan za pažljivu diskusiju. Ali čak i takav prijedlog zarađuje mu uvrede od strane njegovih kolega (Jovan 7:52).

Prije nego što pogledamo s visine na fariseje, važno je zapamtiti da se ova greška ponavlja iznova, čak i danas. Kada odbacimo argument ili namjerno želimo da diskreditujemo neku tvrdnju, samo zato što dolazi iz neke „druge“ perspektive, krivi smo za istu grešku.

Prema farisejima, samo oni koje je Bog blagoslovio dobiće znanje. Budući da oni, barem u svojim mislima, posjeduju superiorno znanje o Božjem zakonu, to znači da su svi drugi „prokleti“. Ovo čini lak, iako iracionalan, izgovor za ignorisanje bilo koje druge perspektive. To je takođe i ograđivanje od „laika“, nalik na sličnu praksu crkvenog klera. U prethodnom stihu, fariseji su otvoreno izjavili da je njihov sud, više od bilo čega drugog, razlog za odbacivanje određenih ideja. Ako fariseji u to ne vjeruju, izgleda da kažu, onda nije vrijedno vjerovanja. Oni su imali sindrom „nepogrešivosti“, opet kao tradicionalna crkva u kasnijoj istoriji.

A Nikodim, jedan od njih, koji je jednom ranije bio kod njega, rekao im je: „Zar naš zakon sudi čovjeku ako ga najprije ne sasluša i ne sazna šta čini?“ Na to su mu rekli: „Zar si i ti iz Galileje? Istraži pa ćeš vidjeti da nikakav prorok neće doći iz Galileje!“ (Jovan 7:50-52)

U Isusovo doba, fariseji su bili poznati i po tome što su bili izuzetno moralni, visoko obrazovani i izuzetno ugledni ljudi. Nikodim je primjer kako ta kombinacija intelekta i uvjerenja treba da djeluje. Nažalost, to mu donosi uvrede i podsmijeh njegovih kolega kada je Isus u pitanju.

Fariseji su usred napada bijesa zbog Isusa i neuspjeha njihovih službenika da ga uhapse. Njihov primarni dokaz protiv Isusa je čisti ponos: „On se ne slaže s nama, pa mora da griješi.“ Nikodim je u prošlosti posjećivao Isusa kako bi istražio njegove tvrdnje, na razuman način i sa poštovanjem (Jovan 3:1-2). Ovdje, sve što Nikodim sugeriše je da fariseji daju Isusu odgovarajući postupak – da ga u potpunosti saslušaju prije nego što ga odbace kao pogrešnog.

Sve što je Nikodim sugerisao, u ovoj fazi, jeste da njegovi kolege stručnjaci za Zakon slijede Zakon koji eksplicitno kaže da se Isusu duguju dužna postupanja (Izlazak 23:1; Ponovljeni zakon 1:16-17; Izreke 18:13). Drugim riječima, kodeks za koji fariseji tvrde da žive po njemu zahtijeva da Isus bude saslušan, a ne odmah osuđen.

Nažalost, Nikodimovi saradnici su toliko slijepo bijesni na Isusa da su odmah odbacili ovu sugestiju. Komentar da je Nikodim iz Galileje treba da bude uvreda. Kao što su prethodni stihovi pokazali, fariseji su sebe smatrali znatno iznad običnih ljudi, uglavnom zbog svog obrazovanja. Međutim, i za to je postojala kulturna osnova.

Većina fariseja bila je iz (relativno) urbanog Jerusalima, a ljude iz okolnih (relativno) ruralnih područja instinktivno su doživljavali kao zaostale, nižerazredne i priglupe. Sugerisati da je Nikodim „takođe iz Galileje“ je isto što i nazvati ga provincijalcem ili vrijeđati njegovu porodicu. To je mjera do koje su fariseji arogantni prema Isusu: spremni su da ignorišu svoje zakone dok se međusobno prozivaju.

Takođe, treba napomenuti da Sveto pismo, u stvari, ima referencu na proroka iz Galileje. Jona je, prema tradicionalnim izvještajima, bio iz tog kraja. Ali čini se da fariseji ukazuju da ne postoji najava da će neki prorok doći iz Galileje, držeći to kao apsurd. A, po njima, Isus je bio „iz“ Galileje. Toj predrasudi svakako je doprinijelo i Isusovo dugo bavljenje upravo u području Galileje. Međutim, da ih je stvarno zanimalo, vjerske vođe su lako mogle provjeriti Isusovo rodoslovlje i okolnosti njegovog rođenja.

40. Oprost preljubnici – Isus „svjetlost svijeta“

Ovaj događaj je zapisan u Jovanu 8:1-11. Na kraju 7. poglavlja, Isus je propovijedao za vrijeme Praznika sjenica, koristeći rituale koji su se izvodili kao analogije za njegovu vlastitu ulogu Mesije (Jovan 7:37-38). Priča ovdje predstavlja iznenadnu promjenu tona i sadržaja, za koju većina naučnika vjeruje da nije originalna u tekstu. Umjesto toga, vjeruje se da je ova priča o ženi preljubnici autentična, istinita priča, ali ona je u početku zabilježena na nekom drugom mjestu u Svetom pismu. Isusovo upućivanje na svjetlost u 12. stihu ima mnogo više smisla u kontekstu Praznika sjenica, gdje su velike svjetiljke upaljene kao dio praznika. Ovaj odlomak je, dakle, koristan i važan, ali ga treba razmatrati odvojeno od okolnog konteksta.

Sveto pismo često bilježi Isusa kako govori i poučava gomilu (Luka 4:20; Matej 5:1). Lokalne vjerske vođe zabrinjava Isusova sve veća pažnja od građana Jerusalima. U ovom odlomku oni još jednom pokušavaju da prevare Isusa kako bi uništili njegov ugled među ljudima. Za razliku od drugih pokušaja, međutim, ovaj uključuje i moralnu dilemu i snažan primjer iz stvarnog života. Isusov odgovor na ovu zamku uči nas o važnosti suzdržanosti, kao i razumnog prosuđivanja.

U različitim vremenima u Isusovoj javnoj službi, izazivali su ga vjerske vođe, kao što su fariseji (Matej 16:1; 19:3; 22:35; Luka 10:25; 11:54). Njihova pitanja su obično bila zamka, a ne iskreni zahtjevi. Ona su pokretana u nastojanju da osramote Isusa pred njegovim sledbenicima. Na nesreću Isusovih kritičara, ti pokušaji su uvijek bili kratki – u stvari, obično su išli gore za kritičare nego da su samo ćutali. Ovdje fariseji uvode novi pokušaj: moralnu dilemu iz stvarnog života, od krvi i mesa, neočekivanu i skandaloznu.

Rečeno je da je žena uhvaćena „u preljubi“ ili „na djelu“. Najvjerovatnije je žena uhvaćena, ne nekoliko trenutaka prije nego što je dovedena Isusu, već neko vrijeme ranije. Na ovaj ili onaj način, njena krivica nije bila predmet rasprave: ona je bila apsolutno, nesumnjivo kriva za grijeh preljube. Ovo, međutim, postavlja pitanje koje bi moglo biti dio Isusovog odgovora. Naime, ako je žena uhvaćena „na djelu“, onda je bio i onaj muškarac s kojim je bila – pa gdje je krivac? Cijela ova epizoda je pokušaj fariseja da pokažu da oni, a ne Isus, istinski slijede zakon. Ali čak i njihova zamka pada na tom testu, jer su doveli samo polovinu krivaca (Levitski zakonik 20:10; Ponovljeni zakon 22:22).

Čin „stavljanja nje u sredinu“ dio je farisejske drame. Ovo treba da bude što je moguće više javno, tako da Isusov odgovor može čuti što više publike. Naravno, taj pristup pretpostavlja da će Isus napraviti ozbiljnu grešku u odnosima s javnošću. Kako se ispostavilo, ova pretpostavka je još jednom pogrešna.

Fariseji namjerno ističu Isusovu reputaciju nazivajući ga „učiteljem“. To je dio njihovog plana: dokazati ljudima da Isus nije lik vrijedan slijeđenja.

Levitski zakonik 20:10 i Ponovljeni zakon 22:22 propisuju smrtnu kaznu za parove koji su počinili preljubu. Međutim, fariseji koji su doveli ovu ženu optužili su samo polovinu krivaca: ženu. Ono što neće spomenuti, međutim, jeste da Zakon nije nalagao samo da kamenuju takve žene, već da kamenuju oba krivca. Ovo otvara ozbiljan problem s njihovim napadom na Isusa. Njihov cilj je prevariti Isusa da napravi jednu od dvije greške. Kako oni to vide, Isus može ili kamenovati ženu, uništivši svoju reputaciju milosrđa (Matej 11:19; Luka 6:36), i dovodeći sebe u pravni rizik (Jovan 18:31), ili može odbiti i prkositi Mojsijevom zakonu (Jovan 8:6). U prvoj opciji, to bi također, više nego vjerovatno, dalo farisejima nešto za što ga mogu optužiti Rimljanima (Jovan 18:31). S druge strane, ako Isus odbaci Mojsijev zakon, pismoznalci i fariseji ga mogu otpisati kao jeretika i dokazati svoje optužbe protiv njega. Pokušavajući da pokažu svoju superiornost, ovi ljudi, međutim, nisu u potpunosti ispoštovali Zakon: nisu doveli drugog krivca!

Neki tumači vjeruju da upravo ova činjenica igra na Isusov odgovor. Isus uspješno odgovara na ovu dilemu koristeći princip iz kojeg svi hrišćani mogu naučiti. Ovo je razlika između onoga što možemo i onoga što treba da radimo.

Zanimljivo je da Isus isprva ništa ne govori. Umjesto toga, on počinje pisati na zemlji. Ovaj zbunjujući detalj jedan je od najbogatijih izvora spekulacija u Novom savezu. Biblija ne kaže tačno šta Hrist piše. Možda on piše tačne starosavezne citate koje mu ovi ljudi navode. Možda piše imena kritičara, pored njihovih vlastitih grijeha, pripremajući se za svoj iznenađujući odgovor (Jovan 2:24-25). Ili, kao što su neki istakli, Isus je možda pisao pitanje u stilu „gdje je čovjek koji je također uhvaćen na djelu?“ S obzirom na to koliko brzo će Isusovi kritičari odustati od svog napada i na značaj koji mu se pridaje u priči, treba pretpostaviti da je njegovo pisanje u velikoj mjeri uticalo na njihovu reakciju.

Iako ne znamo šta je Isus napisao, vidimo kako on okreće licemjerje ovih fariseja protiv njih. Nisu pogriješili što su tražili pravdu po zakonu. Međutim, očito ga ne prate u potpunosti, jer su doveli samo polovinu krivaca. I, Božji zakon je također dao prioritet milosrđu nad slijepom kaznom (Izreke 21:10; Zaharija 7:8-9; Matej 23:23).

Čini se da zamka koju su postavili fariseji postavlja Isusa pred dilemu. Zakon poziva na smrt za preljubnike (Levitska 20:10; Ponovljeni zakon 22:22). Međutim, rimski zakon zabranjuje jevrejskim vođama da koriste smrtnu kaznu (Jovan 18:31), a poznato je da je Isus „prijatelj grešnika“ (Matej 11:19). Čini se da je Isus zaglavio između ljutnje Rima i otuđenja svojih sledbenika, i otvorenog prkošenja samim Svetim pismima koje je propovijedao.

Međutim, kao i uvijek, Isusov odgovor probija zamku. Njegovo pisanje u prljavštini spominje se dva puta u ovom odlomku, što sugeriše da je sve što je napisao bio namjerni dio njegovog odgovora. Ne možemo biti sigurni šta je napisao, ali možemo biti sigurni kako će gomila reagovati. Kada je konačno progovorio, Isus ističe jedno od područja u kojima njegovi kritičari sami ne poštuju zakon: tužitelji bi trebali biti ti koji započinju proces pogubljenja (Ponovljeni zakon 17:7). Isus kao da kaže: „Ako se

pozivate na zakon, samo naprijed i slijedite ga!“

„Ko je od vas bez grijeha, neka prvi baci kamen na nju.“ (Jovan 8:7) Zanimljiva je primjedba o bezgrešnosti, ali ne sasvim jasna. Isus ne govori o potpunom moralnom savršenstvu, inače nijedno ljudsko biće nikada ne bi moglo „suditi“ kako nam je Bog naložio da radimo. Čini se da je njegova referenca konkretnija. Budući da je Hrist ranije požudne misli nazivao preljubom (Matej 5:27-28), ovo bi moglo biti dio onoga što on ima na umu. U najgorem slučaju, on bi mogao sugerisati da su neki od muškaraca koji optužuju ovu ženu sami krivi za stvarnu preljubu – iako sam tekst ne govori toliko.

Isusova reakcija uključuje nekoliko slojeva. Ovdje on ističe da zakon takođe nalaže da tužitelji započnu proces kamenovanja. Onaj ko je uhvatio ženu „na djelu“ trebalo je da pokrene njenu smrt. To, samo po sebi, sputava svaki pokušaj da se Isus dovede u nevolje s Rimom, jer bi fariseji morali prvi djelovati. Isusov odgovor takođe naglašava još jedan problem – žena uhvaćena „na djelu“ bila bi uhvaćena s muškarcem, ali fariseji sa sobom nisu doveli još jednog krivca.

Jednim zamahom, Isus ističe da pismoznalci i fariseji zapravo nisu zainteresovani da slijede zakon. Da jesu, barem bi slijedili cijeli zakon, a ne bi ga koristili samo kao jeftin reklamni trik. Potpuna pokornost Bogu znači više od legalizma, to takođe znači korišćenje „ispravnog suda“ (Jovan 7:24). Isusovo ponašanje nakon odlaska fariseja nastavlja ovaj kontrast. Ljudi koji su izašli sa optužbama ignorisali su česte Božje pozive da Njegov narod bude milosrdan (Izreke 21:10; Zaharija 7:8-9; Matej 23:23).

Isus očigledno ne prestaje da piše sve dok svi tužitelji ne odu (Jovan 8:9-10)! Biblija potpuno ćuti o tome šta je Isus urezao u prah. Činjenica da se to više puta spominje sugeriše da je to važan dio njegovog odgovora. Možda je, kao što su neki sugerisali, bilježio imena i grijehe nekih ženinih tužitelja. Može se pretpostaviti da je ono što je on napisao barem dio razloga zašto su fariseji i pismoznalci odustali od svog pokušaja.

Uopšteno, Isus reaguje dokazujući da rulja koja je dovela ovu ženu zapravo ne pokušava slijediti zakon, ni u duhu ni po slovu. Preljubnici su podložni smrti kamenovanjem, ali zakon precizira da oba krivca moraju biti tako kažnjena. Ovdje nema muškarca! Dalje, zakon kaže da oni koji iznesu optužbu moraju sami započeti pogubljenje (Ponovljeni zakon 17:7). Stari savez zahtijeva ispravan sud i milosrđe koliko i svetost. Ovo, u kombinaciji s Isusovim izazovom o tvrdnjama tužitelja o moralu, rezultira potpunim preokretom. Svaki od izazivača odlazi (Jovan 8:9).

Od svih Isusovih odgovora njegovim kritičarima, ovaj se čini najdramatičnijim. Obično su oni koji su izazivali Isusa jednostavno bili osujećeni ili frustrirani. U ovom slučaju, oni su potpuno otjerani. Ne samo da ne uspijevaju uništiti Isusov ugled među ljudima, nego ga zapravo čine još mudrijim, a sebe još manje svetim.

Nakon što tužitelji nestanu, sve što je ostalo pred publikom su Isus i žena preljubnica.

Uspravivši se, Isus ju je upitao: „Ženo, gdje su oni koji su te tužili? Zar te niko

nije osudio?“ Ona je odgovorila: „Niko, gospodine.“ A Isus joj je rekao: „Ni ja te ne osuđujem. Idi i od sada više nemoj griješiti.“ (Jovan 8:10-11)

Isusov odgovor ženi preljubnici dragocjen je za naše razumijevanje suda, milosrđa i Božjeg pogleda na grijeh. Isus se ni u jednom trenutku ne uzmiče od činjenice njenog grijeha – raniji stihovi govore da je uhvaćena „na djelu“, tako da nema sumnje u njenu moralnu krivicu.

Isus dokazuje da jednostavno zato što možemo nešto učiniti ne čini to najboljom opcijom.

Hristovo pitanje ovdje postavlja njegov odgovor. Ovo je primjer oproštaja, a ne neznanja. Isus neće tvrditi da je žena nevina ili da je njen grijeh trivijalan. Naprotiv, Isus će eksplicitno označiti njeno ponašanje kao grešno, čak i dok pokazuje kako milosrđe treba da ima prednost nad odmazdom, čak i prema starosaveznom zakonu.

Isus ne kaže ženi: „nisi učinila ništa loše.“ On ne kaže, „ne brini što si to uradila.“ Umjesto toga, Isus jednostavno kaže da je ne osuđuje – što se u ovom kontekstu posebno odnosi na kamenovanje zbog ovog konkretnog grijeha – i takođe joj izričito govori da više ne griješi. Ovaj incident često pogrešno primjenjuju oni koji misle da hrišćani nikada ne bi trebali govoriti protiv grijeha. Istina je upravo suprotno: Isus je ovoj ženi pokazao veliku milost, dok je i dalje čvrsto držao da njenu preljubu naziva onim što jeste: moralni neuspjeh koji se ne bi trebao ponoviti.

Ovaj događaj služi kao koristan primjer za hrišćane. Žena preljubnica je moralno i pravno kriva, a Isus je moralno i pravno savršen. Niko na zemlji nije imao veće opravdanje da je ubije zbog njenog grijeha od Isusa u tom trenutku. Pa ipak, Isus je odlučio da ne čini ono što mu je dozvoljeno. Umjesto toga, on je odlučio učiniti ono što je trebao učiniti, a to je da izvrši „ispravan sud“, da pokaže milosrđe, dok još uvijek govori protiv grijeha. Imati pravo na nešto ne znači da je to najbolja opcija; ponekad je ispravna stvar biti mekši, nježniji i sa više praštanja od svijeta (Matej 12:7; Jovan 13:35; 1. Jovanova 2:16).

Hrist – Svjetlost svijeta (Jovan 8:12-20)

Isus im se ponovo obratio: „Ja sam svjetlost svijeta. Ko za mnom ide, neće hoditi u tami, nego će imati svjetlost života.“ (Jovan 8:12)

Sedam puta u Jevanđelju po Jovanu, Isus daje snažnu izjavu koja počinje frazom „Ja sam“. Riječi „ja sam“ takođe mogu da znače „ja postojim“. Trinitarski teolozi uglavnom tvrde da se Hrist ovakvim uvođenjem objavljuje kao Bog zbog upotrebe riječi „Ja sam“. Ova zabluda se zasniva na riječima „Ja sam“ kao referenci na 2. Mojsijevu 3:14 i ime „Jehova“. Odatle oni izvlače zaključak da je Hrist aludirao na božansko ime govoreći time Jevrejima da je on Bog. Fraza „ja sam“ dolazi od dvije grčke riječi „egō“ i „emi.“ Ove riječi oblikuju frazu koja je bila u opštoj upotrebi kod Jevreja i hrišćana i u spisima Novog saveza u prvom vijeku. To nije bilo ime nekog božanstva, Boga Biblije ili nekog drugog boga. Ni Jevreji ni hrišćani nisu shvatali taj izraz kao objavu da je neko Bog. Da jesu, izvjesno ga Jevreji nikad ne bi primjenjivali na sebe

kao što su to često radili!

Prilikom Hristovog suđenja, „prvosveštenik ga je opet upitao: 'Jesi li ti Hristos, Sin Blagoslovenoga?' Tada mu je Isus rekao: 'Jesam (ego emi).'" (Marko 14:61-62) Dvaput tokom procesa Isus je odgovorio „Ja sam" ili „jesam" (ego emi) i nijednom nije govorio o sebi da je Bog već je potvrđivao da je Sin Božji. Jevreji jasno nikad nisu razumjeli da Isus objavljuje kako je on sam Bog. Da je to bio slučaj, gnjev bi bio daleko veći, a takva tvrdnja glavna optužba protiv Hrista. Nema nigdje zapisa u cijelom Novom savezu da ga je iko čak i pitao da li je on Bog.

Ovaj incident u Jovanu 8. glava se dešava tokom Praznika sjenica u Jerusalimu. Isus je već koristio festivalske rituale kao analogije za svoju ulogu Mesije (Jovan 7:37-38). U sklopu ovog velikog festivala, lampe bi se palile pomoću fitilja napravljenih od svešteničke odjeće. Osim toga, svjetlost je bila moćna metafora u hebrejskom razmišljanju (Psalam 84:11; Malahija 4:2). „Svjetlo" je za Jevreja bilo krajnji ideal, predstavljanje spasenja, znanja i dobrote. Nije mala stvar za Isusa tvrditi da je „svjetlost svijeta".

A fariseji su mu rekli: „Ti svjedočiš sam o sebi, tvoje svjedočanstvo nije istinito." (Jovan 8:13)

Isusova izjava izaziva dijalog koji nastavlja da eskalira, sve dok fariseji nisu dovoljno razjareni da pokušaju da ubiju Isusa tada i tamo (Jovan 8:59).

Ranije u svojoj službi, Isusa su religijske vođe izazivale da dokaže svoje tvrdnje. Tu se Isus složio da je neophodno imati dokaze – osoba ne može jednostavno vjerovati nekome na riječ kada iznosi hrabre tvrdnje. U toj razmjeni, nedugo nakon što je izliječio čovjeka osakaćenog decenijama, Isus je ponudio tri odvojena reda dokaza koji podržavaju njegovu službu (Jovan 5:30-47). U tom kontekstu, i za ta pitanja, Isus se složio da drugi dokazi nisu samo dostupni, već i neophodni. Ovo je isti osnovni argument koji ovdje iznose, ovaj put od strane fariseja.

Međutim, informacije o kojima se ovdje raspravlja nisu ista vrsta znanja za koje je Isus ponudio ljudske dokaze. To su bila pitanja poput očevidaca čuda i sadržaja Svetog pisma. Ovdje, kao što će Isus odgovoriti, samo je jedna osoba ikada kompetentna za istinu vezanu za te tvrdnje, tako da samo ta osoba može govoriti o njima. To bi bio sam Mesija – pomazanik i poslanik Božji.

Isus zauzima pristup dokazima koji je drastično drugačiji, ali u skladu s njegovim prethodnim primjedbama. U ranijim raspravama, Isus je raspravljao o pitanjima o kojima su fariseji imali jednak pristup znanju. Mogli su jednako lako čitati Sveto pismo, vidjeti čuda i čuti od drugih ljudi kao i bilo ko drugi. U ovom slučaju, međutim, Isus govori direktno o stvarima o kojima niko na zemlji ne zna iz prve ruke. Za te izjave, samo Isus ima ovlašćenje svjedočiti.

On sada govori o nebeskim stvarima. O njima samo on ima istinsko znanje, pa samo on može govoriti istinito o njima. Čak i tako, Isus može ukazati na dvije odvojene osobe kako bi podržao svoju tvrdnju: sebe i Boga Oca (Jovan 5:18). Isusove nelaskave primjedbe o ovim vjerskim vođama dio su eskalirajućeg šablona u ovom

dijalogu, koji će se završiti sa farisejima u ubilačkom bijesu.

„A ako i sudim, moj sud je istinit, jer nisam sam, nego je sa mnom Otac koji me je poslao.“ (Jovan 8:16)

Ovo čini Isusov sud i njegov moralni autoritet daleko superiornijim od religioznih vođa koji mu se suprotstavljaju. Čak i prema ljudskim standardima, oni koriste pogrešnu vrstu razlučivanja: oni sude „po tijelu“. Isus ne samo što koristi „ispravan sud“ (Jovan 7:24), on ima pristup prosuđivanju zasnovanom na volji samog Boga Oca koji ga je poslao.

U vašem Zakonu piše da je svjedočanstvo dvojice ljudi istinito. Ja sam onaj koji svjedoči o sebi, a i Otac koji me je poslao svjedoči o meni.“ (Jovan 8:17-18)

Zanimljivo je da Isus ovdje koristi izraz „vaš zakon“. Najvjerovatnije, on misli na Ponovljeni zakon 17:6 ili Ponovljeni zakon 19:15. Uopšteno, kada se Isus poziva na Stari savez, on ga naziva „Zakonom“ ili „Mojsijevim zakonom“ ili „Svetim pismom“. Riječi korištene ovdje mogu značiti da Isus govori o nekom drugom, nebiblijskom rabinskom zakonu. A opet, to bi takođe moglo pokazati koliko je ova konkretna debata lična. Kasnije u ovom razgovoru, fariseji će dovesti u pitanje Isusovo rođenje (Jovan 8:41), njegov razum (Jovan 8:48), pa čak i pokušati da ga ubiju (Jovan 8:59). Isus je već kritikovao osudu ovih suprotstavljenih vjerskih vođa (Jovan 8:15). Kasnije će on tvrditi da oni ne poznaju Boga (Jovan 8:19), da su djeca Đavola (Jovan 8:44) i da su lažovi (Jovan 8:55).

Konkretno, fariseji su osporili da Isus tvrdi da je „svjetlost svijeta“ (Jovan 8:12). Ovo je prilično velika tvrdnja, koja implicira da je Isus izvor i spasenja i duhovne mudrosti. Ranije u svojoj službi, Isus je primijetio da neke tvrdnje treba potkrijepiti zemaljskim dokazima, koje je pružio da dokaže svoje tvrdnje (Jovan 5:30-47). Sada, međutim, Isus govori o nebeskim problemima, koje nijedna druga osoba nije vidjela ili iskusila. Svjedočiti o sebi je, dakle, savršeno legitimno. Čak štaviše, Isus ima svjedočanstvo druge osobe: Boga Oca (Jovan 8:18).

Isus ima podršku dodatnog svjedoka: Boga Oca. U ovom slučaju, on još jednom ukazuje na čuda koja je učinio kao dokaz da Bog podržava njegovu službu (Jovan 20:30-31). Čak i prema vlastitom zakonu i logici fariseja, čuda kao dokaz Božjeg odobravanja trebala bi biti prihvatljiv argument (Jovan 3:1-2).

Naravno, logika i Zakon nisu primarni cilj fariseja u ovom trenutku. Umjesto da raspravljaju o ovom pitanju, pokušaće promijeniti razgovor, osporavajući Isusovo spominjanje Boga kao njegovog Oca.

Tada su ga upitali: „Gdje je tvoj Otac?“ Isus je odgovorio: „Vi ne poznajete ni mene ni mog Oca. Kad biste poznavali mene, poznavali biste i mog Oca.“ (Jovan 8:19)

Odgovarajući Isusu, fariseji su skrenuli razgovor na pitanje šta Isus misli kada govori o svom „ocu“.

Ova terminologija bi bila i zbunjujuća i kontroverzna za fariseje. Oni sigurno nisu vjerovali da je Isus bio Sin Božji. Pitanje koje se ovdje postavlja moglo bi takođe biti

suptilno provociranje Isusa. Jedna od uvreda koje će mu ovi ljudi kasnije uputiti je aluzija na njegovo rođenje, nagovještavajući da je njegov nedostatak zemaljskog oca zapravo bio zato što je bio vanbračno dijete.

Ovdje Isus nastavlja direktno kažnjavati ove kritičare. Jevrejski narod, posebno oni koji su visoko obrazovani u Mojsijevom zakonu, ponosili su se time što su „poznavali“ Boga. To što je Isus tvrdio da oni ne poznaju Boga je odvratna primjedba. Osim toga, Isus dodaje svojim tvrdnjama da zapravo ne poznaju ni njega samog ni Oca. Jer oni koji poznaju Isusa Hrista, poznavali bi i Boga, a oni koji odbacuju Isusa Hrista okreću se od Boga (Jovan 3:36).

Isusovo dokazivanje je prosta logika. Kako se on sve vrijeme poziva na to da je poslat od Oca da vrši Njegovu volju, neprepoznavanje poslanika kao onog ko to zaista dokazuje svojim učenjima i primjerima, koja uključuju čuda, isto je što i nepoznavanje Boga. To je Isusova poenta.

Kako god, Isusovi neprijatelji još nisu u stanju da ga ućutkaju (Jovan 8:20).

Iz Božje perspektive, naravno, razlog zašto Isus još nije zarobljen je jednostavan: ovo još nije njegovo vrijeme. Taj trenutak će doći (Jovan 17:1), ali za sada, Bog Otac ima druge planove za svog Sina.

41. Nevjerstvo u Hrista i duhovno „očinstvo“

Različite interakcije između Isusa i fariseja dokazuju njihovo licemjerje. Na površini, njihova namjera je da se pridržavaju zakona koje je dao Bog, da zaštite istinu i da vode narod Izraela. U stvarnosti, međutim, oni su zabrinuti samo za vlastitu moć i prestiž. Isus nastavlja raspravu, započetu za vrijeme Praznika sjenica. Ranije su pokušali da ga uhapse, ali ti ljudi su bili, djelimično, sputani Isusovim komentarima o odlasku na mjesto gdje ga drugi nisu mogli slijediti (Jovan 7:33-36). U Jovanu 8:21, Isus daje vrlo sličnu primjedbu govoreći farisejima da će ići negdje gdje oni ne mogu.

Kao i kod njegovih prethodnih komentara, ovo je moglo navesti vjerske vođe da se nadaju da je Isus namjeravao napustiti Jerusalim. Čini se da je to takođe protumačeno kao referenca na samoubistvo (Jovan 8:22). Nije bilo sasvim neuobičajeno da filozofi i duhovni gurui počine samoubistvo, a to bi bilo sasvim prihvatljivo farisejima.

Međutim, u ovom slučaju, Isus izričito osuđuje fariseje i njihov nedostatak vjere. Prije ili kasnije, njihovo vrijeme da prihvate Hrista bi završilo, i iako bi ga mogli tražiti, bili bi prokleti za svoje grijehe. Kasnije će Isus ponovo naglasiti ovu tačku, govoreći onima koji ga odbacuju da su predodređeni da umru zbog svoje duhovne tvrdoglavosti (Jovan 8:24).

S druge strane, Isusovi kritičari počinju sumnjati da Isus misli na nešto drastičnije od putovanja na velike udaljenosti. Filozofi i spiritualisti tog doba ponekad su izvršili samoubistvo. Ako bi Isus to učinio, to bi – opet – riješilo jedini problem za koji su ovi protivnici zaista bili zainteresovani.

Isus je nedavno sebe nazvao „svjetlom svijeta“, što ukazuje na nosioca duhovne istine. Isus je takođe tvrdio da ga je poslao Bog Otac (Jovan 8:16), o čemu svjedoče čuda. Iz tog razloga, Isus tvrdi da može govoriti o stvarima koje drugi na zemlji nikada nisu vidjeli. U 23. stihu on daje sličnu primjedbu. Ljudi koji ga napadaju dio su „svijeta“, koji u Svetom pismu ima dvostruko značenje. „Svijet“ se može odnositi na ljudski, pali, sistem i grešni način razmišljanja. To takođe može značiti ovo fizičko područje. Oba opisa odnose se na ljude o kojima Isus raspravlja, ali prvenstveno, on misli na njihovu neobraćenost i nesposobnost za ispravno duhovno rasuđivanje. Stoga su oni „odozdo“ sa umnim sklopom ovoga svijeta. Isus ima svoj dom na nebu i nije vezan grijesima i greškama svojih klevetnika (Jevrejima 4:15).

„Zato sam vam rekao da ćete umrijeti u svojim grijesima. Jer ako ne vjerujete da Ja jesam, umrijećete u svojim grijesima.“ (Jovan 8:24)

Još jednom, Isus tvrdi da je jedina opcija za spasenje. Ranije, kada je tvrdio da je „svjetlo svijeta“ (Jovan 8:12), iznio je istu sugestiju. Zatim, dok je raspravljao s farisejima, Isus je direktno rekao da će oni koji ga odbace „umrijeti u svojim grijesima“ (Jovan 8:21). Budući da je Isus poslat od Boga oca (Jovan 8:16), da dolazi s neba (Jovan 8:23) i vrši volju Božju (Jovan 7:28-29), oni koji ga odbacuju ne mogu biti

spašeni (Jovan 3:36). Okrenuti leđa Hristu znači okrenuti leđa samom Bogu (Jovan 6:29).

Ovo je kontekst Isusovih nedavnih komentara o odlasku tamo gdje ga ne mogu slijediti. Prvo i najvažnije, to znači povratak na nebo nakon njegovog raspeća i uskrsenja (Jovan 20:17). Međutim, to takođe odražava činjenicu da ovim ljudima ponestaje vremena da prihvate svog Spasitelja. U jednom trenutku, oni će shvatiti da treba da traže Hrista, ali biće prekasno (Luka 16:19-31).

Zanimljivo je da Isus još jednom ovdje koristi izraz „Ja jesam". U Jevanđelju po Jovanu postoji sedam istaknutih trenutaka u kojima Isus sebe opisuje koristeći ovaj specifičan izraz. Isus naglašava da on jeste ono što tvrdi da jeste – Mesija, kao što će biti jasno u nastavku.

Tada su ga upitali: „Ko si ti?" A Isus im je odgovorio: „Upravo ono što sam vam govorio od početka. Imam mnogo toga da kažem o vama i da sudim. A onaj koji me je poslao je istinit, i ono što sam čuo od njega, to govorim u svijetu." (Jovan 8:25-26)

Grčki izraz koji se koristi u ovom stihu nije sasvim jasan. Fariseji ovo možda postavljaju kao iskreno pitanje. Možda su to rekli kao retorički napad: „Šta ti uopšte misliš ko si?" U svakom slučaju, Isusov odgovor je dosledan – on ih podsjeća da je upravo ono što je govorio i kako se predstavljao od početka svoje službe. On je u više navrata jasno potvrdio svoje poslanje od Boga. Pa ipak, zbog tvrdoglavosti i neposlušnosti (Jovan 8:43), fariseji tvrde da ne znaju ko je Isus.

Važno je napomenuti da u ovom trenutku Isus ne nudi dodatne dokaze ili argumente. Ovo je koristan princip koji moderni hrišćani trebaju imati na umu: u nekom trenutku, oni koji traže još više dokaza nisu iskreni. Oni koji odbijaju da prihvate ono što im je dato neće imati koristi od toga da im se da još više (Matej 7:6). Kao što će Isus naglasiti, ima još mnogo toga što bi se moglo reći, ali okorjela srca poput njihovog učinila bi takve napore gubljenjem vremena.

Treba takođe zapaziti da se Isus opet poziva na svoje poslanje od Boga i ističe da govori ono što je „čuo" od Boga koji je istinit. Prema tome, govori istinu, koja nije proizvod njegovih vlastitih preferencija ili traženja sopstvene slave. Isus je bio pun Duha svetoga, nadahnut od Boga i vođen po Očevoj volji u svojoj misiji na zemlji.

Ljudi koji raspravljaju s Isusom ne tumače njegove riječi sa razumijevanjem da je on Obećani. Svjesnost ovoga pojašnjava i njihov otpor, kao i neka pitanja i izazove koje postavljaju. Kada Isus govori o svom „Ocu", njihovi umovi odmah skaču na zemaljskog, biološkog oca. Za njih je zbunjujuće čuti Isusa kako govori o Bogu, a zatim koristiti izraz „otac" u ovoj raspravi.

Međutim, jednostavan nesporazum nije osnovni uzrok njihovog neslaganja. Ovo nije nenamjerno neznanje – ovo je namjerno, tvrdoglavo odbijanje da se vidi istina. Kao što je Isus ranije rekao, samo oni koji žele da vrše Božju volju mogu zaista razumjeti Njegove riječi (Jovan 7:17). To jednostavno znači da su nečije namjere moćnije od nečijih dokaza. Fariseji ne žele poznavati Isusa i zato ne mogu razumjeti njegovu poruku.

Zato je Isus rekao: „Kad jednom podignete Sina čovječjeg, tada ćete znati da sam ja ono što kažem da jesam i da ništa ne činim sam od sebe, nego govorim onako kako me je Otac moj naučio. Onaj koji me je poslao sa mnom je. Nije me ostavio samog, jer ja uvijek činim ono što je njemu ugodno.“ (Jovan 828-29)

Ova jedna izjava pakuje brojne ključne ideje u samo nekoliko riječi. Ovdje Isus predviđa svoju vlastitu smrt, tvrdi da je ispunjenje proročanstva, izjednačava sebe sa Mesijom, i ispovijeda da su njegove riječi i djela riječi i djela od samog Boga.

U Isusovo vrijeme, razapinjanje se smatralo tako podlim, tako brutalnim i tako sramotnim da su ljudi rijetko govorili o tome direktno. Umjesto toga, koristili bi razne metafore, kao što je „podizanje“. Ovo je posebno uobičajena referenca za Isusa, koji često govori o tome kako Mesija – sam Isus – mora biti „podignut“ da bi izvršio svoju misiju (Jovan 3:14; 12:32).

Kada Isus koristi frazu „Sin čovječji“, njegova publika tačno zna da je to jedna od referenci na Mesiju. Mnogi od njih takođe znaju da je Isus volio koristiti ovaj izraz u odnosu na sebe (Matej 8:20; Marko 8:21; Luka 12:10; Jovan 3:13-14).

Isus takođe daje još jedan komentar povezujući svoje riječi i njegova učenja sa riječima Boga Oca. Isus tvrdi da je Bog Otac sa njim, da ga Otac vodi i podržava. Otac ga nije ostavio. Ovo je direktno povezano s Isusovim stalnim podsjetnicima da je njegova misija vršiti volju Božju (Jovan 6:38) i činiti to u kontinuitetu. Isusova stalna pokornost Božjoj volji je najveća garancija ispravnosti njegove misije. To čini da su oni koji ga odbacuju još pravednije osuđeni; odbaciti Isusa Hrista znači odbaciti samoga Boga (Jovan 3:36).

Dok je on to govorio, mnogi su povjerovali u njega. (Jovan 8:30)

Ova kratka konstatacija predstavlja problem za Isusove zemaljske kritičare – u ovom slučaju, fariseje. U isto vrijeme, to ne predstavlja posebno dobre vijesti za Isusa ili njegove druge sledbenike.

Uprkos svojim tvrdnjama da traže istinu i slijede Božji zakon, lokalne vjerske vođe su uglavnom zabrinute za vlastitu moć i ugled. Isusove nečuvene tvrdnje nisu samo izazvale nemir, već su i navele ljude da ispituju svoje vođe. Neki sumnjaju da su fariseji povjerovali u Hrista. Ako nisu, mogli bi pretpostaviti, onda su ovi ljudi preslabi da zaustave bogohulnika. Ovdje Isusove riječi nastavljaju uvjeravati članove gomile da je ono što on kaže istina. Ovo dodaje ulje vatrenom gnjevu fariseja protiv Isusa.

Pa ipak, vjerovanje koje mnogi od ovih ljudi ispovijedaju nije spasonosna vjera. Možda je to slaganje, u nekom smislu. Ali obilježje spasonosne vere je nastaviti u istini (Jovan 8:12; 1. Jovanova 5:1-3). Mnogi, ako ne i većina, ljudi koji slušaju Isusa u ovom konkretnom trenutku neće održati svoju podršku za njega u narednim danima. Baš kao što su neki izrazili plitku vrstu „vjerovanja“ nakon što je Isus nahranio hiljade (Jovan 6:22-25), ali su se odvratili onda kada im se nije dopalo njegovo učenje (Jovan 6:66), ljudi kojima Isus sada govori uglavnom će mu okrenuti leđa dok se nastavlja suprotstavljati farisejskim stavovima prema Bogu.

Isus je Judejcima, koji su mu vjerovali, rekao: „Ako ostanete u mojoj riječi, zaista ste moji učenici, i upoznaćete istinu i istina će vas osloboditi.“ (Jovan 8:31-32)

Biblija razlikuje one koji vjeruju u površnom i privremenom smislu od onih koji izražavaju legitimnu vjeru u Hrista. Ovaj stih objašnjava jedan od načina da se spozna razlika: oni koji se istinski pokoravaju Hristu „ostaju u [njegovoj] riječi“ (Jovan 8:12; 5:38; 1. Jovanova 2:14). Neka od Isusovih ranijih učenja navela su neke koji su tvrdili da vjeruju u njega da odu. Mnogi od mnoštva koji smatraju da su Isusove riječi uvjerljive u ovom trenutku, kasnije će ga odbaciti.

Terminologiju koja se ovdje koristi treba razumjeti. „Jevreji“ ili preciznije „Judejci“, kako se koristi u Jevanđelju po Jovanu, obično se odnosi na vjerske vođe Jerusalima i njihove sledbenike. To bi uključivalo hramske pisare, fariseje i lokalno stanovništvo koji su se složili s njihovim pristupom. Razgovor koji Isus sada vodi i dalje je uglavnom usmjeren na fariseje, ali zapravo uključuje svu neprijateljsku gomilu koja se sada okupila.

Najprivlačniji aspekt grijeha je obećanje slobode. Čak i od prvog iskušenja, u Edenskom vrtu, čovjek je pretpostavio da je „nezavisnost“ od Boga i Njegovog Zakona način da sam kontroliše svoju sudbinu i postane „bog“. To je osnovna premisa satanizma, ideologije koju je razvio Lucifer kroz svoju pobunu protiv Boga na Nebu. Satanizam donosi spoznaju zla, a zlo će neminovno ugroziti našu slobodu. Zlo je aktivni razarajući samodestruktivni princip koji ima silu da ugrozi cijeli sistem i vuče ga u propast. Na personalnom nivou, pristanak na zlo oštećuje najprije duhovni aspekt ličnosti, izazivajući time poremećaj i svih drugih aspekata odnosno pokretanje mehanizama (samo)destrukcije. Prosto ne postoji opcija da ustanemo protiv sistema, koji počiva na ljubavi istini, pravdi i dobroti, kakav je Bog dizajnirao i stvorio, a da ne pokrenemo promjenu sopstvene ličnosti na zlo i napadnemo sve njegove vrijednosti, te se napokon distanciramo i od samog Tvorca. To je istovremeno način na koji slobodno moralno biće odbacuje svoju slobodu. Dakle, sloboda se gubi kad ne ispunjavamo svrhu života (zbog toga pojam „grijeh“ ima za jedno od značenja „promašaj cilja“). Jer zlo nema sposobnost da donese slobodu ili kvalitativno veću slobodu na božanskom nivou, kakvu je Sotona ponudio Adamu i Evi. Otvaranje opcije da možemo imati ličnu iskustvenu spoznaju dobra i zla (koncept satanizma) i uživati veću slobodu je utopija. U stvari, tačno je suprotno. Ništa ne porobljava kao grijeh – on kvari naše razmišljanje, kontroliše naše postupke i uništava naš mir. Najgore od svega, to nas odvaja od Boga (Isaija 59:2; Efescima 2:12) i vodi nas u sigurnu smrt (Rimljanima 6:23). Isus, s druge strane, predstavlja istinu od Boga. Ovo je tema kojoj će se Hrist često vraćati u svom učenju (Jovan 14:6; 8:12). Nijedna druga tvrdnja nije istinita, i ništa osim istine ne može nas zaista osloboditi.

Utješne laži nikada nisu toliko korisne kao ljubav prema istini. Čak i kada istina nije ono što želimo da čujemo, ne možemo očekivati da donosimo dobre odluke ili ispravne izbore kada radimo pod kontrolom laži. Kao što je Hrist rekao ranije u ovom dijalogu, on je „svjetlost svijeta“ koja omogućava da se shvati istina. Prava sloboda

se nalazi u oproštenju grijeha i služenju Bogu, a to se može naći samo kada prihvatimo Isusa.

Kako to „istina oslobađa“? Biblija definiše istinu na tri načina:

i) Riječ Božja je istina (Jovan 17:17);

ii) Zakon Božji je istina (Psalam 119:142);

iii) Isus je istina (Jovan 14:6).

Ukoliko se ignoriše bilo koja od ovih ključnih premisa istine, tada to prestaje biti istina (vidi Isaija 8:20; Otkrivenje 14:12).

Zbog palog stanja i življenja u otuđenju od Boga, ovdje za nas na zemlji, neophodna je spoznaja istine da bismo bili slobodni. Bez spoznaje istine, naš put ka slobodi ostaje zatvoren, a mi zarobljenici različitih zabluda, pseudo prioriteta, pseudo ideala i raznih drugih „pseudo“.

„A vi ne želite da dođete k meni da biste imali život.“ (Jovan 5:40)

Jedini put do slobode vodi kroz Vrata. „Ja sam vrata. Ko uđe kroz mene, biće spasen.“ (Jovan 10:9). Hrist je jedino moguće sredstvo ponovnog povezivanja sa Bogom.

Samo sistem, poredak života koji je Tvorac uspostavio, garantuje održivost slobode. Zbog toga se u Bibliji Božji Zakon naziva zakonom slobode (Jakov 2:12). Moralni Zakon je definicija života i međusobnih odnosa u ravni Bog – stvorena bića i nadređen je prirodnim zakonima. Alternativa tome može biti samo bezakonje, spoznaja zla, koja po automatizmu uvodi ropstvo umjesto slobode. Ropstvu grijehu, zlu ili bezakonju podložni su jednako prevaranti i prevareni (2. Timoteju 3:13). Ropstvo grijehu znači ropstvo smrti. „Svako ko čini grijeh, rob je grijeha.“ (Jovan 8:34) „Plata za grijeh je smrt.“ (Rimljanima 6:26)

Spoznajom istine kakva je data u Božjoj Riječi, spoznajom Plana spasenja, mi se oslobađamo ropstva zabludi. Ali puna sloboda se ne može postići bez oslobođenja od ropstva grijehu. Biblija uči da kad upoznamo istinu o kojoj je Isus govorio, mi tada bivamo začeti Duhom Božjim u novi život. Mi zapravo prelazimo iz smrti u život (vidi Jovan 5:24)! Sloboda nužno mora biti povezana sa životom koji je Božji život i vječni život. Bez povezanosti sa Izvorom života, osuđeni smo na smrt. Tu slobodu sada možemo primiti ispravnom vjerom, čija odlika je istrajnost. Pravilno shvatanje između čega zapravo biramo doprinijeće da se lakše i brže uskladimo sa kanalima blagoslova koje Bog obezbjeđuje i istovremeno živimo odnos sa Bogom i bližnjima. Međutim, Sveto pismo daje jasna obećanja o konačnom oslobođenju Božjeg naroda (Rimljanima 8:19-23; 1. Korinćanima 15:50-53).

Glavni razlog zašto su Jevreji većinski odbacili Hrista je što nije ispunio njihova očekivanja o mesiji oslobodiocu od okupatora i dominaciji Izraela. Međutim, „okupator“ prethodnik svih okupacija kojega se nikako nijesu htjeli odreći bio je grijeh. A Hrist je radio upravo na takvom oslobođenju. Da bi uopšte ušli u proces stvarnog oslobođenja, prvi koraci se tiču spoznaje istine.

A oni su mu rekli: „Mi smo Abramovo potomstvo i nikada nismo nikome robovali.

Kako ti kažeš: 'Postaćete slobodni?'" (Jovan 8:33)

Odgovor neprijateljske gomile nije samo bizaran, već pokazuje nedostatak uvida.

„Sloboda" o kojoj je Isus govorio je duhovna: oni koji odbacuju Hrista i dalje su robovali grijehu. To rezultira i prokletstvom odvajanja od Boga i zemaljskim posledicama (Rimljanima 1:26-27). Ljudi koji se osvrću na svoju slobodu, čini se da misle da ako nisu stvarni robovi, u društvenom smislu, nemaju potrebu da budu oslobođeni. Na taj način, njihova reakcija dokazuje da ne razumiju Isusovu poentu.

Apsurdna strana ovog argumenta je da ignoriše i istoriju Izraela i trenutnu situaciju! U prošlosti, Izrael je često bio potčinjen drugim nacijama – cijela knjiga Sudija opisuje cikluse grijeha, ugnjetavanja i spašavanja nacije. U jednom trenutku, velika većina jevrejskog naroda je odvedena u zarobljeništvo (Danilo 1:1; Estera 2:5-6). I, najočiglednije, narod Izraela je bio porobljen od strane egipatskog naroda prije događaja iz knjige Izlaska. U trenutku kada su te riječi izgovorene, Izrael je bio pod apsolutnom kontrolom Rimskog carstva. Zapanjujuće je da su mogli tvrditi da „nikada nikome nisu robovali". A opet, takva je i njihova nesposobnost da prepoznaju svoje ropstvo grijehu.

Isus im je odgovorio: „Zaista, zaista, kažem vam, svako ko čini grijeh, rob je grijeha. A rob ne ostaje u kući uvijek, ali sin ostaje uvijek. Dakle, ako vas Sin oslobodi, zaista ćete biti slobodni." (Jovan 8:34-36)

Isus naglašava važnost ove izjave dvostrukim ponavljanjem riječi „amin, amin".

Važno je shvatiti šta Hrist ovdje govori, a šta ne govori. Ranije je Isus tvrdio da je nosilac prave duhovne istine i da će oni koji su ga prihvatili biti oslobođeni ropstva grijeha (Jovan 7:37-38; 8:12). Bez sumnje, Isus ističe da je grijeh znak slijeđenja tame, umjesto svjetlosti (1. Jovanova 1:5-10). Grijeh, po definiciji, znači biranje zemaljskih, svjetskih stvari u odnosu na nebeske.

Ono što Isus ne kaže je da sav grijeh, u svakom trenutku, treba tumačiti da znači da grešnik nema nikakve veze s Hristom. Grčki jezik ove fraze čini ovu nijansu mnogo lakšom za razumijevanje od bilo kojeg prevoda. Tačan izraz koji se koristi je *pas ho poiōn ho hamartia doulos ho hamartia*. Doslovno, ovo znači „svako ko nastavi da praktikuje grijeh je rob grijeha." Drugim riječima, Isus sada govori o uobičajenom, trajnom grijehu. Oni koji su slobodni u Hristu mogu se spotaknuti u tamu, ali ne „hodaju" stalno u njoj (Jovan 8:12).

Isus zatim povlači razliku između kućnog sluge i stvarnog sina kuće.

Robovi – od grčkog izraza *dula* – što znači „sluga" – bili su ekvivalent zaposlenima u antičkom svijetu. Živjeli su u gospodarevoj kući, i imali su određenu vrstu odnosa sa gospodarom. Međutim, oni zapravo nisu bili dio gospodareve porodice. Na kraju bi ti robovi otišli ili bi bili otpušteni. Samo su stvarna djeca gospodara imala trajno pravo da žive u domu. Klasičan primjer ovoga nalazimo u Postanju 21, gdje je Ismailo, Abramov sin preko sluškinje Hagare, otpušten iz kuće; njegov sin Isak, preko njegove žene, ostaje. Ovo se, prema Isusu, odnosi na naš duhovni odnos prema Bogu.

Konkretno, Isus upućuje na raniju tvrdnju gomile da su Abramova djeca. Kao što

će Isus uskoro istaći, njegovi kritičari su možda „u kući“ Abramovoj, ali oni zapravo nisu „djeca“ Abramova, budući da duhovno nisu dio Božje porodice. Prije ili kasnije, kao i sa svakim drugim „robom“, naći će se izbačeni.

Jovan 8:36 jedna je od najnadahnutijih fraza u cijelom Svetom pismu. Dok nas grijeh porobljava, prava sloboda nalazi se samo u Hristu. Grijeh vara obećavajući slobodu, a sve što radi je da nas kontroliše i kvari. Oni koji nemaju vjeru u Hrista vezani su grijehom (Rimljanima 6:18) i podložni su ne samo ropstvu, već i duhovnoj smrti (Jovan 3:36). Oni koji pronađu Hrista, biće zaista slobodni.

Kontekst ovog komentara je rasprava o Abramu i konceptu duhovnog „oca“. Vjerske vođe Jerusalima i njihovi sledbenici se u ovom dijelu jevanđelja po Jovanu nazivaju „Judejcima“. Kada je Isus tvrdio da vrši volju svog „oca“, ovi kritičari su odgovorili polaganjem prava na svoje porijeklo preko Abrama. Njihova zabuna leži u pretpostavci da su, kao Abramovi potomci, po automatizmu dio „kuće“ Božje. Hristov odgovor je da biološko očinstvo nije toliko važno koliko duhovno očinstvo. Isus je upravo upotrijebio primjer kućnog sluge, koji nije stalni dio porodice, za razliku od sina, kojem je uvijek zagarantovan pristup svom ocu (Jovan 4:15-16). Ovo je bila analogija s razlikom između onih koji samo znaju „o“ Bogu – uključujući duhovno tvrdoglave fariseje – za razliku od onih koji istinski poznaju Boga jer poznaju Hrista (Jovan 8:31-35).

Hrist je pravi, obećani Abramov „sin“ (Galatima 3:16). Dakle, „prava“ djeca Abramova su oni koji su poslušni Bogu, prihvatajući Hrista (Galatima 3:26). Ovo je podtekst iza ostatka Isusovog dijaloga s gomilom.

„Znam da ste Abramovo potomstvo, ali vi želite da me ubijete, jer moja riječ ne nalazi odjeka među vama. Ja govorim ono što sam vidio kod svog Oca, a vi činite ono što ste čuli od svog oca.“ (Jovan 8:37-38)

Isus je svjestan da su vjerske vođe Jerusalima i njihovi sledbenici – koji se ovdje u jevanđelju po Jovanu nazivaju „Judejci“ – potomci Abrama. Međutim, oni zapravo nisu dio Božje porodice, jer ne prihvataju Božju poruku. Ta poruka uključuje Hrista (Jovan 6:29). Pošto odbacuju Isusa, odbacuju i Boga i ne mogu tvrditi da imaju Njegovu istinu, ili Njegovo svjetlo, u sebi. Isusov izazov njihovoj duhovnoj aroganciji naveo ih je, ne samo da ga odbace, već i da ga pokušaju ubiti (Jovan 5:18).

Ovo navodi Isusa da nastavi analogiju o „očinstvu“, dajući brutalno osuđujuću primjedbu. Isus će sugerisati da ljudi koji mu se protive slijede primjer svog duhovnog oca koji nije ni Bog ni Abram.

Oni su mu rekli: „Naš je otac Abram.“ Tada im je Isus rekao: „Da ste Abramova djeca, činili biste Abramova djela. A sada želite da ubijete mene, čovjeka koji vam je rekao istinu koju sam čuo od Boga. Abram nije tako postupao. Vi činite djela svog oca.“ (Jovan 8:39-41a)

Glavna tačka ponosa izraelskog naroda bilo je njihovo porijeklo od Abrama. Kao čovjek kojem je Bog dao obećanje, Abram predstavlja uporište za jevrejsko razumijevanje da su oni Božji izabrani narod.

Međutim, kao što je Isus istakao, biti dio Božje porodice vođeno je vjerom i duhom, a ne genealogijom. „Prava“ Abramova djeca su oni koji su poslušni Bogu, što uključuje slijeđenje Njegovog Sina, Isusa Hrista. Kao što je Abram slijedio Boga, tako će i njegova duhovna djeca.

Dok Isus dolazi Božjom voljom i čini ono što njegov Otac želi da učini, ljudi koji traže da ga ubiju djeluju po primjeru svog oca. Pošto je Abram poslušao Boga, a ovi licemjeri ne, oni ne mogu tvrditi da je Abram njihov duhovni otac. Umjesto toga, njihovi postupci sugerišu da slijede drugačiji primjer i drugog duhovnog oca. Posebno, oni nastoje da ubiju Onoga koji se ne slaže s njima. Ovo je dio tačke prema kojoj Isus gradi: da ni Abram ni Bog nisu „otac“ ovih ljudi. Umjesto toga, njihov izvor je neko povezan s ubistvima i lažima. Kada Isus u potpunosti otkrije ovu kritiku, to će rezultirati bijesom (Jovan 8:59).

A oni su mu rekli: „Mi se nismo rodili iz bluda, mi imamo jednog Oca. Boga.“ Tada im je Isus rekao: „Kad bi Bog bio vaš Otac, voljeli biste mene, jer sam ja od Boga izašao i dolazim. Jer nisam došao sam od sebe, nego me je on poslao. Zašto ne razumijete ono što govorim? Zato što niste u stanju da slušate moju riječ. Vaš je otac Đavo i želite da postupate po željama svog oca. On je bio ubica ljudi od početka i nije ostao postojan u istini, jer u njemu nema istine. Kad govori laž, svoje govori, jer je lažov i otac laži. A ja istinu govorim, i zato mi ne vjerujete.“ (Jovan 8:41b-45)

Ovdje razgovor dobija gadan zaokret. Prije toga, napadi gomile na Isusa bili su donekle formalni. Oni su osporavali njegove tvrdnje, osuđivali njegove riječi, pa čak i pokušali da ga uhapse ili ubiju (Jovan 5:18; 7:32). U ovom trenutku, međutim, pribjegavaju otvorenim ličnim uvredama. Izjava „nismo rođeni iz bluda“ direktna je uvreda za Isusa, čije je rođenje bilo predmetom nekih kontroverzi (Luka 1:30-38). Ukratko, kritičari kaljaju Isusovu reputaciju nazivajući ga vanbračnim djetetom.

Isusov odgovor pokazuje da on nije pasivni, mekani lik kakav se često zamišlja. Umjesto toga, on snažno ponavlja svoju tvrdnju da ga ovi ljudi odbacuju zato što odbacuju Boga – oni su duhovna djeca Sotone! Isus ponovo ističe da dolazi od Boga, noseći Njegovo direktno poslanje i poruku. Da Judejci zaista imaju ispravan odnos sa Bogom, oni bi voljeli Isusa i njegove riječi.

Oni koji ne mogu razumjeti Božju volju, ili Božju poruku, su oni koji ne žele razumjeti. Problem nije njihov intelekt ili njihovo učenje. Problem je u tome što su posvećeni odbacivanju onoga što ne žele da čuju. Njihova namjera nadmašuje sve dokaze, logiku i duhovnu poniznost. Isus je istakao da ovi ljudi imaju pristup Svetom pismu (Jovan 5:39-40), bili su svjedoci njegovih čuda (Jovan 5:36; 8:18; 3:1-2), čuli su ljudsko svjedočanstvo (Jovan 5:33-34), i čuli same riječi Onoga koji je došao s neba (Jovan 8:23).

Ovaj tvrdoglavi stav je ukorijenjen u njihovoj prirodi; priroda je nešto što čovjek nasleđuje preko oca. Prema ovim vjerskim vođama, njihov otac je Abram. Međutim, kao što je Isus istakao, njihovi postupci ukazuju na nešto sasvim drugo. Abram bi mogao biti njihov zemaljski predak, ali nije njihov duhovni otac. Oni koji su „pravi

sinovi“ Abramovi činili bi ono što je Abraham činio – bili poslušni Bogu. Ovi ljudi se bave lažima i nasiljem. Kao takvi, oni nisu u stanju da slušaju i podnesu Isusove riječi istine. Isus je napravio nekoliko suptilnih referenci na nekog „drugog“ oca, a njegovi kritičari su odgovorili tako što su ga nazvali vanbračnim djetetom.

Isus dovršava svoju izjavu o pravom duhovnom ocu ovih kritičara, na spektakularan način.

Bez sumnje, Isus kaže da su ovi mrski neprijatelji, u stvari, duhovna djeca đavola. On govori o ubistvu, otporu istini i lažima – sve su to bile dio njegove ranije kritike ovih ljudi. Ovo nije blag, stidljiv odgovor od strane Isusa. Ovo je otvoren, određen ukor izrečen protiv vjerskih vođa koji druge vode u smrt (Matej 23:15).

Izjava u Jovanu 8:44 ima ogromne implikacije. Prvo, ukazuje da Sotona nije nikakav „prosvjetitelj“ čovječanstva, kako ga mnogi predstavljaju. On takođe nije alegorija za zlo. Sotona je stvarno biće i prvi pobunjenik protiv Boga. On je pridobio ljudski rod na svoju stranu (Postanje 3), ali to ne znači da je prijatelj čovječanstvu. On je zapravo ubica svih svojih pristalica. Sotonin koncept vodi samo u jednom smjeru: destrukcija i smrt.

Postupanje po željama Sotone je nepostupanje po Božjoj volji. Jovan to sažima u svojoj 1. poslanici 2:15-16: „Ako neko voli svijet, ljubav Očeva nije u njemu, jer ništa što je u svijetu – požuda tijela, požuda očiju i ponos života – nije od Oca, već je od svijeta.“ „Požuda očiju“ je pohlepa materijalizma (uporedi sa Matej 4:8-9; 6:24; Luka 12:15), dok „ponos života“ uključuje svjetovne ambicije, žudnju za pompom, hvalisanjem i slavom, aroganciju...

Sotona je „otac laži“. Laž je sve što ne nosi pečat Božje istine. Poluistina je takođe laž. Laž je i nepostojanost u istini. Svaki iracionalni izgovor za odbacivanje istine ili izgovor za grijeh takođe spada u kategoriju laži. Laž je opasna zato što može da se prikriva na mnogo načina, da simulira istinu (2. Korinćanima 11:13-15), insinuira i izokreće stvari, stvara obmanjivačke perspektive i iluzije. Laž je prividni i opasni „saveznik“ u životu koji nas može pretvoriti u bolesne i poremećene osobe. Laž vodi osjećanju krivice, dovodi do promjena u ponašanju, trajno oštećuje mozak i negativno utiče na sposobnosti zdravog rezonovanja, proizvodi duhovno sljepilo i kvari karakter. Laganje zahtijeva mnogo napora, dok je istina jednostavna i prirodna. Da bi se prikrila, laž zahtijeva spoljašnji sjaj i glamur. Na taj način obmana postaje prihvatljiva tjelesnim čulima. Isus kaže da je laž smrtonosno oruđe u rukama ubice koji ne želi nikakvo dobro čovječanstvu, ali ljudi se žele povoditi za njim. Zbog svih navedenih i drugih sličnih karakteristika, čini se kao da laž pobjeđuje. Zato se vodi veliki sukob između Hrista i Sotone, a Božji plan spasenja je osmišljen upravo u svrhu opravdanja Njegovog karaktera, raskrinkavanja obmane i dokazivanja istine. Borba se vodi za lojalnost ljudskih duša, a pristanak na Božju ili Sotoninu stranu imaće za ishod život za vječnost ili smrt za vječnost.

Napokon, ne smijemo propustiti još jednu važnu implikaciju. Mnogi ljudi su samouvjereni po pitanju ispravnosti svoje religije na sličan način kao Jevreji Isusovog

vremena. Oni tvrde da pripadaju „pravoj“ crkvi, pozivajući se na nasleđe, dugu tradiciju, crkvene „očeve“, naciju… ili da je njihova denominacija, sekta, grupa… baš ona prava. Ali presudan je test istine na osnovu Svetog pisma, kao i duhovno stanje u kojem se ljudi nalaze i njihovi rodovi.

Razlog zašto Judejci odbacuju Isusove riječi je taj što više vole laži, a pošto je ono što Isus kaže istina, oni su posvećeni tome da to ignorišu, omalovaže, izvrnu i odbace.

„Ko me od vas razotkriva za grijeh? A ako govorim istinu, zašto mi ne vjerujete? Ko je od Boga, sluša Božje riječi. Zato vi ne slušate, jer niste od Boga.“ (Jovan 8:46-47)

U ovom trenutku, Isus takođe iznosi još jedan važan dokaz koji podržava njegove tvrdnje: njegov bezgrešni život. Da su vjerske vođe imale samo jedan incident koji bi mogli iskoristiti da optuže Isusa za nemoral, već bi ga iznijeli. Zbog toga su pribjegli jeftinim trikovima i izazovima – nisu imali drugu „prljavštinu“ za bacanje. I Isus to direktno iznosi: niko od ovih ljudi ga ne može optužiti ni za kakav grijeh!

Ovo se povezuje sa licemjerjem njihovog odbijanja. Ako je Isus potvrđen čudima (Jovan 20:30-31), pokazuje bezgrešan život (Jevrejima 4:15) i govori istinu, zašto mu ne bi vjerovali?

To dokazuje da su oni duhovna djeca đavola! Ovo takođe objašnjava njihov stav, koji odbija da prihvati sve što ne žele da čuju (Jovan 7:17). Zato Isus kaže da oni „ne slušaju“ njegovu poruku: kao duhovna djeca đavola, ne žele je čuti.

A Judejci su mu odgovorili: „Zar nismo u pravu kad kažemo da si Samarićanin i da je demon u tebi?“ (Jovan 8:48)

Ovdje ljudi koji se suprotstavljaju Isusu tonu još niže u svom pristupu. Jevrejski narod je Samarićane doživljavao kao prezrene polušane. Ova kulturna mržnja bila je glavni razlog zašto su Isusovi postupci u samarićanskom gradu Siharu bili tako kontroverzni (Jovan 4:1-9). Nazivanje Isusa „Samarićaninom“ spojilo je dvije uvrede u jednu: ismijavanje njegovog rođenja i optuživanje za jeres. Nazvati nekoga kao opsjednutog demonima bilo je, u to vrijeme, jednako nazvati ga ludim. Nesposobni da daju razumne odgovore na njegovo učenje, oni koji se protive Isusu pribjegavaju uvredama. Nažalost, ova taktika je i danas uobičajena u debatama, gdje ismijavanje i vrijeđanje zauzimaju mjesto stvarne rasprave.

Isus je odgovorio: „Nije demon u meni, nego poštujem Oca svoga, a vi me obeščašćujete. Ali ja ne tražim slavu za sebe. Ima ko traži i sudi. Zaista, zaista, kažem vam, ako neko drži moju riječ, nikada neće vidjeti smrt.“ (Jovan 8:49-51)

Isus ovdje pravi važnu razliku, što dalje pokazuje razliku između njega i njegovih kritičara. Sve što je Isus činio u svojoj zemaljskoj službi imalo je za cilj da proslavi Boga Oca. I, Isus je uvijek ukazivao na Boga za svoju misiju, svoje riječi i sve zasluge za ta postignuća (Jovan 8:50). Fariseji su, kao i druge vjerske vođe tog doba, bili više zainteresovani za vlastitu moć i prestiž nego za istinu (Matej 20:25; Luka 11:43; Matej 23:6). Njihove riječi opet dokazuju ono što je Isus iznova i iznova iznosio: oni koji

odbacuju Onoga poslanog od Boga, odbacuju i Boga. Osramotiti Isusa znači pljunuti u lice Boga Oca. Isus je, s druge strane, pokazao da svaka njegova riječ i djelo imaju za cilj da donesu slavu Bogu, a ne njemu samom.

U isto vrijeme, „postoji Onaj koji želi [da proslavi Isusa]“, a to je Bog Otac (Jovan 8:54). To će se postići ako Isus nastavi slijediti raspored koji je Bog odredio (Jovan 7:6-8), i podvrgavati se poslu koji mu je Bog dao da obavi (Jovan 8:28-29).

Isusov komentar o tome da je Bog sudija ovdje je kratak i često se zanemaruje. Međutim, u kontekstu ovog razgovora, to je izuzetno važno. Ljudi koji se u ovom trenutku svađaju sa Isusom su izvan razuma i počeli su da koriste podle uvrede. Isusova primjedba odlaže sud za te postupke Bogu (Rimljanima 12:19). Umjesto da se uznemiri ili razbjesni, Isus prepušta posledice Bogu.

S druge strane, oni koji „drže njegovu riječ“, u ovom kontekstu, su oni koji izražavaju spasonosnu vjeru u Sina Božjeg (Jovan 3:16-18). To znači vječni život! Oni koji odbacuju Hrista, međutim, osuđeni su na smrt (Jovan 3:18, 36).

A Judejci su mu rekli: „Sada znamo da je demon u tebi. Abram je umro, a i proroci, a ti kažeš: ‘Ako neko drži moju riječ, nikada neće okusiti smrt.’ Zar si ti veći od našeg oca Abrama, koji je umro? A i proroci su umrli. Za koga se ti izdaješ?“ (Jovan 8:52-53)

Isusova služba izazvala je snažnu frustraciju kod njegovih kritičara. Odgovori koje su dali ovi ljudi su pali na nivo ličnih uvreda, kao što je impliciranje da je Isus vanbračno dijete ili da je lud. U ovom stihu se ponavlja ta optužba za ludilo, budući da je Isus upravo tvrdio da oni koji ga slijede neće „okusiti smrt“ (Jovan 8:51), što je komentar koji fariseji i njihovi sledbenici pogrešno razumiju. Abram je bio glavna tema ovog razgovora, a on je, iako je slijedio Boga, ipak doživio fizičku smrt.

Abram je jedno od najcjenjenijih imena u cijeloj ljudskoj istoriji, a posebno od strane jevrejske vjere. Tema koja se ponavlja u ovoj debati bila je da li vjerske vođe Jerusalima slijede njegove duhovne stope. Prema farisejima i drugim Isusovim kritičarima, oni su Abramovi potomci, i zato drže istinu. Isus je, s druge strane, istakao da postupci njegovih kritičara ukazuju na drugog duhovnog oca. Abram je vjerovao i poslušao Boga.

Ovdje se kritičari još jednom pozivaju na superiornost svojih predaka. Pitanje koje se ovdje postavlja je formulisano na način da očekuje odgovor „ne“. Ovo je kao da pitate „ne mislite li... zar ne?“ na našem jeziku. Isus je tvrdio da oni koji slijede Boga, prihvatajući njegova učenja, neće „okusiti smrt“. Ovi ljudi to osporavaju ističući – u svojoj zbunjenosti – da su Abram i proroci umrli. Da li Isus tvrdi da donosi superiornu poruku?

Ironično, to je upravo ono što Isus radi, što je glavna tema Poslanice Jevrejima. Međutim, u ovom slučaju, Isus govori o doslednoj poruci od Boga. To je ono čega su Abram i svi ostali proroci bili svjesni. Isus će slijediti ključno pitanje koje je ovdje postavljeno – „što misliš, ko si ti?“ – do spektakularnog i nečuvenog zaključka.

Isus im je odgovorio: „Ako ja slavim samog sebe, moja slava nije ništa. Mene

proslavlja moj Otac, za koga vi kažete da je vaš Bog, ali ga ne poznajete. A ja ga poznajem. Kad bih rekao da ga ne poznajem, bio bih lažov kao i vi. Ali ja ga poznajem i držim njegovu riječ. Abram, vaš otac, ustrajno je htio da vidi moj dan. Vidio ga je i obradovao se." (Jovan 8:54-56)

Kao što je ranije istaknuto, oni koji istinski slijede Boga trebaju slušati Njegovu poruku (Jovan 6:37). Oni koji odbacuju Božju Riječ ne mogu tvrditi da su dio Njegove porodice (Jovan 8:37-38), i osuđeni su da umru za svoje grijehe (Jovan 8:21). Isus dokazuje da bi njegovo insistiranje na vlastitoj slavi bilo bezvrijedno, baš kao što je ljudska slava u Božjim očima. Bog je taj koji zaista proslavlja Isusa ali to nije „slava" koju Isusovi kritičari vole. Oni u stvarnosti ne poznaju Boga. Isus ima znanje o Bogu i poučava poruku koju Bog želi da svijet čuje. Ljudi koji mu se protive zato što Isus poznaje Boga i predstavlja istinu. Ovi kritičari su lažovi koji ne poznaju Boga.

Na grčkom, izjava koju Isus ovdje daje implicira još dublju razliku od onoga što se podrazumijeva u prevodu. Kada se Isus poziva na svoje kritičare, on kaže da oni nisu „spoznali" Boga, koristeći grčki korijen riječi *ginosko*. Ovo je znanje stečeno posmatranjem i iskustvom. Ali, kada govori o svom vlastitom znanju, Isus koristi grčki korijen riječi *eido*, što je znanje koje je intuitivno, inherentno ili prirodno. Drugim riječima, ovi ljudi se nisu ni susreli niti naučili o Bogu, dok Isus ima lično, direktno znanje o Njemu. Provalija između Hristovog razumijevanja Boga i njihovog razumijevanja nije samo intelektualna, već iskustvena i duhovna. Razlika je fundamentalna: Isus poznaje Boga jer je Njegov Sin. Ovo je poenta koju će Isus vrlo direktno reći u narednim stihovima, razbjesnivši svoje kritičare.

Vezano za Abrama, Isus sada pojašnjava govoreći da se Abramova vjera radovala Obećanom – a Isus je taj. Stoga, kada Isus tvrdi da donosi poruku koja oslobađa ljude od smrti, ta poruka uključuje i one koji su došli prije njega, kao što je Abram.

Dajući ovu izjavu, Isus implicira da je svjedočio Abramovom životu na direktan, lični način. Kako? Postanje 22. glava bilježi događaj kada je Abram bio pozvan od Gospoda da prinese svog sina jedinca Isaka na žrtvu. „Vjerom je Abram, kad je bio na kušnji, prinio Isaka, i on je primivši obećanja prinio svog jedinorođenog sina… Ali smatrao je da ga Bog može i iz mrtvih podići, odakle ga je, govoreći u poređenju, i dobio." (Jevrejima 11:17, 19) Abramova vjera se dramatično pokazala u incidentu s njegovim sinom Isakom. Abrahamov život pokazuje kako je naučio vjerovati u Božju sposobnost da održi svoju riječ, uprkos Abramovoj vlastitoj nesigurnosti. Abram nije mogao vidjeti kako je Bog mogao njemu i Sari dati rođenog sina, ali Bog je upravo to učinio (Postanje 21:5). Abram nije mogao vidjeti kako Bog može suditi grijesima Sodoma, a da ne uništi pravednike (Postanje 18:22-23), ali Bog je upravo to učinio (Postanje 19:15-17). Kada je Bog naredio Abramu da žrtvuje Isaka, onoga preko koga su sva njegova obećanja trebala biti ispunjena, Abram nije mogao vidjeti kako će Bog održati svoju riječ. Pa ipak, Abram je poslušao, iako je ovaj nalog izgledao kao kršenje Božje prirode, kao i prekid Njegovog sporazuma sa Abramom. Abramova vjera u Božja uvjeravanja bila je dovoljno jaka da je osjećao da bi Bog mogao uskrsnuti Isaka,

ako zatreba.

Na kraju je Isak pošteđen, a sam Gospod se pobrinuo za žrtvu na brdu Moriji (Postanje 22:12-14). Od svih žrtava zabilježenih u knjizi Postanja, nijedna nije tako bliska sa velikim antitipskim prinosom Hrista kao ona koja se zahtijevala od Abrama kada ga je Bog pozvao da prinese svog jedinca Isaka. To je način na koji je Abram „vidio" Hristov „dan" i buduću veliku žrtvu.

Na to su mu Judejci rekli: „Nemaš još ni pedeset godina, a vidio si Abrama?" (Jovan 8:57)

Uobičajena tema u Isusovoj interakciji sa njegovim kritičarima bila je nesporazum. Češće nego ne, Isusove riječi tumačene su u previše doslovnom, fizičkom smislu. U stvari, većinu onoga što je Isus poučavao trebalo je shvatiti u duhovnom smislu. Oponenti nisu razumjeli jer su odbili poslušati. Njihova mržnja prema istini onemogućila im je da shvate Isusovu poruku (Jovan 7:17; 8:43).

Isus im je rekao: „Zaista, zaista, kažem vam: Ja sam prije nego što se Abram rodio." (Jovan 8:58)

„Ja sam" („ego emi" na grčkom) također ima značenje postojanja te se ovaj izraz može prevesti i kao „ja postojim" ili „ja sam bio / postojao." Isus ovdje potvrđuje svoje pretpostojanje. Referentni biblijski stihovi za ovu tvrdnju su: Jovan 1:1-3, 9-14; 3:13; 6:33, 38, 62; 8:23, 58-59; 16:28; 17:5; Rimljanima 8:3; Galatima 4:4; Kološanima 1:16-17; Jevrejima 1:2-6; 1. Jovanova 1:2.

Konačna stavka je bila Isusova tvrdnja da je stariji od Abrama koji je važio za oca jevrejske nacije. Tako je Isus polagao pravo na starješinstvo i veći autoritet nad Abramom, što je značilo da je veći od njega. To je bila kap koja je prelila čašu ogorčenja i mržnje Judejaca.

Tada su uzeli kamenje da ga bace na njega, ali Isus se sakrio i izašao iz hrama, prošavši između njih, i tako je otišao. (Jovan 8:59)

Činjenica da su ovi ljudi odmah pokupili kamenje dokazuje njihovu indignaciju i bijes. Oni žele usmrtiti Isusa odmah. Ali narativ i ovdje jasno pokazuje da Isus postupa prema rasporedu Boga Oca. Bog osigurava da sve oko Isusa bude u skladu s ovim rasporedom. Ovo je još jedan primjer Isusovih neprijatelja koji su bezuspješno pokušavali da ga uhapse, pritvore ili ubiju.

Većina ovih „bjekstava" je nejasna i vjerovatno se najbolje tumači prirodnim terminima. Najvjerovatnije je Isus jednostavno otišao ili izašao na takav način da njegovi napadači nisu uspjeli doći do njega. U drugim slučajevima, kao što je kada će biti okružen na visokoj platformi blizu Hrama, postoji veća šansa da je njegov bijeg omogućen natprirodnim sredstvima (Jovan 10:23-24, 39). U svakom slučaju, Isus je vrlo jasno iznio svoje stavove o njihovom licemjerju i duhovnom stanju, a oni ga još jednom nisu uspjeli ućutkati.

42. Izlečenje rođenog slijepca i konsekvence tog slučaja

Nije lako odrediti vrijeme ovog događaja. Sveto pismo je prvobitno bilo napisano bez poglavlja i stihova; poslednji spomenuti događaj je Isusovo bježanje od drugog pokušaja ubistva od strane lokalnih vjerskih vođa (Jovan 8:59). To bi moglo značiti da je vidio ovog čovjeka odmah nakon toga. A opet, antički pisci su se mnogo više bavili opštim činjenicama i temama, a ne većinom manjih detalja. Više nego vjerovatno, postoji određeni vremenski period između događaja iz poglavlja 8 i onih iz poglavlja 9.

Ovaj čovjek će biti predmet Isusovog šestog čudesnog „znaka" kako je zabilježeno u jevanđelju po Jovanu. Gotovo svaki aspekt ove priče ima duhovne implikacije, zbog čega Jovan posvećuje neobično dug odlomak čudu i njegovim neposrednim posledicama. Važan detalj je da je ovaj čovjek slijep, što se u Svetom pismu često koristi kao metafora za one kojima nedostaje spasonosna vjera u Boga. Stari savez je predvidio da će Mesija izliječiti sljepoću (Isaija 29:18; 35:5; 42:7). U cijelom Svetom pismu, samo se Isus vidi kako čudesno iscjeljuje slijepe – još jedan dokaz njegovog identiteta (Matej 11:5; 12:22-23).

Takođe je ključno primijetiti da je ovaj čovjek rođen slijep. Neće povratiti nešto što je izgubio u nekom trenutku u prošlosti. Isus će ovom čovjeku dati sposobnost koju bukvalno nikada nije imao. Ovo pruža snažnu paralelu s ulogom Boga u dovođenju do spasonosne vjere i spasenja po milosti. Ovaj čovjek nikada nije bio u stanju da „vidi Svjetlo", sve dok Hrist nije ušao u njegov život.

Njegovi učenici su ga upitali: „Učitelju, ko je sagriješio, ovaj čovjek ili njegovi roditelji, pa se rodio slijep?" (Jovan 9:2)

U kulturi učenika, bolest i patnja su često viđeni kao kazna za grijeh. Drugim riječima, oni koji su patili sigurno su to „zaslužili", ili barem neko u njihovoj porodici jeste. Činjenica da je ovaj čovjek rođen slijep ostavlja učenicima samo dvije mogućnosti: ili je čovjek na neki način zgriješio prije svog rođenja, ili će biti kažnjen za nešto što su njegovi roditelji učinili.

Isus će se direktno suprotstaviti ovoj zabludi. Njegov odgovor će biti da lična patnja nije nužno povezana s vlastitim ličnim grijehom. U širem smislu, sva patnja je rezultat grijeha – poslije pada čovjeka kroz Adama (Rimljanima 5:12). Takođe je istina da je većina patnje koju doživljavamo na ovom svijetu prvenstveno rezultat ljudskog grijeha. Sve od političkih nemira preko siromaštva do gladi utemeljeno je na tome da čovječanstvo odbacuje svoju svrhu datu stvaranjem. Ali, kao što pokazuje primjer ovog čovjeka, nije svaka patnja direktno zaslužena, sama po sebi. Drugim riječima, ne dešava se sve što se čovjeku dešava zato što je uradio nešto pogrešno.

Teškoće i patnja, uključujući progon, nisu sigurni znaci božanske odmazde. Ovo se direktno suprotstavlja istočnjačkoj ideji karme, koja sugeriše da je sva trenutna patnja, na neki način, vlastita greška te osobe.

Isus je odgovorio: „Niti je sagriješio ovaj čovjek niti njegovi roditelji, nego je to zato da se na njemu pokažu Božja djela. Dok je još dan, moram činiti djela onoga koji me je poslao. Dolazi noć, kad niko ne može da radi. Dok sam u svijetu, ja sam svjetlost svijeta.“ (Jovan 9:3-5)

Isusov odgovor jasno i definitivno pobija ideje da je sva patnja u ovom životu plaćanje ili kazna za prethodna nedjela. U vrlo širokom smislu, istina je da je sva ljudska patnja rezultat grijeha. Adamova neposlušnost donijela je patnju i smrt cijelom ljudskom rodu. Takođe je istina da je većina boli koju doživljavamo u životu uzrokovana grijehom ljudi – bilo nas samih ili drugih. Nasilje, glad, zločin, razoreni domovi i drugi efekti grijeha mogu pogoditi ljude koji nisu direktno krivi. Konkretnije, međutim, Isusove riječi dokazuju da nije svaka patnja kazna za grijeh. Ovaj čovjek, posebno, nije doživljavao sljepoću kao bilo kakvu osudu grijeha, bilo njegovog ili nečijeg drugog.

Klasično tumačenje ovog stiha je da je čovjek rođen slijep posebno da bi Isus mogao izvršiti ovo čudo. Ovo bi bilo u skladu sa stihovima kao što su 2. Korinćanima 12:7-9 i Izlazak 4:11. Međutim, takođe je tačno da novosavezni grčki nije napisan sa znakovima interpunkcije. Na osnovu konteksta, takođe je moguće da je Isus mislio na svoje komentare o grijehu i roditeljima odvojeno od svojih primjedbi o Božjim djelima. Odnosno, ovaj odlomak bi se razumno mogao označiti kao „...ili njegovi roditelji. Ali, da bi se Božja djela mogla pokazati u njemu, moramo raditi...“ U svakom slučaju, naglasak ovdje je pobijanje da je čovjekov grijeh bio odgovoran za njegov stanje.

Isus dalje koristi metafore koje se odnose na njegovu zemaljsku službu. U eri bez struje, noć je nužno bila vrijeme u kojem se manje posla moglo raditi zbog mraka. Dan je bio najefikasnije vrijeme za rad, ali je takođe ograničeno vrijeme. Kako je Hrist ovdje koristio, „dan“ se odnosi na vrijeme preostalo Isusu da služi Božjoj volji na zemlji. „Noć“ se odnosi na brzo približavanje vremena kada će Isus umrijeti, okončavajući svoje zemaljsko djelo.

Ta paralela čini Isusovu upotrebu izraza „mi“ veoma važnom. Isus zna da ima ograničeno vrijeme za „rad“ u svojoj zemaljskoj službi. Isto tako, mi kao hrišćanski vjernici imamo samo dane našeg zemaljskog života da izvršimo djelo koje nam je Bog odredio u tom vremenu. Umjesto da jednostavno kaže: „Moram raditi...“ Isus postavlja obavezu da budemo odgovorni za svoje vrijeme govoreći „moramo“ to činiti – misleći na sve koji služe Bogu.

U 8. poglavlju, Isus je o sebi govorio kao o „Svjetlosti svijeta“ (Jovan 8:12). Taj komentar je bio u malo drugačijem kontekstu od ove reference. Tu je Isus implicirao svoju ulogu u spasenju. Ovdje Isus govori o „svjetlu“ u širem smislu, što objašnjava njegovu upotrebu izraza „sve dok sam u svijetu“. U prethodnom stihu, Isus je pažljivo

koristio riječ „mi“ u opisivanju onih koji su trebali raditi dok su imali priliku. Istakao je da je on, kao i svaki drugi čovjek, imao ograničen zemaljski život kojim je mogao slijediti Božju volju. Ovo upućivanje na svjetlost opisuje način na koji će Hrist biti nosilac jevanđelja sve do svoje smrti i uskrsenja – u tom trenutku, njegovi apostoli i njihovi učenici će postati „svjetla“ koja donose istinu svijetu.

Kad je to rekao, pljunuo je na zemlju i od pljuvačke napravio blato, pa je to blato stavio čovjeku na oči i rekao mu: „Idi, operi se u vodi Siloamu.“ (Siloam znači „poslat.“) I čovjek je otišao, oprao se pa se vratio gledajući. (Jovan 9:6-7)

Isusova upotreba blatnjave gline nosi nekoliko dubljih značenja. Prvo, Isus je prikazan kako iscjeljuje sljepoću u nekoliko novosaveznih odlomaka. Međutim, njegove metode se znatno razlikuju. Ovdje Isus koristi glinu i nanosi je na čovjekove oči. U Marku 8:22-26, on koristi samo pljuvačku. U Mateju 9:27-31, on liječi jednostavnim dodirom. Ova varijacija pomaže u otklanjanju svake sugestije da je Isus izliječio slijepe putem napredne prirodne medicine ili neke vrste magične formule. To zbunjuje ponovljena pitanja ovog poglavlja o tome „kako“ je Isus izvršio čin: jedino objašnjenje je božanska sila.

Drugo, upotreba blatnjave gline nagovještava čovjekovo konačno porijeklo: kao biće koje je Gospod formirao od zemaljskog praha (Postanje 2:7).

Treće, ova interakcija se dogodila u subotu (Jovan 9:15). Isus je već namjerno osporavao legalizam fariseja u vezi sa subotom (Jovan 5:18), što ovim čudom čini dva puta. Ne samo da Isus „radi“ kroz svoje čudo, on to čini i „gnječenjem gline“ – čin koji je subotom izričito zabranjen od strane farisejevih ekspanzivnih usmenih predaja!

Moglo bi se reći i da postoji praktična strana Isusove upotrebe gline na očima ovog čovjeka. Njegove dalje upute su da čovjek ode i opere blato sa svojih očiju. Za razliku od pljuvačke ili dodira, ovo je značilo da čovjek nije mogao sjediti skrštenih ruku i čekati čudo: imao je ulogu. Imao je i podsticaj, jer kada se blato zalijepi na oči vjerovatno neće biti ugodno.

Kada je Isus izliječio hromog čovjeka u jezercu Siloam (Jovan 5:1-9), njegov subjekt je bio dobro poznat po svom stanju. Nije to bio neki nepoznati, možda inscenirani glumac. Ovdje je ista ideja istinita. Doživotno sljepilo ovog čovjeka bilo je opšte poznato, otklanjajući svaku mogućnost da je ovo samo trik. Pitanja koja se postavljaju o identitetu ovog čovjeka nisu svi izrazi sumnje – uglavnom su izjave iznenađenja. Narod tačno zna ko je taj čovjek i šta je tačno bio njegov problem. Za tu konkretnu osobu odjednom je progledati šokantno iskustvo.

Naravno, kao i u svim slučajevima, biće okorjelih skeptika. Neki u gomili pokušavaju da objasne čudo sugerišući da ovo zapravo nije slijepi prosjak, već neobično sličan dvojnik.

Ljudi koji su redovno viđali ovog čovjeka kako prosi, a sada su bili svjedoci kako on može vidjeti, razumljivo su iznenađeni. Čini se da većina prepoznaje da se radi o istom čovjeku.

Drugi, čini se, radije vjeruju da je vrlo sličan. Drugim riječima, odbacuju vlastite

tvrdnje čovjeka, ali i svjedočanstvo drugih, birajući umjesto toga da vjeruju da je riječ o nekoj prevari. Ovo je uobičajeni ljudski odgovor: ono u šta vjerujemo prvo je određeno onim što želimo, a tek nakon toga onim što vidimo (Jovan 7:17). Kada nešto izazove naše preferencije, naš prvi instinkt je da pronađemo izgovore. Upravo zbog toga nas Sveto pismo podsjeća da se zavaravaju oni koji odbijaju vjerovati osim ako ne vide čudo. Takvi ljudi neće vjerovati, bez obzira na sve (Luka 16:19-31).

Kontroverzu oko iscjeljenja pogoršava činjenica da bivši slijep čovjek ne zna gdje je – pa čak ni ko je Isus. Poslednji put kada je razgovarao s Isusom, još uvijek je bio slijep i imao je oči prekrivene blatom. Kombinacija argumenata oko identiteta ovog čovjeka i spominjanja Isusa vjerovatno je ono što navodi gomilu da ga odvede farisejima (Jovan 9:13). Oni će pokazati ekstremni skepticizam u vezi sa iscjeljenjem čovjeka, odbijajući da vjeruju u bilo koji dio toga dok ne razgovaraju sa roditeljima izliječenog čovjeka.

Uprkos nekim sumnjama, većina ljudi prihvata očigledno: ovo je isti čovjek nekada poznat kao slijepi prosjak. Njihovo pitanje za odgovor je sasvim logično: „ako si ti taj koji je nekada bio slijep, šta se dogodilo pa si progledao?“ S druge strane, ovo isto pitanje će se ponoviti najmanje četiri puta (Jovan 9:10, 15, 19, 26). Ova pitanja pretpostavljaju neku vrstu prirodnog, mehaničkog odgovora. Ljudi su toliko zabrinuti za te detalje da im nedostaje poruka o čudu!

Ovo predstavlja važnu perspektivu o hrišćanskom svjedočenju. Kroz ostatak ovog poglavlja, nekadašnji slijepi čovjek će biti izazvan da objasni, ponovo objasni i više puta objasni svoju priču. Svaki put njegov odgovor je jednostavan i iskren. Ono što druge privlači njegovom porukom nije njegova vlastita harizma ili neka duboka filozofska ideja. Ljudi su privučeni jer vide nešto silno i žele da znaju šta je to izazvalo. Čovjekov odgovor je, dosledno, jednostavno reći drugima da je Isus taj koji mu je promijenio život. Fantastičan govor i složene ideje su u redu, u pravom kontekstu, ali ni jedno ni drugo nije potrebno za širenje „dobre vijesti“ drugim ljudima.

Bog ne očekuje da imamo duboko, napredno znanje da bismo bili spašeni. Niti moramo imati veliko iskustvo ili dobro uglađenu priču da bismo doprli do drugih za Hrista. U većini slučajeva, naše najmoćnije sredstvo je da damo jednostavno objašnjenje onoga što je Bog učinio za nas (Marko 5:19). Ne samo da je ovo lično i stvarno, već je i nepobitno: znamo šta smo iskusili!

Još jedna korisna perspektiva ovdje je razmatranje onoga što bi se dogodilo da je čovjek odbio Isusov nalog. U ovom konkretnom slučaju, Isus nije odmah izliječio, on je čovjeku dao zadatak da izvrši. Ovo nije neuobičajena taktika, čak i kada je u pitanju izlečenje (2. Kraljevima 5:1-14). Stavljanje blatnjave gline na oči čovjeka je sigurno dalo podsticaj za pranje, a Gospod često koristi „pritisak“ u našim životima da nas ohrabri u određenim smjerovima. Ali blagoslov ovog čovjeka je zapravo bio na čekanju dok nije djelovao u poslušnosti. Nije sav Božji rad u našim životima ovakav, i sigurno ne možemo pretpostaviti da nas Bog „zadužuje“ kada radimo određene stvari. Međutim, takođe trebamo priznati da Bog ne očekuje od nas da budemo pasivni

(Jovan 9:4; Matej 5:16), a ponekad su Njegovi nalozi za našu vlastitu korist.

Čovjekova sposobnost da poruku prenese gomili nije uzrokovana njegovim vlastitim sposobnostima. Ne koristi elokvenciju ili dramu. On ne pokazuje duboko razmišljanje ili vještu debatu. On – doslovno – govori drugima istinu o tome šta je Isus učinio za njega. I to je moćan uticaj od Boga u njegovom životu ono što tjera ljude da prvo žele da pitaju.

Odbrana naše vjere nije samo korisna, to je nalog dat svim vjernicima (1. Petrova 3:15-16). S obzirom na to, hrišćani ne moraju biti stručni filozofi. Ne moramo da steknemo akademske diplome ili da postanemo punovremeni propovjednici, da bismo efektivno govorili drugima o Hristu. I ne moramo imati sve odgovore. Ono što nam je potrebno je ono što znamo, ideju koju će ovaj isti čovjek lijepo sažeti kada ga kasnije ispituju: „Jedno znam, da, iako sam bio slijep, sada vidim“ (Jovan 9:25).

Ako čovjekova iznenadna promjena stanja nije bila dovoljno kontroverzna, pozivanje na Isusa svakako jeste. Ovo je vjerovatno jedan od razloga zašto ljudi dovode nekadašnjeg slijepog čovjeka farisejima. Isus je nedavno imao neke rasprave s ovim vjerskim vođama (Jovan 5:18; 7:32; 8:39-41). Ovo čudesno iscjeljenje ne samo da prkosi njihovom legalizmu oko subote (Jovan 9:14), već krši njihovo tradicionalno tumačenje koje je zabranjivalo miješanje gline tih dana.

Kao i kod drugih incidenata, važno je ne osuđivati automatski sve što fariseji rade, samo zato što su fariseji. Kao vjerske vođe svog naroda, ovi ljudi bi trebali istraživati ovakve incidente. Kao što je bio slučaj sa Jovanom Krstiteljem, pismoznalci i fariseji su potpuno opravdani u postavljanju pitanja šta se dogodilo i zašto. Problem nije u postavljanju pitanja – već u okorjelim srcima i licemjernim stavovima koje oni donose. I postoje oni unutar ove sekte koji su otvoreniji za istinu (Jovan 7:43; 9:16; 10:19).

Najsvetije od farisejskih pravila bilo je poštovanje subote. U suočavanju s vjerskim licemjerima, čini se da Isus namjerno koristi njihovo pogrešno razumijevanje subote kako bi izazvao razgovore. Ovo je uključivalo vršenje iscjeljenja subotom (Jovan 5:18).

Isusovo najnovije čudo je šesto od sedam „znakova“ koje je Jovan zabilježio u ovom jevanđelju. Ne samo da je to učinjeno subotom, kao što ovaj stih ukazuje, već je uključivalo nešto što su fariseji smatrali tabuom. Isus je opisan kako pravi glinu od blata i pljuvačke. Prema tradicionalnim farisejskim zakonima, ovo je bio jedan od izričito zabranjenih oblika rada. Isusovi postupci ne samo da osporavaju njihove plitke poglede na duhovnost, on naglašava njihov nerazumni legalizam.

Reakcija fariseja na ovo čudo ilustruje opasnosti egocentrične duhovnosti vezane za tradiciju. Prema 14. stihu, Isusovo iscjeljenje dogodilo se u subotu. Fariseji su bili poznati po svom razrađenom, krutom skupu pravila i zakona. Oni su se razvili iz tradicije, u nastojanju da osiguraju poslušnost Mojsijevim zakonima. Fariseji tvrde da Isusovi postupci direktno krše njihova tradicionalna tumačenja svetosti – i u pravu su. Isusovi postupci su u suprotnosti s njihovim tradicijama. Čini se da je to poenta, jer

Isus namjerno pokušava pokazati da njihov plitak pristup nije ono što Bog namjerava (Jovan 7:22-24).

Na to su neki od fariseja rekli: „Taj čovjek nije od Boga, jer ne poštuje Subotu.“ A drugi su rekli: „Kako može čovjek koji je grešnik da čini takve znake?“ I došlo je do podjele među njima. (Jovan 9:16)

U praksi, fariseji su tretirali njihove tradicije kao da su jednake stvarnoj Riječi Božjoj. Ne samo da je to rezultiralo hladnim legalizmom, već je dovelo do arogancije „mi-nas-njih“ verzije duhovnosti.

Kao rezultat toga, čak i kada su suočeni s čudom, ovi ljudi definišu ispravno i pogrešno, te dobro i zlo, prema tome da li se glasnik slaže ili ne s njihovim tumačenjima. Nažalost, ni danas to nije neuobičajen problem. Mnoge grupe biraju određenu „doktrinu kućnih ljubimaca“ i koriste to kao prvi test istine. Oni koji se ne slažu s tim stavom odmah bivaju odbačeni kao grešnici, jeretici ili lažni proroci. U stvari, to čini tu tradiciju, ili doktrinu, pravim „bogom“ te sekte, zasljepljujući ih čak i za čudesne dokaze istine.

Ispitivači nastavljaju da pritiskaju bivšeg slijepog čovjeka za odgovore (17. stih). Kroz ovu priču, nekada slijepi čovjek je dosledan, iskren i pošten. On se ne pretvara da zna ništa osim onoga što se zapravo dogodilo. Njegov zaključak, koji se ovdje navodi, je zdrav razum. Isus je učinio nešto duboko dobro i natprirodno moćno. Dakle, čovjek vjeruje da je Isus „prorok“. Budući da zapravo nije vidio niti razgovarao s Isusom otkako mu je rečeno da opere blato sa svojih tada još slijepih očiju (Jovan 9:11-12), ovo je onoliko koliko on zaista može pretpostaviti.

Ono što se dalje dešava dokazuje koliko religiozni skeptici mogu biti tvrdoglavi. Ljudi u gomili shvataju da je ovo čovjek koji je rođen slijep (Jovan 9:8-9). Čak i oni koji sumnjaju moraju priznati da on zasigurno izgleda kao ista osoba – što sugeriše neko objašnjenje osim čuda. Fariseji su, s druge strane, toliko cinični da žele da intervjuišu roditelje tog čovjeka, samo da potvrde da je to, zapravo, isti prosjak kojeg svi prepoznaju! Vjerske vođe Jerusalima jednostavno odbijaju vjerovati da je ovaj čovjek progledao, pa pozivaju njegove roditelje. Njihov cilj je da potvrde – ili, u njihovom slučaju, nadajući se da opovrgnu – da se radi o istom čovjeku koji je bio poznat kao slijepi prosjak od rođenja. Skepticizam ovih lidera nije sasvim neopravdan. Njihova uloga je da čuvaju narod Izraela, a to uključuje i istraživanje duhovnih tvrdnji. Pogriješili nisu u postavljanju pitanja; njihova greška je u tome što su svoj skepticizam doveli do tako ekstremnih nivoa da odbijaju da povjeruju, bez obzira na sve.

Oni traže razloge da odbace Isusa i njegova čuda. Način na koji ovi lideri formulišu svoje pitanje roditeljima slijepog čovjeka odaje tu predrasudu. Umjesto da jednostavno pitaju: „je li ovo stvarno vaš sin?“ oni sugerišu da sami roditelji možda lažu. Izliječeni čovjek se naziva onim „za koga vi kažete da je rođen slijep“. Skrivena sugestija je da, možda, čovjek nije bio stvarno slijep, ili nije uvijek slijep, dajući tim ljudima dodatnu priliku da diskredituju Isusa.

Ovo nepoštovanje uključuje i osjećaj zastrašivanja. Odgovori roditelja bivšeg

slijepog čovjeka će pokazati da se boje jevrejskih vođa i da ne žele biti dio ove kontroverze. Njihov odgovor je s razlogom stidljiv i kratak. Stih 22 će objasniti da su vjerske vođe Jerusalima već proglasile kaznu za svakoga ko slijedi Isusa: ekskomunikaciju. Roditelji bivšeg slijepog čovjeka nastoje da kažu istinu, ali očigledno nisu voljni da kažu ništa osim golih činjenica koje i sami mogu da znaju.

Pismoznalci i fariseji se stalno pitaju „kako" je Isus postigao ovaj podvig. To pokazuje njihovu inherentnu predrasudu: ne mogu prihvatiti da Isus liječi božanskom silom, pa traže neko drugo objašnjenje. Značenje čuda – poruka iza „znaka" – izgubljeno je za njih, jer odbijaju vjerovati u Isusa i njegove riječi (Jovan 5:39-40).

Roditelji naglašeno navode da ne znaju „ko" im je izliječio sina. Iako je to gotovo sigurno tačno, to bi moglo biti i dio njihovog nastojanja da izbjegnu nevolje. Roditelji izliječenog čovjeka izuzetno paze da ne pređu granicu. Roditelji takođe pažljivo ističu da je muškarac punoljetan; on je sposoban sam da odgovori na ova pitanja, tako da nema razloga da zahtijeva svjedočenje njegovih roditelja.

Stih 22 objašnjava zašto su roditelji nekada slijepog čovjeka tako plašljivi. Vjerske vođe Jerusalima su se odlučile – stoga obećavaju da će ekskomunicirati svakoga ko misli da je Isus Mesija. Ovi roditelji se svjesno trude da izbjegnu takvu vrstu nevolja. Umjesto nagađanja, ističu da je njihov sin dovoljno star da dâ svoj pravni iskaz.

Naravno, bivši slijepac je već saslušan. Tokom tog prvog ispitivanja, pismoznalci i fariseji su odbacili čovjekovu tvrdnju da ga je Isus izliječio.

Tada su po drugi put pozvali čovjeka koji je bio slijep i rekli mu: „Daj slavu Bogu. Mi znamo da je taj čovjek grešnik." (Jovan 9:24)

Nalog „daj slavu Bogu" ovdje je način da se zahtijeva da osoba govori istinu. Obično, njegovo korišćenje implicira da druga osoba treba da prizna neki grijeh ili obmanu (Jošua 7:19; 1. Samuelova 6:5). U modernom govoru, ovo je nešto kao da sudija kaže optuženom: „Hajde, sada, reci istinu..." Religiozne vođe dodatno dokazuju svoje predrasude izjavom „mi znamo..." da je Isus grešnik. Ovo odražava njihovo prvobitno odbacivanje čuda: odbili su da ga prihvate jer su već odlučili da se Isus ne slaže s njihovim tradicijama (Jovan 9:16). Nagovještavajući da čovjek laže, i tvrdeći da „znaju" da je Isus lažan, pismoznalci i fariseji pokušavaju zastrašiti bivšeg slijepog čovjeka da promijeni svoju priču.

Ovaj napor će imati spektakularne rezultate.

A on je rekao: „Da li je grešnik, ne znam. Jedno znam: bio sam slijep, a sada vidim." (25. stih)

Kada mu je Isus prvi put prišao, ovaj čovjek je bio slijep od rođenja. Nakon što je namazao oči blatom, Isusove upute bile su da čovjek ode negdje drugdje da se opere. Kao rezultat toga, do ove tačke, bivši slijep čovjek još uvijek nije fizički vidio onoga koji ga je izliječio. Nema naznaka da je ovaj čovjek tražio Isusa, ili da je znao išta o njemu prije ovog incidenta. Lokalne vjerske vođe ne mogu prihvatiti da je Isus učinio čudo, pa su ispitivali čovjeka i njegove roditelje, insistirajući da je Isus sigurno grešnik.

Čovjekov odgovor ovdje je odličan sažetak kako spasonosna vjera djeluje. Sveto pismo često koristi vid – ili svjetlost – kao metaforu za vjeru. Ovaj čovjek nije obučeni učenjak, niti je bogat, niti načitan. On ne zna ništa o Isusovoj prethodnoj službi, niti o detaljima Isusove službe. Ali ono što zna, zna sigurno: bio je slijep, a sada vidi! Duboka, neobjašnjiva promjena koju je donio susret sa Hristom bila je van svake rasprave. Za hrišćane, ovo je kamen temeljac našeg svjedočenja: Hristov uticaj na naše živote. To je ono što otvara naš razgovor s drugima o stvarnosti jevanđelja (Marko 5:19) i što vodi u sve naše druge dokaze i argumente (1. Petrova 3:15-16).

Tada su ga upitali: „Šta ti je učinio? Kako ti je otvorio oči?“ (26. stih)

Postavljanje istih pitanja više puta je uobičajena taktika ispitivanja. Ispitivač traži nedoslednost ili druge znakove da je priča laž. Ovi ljudi su već pitali izliječenog čovjeka šta se dogodilo, a on je već odgovorio. Umjesto da jednostavno ponovi svoju priču, čovjek uzima hrabar, smion i nevjerovatno efikasan pristup.

Odgovorio im je: „Već sam vam rekao, ali me niste slušali. Zašto to opet hoćete da čujete? Zar i vi želite da postanete njegovi učenici?“ (27. stih)

Umjesto da se poigrava, prosjak potpuno sramoti vjersku elitu. On daje odgovor koji je iskren, ali duboko siječe fariseje i pismoznalce. Ukratko, ovaj neobrazovani čovjek kaže: „Ovo sam vam već rekao – pitate li zato što i vi želite vjerovati u Isusa?“ To je, naravno, upravo suprotno od onoga što ti ljudi žele. Zaprijetili su ekskomunikacijom svakom ko prihvati Isusa, i već su dokazali da su neiskreni u svom odbacivanju njega. To znači da je prosjakov odgovor gotovo sigurno sarkastičan.

Ova ležerna, samouvjerena reakcija dovodi vjerske vođe do bijesa. Umjesto da djeluju kao nepristrasne sudije, ovi ljudi će pribjeći uvredama. Na njihovu nesreću, ovo će samo pogoršati situaciju, jer prosjak i dalje suprotstavlja njihovu žuč zdravorazumskom istinom.

Tada su ga izvrijeđali i rekli: „Ti si njegov učenik, a mi smo Mojsijevi učenici. Mi znamo da je Mojsiju govorio Bog, a za ovoga ne znamo odakle je.“ (stihovi 28-29)

Kao što su to činili u razgovorima s Isusom, pismoznalci i fariseji na izazove odgovaraju gnjevom i uvredama (Jovan 8:41, 48). U ovom stihu se koristi grčki izraz *loidorēo*, što znači „izgrditi ili gomilati zlostavljanje“. U ovom kontekstu, to je čin verbalnog zlostavljanja. Zbog ukazivanja na njihove predrasude, nekada slijepi prosjak je od ovih obrazovanih ljudi zaradio mržnju i bijes.

Još jednom, vjerske vođe polažu pravo na vjersko znanje. Ovo je isto pitanje o kojem su raspravljali o Isusu nakon što je izliječio bogalja u blizini jezerca Betezda (Jovan 5:1-8; 37-38). Odbijaju da prihvate bilo kakvu tvrdnju koja je u suprotnosti s njihovim vlastitim tradicijama i znanjem. U njihovim vlastitim umovima, ne postoji mogući način na koji bi mogli pogriješiti.

Njihova tvrdnja da ne znaju odakle Isus dolazi je još jedan dokaz tvrdoglavosti i nepoštenja. Isusova čuda su posebno zamišljena da budu „znakovi“ božanske sile i odobravanja (Jovan 12:37-38). Pa ipak, ovi ljudi odmah odbacuju čuda jer je za njih

Isus „grešnik“. Oni poznaju Sveto pismo Starog saveza, ali odbijaju da ga slijede do željenog zaključka: da je Isus Obećani (Jovan 5:39-40). Jedini razlog zašto ovi ljudi ne mogu identifikovati Isusovo porijeklo je ponos: oni ne znaju, ili vjeruju, jer ne žele znati (Jovan 7:17). Pozivanjem na Mojsija kao provjerene činjenice da je Mojsiju govorio Bog, oni pokušavaju ojačati svoj argument. Ovdje je, kao i u većini slučajeva, nečija namjera daleko moćnija od bilo kojeg dokaza ili razloga koji bi drugi mogli pružiti.

Sarkastičan odgovor bivšeg slijepog prosjaka ne samo da je razotkrio njihov krhki ego, već je razotkrio i nedostatak razuma. Međutim, stvari će postati još gore za pismoznalce i fariseje. Čovjek kojeg vrijeđaju upravo će uzvratiti još snažnijom logikom.

A čovjek im je rekao: „To i jeste čudno da vi ne znate odakle je, a meni je otvorio oči. Znamo da Bog ne uslišava grešnike, nego ako je neko bogobojazan i vrši njegovu volju, njega uslišava. Od vijeka se nije čulo da je neko otvorio oči čovjeku slijepom od rođenja. Da on nije od Boga, ne bi mogao ništa da učini.“ (30-33. stih)

Isti čovjek koji je ranije sarkastično izazivao pismoznalce i fariseje sada odgovara na njihove uvrede. Još jednom, njegov ton je podrugljiv, zajedljiv i konfrontirajući. Svejedno, njegova poenta je u velikoj mjeri ista kao i ona koju je prethodno iznio. Uprkos tome što ljudi mogu tvrditi da ne znaju o Isusu, ono što znamo o Isusu je više nego dovoljno da donesemo pravi zaključak! Vjerske vođe pokušavaju odbaciti Isusa jer je bio autsajder – izliječeni čovjek ističe da je to loš izgovor.

Opšta tema Starog saveza je da je Božja pažnja usmjerena na molitve onih koji ga slijede, i uopšteno protiv molitvi onih koji mu se protive. Iako nije apsolutno pravilo, ovaj princip dobiva veće značenje kada se primjenjuje na čuda. Ilija je koristio molitvu i Božji čudesan odgovor kao dokaz da je njegova propovijed bila istina (1. Kraljevima 18:20-40). Isusova natprirodna djela treba da budu „znakovi“ da on djeluje s božanskim odobravanjem i podrškom (Jovan 12:37-38; Isaija 29:18; 35:5; 42:7). Za pismoznalce i fariseje odbacivanje Isusovog očiglednog djelovanja po Božjoj volji i punomoćja od Boga nazivajući ga „grešnikom“ dokaz je da se hvataju za slamku. Prosjak ističe da čak i ako ne znaju sve o Isusu, činjenica da on čini čuda iscjeljenja je dovoljan dokaz.

Čovjek koji izjavljuje da niko još nije čuo da je vraćen vid rođenom slijepcu, koliko znamo, prva je osoba u čitavoj ljudskoj istoriji koja je izliječena od doživotnog sljepila.

Isusovo čudo je jedinstveno. Ne samo da je Isus učinio nešto natprirodno, on je učinio nešto što nijedan drugi prorok ili sveštenik u istoriji Izraela nikada nije učinio. Ranije su pismoznalci i fariseji koji su ispitivali ovog čovjeka odbacili Isusa na osnovu toga što nisu znali odakle je došao. Ovaj odgovor onog koji je izliječen ukazuje da su takvi izgovori upravo to: izgovori za predrasude, a ne valjani odgovori.

„Donja linija“ argumenta bivšeg slijepog čovjeka je „da on nije od Boga, ne bi mogao ništa da učini“. Ovo je gotovo identično zaključku koji je Nikodim donio Isusu

ranije u jevanđelju po Jovanu (Jovan 3:1-2).

U ovom trenutku, vjerske vođe Jerusalima su potpuno posramljeni. Nisu uspjeli da raskrinkaju Isusovo čudo. Oni su ljutito vrijeđali glavnog svjedoka. I oni su „naučeni“ nekoj zdravorazumskoj duhovnoj istini od čovjeka kojeg smatraju ispod sebe.

Umjesto da se suprotstave čovjekovom argumentu ili osporavaju njegove činjenice, oni još jednom pribjegavaju uvredama.

A oni su mu rekli: „Sav si se u grijesima rodio, i ti nas da učiš?“ I izbacili su ga. (34. stih)

Kao odgovor, ovi ljudi ponovo pribjegavaju tipičnoj reakciji: ličnim napadima. U logici i debati, ovo je poznato kao *ad hominem*.[9] Ovdje jedna strana vrijeđa ili omalovažava osobu, umjesto da se bavi samim problemom. Ovdje pismoznalci i fariseji odbacuju nekada slijepog prosjaka još jednom uvredom, također sugerišući „karmu“.

Vrijedi napomenuti da su ti isti ljudi koristili ovu taktiku i za Isusa: uvrede umjesto razuma (Jovan 8:48). Zapravo, njihovo verbalno zlostavljanje ovog čovjeka je slično onome što je rečeno Isusu dovodeći u pitanje njegovo rođenje (Jovan 8:41). Ovaj čovjek doživljava istu vrstu mržnje, od svijeta, koju je primio sam Hrist (Jovan 15:18-21).

U vrlo praktičnom smislu, iskustvo ovog čovjeka je sažeta verzija onoga što znači preći na hrišćanstvo. Njemu je dat „vid“ koji nikada ranije nije imao (Jovan 9:1-2), od nekoga koga nikada ranije nije poznavao (Jovan 9:11-12). Jedino što sigurno zna su efekti ove promjene na njegov život (Jovan 9:25). I, kada se založi za istinu o svom vlastitom iskustvu, svijet ga vrijeđa i zlostavlja (Jovan 9:28, 34), slično kao što je učinio Isusu.

Pošto ovi vjerski „dostojanstvenici“ jednostavno nisu mogli pronaći argumente kojim bi osporili svjedočanstvo rođenog slijepca da Isus mora biti čovjek Božji i da je to čudo od Boga, tvrdeći uz to da su oni ti koji uče i odlučuju šta jeste a šta nije od Boga, odlučili su da ga izbace iz vjerske zajednice. Zvuči li vam ovo poznato?

Isus je čuo da su ga izbacili. Našao ga je i upitao: „Vjeruješ li ti u Sina Božjeg?“ (35. stih)

Prije ovog trenutka, ovaj čovjek zapravo nije „vidio“ Isusa. Njegovo sljepilo je izliječeno kada je poslušao Isusov nalog da opere oči, tako da Isus nije bio tamo kada je prosjak progledao. Sada, Isus pronalazi čovjeka nakon što se sukobio s pismoznalcima i farisejima. Isus sada popunjava poslednje praznine u znanju ovog čovjeka, što će rezultirati njegovim spasenjem. Vrijedno je zapaziti da se Isus ne bavi njegovim izbacivanjem iz zajednice, gdje će ići na bogosluženje, ličnim osjećanjima ili povrijeđenošću, već mu postavlja najvažnije pitanje koje je suština vjere.

Kao što to često čini, Isus izaziva čovjeka tražeći od njega da objasni svoja

[9] Razlogom na čovjeka, umjesto razlogom na razlog (lat. *Argumentum ad hominem*, ili samo *Ad hominem*) je stari logički sofizam i može se reći bezobrazluk kome su spontano skloni skoro svi ljudi, a koji se pokazuje u tome da suparnik u razgovoru (raspravi) ne ide razlogom na razlog, nego razlogom na čovjeka i tako želi da obesnaži njegovu logičku i iskustvenu argumentaciju.

uvjerenja. Ovo pitanje je važno iz više razloga. Do ovog trenutka, slijepi čovjek nije rekao da misli da je Isus Mesija – samo da vjeruje da je Isus poslat od Boga (Jovan 9:11).

Čovjek je odgovorio: „A ko je taj, gospodine, da vjerujem u njega?“ (36. stih)

Ovdje čovjek odgovara na Isusovo pitanje priznavanjem vlastitog neznanja. Ova izjava je slična poviku oca opsjednutog demonom dječaka u Marku 9:24: „Vjerujem, pomozi mojoj nevjeri!“ Ovdje izliječeni čovjek želi slijediti istinu, ali jednostavno ne zna kako.

Kao što je obećano (Matej 7:7), Isus će odgovoriti na iskreno traženje i dati ovom čovjeku mudrost koja mu je potrebna.

Isus mu je rekao: „Vidio si ga. To je onaj koji govori s tobom.“ (37. stih)

Pošto ranije slijepi čovjek ne zna ko je zapravo „Sin Božji“ – Mesija, Isus mu govori. To je lično Isus, onaj koji stoji tamo i razgovara sa čovjekom koji sada vidi. Još jednom, čovjekov odgovor se drastično razlikuje od odgovora Isusovih religijskih kritičara. Slijedeći vlastiti savjet (Jovan 9:27), čovjek će odmah priznati svoju vjeru u Obećanog.

Tada je on rekao: „Vjerujem u njega, Gospode.“ I poklonio mu se. (38. stih)

Ovaj čovjek prihvata dokaze koje ima, umjesto da traži izgovore za ono što ne zna. On nastoji vjerno slijediti Boga, ali priznaje svoje neznanje (Jovan 9:36).

Ovaj trenutak je također važan kada se govori o Isusovim tvrdnjama da je Sin Božji. Isus ne traži nikad ni više a ni manje od toga. Čovjek se poklanja Isusu i prihvata to kao činjenicu!

A Isus je rekao: „Radi ovog suda ja sam došao na ovaj svijet: da progledaju oni koji ne vide, a koji vide, da oslijepe.“ (39. stih)

Ovdje Isus kaže da je došao radi „suda“. Razlog Isusove zemaljske službe bio je da osigura naše spasenje; ovo je zahtijevalo osudu i protiv grijeha. Rezultat ove službe je, međutim, eventualna osuda onih koji ga odbacuju.

Pozivanje na one koji vide naspram onih koji su slijepi ima za cilj da objasni cijeli ovaj incident sa slijepim prosjakom i vjerskim kritičarima. Oni koji priznaju svoju potrebu i povjerenje u Boga su oni kojima će biti dat vid – kao što je slijepom čovjeku Isus dao i vid i znanje kao odgovor na njegovu iskrenu vjeru. Umjesto toga, oni koji su arogantni i pretpostavljaju da već znaju, biće otvrdnuti Isusovim prisustvom. Uprkos svom znanju (Jovan 5:39-40), oni će dozvoliti da ih sopstvene predrasude zaslijepe (2. Korinćanima 4:4), čineći ih nesposobnim da razumiju ono što ionako ne žele da razumiju (Jovan 7:17).

To su čuli neki od fariseja koji su bili s njim i upitali su ga: „Zar smo i mi slijepi?“ (40. stih)

Prečesto su ovi ljudi polazili od pretpostavke da oni najbolje znaju, a Isus nije mogao biti istinit jednostavno zato što se nije slagao s njima. Kao što je Isus istakao, to nije bilo zato što Bog nije pružio dokaze (Jovan 5:36). To je bilo zato što su ti ljudi odbili da prihvate istinu (Jovan 5:39-40).

Kao dio svoje rasprave protiv Isusa, fariseji sada postavljaju oštro pitanje. Ono treba da bude retoričko – pitaju uz pretpostavku da je odgovor očigledno „ne“. Prema vlastitim standardima, fariseji su bili najmoralniji, najobrazovaniji i duhovno najsposobniji ljudi. Neko može zamisliti modernog fariseja kako se sarkastično pita: „Vi ne kažete da ja ne razumijem duhovnost!“ i smijanje.

Isusov odgovor pokazuje da je to upravo tako. Još gore, za fariseje, je njihova arogancija i drskost. Oni koji prepoznaju svoju slabost i potrebu za istinom nalaze oprost i milost (Jovan 9:35-38; Marko 9:24). Oni koji tvrde da imaju znanje biće suđeni prema njihovim vlastitim standardima (Jovan 9:41).

A Isus im je rekao: „Da ste slijepi, ne biste imali grijeha. Ali vi sad kažete: ‘Vidimo.’ Zato vaš grijeh ostaje.“ (41. stih)

Isusova izjava ovdje naglašava važan princip, a to je da Bog drži ljude odgovornima samo za ono što znaju, ali ih drži apsolutno odgovornima za to. Oni koji dolaze Bogu u poniznosti, priznajući slabost i tražeći istinu, susreću se s milošću i oproštenjem (Marko 9:24; Jovan 9:35-38; Matej 7:7-8). Oni koji misle da su mudri, koji tvrde da imaju duhovni vid, biće suđeni u skladu s tim (Jakov 3:1). Ovo se posebno odnosi na one koji, poput fariseja, imaju znanje i namjerno odlučuju da ga ignorišu.

Dakle, u stvarnosti ovi fariseji su bili namjerno slijepi za istinu koja im ne odgovara, ali su arogantno tvrdili da je nemoguće da su duhovno slijepi. I pošto tvrde da „vide“, njihov grijeh ostaje i ne može biti oprošten. Ovo se mnogo puta ponovilo i sada se ponavlja kod vjerskih autoriteta koji nipošto ne bi prihvatili istinu ako je cijena odustajanje od dogmi i preferencija njihove crkve.

43. Dobri pastir

„Zaista, zaista, kažem vam, ko u ovčiji tor ne ulazi na vrata, nego preskače na nekom drugom mjestu, taj je lopov i pljačkaš. A onaj ko ulazi na vrata pastir je ovcama. Njemu vratar otvara i ovce slušaju njegov glas. On svoje ovce zove po imenu i izvodi ih. A kad sve svoje izvede, ide pred njima i ovce idu za njim, jer poznaju njegov glas. A za strancem neće ići, nego će pobjeći od njega, jer ne poznaju glas stranaca.“ (Jovan 10:1-5)

Isus opet u uvodu koristi konstrukciju „Amin, amin“. Ovdje se koristi riječ koja je došla iz aramejskog gotovo nepromijenjena u mnoge druge jezike. Izražava slaganje ili nadu kada se koristi na kraju izjave. Kada se koristi na početku rečenice, to implicira da govornik iz prve ruke iznosi apsolutnu istinu.

Ovo je prva od tri povezane, ali odvojene analogije koje će Isus napraviti koristeći koncept pastira, vrlo blizak jevrejskoj pastirskoj kulturi.

Isus započinje prvu metaforu izjavom da je neko ko se popne na ogradu tora za ovce „lopov i razbojnik“. U to doba, više stada ovaca bilo bi smješteno u jednom ograđenom prostoru. Stranice su bile dovoljno visoke da spriječe ovce da izađu i divlje životinje da uđu unutra. Ova struktura bi imala jedan otvor – i to je bilo jedino predviđeno mjesto za ovce da uđu ili izađu. Svako ko je pokušao da uđe u obor bez korišćenja jedinih vrata, po definiciji, nije bio dobar.

Pojedini stalni pastiri su bili poznati svojim stadima isključivo po glasu. Da bi izvukao određeno pastirsko stado, sve što je taj pastir trebao učiniti je da ih pozove. Kao odgovor, njegove ovce – i samo njegove ovce – bi izašle.

Budući da su ograde napravljene radi sigurnosti, nije bilo potrebe ili razloga da bilo ko koristi bilo koju ulaznu tačku osim predviđenih vrata. Barem nije postojao legitiman razlog. Jedinstvena vrata bila su tamo gdje bi odobrenim pastirima bilo dozvoljeno da uđu i izađu, i gdje bi njihova stada ulazila i izlazila. Jedini razlog zašto bi neko ušao u tor penjući se na ogradu je da bi mogao nauditi ili ukrasti ovce.

U ovom trenutku, Isus ne govori o nebu. Njegova analogija ima dobro definisanu svrhu, koja nije direktno povezana sa spasenjem ili postizanjem vječnog života. Kao što će Isus kasnije reći, oni koji su „njegovi“, što se tiče vječnog života, ne mogu biti „ukradeni“ na način na koji bi razbojnik u ovoj konkretnoj analogiji učinio. Umjesto toga, ovaj simbol govori o tome kako i zašto neki ljudi odgovaraju na poruku jevanđelja, a drugi ne.

Da bi izvukao određeno stado, pastir je trebao samo da ih pozove. Ovce bi se odazvale, koje je ta jedina osoba uzgajala i brinula o njima. Pripadnice drugih stada ne bi odgovorile na taj glas. Ali one poznaju njegov glas i slijede ga nakon odaziva dok on ide ispred njih.

Glas stranca ovce ne bi slijedile, već bi se uplašile i ustuknule.

U ovoj metafori, Isus je ukazao da su oni koji ne slušaju njegov glas kao ovce drugog pastira. Oni koji slušaju su oni koji pripadaju njemu. Iako je analogija jasna, prisutni kao da nemaju razumijevanje šta Isus zapravo govori.

Zato je Isus opet rekao: „Zaista, zaista, kažem vam, ja sam vrata ovcama. Svi koji su došli prije mene lopovi su i pljačkaši, ali ovce ih nisu slušale. Ja sam vrata. Ko uđe kroz mene, biće spasen. Ulaziće i izlaziće i naći će pašu. Lopov dolazi samo da ukrade, zakolje i uništi. Ja sam došao da imaju život, da ga imaju u izobilju. Ja sam dobri pastir. Dobri pastir polaže svoju dušu za ovce…“ (Jovan 10:7-11)

Ovdje Isus pravi zasebnu metaforu, koja je samo djelimično povezana sa upravo završenom. Tadašnji torovi za ovce bili su izgrađeni sa samo jednim užim otvorom u inače visokoj ogradi. Ovo je olakšalo sprječavanje ovaca da odlutaju, divljih životinja da uđu i kontrolisalo ko ima pristup ovcama. Ovaj otvor je čuvao vratar, kojeg je Isus spomenuo u svojoj prvoj analogiji. Pošto je ogradu bilo potrebno blisko i stalno čuvati, vratar bi obično ležao preko otvora da se odmori ili spava. Na taj način je vratar bukvalno postao „vrata“ ovčijeg tora.

Ovdje Isus implicira da je on, i samo on, sredstvo kojim Bog namjerava da ljudi dođu k Njemu. Njegov komentar posebno ima za cilj da kaže da prethodne vjerske vođe naroda nisu bili „prave“ vođe koje je Bog namijenio. Ovaj koncept takođe ima odjeka, barem suptilno, na jedina vrata koja je Bog postavio na arku koju je izgradio Noje – jedina vrata kroz koja je čovječanstvo spašeno od Božjeg gnjeva (Postanje 6:16). Ulaz u Svetilište Starog saveza takođe je bio samo jedan, što je bolja analogija za Hrista.

Hrist je kao i vrata – čuvar kapije – jedini legitimni autoritet za ovce. Vjerske vođe koji su do tog trenutka kontrolisali Izrael su poput onih koji pokušavaju da se ušunjaju u tor za ovce ili pozivaju ovce koje nisu njihove. Oni su, duhovno, lopovi i razbojnici. Moguće da je ovo referenca i na lažne mesije kojih je bilo u to doba, a i u narednim vjekovima.

Isus tvrdi „Ja sam vrata.“ Što se tiče ove metafore, Isus podrazumijeva da je on vratar – osoba koja ima legitimni pristup ogradi. On je takođe i otvor, jedini način na koji ovca može da se kreće unutra ili van.

Ova analogija donosi nekoliko slojeva značenja. Prvo i najvažnije, samo kroz vrata se ovca može „spasiti“. Ovdje se koristi grčki izraz, *sōthēsetai*, koji podrazumijeva da se nešto čuva, liječi ili spašava od uništenja. Ovo je vrlo dramatična terminologija za doslovne ovce, iako im je tor bio najbolja zaštita od divljih životinja. Isusova izjava je, dakle, neobično direktna po svojim duhovnim implikacijama. Isus je ta vrata, i jedina vrata, ideja koja se često ponavlja u Novom savezu (Jovan 14:6; Djela 4:12).

Usko povezana s ovim, vrata – Isus, u ovom slučaju – su ono što razdvaja sve ovce u dvije osnovne grupe. Ovce su ili „unutra“ ili „vani“; one su „sačuvane“ ili „nesačuvane“. Nema drugih kategorija, niti drugih opcija. Ovo, takođe, podržava dosledno učenje Novog saveza da je Isus Hrist jedno i jedino sredstvo pomoću kojeg se bilo koja osoba može vječno spasiti. Ideja posredništva snažno je naglašena kroz ove analogije. Isus kao Sin Božji po identitetu i Sin čovječji po rođenju na ovoj zemlji,

jedini je legitimni posrednik između Boga i ljudskog roda (1. Timoteju 2:5).

„Najamnik, koji nije pastir i nije vlasnik ovaca, vidi vuka kako dolazi, pa ostavlja ovce i bježi, a vuk ih grabi i rastjeruje. On bježi jer je najamnik i nije mu stalo do ovaca. Ja sam dobri pastir i poznajem svoje ovce i moje ovce poznaju mene, kao što Otac poznaje mene i ja poznajem Oca. I svoju dušu polažem za ovce. Imam i druge ovce, koje nisu iz ovog tora. Moram i njih dovesti i one će slušati moj glas, i sve će biti jedno stado s jednim pastirom. Zato me Otac i voli, jer ja polažem svoju dušu da bih je opet primio. Niko mi je ne oduzima, nego je ja sam od sebe polažem. Imam vlast da je položim i imam vlast da je opet primim. Takvo sam uputstvo primio od svog Oca.“ (Jovan 10:12-18)

Ovdje Isus započinje svoju treću i najdetaljniju analogiju. Već je uporedio licemjerne vjerske vođe vezane za tradiciju s lopovima. Svrha lopova, što se stada tiče, je samo da izazove pustoš; pljačkaš izaziva haos zbog vlastite sebične koristi. Na isti način, bezbožni ljudi koji tvrde da su duhovni uzrokuju patnju u drugima zbog svog ponosa i pohlepe (Titu 1:11; 1. Timoteju 6:5).

Nasuprot tome, Isus nastoji ne samo sačuvati život za ovce, već ga i osigurati. U prethodnoj analogiji, Isus je tvrdio da je kao jedna i jedina vrata on sredstvo pomoću kojeg se osoba može „spasiti“. Ovdje Isus produbljuje tu tvrdnju govoreći da njegova svrha nije vezana samo za život, već i za život u izobilju.

Taj život u izobilju znači nešto značajnije od materijalnog bogatstva i prosperiteta (Kološanima 3:2-3; Matej 6:25-32). Počinje spasenjem umjesto podnošenja kazne za grijeh (Rimljanima 6:23). Život u izobilju je, prije svega, vječni život (Jovan 17:3). Život u izobilju znači sticanje nebeske perspektive (Rimljanima 12:2), što vodi ka rastućem povjerenju i spoznaji Boga (2. Petrova 3:18). To znači procvat u život pun rodova Duha (Galatima 5:22-23). Dok lažni učitelji i lažne religije nude plitko, privremeno olakšanje, samo Isus donosi istinski vječni život i duhovno obilje (Jovan 14:6).

Isus tvrdi da je „dobri pastir“, koristeći grčku frazu *ho kalos*. Ovo sugeriše ideal, vrhunac ili savršen primjer nečega.

U prvoj analogiji, Isus je istakao da ovce samo slijede glas „svog“ pastira, a ne glas stranca. Oni koji odbacuju Hrista to čine jer ne pripadaju njemu. U drugoj metafori, Isus je tvrdio da je „vrata“, misleći na uski prolaz koji je bio jedini legitimni ulaz ili izlaz za tor za ovce. Isus, i samo Isus, je mjera čovjekovog spasenja. Došao je da ponudi život, a postoje samo dva moguća odgovora: biti „unutra“ ili „napolju“, i samo oni koji su u Hristu mogu biti spašeni.

Davidova iskustva jasno pokazuju da pastirstvo u drevnom svijetu nije bilo sigurno (1. Samuelova 17:34-37). Jakovljeve borbe dokazuju da nije bilo lako (Postanje 31:38-40). Pastiri ne samo da su morali čuvati stado kako bi spriječili lutalice, već su morali braniti ovce od životinja poput vukova i medvjeda, kao i od lopova.

U ovoj analogiji, Isus se ponovo suprotstavlja sebičnim, bezbožnim religijskim vođama koji tako često „plijene“ druge ljude. Oni, poput lopova, koriste nedozvoljena

sredstva i uništavaju stado, a sve za svoju korist. Isus nudi život i to u izobilju (Jovan 10:10). Održavajući ovu suprotnost, Isus sebe predstavlja kao „dobrog pastira“, koji stavlja svoj život na kocku za stado. Isusovi religijski kritičari, kao što su pismoznalci i fariseji, bili su u širem smislu „loši“ pastiri, nevoljni ili nesposobni da se istinski brinu za one za koje su tvrdili da im služe.

U isto vrijeme, Isusove riječi ovdje nagovještavaju ideju da je njegova zemaljska svrha da umre kao posrednik za svoje „ovce“.

S druge strane, postoje i oni koji služe stadu, u određenom smislu, ali koji nisu motivisani ljubavlju i samopožrtvovnošću. Unajmljeni pastir je, na primjer, sklon da pobjegne kada su ovce pod ozbiljnom prijetnjom. Taj najamnik je zainteresovan za ovce samo dokle god ima koristi; kada služenje ovcama znači lični rizik, on ih napušta. Brine ga samo za ono što ovce mogu učiniti za njega. Ovo opisuje one koji namjerno iskorištavaju druge koristeći duhovnu obmanu. Ali to se također odnosi na one koji „pasivno“ iskorištavaju prednost, tražeći duhovni autoritet ili privilegije bez služenja ili žrtvovanja koje ta pozicija podrazumijeva.

Ova izjava je također važna zbog svoje veze sa poznatom izjavom koja je data kasnije u ovom poglavlju. U stihu 28, Isus će tvrditi da je život koji nudi vječan, siguran i apsolutan: „niko ih neće oteti iz moje ruke.“ Glagol koji se ovdje koristi, u 12. stihu, je *harpazei*. Stih 28 koristi potpuno isti korijen riječi, koji se razlikuje samo u vremenu: *harpasei*. Kao jedan i jedini „dobri pastir“, Isus nikada neće dozvoliti da mu se oduzme bilo koja od „njegovih“ ovaca.

Isus također ponavlja poentu iznesenu u svojoj prvoj analogiji vezanoj za pastirstvo (Jovan 10:1-6). Drevni pastiri su provodili dosta vremena sa svojim stadima, od trenutka rođenja jagnjeta. Kao takve, ovce su bile akutno prilagođene glasu svog pastira, i to samo njihovom. Ovce bi instinktivno ignorisale – ili čak pobjegle – na glas stranca. Isusova ovca, s druge strane, poznaje njegov glas i odgovara na njega. I, kao „dobri pastir“, on zna svaki detalj o onima do kojih mu je stalo.

Ovo odražava blizak, svjestan, lični odnos koji „dobri pastir“ ima sa ovcama. Ovdje Isus tu bliskost i intimnost upoređuje s odnosom između Sina i Boga Oca. Ovo odražava druge izjave u Novom savezu koje impliciraju da nas spasenje kroz Isusa Hrista dovodi u prisan porodični odnos s Bogom (1. Jovanova 3:1; Rimljanima 8:16-17).

Isus je objasnio i da ima nekih koji su dio „njegovog“ sada, a neki nisu. Jevreji su bili više nego zadovoljni idejom da Bog preferira određenu grupu – njihov nacionalni identitet bio je kao Božji izabrani narod (Ponovljeni zakon 14:2). Ali sada Isus govori o „drugim ovcama“, koje nisu dio sadašnjeg stada, koje planira okupiti kako bi bili ujedinjeni pod jednim pastirom.

Ovo je referenca na neznabošce – nejevrejske nacije – i njihovo prihvatanje od Boga kroz službu Isusa Hrista (Efescima 3:6). To je za mnoge Jevreje bio glavni kamen spoticanja za vjerovanje, čak i unutar hrišćanske zajednice nakon Isusovog uskrsnuća (Djela 11:1-18). „Ovo stado“, kako to Isus ovdje misli, je izraelski narod.

Međutim, postoje ovce koje pripadaju Hristu, a ipak nisu iz te grupe. Ovo su pagani koji će doći do vjere u Isusa (Galatima 3:27-28).

Komentari izneseni u 17. i 18. stihu također su kontroverzni za Isusovu publiku. Isus tvrdi da je jedino legitimno sredstvo spasenja za čovječanstvo (Jovan 10:1-13), pa čak i ukazuje da će dovesti „druge ovce“, što znači pagane, u ovaj intimni odnos s Bogom (Jovan 10:14-16). Te opaske, same po sebi, njegovim kritičarima bile bi teške za svariti.

Ovdje Isus ponovo govori o svojoj predstojećoj smrti. Ovo je tačka oko koje su se raspravljali čak i njegovi učenici (Marko 8:31-33). Isus je već implicirao da je spreman umrijeti za svoje duhovne „ovce“, kao što je „Dobri pastir“ ranije opisao (Jovan 10:10-14). Ova izjava ide dalje i ukazuje da Bog Otac ima posebnu naklonost prema Isusu posebno zato što polaže svoj život za ljude. Ovo ima odjeka u drugim spisima Novog saveza (Filipljanima 2:9; Efescima 1:19-21; Jevrejima 2:9).

Isus će ponoviti da ovo nije stvar teorije: on će zaista umrijeti. Međutim, Isus također predviđa da će biti uskrsnut iz te smrti na temelju ovlasti koju mu je dao Bog.

Nije šokantno, dakle, vidjeti da su ga mnogi koji su slušali takve riječi odbacili Isusa kao ludaka. Tvrdio je da je jedini primjer „dobrog pastira“, s posebnom naklonošću od Boga, koji će uskoro ustati iz mrtvih. Drugi, naravno, ističu da je zbog Isusovih čudesnih znakova vrlo nezgodno vjerovati da je on lud ili opsjednut demonima.

Isus nastavlja da objašnjava svoju ulogu „dobrog pastira“, što uključuje njegovu spremnost da umre za dobrobit svojih ovaca. Ta žrtvena ljubav, Isus kaže, je razlog zašto ima posebnu naklonost Boga Oca (Jovan 10:17; Filipljanima 2:9). Moguće je, u nekom smislu, da su oni koji su slušali pretpostavili da je Isusova prethodna izjava bila samo pretpostavka. Drugim riječima, da je Isus bio „voljan“ da umre, a ne da će „umrijeti“. Govor o Hristovoj smrti je nešto što su Isusovi najbliži sledbenici često pokušavali da prihvate (Marko 8:31-33).

Kako nastavlja, Isus jasno daje do znanja da njegova uloga „dobrog pastira“ (Jovan 10:10-14) i „vrata“ (Jovan 10:7-9) ne uključuje samo stvarnu smrt, već uključuje i uskrsenje. Ta smrt je potpuno dobrovoljna – to nije nešto na šta se Isus prisiljava (Matej 26:53). I to će rezultirati uskrsnućem, zasnovanim na božanskoj sili i autoritetu. U ovoj relativno kratkoj izjavi, Isus tvrdi da je njegova misija posrednički vezana za život i smrt i opunomoćena od Boga, čijom silom će biti uskrsnut. Isus, dakle, tvrdi da djeluje po Božjim uputima koji predviđaju sve te stvari. Naravno riječ je o Planu spasenja.

Velika priroda tih ideja može biti razlog zbog kojeg – barem ovdje – gomila ne reaguje optužbama za bogohuljenje, kao što to čini u drugim odlomcima (Jovan 5:18). Jednostavno rečeno, ono što Isus kaže je toliko čudno da sugeriše dvije druge mogućnosti. Čini se da je publika rastrzana između toga da je Isus opsjednut – što su drevni ljudi poistovjećivali ludilom – i toga što je čudesno potvrđen glasnik (Jovan 10:19-21).

I opet je među Judejcima došlo do podjele zbog tih riječi. Mnogi od njih su govorili: „Opsjednut je demonom i poludio je. Zašto ga slušate?“ Drugi su govorili: „To

nisu riječi opsjednutog čovjeka. Zar demon može slijepima otvoriti oči?“ (Jovan 10:19-21)

Mnoge Isusove riječi izazivale su podjele (Jovan 7:43; 9:16). U određenoj mjeri, njegovo cjelokupno postojanje pokreće razdvajanje među ljudskim bićima (Matej 10:34-36; Psalam 53:1; Djela apostolska 25:19). Isus je čak tvrdio da su „Vrata“ i jedino sredstvo spasenja (Jovan 10:7-9); to implicira podjelu ljudi na jednu od samo dvije kategorije, spašene i nespašene.

Konkretne riječi koje se ovdje spominju su Isusovi komentari o tome da je ubijen i uskrsnut iz smrti (Jovan 10:15-18). Ovaj razgovor se dešava nakon što je Isus otvorio oči rođenom slijepcu (Jovan 9). Čudo navodi neke da vjeruju da je Isus legitimni Božji glasnik (Jovan 10:21), dok drugi sugerišu da je on ludak (Jovan 10:20).

Kao i uvijek, način na koji osoba odgovara Hristu ima sve veze sa njenim duhovnim stanjem (Jovan 10:1-5). Oni koji žele slijediti Boga će odgovoriti u skladu s tim (Jovan 7:17). Oni koji neće pronađu način da se odupru, bez obzira na sve (Jovan 5:39-40). Čuda i istinito učenje treba da navedu ljude da ga prihvate (Jovan 3:1-2), ali tvrdo srce uvijek može da nađe izgovore (Matej 12:31; Luka 11:15).

Ovaj odlomak ne govori kako se ostatak ovog susreta odvija; sledeći stihovi samo pokazuju dva glavna pogleda gomile.

Prethodne Isusove tvrdnje su dovoljno bizarne i ekstravagantne da neki misle da je Isus lud. Ovo nije prvi put da ljudi sugerišu da je on psihički bolestan. U jednom trenutku, njegova sopstvena porodica pokušala je da ga vrati kući, misleći da je izgubio razum (Marko 3:21). Njegovi kritičari su ga ponekad optuživali za ludilo – što se u to doba smatralo oblikom opsjednutosti demonima – kako bi ga diskreditovali (Jovan 8:48-52). Oni nisu spremni da vide Isusova čuda kao dokaz da je on sve što tvrdi da jeste (Matej 12:31; Luka 11:15).

Nasuprot tome, ta čuda su glavna tačka na koju upućuje druga velika frakcija u gomili. Oni, kao i drugi ranije, s pravom prepoznaju da su to „znakovi“ koji imaju za cilj dati božansko odobrenje Isusovoj poruci (Jovan 3:1-2).

Rasprava na Praznik posvećenja

Nakon toga, Jovanovo jevanđelje preskače nekoliko mjeseci naprijed na Praznik posvećenja (10:22). Takođe postoji mogućnost da je prethodni kontekst 10. glave bio uoči istog praznika.

Praznik posvećenja nije jedna od obaveznih proslava Izraela, ali je postao jedan od njegovih najsimboličnijih. Danas se češće naziva Festival svjetla ili Hanuka. To je spomen na oslobođenje Jevreja od sirijsko-grčke prevlasti i na ponovno posvećenje jerusalimskog hrama Gospodu.

Opšta tema ovog nadolazećeg odlomka je u velikoj mjeri ista kao ono o čemu je Isus raspravljao u 10. poglavlju. Razgovor je vjerovatno direktno inspirisan sukobom koji je Isus stvorio iscjeljenjem rođenog slijepca. Neprijateljstvo Isusovih religijskih kritičara postaje sve otvorenije i agresivnije. U sledećim stihovima, oni će Isusa

satjerati u ćorsokak na grubo prijeteći način, još jednom pokušavajući ga kamenovati. Ovo ogoljeno nasilje je jedan od razloga zašto je Isus, prije svog hapšenja, prekinuo svoje javno propovijedanje i počeo se fokusirati na pripremu Dvanaestorice za ono što je trebalo doći. Ovaj susret označava poslednji put da će Isus raspravljati o ovim vjerskim vođama prije svog raspeća.

Solomonov trijem (Jovan 10:23) je portik: natkriveni vanjski hodnik obrubljen stubovima. Ovo je na istočnoj strani hrama. Sam prolaz bio je podignut od okolnog zemljišta, a dijelom zazidan. Taj je raspored važan za priču, s obzirom na način na koji Isusu pristupaju njegovi kritičari. Zbog rasporeda, osoba koja je hodala ovim trijemom imala je hram na jednoj strani, a na drugoj ili čvrsti zid ili strmu padinu.

Oko Isusa se „okupljaju" vjerske vođe. Grčki izraz koji se koristi je *ekyklōsan*, što doslovno znači „okružiti, zaokružiti ili obuhvatiti". To je izraz koji se često koristi za opisivanje čina opsade. Drugim riječima, neprijateljski raspoložene vjerske vođe spremaju se da „satjeraju" Isusa u ćošak dok hoda u hramu.

Tada su ga Judejci okružili i rekli mu: „Dokle ćeš nam duše držati u neizvjesnosti? Ako si ti Hristos, reci nam otvoreno." (Jovan 10:25)

Izazov koji se ovdje postavlja mora se čuti u tom kontekstu. Ovo nije suvoparno akademsko pitanje ili iskrena molba. Ovo je, opet, kao da gomila nasilnika gura nekoga uza zid i provocira ga da govori. Izraz „držati nas u neizvjesnosti" je *tēn psychēn hēmōn aireis*? Ovo doslovno implicira „zadržavanje naše duše" ili „obuzdavanje našeg duha". Sa pripremljenim kamenjem, i Isusom satjeranim u ćošak, njegovi kritičari ga izazivaju da ponovi svoje prethodne tvrdnje.

Isus im je odgovorio: „Rekao sam vam, ali ne vjerujete. Djela koja ja činim u ime svog Oca, ona svjedoče o meni. Ali vi ne vjerujete, jer niste od mojih ovaca. Moje ovce slušaju moj glas, ja ih poznajem i one idu za mnom. Ja im dajem vječni život i nikada neće propasti i niko ih neće ugrabiti iz moje ruke. Ono što mi je moj Otac dao veće je od svega drugog. I niko ih ne može ugrabiti iz Očeve ruke. Ja i Otac jedno smo." (Jovan 10:25-30)

Isus hrabro ponavlja svoje tvrdnje, pozivajući se na to da sva djela čini u Očevo ime, Otac ih potvrđuje božanskom silom kroz učinjena čuda, što je praktično svjedočanstvo u korist Isusovih riječi.

Isus ponavlja tvrdnju koju je iznio za ove ljude: oni ne slušaju njegov glas jer nisu njegove „ovce" (Jovan 10:1-6). Poput ovaca koje prepoznaju samo glas svog gospodara, ovi ljudi su praktično gluvi na Božji glas. Kao što je ranije istaknuto, ovi ljudi na kraju dokazuju da je njihov gospodar Đavo (Jovan 8:42-47). Isusov glas je kao Božji glas (Jovan 10:30); ako ne čujete Božji glas, to znači da niste dio Njegovog „stada".

Svi dokazi i razum na svijetu neće napraviti ni najmanju razliku za nekoga ko je privržen nevjerstvu.

Isus izgovara ove riječi dok mu njegovi kritičari otvoreno prijete.

Izjava u 28. stihu je ključni dio našeg razumijevanja jevanđelja. Isus je već jasno

dao do znanja da postoje samo dvije kategorije ljudi, duhovno govoreći: oni koji su „unutra“ i oni koji su „vani“. Ove dvije grupe razdvaja Isus Hrist, koji je „Vrata“. Oni koji pripadaju Hristu sigurni su od odvođenja, kao što bi vuk zgrabio ovcu u divljini (Jovan 10:12). Ovdje Isus koristi isti grčki korijen riječi koji se nalazi u njegovom opisu vuka koji „ugrabi“ ovcu: *harpazo*. Oni koji su zaista dio Isusovog stada su sigurni.

Isus također daje kristalno jasnu, nepogrešivu referencu na prirodu vječnog života koji nudi: on je trajan i neopoziv. Isusove doslovne riječi na grčkom su *ou mē apolōntai eis ton aiōna*. *Ou* i *mē* su oba negativna, a *eis ton aiōna* je donekle kao da se kaže „za sva vremena“. *Apolōntai* je referenca na gubitak, osudu ili smrt. Vječni život koji je Isus darovao svojim „ovcama“ ne može i nikada neće biti ukraden, opozvan ili izgubljen.

Ova ista grčka fraza također odražava Isusov razgovor s Nikodimom (Jovan 3:16). Tamo je Isus objavio ponudu da oni koji vjeruju „nikada neće propasti“, što je prevedeno sa istih ključnih grčkih riječi: *mē apolētai*.

U 29. stihu Isus povezuje svoj autoritet s višim autoritetom Boga Oca. Oni koji su spašeni kroz Isusa Hrista spašeni su zato što su dati Isusu od Boga. Isus još jednom koristi simboliku „otimanja“, na koju se pozivao u prethodnom stihu, kao i u svojim ranijim izjavama o vječnom životu (Jovan 10:12). Ovdje, međutim, on ukazuje da je to ruka Očeva iz koje se nikako ne mogu uzeti.

Isus povezuje te tačke bez imalo naznake suptilnosti: „Ja i Otac smo jedno.“ Dio značenja ove izjave izgubljen je u prevodu s grčkog. Isus ovdje koristi „srednji“ oblik grčke riječi za „jedno“, implicirajući da su oni „u jedinstvu“.

Na koji način su Isus i Bog „jedno“ tj. u jedinstvu?

„Kao što mene poznaje Otac i ja poznajem Oca.“ (Jovan 10:15) Nasleđe koje je Isus dobio od Oca omogućilo mu je da zaista poznaje Oca u aspektu samog odnosa. Isusova mogućnost da na ovaj način poznaje Oca koji nema porijeklo, dok ga Isus ima, je dovoljan dokaz njegovog božanskog porijekla. Ipak, Isus, božanski Sin Božji, poznaje Oca. Stoga, samo kada gledamo u Isusa, možemo se povezati sa Vrhovnim Bićem u aspektu odnosa. Termin Sin Božji je njegovo najveće veličanstvo i slava. On je Onaj koji je izišao od Oca.

Isusova izjava u Jovanu 10:30 je vjerovatno najčešće pogrešno navođeni i pogrešno shvaćeni stih koji koriste trinitarci. Mnogi zaključuju da ovo znači da su Isus i Otac isto biće prema dogmi o trojstvu. Ipak ovaj stih nikad ne bi trebalo pogrešno razumjeti pošto je Isus tačno objasnio šta je mislio malo kasnije u ovom poglavlju.

Zavisno od konteksta, „jedno“ često označava jedinstvo. Ovaj princip zapažamo vrlo rano u Svetom pismu. „Zato će čovjek ostaviti svog oca i svoju majku i prionuće uz svoju ženu i postaće oboje jedno tijelo.“ (Postanje 2:24) „Jedno tijelo“ ovdje ne znači da se bračni par smiješao u jedno ljudsko biće nakon vjenčanja, već da su postali ujedinjeni u jednoj porodici. Rimljanima 12:5 kaže: „Tako smo i mi, iako nas je mnogo, jedno tijelo u Hristu, a kao pojedinci smo udovi jedni drugima.“ Da li nas ovo čini sve jednim hrišćaninom?

Jevrejske vođe bili su bijesni zbog Isusove izjave u Jovanu 10:30 i gledali da ga

pogube jer su mislili da Isus tvrdi da je jednak sa Bogom. „Judejci su mu odgovorili: 'Ne kamenujemo te zbog dobrog djela, nego zbog hule, zato što se ti, premda si čovjek, praviš da si Bog.'" (Jovan 10:33) Tri stiha kasnije nalazimo Isusovo objašnjenje gdje je rekao da se njegova tvrdnja odnosi na to da je on Sin Božji. „Kako onda vi onome *koga je Otac posvetio i poslao na svijet* kažete: 'Huliš', zato što sam rekao: *'Ja sam Božji Sin'*?" (Jovan 10:36) Tako Isus očito nije mislio da je ista osoba sa Ocem ili još jedan Bog jer je Sin različita osoba od Oca i Otac od Sina.

U svakom slučaju, ne moramo špekulisati šta je Isus mislio kad je rekao da su on i njegov Otac jedno, jer kasnije Hristove riječi otkrivaju tačno šta je mislio. Hrist je mislio na jedno u jedinstvu kao što se vidi i iz njegove molitve da učenici mogu biti jedno sa njim i njegovim Ocem (Jovan 17).

Tada su Judejci opet uzeli kamenje da ga kamenuju. (Jovan 10:31)

Ovaj susret je dobrano unutar hrama, a ni blizu lakog pristupa okolnom terenu. Kamenje pogodno za ovakav napad nije jednostavno ležalo oko hrama na dohvat ruke. Drugim riječima, ovi ljudi su ponijeli kamenje sa sobom kada su prvi put opkolili Isusa. Grčka gramatika koja je ovdje uključena nije specifična o tome „kada" se čin dogodio, samo da se dogodio. Ukratko, Jovan kaže da su ti ljudi „uzeli" kamenje, očekujući nasilje. Isus im je dao sve što im je potrebno da opravdaju ispunjenje njihovih prijetnji (Jovan 10:30).

Međutim, kao što se dešavalo u prošlosti, Isus će svoje napadače staviti u nezgodno mjesto prisiljavajući ih da opravdaju svoje postupke (Jovan 10:32-33). Tada će, bez mnogo objašnjenja, uspjeti pobjeći iz ove naizgled nemoguće situacije (Jovan 10:39).

Komentar koji Isus daje suočen sa otvorenom prijetnjom, na neki način, usmjeren je da zaustavi ove ljude na putu. Očigledno, on zna zašto su ovi ljudi spremni da ga ubiju. Njegovo pitanje ovdje je namijenjeno efektu: Isus je već istakao da bi njegova čuda trebala uvjeriti posmatrače da ima božansko odobrenje (Jovan 5:36; 10:25). Uprkos tome, ovi ljudi se i dalje protive, budući da se znakovi ne slažu sa njihovom preferiranom teologijom (Jovan 10:33).

Iako ovi ljudi tvrde da Isus huli i da je lažov, Isus ih izaziva da objasne čuda koja je učinio. Ali rulja će zanemariti stvarnu poentu pitanja i jednostavno navesti očigledno: optužbu za bogohuljenje. Isusov odgovor je da ospori da li bi uopšte trebalo da tumače njegove riječi kao bogohuljenje. Ono što slijedi je Isus koji koristi drevne tehnike debate – okreće ploču protiv ovih majstora starosaveznog zakona.

„Ne kamenujemo te zbog dobrog djela, nego zbog hule, zato što se ti, premda si čovjek, praviš da si Bog." (Jovan 10:33)

Rulja reaguje dajući najplitkiji pogled na ono što je Isus rekao: da je on ljudsko biće koje vrijeđa Boga tvrdeći da mu je jednak. Isus će zauzvrat odgovoriti briljantnom upotrebom njihove vlastite taktike. Vjerske vođe tih dana često bi raspravljale o Svetom pismu na isti način kao i moderni političari: s naglaskom na tehničkim detaljima, nejasnim detaljima i drugim zbunjujućim tačkama. Isus će to okrenuti naopačke, koristeći to kao način da dalje osudi njihovo odbacivanje njegovog jevanđelja.

Isus im je rekao: „Zar nije zapisano u vašem Zakonu: 'Ja sam rekao: 'Vi ste bogovi?' Ako je 'bogovima' nazvao one kojima je riječ Božja došla – a Pismo se ne može poništiti – kako onda vi onome koga je Otac posvetio i poslao na svijet kažete: 'Huliš,' zato što sam rekao: 'Ja sam Sin Božji?'" (Jovan 10:34-36)

Isus koristi skraćeni oblik zamršene teološke tehnike svojih oponenata kako bi dokazao da su, čak i prema vlastitim standardima, licemjeri.

Isus citira Psalam 82:1-8. U tom odlomku, Božja vlastita Riječ se odnosila na ljudska bića koristeći istu doslovnu riječ koja se koristila za samog Boga: *elohim*. Drugi starosavezni odlomci koriste istu riječ u sudijskom kontekstu (Izlazak 21:6; 22:8). Pozivanje na Stari savez zasniva njegovu tvrdnju na nečemu što ovi ljudi tvrde da shvataju ozbiljno: Božjoj Riječi. Isus će uporediti riječi Starog saveza sa tvrdnjom za koju ovi ljudi sada tvrde da je bogohulna. Važno je napomenuti da Isus ne brani sve tvrdnje koje se odnose na Boga. Umjesto toga, on će još jednom ukazati na sve načine na koje on ispunjava ulogu Mesije. Ako su „bogovi" odgovarajući opis – od samog Boga – za one koji su sposobni da vrše njegovu volju, kako onda mogu kamenovati Isusa, koji je činio stvarna čuda, zbog bogohuljenja tvrdeći da je Sin Božji?

Isusova poenta nije da su ljudi božanski, već da se oni koji su božanski osposobljeni da vrše Božju volju, u poetskom obliku, u Svetom pismu nazivaju „bogovima", što bi tačnije značilo da su „bogoliki".

Isus takođe naglašava da odbacuje sugestiju da se Božja Riječ može „poništiti". Time Isus želi reći da se stihovi koje je citirao ne mogu odbaciti kao greška. Oni se ne mogu otpisati kao greška – ovo je doktrina o božanskom nadahnuću, koja kaže da je Sveto pismo tačno u svemu što namjerava da kaže. Isus, u ovom trenutku na tome temelji svoj argument, dokazujući da njegova tvrdnja o jedinstvu sa Bogom nije nužno bogohulna. Isus zapravo sve vrijeme ističe **odnos**, što njegovi kritičari propuštaju da shvate.

Međutim, Isus će nastaviti da objašnjava da su prava mjera njegovih riječi njegova djela. Umjesto da jednostavno sude o Isusu na osnovu riječi koje se ovim ljudima ne sviđaju, oni bi takođe trebali razmotriti njegova djela. U slučaju Isusa, ovo uključuje čuda i druge znakove koji jasno upućuju na to da je od Boga određen (Jovan 3:1-2; 10:19-21). Ako Isusovi postupci nisu podržavali njegove riječi, onda bi ovi ljudi bili potpuno u pravu da ga smatraju bogohulnikom. Ali njegova djela, u stvari, dokazuju da je ono što on tvrdi istina (Jovan 10:37-38).

„Ako ne činim djela svog Oca, nemojte mi vjerovati. Ali ako ih činim, ako i ne vjerujete meni, vjerujte djelima, da spoznate i da znate da je Otac u meni i ja u njemu." (Jovan 10:37-38)

Isus takođe ističe, u 37. stihu, da ako se njegovi postupci – ili postupci bilo koga drugog – ne poklapaju s takvim tvrdnjama, onda bi izjave poput njegove, u stvari, bile bogohuljenje. Ako Isus nije činio djela koja mu je Bog dao, onda bi ovi ljudi bili obavezni da ga odbace kao lažnog učitelja i bogohulnika. Međutim, pošto je Isus djelovao u skladu s Božjom voljom, oni nemaju izgovora za ignorisanje.

Ponovljena izjava koja govori o bliskom međusobnom odnosu Isusa i Boga opet je dolila ulje na vatru. Fraza „Otac u meni i ja u Njemu“ primjenljiva je u istom smislu i na odnos hrišćana sa Sinom i sa Ocem. To će sam Isus istaknuti kasnije i to je ideja koja se ponavlja u Novom savezu.

Uprkos tome što je okružen ljudima sa ubistvom na umu, i u prostoru bez izlaza, 39. stih jednostavno kaže da je Isus „izmakao iz njihovih ruku“. Ovo nije prvi put da su takvi pokušaji propali (Jovan 5:13; 7:30; 8:20; 8:59). Ovo je, međutim, prvi put da situacija snažno sugeriše natprirodni element u bijegu. Da li je ovo, u stvari, bilo čudo, ili je došlo do nekog drugog prekida, Jovan odlučuje da ne kaže. Iz bilo kojeg razloga, ta informacija nije morala poslužiti njegovim svrhama u pisanju ovog jevanđelja. Kao što drugi stihovi ukazuju, možemo znati „zašto“ je Isus umakao: to još nije bilo vrijeme koje je Bog odredio za njegovu smrt. Jedan vjerovatni razlog za nepotpunu odlučnost ovih ljudi svakako je bio strah da bi za ubistvo mogli i sami biti osuđeni ili kažnjeni od rimskih vlasti.

I tako je opet otišao preko Jordana na mjesto gdje je Jovan krštavao i tamo je ostao. Mnogi su došli k njemu i rekli mu: „Jovan, doista, nije učinio nijedan znak, ali što je god Jovan rekao o ovom čovjeku bila je istina.“ I mnogi su tamo povjerovali u njega. (Jovan 10:40-42)

Isus se vraća u područje koje nije lako dohvatljivo jerusalimskim vjerskim vlastima. Neće proći mnogo vremena prije nego što se on vrati (Jovan 11:7-16), a kada to učini, njegovi učenici će biti veoma zabrinuti. Incident koji su opisali prethodni stihovi jedan je od razloga zašto ljudi koji mrze Isusa otvoreno pokušavaju da ga ubiju. To će se, na kraju, upravo i dogoditi. Isus će uskoro završiti svoju božansku misiju povratkom u Jerusalim za Pashu, gdje će biti uhvaćen i pogubljen kroz saradnju između religioznih Jevreja i vlade Rima.

Jovan Krstitelj je propovijedao u ovom području prije nego što je Isus započeo svoju javnu službu (Jovan 1:19-29). Jovan je bio vrlo jasan da njegova uloga nije bila uloga mesije, već kao glasnika koji proglašava Obećanog. Kada je Isus stigao na scenu, Jovan Krstitelj je odmah uputio druge da vjeruju u njega, slijede ga i poštuju. Čini se da je taj uticaj učinio ljude u regiji mnogo prijemčivijim za Isusa u ovim poslednjim danima prije njegovog raspeća (Jovan 10:42). Ljudi u Pereji shvataju da Jovan nije činio čuda i da on nije bio Spasitelj. Oni takođe priznaju da su Jovanova učenja o Isusu istinita i da Isusova čuda dokazuju da ga je Bog poslao. Ovo je zaključak koji Bog namjerava kao odgovor na istinska čuda (Jovan 3:1-2; 10:19-21).

Suprotan odgovor je ignorisanje Isusovih čudesnih znakova; ovo je greška njegovih religijskih kritičara. Konačno, oni koji odbacuju Boga čine to isključivo iz tvrdoglavosti i ponosa, a ne zbog nedostatka dokaza (Jovan 5:39-40).

Isusovo izbjegavanje opasnosti je samo privremeno. Ubrzo nakon toga, on će se vratiti u Judeju, zbog straha svojih učenika (Jovan 11:6-8). Zatim će ponovo ući u Jerusalim po poslednji put prije nego što bude uhapšen i pogubljen na krstu.

44. Služba sedamdesetorice

Slanje sedamdestorice bilježi Luka 10:1-24. Prije toga, Isus je poslao dvanaest primarnih učenika da liječe, izgone demone i propovijedaju da dolazi kraljevstvo Božje (Luka 9:1-6). Nije jasno da li su Dvanaestorica otišla u gradove da izvrše pripreme za Isusov dolazak, ali Isus je poslao glasnike u gradove u Samariji (Luka 9:51-56). Njihovo djelo odražava rad Jovana Krstitelja (Luka 1:17, 76; 3:4). Kasnije šalje Petra i Jovana da pripreme za Pashu (Luka 22:8).

Sada, Isus poziva još sedamdeset dva sledbenika da se pridruže ovom poslu. Uputstva su slična: neka ne nose torbu i dodatne sandale (Luka 9:3; 10:4). Oni treba da ostanu u prvom domu koji ih dočeka (Luka 9:4; 10:7), a ako ih niko ne dočeka, treba da otresu prašinu sa svojih nogu (Luka 9:5; 10:11). U oba slučaja, glasnici izlaze u parovima, odražavajući zahtjev za svjedocima u Mojsijevom zakonu (Marko 6:7; Ponovljeni zakon 19:15).

Luka ne otkriva gdje su pošli. Neki misle da je ovo okruženje hronološki napredak od Samarije do Jerusalima (Luka 9:51-52). Moguće je da su u Samariji, ali važno je zapamtiti da je takozvani „Isusov putopis“ (Luka 9:51 – 19:27) – koji ocrtava Isusovo napredovanje od Galileje do Jerusalima – putovanje duhovne formacije, ne nužno geografija. Isus poučava svoje učenike šta treba da znaju da bi izgradili zajednicu. Isus govori o Sodomu, Horazinu, Betsaidi, Kapernaumu, Tiru i Sidonu (Luka 10:12-15). Horazin, Betsaida i Kapernaum su u Galileji, a Tir i Sidon su dalje na sjeveru. Nijedan od ovih gradova nije u Samariji.

Naučnici raspravljaju o tome da li je Isus poslao sedamdeset dva glasnika ili sedamdeset. Od raznih drevnih rukopisa Lukinog jevanđelja, nešto više njih kaže sedamdeset dva. Naučnici pokušavaju odrediti originalni broj razmatrajući zašto bi on bio promijenjen.

Jedna od mogućnosti je da je Luka prvobitno rekao sedamdeset dva, da bi kasniji pisar to promijenio u sedamdeset. Ovo je možda bio pokušaj da se brojka poveže sa Mojsijevim starješinama (Izlazak 24:1, 9; Brojevi 11:16-17, 24-25).

Druga opcija je da je originalni broj bio sedamdeset, a izraelski prepisivač ga je promijenio u sedamdeset dva. Lukin izvještaj o Isusovim uputama Dvanaestorici ne uključuje ograničenje da se propovijeda samo Jevrejima (Luka 9:1-6). Luka ne pokušava napraviti razliku između publike kojoj je namijenjena.

Originalni broj je vjerovatno doslovno sedamdeset dva i nije predviđena nikakva simbolika.

Isusova metafora za radnike jevanđelja odražava prirodu žetve. Usjevi su spremni za žetvu u određeno vrijeme. U to vrijeme su potrebni dodatni radnici. Isusova kratka zemaljska služba bliži se kraju i potrebni su glasnici koji će ohrabriti ljude da odgovore. To doživljavamo danas; kada se dogodi prirodna katastrofa ili druga tragedija,

ljudi su često otvoreniji za jevanđelje. Vjernici moraju biti spremni da daju nadu kada su ljudi spremni da je prime.

Matej 9:37-38 je paralela sa ovim stihom, ali u dijelu koji daje opšti sažetak Isusove službe u Galileji.

Isus očekuje da njegovi glasnici budu moralno i duhovno čisti i spremni na žrtvu. Ovo je ključno da bi se razlikovali od lažljivih, sebičnih građanskih i vjerskih vođa koji manipulišu ljudima radi vlastite koristi.

Uputstva za sedamdeset i dvojicu su u osnovi ista: da uzmu samo odjeću koju nose i ostave sve ostalo što im može zatrebati.

Njihov nedostatak novca razlikuje ih od putujućih učitelja i mađioničara koji očekuju da budu plaćeni za svoje usluge. Ovi ljudi takođe uzimaju naprtnjače da drže zalihe dok putuju od grada do grada. „Bez sandala“ može značiti da učenici treba da idu bosi, ali vjerovatno znači da neće uzeti rezervni par; poput djece Izraela koja su putovala pustinjom četrdeset godina, oni moraju vjerovati da će Bog osigurati da se njihova odjeća neće istrošiti (Ponovljeni zakon 29:5).

Dok Isusova sedamdeset i dva učenika pripremaju gradove za njegov dolazak, oni treba da pronađu domove koji će prihvatiti i glasnike i poruku. Hebrejski izraz *šalom* obično se prevodi kao „mir“ i korišten je u drevnim pozdravima i oproštajima.

Ovdje to u velikoj mjeri znači prijateljsko prihvatanje poruke koju učenici trebaju podijeliti. Ako ljudi čuju posledice Božjeg dolazećeg kraljevstva s prihvatanjem i iščekivanjem, doživjeće blagoslove kraljevstva. Ako odbace poruku, suočiće se s još gorom presudom od paganskih neznabožaca koji obožavaju lažne bogove, ali nemaju prednost svjedočenja čudima koja bi ih privukla Bogu (Luka 10:12-15).

Kriterijum za pobožno zajedništvo nema nikakve veze sa godinama, polom, nacionalnošću, etničkom pripadnošću, finansijskim statusom, društvenim statusom, bračnim statusom, političkom strankom, jezikom, regionom porijekla, fizičkim osobinama – ništa što ljudi koriste da bi jedni druge kategorisali (Galatima 3:27-29). To je ovo: da li osoba prihvata i vraća mir Božiji? Da li pokazuju šalom?

Isus je sve vrijeme služio drugima. On očekuje da njegovi učenici učine isto. Najamni radnik je plaćen onog dana kada je radio (Levitska 19:13; Ponovljeni zakon 24:14-15). U ovom slučaju, plaćanje je samo stanovanje i hrana. Sedamdeset i dvoje ne traže bolji smještaj ili hranu.

Naravno, ovo ne znači da nosioci jevanđelja nikad ne bi trebali imati finansijsku ili drugu podršku (1. Timoteju 5:17-18; 1. Korinćanima 9:11; 2. Korinćanima 11:8).

Učenici su takođe podučeni da jedu što se iznese pred njih u gostoprimljivom domu (Luka 11:8). Ovo se odnosi na poštovanje domaćina, a svakako ne na uzimanje eventualno nečiste hrane.

Božje kraljevstvo se „približilo“; tekst ukazuje da će se nastaviti i jačati (Luka 11:9). „Kraljevstvo Božje“ je svako okruženje ili situacija u kojoj se pokazuju Božji suverenitet i blagodat. To se posebno odražava u spasonosnoj sili. Isus kaže da je „blizu“, što znači da nije došlo u potpunosti u trenutku kada je poslao ova sedamdeset

i dva sledbenika. Isus je inaugurisao Kraljevstvo ali ono se neće u potpunosti manifestovati sve dok se Hrist ponovo vrati, a u potpunosti će se uspostaviti na obnovljenoj Zemlji nakon izvršnog suda i završetka realizacije Plana spasenja.

Ovaj pogled na kraljevstvo naziva se „sada i ne još". Kraljevstvo je inaugurisano, ali nije došlo do ispunjenja. Blagoslov kraljevstva „sada" u ovom tekstu je iscjeljenje, uključujući i fizičke bolesti i one uzrokovane demonima (Luka 10:9, 17).

Dalje Isus ponavlja iste upute koje je prethodno dao Dvanaestorici (Luka 10:10-11). Ukoliko reakcija mještana bude odbacivanje poruke, najava njihove sudbine uključuje teži sud nego za neke neznabožačke gradove koji su bili u prošlosti ili će tek biti pohođeni Božjim sudovima zbog svog bezakonja (Luka 10:10-15).

„Ko sluša vas, sluša i mene. Ko odbacuje vas, odbacuje i mene. A ko odbacuje mene, odbacuje i onoga koji me je poslao." (Luka 10:16)

Ovo je sažetak Isusovog naloga: radi se o Bogu, a ne o nama. Ovaj stih opisuje hijerarhiju poslanja: Bog šalje Isusa Hrista, Isus Hrist šalje svoje sledbenike. Isus šalje sedamdeset i dva učenika da propovijedaju kraljevstvo Božje i pozivaju ljude na pokajanje. Oni idu da pripreme gradove koje će on posjetiti. Učenici treba da se mole da Bog obezbijedi više glasnika da dopru do onih koji su spremni da slušaju. Dok budu odlazili, Bog će osigurati smještaj i hranu i pobrinuti se da njihove lične potrebe budu zbrinute. Ako grad prihvati njihovu poruku, učenici treba da pruže fizičku i duhovnu obnovu srazmjernu Božjem kraljevstvu, kako ih je opunomoćio Isus, Sin Božji. Ako ih gradovi ne prihvate, Bog će im suditi (Luka 10:1-15).

Učenici su glasnici, baš kao i mi. Ako širimo biblijsko izvorno jevanđelje vođeni poukom svetog Duha, oni s kojima razgovaramo će reagovati na Božji glas. Ako se oslanjamo na vlastitu harizmu i/ili propovijedamo jevanđelje koje nije u skladu s onim što je u Svetom pismu, naša publika može nas slijediti ili odbaciti. To je cilj pokvarene biznis-religije, vođa sekti ili kultova, ali to nikome ne pomaže niti ga spašava. Samo Bog može spasti, pod uslovima spasenja koji su dati.

Mnogi ljudi danas tvrde da bi slijedili Isusa samo kada bi ga mogli lično vidjeti. Njegova služba na zemlji dokazuje suprotno. Malo je ljudi viđalo Isusa više od stanovnika Kapernauma. Malo je onih koji su svjedočili više čuda iscjeljenja ili vidjeli više izbačenih demona. Pa ipak, ljudi su i dalje odbijali da ga prihvate kao Mesiju. Nema razloga da mislimo da bi svijet danas bio drugačiji. Znamo da ne bi; nema dovoljno velikog dokaza koji bi uvjerio sve da slijede Hrista.

Zatim su se sedamdesetorica vratila radosna, govoreći: „Gospode, čak nam se i demoni pokoravaju kroz tvoje ime." (Luka 10:17)

Učenici su bili posebno impresionirani što im se demoni pokoravaju. Da ovaj sekundarni sloj učenika – koji ne uključuje Dvanaestoricu – može koristiti Isusov autoritet da pobijedi duhovnog neprijatelja pokazuje moć Božjeg kraljevstva i Isusovog mjesta u njemu. Ovo je moguće upravo zbog prenosa autoriteta koji je objašnjen u 16. stihu.

U kulturi tog vremena, nečije „ime" nije značilo samo zvukove koji su se koristili

za identifikaciju osobe. To se odnosilo na ugled osobe, posebno njen autoritet i moć. Moderna paralela je kada neko djeluje „u ime“ neke osobe ili grupe. Oni djeluju u ime te osobe ili grupe i sa autoritetom te osobe ili grupe. Na primjer, službenik za provođenje zakona koji nekome naređuje da „stane, u ime zakona“ priziva autoritet zakona. U sistemu patron-i-klijent u Rimskom carstvu, bogati i moćni pokrovitelj koristio bi resurse da učini usluge klijentu. Zauzvrat, klijent bi činio manje usluge i prenosio poruke pokrovitelja, djelujući na taj način u ime pokrovitelja.

Upotreba riječi „Gospode“ i „u tvoje ime“ od strane učenika pokazuje da su oni odani Isusovi sledbenici. Isus to potvrđuje govoreći da su njihova „imena zapisana na nebu“ (Luka 10:20). Čak i tako, oni još ne razumiju u potpunosti ko je on ili šta je došao da uradi. Njihove riječi takođe pokazuju da znaju da njihova moć nije njihova; svako čudo koje su učinili je opunomoćeno od Isusa i u krajnjoj instanci silom od Boga Oca.

A on im je rekao: „Gledao sam Sotonu kako je kao munja pao s neba.“ (Luka 10:18)

Egzorcizmi su ono što učenike najviše iznenađuje (17. stih). Ovo sugeriše da učenici ne razumiju sasvim da korišćenje Isusovog autoriteta za izgon demona znači korišćenje Božje moći. Bog je taj koji osigurava da Sotona bude poražen. Čovječanstvo je prilikom Pada u grijeh potpalo pod vlast Sotone, ali Bog je aktivirao Plan spasenja kojim ograničava njegovu silu i postavlja neprijateljstvo između duhova dvaju sila koje se bore za lojalnost ljudskih duša (Postanje 3:15). Kao vrhovni suveren univerzuma i izbavitelj ljudskog roda, Bog ima legitimitet da se miješa u poslove na zemlji u korist čovjeka, i to čini na dva nivoa: kroz opštu i spasonosnu blagodat. Čin istjerivanja demona svjedoči o tome. Iscjeljivanje, istjerivanje demona i ohrabrivanje drugih na pokajanje su napadi na Sotoninu moć i koraci ka obnovi.

Okolnosti pada Sotone s Neba saznajemo iz nekoliko uporednih tekstova u Svetom pismu. Isaija 14:12-15 opisuje pobunu Lucifera i namjeru da se „izjednači sa Bogom Najvišim“, što je uzrokovalo njegovo zbacivanje s Neba. U knjizi proroka Ezekijela dat je opis Lucifera kao anđela iz reda heruvima zaštitnika najvišeg reda. Ovi stihovi kazuju da je Lucifer razvio u sebi oholost i divljenje prema samom sebi zbog mudrosti i ljepote koju je posjedovao, što ga je odvelo u bezakonje i pobunu. Zbog toga je osuđen na odstranjivanje sa „svete Božje gore“ i na konačnu propast (Ezekijel 28:12-19). Pad Sotone nakon otvorene pobune na Nebu opisan je i u Otkrivenju 12:7-9. U ovim stihovima postoji referenca na Hrista kao Mihaela Zapovjednika Božjih anđela na Nebu koji su se borili protiv Lucifera i njegovih pristalica koje je u međuvremenu zavrbovao za svoje ciljeve – trećinu anđela (4. stih). Pali anđeli sa svojim vođom su zbačeni na Zemlju kao novostvorenu planetu, gdje su ubrzo uzrokovali pad čovjeka (Postanje 3). Znamo da je Sotona imao pristup Nebu u vrijeme Jova (Jov 1:6).

Imajući na umu ovu kratku retrospektivu, Isusovo viđenje Sotoninog pada s Neba se vjerovatno odnosi na prvobitno zbacivanje sa Neba. Ali zbog učinka Hristove zemaljske misije, Sotoni je nakon toga onemogućen svaki pristup Nebu (Otkrivenje

12:10-13). Time se njegova sila postepeno ograničava, a oblast djelovanja smanjuje, što će postati doslovno „vezivanje“ za opustošenu zemlju tokom milenijuma (Otkrivenje 20:1-3), nakon čega će uslijediti izvršni sud i uništenje za vječnost Sotone i palih anđela (Otkrivenje 20:7-10; ref. Ezekijel 28:19).

„Evo, dao sam vam vlast da gazite po zmijama i škorpijama i na svaku neprijateljsku silu, i ništa vam neće nauditi. Ali ne radujte se tome što vam se duhovi pokoravaju, nego se radujte što je vaše ime zapisano na nebesima.“ (Luka 10:19-20)

Tokom Isusove službe, Jevreji su mislili da je on došao da vrati njihovu političku nezavisnost tako što je protjerao Rimljane. Nakon rođenja Jovana Krstitelja, njegov otac, koji je bio sveštenik, prorekao je da će Jevreji biti „spaseni od svojih neprijatelja i od ruke svih koji nas mrze“ (Luka 1:71). Isus otkriva da neprijatelji nisu Rimljani, već „zmije i škorpije“, ili moći neprijateljskog Sotone – Sotona kao zmija je povezan s Postanjem 3:14-15.

U slučaju učenika, čini se da je ovaj blagoslov bio i doslovan. Kada je Pavle bio na ostrvu Malti, zmija ga je ujela za ruku. Dok su mještani zurili, čekajući da umre, on je samo stresao zmiju u vatru (Djela 28:3-6). Baš kao što je protjerivanje demona znak da je Sotona poražen, zaštita od zmija i škorpiona djeluje kao nagovještaj obnovljene dominacije nad kreacijom koju je čovječanstvo izgubilo pri padu (Postanje 1:28). To, međutim, ne znači da je rukovanje zmijama mudra stvar. Isus je dao ovo obećanje tim sledbenicima kao znak koji je potvrdio njegovu poruku. To se ne odnosi na nas, danas.

U Marku 16:18, Isus kaže nešto slično kada daje veliki nalog nakon uskrsnuća: „...svojim rukama uzimaće zmije. Ako popiju nešto smrtonosno, neće im nauditi.“ I opet, to su mogli biti znaci koji potvrđuju autentičnost poruke Jevanđelja u specifičnim slučajevima (posebno kad samo verbalno svjedočenje ne bi dalo nikakav rezultat), ali nikako opšti obrazac ili pravilo.

Međutim, čak je i pokoravanje duhova sporedna tema. Kakav god haos pali anđeli mogli napraviti, to se ne može porediti sa veličinom pomirenja sa Bogom svemira. Vlast u palom svijetu nije ništa u poređenju sa vječnim životom sa Stvoriteljem. Isus je bez premca u postavljaju prioriteta i stvari na svoje adekvatno mjesto! Bog svoje poznaje pojedinačno, i nema sile koja ih može oduzeti (Rimljanima 8:38-39).

Suočeni s teškoćama – i prirodnim posledicama palog svijeta i duhovnim napadom – to lako gubimo iz vida. Razumljivo, postajemo preopterećeni kada se suočimo s bolešću i poteškoćama. Kada Bog pošalje olakšanje, mi se radujemo. Zaboravljamo da konačna obnova naših tijela i duha tek dolazi (vidi: 2. Korinćanima 4:16-18; Rimljanima 8:18).

U taj čas on je uskliknuo u Duhu svetom i rekao: „Hvalim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, jer si ovo sakrio od mudrih i umnih, a otkrio si maloj djeci. Da, Oče, jer ti si htio da tako bude. Sve mi je predao moj Otac. Niko ne zna ko je Sin, osim Oca, i niko ne zna ko je Otac, osim Sina i onoga kome Sin hoće da ga otkrije.“ (Luka 10:21-22)

Isus u Duhu zahvaljuje Bogu Ocu za djelo koje je učinio u životima učenika. Isus nije zahvalan toliko za sposobnost učenika da liječe i izgone demone, već za njihovo spasenje i njihovo od Boga dato razumijevanje Oca i Sina i njihovog odnosa.

Isusov opis njegovih vjernih sledbenika kao djece za razliku od onih koji su „mudri" ili „umni" može biti zbunjujući. „Mudar", u biblijskom kontekstu, znači znati kako praktično primijeniti božansko znanje (Izreke 1:1-7). „Umnost" znači imati dobar razum i sposobnost prenošenja mudrosti drugima. Dosledno u Svetom pismu, Bog nam govori da budemo mudri i razumni (Psalam 94:8; Izreke 1:5). Pa, zašto bi Isus bio srećan što su njegovi učenici kao „mala djeca"?

Kontekst je ključan: mudrost i razumijevanje koje Isus odbacuje referenca su na mudrost svijeta i razumijevanje religije koje su izvrnuli ljudi. Vođe Isusovog vremena držale su se religioznih vjerovanja stavljajući ljudima nepotrebne terete i oduzimajući ih od Božje ljubavi i milosti. Njihovo svjetovno razumijevanje ih je podstaklo da odbace svog Mesiju kako bi zadržali svoj zemaljski autoritet.

Nasuprot tome, učenici su „djeca" koja prihvataju Isusa ponizno, bez pretvaranja (Marko 10:15). Budući da njihova srca nisu ispunjena religioznim ponosom, oni su prijemčivi da prihvate Božje otkrivenje o Njegovom kraljevstvu i potrebi za pokajanjem. Oni također imaju oči da vide Isusov odnos sa Bogom Ocem (Luka 10:22-24).

Ovo je plan koji je suvereni Bog dizajnirao na nebu i manifestovao na zemlji. U prošlosti učenika, kraljevi i proroci su se radovali budućem Božjem otkrivenju. To je upravo ono otkrivenje Sina koje učenici mogu iskusiti (Luka 10:24). To razumijevanje je mnogo važnije od akademskog učenja ili čuda. To ne znači da je akademsko učenje beskorisno, već da učenje mora biti podvrgnuto kontekstu važnijih istina o našoj grešnosti, Očevoj ljubavi i žrtvi Sina.

Kada Petar i Jovan budu pozvani pred Sanhedrin, vođe ih smatraju „neobrazovanim, običnim ljudima". Čak i tako, članovi vijeća su „začuđeni" da se par mogao tako elokventno raspravljati (Djela 4:13). Učenicima je dato razumijevanje Božje istine kroz Duha svetoga. Oni prihvataju ono što Isus kaže i ne oslanjaju se na sopstveno razumijevanje ili ljudska nagađanja. Oni znaju da je bolje biti lud u očima svijeta (1. Korinćanima 1:18), ali znati da su naša „imena zapisana na nebu" (Luka 10:20).

Isus dalje objašnjava svojim učenicima odnos između sebe i Boga Oca. „Sve" što je Bog predao Isusu jesu izvršne odgovornosti vezane za spasenje i sud. Ovo uključuje ono što Isus čini i govori (Jovan 5:19; 12:49); duše spašenih (Jovan 10:29); i pravo da se sudi otkupljenima (2. Korinćanima 5:10), zlim (Otkrivenje 6:16) i narodima (Luka 10:13-16; Matej 25:31-46). Otac također daje Sinu autoritet da pošalje svog svetog Duha (Jovan 15:26), pokrene zajednicu da širi jevanđelje (Djela 1:8) i obuzda zlo snagom svetog Duha (2. Solunjanima 2:6). Najrelevantnije za ovaj odlomak je da Otac ovlašćuje Sina da inauguriše Božje kraljevstvo (Luka 10:9).

Otac daje ove stvari Sinu. Formulacija jasno otkriva da je Sin potčinjen Ocu.

Bog Otac također daje Sinu autoritet da se otkrije Sinovim sledbenicima. Pošto Otac i Sin imaju iste ciljeve i karakter, Sin otkriva Oca time neposredno „na terenu".

Sin je „slika Boga nevidljivog“ (Kološanima 1:15). U Gornjoj sobi, Filip kaže: „Gospode, pokaži nam Oca i to nam je dovoljno.“ (Jovan 14:8) Isus odgovara: „Već sam toliko vremena s vama, a ti me, Filipe, još nisi upoznao? Ko je vidio mene, vidio je i Oca. Kako onda kažeš: ‘Pokaži nam Oca?’ Zar ne vjeruješ da sam ja u Ocu i da je Otac u meni?“ (Jovan 14:9-10)

Jevrejima 1:1-3 objašnjava: „Bog, koji je u prošlosti mnogo puta i na mnogo načina govorio našim praočevima preko svojih proroka, u ovim poslednjim danima obratio se nama preko Sina, koga je postavio za naslednika svega i kroz koga i eone stvori. Koji budući sjajnost slave i jasno obličje bića Njegovog...“ U Starom savezu, Bog je otkrio sebe, ali je razgovarao direktno s vrlo malo ljudi. Iako se s vremena na vrijeme očitovao vidljivo, uključujući i ono što se činilo kao djelovanje Sina Božjeg, to je bilo relativno rijetko (Postanje 12:7-9; 18:1-33; 32:22-30; Izlazak 3:2 – 4:17, 21-22; Ponovljeni zakon 31:14-15). Mojsije, Aron, dva Aronova sina i sedamdeset izraelskih starješina su „vidjeli viziju Boga Izraelova“ i čak su tamo jeli i pili (Izlazak 24:9-11). Mojsije je vidio prikriveno prikazivanje Očeve slave ali s leđa, bez mogućnosti da vidi lice (Izlazak 33:18-23). Nakon snažnih pojava vjetra, zemljotresa i vatre, Ilija je tihim šapatom čuo Boga (1. Kraljevima 19:9-18). Isaija (Isaija 6), Ezekijel (Ezekijel 1) i Danilo (Danilo 7) vidjeli su vizije Boga na nebu. Ali učenici imaju lično znanje o Ocu jer poznaju Isusa – jedinog koji sam ima ličan odnos sa Bogom!

Stih kaže da samo Otac poznaje Sina i samo Sin poznaje Oca. (Uzgred, ovo je jedan od mnogih stihova koji isključuju mogućnost postojanja trojstva.) Ovdje je riječ o odnosu. Samo kroz odnos omogućava se sticanje pravog poznanja Oca i Sina. To je smisao Luke 10:22 i riječi koje Isus uputio Filipu (Jovan 14:9-10). Učenicima, kao i svima ljudima koji se nalaze u bilo kojoj religiji opterećenoj mrtvim formalizmom i ljudskom sofistikom, bez stvarne povezanosti sa Bogom, trebalo je vremena da to shvate i iskuse.

Sada, Isus naglašava učenicima koliko su blagosloveni što su dobili ovu privilegiju (Luka 10:23-24). Pod „vidite“ Isus podrazumijeva više od jednostavnog opažanja svojim očima. U osnovi, oni vide prisustvo Božjeg kraljevstva u ljudskoj istoriji (Luka 10:9). Konačno, oni mogu da „vide“ Boga Oca jer vide Sina koji predstavlja Oca, Njegov karakter, ljubav i namjere. Kao poslednji komentar, Isus podsjeća učenike da su mnogi vjerni Jevreji kroz istoriju čeznuli da vide ono čemu svjedoče.

Prvi starosavezni likovi koji su čeznuli da vide Božje kraljevstvo bili su Adam i Eva: grešni, osramoćeni i otuđeni od Boga. Čuli su da je Bog obećao da će Evino potomstvo pobijediti zmiju, ali nisu znali kada i kako će to izgledati (Postanje 3:14-15).

Kralj koji je najviše ilustrovao želju za Božjim kraljevstvom bio je David. Mnogi psalmi potvrđuju njegovu ljubav prema Bogu i odanost Bogu. Uprkos nekim svojim teškim grijesima, on je ostao čovjek po Božjem srcu zbog svoje spremnosti da se pokaje.

Prorok koji je najviše želio da vidi Božje kraljevstvo je vjerovatno bio Jeremija. Morao je ostati u Jerusalimu jer je revnovao za njega. Za razliku od Ezekijela koji je

samo saznao za uništenje hrama, Jeremija je tome svjedočio. Zatim je kidnapovan i vjerovatno ubijen u Egiptu (Jevrejima 11:37).

Bezbroj drugih vjernih ljudi u prošlosti je čeznulo da vidi kako Bog ispunjava svoja obećanja (Jevrejima 11). Čuli su za dolazeće spasenje i imali su vjeru u Boga. Ipak, oni nisu vidjeli utjelovljenog Sina Božjeg i razumjeli šta on predstavlja kao Spasitelj. Oni u njemu nisu vidjeli vlast nad bolešću, uništenje Sotone ili osudu slijepih, tvrdokornih gradova. I nikada nisu bili u stanju da ga pogledaju i vide „obličje nevidljivog Boga“ (Kološanima 1:15).

45. Priča o milosrdnom Samarićaninu

Priča o dobrom Samarićaninu je zabilježena u Jevanđelju po Luki 10:25-37. Hrist je veoma često poučavao svoje slušaoce u parabolama, ili u pričama prenosnog značenja. Svaka priča nosi značajnu poruku, i u Hristovim pričama često ima više pouka nego što se to na prvi pogled čini.

Sve je to Isus narodu govorio u pričama, i bez priča im ništa nije govorio. Tako se ispunilo ono što je rečeno preko proroka: „Svoja usta ću otvoriti u pričama, objaviću ono što je od postanka svijeta sakriveno.“ (Matej 13:34-35)

Isus je jednom prilikom ispričao priču o milosrdnom Samarićaninu. Mnogi relevantni biblijski komentatori sugerišu da se ovaj događaj stvarno desio. Ali moguće je i da Isus predstavlja hipotetičku situaciju u kojoj je čovjek pretučen, opljačkan i ostavljen na rubu ceste.

Biblijski i antički pisci nisu uvijek slagali priče hronološkim redom. Kao rezultat toga, ne možemo sa sigurnošću reći da li ovaj događaj direktno prati prethodni. Ipak, slažući priče na ovaj način, Luka pravi zanimljiv kontrast. Upravo je završio proširenu priču o sedamdeset i dva učenika poslanih da objavljuju dolazak Božjeg kraljevstva, uz čuda koja potvrđuju vjerodostojnost Isusovog naloga (Luka 10:1-17). Da bi iskustvo učenika stavio u kontekst, Isus ih uči da pravi blagoslov Božjeg kraljevstva nije iscjeljivanje ili izgonjenje demona, već vječni život (Luka 10:18-20). Isus tada zahvaljuje Bogu Ocu što je izabrao krotke koji nisu sofisticirani u ljudskom ili religijskom znanju da otkriju istinu o Njegovom kraljevstvu (Luka 10:21-24).

Sada, Luka predstavlja religiozno sofisticiranog pismoznalca. Jedan čovjek želi da zna šta treba da uradi da bi stekao ovaj blagoslov kraljevstva. Isus navodi pismoznalca da shvati da je njegova prioritetna obaveza da voli Boga i voli bližnjega.

Ovo shvatanje vječnog života znači iskusiti kraljevstvo Božje o uskrsenju. Prorok Danilo je objavio: „A mnogi od onih što spavaju u prahu zemaljskom probudiće se, jedni za vječni život, a drugi za sramotu i vječni prezir.“ (Danilo 12:2). Kada je Isus poslao sedamdeset i dva učenika, otkrio je da će oni koji odbace poruku o kraljevstvu Božjem biti osuđeni, a oni koji se pokaju biti spašeni (Luka 10:10-12, 20).

„Poznavalac Zakona“ ili „pismoznalac“ je novosavezni izraz za prepisivača zakona. Činjenica da se ovaj čovjek pita o vječnom životu otkriva da je farisej; fariseji su vjerovali u uskrsenje mrtvih, dok sadukeji nisu vjerovali. Fariseji su bili stručnjaci ne samo za Mojsijev zakon, već i za dodatni usmeni zakon koji su slijedili i koji su pokušavali nametnuti drugima (Matej 23:2-4). To što pismoznalac pokušava „iskušati“ Isusa odražava antagonistički odnos koji je Isus imao sa pismoznalcima i farisejima.

Zabilježena je samo još jedna osoba koja Isusu postavlja slično pitanje: bogati mladić (Luka 18:18-30). Obojicu su poštovale njihove zajednice i bili su pobožno

religiozni. Čini se da se mladić pita da li je njegova odanost Bogu dovoljna. S druge strane, pismoznalac želi da pokrene debatu, što je bilo normalno među učiteljima i učenicima. Petar se takođe suočava sa pitanjem šta treba učiniti za spasenje na Pedesetnicu, kao i Pavle u filipskom zatvoru (Djela 2:37; 16:30).

Neposredno nakon Isusove interakcije s pismoznalcem je izvještaj o Mariji i Marti. Poznavalac Zakona želi da iskuša Isusa. Marta želi da mu služi. Marija, međutim, želi da sjedi pred njegovim nogama i nauči sve što može o njemu. Ona predstavlja primjer malog djeteta koje gleda i sluša (Luka 10:38-42).

Ovaj poznavalac Zakona je pitao Isusa kako da naslijedi vječni život. Isus ga, zauzvrat, izaziva da nađe odgovor u Mojsijevom zakonu. Pismoznalac tačno odgovara i kaže da mora da voli Boga i da voli bližnje. Ipak, on želi sitne detalje – koji impliciraju rupe u zakonu – kao što je to bilo dato kroz Usmeni zakon (Luka 10:25-28). On traži od Isusa da definiše pojam „bližnjega“. Možda misli na zakone koji tretiraju „sinove svog naroda“ kao susjede i stranca, koji bi se pokoravao osnovama Mojsijevog zakona, kao domorodac (Levitska 19:18, 33–34). Za pismoznalca, ovo može značiti pobožne Jevreje i prozelite, ali svakako ne bilo koga ko nije bio vjeran Zakonu.

Isus odgovara na neobičan način: „Šta je napisano u Zakonu? Kako čitaš?“ Ne, „šta čitaš“ nego „kako čitaš“, odnosno kako shvataš ono što je napisano. Pravilno shvatanja Zakona je od suštinske važnosti. Jer Zakon izražava Božju volju, definiše vrlinu i međuljudske odnose. Čineći to, Isus izaziva zakonika da pronađe odgovor u pisanom Mojsijevom zakonu, a ne u usmenom predanju kojeg fariseji pokušavaju nametnuti ljudima da ga slijede. Ovo odražava biblijski princip da je Božja pisana Riječ konačna smjernica za vjerski život (1. Korinćanima 4:6).

Pismoznalac odgovara uvođenjem Mojsijevog zakona. Ponovljeni zakon 6:4 je poziv na slušanje. Ponovljeni zakon 6:5, koji zakonik citira, je prvi i prioritetni uput. Kao što je tradicija, on kombinuje Ponovljeni zakon 6:5, što je uput da se voli Bog, sa Levitskom 19:18, koja kaže da se voli bližnji. Isus se saglašava da je to tačno i da će činеći tako postići vječni život (Luka 10:28).

Danima prije Isusovog raspeća, fariseji i njihovi emisari su izazvali Isusa pitajući ga o najvećem nauku. Isus počinje sa Šemom (Ponovljeni zakon 6:4). On odgovara na njihovo pitanje: „Prvi nauk ispred svih je: ‘Čuj, Izraele, Gospod Bog naš, Gospod je jedini, i ‘Voli Gospoda, svog Boga, svim svojim srcem i svom svojom dušom i svim svojim umom i svom svojom snagom.’ To je prvi nauk. Drugi sličan ovom je: ‘Voli svog bližnjeg kao samog sebe.’ Većeg nauka od ovih nema.“ (Marko 12:29-31). Matejev izvještaj uključuje Isusove riječi: „Na ova dva nauka zasniva se cijeli Zakon i proroci.“ (Matej 22:40).

Da li to znači da Isus govori poznavaocu Zakona da može zaraditi spasenje? Ne, ali ovakav odnos prema Bogu i bližnjima svakako je model ponašanja svih koji će naslijediti spasenje po Hristu! Zakon definiše i Božje uslove Njegovog odnosa sa ljudima koji stupe u savez sa Bogom: ako budu slušali Njegov zakon, On će ih blagosloviti; ako budu neposlušni, On će nastojati da ih disciplinuje i dovede u red. Oni koji

istrajavaju u neposlušnosti biće napokon odbačeni. Poslušnost Božjem Zakonu je vanjski dokaz da ga slijede; slijeđenje Njega je dokaz da imaju vjeru da je On njihov Bog, da su oni Njegov narod i da će ispuniti svoja obećanja. Voljeti Boga i druge je pogled na svijet i stav srca koji je neophodan da bi se ostvarila njihova vjera. Takva vjera manifestuje se kroz djela.

Poznavalac Zakona, međutim, nije gotov. Umjesto da prihvati da ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu treba da bude srž njegovog identiteta, on želi granice. On je farisejski advokat, što znači da je stručnjak za Usmeni zakon: dodatne odredbe koje fariseji sprovode nametnute kako bi se držali daleko od kršenja Mojsijevog zakona.

Pismoznalac postavlja ovo pitanje nastojeći da se „opravda“ (Luka 10:29). To vidimo i kod mladog bogataša (Marko 10:17-22). Mladić postavlja isto pitanje: kako naslijediti život vječni. Isus odgovara drugom polovinom Dekaloga, instrukcijama koje opisuju pravilan odnos prema drugim ljudima. Čovjek tvrdi da je živio po tim pravilima. Isus je vidio da je to istina i „pogledao ga s naklonošću“ (Marko 10:21). Ali, kao i kod pismoznalca, Isus ga ne ispušta iz ruke. On kaže mladiću da sve proda i razdijeli siromasima. Ne radi se o tome da je potrebno potpuno napuštanje materijalnih dobara radi spasenja, već da će srce potpuno posvećeno Bogu biti spremno žrtvovati sve što se zatraži da bi ga slijedilo.

Isus je već opširno govorio o tome šta znači voljeti svog neprijatelja (Luka 6:27-36). Sada se okreće i priča priču o Samarićaninu koji voli svog jevrejskog neprijatelja. Ljubav pretvara neprijatelja u bližnjeg.

Umjesto da suzi zahtjev, Isus ga proširuje. „Voljeti bližnjega svoga“ znači voljeti svakoga kome je to potrebno. Čak i „strašne“ Samarićane: polu-Jevreje, polu-pagane koji tvrde da obožavaju Boga, ali to čine na način suprotan Mojsijevom zakonu. Vjekovima ranije, sjeverno kraljevstvo Izraela praktikovalo je tako veliko idolopoklonstvo da je Bog dozvolio Asiriji da ih odvede u izgnanstvo. Samarićani u Isusovo vrijeme bili su potomci najsiromašnijih Jevreja i paganskih imigranata koje su Asirci naselili iz drugih pokorenih naroda. Samarićanska religija bila je mješavina paganske religije i obožavanja Boga (2. Kraljevima 17). Jevreji iz Isusovog doba mrzjeli su ih zbog njihove miješane etničke pripadnosti i njihove zagađene verzije judaizma. I ne samo to, bilo je i političkih trvenja. Kada su Jevreji obnovili hram i zidove oko Jerusalima u Ezrino i Nehemijino vrijeme, došlo je do sukoba (Ezra 4; Nehemija 6:1-9; 13:28-29), što je dovelo do toga da su Samarićani izgradili sopstveni hram na gori Gerizim. Samarićani su, recipročno, mrzeli Jevreje. Tenzije između njih bile su posebno visoke u prvim decenijama 1. vijeka. Otprilike vijek i po prije Isusove zemaljske službe, Hasmonejci su uništili taj Samarićanski hram, zajedno sa velikim dijelom njihove zemlje. Samarićani su stali na stranu Rimljana kada su osvojili Judeju oko 63. godine prije Hrista, a kasnije je Herod Veliki učinio mnogo na obnovi. Čini se da su neki Jevreji i Samarićani namjerno huškali jedni druge. Na primjer, vjeruje se da su neki Samarićani oskvrnili jevrejski hram kostima samo nekoliko decenija prije

Isusove javne službe. Tokom Isusove službe, jedan samarićanski grad odbio je gostoprimstvo Isusu i njegovim sledbenicima; Jakov i Jovan su ponudili da prizovu vatru kako bi uništili grad (Luka 9:51-56). Jasno je da je neprijateljstvo bilo stvarno.

Što je još šokantnije, Isus pravi Samarićanina junakom priče. Ova kontroverzna figura je ona koja zna kako da voli kako Bog želi (Luka 10:29-37). Požrtvovana ljubav iznad podjela. Zakonik je želio da zna šta treba da uradi da bi naslijedio vječni život. Isus ga uči kako to treba da bude u praksi.

Na taj način, Isus govori pismoznalcu da je svako njegov bližnji – čak i oni koji su smatrani neprijateljima. Srce posvećeno Bogu biće spremno da pokaže ljubav čak i onima koji imaju status „neprijatelja" zbog vjere, nacije, vještačkih podjela i sl. Međutim, to nije sklonost „prirodnog srca". Zato nam je potrebna Božja blagodat i uticaj Njegovog duha. Potrebno nam je Hristovo opravdanje i iskupljenje (Rimljanima 3:19-26).

U Isusovo vrijeme, put od Jerusalima do Jerihona bio je poznat po svojim opasnostima i teškoćama, a bio je poznat i kao „Put krvi" zbog krvi koju tu često prolivaju razbojnici. Put od Jerusalima do Jerihona mogao je biti opasan, posebno za jednog putnika. Dugačak je sa velikim padom nadmorske visine, kamenit i obrubljen pećinama u kojima se razbojnici mogu sakriti i postaviti zasjedu žrtvama. Izraz „razbojnik" može se odnositi na pljačkaša, ali i na pobunjenika ili gerilca. I jedni i drugi bi bili spremni da naškode nekome za njihov novac. Moderna paralela bi mogla biti da se govori o nekome hodajući mračnom gradskom uličicom usred noći.

Neidentifikovani muškarac je napadnut na putu iz Jerusalima u Jerihon i ostavljen da umre. Dvojica vjerskih vođa – sveštenik i levit – pobožni i obrazovani u Mojsijevom zakonu, ignorišu tog čovjeka. Obojica „gledaju svoja posla". Moguće da je sveštenik imao na umu misao da bi se mogao onečistiti u kontaktu sa mrtvacem (Brojevi 19:11). Leviti su iz Levijevog plemena, ali ne potiču od Arona, tako da nisu sveštenici (Izlazak 30:30). Oni se bave fizičkim radom za sveštenike i održavaju hram (Brojevi 1:47-54). Za razliku od sveštenika, Mojsijev zakon ne nameće nikakve dodatne odredbe o obrednoj čistoći levita. Oni mogu dodirnuti i zakopati mrtvo tijelo istim ritualima kao i svaki drugi Izraelac. Levit je vrsta vjerskog vođe, ali bez tereta izuzetne obredne čistoće trebao bi biti spremniji pomoći povrijeđenom čovjeku. Međutim, njihovi primjeri ne odražavaju nikakvu ljubav prema ovom čovjeku. Sveštenik i levit su znali šta bi trebalo da urade. Ne čine ništa ali griješe. Nije dovoljno znati šta je zapisano u Pismu. Mi, kao Božji i Hristovi ambasadori na ovoj zemlji moramo živjeti ono što je zapisano. Pitanje je da li to hoćemo.

Ovaj drugi primjer govori zakoniku ono što on već zna. Mojsijev zakon kaže da se vole bližnji, ali kulturni judaizam – čiji je on dio – vjerovatno ne bi djelovao u ime polumrtvog neznanca. Levit ide dalje iz istog razloga kao i sveštenik: on nema milosti.

U ovom trenutku zakonik može osjetiti olakšanje. Ako sveštenik i levit neće pomoći takvom čovjeku, možda ni on ne mora. Ali Isus nije gotov. Priča se nastavlja. Nisu religiozni Jevreji ti koji staju da pomognu. Umjesto toga, spas za povrijeđenog

čovjeka dolazi od nekoga na koga se gleda kao na neprijatelja: Samarićanina. Kada Samarićanin naiđe (Luka 10:33), on ne oklijeva. On odmah i temeljno pokazuje ljubav. Ne samo da pismoznalac treba da ima srce ovog Samarićanina, već treba da shvati da kad bi sam bio žrtva, ne bi ga bilo briga ko je njegov spasilac sve dok mu je neko pokazao milost.

Samarićanin ne samo što daje sve od sebe da ga spasi, već i plaća za njegovo ozdravljenje (Luka 10:31-35). Time što je Samarićanina učinio onim koji pokazuje ljubav – nadmašujući onu od jevrejskih vjerskih vođa – Isus objašnjava da pokazivanje ljubavi nije samo zadatak. To bi trebao biti prirodan izraz nečijeg karaktera. Bog od nas očekuje da budemo ljudi ljubavi, a ne samo ljudi koji „filozofski" vole.

„Prva pomoć" ovog Samarićanina je nesebična. On dijeli vlastitu zalihu ulja i vina i možda je morao sam pocijepati svoju odjeću da bi napravio zavoje. Ulje ublažuje rane i održava kožu mekom tako da se neće isušiti; vino je prvi lijek i sprječava infekciju. Isus ne uključuje u svoju priču da li je Samarićanin jahao životinju i sada mora hodati, ili ju je koristio kao tovarnu životinju i sada treba da nosi svoj teret. Ono što Isus kaže je da Samarićanin besplatno dijeli svoje zalihe i daje sve od sebe da se brine za ranjenog čovjeka. Uz sve to on plaća sobu i brine o žrtvi cijelu noć. Kada ode sledećeg jutra, plaća dvodnevnu platu. Dva denara su bila dvodnevna nadnica u to doba. U jednostavnoj gostionici ovo je vjerovatno bilo dovoljno za više od tri sedmice smještaja i hrane. Svakako je bilo dovoljno da gostioničar pregleda žrtvu i previja mu rane. Samarićanin je kategoričan da će pokriti troškove; žrtva nije obavezna ni na šta. Kada ode, obećava da će se vratiti i nadoknaditi gostioničaru sve druge troškove (Luka 10:35). Ovakvo požrtvovanje može nas s pravom asocirati na Hristovu službu za naše spasenje!

To je vrsta ljubavi koju Bog očekuje od svog naroda. Nije teorijska ljubav ta koja identifikuje potrebu, već ona održava distancu u službi nekog „važnijeg" cilja. Nije to ni ljubav koja ostaje unutar kulturnih granica i koja se neće proširiti na „omraženog neprijatelja". To je saosjećajna ljubav koja vidi nekoga u nevolji i žrtvuje se da bi mu olakšala nevolje.

Ova ilustracija mora da je presjekla zakonika. On je tip vjerskog vođe; on je stručnjak specijalizovan za Mojsijev Zakon. Međutim, on nema reputaciju sveštenika ili levita. On mora znati da Isus govori istinu; kad bi on bio žrtva brutalne pljačke i napada, sveštenici i leviti bi ga mimoišli radije nego da rizikuju da postanu nečisti i da ugroze svoje „zvanične" dužnosti. Isus ga je mogao isto tako pitati: „Da si ti na tom mjestu, ko bi ti bio bližnji?" Zakonik zna da je to čovjek koji je djelovao iz ljubavi u svom srcu, a ne ljudi koji su poznavali Zakon, ali ga nisu živjeli u praksi (Luka 10:37). Isusova formulacija je takođe potresna. Samarićanin nije pokušavao da definiše ko mu je bližnji, i nije ga bilo briga za nacionalnost, etničku pripadnost, boju, status ili čistoću žrtve. On je bio „bližnji" koji se zatekao tu i to se računalo.

U priči, Isus pokazuje da je „Ko je moj bližnji?" pogrešno pitanje. On se vraća na prvobitno pitanje poznavaoca Zakona: „Učitelju, šta treba da radim da bih naslijedio

vječni život?“ (Luka 10:25) Odgovor je: budi bližnji; voli kao bližnji. Dakle, Hrist ne kaže da je moj bližnji onaj koga ja smatram dostojnim toga da bude moj bližnji, nego me pita da li sam spreman da budem bližnji nekom ko je u problemu.

Ne treba da se pitamo: „Koga treba da volimo?“ Trebalo bi da se pitamo: „Kako da postanemo osoba puna ljubavi?“ Sveštenik i levit – kao i zakonik – imaju osnovno znanje o Zakonu, ali ne i praktičnu ljubav. Samarićanin, neprijatelj Jevreja, je osoba puna ljubavi i zato voli žrtvu i kroz tu ljubav njih dvojica postaju bližnji. Ovdje se ne radi o tome da dobra djela vode u vječni život, već da se vjera koja osigurava vječni život izražava u ljubavi prema Bogu.

46. Još pouka o molitvi i osuda pismoznalaca i fariseja

Pouke o molitvi

Prije nego uvedemo glavnu temu u Luki 11. glava, kratko ćemo preći jednu Hristovu pouku vezano za molitvu.[10]

Još im je rekao: „Koji od vas će imati prijatelja i otići k njemu u ponoć da mu kažete: 'Prijatelju, pozajmi mi tri hljeba, jer mi je upravo došao prijatelj s puta, a nemam šta da iznesem pred njega?' A on iz kuće kaže: 'Nemoj da mi dosađuješ! Vrata su već zaključana, i moja djeca i ja već smo u krevetu. Ne mogu da ustanem da ti to dam.' Kažem vam, ako i neće ustati i dati mu zato što mu je prijatelj, ustaće zbog njegove upornosti i daće mu ono što mu treba. Zato vam kažem: Molite, i daće vam se! Tražite, i naći ćete! Kucajte, i otvoriće vam se! Jer svako ko moli, dobija. Svako ko traži, nalazi. I svakome ko kuca, otvoriće se." (Luka 11:5-10)

Ovdje Isus postavlja pitanje u obliku parabole. Suština je: „Da si očajan, zar ne bi potražio pomoć od prijatelja, čak i ako bi ga to iznerviralo? Ako bi iznervirani prijatelj pružio pomoć, zašto misliš da Bog Otac ne bi?"

Postavka je vrlo kulturološki specifična. Kulture Bliskog istoka su pojam gostoprimstva shvatale veoma ozbiljno hiljadama godina. Čovjeka usred noći iznenadi prijatelj koji je putovao. Iz nekog razloga, čovjek nema pečen hljeb. Odlazi kod komšije, znajući da će iznervirati komšiju, ali se osjeća još dužnijim da nahrani svog prijatelja. Susjed je takođe rastrgan; ista očekivanja gostoprimstva važe i za njega, ali ako ustane da dâ hljeb, može probuditi svoju djecu. I iako komšija samo posuđuje hljeb i vratiće ga, možda to neće učiniti kad djeca trebaju jesti.

Čovjek i njegov susjed uhvaćeni su u raskrsnici kulturnih očekivanja, pragmatizma i prijateljstva. Ipak, oni imaju moć da urade ono što je ispravno. Bog nema takva ograničenja, i ima daleko više moći, iako nema takvu obavezu. On odgovara na naše potrebe jer nas voli (Luka 11:13)

U početku komšija odbija. Ali ako ne ustane i ne uzme hljeb, čovjek neće prestati kucati. Nevoljno, on ispunjava potrebu (Luka 11:8). Čovjeka i njegovog susjeda vezuje prijateljstvo i kultura gostoprimstva, ali komšija ne ispunjava potrebu sve dok ne shvati da će mu čovjek i dalje dosađivati.

Isus ne osuđuje komšiju zato što želi da ostane u krevetu ili čovjeka što je probudio komšiju. Na kraju, obojica rade dobrotvornu stvar. Isus samo pokazuje učenicima zašto bi trebali biti hrabri u traženju od Boga ono što im treba: Bog nas voli.

Upornost je ono što je na kraju dalo rezultat. Ako molimo, Bog će nam dati; ako pokucamo, Bog će otvoriti vrata. Ako tražimo, On će nam omogućiti da pronađemo ono što nam treba. Prečesto ljudi traže od Boga blagoslov, ali se ne trude da podignu pogled i vide ih. Njihov um može imati izuzetno specifičnu ideju o tome šta im treba,

[10] Sama uzor molitva već je komentarisana u poglavlju 15. „Propovijed na Gori".

ali ta ideja može biti u suprotnosti s boljim stvarima koje Bog želi da im dâ. Ili su možda toliko izbezumljeni i potišteni da ne vide ništa dobro. Trebamo imati stav Pavla koji vidi Božje blagoslove u obilju i u gladi (Filipljanima 4:11-13).

„Koji bi otac od vas ako sin zatraži hljeba dao mu kamen? Ili ako zatraži ribe, umjesto ribe dao mu zmiju? Ili ako ga zamoli za jaje, hoće li mu dati škorpiju? Dakle, ako vi, iako ste zli, znate da dajete svojoj djeci dobre darove, koliko će više Otac, koji je na nebu, dati Duha svetog onima koji ga mole za to!“ (Luka 11:11-13)

Sada Isus objašnjava da ako sin zatraži hranu, njegov zemaljski otac mu umjesto toga neće dati nešto štetno.

Štaviše, ako Isusovi učenici zamole Boga, svog nebeskog Oca, za ono što će im pomoći da ostvare Božju volju, Bog će velikodušno ispuniti njihov zahtjev (Luka 11:1-4, 13). Isus je spomenuo više radnika koji će pomoći u radu na širenju vijesti da je došlo kraljevstvo Božje (Luka 10:2). Sada, on uključuje da će kraljevstvo nastaviti da dolazi, da će učenici dobiti dovoljno hrane za svakodnevne potrebe, da će oproštenje karakterisati njihov odnos s Bogom i drugima, i da neće pasti u iskušenje (Luka 11:2-4). Otac će osigurati Duha svetoga koji će osnažiti Isusove sledbenike da šire poruku o tome kako Božje kraljevstvo kroz Isusa nudi spasenje (Luka 11:13; Djela 2:1-4).

Molitva ne nervira Boga. Ponavljanje riječi bez razmišljanja mu nije ugodno, kao ni recitovanje mantre ili magijske čarolije (Matej 6:7). Međutim, traženje iste stvari iznova i iznova ga ne ljuti (Luka 18:1-8). Istina je da On neće uvijek odgovoriti na naše molitve na način na koji želimo (Luka 22:42). Trebamo se moliti ponizno, znajući da On zna šta je najbolje za nas i da ima plan. Ali treba i hrabro pitati, kao oca koji voli svoje dijete.

Isusova poenta je da susjed i sin imaju legitimne potrebe koje zaslužuju da budu ispunjene i koje će biti ispunjene. Komšija nerado ispunjava potrebe svog prijatelja; otac će dobrovoljno ispuniti potrebe svog sina. Koliko će više nebeski Otac ispuniti potrebe onih koji su poslati da vrše Njegovo djelo (Luka 11:13)? Zašto mislite da bi On odgovorio nečim zlim?

U Matejevom izveštaju, Isus upoređuje hljeb sa kamenom, sugerišući da je ovo ili slično učenje u drugom vremenu i na drugom mjestu ili su oba pisca sažimala širu priču (Matej 7:9).

„Koliko više“ je uobičajeno u jevrejskom učenju kao dio argumenta „od manjeg prema većem“. Ako će prijatelj ispuniti potrebu za komšiju, sigurno će otac za sina. I ako će otac ispuniti potrebu za sina, sigurno će Bog za svoju djecu. I prijatelj u priči i komšija i otac su „zli“ jer su „tjelesni“ i grešni. Bog, s druge strane, je apsolutno dobar, pravedan i milostiv. On ne daje „na mjeru“, posebno ne Duha svetoga onima koji mole.

Ovim se završava prvi dio onoga što neki nazivaju „Putopisom u Jerusalim“, koji počinje u Luki 9:51. U putopisu Isus priprema svoje učenike za njegovo raspeće, uskrsnuće i uznesenje i obučava ih da grade zajednicu. Ovaj prvi dio se fokusira na to kako

učenici mogu unaprijediti kraljevstvo Božje. U nastavku se otkriva kako pismoznalci i fariseji odbacuju Isusa, optužujući ga za saradnju sa Balzevuvom odnosno Sotonom (Luka 11:14-36).[11]

Isus osuđuje pismoznalce i fariseje (Luka 11:37-54)

Kad je to rekao, jedan farisej ga je pozvao kod sebe na obrok. Isus je ušao i sjeo za sto. A farisej se začudio kad je vidio da Isus nije obredno oprao ruke prije jela. (Luka 11:37-38)

Uprkos antagonističkom odnosu fariseja prema Isusu, oni ga povremeno pozivaju u svoje domove (Luka 7:36). Kao i u Luki 7:36-50, činjenica da oni „zaliježu" ukazuje da je ovo formalni obrok. Leže na ležajima oko stola. Najvjerovatnije su vrata otvorena, a ljudi mirno stoje uz zidove da čuju razgovor.

Kasnije će fariseji i zakonici pozvati Isusa da večera u subotu da vide hoće li izliječiti čovjeka. Oni namjeravaju vidjeti hoće li on prekršiti njihovo tumačenje o tome šta znači „ne raditi ništa" na sveti dan. On to čini, govoreći vjerskim vođama da, ako žele spasiti životinju, on ima opravdanje da izliječi čovjeka (Luka 14:1-6). Uzimajući u obzir tu situaciju, moguće je da je ovaj farisej pozvao Isusa da ga „provocira da govori o mnogim stvarima... da ga uhvati u nečemu što bi mogao reći" (Luka 11:53-54) kao što će to učiniti u sedmici prije raspeća (Luka 20:19-20). Naravno, to je moglo biti motivisano i željom za prestižem ugošćavanja značajne osobe, istinskim gostoprimstvom ili daljim razgovorom, bilo u kulturnoj tradiciji ili iz istinske radoznalosti o stvarima koje je Isus rekao.

Ne znamo koliko puta je Isus večerao sa farisejima tokom svoje službe, ali Luka spominje tri; u svakom slučaju Isus uspijeva da uvrijedi svog domaćina.

Prilikom prvog obroka, Isus dozvoljava ženi nemoralne reputacije da mu očisti noge svojom kosom i suzama; farisej misli da ako je Isus tako veliki prorok, on bi znao kakva je ona žena i bio bi zgrožen njenim dodirom. Isus ispravlja fariseja i objašnjava da se tako ponaša jer zna da je voljena i da joj je oprošteno (Luka 7:36-50).

U ovom slučaju, Isus obredno ne pere ruke. Ovo se ne odnosi na ljubaznost davanja vode za pranje prljavštine sa puta. To je strogo ceremonijalno i nije potrebno u Mojsijevom zakonu.

U trećem događaju, farisej poziva Isusa na Šabat. Dok je tamo, Isus iscjeljuje čovjeka. Isus objašnjava farisejima i zakonicima da ako bi u subotu izvukli svog vola iz bunara, zašto ne bi izliječio čovjeka? Oni nemaju odgovora osim da ga više preziru (Luka 14:1-6).

Isus sada odgovara (Luka 11:39-44).

Ova metafora je posebno prikladna. Fariseji ispiraju ruke prije jela, ali njihova srca su i dalje pomračena: nečista. Isusovo spominjanje „očišćenja" slijedi ceremonijalnu interpretaciju fariseja. Ako bi nečisti insekt pao na šolju ili tanjir, nijedan Jevrej

[11] Ovaj slučaj je već komentarisan u poglavlju 20. „Isus optužen za saradnju sa Sotonom".

koji se pridržava farisejske tradicije ne bi samo obrisao spoljašnjost. Drvena zdjela bi se temeljno očistila, a keramička bi se razbila i bacila (Levitski zakonik 11:32-33).

Isus elaborira svoju optužbu za „pohlepu i zloću" u drugim vremenima. On upozorava učenike da „pismoznalci" – farisejski advokati – „žderu kuće udovica" (Luka 20:47). Oni cijene novac u hramu više od samog hrama (Matej 23:16-22). I zadržavaju novac koji bi trebao ići na brigu o njihovim starim roditeljima tako što ga „obećavaju" hramu (Marko 7:9-13).

Ovaj događaj se ne nalazi u drugim jevanđeljima, ali Matej bilježi kako je Isus rekao slične riječi svojim učenicima neposredno prije raspeća (Matej 23:25-26).

Isus, na odgovarajući način, koristi metaforu čaše i posude: malo je koristi oprati nešto spolja ako je iznutra nečisto. Na isti način, nije dobro za nekoga da pere ruke ako mu je srce ispunjeno „pohlepom i zloćom" (Luka 11:37-39).

Čini se da fariseji misle da je važna njihova reputacija: ljudi vide šta rade, a ne ko su zaista. Njihova krajnja svrha je da impresioniraju ljude. Jevanđelja navode nekoliko primjera, kao što je pranje prije jela, pranje nakon posjete pijaci i pranje „čaša, bokala i bakarnog posuđa" (Marko 7:4). Obećavaju donacije hramu (Marko 7:11). Oni zauzimaju počasno mjesto u sinagogi i očekuju poštovanje na pijaci (Luka 11:43). Toliko su marljivi da daju desetak čak i od sitnih listova uzetih od bilja (Luka 11:42).

Ono što ovi ljudi ne vide je da novac koji obećaju hramu treba koristiti za njihove starije roditelje (Marko 7:9-13). Očekuju da drugi žive kao oni, ali ne čine ništa da pomognu (Matej 23:4). Oni ne samo da ignorišu pravdu (Luka 11:42), već kradu i udovičke domove (Luka 20:47).

Bog je stvorio unutrašnjost osobe kao i vanjštinu, ali ono što dopuštamo u svojim srcima određuje ko smo (Marko 7:14-23). Isus će kasnije reći: „Slijepi fariseju! Prvo očisti unutrašnjost čaše pa će joj i spoljašnjost biti čista." (Matej 23:26)

„Nego, dajte milostinju od onog što je unutra, i gle, sve će vam biti čisto." (Luka 11:41)

Ovaj stih je nešto teži za protumačiti. U farisejskoj kulturi davanje milostinje je kulturni znak dobrog srca. To je takođe neophodno jer nisu postojali državni programi socijalnih usluga. Fariseji javno daju milostinju, ali takođe kradu od udovica i zanemaruju svoje roditelje (Luka 20:47; Marko 7:9-13). Čini se da Isus kaže da milostinja treba da dolazi iz dobrog i dobrotvornog srca, a ne iz želje da izgleda dobro. Ako fariseji to mogu učiniti, nije važno da li će ceremonijalno oprati ruke ili dati desetke na najmanje bilje (Luka 11:42). Biće čisti, iznutra i spolja.

Dio Mojsijevog zakona zahtijeva da se deset posto nečijeg proizvoda u hrani i piću daje sveštenicima i levitima u zamjenu za njihovu službu u hramu (Levitska 27:30-34; Brojevi 18:20-32; Ponovljeni zakon 12:4-18; 14:22-29; 26:9-16). Poštovanje ovog zahtjeva od strane Izraelaca bilo je neujednačeno kroz njihovu istoriju (Malahija 3:7-13). Ipak, fariseji su veoma legalistički. Njihovi vanjski iskazi odanosti Bogu ne znače ništa, međutim, jer zlostavljaju upravo one ljude od kojih traže odobrenje. Oni opterećuju ljude dodatnim zakonima, ali im ne pomažu da ih poštuju

(Luka 11:46).

Isus ne govori da je desetak trebalo zapostaviti, ali sama ta ustanova je obezvrijeđena izvrtanjem prioriteta i njenog smisla.[12] Služba Bogu nikada ne smije biti simulirana religioznost.

Bog ima dugu istoriju poučavanja Izraelaca da su materijalne donacije bezvrijedne ako i sami nisu samopožrtvovani iz srca. Žrtvovanje i prinosi, proslavljanje praznika i molitava, i druge vjerske predstave nisu ništa bez „slomljenog i skrušenog srca“, ruku slobodnih od nasilja i pravde za potlačene (Psalam 51:16-17; Isaija 1:12-17).

Hrišćani treba da zapamte Isusove riječi. Naše tvrdnje da smo sveti i naša osuda grijeha u kulturi ne znače ništa ako se ne pokajemo za vlastite grijehe. Velike, složene zgrade ne znače ništa ako se ne brinemo o potrebitima. „Hrišćanske“ naljepnice na našim automobilima ne znače ništa ako vozimo neoprezno. Još manje znače kada crkve preko svojih „humanitarnih“ organizacija obavljaju prljave poslove, peru novac ili vrbuju nove vjernike na nečasan način. Učenici treba da slušaju i služe tiho, bez pompe, tako da će njihova nagrada biti od Boga, a ne od posmatrača (Matej 6:1-4).

Isus će podsjetiti učenike na ovu istinu u Mateju 23:23.

Ove vjerske vođe vole dobiti glavni čin u vjerskoj „predstavi“. Vole da vide blistava čuda iako ne vjeruju u moć koja stoji iza njih (Luka 11:14-16). Zapanjujuće je pomisliti da su gledali Isusa kako izgoni demona, a zatim ga nazvali nečistim jer nije isprao ruke prije nego što jede.

Moguće je imati dobru, pobožnu reputaciju i biti poštovan i u crkvi i u zajednici, a pritom ostati skroman. Možemo se pokoravati Bogu i činiti dobro, zadržavajući „duh ponizan, srce slomljeno i skrhano“ (Psalam 51:17). Moramo zapamtiti da je sve dobro u nama kroz Isusa (Jakov 1:17). Ne zaslužujemo ni ono dobro koje nam on daje, niti ono dobro koje stavlja u nas. Naš cilj ne bi trebao biti da pridobijemo obožavanje za ono što je Isus učinio za nas, već da služimo drugima u njegovo ime i na njegovu slavu.

U Luki 11:44 nalazimo najsnažniju od nedavnih Isusovih osuda fariseja. Njihovo zlo je skriveno. Prema Mojsijevom zakonu, hodanje po grobu ne čini nekoga nečistim. Dodirivanje mrtve osobe čini nekoga nečistim nedjelju dana (Brojevi 19:16). Narod ne zna da su fariseji u svom srcu duhovno mrtvi. Oni koji ih slijede su u opasnosti da postanu „dvaput više djeca gehene“ od samih fariseja (Matej 23:15).

Kasnije, u Isusovoj detaljnijoj osudi fariseja pred učenicima, on će ih uporediti sa

[12] Ustanova desetka prestaje pod Novim savezom. U Jevrejima 7:5 kaže nam se da je Levije (Leviti) uzimao svoje desetke pod zakonom. U Jevrejima 7:12 stoji da kad se mijenja sveštenstvo, mijenja se zakon. Jevrejima 7:18 dalje kaže da je pređašnji propis, što uključuje 4. Mojsijevu 18. glava, ukinut. U 4. Mojsijevoj 18. glava ustanovljeno je levitsko sveštenstvo i dio te ustanove uključivao je desetak. Kad se levitsko sveštenstvo okončalo (na Golgoti, ili faktički kasnije 70. godine n.e. kad je razoren hram), svi zakoni kao dio ustanove tog sveštenstva su poništeni. Božje djelo se i dalje materijalno podržava ali na dobrovoljnoj osnovi i u skladu sa potrebama.

okrečenim grobovima, „koji spolja izgledaju lijepi, a iznutra su puni mrtvačkih kostiju i svake nečistote“ (Matej 23:27).

Fariseji Isusov govor doživljaju kao vrijeđanje (Luka 11:45). Ali on nastavlja u istom tonu.

Fariseji slijede Usmeni zakon s naglaskom na javnom izvođenju: traže pohvale od drugih ljudi. Oni tada izvrću svoju tradiciju kako bi nahranili svoju pohlepu. Ali zakonici su – koji se na drugim mjestima nazivaju „pismoznalci“ – ti koji su napisali te propise. Bog nije namjerio niti je autor Usmenog zakona. Zakonici su ga stvorili da bi pokušali držati ljude u redu kako ih Bog više ne bi poslao u izgnanstvo.

Koliko god da se Mojsijev zakon čini zamornim modernim, nejevrejskim kulturama, bilo bi ga jednostavno održati da su Jevreji vjerovali Bogu. Levitski zakonik 26 i Ponovljeni zakon 28 navode da bi ih Bog blagoslovio u izobilju, da su Izraelci pokušali da drže Zakon. Usmeni zakon, kasnije zapisan i nazvan Mišna, bio je daleko od jednostavnog.

Kada Petar kasnije govori o tome treba li od nejevrejskih Isusovih sledbenika tražiti da se pokoravaju jevrejskom zakonu, on će reći: „Zašto sada iskušavate Boga stavljajući učenicima na vrat jaram koji ni naši praočevi ni mi nismo mogli nositi?“ (Djela 15:10) Milost Božja kroz Hristovu žrtvu je ta koja spasava, a ne pomno poštovanje pravila.

„Teško vama, jer gradite grobnice prorocima, a vaši su ih praočevi ubili! Zaista, vi svjedočite da znate kakva su djela vaši praočevi činili, a ipak ih odobravate. Oni su ubijali proroke, a vi tim prorocima gradite grobnice.“ (Luka 11:47-48)

Termin „grobovi proroka“ se obično tumači metaforički, ali ne mora biti. Postoji kompleks pod nazivom Proročke grobnice za koji se smatra da sadrži posmrtne ostatke Hagaja, Zaharije i Malahije na Maslinskoj gori. Prema naučnicima Gedeonu Avniju i Boazu Zisu, originalna odaja odražava arhitekturu drugog hrama i smatra se da je izgrađena u prvom vijeku prije nove ere. Vrlo je moguće da Isus misli na ovo grobno mjesto. Jevrejska tradicija kaže da su Hagaj i Malahija umrli prirodnom smrću. Međutim, Zahariju je ubio kralj kome ga je Bog poslao da ga kazni za idolopoklonstvo (2. Dnevnika 24:1-22).

Isus možda koristi ovu činjenicu da otkrije licemjerje zakonika. Svi su Božji proroci govorili o Njegovom božanskom otkrivenju i mnogi su zbog toga ubijeni, kao što je Jeremija. Poenta je u tome da su neki proroci bili poštovani – čak i smrću – dok su drugi ubijeni. Nedavno je Jovan Krstitelj pogubljen jer je govorio Božju istinu (Marko 6:14-29).

Isus takođe ovdje proriče svoju sopstvenu smrt, kao što Stefan objašnjava u svojoj poslednjoj ispovijesti (Djela 7:51-53).

Vjerske vođe tvrde da Isusova moć dolazi od Belzevuva, ali ne znaju razliku između pravednosti i nepravednosti (Luka 11:14-15). Tvrde da su stručnjaci za Mojsijev zakon, ali odbacuju proroke.

Isus kaže nešto slično u Mateju 23:29-30.

Vjerske vođe, koje zastupaju zakonici su doslovno ubijali proroke. Zaharija je ubijen jer se suprotstavio idolopoklonstvu kralja Joaša (2. Dnevnika 24:20-22). Prema istorijskoj tradiciji, Jeremija je ubijen u Egiptu nakon što je insistirao da Bog želi da se Izrael potčini Vavilonu.

To što su kasnije posthumno slavili iste te proroke, gradeći im grobnice, dok su u duhu ostali isti kao njihovi „očevi" (preci) – pobunjenici protiv Boga – ukazuje na krajnje licemjerje. Ova simulacija poštovanja, bez stvarne promjene srca, prati ljudski rod kroz istoriju. Ništa drugačije nije u tradicionalnom pseudo hrišćanskom svijetu.

„Zato je Božja mudrost i rekla: 'Poslaću k njima proroke i apostole, a neke od njih će ubiti i progoniti, da se od ovog naraštaja traži krv svih proroka koja je prolivena od postanka svijeta, od Abelove krvi sve do krvi Zaharije, koji je ubijen između oltara i Božjeg doma.' Da, kažem vam, tražiće se od ovog naraštaja." (Luka 11:49-51)

Uskoro će krivica vjerskih vođa biti doslovna. Kasnije će Isus reći učenicima da zakonici tvrde: „Da smo živjeli u vrijeme svojih praotaca, ne bismo bili njihovi saučesnici u prolivanju krvi proroka" (Matej 23:30). Isusovo raspeće dokazuje suprotno.

Izraz „Božja mudrost" tumači se na različite načine. Neki misle da se odnosi na starosaveznu metaforu u Izrekama 1:20 ili aluziju na neku drugu literaturu, ali ne postoji poznata paralela. To takođe može jednostavno značiti da je Božji plan pokrenut i da je siguran kao da se već dogodio.

Isusova parabola o zlim vinogradarima je slična optužnica (Luka 20:9-18). Matej 23:34 daje slikovitiji opis onoga što će jevrejske vjerske vođe učiniti: „Zato vam, evo, šaljem proroke, mudrace i učitelje zakona. Jedne ćete ubiti i raspeti, a druge ćete batinati po vašim sinagogama i progoniti od grada do grada."

Zakonici s kojima Isus razgovara rođeni su vjekovima kasnije od pomenutih zločina i naizgled ne bi trebali da imaju veze s tim. Ipak, Isus i dalje kaže da su oni saučesnici u ubistvima Zaharije i drugih proroka. Metaforički, jesu. Proroci su prorekli detalje Mesijinog dolaska, a Isus ih je ispunio (Isaija 7:14; Matej 1:23; Isaija 35:5; Jovan 9:7). Zakonici to znaju, a ipak tvrde da Isusova moć dolazi od Sotone (Luka 11:14-15). Nasuprot tome, zli grad Niniva pao je na koljena u pokajanju zbog Jonine riječi, a kraljica od Šabe je čula Solomonovu mudrost i prepoznala Božji glas (Jona 3:6-10; 2. Dnevnika 9:8; Luka 11:30-32).

Bog će dokazati krivicu vjerskih vođa tako što će poslati još proroka i apostola u ubijanju u kojem će i sami imati udjela. Naravno, Bog nije slao proroke i apostole sa jedinim – ili čak primarnim – ciljem da ih ubiju vjerske vođe. Ali istina je da će zakonici imati udjela u smrti Božjih glasnika, dokazujući da bi i oni bili živi u vrijeme Zaharije i drugih starosaveznih proroka, i njih ubili (Matej 23:29-36; Djela 7:54-60; 9:1-2).

Osim Isusa, Biblija bilježi i ubistva Stefana od strane rulje (Djela 7:54-60) i apostola Jakova od Heroda Agripe I, što se svidjelo jevrejskim vođama (Djela 12:1-3). Pavle priznaje: „To sam i činio u Jerusalimu – mnoge svete bacao sam u zatvore,

dobivši ovlašćenje od sveštеničkih glavara, i kad je trebalo da budu pogubljeni, ja sam za to dao svoj glas.“ (Djela 26:10) Takođe znamo da je Pavle prije nego što je postao hrišćanin u velikoj mjeri progonio zajednicu (Djela 8:3; 9:1-2) i da je nakon što je postao hrišćanin, nekoliko ljudi, uz odobrenje Sanhedrina, pokušalo da ga ubije (Djela 23:12-15).

Isus kaže da su proroci ubijani „od postanka svijeta“. Isus pravi figuru govora kako bi pokrio niz ubijenih starosaveznih proroka. Prorok je neko ko govori Božije riječi. Abel je bio prorok po tome što je živio po Božjoj volji tako što je prinio odgovarajuću žrtvu (Postanje 4:1-4; Jevrejima 11:4). Iz ljubomore na Božje odobravanje, Abelov brat Kain ga je ubio. Prva žrtva ubistva u ljudskoj istoriji bio je vjerni Božji svjedok (Postanje 4:8). To je istovremeno obilježilo prvu podjelu na one koji zaista žive, vjeruju i čine po Božjoj volji i one koji preferiraju religiju po vlastitom nahođenju.

„Zaharija“ se vjerovatno odnosi na sina Jojade, sveštenika koji je odgojio i podučavao Joaša, kralja Jude. Dok je Jojada bio živ, Joaš je slijedio Boga, uključujući obnavljanje hrama i praćenje sredstava kako bi se mogla koristiti na odgovarajući način. Nakon što je Jojada umro, knezovi Jude pokvarili su Joaša. On se povukao iz obožavanja Boga i okrenuo se idolima. Zaharija se pridružio nekolicini drugih proroka u pokušaju da Joaša vrate Bogu. Ljudi su napali Zahariju i tražili od Joaša da ga kamenuje, što je on i učinio (2. Dnevnika 24:1-22).

Rekavši „od Abelove krvi do krvi Zaharije“, Isus upućuje na prvog i poslednjeg proroka ubijenog prema redoslijedu hebrejskog kanona.

Matej, međutim, spominje „Zaharija, Barahijinog sina“ (Matej 23:35), iako neki rukopisi imaju samo „Zaharija“. Zaharija, Barahijin sin, bio je Matejev savremenik koga su ubili ziloti pod lažnim optužbama, prema *Jevrejskim ratovima* starog istoričara Josifa Flavija. Iako ovaj Zaharija tehnički nije bio prorok, imao je hrabrosti da razotkrije grijehe svojih tužitelja.

Lukin izvještaj glasi: „Da, kažem vam, tražiće se od ovog naraštaja.“ U Matejevoj paraleli, koja se pojavljuje mnogo kasnije u Isusovoj službi, Isus kaže: „Istinu vam kažem: sve će to pasti na ovaj naraštaj“ (Matej 23:36).

Ove dvije fraze se odnose na istu stvar. Od ove generacije vjerskih vođa će se tražiti da dokažu da poštuju Božje proroke onoliko koliko poštuju njihove grobove. Ta proba doći će na njih. Nažalost, mnogi će propasti.

Napokon, treba naglasiti da je ovdje riječ i o kolektivnoj odgovornosti. Oni koji gaje isti duh ili suptilno podržavaju zločince protiv Božjih poslanika snose kolektivnu odgovornost nepokajanja za iste zločine. To je ilustrovano u Otkrivenju 18. glava u pozivu vjernom Božjem narodu na izlazak iz duhovnog Vavilona, „da ne budete saučesnici u njenim grijesima i da vas ne zadese njene nevolje!“ (4. stih) Drugim riječima, pravi hrišćani se moraju distancirati od vjerskih ustanova koje su povezane sa zločinima protiv Božjeg naroda u prošlosti ili su nosioci duhovnih zabluda i otpada.

Teško vama, poznavaoci Zakona, jer ste uzeli ključ znanja. Sami niste ušli, a one koji bi htjeli da uđu sprječavate!“ (Luka 11:52)

Isus završava svoj sud farisejima i njihovim advokatima najstrašnijom optužbom do sada: oni znaju da Isus ispunjava proročanstva o Mesiji, ali namjerno odbijaju ovo znanje i skrivaju istinu od svojih sledbenika. Oni odbacuju Isusa kao Mesiju, sprječavajući sebe da uđu u kraljevstvo Božje, a takođe sprječavaju druge da uđu u kraljevstvo.

Ovo je krajnja posledica njihove pohlepe, zloće i nepravde. Oni su „neoznačeni grobovi“: njihovi životi, primjeri i učenje izgledaju kao da je sve dobro i čisto, ali su ispunjeni propadanjem i smrću. Umjesto da nauče ljude da je Mesija došao, fariseji i zakonici dodaju nepotrebna, nepodnošljiva pravila koja Bog nikada nije namjeravao. Potiskivanjem poruke proroka, oni nisu ništa bolji od svojih prethodnika koji su ih direktno ubili. Kao dokaz, Bog će poslati još proroka i apostola koje će ubiti (Luka 11:37-51).

Neposredno prije raspeća, Isus će govoriti malo jasnije: „Teško vama, pismoznalci i fariseji, licemeri! Zaključavate Kraljevstvo nebesko pred ljudima. Sami u njega ne ulazite, a ne puštate one koji žele da uđu.“ (Matej 23:13). Ovo kraljevstvo je ono što Isus obučava svoje učenike da objavljuju (Luka 9:1-6; 10:1-11). „Neobrazovani, obični ljudi“ će uspjeti tamo gdje su religiozni prvaci podbacili (Djela 4:13).

Želja da zadrže svoje položaje i status kvo preko moći tradicije navela je ove vođe da polažu neprikosnoveno pravo na „ključeve znanja“, dok je sve to u stvarnosti bilo prepreka za ulazak u Božje kraljevstvo kako njima tako i svima onima koje su držali pod svojom kontrolom.

Slična istorija ponovila se u hrišćanskoj eri kada se otpala crkva udružila sa snagom države, nametnula svoju religiju i prisiljavala sve stanovnike pod njihovom jurisdikcijom na pokoravanje, po cijenu ekskomunikacije, progona ili kažnjavanja surovom smrću. Monopol nad crkveno-državnom religijom neminovno vodi korupciji na svim nivoima, a sama religija se pretvara u sredstvo kontrole stanovništva i profilisanje umova ljudi za pokornost sistemu, koristeći strah, konformizam, tradiciju, kao i same motive pale ljudske prirode. To je tačka „zajedničkog interesa“ gdje zapravo svi žele zadržati status kvo. S takvim umnim sklopom i „vjernici“ će se brzo okrenuti protiv onih koji im „kvare tradiciju“ i „talasaju žabokrečinu“. Tako je bilo u Hristovo vrijeme i biće sve dok traje pobuna na zemlji.

Znajući sve ovo, očigledan je zaključak da bi se stvarni „ključevi znanja“ trebali nalaziti kod onih koji su zaista obraćeni i nose istinu kakva ona jeste, prema najboljem znanju. Ali zbog nepouzdanosti ljudske prirode, to nikome ne daje neotuđivo pravo, trajni monopol nad istinom i naročito ne nasleđe koje bi se prenosilo kao u sekularnim ustanovama. Da bi ovo ostvarivo u praksi, neophodno je imati slobodu vjere i savjesti kao neotuđiva prava i tekovine društva, iako to može imati i određene negativne konsekvence, posebno kada društvo sve dalje pomijera granice tolerancije destruktivnih ideologija i religija i raznih oblika nemoralnih praksi.

Kad je izašao odande, pismoznalci i fariseji počeli su da žestoko navaljuju na njega i da ga zasipaju svakojakim pitanjima, vrebajući da li će reći nešto za šta bi mogli da ga optuže. (Luka 11:53-54)

Sada, fariseji i stručnjaci za Mojsijev zakon udvostručuju svoje napore pokušavajući da navedu Isusa da inkriminiše samog sebe. On je već iscjeljivao u subotu (Luka 6:6-11), jeo sa grešnicima (Luka 5:27-32) i protivio se njihovim vanbiblijskim zahtjevima (Luka 11:37-38). Da bi dokazali da je kriv za smrtni prekršaj, oni moraju čuti kako huli na Boga ili Mojsija. Da bi opravdali njegovo pogubljenje pred Rimljanima, oni moraju dokazati da on prijeti vjerskoj strukturi poput hrama, da podučava novu religiju koju nije odobrila rimska vlada, ili da Isus planira pobunu protiv Rimljana. U krajnjem slučaju, mogli bi ga natjerati da kaže nešto što će gomilu pretvoriti u nasilnu rulju.

Čak i zajedno sa sadukejima, fariseji će to smatrati nemogućim zadatkom (Luka 20). Na kraju, oni pribjegavaju laži i namjernom pogrešnom razumijevanju Isusovog proročanstva o njegovom raspeću kao da znači da namjerava da uništi hram (Marko 14:53-64). Pilat, međutim, zna da su oni samo ljubomorni (Marko 15:10).

47. Isus se bavi prioritetima, pohlepom, brigom i budnošću

Fariseji svoju religiju izvode za predstavu. Oni „volite prva mjesta u sinagogama i da ih pozdravljaju na trgovima“ (Luka 11:43). Ali oni poriču silu Duha Božjeg u Isusovim djelima i tvrde da on služi Sotoni (Luka 11:14-23). Oni dovode ljude u ironičnu kombinaciju legalizma i grijeha, i na kraju smrti (Matej 23:15; Luka 11:42-44).

U međuvremenu, Isusovo sledbeništvo raste. To nije zato što ljudi shvataju da njegove riječi imaju život, već zato što ih on hrani i liječi (Jovan 6:26). Da su namjeravali da uče, napravili bi prostor i slušali. Umjesto toga, oni gaze jedni druge, pokušavajući da ga dodirnu da bi dobili izlečenje ili da bi privukli njegovu pažnju da donese presude o njihovim svađama (Luka 12:13-21).

„Kvas“ (Luka 12:1) je bilo koji sastojak, kao što je soda bikarbona, prašak za pecivo ili prvenstveno kvasac, koji čini da se hljeb nadiže. Biblija ga koristi kao metaforu za sve što prožima cjelinu, jer malo kvasca djeluje na veliku količinu tijesta. U najmanje jednoj paraboli, Isus koristi kvasac kao ilustraciju kako se Božje kraljevstvo može širiti (Luka 13:20-21). U većini slučajeva, međutim, kvasac se koristi kao simbol grijeha. Mali grijeh se može proširiti i uzrokovati veliku štetu. Učenje fariseja o Isusu će se širiti sve dok Sanhedrin ne bude u stanju da okupi gomilu da zahtjeva da Isus bude razapet (Matej 27:20-23).

Uprkos tome što ga je preplavila gomila ljudi, Isus daje prioritet obrazovanju učenika. To je ono što uključuje „putopisni“ dio Jevanđelja po Luki. Isus obučava učenike da objasne potrebu za raspećem prije nego što ga doživi u Jerusalimu, tako da su opremljeni za izgradnju zajednice. Prvo, Isus želi poučiti učenike da budu hrabri pred onima koji bi ih progonili i ubijali zato što su mu ostali vjerni (Luka 12:1-12). Moraju se usredotočiti na svoje zadatke dok se on ne vrati (Luka 12:35-48). Oni bi čak trebali biti spremni da se odreknu porodice ako je potrebno (Luka 12:49-53). Isus zadržava svoju usredsređenost na učenike uprkos prekidu od strane gomile (Luka 12:13) prije nego što se pozabavi potrebom mnoštva da priznaju da dolazi kraljevstvo Božje i njihovoj potrebi da se pomire jedni s drugima i s Bogom (Luka 12:54-13:9).

Sada, Isus govori učenicima da će skriveni grijesi jednog dana biti objavljeni. Zapravo, svačije akcije će biti otkrivene na konačnom sudu, uključujući i učenike (1. Korinćanima 4:5; Rimljanima 2:16). Učenici bi mogli biti zavedeni javnim odobravanjem fariseja, ali oni se trebaju usredotočiti na Isusa, a ne na mnoštvo obožavatelja, čak i ako takva lojalnost vodi njihovoj smrti (Luka 12:4-12).

Borba je stvarna. Mnogo kasnije, Petar će biti suočen s izborom između toga da ostane u dobroj milosti legalističkih Jevreja koji su postali sledbenici Hrista ili da slijedi Hrista u nesputanu zajednicu s nejevrejskim hrišćanima. Pavle će ga ukoriti kada

pogrešno odabere (Galatima 2:11-14).

Najvjerovatnije je Isus poučavao istu stvar u različitim kontekstima. U Matejevom izvještaju, fraze su malo preuređene da pokažu drugačiju primjenu: „Ne bojte ih se, dakle, jer nema ništa skriveno što se neće otkriti, ni tajno što se neće saznati." (Matej 10:26) Matejev izvještaj dalje uključuje tekst u Luki 12:4-7 kako bi pokazao da učenici treba da imaju hrabrosti da govore istinu, čak i ako fariseji i druge vjerske vođe ugroze njihove živote.

„Najskrovitije sobe" u 3. stihu su ostave u najdubljem dijelu kuće. One mogu biti iste kao „soba" u koju Isus poziva svoje sledbenike da se mole, ali se koriste u drugu svrhu: za tihe razgovore o stvarima koje bi moglo biti opasno pričati u javnosti.

Naučnici raspravljaju o pravilnoj primjeni Luke 12:2-3. Ipak stiče se utisak da je riječ o učenicima, hrišćanima koji će objaviti istinu javno, uključujući i raskrinkavanje obmana o kojima se nerado i sa strahom priča. U sledećem odlomku, Isus govori učenicima da njihove riječi i njihova vjernost njemu mogu dovesti do njihove smrti, ali će ih Bog na kraju sačuvati (Luka 12:4-7). U tom kontekstu, učenici se ne bi trebali ponašati ili govoriti licemjerno; ne bi trebali pokušavati slijediti Isusa i umiriti vjerske vođe. Vjerske vođe mogu samo ubiti njihova tijela, dok bi licemjerje otkrilo nekoga ko uopšte ne vjeruje u Isusa, u kom slučaju im Bog neće oprostiti (Luka 12:8-10).

Fizička smrt je tragična posledica pada (Rimljanima 5:12). Ali za Isusove sledbenike, ona je privremena dok čekaju novo, proslavljeno tijelo koje će nastaniti za vječnost (1. Korinćanima 15). Druga smrt je trajno odvajanje od Boga (Otkrivenje 20:11-15). Vjerske vođe mogu ubiti zemaljska tijela učenika, ali ih ne mogu odvojiti od Boga – ništa ne može (Rimljanima 8:38-39). Ništa ne može oteti vjernika iz ruku Boga Oca (Jovan 10:28-30).

Jedini apostol čija je smrt zabilježena u Svetom pismu je Jakov, Jovanov brat. Njegova smrt zapravo nije bila vezana za fariseje; ubio ga je Herod Agripa I koji je kasnije saznao da su vjerske vođe to odobrile (Djela 12:1-5). Od predaja koje govore o smrti apostola, samo je Matija mogao biti ubijen u Judeji gdje su jevrejske vjerske vođe imale vlast. Ali Pavle će kasnije reći da „kada je trebalo da budu pogubljeni [hrišćani u Jerusalimu], ja sam za to dao svoj glas" (Djela 26:10). Znamo da su jevrejske vjerske vođe pogubili najmanje jednog Isusovog sledbenika u Jerusalimu: Stefana (Djela 7).

Ovaj stih sadrži suptilne razlike u odnosu na sličan izvještaj u Mateju 10:28: „I ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, a dušu ne mogu ubiti..." U Mateju, vrijeme „straha" ukazuje na stalni strah, dok u Luki to znači opšti stav. Matej takođe precizira šta bi „više" podrazumijevalo – ubijanje duše – što se odnosi na odvajanje od Boga (gubitak života) za vječnost.

Vjerske vođe imaju ovlašćenje da ubijaju tijela. Daleko više zastrašujuća je Božja moć da pogubi ljude za vječnost drugom smrću u vrijeme izvršnog suda (Otkrivenje 20:11-15). Kako bi potencirao poentu, Isus ovdje koristi više načina da kaže učenicima da se boje Boga (Luka 12:6-10).

Učenici uče da utjelovljuju Isusovo ohrabrenje nakon što prime Duha svetoga (Djela 2:1-2). Oni hrabro govore pred Sanhedrinom i, kada su pretučeni zbog njihove odanosti Isusu, „raduju se što su dostojni da podnesu sramotu zbog njegovog imena“ (Djela 5:41).

„Gehena ognjena“ je ime uzeto po dolini Henom, jugozapadno od Jerusalima. Ovo je bila gomila smeća na kojoj su spaljivana tijela kriminalaca. U jednom trenutku, to je bilo mjesto gdje su Izraelci žrtvovali svoju djecu Balu (2. Kraljevima 23:10). „Gehena“ je stoga postala slika budućeg konačnog suda ognjem. Na žalost, zbog usvojenog vjerovanja o navodnog besmrtnosti ljudske duše u vjekovima otpada hrišćanstva, u većini prevoda se koristi riječ „pakao“ – termin koji označava vječno mučilište.

Isus podstiče učenike da izaberu život. Kao ilustraciju, on uspoređuje učenike s vrapcima. Od sve hrane koja se prodaje na pijaci, vrapci su najjeftiniji. Toliko su mali i beznačajni da nisu ni prikladna zamjena za žrtve za siromašne poput goluba i grlice (Levitski zakonik 1:14).

Pa ipak, Bog vidi vrapca. On je svjestan njihovih života i smrti: On ih poznaje. A ako On poznaje ove male ptice, učenici – svi Isusovi sledbenici – mogu biti sigurni da ih poznaje. Isusovi sledbenici mogu se suočiti s fizičkom smrću zbog svoje vjernosti (Luka 12:4), ali Bog će ih se sjetiti, podići će ih u poslednji dan i dovesti ih da žive s Njim za vječnost (1. Solunjanima 4:17).

Ovaj odlomak je jedno od mnogih opovrgavanja uobičajenog lažnog učenja: jevanđelja o „zdravlju i bogatstvu“ ili „prosperitetu“. To učenje tvrdi da ako hrišćani imaju dovoljno vjere i ako se pravilno pokoravaju Bogu, Bog će im dati fizičko blagostanje i svjetovna bogatstva. Da bi bilo ko mogao da iznese ovu tvrdnju je zbunjujuće s obzirom na ono što Isus navodi. Ovdje on govori učenicima da ako mu ostanu vjerni (Luka 12:8-12) mogu umrijeti (Luka 12:4-5). Kasnije će im reći da ga svijet mrzi pa će i njih (Jovan 15:18-19). Pravilno, doslovno čitanje Svetog pisma ne ostavlja mjesta sumnji da će Isusovi sledbenici patiti zato što ga slijede.

Stih 7 izaziva kontradiktorna osjećanja. Hristovi sledbenici su toliko dragocjeni Bogu da On broji vlasi na njihovim glavama. Njegovo sveznajuće vlasništvo nad činjenicama se prevodi kao ljubav koja radi u korist onih koji su Njegovi. Potpuno smo sigurni u Njega. Pa ipak, ta sigurnost ne znači da ćemo izbjeći teškoće ili čak smrt u Njegovoj službi.

U hrišćanskom svjetonazoru, sadašnji život na zemlji nije sve što postoji. Ponekad je fizička smrt dio Božjeg posla za Isusove sledbenike. Kao što je Isus ranije spomenuo, „jer ko hoće da spase svoju dušu, izgubiće je, a ko izgubi svoju dušu radi mene, taj će je spasti. Zaista, šta vrijedi čovjeku da dobije cio svijet, a uništi sebe ili sebi naudi?“ (Luka 9:24-25) Isusovi sledbenici mogu pouzdano vjerovati i ostati vjerni Isusu u smrti (Luka 9:26; 12:8-9; 1. Korinćanima 15; Filipljanima 1:21-26).

Moraju ostati jaki u svojoj vjernosti Isusu. Ne smiju se prepustiti strahu kada se suoče s vjerskim i građanskim vođama koji imaju moć da ih osude na smrt. Odobravanje od vlasti ili javnosti nije ništa u poređenju sa Isusovom pohvalom u društvu

anđela.

„Sin čovječji“ je poetski i mesijanski naslov koji je Isus koristio za sebe. Ovdje se sugeriše da Sin Čovječji ima ulogu u Božjem sudu, a ta ideja se učvrstila kada je Isus izjavio: „I dao mu je vlast da sudi, jer je Sin čovječji.“ (Jovan 5:27). Ovdje anđeli djeluju kao svjedoci. U Mateju 10:32, Isus obećava da će potvrditi svoje sledbenike pred Bogom. On to čini dok Stefan biva ubijen (Djela 7:55-56).

Učenici su potvrdili da je Isus „Hristos Božji“ (Luka 9:18-20) i Isus želi da oni ostanu čvrsti u toj tvrdnji, čak i ako to dovede do njihove smrti. Daleko je opasnije poricanje Isusa pred ovim svijetom i suočavanje s Božjim sudom (Luka 12:4-7).

Stih 9 je bio u središtu ranog sukoba u hrišćanskoj crkvi. U trećem vijeku nove ere, car Decije je progonio hrišćane, zbog čega su mnogi samoproglašeni vjernici poricali Hrista. Novacijan, sveštenik i teolog u Rimu, čvrsto je smatrao da onima koji su poricali Hrista Bog može, možda, oprostiti. Ipak, on je takođe insistirao da oni moraju biti isključeni iz zajednice. Drugi biskupi se nisu složili i ponudili su punu restituciju onima koji su se pokajali nakon njihovog poricanja. Novacijanov ekstremizam izazvao je niz internih intriga među drugim učiteljima.

Danas se neki i dalje raspravljaju da li je Novacijan bio u pravu. Grčki za „poricati“ znači odreći se ili tvrditi da nema veze sa nekim. Petar se sigurno odrekao Hrista na njegovom prvom suđenju (Luka 22:54-62). Neki smatraju da je ovo fatalno poricanje koje se vidi u Luki 12 poricanje „od srca“, a ne od „živaca“. To bi svakako obuhvatilo progonjene hrišćane iz trećeg vijeka koji su podlegli strahu, ali su se potom željeli pokajati. Za razliku od Petra koji je izgubio živce, Juda je u proračunato odbacio Isusa. Ovaj stih ne govori da će hrišćanin izgubiti svoje spasenje ako, u trenutku slabosti, poriče da je povezan s Isusom.

U Matejevom sličnom odlomku, Isus kaže, „a ko god se mene odrekne pred ljudima, i ja ću se njega odreći pred svojim Ocem, koji je na nebesima“ (Matej 10:33). Izjava da neko nije vjernik je, naravno, opasna stvar, ali Sveto pismo ne uči da je to neoprostiv grijeh. U svakom slučaju, Bog poznaje srca i razloge zašto to neko čini.

„Svakome ko kaže riječ protiv Sina čovječjeg biće oprošteno, ali onome ko huli na Duha svetog neće biti oprošteno.“ (Luka 12:10)

Ovaj stih razjašnjava nedoumice iz prethodnog. Isus će čak oprostiti onima koji ga se javno odriču ako priznaju taj grijeh (1. Jovanova 1:9). Ali neće se oprostiti onima koji hule na Duha svetoga.

Ovo je dobro poznat koncept, iako se obično o njemu govori na osnovu Mateja 12:22-32 ili Marka 3:22-30. U kontekstu tih odlomaka, Isus je protjerao demona. Pismoznalci – farisejski advokati – došli su iz Jerusalima da istraže Isusovu službu. Ovi istražitelji već imaju predrasude prema njemu. Odlučuju da je Isus istjerao demona pomoću Sotone, što je optužba za koju Isus dokazuje da je smiješna. Marko je jasan da je Isusova optužba za bogohuljenje protiv njih izričito zato što su „oni govorili: ima duha nečistog“ (Marko 3:30), to jest, pripisivali silu kojom je Isus imao vlast nad demonima Sotoni, a ne Bogu. Luka takođe bilježi ovaj događaj, ali ne uključuje

dio o bogohuljenju (Luka 11:14-23).

Događaj koji je ovdje zabilježen možda se dogodio u drugačijem vremenu i kontekstu od drugog incidenta. Isus govori o učenicima koji potvrđuju svoju vjeru u Isusa. Sveti Duh će im dati riječi da kažu (Luka 12:12). Ako njihovi tužitelji odbace osvjedočenje svetog Duha u afirmaciji učenika, neće im biti oprošteno. Afirmacija je da je Isus Mesija koji je došao da ih spasi.

Ovo bogohuljenje nije jednokratni čin; sveštenici su se urotili da ubiju Isusa, ali nakon što su apostoli pokrenuli zajednicu u Jerusalimu, nekoliko sveštenika je povjerovalo u Hrista (Djela 6:7). Dakle, hula na Duha svetoga je istrajno odbacivanje evanđeoske poruke o čemu svjedoči sveti Duh. Svakako, ljudi koji odbacuju jevanđelje – da je Isus došao da uzme njihove grijehe – neće biti spašeni. To je priroda jevanđelja.

Agresivne duhovne vođe često izokreću ovo značenje kombinujući ga sa 1. Dnevnika 16:22 koji kaže: „Ne dirajte pomazanike moje, prorocima mojim ne činite zla!“ Ovi vođe koriste ove odlomke kako bi prekinuli biblijsku kritiku o svojim službama. Tvrde da su „božji pomazanici“ i da su njihove odluke besprekorne. Oni takođe tvrde da ako je njihova služba velika, to je djelo Duha svetoga a poricati djelo Duha znači huliti na njega. To nije ono što ovaj pasus govori. Djelo svetog Duha u ovom odlomku daje Hristovim sledbenicima silu da brane svoje priznanje Isusovog identiteta i djela. Ako neko poriče poruku nadahnuća svetog Duha, poriče Hrista. To znači odbacivanje jevanđelja, a ne službe određene crkve i njihovih vođa.

„Kad vas dovedu na saslušanje i pred poglavarstva i vlasti, ne brinite se kako ćete se braniti ili šta ćete reći, jer će vas sveti Duh u tom času poučiti šta treba da kažete.“ (Luka 12:11-12)

Isus nastavlja poučavati svoje učenike o njihovoj potrebi da ostanu vjerni njemu. Biće izvedeni pred jevrejske i rimske vlasti i progonjeni zbog svog povjerenja u njega (Matej 10:18-19; Marko 13:11). Ako budu izopšteni iz sinagoge, mogli bi izgubiti prava na pravnu zaštitu, kao i na društvene i poslovne kontakte. Crkvena tradicija kaže da će većina njih biti ubijena. Prvi korak je da oni budu izvedeni pred vlasti.

Isus ne kaže da bi vjernici trebali biti nemarni, nepripremljeni ili lakomisleni u pogledu načina na koji pristupamo pitanjima o vjeri. On uči da ne trebamo biti zabrinuti – uplašeni ili uznemireni – kada smo pozvani da se branimo. Kasnije će Petar napisati:

„A budite uvijek spremni da date odgovor svakom čovjeku koji od vas traži obrazloženje nade koja je u vama, ali činite to s blagošću i strahopoštovanjem. Sačuvajte čistu savjest, kako bi se oni koji s omalovažavanjem govore o vašem dobrom životu u Hristu postidjeli zbog onoga što govore protiv vas.“ (1. Petrova 3:15-16)

Petar takođe govori svojim čitaocima da bi trebali očekivati da će patiti kada svijet ispituje njihovu vjeru (1. Petrova 4:12-14). Imaćemo nepravedne vladare koji postavljaju nerazumne zahtjeve. Moramo slijediti Isusov primjer i izdržati tu nevolju (1. Petrova 2:13-25).

Isus će ponovo razmotriti ovo upozorenje neposredno prije svog raspeća (Luka

21:10-19).

Duh sveti će podsjetiti učenike na Isusove riječi i svjedočiti o tome ko je on (Jovan 14:26; 15:26; Djela 2:1-4). Duhom će učenicima biti date riječi koje treba izgovoriti kada se suoče s ljudima i vijećima koji imaju moć da ih tuku ili čak ubiju (Djela 5:33, 40).

Nakon što je izliječio bogalja na vratima hrama, Petar će hrabro propovijedati da su ljudi koji se dive takvim čudima odgovorni za Isusovo ubistvo. Ali Isus je ponovo uskrsnuo i nudi oprost onima koji se kaju (Djela 3). „Sveštenički glavari i hramski zapovjednik i sadukeji, bili su ljuti što oni poučavaju narod i na primjeru Isusa objavljuju uskrsenje iz mrtvih. Uhvatili su ih." (Djela 4:1-3) Tribunal se okupio i tražio od Petra i Jovana da se brane. „Tada im Petar, pun Duha svetog, reče..." (Djela 4:8) Dok Petar završi optužnicu protiv svoje publike i ponudu spasenja, članovi vijeća su bez riječi. Oni puštaju Petra i Jovana uz naredbu da više ne govore o Isusu (Djela 4:1-22).

Ono što ih zbunjuje je to što su Petar i Jovan „neobrazovani, obični ljudi" (Djela 4:13). Kako su ribari mogli dati takvu odbranu? Duh sveti koji djeluje kroz njih je ono što im daje hrabrost i riječi.

Isus će kasnije reći učenicima: „To će vam biti prilika da svjedočite. Zato nemojte unaprijed smišljati šta ćete reći u svoju odbranu, jer ću vam ja dati riječi i mudrost kojima se svi vaši protivnici zajedno neće moći suprotstaviti niti će ih moći osporiti." (Luka 21:13-15) On kaže slične riječi u Mateju 10:19-20 i Marku 13:11.

Na šta Isus zaista upozorava? Svakako da nije pogrešno ako poznajemo teologiju i biblijske doktrine, naprotiv. Međutim, naš vlastiti scenario šta bi i kako trebali govoriti mogao bi postati prepreka nadahnutoj živoj poruci koja je upravo najadekvatnija kao svjedočanstvo u datom trenutku.

Jedan čovjek prekida narativ u Luki 12 i zahtijeva da Isus riješi sukob sa njegovim bratom (stihovi 13-14).

Ne znamo pozadinu zahtjeva. Kulturno gledano, bilo bi normalno da otac ostavi većinu svog posjeda svom najstarijem sinu, ali također može ostaviti imanje svim svojim sinovima kao grupi. Moguće je da je njihov otac ostavio sve ili veći dio svog imanja bratu. Ne znamo da li ovaj čovjek nije naslijedio ništa, ili manje nego što je smatrao da mu se duguje, ili želi da razbije imanje i da se osamostali. Znamo samo da je nezadovoljan.

Prekid daje zanimljive kontraste velikom dijelu ostatka cjeline (Luka 12:1 – 13:9):

- Ovaj čovjek je zabrinut za novac, dok je Isus upravo rekao svojim učenicima da će se suočiti s progonom i smrću (Luka 12:1-12).
- Ovaj čovjek zahtijeva bogatstvo, dok Isus želi da se njegovi učenici oslone na Božju opskrbu za najmanji minimum koji će im trebati da prežive (Luka 12:22-34).
- Ovaj čovjek je zabrinut za ono što misli da zaslužuje, dok Isus želi da njegovi

učenici preuzmu odgovornost za brigu o drugim Hristovim sledbenicima (Luka 12:35-48).

- Ovaj čovjek se svađa sa bratom, dok će se učenici morati odvojiti od porodice zbog odanosti Isusu (Luka 12:49-53).
- Ovaj čovjek izaziva sukob kada treba razmisliti o tome kako se Božje kraljevstvo približava i nagoditi se sa svima s kojima smo u svađi (Luka 12:57-59).
- Konačno, ovaj čovjek se fokusira na svjetovno blago kada bi trebao razmišljati o svom ograničenom vremenu za pokajanje i pomirenje s Bogom (Luka 13:1-9).

Čovjek naziva Isusa „učiteljem“. Jevreji su često odlazili kod poštovanih vođa i učitelja da rješavaju sporove, tako da pozivanje Isusa nije bez presedana. Da je stvar ozbiljnija, čovjek bi to iznio formalnom sudiji, sinagogi ili starješinama na gradskim kapijama. Međutim, čovjek ne traži pravednu presudu. On samo želi da Isus stane na njegovu stranu i prisili njegovog brata da riješi problem na način koji mu najviše odgovara.

Ovo nije prvi put da je Isus pozvan da riješi spor među ljudima. Dok je bio u posjeti Mariji i Marti, Marija je sjedila do Isusovih nogu i slušala njegovo učenje. Marta je ostala u kuhinji da spremi obrok. Konačno prepuštena frustraciji, Marta je rekla Isusu da pošalje Mariju natrag u pomoć. Isus joj je rekao da je Marija odabrala ono što je najbolje i da je neće otpustiti (Luka 10:38-42).

On odgovara ovom čovjeku da nije sudija. „Sudija“ se odnosi na službenika koji je zadužen da odlučuje o pravnim pitanjima. To je ista riječ upotrijebljena u Luki 12:58 kada Isus govori ljudima da se lično pomire jedni s drugima, bez pribjegavanja pravnim autoritetima. „Arbitar“ je jedinstven za ovaj stih. Odnosi se na onoga ko odlučuje između jedne i druge stvari.

Ovaj odlomak ne znači da vjerske vođe nikada ne bi trebale biti uključene u arbitražu. U Djelima 6:1-4, apostoli postavljaju đakone da razriješe nepoštene postupke. U 1. Korinćanima 6:4-6, Pavle kudi skupštinu u Korintu što je pribjegla sekularnim sudovima umjesto da rješava probleme unutar kuće. Isus samo misli da on ima veće prioritete – obučavanje učenika – od pregovaranja za ljude koji se svađaju kad bi trebali biti u stanju da sami riješe problem (Luka 12:57-59).

Isus odgovara pričom o bogatom čovjeku koja odlučuje srušiti svoje ambare i sagraditi veće da zadrži svoju veliku žetvu. Te noći, međutim, on umire; njegovo bogatstvo ne vrijedi ništa. Poput bogate lude, čovjek „sabira blago za sebe, a nije bogat pred Bogom“ (Luka 12:21).

Čovjekov problem je pohlepa. Tačnije, to je „srebroljublje“: on želi više nego što mu je potrebno. Ljudima je dato bogatstvo da služe Božjem kraljevstvu, a ne da gomilaju za sebe. Iako je prikladno štedjeti i takođe je prikladno uživati u Božjoj obilnoj opskrbi sa zahvalnošću, ovaj čovjek ne podvrgava svoje bogatstvo božanskim ciljevima. On uopšte ne pominje Boga u razmatranju svog bogatstva. On ne govori o

dijeljenju onoga što ima, ili davanju siromašnima, ili korišćenju za blagoslov svoje zajednice. Smatra da je imati novac dovoljna nagrada. Ali te iste noći, on umire. Njegovo zemaljsko bogatstvo ne znači ništa kada je mrtav. Umjesto toga, trebao je da se fokusira na svoj odnos s Bogom (Luka 12:16-21).

Kada Isus završi poučavanje svojih učenika, vratiće se i graditi na ovoj poruci. Kako se Božje kraljevstvo bliži, gomila treba da se pomiri s onima kojima su nanijeli nepravdu ili rizikuju da izgube svoj novac i svoju slobodu (Luka 12:57-59). Štaviše, treba da sklope mir s Bogom pokajanjem za svoje grijehe prije nego što Božje strpljenje ponestane (Luka 13:1-9). Pomirenje sa komšijom učiniće njihov život prijatnijim; pomirenje sa Bogom će im dati vječni život. Ni ponos ni svjetovna bogatstva se ne mogu s time ni izbliza porediti.

„Jednom bogatom čovjeku zemlja je dobro rodila, pa je razmišljao u sebi: 'Šta da radim? Nemam gdje da skupim svoju ljetinu.' I rekao je: 'Ovako ću učiniti: Srušiću svoje žitnice i sagradiću veće, pa ću tamo skupiti sve svoje žito i sva svoja dobra. I reći ću sebi: 'Imaš mnogo dobara na zalihi za mnogo godina. Počivaj, jedi, pij, uživaj.'" (Luka 12:16-19)

Isus navodi nekoliko stvari koje nisu u redu s ovim planom akcije. Poljoprivrednik je fokusiran na svoje imanje u ovom svijetu, a ne na kraljevstvo koje Otac obećava. On ne shvata da ga je Bog blagoslovio da bi sam mogao da blagoslovi druge (Jevrejima 13:16; 1. Jovanova 3:17). I on ne razumije da posao vjernog Božjeg sledbenika nije gomilanje bogatstva i rano penzionisanje.

Čovjekov grijeh nije u tome što je bogat. Niti zato što je pohranio svoje žito (Izreke 6:6-8). Ali Isus definiše stav bogataša kao opterećen pohlepom (Luka 12:15). On želi više nego što treba. Njegova pohlepa je nezasitna. Pavle takvu želju izjednačava sa idolopoklonstvom (Kološanima 3:5).

Stoga odlučuje da izgradi veće žitnice, pohrani blagodat i živi slobodnim životom. On ne shvata da će ove noći izgubiti život. Sva ta bogatstva će značiti manje od ništa jer su ga odvratila od traženja bogatstva Božje milosti (Luka 12:13-21).

Što je još tragičnije, farmer je dopustio da ga imovina odvrati od njegovog položaja kod Boga. Iskoristiće svoje vrijeme da se „opusti, jede, pije, veseli". Neće razmišljati o svom životu i da li je povrijedio ljude oko sebe. Neće se pokajati za svoje grijehe ili pitati Boga kako može koristiti svoje vrijeme i resurse da služi Njemu i drugima (Luka 12:21). Fokusira se na životna zadovoljstva koja su privremena.

Ali Bog mu reče: 'Bezumniče, ove noći tražiće se tvoja duša od tebe. Ko će onda imati ono što si skupio?' Tako prolazi onaj ko skuplja blago za sebe, a nije bogat u Bogu." (Luka 12:20-21)

Te noći on umire, njegovo bogatstvo odlazi drugom, a njegova duša ostaje nepovezana sa Bogom. Ovo je sudbina nekoga ko skuplja zemaljsko bogatstvo, ali ne širi kraljevstvo Božje. Nema bogatstvo u Bogu.

Niko od nas ne zna kada ćemo umrijeti. Isus nastavlja podsjećati gomilu da ljudi umiru cijelo vrijeme bez upozorenja ili čak bez vlastite krivice. Bog nije spor u

ispunjavanju svojih obećanja; On je strpljiv. On ne želi da iko umre bez Njega (2. Petrova 3:9). Ali svima će ponestati vremena da se pomire s Bogom (Luka 13:1-9).

Sada se Isus vraća učenicima kako bi razgovarali o povjerenju u Boga za ono što im je najpotrebnije (Luka 12:13-14).

Imajući na umu prethodna učenja, Isus ističe da je panični strah za hranu i odjeću jednako beskoristan (Luka 12:22-31). Bog će pružiti hranu i odjeću za svoju djecu po potrebi.

Važno je zapamtiti da bi u ovo vrijeme i na ovom mjestu pronalaženje dovoljno hrane za preživljavanje moglo potrajati cijeli dan, a odjeća je bila vrijedna. Ljudi iz tog regiona pokušali su da učine Isusa kraljem jer ih je nahranio jednim obrokom (Jovan 6:15, 26). Vojnici koji su razapeli Isusa cijenili su njegovu odjeću dovoljno da kockaju za nju dok je umirao (Jovan 19:23-24). Ova lekcija govori o minimumu potrebnom za preživljavanje. Ovo nije lekcija o napunjenoj ostavi, frižideru i zamrzivaču. Kada se govori o odjeći, misli se na jednu unutrašnju odjeću, dugu vanjsku tuniku, pojas, ogrtač i sandale. Isus ne govori o garderobi prepunoj odjeće za svaki događaj i vrstu vremena. Siromašni ljudi su imali samo jedan komplet odjeće. Kao što će Pavle kasnije reći: „Dakle, kad imamo hranu, odjeću i zaklon, budimo zadovoljni time.“ (1. Timoteju 6:8)

Posebno je lako pogrešno shvatiti ono što Isus ne obećava. On ne garantuje da niko od njegovih sljedbenika neće umrijeti od gladi ili se čak naći bez odjeće. U kontekstu poglavlja, on ističe da briga o takvim stvarima zahtijeva više energije od povjerenja u Boga. I Bog to može obezbijediti u svim okolnostima. Čak i ako umremo od gladi ili umremo zbog izloženosti elementima, znamo da iako je naše fizičko tijelo mrtvo, Bog cijeni svoju djecu i da će nam dati vječni život. Sve što nam je potrebno – da ostvarimo Njegovu volju – biće nam dato.

Luka 12:22-23 je skoro identičan Mateju 6:25 osim što Matej uključuje „ili ono što ćete piti“, iako Luka uključuje piće u stihu 29. Sličnosti između Luke 12:22-31 i Mateja 6:25-33 sugerišu da je Luka možda preuzeo ovaj događaj iz Propovijedi na gori i stavio ga ovdje radi tematske doslednosti. Ali postoje i druge suptilne razlike koje ukazuju da bi ovo mogao biti poseban događaj. Na primjer, Luka ima manje retoričkih pitanja i više izjava nego Matej.

Naš život na zemlji je namijenjen za veće stvari od hrane i odjeće; imamo više vrijednosti od godina koje živimo na zemlji. Naši životi imaju vječni smisao. Stoga je važno da prepoznajemo prioritete o kojima Isus govori.

Isusova poenta je da učenici ne treba da brinu o hrani. Njihovo vrijeme na zemlji je previše dragocjeno da bi ga potrošili samo pokušavajući produžiti to vrijeme. Oni trebaju svjedočiti o Isusu pred važnim ljudima, služiti Bogu, voditi njegove sledbenike i objaviti dolazak Božjeg kraljevstva (Luka 12:11, 35-48). Učenici su iskusili takvu opskrbu za svoj rad kada ih je Isus poslao u gradove ispred sebe (Luka 9:1-6; 10:1-12). To ne sprječava vjernike da rade da bi zaradili za život. Biblija poučava protiv besposlice i pozitivno gleda na rad (Izreke 6:6-11; 2. Solunjanima 3:10-12). Sve vrste

poslova se mogu obavljati na slavu Božju, a finansije koje se obezbjeđuju su Božja opskrba. Poput gavrana, treba da jedemo kada nam Bog daje hranu. Svakako se možemo moliti za hranu (Luka 11:3), ali ne bismo trebali biti zabrinuti zbog toga.

Stih 24 je jedan od mnogih koji govore Božjem narodu da pogleda u prirodu da vidi Božju istinu. Drugi je Izreke 6:6-9 koji govori lijenjoj osobi da gleda u mrava koji naporno radi. Rimljanima 1:19-20 i Psalam 19:1 ističu da Božje stvaranje otkriva aspekte Njegovog karaktera. Gavranovi nas uče da ne brinemo o hrani; divlje cvijeće nam pokazuje da ne brinemo o odjeći (Luka 12:27-28); mravi nas uče da ne budemo lijeni. To je ono što mnogi nazivaju „Knjigom prirode“: Božjom istinom u Njegovom stvaranju koja nadopunjuje ono što je pružio u Svetom pismu.

Anksioznost nam neće produžiti život. Stoga nam briga o hrani i odjeći neće produžiti život. Bog će svojim sledbenicima dati hranu i odjeću koja im je potrebna da ispune Njegove namjere u svojim životima. Ta svrha je naš prioritet i velika privilegija.

Doduše, Božje namjere nisu uvijek u skladu sa onim što bismo željeli. Mi, poput bogatog farmera, možda želimo da se „opustimo, jedemo, pijemo, veselimo“ neko vrijeme (Luka 12:19). Isus želi da budemo toliko hrabri u dijeljenju jevanđelja da se ne bojimo kada nam vlasti prijete životima (Luka 12:4). Svijet, ovakav kakav jeste, je pun problema, ali to ne smije postati naša preokupacija.

Briga svakako ne može dodati čak ni malo vremena našem životnom vijeku niti onom što želimo.

Još jedna stvar koju treba uzeti u obzir je da nam ovaj stih ne govori da bismo trebali odbiti medicinsku pomoć koja bi mogla izliječiti ili ublažiti stanje bolesti ili povrede. Božji plan, a ne naša briga, određuje naš životni vijek, ali medicinski tretman može biti dio Božjeg plana za naše živote. To što ne treba da budemo paranoični u vezi sa zemaljskim životom ne znači da se prema njemu treba odnositi nemarno.

Isus nastavlja da pokazuje uzaludnost brige o osnovnim životnim potrebama. On je objasnio da ako Bog daje hranu za skromne, nečiste gavrane, On može obezbijediti svoje sledbenike. I ako On može divlje cvijeće učiniti lijepim, On može obezbijediti odjeću. Gavrani, što znači vrane, su nečisti čistači. Jednog dana trava cvjeta, a sledećeg se spaljuje da bi se zagrijale pećnice. U svojoj ljubavi, Bog pokazuje da su Njegovi sledbenici važniji od bilo čega drugog.

Stih 28 predstavlja izvjesnu zbrku u tumačenju cijelog odlomka. Da li Isus kaže da njegovi sledbenici nikada neće umrijeti od gladi i da nikada neće ostati bez odjeće? Je li ovo obećanje samo za učenike? Ili se kaže da će Bog osigurati samo one koji imaju dovoljno vjere? Ništa od ovoga nije razumno. Uostalom, vrane ponekad mogu da umiru zbog nedostatka hrane, a cvijeće može biti pogaženo. Isusovo učenje je dato u kontekstu da će smrt doći kad god Bog smatra prikladnim. Strah od toga ništa ne postiže.

Smisao ovog odlomka nije da otkrije obećanje da će nam se pružiti svaku udobnost, već da nas podsjeti da Bog može pružiti, a naša briga ne može. Isus takođe

objašnjava da je naša Bogom dana namjera veća od produljenja našeg životnog vijeka. Pozvani smo da tražimo Božje nebesko kraljevstvo, a ne da se držimo zemaljskog blaga (Luka 12:23, 31-34).

Međutim, postoji smisao u kojem Bog obećava punoću i utjehu. Kada vjernici u Hrista prime naša nova, proslavljena, vječna tijela (1. Korinćanima 15:52; 1. Jovanova 3:2), imaćemo sve za jelo što želimo. Bićemo odjeveni ljepše od cvijeća. Dok sada tražimo Božje kraljevstvo, ove stvari će nam se blagovremeno dodati (Luka 12:31).

„Tražiti" je povezano sa „brigom". Glavni cilj stiha i odlomka je „ne brini". Briga, u ovom kontekstu, znači vrstu zastrašujuće, tjeskobne panike koja dolazi od nedostatka povjerenja. To neće obezbediti hranu ili odjeću, niti dodati ni minut u naše živote. Riječ „tražiti" pojavljuje se u Luki 12:29, 30 i 31. To znači da traženje nečega bude prioritet.

Isusovi sledbenici ne bi se trebali ponašati kao bezbožni nevjernici koji mahnito traže hranu i odjeću kako bi mogli preživjeti.

Među razlozima za širenje lažnih bogova bila je i potreba za hranom. Od vremena prije Abrama, kulture su stvarale božanstva kojima su prinošene žrtve da bi se stekli povoljni uslovi za dobru žetvu, kao što su kiša ili plodnost. Grci su imali Demetru, boginju žetve, i njenu kćer Persefonu, boginju vegetacije. Hermes je bio grčki bog stočarstva. Rimljani su imali Cereru, Egipćani Ozirisa, a Filistejci Dagona (Sudije 16:23). Svi su narodi tražili hranu i vunu i lan koji su im bili potrebni za odjeću, ali samo jedan Bog zna da su Njegovoj djeci potrebne takve stvari. Ni paganski bogovi ni tjeskoba neće ispuniti naše potrebe.

Isus je već govorio o tome. On je istakao da ako zemaljski očevi znaju da daju dobre darove svojoj djeci, koliko više Bog Otac zna kako da blagoslovi svoju djecu – konkretno, dajući im Duha svetoga (Luka 11:11-13)?

Dio života je poduzimanje razumnih koraka da jedete, sklonite se i budete odjeveni. Ipak, ne bismo trebali trošiti svu svoju energiju pokušavajući zadobiti ovozemaljske potrebe; imamo važnije stvari za uraditi (Luka 12:23). Trebamo tražiti Boga i Njegovo kraljevstvo. U paraboli o bogatoj ludi, čovjek je prikupio nekoliko godina vrijednosti žetve i umro te noći. Protraćio je svoje napore na nešto što nije mogao zadržati po cijenu nečega što nije mogao priuštiti da izgubi. Tražeći Božje kraljevstvo, a ne svoje, primićemo vječnu nagradu.

Kraljevstvo Božje može biti teško objasniti. To je manifestacija Božje moći i suvereniteta nad Njegovom kreacijom. Kad god ga poštujemo kao našeg Boga, mi predstavljamo kraljevstvo. Isus je pozvao svoje učenike da objave njegov dolazak (Luka 10:9) i da se mole za njegovo ispunjenje na zemlji (Matej 6:10). Inaugurisano je Isusovim prvim dolaskom i biće ispunjeno njegovim drugim dolaskom. Kada se ispuni, nikada neće biti uništeno. Ispunjeno je bogatstvom za Božje sledbenike koje nikada neće propasti (Luka 12:32-34).

„Ovo će vam se dodati" (31. stih) ima mnogo različitih tumačenja. Neki misle da to znači da ako služimo Bogu, On će nam dati hranu i odjeću. Drugi misle da je ovo

obećanje kraljevstva, a mi ćemo dobiti ono što nam je potrebno u vječnosti. Bog ne obećava svojim sledbenicima da nikada neće gladovati ili ostati bez odjeće. Niti obećava zemaljsko bogatstvo. On će nam pružiti upravo ono što nam je potrebno da ispunimo Njegov plan. Naša pokornost Njegovoj volji i naš udio u Njegovom kraljevstvu, zaslužiće nam trajno blago koje se nikada ne može uništiti. Ovdje se jednostavno radi o pravim prioritetima – nebesko i vječno nad zemaljskim i prolaznim.

„Ne boj se, malo stado, jer je volja vašeg Oca da vam da kraljevstvo.“ (Luka 12:32)

Božja volja u pogledu „malog stada“ koje postavlja prioritet svih prioriteta na Božje kraljevstvo je vrlo jasna: biće im dato! Oni koji ne budu sudionici Kraljevstva neće to biti samo po sopstvenim izborima koje su napravili.

Isus nastavlja ukazujući gdje treba da se nalazi naše stvarno blago. Ono što učenici treba da traže jeste da budu „bogati u Bogu“ (Luka 12:21), da traže Njegovo vječno kraljevstvo – kraljevstvo koje Bog želi da oni imaju (Luka 12:31-32). Zemaljska kraljevstva su ništa. U stvari, učenici mogu prodati sve što posjeduju i dati siromašnima – nešto što izgleda nije palo na pamet bogatom farmeru. Ako traže Božje kraljevstvo, dobiće daleko veće blago u vječnosti, ono koje se ne može izgubiti krađom ili uništenjem, pa čak ni smrću. Takvo blago će otkriti da su njihove želje i prioriteti na pravom mjestu (Luka 12:34).

Oni koji se boje smrti lagaće kada ih izvedu pred moćne tužitelje, jer su njihovo blago njihovi zemaljski životi. Oni čije je blago u Isusu vjerovaće u Božji plan i ostati vjerni pred licem smrti, znajući da Bog ima vlast nad sudbinom njihovih duša (Luka 12:4-12).

Akumulirati bogatstvo na zemlji je glupo; može prekinuti porodične odnose i otkriva da je nečije srce privrženo zemaljskom kraljevstvu, a ne odnosu s Bogom (Luka 12:13-21).

Ljudi koji kompromituju vjeru ili integritet da bi zaštitili ono što je potrebno za život pokazuju da je njihovo blago kontinuirano postojanje na ovom svijetu. Oni su više zabrinuti da „ne umru“ tj. žive što mogu duže nego o važnom poslu traženja Božjeg kraljevstva i nasleđivanja vječnih nagrada.

Bog postavlja vođe da slijede Njegova uputstva i brinu se za Njegov narod dok čekaju Isusov povratak. Vođe koje iskorištavaju Božju djecu pokazuju da su njihovo omiljeno blago zemaljska moć i uticaj. Nasuprot tome, dobro vođstvo će biti nagrađeno (Luka 12:35-48).

Hristovi sledbenici treba da toliko cijene istinu i Božje kraljevstvo da će njihova srca biti otrgnuta od članova porodice koji odbacuju Hrista i ignorišu znake dolazećeg suda (Luka 12:54-56).

Bilo zbog ponosa, pohlepe ili lijenosti, neki odbijaju da rade sa svojim tužiteljem na rješavanju svađe i oslanjaju se na svjetovne sudove da odluče o tome. Oni pokazuju da njihova srca nisu usklađena s Božjim pozivom na poniznost i odgovornost (Luka 12:57-59).

Konačno, ljudi bi trebali shvatiti koliko je hitno traženje pomirenja s Bogom. Ako iskreno žele oprost i obnovljenu vezu, brzo će djelovati. Ako ne, mogu biti odvojeni od Njega zauvijek (Luka 13:1-9).

Od 35-40 stiha Isus govori o „upaljenim svjetiljkama" u kontekstu budnosti za njegov povratak. U Luki 8:16-17 i 12:2-3, on koristi metaforu lampe i svjetla da govori o istinama i tajnama koje će biti otkrivene. Ovdje se to odnosi na namjeru da se napravi svjetlo potrebno da ostanemo budni kada svi drugi duhovno spavaju. Doslovno, Isus govori o slugama čiji je gospodar odsutan na svadbi (Luka 12:36). Ne znaju kada će se vratiti, ali moraju ostati budni i spremni da ga prime i služe. Na sličan način, Isus poziva svoje sledbenike da ostanu budni i spremni za njegov povratak.

„Opasana bedra" također označavaju pripravnost. Muškarci su uglavnom nosili duge tunike. Ako im je bilo potrebno više spretnosti za težak posao ili borbu, skupljali bi haljinu sprijeda, prebacivali je pozadi, skupljali tkaninu u dva repa, skupljali repove oko svake strane i vezivale ih sprijeda. Isus ne govori učenicima da stalno hodaju okolo sa zavezanim tunikama. Koristi metaforu koja znači da treba da budu spremni.

Isus koristi ideju goruće svjetlosti noću u nekoliko drugih ilustracija. Najprikladnija je parabola o deset djevica. Deset djevica čeka da ih mladoženja pokupi za svoje vjenčanje. Pet nije pripremljeno i ponestalo im je ulja za svoje lampe. Poput gospodara čije sluge ne drže upaljene lampe za njega, mladoženja je razočaran (Matej 25:1-13).

Mnogo kasnije, Isus će Jovanu reći svoj sud o skupštini u Laodikeji. On kaže: „Evo stojim na vratima i kucam. Ako ko čuje moj glas i otvori vrata, ući ću k njemu i večeraću s njim i on sa mnom." (Otkrivenje 3:20) Isusove sluge ne mogu otvoriti vrata ako nisu dovoljno budni da čuju njegovo kucanje.

Vjerne sluge drže upaljena svjetla i spremne su da pomognu svom gospodaru kad god se vrati. Kada gospodar dođe i vidi svoje sluge kako čekaju, toliko je zadovoljan da ih sjeda i priprema njihov obrok.

Ova slika je jedan od mnogih primjera kako Isus krši društvene konvencije. Rekao im je da su fariseji spolja pobožni licemjeri i da će se tajne objavljivati s krovova (Luka 12:1-3). Rekao je da kada vijeća i vladari prijete njihovim životima zbog učenja o Isusu, učenici se ne trebaju bojati smrti. Umjesto toga, sudije će biti suđene, a učenici će biti držani od Boga i osnaženi Duhom svetim (Luka 12:4-12). Zatim je Isus rekao učenicima da ne žude za svjetskim bogatstvom. Nadalje, ne bi trebali osjećati brigu i ljutnju zbog životnih potreba jer će ih Bog obezbijediti po potrebi (Luka 12:13-34).

Ove kontraintuitivne upute temelje se na znanju da Božje kraljevstvo ima drugačije prioritete od života na zemlji. Isus će kasnije reći: „Neka najveći među vama bude kao najmlađi, a vođa kao onaj koji služi" (Luka 22:26). Isus će se „odjenuti za službu" kada zaveže peškir oko svog struka i opere noge učenicima (Jovan 13:4).

Isus će ispričati još jednu parabolu za koju se čini da ima suprotno značenje. On pominje sluge koje po cio dan naporno rade u polju i dolaze kući očekujući da im gospodar služi. Umjesto toga, gospodar im kaže da mu pripreme večeru, a onda mogu

jesti (Luka 17:7-10). Međutim, kada se bolje pogleda, značenje je isto. Božje sluge treba da budu spremne da obavljaju Njegov posao, ne očekujući veliku nagradu, ali znajući da će njihove potrebe biti zadovoljene.

Sa naše tačke gledišta, čini se da Isus govori o „jagnjetovoj svadbi“ (Otkrivenje 19:7-10). On će se vratiti i uzeti svoje vjerne sluge i održati gozbu. Međutim, bilo bi prenagljeno prihvatiti ovu tačku gledišta; priča se vjerovatnije odnosi na opštiju nagradu. Vrijedi napomenuti da je ova parabola sigurno zbunila učenike u to vrijeme. Nisu znali da će Isus biti razapet, vratiti se u život, a zatim uzaći na nebo na neodređeno vrijeme. Za njih, gospodar koji se vraća predstavlja ispunjenje Božjeg kraljevstva, za koje vjerovatno misle da je politička nezavisnost od Rima i Božji blagoslov. Isusovo značenje neće biti jasno do uznesenja. Njihov posao je da proglase inauguraciju Božjeg kraljevstva, da je Mesija došao i dao svijetu priliku za otkupljenje i konačno ispunjenje Božjeg kraljevstva kada se Isus vrati.

Noćne straže su smjene kada stražari dežuraju. Drugi sat je od 21 do ponoći; treća straža je od ponoći do 3 sata ujutro. Neki naučnici tumače ovaj stih kao da će Isusov povratak biti odgođen. Svakako je istina da je prva generacija njegovih sledbenika očekivala njegov povratak za života. Takođe je istina da je Bog milostiv i želi svima dati priliku da se pokaju (Luka 13:6-9; 2. Petrova 3:9).

U stihovima 39-40 Isus mijenja scenu kako bi naglasio da njegovi sledbenici uvijek moraju biti spremni jer ne mogu znati kada će se vratiti.

Istraživači Biblije su uznemireni oko specifičnosti likova u ovoj paraboli. Neki kažu da je „gospodar kuće“ vlasnik. Parabola je, dakle, opšte upozorenje poput Luke 12:35, i samo kaže da Isusovi sledbenici treba da „ostanu obučeni za akciju“ sa „svjetiljkama koje gore“.

Drugi kažu da „gospodar kuće“ predstavlja Isusove sledbenike, konkretno, „vjernog i mudrog upravitelja, kojeg će njegov gospodar postaviti nad svojim domom“ (Luka 12:42). Ovo tumačenje će vjerovatnije identifikovati lopova s Isusom. Svrha te veze bi jednostavno bila da Isusovi sledbenici ne znaju tačno kada se vraća, tako da moraju biti stalno na oprezu.

Danas se ovo drugo dobro uklapa, jer Isusovi sledbenici treba da paze na njegov povratak (Luka 12:40; Matej 24:42-44). U to vrijeme, učenici su to možda shvatili kao prvo, jer nisu imali pojma da će Isus otići i vratiti se. Za njih je lopov možda predstavljao Isusa koji je zbacio rimsku okupaciju i učinio Izrael ponovo slobodnom nacijom.

Napokon Isus daje kontekst za svoja upozorenja: Sin Čovječji dolazi, a učenici i drugi Hristovi sledbenici ne znaju kada.

U ovom trenutku, učenici ne shvataju da će Isus umrijeti. Oni ne znaju da će on biti sahranjen i ponovo oživjeti. Oni sigurno ne znaju da će ih on ostaviti i da se neće vratiti u njihovim životima. Nekoliko trenutaka prije nego što se uspinje na nebo, oni pitaju: „Gospode, hoćeš li u ovo vrijeme Izraelu obnoviti kraljevstvo?“ (Djela 1:6) Ali Isus kaže: „Nije vaše da znate vremena ili razdoblja koja Otac ima u svojoj vlasti,

nego ćete primiti silu kad sveti Duh dođe na vas i bićete mi svjedoci u Jerusalimu, po cijeloj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje.“ (Djela 1:7-8)

Isus s razlogom daje nekoliko lekcija na ovu temu. Čak i danas, razumijevanje poruke je ključno: ne znamo kada će se Isus vratiti. Tumačenja tačne vremenske linije poslednjih vremena variraju, u okviru biblijskih mogućnosti i istorijske primjene. Neki detalji su predmet rasprave i još uvijek nejasni. Ali Isus je jasan u Svetom pismu da ne znamo tačno kada će se vratiti da odvede svoje sledbenike. Ne postoji matematika, znak ili proročanstvo koje nam daje taj datum. Nije nam namijenjeno, s dobrim razlogom, da imamo datum. Samo nam je rečeno da budemo vjerni poslu koji nam je dao (Matej 28:18-20) i čekamo ga.

Petar želi da zna da li se Isusove riječi odnose samo na učenike ili na sve (Luka 12:41). Vjerovatno, Petar ne voli da ga porede sa slugom. Isus objašnjava da su oni sluge, ali i vođe slugu i stoga imaju veću odgovornost (Luka 12:43-48).

Isus postavlja retoričko pitanje kako bi usmjerio pažnju učenika na ono što će sledeće reći. On ne očekuje da će učenici odgovoriti; učenicima je više izazov dati im nešto čemu će težiti.

Prva odgovornost koju imaju ove sluge-vođe je da hrane druge sluge. Ovo je u suprotnosti s vjerskim vođama u Ezekielu 34. Bog sudi vođama Izraela, govoreći: „Ovako kaže Gospod Jehova: Teško Izraelovim pastirima, koji pasu sami sebe! Zar ne treba pastiri stado da pasu? Jedete najbolje meso i oblačite se u vunu, koljete debele životinje, a stado ne pasete.“ (Ezekiel 34:2-3)

„Hrana“ može biti metaforična ili doslovna. Metaforički, Isus je hljeb koji daje život, a odgovornost je vođa da „hrane“ svoj narod istinom o Isusu (Jovan 6:35). Bukvalno, u prvim godinama hrišćanske zajednice, Isusovi sledbenici su učenicima dijelili ono što su imali, a učenici su raznosili ponude onima kojima su potrebne. Kada su udovice koje su govorile grčki izostavljene, učenici su imenovali đakone da izvrše pravednu raspodjelu (Djela 6:1-6).

Kasnije, u potresnom trenutku s Petrom, Isus će mu reći „pasi moje ovce“, a zatim upozoriti Petra da će stradati (Jovan 21:15-19). Petrova priča uključuje neke pogrešne korake, ali on ipak uči da služi požrtvovano poput svog gospodara.

Isus opisuje određena dobra djela kao hranjenje sluga, a na drugim mjestima kao hranjenje ovaca (Jovan 6:35; 21:15-19). Kasnije ih Pavle opisuje kao gradnju na temelju koji je Isus (1. Korinćanima 3:10-15). Oni sluge-vođe koji vjerno brinu o Isusovim sledbenicima primiće veću odgovornost. Kada Petar ističe koliko su se učenici žrtvovali da bi slijedili Isusa, Isus je odgovorio: „Istinu vam kažem, o obnovi, kad Sin čovječji sjedne na prijesto svoje slave, i vi koji ste pošli za mnom sješćete na dvanaest prijestola i suditi nad dvanaest plemena Izraelovih.“ (Matej 19:28) Ovo bi trebalo da se tiče vođstva u obnovljenom Kraljevstvu, a može imati i konotacije milenijumskog suda na Nebu.

U Luki 12:45-48 Isus opisuje lošeg vođu zajednice. Umorni su od čekanja da im se gospodar vrati. Počinju misliti da su gospodari, pa stoga imaju pravo na izbor stvari

u kući. Oni jedu gospodarevu hranu, piju njegovo vino i tuku njegove sluge. Ne shvataju da će se gospodar neočekivano vratiti. Budući da ovi „vođe“ znaju šta treba da urade i odbijaju da to urade, biće oštro kažnjeni (Luka 12:46-47).

Jakov će potkrijepiti Isusovo upozorenje, govoreći: „Neka među vama ne bude mnogo učitelja, braćo moja, jer znate da će nam se strože suditi.“ (Jakov 3:1)

Isusov opis je zapanjujuće sličan Božjem opisu jevrejskih vjerskih vođa u Ezekielu 34. Ovi „pastiri“ hrane sebe umjesto svojih „ovaca“, uzimaju šta žele, odbijaju da liječe ranjene i napuštaju izgubljene. Kao rezultat toga, ovce se raspršuju i postaju lak plijen za vukove i lavove (Ezekijel 34:1-6). Bog obećava da će izbaviti ovce i „postaviti nad njima jednog pastira, [svog] slugu Davida, i on će ih pasti“ (Ezekijel 34:23). Ovaj „David“ je Isus. Učenici su saradnici koje je Isus delegirao da pasu njegove ovce (1. Korinćanima 3:9; Jovan 21:15-17).

Kako će Bog strože suditi učiteljima? Kako će On uzeti loše vođe, odvojiti ih (ili „rasjeći“) i odrediti im mjesto sa nevjernima?

Pavle objašnjava da će hrišćanima biti suđeno po kakvoći njihovih djela; naime, kako oni grade na platformi koja je postavljena u Hristu. Radovi će biti testirani kao vatrom, a ono što preživi zahtijevaće nagradu. Neki hrišćani će se suočiti s ovom vatrom i izbjeći je samo svojim životima; njihova beskorisna djela su pretvorena u pepeo (1. Korinćanima 3:11-15).

Ovdje, međutim, Isus koristi hiperbolu kako bi pokušao vratiti Petra i učenike na njegovu poentu. Ako oni – i njihove vođe – ne brinu vjerno za zajednicu, nisu ništa bolji od nevjernika. U stvari, oni mogu biti nevjernici. Njihovo zlostavljanje ljudi u zajednici otkriva njihovo odbacivanje Isusove poruke. Oni su u opasnosti da otkriju da uopšte nisu legitimni sledbenici Hrista. U takvom slučaju i biće im mjesto zajedno sa nevjernicima. Oni će biti adekvatno kažnjeni jer znaju šta Isus očekuje od njih i to ne čine. Ne samo da će učenici imati veću odgovornost, već će im se suditi i po strožim kriterijumima.

Oni vjernici koji ne poznaju Isusova očekivanja i ne uspiju biće osuđeni manje strogo. Da, učenici će dobiti veću čast od gomile. Uz tu čast, međutim, dolazi znatno više odgovornosti. Jer „kome je mnogo povjereno, od njega će se više tražiti“ (Luka 12:48).

Luka 12:49-53 predstavlja oštru podjelu koju Isus donosi među ljude. To je poređeno sa vatrom koja je već zapaljena.

Što se tiče njega samog, njegovo najteže iskušenje stoji pred njim: raspeće. Njegovo „krštenje“ je njegova smrt (Rimljanima 6:3). Biće pretučen i razapet. On će nositi grijeh svijeta i Božji gnjev. Prethodne noći, on će biti u takvoj agoniji dok očekuje ovo mučenje da će se znojiti kapima kao krv (Luka 22:44). Učenici žele svoje položaje; nemaju pojma da će to koštati Isusa života, a njih samih nekih od njihove porodice.

Podjela zbog Hrista je neminovna. U slučaju kraljevstva Božjeg, to znači odvajanje ljudi u kraljevstvu od onih koji nisu i neće biti u kraljevstvu. Neki će prihvatiti oproštenje od grijeha i pomirenje s Bogom kroz Isusovu žrtvu, a neki neće. Ta dva

tabora će biti podijeljena.

Neke od tih podjela će biti unutar porodica. Majke, očevi, sinovi, kćeri – i u drevnom i u modernom svijetu, ne slijedi svaki član svake porodice Isusa. Ispunjenje Božjeg kraljevstva može značiti odvojenost od ljudi koje volimo na zemlji (Luka 12:53).

Naši voljeni mogu biti najbolji i najslađi ljudi, ali neće biti spašeni ako se ne pokaju (Luka 13:1-5). Niko ne može osigurati da će njihov supružnik prihvatiti Hrista. Niko ne može natjerati svoje roditelje ili njihovu djecu da se pokaju za svoje grijehe. Na zemlji, to često vodi do nevjerovatno teških izbora. U nekim kulturama roditelji se odriču svoje djece koja pređu na hrišćanstvo, ili prijete da će se ubiti, ili čak ubiti svoju djecu. U Božjem kraljevstvu to znači vječnu odvojenost od onih koje smo voljeli na zemlji.

Isus je govorio svojim sledbenicima da trebamo biti kao sluge koje ne znaju kada se naš gospodar vraća. Moramo paziti na njegov dolazak, ali i nastaviti da vjerno radimo svoj posao i za njega i za druge (Luka 12:35-48). Neće biti spašeni dobri ljudi, već oni koji prizivaju Hrista i pokaju se. I Isusovi sledbenici su ti koji moraju propovijedati jevanđelje kako bi drugi upoznali Hrista i znali da ga prizivaju (Luka 13:1-5; Rimljanima 10:13-17).

Isus se zatim obraća mnoštvu (Luka 12:54-56). „Oblak koji se diže na zapadu“ znači kišu dok olujni oblaci dolaze sa Sredozemnog mora. Zatim će Isus spomenuti južni vjetar koji donosi ogromnu toplinu iz pustinje. Ljudi mogu predvidjeti vrijeme iz jednog jedinog oblaka, ali ne mogu vidjeti da je Isusov dolazak otvorio kraljevstvo Božje. Ako gomila može predvidjeti vrijeme – bez termometara, barometara ili satelitskih snimaka – zašto ne mogu vidjeti šta se dešava pred njihovim licima? Često zato što su toliko fokusirani na svoje živote na zemlji (Luka 12:13-21).

Jevreji su vidjeli mnogo više znakova nego oblak ili južni vjetar. Oni su upravitelji Riječi Božje i trebali bi prepoznati kako Isus ispunjava upozorenja proroka. Ali oni nemaju sposobnosti da gledaju oko sebe i tumače duhovnu situaciju. Mesija je tačno ispred njih. On ih poziva da se pokaju i traže pomirenje s Bogom. Oni ne vide sadašnjicu ili „sadašnju istinu“ koja im je na otvorenom prizoru. Ljudima nedostaje pravilno prosuđivanje (Luka 12:57) iz razloga što su njihove osnovne premise pogrešne – fokusirani su na zemaljsko i prolazno umjesto na prioritetne stvari koje vode u život.

I mi smo takođe u opasnosti da ponovimo iste greške, ako ne pazimo na znake vremena i zanemarimo duhovnu budnost.

Isus dodaje i jedan primjer sudskog spora (Luka 12:58-59). „Napor da se izmiri spor“ znači nastojanje da se riješi dug. „Stražar“ je državni službenik koji se bavi finansijama; u ovom slučaju, on nadgleda zatvor za dužnike.

Isus želi da gomila shvati da je došlo kraljevstvo Božje. Ako su nekoga povrijedili, moraju tražiti pomirenje. Ne treba im građanski sud; treba da se ponize i poprave. Ako to ne urade, njihov tužitelj će ih izvesti na sud i biće zatvoreni. Kada se to dogodi, mogli bi izgubiti sve.

48. Pokajanje, bezrodna smokva, iscjeljenje u subotu i parabole

Pokajati se ili propasti (Luka 13:1-5)

Isus je prethodno poučavao gomilu o prioritetima.

„Upravo u to vrijeme tamo su bili neki koji su mu pričali o Galilejcima čiju je krv Pilat pomiješao s krvlju žrtava koje su prinosili.“ (Luka 13:1)

Formulacija Pilatovih postupaka zvuči kao da je ubio galilejske Jevreje u hramu. Ti Galilejci su namjeravali ponuditi životinje, ali su na kraju izgubili vlastite živote. Nebiblijski zapisi opisuju nekoliko rimskih napada na veliki broj Jevreja, ali nijedan od njih nije odgovarao vremenu i lokaciji. Međutim, ti zapisi pokazuju da je Pilat bio nasilan vladar, čak i za Rimljanina. Ubistvo grupe jevrejskih vjernika moglo je biti dovoljno uobičajeno da se ne smatra vrijednim vijesti, čak i za antičke istoričare kao što je Josif Flavije. Takve stvari nisu bile nečuvene.

Josif Flavije bilježi dva događaja koji su oličili Pilatovu dužnost guvernera. U jednom trenutku je uzeo novac iz hramske riznice da plati plovni put kojim bi se slatka voda dovela u Jerusalim. Desetine hiljada Jevreja su se udružile i „podigle buku protiv njega“, ali nije izgledalo da su nasilni. Pilat je u gomilu poslao vojnike koji su nosili dugačke noževe. Na Pilatovu naredbu, „zadali su im mnogo veće udarce nego što im je Pilat naredio, i podjednako kažnjavali one koji su bili uzburkani, i one koji nisu bili, nisu ih ni najmanje poštedjeli...“ Vojnici su mnoge ubili i ranili, a „pobuna“ je prekinuta, prema *Jevrejskim starinama*, knjiga XVIII, 3:2.

U jedno drugo vrijeme, sačuvano u *Jevrejskim starinama*, knjiga XVIII, 4:1, izvjesni mistik je uvjerio veliku grupu Samarićana da su Mojsijeve svete posude zakopane na planini Gerizim. Hiljade mu se pridružilo u planinarenju. Pilat je očigledno mislio da mistik gradi vojsku. Poslao je konjanike i pješake koji su mnoge ubili. Zbog formalne žalbe Samarićanskog senata, Pilat je opozvan u Rim.

Tokom svoje rasprave, Isus je u suprotnosti sa onim što je tada bilo široko, gotovo sveopšte vjerovanje: da Bog uvijek blagosilja dobre, poslušne Jevreje i uvijek proklinje neposlušne Jevreje ranom smrću. Ovo vjerovanje nije potpuno bez presedana u Svetom pismu. Mojsijev savez se može sažeti kao obećanje: ako ljudi slušaju Božje upute i obožavaju samo Njega, On će ih blagosloviti. Ako prekrše Njegove upute i obožavaju idole, On će ih kazniti (Levitski zakonik 26; Ponovljeni zakon 28). Vremenom je to preraslo u uvjerenje da ako je osoba prosperitetna, mora biti dobra osoba, koju je Bog odobrio. Ako neko trpi nevolje, mora da je užasan grešnik.

Savremeni ljudi takođe naginju ovom vjerovanju, u različitom stepenu. Često čujemo izjave poput: „Ja sam dobra osoba; zašto mi je Bog to učinio?“ Ili „Bog mora da odobrava učenje tog pastora jer crkva raste tako brzo.“ Čak i kada znamo bolje, skloni

smo misliti da ćemo ublažiti štetu koju pali svijet može nanijeti na nas, ako samo dovoljno čitamo Bibliju, dovoljno se molimo, činimo prave stvari i volimo Boga i ljude na pravi način.

Isus nas podsjeća da to nije slučaj. Slijeđenje Božje volje može nas sačuvati od nekih rizika i posledica koje donosi grijeh (Izreke 1:31; 5:22; 8:35-36; Psalam 32:10). Poslušnost Bogu znači izbjegavanje zla i discipline za naše grijehe, ali nasilje i nesreće se dešavaju. Ponekad je Božja volja dozvoliti da se loše stvari dogode nama ili ljudima koje volimo. Ne možemo uvijek pobjeći od toga (Jovan 9:1-3).

Ono što možemo učiniti je osigurati da je naša vječna budućnost blagoslovena, sigurna i zaštićena. To činimo pokajanjem za svoje grijehe i pomirenje s Bogom kako bismo mogli zauvijek živjeti s Njim.

Isus upoređuje sudbinu pomenutih Galilejaca sa vječnom sudbinom svakoga ko se ne pokaje Bogu. Galilejci su fizički umrli jer se nisu pomirili s Pilatom; na sličan način, svako ko umre a da se nije pomirio s Bogom umrijeće zauvijek.

Pojam „pokajanja“ je ponekad teško shvatiti. Bukvalno, to znači „predomisliti se“. To znači priznati da ste učinili nešto pogrešno, složiti se da to više ne morate činiti i nastojati da to prestanete raditi. Postoje dvije različite sfere pokajanja. Najvažnije je pokajanje koje vodi spasenju. Moramo priznati da smo grešnici, priznati da smo uvrijedili Boga, zatražiti Njegov oprost i složiti se da moramo promijeniti svoje postupke. Drugo je relacijsko pokajanje. Priznajemo da je određena radnja pogrešna i moramo prestati s tim. Zbog naše pale prirode koja ostaje kakva jeste do promjene o drugom Hristovom dolasku (vidi: Rimljanima 7:14-25), ovo ne bi trebao biti isključivi uslov za spasenje, ali obnavlja naše zajedništvo s Bogom. Ponekad se moramo pokajati mnogo puta za isti grijeh.

Isus ističe da ova tragedija ne dokazuje da su mrtvi učinili nešto loše. Njihova smrt bila je rezultat užasnog, nepravednog nasilja, i bilo koga u gomili mogla je zadesiti slična sudbina.

U nastavku, on spominje još jedan primjer. Toranj na rezervoaru u Jerusalimu je pao, ubivši osamnaest ljudi. Poput Pilatovih žrtava, oni koji su ubijeni kraj kule nisu učinili ništa da to zasluže. Ovo nije bila Božja kazna za grijeh. Bog nije strpao najgrešnije ljude u Jerusalimu pod kulu, a zatim upro prstom da je sruši. Dok Gospod ima kontrolu nad svim stvarima, nije sve što se dešava čovjeku odgovor na njihov lični grijeh: urušavanje kule je bila spontana tragedija. Mnoge loše stvari i nesreće se događaju na zemlji iz raznih uzroka koji nisu direktno vezani za sudionike.

Ni Biblija ni bilo koji vanbiblijski spisi ne daju više detalja o Pilatovom nasilju nad Galilejcima ili o siloamskoj kuli koja je padala. To ne znači da se ovi događaji nisu dogodili, samo da su u širem kontekstu Rimskog carstva bili sporadični manji događaji.

Isusova poenta je da smrt dolazi svima, a ponekad je ta smrt iznenadna i nepravedna. Ne možete pobjeći od smrti. Ono što možete učiniti je osigurati da ste u pravu s Bogom, tako da će vas On nakon fizičke smrti dovesti kući k sebi. Jednog dana više

neće biti suza, nasilja ili besmislenih tragedija (Otkrivenje 21:4). Ovo je još jedan razlog zašto ljudi treba da se pokaju za svoje grijehe i sada se pomire s Bogom. I nama je poruka ista. Imamo ograničeno vrijeme na zemlji i ne znamo kada će se završiti (Jakov 4:14; 2. Korinćanima 6:2). Nemaju svi priliku da imaju „preobraćenje na samrti“, što je samo po sebi pogrešna i visoko rizična ideja. Mnogo je bolje iskoristiti vrijeme koje imamo, priznati svoje grijehe, prihvatiti Isusa kao svog spasitelja i osigurati da ćemo vječno živjeti s Bogom.

Bezrodna smokva (Luka 13:6-9)

Isus sada proširuje poruku na Jevreje kao narod, koji su predstavljeni smokvom (Osija 9:10; Jeremija 8:13; 24:1-10). Vlasnik drveta, Bog Otac, ne vidi plod. U stvari, drvo nije dalo plod u protekle tri godine. On kaže vinogradaru da ga posječe. Vinogradar moli za još jednu godinu. On će je pognojiti stajnjakom i vidjeti da li će se „pokajati“ ili se odvratiti od svoje beskorisnosti. Ako i dalje ne bude roda, biće posječena.

Vlasnik je Bog Otac, a vinogradar je Isus. „Okopavanje“ može se odnositi na Isusovo učenje koje remeti unaprijed stvorene ideje Jevreja o Bogu i svijetu kako bi sveti Duh mogao donijeti istinu duboko u njihova srca.

U Starom savezu, podjela vremenskog raspona na troje izgleda predstavlja period kada stvari sjedaju na svoje mjesto za konačno djelo, odluku ili presudu (Postanje 40:12-13, 18-19; Izlazak 15:22-24; 2. Samuelova 24:13; Isus ga ponovo koristi u Luki 13:32-33. U tom kontekstu, zanimljivo je da Isusova služba i njegova smrt i uskrsnuće prate obrazac.

U Luki 12:57-59, Isus govori prestupniku da se pomiri sa žrtvom. U Luki 13:1-5, on govori grešnim ljudima da se pomire s Bogom protiv kojeg su zgriješili. Ovdje on pokazuje kako pokušava organizovati pomirenje između Boga i grešnog naroda. Parabola odražava Božje strpljenje dok Isus završava svoju službu poučavanja. Za sada, ljudi neće čuti njegovo upozorenje. Kao nacija, Jevreji će zahtijevati njegovu smrt. Kao nacija, oni će odbaciti učenje apostola. 70. godine naše ere, nacija će biti uništena.

Isus će takođe uporediti Izrael sa smokvom tokom Sedmice stradanja. Dok se približava Jerusalimu, vidi smokvu koja ne daje plod. On je proklinje i ona umire (Matej 21:19-21; Marko 11:13-14, 20-21). Izrael je imao mnogo prilika da se pokaje i prepozna svog Mesiju (Luka 12:54-56). Umjesto toga biraju da ga razapnu.

Božje strpljenje prema Izraelu ima rok trajanja. Ako mu se narod ne obrati, On će ih posjeći kao smokvu koja više ne donosi plod.

Jovan Krstitelj je dao isto upozorenje prije nego što je Isus započeo svoju javnu službu. Fariseji i sadukeji došli su na rijeku Jordan da ga gledaju kako krsti ljude koji su se složili s njegovom porukom da se moraju pokajati za svoje grijehe protiv Boga. Jovan ih je upozorio da ih to što su Jevreji neće spasiti od Božjeg pravednog suda. Bog je bio u stanju da stvori djecu za sebe od kamenja u zemlji (Luka 3:8). Što se tiče

Izraela, on je rekao: „I sada je sjekira položena uz korijen drveća. Svako drvo koje ne donosi dobar rod siječe se i baca u oganj.“ (Luka 3:9)

Uprkos tome što je vinogradar – Isus – zamolio vlasnika – Boga – za samo još malo vremena, Jovanovo upozorenje je bilo tačno. Izraelski narod nije „donosio plodove u skladu s pokajanjem“ (Luka 3:8). Nisu se pokajali za svoje korporativne grijehe i slijedili Boga i Njegovog Sina. Konačno 70. godine naše ere, Bog je koristio sjekiru rimske vojske da posječe Jerusalim i rasije naciju.

Zgrčena žena iscijeljena u subotu (Luka 13:10-17)

Uprkos rastućem neodobravanju fariseja prema Isusu, on je i dalje popularan među ljudima. Vođa sinagoge traži od njega da poučava. Sinagoge su lokalne bogomolje u kojima Jevreji i radoznali neznabošci uče od biblijskih učenjaka subotom i drugim vremenima. Vođa sinagoge nadzire službu, uključujući biranje ko treba da govori. Govornik bi pročitao odlomak i razradio šta misli da on znači. Često su govornici bili putnici ili su živjeli u različitim područjima i pružali različitu tačku gledišta.

Isus uči drugačije od ostalih gostujućih govornika. Pismoznalci – zakonici koji su stručnjaci za Mojsijev zakon i njegovu primjenu – potvrđuju svoja tumačenja citirajući rabine i druge pisare. Isus uči bez citiranja. On samo objašnjava šta ovaj odlomak znači i kako se odnosi na njegovu publiku. Kada je prvi put govorio, „bili su zadivljeni njegovim učenjem, jer ih je poučavao kao onaj koji ima autoritet, a ne kao pismoznalci.“ (Marko 1:22)

Vjerske vođe su zbunjene i uvrijeđene Isusovom službom. On ima nevjerovatan uvid u jevrejske spise, ali osuđuje pobožne fariseje i njihove akademske pismoznalce. Njegova čuda su zapanjujuća, čak do te mjere da izliječi čovjeka rođenog slijepog – nešto što nikada ranije nije zabilježeno (Jovan 9:1-7, 24-25). Ali ponekad, kao ovdje, oni ga uhvate kako čini čudo subotom, kršeći njihova sveta vanbiblijska pravila. Sigurno, misle oni, neko ko to radi ne može govoriti u ime Boga.

Isus je primijetio ženu koja je gotovo dvije decenije bila pogrbljena skoro dvostruko. Normalan rabin bi je ignorisao, možda misleći da je prokleta od Boga zbog svog grijeha (Jovan 9:1-3). Isus radi suprotno. Prestaje sa predavanjem i poziva je da istupi. On je dodiruje – što nijedan rabin nikada ne bi učinio. I on je izliječi. Vođa sinagoge, koji je najvjerovatnije izabrao Isusa da čita Sveto pismo i poučava u odlomku, užasnut je što je Isus „radio“ na šabat. Treba zapaziti da se u Luki 13:10 „šabati“ pominju u množini, što uvijek ne ukazuje obavezno na sedmi dan Subotu. Ipak u 14. stihu imamo informaciju da je taj dan zaista bila Subota.

Stanje žene uzrokovano je demonskim ugnjetavanjem. Ovaj odlomak ne kaže da demoni uzrokuju sve ili čak većinu bolesti i invaliditeta.

Tekst sugeriše da se žena ne može ni malo ispraviti iz svog savijenog položaja. Ona je teški invalid. Isus je položio ruke na ženu i oslobodio je njenog mučnog problema.

Naravno, nije protiv Božjeg zakona iscijeliti nekoga subotom. Isus to objašnjava

(Luka 13:15-16). Ali zakon koji su slijedili vjerske vođe tog područja – fariseji – nadilazi Mojsijev zakon u Starom savezu. Tradicionalna pravila njihovog usmenog zakona posebno definišu „rad“ koji se ne bi trebao obavljati subotom. Ono što vođa sinagoge i drugi tamošnji vjerski autoriteti ne razumiju je svrha subote da pruži odmor Božjoj djeci (Marko 2:27). Kakav bolji odmor ova žena može dobiti nego da bude fizički izliječena i oslobođena od demonskih muka?

Starješina sinagoge se naljutio na Isusove postupke i ukazao na sedmični ciklus koji je Bog prvobitno uspostavio još prilikom Stvaranja – šest radnih dana i sedmi dan odmora. Ovo je potvrđeno u Četvrtom Božjem uputu Dekaloga (Izlazak 20:8-11). Međutim, ono što starješina dodaje na kraju da subota nije pravo vrijeme za traženje izlečenja očito je proizvod jevrejske tradicije.

Vjerske vođe su bile užasnute što se Isus usudio raditi subotom. Isus ima drugačiju tačku gledišta, uglavnom da postoji nekoliko stvari koje su prikladnije za subotnji odmor nego da jevrejska žena – kćerka Abramova – pronađe iscjeljenje i slobodu od sotonskih sila i fizičke slomljenosti.

Mnogi Jevreji pažljivo prate Usmeni zakon. U ranim vremenima Makabejaca, hiljadu Jevreja je ubijeno u borbi jer se nisu htjeli boriti subotom. Nakon toga, sveštenik Matatias je odlučio da je u redu braniti se subotom. Kasniji su pisari razvili *pikuah nefeš* koji potvrđuje da se medicinski tretman koji spašava život može pružati subotom. To uključuje sve, od davanja ljekova do hvatanja opasnih životinja. Na kraju krajeva, kako neko može slijediti Božji zakon ako je mrtav?

Isus se, međutim, ne oslanja na *pikuah nefeš*, jer ne ide dovoljno daleko: ne uključuje olakšanje od hroničnih bolesti ili stanja koja nisu opasna po život. Umjesto toga, on upoređuje ženu sa volom ili magarcem, ukazujući na njihovo licemjerje. Bilo koji od njih vodio bi svog vola ili magarca na pitku vodu u subotu. Volovi i magarci mogu jedan dan ostati bez pitke vode, ali dobri Jevreji ih ipak vode do onoga što im treba. Zašto bi žeđ životinje bila veći prioritet od žene koja pati?

Luka u 15. stihu koristi izraz „Gospod“, naglašavajući Isusov autoritet nad vođama u sinagogi. Ovo je još jedan primjer da ljudi odbijaju da ispravno protumače znakove (Luka 12:54-56). Isus je utjelovljenje dolaska kraljevstva Božjeg, ali sve što vjerske vođe vide je da njihova vlastita moć izmiče.

Vjerske vođe ovdje uče pola lekcije. Saznaju da će Isus raditi subotom ako to znači nekoga izliječiti. Tako su mu namjestili igru, pozivajući ga na večeru u dom fariseja, ali i čovjeka sa vodenom bolešću. Ali oni ne uče drugu polovinu lekcije: Isus će braniti svoj izbor da izliječi i posrami njihova tvrda srca (Luka 14:1-6).

To što su Hristovi protivnici „postidjeli“ nakon ukora (17. stih) ukazuje da je milost Božja još uvijek dopirala do njihovih srca. Stih kaže i da su se ljudi „radovali“.

Parabole o sjemenu gorušice i kvascu (Luka 13:18-21)

Kraljevstvo Božje je značajna tema u Isusovom „putopisu“ (Luka 9:51 – 19:27). Ono je kao zrno gorušice posijano u vrtu koje izrasta u drvo; polako će rasti, ali kada

se uspostavi, neće se ukloniti. Kada je dovoljno veliko i čvrsto, ptice će se ugostiti na njegovim granama. To jest, ljudi iz drugih naroda će naći odmor i zaštitu (Luka 13:19).

U drugim odlomcima, Isus je zabilježen kako opisuje gorušicu kao „najmanje“ sjemenje. Njegova poenta je pretjerivanje sa efektom, a ne tvrdnja da je zrno gorušice najmanje u cijelom biljnom carstvu. Nadalje, sjemenke gorušice bile su metafora za smiješno malu količinu ili veličinu, često u suprotnosti s masivnim biljkama kao što su stabla kedra.

U Starom savezu, ptice koje se smještaju na drvetu predstavljaju moćnu naciju ili vođu u kojoj ljudi mnogih nacija nalaze utočište. Na primjer, Asirija (Ezekijel 31:6) i Vavilon (Danilo 4:20-22). Iako paralela ovdje nije očigledna, Isus će uskoro opisati priliv neznabožaca u Božje kraljevstvo (Luka 13:29).

Kraljevstvo Božije je također „slično kvascu, koji je žena uzela i umijesila u tri velike mjere brašna dok sva masa nije uskisla“ (Luka 13:21). Kada se kvasac doda u brašno, ne može se ukloniti. Dok žena miješa smjesu, kvasac se distribuira kroz brašno sve dok nijedan dio šarže ne ostane nepromijenjen. „Tri mjere“ je oko dvadeset tri kilograma. To je puno tijesta. Slično tome, svijet je veliko mjesto. Trebaće vremena da Božje kraljevstvo dosegne svako pleme i jezik, ali će stići tamo (Matej 28:18-20; Otkrivenje 5:9).

Ovdje je riječ o aspektu Božjeg kraljevstva koje se prima, začinje i narasta u ljudskim srcima, šireći dalje svoj uticaj na sve ostale. To nije isto što i faktičko uspostavljanje Božjeg kraljevstva koje podrazumijeva direktnu božansku intervenciju, sud i promjenu kakvoće same materije.

49. Podučavanje na povratku u Jerusalim

Luka 13:22 nas podsjeća da Isus putuje prema Jerusalimu. „Putopis“ (9:51 – 19:27) je niz priča koje govore o tome kako je Isus pripremao učenike za svoju smrt i uskrsnuće i njihov rad na uspostavljanju zajednice. Isus ih obučava da šire Božje kraljevstvo poput gorušičinog zrna ili kvasca (Luka 13:18-21) dok hoda prema Jerusalimu da obavi posao koji će osigurati ispunjenje Božjeg kraljevstva na zemlji: raspeće i uskrsnuće.

Podsjetnik na Jerusalim također služi da istakne ironiju događaja u ovom dijelu. Jerusalim je epicentar jevrejske religije i vjerskih vođa. Do sada su ti vođe davali prednost zakonima koje je stvorio čovjek u odnosu na dobrobit sugrađana Jevreja (Luka 13:10-17). Oni koji bi trebali znati prvi će propustiti ispunjenje Božjeg kraljevstva jer odbacuju Njegovog Sina (Luka 13:25-35).

Luka ne implicira da je Isus putovao sam u ovom odlomku. Većina priča u „putopisu“ ne nalazi se u jevanđelju po Marku. Mnoge se ne nalaze ni u Mateju. Luka je pažljivo birao parabole i čuda kako bi izgradio Teofilovu vjeru (Luka 1:1-4). Iako ovaj dio počinje s Isusom koji iscjeljuje Jevrejku (Luka 13:10-17) i završava tako što Isus jadikuje da će ga Jevreji odbaciti (Luka 13:31-35), parabole o drvetu gorušice i kvascu pokazuju kako će se Božje kraljevstvo proširiti po čitavom svijetu i donijeti odmor za neznabošce (Luka 13:18-21). Sada, Isus pokazuje da će mnogi neznabošci ući na uska vrata prije Jevreja (Luka 13:29-30).

Jedan čovjek ga je upitao: „Gospode, da li je malo onih koji će biti spaseni?“ (Luka 13:23)

Ovo je uobičajeno pitanje, koje se često postavlja na dva različita načina.

Prva verzija je sa skrivenom premisom „da li postoji nekoliko različitih načina za spasenje?“ Odgovor je izričito *ne*. Biblija je jasna da je Isus jedini put, istina i život (Jovan 14:6; Djela 4:12).

Drugi aspekt je „ima li više spašenih vjernika ili nespašenih nevjernika?“ Uska vrata predstavljaju ograničene kvalifikacije za spasenje, ali odražava li broj ljudi koji prolaze kroz vrata? Matej 7:13-14 daje istu metaforu, ali koristi „kapija“ umjesto „vrata“. Isus završava odlomak sa „i malo je onih koji ga nalaze“. Koliko god ideja bila izazovna, Sveto pismo ukazuje da će više ljudi biti izgubljeno za vječnost.

Isus okreće pitanje kako bi pokazao važniji aspekt. Ključna stvar nije znati broj ljudi na nebu. Mnogo je važnije znati kako zadobiti spasenje. Nije bitna veličina gomile, već veličina vrata. A vrata su vrlo uska.

Vrata su Božja milost kroz vjeru: da je Bog vjeran i da će ispuniti ono što obećava. Odgovor sa ljudske strane je uvijek u povjerenju i poslušnosti. Za Noja je to značilo izgradnju arke (Jevrejima 11:7). Za Abrama je to značilo napustiti svoj dom i vjerovati da će mu Bog dati naslednika (Jevrejima 11:8-12, 17-19). Za Jakova i Josifa, značilo

je da će njihovi potomci naslijediti zemlju koju je Bog obećao Abramu (Jevrejima 11:21-22).

Za Izraelce je vjera bila malo složenija. Trebali su vjerovati da je Jehova njihov Bog i da su Njegov narod, ali su trebali izraziti svoju vjeru kroz poslušnost sistematizovanom Zakonu (Levitski zakonik 26; Ponovljeni zakon 28). Čak i tada, međutim, njihovo spasenje je bilo zasnovano na Božjoj milosti koja je nudila oproštaj svima koji su se pokajali za svoje grijehe. Ono što vrata ne podrazumijevaju je bilo kakav pokušaj da se zasluži Božja naklonost slijedeći Mojsijev zakon u sopstvenoj sili ili uz „pomoć" vanbiblijskih pravila koja su dodali pismoznalci, kao što to čine fariseji (Luka 11:37-52; 13:14).

Isusova smrt i uskrsenje razjasnili su granice vrata. Spasenje je po milosti kroz vjeru u Božje obećanje da će oni koji prihvate Isusa kao svog Spasitelja biti spašeni (Efescima 2:8-9). Ali vrata su i uska i neće dugo biti otvorena. Prvo, zato što su naši životi prolazni i možemo umrijeti svakog trenutka (Luka 13:1-5). Drugo, zato što se Isus može vratiti vrlo skoro i efektivno zatvoriti vrata (Luka 13:25).

Do čega vode vrata? Do doma gospodara i trpeze Božje (Luka 13:25, 29). Jevreji bi ovo shvatili kao veliku gozbu u Božjoj prisutnosti: oličenje dubokog zajedništva (Matej 7:7-8,13; 22:1-14; 25:1-13; Luka 12:37; 14:15-24).

Pojam „navaliti" podrazumijeva borbu. To je od istog grčkog korijena riječi iz koje dobivamo „agonija". To ne znači da trebamo uložiti intenzivne napore u pokušaju da zaradimo spas. Međutim, svakako podrazumijeva istrajnost i odlučnost na tom putu u vjeri i poslušnosti.

Postoje, dakle, neki standardi za ulazak.

Prvo, moramo ući na vrijeme. Isus je već objasnio da je naš život konačan. Čak i oni koji vode pravedan život mogu umrijeti od nasilja ili tragedije bez upozorenja. Ali otvorena vrata takođe imaju ograničeno trajanje. Čak i ako Isus zatraži od Oca još malo vremena, na kraju će se vrata zatvoriti i nikome drugom neće biti dozvoljeno da prođe (Luka 13:6-9).

Čini se da je ovaj stih u suprotnosti s Isusovim prethodnim riječima o kucanju na vrata (Luka 11:9-10). Međutim, Isus je to obećao u kontekstu Božjeg sledbenika koji je tražio ono što Bog Otac želi za svoju djecu: Njegovo kraljevstvo, život, oproštenje, poslušnost i da bude oruđe za služenje drugima (Luka 11:1-8).

Ovdje Isus govori o ljudima koji su tvrdili da ga slijede, ali ga zapravo nisu poznavali. Oni su slušali njegovo učenje, ali nisu slijedili ono što je rekao. Jeli su fizičku hranu koju je ponudio, ali ne i duhovnu hranu koja im je bila potrebna (Jovan 6:27, 35). Uprkos onome što tvrde, oni su „zloradnici" (Luka 13:27). Ono što je najvažnije, oni nisu tražili zajedništvo s Isusom na vrijeme. Njihova prilika je izgubljena, a i oni (Luka 13:26-27).

Što je najvažnije, Isus ih ne „poznaje" zato što su oni „od svijeta" (Jovan 8:23). Pošto su to dva nekompatibilna koncepta života, on ih ne može pustiti unutra.

Isus spominje dva tipična načina na koja bi kultura definisala duboko lično znanje.

Prvo su jeli s njim. Konkretno, jeli su hranu koju je on dao (Luka 9:10-17). Gostoprimstvo i zajednički obroci su još uvijek važan dio bliskoistočne kulture. Jesti sa nekim je druženje sa njim. Ponuditi hranu, kao što je to učinio Isus, znači pružiti zaštitu. Problem je u tome što su pogrešno protumačili Isusovu motivaciju da ih nahrani. To nije bio znak dubokog trajnog zajedništva; to je bio znak Isusovog sažaljenja prema njihovoj fizičkoj gladi. To je također bila metafora za njegovu sposobnost da zadovolji njihovu duhovnu glad. Ljudi su toliko cijenili hranu da su željeli da ga učine kraljem (Jovan 6:1-15). Isus je morao objasniti da su se fokusirali na svoje fizičko stanje kada su trebali doći k njemu za duhovni život. Doslovni hljeb može donijeti život na ograničeno vrijeme, ali im je potreban hljeb života – Isus, koji je sišao s neba i pruža vječni život (Jovan 6:35-51).

Drugo, ljudi su slušali Isusa kako poučava na svojim ulicama. Sigurno, mislili su, njegovo prisustvo u njihovom susjedstvu bilo je znak da se poistovjetio s njima. Međutim, to nije slučaj. Isus je propovijedao desetinama ili stotinama hiljada ljudi. Vrlo malo njih je odvojilo vrijeme da shvati šta je on naučavao. To je poenta parabola: da oni koji zaista ne žele da znaju istinu neće morati (Luka 8:10). Bog čini sve da nam omogućiti spoznati istinu ali nas nikad ne prisiljava da je usvojimo.

Slično učenje u Mateju ukazuje na još jedan razlog zašto bi ljudi mogli tvrditi da poznaju Isusa, a da ga zapravo ne poznaju. Neki samoproglašeni vjernici činiće velika djela u Isusovo ime (Matej 7:22). Ali čak ni činjenje dobrih djela iz poštovanja prema Isusu ne identifikuje pravog sledbenika. Jevrejski mistici su to naučili u Efesu (Djela 19:13-16). Pavle će kasnije objasniti: „šta god ne proizlazi iz uvjerenja je grijeh“ (Rimljanima 14:23). Reći da činite djela za Isusa nije isto što i poznavati ga i biti od njega osnažen (Matej 7:23; Luka 13:27).

Ova pitanja nisu jedinstvena za gomilu koja slijedi Isusa. Isto se dešava i danas. Možete biti u zajedništvu s drugim vjernicima, moliti se, čitati Bibliju, slušati propovijedi, čak služiti, a još uvijek ne poznavati Isusa. Činiti takve stvari bi trebalo da budu obilježja hrišćana, ali one ne spasavaju. Samo poznavanje Isusa – znanje da je on Sin Božji koji je došao da uzme grijehe svijeta i traženje od njega da uzme vaše grijehe – osigurava da možete proći kroz uska vrata.

U Luki 13:27 stoji da Isus odbacuje one koji „čine nepravdu“. Da li se ovo odnosi na puko činjenje određenih grešaka? Ne, jer ne bi bilo nijednog pravednog. Najveća „nepravda“ koju ljudi mogu ikada činiti je njihov pogrešan odnos prema Bogu, stanju u kojem se nalazi ljudski rod i ponudi spasenja – to je zadržavanje istine u nepravdi (Rimljanima 1:18). Jevreji Hristovog vremena radili su to tako što su istrajno ignorisali i odbacili Mesiju. Ili su, u boljem slučaju, bili zainteresovani samo za tjelesne i ovozemaljske koristi koje bi mogli dobiti iz interakcije s njim.

Jevreji su bili Božji izabrani narod – kao grupa, kao nacija. Abramov savez je obećan potomcima Isaka i Jakova kao nacije. To ne znači da će svaki Jevrejin pojedinačno biti spašen samo zato što potiče od Jakova. Moraju proći kroz „uska vrata“: pokajanje i vjeru u Isusa (Luka 13:5). U protivnom biće „izbačeni napolje“ (Luka

13:28).

Drugom prilikom, Isus kaže, „sinovi Kraljevstva biće izbačeni napolje, u tamu, gdje će biti plač i škrgut zuba“ (Matej 8:12). „Sinovi kraljevstva“ predstavljaju Jevreje, a ne Isusove sledbenike u Božjem kraljevstvu. „Plač i škrgut zubima“ opisuju tugu i očaj koji rezultiraju i emocionalnim i fizičkim bolom. „Izbačen napolje, u tamu“ jednostavno znači naći se izvan okrilja spasenja i propasti za vječnost.

Isus se povezuje sa patrijarsima i prorocima. Jedan od razloga zašto vjerske vođe odbacuju Isusa je taj što iako tvrde da poštuju proroke u jevrejskim spisima, odbijaju upoređivati njihove opise Mesije s Isusom i njegovom službom. U Starom savezu, mnogi proroci su ubijeni jer jevrejsko vođstvo nije htjelo čuti njihova osuđujuća upozorenja. Isus kaže farisejskim advokatima da kada odbace proroke – posebno kada odbijaju da poučavaju istinu o Isusu kako je napisano u prorocima – oni su naslednici proročkih ubica (Luka 11:47-52). Stefan će ponovo razmotriti ovu optužbu neposredno prije sopstvenog ubistva (Djela 7:51-53).

Što je još šokantnije, mnogi neznabošci će biti dio Božjeg kraljevstva. To su ptice koje su se sjatile na drvo gorušice – kraljevstvo Božje (Luka 13:18-19).

Slijed glavnih strana svijeta je „merizam“: govorna figura koja koristi suprotne ideje za predstavljanje veće cjeline. „Istok i zapad“ i „sjever i jug“ su suprotnosti i označavaju sav prostor između njih: cijelu zemlju. Ideja da neznabošci sa istoka, zapada, sjevera i juga poznaju Boga nalazi se i u starosaveznim prorocima (Isaija 45:6; 49:12; Malahija 1:11).

Koncept da poslednji postaje prvi i prvi postaje poslednji pojavljuje se na nekoliko različitih načina. Ovdje Isus govori o tome kako će pagani iz cijele zemlje živjeti u Božjem kraljevstvu za vječnost, dok mnogi Jevreji neće. Jevreji su bili „prvi“ po tome što su trebali da budu Božji narod, fizički naslednici Abrama kome je Bog dao svoj savez (Luka 13:28).

Razlog zašto je Bog izabrao Jevreje bio je da pokaže neznabošcima ko je pravi Bog i šta očekuje (Izlazak 19:6; Jošua 22:5; Jeremija 13:11). U starosaveznim terminima, oni se diskvalifikuju od ostanka u kraljevstvu zbog neposlušnosti (Amos 3:2). Kada jevrejsko vođstvo razapne Isusa umjesto da ga proslavi, oni se pokazuju potpuno nepodobnim da šire Božju poruku spasenja. Formalni judaizam nakon toga gubi smisao i značaj za Božje djelo.

Isus koristi parabolu da to objasni. „Nepravednicima“ neće biti dozvoljeno da uđu u kraljevstvo čak i ako fizički potiču od Abrama. Poistovjećivanje s Isusom i pokajanje od grijeha dovodi do poziva da ostanemo s Bogom za vječnost (Luka 13:5, 25-29). Kao što će Pavle kasnije napisati: „A ako ste Hristovi, onda ste Abramovo potomstvo, naslednici po obećanju.“ (Galatima 3:29)

U hrišćanskom dobu u kojem poistovjećivanje s Isusom donosi spasenje, neznabošci – poslednji koji će upoznati Boga – prvi će prihvatiti Hrista. Ali „prvi“ i „poslednji“ potvrđuju da Jevreji kao pojedinci još uvijek imaju nadu (Rimljanima 11:1, 5).

Isus koristi ovu frazu na sličan način u paraboli o radnicima u vinogradu (Matej

20:16). Drugi način na koji Isus koristi ovu priču je kada kaže svojim učenicima da žive i rade u poniznosti, služenju i žrtvovanju, vjerujući da će ih Bog nagraditi (Matej 19:30; Marko 9:35; 10:31).

U taj dan prišli su mu neki fariseji i rekli: „Izađi i idi odavde, jer Herod hoće da te ubije.“ (Luka 13:31)

Ovo je neobičan stih koji Luka koristi da postavi Isusove predstojeće riječi. Isus putuje prema Jerusalimu, ali je još uvijek u Galileji, jednoj od teritorija Heroda Antipe. Fariseji upozoravaju Isusa da Antipa želi da ga ubije. Njihova zabrinutost je čudna budući da ga mame, pokušavajući da ga navedu da kaže nešto tako strašno da ga mogu legitimno pogubiti (Luka 11:53-54). Najvjerovatnije, ovi ljudi pokušavaju zastrašiti Isusa; nadaju se da će bježati za svoj život i napustiti svoju misiju.

Herod Antipa je jedan od mnogih sinova Heroda Velikog. Njegova teritorija uključuje dvije nepovezane oblasti: Galileju i Pereju. Najvjerovatnije je Isus još uvijek u Galileji jer je na Antipinoj teritoriji i u Galileji ima više Jevreja nego u Pereji, dakle i više fariseja.

Herod Antipa je još uvijek zbunjen oko toga ko je Isus. Pita se da li je Isus Jovan Krstitelj vraćen u život, dok drugi u njegovom dvoru misle da je on Ilija ili drugi prorok (Luka 9:7-9). Malo je vjerovatno da Antipa zna da supruga njegovog upravitelja domaćinstva finansira Isusovu službu (Luka 8:3). U *Antikvitetima* 18.7.2, Josif Flavije je napisao da je Antipa očajnički želio da zadrži mir na svojoj teritoriji. On i njegova žena Herodijada ne žele ništa drugo nego da ih car prizna za kralja i kraljicu. Dozvoliti putujućem učitelju da eventualno pokrene pobunu ne bi izgledalo dobro.

Tokom Isusovih suđenja, kada Pilat pokušava izbjeći da bude taj koji je odobrio Isusovo razapinjanje, Pilat će shvatiti da je Isus s Antipine teritorije i poslaće ga u susret svom „kralju“. Iako je Antipa očajnički želio da upozna Isusa, Isus neće ništa reći. Antipa će se rugati Isusu i ironično ga obući u kralja prije nego što ga vrati Pilatu (Luka 23:6-12).

Isusovo spominjanje Antipe kao „lisice“ ima nekoliko slojevitih, metaforičkih značenja. Može se odnositi na nekoga ko je varljiv ili ko uništava. S obzirom na to da je Antipa ubio Jovana i želi da ubije Isusa (Luka 9:9; Djela apostolska 4:26-28), „uništavač“ je svakako prikladan. Takođe, Antipa je podmukao. Izraz „lisica“ mogao bi implicirati nekoga nebitnog – napad na Antipinu ambiciju. U Božjoj ekonomiji, međutim, Antipa je nevažan: smrtnik kojeg Bog koristi da dovrši svoj plan. Isusov komentar takođe implicira da fariseji izvještavaju Heroda Antipu.

Slijed „danas i sjutra, i treći dan“ koji se nalazi u 32. i 33. stihu je figura govora. Isus neće ući u Jerusalim niti će biti razapet tri dana od ove tačke. Izraz znači da on neće promijeniti svoj raspored zbog Heroda. On ima posla da završi, i tek kada njegov posao bude završen, on će tada otići u Jerusalim.

Nadalje, Stari savez često govori o vremenu u grupama po tri – tri dana ili tri godine. Ovo se dešava češće nego bilo koji drugi broj osim sedam; čak više od četrdeset. Često se trojke koriste u kontekstu rješavanja stvari ili zadatka koji se završava

(Postanje 40:12-13, 18-19; Izlazak 3:18; 5:3; 8:27; 15:22-24; Ezra 8:15, 32; Nehemija 2:11). I, naravno, Isusova služba je trajala tri godine, a njegova agonija i smrt tri dana.

Ako Isusove riječi odražavaju tu ideju, on kaže da on ima određeno vrijeme u kojem treba raditi prije nego što dođe do rješenja: njegovog ulaska u Jerusalim. On nije zabrinut za Antipu; on još nije završio posao svog Oca tako da je njegov život siguran. Simboličnog trećeg dana, Antipa će imati svoju priliku (Luka 23:6-12).

Isusov komentar o prorocima koji ginu, međutim, ne odnosi se na Antipu već na fariseje. Ne tako davno, rekao je u prostoriji punoj fariseja i njihovih advokata šta misli o njihovoj pobožnosti. Oni slijede zakone zbog kojih izgledaju dobro, ali zanemaruju one koji pokazuju ljubav ili promovišu istinu. Za zakonike on je rekao da su, zato što skrivaju istinu o kojoj su proroci govorili, krivi kao i njihovi preci koji su ubili te proroke (Luka 11:47-52). Kao i sam Jerusalim, oni su dostojni suda (Luka 13:34).

Isus zaista umire u Jerusalimu, ali nisu svi starosavezni proroci. Metaforički, međutim, mnoge je ubilo jevrejsko vjersko vođstvo sa sjedištem u Jerusalimu.

Biblija ne spominje smrt mnogih proroka. Izvanbiblijski izvori kažu da je Isaiju ubio judejski kralj Manasija; Jeremiju su kamenovali do smrti Jevreji koji su ga kidnapovali i odveli u Egipat; Ezekiel je ubijen u Vavilonu nakon što je upozorio Jevreje da ne obožavaju idole; Miheja je ubio izraelski kralj Joram; a Amos je umro od ozljeda koje mu je zadao Amasija, lažni sveštenik Izraela, i njegovi sinovi.

„Jerusalime, Jerusalime, koji ubijaš proroke i kamenuješ one koji su k tebi poslati! Koliko puta sam htio da skupim tvoju djecu kao što kvočka skuplja svoje piliće pod krila, ali vi niste htjeli! Evo, vaša kuća vam se ostavlja pusta. Kažem vam, nećete me vidjeti dok ne kažete: 'Blagosloven onaj koji dolazi u Gospodnje ime!'“ (Luka 13:34-35)

„Jerusalim“ se ne odnosi samo na grad. To takođe označava Jevreje kao naciju i/ili jevrejske vjerske vođe čije je sjedište u Jerusalimu. Ovo je paralela kako bi moderni ljudi mogli govoriti o američkim akcijama pozivajući se na „Vašington“ ili na one o Rusiji pominjući „Moskvu“.

Isus jadikuje nad „Jerusalimom“ zbog odbijanja poruka Božjih poslanika kako u prošlosti tako na žalost i sada u odsudnom vremenu kada je trebalo da prihvate samog Mesiju Sina Božjeg. Njegov osvrt na pokušaje skupljanja Jevreja pod okrilje božanske blagodati mogao bi se odnositi kako na Hristovu zemaljsku službu tako i na djelovanje Sina Božjeg u prošlim vremenima (Postanje 16:7-14; 18:1-33; 22:11-18; Jošua 5:13-15; Sudije 5:23; Danilo 10:5-6, 13, 21). Izvršna funkcija Sina Božjeg u sklopu božanskog djelovanja u korist ljudskog roda je stalno načelo u svakom vremenu, uključujući i duhovne aspekte (1. Korinćanima 10:4).

I dok se vodi borba za lojalnost ljudskih duša, Bog poštuje slobodu izbora. Mi možemo uvijek odabrati da „nećemo“. Ali posledice i jednog i drugog izbora su predodređene.

Isus zaključuje da će se zbog odbijanja njihova „kuća“ ostaviti pusta. U jevrejskoj književnosti, „kuća“ može predstavljati kraljevstvo ili dinastiju. Kada je David htio

izgraditi „dom“ ili hram za Boga, Bog mu je rekao ne, ali će Bog zauvijek uspostaviti Davidovu „kuću“ (2. Samuelova 7:16). Na drugim mjestima, „kuća“ može značiti naciju Izraela ili hram koji predstavlja izraelski narod (Isaija 64:11; Jeremija 12:7; 22:5).

U Luki 13:35 „kuća“ ima implikacije hrama ali i šire značenje u smislu uspostavljenog prebivališta Božje posebne prisutnosti za blagoslove nacije. Konačno odbacivanje i pogubljenje Mesije ukida taj status. „Kuća“ nadalje ostaje „pusta“, lišena Božjeg prisustva i blagoslova.

Isusova svečana izjava da ga dalje neće vidjeti dok ne kažu „blagosloven onaj koji dolazi u Gospodnje ime“ jasno ukazuje da je jevrejska nacija na isteku vremena milosti datog u Danilu 9:24-27, te da će sledeći susret biti vezan za Hristov drugi dolazak i sud. Ovaj citat je iz Psalma 118:26, mesijanskog psalma koji se recituje na Pashalnom sederu. U Isusovo vrijeme, sveštenici su recitovali psalam dok su žrtvovali pashalnu jagnjad u hramu. Gomila će to pjevati na trijumfalnom ulasku kada Isus ulazi u Jerusalim (Luka 19:38), ali Isus govori o svom drugom dolasku.

„Ime“ Gospodnje se odnosi na Božji autoritet i moć. Činjenica da Isus dolazi i po drugi put „u ime Gospodnje“ jasno naglašava njegovu izvršnu božansku funkciju u realizaciji Božjeg plana spasenja. Takođe ukazuje na Boga kao Vrhovnog Suverena, u čije „ime“ djeluje Njegov Sin. To je princip zastupništva. Kompletno Hristovo djelovanje proističe iz odnosa sa Bogom, po autorizaciji i instrukcijama od Oca. Svemu je Otac izvor. Svemu što Hrist čini je Otac izvor. Hrist je sve primio od Oca.

50. Iscjeljenje čovjeka sa vodenom bolešću i odnosne parabole

Subota je i Isus se nalazi u gostima kod nekog farisejskog poglavara. S obzirom na to koliko se često Isus i fariseji sukobljavaju, može biti iznenađujuće vidjeti ga još jednom pozvanog na svečani obrok u farisejevu kuću. Znamo da je to formalno jer se oni „zavaljuju“ na ležaje (Luka 14:15). Domaćin bi u takvim slučajevima pozvao prijatelje, porodicu i ljude koji bi mu pružili dobar razgovor i povećali njegov društveni ugled. On također pretpostavlja da će ti važni ljudi uzvratiti svojim pozivima (Luka 14:12). Drugi ljudi iz okoline bili bi dobrodošli da stanu uz zidove i slušaju. Čovjek sa vodenom bolešću (Luka 14:2) možda je jedan od onih koji su željeli da slušaju.

„Poglavar fariseja“ je nezgodan izraz na našem jeziku. To ne znači nužno da je čovjek bio zapovjedni vođa unutar grupe. To znači da je on član sekte fariseja i da je neka vrsta vođe: može nadgledati sinagogu, ili raditi kao državni službenik ili glavni sveštenik. Čak i da je on glavni sveštenik, to ne bi značilo da se ovaj događaj dešava u Jerusalimu. Sveštenici su služili samo određene smjene u hramu.

Domaćin i ostali njegovi gosti – na takve gozbe su bili pozvani samo muškarci – „pažljivo ga posmatraju“. Otkad je Isus razotkrio licemjerje fariseja i njihovih zastupnika, oni su ga „vrebali da li će reći nešto za šta bi mogli da ga optuže“ (Luka 11:54). Žele ga mrtvog i treba im čvrst dokaz da je počinio smrtni prekršaj.

Stanje prevedeno kao „vodena bolest“ je hidropsija (generalizovani edem). Simptomi su nenormalno ili pretjerano skupljanje ili prodiranje razrijeđenog (vodnjikavog) limfnog seruma u međuvlaknasti prostor potkožnog vezivnog tkiva ili u ozbiljnim tjelesnim dupljama iz kojih se ne odliva. Te poremećaje prate oticanja tkiva i organa, slabo mokrenje, loš apetit, tromost i malaksalost. Oticanje tkiva obično započinje u stopalima i gležnjevima da bi potom nastavilo da se penje uz noge prema trbuhu. To uključuje ekstremno oticanje i može biti prilično bolno i iscrpljujuće. Čovjek nije identifikovan kao gost; on može biti dio gomile koja je pratila Isusa. S druge strane, možda ga je domaćin tajno pozvao da iskuša Isusa na još jedno iscjeljenje u subotu.

Odgovarajući na postavku, Isus otvara razgovor koji je u toku postavljanjem teološkog pitanja. On je ranije koristio ovu taktiku (Luka 6:9). Rasprava o takvim pitanjima bila je uobičajena, a rabini i zakonici su često raspravljali, svaki koristeći citate ranijih vjerskih vođa kako bi dokazao svoju tezu. Međutim, fariseji znaju da Isusovo pitanje nije samo teorijsko. On može i liječio je subotom (Luka 6:6-11; 13:10-17).

Jevreji Isusovog vremena vezani su zakonom koji je Bog dao Mojsiju na gori Sinaj i koji je Mojsije zapisao. Nekoliko stotina godina kasnije, južno kraljevstvo Judeje se tako grdno ogriješilo o Boga da je Bog dozvolio Vavilonu da ih odvede u

izgnanstvo. Sedamdeset godina nakon izgnanstva, pušteni su da se vrate u Jerusalim. Religiozni pravnici bili su toliko uplašeni da će ih Bog ponovo poslati u progonstvo, da su stvorili „rabinski zakon“ ili Usmeni zakon. Ovi zakoni su stvorili znatno više detalja o tome šta su – navodno – značili Mojsijevi zakoni. Pismoznalci su se nadali da ako ljudi budu pažljivo poštovali njihova nova pravila, neće se približiti kršenju Mojsijevog zakona. Isus tumači ove zakone kao nerazumne, suprotne onome što Bog namjerava za svoj narod i da se nepravedno sprovode (Luka 11:46).

Međutim, čak su i rabinski zakoni bili za tumačenje, a rabini, pismoznalci i druge vjerske vođe su voljeli raspravljati o pojedinostima: posebno o zakonima koji se odnose na definiciju „djela“ koje je Mojsijev zakon zabranjivao subotom. Čini se da je obim dozvoljene medicinske njege bio popularna tema. Na primjer, u redu je jesti bilo koju vrstu hrane koju zdravi ljudi jedu subotom, čak i ako se koristi i za liječenje bolesti, ali ne i hranu koja se isključivo koristi kao lijek za bolest [Mišna Šabat 14.3-4].

Nakon Isusovog vremena, rabini su se na kraju složili da je u redu liječiti osobu da bi se spasio život jer mrtva osoba ne može obožavati Boga. Ali nije u redu namjerno liječiti hronično stanje koje nije opasno po život. Vodena bolest, iako bolna i iscrpljujuća, nije odmah fatalna. Isus traži od fariseja da zastanu i razmisle. Šta bi Jehova (Izlazak 3:15) zaista rekao o ovoj situaciji? Da li je On milostiv Bog koji želi da obnovi i izliječi svoju djecu? Ili je On toliko umotan u slovo zakona da bi trebali pustiti čovjeka da nastavi da pati?

Fariseji odbijaju odgovoriti. Ako kažu da bi Bog želio da slijede strogi zakon, otkrivaju da su njihove vjerske prakse krute i ne odražavaju Boga koji voli. Ako odobravaju iscjeljenje subotom, priznaju da Isus ne krši Mojsijev zakon, što bi potvrdilo njegovu službu. Isus ističe da činjenica da bi izbavili vola ili magarca iz bunara dokazuje njihovo očito licemjerje (Luka 14:5).

Tokom svoje službe, Isus čini tri stvari koje fariseji smatraju neoprostivim: on proglašava grijehe ljudima oproštenim (Marko 2:5; Luka 7:48); on liječi subotom (Marko 3:1-5; Luka 13:10-16); i on razotkriva licemjerje vjerskih vođa (Luka 11:17-20, 42-52). Zbog ovih djela, oni žele da ga unište (Marko 3:6; Luka 6:11; 11:53-54; Jovan 5:16).

Fariseji ne razumiju Isusovu poruku, ali pokušavaju da ga navedu da prekrši njihova pravila. Oni su na svečanoj večeri u subotu i prisutan je čovjek sa ozbiljnim zadržavanjem tekućine. Isus ih je upitao u šta vjeruju: „Da li je dopušteno liječiti subotom ili ne?“ Obično bi takvo pitanje izazvalo živu raspravu, ali to nije cilj fariseja. Sve što treba da urade je da čekaju. Isus će izliječiti čovjeka i oni će imati više municije protiv njega.

Tekst kaže da je Isus „dotakao“ čovjeka. To uključuje hvatanje ili dodirivanje na drugi način. Zanimljivo je kako Isus štiti čovjeka tako što ga otpušta. On često štiti one koje liječi tako što ih odvlači od gomile ili im govori da ćute o svom iscjeljenju (Marko 1:43-44; 7:33; 8:23; Luka 8:51, 56). S druge strane, ponekad skreće pažnju na iscjeljenje (Luka 8:45; 13:12). Koje će on izabrati zavisi od situacije i njegovog cilja.

A njima je rekao: „Ako nekome od vas magarac ili bik upadne u bunar, zar ga nećete odmah izvući i u subotni dan?“ Na to nisu mogli da mu odgovore. (Luka 14:5-6)

Isus iscjeljuje čovjeka i svakako otkriva njihovo licemjerje, ističući da ako bi u subotu izvukli vola ili magarca iz bunara, zašto on ne bi izliječio čovjeka? Sada fariseji ćute iz drugog razloga. Isus je u pravu i oni to znaju: nemaju šta da kažu u svoju odbranu.

Najbolja mjesta (Luka 14:7-11)

Ova parabola otkriva istinu koja nije eksplicitno navedena u događajima priče. U Isusovoj priči u narednih nekoliko stihova, doslovna prilika je svečani svadbeni banket kojem prisustvuje nekoliko muškaraca koji pokušavaju odrediti koliko blizu glavnog stola i počasnog mjesta mogu sjediti. Metaforički, Isus govori o poniznom stavu koji treba da zauzmemo kada ulazimo u Božje kraljevstvo.

„Oni koji su bili pozvani“ označavaju goste koje je pozvao „farisejski poglavar“ i koji se zavaljuju oko stola, za razliku od onih koji mirno stoje uza zid, čekajući da čuju razgovor. Domaćin je farisej i ima negdje mjerodavan položaj – možda sinagoga ili lokalna uprava.

Prilikom dolaska gosta uzima se u obzir njegov društveni položaj u odnosu na ostale goste i u skladu s tim ga sjedaju. Što je bliže čelu stola i domaćinu, to je mjesto časnije. Ne bi bilo neobično da počasni gost dođe kasnije od ostalih.

Kada bi se to dogodilo, da je drugi gost zauzeo počasno mjesto, domaćin bi mu morao reći da nađe drugo mjesto. Ako bi svi sjeli što više, poniženi gost bi morao na najnižu poziciju. Isus daje praktične savjete kako spriječiti ovu sramotu: jednostavno sjedite u podnožje stola. Može se desiti da će domaćin, ispred ostalih gostiju, odvesti tu skromnu osobu na više mjesto, odajući joj tako javnu čast.

U Božjoj ekonomiji, ljudski rang ne znači ništa. On sudi po srcu, a ne o spoljašnjem iskustvu (1. Samuelova 16:7). Oni koji se ponize biće počašćeni od Boga (Luka 14:11).

Isus ne daje dubinu takvim vrstama ljudskih društvenih standarda. On poučava goste kako da se ponašaju pobožno unutar ove kulture. Isus je više zainteresovan za poučavanje ljudi da odbace društveni položaj i obuče se u duhu poniznog služenja. U sledećoj paraboli on će ohrabriti domaćina da sledeći put pozove siromašne, slijepe i ozlijeđene: one koji mu ne mogu vratiti. Božje nagrade na nebu su mnogo vrednije od zemaljske reputacije (Luka 14:12-14).

Isusovo učenje nije novo; samo se primjenjuje na drugačiji način. Izreke 25:6-7 kažu: „Ne uzvisuj se pred kraljem, i ne zauzimaj mjesto velikih ljudi. Jer je bolje da ti on kaže: ‘Pomjeri se na bolje mjesto!’ nego da te ponizi pred velikašem kog su oči tvoje vidjele.“ Dok je Solomon govorio o stajanju pred kraljevima, Isus to primjenjuje na bilo koje društveno okruženje.

Ipak, Isus ne kritikuje čin dovođenja nekoga na više mjesto. Dobro je biti skroman

u grupi i još uvijek znati svoju vrijednost. Loše je pretpostaviti slavu i čast koju nije ponudio drugi, ali je u redu ako je drugi nude.

„Jer ko se uzvisuje, biće ponižen, a ko se ponizuje, biće uzvišen.“ (Luka 14:11)

Ovaj stih takođe odražava prethodni citat: „I ima poslednjih koji će biti prvi, i ima prvih koji će biti poslednji.“ (Luka 13:30) U tom kontekstu, Isus je govorio da će postojati neznabošci koji će slijediti jevrejskog Mesiju kada mnogi Jevreji neće. Traženje visokog statusa u ovom i ovakvom svijetu obično odražava duh suprotan onom koji je pogodan za sistem vrijednosti u Božjem poretku života. Podsjetimo se da je prvobitna pobuna na Nebu započela idejom o samouzvišenju (Isaija 14:13-14; Ezekiel 28:17).

Koga pozvati na gozbu (Luka 14:12-15)

Sada se Isus obraća domaćinu. Isusova poenta je da je domaćin jednako kriv što pokušava izgraditi čast kao i njegovi gosti. Pozvao je ugledne ljude koji će sada biti dužni uzvratiti uslugu i uputiti mu poziv.

Isus kaže da sledeći put kada ovaj čovjek priređuje banket, treba pozvati one koji ne mogu uzvratiti uslugu: ljude koji ne mogu podići njegov rang u kulturnom društvenom sistemu. Trebao bi pozvati „siromašne, sakate, hrome, slijepe“. U toj kulturi, to su bili ljudi za koje se pretpostavljalo da su prokleti od Boga, ali koji su jednostavno bili žrtve palog svijeta (Jovan 9:1-3). Ako domaćin to učini, možda neće biti nagrađen na zemlji, ali će ga Bog nagraditi pri uskrsenju. Takva velikodušnost direktno odražava Božji karakter. Osim toga, Bog gleda. On će nagraditi one koji ne mogu vratiti.

Vjerovatno pokušavajući raspršiti neugodnost Isusovih riječi, jedan od ostalih gostiju ignoriše Isusovu poruku o poniznosti i služenju i fokusira se na blagoslov velike Božje gozbe prilikom uskrsnuća. Ali Isus mu ne dopušta da umanji žrtve potrebne za život u ispunjenom kraljevstvu Božjem. Uvijek voljan da se prilagodi sadašnjoj situaciji, Isus daje parabolu o tom banketu, konkretno kako su gosti oko njega u opasnosti da ga propuste jer se previše fokusiraju na brige i blagoslove svijeta. Slabiji, bolesni i grešnici će vjerovatnije odgovoriti na Božji poziv (Luka 14:15-24).

Božja ekonomija preokreće prirodni zemaljski pogled na svijet. Čast ne dolazi od ljudi; dolazi od Boga. Poniznost i služenje donose Božju naklonost. Poštovanje najmanjeg od ovih donosi počasti od Boga. I najmanji od njih su ti koji će najvjerovatnije poštovati Boga.

Velika večera (Luka 14:16-24)

Isus upozorava prisutne da se moraju odazvati na Božji poziv da bi došli do stola u Božjem kraljevstvu.

Parabola govori o domaćinu koji je pozvao mnoge ljude u svoj dom na gozbu. Jevreji tradicionalno koriste ideju „gozbe“ da predstave Božji blagoslov u vječnosti. Gozba ispunjava glad, pruža užitak i pruža odlično druženje. Nažalost, potrebe i čari svijeta zadržavaju pažnju gostiju, a oni odbijaju prisustvovati. Kao odgovor domaćin

poziva siromašne i invalide. Zatim poziva putnike i beskućnike. Mnogi od ovih ljudi, koji nisu zadovoljni svojim zemaljskim životima, odgovaraju (Luka 14:17-24).

Ova parabola pokriva pitanje koje je Isus ranije obradio. Bog je izabrao Jevreje da budu Njegov narod. On želi da provede vječnost s njima. Ali ako se ne odazovu na Njegov poziv, diskvalifikuju sebe. Isusova poruka je bila jednostavnija u Luki 13:22-30. Rekao je gomili da nije dovoljno jesti hranu koju je on pružio ili čak činiti čuda u njegovo ime. Ta djela nisu značila da su ga prihvatili kao svog Spasitelja. Nije bilo dovoljno čak ni porijeklo od Abrama, Isaka i Jakova. Oni trebaju staviti svoj identitet u Hrista, a ne u svoje nacionalne patrijarhe, svoje gradove ili svoja djela.

U ovoj paraboli, Isus se više fokusira na izbor: da bi bili dočekani na gozbi koju će Bog osigurati po uskrsnuću, pozvani moraju pristati da dođu. To zvuči jednostavno, čak i samo po sebi razumljivo. Ipak, lako je biti ometen životom, bilo da se radi o proširenju zemaljskog kraljevstva ili nečije porodice (Luka 14:18-20). Jednako je lako zaboraviti da zemaljski blagoslovi ne znače ništa u poređenju sa Božjim vječnim blagoslovima (Luka 12:13-21; 14:14).

Fraza „jer je sada sve spremno“ je potresna. Sa Isusovim dolaskom, „približilo se kraljevstvo Božje“ (Luka 10:11). Mesija za kojim su Jevreji čeznuli je ovdje! Ali jevrejsko vođstvo će ga odbaciti i držati se vlastitog besmislenog zemaljskog uticaja i moći.

Pozvani se izgovaraju na različite načine. Farmer je ometen životnim brigama, sledeći bogatstvom u stoci, a poslednji zadovoljstvima braka. To ne znači da su život, bogatstvo ili zadovoljstvo bračnog života sami po sebi nemoralni. Dobro je raditi i ženiti se i uživati u Božijoj opskrbi. Ali svaki svjetski blagoslov se mora uživati uz razumijevanje da je on sekundaran u odnosu na Božje kraljevstvo.

Izgovori koje su dale vjerske vođe u Isusovo vrijeme nisu toliko legitimni. Neki ukratko sude da Isus radi za Sotonu (Luka 11:15). Drugi vjeruju da on ne može biti Mesija jer je bio iz Nazareta u Galileji; oni ne znaju (ili neće da znaju) da je rođen u Betlehemu (Jovan 7:52).

Na kraju, međutim, sve je to isti izgovor, a i mi smo u iskušenju da ga koristimo. Toliko smo fiksirani na svoja vlastita zemaljska kraljevstva da zaboravljamo da je naša vječnost u pitanju. Veća je vjerovatnoća da će odgovoriti na Božji poziv oni koji imaju malo nade u zemaljska kraljevstva (Luka 14:21-24; 18:25).

Ovo je teška lekcija za kulturu koja uči da ako Bog blagosilja poslušne, bogati moraju biti pravedni. Siromašni, slijepi i osakaćeni, oni koji izgledaju kao da su prokleti od Boga i kojima je zabranjeno bogosluženje u hramu: to su ljudi koji više vjeruju Bogu i raduju se vječnosti u raju s Njim. Jevanđelje često lakše prihvataju oni koje svijet ne ispunjava.

Brak može biti jaka smetnja za prihvatanje Božjeg poziva. Brak je dobar i blagosloven od Gospoda još prilikom Stvaranja. Ponovljeni Zakon 24:5 daje dopust od godinu dana od javnih dužnosti tek vjenčanom muškarcu.

Međutim, čak ni naši najbliži, najintimniji odnosi ne bi trebali da nas ometaju

kada Bog zove. Privrženost Bogu ima prioritet.

Ovo ne opravdava „radoholičarski“ način razmišljanja koji ignoriše odmor i brigu o sebi. Isus ne zahtijeva od bilo koga da zanemari svoju porodicu. Ponekad su potrebni dugi sati. Ali potrebno je puno molitve i razlučivanja da biste bili sigurni da Bog poziva vas i vašu porodicu da se žrtvujete.

Imajte na umu da je na banketima na kojima Isus dolazi i na koje se poziva, kultura nalagala da se pozivaju samo muškarci. Ponekad su žene mogle stajati uza zid sa drugim prolaznicima i slušati, ali nisu bile pozvane da jedu.

Suočen za izgovorima, domaćin parabole mijenja pozivnicu. On ne može otkazati gozbu; sve je spremno. On šalje svog slugu na gradske ulice da pronađe siromašne i one osobe sa invaliditetom i povredama koje ih čine nepodobnim za bogosluženje u hramu.

Važno je prepoznati da je parabola ispričana sa određene tačke gledišta; neobavezno čitanje moglo bi implicirati da je Bog pozvao bogate i plemenite Jevreje i vjerske vođe, a kada su oni to odbili, zadovoljio se „manjim“ ljudima. To nije namjera priče. Sramota vjerskih vođa je što je trebalo da dovedu ljude do Boga. Umjesto toga, oni su odbacili svog Mesiju i ismijavali ili progonili svakoga ko ga je prihvatio. I tako, Isus ide direktno ljudima. Zapravo, ovo je poslednji obrok koji će Isus podijeliti s farisejima.

Ipak, čak ni ovi novi zahvalni gosti ne ispunjavaju prostoriju. Domaćin banketa treba više gostiju.

Na sreću, još uvijek ima mjesta u Božjem kraljevstvu. U stvari, uvijek postoji prostor za više da dođu do vjere. Luka 13:23-30 objašnjava da je kraljevstvo Božje ograničeno samo zato što će ograničen broj ljudi slijediti Hrista. U tom učenju, kada Jevreji ne odgovaraju, Bog poziva neznabošce (Luka 13:29).

„A gospodar je rekao slugi: ‘Izađi na puteve i među ograde i natjeraj ljude da uđu, da mi se napuni kuća. Jer kažem vam, niko od onih koji su bili pozvani neće okusiti moju večeru.’“ (Luka 14:23-24)

Isus je „sluga“ u ovoj paraboli. On „tjera“ ljude da dođu – on ih ne prisiljava, ali naporno radi da im pokaže zašto je to dobra ideja. On ih poziva na dubok odnos s Bogom koji će kulminirati u vječnosti u Njegovom prisustvu. Poput čovjeka koji je sve prodao da bi kupio jedan, neizmjerno vrijedan biser, oni moraju staviti svoj prioritet na ono što je važnije (Matej 13:45-46).

Oni koji su prvobitno bili pozvani i odbili neće imati udijela na „večeri“. Iako će neke pojedinačne jevrejske vjerske vođe slijediti Isusa, kao grupa oni ga odbacuju. Izrael odbacuje pravo rođenja koje je Bog zamislio. A ne-Jevreji će biti ti koji će graditi hrišćansku zajednicu pozvanih.

Cijena sledbeništva (Luka 14:25-35)

„Velika gomila“ koja prati Isusa iz 25. stiha ukazuje na odvojeni slijed događaja od gozbe kod farisejskog poglavara.

Poziv na građanstvo u Božjem kraljevstvu je poziv blagodati, ali biti dobar građanin kraljevstva i živjeti svoju odanost Bogu ima cijenu. Vjerni učenici cijene Isusa više od svojih roditelja, supružnika i djece – čak više od vlastitih života. Oni koje Bog poziva u svoje kraljevstvo treba da pažljivo razmotre da li je obećanje budućeg života vrijedno podnošenja njihovih života sada.

Ovaj dio proširuje poruku datu u Mateju 10:37-38, preoblikuje Luku 12:51-53 i ponavlja ono što je Isus rekao učenicima u Luki 9:23.

Biti Isusov učenik uključuje učiniti ga najvišim mogućim prioritetom: čak i iznad voljenih i vlastitih života.

Biblija treba da se tumači „bukvalno“, u smislu da znači ono što kaže – ali „ono što kaže“ nije uvijek namijenjeno da proizlazi iz drvenog, mehaničkog, plitkog čitanja riječi. Biblijski autori koristili su metaforu, antropomorfizam i druge figure govora uključujući hiperbolu. „Hiperbola“ je ekstremno pretjerivanje u izražavanju težine poruke, iako možda ne izražava konkretnu poruku. „Tako sam gladan da bih mogao pojesti konja“ uobičajen je primjer u modernom jeziku. Drugi je kada roditelj kaže djetetu: „Rekao sam ti milion puta...“

Znamo da Isus govori hiperbolično jer se stihovi uvijek moraju čitati u kontekstu: u odlomku, knjizi, drugim knjigama istog autora, i unutar cijele Biblije. Oba saveza nam govore da poštujemo svoje roditelje, a to je podstaknuto agape ljubavlju (Izlazak 20:12; Efescima 6:1-3). Muževi treba da vole svoje žene (Efescima 5:28). A jedan od podkonteksta koji se proteže kroz cijelu Bibliju je da dobri roditelji prirodno vole svoju djecu (uporedi Luka 11:11-13; Efescima 6:4). Voljeti svoje porodice je biblijski.

Matej pokriva slično učenje u kojem je Isus koristio malo drugačiji izraz: „Ko voli oca ili majku više od mene, nije mene dostojan, i ko voli sina ili kćer više od mene, nije mene dostojan“ (Matej 10:37). Luka daje kontekst: moramo odabrati da slijedimo Isusa čak i ako članovi naše porodice to ne čine, čak i ako to razdvaja porodične odnose (Luka 12:51-53).

Isus takođe kontekstualizuje svoje riječi o mržnji prema vlastitom životu. Moramo biti voljni izgubiti svoje živote na zemlji ako želimo vječni život. „Jer šta vrijedi čovjeku da dobije cio svijet, a uništi sebe ili sebi naudi?“ (Luka 9:25).

Uzeti bez razmatranja, ovakvi stihovi mogu biti zastrašujući. Ako se previše pojednostavi, oni sugerišu da se ne mogu spasiti oni koji nisu voljni da odmah odustanu od svojih porodičnih odnosa. Za mnoge to nije nešto što mogu da dokuče. Čitajući u kontekstu Svetog pisma, međutim, učimo da je postati osoba koja može poslušati Isusa, što se zove posvećenje, dug put. Niko od nas neće biti savršen kada umremo. Naučiti cijeniti Isusa više od zemaljskog zajedništva koje imamo s našim najbližim ljudima i više od vlastitog života jedna je od mnogih stvari u koje izrastamo.

Istovremeno, u danima rane zajednice, kao i danas, to je upravo izbor mnogih novih vjernika: vjera u Hrista ili sudjelovanje u svojoj porodici. Odbacivanje i progon od strane kulture često su dio slijeđenja Isusa. Definicija Hristovog učenika je onaj koji njemu daje prioritet na prvom mjestu i u potpunosti, više od bilo čega drugog.

Ovo nisu uslovi za postizanje spasenja. Umjesto toga, oni su dio životnog stila koji se mora usvojiti da bismo bili dugotrajan, koristan učenik (Luka 14:34-35). Ne možemo zaslužiti spasenje, čak ni mučeničkom smrću. Spasenje mora biti ponizno prihvaćeno kada ga Bog nudi (Luka 14:16-24).

Izraz „nositi svoj krst“ često se pogrešno tumači. To ne znači izdržati određene dugoročne teškoće, iako su Isusovi sledbenici često pozvani na to. To znači biti spreman slijediti Isusa čak i ako su posledice smrt. Nošenje „krsta“ je trajno opredjeljenje na samopožrtvovanje za Božje djelo.

Učeništvo u kulturi Isusovog doba bila je ozbiljna odluka. Učenici pronalaze učitelja čiji su karakter i doktrina pouzdani i posvećuju se učiteljevom načinu života. Odabir da postanete Isusov učenik zahtijeva pažljiv pogled na potrebne žrtve, kao i na blagoslove koje on obećava.

Da bi naglasio važnost razmatranja doživotne žrtve, Isus daje dva primjera. U prvom, čovjek želi da izgradi kulu, pa razumno počinje utvrđivanjem ima li dovoljno sredstava. Ako izgradi temelj, ali ostane bez novca prije nego što bude dovršena, on ne samo da će protraćiti svoj novac, već će biti i podvrgnut ismijavanju (Luka 14:29-30).

Ovdje se ne radi o spasenju, već o nastavku života nalik Hristu. Mnogi ljudi imaju čvrst temelj izgrađen na biblijskim istinama izraženim u jasnom predstavljanju jevanđelja. To ne znači da su razmotrili koje žrtve će morati podnijeti da bi nastavili živjeti za Hrista. Neki su izbačeni iz svojih domova. Neki čuju kako im članovi porodice prijete ako ne poreknu Isusa. Drugi nisu spremni na ostrakizam svojih prijatelja.

Prestati graditi na tim temeljima, međutim, je gore. Sramotno je tražiti od Isusa da primijeni svoje raspeće i uskrsnuće da pokrije naše grijehe samo da bi živjeli polovičnim životom dok pokušavamo održati kompromis sa svijetom. Čak i ako slijeđenje Isusa rezultira fizičkom smrću, to je ipak bolji život.

Postoje priče o „hrišćanskim“ vođama ili slavnim ličnostima koje su pale u nemilost i koje dokazuju da neko može imati biblijski temelj, ali mu nedostaje disciplina da izgradi snažan, otporan život za Hrista. Javno ismijavanje kojem bivaju izloženi po fijasku u ličnom i vjerskom životu je sramota za njih same, za Isusa i sve Isusove sledbenike. Malo je stvari koje su tragičnije za hrišćansku zajednicu širom svijeta nego kada su hrišćanske vođe javno osramoćene zbog namjernog, nepokajanog grijeha ili odustajanja od vjere za račun svjetskih zadovoljstava.

U drugom primjeru Isus govori o kralju koji je suočen s ratom protiv sile dvostruko veće od njegove. On je budala što juriša naprijed bez analize situacije i utvrđivanja ima li šanse za pobjedu. Ako njegova vojska ne može da preživi, trebalo bi da traži uslove mira (Luka 14:32).

Stari savez pruža dva različita primjera ove situacije.

Kada su Izraelci ušli u Obećanu zemlju i započeli svoje napade protiv Hananaca, Gibeonjani su upoređivali veličinu i moć izraelske vojske sa svojom i shvatili da su pred istrebljenjem. Jednostavni uslovi mira izgledali su nemogući, pa su pribjegli

prevari. Prišli su Jošui kao da su putnici izvan Hanana i tražili mir. Jošua se složio, saznavši tek nakon toga da se njihov grad nalazi na sredini teritorije koju je Bog dao Izraelcima. Promišljenost Gibeonjana spasila je njihov narod, iako su morali zauvijek davati sluge za tabernakul (Jošua 9).

Kontraprimjer je Josija i faraon Neko. Judejski kralj Josija je uglavnom bio pobožan kralj, ali je imao trenutak ludosti. Faraon Neko je vodio svoju vojsku kroz Judu da napadne Asirce na sjeveru. Iz nekog nepoznatog razloga, Josija je izazvao Nekoa na bitku. Neko je pokušao da odbije, govoreći mu da ga je jevrejski Bog uputio protiv Asirije i da on nema ništa protiv Jevreja. Josija je ustrajao. Ne samo da je Juda izgubio, nego je Josija poginuo u borbi (2. Dnevnika 35:20-27).

„Tako, dakle, niko od vas ko ne ostavi sve što ima ne može biti moj učenik.“ (Luka 14:33)

Ovaj stih ne znači da moramo prodati sve što posjedujemo. To znači da trebamo osloboditi svoju ljubav prema svom posjedu u našim srcima, priznajući da je ono što posjedujemo uvijek pripadalo Bogu. Moramo se složiti da smo upravitelji zaduženi da koristimo sve svoje resurse i sposobnosti kako Bog želi. To može značiti sve to dati, koristiti za službu ili zadovoljiti potrebe drugih.

„So je dobra. Ali ako so obljutavi, čime će se osoliti? Nije dobra ni za zemlju ni za đubrivo. Baca se napolje.“ (Luka 14:34-35)

Ideja da so gubi svoju slanost sada je većini nas strana. U Isusovo vrijeme ljudi su dobivali so iz osušenih bazena na Mrtvom moru. Ta so nije bila pročišćena; uključivala je gips i druge minerale sa površine zemlje. Ponekad se smjesa smoči i so se ispira, ostavljajući prljavštinu i pijesak za sobom. U tom trenutku smjesa je bila beskorisna i bačena. Drugi način razmišljanja o ovome je da je so korisna samo zato što je „slana“: nije lijepa, ni vrijedna, ni korisna osim svojih hemijskih svojstava. Ako je karakteristični kvalitet soli nestao, ona je lišena bilo kakve vrijednosti.

Isus ohrabruje mnoštvo da ozbiljno razmisle da li žele da budu njegovi učenici: da li su spremni za potencijalni život žrtvovanja i teškoća. Ne smiju ga slijediti jer on liječi i daje hranu. Život učenika nije u tome šta oni mogu dobiti od njega, već šta će dati. Ako ne mogu ostati vjerni, požrtvovani i velikodušni, njihova titula Isusovog učenika biće beskorisna.

Isusovi sledbenici bi trebali biti različiti, kao što je so. Oni bi trebali biti ponizni, darežljivi, spremni da poslušaju Boga i spremni da žrtvuju sve za njega. Ako ne zadrže ove kvalitete, dokazuju da nisu korisni. Oni su poput minerala iz kojih se sva so isprala; oni su bezvrijedni za svoju svrhu. Pouka je da moramo čuvati svoju hrišćansku posebnu kakvoću i zadržati je u kontinuitetu.

51. Parabole o izgubljenoj ovci, novčiću, sinu

U nekom trenutku, Isusa preplavljuju „grešnici“ i „poreznici“. Ova dva termina se koriste da impliciraju širok spektar društvenih i moralnih izopštenika; to su ljudi koje samopravedna religiozna elita Jerusalima izbjegava i prezire (Matej 9:10-13; Marko 2:15-17). U ovom kontekstu, „grešnik“ je bio svako ko se pobunio protiv Boga do te mjere da se činilo da više nije u vezi sa Njim. Poreznici su bili omraženi ne samo zbog saradnje sa rimskim tlačiteljima, već i zbog toga što su često bili korumpirani.

Isus se ne sastaje samo s tim ljudima ili ih osuđuje za njihov grijeh; on jede sa njima. On im pokazuje zajedništvo prijatelja, i to je činio od početka svoje službe (Luka 5:27-32). Jesti s nekim znači javno pokazati zajedništvo s njim. Isus ne oprašta njihov grijeh, ali on zna da najbolji način da nekoga dovedete do pokajanja nije stajati po strani i vrijeđati ga (Luka 18:9-14). To je pozvati ih u vezu. To je pokazati im bolji način. Fariseji vrednuju savršenstvo isključujući pokajanje; često to radimo i mi. Oni ne vjeruju da bi se neko ko sebe naziva učiteljem Božjim družio s grešnicima (Luka 15:2). Fariseji vjeruju da Isus krši starosaveznu tradiciju odvajanja od svakoga ko je poznat grešnik (Psalam 1; Isaija 52:11); oni tumače Isusove postupke kao da je on ravnodušan prema grijehu. Ali Isus ne podržava grijeh, već nudi oproštenje, kako bi se mogli vratiti u odnos s Bogom.

Kao odgovor na ovu najnoviju kritiku, Isus daje tri parabole. Ovo je takođe karakteristično za Isusove interakcije s farisejima. Parabole su proširene metafore postavljene na zemlji koje predstavljaju duhovnu istinu. Oni su takođe neka vrsta koda. Samo ljudi koji dovoljno vjeruju Isusu da ga traže mogu prihvatiti njihovo duhovno značenje. Ostatak publike, koji često uključuje i fariseje, obično ne razumije šta Isus zaista govori (Luka 8:10). Ako članovi publike ne žele znati o čemu Isus govori, on im olakšava da ostanu u svom neznanju.

Tri parabole predstavljaju tri različita načina na koji se osoba može odvojiti od Boga i kako Bog odgovara na svaki od njih. Parabola o izgubljenoj ovci pokazuje koliko je Bog spreman da traži nekoga ko ga napusti zbog sopstvene gluposti. U paraboli o izgubljenom novčiću, Isus opisuje ljude koji ne znaju da su izgubljeni i nemaju pojma da im je potreban spas. Parabola o izgubljenom sinu pokazuje kako Bog strpljivo čeka da se oni koji se namjerno pobune protiv Njega vrate kući kako bi ih mogao obnoviti svojom ljubavlju. U prva dva slučaja, Bog traži i spašava izgubljene; u trećem, On strpljivo čeka izgubljenog da se okrene kući i željno ga susreće na putu. U sva tri, kada se izgubljeni vrati, Gospod slavi.

Bog traži izgubljene. Isus poziva grešnike u zajedništvo s njim. Kao što će kasnije reći pokajanom porezniku Zakheju, „Jer je Sin čovječji došao da traži i da spase ono što je izgubljeno“ (Luka 19:10).

Izgubljena ovca (Luka 15:3-7)

Isus postavlja parabolu kako bi slušaoca stavio u ulogu glavnog lika. Ti si pastir. Imaš devedeset devet ovaca. Jedna od njih odluta, što je nerazumno, nesigurno i iracionalno. Lutanje daleko od zaštite i sigurnosti je „glupo“, u smislu da je to užasan izbor. Ipak, šta bi pastir uradio sa takvom ovcom?

Ovaj izazov ima istorijski značaj. Fariseji su vjerske vođe. Iako nisu službeni kao sveštenici, narodu su poznatiji i lakše ih poštuju. Praktično govoreći, oni su primarni duhovni vođe naroda; oni su „pastiri“ tog „stada“. Ali jevrejski duhovni pastiri nemaju dobru reputaciju. U Ezekijelu 34, Bog oštro osuđuje vjerske vođe koji zlostavljaju, iskorištavaju i napuštaju Božji narod (34:1-5). On izričito kaže: „Ovce su se razišle jer nemaju pastira, pa su tako raštrkane postale hrana poljskim zvijerima. Moje ovce lutaju po svim gorama i po svim visokim brdima. Po svoj su se zemlji razišle moje ovce, i niko ne pita za njih, niko ih ne traži.“ (Ezekijel 34:5-6)

Isus izaziva fariseje da vide sebe onakvima kakvi zaista jesu. Oni su zlostavljali i napuštali ljude opterećujući ih zakonima koje im Bog nije dao, a zatim odbijajući da im pomognu da ispune te zakone (Luka 11:46). Umjesto toga, trebali bi oponašati Boga i aktivno tražiti i spašavati lude. Fariseji bi trebali poželjeti dobrodošlicu grešnicima i poreznicima i pozvati ih na obrok. U duhovnom smislu, grešnici su „siromašni, sakati, hromi, slijepi“ (Luka 14:13) i fariseji bi bili blagosloveni od Boga jer hrane one koji ne mogu uzvratiti (Luka 14:14).

Mnogi ljudi s kojima se Isus susreće napravili su glupe odluke. Oni su kao ovce iz ove parabole: onaj koji ostavlja zaštitu svog pastira i odluta. Ovca je ili nesvjesna opasnosti ili je ometena drugim porivima. Nije svjesna da bi mogla pasti u jarugu, utopiti se ili postati žrtva predatora. Dok shvati u kakvoj se opasnosti nalazi, ne zna kako da se vrati kući (Luka 15:3-5).

Ova parabola je ohrabrenje za izgubljene. Ne postoji toliko opasno, mračno, daleko ili teško mjesto u koje Bog ne može posegnuti i spasiti vas. Ne postoji tako glupa odluka da vas Bog ne želi spasiti. Bog će se radovati svakoj vraćenoj duši, uključujući i vašu.

Fariseji su, što se parabole tiče, poput pastira koji stoji okolo i poučava devedeset devet vjernih ovaca o tome koliko je zla izgubljena. Isus predlaže bolji način: ići za onim koji je izgubljen. Devedeset devet će izdržati dovoljno dugo da pastir uloži taj napor. Kakva je korist od ostanka sa devedeset devet ako to znači gubitak šanse da se pronađe i vrati izgubljena ovca? To je ono što Isus radi. A ako on pronađe tog izgubljenog grešnika i vrati ga Bogu, fariseji treba da slave. Ovo nije situacija koja poziva na osudu, već na radost.

A kada se jedan od ovih grešnika i poreznika pokaje, Nebo će slaviti više nego za one koji nemaju tako očiglednu potrebu za pokajanjem (Luka 15:7). Samopravedni idealizam i nesvjesnost o potrebi za pokajanjem često su mnogo teža stanja pred Bogom od izgubljenosti.

Isus je ovu temu posjetio rano u svojoj službi. Kada je pozvao poreznika Levija,

poznatog i kao Matej, da ga slijedi, Levije je odgovorio tako što je pozvao Isusa na gozbu sa svojim prijateljima, uključujući i druge poreznike. Tada su i fariseji gunđali. Zašto bi se, mislili su oni, neko ko tvrdi da je učitelj duhovnih istina družio sa ljudima koji su napustili Boga? Isus je istakao da je zato došao: da spase izgubljene (Luka 5:27-32).

Parabola o izgubljenoj ovci jedna je od tri priče koje Isus koristi da pokaže Božje srce prema izgubljenima. Ona ilustruje kako Bog reaguje kada ga ljudi odbace kroz glupe izbore: On ide za njima (Luka 15:3-7).

Izgubljeni novčić (Luka 15:8-10)

Sada Isus priča parabolu koja se odnosi na one koji ne shvataju da su odvojeni od Boga. Oni ni ne znaju da su izgubljeni. Tako izgubljena osoba ne može se sama vratiti. Boga predstavlja žena koja marljivo pretražuje svoju kuću dok ne pronađe novčić.

Isus opisuje novčić koji je nestao. Novčić je nepromišljen. Može pasti i otkotrljati se u mračni ćošak bez svjesne namjere. Žena koja posjeduje novčić, vrijedan otprilike dnevnicu, ima još devet, ali to ne znači da ne želi da pronađe novčić. Pomno pretražuje kuću dok ga ne pronađe. Kada to učini, ona poziva svoje prijatelje i porodicu da proslave s njom. Legalistički fariseji treba da se raduju kada se pronađu izgubljeni, a ne da dovode u pitanje motive žene za traženje novčića (Luka 15:9-10).

Vrijednost novčića u ovom primjeru iznosila je otprilike dnevnicu. Iako to nije trivijalan iznos, ovo nije ni katastrofalan gubitak. Ljudima poput drevnih fariseja, jedan grešnik ne izgleda dovoljno važan da bi pokrenuli potragu.

Na isti način, Bog želi odnos sa onima koji ne znaju da su ga napustili. Kada se takav grešnik pokaje, samo Nebo se raduje.

Slika proslave je napeta. U paraboli o izgubljenoj ovci, slavlje je bilo na Nebu (Luka 15:7). Sada, to je „pred anđelima.“ Anđeli su aktivni sudionici Plana spasenja i potpuno je prirodno da se raduju spasenju i „najmanjeg“ grešnika. U nadolazećoj paraboli o izgubljenom sinu, saznajemo da je Bog taj koji se raduje kada mu se grešnik vrati (Luka 15:21-24).

Izgubljeni sin (Luka 15:11-32)

Isus postavlja scenu za treću parabolu. Otac je glavni lik i predstavlja Boga Oca. Sinovi su oni koji su izgubljeni. Parabola, međutim, uključuje više od prethodnih. Za razliku od ovce i novčića, mlađi sin postaje izgubljen jer se pobunio protiv svog oca i namjerno se drži podalje (Luka 15:12-16). Stariji sin nije izgubljen geografski, ali je izgubljen u odnosu (Luka 15:28-30).

Jedinstven je i način na koji otac reaguje. On ne traži buntovnog sina. Čeka dok sin ne pokaže i najmanji znak pokajanja, a zatim, prilično skandalozno, žuri da ga rehabilituje (Luka 15:17-24). Kada se stariji sin počne ponašati kao da je izgubljen u odnosu, otac mu prilazi i ljubazno mu objašnjava da sve što treba da uradi je da se osvrne i shvati da su oduvijek bili zajedno (Luka 15:31).

Prvo pojavljivanje „imovine“ ili „imanja“ je *tēs ousias* na grčkom, što znači bogatstvo, ne nužno zemlja. Drugo je *ton bion* što znači „život“. Sin traži da mu se odmah da ono što bi naslijedio kada mu otac umre. U suštini, više bi volio da mu je otac mrtav kako bi umjesto toga mogao imati novac. Bilo bi malo reći da je ovo brutalno bezosjećajan, bezbrižan zahtjev.

Stvarni iznos koji sin želi da dobije je irelevantan za priču, pa stoga nije uključen u tekst. Ponovljeni zakon 21:17 ukazuje na to da ako postoje samo dva sina, mlađi može dobiti jednu trećinu ukupne imovine. Abram je, naravno, živio prije Mojsijevog zakona, ali je „dao darove“ Ismailu i njegovim sinovima preko Heture, a zatim ih je poslao od Isaka kako ne bi bili rivali (Postanje 25:1-6). Čini se da mlađi sin želi nešto slično. Uzima novac i odlazi daleko (Luka 15:13).

U Rimskom carstvu tokom Isusove zemaljske službe, skoro tri četvrtine stanovništva bile su robovi ili sluge neke vrste. Čak je i na jevrejskim teritorijama relativno mali broj ljudi posjedovao zemlju. Ovaj otac, međutim, ima sluge, njive, stoku i koze (Luka 15:22, 23, 25, 29). Čini se da je prilično bogat i da bi kao zemljoposjednik imao poštovan položaj u zajednici. Ipak, ovaj tinejdžer prezire svoju porodicu, umjesto toga više voli novac. On sramoti svog oca i sramoti ga kao patrijarha i lidera u društvu. Pa ipak mu otac daje ono što traži i pušta ga.

Ovdje se otkriva Božji stav prema onima koji se namjerno pobune protiv Njega. Za razliku od prethodna dva primjera, ovaj sin namjerno zaluta. Pobuni se protiv svog oca, ne poštuje ga i odlazi. Otac ga ne prati. Pobuna se ne pobjeđuje fizičkim obuzdavanjem ili kontrolom, već učenjem istine koja često dolazi s posledicama patnje. Ovo je velika istina kompletnog velikog sukoba između Boga i Sotone.

Sin misli da je pobjegao od krutog života i odlazi u „daleku zemlju“ gdje može biti slobodan. Sin ne razumije da zamjenjuje oca punog ljubavi okrutnim gospodarom. Niti razumije da trošeći sav svoj novac na prostitutke (Luka 15:30), kupuje lažnu ljubav i lošu zamjenu za život. Ali kao i mnogi, on bi radije bio rob grijeha jer je to slobodnije nego dijete oca punog ljubavi (Rimljanima 6:16). Najveća obmana života u grijehu je lažni osjećaj slobode. Grčki izraz koji opisuje njegov način života je *asōtōs*: suprotno očuvanju ili spašavanju. Izraz je preveden u Svetom pismu kao „nepromišljen“, „raskalašan“ ili čak „buntovni“.

U trenutku kada mladić dođe do kraja svoje sposobnosti da se sam izdržava, Bog oduzima mogućnost zajedništva da pomaže ili čak brine.

Kratkovidi smo u svom grijehu, ali Bog je strpljiv. On je voljan da nas pusti da padnemo, a onda nas natjera da padnemo dublje, ako je to ono što je potrebno da nam pokaže gdje smo. Ne mora doći do takvih ekstrema. Bog je voljan prihvatiti naše pokajanje u bilo kojoj tački našeg grijeha. Međutim, moramo obratiti pažnju.

Novac je sada rasipnički potrošen na razna nepristojna zadovoljstva koja nisu pružala radost niti trajnu budućnost. Ubrzo nakon što shvati da mu je novca nestalo, na njegov novi dom dolazi teška glad. Glad je zahvatila zemlju. Sada je mladić oskudan, i niko mu ništa ne daje. Jedini posao koji može naći je kao najamnik zadužen za

hranjenje svinja. Kao Jevrejinu, svinje su mu posebno odbojne. Svinje su nečiste. Vole se valjati u blatu, poješće gotovo sve, a njihova balega je vjerovatno najsmrdljivija od tipičnih životinja iz štale. Ipak, u ovim okolnostima, on nema drugog izbora. Uprkos tome što ima posao, čovjek ne može zaraditi dovoljno da se pravilno prehrani. Volio bi da ima za jelo koliko i svinje. On je ljubomoran na nečiste životinje jer one mogu jesti.

Mahune rogača imaju sladak, mesnati ukus koji je nejasno sličan čokoladi. Prikladne su za ljudsku ishranu – poenta ovog detalja nije u tome da je mladić dovoljno očajan da pojede nešto nejestivo. Umjesto toga, on tovi svinje dok sam jedva preživljava.

Sin je zamijenio jaram koji je bio lak i lagan (Matej 11:30) za čizmu tlačitelja. Kao i svi mi, ponekad je zaveden prividom slobode koja okružuje grijeh. Grijeh nas dovodi u iskušenje da postanemo robovi onima koji nas koriste, umjesto da ostanemo djeca Oca punog ljubavi, jer se varljivo osjećamo „slobodnijim“ (Rimljanima 6:16; Jakov 1:14-18).

Fariseji su kritikovali Isusa zbog druženja s grešnicima i poreznicima (Luka 15:1-2). Oni vide Isusove prijatelje kao mlađeg sina: Jevreje koji su odbacili dostojanstvenu titulu Božjeg izabranog naroda zbog prolaznih i nečistih „blagoslova“ svijeta. Isus vidi grešnike kao izgubljene. Kao i stariji brat, fariseji slijede slovo zakona, ali ne poznaju srce svoga Oca. Oni ne razumiju da ih njihov Otac poziva da mu se pridruže u slavlju kada se pronađu izgubljeni, a duhovno mrtvi nađu život (Luka 15:31-32).

Mladić napokon dolazi k sebi. Shvata da najniži od sluga njegovog oca ima više od njega.

Često pokušavamo opravdati grijeh udaljavajući se od stvarnosti; zavaravamo se misleći da smo stvorili bolji život. Kada stvari eskaliraju u dublju destrukciju, javlja se sklonost pravljenja i izmišljanja razloga da vjerujemo da nam je još bolje. U nekom trenutku, mudrost nas može podstaknuti da razmislimo o tome kako smo se našli u ovoj poziciji i šta smo ostavili za sobom.

Što je još važnije za ovog dotle arogantnog mladića, on priznaje da nije poštovao svog oca i da je bio neposlušan Bogu.

Prvi korak pokajanja je priznanje da smo u krivu i da je Bog u pravu. Drugi korak je određivanje pravog odgovora na osnovu te istine. Sin to radi odmah. Ne prestaje da razmišlja da li ima drugu opciju da zadrži svoju lažnu nezavisnost. On ne razmišlja o tome šta je njegov otac mogao učiniti da doprinese njegovoj situaciji. Sin samo priznaje pravu stvar i čini je (Luka 15:19-20).

Isus priča ovu priču farisejima i pismoznalcima koji ne razumiju zašto se Isus druži s grešnicima. Barem neki od ovih grešnika – poreznici – nisu siromašni. Njihov posao je da prikupljaju novac od Jevreja i drugih stanovnika za rimsku vladu, a ako mogu da prikupe još, dobro im dođe da ga zadrže. Ovi poreznici i drugi grešnici su Jevreji koji su se odrekli kulture, vjernosti, Zakona i Boga svog naroda: svoje šire porodice. Oni nisu odgovorili na nedostatak novca. Iskusili su dublje siromaštvo:

siromaštvo duše koje ih je ostavilo duhovno gladnim i ranjivim. Uz pomoć Isusove zajednice, sjetili su se da imaju Oca koji može ispuniti njihove duše životom. Njihova srca su omekšala i otvorena Bogu na način na koji fariseji nikada nisu mogli zamisliti. Njihova novootkrivena zahvalnost svom Ocu čini ih istinskijim sinovima od vjerskih vođa koji su se naizgled činili da ostaju blizu Gospoda (Luka 3:8-9).

Stojeći među svinjama, sin je došao k sebi. Nadničari njegovog oca – sezonski najamnici koji primaju minimalnu platu – imaju više da jedu od njega. Njegova najbolja opcija je da ode kući, ponizi se i moli da ga otac prihvati kao slugu.

Isus objašnjava čin obraćenja. Poput izgubljenog sina, grešnici su iskoristili blagoslove koje im je Bog dao i ponašali se kao da On ne postoji. Neizbježno su uvidjeli svoj život neispunjenim i čeznuli su za pomirenjem s Bogom. Tako se, poput sina, kaju: priznaju da nisu u pravu i da je Bog u pravu. Zatim djeluju prema tom razumijevanju tražeći oprost sa željom da se promijene (Luka 15:17-18).

„Obraćenje" je riječ koja se koristi dovoljno često da može početi gubiti značenje. Parabola o izgubljenom sinu lijepo opisuje ovaj koncept. „Preobratiti se" znači odvratiti se od jedne stvari i okrenuti se drugoj, posvećujući ovoj novoj stvari svu svoju pažnju. Tako sin mijenja svoje prioritete: od laži o beskrajnom zadovoljstvu i neodgovornosti u potčinjavanje svom voljenom ocu. Uskoro će otkriti da je rezultat takvog preobraćenja vraćanje njegovog položaja voljenog sina.

Raskalašni sin se sada vraća kući. On postupa u skladu sa pokajanjem. Nije pokušao opravdati svoj grijeh ili pronaći način na koji bi to njegov otac mogao spriječiti. On shvata da je greška u potpunosti njegova i mora da plati cijenu.

Ali njegov otac ne čeka da dođe čak do kuće. Umjesto toga, čim ga ugleda, otac mu trči u susret, već spreman da oprosti.

Sin je tu mogao stati. Mogao je da prihvati očevu ljubav i da se nada da njegov otac zna njegovu namjeru, ne ostavljajući razloga da kaže nešto više o tome.

Po prvi put, međutim, sin ima poniznost i integritet da prizna svoju sramotu. On u potpunosti shvata svoju poziciju pred ocem i želi da živi od te istine. Time je ispunio svoju odgovornost. Ovo je biblijsko pokajanje: priznavanje istine o našem grijehu i pobuni protiv Boga, želja da promijenimo svoje puteve i traženje od Njega da nam oprosti. Ovo nije čin – djelo ili akcija – koje moramo učiniti da bismo zaslužili oprost. To je samo prihvatanje i proživljavanje stvarnosti.

Poruka je jednostavno da Bog ima veliku milost za namjerne grešnike. On će im spremno oprostiti i pomiriti se s njima kada se grešnik pokaje. Kada namjerno ne poslušamo i udaljimo se od Boga, moramo prepoznati svoj grijeh i zatražiti oproštenje. Dok ne dođemo do te spoznaje, podložni smo svim posledicama koje proizlaze iz tih izbora.

Otac je prihvatio pokajanje svog sina prije nego što je čuo njegov glas. Iz daljine ga je vidio kako hoda kući i poznavao je njegovo srce. Već je započeo proces obnove prije nego što je njegov sin uspio izgovoriti riječi zagrljajem i ljubljenjem (Luka 15:20-21).

Riječi su važne da sin izgovori zbog sebe. Otac je već prešao na sledeći korak. On svom sinu daje tri stvari koje označavaju obnovu njihove veze, iako su konkretna značenja dvosmislena. Prsten, ogrtač i cipele mogu biti samo znakovi da je otac vratio svom sinu zajedništvo i počašćeni položaj (Estera 6:6-11), ali mogu značiti više. Ako je prsten pečat, to je znak obnovljenog autoriteta u porodici (Postanje 41:42). Haljina može biti znak da je sinov grijeh pokriven (Zaharija 3:4-5; Isaija 61:10; Otkrivenje 3:18).

Obuća je posebno potresna. Robovi ne nose obuću; sinovi nose. Tako sin nije završio svoje namjeravano izvinjenje: nije tražio da bude sluga (Luka 15:19, 21). Obuća je suptilan znak da otac to ionako ne bi dozvolio.

Otac planira proslavu. Ideja proslave je paralelna sa jevrejskim shvatanjem velike gozbe koju će Bog prirediti kada Njegov narod uskrsne. Fariseji ne mogu a da ne vide vezu: ovi poreznici i grešnici će biti s njima u Božjem prisustvu. Da su slušali, znali bi da grešnici koji se kaju mogu uživati u gozbi bez fariseja (Luka 14:24).

Isus zna da fariseji to ne mogu lako prihvatiti, pa im daje predstavnika: starijeg brata koji nikada nije bio neposlušan i nikada nije razmišljao da iskoristi svog oca. Oni treba da shvate da je slavlje za Oca i za njih. Ako istinski slijede Oca, i grešnici se pomiruju s njima (Luka 15:25-32).

Meso je bilo luksuz u tadašnjoj kulturi. „Ugojeno tele“ je držano pri ruci za posebnu priliku. Otac to dijeli kao i svoju radost što mu je porodica obnovljena.

Mlađi sin zemljoposjednika odlučio je da živi kao da su mu otac – i Bog – mrtvi (Luka 15:11-12), ali je on zaista bio taj koji je „umro“. On je savršeno odražavao Pavlov opis u Efescima 2:1-2: „Oživio je i vas koji ste bili mrtvi u prestupima i grijesima, u kojima ste nekada živjeli prema dobu ovog svijeta, u skladu sa knezom koji vlada u zraku, duhom koji sada djeluje u sinovima neposlušnosti.“

Konačno se sin vratio ocu koji mu je dao život. Otac ga je brzo vratio u život, fizički i relacijski. Bog Otac ga je vratio u duhovni život. Kao što je sinov zemaljski otac slavio, tako je slavio i njegov nebeski Otac (Luka 15:20-23).

Međutim, ne slave svi. Fariseji i pismoznalci odbijaju priznati obnovljene duhovne živote grešnika i poreznika koji se skupljaju oko Isusa. Na isti način, stariji brat rasipnog sina ne može prihvatiti da otac oporavi svakoga ko je tako teško zgriješio.

Stariji sin nikada ne bi posramio svog oca na takav način. Kako se stariji brat približava, čuje proslavu na koju nije pozvan. Radio je na terenu. Otkud sada proslava? Zar nije trebalo da bude obaviješten? Pita slugu šta se dešava. Sluga objašnjava da se njegov sramni brat vratio, a njihov otac nije štedio novca da ga dočeka kući (Luka 15:14-24).

Ovaj stariji sin možda ne zna da se njegov brat ponizno vratio, priznajući svoj grijeh i nadajući se samo da će ga tretirati kao slugu. On s pravom razumije da je ova proslava sve što radi njegov otac. Zašto se njegov otac ponaša na ovaj način? Zašto troši svoje resurse slaveći povratak sina koji ga je izdao i ponizio, ali ne pridaje ni najmanjeg zadovoljstva koje bi njegov stariji sin mogao poželjeti (Luka 15:27, 29).

Zar ne zna da dočekujući sina koji se pobunio, šamara vjernog sina po licu?

Mlađi sin je zaista „živ i zdrav“. Stigao je s novim razumijevanjem onoga što je uradio. Zgriješio je protiv Boga i svog oca. Više nije bio dostojan da bude sin svog oca. Stigao je u poniznom pokajanju, s namjerom da moli da služi svom ocu kao najamni radnik.

Ova promjena u razumijevanju je pokajanje koje Bog traži od svih nas. Pokajati se znači prepoznati svoje grešno stanje, shvatiti da smo u krivu i da je Bog u pravu, i željeti da se pomirimo s Bogom. Sa ovim pokajanjem, naš odnos sa Bogom, kao i odnos mlađeg sina sa ocem, je zdrav. Bog nas pokriva u Hristovoj svetosti kao da je naša, kao što je otac svog sina pokrio najboljom haljinom (Isaija 61:10).

Poslušni stariji brat dobrog ponašanja ne vidi razloga za slavlje. Čini se da su postupci njegovog brata neoprostivi, a odgovor njegovog oca neodbranjiv. Pored kulturne sramote, to je uvreda za sve što je stariji sin učinio za svog oca (Luka 15:25-27).

Koji su razlozi starijeg brata da optuži svog oca?

Ljubomora: Stariji brat žali zbog činjenice da je, dok je njegov mlađi brat živio vani, marljivo radio. Ali šta je pravi razlog iza njegove ljutnje? Nije li to ljubomora? Želio je da se priređuju zabave za njega i njegove prijatelje. Iako se isticao da je odgovoran brat, duboko u sebi žudio je za mnogim istim stvarima za koje je ljutito optužio svog brata (Luka 15:28-29).

Radio je kao sluga, a ne kao sin: Stariji sin se požalio ocu na mnogo godina koje je radio za njega bez ikakve očigledne nagrade. Služimo li Bogu iz ljubavi i zato što je to pravedno i istinito ili zbog nagrade?

Samopravedan stav: Stariji brat automatski pretpostavlja najgore za svog mlađeg brata.

On vjeruje da njegov otac pokazuje pristrasnost: Stariji brat hrabro kaže da nikada nije imao takav povlašćeni tretman kao njegov mlađi brat od strane njihovog oca. Ovo zapravo dovodi u pitanje motive i nepristrasnost njegovog oca (Luka 15:29-30).

On potajno želi užitke ovoga svijeta više od Božjih stvari: Stariji brat, dok je spolja marljivo služio svom ocu, činio je to iz dužnosti, a iznutra je gajio želje za zadovoljstvima svijeta (Luka 15:29).

Nedostatak ljubavi i brige za suhrišćane: Starijeg brata nije bilo briga što je njegov brat pronađen – više bi volio da je i dalje izgubljen. Kakva užasna stvar za razmišljanje, da bismo bili toliko zaokupljeni sobom da bismo poželjeli štetu ili čak smrt svome bratu radi vlastite koristi (Luka 15:30-32).

Stariji sin ne priznaje svog brata kao brata: Stariji sin nikada nije priznao mlađeg sina za svog brata. Otac kao i sluga su ga nazvali „tvojim bratom“ (Luka 15:27), ali ga je stariji sin nazvao samo „ovim sinom tvojim“ (30. stih). Stariji sin je bio ljut kada je čuo za bratov povratak i očevu srdačnu dobrodošlicu. Ovakav stav sugeriše da nije bio zabrinut zbog onoga što se dogodilo njegovom bratu – izgleda da nikada nije želio njegov siguran povratak. Ne dijeleći očevu zabrinutost, stariji sin je svjesno negirao

činjenicu da njegov otac i dalje voli izgubljenog sina i da željno iščekuje njegov povratak. To nam govori da on nikada nije bio sin svog oca u pravom smislu riječi.

Grešni ponos u našoj službi Bogu: Ne ponašamo li se svi ponekad kao stariji brat? Služio je ocu, ali samo zbog onoga što je mogao izvući iz toga. Vrijeđao ga je njegov umjeren način života, ali je bio veoma „zabrinut" gubitkom očeva novca – novca koji nije bio njegov; otac ga je dao mlađem sinu. Ovaj odgovor je bio stav srca koje kaže: „Bože, umoran sam od služenja tebi i još ništa od toga" (Luka 15:29).

Stariji sin, baš kao vjerske vođe, zaboravljaju svoje mjesto. Očev je izbor da prihvati svog izgubljenog sina nazad. Ugroženi su njegova čast i dostojanstvo. Uprkos tome, otac želi da pomiri dva brata. Isus to čini i za nas. Iako ovo nije poruka parabole, Isusova žrtva nas pomiruje s Bogom, ali i pomiruje jedne s drugima – posebno, Jevreje i neznabošce (Efescima 2:11-21), „da bi u njemu od oboje stvorio jednog novog čovjeka gradeći mir, i oboje u jednom tijelu pomirio s Bogom posredstvom krsta, ubivši neprijateljstvo u njemu." (Efescima 2:15-16)

Otac izlazi u susret sinu i moli ga da uđe. Otac nije nesvjestan svog starijeg sina niti ga odbacuje. On voli obojicu.

Stariji sin, koji je ostao s ocem, marljivo služeći za njega, sada se osjeća kao autsajder. Ogorčen je što je otac digao tako ekstravagantnu galamu oko njegovog svojeglavog brata (Luka 15:30), dok poslušnom sinu nije dato ništa da slavi sa svojim prijateljima. Bilo dramatično ili iskreno, stariji sin tvrdi da ga otac tretira kao roba, a ne sina. Čini se da se ne sjeća da bilo koji posao koji obavi gradi njegovo vlastito nasleđe (Luka 15:31). Ovim poređenjem otkriva da zapravo ne razumije šta se dešava. To nam pokazuje našu naslijeđenu grešnu prirodu i nudi nam uvid u naša vlastita pala srca.

Proslava nije zbog mlađeg sina. To nije u čast njegove novootkrivene poniznosti ili čak njegovog povratka ocu. Proslava je poziv na izlivanje očeve radosti. Istina, otac je mlađem sinu poklonio prsten i najbolji ogrtač, ali i to dolazi od očeve radosti, a ne kao počast koju mlađi sin zaslužuje. Otac poziva starijeg sina da se pridruži njegovoj radosti – slavlju za obnovljeni odnos.

Otac ljubazno odgovara, a ipak kori starijeg brata. On ga ne grdi zbog njegove službe, ali ga podsjeća da je za svoju službu primio poštenu platu i da će dobiti još više. I s ljubavlju ga podsjeća da je i drugima potrebna njegova briga i opskrba. Povrh toga, on ističe da ne vidi funkcionalnu razliku između sebe i starijeg brata. „Sve što je moje je tvoje." To svakako uključuje imanje; mlađi brat je već potrošio svoj dio. Sav posao koji stariji brat radi vratiće mu se nakon očeve smrti.

Kao naslednik, sve što pripada ocu je njegovo. Ovo uključuje povrat svojeglavog brata i obnovu porodice. To bi takođe trebalo uključivati radost koja se preliva u želju da se pozovu drugi na slavlje.

Isus govori ove riječi pobožnim vjerskim vođama, stručnjacima za Mojsijeve i rabinske zakone. Oni su naslednici kraljevstva Božijeg. Oni su ti koji nastoje održati dobar odnos s Bogom kroz rad i poslušnost. Ono što im nedostaje je Božji, milostiv

karakter. Kad bi mogli prihvatiti Božji karakter kao svoj, slavili bi pokajanje poreznika i grešnika s Isusom.

Oni koji su ostali vjerni Bogu pozvani su da slave povratak izgubljenih, ali moraju shvatiti važnu istinu: ne radi se o njima. Njihova lojalnost nema nikakve veze sa Božjim izborom da oprosti i pomiri se sa grešnikom koji se kaje. Božje oproštenje ne pojeftinjuje stalnu službu vjerskog vođe, a ta stalna služba nema veze s oproštenjem buntovnicima. Kao što Isus objašnjava u paraboli o radnicima u vinogradu, Bog je slobodan da blagoslovi svoj narod kako želi (Matej 20:1-16). Dar spasenja je toliko daleko od ljudskog dometa da ne postoji vječna razlika između „dobre" osobe i „loše" osobe; svi su zgriješili i zaslužuju smrt (Rimljanima 3:23; 6:23). Razlika je u proživljenom životu. Blagoslov je živjeti život vjeran Bogu i ostati u zajedništvu s Njim. Trebali bismo slaviti kada drugi dobiju priliku da nam se pridruže.

52. Parabole o nepravednom upravitelju, bogatašu i Lazaru

Isus nastavlja svoju obuku sa učenicima tokom svog postepenog putovanja do krsta. Sveto pismo ne kaže tačno gdje i kada se to dogodilo. Poglavlje je možda obuhvatilo jedan događaj otkako su fariseji „slušali sve ovo“ (Luka 16:14). Ili je Isus možda nekoliko puta podučavao slične lekcije, a Luka ih slaže uopšteno.

Parabola o nepoštenom upravitelju jedna je od težih za tumačenje (Luka 16:2-8). Najviše zbunjuje to što izgleda da bogataš hvali nastojnika što ga je prevario. Isusovo korišćenje ovoga kao primjera je isto tako lako pogrešno protumačiti. Kao i kod većine parabola, ključ nije prekomplikovati željenu poruku. Ova čudna priča ima dovoljno jednostavnu primjenu: ljudi ovog svijeta su snalažljivi i znaju iskoristiti vrijeme u kojem žive. Ova često kontroverzna parabola ima za cilj da nauči Isusove učenike da budu pametni na svjetovne načine dok grade blago za kraljevstvo Božje. Poseban fokus je na tome kako iskoristiti novac za duhovnu korist.

Odnos između vlasnika i nastojnika nije detaljno objašnjen. Vlasnik ne živi na imanju kojim upravlja nastojnik, jer ne zna da se prevara događa dok se ne čuje od nekog drugog. Status nastojnika kao roba ili sluge nije poznat, ali on je navikao da radi nefizičke poslove (Luka 16:3).

Nastojnik je morao imati određenu slobodu da radi bez nadzora. Čini se i da nema kajanja kada vlasnik sazna da je loše obavio svoj posao. Nejasno je šta tačno znači da je on „rasipao [vlasnikovu] imovinu“. Vlasnik planira otpustiti nastojnika, umjesto da ga uhapsi zbog krađe. Možda je u oblastima u kojima nije očekivao da će biti pod nadzorom, bio samo lijen ili nekompetentan.

Samo upravitelj, a ne vlasnik, ima evidenciju o imovini koja se nadgleda. Ovo doprinosi misteriji. Nastojnik se ne tereti za krađu. Neizvjesno je u kojem dijelu svog posla nije uspio; barem je mogao voditi detaljnu evidenciju. Ipak, nastojnik ima problem. Čini se da je već neko vrijeme u administrativnoj ulozi. Naviknut je na način života koji čini prosjačenje nemogućim i smatra da bi manuelni rad bio pretežak. Njegova jedina opcija je da pronađe drugi, sličan posao (Luka 16:3-4).

Nastojnik se uspaniči. Ne podnosi misli o radu ili siromaštvu. Ima malo vremena prije nego što bude otpušten. On razmišlja. Zastaje, procjenjuje svoju situaciju, razmatra stanje i odlučuje djelovati. Čovjek brzo pozove dužnike svog gospodara i oni zajedno mijenjaju evidenciju svojih dugova (Luka 16:5-7). Odlučuje da promijeni finansijsku evidenciju dužnika svog gospodara i da bude siguran da ti zajmoprimci znaju da je to učinio (Luka 16:1-4). Njegov plan ima za cilj da stekne nove prijatelje koji bi ga mogli zaposliti. Bilo promjenom naknada ili prilagođavanjem kamata, on smišlja pametan način da poboljša svoju situaciju. Ovaj čovjek je vjerovatno u stanju

da radi nešto fizički, ali mrzi tu ideju. I, bilo zbog svog načina života ili ismijavanja zbog gubitka posla, stidi se da od drugih traži dobrotvorne priloge. On kontaktira dužnike svog gospodara i radi na dogovoru. U pitanju je nagodba, prihvatljiva svima. Posebno kada im nastojnik prepolovi ili značajno umanji dug (Luka 16:6-7).

Bogataš hvali nastojnikovu oštroumnost i snalažljivost (Luka 16:8). To ne znači da odobrava njegove postupke, ali prepoznaje upletenu pamet. Ako je upravitelj izgubio novac bogataša, sada je unutar zakona i izgleda kao dobrotvor prema onima koji mu duguju značajan dug. Da je upravitelj izgubio vlastitu proviziju, ionako je ne bi mogao naplatiti, a sada je u dobroj milosti nekoliko drugih biznismena.

Isus pojašnjava značenje parabole: Nevjernici slabo shvataju da će se sve dobro što će iskusiti desiti na zemlji prije smrti. Oni su od ovog svijeta i razumiju neduhovne aspekte kulture i društva. Oni znaju kako iskoristiti svoj svijet za svoju korist. Ovo važi za bogataša iz priče na kraju poglavlja, koja uključuje siromaha po imenu Lazar. Bogataš je dovoljno mudar u vezi s svjetskim stvarima da se „oblačio u purpur i lan i svaki dan je uživao u raskoši“ (Luka 16:19). Bogataš i fariseji su „ljudi ovoga vremena, kojima je stalo samo do zadovoljstava ovoga života“ (Psalam 17:14).

Ali, kao što Isus kaže farisejima, „što je među ljudima uzvišeno, u Božjim očima je odvratno“ (Luka 16:15). Nepošteni upravnik je prognan iz svog doma. Bogataš je izgubljen za vječnost.

Isus poziva svoje sledbenike da koriste istu snalažljivost, ali na način koji otkriva nebesku mudrost. Na drugom mjestu, on ih nalaže: „Evo, šaljem vas kao ovce među vukove. Zato budite obazrivi kao zmije, a bezazleni kao golubovi“ (Matej 10:16). Dobro je biti snalažljiv, kao što je upravnik, ali bolje je iskoristiti tu osobinu da osigurate mjesto u Božjem kraljevstvu (Luka 16:11-13).

„Sinovi ovog doba“ se odnose na ljude koji se osjećaju ugodno u paloj kulturi i koji mogu koristiti urođeno razumijevanje svijeta za svoju korist.

Isus koristi ovu zamršenu situaciju kako bi ilustrovao jednostavnu istinu: nevjernici su besramno pametni u korišćenju resursa u svijetu, jer ovaj svijet ima sve što se mogu nadati da će uživati. Vjernici bi trebali biti jednako oštroumni kada rade za Božje djelo. Isus će rezimirati: „Jer sinovi ovoga doba snalažljivije postupaju sa svojim naraštajem nego sinovi svjetlosti.“ (Luka 16:8) Suviše često, kada su suočeni s neizbježnim teškoćama, hrišćani pretpostavljaju da je njihova sudbina određena osim ako Bog ne djeluje natprirodno – da ne mogu i ne smiju učiniti ništa. Isus nas podstiče da budemo mudri o tome kako svijet funkcioniše i da onda taj uvid iskoristimo za dobrobit Kraljevstva. On ne želi da slijepo prihvatimo sve okolnosti koje nam svijet pruža.

„Zato vam kažem, stecite prijatelje nepravednim bogatstvom, da bi vas, kad ono nestane, primili u vječna boravišta.“ (Luka 16:9)

Ovaj komentar je zbunjujući. Kako bi vjerni hrišćanin stekao „nepravedno bogatstvo“? I kako bi njegova upotreba navela Boga da nekome poželi dobrodošlicu u raj?

Fraziranje izjave poklapa se s upraviteljevim rezonom u Luki 16:4.

„Nepravedni“ nosi značenje nepravde, ali je nejasno šta Isus misli pod tim. Možda misli na to da pošto svijet gradi i nepravedno koristi bogatstvo, učenici ne bi trebali da se opterećuju porijeklom takvog bogatstva koje je na ovaj ili onaj uprljano a sam sistem manipulativan, već da kad dođu do materijalnih resursa to koriste za sticanje prijatelja jevanđelja Hristova. Ako učenici pametno koriste svoj novac, naći će se na Nebu, primajući potvrdu svoje dobrote od onih koje su blagoslovili.

Ovo je teško tumačenje. Isusove riječi bi se površno mogle pogrešno protumačiti da znače da će ono što radimo sa svojim novcem odrediti hoćemo li otići u raj ili u propast (Matej 25:35-40; Luka 19:11-27).

Udovica koja je priložila svoje poslednje novčiće pruža dobar način da se protumači Isusovo značenje (Luka 21:1-4). Biblijska vjera ne znači jednostavan intelektualni dogovor. „Vjera“ znači „povjerenje“ – u potpunosti primiti to vjerovanje i živjeti ga kao istinu (Jakov 2:14-17). Davanje siromašnima značajan je dio Mojsijevog zakona (Ponovljeni zakon 24:19-22), a velikodušno davanje drugima je manifestacija ljubavi prema bližnjima. Jevreji koji su davali desetak, pokazivali milosrđe i vjerovali Bogu sa svoja dva poslednja bakrena novčića, svojim su novcem živjeli svoju vjeru u Njegovu opskrbu. Životi onih koji su imali koristi od njihovog davanja svjedočili su o njihovoj ljubavi prema drugima, što je dio najvećeg nauka.

Isus dalje ističe da oni koji pokazuju vjernost u malom, činiće tako i kad im se povjere veliki resursi, i obratno. To je pouka da dobro pazimo kakve karakterne crte gajimo i razvijamo. Moramo biti pošteni u svemu što radimo, a naročito u Božjem djelu.

„Zato, ako ne postupate vjerno s nepravednim bogatstvom, ko će vam povjeriti istinsko bogatstvo? I ako ne postupate vjerno s onim što je tuđe, ko će vam dati ono što je vaše?“ (Luka 16:11-12)

Ove Isusove primjedbe upravo ukazuju da je dato tumačenje 9. stiha ispravno. Ako smo skloni zloupotrebi zemaljskog bogatstva koje je samo po sebi „nepravedno“, kako bismo mogli očekivati da će nam Bog zaista povjeriti istinsko blago? Dobar test za ljudski karakter je stavljanje na povjerenje tuđe imovine. Da li je naš odnos „domaćinski“ i pošten ili samo gledamo da izvučemo sebičnu korist? Ovo je bilo veliko iskušenje za radnike u socijalističkim fabrikama, ali i državnim poslovima.

Tokom života na zemlji, ovaj stih se odnosi i na službu. Ako službenik ili pomoćni vođa nije vjeran službi u kojoj služi, nije mudro dopustiti mu da vodi drugu službu ili služi s još većom odgovornošću.

„Nijedan sluga ne može služiti dvojici gospodara, jer ili će jednog mrzjeti, a drugog voljeti, ili će jednom biti privržen, a drugog prezirati. Ne možete služiti Bogu i bogatstvu.“ (Luka 16:13)

Ovo dovršava Isusovu primjenu parabole o nepoštenom upravitelju (Luka 16:1-8).

U Bibliji, glagoli emocija ne opisuju samo osjećaj; oni opisuju način života zasnovan na toj emociji. „Mržnja“ znači zanemariti nešto, ignorisati to. Na kraju krajeva, ne možemo savršeno podijeliti pažnju i trud između dvije stvari. Jedno će nam uvijek

biti pravi prioritet. Mudra osoba bira vječnog Boga; budala bira zemaljske udobnosti i zadovoljstva koje predstavlja novac.

„Voljeti“ znači biti vezan za nešto, skrenuti pažnju na tu stvar. „Prezirati“ je suprotno; imati prezir prema, obezvrijediti ili ne cijeniti nešto.

Isus jasno daje do znanja da njegova publika – njegovi učenici – treba da odluči ko je njihov gospodar. Mudra osoba ne voli niti ima odanost za novac. Ako Boga stavimo na prvo mjesto, novac – i sve druge životne brige – prirodno će pasti na drugo mjesto gdje i pripadaju. U ovom slučaju, novac će se koristiti za služenje i blagoslov drugih.

Ovaj stih čini hijazmu: poetski preslikanu strukturu. Prvi i četvrti red su sinonimi, kao i drugi i treći:

A. „Nijedan sluga ne može služiti dvojici gospodara.“

B. „jer ili će jednog mrzjeti, a drugog voljeti“

B1. „ili će jednom biti privržen, a drugog prezirati“

A1. „Ne možete služiti Bogu i bogatstvu.“

Ako ljudi vole novac, dokazuju da ne vole Boga.

Fariseji ovo ne žele čuti. Žele da se vide kao odani Bogu, ali također vole novac. Na drugim mjestima Isus ih osuđuje što su založili novac hramu na način koji im omogućava da ga zadrže, a ne da ga koriste za izdržavanje svojih potrebitih roditelja (Marko 7:9-13). Isus kaže da određene vjerske vođe „žderu kuće udovica“ (Marko 12:40; Luka 20:47).

Ideja da fariseji vole novac nije dobro razvijena u Svetom pismu, ali je u potpunosti u skladu s odlomcima koji pokazuju koliko vole stvari u svijetu. To dokazuju svaki put kada kritikuju Isusa zbog iscjeljivanja subotom. Toliko su ugroženi Isusovom istinskom ljubavlju prema Bogu i drugima da tvrde da ga je Sotona opunomoćio (Luka 11:14-15). Kao odgovor, Isus ih naziva „neoznačenim grobovima“ (Luka 11:44).

Jedino oružje koje fariseji imaju u ovom trenutku je ismijavanje Isusa: frktanje na njega i ruganje. Njihova moć proizlazi iz njihove popularnosti među ljudima koje zastrašuju i kojima manipulišu. Tvrde da vole Mojsijev zakon, ali brzo ga napuštaju ako im ne odgovara, umjesto toga slijedeći svoje ljudske tradicije. Isus upozorava da je ono što oni cijene „odvratno u očima Božjim“ (Luka 16:15). On im govori da spasenje nije u napametnom i formalnom ponašanju, već Zakon i dalje uči kako mogu pokazati ljubav prema Bogu i drugima (Luka 16:16-17).

Isus ih optužuje da pokušavaju da se opravdaju pred ljudima. Odnosno, pokušavaju uvjeriti druge ljude da su pravedni i sveti. Ali takvo simuliranje može prevariti druge ljude – ne i Boga.

„Zakon i Proroci su do Jovana. Od tada se objavljuje dobra vijest o Božjem kraljevstvu, i svi silom navaljuju u njega, i silni ga grabe.“ (Luka 16:16)

Ovdje Isus objašnjava da Mojsijev zakon, za koji fariseji tvrde da ga slijede i cijene, nije uprošćena formula u kojoj Bog vodi ljude ka spasenju (Luka 16:17). Zakon

nikada nije pružio spas, sam po sebi. Za starosavezne svece, to je bio učitelj koji je otkrio da sami nikada ne mogu biti pravedni; morali su se osloniti na Božju milost (Galatima 3:19-24). Spasenje se dokazuje poslušnošću (1. Samuelova 15:22; Jovan 14:15), ali je uvijek bilo utemeljeno na pokornoj vjeri (Jakov 2:23; Rimljanima 4:23-24; Galatima 3:11).

Zakon i Proroci završavaju najavom dolaska Jovana (Malahija 4:5-6). Sa dolaskom Jovana Krstitelja, otkriveno je više Božjeg plana spasenja: Isus. Isus je spasitelj svijeta: „dobra vijest".

Fraza „i svi silom navaljuju u njega, i silni ga grabe" je zagonetna. Niko se ne može silom probiti u raj. Grčku riječ *biazetai* teško je prevesti, ali ima smisao ataka ili nasilja. Iako je jezik sličan, on nije paralelan s Matejem 11:12-13. Takođe je nejasno ko vrši forsiranje. Istraživači Biblije nude različite mogućnosti. Jedan je da je naglasak na „svima". Tamo gdje je nekada Bog nudio spasenje prvenstveno Jevrejima koji su živjeli po Mojsijevom zakonu, sada je to dostupno svima, a neznabošci će navaliti da prime dobru vijest.

Drugi je da Isus žestoko pokušava da navede da svi vide koliko je hitna vijest o spasenju. On je put, i oni mu trebaju vjerovati i uložiti odlučan napor da budu sudionici kraljevstva Božjeg!

„Zaista, lakše je nebesima i zemlji da prođu nego da ijedan djelić slova Zakona ostane neispunjen." (Luka 16:17)

Isus dalje kaže da ovo ne znači da je Mojsijev zakon postao „nevažeći" ili beskoristan. Bog je Jevrejima dao Mojsijev zakon skoro 1500 godina prije trenutka opisanog u ovom stihu. Mojsijev zakon je rekao da će Jevreji biti spašeni ako budu vjerovali Bogu kao svom Bogu; slijediti Mojsijev zakon bila je obaveza i znak njihovog povjerenja. Zakon je takođe podučavao Izrael kako da živi u svjetlu svog identiteta kao Božjeg naroda.

Osim što ukazuju na Isusa, Zakon i Proroci još uvijek pružaju principe o tome kako živjeti svoju vjeru (Matej 5:17-19). Naravno precizni zakoni Starog saveza u određenim aspektima nisu primjenjivi na današnje hrišćane, što se posebno odnosi na obrednu i hramsku službu i praznike. Ali sve što je dato u knjigama Zakona ima odgovarajuću primjenu u načelima, poukama ili doprinosi ispravnom razumijevanju Hristove antitipske službe.

„Svako ko se razvede od svoje žene i oženi se drugom, čini preljubu. I ko se oženi razvedenom ženom, čini preljubu." (Luka 16:17)

U Marku 10:12, Isus takođe govori o ženi koja se razvodi od muža. U Luki, on se obraća direktno farisejima koji su svi ljudi. U Matejevoj proširenoj verziji (Matej 19:3-12), učenici odgovaraju: „Ako je tako između muža i žene, onda je bolje ne ženiti se." (Matej 19:10) Čak su i učenici pretpostavljali da ako im se žene ne sviđaju, mogu se razvesti i naći drugu. Pavle će kasnije reći da ako se par razvede zbog razloga koji nije nevjerstvo, treba da ostanu slobodni ili da se ponovo pomire (1. Korinćanima 7:10-11). Lako zaboravljamo koliko Bog ozbiljno shvata brak. U Božjim očima

razvod od žene da bi se muškarac oženio drugom je preljuba. Motiv je preljubnički i podrazumijeva ženu kao „potrošnu robu“ dok ne dosadi muškarcu koji onda „mijenja“ drugu. Oženiti se razvedenom ženom također je preljuba, jer ona je prvobitno pripadala drugom čovjeku. To je opet kvarenje Božje namjere za ustanovu braka da dvoje postanu i ostanu jedno tijelo (Postanje 2:24).

Priča o bogatašu i siromašnom Lazaru (Luka 16:19-31)

Ova priča koju je zabilježio i Josif Flavije (37-100 n.e.) dio je jevrejskog folklora donesenog iz vavilonskog ropstva.[13] Isus je iskoristio da ukaže na potrebu pokajanja zbog nevjerstva u Božju Riječ. Ovo je veoma važno znati, jer se ova priča koristi za dokazivanje zagrobnog života i „vječnog pakla“. Ali ona je u potpunosti fiktivna i služi samo kao ilustracija. Naravno fiktivni detalji se nikada ne smiju koristiti za utvrđivanje činjenica i postavljanje doktrina.

Evo i narativa. Pretpostavlja se da je ogrtač bogataša bio purpurni, a donje rublje bilo je od finog lana; oboje su znakovi velikog bogatstva i udobnosti. Uživati svakog dana u raskoši je luksuz koji malo ko može sebi priuštiti. Opis pokazuje da je ovaj čovjek iznimno blagosloven na svjetovne načine. Njegovo životno stanje u velikoj je suprotnosti i sa prosjakom Lazarom. Već na početku priče unose se detalji koji ukazuju na namjerno pretjerivanje.

„Lazar“ je varijacija imena „Eleazar“ i znači „Bog pomaže“. Ne znamo kakve čireve Lazar ima, ali ako ih psi ližu (Luka 16:21) vjerovatno su bili otvoreni, što ga je učinilo nečistim (Levitska 15:2-12).

Bogataš živi luksuznim načinom života dok Lazar, izgladnjeli, ranjeni prosjak, leži na njegovoj kapiji. Lazar je očigledno nepokretan jer su ga drugi tamo položili. Prekriven je ranama i čezne za čak i mrvicama, ali ga bogataš ignoriše (Luka 16:19-20). Bogataš je vjerovatno svjestan siromašnog čovjeka koji mu je bačen na kućni prag. Ipak, bogat čovjek ne radi ništa.

„Jednog dana prosjak je umro i anđeli su ga odnijeli u Abramovo naručje. A umro je i bogataš i bio je sahranjen.“ (Luka 16:22)

Kao što se dešava sa svim ljudima, i Lazar i bogataš umiru. Njihove okolnosti se odmah preokrenu. Lazara su dočekali anđeli Božji i predali ga pravo Abramu. „Abramovo naručje“ ukazuje na zaštitnički odnos i pribranost kod „oca nacije“. Tijelo bogataša je zakopano u zemlju.

„Dok je u hadu bio u mukama, podigao je oči i u daljini vidio Abrama i odmah do njega Lazara.“ (Luka 16:23)

Bogataš se nalazi u stanju prokletstva. Čini se da bogataš zna zašto se nije kvalifikovao, i ne raspravlja se zašto je na mukama. Razlika između njihovih životnih pozicija je preuveličana i u smrti.

Slike odražavaju jevrejsku tradiciju, a ne stvarnost. Vanbiblijske jevrejske knjige

[13] Josephus Flavius, The Complete Works of Flavius Josephus; Philadelphia: John C. Winston; p. 901.

tvrde da se oni u raju i oni u hadu mogu vidjeti. Ova infiltracija paganskim vjerovanjima ušla je preko ropstva u Vavilonu, a kasnije podstaknuta helenističkom kulturom i filozofijom.

Grčka riječ „hades“ pominje se 11 puta u Novom savezu i odgovara hebrejskoj riječi „šeol,“ koja se nalazi na 66 mjesta u mazoretskom tekstu, i odnosi se na podzemni svijet mrtvih, što simbolički predstavlja zajedničku grobnicu čovječanstva. Had je sinonim za smrt i grob (vidi Otkrivenje 20:14).

„Tada je povikao: ‘Oče Abrame, smiluj mi se i pošalji Lazara da umoči vrh svog prsta u vodu i rashladi mi jezik, jer se mučim u ovom plamenu.’ Ali Abram je rekao: ‘Sine, sjeti se da si za života primio svoje dobro, dok je Lazar primio zlo. A sada se on ovdje teši, a ti se mučiš. Pored svega toga, između nas i vas je velika provalija, tako da oni koji žele da odavde pređu k vama, ne mogu, a ni oni odande ne mogu da pređu k nama.’“ (Luka 16:24-26)

Bogataš moli Abrama da pošalje nekadašnjeg prosjaka Lazara da mu ublaži bol. On je Jevrej, fizički Abramov potomak. Preko Abrama je Bog blagoslovio svoj narod. U to vrijeme bilo je normalno da Jevreji pretpostave da su Božji narod zbog njihove etničke pripadnosti. Jovan Krstitelj je ovo oštro odbacio. Oni koji su Abramovi duhovni potomci prirodno čine dobra djela (Luka 3:8-9). Bogataš je ignorisao Lazara, puštajući ga da umre na ulici.

Bogataš, zanimljivo, ne raspravlja o svom mjestu u hadu. On ne pokušava da tvrdi da zaslužuje drugačiju sudbinu. Ipak, on čezne za olakšanjem i tretira Lazara kao slugu da bi ga dobio. Nejasno je da li čovjek vidi ironiju u situaciji. On želi da Lazar pređe veliki ponor kako bi mu dao malo vode (Luka 16:26) iako bogati čovjek ne bi izašao na vlastitu kapiju da Lazaru da mrvice da ga održi u životu (Luka 16:19-21).

Interesantno je primijetiti da u „raju“ iz priče Abram vodi glavnu riječ. Njegov položaj maltene je božanski. Priča pretpostavlja da je on već stanovnik „raja“.

Abram ističe da je preokret bogatstva koji su doživjeli bogataš i Lazar neka vrsta pravde. Zašto se bogataš nije brinuo o Lazarevoj patnji na zemlji? Nije mogao prošetati do vlastite kapije da izgladnjelom čovjeku da hranu, ali želi da taj isti jadnik pređe granice zagrobnog života samo da bi sebi olakšao patnju. Abram kaže da nije moguće da Lazar pređe iz raja u had niti obratno. Njih dvojica su potpuno i trajno odvojeni „ponorom“ (Luka 16:26).

Priča ne kaže da će, ako neko ima težak život na zemlji, biti nagrađen mjestom na nebu. Lazar iz ove priče nije u raju jer je imao loš život, niti je bogataš u hadu jer je imao novca. Bogataš je bio proklet jer je žudio samo za zemaljskim blagom. To je ono što je dobio. On nije skupljao blaga na nebu (Luka 12:21).

Ovaj odlomak ne podržava koncept karme: duhovne ravnoteže između dobra i zla koju osoba mora isplatiti nakon smrti. Kroz priču Isus, između ostalog, upozorava fariseje da vide da ih bogataš predstavlja.

„On mu je tada rekao: ‘Molim te onda, oče, pošalji ga u kuću mog oca, jer imam petoro braće, pa neka im o svemu posvjedoči da ne bi i oni došli na ovo mjesto muka.’

Ali Abram je rekao: 'Imaju Mojsija i Proroke, neka njih slušaju.' A on mu je rekao: 'Ne, oče Abrame, nego ako neko iz mrtvih dođe k njima, pokajaće se.' On mu je na to rekao: 'Ako ne slušaju Mojsija i Proroke, neće povjerovati ni ako neko ustane iz mrtvih.'" (Luka 16:27-31)

Imućni čovjek sada traži da Abram pošalje Lazara u kuću njegovog oca. On ima petoro braće koji čine istu grešku kao i on. On želi da Lazar, kojeg je ignorisao kada je lako mogao pomoći, otputuje iz smrti kako bi upozorio jednako plitku braću bogataša da treba da brinu o siromašnima kako ne bi završili u hadu.

Isus priča ovu priču farisejima koji misle da mogu istovremeno voljeti novac i Boga. Isus ih, preko Abrama u svojoj priči, upozorava da ako ne shvate ko je on kroz poruke Mojsija i Proroke, neće prihvatiti istinu čak ni ako neko uskrsne iz mrtvih.

U slučaju fariseja, ovo je istina. Većinski fariseji odbacuju Isusa i nakon što je uskrsnuo iz mrtvih. Čak i prije toga, kada je Isus podigao svog prijatelja iz stvarnog života – koji se takođe slučajno zvao Lazar – fariseji su planirali da ih obojicu ubiju (Jovan 11:38-53; 12:9-11). Osnovna ideja vrijedi za mnoge ljude danas: oni koji odbacuju jasnu poruku koju je dao Bog neće doći do spasonosne vjere (Rimljanima 1:18-20), bez obzira što vide ili čuju.

Ova razmjena uključuje uobičajenu pritužbu mnogih nevjernika: da Bog nije dao dovoljno informacija. Drugim riječima, bogataš sugeriše da ako bi on – ili drugi – dobili direktnije informacije, onda bi se, naravno, pokorili Bogu. Naročito se za čudo tvrdi da je savršen način da se istina razjasni (Matej 12:39).

„Mojsije i Proroci" je skraćenica za Stari savez. Ove vjerske vođe imaju Sveto pismo, koje svjedoči o Isusu, a ipak ga odbacuju (Jovan 5:39). Svima, svuda, dato je dovoljno Božjeg otkrivenja (Rimljanima 1:18-20; Psalam 19:1) da nema izgovora da ga ne tražimo (Matej 7:7-8).

Živa braća bogataša imaju Mojsijev zakon. Imaju poruke proroka (2. Kraljevima 17:13; Luka 16:16). Dakle, imaju sve što im je potrebno da ih nauče kako da žive na način koji će ugoditi Bogu. Mojsijev zakon i proroci imaju više i jače poruke od jedne osobe koja bi se vratila iz mrtvih. Ako ne slušaju Mojsija i proroke, neće se ni uvjeriti ni ako neko ustane iz mrtvih.

Bogataš insistira da im treba više. Žalba bogataša implicira da Bog uskraćuje istinu onima koji je iskreno žele. Istina je da oni koji žele da odbace Boga nikada ne mogu imati dovoljno dokaza ili iskustva, čak ni čuda. Šta god da se desi, takvi nevjernici uvijek tvrde da im treba još malo: još jedno čudo, još jedan znak, još jedna poruka.

Isti koncept vrijedi i za mnoge skeptike danas: „Nemam dovoljno dokaza, treba mi čudo i onda ću vjerovati" gotovo je uvijek neiskrena, neistinita tvrdnja (Rimljanima 1:18-20; Psalam 19:1; Matej 7:7-8).

Kao i fariseji, ljudi danas imaju tendenciju da misle da je vjera nevoljna reakcija koja se događa kada se pravi dokaz ponudi na pravi način. Mnogi ljudi prigovaraju da ne mogu „samo vjerovati" ili da se od njih očekuje da izraze vjeru. To je pasivan način gledanja na vjerovanje. Vjera nije slijepa. Ne dolazi niotkuda i ne kvari nam mozak.

Dolazak do vjere je mnogo više poput stepenica. Vidimo nešto što dokazuje da je Bog stvaran i činimo taj korak. Tada imamo vjeru za sledeći korak, možda vjerujući Bibliji da je Bog taj koji daje ono što vidimo oko sebe u tvorevini (Rimljanima 1:18-20). Onda vidimo nešto drugo, kao da jedna osoba oprašta drugoj, i napravimo još jedan korak. Zatim čitamo u Bibliji da Bog želi da nam oprosti i vjerujemo.

Problem s nama je što, poput fariseja, svi imamo lične planove koji se suprotstavljaju ideji da Bog djeluje u našim životima i da smo mu odgovorni. Gradimo stepenište vjerovanja koje nas odvodi od Boga. Ili guramo cilj sve dalje i dalje, tako da je uvijek van domašaja. Zatim, mi Njega krivimo što nam nije dao dovoljno dokaza. Moramo shvatiti da putovanje vjere takođe zahtijeva izbor. Bogataševa braća su morala da izaberu da vjeruju u ono što Sveto pismo kaže o Božjim očekivanjima. Fariseji su morali da izaberu da vjeruju u ono što njihovo Sveto pismo govori o Mesiji. Mi moramo da uradimo isto.

Ako ne vjerujemo Božjoj Riječi, malo je vjerovatno da ćemo vjerovati nakon više znakova (Matej 12:38-39). Bez Njegove Riječi, možemo tumačiti znakove na način koji odgovara nekoj lažiranoj ili paganskoj religiji ili čak na način koji poriče Njegovo postojanje i opravdavati život kako god želimo. Dakle, neophodno je prihvatanje objektivne istine kakva je data u Božjoj Riječi.

Zašto priča o bogatašu i Lazaru ne uči zagrobnom životu i vječnom „paklu“?

Razlog 1: Kazna za grijeh i „pakao“ je budućnost – ne sada.

„Kao što se kukolj plijevi i spaljuje, tako će biti i na kraju ovog doba.“ (Matej 13:40)

Isus Hrist šalje izgubljene u vatru nakon svog Drugog dolaska. (Matej 25:41)

Bog će „nepravedne da sačuva za dan suda da budu kažnjeni.“ (2. Petrova 2:9)

Dan suda nastupa na kraju 1000 godina. (Otkrivenje 20:11-13)

„Ognjeno jezero“ se javlja na kraju 1000 godina. (Otkrivenje 20:5a, 13-15)

Razlog 2: Konačna paklena vatra će biti na planeti Zemlji

„Nebo i zemlja koji su sada… sačuvani su za vatru.“ (2. Petrova 3:7)

„Zemlja i djela koja su na njoj izgorjeće.“ (2. Petrova 3:10)

Na kraju 1000 godina, „Oni [izgubljeni] su napredovali širinom zemlje… i oganj siđe od Boga s neba i proždere ih.“ (Otkrivenje 20:8-9)

Razlog 3: Oganj će potpuno uništiti sve zle, Sotonu i sami „had“!

„Zli će propasti… proći će; u dimu će nestati.“ (Psalam 37:20)

„Svi prestupnici biće istrijebljeni, propašće.“ (Psalam 37:38)

Čak će i Sotona postati „pepeo“ na „zemlji“ kao rezultat vatre. (Ezekiel 28:15, 18-19)

„Dolazi dan koji gori kao peć“ kada će izgubljeni „postaće kao strnjika“ i postaće „prah“. (Malahija 4:1, 3)

Oni koji su izgubljeni će biti „uništeni“. (Jovan 3:16)

Plata za grijeh je smrt, a ne vječni život koji vječno gori u paklu. (Rimljanima

6:23)

„Neugasivi oganj“ će potpuno „spaliti“ zle. (Matej 3:12)

„Bojte se onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u geheni.“ (Matej 10:28)

„A strašljivci, bezvjerni, izopačeni, ubice, bludnici, vračari, idolopoklonici i svi lažljivci završiće u jezeru koje gori ognjem i sumporom, **koje je druga smrt**.“ (Otkrivenje 21:8)

„**A smrt i had bili su bačeni u ognjeno jezero. Ovo je druga smrt**.“ (Otkrivenje 20:14)

Druga vječna smrt za sve nosioce grijeha je konačni ishod Božjeg suda. To će biti kraj smrti. I čega još? Hada! Ako je „had“ zaista vječni pakao, kako sam had može da bude bačen u ognjeno jezero („pakao“ bačen u „pakao“) i anihilisan? To nema nikakvog smisla. Ali kad znamo da je „had“ isto što i „šeol“ na hebrejskom i sinonim za „grob“, nemamo nikakvih problema sa ovim tekstom!

Razlog 4: Čak će i ognjeno jezero „proći“

Na kraju 1000 godina, izgubljeni će biti na „zemlji“. (Otkrivenje 20:7-9)

Oganj od Boga pada na njih i oni bivaju „proždrijeti“. (Otkrivenje 20:9)

Zemlja postaje jedno veliko „ognjeno jezero“ dok je Bog čisti od grijeha. Izgubljeni trpe „drugu smrt“ u tom jezeru. (Otkrivenje 20:14-15)

Zatim postoji novo nebo i nova zemlja, jer prvo nebo i prva zemlja (gdje je bilo ognjeno jezero) su prošli. (Otkrivenje 21:1)

Na Novoj Zemlji više neće biti bola, patnje, tuge ili smrti. (Otkrivenje 21:4)

Napomena: Ako bi ognjeno jezero gorjelo zauvijek, uvijek bi postojali bol i tuga negdje u svemiru i Otkrivenje 21:4 se nikada ne bi moglo ostvariti. Ali istina je da će grijeh zauvijek nestati i bol će prestati postojati u cijelom Božjem svemiru!

Doktrina o dušama koje žive zauvijek je ukorijenjena u ideji da „duša ne može umrijeti“. Ta ideja je potekla od zmije koja je rekla Evi da, ako zgriješi, „neće sigurno umrijeti“ (Postanje 3:4). Ali Bog je rekao da će umrijeti u slučaju neposlušnosti (Postanje 2:16-17). Bog je naravno rekao istinu.

Parabola o bogatašu i Lazaru je jedino mjesto u cijelom Novom savezu za koje se čini da podučava doktrinu izgubljenih duša koje silaze u vatru u trenutku smrti. Pažljiva analiza Luke 16:19-31 otkriva da je to zapravo parabola koja, iako podučava neke važne istine, nije namijenjena da se shvati doslovno.

Da li je moguće da bi neko ko bukvalno gori u vatri vodio normalan i racionalan razgovor? Da li je sam razgovor uopšte moguć preko „neprelaznog“ ponora?

Prosjak je otišao pravo „u Abramovo naručje“ (Luka 16:22). Zapravo anđeli su ga odnijeli tamo. Ovo je očigledno simbolično i nije moguće kako stoji u priči. Anđeli nose uskrsle vjernike u susret Hristu u zraku prilikom njegovog drugog dolaska, ne prije. Dotle su oni **u svojim grobovima** (Jovan 5:28-29; 1. Solunjanima 4:16-17).

Sam narativ sadrži kontradikciju: bogataš i Lazar se predstavljaju kao „mrtvi“ i istovremeno „živi“ u imaginarnom „raju“ i „paklu“ (uporedi Luka 16:22-23, 30).

Mogu li „izgubljeni“ i „spašeni“ doslovno vidjeti i razgovarati jedni s drugima

(Luka 16:23)? Da li bi se u raju uživalo kada bi to uključivalo stalno gledanje ljudi koje smo voljeli kako beskrajno pate? Da li bismo posumnjali u karakter Boga „ljubavi“?

Bogataš nije opisan kao „bestjelesna duša“, već prije kao „u tijelu“ s očima, ustima i jezikom, itd. (Luka 16:24). U tom slučaju morao biti nesagorivo tijelo.

Može li mala kap vode na jeziku izmučenog čovjeka donijeti pravu utjehu (Luka 16:24)? Pravi gorući muškarac ne bi tražio samo kap vode, koja također ne bi preživjela plamen da mu dođe do jezika. Razlog zašto je Isus govorio o bogatašu koji traži vodu na svom jeziku bio je da pouči fariseje da će ih njihovi „jezici“ odvesti u „gehenu“.

Priča se također suprotstavlja ideji o drugoj šansi nakon smrti. Prilikom smrti postoji „velika provalija“ (stih 26) koja se ne može premostiti. Našu sudbinu će odlučiti naše odluke u ovom životu.

Ovo je „narodna“ priča. To znači da je bila poznata u narodu u Isusovo vrijeme. Očigledno je ova priča potpuno fiktivna i služila je Isusu samo za davanje pouka, a nikako za izgradnju bilo kakve doktrine o zagrobnom životu, jer doktrina se mora zasnivati na realnostima, bilo u materijalnom ili duhovnom domenu.

53. Sablazni, pouke o služenju, vjeri, uticaju

Grčka riječ koja se tumači kao „sablazan“ takođe se može prevesti kao „kamen spoticanja“ ili skandal. Odnosi se na zamku ili nešto što dovodi osobu u zabludu ili grijeh. Ova ista korijenska riječ se vidi u stihovima poput Rimljanima 14:13 u vezi sa osuđivanjem drugih vjernika o spornim stvarima i navođenjem drugih da prkose vlastitoj savjesti. Rimljanima 16:17 upozorava na sklanjanje od onih „koji stvaraju podjele i navode druge da se spotiču u vjeri, nasuprot učenju kome ste poučeni.“ Riječ se takođe koristi u 1. Korinćanima 1:23 u vezi sa uvredom poruke raspetog Spasitelja. Ukratko, mi ne bismo trebali biti prepreka tuđoj poslušnosti Bogu, niti bismo trebali biti razlog zašto posrću u svojim postupcima ili svojim vjerovanjima. Isusovo upozorenje dolazi sa strašnim komentarom: bilo bi bolje takvom „učitelju“ da se veže za mlinski kamen i baci u more (Luka 17:2).

Naravno, iskren, poslušan učitelj Božje Riječi neće namjerno otjerati osobu u grešno djelovanje ili udaljiti od Hrista. Međutim, nepažljive riječi mogu zbuniti ljude. Ljudi mogu napustiti vjeru kada se s njom ne slažu (Jovan 6:60-66), ali to je sasvim drugačije od toga da nekome neispravan učitelj da iskrivljenu ili netačnu verziju istine. Isusovo upozorenje završava sa „Pazite na sebe!“ (Luka 17:3). Svi vjernici, a posebno oni koji poučavaju, trebaju obratiti pažnju na ono što govore (Efescima 4:29; Kološanima 4:6; Jakov 3:1-5). Kao što će Isusov brat Jakov kasnije napisati: „Neka među vama ne bude mnogo učitelja, braćo moja, jer znate da će nam se strože suditi.“ (Jakov 3:1)

Luka 17:1-2 pokriva materijal poput onog iz Mateja 18:1-7 i Marka 9:33-42, ali s drugačijim naglaskom. Čini se da je Markova verzija najskladnija. Interakcija počinje kada Isus proziva učenike da se svađaju oko toga ko je najveći. Isus uzima dijete i govori učenicima da moraju prihvatiti djecu u njegovo ime. Isus ih tada upozorava da ne zaustavljaju druge koji čine čudesna djela u njegovo ime, čak i ako nisu dio njegove veće grupe učenika. Zatim ih Isus upozorava na navođenje „malih“ na grijeh (Marko 9:33-42). Matej uključuje da Isusovi sledbenici moraju ući u Božje kraljevstvo kao djeca (Matej 18:1-7). U oba načina, učenici uče da ne samo da moraju imati poniznost, već su takođe odgovorni za brigu o onima koji su „mlađi“ – bilo po godinama ili po vjeri.

Učenici, veća grupa koja će graditi hrišćansku zajednicu, treba da „obrate pažnju“ tako da ne poučavaju ništa što bi moglo dovesti u iskušenje „malene“ – nezrele hrišćane – na grijeh. Oni treba da paze da ono što govore ne izazove drugoga da se spotakne ili da krene protiv Boga. Iskušenja na grijeh će doći iz svijeta (Luka 17:23); ne bi trebalo da dolaze iz zajednice.

Ostatak 3. stiha objašnjava šta učiniti ako „mali“ počini bilo kakav grijeh. U Luki 17:1-2, grčka riječ koja se ponekad prevodi kao referenca na grijeh bila je skandal. Ovdje je to grčka riječ *hamartē*, što znači „promašiti cilj“ na bilo koji način.

„Ukoriti“ znači upozoriti nekoga: pokazati da ne odobravate ono što radi. Čak i zrelim hrišćanima je teško ukoriti nekoga na koristan, biblijski način. Lično, često iz pristojnosti ili mira dopuštamo nebiblijska vjerovanja. Drugi odlomci daju smjernice: budite ljubazni i nježni (Efescima 4:32), govorite istinu u ljubavi (Efescima 4:15), pazite na sebe da ne padnete u isti grijeh (Galatima 6:1), budite strpljivi i tražite njihovo dobro (1. Solunjanima 5:14-15).

Pokajati se znači okrenuti se od onoga što je učinjeno ili u što se vjerovalo. To je preispitivanje i uopšteno uključuje kajanje za ono što je prethodno učinjeno ili u šta se vjerovalo. Čak i ako neko zgriješi sedam puta dnevno, mora mu biti oprošteno ako se iskreno pokaje (Luka 17:4). Taj uput je i utješan i uvjeravajući. To je utješno jer iako vjernici nisu trajno vezani za grijeh (1. Jovanova 5:18), može potrajati neko vrijeme da se oslobode starih navika. To je uvjeravajuće za onoga ko mora da oprašta iznova i iznova. Neki proučavaoci Biblije misle da zato učenici traže od Isusa da poveća njihovu vjeru (Luka 17:5-6).

Drugi odlomci navode da ako prestupnik nastavi griješiti bez pokajanja, članovi zajednice treba da prestanu da se druže s njim dok to ne učini (Matej 18:15-17; Titu 3:10).

Dakle, postoji uslov za opraštanje: prestupnik se mora pokajati. Pokajati se znači odvratiti se od pogrešnog postupka ili pogrešnog vjerovanja, uključujući kajanje i slaganje da je grijeh bio pogrešan i nepoželjan. Formulacija ne pokazuje da li Isus govori o istom grijehu počinjenom sedam puta dnevno – poput laganja – ili nekoliko različitih grijeha. Vjerovatno je ovo drugo, ali vrijedi ista lekcija.

Drugom prilikom, Isus kaže Petru da oprosti nekome „sedamdeset sedam puta“, ili možda „sedamdeset puta sedam puta“. I jedno i drugo je nebukvalno: poenta je da svaki put treba da oprostimo (Matej 18:21-22). U tom odlomku, Isus nastavlja dajući parabolu o nemilostivom sluzi. Ta lekcija uči da su naše uvrede protiv Boga monumentalne u poređenju sa bilo čim što bi nam druga osoba mogla učiniti. Ako Bog može nama oprostiti, mi moramo oprostiti drugima. Ako to ne učinimo, stvaramo prekid u odnosima između sebe i Boga (Matej 18:23-35).

Naravno, stalni grijeh – čak i uz pokajanje – dolazi sa posledicama. Neko se može boriti sa psovačkim jezikom; iako se iskreno trude da budu bolji, pronicljivost i zdrav razum kažu da takva osoba nije dobar kandidat za podučavanje predškolaca. Niti treba da dopuštamo duhovno nezrelom čovjeku – iskrenom i poboljšanom ili ne – da bude starješina (1. Timoteju 3:1-7; Titu 1:6-9). Pokajanje ne eliminiše uslov discipline ili ograničene odgovornosti.

Čini se da je Luka 17:1-10 niz nepovezanih, nehronoloških lekcija koje je Isus podučavao tokom svoje zemaljske službe.

U 5. stihu apostoli se obraćaju svome Gospodu za vjeru koja im je potrebna da bi ga slijedili i vodili druge. Isusov odgovor je iznenađujući: njima nije potrebna velika količina vjere. Njihova moć nije u njihovoj vjeri, već u cilju njihove vjere (Luka 17:6).

Ova nagla promjena teme sugeriše da je Luka prikupio glavne tačke nekoliko Isusovih lekcija i spojio ih. To je vrlo vjerovatno. Isus je upravo rekao da njegovi

sledbenici uvijek moraju oprostiti onima koji se kaju. Za to bi svakako bilo potrebno mnogo vjere!

Učenici žele više; Isus kaže da oni mogu postići velika djela sa onim što imaju.

Pavle daje primjer ovoga u drugom kontekstu. Kada je zamolio Gospoda da ukloni „žalac u njegovom tijelu“, Gospod mu je rekao: „Dovoljna ti je moja blagodat, jer se moja sila u potpunosti pokazuje kad si slab.“ (2. Korinćanima 12:9) Vjera učenika je „slaba“. Boga nije briga. On može raditi kroz slabu vjeru.

Biljka koja se ovdje spominje je „smokvin dud“ ili „sikomora“, ili „sikamin“, označena sličnom grčkom riječi koja se nalazi u kasnijoj priči (Luka 19:4). Ove biljke se uzgajaju zbog plodova i mogu biti prilično visoke sa čvrstim granama. Imaju veliki korijenski sistem, zbog čega ih je teško izvući iz zemlje. Takva biljka očito ne pripada moru, niti bi tu slučajno dospjela. Težina čina i apsurdnost slike imaju za cilj da natjeraju Isusove slušaoce da shvate dubinu njegovog značenja.

U drugim prilikama, Isus je dao sličan komentar koristeći sliku naređivanja gori da se premjesti u more (Matej 17:20; 21:21; Marko 11:23). Stihovi poput ovih mogu izazvati vjerski fanatizam, ako se shvate bukvalno.

U Luki 17:7-10, Isus upozorava da su učenici možda vođe u Božjem kraljevstvu, ali su Božje sluge. Očekivati dodatne nagrade za obavljanje svog posla nije primjereno.

Zanimljivo je da Isus odmah poredi svoje učenike sa onima koji oru i onima koji čuvaju ovce. Ranije je uporedio jevanđeliste sa žeteocima (Luka 10:2). Kasnije će Pavle govoriti o mnogim ulogama koje su uključene u širenje jevanđelja, govoreći:

„Ko je, dakle, Apolo? A ko je Pavle? Samo sluge koje izvršavaju službu koju im je Gospod dao i preko kojih ste postali pobožni. Ja sam posadio, Apolo je zalio, ali Bog je dao da raste. Tako niti je nešto onaj koji sadi, niti onaj koji zaliva, nego Bog koji daje da raste.“ (1. Korinćanima 3:5-7).

Izraz koji se koristi za „pastir“ u Novom savezu dolazi u vjerskom vokabularu kao riječ „pastor“ (Efescima 4:11). Kada se Isus pomirio s Petrom, rekao mu je tri puta da čuva i pase njegove jaganjce i ovce (Jovan 21:15-17). Nije slučajno što Isus upoređuje dva istaknuta položaja u zajednici – pastora i evanđelistu – sa slugama koji moraju naporno raditi u teškim okolnostima.

U Pavlovom ukoru Korinćanima, on dalje kaže da će na sudnji dan oni koji su radili za Boga biti nagrađeni za to djelo (1. Korinćanima 3:8-9). U ovom odlomku, Isus upozorava učenike da rade u poniznosti bez očekivanja nagrade. Ove dvije ideje se međusobno ne isključuju. Isusovi sledbenici će biti nagrađeni kako on smatra potrebnim (Matej 20:1-16), ali učenici imaju običaj raspravljati o tome ko je najveći – ko treba da primi nagradu slave i odgovornosti – u Božjem kraljevstvu (Luka 9: 46-48).

To nije razlog zašto hrišćani treba da služe. Služimo jer smo prihvatili Isusa kao našeg Gospoda. Čak i kada bi spasenje i vječnost s Bogom bili nagrada koja je data, to bi bilo beskrajno više nego što zaslužujemo.

Kada učenici završe s dnevnim poslom, prljavi i znojni od svog rada, ne bi trebali očekivati da će se zavaliti za sto i uživati u gozbi (Luka 17:7). Moraju pripremiti obrok

za svog gospodara, presvući se u odgovarajuću odjeću i poslužiti svog gospodara.

Važno je ne čitati više iz Svetog pisma nego što je autor namjeravao, ali ovaj odjeljak uključuje slike uskrsnuća korištene na drugim mjestima. Isusovi sledbenici će se „prikladno obući“ u bijelo kada prime svoja nova tijela (Otkrivenje 3:5). Tada će uživati u gozbi (Otkrivenje 19:6-9). Prije toga, međutim, učenici pripremaju Isusu gozbu na Poslednjoj večeri (Luka 22:8-13).

Ovaj odlomak može izgledati kao da je u suprotnosti s parabolom koju je Isus učio u Luki 12:35-37. Tamo je naznačio da ako sluge drže kuću spremnu za gospodarev dolazak, gospodar će ih blagosloviti tako što će ih posaditi za sto i poslužiti ih. U Luki 12, naglasak je na nastavku služenja dok se čeka Isusov povratak. U ovoj paraboli, naglasak je na služenju u poniznosti bez pravog zahtjeva za nagradom. Bog će odgovoriti na naše djelo (1. Korinćanima 3:10-15) svojom milošću (Matej 20:1-16).

Hrišćani moraju živjeti od svog identiteta kao Božjih slugu. Kao takvi, oni bi uvijek trebali raditi ponizno, bez očekivanja nagrade – ili čak zahvalnosti. Ove riječi zvuče grubo, ali ambicije učenika čine upozorenje neophodnim. Pitaju ko je najveći u kraljevstvu; Isus im kaže ako ne uzmu ponizni karakter djeteta, neće ni ući u kraljevstvo (Matej 18:1-3). Oni se svađaju oko toga ko je najveći (Luka 9:46). Jovan i Jakov čak uključuju i svoju majku (Matej 20:20-21). Isus odgovara svim učenicima, govoreći da se neznabošci bore za vlast, „ali, neka među vama ne bude tako. Nego, ko hoće da bude velik među vama, neka vam bude služitelj, i ko hoće da bude prvi među vama, neka vam bude sluga, baš kao što ni Sin čovječji nije došao da mu služe, nego da služi i da svoju dušu da kao otkupninu za mnoge“ (Matej 20:26-28).

Isus je živio ovu poniznost. Noć prije raspeća, zauzeo je položaj najnižeg sluge i oprao noge svojim učenicima (Jovan 13:1-5). Pavle kaže da se Isus „ispraznio, uzevši lik sluge, rodivši se kao čovjek“ (Filipljanima 2:7). Isus – Sin Božji – služio je u svoj poniznosti; najmanje što možemo učiniti je slijediti njegov primjer.

Kasnije će Pavle reći Rimljanima da su ljudi ili robovi grijeha ili robovi pravednosti (Rimljanima 6:16-18). On će reći Korinćanima, „...jer ste skupo kupljeni. Zato proslavite Boga u svom tijelu...“ (1. Korinćanima 6:20). Nismo dostojni da budemo Božje sluge u našem palom stanju. Ipak, zbog cijene koju je Isus platio na krstu i našeg statusa nositelja Božjeg lika, znamo da Bog svakog od nas smatra vrijednim.

Ovo je stav koji moramo imati kada služimo u zajednici, ali to nije kraj Božjeg djela. Isus nas ne identifikuje kao „sluge“ i jednostavno se zaustavlja na tome. On nas naziva prijateljima (Jovan 15:15). Bog Otac nas izbavlja iz duha ropstva i usvaja kao svoju djecu (Rimljanima 8:15). Zbog svoje milosti, Bog će nagraditi naša dobra djela na sudu (1. Korinćanima 3:12-14).

Čak i tako, kada se učenici prepiru oko toga ko je najveći, Isus kaže: „Kraljevi gospodare narodima i oni koji vladaju narodima nazivaju se dobrotvorima. Ali vi ne budite takvi. Naprotiv, najveći među vama neka bude kao najmlađi, a onaj koji predvodi neka bude kao onaj koji služi.“ (Luka 22:25-26) Očekivanje posebnog tretmana je nedolično za slugu Božijeg.

54. Uskrsavanje Lazara i reakcije na to

Lazar, Marta i Marija su brat i dvije sestre očigledno veoma bliski Isusu (Luka 10:38-42; Jovan 11:5). Drugi odlomci u Novom savezu sugerišu da je Isus posjećivao njihov dom (Matej 21:17), govore o Mariji koja je namazala Isusa skupim uljem (Jovan 11:2) i prikazuju sestre koje govore o Isusu kao svom „učitelju“ (Jovan 11:28). Sveto pismo ne kaže eksplicitno kakav je bio odnos između Isusa i Lazara, iako svi izvještaji ukazuju na to da su oni bili veoma bliski (Jovan 11:3, 36). Kako se kaže da je Lazar bio kod kuće i da se ne spominje u drugim događajima vezanim za Isusa, očigledno nije putovao sa Isusom.

Čini se da brat Marije i Marte nije bio siromašan, budući da je mogao ugostiti Isusa i njegove sledbenike tokom njihovih putovanja. Međutim, postoji jedna zanimljiva veza s parabolom o bogatašu i siromašnom Lazaru. U Luki, Isus ističe da su neki ljudi toliko okorjeli protiv istine da ne bi vjerovali ni da je neko uskrsnuo (Luka 16:27-31). Jevanđelje po Jovanu dokazuje da je to istina, jer će Isusovi neprijatelji reagovati na Lazarevo uskrsnuće tražeći da se on i Isus ubiju (Jovan 11:53; 12:9-11).

Ali prije ovog događaja, kratko ćemo se osvrnuti na izvještaj o gostoprimstvu Marije i Marte, zabilježen u Luki 10:38-42, što će nam pružiti dublju spoznaju o dvije sestre.

Priča o Mariji i Marti daje više nijansi razgovoru. Čini se da Marta prihvata Isusovu poruku. Ona poziva Isusa u svoj dom, a on prihvata. Problem je u tome što su njeni prioriteti neuravnoteženi. Ona pridaje veću težinu tome da ugosti Isusa nego da ga sluša (Luka 10:39-40). Marija se u potpunosti pokorava Isusu i njegovoj poruci.

Marta svoje djelovanje zasniva na kulturi svog doba, gdje je gostoprimstvo bilo među najvažnijim društvenim očekivanjima. Nadalje, u toj kulturi od žena se očekivalo da služe, a ne da uče. Neki tradicionalni jevrejski pisci sugerisali su da žene uopšte ne treba učiti čitati, jer bi žene koje bi naučile čitati Toru bile beskorisne i opasne. Međutim, Marija osjeća da Isus nije tradicionalni rabin i želi znati svoje pravo mjesto u Božjem kraljevstvu.

Hrišćanski život je sličan. Moderna „hrišćanska kultura“ može biti jednako ometajuća i opterećujuća kao i Martina kultura gostoprimstva. Kao što Pavle kaže, takve stvari su dozvoljene, ali nisu sve od pomoći (1. Korinćanima 6:12).

Kao što će ovaj odlomak objasniti, Martin um je usmjeren na dobre stvari – ali ne i na najbolje. Ometaju je običaji i tradicija, dok je Marijin fokus na onome što je najvažnije.

Marijini postupci su namjerni. To što je „sjela“ ne odnosi se samo na njen fizički položaj, već na izbor da ostane blizu Isusa i uči. Marija ostavlja svoju sestru (Luka 10:40); nije jasno da li je počela da pomaže Marti i otišla prije nego što su završile, ili je odlučila da ostane sa Isusom od početka. Ono što je sigurno je da Marija bira da

sjedi i sluša Isusa uprkos drugim zahtjevima za njenom pažnjom.

„Kod nogu Gospodnjih“ je mjesto učenika. Apostol Pavle je rekao da je bio „obrazovan kod Gamalielovih nogu“ (Djela 22:3). To što je Marija iz Betanije „sjedila pred Isusovih nogu“ implicira odnos učenika. Za razliku od mnogih rabina, Isus pozdravlja žene. To uključuje one koje ga služe i podržavaju (Luka 8:1-3), ali i one koji jednostavno žele slušati i učiti. U Isusovoj eri, žene nisu poučavane aspektima Zakona osim ako se na njih direktno ne odnose. Niti su učile od muškaraca: lekcije su im davale majke, svekrve, sestre ili starije žene. Ali Isus je voljan poučiti sve. Zanimljivo, posebno u Jevanđelju po Luki, postoji više parova muško-ženskih priča, uključujući i Isusove parabole (tj. Luka 1:46-55, 67-79; 2:22-38; 7:1-17, 36-50; 15:1-7, 8-10; 18:1-8, 9-14). Isus nije jednostavno dozvolio ženama da slušaju; on ih je namjerno pozivao da se priključe.

Isus se u ovom odlomku spominje kao „Gospod“ tri puta u pet stihova. On je jasno predstavljen kao najviši autoritet na sceni. Zbog toga ga Marta moli da kaže Mariji da joj pomogne (Luka 10:40). Marija zna da je više poštovanja učiti od njega kada on poučava nego služiti.

Marta zna kako voljeti Isusa kao bližnjeg: služiti mu i zadovoljiti njegove fizičke potrebe. Ona ne zna kako da voli Isusa kao Spasitelja: da ga sluša i upija njegovo učenje. Isus nežno ispravlja Martu objašnjavajući da joj je on potrebniji njoj nego ona njemu (Luka 10:42).

To nije zato što je gostoprimstvo neopravdano, već zato što je njeno srce pogrešno usklađeno. Iako misli dobro, i ono što radi je „dobro“, nije „najbolje“ u ovoj situaciji. Ona je „rastresena“, „tjeskobna“ i „nemirna“. Isus zatim nastavlja da pokazuje da su njene nevolje same prouzrokovane. Isus ne kaže samo da Marija čini bolju stvar. Njegova poenta je dublja od učenika koji traži dobru ocjenu u učionici. On je osjetljiv na ispunjavanje Martinih najdubljih potreba. Isus poziva Martu da se pridruži onome što je Marija odabrala. Ako Marta odbije, Isus neće žrtvovati Mariju i ono što joj je potrebno samo da bi Marta lakše ispunila svoje kulturne obaveze.

Isus pozdravlja Mariju kao učenicu. Za razliku od tradicionalnih jevrejskih rabina svog doba, on je željan da žene uče. Ovo je mač sa dvije oštrice za Martu. Ona je dobrodošla da uči; učenje je najbolja stvar; stoga se od nje očekuje da nauči. Sa privilegijom dolazi i odgovornost.

Marija je odlučila preuzeti aktivnu ulogu u svom duhovnom razvoju. Isus je brani i objašnjava Marti da je Marija mudro odabrala. Ali Isus želi isto za Martu. Marijin „dio“ je sam Isus.

Slučaj Marije i Marte pokazuje da se služenje ponekad mora ostaviti po strani ako je u pitanju duhovni rast.

Sada se vraćamo narativu u Jovanu 11. glava. Marija je opisana kao ona koja je pomazala Isusa dragocjenim uljem, najmanje jednom, a možda i dva puta (Marko 14:3-9; Jovan 12:1-7). Luka opisuje vjerovatnu prostitutku koja je učinila nešto slično (Luka 7:36-50). To se dogodilo u kući jednog fariseja. Marijino pomazanje dogodilo

se u domu Simona gubavog, a možda i u njenom domu. Lazareva sestra nije ista žena koja je pomazala Isusa u Lukinoj priči.

Ova porodica živi u Betaniji, koja je udaljena samo oko tri kilometra od Jerusalima. To je čini vrlo blizu vjerskim vođama koji se zalažu za ućutkivanje Isusa. Trenutno se Isus nalazi u Betabari, nekih 32 kilometra od grada. Glasnik koji se brzo kreće mogao bi preći ovu udaljenost za manje od jednog dana. Ova poruka pruža neke od oskudnih detalja o Isusovom i Lazarevom odnosu koji se nalaze u Svetom pismu (Jovan 11:5).

Navedena je potreba i ništa više. To govori i o vjeri i poniznosti Lazarevih sestara.

Kasniji stihovi će izložiti vremensku liniju koja u potpunosti objašnjava šta će se dogoditi. Kako se ispostavilo, Lazar će već biti mrtav do trenutka kada Isus primi ovu poruku. Nakon što je čekao dva dana, a putovao trećeg, Isus će stići kada Lazar bude mrtav već četiri dana.

Ova vremenska linija je također ključna za razumijevanje Isusovog odgovora, kao što se vidi u 4. stihu. U trenutku kada ovaj glasnik razgovara sa Isusom u Betabari, Lazar je već umro u Betaniji. Ipak, Isus će vratiti uvjeravanje, znajući da poruka neće stići do Lazareve porodice sve dok ne vide svog brata kako umire. Ovo, kao i u svim Isusovim postupcima, učinjeno je s određenom svrhom.

Isusov odgovor sestrama je dat kada je Lazar već bio mrtav (Jovan 11:4). Ovaj prividni paradoks predstavlja mnoga pitanja i lekcije. Isusova izjava bi u početku bila izuzetno teška za razumjeti. Marija i Marta bi oplakivale i sahranile svog brata, a onda su od Isusa dobile vijest da Lazareva bolest neće dovesti do smrti. Moguće je prevesti grčki Isusov odgovor kao „ova bolest neće završiti smrću“ ili još bolje „ova bolest nije za smrt“, a kasniji događaji pokazuju da je to vjerovatno ono što je on mislio. Reakcija Marije i Marte bi vjerovatno bila ista u svakom slučaju. Isus nagovještaja da će to biti slučaj koji će proslaviti njega kao Sina Božjeg.

Isusov odgovor pokazuje da Božja ljubav nije snishodljiva ili popustljiva. Bol se i dalje dešava, a mi nećemo uvijek razumjeti. Pa ipak, uprkos našem neznanju, Bog sve čini za dobro onih koji ga vole (Rimljanima 8:28).

I pored hitnosti poruke, Isus se zadržava u Betabari još dva dana. Učenici su vjerovatno shvatili Isusovu odluku da čeka još dva dana da znači da se ne planira vratiti u Betaniju. To mjesto je bilo vrlo blizu vjerskih vođa Jerusalima, što ga je činilo opasnom lokacijom za Isusa i njegove sledbenike. Ono što ne shvataju je da Isus izvršava obećanje dato u svom odgovoru Mariji i Marti – da je ovaj događaj namijenjen da pokaže slavu Božju. Dok Isus stigne u Betaniju, neće biti apsolutno nikakve sumnje da je Lazar potpuno i nesumnjivo mrtav. Njegovo uskrsnuće će biti spektakularan čudesan znak.

Isusova neočekivana naredba da se vrate u Betaniju u Judeji puna dva dana kasnije bila bi šokantna za njegove učenike. Po njihovim mislima, vrijeme za pokušaj spašavanja Lazara je odavno prošlo. Povratak bi samo izložio Isusa riziku od hapšenja ili kamenovanja. Iz njihove perspektive, ovo je praktično samoubilačka misija (Jovan

11:8, 16). Logično, učenici protestuju ističući koliko je to opasno.

Stihovi 9 i 10 sadrže Isusovu zagonetnu primjedbu učenicima, nakon zabune oko njegove namjere da se vrati u Judeju. Isusov odgovor u ovim stihovima zavisi o ideji hodanja po Božjoj volji. Nije neuobičajeno da Božji nalozi budu zbunjujuće. Abramu je naređeno da žrtvuje vlastitog sina (Postanje 22:1-2). Namanu je naređeno da opere svoje gubavo tijelo u blatnjavom potoku (2. Kraljevima 5:1-12). Isus je upravo rekao dvjema sestrama da bolest njihovog brata neće dovesti do smrti – a njihov brat je već umro. Ali Abram je vidio Božji konačni plan (Postanje 22:11-14), Naman je izliječen (2. Kraljevima 5:13-14), a Lazar će uskoro uskrsnuti (Jovan 11:43-44).

Na isti način, praćenje Božje volje može izgledati opasno, iz zemaljske perspektive. Naravno, postoje trenuci kada biti sledbenik Hrista znači izgubiti život zbog vjere (Jovan 16:1-2). Ali kada Bog ima druge planove, onda možemo vjerovati da će Njegovo vođstvo rezultirati dobrim ishodima. U ovom slučaju, Isus ističe da je važno djelovati dok još ima dnevnog svjetla. To svjetlo sprječava opasnost koja dolazi nakon mraka. Budući da Isus „hodi u svjetlosti" – prema znanju i volji Božjoj – njegova djela su opasna samo onoliko koliko Bog želi da budu.

Isus ovo suprotstavlja hodanju po noći. Nedostatak svjetla predstavlja opasnost – osoba ne može vidjeti stazu, prepreke ili druge opasnosti. To predstavlja nedostatak božanskog vođstva.

Ukratko, Isus podsjeća svoje učenike da je slijeđenje Boga uvijek „najsigurniji" način djelovanja, čak i kada ga svijet vidi kao glup ili opasan. To ne znači da slijeđenje Božje volje štiti hrišćane od svih mogućih šteta. Upravo suprotno; poslušnost Hristu može dovesti do progona i smrti (Jovan 16:1-2). Umjesto toga, to znači da Bog ima kontrolu, a naš najkorisniji izbor je slijediti Njegovo vođstvo. On će pružiti onoliko zaštite koliko Njegova volja zahtijeva.

U nastavku Isus dodaje još jednu izjavu koja bi u početku zbunila učenike. Spavanje se često koristi u hrišćanskim kontekstima kao metafora za fizičku smrt (Djela 7:60; 1. Solunjanima 4:13-18). Oni koji vjeruju u Boga vide smrt tijela kao privremeno, mirno stanje. Isusova namjera, od samog početka, bila je da uskrsne Lazara iz mrtvih kao još jedan dokaz njegovog božanskog poslanja.

U ovom kontekstu, međutim, učenici bi bili još više zbunjeni oko Isusove namjere. Na kraju krajeva, Isus je čekao već dva dana. Sada on govori o buđenju usnulog prijatelja. Iz njihove perspektive, to nije nešto vrijedno rizika vraćanja na neprijateljsku teritoriju. Njihove reakcije su pesimistične, ali i pomalo hrabre. Čemu ovo putovanje ako je Lazar samo zaspao, pitaju se učenici. Oni su pretpostavili da je Lazar samo spavao da bi se oporavio od bolesti. Isus je često govorio o duhovnim idejama koristeći metafore koje su bile shvaćene previše doslovno.

Isusove riječi dotle ne pružaju mnogo objašnjenja za učenike. Isus im sada otvoreno kaže da je njegov prijatelj mrtav. Učenici su oklijevali da rizikuju smrt samo da bi probudili čovjeka koji spava. Ići vidjeti čovjeka koji je već mrtav čini se još manje razumnim. U isto vrijeme, ovi ljudi znaju da Isus ima moć. Čak i kada su drugi otpali,

bili su vjerni, čak i kada ne razumiju u potpunosti (Jovan 6:66-69).

Isus napominje da je ovo dobra stvar, barem u odnosu na učenike. Ovo će postati još jedan primjer za jačanje njihove vjere. Njihova odanost će još jednom biti nagrađena jer će svjedočiti najspektakularnijem od sedam znakova zabilježenih u jevanđelju po Jovanu.

Odanost učenika Isusu ne znači da su oduševljeni ovom odlukom. U nastavku Toma, ozloglašen kao sumnjivac (Jovan 20:24-29), sugeriše da bi mogli ići zajedno kako bi svi mogli umrijeti s Isusom. Sarkastično ili ne, prijetnja je bila stvarna i Isusovi sledbenici su spremni da se suoče s njom.

Toma izgleda uvjeren da je ovo samoubilačka misija. Ipak, on je voljan da ode, očigledno pomiren sa svojom sudbinom. Ili, barem, on osjeća potrebu da izrazi sarkazam o onome što se dešava.

Vremenska linija objašnjena u 16. stihu baca svjetlo na ono što se dogodilo u prethodnom odlomku. Isus je bio otprilike jedan dan putovanja od Betanije kada je poslan glasnik koji mu je rekao da je Lazar bolestan. Zatim je čekao dva dana prije nego što je otišao i stigao kada je Lazar bio mrtav i sahranjen četiri dana.

Dugo kašnjenje nije bilo slučajno. Moderna medicina omogućava vrlo precizno mjerenje funkcije srca i mozga. U antičkom svijetu nije bilo nemoguće da osoba izgleda mrtva, ali da se oporavi. Iz tog razloga, smrt se često smatrala „zvaničnom“ tek nekoliko dana kasnije. Ovom običaju odgovaraju Isusova tri dana i noći u grobu. U Lazarevom slučaju, mnogi Jevreji su smatrali da je četvrti dan kada se smatralo da je duša zaista nestala.

Drugim riječima, Isus je namjerno postavio ovaj scenario. Trenutak nije bio nesreća, već aranžman. Kao što je Hrist rekao učenicima, krajnji razlog za njegov odgovor je za dobrobit posmatrača (Jovan 11:15). Ono što se dešava kasnije u ovom poglavlju je sedmi i najimpresivniji od sedam Isusovih „znakova“, kao što je zabilježeno u Jevanđelju po Jovanu. Svi ti znakovi imaju za cilj dokazati Isusov identitet i božansko poslanje (Jovan 20:30-31). Ovo čudo je posebno uređeno za maksimalan učinak i dokaz Božjeg odobravanja.

18. stih ponavlja zašto Isus nije bio u Betaniji u vrijeme kada se Lazar razbolio. Vjerske vođe u Jerusalimu pokušavaju ubiti Isusa, pa je on otputovao izvan njihove sfere kontrole (Jovan 10:39-40). Neprijateljstvo ovih ljudi bilo je toliko veliko da su učenici bili iznenađeni Isusovom namjerom da se vrati (Jovan 11:8). Ova izjava takođe pomaže da se objasni zašto je tamo bilo toliko ljudi koji su tugovali sa Marijom i Martom (Jovan 11:19).

Jedinstveni karakter dvaju sestara ogleda se i u njihovoj reakciji kada Isus dođe. 20. stih eksplicitno kaže da je Marta bila svjesna da se Isus približava. Da li je Marija znala ili ne, u ovom trenutku Biblija ne govori. Međutim, bilo bi u skladu s njihovim karakterom da Marta požuri u susret Isusu dok Marija sjedi i plače.

Kasniji stihovi sugerišu da Marija možda još nije znala da Isus dolazi. Martin komentar u kasnijem stihu mogao bi značiti da je Marija čekala dok je Isus nije

posebno pozvao (Jovan 11:28). Ili, to bi moglo značiti da je Marta otišla da vidi Isusa, a da nije rekla svojoj sestri da je stigao. Marta se odmah suočava s Isusom sa svojom srčanom bolom – možda je to željela učiniti bez dodatne drame suza svoje sestre. Prisustvo mnogih drugih ljudi takođe je moglo nadahnuti Martu da pokuša privatni sastanak s Isusom, umjesto da najavi njegovo prisustvo (Jovan 11:30-31).

S obzirom na sve okolnosti, razumljivo je da se Martine početne riječi Isusu mogu protumačiti na jedan od dva načina. Ovo bi mogla biti blaga optužba. Marta možda implicira da je Isusova greška što nije bio tamo kada je Lazar bio bolestan.

Međutim, Marta bi bila svjesna vremena koje je glasniku trebalo da otputuje. Znala je da je već bilo prekasno kad je Isus čuo za Lazarevu bolest. Njena izjava, povezana s onim što je rekla, više izgleda kao izraz tuge pomiješane s nadom. U punom kontekstu, njeno značenje je nešto poput: „Nisam se nadala da će stvari biti ovako, ali...“

No iako je u žalosti i oprezna, jasno je da je Marta još uvijek spremna vjerovati u Isusa i njegove odluke. Martine riječi u 22. stihu pokazuju da ona ne kritikuje Isusa. Umjesto toga, ona izražava vjeru da Bog uvijek uslišava Isusa. Martin izraz vjere je veoma bitan. Ona shvata pravilan odnos između Boga i Isusa i zna da je Bog taj čijom silom se dešavaju uslišenja molitvi. Ona, dakle, ne vjeruje da Isus sam po sebi ima silu. I to je potpuno biblijski. Za razliku od hrišćanskog svijeta kasnijih vjekova koji je usvojio ideju o trojstvu koja čini Hrista su-jednakim Bogu, „bogočovjekom“ na zemlji. Njena prethodna izjava je pokazala da nije zadovoljna situacijom – njena trenutna izjava pokazuje da je spremna vjerovati Bogu da će stvari ispraviti. Ni u jednom trenutku ne traži direktno od Isusa da vrati njenog brata. Ovo je paralelno ponašanju Isusove majke, Marije, na njegovom prvom čudu u Kani. Tamo nije postavljala nikakve zahtjeve, već je samo rekla Isusu u čemu je problem (Jovan 2:3), a zatim ohrabrila druge da ga poslušaju (Jovan 2:5).

Martina praktična i pažljiva ličnost još uvijek je u punoj snazi. Čak i kada on ode da otvori grob, ona je oprezna i nesigurna (Jovan 11:39). To je ne sprječava da hrabro i pouzdano izrazi svoju vjeru da je Isus Obećani (Jovan 11:27).

Prema Svetom pismu, Marija, Marta i Lazar su imali iskustva sa Isusovim učenjima (Luka 10:38-42). Ovo daje kontekst Martinim komentarima da je Isus mogao spriječiti Lazarevu smrt (Jovan 11:21) i da će Bog dati Isusu sve što zatraži (Jovan 11:22). Marijino postupanje prema Isusu snažno sugeriše da je duboko razmotrila Isusovu poruku i razumjela je bolje čak i od većine učenika (Marko 14:3-9). Velika pažnja sestara na Hrista znači da bi bile svjesne njegovih referenci na uskrsenje (Jovan 6:39-40).

Međutim, kao i kod svakog Hristovog sledbenika, znanje i vjera nisu doveli do savršenog razumijevanja. Kada Isus kaže Marti da će Lazar ustati, ona odgovara pažljivim, konzervativnim odgovorom. Martin odgovor implicira da ona ima na umu vječnu perspektivu (Jevrejima 11:13-16). Ona zna da, čak i ako smrt dobije ovu bitku, ona je već izgubila rat (Jevrejima 11:39-40). Martina vjera je u potpunosti biblijska,

iako njen odgovor možda uključuje i dozu razočarenja.

Tada joj Isus reče: „Ja sam uskrsenje i život. Ko vjeruje u mene, ako i umre, živjeće. I svako ko živi i vjeruje u mene, nikada neće umrijeti. Vjeruješ li u to?“ (Jovan 11:25-26)

Isus ne tvrdi samo da govori o „životu“, on se identifikuje kao „put, istinu i život“ (Jovan 14:6). Kao što ljudi koji se dave žele spasioca, a ne savjete o plivanju, osuđenim grešnicima je potreban Spasitelj, a ne duhovna samopomoć.

Rekavši ovo, Isus ne protivrječi Martinoj ranijoj izjavi o njenom bratu. Umjesto toga, on nastavlja da postavlja poruku iza svog sedmog „znaka“, koji se nalazi kasnije u ovom poglavlju. Da bi to učinio, on pravi igru riječi sa idejama života i smrti. Isusova druga učenja naglašavaju koncept „vječnog života“ (Jovan 3:16; 5:24; 10:28). Oni koji vjeruju u Hrista imaju život koji se ne može oduzeti (Jovan 10:29) i koji će im obnovljen za vječnost o uskrsenju. Grčka fraza koju Isus ovdje koristi je potpuno ista kao u Jovanu 10:28 i znači nešto što se „nikada, nikada“ neće dogoditi.

Isusovo pitanje upućeno Marti koristi glagol – izraz radnje – umjesto imenice. Izraz koji se ovdje prevodi kao „vjerovati“ potiče od grčkog korijena riječi *pisteuo*, koji se odnosi na „vjeru“. Prethodni Martini komentari pokazuju da je spremna da se pouzda u Isusa (Jovan 11:22), vjerovatno na osnovu toga što je čula njegovu poruku u prošlosti (Luka 10:38-42). Na pitanje ima li vjere u Hrista i njegovo obećanje uskrsnuća, odgovara jasnom izjavom o Isusovom statusu kao Sina Božjeg i Mesije (Jovan 11:27). Njen odgovor, koji se ovdje nalazi, je peti od sedam puta u Jovanovom jevanđelju gdje neko svjedoči o Isusovom identitetu i mesijanskom poslanju. Način na koji odgovara na Isusovo pitanje pokazuje da je njena vjera i moćna i utemeljena. Marta označava Isusa sa četiri glavna naslova: „Gospod“, „Hristos“, „Sin Božji“ i Onaj koji „dolazi na svijet“.

Nazivanje Isusa „Gospodom“ pokazuje da ga je Marta smatrala svojim autoritetom.

Nazivanje Isusa „Hristom“ je referenca na njegovu ulogu Mesije, ili „Pomazanika“. Ovo je osoba za koju je starosavezno pismo obećalo da će doći i spasiti Izrael.

Nazivanje Isusa „Sinom Božjim“ se odnosi na Isusov stvarni identitet i jedinstvenu ulogu Mesije. Kada je pozvao učenike, Isusu je tu istu titulu dao Nataniel (Jovan 1:49). To je bio prvi od ovih sedam „svjedoka“ Isusove božanskog poslanja. Martine riječi ovdje su pete.

Nazivanje Isusa „onim koji dolazi na svijet“ takođe povezuje Isusa s proročanstvima o Mesiji. U sledećem poglavlju, kada Isus uđe u Jerusalim, ljudi će koristiti sličnu frazu da ga najave kao kralja, pozivajući se na Zahariju 9:9.

Marta odlazi da pozove svoju sestru, rekavši joj da je zove „učitelj“. Isusov odnos sa ovim ženama nije bio pokroviteljski ili plitak. Čini se da je Marija posebno shvatila značenje Isusovih učenja bolje od mnogih drugih (Marko 14:3-9).

Moguće je da Marija nije znala da je Isus stigao sve do Martinog poziva. Marta je možda došla da vidi Isusa kako bi mogla razgovarati s njim bez vrlo emotivne

Marije, prije njegovog samog ulaska u selo (30. stih).

Marija, s druge strane, dramatično izlazi i izaziva znatiželju onih koji su došli na saučešće ispunjavajući svoje komšijske obaveze (Jovan 11:31). To će zauzvrat dodati veću publiku čudu koje je Isus došao ovdje da izvede (Jovan 11:11, 43-44).

Taj iznenadni odlazak budi radoznalost kod ljudi koji su došli da tuguju. Ovi ljudi, koliko znamo, nisu svjesni da je Isus u selu. Oni prate Mariju – i kao što pokazuju naredni stihovi, to ih dovodi do toga da postanu neočekivana publika za čudo.

Marija, slično kao Marta, izražava vjeru da njen brat ne bi umro da je Isus bio s njima prije nego se to dogodilo.

Dvije grčke fraze koriste se u opisu Isusove reakcije na ovu scenu. Jedna je *enebrimēsato tō pneumati*, što se prevodi kao „duboko dirnut u njegovom duhu". Ova fraza će se ponovo koristiti u stihu 38. Implikacija nije sasvim tužna: slična fraza opisuje ogorčeni odgovor na Marijino pomazanje Isusa uljem (Marko 14:5). U ovom kontekstu, Isus se ne ljuti na ljude što su tužni – on je dirnut što imaju zbog čega da budu tužni. Njegov „duh" je poremećen onim što se dešava. Kao potpuno čovjek, Isus razumije šta znači pretrpjeti gubitak (Jevrejima 4:15-16). On zna da je to rezultat grijeha; da je smrt posledica.

Drugi grčki izraz koji se ovdje koristi je *kai etaraxen heauton*, što se prevodi kao „veoma potresen". Ovo sadrži istu riječ koja se koristi za opisivanje vode u bazenu u Jovanu 5:7. Bilo bi pošteno opisati Isusovo raspoloženje ovdje kao „uzburkano".

Kako se ovaj incident bude odvijao, Isus će nastaviti da izražava veoma ljudska osjećanja. To sažaljenje prema patnji čovječanstva jedinstven je aspekt judeo-hrišćanstva.

Isus traži da mu se pokaže gdje je Lazarevo tijelo sahranjeno. Kao i u drugim trenucima, ovo je prilika za preživjele sestre – Martu i Mariju – da dodatno potvrde svoju vjeru kroz akciju.

Jovan 11:35 se neslavno naziva „najkraćim stihom u Bibliji". Vrijedi spomenuti da podjele na poglavlja i stihove nisu bile dio originalnog Svetog pisma. Iako je kratka, ova fraza opisuje nešto nevjerovatno o prirodi i službi Isusa Hrista.

Isus je došao ovamo s namjerom da uskrsne Lazara iz mrtvih (Jovan 11:11-15). Sama ta činjenica ovom stihu daje kontekst koji zapanjuje um. Hrist je ovdje da povrati mrtvog čovjeka, ali još uvijek osjeća sažaljenje prema ožalošćenima. Taj osjećaj je dovoljno jak da izazove suze.

Drevna božanstva su često bila stoička: nisu izražavala emocije. Ona koja su to činila nisu bila ni najmanje zabrinuta za ljudsku sreću. Ona su ljude doživljavali kao oruđe, igračke ili robove. Judaizam je, sam, predstavljao Boga koji je uložio pravu ljubav i saosjećanje u svoju tvorevinu. Činjenica da Isus – koji je utjelovljeni Sin Božji (Jovan 1:1-4, 14) – uopšte doživljava ljudsku tugu, dovoljan je razlog da budemo zadivljeni. Ovaj trenutak govori o njegovoj ljudskosti i njegovoj sposobnosti da saosjeća s našim bolom i patnjom (Jevrejima 4:15-16).

Činjenica da Isus plače u ovoj situaciji donosi kontekst ljudske boli i patnje. Kada se loše stvari dogode, često se pitamo „da li je Bogu uopšte stalo?" Ova jednostavna

izjava, „Isus je zaplakao," dokazuje da jeste. Čak i kada je Isus znao da će ispraviti ono što nije u redu, on je i dalje „osjećao" bol ljudi kojima je bio tu da služi. Odgovarajući na tragediju, ponekad pitamo: „Ako je Bogu zaista stalo, zašto ne zaustaviti sve ovo?" Biblija nam govori da čak i naši najteži trenuci imaju svrhu u Božjoj promisli (Rimljanima 8:28). U isto vrijeme, Sveto pismo nam govori da Bog zaista, duboko razumije bol koji osjećamo dok čekamo da se taj plan dovrši (2. Korinćanima 5:1-5; Isaija 53:3).

Dubina Isusove tuge ostavlja priličan utisak na okupljeno mnoštvo. Neki od posmatrača ističu istu poentu koju nude i Marta (Jovan 11:21-22) i Marija (Jovan 11:32). Razlog zbog kojeg su te sestre poslale po Isusa kada se Lazar razbolio bila je u nadi da će doći i izliječiti ga (Jovan 11:1-3). Međutim, primjedbe sestara su imale drugačiji ton i drugačiji kontekst u odnosu na njih. U tim slučajevima, posebno kod Marte, postojao je osjećaj povjerenja i vjere u Isusove odluke. Ovdje se poenta upoređuje sa Isusovom emocionalnom reakcijom kada je vidio ožalošćene i krenuo ka Lazarevom grobu (Jovan 11:33-36).

To poređenje čini ovo više zbunjenim, kritičkim komentarom nego prethodne primjedbe. Isusov poslednji veliki „znak" bio je da čudesno podari vid rođenom slijepom čovjeku (Jovan 9:1-7). Posledice tog događaja i argumenti koji su uslijedili bili su razlog zašto se Isus udaljio iz Jerusalima (Jovan 10:38-40). Ovdašnja gomila, koja je jasno upoznata s tim događajem, zdravorazumski pretpostavlja da je Isus htio, mogao je spriječiti Lazara da umre.

Taj zaključak nije pogrešan. Ono što gomila ne zna je da Isus ima posebne planove za ovaj incident. Isusovo kašnjenje u dolasku nije bilo slučajno: to je bio dio njegovog plana (Jovan 11:11-15). Kada se kasnije bude molio i zazivao, Isus će direktno reći da je ono što se dešava za dobrobit onih koji tome budu svjedoci. On svakako razumije bol koju je ova situacija izazvala. Ipak, on zna da će se dogoditi veće dobro.

Ovdje se, opet, Sveto pismo suprotstavlja našoj prirodnoj navici da preispitujemo božansko proviđenje. Pretpostavka iza pitanja gomile je da Isus nije mario, pošto je pustio Lazara da umre. Istina je da Bog ima planove koje ne možemo uvijek vidjeti ili razumjeti (Isaija 55:8-9), ali ti planovi imaju svrhu (Rimljanima 8:28).

Isus je opet duboko ganut dok idu prema grobu. Kao i u slučaju samog Isusovog sahranjivanja (Marko 15:46), kamene pećine s velikim stijenama često su korištene kao grobne komore. Sahrane su se u antičkom svijetu često obavljale vrlo brzo nakon smrti. U poređenju sa modernim tehnologijama, bilo je izuzetno teško zadržati leš da se ne usmrdi. Zbog toga je Lazar već četiri dana bio u grobu u vrijeme kada je Isus stigao u Betaniju. To je takođe razlog zašto će uvijek praktična Marta izraziti zabrinutost zbog otvaranja groba.

Ono što Isus traži ovdje nije mali zahtjev. Može se samo zamisliti kakva bi bila reakcija kada bi neko došao u posjetu grobu nedavno preminulog prijatelja i naredio preživjelima da ga „iskopaju i otvore kovčeg". To je, međutim, ekvivalent onome što Isus traži od Marije i Marte da učine.

Martina briga nije samo praktična, već i emotivna. Vidjeti leš voljene osobe, čak i u najboljim okolnostima, može biti veoma teško. Niko ne može zamjeriti Marti što nije sigurna u ideju da vidi tijelo svog brata nakon četiri dana raspadanja.

Činjenica da je Lazar tako očigledno i jasno mrtav dio je Isusovog plana. Okupljeno mnoštvo, koje je pratilo Mariju kada je otišla da vidi Isusa, takođe je dio tog aranžmana. Ono što se dešava u narednih nekoliko trenutaka je najspektakularnije od Isusovih čuda koje je zabilježeno u Jevanđelju po Jovanu. Kao i kod drugih „znakova", svrha ove situacije je da dokaže da je Isus božanski poslat i da to potvrđuje manifestacija sile koja može doći isključivo od Boga (Jovan 20:30-31).

Isus uvjerava Martu podsjećajući je na njihov prethodni razgovor (Jovan 11:17-27). Vrijedi zapaziti da Isus ističe kako će Marija vidjeti Božju slavu – što opet jasno ukazuje da on samo čudo ne pripisuje sebi.

Kamen nad Lazarevim grobom možda i nije bio tako velik, ali pomjeranje nije bilo nešto što bi se moglo uraditi bez mnogo truda i energije.

„Oni" o kojima se ovdje govori sigurno znači okupljenu gomilu. Mnogi ljudi iz Jerusalima došli su da odaju počast Mariji i Marti (Jovan 11:18-19). Dosta njih je pratilo Mariju kada je otišla da vidi Isusa (Jovan 11:31). Ti isti ljudi su sada na Lazarevom grobu i posmatraju šta se dešava (Jovan 11:35-37). Uz gomilu te veličine, bilo bi lako moguće skupiti dovoljno mišića da se otvori grob.

Isus započinje svoju molitvu zahvaljivanjem Bogu što ga uslišava. Isusove riječi u ovom dijelu njegove molitve izražavaju primarnu svrhu čuda: demonstriranje božanskog odobravanja neke poruke ili ideje. Kao što će on naglasiti u nastavku, svrha ovih riječi je za dobrobit publike – da jasno shvate povezanost Sina i Oca i Očevo odobravanje Isusove službe. Isus čini ovo čudo krajnje očiglednim, a kao rezultat toga, ekstremna je i reakcija njegovih najžešćih kritičara. Umjesto da prihvate značenje čuda, vjerske vođe Jerusalima će tražiti smrt i za Isusa i za Lazara (Jovan 11:53; 12:10-11).

Kao i kod svake poruke, ljudi mogu izabrati da prihvate ili ignorišu ono što im se kaže. Objavljujući ovo čudo nečuveno javno, Isus tjera svjedoke da „zauzmu stranu". Kritičari će odgovoriti sa još više ljutnje i više nasilja.

Isus glasno poziva Lazara po imenu da izađe. Ovo je značajno i kao čin vjere sa Isusove strane.

Neka Isusova čuda su učinjena uz malo ili nimalo pripreme, kao što je davanje vida slijepom čovjeku (Jovan 9:1-7). Neka su učinjena sa malo ljudi koji su znali da je čudo uopšte bilo, ili da je Isus čak bio umiješan (Jovan 2:7-10). Nekima je trebalo vremena da se razviju ili postanu očigledna (Jovan 6:9-14). Nasuprot tome, Isus je postavio ovo čudo za maksimalan dramatičan učinak.

On se javno molio Bogu, povezujući uslišenje sa Očevim odobravanjem. I dao je dramatičnu, autoritativnu naredbu mrtvom čovjeku da napusti svoj grob.

Može se samo zamisliti zaprepašćenje koji je izbilo nakon što je Lazar uradio upravo to. Pred mnogim svjedocima, Isus je otvorio grob i dozvao leš koji je trunuo – i ta osoba je izašla iz groba živa i zdrava, još uvijek zamotana u grobnim zavojima.

Jedinstveno među njegovim brojnim čudima, ovo je bio trenutak namjernog spektakla. Uticaj na ljude, čak i one koji tome nisu bili svjedoci, je ogroman. Mnogi od onih koji pozdravljaju Isusa nekoliko dana kasnije, na trijumfalnom ulasku (Jovan 12:12-19), nadahnuti su njegovom sposobnošću da uskrsava mrtve.

Naravno, neki od onih koji su vidjeli ovaj događaj imali su adekvatan odgovor. Prepoznali su poruku i prihvatili Glasnika. Ali nisu svi ljudi spremni da prihvate očigledno. Jovan te ljude opisuje kao „Judejce“, što je njegov naziv za religiozne vođe judaizma – posebno u Jerusalimu – i njihove sledbenike. To su isti ljudi s kojima se Isus sukobio u prošlosti, često kao odgovor na druga čuda. U jednom od tih sukoba, Isus je čak nagovijestio šta će se dogoditi s Lazarom (Jovan 5:28). Upravo tim vođama će ići svjedoci Lazarevog uskrsenja sa ovom vijesti (Luka 16:31).

Dolazi do okupljanja Sanhedrina na kojem se raspravlja o tome šta se dogodilo. Jasno je da Isus izvodi „znakove“, što je upravo ono što Isus namjerava da budu njegova čuda. Oni su dokaz božanskog odobravanja i božanskog poslanja. Međutim, ovi ljudi uopšte nisu zainteresovani za daljnje dokaze (Marko 3:22-30). Ukratko, sastaju se samo kako bi razgovarali o tome „kako da se suprotstavimo ovome da bismo mogli zadržati svoje pozicije?“ Ovo nije jedinstveno za vjerski establišment iz Isusovog vremena: to je odgovor koji dijele mnogi suočeni s dokazima ili primjerima koji osporavaju njihov pogled na svijet.

Sveto pismo jasno pokazuje da su pismoznalci, fariseji i sadukeji imali generalno pogrešan odgovor na Isusa. Oni su ponositi, tvrdoglavi i namjerno zanemaruju dokaze i dobro rasuđivanje (Jovan 5:39-41; Marko 3:22-30). Pa ipak, oni su i razumno dosljedni: vide Isusa kao opasnog, ne samo duhovno nego i politički. Postupci Vijeća su gnusni, ali su potpuno koherentni, s obzirom na njihovu tačku gledišta.

U širem smislu, Rimsko carstvo je prepustilo osvojenim teritorijama da upravljaju sobom. Međutim, ta sloboda je došla s cijenom sveukupnog pokoravanja. Bili su potrebni porezi, pristup putovanjima i saradnja, i niko nije mogao da ospori vlast cara. Prije Isusove javne službe, bilo je nekoliko slučajeva u kojima je jevrejska pobuna naišla na razornu rimsku odmazdu. Pismoznalci, fariseji i sadukeji su u pravu u svojoj pretpostavci da će svaki Jevrejin koji vodi otvorenu pobunu protiv rimske moći donijeti propast jevrejskom narodu, iako se Isus očito nije miješao u politiku niti je imao za cilj bilo kakvu pobunu. Ali Isusova služba je viđena kao prijetnja za cijeli jevrejski sistem.

Ovi ljudi će forsirati ideju o Isusu kao političkom buntovniku za svoje ciljeve. Oni su jednako zabrinuti zbog gubitka svog „mjesta“ u strukturi moći i to povezuju sa uništavanjem svog naroda. Oni znaju da je slikanje Hrista kao buntovnika jedina šansa koju imaju da sklone Isusa s puta. I oni ustrajavaju u toj tvrdnji uprkos njegovim jasnim izjavama o suprotnom (Jovan 6:15, 25-27). Čak i ako politika nije ono što je Isusova služba (Jovan 18:36), taj nesporazum je poluga koju će vjerske vođe koristiti da ga napadnu. Njegov trijumfalni ulazak samo će olakšati promociju tog obrta (Jovan 12:12-19).

Tada na scenu stupa Kajafa opisan kao nosilac titule prvosveštenika „te godine“.

Prvosveštenici su trebali biti imenovani doživotno (Brojevi 35:25). Iako je Rimsko carstvo bilo spremno da osvojenim teritorijama dozvoli samoupravu, u određenoj mjeri im se nije sviđala ideja da lokalno stanovništvo ima previše moći. Dakle, oni su postavljali svoje vlastite imenovane prvosveštenike kako su smatrali prikladnim. Kajafa je jedan od njih, sadukej, koji ne dijeli jedinstvena tumačenja judaizma sa farisejima. Moguće je da je jevrejski narod priznao ovu poziciju, formalno, dok je neformalno smatrao druge svojim „pravim" prvosveštenikom, kao što je Ana (Djela 4:6; Jovan 18:13). Pismoznalci i fariseji su zabrinuti da su Isusova učenja jeres. Sadukeji, uključujući Kajafu, mnogo su više zabrinuti zbog Isusovog političkog uticaja. Ono što dijele je njihova zabrinutost – ili barem njihove tvrdnje – da Isus predstavlja vrstu prijetnje na koju bi Rim mogao odgovoriti nasiljem i poremetiti njihove pozicije moći.

U drami ili književnosti Kajafa se često prikazuje kao arogantan, okrutan i zloban. Sveto pismo ne govori mnogo o njegovoj ličnosti. Međutim, u ovom slučaju, on govori – i vrijeđa – čitavo vijeće navodno obrazovanih ljudi. Kao nominalni vođa grupe koja namjerno izopačuje pravdu kako bi Isus bio ubijen, on je podložan takvim kritikama. Malo od onoga što je zapisano od Kajafe u Novom savezu ublažava tu pokroviteljsku, pompeznu reputaciju.

Nažalost, zabrinutost da će Rim uništiti Izrael takođe će se ostvariti. Razorenje Jerusalima 70. godine naše ere, uključujući i uništenje hrama, doći će kao rezultat jevrejskih vođa koji guraju svoj narod da se suprotstavi Rimu.

Među najtežim istinama koje treba prihvatiti je da Božji pogled na tragediju nije identičan našem (Isaija 55:8-9). Sveto pismo nam govori da Bog sve čini na dobro onih koji ga vole (Rimljanima 8:28). To nam govori da će svako zlo jednog dana biti ispravljeno (Otkrivenje 21:3-5). Lazarevo uskrsenje pokazalo je da su čak i situacije koje se čine neobjašnjivim dio Božjeg plana za naše dobro (Jovan 11:11-15). To ne olakšava te trenutke za podnošenje (2. Korinćanima 5:2-4), ali nam daje perspektivu.

Kajafina izjava u prethodnom stihu bila je da je bolje da umre jedan čovjek nego da bude uništen cijeli narod. Taj komentar je proročanski na najmanje dva načina, a oba su spontana. Poput magarca koji dobija natprirodnu moć da govori (2. Petrova 2:15-16; Brojevi 22:28), okorjeli nevjernik govori proročku istinu.

Prvo i najvažnije, Kajafa predviđa osnovni koncept Isusove žrtvene smrti. Kajafa to podrazumijeva u svjetovnom, političkom smislu: da je bolje pogubiti uzbunjivača nego dopustiti toj osobi da poremeti mir. Iako nije u pravu u vezi krajnjih razloga, njegove riječi su istinite. Razlog zašto je Isus postao čovjek bio je da služi kao živa, savršena žrtva za grijehe mnogih drugih ljudi (Rimljanima 5:12-17; 2. Korinćanima 5:21). Isusova smrt je, u stvari, zamišljena kao alternativa smrti grešnika (2. Korinćanima 5:21; 1. Petrova 3:18). Njegova jedina žrtva sprječava da bezbrojne duše budu odvojene od Boga za vječnost (Jovan 11:52).

Njegove riječi su takođe proročke po tome što će Rim nedugo nakon Isusovog uskrsenja odgovoriti na jevrejski ustanak ekstremnim nasiljem. Taj napad će kulminirati uništenjem hrama 70. godine nove ere, uzrokujući da starosavezni judaizam

efektivno „nestane“ sa zemlje.

Kao odgovor na očigledno čudo, oni odgovaraju dubljom posvećenošću da izbrišu te dokaze! U stvari, njihov očaj će se čak proširiti i na traženje smrti za čovjeka koji je Isus vratio u život (Jovan 12:9-11). Treba primijetiti da je uskrsenje Lazara iz kategorije privremenog vraćanja u život, što nema istu kakvoću kao uskrsenje u preobraženom tijelu za vječni život.

Prije toga, Isusovi kritičari su činili napore da ga uhapse ili čak ubiju (Jovan 7:44-46; 10:39). Trenutak koji je ovdje opisan je značajan jer je to zvanična presuda. Prethodni pokušaji bili su polovični ili su dogovoreni od strane nekoliko ljutitih vođa. Ova smrtna kazna, kako se ovdje navodi, sada je cilj cjelokupnog vjerskog vođstva Jerusalima. Među njima su i neistomišljenici, koji su ili previše uplašeni (Jovan 19:38) ili nemaju uticaja da intervenišu (Jovan 7:50-52). U službenom smislu, međutim, to znači da je Isusova sudbina zapečaćena. Vijeće je samo sada zainteresovano za pronalaženje načina da uhvati Isusa dalje od gomile (Marko 12:12; Matej 21:46). „Suđenja“ koja će doživjeti nakon hapšenja su lažna: smrtna presuda je izrečena ovdje, mnogo prije nego što je uopšte uhapšen.

Stoga se Isus udaljava izvan domena vjerskih vođa u grad zvani Jefrem blizu pustinje (Jovan 11:54). Ovdje opisana situacija čini predstojeće događaje još dramatičnijima. Kritičari se pitaju hoće li Isus doći u Jerusalim za predstojeću Pashu, zbog opasnosti (Jovan 11:56). Isus se, sa svoje strane, uvijek kreće i djeluje prema božanskoj vremenskoj liniji (Jovan 7:6-8; Marko 14:41). To je jedan od razloga zašto je umanjio značaj svake velike objave svoje uloge Mesije (Matej 16:20; Marko 7:36). U onome što se čini kao zapanjujući preokret, Isus će otvoreno prihvatiti tu titulu i pohvalu dok ulazi u Jerusalim u ispunjenju proročanstva (Jovan 12:12-19). Naravno, ovo nije nikakva promjena, već samo dugo očekivani dolazak tog trenutka u vremenu.

Nadolazeća Pasha je znatno povećala broj ljudi u okolini Jerusalima. Iz tog razloga, politički lideri poput Pilata – koji je obično živio daleko od Jerusalima – ušli su u grad kako bi nadgledali mirovne napore.

Ljudi vjerovatno ne znaju da su se jevrejske vjerske vođe saglasile da ubiju Isusa. Budući da smrtna kazna nije zvanično bila donesena (Jovan 18:31), malo je vjerovatno da bi Vijeće taj dio obznanilo javnosti. Takve vijesti bi takođe dokazale da su bilo kakva „suđenja“ koja je Isus prošao bila lažna, budući da je presuda već odlučena.

Međutim, vjerske vođe agresivno traže informacije o tome gdje pronaći Isusa u privatnom okruženju, kako bi ga mogli uhapsiti (Jovan 11:57). Ono što misle je da im neko kaže gdje Isus boravi, noću, ako ili kada dođe u grad za Pashu. Ljudi koji ulaze i izlaze iz grada su sigurno toga svjesni, i to ih tjera da se zapitaju da li bi Isus mogao izbjeći grad, umjesto da dođe da slavi Pashu (Jovan 11:55).

Ono što malo ljudi očekuje je da se Isus neće samo vratiti u Jerusalim, već će to učiniti uz veliku pompu i trijumfalan ulazak (Jovan 12:12-19). Taj trenutak je ključni događaj u ovim poslednjim danima prije nego što je Isus konačno zarobljen, razapet i uskrsnut.

55. Deset gubavaca i pouke o dolazećem kraljevstvu

Isus hoda granicom između Galileje na sjeveru i Samarije na jugu, ili može putovati iz Galileje kroz djelove Samarije (Luka 17:11).

U ovoj priči, Isusa susreće grupa od deset gubavaca. Oni mole za ozdravljenje. Kaže im da se pokažu svještenicima. Prema Mojsijevom zakonu, svještenici su odgovorni da dijagnosticiraju gubu i proglase nekoga izliječenim (Levitski zakonik 14:1-3). Desetorica pokazuju dovoljno vjere da odmah krenu. Dok putuju, shvataju da su izliječeni. Samo jedan čovjek, Samarićanin, vraća se da zahvali Isusu i javno izjavljuje da je Isusovo djelo Božje djelo (Luka 17:12-19).

Mnoge biblijske studije ukazuju na to da kožna bolest koja se u Bibliji često prevodi kao „guba" nije uvijek ista kao stanje koje identifikuje taj moderni izraz. Doslovna guba se takođe naziva Hansenova bolest. U stvari, ono što Biblija opisuje vjerovatno je čitava kategorija infekcija uključujući „otok ili erupciju ili mrlju" (Levitski zakonik 13:1) ili svrab koji požuti kosu; „guba" se čak može pojaviti na tkanini (Levitska 13:47).

Trebali su izbjegavati zdrave ljude i živjeti izvan „tabora" (vidi Levitski zakonik 13). Prema Mojsijevom zakonu, neko kome je zvanično dijagnostikovana guba mora da „nosi pocijepanu odjeću i neka ide gologlav. Neka pokrije usta i viče: 'Nečist, nečist!'". Taj zakon je dat kada su Izraelci putovali u velikoj masi i kada je stroga higijena bilja od najvećeg značaja. U trenutku kada se dogodi ovaj incident, ljudi drugačije shvataju kakvo je razdvajanje neophodno.

U vrijeme Isusa, čini se da žrtve gube žive u zajednici. Izvanbiblijski spisi govore da je gubavcu dozvoljeno da uđe u selo, ali ne i u grad koji ima zid i kapiju. Posebno ne smiju ući u Jerusalim. Jedna od najvećih tragedija gube je da žrtvama nije bilo dozvoljeno da služe u hramu; bili su odvojeni od ljudi i od zajedničkog obožavanja svog Boga. Zbog strogih pravila Starog saveza o ceremonijalnoj čistoći, takve osobe su bile odsječene od važnog aspekta vlastite kulture. Ovi ljudi imaju ljubaznost da se povuku čak i kada se nadaju da će ih Isus izliječiti.

Jednom kada se osoba fizički izliječi, prolazi kroz sedmični proces žrtvovanja i kupanja prije nego što bude primljena natrag u javno društvo (Levitski zakonik 14:1-32). Naravno, niko neće ići kod svještenika osim ako nije siguran da je izliječen. Ovih deset ljudi imaju vjeru da odu odmah nakon što im Isus naredi. Čini se da su uvjereni da će do trenutka kada pronađu svještenika biti izliječeni i da mogu započeti ceremoniju čišćenja. Dok to čine, shvataju da su izliječeni.

Ovo je svjedočanstvo: od smrti do života i obožavanja. Sada neko slavi Boga jer je izliječen. Isusove riječi čak sugerišu da vjera ovog čovjeka znači da je duhovno obnovljen (Luka 17:19). Ovo je priča o čovječanstvu. Mi smo grešnici, poniženi u svojoj degradiranosti. Pozivamo Isusa da nas spasi. Kada to činimo, Bog interveniše

u našim životima i mi slavimo Boga.

Još je upečatljivije da je ovaj čovjek Samarićanin (Luka 17:16; Jovan 4:9). Samarićanin je voljan da ode jevrejskom svešteniku jer od Jevreja dolazi spasenje (Jovan 4:22). Kada shvati da je Bog djelovao kroz ovog učitelja, Isusa, žuri natrag u zahvalnost.

Ostalih devet nastavlja svojim putem. Samarićanin shvata da je sreo nekog većeg od svakog sveštenika. Upoznao je učitelja preko kojeg se manifestuje Božja moć. On se okreće u znak zahvalnosti i hvale. Zatim čini nezamislivo: prilazi Isusu. On ne bi trebao biti ni sa kim u blizini sve dok ga sveštenik ne proglasi čistim i ne obavi sedmični obred (Levitski zakonik 14:1-32). Ali zahvala zamjenjuje protokol.

Isus izjavljuje u korist mnoštva: „Zar se nisu očistila desetorica? Gdje su onda ostala devetorica? Zar se nijedan od njih nije vratio da bi dao slavu Bogu, osim ovog čovjeka iz drugog naroda?“ (Luka 17:17-18) Tada on prepoznaje Samarićaninovu vjeru, sugerišući da je čovjek duhovno izliječen kao i fizički (Luka 17:19).

Iscjeljenje je došlo do Samarićanina – čovjeka kojeg Jevreji smatraju odbojnim zbog njegovog rodoslovlja i njegove religije. Pa ipak, on je jedini koji se vratio i prepoznao Božje djelo u svom životu.

Isus ne traži ličnu pohvalu. On želi da se svih deset vrati i prepoznaju milost koju im je Bog Otac dao kroz Isusa. Svakako, ostalih devetoro može slaviti Boga na drugim mjestima u drugom trenutku, ali postoji nešto važno u prepoznavanju Božje milosti u trenutku među svjedocima.

Ovaj Samarićanin razumije i prihvata ko je Isus u mjeri u kojoj razumije u ovom trenutku. Zbog toga, Isus kaže da ga je njegova vjera učinila „zdravim“. Čini se da je za razliku od devetorice jevrejskih gubavaca koji se nisu vratili, dobio oproštenje svojih grijeha.

Lekcije o dolazećem kraljevstvu

Fariseji nisu u stanju da vide da je došlo kraljevstvo Božije. Njihova uskogrudost se nastavlja na zapanjujući način. Unutar političkog spektra jevrejskih sekti, fariseji su jaki nacionalisti. Oni nisu tako ekstremni kao Ziloti, ali za razliku od sadukeja žele da Rimljani nestanu, a Izrael da se vrati Jevrejima. Njihova očekivana verzija Mesije je jak vojskovođa. Očekuju drugog kralja Davida, koji će podići vojsku i protjerati Rimljane. Oni to jednostavno ne vide u Isusu.

Oni ne razumiju da će Isus kao Mesija postepeno ispuniti starosavezna proročanstva. U ovom, njegovom prvom dolasku, „neće vikati niti glas podizati, niti će se njegov glas čuti po ulicama. Zgaženu trsku neće slomiti i fitilj koji tinja neće ugasiti“ (Isaija 42:2-3).

A, ipak, fariseji ne vide. Oni ne „zapažaju“ da je Isusova iscjeliteljska služba osnažena Duhom svetim i osmišljena da potvrdi da njegove riječi dolaze od Boga (Jovan 5:36; 10:38). Oni ne vide da je Sin Božji napao svijet grijeha i da je „Kraljevstvo Božje u njima“ (Luka 17:21).

U vrijeme koje je ovdje prikazano, Božje kraljevstvo je svuda oko njih. Ono je u

iscjeljivanjima koja Isus izvodi (Luka 4:40), načinu na koji su njegovi učenici ovlašteni da izgone demone (Luka 10:17), u načinu na koji osoba daje vodu nekome ko je žedan (Marko 9:41), i u Isusovom primjeru ponizne službe (Jovan 13:1-5). Sve su to vidljive manifestacije i predukus onog što u konačnici dolazi kao ispunjenje Božje namjere kroz Plan spasenja.

Jedno od poslednjih pitanja koje su učenici postavili prije nego što je Isus uzašao na nebo bilo je kada će početi njegovo kraljevstvo (Djela 1:6). Još uvijek se pitamo, čak i danas, kada će se on vratiti. Dosledno, Isus govori svojim sledbenicima da ne možemo znati; samo Otac zna (Djela 1:7). U stvari, biće trenutaka kada ćemo jako poželjeti da se Isus odmah vrati, ali ne bismo trebali brkati normalne događaje u ljudskoj istoriji s njegovim slavnim povratkom.

Izraz „jedan od dana Sina čovječjeg“ nalazi se samo u Luki 17:22; Luka 17:26 ima „dane Sina čovječjeg“; Luka 17:24 i 30 govore o „danu“ Sina čovječjeg. Obično, kada Biblija govori o sudu poslednjih vremena, koristi se „dan Gospodnji“ iako se ta fraza ne nalazi u jevanđeljima. Naučnici raspravljaju o tome šta to znači, posebno šta znači „jedan od“. Zaista ne postoji konsenzus.

Naučnici takođe raspravljaju o tome kada je Isus rekao ove stvari. Čini se da tekst u Luki 17:22-37 u kombinaciji sa Lukom 21:5-36 pokriva veći dio istog sadržaja kao u Mateju 24:1-44. Međutim, Luka uključuje nešto originalnog materijala i čini se da izvlači pregršt stihova s drugih mjesta. Nismo sigurni da li je Luka razdvojio Isusov govor izvan Jerusalima tokom Sedmice stradanja. Takođe je vjerovatno da je Isus više puta podučavao učenike ovom materijalu. „I reče učenicima...“ identifikuje Isusovu publiku; ne kaže se kategorički da je ovo učenje direktno slijedilo Isusove riječi farisejima u Luki 17:20-21. Ne objašnjava ni da li „učenici“ znači veći skup prisutan u ostatku poglavlja ili samo Petra, Andreja, Jakova i Jovana (Marko 13:3).

22. stih je, međutim, jedinstven za Luku.

Želja da vide Hristov „dan“ će ih učiniti podložnim lažnim hristima: antihristima (23. stih).

Matej 24:24 kaže da će neki lažni hristosi biti toliko uvjerljivi da bi čak i hrišćani bili zbunjeni. Ovi varalice će „činiti velika znamenja i čuda, da zavedu, ako je moguće, čak i izabrane“. Na sreću, nije moguće da se vjernici lako izvuku iz spasonosne vjere. Oni koji su povjerovali u Isusa imaju „Duha istine“ (Jovan 14:17) koji je naš pečat spasenja (2. Korinćanima 1:22; ref. Efescima 1:13-14).

Ovaj stih kaže da će ljudi reći drugima da „pogledaju ovdje“ kako bi pronašli lažnog hrista. Matej 24:26 kaže da će lažni hristos biti u pustinji ili unutrašnjoj sobi. Isusova poenta je da će ljudi tvrditi da je lik mesije skriven i da nije očigledan. Isus obećava da njegov povratak neće biti suptilan: „Jer kao što munja svojim bljeskom zasvetli s jednog kraja neba do drugog kraja neba, tako će biti i sa Sinom čovječjim u njegov dan“ (Luka 17:24).

Ovaj tekst liči na Marka 13:21 i Mateja 24:23, iako Markova i Matejeva verzija kažu, „ne vjerujte“, a Lukina, „ne izlazite i ne slijedite ih.“ U Luki 21:8, Isus govori

o samim antihristima koji tvrde da su Isus. Ove suptilne razlike sugerišu da je Isus predavao isti materijal u različitim prilikama.

Isus sada govori svojim učenicima o tome kako će izgledati ispunjenje Božjeg kraljevstva kada se vrati. Cio svijet će znati; neće biti suptilno. Ljudi neće morati lično da šire vijest da je Mesija došao (Luka 17:23). Neće se sakriti u pustinji ili unutrašnjoj sobi (Matej 24:26). Svako ko tvrdi da se Isus vratio na neki suptilan ili misteriozan način biće u krivu. Ali Božje kraljevstvo je već inaugurisano utjelovljenjem Sina Božjeg koji poučava, iscjeljuje i izgoni demone (Luka 17:21).

Još neočekivanije, za fariseje, Sin čovječji najprije mora patiti i umrijeti. „Ova generacija“ uključuje jevrejske vjerske vođe koji ga odbacuju kao svog Mesiju.

Ovo nije prvi put da je Isus rekao svojim učenicima o svom predstojećem odbacivanju. Ranije je upozorio: „Sin čovječji mora mnogo da pretrpi i da bude odbačen od starješina, sveštеničkih glavara i pismoznalaca, da bude ubijen i da treći dan uskrsne.“ (Luka 9:22) Ponovo je to spomenuo, ali učenici nisu razumjeli jer je značenje bilo skriveno od njih (Luka 9:44-45). I on će im reći još jednom (Luka 18:31-34).

U tom pogledu, učenici su samo neznatno zreliji od fariseja. Oni se bore oko toga ko je najveći među njima (Luka 9:46), bore se za poziciju (Marko 10:35-37). Zatim traže da znaju kada će Isus „vratiti kraljevstvo Izraelu“ (Djela 1:6).

Isus obećava da će doći. Njegov povratak će biti iznenadan, očigledan i potpuno iznenađenje (Luka 17:24, 26-30). Pa ipak, oni koji paze moći će protumačiti znakove (Luka 17:37). Moraju biti spremni.

Isus opisuje uslove na zemlji prije svog drugog dolaska. Vremena se upoređuju s onima prije Potopa na važan način: prevladavanje bezbrižnog, grešnog neznanja. Ljudi će živjeti svoje živote bez razmišljanja o Bogu. Oni će „jesti i piti, ženiti se i udavati“ (Luka 17:27) – radosni, slavljenički događaji. Oni neće shvatiti da dolazi sud.

Važno je zapamtiti da Isusova poenta ovdje nije da daje tačan opis nevolje. On objašnjava kako će njegov povratak biti neočekivan. Iako je Bog upozorio ljude da će ih uništiti u određenom vremenskom periodu (Postanje 6:3), a Noje je očigledno upozorio ljude dok je gradio arku (2. Petrova 2:5), oni to upozorenje nisu primili k srcu ili širili poruku.

Kada duhovni, politički i ekonomski Vavilon stekne potpunu dominaciju u svijetu, situacija će biti slična. Malo je vjerovatno da će ljudi obratiti pažnju na upozorenja u Bibliji koja cijene pravi hrišćani. Sistem, ne samo što će duhovno izopačiti ljude, već će takođe omogućiti mnogima da se izuzetno obogate, sasvim okrenu materijalizmu i hedonizmu i vode vrlo dekadentne živote. Neće razmišljati o predstojećem sudu (Otkrivenje 17-18). Ono što smo vidjeli kroz istoriju svakako pokazuje sposobnost čovječanstva da živi u gnusnom grijehu, ignorišući znakove upozorenja.

Matej 24:37 koristi slične riječi, iako umjesto da ih nazove „dani Sina čovječjega“, Isus kaže, „dolazak Sina čovječjega“. Nejasno je da li su razlike manja varijanta ili je Isus više puta upozorio učenike.

U nastavku Isus upoređuje nadolazeće vrijeme suda s danima prije nego što je

Bog uništio Sodom. Opet će živjeti kao da se ništa neće dogoditi. „Jedenje i pijenje“ su normalne, svakodnevne aktivnosti, ali su ovdje u kontekstu hedonizma. „Kupovina i prodaja“ su također normalni, ali sugerišu da ljudi imaju želju za svjetskim bogatstvima. „Sadnja i gradnja“ opisuju ljude koji očekuju da će biti tu dugo vremena. Sve ovo zajedno otkriva ljude koji su intenzivno uključeni u zemaljske poslove; niko ne razmišlja o Bogu.

Drugi dolazak Isusa Hrista ličiće na presudu Sodomu: iznenadni, neočekivani i nepogrešivi. Lot, Abramov nećak, imao je bogatstvo u svojoj stoci, ali je odlučio da živi u grešnom gradu Sodomu. Jedne noći stigla su dva anđela da upozore Lota da odvede svoju porodicu i pobjegne prije nego što Gospod uništi grad (Postanje 19).

Dok su Lot, njegova žena i njegove kćeri trčale u brda, Bog je „na Sodom i Gomor pustio kišu od sumpora i vatre od Gospoda, s nebesa“ (Postanje 19:24). Isus obećava, „isto će tako biti i onog dana kad se pojavi Sin čovječji“ (Luka 17:30). „Isto“ možemo najbolje shvatiti u kontekstu iznenađenja i propasti koje će se zadesiti nepokajane stanovnike Zemlje.

Proročka Hristova najava iz Luke 17:31 mogla bi se primijeniti na nekoliko različitih događaja. Neki misle da se slično upozorenje u Marku 13:15-16 odnosi na uništenje Jerusalima od strane Rimljana 70. godine nove ere. Iako je to možda manja primjena, Isus kaže da je događaj koji spominje najveća nevolja koja je ikada bila (Marko 13:19). Naravno, globalni Potop je bila gora, tako da se ne može odnositi samo na 70. n.e.; to prvenstveno mora biti tokom drugog dolaska. Svakako je tačno da se primjena nekih Isusovih najava odnosi kako na generaciju koja će dočekati razorenje Jerusalima i Hrama, tako i na njegov drugi dolazak.

Luka predstavlja opšte upozorenje svim Isusovim sledbenicima tokom nevolje koji shvataju da je sud neizbježan. Kada shvate da je kraj blizu, Isusovi sledbenici ne smiju se vratiti ni po novčanik. Moraju da bježe.

Dok je Lot vodio svoje ćerke iz grada, njegova žena se „osvrnula“. Usmjerila je svoj fokus na ono što je gubila umjesto da se raduje Božjoj ponudi spasenja (Postanje 19:1-26).

Vjera mora biti u skladu s postupcima ili to nije prava vjera (Jakov 2:18). Kada dođe sud, ostatak se mora sjetiti Lotove žene. Ako su na poslu, moraju pobjeći na sigurno bez odlaska kući. Ako su u dvorištu, moraju odmah da odu, ostavljajući novčanik, namirnice, čak i jaknu u kući (Luka 17:31). To ne znači nužno da svaka osoba koja instinktivno izbjegava nešto fatalno dokazuje da nema vjere. Ali to je upozorenje da se ne traži spas u stvarima iz svijeta, ili da se daje prednost ovom životu iznad poslušnosti. Čak i dok vjerujemo Isusovim obećanjima, moramo biti voljni izgubiti svoje fizičke živote, znajući da nam Isus daje vječni život (Luka 17:33).

Razlika između onoga koji vjeruje Isusu i onoga koji vjeruje stvarima svijeta je suptilna (1. Samuelova 16:7). To je unutrašnja dispozicija koja drugima nije očigledna. Članovi porodice, komšije i dragi prijatelji naći će se razdvojeni zbog onoga u šta vjeruju (Luka 17:34-35). Isus poznaje svoje, i njegovi će ga slijediti (Matej

25:31-46).

Svjetovni i pseudo religiozni ljudi su zapravo preokupirani da sačuvaju ovozemaljski život kako bi što duže „uživali“ u njemu. S druge, hrišćani su fokusirani na vječni život, bez obzira kako će i kad će se završiti njihovi zemaljski životi. To je smisao Isusove izjave u Luki 17:33.

U Isusovo doba, proširene porodice često su dijelile jedan dom. Ako je kuća bila mala, a porodica velika, muškarci su spavali u velikoj prostoriji na donjem nivou, a žene i mala djeca su spavali na spratu iznad. Kao što mnogi ljudi sa velikim porodicama mogu potvrditi, ponekad članovi porodice moraju dijeliti krevete. Apsolutno ništa o kontekstu, kulturi ili jeziku koji se koristi u Luki 17:34 ne podrazumijeva seksualnost.

Moderna pogrešna tumačenja – često namjerna – odvlače pažnju od stvarne stvari. Kada se Isus vrati, on donosi podjele u domaćinstvima. Otac i sin mogu biti toliko bliski da spavaju u istom krevetu, a ipak će jedan slijediti Isusa, a drugi neće (Luka 12:53). Za nas je to i uvjerenje i utjeha. Trebali bismo dijeliti jevanđelje sa onima koji su nam najbliži. Ali, na kraju, ne možemo nikoga natjerati da izabere Isusa. Niti možemo znati, nepogrešivo, ko je ili nije spašen (1. Samuelova 16:7).

Isti kontekst ima Isusovo poređenje dvije žene koje zajedno rade određene poslove i drugi dolazak ih konačno razdvaja: jedna biva uzeta, a druga ostavljena. Treba napomenuti da „uzet“ znači spasen ili poveden sa Hristom, dok „ostavljen“ znači izgubljen ili napušten od Hrista.

Isus završava sa još jednim poređenjem: dvojica će biti na njivi, i opet jedan će biti uzet, a drugi ostavljen. Ovo su naravno samo primjeri dati zbog isticanja poente. Međutim, oni imaju i drugu veliku pouku, a to je da mi nikad sa sigurnošću ne možemo projektovati ko će biti spasen, a ko izgubljen. Ljudi koji mogu na zemlji biti blisko povezani završiće na različitim stranama.

Naučnici se raspravljaju oko značenja kratke interakcije između Isusa i učenika u 37. stihu.

Nejasno je šta učenici pitaju i šta Isus misli svojim odgovorom. Pitaju li se učenici gdje će nastupiti „dani Sina čovječjega“ (Luka 17:22)? Gdje će biti presuda? Gdje će ljudi biti odvedeni (Luka 17:34-35)? Nije jasno objašnjeno ni ovdje ni u drugim pasusima.

Slično tome, ne znamo tačno šta znači Isusov odgovor. Neki kažu da se to ne odnosi na lokaciju događaja, već na konačnost smrtne presude. Kada lešinari stignu, nema nade za leš.

Grčki za lešinar je na drugim mjestima preveden kao „orao“ (Otkrivenje 4:7; 8:13; 12:14). Kao i lešinar, orlovi su ptice strvinari. U Bibliji i drugoj literaturi, orlovi su takođe reprezentativni za brzinu. Isus možda kaže da će kraj doći brzo.

Nasuprot tome, Isus bi mogao reći učenicima da paze na znakove. On je opisao događaje zbog kojih će njegovi sledbenici pomisliti da se on odmah vraća, ali to ne znači da hoće (Luka 17:22-23). Neće biti moguće propustiti drugi Isusov dolazak.

Njegov povratak će biti jedinstven i neće se moći zabuniti sa bilo čim drugim (Luka 17:24). Učenici znaju da ako lešinari kruže, ispod je nešto mrtvo. Na sličan način, Isusov povratak će biti očigledan svakome ko obrati pažnju.

Ovaj osjećaj se takođe nalazi u Mateju 24:28. Čini se da u tom odlomku znači više da će učenici znati šta se dešava ako posmatraju znakove.

56. Parabole: Uporna udovica; farisej i poreznik

Isus je upravo objasnio učenicima kako će svijet izgledati kada se on vrati. Ljudi neće razmišljati o Bogu. Oni će živjeti svojim „normalnim“ životima, raditi i planirati. Poput ljudi iz dana Noja i Lota, oni neće mariti da je sud neminovan. Kada Isus dođe, on će odvojiti svoje sledbenike od onih koji ga odbacuju (Luka 17:22-37).

Grčka riječ *de* vodi do ovog odlomka. Ova povezujuća riječ može značiti „i“, „tada“ ili „sada“, između ostalog. To ukazuje da je ovaj segment direktno povezan sa prethodnim. Učenici su očigledno obeshrabreni Isusovim upozorenjem. Parabola koju Isus priča sugeriše da učenici sumnjaju da će Božja presuda nad njihovim neprijateljima ikada doći.

Ova parabola je zanimljiva po tome što Luka navodi osnovno značenje lekcije. „Klonuti duhom“ znači demotivaciju prema nečemu pozitivnom: ne zadržati odlučnost u vezi sa temom ili idejom. Isus zna da će se njegovi sledbenici suočiti s mnogo više poteškoća nego što ih sada doživljavaju. Mnogi će umrijeti kao mučenici. I mi gledamo stanje u svijetu i pitamo se hoće li Bog ikada donijeti svoju pravdu. Isusov odgovor je: „Da, zato nastavite da se molite“ (ref. Luka 18:7-8).

Moliti se za Isusov povratak i pravdu koju će on donijeti „uvijek“ ne znači da trebamo biti u aktivnoj molitvi svake budne sekunde. To znači da se trebamo moliti često i redovno.

Parabola o upornom susjedu je slična, ali je u tom slučaju susjed tražio hljeb – zemaljsku potrebu – a ne pravdu (Luka 11:5-13).

Parabola počinje opisom antagoniste. U tom kulturnom kontekstu, sudija koji se ne boji Boga je gotovo smiješan paradoks. Bog je Mojsiju dao zakon po kojem su izraelske sudije trebalo da donose odluke. On zahtijeva da svi ljudi postupaju pravedno (Ponovljeni zakon 16:19; Mihej 6:8). Oni koji ga se ne boje su definicija bezumnika (Izreke 1:7). Prema tom gledištu, ono što Isus opisuje treba da bude namjerno ekstremno. Paralela sa modernim sudovima bi mogla biti da se govori o „neoprezno, bezakonom sudiji“.

Osim toga, ovaj sudija ne poštuje ljude. On nije opisan kao neko ko prima mito. Ipak, identifikovan je sa nedostatkom saosjećanja, s dovoljno moći da se ne osjeća ugroženim kritikom. Njegova moć bi mu omogućila da pravi pravedne presude, ali jednostavno ga nije briga.

Udovica dolazi pred njega, zahtijevajući da se njen protivnik suoči sa pravnim posledicama. Mojsijev zakon kaže: „Ne izvrći zakon siromahu u njegovom sporu“ (Izlazak 23:6). Ako sudija prezire Boga i ljude, ne može se očekivati da brine o udovici, već brine o svojoj udobnosti. Kada udovica odbije da se povuče, on konačno djeluje (Luka 18:3-5).

Bog ima posebnu brigu za udovice i siročad; veći dio programa socijalne službe

Mojsijevog zakona je za njihovu korist (Ponovljeni zakon 14:29; 24:20; 26:12). David naziva Boga „Ocem siročadima i sudijom udovicama“ (Psalam 68:5). Novi savez nas uči da su hrišćani i zajednica odgovorni za brigu o udovicama (Jakov 1:27; 1. Timoteju 5:9-10), koje su još uvijek ranjiva grupa širom svijeta.

U Isusovoj priči, udovica se više puta pojavljivala pred sudijom, tražeći pravdu od onih koji joj žele nauditi. Isus ne imenuje razlog, i to je hipotetička situacija, ali otimanje zemlje je još uvijek uobičajeno u nekim djelovima svijeta. Udovice i siročad gledaju kako moćni ljudi uzimaju njihove domove i zemlju, ne ostavljajući im ništa za život.

Na kraju sudija preuzima slučaj udovice. To nije zato što je on osvjedočen za svoj grijeh, ili zato što se slaže da ona zaslužuje pravdu. To je jednostavno zato što je udovica toliko uporna da korumpirani sudija ne može da se nosi sa njenim stalnim dodijavanjem.

„Pravda“ u ovom kontekstu podrazumijeva dvije stvari. Prvo je osjećaj da udovica dobija ono što joj se duguje: priliku da iznese svoj slučaj prema utvrđenom zakonu. Druga je ideja da njen protivnik bude kažnjen. Dupliciranje izraza „dosađuje“ i „stalno dolazi“ naglašava da sudija nije osuđen činjenicom da se ne pokorava Bogu i odbija da radi svoj posao. On samo želi da ona ode.

Sudija nije nužno korumpiran, ali je potpuno amoralan. Njega nije briga za Boga, ljude ili Mojsijev zakon. Ne motiviše ga dužnost, stid ili bilo kakav osjećaj za pravdu. On ne djeluje iz ljubavi, milosti, istine ili bilo kojeg drugog pozitivnog impulsa. Koristi sebi tako što uklanja iritaciju.

Isus govori svojim učenicima da slušaju šta kaže sudija. Koliko god da je nepravedan, on će dati pravdu ako ga alternativa dovoljno košta. Isus nastavlja da suprotstavlja ovog sudiju Bogu Ocu. On je Bog pravde. Pravda je jedna od temeljnih istina Njegovog stvaranja. Udovica mora moliti ljudskog sudiju za pravdu, ali Bog će je besplatno dati svojim izabranima. Samo im treba vjera.

Božja pravda izgleda spora ali „dugo kašnjenje“ se povezuje s Božjim strpljenjem. Pitanje je „s kim je Bog strpljiv i zašto?“ Jedan odgovor je da je Bog strpljiv sa izdržljivošću svojih sledbenika i ograničava količinu nepravde koju će pretrpjeti prije Isusovog povratka. Druga opcija je da je Bog strpljiv s onima koji još nisu spašeni (2. Petrova 3:8-9), tako da im je potrebno više vremena da dođu do spasonosne vjere u Isusa.

„Brzo“ u 8. stihu može značiti „uskoro“ ili da „obuhvata kratko vrijeme“. Sud će uskoro doći u poređenju sa vječnošću. Kao što Petar ističe: „Jedno, pak, ne zaboravljajte, ljubazni, da je jedan dan pred Gospodom kao hiljadu godina i hiljadu godina kao jedan dan.“ (2. Petrova 3:8). I, kada sud počne sa Isusovim drugim dolaskom, brzo će se završiti.

„Ali kad Sin čovječji dođe, hoće li naći vjeru na zemlji?“ (Luka 18:8)

Isus završava hipotetičkom sumnjom: na kraju, hoće li iko još vjerovati da će im Isus dati pravdu? Hoće li neko tražiti njegov povratak? Ovo pitanje takođe je u kontekstu istrajnosti vjere. Pouka je da nikada ne klonemo duhom i odustanemo, bez

obzira na to što se iz naše ograničene perspektive Božja konačna pravda čini dalekom, ili čak kao uzaludna nada. Mnogi skeptično odustaju od religije, tvrdeći da je izmišljena ili negirajući Isusa Hrista čak i kao istorijsku ličnost. Ljudska priroda želi zadovoljštinu odmah i želi je uglavnom iz pogrešnih motiva i sa sebičnim očekivanjima. Ali Bog ima plan koji uključuje rješavanje problema grijeha jednom zauvijek. Stoga je prava vjera povjerenje da Bog radi i da će učiniti ono što je najbolje za sve prema svom rasporedu.

Priča o fariseju i porezniku (Luka 18:9-14)

Ovdje se Isus obraća onima koji vjeruju da je njihov pravedni položaj pred Bogom u potpunosti samoispunjen. Ipak, kao i sudija, oni odbacuju druge za koje misle da su ispod njihovog nivoa. Isus se bavio ovim ljudima tokom svoje službe. Među važnijim su fariseji i pismoznalci.

Isusova svađa sa farisejima nije zbog njihove pravednosti. Ono što ga uznemiruje je to što su djela koja javno rade motivisana mračnim srcem ispunjenim ponosom. Oni ne slušaju Boga jer ga vole; slušaju da bi se dokazali bolji od bilo koga drugog oko njih. Zatim dodaju dodatna pravila kako bi jaz između njih i stanovništva bio još veći.

I, to im prolazi. Odnosno, njihovi postupci privlače pažnju i obožavanje ljudi (Marko 12:38-39) – do te mjere da ih se čak i mnogi vjerski vladari boje i žude za njihovim odobravanjem (Jovan 12:42-43). Ali oni ne dobijaju opravdanje od Onoga koji je važan (Luka 18:14). U stvari, „dobiće strožu presudu“ (Marko 12:40).

Dok Jevreji imaju tendenciju da visoko poštuju fariseje, oni preziru poreznike. U jevrejskim oblastima, poreznici su Jevreji koji rade za ne-Jevreje koji su sklopili ugovor da prikupljaju novac od naroda za rimsku vladu. Poreznici ubiraju i za sebe koliko mogu. Nagomilavanje ovih provizija povrh poreza otežava ljudima koji jedva preživljavaju od onoga što im je ostalo. Osim toga, bliski kontakt poreznika sa ne-Jevrejima ostavlja ih ceremonijalno nečistima. Činjenica da je ovaj poreznik u hramu znači da se morao ceremonijalno očistiti. Njegovo prisustvo tamo ga je nešto koštalo.

Fariseji se drže svoje reputacije pravednijih od bilo koga drugog. To odražava farisejeva molitva. On se upoređuje prevarantima, lopovima, nevjernicima i poreznicima. Možda čak misli da je bolji od svojih kolega članova sekte.

Ovaj farisej bi mnogo bolje uradio da se ugleda na čovjeka koga osuđuje. Farisej drži svoja legalistička djela – koja mogu imati skrivene motive – kao da su dobra djela zaslužna pohvale. Poreznik zna da je grešnik i ponizno moli za milost. Farisej vara Boga i traži priznanje ljudi. Poreznik je prevario ljude – ili bar tako pretpostavlja ova parabola – ali traži Božji oprost.

Riječi fariseja otkrivaju mnogo toga o njegovom razumijevanju ko je on i šta Bog očekuje. Dok su fariseji – u teoriji – bili duboko posvećeni moralu i pridržavanju Zakona, mnogi su imali sve ove osobine koje čovjek negira. Oni iznuđuju novac koji treba da ide njihovim roditeljima, iskorištavaju udovice i obožavaju svoja vanbiblijska pravila, a ne Boga (Marko 7:10-13; 12:40; 7:6-9). Jedina stvar koju farisej shvata je

da nije poput poniznog, pokajničkog poreznika.

Dok 11. stih opisuje grijehe za koje farisej tvrdi da ih ne čini, dalji kratki spisak nabraja kako misli da ide iznad i dalje da bi zaslužio Božju pažnju.

Prvo, posti dva puta sedmično. U Tori, post je obavezan samo na Dan pomirenja (Levitska 23:32). Kasnije su dodana još četiri godišnja posta (Zaharija 8:19). Dva sedmična posta koja farisej pominje su tradicionalni, ali ih Stari savez ne zahtijeva. Drugo, on marljivo daje desetak. Desetak je standardni starosavezni zakon. Jevreji daju desetke na žito, voće, stoku, vino i ulje (Levitski zakonik 27:30-32; Ponovljeni zakon 14:22-23).

Isusu ne smeta što fariseji tako marljivo poste i daju desetak. Ono što on izaziva je licemjerje iza njihovih postupaka. Fariseji poste na način da namjerno privlače pažnju ljudi koji ih onda hvale za njihovu pobožnost. Njihova nagrada je pažnja javnosti, a ne Božji blagoslov (Matej 6:16-18). Što se tiče desetaka, Isus kaže da su izvrnuli prioritete sitničareći po tom pitanju, dok su stvarnu pravdu i milost izvrnuli (Luka 11:42).

Farisej je došao u hram da podigne svoje oči ka Bogu i da se hvali svojim navodno dobrim karakternim osobinama i mnogim pobožnim djelima. Poreznik ima potpuno drugačije iskustvo.

On prepoznaje i kaje se za svoj grijeh. Tamo gdje je farisej bio junak svoje priče, poreznik čini Boga predmetom svoje molitve; on je samo objekat na koji Bog djeluje. Farisej pokušava zaslužiti Božju naklonost upoređujući sebe s drugima; poreznik moli za milost za vlastiti grijeh. Farisej je ponosan što privlači pažnju drugih bogoslužitelja. Poreznik stoji na određenoj udaljenosti i drži svoje molbe između sebe i Boga. Ponizna molitva dokazuje njegovo pokajanje.

Ironično, oba muškarca odlaze sa onim što žele. Farisej žudi za pažnjom naroda i iznosi Bogu svoje preporuke. Porezniku je potrebna Božja milost za svoje grešno stanje. Prvi ne shvata svoje pravo stanje, drugi je svjestan svog grijeha. Poreznik odlazi opravdan iz hrama. Farisej se vraća u stanju u kakvom je i došao. Nespremnost da se ponizi onemogućila je Božji blagoslov. Ljudska mjerila vrijednosti i Božja mjerila na kraju dovode do okretanja stvari: „Jer ko se uzvisuje biće ponižen, a ko se ponizuje biće uzvišen.“

Baš kao što „ponos prethodi propasti i oholost prethodi padu“ (Izreke 16:18), „prije časti ide poniznost“ (Izreke 15:33). Oholi se spuštaju, ali Bog uzdiže ponizne.

Bog upućuje svoj narod da „skromno hodi sa njim“ (Mihej 6:8; vidi takođe Izlazak 10:3; Isaija 57:15; Sefanija 2:3; Luka 14:9-11; 1. Petrova 3:8), „sa svom poniznošću i blagošću“ (Efescima 4:2; vidi takođe Kološanima 3:12; Jakov 3:13). Gospod izjavljuje: „Ja ću pogledati na onoga ko je poniznog i skrušenog duha i ko drhti od moje riječi.“ (Isaija 66:2). Blaženstva odjekuju podsjećanjima da Bog uzdiže ponizne (vidi: Matej 5:3-12).

Sam Isus Hrist nam je dao vrhunski primjer ponizne, poslušne pokornosti Ocu (Filipljanima 2:6-11). On je nesebično služio drugima, žrtvujući svoj život da nas spasi (Matej 20:26-28). I Bog ga je uzvisio na najviše počasno mjesto.

57. Doktrina o razvodu

Matej 19:1-12 i Marko 10:1-12 bilježe Hristove komentare o razvodu.

Ovo je važan trenutak u Isusovom životu. On je proveo skoro čitavu svoju dosadašnju službu podučavajući i čineći čuda u sjevernoj oblasti Galileje. Odrastao je u malom gradu Nazaretu, a kasnije se preselio u veći, priobalni grad Kapernaum. Putovao je daleko sa svojim učenicima, ali je uglavnom izbjegavao da provodi mnogo vremena u Jerusalimu ili okolnom području Judeje.

Sada, međutim, Isus službeno napušta Kapernaum i područje Galileje. On je rekao svojim učenicima da „mora ići u Jerusalim i da će mnogo postradati od starješina, prvosveštenika i pismoznalaca, da će biti ubijen, i da će trećeg dana uskrsnuti“ (Matej 16:21). Ovaj odlazak iz Galileje prema Jerusalimu je početak tog procesa, iako će Isusu trebati neko vrijeme da stigne tamo.

Otišao je u Betaniju najmanje dva puta, jednom da poučava (Luka 10:38-42) i jednom da uskrsne Lazara iz mrtvih (Jovan 11:1-16).

Počinje putovanjem u područje Judeje, ali iza Jordana. Najvjerovatnije to znači da je Isus putovao istočno od rijeke Jordan u pretežno jevrejsko područje Pereje, južno od pretežno nejevrejske regije Dekapolisa. Mnogi učenjaci vjeruju da je Isus prešao Jordan na istok u to vrijeme nakon što je ušao u Judeju jer mu Samarićani nisu dozvolili da prođe kroz njihovu regiju (Luka 9:51-56). U suštini, to je zahtijevalo od Isusa i njegovih učenika da obiđu dug put kako bi stigli do Jerusalima.

Međutim, to nije značilo da je njegov rad u liječenju ljudi i podučavanju tek završen. Veliko mnoštvo nastavilo je da ga prati u nadi da će biti izliječeno ili vidjeti njegova čuda. Isus je nastavio liječiti one koji su im dolazili sa svojim bolestima i nevoljama i demonskim ugnjetavanjem, čak i na istočnoj strani rijeke Jordan.

Neki od fariseja su tamo i našli Isusa. Njihov cilj je diskreditovati Isusa pred ljudima ili pronaći razlog da ga optuže za krivovjerje. Oni nastavljaju da postavljaju pitanja kako bi ga iskušali na ovaj način.

Ovi fariseji pitaju Isusa da li je, prema Mojsijevom zakonu, dozvoljeno da se muškarac razvede od svoje žene iz „bilo kojeg razloga“. Drugim riječima, može li se muškarac razvesti od svoje žene samo zato što to želi?

Razvod je osjetljiva tema u svakoj eri, a Isus zna da je ovo zamka. Kao prvo, Herod Antipa je uhapsio Jovana Krstitelja jer je osporio razvod tog vladara od njegove žene i ponovni brak sa ženom njegovog brata (Matej 14:3-12). Jovan je na kraju pogubljen nedaleko od mjesta gdje se Isus sada nalazio. Razgovor o razvodu u kontekstu izraelskih vladara bio je očigledno opasan.

Drugo, fariseji su pokretali javno mnjenje o tome kada i da li je razvod zakonit. I vođe i narod bili su podijeljeni na dva stajališta. Obje grupe su govorile da je dozvoljeno da se muškarac razvede od svoje žene, ali se nisu složile po kom osnovu. Jedna

grupa je insistirala da žena mora biti kriva za značajnu nepristojnost ili nemoral. Druga grupa je govorila samo da se muž može razvesti od svoje žene ako je iz bilo kog razloga nezadovoljan njome. U ovo doba, ne bi se smatralo legalnim da žene Jevrejke iniciraju razvod u normalnim okolnostima. Fariseji su pokušavali navesti Isusa da izabere stranu u ovoj vjerskoj i društvenoj raspravi.

Konačno, pitanje je bilo zamka iz istog razloga zašto neki pastori danas izbjegavaju ovu temu: mnogi od onih koji su slušali Isusa vrlo su vjerovatno bili razvedeni i ponovno vjenčani. Očigledno su čak i mnogi od samih fariseja bili razvedeni, prema istoričarima. Gotovo svaki odgovor ne bi odgovarao barem nekim ljudima.

Kao što to često čini, Isus citira iz Svetog pisma kao odgovor, umjesto da svoj odgovor uokviri kao mišljenje ili debatu. On ih pita da li su čitali – pozivajući se na Postanje – da je Onaj koji je stvorio ljude od početka napravio od njih muškarce i žene.

Isus zna da su ti visoko religiozni fariseji čitali i, u nekim slučajevima, naučili napamet cijelo Sveto pismo. Pa ipak, on često pita da li su čitali Riječ Božju. Implicitno, on sugeriše da ignorišu istinu koju im je Bog dao. Ovo je jedna od njegovih primarnih pritužbi ovim vjerskim vođama (Jovan 5:39-40).

Isus povezuje misao sa citatom iz Postanja 2:24, koji govori o tome da su muškarac i žena spojeni u braku. Isus, naravno, zna da su fariseji čitali ove odlomke. Njegova poenta je da oni koji olako tretiraju razvod ne cijene ono što je Bog dao kao prvobitnu ustanovu za brak.

Isus već pokazuje da je Bog uspostavio brak od samog početka stvaranja. Ugrađen je u dizajn čovječanstva kao muškaraca i žena. Brak je više od dvoje ljudi koji dolaze jedno uz drugo da žive zajedno; to je sjedinjenje dvoje ljudi u jedno tijelo. To se događa, dijelom, kroz seks, ali i kroz posvećenost ugrađenu u bračnu vezu.

Pošto je to tačno, šta znači raskid te zajednice u razvodu? Sada Isus navodi poentu. Brak nije nešto što su ljudi napravili za sebe tradicijom i običajima. Tvorac je to uradio. On na ovaj način spaja muškarca i ženu. A ono što je Bog spojio nijedan običan čovjek ne bi se trebao usuditi podijeliti ili razdvojiti. Isus će objasniti važan izuzetak od ovoga malo kasnije (Matej 19:9), ali počinje s najdubljom i najistinitijom namjerom Božjeg srca. Oni koje Bog sastavi u braku nisu namijenjeni da budu razdvojeni razvodom.

Umjesto da tražimo izgovore u devijantnom ljudskom ponašanju u uslovima postojanja grijeha, treba da razmislimo šta je Božja izvorna namjera i volja.

Sada se fariseji povlače. Oni vole da citiraju Sveto pismo, ali ne sve. U ovom slučaju, Isus ne koristi odlomak o kojem su obično govorili o razvodu. Oni ističu Isusu da su Mojsijeve odredbe dozvoljavale muževima da daju svojim ženama potvrdu o razvodu i da ih otpuste. Razvod je bio stvarnost u Izraelu pod Mojsijem. To nije zabranjeno zakonom.

Tekst o razvodu o kojem fariseji žele da govore nalazi se u Ponovljenom zakonu 24:1-4. Zakon sadržan u tim stihovima opisuje scenario u kojem muškarac daje svojoj ženi potvrdu o razvodu jer je u njoj našao nešto „nedolično“ i šalje je iz svoje kuće.

Poenta uredbe je da određenom muškarcu nije dozvoljeno da se ponovo oženi tom ženom ako se ona prije uda za drugog muškarca. Taj ponovni brak nakon braka između njih opisuje se kao gadost prema Gospodu.

„Ako čovjek uzme ženu i oženi se njom, pa se dogodi da mu ona ne bude po volji jer je na njoj našao nešto nedolično, i napiše potvrdu o razvodu, preda joj je u ruke i otpusti je iz svoje kuće; kad izađe iz njegove kuće i ode i uda se za drugog, ako i ovom drugom omrzne i on joj napiše potvrdu o razvodu, preda joj je u ruke i otpusti je iz svoje kuće, ili ako ovaj drugi koji ju je uzeo za ženu umre, njen prvi muž koji ju je otpustio ne može ponovo da je uzme za ženu nakon što je bila obeščašćena, jer je to odvratno pred Gospodom. Ne dozvoli da se čini grijeh u zemlji koju ti Gospod, tvoj Bog, daje u nasledstvo.“ (Ponovljeni zakon 24:1-4)

Dakle, ova uredba ne govori izričito pod kojim okolnostima je razvod dozvoljen, ali pokazuje da se razvod praktikovao među Izraelcima u Mojsijevo vrijeme. Fariseji žele da znaju kako se to uklapa sa onim što je Isus upravo rekao o nerazdvajanju onoga što je Bog spojio. Drugim riječima, oni su zloupotrebljavali ove stihove koji iznose hipotetičke situacije kao da dopuštaju da muškarci mogu da se razvedu od svojih žena kad god bi im pronašli neku „manu“ ili kad bi prestale da im se „sviđaju“.

Mojsije zapravo nikada nije naredio Izraelcima da se razvode od svojih žena. Njegova uredba je bila da ako se razvedu od svojih žena, daju ženama zakonsku dokumentaciju o tome. Bez zvaničnog razvoda, muž je mogao efektivno protjerati svoju ženu, ali zadržati njen miraz. Jedini put kada je jevrejsko vođstvo naredilo da se muškarci razvedu od svojih žena bilo je kada su se Jevreji vraćali iz izgnanstva u Vavilonu. Dok se Jevreji spremaju za novi početak, ponovo okupljeni u Jerusalimu, Ezra shvata da su se mnogi od njih oženili strankinjama koje bi ih ponovo odvele u idolopoklonstvo. Opasnost za njihov identitet kao Božjeg izabranog naroda bila je u opasnosti, pa su morali da otpuste svoje paganske žene (Ezra 10; uporedi sa 5. Mojsijeva 7:3-4).

Isus sada odgovara da je Mojsije dozvolio razvod zbog tvrdoće srca Izraelaca. To znači da je Bog stvorio skup pravila koja ograničavaju štetu koju bi razvod mogao uzrokovati. Isus dodaje da nije bilo tako od početka. Drugim riječima, Božja namjera u stvaranju bila je da sav ljudski brak između muškarca i žene bude doživotan. Razdvojiti ono što je Bog spojio bilo je kršenje Božjeg plana. Pod Mojsijem je, međutim, Izraelu su zbog otvrdnutih srca u grijehu srca ljudi bile dati određene uredbe koje se bave praktičnim problemima – pružajući ograničenja i suzbijanje širenja loših praksi.

Napokon Isus daje direktan odgovor na pitanje fariseja. Iako on govori direktno o pitanju muškaraca koji se razvode od svojih žena, ove smjernice bi se primjenjivale i na pitanje žene koja traži razvod. Isus svoj odgovor iznosi vrlo konkretnim terminima. Svaki muškarac koji se razvede od svoje žene, osim zbog seksualnog nemorala, i oženi drugu ženu, čini preljubu. Ukratko, Isus proglašava razvod grešnim osim u slučaju seksualnog nemorala.

Isusove riječi u Mateju 5:32 su jače. Kaže da ako se neko razvede od svoje žene

iz bilo kojeg razloga osim preljube, on je „tjera da počini preljubu“. Ženama nije bilo dozvoljeno da posjeduju svoju imovinu. Obično su ih izdržavali sinovi. Ako se muškarac razveo od svoje žene, zadržao je djecu. Njen opstanak bi mogao zahtijevati ponovnu udaju, ali to bi značilo počiniti preljubu.

Grčka riječ za seksualni nemoral, *porneja*, ne odnosi se posebno na preljubu, već na bilo koju vrstu seksualnog grijeha. Ako je žena kriva za seksualni grijeh, to će predstavljati nevjeru i mužu je dozvoljeno da se razvede od nje po zakonu i oženi drugu ženu. Međutim, svaki muškarac koji se razvede od svoje žene, osim ovog jednog izuzetka, biće kriv za preljubu čim se oženi ili stupi u odnos s drugom ženom. To je zato što njegov prethodni brak neće biti legalno okončan.

Ovaj stih pokreće još mnogo pitanja, a o tome su mnogo pisali učenjaci. Suština je sledeća: Božje srce je da se razvod nikada ne smije desiti, ali ljudska srca su tvrda i grešna. Ako žena počini seksualni grijeh, Isus dopušta da zakon dozvoljava njenom mužu da se razvede od nje. Muškarcu nije dozvoljeno da se razvede od svoje žene ni pod kojim drugim okolnostima.

Situacija je ozbiljnija nego što su fariseji – i učenici – dozvolili sebi da vjeruju. Nije im palo na pamet da muškarac može počiniti preljubu protiv svoje žene.[14] Taj komentar se čini čudnim samo modernim ušima zbog Hristovog učenja. U Mojsijevom zakonu, muškarac je mogao počiniti preljubu samo protiv muža žene s kojom je spavao, ako je ona bila udata (Levitska 20:10). Jednostavno rečeno, prema jevrejskom svjetonazoru, samo muškarac može biti žrtva preljube. Isus, kao što to često čini, podiže status žene na potpuno ljudsko biće (1. Korinćanima 7:4).

Ovo, naravno, ne rješava sva pitanja koja se tiču razvoda za vjernike. Šta je sa situacijama kada je muž taj koji je nevjeran? Što ako postoji fizičko ili emocionalno zlostavljanje? Šta ako jedan od supružnika nije vjernik? Šta ako su se razvod i ponovni brak već dogodili?

Na neka od tih pitanja odgovoreno je u drugim djelovima Novog saveza. Hrišćani se ponekad razlikuju oko najboljih načina da ih primjene.

Učenici odgovaraju na Isusovu izjavu da je bolje uopšte ne ulaziti u brak. Većina komentatora se slaže da ono što učenici misle pod ovim je da, ako razvod nije opcija, bilo bi bolje ne vjenčati se nego doživotno ostati u nesrećnom braku. Pretpostavljeno pravo na razvod braka ako stvari ne budu išle dobro su držali mnogi Jevreji tog vremena, uključujući mnoge vjerske vođe. Razvod je postao uobičajen u Izraelu. Učenici su rekli, možda i glupo, da je brak preveliki rizik bez mogućnosti razvoda.

Isus ne ispravlja njihove stavove o braku. On ne insistira da se svaka osoba mora oženiti ili udati. Umjesto toga, Isus kaže da nisu svi u stanju primiti „ovo kazivanje“, što najvjerovatnije znači izreku da je bolje ne vjenčati se. Samo oni kojima je data mogućnost da se ne vjenčaju mogu to učiniti.

[14] U drugom vijeku prije nove ere, Rimljanke su dobile pravo da se razvedu od svojih muževa, ali Jevrejkama to i danas nije dozvoljeno.

U kontekstu stihova koji slijede, postaje jasno da Isus misli da samo oni koji nemaju jak seksualni apetit mogu odustati od braka. Pavle, koji je očigledno bio neoženjen, proširuje ovo učenje u 1. Korinćanima 7:7-9, govoreći još jasnije: „A želio bih da svi ljudi budu kao i ja. Ali svako ima svoj dar od Boga, jedan ovakav, drugi onakav. A onima koji nisu u braku i udovicama kažem: dobro im je da ostanu kao i ja. Ali ako se ne mogu savladati, neka stupe u brak, jer je bolje stupiti u brak nego izgarati od strasti."

Što se tiče ponovnog braka i preljube, Pavle potvrđuje da ako se par razvede, treba ili da se ponovo vjenča ili ostane nevjenčan (1. Korinćanima 7:11). Međutim, ako se neko ponovo oženi nakon razvoda zbog razloga koji nije nevjera ili napuštanje (1. Korinćanima 7:15), čin ponovnog vjenčanja je grijeh preljube, a ne stanje ponovnog vjenčanja. Osoba koja je ponovo u braku ne treba da se razvede od svog sadašnjeg supružnika (1. Korinćanima 7:20). Da li ovo ograničava nečiju priliku za službu zavisi od tumačenja 1. Timoteju 3:2, 12 i 5:9 i Titu 1:5-6.

Sada Isus počinje govoriti o različitim vrstama evnuha.

Riječ *evnuh* uopšteno se odnosi na muškarca koji je kastriran, što znači da su mu polni organi hirurški odstranjeni i/ili onesposobljeni. U nekim drevnim istočnim dvorovima, muški sluge koji su brinuli o kraljevskim ženama bili su kastrirani kako bi se izbjegla mogućnost seksualne aktivnosti. Savjetnici i drugi ljudi bliski kraljevima takođe su postajali evnusi, kako ih seks ne bi pokvario ili porodica ne bi ometala. Ovo su najbukvalnije vrste evnuha, oni „ koje su ljudi učinili evnusima".

Isus ovdje proširuje koncept evnuha, opisujući neke muškarce kao rođene evnuhe, što znači one kojima prirodno nedostaje seksualna želja ili sposobnost da imaju seks. Čini se da ovo uključuje one koji su rođeni s fizičkim komplikacijama, kao i one sa seksualnim željama koje su nespojive sa brakom.

Zatim Isus dodaje treću vrstu evnuha, one koji su se takvima učinili radi kraljevstva nebeskog. S obzirom na širi smisao u kojem Isus koristi tu riječ, on ne misli na doslovnu kastraciju. Umjesto toga, on figurativno govori o onima koji su ostavili po strani svoju seksualnu želju i pravo da budu vjenčani kako bi služili Gospodu s više usmjerenom odanošću. On zaključuje da osoba koja može primiti ovo stanje treba to učiniti.

Vidjeli smo da i Pavle kaže nešto vrlo slično u 1. Korinćanima 7. Svoju sposobnost da bude neoženjen i neopterećen silnom seksualnom željom opisuje kao dar od Boga koji mu omogućava da bude nesmetano u svojoj službi. On, međutim, jasno daje do znanja da nemaju svi ovaj dar i da bi se trebali vjenčati umjesto da „izgaraju od strasti" i rizikuju seksualni grijeh (1. Korinćanima 7:7-9).

Isusove riječi odgovaraju na pitanje koje su fariseji postavili da bi ga uhvatili u zamku. On osuđuje muškarce koji otpuštaju svoje žene iz trivijalnih razloga. On ne razgovara s nekim ko je izbezumljen mogućnošću razvoda, uhvaćen u nasilnom braku ili razmišlja o ponovnom braku nakon razvoda. Vjenčanje nakon razvoda zbog nebiblijskih razloga je preljuba, ali novi brak je od Boga posvećen kao i svaki drugi. Opravdani ponovni brak nije stanje grijeha.

58. Isus blagosilja djecu i odgovara na prigovore

Matej 19:13-15, Marko 10:13-16 i Luka 18:15-17 bilježe Isusov odnos prema djeci.

Isus je na svom putu za Jerusalim, ali ide dugim putem da bi tamo stigao. On je vjerovatno u Pereji u ovom trenutku, istočno od rijeke Jordan. Veliko mnoštvo dolazilo je k njemu radi iscjeljenja, a grupa fariseja ga je iskušavala. Sada su neki ljudi doveli djecu Isusu da polože njegove ruke i pomoli se za njih.

Nije iznenađujuće da bi bilo koji roditelj želio da Isus blagoslovi njihovu djecu, bez obzira šta mislili ko je zaista Isus. Možda, međutim, to nije bila normalna aktivnost. Učenici odlučuju da je vrijeme da se uključe i pokrenu stvari. Oni ukoravaju ljude koji dovode djecu Isusu. Može biti da učenici ovaj blagoslov djece nisu vidjeli kao hitnu potrebu u poređenju sa ozdravljenjem bolesnika ili su samo pokušavali zaštititi Isusovo vrijeme i energiju. Kako god, učenici i dalje misle da trebaju zaštititi Isusa od ljudi koje on želi vidjeti. Isus ih neprestano poziva da budu sluge slabima (Marko 9:35), ali oni i dalje pokušavaju da preuzmu kontrolu.

Kako postajemo duhovno zreliji i bolje poznajemo Bibliju, skloni smo precijeniti svoj položaj i sposobnosti pred Bogom. Vidimo one koji nisu tako daleko i pokušavamo koristiti Bibliju da ih kontrolišemo u ispravnom ponašanju – ponašanju koje je više u skladu s onim što mislimo da je prikladno u kraljevstvu Božjem. Prečesto gradimo vlastito kraljevstvo s napola shvaćenim istinama i vršimo pritisak na druge da ispune naša očekivanja, slično kao fariseji.

Djeca u jevrejskom društvu bila su duboko zbrinuta, ali nisu imala društveni položaj. Njihovo mjesto je bilo da uče i služe, ali ne da im smetaju. Isus će ispraviti učenike i omogućiti ljudima da nastave da dovode djecu k njemu.

Isus postaje ogorčen (Marko 10:14). „Ljut“ je od grčkog korijena riječi *aganakteō*, koja se koristi za iritaciju ili ogorčenje. U modernim terminima, to se odnosi na nekoga ko je „iznerviran“. Bez obzira na motivaciju od koje učenici žive, ona ne odražava Isusovu namjeru. On je došao da svi uđu u Božje kraljevstvo, uključujući i djecu. Kako se usuđuju stati na put ovoj djeci! Nalaže im da puste djecu i da im se sklone s puta.

Kraljevstvo Božje je svaka situacija u kojoj se Božji atributi – Njegov suverenitet, moć, autoritet, načela i blagodati – očigledno manifestuju. Kroz ovu dugačku zbirku lekcija, Isus je poučavao učenike o tome šta čini Božje kraljevstvo. Učenici mogu misliti da je Božje kraljevstvo preveliko za djecu; Isus kaže da su djeca njeni prirodni stanovnici. Njihovo skromno, nesvjetovno stanje znači da će ući lakše nego odrasli.

To je nježna slika, a Isus se očito brine za djecu. Međutim, njegova poenta nije da kraljevstvo nebesko pripada stvarnoj maloj djeci. Umjesto toga, on podsjeća učenike na njihovu potrebu za djetinjom vjerom i poniznošću. To znači da su oni koji

najviše ispunjavaju uslove da iskuse Božju slavu i suverenitet u svom životu su ljudi koji nemaju pretpostavke da to pravno ili duhovno zaslužuju.

Ovo je, zapravo, odjek učenja koji je Isus dao svojim učenicima u prethodnom poglavlju: „Istinu vam kažem: ako se ne obratite i ne postanete kao djeca, nećete ući u Kraljevstvo nebesko. Ko se ponizi kao ovo dijete, najveći je u Kraljevstvu nebeskom. I ko primi jedno ovakvo dijete u moje ime, mene prima.“ (Matej 18:3-5)

U našem hiper-konkurentnom svijetu, kojeg u jednakoj mjeri karakterišu ponos i stid, možemo brzo doći do mjesta gdje vjerujemo da moramo raditi da bismo zaslužili Božju naklonost. Osjećamo pritisak da budemo uspješni u svijetu, sa stalnim prihodima i uticajnim poslom, uspješni u zajednici, sposobni da služimo, pružamo mudrost i barem predstavljamo fasadu dobre porodice i pravednog života. To je iscrpljujuće. I nije ono što Isus planira za nas.

Naša poslušnost Božjoj volji treba da proističe iz ljubavi prema njemu (1. Jovanova 5:3). To je sve (Jovan 14:15). Pa čak i tako, On zna da se nećemo uvijek pokoravati. Naš status u Njegovom kraljevstvu ne zavisi od toga koliko radimo. Od toga kako ga volimo i kako znamo da mu možemo doći kao još uvijek manjkava djeca Božja, sa poniznošću, smjelošću i olakšanjem, On nas poznaje i voli nas u svakom slučaju. Tada Duh sveti može izvršiti djelo u nama koje nas malo približava svetom (Filipljanima 2:13).

Napokon, Isus uzima djecu u naručje i blagosilja ih. „Blagosloviti“ je od grčkog korijena riječi *eulogeo*. To može značiti hvaliti ili slaviti, ili posvetiti nešto ili nekoga, priznati da u konačnici samo Bog može raditi u njihovu korist. U poslednjem smislu roditelji dovode svoju djecu Isusu. Kao duhovni učitelj sa velikim brojem sledbenika, on odaje počast njihovoj djeci moleći se nad njima.

Roditelji Isusa smatraju vjerskim vođom koji je bliži Bogu od njih. Takav stav je bio uslovljen i posredničkom službom sveštenstva. U hrišćanskom dobu, pristup Bogu ima mnogo direktniji smisao (Jevrejima 4:14-16). Ovaj pristup je dostupan i našoj djeci. Ali roditelji i dalje imaju pokroviteljsko mjesto u životima svoje djece, a naš odnos s Bogom može se odraziti na našu djecu (1. Korinćanima 7:14). Bog svakom roditelju daje važne i časne dužnosti da se mole i duhovno brinu o djeci, tražeći Njegove blagoslove za njih i privlačeći ih u odnos s Njim.

Isus ne poučava učenike – ili nas – bez primjera. On ne stoji u sinagogi i govori ljudima šta treba da rade, a da ne mrdne prstom da pomognu kao pismoznalci i fariseji (Matej 23:2-4). On ulazi i pokazuje kako služiti (Jovan 13:3-15), poštovati svoju majku (Jovan 19:26-27) i žrtvovati se za druge (Marko 15:22-37). Zato nam Pavle govori da uzmemo Isusovu poniznost i razumijevanje svrhe kao primjer za svoje živote (Filipljanima 2:4-11). Ovdje on odvaja vrijeme od svog pohoda do Jerusalima i krsta kako bi pokazao ljubav najmanjima. Kao roditelji, moramo dati prednost svojoj djeci kao što to čini on.

59. Bogati mladić

Isusov razgovor sa bogatim mladićem bilježe Matej 19:16-30, Marko 10:17-31 i Luka 18:18-30.

Narativ započinje interakcijom između Isusa i osobe koju često nazivaju „bogati mladi poglavar“. Matej će otkriti da je i mlad i bogat u sledećim stihovima (Matej 19:20, 22). Lukin izvještaj opisuje tog čovjeka kao poglavara (Luka 18:18). Moguće je da se radilo o čovjeku koji je imao neku vrstu plemićkog porijekla i zagarantovan visoki status u društvu.

Čovjek prilazi Isusu s vrlo pronicljivim pitanjem. U stvari, to je pitanje koje svaka religiozna osoba mora postaviti u nekom obliku tokom svog života: Kako se mogu spasiti ili kako mogu zadobiti vječni život?

Način na koji ovaj čovjek postavlja pitanje otkriva njegove prethodne pretpostavke. Prvo, postavlja pitanje Isusu, koga je nazvao „učiteljem“ ili „rabinom“. Čuo je i vidio dovoljno o Isusu i judaizmu da vjeruje da bi Isus mogao konačno biti taj koji će dati smislen odgovor na ovo pitanje. Počinje na pravom mjestu.

Drugo, međutim, čovjek pretpostavlja da se vječni život oslanja na njegova djela. Pita Isusa kakvo „dobro“ mora učiniti da bi imao ili bio siguran u vječni život (Jovan 6:28). Ovo je prva upotreba izraza „vječni život“ u Mateju. To je ekvivalentno pitanju: „Kako mogu sigurno znati da ću biti primljen u kraljevstvo nebesko kada dođe vrijeme?“

Očigledno, neki su u Isusovo vrijeme vjerovali da bi samo jedna dobra radnja, možda više puta, bila dovoljna da zajamči vječni život. Ovaj čovjek želi znati identitet te stvari kako bi to mogao učiniti i biti siguran da će stići u kraljevstvo nebesko.

Osim toga, pitanje bogataša pokazuje da on ne vjeruje samozadovoljno da će mu samo to što je Jevrejin garantovati mjesto na nebu. Mnogi Jevreji tog doba su očigledno vjerovali u to, a Isus je direktno protivrječio toj ideji.

Ali njegovo pitanje pokazuje da je vjerovao da su njegovi postupci ono što će mu dati mjesto na nebu. Vjerovao je da mora dokazati da je dostojan Boga. Čini se da čovjek osjeća da mu još uvijek nešto nedostaje uprkos tome što prati judaizam. Ovo se nije uklapalo s onim što je Isus upravo poučio u prethodnom odlomku da kraljevstvo nebesko pripada onima s vjerom i poniznošću djece. Priznavanje nečije potrebe i zavisnosti o Bogu ključni je aspekt spasonosne vjere.

Isusov odgovor na čovjekovo pitanje i razgovor koji slijedi pokazaće zašto niko ne može učiniti dovoljno dobrih stvari da sebi garantuje vječni život. Samo Bog je dobar i sposoban. Mi ostali zavisimo o Njegovoj milosti da nas spasi kroz vjeru u Isusa (Efescima 2:1-10).

Kao što Isus često čini, on na mladićevo pitanje odgovara svojim pitanjem. On odmah osporava pretpostavku koju je čovjekovo pitanje otkrilo. Pita zašto ga mladić

pita šta je dobro. Markov izvještaj malo drugačije formuliše i pitanje i Isusov odgovor. Mladić Isusa naziva „dobrim učiteljem“, a Isus pita zašto ga čovjek naziva dobrim (Marko 10:17-18).

Čini se da je Isusova poenta ista u oba slučaja. Zašto mladić vidi Isusa kao „dobrog“ ili izvor znanja o istinskoj dobroti? Suprotno onome što neki skeptici tvrde, Isus ne govori mladiću da nije dobar. Umjesto toga, Isus naglašava da je poenta težnja za dobrotom. Isus insistira da postoji samo jedan dobar. Taj Jedan je Bog. Na zaobilazni način, Isus pita čovjeka: „Zar misliš da ja reprezentujem Božju dobrotu?“ Ovo bi bilo izazovno za priznavanje Isusa kao Sina Božjeg i njegovog mesijanstva.

Značaj ovog pitanja utiče na ostatak ovog susreta. Ako je Isus živa demonstracija Božje dobrote, onda će oni koji istinski traže dobro slijediti njegove upute (Jovan 14:15). Hrist će ovom čovjeku pokazati da ne može biti dovoljno dobar da sam ima vječni život. On će morati da primi Isusovu dobrotu kako bi mogao imati vječni život.

Nastavljajući istu lekciju, Isus kaže čovjeku da drži Bože upute kako bi vidio spasenje. Savršena dobrota bila bi potrebna da bismo se spasili na osnovu naših vlastitih napora. Ipak, Isus ne poručuje čovjeku prezirno, „samo budi dobar.“ Svrha ove izjave je da ukaže na to da je čovjekova dobrota nesavršena. Na kraju, čovjekov odgovor pokazuje da on, u stvari, nije istinski voljan slijediti Boga (Matej 19:22).

Ova Isusova izjava je veoma važna jer izražava osnovnu istinu: ispravno vršenje Božje volje ne postoji izvan držanja Božjih uputa. Svako ko naučava drugačije na suptilan ili neki otvoreniji način odražava ideje pobune protiv Boga i Njegovog poretka života.

Bogataš želi detalje: koje su uputi zaista važni? Možda se pita da li mora držati samo Mojsijev zakon u Svetom pismu ili mora takođe držati sva pravila koja su fariseji dodali zakonu. Ovo je takođe pronicljivo pitanje o tome šta je prava dobrota.

Isus potkrepljuje ono što je ranije rekao nabrajajući samo upute direktno iz Svetog pisma. Konkretnije, Isus spominje samo upute od pet do devet iz Dekaloga: Ne ubij. Ne čini preljubu. Ne kradi. Ne svjedoči lažno. Poštuj roditelje svoje i voli bližnjega svoga kao samoga sebe.

Drugim riječima, ne čini nikakve grijehe, već živi po uputima Božjim. Isus želi da ovaj bogati, mladi poglavar zna da nije istinski dobar.

Razumijevanje da nismo dobri po Božjim standardima, da smo grešni, prvi je korak ka razumijevanju Isusovog jevanđelja: potrebna nam je njegova dobrota da bismo bili spašeni.

Međutim, Isus će pokazati čovjeku da se nije pridržavao čak ni ovih pet uputa. Naime, čovjek nije volio bližnjega kao što voli sebe. On samo misli da drži upute i ističe da to čini od svoje mladosti. Čovjekova ideja o ljudskoj dobroti je premala. On se samozavarava.

Ovo pitanje hrani Isusov konačni zaključak u sledećih nekoliko stihova. Ta lekcija je upravo ono što je Isus postavio svojim početnim odgovorom ovom čovjeku (Matej 19:17). Spasenje dolazi onima koji priznaju svoju potrebu i voljni su slijediti

Boga, bez obzira na to što On od njih traži. Oni koji dolaze k Isusu po spasenje Božjom milošću to čine shvatajući da nisu istinski dobri i trebaju Isusovu dobrotu umjesto svoje. Oni koji insistiraju na vlastitim zaslugama ili neće slijediti kada je Božja volja neugodna, neće biti spašeni (Matej 19:21-22).

Tada ga Isus pogleda i s naklonošću mu reče: „Jedno ti nedostaje: Idi, prodaj ono što imaš i novac daj siromašnima i imaćeš blago na nebu. Onda dođi, uzmi krst i kreni za mnom.“ (Marko 10:21)

Isus ne smatra ovog mladića protivnikom. Njegova pitanja su iskrena i on iskreno želi da zna šta Isus ima da kaže. Isus mu je naklonjen.

Na površini, Isus daje čovjeku zadatak koji treba izvršiti kako bi bio savršeno dobar. On kaže bogatašu da se odrekne svog bogatstva i da proda sve što posjeduje i da novac da siromašnima i dođe i slijedi ga. Na ovaj način, kaže Isus, imaćeš blago na Nebu.

Svrha ovog komentara je razotkriti sljepoću ovog bogatog mladića i njegov krajnji nedostatak iskrenosti. Čovjek je vjerovao – ili je želio da vjeruje – da je već volio svog bližnjeg kao samog sebe. Isus je pokazao da to nije istina jer je čovjek još uvijek imao veliko bogatstvo, a njegovi susjedi su i dalje bili siromašni. Mladić ipak nije bio savršeno dobar.

Postoje dvije tačke u ovom Isusovom komentaru. Jedno je odmah jasno, drugo izlazi na vidjelo kada bogataš reaguje na Isusov savjet. Prvo, ovo pokazuje da niko nije dovoljno dobar da mu se garantuje vječni život sa Bogom na nebu. Jevanđelje Isusa Hrista je da je on jedini dovoljno dobar i da umre da plati za naš grijeh i da svojom dobrotom pokrije naš nedostatak dobrote. Samo vjerom u Isusa i Božjom milošću bilo to može biti spašen (Efescima 2:1-10). Koliko god se nadali da smo bili „dovoljno dobri“, ne možemo da živimo u skladu sa Božjim standardom savršenstva.

Reakcija mladića dokazuje da on na kraju nije voljan slijediti Boga osim ako Bog ne učini stvari na način koji odgovara bogatašu (Matej 19:22). Mladić nije srećan što zna da može postići vječni život – tužan je jer ne želi poslušati Boga kada mu je ta poslušnost preteška. On želi da radi stvari na svoj način i da mu u isto vrijeme bude zagarantovan vječni život.

Ovaj odgovor je ključan za razumijevanje komentara koje je Isus dao do sada. Isus je dokazao da bogataš nije tako dobar kao što je mislio da jeste. Mladić je vjerovao da je ispunio sve zahtjeve zakona. Isus mu je pokazao poseban način da voli svoje bližnje kao što je volio sebe. Čovjek je jasno vidio da voli sebe više od svojih siromašnih susjeda. I, u ovom trenutku, donosi jasnu odluku da će radije zadržati svoje bogatstvo, nego slijediti Hrista. Isusov poziv ovom čovjeku da se odrekne svog novca nije bila izjava za sve vjernike – to je bio izazov ovom čovjeku koji je pokazao njegovu krajnju neiskrenost.

Problem bogatog mladića sa novcem je ekvivalentan duhovnom snobizmu fariseja. Isus tri puta osuđuje fariseje jer su učinili nešto javno kako bi dobili javnu pohvalu (Matej 6:2; 6:5; 6:16). Objašnjava da je pohvala koju dobiju od ljudi njihova

jedina nagrada, a nagradu na nebu neće dobiti. Slično tome, bogati su opskrbljeni na zemlji. Koliko god da bogati mladić želi vječni život, teško mu je da se „okrene na ono što je gore“ kada su stvari na zemlji tako prijatne (Kološanima 3:2). Teško je izabrati da patite za jevanđelje kada vam je patnja uopšte strana.

Teško je odustati od udobnosti u svjetskim stvarima. Čak i jedan od Isusovih učenika, Juda, upada u tu zamku. Kada Marija iz Betanije pomaže Isusove noge skupim parfemom, Juda se ruga rasipništvu, ali je stvarno uznemiren jer da je ona donirala novac, mogao bi ga ukrasti (Jovan 12:1-6). Ubrzo nakon toga, naravno, Juda predaje Isusa prvosvešteničkim glavama za trideset srebrnika (Matej 26:14-16). Juda smatra da je mamac novca jači od njegove odanosti Isusu, i to ga ubija (Matej 27:3-10). Mnogi bogataši kroz istoriju su se borili i sa svojom ljubavlju prema svijetu.

Ali borba nije beznadežna. Zakhej je glavni sakupljač poreza i veoma je bogat. Nakon susreta s Isusom, on se dobrovoljno javlja da preda polovinu svoje imovine i vrati četvorostruko onima koje je zakinuo. On to čini u voljnoj podložnosti Isusovom autoritetu, a Isus odgovara govoreći: „Danas je došlo spasenje ovoj kući“ (Luka 19:1-10). Poenta nije u tome da bogati ljudi moraju dati svu svoju svjetovnu imovinu da bi bili spašeni. Zakhej, na primjer, nije to učinio. Umjesto toga, svi bismo trebali toliko voljeti i slijediti Isusa da imetak više nije na prvom mjestu u našim osjećajima.

„Istinu vam kažem,“ reče Isus svojim učenicima, „teško će bogataš ući u Kraljevstvo nebesko. I ovo vam kažem: lakše je kamili da prođe kroz iglene uši nego bogatašu da uđe u Božje kraljevstvo.“ (Matej 19:23-24)

Isus izjavljuje da će bogata osoba samo s mukom ući u kraljevstvo nebesko. Upravo je obećao vječni život mladom čovjeku ako će prodati sve što posjeduje, dati novac siromašnima i slijediti ga. Taj izazov je bio namijenjen samo tom čovjeku – ne svim ljudima – i dokazao je da bogataš nije bio istinski voljan da se pokori Bogu. Čovjek to nije mogao ili nije htio.

Ovaj Hristov komentar osporava pretpostavke ljudi njegovog vremena o bogatstvu. Mnogi su vjerovali da su bogati ljudi bogati jer ih je Bog – ili bogovi – blagoslovio. Pretpostavljali su da bogatstvo i uspjeh znače da Bog te ljude vidi kao bolje, superiornije ili vjernije od običnih siromašnih ljudi. Budući da je Bog već davao prednost bogatima, mora da im je lakše da uđu u kraljevstvo nebesko, tako se razmišljalo.

Isusova izjava pokazuje da to nije tako. Kao prvo, bogati nisu bogati jer su bolji ljudi od siromašnih. Na bogatstvo i uspjeh svakako utiče donošenje promišljenih odluka (Izreke 3:1-4), ali ono takođe može biti rezultat nepoštenja, pohlepe ili zlobe (Izreke 20:17).

Bogati ljudi, samopouzdani i dobro opskrbljeni, mnogo teže će da se ponize i priznaju svoje potrebe, čak i Bogu, nego oni koji su siromašni. Zato im je tako teško ući u kraljevstvo sa potrebnom poniznošću vjere u Isusa. Ovaj isti princip može se primijeniti na one koji se umjesto na Boga oslanjaju na svoju inteligenciju, vještinu, sreću ili druge osobine.

Neki učenjaci kažu da se „iglene uši“ odnose na „iglenu ušicu“, nisku kapiju u

Jerusalimu. Bila je to manja kapija veličine čovjeka koja se otvarala noću kada je glavna kapija bila zatvorena. Bilo bi veoma teško provući kamilu, ali ne i nemoguće. Životinju koja je tako velika morali bi rasedlati i osloboditi sve njene „imovine“ da bi prošla. Dok ove slike funkcionišu, drugi sugerišu da nema dovoljno dokaza da su takva vrata zaista postojala.

Neki primjećuju da je grčka riječ za „kamilu“, *kamelon*, vrlo slična aramejskoj riječi za „debelo uže“, *kamilon*. Međutim, Markovo jevanđelje je napisano na grčkom, pa da je Isus namjeravao reći, „debelo uže“, riječ kao što je *kalodio* bila bi zabilježena. Međutim, ta slika je u skladu s njegovim značenjem.

Vrlo je moguće da je Isus mislio na to kao na hiperbolu – dramatičnu metaforu, sa svim implikacijama koje ona nosi – pretjerivanje radi postizanja efekta.

Isus će takođe nastaviti govoriti učenicima da, kako bi naslijedili kraljevstvo Božje, moraju odustati od svoje želje za moći i vlašću. Spasenje mora zavisiti o našem povjerenju u Isusa koji će nositi naše grijehe, inače niko nikada neće biti spašen (Marko 10:27). Međutim, da bismo ga u potpunosti slijedili, Isus nas poziva da budemo spremni predati svoje idole. Za neke je to ogromno bogatstvo. Ali, za druge, idol može jednostavno biti osjećaj „finansijske sigurnosti“, gdje ne osjećamo nikakav rizik ili žrtvu u našem davanju. To može biti lično zdravlje, sigurnost u okviru političkog sistema ili sloboda da izaberemo ono što je najbolje za nas i naše porodice. Isus ne obećava ništa od ovoga. Zaista, Pavle je žrtvovao sve, uključujući i svoj život, u svojoj misiji širenja jevanđelja. Ipak, rekao je: „Zato smatram da patnje sadašnjeg vremena nisu ništa u poređenju sa slavom koja će se otkriti u nama.“ (Rimljanima 8:18)

Moramo razmisliti za koje ovozemaljsko blago se tako čvrsto držimo da bi naš stisak mogao biti kao provlačenje „kamile“ kroz iglene uši. Tada trebamo otvoriti svoje ruke i ponuditi to Bogu.

Uobičajena mudrost tog vremena tvrdila je da su ljudi bogati jer ih je Bog blagoslovio kao odgovor na njihovu dostojnost. Sa stanovišta učenika, nije bilo razloga da Bog blagoslovi nekoga bogatstvom ako ta osoba nije „dostojna“. Otuda njihovo pitanje ko bi se onda uopšte mogao spasti.

Istina je da bogati ljudi nisu ni manje ni više dobri od bilo koga drugog. Novac nije nužno pokazatelj Božje naklonosti. Mnogi ljudi ponekad postaju bogati odbijajući da čine dobro. Izraelski veliki prorok Jeremija je to shvatio i upitao Boga o tome: „Zašto je put zlikovaca uspješan, zašto sve varalice imaju mir?“ (Jeremija 12:1) Jevrejski narod Isusovog vremena došao je do zaključka da su bogati ljudi bliži Bogu preuzimajući bezbožne pretpostavke iz svijeta oko sebe.

Isusova poenta je bila da je za ulazak u kraljevstvo nebesko potrebna poniznost jednostavne vjere. Bogati ljudi – oni kojima je lako dobiti ono što žele i novcem rješavaju zemaljske probleme – teže će se poniziti. Priznati da im treba neko drugi da im se pobrine za život je neprirodno iskustvo. Ovo se može odnositi na više od novca. Oni koji se oslanjaju na svoj intelekt, ili izgled, ili moć, mogu upasti u istu zamku.

Učenici se u suštini pitaju, „ako oni za koje mislimo da su blagosloveni od Boga ne mogu biti spašeni, ko se onda može spasiti? Kakva nada postoji za nas ostale?“

Možda su očekivali da će Isus ukazivati na poniznost ili da ponovo naglašava da su siromašni duhom (Matej 5:3). Umjesto toga, on kaže nešto drugo zapanjujuće: da je to, u stvari, nemoguće... barem za čovjeka.

„Ljudima je to nemoguće, ali Bogu je sve moguće.“ (Matej 19:26)

Ovo proširuje Isusove ranije izjave o tome koliko je teško spasiti bogate (Matej 19:23-24). U ljudskom smislu, niko ne može postići spasenje (Titu 3:5). Isus je rekao da je samo Bog dobar sa implikacijom da se samo dobro može spasiti. Dakle, ne samo bogati, već i siromašni i srednja klasa i religiozni i grešnici su svi u istom čamcu. Nemoguće je da ljudska bića učine bilo kakvu dobru stvar kako bi osigurala vječni život s Bogom na nebu. Bog je taj koji spašava, a ne naša djela, dobrota ili žrtve.

To ipak nije kraj Isusove izjave. On kaže da je kod Boga sve moguće. On ne zatvara vrata ljudskom spasenju, ali izjavljuje da ga Bog mora ostvariti. On u ovom trenutku ne objašnjava kako će Bog to ostvariti: Hristovom smrću na krstu za grijehe čovječanstva.

Pavle to jasnije objašnjava: „Tom blagodaću spaseni ste kroz vjeru. I to nije od vas, dar je Božji. Ne od djela, da se niko ne bi hvalio.“ (Efescima 2:8-9)

Isus ne uvodi novi način spasenja. Jevrejima 11:1-2 kaže: „Vjera je, dakle, pouzdanje u ono što se očekuje, otkrivanje onog što se ne vidi; jer u ovome su i stari bili osvjedočeni.“ Odlomak zatim daje spisak ljudi iz Starog saveza koji su spašeni vjerom. Taj spisak nije počeo sa Mojsijem ili nekim drugim ko je primio zakon. Tačnije, počelo je sa Adamom ili Abelom, od druge generacije ljudi na zemlji. Svako ko jeste, bio ili će biti spašen, spasen je milošću kroz vjeru.

Sebični i arogantni kakvi jesmo, ljudi se još uvijek bore da prihvate ovu ideju.

Spasenje nije ograničeno na one koji su odrasli u crkvama, učili se religiji i trudili se da budu dobri. Lako je, i previše je uobičajeno, otpisati određene ljude kao „predaleko otišli“ ili „izvan nade“.

Tada Petar reče: „Evo, mi smo sve ostavili i pošli za tobom. Šta ćemo, dakle, dobiti?“ (Matej 19:27)

Petar je poznat po tome što govori i čini tačno ono što mu padne na pamet, u tom trenutku, dobro ili loše. To je blagoslov za moderne vjernike. On je čuo kako Isus spominje uslov i obećanje. On i drugi učenici su već došli do tog stanja, tako što su napustili svoje prethodne živote. Nisu vjerovatno počeli kao bogati, ali su ostavili sve da bi slijedili Isusa.

Pitanje bi moglo zvučati sebično, ali Isus ne optužuje učenike za to. On im jednostavno kaže nešto najnevjerovatnije što su mogli zamisliti da im se ikada dogodi. Zapravo, vjerovatno to nisu mogli ni zamisliti.

Isus spominje novi svijet. U izvornom jeziku, on koristi izraz *palingenezija*, što doslovno znači nešto poput „regeneracije“. On opisuje trenutak kada će Sin čovječji, Isus, zauzeti svoje sjedište na slavnom prijestolu slave u vječnosti. Otkrivenje 21:1-5

u vrlo konkretnim terminima opisuje da će Božji i Hristov prijesto biti stvarnost na obnovljenoj zemlji.

Što se tiče učenika, konkretno, Isusov odgovor je da će oni biti tamo s njim. Svaki će sjediti na svom prijestolu. Oni će ispuniti specifičnu ulogu suđenja dvanaest plemena izraelskog naroda. Ovih dvanaest jednostavnih ljudi koji su ostavili sve iza sebe da slijede Hrista prvo će postati njegovi apostoli na zemlji, a zatim sudjelovati u sudu nad Božjim izabranim narodom na nebu. Ovo bi se moglo odnositi kako na revizioni sud za vrijeme milenijuma na Nebu, tako i na određeno starješinstvo na obnovljenoj zemlji.

Otkrivenje 21:12-14 ih također spominje kada opisuje novi Jerusalim.

Isus dalje proširuje svoj fokus na sve koji su za sobom ostavili kuće, porodicu i zemlju zarad Isusovog imena. Svaka osoba koja to učini dobiće stostruki povrat porodice i imovine. Još bolje, svako će naslijediti vječni život u kraljevstvu nebeskom s Isusom zauvijek. To je konačno obećanje konačne vječne nagrade.

Za one koji su spremni žrtvovati svoje zemaljske udobnosti i svoje živote za Isusa, nagrade vječnog života su više nego što možemo zamisliti (1. Korinćanima 2:9). Naravno, oni koji slijede Isusa neće primiti nagrade zbog vlastite dobrote, zasluga ili vrijednosti. Sve ovo će im biti dato, zauvijek, zbog onoga koga su slijedili: Hrista. To je teško prihvatiti kada su ovozemaljski blagoslovi i borbe svijeta pred nama.

„Ali, mnogi prvi biće poslednji, a poslednji – prvi.“ (Matej 19:30)

Isus pokušava ovu ideju ugurati u umove učenika nekoliko puta, na nekoliko različitih načina (Marko 8:34-35; 9:35; 10:42-45). Ali teško je promijeniti pogled na svijet sve dok ne shvatimo i jedan i drugi sistem vrijednosti – Božji i palog svijeta. Drugim riječima, sve dok su nam bitnije stvari ovog prolaznog svijeta, nalazimo se u opasnosti da nam ono što smatramo prednošću postane uzrok propasti kad se obnovi Božji poredak stvarnih vrijednosti. Isusova poenta ovdje je suprotstavljanje ta dva sistema, a ne uređivanje rasporeda ljudi u Božjem kraljevstvu. On jednostavno kaže da će se pokazati kako su mnogi koji su se smatrali „prvima“ zbog svojih privilegija u ovom svijetu naći kao „poslednji“ jer u stvari odbacili ili zanemarili stvarne vrijednosti i pristali na satanistički koncept da bi zadovoljili svoje prolazne ambicije i želje. Ovo je također primjenljivo u domenu simulirane i lažirane religije, i stoga posebno opasno.

S druge strane, oni koje svijet smatra „poslednjim“ jer pokazuju drugačiji duh i ne dijele iste težnje s njima, tek će u svijetu koji dolazi biti postavljeni na mjesto koje im zaista pripada.

60. Radnici u jedanaestom satu

Isus je uvjerio učenike da će biti bogato nagrađeni za sve što su izgubili radi njegovog imena, pored toga što će naslijediti vječni život. On je ipak zaključio govoreći im da će mnogi koji su prvi biti poslednji, a poslednji prvi.

Sada Isus koristi parabolu da ilustruje šta to znači (Matej 20:1-16). Parabola obično ima oblik vrlo kratke priče, kao što je to slučaj u ovom odlomku. Isus često počinje svoje priče govoreći „Kraljevstvo nebesko je slično“ kao u priči koja slijedi. Njegove parabole pružaju kratke slike i utiske o načinu na koji Božje kraljevstvo djeluje za one koji će tamo provesti vječnost. U ovom slučaju, Isus opisuje kraljevstvo u smislu nagrade koja će se dati onima koji rade u Božjem „vinogradu“.

On počinje opisom gospodara kuće. Ovaj gospodar posjeduje vinograd, a očito je vrijeme berbe. Bilo je uobičajeno unajmljivati privremene radnike za vrijeme žetve kada je posao postajao više nego što bi službenici s punim radnim vremenom mogli sami obaviti. Oni koji su bili na raspolaganju za privremeni rad okupljali bi se na pijaci u nadi da će ih zaposliti za jedan dan.

Uobičajeni radni dan bio je podijeljen u četiri trosatna bloka vremena, počevši oko 6 ujutro i završavajući oko 18 sati. Gospodar prvu grupu radnika zapošljava rano ujutro. Pristaju da rade cio dan za denar, tipičnu platu radnika ili vojnika. Šalje ih u vinograd da se bace na posao.

Sada se vraća na pijacu oko „trećeg sata“ tj. oko 9 ujutro. Treba mu još radnika i nalazi neke ljude koji nemaju drugog posla. To ne znači da su lijeni, samo da još nisu angažovani da rade bilo kakav posao za dnevnicu. On će zaposliti i ove radnike. Ovima kaže da idu raditi u vinograd za ono što on odluči da je pravo na kraju dana.

Moguće je da druga grupa ne očekuje da će im biti plaćen cijeli denar jer neće raditi cijeli dan u vinogradu. Očigledno im je potreban posao i spremni su vjerovati gospodaru da će im platiti nešto razumno kada dođe vrijeme, šta god to bilo.

Gospodaru kuće su potrebni radnici za njegov vinograd na isti način na koji Bog koristi radnike na zemlji, Isusove sledbenike, da pripreme put za kraljevstvo nebesko i da „beru“ one koji trebaju čuti jevanđelje o kraljevstvu (Matej 9:36-38).

Gazda radi istu stvar u šesti sat – oko podne – i u deveti sat – oko 15 sati – slažući se da će svakom radniku platiti koliko god mu odgovara u zamjenu za rad za ono što je ostalo od radnog dana, do oko 18 sati.

Došao je jedanaesti sat i još ima posla u vinogradu. Jedanaesti sat je 17 sati, a radni dan se obično završava oko 18 sati. U očiglednom očaju, gospodar se ponovo vraća na pijacu i čini se iznenađeno kada je pronašao još slobodnih radnika. Pita zašto su cijeli dan proveli samo stojeći. Oni odgovoraju da ih niko nije unajmio. On ih odmah šalje da se pridruže svim ostalima koji rade u njegovom vinogradu. Ne pominje se šta će im platiti. Možda misle da bi se isplatilo bilo šta platiti za malo posla u ovom

trenutku.

Radni dan u Isusovoj paraboli je završen. Domaćin je angažovao pet različitih grupa ljudi da rade u njegovom vinogradu tokom dana. Prva grupa je angažovana rano ujutru. Poslednja grupa je angažovana oko 17 sati. Sada je došlo vrijeme da gazda isplati sve ljude koji su učestvovali u radu.

On nalaže svom predradniku, osobi koja je direktno zadužena za radnike, da ih rasporedi za platu od poslednjeg do prvog zaposlenog.

Prva grupa je pristala da radi za jedan denar dnevno, što je bila razumna plata. Sada je, međutim, gazda isplatio po jedan denar poslednjim angažovanim radnicima, koji su se pojavili u vinogradu oko 17 sati da rade samo sat vremena.

Isusova priča igra na univerzalnu istinu ljudske prirode. Svi smo prirodno nesigurni u to šta drugi ljudi zarađuju i koliko imaju. Budući da je Isusova parabola o Božjem kraljevstvu i nagradi za one koji slijede Isusa u ovom životu, ulozi su čak i veći od plate za jedan dan. Oni koji su najduže radili čuli su koliko su zakašnjeli radnici plaćeni i pomislili: „Kad bi im gazda platio denar, samo jedan sat, zamislite koliko ćemo mi dobiti!“

Možda učenici, prateći Isusovu priču, misle isto. Ako Isus kaže da će oni koji samo malo rade za Božje kraljevstvo dobiti „platu za cijeli dan“ zbog Božje milosti i velikodušnosti, zamislite koliko će nam On dati za žrtvu cijelog našeg života.

Međutim, ono što će Isus sledeće reći, još jednom će jasno pokazati da kraljevstvo nebesko ne djeluje kao kraljevstvo na zemlji. Djelimično, to je zato što je krajnja korist od slijeđenja Hrista – vječnost na nebu – upravo ono što je obećano i ono što je „plaćeno“ svima koji ga slijede (Jovan 3:16-18). U tom smislu, „plata“ je svima ista.

Oni što su očekivali znatno više saznaju da nisu u pravu. Umjesto da dobiju, recimo, dvanaest denara kao ekvivalentnu nadoknadu za dvanaest sati rada, prva grupa je dobila tačno ono na šta je pristala: jedan denar. Stavljeni u istu situaciju, možda bi naša prva reakcija bila ista kao kod ovih ljudi (Matej 20:11): tvrditi da ovo nije pošteno. Isus će, međutim, pokazati da gospodar insistira da je postupio ispravno i pošteno prema svima. Niko ne dobija ništa drugačije od onoga šta su se dogovorili.

Njihovo neuspješno očekivanje i promjena perspektive ostavili su ih da gunđaju i žale se uprkos tome što su tretirani upravo onako kako su se dogovorili. Ali oni koji su ranije došli kod gospodara nisu prevareni – oni dobijaju upravo ono što im je obećano.

Zar nisu plaćeni? Je li im plata kasnila? Je li rad bio drugačiji od očekivanog? Je li gospodar bio oštar prema njima? Ne, ništa od ovoga se nije dogodilo. Radnici objašnjavaju da su uznemireni jer su ostali isto toliko plaćeni iako su radili samo jedan sat. Naporno su radili cio dan i bilo je vruće.

Gorka perspektiva gunđavih radnika je pogrešna, ali gospodar ih vidi kao saveznike, a ne neprijatelje. Ispravlja njihov stav, ali insistira da su prijatelji. Na ovaj način, čini se da Isus oslikava Gospodnji stav prema onima koji ga slijede, a možda i ne cijene Njegovu milost prema drugima.

Poenta Isusove parabole će, međutim, biti da kraljevstvo nebesko ne funkcioniše po sistemu zasnovanom na zaslugama. Pokreće se milošću Božjom prema onima koji mu dolaze kroz Isusa, bez obzira kada dolaze ili šta naizgled zaslužuju. Ne zasniva se na kliznoj skali davanja najveće nagrade za najviše posla i manje nagrade za manji rad. Da li to znači da će svi dobiti potpuno istu stvar, jer svaki radnik u priči dobija isti denar? Ne nužno. Ono što to znači je da će Gospod tražiti svoje pravo da da svakom Isusovom sledbeniku kako odabere na osnovu svoje milosti i moći (Rimljanima 9:15-23). Gospodar ih pita ne smije li sa svojim novcem raditi ono što želi.

Isusova parabola stavlja u usta gospodara riječi koje su valjane da nas Bog pita. Znamo kako moramo odgovoriti. Njemu je apsolutno dozvoljeno da radi šta god želi sa onim što mu pripada. On je Bog (Rimljanima 9:15-23). Glupo je da dovodimo u pitanje Njegovu milost i velikodušnost prema bilo kome, pogotovo jer naša jedina nada u ovom i sledećem životu takođe dolazi kroz Njegovu milost i velikodušnost. Ne preostaje nam ništa osim da sa zahvalnošću primimo svoju nagradu u Hristu. Obećan nam je vječni život (Jovan 10:28), i to je ono što dobijamo (Jovan 3:16).

Isus završava dajući istu izjavu kao u Mateju 19:30 obrnutim redoslijedom kako bi pokazao da je objasnio šta znači da će poslednji biti prvi, a prvi poslednji.

Značenje može biti široko. Isus opisuje opšti preokret u kraljevstvu položaja i statusa na zemlji, čineći bogate siromašnima, a siromašne velikima. Sigurno se ovo odnosi i na same učenike kako bi utišali svoju raspravu o tome ko je bio najveći među njima.

Međutim, čini se da je suština parabole da su svi primljeni i nagrađeni od Boga na osnovu Njegove milosti. On daje mnogo onima koje želi, u Hristu, ne na osnovu njihove dostojnosti, već na osnovu svoje velikodušnosti. Neki od onih koji su poslednji, najmanje zaslužni za nagradu u kraljevstvu nebeskom, mogu postati prvi u primanju Božje milosti. Drugi koji su se mnogo čega odrekli za Isusa i naizgled učinili velike stvari za Boga mogu biti poslednji u smislu njihove prividne relativne nagrade. Sve je na Bogu da odredi.

Slično starijem bratu iz priče o izgubljenom sinu u Luki 15:11-32, radnici angažovani cijeli dan su mislili da se prema njima nepravedno postupa od strane gospodara kuće.

Koji su razlozi radnika za optuživanje gospodara kuće za nepravednost?

Ljubomora: Radnici koji su se žalili bili su ljubomorni. Zamjerili su posjedniku koji se velikodušno ponašao prema drugima jer su (pogrešno) vjerovali da je to na njihov račun (Matej 20:15).

Uvjerenje da je zemljoposjednik pokazao pristrasnost: Radnici koji su radili cijeli dan optužili su zemljoposjednika za nepravednost. Gledali su na druge radnike koji su radili manje vremena i pretpostavili da će biti plaćeni više, iako su se već dogovorili da rade za određenu cijenu.

Nedostatak ljubavi i brige za suhrišćane: Radnici se nisu radovali sa onima koji su se radovali (Rimljanima 12:15), njihovim saradnicima. Njihove misli su bile da

drugi radnici ne nose isti teret (uključujući dnevnu vrućinu) kao oni i da im nisu jednaki. U našoj službi Bogu, nikada ne smijemo gledati na svoju braću i sestre u Hristu i žaliti se da se ne trude kao mi, niti što se nisu trudili toliko dugo (Matej 20:11-12).

Ako se anđeli na nebu, koji nikada nisu zgriješili, raduju kada se jedan grešnik pokaje (Luka 15:7-10), koliko bi više trebali hrišćani, koji znaju da su i oni nekada bili neprijatelji Božji i da su se pomirili sa Bogom smrću Sina njegovog, raduju kada vide izgubljenu ovcu kako se vraća Hristu?

Grešni ponos na svoj rad i osjećaj da imaju pravo: Poput starijeg brata rasipnog sina, pokazali su svoja prava srca negodovanjem zbog posla koji su obavili. U svojim mislima, vjerovatno su mislili da su i sami mogli sjediti cijeli dan i još uvijek zaraditi isti iznos!

Hrišćani koji su dugo vjerni treba da se čuvaju ovakvog stava. Često možemo početi kritički razmišljati o onima koji su tek primili vjeru. Nisu izdržali iste teškoće kao mi, niti su se žrtvovali kao mi, i mogli su da „uživaju“ u zadovoljstvima svijeta dok smo se mi trudili za Boga! Skidamo pogled s Isusa i prenosimo svoje želje na stvari svijeta i svoju ljutnju usmjeravamo na našu braću. 1. Korinćanima 4:6-7 i Jakov 3. glava govore protiv ovih vrsta želja i postupaka.

„Ništa ne radite iz častoljublja niti iz sujete, nego u poniznosti smatrajte druge većima od sebe, i ne gledajte samo na svoju korist nego i na korist drugih.“ (Filiplja-nima 2:3-4)

Opšta dobrobit i sreća svih biće načelo kraljevstva nebeskog, upravo zbog promjene sistema vrijednosti i percepcije stvari iz egocentrične pozicije palih ljudi.

61. Isus predviđa svoje stradanje, smrt i uskrsnuće

Matej 20:17-19, Marko 10:32-34 i Luka 18:31-34 bilježe ovu Hristovu najavu.

Isus se nastavlja kretati prema Jerusalimu. On je iza sebe ostavio svoj život i službu u oblasti Galileje. Svojim voljnim kretanjem prema Jerusalimu, sjedištu i rimske i jevrejske moći u Izraelu, Isus je započeo poslednje korake ka završetku svoje misije. Ovo je više od promjene krajolika; ovo takođe implicira da Isus ide ka svojim neprijateljima i na konačno pogubljenje (Marko 8:31). Po treći put, on će još jednom tačno opisati šta će mu se dogoditi kada stignu u Jerusalim.

Ne može biti sumnje. Isus je u potpunosti razumio ko je on i zašto je uopšte došao na zemlju. On je „Hrist, Sin Boga živoga", baš kako ga je Petar opisao (Matej 16:16). Šta je to značilo, Petar nije potpuno razumio. Isus nije došao da svrgne, vlada i sudi na zemlji u ovo vrijeme. On je došao da umre, kao Sin Božji, za grijehe čovječanstva i da bude uskrsnut, Božjom silom, iz mrtvih. Došao je da jednom zauvijek izvuče ljudski rod iz grijeha i smrti.

„Evo, idemo u Jerusalim. I ispuniće se sve što su proroci napisali za Sina čovječjeg." (Luka 18:31)

Jedan od najvećih argumenata sa kojima se suočavaju Isus i rana zajednica je da jevrejske vođe odbijaju da vide koliko proročanstava iz Starog saveza Isus ispunjava. Čak i danas, ovo je još uvijek tačka sukoba između hrišćana i religioznih Jevreja. Isus možda govori o Psalmu 22 koji proriče da ljudi bacaju žrijeb za njegovu odjeću, da ga Bog napušta, da mu se kosti vide i da mu neznabošci probijaju ruke i noge. Ili se može odnositi na Isaiju 53 gdje se kaže da će Isus biti poput tihog jagnjeta – neće ponuditi pravnu odbranu kada je optužen (Luka 23:9) – i da će biti položen u grobu bogatog čovjeka (Luka 23:50-56). Ili je možda imao na umu Psalam 16:10 koji obećava da Bog neće napustiti njegovu dušu u zemlji mrtvih ili dopustiti da se njegovo tijelo raspadne. Isus je na drugim mjestima rekao vjerskim vođama: „Istražujete Pisma, jer smatrate da se u njima nalazi vječni život, a upravo ona svjedoče o meni." (Jovan 5:39) Stari savez je ispunjen istinom jevanđelja i prepun referenci na Hrista.

Jevrejske vjerske vođe Isusovog vremena ne razumiju ove proročke odlomke i sigurno ne povezuju odlomke o patnji sa Sinom čovječjim (Danilo 7:13-14) koji će dobiti vlast i vlast od Boga. Danas mnogi religiozni Jevreji ponovno tumače određena mesijanska proročanstva posebno kako bi izbjegli da ih primjene na Isusa. Učenici ne mogu razumjeti kako se Isusova smrt uklapa u Božji plan za Mesiju i Izrael. I oni takođe žele slavu ali ne i poniznost i stradanje. Tek kasnije će učenici moći da sastave djelove (Luka 24:27, 44-47; Jovan 2:22; 14:26).

Isus sada još jasnije i otvorenije govori učenicima nego prethodna dva puta (Matej 16:21; 17:22-23). On želi da tačno shvate šta dolazi i da se on kreće ka tome svojom voljom. Želi da se sjete ovoga.

Kada stignu u Jerusalim, Sin čovječji će biti predan prvosveštenicima i pismoznal-cima, i oni će ga osuditi na pogubljenje. Isus sebe često naziva Sinom čovječjim (Matej 8:20; 9:6; 17:9). On još jednom otkriva da će biti izručen jevrejskim vjerskim vođama. Činjenica da će on biti osuđen znači da njegova smrt neće biti iznenadno kamenovanje ili guranje sa litice u žaru trenutka. Isus zna da će se suočiti sa pravnim postupkom. Namjerna smrtna presuda biće donesena kao odgovor na optužbu protiv njega.

Činjenica da je Isus znao da će sve ovo doći govori nam najmanje dvije stvari. Prvo, njegova posvećenost, njegova odlučnost da izvrši volju svog Oca i pokaže Božju ljubav prema svijetu (Jovan 3:16) bila je apsolutna. Ne bi se samo pojavio i nadao se najboljem. Znao je šta dolazi i išao je ka tome. Drugo, Isus je pokazao da je mogao napraviti izbor potreban da spriječi da bude uhapšen, zlostavljan i osuđen na smrt. Činjenica da on zna šta dolazi pokazuje da nije pobijeđen.

Zatim on dodaje da će ga, kada bude osuđen, jevrejsko vođstvo predati neznaboščima: Rimljanima. To je zato što jevrejske vjerske vođe nemaju ovlašćenje da pogube jednog od svojih zatvorenika. Rimljani će se rugati, bičevati, a zatim razapeti Isusa na krstu. Konačno, Isus insistira da će uskrsnuti trećeg dana.

Još jednom, Isus pokazuje da ništa što mu se dogodilo u Jerusalimu nije bilo iznenađenje. On je to prihvatio kao središnji dio svoje misije na zemlji. Njegovo odbijanje da se vrati unazad ili da osujeti ono što dolazi je fascinantan dokaz njegove posvećenosti i sigurnosti da pokaže Božju ljubav prema svijetu i Božju moć nad grijehom i smrću. To niko ne bi mogao činiti sam od sebe.

Marko kaže da će Isus uskrsnuti nakon tri dana (Marko 10:34), dok Matej i Luka kažu, „trećeg dana“ (Matej 20:19; Luka 18:33). O vremenskom okviru Isusovog raspeća raspravljalo se vjekovima, a primjedbe su dolazile i od skpetika.

Prvo, ključno je shvatiti da se Jevrejima dio dana računa kao cijeli dan kada se računa vrijeme. Dakle, ako je Isus bio razapet neposredno prije petka naveče, onda bi petak popodne, subota i nedjelja ujutro ispunili tri dana.

Da bismo bolje razumjeli šta je Isus konkretno mislio, pomaže nam njegovo objašnjenje posle uskrsenja: „I reče im: Tako je pisano, i tako je trebalo da Hristos postrada i da ustane iz mrtvih treći dan.“ (Luka 24:46) Mesija je trebao da postrada i ustane iz mrtvih. Ovo se sasvim uklapa sa izjavom u Mateju 20:17-19 i Luki 18:31-33. Zašto se vežu pojmovi stradanja i smrti?

U Mateju 26. poglavlje, od 30. stiha nadalje, možemo pratiti doslovno ispunjenje svega što je Isus najavljivao. Dakle tri dana i tri noći, znak Jone proroka (Matej 12:39-40), počinju od Getsimanije, kada se na Mesiju počelo svaljivati breme grijeha cijelog čovječanstva. Polaganje grijeha čovječanstva na Isusa značilo je privremeno odvajanje od Boga Oca.

Napokon, kako da shvatimo riječi „u srcu zemlje“ (Matej 12:40)? Doslovno očigledno ne možemo. Opšteprihvaćeno mišljenje je da se ovo odnosi na grob, ali iz konteksta vidimo da to ne može biti tačno. Da je mislio samo na grob, Isus bi

jednostavno tako i kazao. Zašto bi komplikovao bez potrebe? Stoga bi ovaj izraz morao biti širi i u vezi sa posledicama koje grijeh izaziva na zemlji, a to su patnja, propadanje i smrt. Kao što Jona nije poslušao Boga i našao se u utrobi morske nemani, tako i neposlušnost čovječanstva šalje Hrista u „srce Zemlje“, što uključuje i smrt u grobu.

Isus ne samo da se vraća iz smrti, već to čini tačno na način na koji je predvidio. Koliko god vremena Hrist bio u grobu, to je bilo u potpunosti kompatibilno sa starosaveznim proročanstvima, njegovim riječima i hebrejskim jezikom.

Dok se izvještaji Marka i Mateja završavaju ovdje, Luka dodaje nešto uvida u nerazumijevanje učenika: „Ali oni nisu shvatili ništa od toga, nego im je značenje tih riječi bilo skriveno i nisu znali o čemu govori.“ (Luka 18:34). On kaže da će biti ubijen. Ali u njihovim umovima postoji ozbiljna nepovezanost između onoga što Isus kaže i njihovog koncepta Mesije. Najvjerovatnije misle da Isus govori u paraboli ili metafori; oni ne mogu prihvatiti ideju da on misli da mora doslovno, fizički patiti i umrijeti. Oni još uvijek imaju vizije nezavisnog Izraela s Isusom na prijestolu i njih dvanaestoricu koji sjede pored njega (Matej 19:28). Ipak, učenici su se sjećali i razumjeli Isusove riječi tek nakon uskrsenja (Luka 24:6-8). Kada je Isus uskrsnuo, on otkriva kako njegova smrt ispunjava starosavezno proročanstvo (Luka 24:27, 44-49).

Bog to radi i nama. Koliko god mislili da želimo da znamo šta će se dogoditi u našim životima ili koje odluke treba da donesemo, nismo uvijek spremni da čujemo istinu. Ponekad moramo prvo malo porasti, u znanju, zrelosti ili vjeri. Ponekad ne shvatamo koliko smo jaki i koliko ćemo moći da se nosimo sa onim što dolazi. Kada Bog ne usliši naše molitve za jasnoću, uvijek se možemo moliti da nas pripremi za budućnost. Znati da mu trebamo vjerovati može biti sva priprema koja nam je potrebna.

62. Ambicija Jakova i Jovana

Matej 20:20-28 i Marko 10:35-45 bilježe ovaj incident.

Markov izvještaj o ovom trenutku ne spominje Jakovljevu i Jovanovu majku. Marko je jednostavno izostavio činjenicu da je njihova majka inicirala ovaj razgovor, vjerovatno zato što je to smatrao njihovim zahtjevom i njihovom greškom, više nego što je to Matej mogao učiniti. Istina, glavni nesporazum ovdje je između Isusa i ova dva brata. U prilog ovoj mogućnosti stoji činjenica da u oba odlomka Isus smatra da su sinovi odgovorni za zahtjev, a ne njihova majka.

Matej je predstavio Jakova i Jovana kao sinove ribara Zevadja u Mateju 4:21-22. Isus je kasnije paru dao ime „Boanerges“, što znači „sinovi groma“. Možda je to bilo zbog eksplozivne ličnosti njihovog oca ili, što je vjerovatnije, zbog njihove vlastite (Luka 9:54). Međutim, ova grčka kovanica nastala je od galilejskog dijalekta, od hebrejskog „bene regeš“ – sinovi bijesa (graje, gungule).

Prema mnogim proučavaocima Biblije, majka Zevadjevih sinova je vjerovatno žena po imenu Saloma, koja je takođe sestra Isusove majke Marije. Oni grade argument za ovo, dijelom, iz svih trenutaka kada je prikazano da je Isusova majka Marija bila u pratnji svoje sestre ili žene po imenu Saloma (Matej 27:56; Marko 15:40; 16:1; Jovan 19:25).

Da je njihova majka zaista bila Marijina sestra, to bi Jakova i Jovana učinilo Isusovim prvim rođacima, u zemaljskom smislu. Možda to daje nagovještaj zašto bi njihova majka na nekom nivou smatrala prikladnim da pita Isusa za status njenih sinova. Ipak, njen zahtjev i njihova spremnost da pristanu na to pokazuju da su sve troje pogrešno shvatili Isusovu misiju na zemlji i svoj udio u njoj.

Ona je kleknula pred njim u poniznosti da uputi ovaj konkretan zahtjev. Ono što ona traži je ogromno: ona želi da se Isus obaveže, upravo sada, i objavi da će Jakov i Jovan sjediti s Isusove desne i lijeve strane u njegovom kraljevstvu. U ovoj eri, što je neko bio bliže kralju, to je ta osoba imala više moći u kraljevstvu. Jakov i Jovan, preko svoje majke, traže od Isusa da ih učini najmoćnijim ljudima u svom kraljevstvu, odmah do samog Isusa.

Malo je reći da je ovo hrabar zahtjev. Bilo bi odvažno pitati čak i da je Isus, u stvari, došao da zbaci Rimljane i vrati Izrael na moć i slavu među narodima. To je bilo ono što su mnogi ljudi u toj eri očekivali da će Mesija učiniti. Uzgred, ovaj slučaj nam može pomoći da lakše shvatimo zašto su ljudi neobično brzo pristajali da slijede Isusa – mnogi su očito imali pogrešna očekivanja od takve povezanosti, uključujući i slavoljubive ambicije.

Međutim, Isus u to vrijeme nije došao da učini ništa slično. On je došao da posadi sjeme kraljevstva nebeskog, vječnog kraljevstva nad kojim će zauvijek vladati. To čini ovaj njihov zahtjev još većim. Da je Isus rekao da, on bi proglasio Jakova i Jovana

kao druge iza njega za svu vječnost. Isus će pokazati strpljenje i razumijevanje u odbijanju ovog zahtjeva koji oni ne razumiju.

On se okreće od njihove majke da bi se direktno obratio Jakovu i Jovanu. Ovaj odgovor pokazuje da Hrist razumije da oni postavljaju ovaj zahtjev od njega, preko svoje majke. Ovu ideju nije iznijela bez njihovog znanja. Ona se ponašala kao njihov agent. Ovo ima još više smisla ako je ova žena Marijina sestra, Isusova tetka, kao što neki naučnici sugerišu da bi to mogao biti slučaj.

Isusov odgovor se čini kao potcjenjivanje. On ovoj dvojici drznika govori da ne znaju šta pitaju. On nije došao, kako oni pretpostavljaju, da uspostavi političko kraljevstvo na zemlji u ovo vrijeme (Jovan 18:36). Oni bi to do sada trebali znati. On im je tri puta rekao da će ga, kada stignu u Jerusalim, jevrejske vjerske vođe osuditi, predati Rimljanima na pogubljenje i ubiti. Također im je rekao da će uskrsnuti trećeg dana (Matej 16:21; 17:22-23; 20:17-19).

Važno je biti fer u pogledu onoga što su Jakov i Jovan mogli da razumiju u to vrijeme. Retrospektiva je moćna, a naši pogledi imaju uvid iz završenog Pisma i uticaja Duha svetog (Jovan 14:25-26). Oni jednostavno nisu shvatili zašto Isus to govori ili šta će njegova smrt i uskrsenje postići. Njihov zahtjev otkriva ne samo njihovu vlastitu ambiciju, već i njihovo pogrešno razumijevanje onoga što je Isus poučavao o tome kako biti veliki u kraljevstvu nebeskom: djetinjastu poniznost (Matej 19:13-15).

Sada Isus postavlja oštro pitanje kako bi pokazao da ne razumiju šta pitaju. On simbolično upućuje na patnju i sud, koristeći uobičajenu sliku iz Starog saveza. Isus ih pita da li su spremni da pate tako duboko kao što će on to učiniti: kada će biti mučen, žrtvovan i ubijen na krstu u Jerusalimu.

Jakov i Jovan odgovaraju, prebrzo, da mogu popiti Isusovu čašu patnje, pokazujući još jednom svoje nerazumijevanje (Matej 20:23).

Na njihov potvrdan odgovor, Isus kaže da će oni „piti njegovu čašu“ i „krstiti se njegovim krštenjem“ (Marko 10:38). Drugim riječima, Isus kaže da će Jakov i Jovan doživjeti patnju slično kao on. To ne znači da će oni iskusiti svu Isusovu patnju, u tačnom stepenu i ozbiljnosti njegovog iskustva na krstu. Međutim, on sugeriše da će oni patiti za njega, u njegovo ime (Jovan 15:20; 16:1-3). U grčkoj kulturi, krštenje je metafora za preopterećenost ili uronjenje u nešto. Ovo je slično modernom kliše u „kršteni vatrom“ koji se koristi kada mislimo da smo preplavljeni izazovima od početka. Isus je, na neki način, kršten ili uronjen u naše grijehe i Božji gnjev na krstu (1. Petrova 2:24; 2. Korinćanima 5:21).

Jakov i Jovan su zaista patili. Kako se ispostavilo, ova dva čovjeka predstavljaju prvog i poslednjeg od lojalnih učenika koji su umrli. Jakov je bio prvi od učenika koji je ubijen zbog Isusa (Djela 12:2). Apostol Jovan je bio proganjan i na kraju prognan na ostrvo Patmos „zbog riječi Božje i svjedočanstva Isusovog“ (Otkrivenje 1:9). Koliko znamo, jedan od ove braće će umrijeti relativno brzo, drugi će nadživjeti sve ostale.

Ljudi ništa ne mogu učiniti da dodaju ili ispune Isusovo djelo na krstu. Nismo u

stanju učiniti bilo šta da bismo zaslužili spasenje. Pavle, međutim, govori o našoj neophodnoj žrtvi: „Sada se radujem što podnosim patnje za vaše dobro i smatram da u svom tijelu još nisam dovoljno trpio zbog Hrista, u korist njegovog tijela, koje je zajednica pozvanih.“ (Kološanima 1:24) Djelo koje hrišćani obavljaju nije da ispune jevanđelje, već da „u potpunosti obznane riječ Božju“ (Kološanima 1:25). Kad god popijemo čašu ili prihvatimo krštenje patnjom i požrtvovno vođstvo, to ne znači da „vršimo“ djelo spasenja od grijeha. Umjesto toga, to je širenje vijesti da je Isus to već završio.

Ipak, Isus ne može udovoljiti Jakovljevom i Jovanovom zahtjevu da sjednu s njegove lijeve i desne strane u kraljevstvu. Samo Bog Otac bi mogao udovoljiti tom zahtjevu. Ovo očito pokazuje da Isus sebe razumije da je pod autoritetom svog Oca. Dodaje da je njegov Otac pripremio ta mjesta za nekoga, ali da samo Otac ima to znanje.

Uskoro će, međutim, biti dva čovjeka izabrana da budu s Isusove desne i lijeve strane. Ali oni su ljudi koje učenici nikada nisu mogli zamisliti: dva razbojnika (Marko 15:27). Oni će bukvalno pokupiti svoje krstove i biti razapeti sa Hristom, ali to im neće garantovati položaj na nebu. Iako su oba razbojnika patila, jedini kome je obećan raj bio je onaj koji je prepoznao da je nemoćan kao dijete (Marko 10:15), pokajao se i položio svoje povjerenje u Isusa kao Spasitelja (Luka 23:39-43).

Preostalih deset učenika su ogorčeni kada čuju da su Jakov i Jovan preko svoje majke zamolili Isusa da ih imenuje za sjedišta s njegove lijeve i desne strane u njegovom kraljevstvu. Isus je rekao braći da nema ovlašćenje da ispuni njihov zahtjev. Bog Otac će to odlučiti. Ipak, činjenica da su braća čak i pitala dovoljna je da raspali ostatak grupe. Braća su napravila predstavu kako bi Isus njih dvojicu proglasio najvažnijim od dvanaestorice.

Učenici su se ranije međusobno raspravljali o tome ko je od njih najveći, vjerovatno misleći na položaje moći u Isusovom političkom kraljevstvu na zemlji (Marko 9:33-37). U stvari, pokušali su da sakriju svoju raspravu od Isusa tom prilikom. Ovog puta, međutim, Jakov i Jovan su iskoristili strategiju i, vjerovatno, porodičnu vezu sa Isusom, kako bi jednom zauvijek pokušali da riješe to pitanje u svoju korist.

Isus koristi nejevrejske vladare kao primjer vladanja nad ljudima. Zašto? Dok Sanhedrin ima određenu političku moć, a fariseji maltretiraju narod oko njihove poslušnosti Mojsijevom zakonu, Jevrejima na kraju vlada Rimsko carstvo. Čak i Herodi, koji imaju nešto jevrejske krvi, vladaju kao Rimljani. Učenici očekuju da će Isus uspostaviti nezavisnu jevrejsku naciju i da će oni biti dio tog građanskog rukovodstva. Umjesto toga, on uspostavlja zajednicu, koja postoji kao nezavisna od sekularnog civilnog vođstva i sistema.

Isus ne poriče želju Dvanaestorice za vodećim pozicijama u njegovom kraljevstvu, on samo redefiniše kako izgleda „vođstvo“. Vođe u kraljevstvu Božjem treba da budu revni, voljni pastiri Božjeg stada koji ne gospodare svojim zaduženjima (1. Petrova 5:2-3). Moraju biti moralni, blagi i poštovani i od strane nehrišćana. Moraju biti vjerni svojim ženama i uzorni domaćini u svojim porodicama (1. Timoteju 3:2-7). Sve

je to u oštroj suprotnosti s Rimljanima koji svojim podanicima prijete razapinjanjem, postavljaju nad njima neregulisane poreznike, razvode se i ponovno vjenčavaju po volji, te ubijaju članove vlastite porodice da bi zadržali vlast.

Pa ipak, Isus od nas očekuje da se pokorimo ljudskim vlastima u smislu očuvanja javnog reda i mira (Rimljanima 13:1-7). Model služenja u vođstvu koji Isus uspostavlja nije dizajniran za građansko okruženje, već za porodicu koja je podređena građanskim vladarima. Bog uspostavlja građanske vladare da provode red i pravdu (Postanje 9:6; 1. Korinćanima 14:33; Rimljanima 13:3), iako ne treba da se čudimo kada ne uspiju u ovoj misiji. Bez obzira na to, mi treba da slijedimo Isusov primjer koji je došao da služi, a ne sekularne vođe koji služe tek toliko da akumuliraju novac i moć za sebe.

Ono što je fascinantno je da Isus ne govori svojim učenicima da odustanu od ambicije da budu veliki. Ne govori im čak ni da prestanu da se takmiče za poziciju „najvećeg“. Umjesto toga, Isus im govori kako da pobjede – on daje praktične savjete o tome kako da se istaknu u ovoj pobožnoj „trci“ (1. Korinćanima 9:24). Ako želite da budete veliki, Isus kaže da morate postati sluga (Jovan 13:12-17).

Naravno, ovo bi zvučalo kao besmislica za uši iz prvog vijeka. Sluge su, po definiciji, bile suprotnost od velikih. U ovoj kulturi poniznost nije bila vrlina; to je bio rezultat slabosti. Grčka riječ za slugu, *diakonos*, obično se odnosila na najamnog radnika, posebno onog koji je pomagao u održavanju domaćinstva druge osobe. Sluge su primale komande od većih ljudi; nisu ih davali. Sluge su možda bile fini ljudi, ali su bili niko. Zapravo, u antičkom svijetu se pretpostavljalo da su vladari i kraljevske porodice bukvalno bolji ljudi od sluga i podanika, i zato su svi rođeni u tom statusu.

Isus dodaje da ko god bi bio prvi među njima mora biti njihov rob. Isus koristi dvije različite grčke riječi; već je rekao da put do veličine za učenike dolazi tako što ćete biti sluga, *diakonos*, drugima. U Mateju 20:27, on kaže da put do statusa broja jedan dolazi sa robom, od grčke riječi *dulos*. Sluga pristaje da zadovolji potrebe drugih u zamjenu za novac ili kao prijateljstvo. Rob djeluje pod prijetnjom ili obavezom. Robovi i sluge su bile dvije najmanje moćne klase u antičkom svijetu.

Isus je učenicima često govorio stvari koje su teško razumljive. To je, međutim, bilo upravo suprotno njihovom iskustvu. Drevna mudrost izjednačavala je plemstvo, status i moć sa vrijednošću; za takve ljude se pretpostavljalo da su suštinski bolji od onih koji su bili siromašni ili nepoznati. Veliki ljudi su naređivali. Donosili su važne odluke. Služili su ih niži ljudi. Isus, međutim, opisuje istinsku veličinu u svom kraljevstvu kao da pripada onima koji služe drugima, a samo prvo mjesto pripada onome koji živi kao rob onima kojima služi.

Isus opisuje kako da pronađu stvarnu veličinu. To neće doći tako što će imati moć, položaj ili autoritet u rimskom stilu. Doći će tako što će zadovoljiti potrebe jedni drugima kao što sluge i robovi zadovoljavaju potrebe svojih gospodara. Ovo je lekcija koju će Isus na kraju pokazati na lični način kada pere noge učenicima na Poslednjoj večeri (Jovan 13:12-17).

Hrist ističe da je to upravo život koji on živi među njima. Koristeći titulu koju je često primjenjivao na sebe, on kaže da Sin čovječji nije došao da mu služe, nego da služi drugima. U stvari, on je došao da dobrovoljno da svoj život kao otkupninu za mnoge (1. Timoteju 2:5-6). Isusova smrt na krstu, koja će se dogoditi vrlo brzo, krajnji je čin služenja najvećeg čovjeka koji je ikada živio (Marko 8:31). U Filipljanima 2:5-8, Pavle to objašnjava na ovaj način:

„Neka u vama bude tendencija koja je u Hristu Isusu, koji, iako je bio u Božjem obličju, nije se grabio da bude jednak sa Bogom, već se odrekao samog sebe i uzeo obličje sluge i postao sličan ljudima. Osim toga, kad je po obličju postao čovjek, ponizio se i postao poslušan sve do smrti, i to smrti na krstu."

Ovaj nezamislivi čin služenja čovječanstvu doveo je, na kraju, do toga da je Isus postao najveći od svih za sva vremena:

„Zato ga je Bog i uzvisio i dao mu ime koje je iznad svakog imena, da se u Isusovo ime savije svako koljeno onih koji su na nebu i onih koji su na zemlji i onih koji su pod zemljom, i da svaki jezik prizna Isusa Hrista za Gospoda, na slavu Boga Oca." (Filipljanima 2:9-11)

Isus poziva učenike (i sve koji su u Hristu) da slijede isti put do veličine: ponizno, požrtvovano služenje jedni drugima. Ovo ne bi trebalo da nas iznenađuje, jer prioritetna načela Božjeg kraljevstva su istinska ljubav prema Bogu i istinska ljubav prema bližnjima, što je oboje iskvareno grijehom i zamijenjeno sebičnom borbom za vlastiti identitet, kontrolu i opstanak u poremećenom sistemu vrijednosti pritisnutom zlom, patnjom i neminovnošću smrti.

63. Slijepi Bartimej izliječen

Matej 20:29-34, Marko 10:46-52 i Luka 18:35-43 bilježe ovaj događaj.

Jerihon se nalazi u Judeji, 8 km zapadno od rijeke Jordan, sjeverno od Mrtvog mora. Jerusalim je nešto manje od 30 km jugozapadno. Jerihon zauzima istaknuto mjesto u istoriji Izraela. Mojsije je umro s druge strane rijeke Jordan (Ponovljeni zakon 34:1-6). Jerihon je bio prvi grad koji su Jošua i Izraelci osvojili nakon što su prešli rijeku Jordan i ušli u Obećanu zemlju (Jošua 6). Bog je naredio da Izraelci obilaze oko grada jednom za šest dana, a zatim sedam puta sedmog dana. Zidovi su se srušili, a Izraelci su uništili sve unutra osim Rahavine porodice.

Jošua je prokleo svakoga ko bi obnovio grad, govoreći: „Svojim prvijencem neka plati ako mu položi temelj, i svojim najmlađim sinom neka plati ako mu postavi vrata.“ (Jošua 6:26) Više od pet stotina godina kasnije, prokletstvo se ostvarilo. Hil iz Betela je „položio temelj, a Segubom, svojim najmlađim sinom, platio je što mu je postavio vrata“ (1. Kraljevima 16:34). Arheološki nalazi potvrđuju da je u periodu od pet stotina godina, od oko 1400. godine prije n.e. do 900. godine prije n.e., Jerihon izgleda bio nenaseljen.

Marko i Matej (Matej 20:29) kažu da ih je Bartimej sreo kada su napustili Jerihon, ali Luka kaže kada su se „približili Jerihonu“ (Luka 18:35). Jedno moguće pomirenje je da su u to vrijeme postojale dvije lokacije koje su se pominjale pod imenom „Jerihon“. Izvornik koji se spominje u Starom savezu bilo je, u vrijeme Isusa, malo selo oko 3 km južno od većeg grada. Kasniji Jerihon sagradio je Herod Veliki oko 35. godine n.e. Dakle, Matej i Marko bi rekli da Isus napušta stari Jerihon dok Luka kaže da se približava novom Jerihonu.

Bartimej je jedna od samo dvije ličnosti koje se ne ponavljaju koje Marko imenuje, a druga je Jair (Marko 5:22). „Bartimej, Timejev sin“ je malo suvišan; na hebrejskom, bar znači „sin.“ Naučnici sugerišu da je Marko toliko specifičan u svojoj identifikaciji jer je Bartimej poznat onima u ranoj zajednici. Matej 20:30 kaže da Bartimej ima prijatelja koji je takođe izliječen (Matej 20:34). Marko i Luka mogu spomenuti samo najglasnijeg prosjaka ili, možda, čovjeka kojeg su lično poznavali.

Dok Isus hoda, praćen velikim mnoštvom, dva slijepca sjede pored puta. Shvataju ko prolazi i prozivaju. Oni Isusa nazivaju „Sinom Davidovim“, pokazujući da ga razumiju kao Mesiju. Oni traže od Isusa da im se smiluje.

Isus očigledno nije Davidov doslovni sin, jer David je živio hiljadu godina prije. „Sin Davidov“ se odnosi na obećanje koje je Bog dao Davidu da će kralj imati naslednika koji će vladati nad Izraelom zauvijek (2. Samuelova 7:12-16); Bog je takođe obećao da će podići Davidu „pravedan izdanak“, Mesiju, koji će izbaviti Izrael od njegovih neprijatelja (Jeremija 23:5-6). U ovom trenutku u istoriji Izraela, Davidova kuća nije imala kralja još od vavilonskog izgnanstva. Isus potiče od Davida i sa strane

svoje majke Marije (Luka 3:23-38) i sa strane svog poočima Josifa (Matej 1:1-16).

U prethodnim prilikama, kada je Isus identifikovan kao Sin Božji ili Mesija, on nalaže govornicima da ćute (Marko 1:2-25; 3:11-12; 8:29-30). Sa Bartimejem, on to ne čini. Ne znamo da li Bartimej zaista misli da je Isus Mesija ili pokušava da privuče Isusovu pažnju takvim počastima. Zanimljivo je primijetiti da je odmah nakon što je Bartimej nazvao Isusa Davidovim sinom, Isus dočekan u Jerusalimu kao kralj (Marko 11:1-10).

Marko i Luka spominju samo jednog slijepca. Činjenica da oni ne uključuju drugog slijepca u svoje izvještaje ne znači da još jedan čovjek nije izliječen zajedno s Bartimejem, samo da su se fokusirali na njegovu interakciju s Isusom. Isus je ranije u svojoj službi izliječio još dva slijepca (Matej 9:27-31).

Ovo mjesto je dobro za dva slijepa prosjaka, pogotovo što je Pasha tradicionalno vrijeme za davanje milostinje siromašnima. Ali ova gomila zvuči malo drugačije; velika je gomila (Marko 10:46). Dakle, Bartimej pita prolaznike šta se dešava (Luka 18:36).

Oni odgovaraju: „Isus iz Nazareta prolazi“ (Luka 18:37). Bartimej zna to ime. Prema svemu što je čuo, ovaj Isus je obećano ispunjenje Božjeg saveza s Davidom – on je Davidov sin! Očigledno je i Bartimej čuo da Isus može izliječiti.

Iako su bili slijepi, oni su prepoznali da je Isus Mesija. Isus je hvalio njihovu vjeru u njega i povezao tu vjeru sa svojim iscjeljenjem. Sada su još dva slijepa čovjeka „vidjela“ Isusa.

Kada par zavapi, gomila očigledno vidi samo dva prosjaka koji traže novac. Prosjaci su vjerovatno često uzvikivali „smiluj nam se“ prolaznicima, tražeći donacije. Gomila govori muškarcima da ćute. Nemajući ništa za izgubiti, dva slijepa čovjeka nastavljaju dozivati Isusa, sina Davidova, da im se smiluje.

Ispostavilo se da je ova upornost vrijedna truda. Ovo je poslednji put da će Isus proći ovim putem. U roku od nedjelju dana, on će biti razapet. Da su slijepci pokušali čekati, ili da su se dali lako utišati, više nikada ne bi imali priliku. To je činjenica koja se često spominje u hrišćanskim propovijedima.

Danas su naslovi ispunjeni prikazima ljudi koji izražavaju potrebu i traže pomoć, dok svijet odbacuje njihove brige i govori im da ćute. Ljudi u nevolji mogu biti nepristojni, strastveni, ometajući ili čak kriminalni. Ali bez obzira na riječi koje koriste, kada zanemarimo povrijeđenost, pokazujemo istu egocentričnost kao i putnici koji govore Bartimeju da ćuti.

Tada se Isus zaustavio i rekao: „Pozovite ga.“ I pozvali su slijepog čovjeka i rekli mu: „Budi hrabar! Ustani, zove te.“ (Marko 10:49)

„Ohrabriti se“ je od grčkog korijena riječi *tharseō* i znači „biti hrabar ili raspoložen“. To je isti nalog koji je Isus dao učenicima kada je hodao Galilejskim morem i oni su mislili da je duh (Marko 6:50). Ova fraza takođe evocira Isaiju 35:4-5 u kojoj se onima sa tjeskobnim srcem kaže da „budite jaki, ne bojte se!“ a slijepi i gluvi se iscjeljuju.

Isus liječi ljude na različite načine, posebno slijepe i gluve. U nekim situacijama, možda kada je osoba uplašena ili zbunjena, on ih odvlači u stranu i komunicira s njima na vrlo ličnom nivou (Marko 7:31-37; 8:22-26). Bartimej se ne boji. On je hrabar i glasan. Upozorenje ljudi da se „ohrabri“ može više odražavati skepticizam i stid gomile nego njihovu brigu za prosjaka. Dakle, Isus ne mora praviti nikakve posebne aranžmane. Isus ne mora čak ni hodati do mjesta gdje slijepac sjedi. On samo poziva Bartimeja i proglašava ga izliječenim na osnovu njegove vjere.

Ljudi koji su upravo prekorili Bartimeja što je pozvao Isusa mijenjaju melodiju kada shvate da Isus želi razgovarati s njim. Vrlo često odbacujemo potrebe drugih jer su nezgodne ili neugodne. Moramo zapamtiti da je Isusu uvijek stalo do onih oko nas. Ne treba nam podsjetnik ili znak. Uvijek možemo iskoristiti date prilike da se lično pozabavimo potrebama i nepravdama i ponudimo ih Isusu u molitvi. „Obznanio ti je, o čovječe zemaljski, šta je dobro. Da li Gospod, Bog tvoj, traži od tebe išta osim da postupaš pravedno, da voliš dobrotu i da skromno hodiš sa njim?“ (Mihej 6:8)

Sada Isus staje i poziva ih: „Šta želite da učinim za vas?“ (Matej 20:32) Isus ih je čuo i odgovara, dajući im priliku da traže ono što najviše žele od Mesije. Ovdje je problem evidentan. Šta bi slijepa osoba mogla poželjeti osim da progleda? Ipak, Isus pita. Važno je da čovjek ima riječ. Takođe je važno da on svoj zahtjev iznese kao čin vjere.

Dopuštajući čovjeku da pita, gomila vidi njegovu vjeru u Isusa da ga izliječi i Isusovu moć da izliječi. Nema nejasnoća u lancu događaja.

„Gospode,“ rekoše oni, „da progledamo.“ (Matej 20:33)

Ovo je jednostavan zahtjev, ali za nemoguć ishod. Dva slijepa čovjeka, prosjaka kraj puta, mole Mesiju, sina Davidova, da im otvori oči. Sada su tražili nešto za što znaju da samo on može učiniti za njih. Dobro je što su to uradili – Isus je na svom putu ka raspeću, što je bila poslednja šansa koju će ikada imati da ga sretnu.

Na neki nepoznat način, naša vjera pozdravlja Isusovo djelo u našim životima. I obrnuto je tačno. Kada je Isus otišao u svoj rodni grad Nazaret, ljudi su odbacili njegov autoritet i njegovu moć. „Zato tamo nije učinio nijedno čudo, osim što je položio ruke na nekoliko bolesnih i izliječio ih.“ (Marko 6:5)

Iscijelivši ga, Isus kaže Bartimeju da „ide svojim putem“ (Marko 10:52), ali kada mu se vid vrati, Bartimej slijedi Isusa. Nije nam rečeno da li postaje Isusov učenik ili da li odlazi u hram da prinese žrtvu pomirnicu u znak zahvalnosti za Božje djelo (Levitski zakonik 7:11-21).

Isus je ovim iscjeljenjem postigao i nešto drugo. On je svima koji su to vidjeli – i svima kojima su pričali – pružio još jedan dokaz da je on zaista Sin Božji. Izveo je ovo čudo javno, u roku od jednog dana hoda od Jerusalima, i bez brige o tome ko je to vidio ili ko je napravio vezu da je on Mesija. Ranije nije bio spreman za sukob koji bi uslijedio kada bi toliko ljudi čulo za njegove čudesne moći. Sada je, međutim, došao u Jerusalim upravo zbog toga, i više nije bilo razloga da svoju tvrdnju da je Mesija čuva u tajnosti.

Priča o Bartimeju počinje poslednji dio (Luka 18:35 – 19:27) „Isusovog putovanja“ (Luka 9:51 – 19:27). U poslednje dvije priče, Isus će sresti Zakheja i ispričati parabolu o deset mina. Tada će Isus ući u Jerusalim, predstavljajući se jevrejskim vođama kako bi im dao još jednu priliku da navedu naciju da slijedi svog Mesiju (Luka 19:28 – 21:38).

64. Razgovor sa Zakhejem i parabola o polaganju računa

Isus i mnoštvo njegovih učenika prolaze kroz Jerihon, istočno od Jerusalima, na putu da proslave Pashu. „Jerihon“ se sastoji od grada i niza ruševina. Ruševine su ono što je ostalo od prvobitnog grada koji je Bog uništio kada su Jošua i Izraelci marširali oko njega (Jošua 6). Grad je obnovljen stotinama godina kasnije (1. Kraljevima 16:34).

Ovaj kratki dio u Luki 18:35 – 19:27 sadrži tri snažne priče. U prvoj, Isus potpuno mijenja čovjekov život vraćajući mu vid. Čovjek je započeo svoj dan kao prosjak pored puta; sada je njegova budućnost širom otvorena (Luka 18:35-43).

Ovdje Isus susreće Zakheja, glavnog poreznika: Jevrejina koji nadgleda plaćanja drugih Jevreja okupatorskim Rimljanima. Ljudi na ovom položaju bili su generalno omraženi od strane Izraelaca; činjenica da su mnogi bili korumpirani i namjerno preplaćeni za vlastitu korist dodatno je pogoršala ovu reputaciju. Ipak, Zakhej se želi pokajati, uključujući bilo koju pohlepu i krađu koju je mogao počiniti. Isus mu posvećuje samo malo pažnje i on spremno daje polovinu svoje imovine siromašnima, a svojim žrtvama nadoknađuje četvorostruko u skladu s Mojsijevim zakonom (Luka 19:8-10; Izlazak 22:1).

Isusovi učenici su upravo vidjeli dvije impresivne obnove: vid slijepcu i pobožnost palog Jevrejina. Nije ni čudo što su učenici više nego ikad uvjereni da Isus ide u Jerusalim da zauzme mjesto koje mu pripada kao kralju. Ali Isus odgovara da ima još mnogo toga da se uradi. On uskoro odlazi, ali svojim sledbenicima povjerava svoj posao. Njihova vjernost njegovom zaduženju će otkriti njihovu vjernost njemu. Kada se on vrati, oni će biti nagrađeni – ili kažnjeni – shodno tome (Luka 19:11-27).

Čini se da Zakhej ne poznaje Isusa, ali je veoma radoznao. Možda je čuo od drugih poreznika za ovog učitelja koji se druži sa ljudima na margini, posebno ljudima poput njega: Jevrejima koji ne slijede pobožno Boga. Radi sa paganskim Rimljanima, što znači da je često bio ceremonijalno nečist. Uzima novac od Jevreja za njihove okupatore i iznuđuje više za sebe, što ga čini izdajnikom svog naroda. Šta god da se nada da će naći od Isusa, prima mnogo više.

Zakhej ima značajnu ulogu u društvu: moćan je i bogat. Ali on je fizički mali, što izokreće njegov društveni status. Ne vidi iznad gomile. Stoga se on penje na drvo. Ovo ne samo da ukazuje na to koliko je morao biti mali, već govori i o njegovoj posvećenosti. Pogotovo što je već bio omražen, kao poreznik, vjerovatno su mu se rugali jer je morao učiniti nešto nedostojanstveno samo da bi nadzirao druge ljude.

Ne znamo šta je Zakhej čuo o Isusu ili zašto je toliko zainteresovan. Od početka Isusove javne službe, on nije dopuštao zabunu oko toga kako se osjeća prema

poreznicima: on ih voli. Levije, također poznat kao Matej), jedan od prvih Isusovih učenika, bio je poreznik. Kada ga je Levije pozvao u svoj dom na gozbu, Isus je rado otišao i još rado se družio s Levijevim prijateljima. Fariseji su gunđali zbog toga što je Isus jeo sa „poreznicima i grešnicima“, ali Isus je samo odgovorio da je došao po izgubljene, grešnike koji su se trebali pokajati (Luka 5:27-32).

Onima koji žive pod osudom društva lakše je uvidjeti svoju potrebu da se pokaju, u poređenju sa nekim ko misli da besprekorno poštuje zakon. To je bila pouka Isusove parabole o fariseju i porezniku (Luka 18:9-14). Dva muškarca idu u hram da se pomole. Farisej je arogantan i samouzvišen; poreznik je skrušen i pokajan. Obojica su dobili ono što su željeli: farisej je privukao pažnju ljudi oko sebe, a poreznik je primio Božji oprost.

U ovom trenutku priče ne znamo Zakhejeve motive. Možda aktivno traži Isusa kako bi mogao naučiti nešto i pokajati se. Ili je možda samo radoznao. Isus ne pita. On poziva Zakheja dolje i poziva sebe u dom tog čovjeka, a Zakhej se radosno odaziva (Luka 19:5-8).

Sikomore, srodne „smokvinim dudovima“, rastu izuzetno visoke i imaju dobre grane za penjanje. Riječ koja se ovdje koristi povezana je s onima primijenjenim u Novom savezu na slične biljke (Luka 17:6).

Tekst ne objašnjava kako Isus zna Zakhejevo ime. Moguće je da je to bilo nešto što se opaža kroz nadahnuće Duha svetoga. Možda je Isus tek sada čuo za neobično malog poreznika iz Jerihona. Ili je ime možda došlo iz gomile ili od drugih dok je Isus prolazio. Isus kaže da „mora“ ostati sa Zakhejem; to je neophodnost. Isusov zahtjev je hrabar za naše shvatanje, ali kao što je uobičajeno na Bliskom istoku, Zakheju je čast biti domaćin. On je presrećan što je izabran da ugosti ovog poštovanog učitelja.

U bliskoistočnoj kulturi velika je čast imati goste u svom domu. Za Zakheja vjerovatno postoji nešto više. Možda zna da je jedan od Isusovih učenika, Matej, nekada bio poreznik. Ili da Isus često posjećuje domove poreznika i gozbe sa njihovim manje uglednim prijateljima.

Jevreji su u to vrijeme prezirali poreznike, posebno one koji su također bili Jevreji. Kada Isus pozove Zakheja sa drveta i zahtijeva da ostane s njim, gomila gleda i oni su užasnuti. Isus tvrdi da je Božji učitelj. Njegova čuda i njegovo učenje naveli su gomilu da misli da je on njihov šampion protiv poteškoća i nepravde u njihovim teškim životima. Kako ih je mogao izdati gosteći se s nekim za koga vjeruju da je tako daleko od Boga i ko im otežava život?

Dok je tekao razgovor u kući, Zakhej se svesrdno kaje za svoj grijeh. On ne samo da nudi povraćaj ljudima, već dodaje i naknadu koja je ekvivalentna najjačoj kazni koja se nalazi u Mojsijevom zakonu, koja je rezervisana za nekoga ko je ukrao životinju, a nije je vratio ili zato što je prodao životinju ili je uginula (Izlazak 22:1). I obećava da će dati polovinu svoje imovine siromašnima.

Na to mu je Isus rekao: „Danas je došlo spasenje ovoj kući, jer je i ovo Abramov sin. Jer je Sin čovječji došao da traži i da spase ono što je izgubljeno.“ (Luka 19:9-10)

Ovo je predivna obnova. Isus ga je vratio kao Abramovog sina (Rimljanima 2:28-29). Bog je sklopio savez s Abramom da ga učini velikom nacijom i blagoslovi narode svijeta (Postanje 12:1-3). Poistovjetiti se sa Abramom znači biti pravi duhovni Jevrejin. Samo biološko potomstvo od Abrama ne čini nekoga pravim Abramovim djetetom.

Kasnije će se Pavle pozabaviti legalističkim jevrejskim hrišćanima koji žele da i nejevrejski hrišćani slijede jevrejski zakon, posebno obrezanje. Pavle ističe da je Bog dao Abramu svoj savez prije nego što je Abram bio obrezan. Nije obrezanje ono što nekoga čini Abramovim djetetom (Galatima 3:7-9). Kao što je Jovan Krstitelj rekao, to su oni koji „daju plod u skladu s pokajanjem“ (Matej 3:8). Zakhej odgovara tom opisu. On uči da biti dijete Abramovo znači slijediti njegov primjer. „Abram je vjerovao Bogu, i to mu se uračunalo u pravednost.“ (Galatima 3:6).

Isus javno potvrđuje Zakhejev položaj pred Bogom, kao što često čini kada nekoga vraća (Luka 8:44-48; 13:10-16; 18:40-42). Gomila može gunđati da Zakhej ne zaslužuje takvu milost (Luka 19:7), ali „Sin čovječji je došao da traži i da spase ono što je izgubljeno“ (Luka 19:10).

Ovdje Isus ponavlja osjećaj njegove službe s malo drugačijim naglaskom. Još nije došao da bude kralj. On je došao da spasi izgubljene, poput Zakheja. Trijumfalni ulazak će biti veličanstvena i prikladna reakcija na Isusov ulazak u Jerusalim (Luka 19:28-40), ali tokom ostatka te sedmice, jevrejske vođe će ga odbaciti kao svog Mesiju i razapeti.

Hristovo kraljevstvo dolazi, ali njegovi učenici treba da budu strpljivi i vjerni. On će im dati značajne odgovornosti. Njihova vjernost tim odgovornostima odražavaće njihovu vjeru u njega i odrediti njihove pozicije u njegovom budućem kraljevstvu.

Parabola o polaganju računa (Luka 19:11-27)

Hrist je upravo donio fizički vid slijepcu i duhovni vid porezniku. Gomile ga okružuju, uključujući i veliki broj njegovih učenika koji misle da će uspostaviti svoje kraljevstvo i protjerati Rimljane. Dvanaestorica misle da će ih on postaviti za princeve.

Isus priča parabolu o deset mina da ih pripremi za ono što će se zaista dogoditi. Da bi vladao kraljevstvom, on to ne može silom uzeti; mora ga primiti od višeg autoriteta. Proći će vrijeme prije nego se on vrati da preuzme svoje mjesto Kralja. Do tada, članovi gomile moraju shvatiti u šta vjeruju i da li su spremni da se posvete tom uvjerenju.

Ovo je izvanredno kao i parabola o talantima (Matej 25:14-30). U oba slučaja, čovjek odlazi na put i povjerava slugama svoje resurse. Kada se čovjek vrati, nagrađuje ili kažnjava sluge u zavisnosti od toga koliko su ga dobro služili.

Ipak, postoje bitne razlike. U paraboli o talantima, sluge primaju različite količine novca; ovo predstavlja njihove različite sposobnosti, vrijeme i duhovne darove. Ovdje svi primaju isti iznos novca, što predstavlja jedinu stvar koju svi Isusovi sledbenici

dijele podjednako: jevanđelje. Druga razlika je u tome što se u ovoj paraboli sluge suočavaju s otporom (Luka 19:14). U zemlji postoji jaka frakcija koja ne želi da se plemić vrati kao kralj. Ovo nije samo pitanje vjernosti, upravljanja i odgovornosti. Sluge će morati da zadrže veliku lojalnost da bi nastavili da javno služe gospodaru kojemu se toliko protive.

Da Isus prima svoje kraljevstvo kada se uspinje Ocu, izraženo je teološkim konceptom „sada i još ne“. Isusovo rođenje otvorilo je Božje kraljevstvo. Njegova smrt i uskrsenje su to osigurali. Na nebu, on zaista vlada. Ali kulminacija njegove vladavine na zemlji i Božjeg kraljevstva dogodiće se na kraju kada se realizuje Plan spasenja.

U paraboli o deset mina, plemić mora otići da bi dobio kraljevsku dužnost od višeg autoriteta. Odabrao je deset slugu i svakom od njih dao jednu minu, govoreći im da ih mudro ulože do njegovog povratka; on od njih očekuje profit. Mina je otprilike jednaka četiri mjeseca nadnice radnika.

Plemić ima opoziciju. Mnogo je onih koji ne žele da on bude kralj. Njegovi neprijatelji šalju izaslanstvo da pokuša da ubijedi cara. Njihov plan ne funkcioniše. Plemić je postavljen za kralja, a kada se vrati, pobunjenici bivaju pogubljeni zbog izdaje.

Na isti način, kada se Isus vrati na zemlju i ispuni se kraljevstvo Božje, oni koji su se pobunili protiv njega moraće sagnuti koljena i priznati da je on Gospod prije nego što im se ispuni želja i budu uklonjeni iz njegove prisutnosti zauvijek (Filipljanima 2:9-11; Otkrivenje 20:11-15).

Praksa obraćanja visokom autoritetu zbog neželjenog vladara bila je uobičajena u to vrijeme. Kada je Herod Veliki umro, njegov sin Arhelaj je trebao biti kralj. Pedeset Jevreja otputovalo je do Cezara Avgusta i ubijedilo ga da ublaži Arhelajevu moć. Umjesto „kralja“, on je postao „etnarh“. Nakon Isusovog vremena, Pilat se suočio sa sličnim problemom. Zbog njegove intenzivne okrutnosti, Samarićani su protestovali zbog njegovog imenovanja za guvernera Sirije. Pilat je opozvan u Rim i vjerovatno prognan u Francusku.

Novokrunisani kralj u priči se vraća i poziva svoje sluge na odgovornost da jave šta su postigli (Luka 19:15).

Isus troši četiri stiha postavljajući priču, a dvanaest ocjenjujući rad slugu. Zbog toga će se sledeći komentar vrlo ponavljati, ali što je još važnije, otkriva ono što Isus pokušava reći. Njegovi slušaoci moraju biti odgovorni sa znanjem da je Isus Mesija. Oni moraju širiti jevanđelje. Kada se vrati, pozvaće ih na odgovornost.

Većina slugu dobro radi. Najmanje jedan zarađuje deset mina od jedne, a drugi pet. Dato im je deset i pet gradova da vladaju, shodno tome. Jedan sluga skriva minu, bojeći se da će se plemić naljutiti ako izgubi kapital. Plemić je ipak ljut što je nije barem stavio u banku na kamatu.

Prvi sluga je desetostruko vratio svoju investiciju. Ovo je značajno dostignuće jer mnogi u kraljevstvu ne podržavaju novog kralja (Luka 19:14). Zbog vjernosti sluge u malom što mu je dato, kralj mu daje deset gradova da vlada (Luka 19:17).

Drugi sluga je takođe prošao veoma dobro. Napravio je još pet. Iako je to manje

od prvog sluge, to je i dalje nevjerovatan podvig. Kralj mu daje vlast nad pet gradova.

Sada dolazi treći sluga. Nije ništa napravio. To nije zato što nije uspio u hrabrom naporu; čovjek nije uradio ništa sa sredstvima. Sakrio je minu umjesto da je uloži. Znao je da je njegov gospodar bio fenomenalno uspješan investitor i da bi bio ljut ako propadne. Dakle, nije pokušao.

Treći sluga se zapravo previše plašio da pokuša. Novac je sakrio u komad tkanine. Po njegovom mišljenju, gospodar s lakoćom zarađuje novac tamo gdje nije ni ulagao i strogo postupa s ljudima. Sluga je smatrao da je najbolje ni ne pokušavati; šta ako izgubi sve? Očigledno je odlučio da je bolje da ne propadne nego da pokuša da postigne uspjeh.

Kralj je ljut. On koristi odbranu čovjeka da ga osudi. On ne osuđuje čovjeka zato što nije uspio ostvariti spektakularan povrat ulaganja. Umjesto toga, on kritikuje slugu što ništa nije učinio s onim što mu je dato. Najmanje što je sluga mogao učiniti je staviti minu u banku da zaradi kamate. Zbog nevjernosti sluge, kralj uzima svoju jednu minu i daje je čovjeku koji se pokazao najodgovornijim.

Ovaj sluga predstavlja nekoga ko je svjedočio Isusovoj službi i razumije istinu, ali odbija vjerovati. Jovan opisuje ove ljude. „Iako je pred njima učinio tolike znake, oni nisu povjerovali u njega.“ (Jovan 12:37) Još gore: „Ipak su i mnogi od poglavara povjerovali u njega, ali zbog fariseja to nisu priznavali, da ne bi bili izbačeni iz sinagoge, jer su više voleli uvažavanje od ljudi nego slavu Božju.“ (Jovan 12:42-43)

Oni koji imaju sve informacije o Isusu, ali ne rade ništa s njima, dokazuju da iako intelektualno razumiju da je Isus Kralj, ne žele izgubiti ono što imaju. Taj podijeljeni umni sklop se ponavlja u svim vjekovima. Takvi ljudi će radije ostati kao pasivni „posmatrači“, sebično proračunati i sumnjičavi čak i prema Hristu. Nedostatak vjere dovodi do nedostatka akcije.

Isus ne traži od svih nas da budemo veliki evanđelisti, kao što ni kralj nije očekivao da će svaki sluga zaraditi deset puta na svojim ulaganjima. Najmanje što je sluga mogao učiniti je da stavi novac u banku i zaradi kamate. Najmanje što možemo učiniti je prihvatiti Isusa kao našeg Spasitelja, dopustiti da naš promijenjeni život odražava našu vjeru i biti spremni s odgovorom zašto imamo nadu (1. Petrova 3:15).

Kralj zapovijeda da se od nevjernog sluge oduzme jedna mina i da se da onome ko je najviše zaradio.

Ako je mina jevanđelje, čini se da kaže da se jevanđelje može oduzeti nekome ako ne evangelizira. Nije to ono što se dešava. Treći sluga je znao jevanđelje, ali ga nije prihvatio. On je poput drevnih vjerskih vođa koji bi radije ubili svog Mesiju nego izgubili ugled kod naroda ili izgubili ugled kod fariseja (Jovan 12:37-43). To su ljudi koji znaju ko je Isus, ali ga neće prihvatiti kao svog stvarnog Gospoda i Spasitelja. Spasenje ne dolazi odobravanjem ideje da je Isus Sin Božji i da je umro da odnese grijehe svijeta. Da bi se spasili, potrebno je prihvatiti potrebu za spasenjem i Hrista kao svog Spasitelja. Oni koji se opiru i zaustave se na razumijevanju na površinskom nivou mogu otkriti da im razumijevanje Isusa izmiče.

Jednako je važno napomenuti da ljudi mogu biti u ovom stanju neko vrijeme, ali to ne znači da je trajno. Nakon Isusovog uznesenja – čak i nakon što je Sanhedrin tukao apostole zbog širenja jevanđelja – „mnogi sveštenici prihvatali su vjeru“ (Djela 6:7). Dokle god ste živi, uvijek postoji prilika da prihvatite Isusovu ponudu da vam oprosti grijehe i pomiri vas s Bogom (2. Korinćanima 6:2).

Problem, dakle, nije u mogućnosti primanja progresivne svjetlosti i „odgođenog“ odgovora. Problem je kad se dobijena svjetlost na neki način prezre, zanemari i sakrije radi ličnih preferencija i „ugleda“ u svijetu. Takvi ne mogu imati koristi od jevanđelja i na kraju gube sve.

Budući da je sluga koji je jednu minu pretvorio u deset bio tako vjeran kraljevim naredbama, prima minu i od nevjernog sluge. Drugi izražavaju čuđenje, napominjući da ovaj već ima deset mina. Kralj odgovara: „Kažem vam, svakome ko ima, daće se još, a onome ko nema, uzeće se i ono što ima.“ (Luka 19:26)

Nespremnost trećeg sluge na bilo kakvo „poslovanje“ otkriva nespremnost da služi Hristu na bilo koji način. Sudeći po njegovoj odbrani, on izgleda misli da se stvari završavaju same po sebi za Gospoda i da se to njega mnogo ne tiče. On vjeruje da je gospodar škrt i strog – ima predrasude prema Hristu. Njegovo srce nije u Gospodnjem djelu. Stoga prilikom obračuna gubi i ono što je imao.

Ideja iz 26. stiha o uzimanju onima koji „nemaju“ da bi se dalo onima koji „imaju“ nema nikakve veze sa nepravdom. Stvar je u tome da ako raspolažemo sa pravim „blagom“ koje smo primili od Hrista, što svakako iziskuje našu posvećenost i marljivi napor, to će donijeti boljitak za Božje djelo i lične benefite, posebno duhovne. Ukoliko to zanemarimo, ishod će biti konačni gubitak svega. Ovdje naravno nije riječ o „zarađivanju“ spasenja, već o rukovanju onim što nam je povjereno. Ova parabola nas uči da se to ne tiče samo doprinosa Djelu – tiče se i nas lično.

Isus završava parabolu o deset mina užasavajućim zaključkom. U paraboli, plemić odlazi u susret vladaru koji će ga krunisati za kralja. Kada ode, oni njegovi građani koji nisu željeli da on bude kralj šalju izaslanstvo kod vladara da pokuša zaustaviti krunisanje. Njihov protest ne uspijeva; plemić je sada kralj i spreman je da pogubi svoje izdajnike. Kazna zvuči oštro, ali je pravedna.

Ne postoji nikakva alternativa kojom bi se pobunjenici mogli spasti. Plata za grijeh na kraju je smrt. Grijeh je jednostavno promašaj cilja – svrhe života koji je Bog dao.

65. Marija pomazuje Isusa i zavjera za ubistvo Lazara

Jovan 12:1-11 bilježi ove događaje. Prema jevanđeljima po Mateju 26:6-13 i Marku 14:3-11, pomazanje Isusa od jedne žene se događa u kući Simona gubavog, posle njegovog ulaska u Jerusalim. Postoje i druge narativne razlike. Žena koju oni ne imenuju izliva skupocjeno ulje Isusu na glavu. Ali svrha je ista, kako objašnjava Isus u Marku 14:8. Svakako bi bila veoma čudna koincidencija da je riječ o dva različita događaja u istom selu – Betaniji – gotovo u isto vrijeme, i da su dvije različite žene koristile isti skupocjeni miris u vrijednosti od 300 denara. Takođe bi svrha pomazanja izgubila smisao u ponavljanju. Ako bismo trebali birati čije informacije iz narativa su preciznije, to bi u ovom slučaju bio Jovan kao jedan od Isusovih direktnih pratilaca i sudionika događaja. Marko je pisao iz druge ruke, iako mnogo ranije od Jovana. Neke razlike u detaljima istih priča naravno nisu problem – jer isti događaj može biti prikazan sa različitim pristupom pisca ili čak različitom percepcijom stvari. Problem imaju samo oni koji vjeruju u verbalno nadahnuće ili „diktat" kompletnog Svetog pisma, što očito nije ispravan pogled.

Što se tiče Simona gubavog, nema drugih podataka o njemu; ako je zaista imao gubu, do tog trenutka je nesumnjivo bila izliječena.

Događaji u ovom segmentu dešavaju se manje od nedjelju dana prije Pashe. U ovom slučaju, datum o kojem je riječ je Pasha kada će Isus biti žrtvovan za grijehe čovječanstva. U poglavljima koja vode do ovoga, Jovan je pružio brdo dokaza da je Isusovo poslanje božansko, što je svrha cijelog ovog jevanđelja (Jovan 20:30-31). Ti dokazi uključuju čuda, svjedočanstva i reference na Sveto pismo. Među spektakularnijim od tih tačaka bilo je podizanje Lazara – mrtvog četiri dana – iz groba pred gomilom svjedoka (Jovan 11:38-44).

Isus se sada vraća na mjesto tog čuda, počašćen večerom u rodnom selu Lazara i njegovih sestara, Marije i Marte. Stihovi koji slijede predstavljaju nekoliko primjera kako hrišćani predstavljaju svoje svjedočanstvo vjere u Boga i tvrdoću srca otpornih.

Stihovi 2 i 3 odražavaju različite načine na koje hrišćani mogu primijeniti svoju vjeru punu ljubavi u Hrista, kroz postupke brata i dvije sestre. Sve troje pružaju neku vrstu „usluge", u različitim oblicima. Martin doprinos je najbukvalnija vrsta usluge, jer ona radi na pružanju hrane i gostoprimstva. Lazareva služba je u ličnom svjedočenju: živa predstava Hristove sile u nečijem životu.

Marijina služba prikazana je u pobožnoj žrtvi. Taj će čin, između ostalih, naići na ogorčenu reakciju Jude. Njegova motivacija je daleko od čiste, što njegovo prisustvo čini simbolom onih koji umanjuju napore drugih.

Nard je ulje napravljeno od biljaka uzgojenih u sjevernoj Indiji. U eri mnogo prije vozova ili aviona, ovo je bila nevjerovatno skupa supstanca. Grčki izraz ovdje je libra, što bi u obliku ulja iznosilo oko pola litre, ili nešto manje od pola današnje litre. To je

bilo procijenjeno na oko 300 denara, što je skoro čitava godišnja nadnica za običnog radnika. Kao žena sa drevnog Bliskog istoka, Marija vjerovatno nije posjedovala nikakvu imovinu ili zemlju. To je, dakle, bio značajan dio njene životne uštedevine ili čak miraz. Posuda, napravljena od kamena nalik mermeru zvanog alabaster (Marko 14:3), naglašava koliko je supstanca bila vrijedna. Alabaster je vrsta gipsa, mekog, bijelog, prozirnog kamena koji se često koristi za skulpture. Nejasno podsjeća na mermer. Kada žena „razbije" bocu, to najvjerovatnije znači da je slomila pečat na poklopcu.

Marijina primjena ulja je posebno skromna i pobožna. Brisanje nečijih nogu bio je čin služenja i pokornosti (Jovan 13:1-7). Uz žrtvu samog ulja, žene u ovoj eri obično su držale kosu pokrivenu u javnosti. Marija koristi svoju kosu – a ne peškir ili krpu – da obriše Isusova stopala. Iako je ta slika čudna samo za moderne oči, u to doba to je bio duboko intiman, samoizlažući čin, koji ju je doveo u poziciju niskosti i kvazigolotinje.

Ovo ne implicira nikakvu seksualnu komponentu Marijinog postupka – to bi također bio moderan nesporazum. Umjesto toga, Marijino ponašanje bilo je nesputano potčinjavanje Hristu, izraz krajnje zahvalnosti. U narednim stihovima se napominje da se posmatrači nisu plašili da je kritikuju, ali da je kritika bila u vezi sa uočenim rasipanjem, a ne o nečemu lošem u njenom činu.

Nard ima aromu koju je bolje opisati kao „začin" više nego kao parfem. Međutim, miris je prilično jak, a Marija koristi znatnu dozu. Stoga ne čudi što je cijela kuća prožeta mirisom. Marijina žrtva nije nešto skriveno ili tajnovito – ali ona ne reklamira namjerno svoje dobro djelo. To je jednostavno prirodna posledica njene žrtve.

Sveto pismo ne samo da nam pokazuje pozitivne primjere služenja, već nam daje i negativne primjere onih koji omalovažavaju duhovne napore drugih. U drugim slučajevima, Marta je bila frustrirana zbog Marije, koja sjedi i sluša Isusa dok Marta žuri da posluži goste (Luka 10:38-42). Ta je žalba, barem, bila inspirisana dobrim namjerama. Iskreno je željela vidjeti pravu stvar i previše je naglašavala vlastitu perspektivu. Juda će, s druge strane, pucati na Mariju nepoštenim apelom za bolje korišćenje novca. Istina, njegov interes je pohlepa, i on je zapravo ljut što vidi kako se nard „protraćio" na Isusa umjesto da dijelom završi u Judinom džepu (Jovan 12:4-6).

Juda je naglašeno označen kao onaj koji će na kraju izdati Isusa svojim neprijateljima (Matej 10:4; Marko 3:19). Jovanova namjera kada je ovo iznio je vjerovatno da naglasi koliko je ova kritika neiskrena.

Ali Juda ima argumente. Ova količina ulja vrijedi 300 denara – skoro godišnju zaradu radnika – i upotrijebljena je odjednom, za pomazanje jednog čovjeka! Nekim ljudima u prostoriji, Judina pritužba ima smisla, a Marko objašnjava kako je drugi ponavljaju (Marko 14:4-5). Ukoravajući ženu koja pomazuje Isusa, oni dokazuju da i dalje previše pretpostavljaju.

Na površini, postoji određena logika u njihovoj reakciji: učinite nešto korisno, poput pomoći siromašnima, umjesto da trošite resurse na luksuz. Da budemo pošteni,

mnogi koji klimaju glavom uz Judinu kritiku čine to iz iskrene zabrinutosti.

Ova kritika je zapravo manipulativna laž. Juda se ne zanima za siromašne, ali zna kako da prikrije svoje prave namjere. Juda je blagajnik učenika, i što više novca kontroliše, više može ukrasti (Jovan 12:6). Naravno, to nije nešto što će drugi učenici naučiti sve dok Isus ne bude uhapšen i dok se Judine laži ne otkriju.

Jovan retrospektivno objašnjava pravu motivaciju iza Judine reakcije, gotovo sigurno onu koju je shvatio tek nakon što su Judine laži otkrivene (Matej 27:3-7).

Judine motivacije su ovdje posebno grube. Međutim, tendencija da se puca u službu drugih je uobičajena, čak i ako postoji element činjenice o kojem se treba raspravljati. Kada neko uradi „previše", prema tuđem mišljenju, uvijek se pretpostavlja da je to „otpad". Da budemo pošteni, možda su neka od tih djela rasipna, ali to je sud koji treba donijeti od Boga, kroz Njegovo znanje (1. Samuelova 16:7), a ne naše (Jovan 7:24). Kada su drugi iskreno navedeni da daju, žrtvuju ili služe, trebali bismo se usredotočiti na poštovanje njihovih namjera, umjesto da se gnjavimo o tome šta bismo učinili drugačije.

Isus sada brani Marijine postupke, gledajući naprijed u njegovu predstojeću žrtvenu smrt. Bez obzira da li Marija u potpunosti razumije šta će se dogoditi, ono što je učinila nosi proročki element. Ova Marija je na drugim mjestima opisana kao strastvena Isusova učenica (Luka 10:38-42). Njeni motivi su iskreni – za razliku od kritike Jude, koja je varljiva. Ovo je bila prilika za Mariju da izrazi svoju pobožnost i zahvalnost za Hrista. Kako se ispostavilo, ona neće biti među ženama koje prilaze Isusovom grobu nakon njegovog raspeća, s namjerom da pomažu njegovo tijelo (Marko 16:1). Bez obzira na vlastitu svijest, Marija obavlja upravo taj zadatak, unaprijed.

Isus takođe naglašava da je ovo rijetka prilika (Jovan 12:8). Iako postoji nešto istine u ideji da se vrijednost mirisa mogla iskoristiti na druge načine, te mogućnosti će se nastaviti. Prilika da se oda počast Hristu, kao što je to učinila Marija, bila je nešto što se više nikada neće dogoditi. Njena odluka rezultirala je primjerom koji je sačuvan u samoj Riječi Božjoj, za sva vremena (Marko 14:6-11).

Isusov komentar uopšte nije namijenjen da odbaci ideju o brizi za one koji su siromašni. Sugerisati drugačije znači zanemariti sve ostalo što Biblija kaže o služenju, žrtvovanju, dobročinstvu i ljubavi (Matej 5:16; Jakov 1:27). Umjesto toga, poenta je u jedinstvenosti ovog trenutka. Sedam dana od večeri opisane ovdje, i dalje će biti prilike da se nahrani sirotinja Jerusalima; ali Isusa više neće biti. Marija ne „rasipa" novac na nešto što je mogla da uradi bilo kada ili bilo gdje. Bila je inspirisana da iskoristi nezamjenjiv trenutak u vremenu – i za to je zaslužila poštovanje, a ne prekor.

Isus konstatuje da će se Marijino djelo pominjati gdje se god bude propovijedalo jevanđelje (Marko 14:9). U biblijskoj religiji spomeni za sjećanje su veoma važni. Bog je odredio dane praznika (Izlazak 12:14; 13:9), žrtve (Levitska 2:2; 5:12) i kamenje iz rijeke Jordan (Jošua 4) kao podsjetnike na ono što je Bog učinio za Izraelce. Novi savez uspostavlja samo tri interaktivna spomenika za zajednicu: krštenje, obred pranja nogu i večeru Gospodnju. Pomazanje Isusa od strane ove žene služi kao čin

istorijskog sjećanja. Njena služba je zauvijek uspostavljena kao spomen na Isusovo raspeće kao stvarnog antitipskog Pashalnog Jagnjeta.

Zavjera za ubistvo Lazara (Jovan 12:9-11)

Uskrsenje Lazara se dogodilo u Betaniji, izuzetno blizu Jerusalima (Jovan 11:18). Poglavlje 12 počinje proslavom u Betaniji (Jovan 12:1-2), koja daje znatiželjnim ljudima priliku da odu i sami se uvjere da li je Lazar zaista živ i čuju svjedočenje iz prve ruke.

Jovan često koristi izraz „Judejci" u odnosu na vjerske vođe Jerusalima ili njihove neposredne sledbenike. U ovom slučaju on misli na ovo drugo: Jevreje uopšteno. Riječ o Lazarevom spektakularnom uskrsenju navela je mnoge od tih ljudi da dođu i posjete tu porodicu. Očigledno, za neke od njih, gledanje je bilo vjerovanje – prepoznali su ono što su vidjeli kao dokaz Isusovog božanskog poslanja i autoriteta (Jovan 12:11).

Kao odgovor na Isusovo uskrsnuće Lazara, grupe poput fariseja i sadukeja udružile su se da ubiju Isusa (Jovan 11:53). Ne samo da su voljni da ubiju čudotvorca, već su spremni i da ubiju nedužnog čovjeka koji je bio predmet čuda (Jovan 12:10).

Uprkos svim dokazima koje im je Isus dao, oni tvrdoglavo odbijaju da prihvate istinu (Jovan 5:39-40). U stvari, njihova odlučnost da ubiju Isusa samo je ojačana kada je uskrsao Lazara. Ono što je trebao biti najočitiji dokaz postao je njihov najomraženiji incident. Ta mržnja je toliko jaka da će isti ljudi, označeni kao „sveštenički glavari", tražiti i Lazara da ubiju.

Sveto pismo često ističe da „nedostatak dokaza" nikada nije valjan izgovor za odbacivanje Boga. Problem nije nedostatak dokaza (Rimljanima 1:18-20; Psalam 19:1), već nedostatak volje da se vjeruje u „nepoželjnu" istinu koja ukazuje na ličnu odgovornost. Incidenti poput ovog demonstriraju taj problem u grafičkom smislu.

Isusovi neprijatelji su voljni da ubiju nevinog čovjeka, jer je njegovo postojanje nezgodno. Sveto pismo nam ne govori da li je zavjera za ubistvo Lazara uspjela. Postoje naravno mitovi iz crkvene tradicije kojima se ne može pokloniti povjerenje. Ovo predstavlja još jednu razliku između Svetog pisma i mita: onima koji su dotaknuti čudima, kao što je Lazar, kasnije se ne pripisuje poseban značaj, niti im se pripisuje odjek božanske moći. Oni su i dalje obični ljudi, sa izuzetnim pričama.

Namjerno sljepilo sa motivom očuvanja vlastitih pozicija i preferencija po svaku cijenu dovodi do eskalacije mržnje, čak i na ljude poput Lazara, koji takođe dolazi pod prijetnjom nasilja. Njegov zločin nije ništa drugo do živo svjedočanstvo mesijanstva Isusa Hrista. Ljudi koji se protive Isusu ljuti su na broj onih koji dolaze da vide Lazara, mrtvog četiri dana i sada živog, i vide to kao dokaz Isusove službe. Njihov odgovor je da se taj dokaz ukloni, planiranjem smrti uskrslog čovjeka. Kada ljudski um obuzme sotonsko neprijateljstvo prema istini, granice podlosti i zločina postoje samo u onoj mjeri koliko je neophodno da zavara javno mnjenje. To se upravo dešavalo u slijedu događaja koji vode Isusa do lažnog suđenja i raspeća.

POSLEDNJA SEDMICA U JERUSALIMU, USKRSENJE I UZNESENJE

66. Trijumfalni ulazak u Jerusalim

Matej 21:1-9, Marko 11:1-11, Luka 19:28-44 i Jovan 12:12-50 bilježe prateće događaje.

Za Isusa, put do Jerusalima je uključivao čuda, parabole, prihvatanje i odbacivanje. Sedmica koja je pred nama biće bogata događajima. Prvo, veliko mnoštvo će ga pratiti uzbrdo do brda hrama, uzvikujući hvale kao za kralja (Luka 19:36-38). Ali usput će Isus ugledati grad Jerusalim i plakati nad njegovim budućim uništenjem od strane Rimljana (Luka 19:41-44). Zatim će ući u hramsko predvorje i naći ga puno trgovaca i prodavaca koji prodaju stvari koje su posjetiocima potrebne za Pashu u oblasti rezervisanoj za vjerne neznabošce (Luka 19:45-46).

Isus i njegovi učenici su putovali iz Galileje u Jerusalim i sada su udaljeni manje od 2 kilometra. Isus šalje dvojicu učenika u obližnje selo. Kaže im da će pronaći magaricu koja je privezana i čeka ih, zajedno sa svojim mladim magarcem. Oni trebaju odvezati životinje i dovesti ih Isusu. Markov izvještaj spominje da će učenici vratiti životinju (Marko 11:3). Isus priprema dva učenika s odgovorom za svakoga ko bi mogao pitati zašto uzimaju magaricu i magare. Učenici treba da kažu: „Gospodu su potrebni.“ Zatim ih uvjerava da će svako ko pita za situaciju razumjeti i poslati učenike na put. Neki sugerišu da je vlasnik magaraca možda bio tamo da vidi Isusovo uskrsenje Lazara u Betaniji, što se dogodilo dan ranije (Jovan 12:12-13), i da je očekivao zahtjev.

Koga Isus podrazumijeva pod „Gospodom“? Matej, Marko i Luka ga citiraju kako koristi tu riječ. Većina komentatora se slaže da on govori o sebi, konkretno, a ne o Gospodu Bogu – Jehovi – u širem smislu.

Kako god se to dogodilo, Matej ukazuje na to da je Isus unaprijed dogovorio da ga ove životinje čekaju. On posebno namjerava da ih odjaše u Jerusalim kada stigne tamo. Najmanje jedan razlog za to je namjerno ispunjenje mesijanskog proročanstva iz Zaharije (Zaharija 9:9) na koje će se Matej kasnije pozvati (Matej 21:5). Isusova namjera svakako je javno otkrivanje svog identiteta kao Mesije.

Markov narativ kazuje da je sve bilo po planu i ljudi iz Betfage su pozajmili magarce kad su saznali da je to Isusov zahtjev (Marko 11:4-6).

Ovo je trebalo ispuniti određeno proročanstvo o Mesiji. Prorok o kojem je riječ je Zaharija (Zaharija 9:9), iako se slična izjava nalazi i u Isaiji (Isaija 62:11). Matejeva referenca se može pripisati i jednom i drugom. Za razliku od većine proročanstava

koja je Isus ispunio, Matej je jasan da je Isus lično organizovao ovo, što znači da Isus namjerno demonstrira gomili da je Mesija.

Prije ovog trenutka, Isus je bio oprezan u pogledu širenja njegovog identiteta kao Mesije (Matej 16:20; Marko 8:30). Jovan, u svom jevanđelju, ističe da je to zato što Isus zna da još nije pravo vrijeme za tu vijest (Jovan 2:4; 7:8). Ljudi bi vjerovatno pogrešno razumjeli (Jovan 6:15). Sada je, međutim, vrijeme da Hrist otvoreno zatraži svoju titulu (Matej 21:9).

Oba proročka stiha su usmjerena na „kćer cionsku“, što je bilo uobičajeno starosavezno ime za grad Jerusalim (2. Samuelova 5:7; 1. Kraljevima 8:1).

Glavni proročki aspekt je da Zaharija opisuje obećanog kralja koji dolazi ljudima Jerusalima u poniznosti i sjedi na magarcu. Zaharija precizira da je životinja pule, mlado magare ili „tovarna životinja“. Isus će ući u Jerusalim jašući na magarcu, vjerovatno sa odraslom magaricom radi utjehe mladog. Zaharija opisuje dolazak kralja Jevreja.

Izbor magarca je sam po sebi važan simbol. Iako se čini da ljudi očekuju da će Mesija biti ratoborni osvajač, to nije Isusova misija (Jovan 18:36). Konji su idealne životinje za rat, pa bi se pobjednički ratnici predstavili na konju dok bi paradirali. Umjesto da naglašava svoju moć, Isus prvo dolazi u poniznosti. Njegov drugi dolazak će, nasuprot tome, imati obilježja slave, spektakularne moći i suda (Otkrivenje 19:11-16).

Matej ne citira Zaharijine srednje stihove da kralj dolazi „pravedan i donosi spasenje“, ali to je upravo ono što Isus čini. Ove Zaharijine riječi jasno upućuju na dolazak Mesije u Jerusalim. Isus je izabrao tu sliku kako bi savršeno jasno pokazao onima koji poznaju Sveto pismo da je on taj kralj.

Ovo ispunjenje, kao i kod mnogih drugih, poslužiće za jačanje vjere učenika nakon Isusove smrti i uskrsnuća (Jovan 2:22; 14:26).

Isusa su učenici pripremili da uzjaši magare na koje su postavili ogrtač radi udobnosti. Sada je gomila, možda zajedno s drugima koji poznaju Isusa kao iscjelitelja i čudotvorca i proroka (Matej 21:11), širila svoje vanjske ogrtače na putu pred njim dok je jahao u grad i bacala palmine grane pred njegovu stazu na putu. Ovo je dubok čin časti i aklamacije.

Istina je da su oni koji su putovali iz drugih djelova Izraela u Jerusalim na proslavu Pashe ponekad bili dočekivani na sličan način. Međutim, ova djela pokornosti i hvale su jasno i posebno usmjerena samo na Isusa. Grad se uzburkao nad njim (Matej 21:10). Gomila će eksplicitno spominjati Isusovu ulogu Mesije dok uzvikuju hvale (Matej 21:9).

Gomila uzvikuje riječi iz Psalma 118:25-26. Riječ „hosana“ doslovno znači „spasiti“, kao što je korištena u Psalmu 118, ali je postala uzvik hvale za Onoga koji spasava. Gomila naziva Isusa „kraljem Izraela“ (Jovan 12:13) i „Sinom Davidovim“, što je ime za obećanog Mesiju (Matej 1:1). Oni takođe viču: „Blagosloven onaj koji dolazi u ime Gospoda!“ I „hosana na visini!“ iz tih stihova.

Naravno, mnogi misle da je ovo „trenutak“ koji su čekali. Oni pretpostavljaju da će Isus otići u Jerusalim, da će Bog protjerati Rimljane, a Jevreji će ponovo imati svoj narod. Ali on nije došao da oslobodi trijumfalno mnoštvo od Rima, već da oslobodi ljude od njihovih grijeha i pomiri ih s Bogom (Rimljanima 6:17-18; 8:1-4; Efescima 2:1-10). Isus će se jednog dana vratiti kao Kralj pobjednik, ne da oslobodi ljude od ljudskog ugnjetavanja, već da uvede nova nebesa i novu zemlju gdje će oni koji pripadaju njemu prebivati s njim za vječnost (Otkrivenje 19-22).

Mnoštvo složno percipira Isusa kao onoga koji dolazi u ime Gospoda Boga. Ovo razumijevanje poslanja je vrlo važno i sprječava teološke zloupotrebe kasnije kvazi hrišćanske teologije o Hristu kao još jednom Bogu su-jednakom Ocu.

Ali gomila ima i svoje nedoumice. Neki žele da znaju ko je on. Drugi koji imaju osnovne informacije opisuju ga kao proroka iz Nazareta. Treći su očito vjerovali da je on Mesija u ovom trenutku, iako odustaju od te nade kasnije u sedmici kada je Isus uhapšen i osuđen umjesto da zauzme prijesto Izraela i zbaci Rimljane (Jovan 18:4-12).

Fariseji su sa svoje strane uznemireni ovom gužvom. U ovom slučaju, ono što fariseji govore (Luka 19:39) ima mnogo smisla. Fariseji su često prikazani na plitak način nalik negativcima u filmovima: kao duboko zli, glupi ili neuki ljudi. Dok je većina odbacila Isusa iz ponosa i arogancije, njihova je sekta s razlogom poštovana. Fariseji su imali dovoljno razuma da znaju kako će ova scena izgledati rimskim okupatorima. Među njihovim velikim strahovima je da će ljudi poput Isusa pokrenuti Rimljane da reaguju nasiljem.

Iznad njih, na sjeverozapadnom uglu Brda hrama, nalazi se tvrđava Antonija u kojoj rimski tribun komanduje stotinama vojnika i konjanika. S druge strane brda je Pilatova rezidencija. Pilat je brutalni guverner koji će učiniti sve što je potrebno da održi mir i spriječi pobunu. Fariseji ne vole Rimljane, ali ne vjeruju da ih Isus može protjerati. On je putujući učitelj oko kojeg vrvi nekoliko stotina farmera, slugu i građana. Osim toga, ne vole Isusa. Oni ne žele da on bude kralj jer ne mogu da ga kontrolišu.

Sa tačke gledišta fariseja, nastaviti ovo bučno proglašavanje Isusa kao „kralja“ znači iskušavati sudbinu. Ako Pilat povjeruje da se ljudi pridružuju Isusovom ustanku protiv Rimskog carstva, rezultati će biti užasni. Stotine hiljada Jevreja iz čitavog carstva preplavljuju Jerusalim na Pashu. Pilat – ozloglašen po svojoj okrutnosti i pretjerano nasilnim reakcijama – mogao bi ih desetkovati.

Ali i Isus i Pilat vide stvari drugačije. Pilat vidi Isusa kroz radoznalost, a ne prijetnju (Jovan 18:33-40). Isus zna da je kralj Jevreja, ali ne planira zbaciti Rimljane. On prihvata priznanja gomile kao dužna, ali zna da će druga gomila – vjerovatno uključujući neke od istih ljudi – uskoro pozivati na njegovu smrt (Luka 23:18-25).

Isusov izbor ilustracije da bi „kamenje progovorilo ako oni zaćute“ je zanimljiv. Obično, kada Biblija opisuje prirodu koja slavi Boga, to su nebo i zemlja (Psalam 96:11-12). Isus tvrdi da bi kamenje vikalo. Ne znamo tačno na šta on misli, ali postoje

najmanje tri mogućnosti.

U knjizi Jošue Nunova 3-4, Jošua vodi Izraelce preko rijeke Jordan u Obećanu zemlju. U spomen, Bog govori ljudima da skupe dvanaest kamenova sa Jordana i naprave spomenik tamo gdje su odsjeli (Jošua 4:1-8). Jošua je postavio sličan spomenik na mjestu gdje su stajale noge sveštenika kada je Bog razdvojio vode (Jošua 4:9). Gospod im je rekao da svojoj djeci kažu da spomenik obilježava kako je Bog zaustavio vode Jordana da bi mogli bezbjedno da uđu u svoj novi dom. Ovo je bio znak Božje vjernosti: Njegovo obećanje da će Abramovom potomstvu dati zemlju se ispunilo (Postanje 15:13-21). Isus je možda mislio da, ako ljudi ne bi slavili predstojeće ispunjenje Davidovog saveza, kada je Davidov potomak priznat kao vječni kralj Izraela, kamenje oko njih bi vikalo kao zvučni spomen.

Havakuk 2:11 ima potpuno drugačiji kontekst. To je dio prokletstva protiv ljudi koji namjerno nanose štetu i nepravdu drugima. „Jer će iz zida kamen vikati i čvor će mu iz grede odgovarati.“ Ako Isus misli na ovaj odlomak, možda kaže da bi zidovi hrama prema kojem jaše svjedočili o tome ko je s istim žarom.

Konačna mogućnost je da Isus samo koristi jednostavnu hiperbolu: pretjerivanje radi efekta. Ističe važnost trenutka i sugeriše da najbezumniji, neživi predmet Božje kreacije ima više duhovnog razumijevanja od fariseja. Cilj je naglasiti da važnost ovog trenutka daleko prevazilazi postojeće dnevnopolitičke prilike.

Isusovo plakanje nad sudbinom Jerusalima (Luka 11:41-44)

Dok se narod raduje i viče: „Mir na nebu i slava na visinama!“ (Luka 19:38), Isus plače! On jadikuje nad Jerusalimom, govoreći: „Da si barem u ovaj dan spoznao šta je potrebno za mir tvoj! Ali sada je to skriveno od tvojih očiju.“ (Luka 19:42) Jevrejsko vođstvo odbija vidjeti ko je Isus. I tako, nakon što je razapet i uskrsnuo – što se mora dogoditi bez obzira na sve – sveštenici i starješine neće zauzeti svoje pravo mjesto kao vođe u širenju Isusovog jevanđelja i spasenja kroz milost Izraelcima, a zatim i neznabošcima (Postanje 12 :1-3). Jerusalim će stajati dovoljno dugo da se hrišćanstvo učvrsti u paganskim zemljama, a onda će Rim uništiti grad i hram (Luka 19:43-44).

Ono što slama Isusovo srce je duhovno sljepilo koje sprječava ljude da vide spas koji on pruža. Isus zna da dok će neki u gomili prihvatiti značenje njegovog raspeća i spasenja koje on nudi, Izrael kao nacija neće. Vođstvo koje predstavlja Jerusalim neće.

Ispravan odgovor ljudi i gradskog rukovodstva kada se njihov pobjednički kralj vrati iz bitke je da izađu, dočekaju ga i otprate ga unutra. Jevrejsko vođstvo to ne čini. Oni ne prepoznaju svog kralja. Poslednja bitka koju će Isus voditi za njihovu zaštitu i slobodu je na krstu. Ali sveštenici i starješine ne shvataju značaj (Luka 19:47). I tako, oni će biti uništeni – ljudi, grad i njihov hram (Luka 19:43-44).

Isus govori o razaranju Jerusalima od strane Rimljana 70. godine nove ere, manje od četrdeset godina nakon njegovog trijumfalnog ulaska.

Josif Flavije je objasnio da je početni nemir između Jevreja i Rimljana uzrokovalo

nekoliko faktora, od kojih su mnogi imali veze s novcem. Zbog decenija rimskog oporezivanja, jevrejski seljaci su bili siromašni. Zanatlije u Jerusalimu su bile bez posla nakon što je obnova hrama završena 63. godine nove ere. Jevrejske vođe su imale radni odnos sa Rimljanima i obično su mogli da kontrolišu stanovništvo; ipak su seljaci vjerovali da su njihovi vođe korumpirani. Uz to, Neron je 66. godine nove ere rekao rimskom guverneru Judeje da upadne u hramsku riznicu radi novca. Kada su se neki Jevreji rugali guverneru, ali nisu mogli biti pronađeni, guverner je dao uhapsiti i razapeti nasumične ljude.

Jevrejske milicije počele su napadati rimske ispostave, na kraju zauzevši Judeju i Galileju. Neron je doveo generala Vespazijana koji je doveo svog sina Tita. Do 68. godine nove ere, oni su ponovo zauzeli Galileju. U međuvremenu, ziloti i sadukeji su se borili u Jerusalimu; mnogi Jevreji su napustili Jerusalim i Vespazijan je odlučio da sačeka i pusti jevrejske vođe da se oslabe prije nego što napadnu dobro utvrđeni grad. Prije nego što je Vespazijan bio spreman, Neron se ubio, a Vespazijan je otišao u Rim da postane car.

Tit je bio neiskusan, ali njegov poručnik nije. Opsjedali su Jerusalim za vrijeme Pashe 70. godine nove ere, u doba godine kada je gradsko stanovništvo bilo maksimalno. Neko vrijeme su se frakcije u Jerusalimu nastavile međusobno boriti, odgađajući jedinstvenu odbranu. Na kraju su se pomirili i Rimljani su saznali da su Jevreji sposobni branioci. Tit je promijenio taktiku, povukao se i čekao. Razapinjao je svakoga ko je pokušao pobjeći iz Jerusalima: nekih pet stotina dnevno. Preko sto hiljada Jevreja je umrlo od gladi tokom opsade.

Rimljani su konačno uspjeli ponovo zauzeti garnizon Antonije. Rastavili su kamenje da bi stigli do brda hrama i zapalili trijeme. Do sredine avgusta hram je bio u plamenu. Novac iz riznice i neke od svetih posuda odneseni su u Rim, ali veliki dio zlatnog i srebrnog okova se otopio između pukotina u kamenju, što je dovelo do toga da su ih rimski vojnici bukvalno rastavljali jednog po jednog (Luka 19:44) da dođu do plemenitog metala.

Velika ironija je da kada Isus konačno stigne do hrama, vidi iste probleme. Uz odobrenje sveštenika, dvor neznabožaca je pun trgovaca lopova (Luka 19:45-48). Žudnja za novcem i korupcija rukovodstva su normalni na Brdu hrama.

Jerusalim propada jer će njihove vođe popustiti zavisti, odbiti vidjeti kako Isus ispunjava Mesijino proročanstvo i odvesti njihov narod u nacionalni otpad od njihovog Boga. Oni nisu prepoznali vrijeme svog najvažnijeg pohođenja od Boga u istoriji. Tragično.

Isusov poslednji javni govor u Jerusalimu

Jovan kaže da su učenici naknadno razumjeli sve ovo (Jovan 12:16). Poenta je u tome da kada pogledamo u prošlost – retrospektivno – to činimo znajući i razumijevajući stvari koje nekada nismo. Možemo vidjeti i razumjeti stvari koje su ranije bile nepoznate. Često je problem jednostavno u tome što nismo ispravno protumačili

stvari; sada kada znamo krajnji rezultat, možemo „vidjeti“ stvari koje smo ranije propustili.

U danima koji su prethodili Isusovom raspeću, učenici su u gotovo istoj situaciji kao ostali. Kao i mnogi u Izraelu, oni su svjesni starosaveznih proročanstava o Mesiji – od kojih su neka spomenuta tokom ovog trijumfalnog ulaska u Jerusalim. Ali zamagljeni su tradicionalnim jevrejskim tumačenjem da će ovaj Obećani biti politički ili vojni vođa.

Prema Jovanu 12:17, mnoštvo više puta pominje Isusovo uskrsenje Lazara. Dakle, njihovo uzbuđenje je i razumljivo i nesretno. Oni su tu zbog velikog čuda. Ova razdragana gomila slavi jer je uzbuđena zbog mogućnosti da ospori rimsku vlast kroz od Boga određenog osvajača koji može uskrsnuti mrtve. Stoga ova rulja takođe podstiče strahove jerusalimskih vjerskih vođa. Može se samo zamisliti užas koji su vjerske vođe osjetile kada su vidjeli Isusa kako ulazi u Jerusalim dok gomila viče Hosana – kraljevski blagoslov – i mašu palminim granama. Ne samo da je to značilo da je sve više i više ljudi odobravalo njegova učenja, već je to bila upravo vrsta prikaza za koju su se bojali da će naljutiti njihove rimske gospodare.

Zbog Pashe Jerusalim bio prepun posjetilaca, od kojih su mnogi slavili Isusa dok je ulazio u grad na magarcu. Međutim, nisu svi oni koji dolaze u posjetu etnički Jevreji. Neki od onih koji su došli da slave Pashu su neznabošci, koji ipak poštuju Boga Izraelova. U ovoj eri, izraz „Grci“ se koristio kao generički termin za ne-Izraelce (Jovan 7:35; Rimljanima 1:14; 1. Korinćanima 10:32; Galatima 3:28). Vrlo je moguće da su ti ljudi nekadašnja dijaspora iz raznih raseljenih plemena.

U izraelskom razmišljanju, postoje dvije glavne podjele među čovječanstvom: Jevreji i svi ostali. U doslovnom i simboličkom smislu, ono što se sada događa je dokaz da će „cijeli svijet“ biti pozvan Isusu, a ne samo pripadnici izraelskog naroda (Jovan 10:16).

Sveto pismo takođe ne precizira zašto su ljudi prišli Filipu, a ne nekom drugom (Jovan 12:21). Možda su ga izabrali zbog njegovog grčkog imena. Ili je to moglo biti zato što je neke od njih poznavao iz Betsaide. Takođe je moguće da nisu imali izbora, a Filip je djelovao kao prvi sloj sigurnosne provjere za Isusa koga žele vidjeti.

Zahtjev je prešao od Filipa do Andreja, a zatim do Isusa. Ovo ima osjećaj kao proces sigurnosne provjere – kao da učenici veoma paze kome je dozvoljen blizak pristup Isusu. Višestruki slojevi provjere ukazuje da učenici sumnjaju u namjere vjerskog establišmenta u Jerusalimu ali još ne znaju je da su planovi tih neprijateljskih vjerskih vođa sada zvanični, i da vladari Jerusalima aktivno traže da se Isus ubije (Jovan 11:53).

Drama trijumfalnog ulaska dio je lojalnosti Božjem rasporedu – slijedeći mnoga drevna proročanstva.

Isus objašnjava značaj ovog trenutka u narednim stihovima (Jovan 12:23-50). Među analogijama koje on pravi je ona o sjemenu koje je zasađeno (Jovan 12:24). Sjeme, u izvjesnom smislu, naizgled „umire“, ali se u stvarnosti transformiše u zreliji

i uvijek predviđeni oblik. Istina, sjeme se mora posaditi da bi postalo ono što je oduvijek trebalo da bude. Kao što sjeme mora „izgubiti svoj život“ da bi ispunilo svoju krajnju svrhu, tako i svaka osoba treba da „izgubi“ svoj ovozemaljski život da bi stekla vječnost (Jovan 12:25). To doslovno ne znači fizičku smrt ili mučeništvo, već spremnost da se sve žrtvuje kako bi slijedili Hrista (Marko 8:35-36).

Isus govori o temeljnom izboru između svijeta i Boga (Matej 10:39; Marko 8:35-36). Osoba ne može da se drži ovozemaljskih stvari, a da im Bog i dalje bude glavni prioritet. Oni koji žele istinski slijediti Hrista moraju – kako bi se svijetu činilo – izgubiti sve. Krajnji rezultat je, međutim, upravo ono čemu je sjeme – vjernik – uvijek bilo namijenjeno, nešto što je veće i slavnije (1. Korinćanima 15:36-42).

Ovo su sve reference na stanje duha osobe – kurs koji zauzima. Zbog toga Isus koristi dihotomiju „ljubav“ i „mržnja“ u odnosu na nečiji zemaljski život. Kao što Isus nije uputio sledbenike da objektivno „mrze“ svoju porodicu (Luka 14:26), on nam ne govori da objektivno „mrzimo“ svoje živote. Umjesto toga, on kaže da trebamo staviti 100% svog prioriteta, naglaska i truda u Božju volju. Oni koji žele da se drže svijeta i sebičnosti, umjesto Hrista, pokazuju da „vole“ svijet previše da bi ga iskreno slijedili (Marko 10:21-23).

Ovo nije ni pitanje zarađivanja nečijeg spasenja – to je prije mjera iskrenosti osobe. Oni koji se iskreno žele pokoriti Bogu staviće ga na sam vrh svojih prioriteta. Za svijet to izgleda kao smrt.

Na isti način, biti nanovo rođeni vjernik u Isusa Hrista znači „umrijeti“ sebi i vlastitim interesima (1. Korinćanima 15:36-42; Rimljanima 6:6-8). Oni koji se opiru toj poslušnosti su kao sjeme koje nikada nije posađeno; čini se da „živi“, ali samo stagnira u stanju nezrelosti i jalovosti (Marko 10:21-23).

Isusovo objašnjenje slijedi prostu logiku: onaj ko hoće da mu služi mora da ga slijedi, i samo pod tim uslovom imaće poštovanje od Boga Oca (Jovan 12:26).

Jovan 12:27 pruža fascinantan uvid u ljudskost Isusa Hrista. Ovdje on sebe opisuje na isti način na koji je to učinio kada je prišao Lazarevom grobu (Jovan 11:33). Svi ovi odlomci koriste grčku korijensku riječ *tarassō*, koja se često prevodi kao „uznemirenost“. Kao potpuno čovjek, Isus je iskusio iste emocije kao i bilo ko drugi, a u ovom slučaju to znači zabrinutost koja bi se očekivala, s obzirom na sve što on zna o onome što će doći (Jovan 19:1; 19:16).

Isus takođe daje zanimljivu izjavu o molbi Bogu da ga poštedi onoga što dolazi. Postoje dva načina da se ovo protumači: prvi sugeriše da Isus kaže: „Ne bih trebao tražiti od Boga da me poštedi.“ Međutim, to se previše uvlači u tekst, što tekst ne kaže eksplicitno. Isus ne kaže ništa poput „ne, ne bih trebao.“ On jednostavno napominje da je ovaj „čas“ (Jovan 12:23) svrha njegove zemaljske službe.

Razumnije tumačenje je da Isus govori istu stvar za koju će se moliti kasnije u Getsimanskom vrtu (Matej 26:39; Luka 22:42). Zatim, u agoniji, Isus će uputiti zahtjev za koji moli njegova ljudskost. U isto vrijeme, i bez kontradiktornosti, moliće se da se izvrši volja Boga Oca. Ovdje Isus govori istu stvar, u nešto manje dramatičnom

obliku. Njegova izjava ovdje zabilježena je na liniji: „Mogu se za to moliti... ali znam da je Božja volja da se to dogodi.“

Na Isusovu molbu da Otac proslavi svoje ime, čuje se glas s Neba: „Proslavio sam ga i opet ću ga proslaviti.“ Kada je Isus kršten, glas s neba je objavio Božje odobravanje (Matej 3:17; Marko 1:11; Luka 3:22). To je bilo na samom početku njegove javne službe, usred ničega. Sada, glas govori gomili u samom Jerusalimu. Nakon svega što je Isus rekao i učinio u protekle tri godine, ova otvorena poruka bi trebala biti poslednji dokaz koji je nekome potreban.

Odgovor na ovaj nebeski glas paralelan je s reakcijama s kojima se ljudi često suočavaju na dokaze o Bibliji ili Bogu. Neki s pravom priznaju da postoji duhovna komponenta. Drugi odbacuju očigledno tvrdeći da je to nešto slučajno ili besmisleno (Jovan 12:29). Konačno, svi ti trenuci u kojima se Bog otkriva uračunavaju se u sud tako da niko nema izgovora (Rimljanima 1:18-20; Jovan 12:30-36).

Ali dokaze uvijek mogu odbaciti oni koji ne žele vjerovati (Jovan 7:17). Čuda se mogu zanemariti (Luka 16:31). Znakovi se mogu pogrešno protumačiti, čak i namjerno.

Čini se da su oni koji tvrde da je ovaj zvuk bio samo grmljavina u ovoj potonjoj kategoriji. Oni bukvalno čuju Božji glas – i odbacuju ga kao nešto bezumno, prirodno i besmisleno. To je prikladna paralela sa modernim skepticizmom, gdje se sve više dokaza o Božjem uticaju na prirodu odbacuje. Bilo da je u pitanju nedostatak duhovnosti (1. Korinćanima 2:14) ili direktna tvrdoglavost (1. Timoteju 4:2), rezultat je isti.

Drugi imaju manje skeptično tumačenje, a to je pretpostavka da je glas koji su čuli glas anđela. U oba slučaja je stvar odluke. Kao što će Isus objasniti, ovi događaji služe kao „znakovi“ koji bi trebali dovesti ljude do vjere (Jovan 12:30-36). Oni koji odbacuju Boga neće imati opravdanja za svoje nevjerovanje. Kasniji stihovi u ovom istom odlomku čine ovu ideju vrlo jasnom (Jovan 12:37-40).

Isusov komentar da glas nije zbog njega već zbog onih koji su prisutni kao svjedoci događaja posebno se odnosi na taj čujni glas s neba. To je takođe primjenjivo, uopšteno, na sve dokaze koje Bog nudi čovječanstvu. Ova poruka je hitna: vrijeme svake osobe je kratko (Jakov 4:14), a oni koji ignorišu istinu rizikuju da budu uništeni za vječnost (Jovan 3:16-18).

U najdirektnijem smislu, Isus govori u kontekstu svoje nadolazeće žrtve na krstu. Taj trenutak je presuda grijehu i sredstvo kojim će zlo biti zauvijek pobijeđeno (Jevrejima 2:14-15). Međutim, postoji smisao u kojem se njegove riječi odnose i na ideju koju je upravo iznio: da je svaka osoba predstavljena s Hristom i da mora donijeti odluku. Svako ima pristup „dovoljnom“ dokazu o Bogu (Rimljanima 1:18-20; Psalam 19:1; Jovan 5:39-40). Oni koji ne vjeruju moraju izabrati nevjerovanje (Jovan 7:17; 1. Korinćanima 2:14) i sami preuzeti sud (Jovan 3:16-18).

Ovo dvostruko značenje je potkrijepljeno komentarima koje Isus daje u 32. stihu: svi ljudi su „privučeni“ Hristu objavljivanjem njegove žrtvene smrti. Naravno, neće svi zaista doći (Jovan 6:44). Ali niko nema izgovor za odbacivanje onoga što Bog

nudi, a to je oproštenje grijeha (Jovan 6:35). Nakon što se ovaj razgovor završi, jevanđelje po Jovanu će naglasiti da ljudi odbacuju Boga uprkos dokazima, a ne zato što nema dokaza (Jovan 12:37-40).

Vladar ovog svijeta koga Isus pominje u Jovanu 12:31 je Sotona. U kom smislu će Sotona biti „izbačen"? Hristova žrtva neopozivo ruši platformu Sotoninog carstva. To carstvo počiva na pobuni protiv Boga, ono je izolovano grijehom i neka je vrsta „karantina". Isusova postignuća njegovim životom i smrću poništavaju tu silu destrukcije i vladavinu smrti. Sotona gubi bitku i biva „izbačen" iako to faktički još uvijek nije stvarnost, slično kao što nije ni Božje kraljevstvo.

Isus dalje kaže da će biti „uzdignut", što je metafora za raspeće – sudbinu koju će doživjeti vrlo brzo (Jovan 12:23-24). Ovo je nešto na šta je Hrist aludirao kada je razgovarao sa Nikodimom (Jovan 3:14). Tu je Isus pomenuo događaj iz Brojeva 21:4-9. Izraelski narod je patio od pomora koji su sami izazvali i mogli su se spasiti samo gledanjem u bronzanu zmiju podignutu na motku. Taj trenutak je nagovijestio koncept spasenja po milosti kroz vjeru, s konačnim Mesijom kao onim koji je „uzdignut" za druge da gledaju i budu spašeni.

Ovaj čin „uzdizanja" će „privući sve ljude [Hristu]". Kontekst ovoga je razgovor koji Isus vodi sa gomilom u Jerusalimu (Jovan 12:20-22). Ljudi su imali različite reakcije na otvoren glas s neba (Jovan 12:28-29). Isus je istakao da su takvi događaji namijenjeni za njihovo dobro (Jovan 12:30), kao znakovi koji će ih uputiti na istinu (Jovan 20:30-31). Poruka jevanđelja, usredsređena na Hristovu smrt i uskrsenje, je ona koja „poziva" sve ljude (Jovan 6:35, 40). Nažalost, neće svi odgovoriti (Jovan 6:44).

Posledice Isusove smrti dokazuju doslovnu istinitost riječi „svi ljudi". On će biti pogubljen pod plakatom koji ga sarkastično proglašava kraljem na više jezika (Jovan 19:20). Njegova smrt će uzdrmati pogled na svijet paganskog vojnika (Marko 15:39), čemu svjedoče i sledbenici i neprijatelji (Marko 15:29-32; Jovan 19:25). On će umrijeti između razbojnika (Matej 27:38), od kojih će samo jedan vjerovati (Luka 22:39-43). O njegovom tijelu će se brinuti i lojalni učenici i tajni sledbenici – oni niže i visoke klase (Matej 27:57-61). Žene će biti prve koje će saznati za njegovo uskrsenje (Marko 16:1-6). Ne-Jevreji će se obratiti (Djela 10:44-45). Okorjeli neprijatelji će postati misionari (Djela 22:6-8). Društvene barijere će biti slomljene (Galatima 3:28). U vječnosti će oni koje je Hrist otkupio uključivati pripadnike „iz svih naroda i plemena i narodnosti i jezika" (Otkrivenje 7:9).

Kao i kod mnogih Isusovih izjava, malo ljudi koji ga čuju će u potpunosti razumjeti. Većina te zbrke je zasnovana na njihovom pogrešnom razumijevanju proročanstva. Iako je Isus bio jasan, barem sa svojim učenicima (Luka 9:22; Marko 8:31), većina njegovih sledbenika ne shvata ideju da će njegova smrt biti doslovna. Naravno, Sveto pismo i drugi dokazi upućuju ljude na to već neko vrijeme (Isaija 53:3-5). Problem nije u tome što većina ljudi nikako ne može razumjeti; problem je u tome što su odlučili da to ne urade zbog njima privlačnijih vlastitih preferencija.

Starosavezna proročanstva su se radovala Mesiji. Međutim, ta perspektiva nije uključivala jasno odvajanje vremena između događaja. Većina ljudi u ovoj gomili očekuje da će Mesija doći i odmah uspostaviti trajnu vlast na zemlji. Pitanje koje se postavlja u Jovanu 12:34 implicira da Isusove riječi ne padaju na potpuno gluve uši. Biti „uzdignut“ nekima bi moglo sugerisati uzdizanje na nebo, dok bi drugi mogli razumjeti prikrivenu referencu na raspeće. U svakom slučaju, to implicira da Isus neće zauvijek biti na zemlji.

Ranije je Isus za sebe koristio naslov „Sin čovječji“ (Jovan 12:23). Ovo je dio zbunjenosti ljudi, pa traže od Isusa da pojasni na šta misli. Nema sumnje da je on prisvajao tu frazu – ali ljudi ne razumiju kako je to povezano sa „uzdizanjem“. U određenom smislu, oni se pitaju da li Isus misli na „Sin čovječji“ na drugačiji način nego što ga je koristio. Njegov odgovor će proizaći iz prethodnih komentara: da postoji jasan izbor između vjerovanja i nevjerovanja i da je vrijeme za donošenje te odluke ograničeno (Jovan 12:35-36).

Metafore o svjetlu i tami su uobičajene u Bibliji. Za narod Izraela, „svjetlo“ je bilo univerzalni simbol svega što je dobro i ispravno. Kontrast je onaj koji svi ljudi mogu razumjeti: spoticanje u mraku može biti zastrašujuće i opasno. Nije pretjerano reći da postojanje izvora svjetlosti, u nekim situacijama, može biti razlika između života i smrti.

U ovom kontekstu, Isus ukazuje da postoji „svjetlo“ dostupno u obliku njegove poruke, čuda i svjedočanstva. Ljudi imaju priliku da odgovore na njih, kako Bog namjerava, verujući (Jovan 12:30; 20:30-31). Ali ta mogućnost je ograničena. U bukvalnom smislu, Isusu je ostalo samo nekoliko dana do njegovog raspeća. Ove su među poslednjim riječima koje će javno propovijedati prije nego što bude uhapšen. U širem smislu, ljudima se ne nude neograničene mogućnosti za spasenje – prije ili kasnije, naši krhki životi će se završiti. Oni koji odbacuju Boga nemaju garanciju da će imati još jednu priliku (Izreke 29:1; Jevrejima 9:28).

Sva ta upozorenja imaju zajedničku temu koja se odnosi na ono što Isus propovijeda gomili u Jerusalimu. Osnovna poruka je: „nemojte čekati.“ Njegova zemaljska služba bliži kraju. Izmiče im prilika da ga čuju i odgovore. Oni koji odbacuju njegove riječi i njegovu poruku rizikuju da budu ostavljeni u mraku (Jovan 12:35). Uopšteno govoreći, on se obraća svakome ko čuje jevanđelje (Luka 7:22-23) ili vidi bezbroj dokaza dostupnih za istine o Bogu (Psalam 19:1). On upozorava čovječanstvo da samo oni koji postanu „sinovi svjetlosti“ (1. Jovanova 3:1) mogu izbjeći da ih tama obuzme (Matej 25:30). U jednom trenutku će biti „prekasno“ i oni koji su do tada ignorisali Boga neće imati izgovora.

Kraj 36. stiha – koji bi vjerovatno bio bolji kao njegov vlastiti segment – je nešto kao doslovna primjena tih ideja. Isus napušta gomilu i biva „skriven“ od njih. Da li to jednostavno znači da je otišao negdje privatno, ili je bio natprirodno pokriven, Sveto pismo ne kaže. U svakom slučaju, ovaj susret je sada zatvoren.

U nastavku Jovan odražava temu kojoj se mnogi ljudi opiru: nevjera se uglavnom

odnosi na ono što osoba želi, a ne na ono što osoba zna. Isus je kritikovao svoje religiozne kritičare što su „odbili“ da priznaju očigledan zaključak njihove vlastite studije (Jovan 5:39-40). U prethodnom razgovoru, Isus je potvrđen stvarnim glasom s neba. Neki od ljudi koji su to čuli odbacili su to kao grmljavinu (Jovan 12:29). Svaka osoba koja tvrdi da joj je potrebno „više dokaza“ da bi vjerovala u Isusa laže – bilo sebe, bilo izvana druge.

To ispunjava staro proroštvo. Isaijino 53. poglavlje se često označava kao „Sluga patnik“ i spada među važnije starosavezne reference na Mesiju. Ovdje citirani dio je s početka tog odlomka. Tamo Isaija postavlja retoričko pitanje: „ko je povjerovao onome što je čuo od nas?“ Kontekst tog pitanja je isti kao i ovaj nedavni razgovor između Isusa i gomile u Jerusalimu. Očekivani odgovor na Isaijino pitanje je skoro isti kao kada moderna osoba koristi izraz „koga briga?“ Odmah nakon što je ovo pitao, Isaija objašnjava način na koji će Mesija stradati od ruku onih ljudi kojima je „ruka [snaga i moć] Gospodnja“ postala očita (Isaija 53:2-3).

A nisu mogli vjerovati jer je Isaija takođe rekao: „Zaslijepio im je oči i otvrdnuo im srca, da očima ne vide i srcima ne razumiju i da se ne obrate pa da ih izliječim.“ (Jovan 12:39-40)

Da li je zaista Bog taj koji „oslijepi“ i „otvrdne“ ljude da ne prihvate istinu? Potpuno izvučeno iz konteksta, to bi izgledalo zlobno i nepravedno. Kako Bog može kriviti ljude za neverovanje (Jovan 3:36) kada ih namjerno blokira od toga?

Mnogi ljudi zanemaruju jasne dokaze o Bogu, čak i u prirodi (Psalam 19:1), jer ne žele vjerovati. Nijedno čudo nikada neće uvjeriti one koji su posvećeni prkošenju Bogu (Luka 16:31).

To znači da se ljudi sami zatvaraju za Božju istinu i blagoslov. I Bog ih prepušta vlastitim izborima. To upravo objašnjava apostol Pavle u Rimljanima 1. glava. Na drugom mjestu, on je vrlo eksplicitan o tome što se zaista dešava u duhovnom nevidljivom domenu: „A ako je i pokrivena dobra vijest koju objavljujemo, pokrivena je onima koji odlaze u propast, **onima kojima je bog ovog doba zaslijepio nevjernički um**, da do njih ne prodre svjetlost slavne dobre vesti o Hristu, koji je obličje Boga nevidljivog.“ (2. Korinćanima 4:3-4)

Odbacivanje pokazane istine dovodi osobu pod kontrolu Sotone i palih anđela. U jevrejskom načinu razmišljanja sve u krajnjoj liniji dolazi od Boga, te tako i „dopuštenje“ da ljudi otvrdnu srcima i duhovno oslijepe.

Jovan citira ovo Sveto pismo kao dokaz da oni koji tvrdoglavo ne vjeruju u Boga imaju samo sebe da krive. U nekom trenutku, čak i njihova nesposobnost da prihvate Boga je posledica njihove vlastite pobune.

Isaijina proročanstva su poznata po tome što sadrže zadivljujuće slike Boga i Njegove slave na nebu (Isaija 6:1-7). Jovanova referenca u 41. stihu odnosi na to kako je Isaija „vidio njegovu slavu i govorio o njemu“. „On“ o kome je ovdje riječ je Isus – Jovan eksplicitno povezuje vizije starosaveznog proroka sa Isusom iz Nazareta.

Isusa mnogi odbacuju iz predrasuda i zbog straha od vjerskog establišmenta. To

ne znači da je svaka pojedinačna osoba, bez izuzetka, odlučila zanemariti „znakove“ koji su im dati. Čak je i među religioznim vođama Jerusalima bilo onih koji su slijedili Hristova učenja do svog logičnog zaključka. Međutim, strah od gubitka položaja i poštovanja svojih vršnjaka spriječio ih je da hrabrije i iskrenije govore o svojoj vjeri (Jovan 9:22).

Kako tada tako i u svim vremenima, ljudi će se radije brinuti za vlastiti status u društvu u bojazni šta bi drugi rekli nego za Božju slavu. Nemušto balansiranje između nejasne i neartikulisane vjere u Boga i potpunog nevjerstva često je samo stvar postojeće društvene paradigme. Drugim riječima, većina se prilagođava trenutnom poretku ili kako vjetar duva. Hrist je u mnogo prilika oštro i jasno govorio da takva „vjera“ Bogu nije prihvatljiva niti je prihvatljiva za status Isusovog sledbenika.

Od 44-50. stiha, Jovan nastavlja sa još jednom Isusovom izjavom. Nije jasno kada ili gdje je Isus izgovorio ove riječi. Ovo bi mogla biti jedna, konkretna izjava data nakon njegovog susreta sa tražiteljima u Jerusalimu. Ili, ovo bi mogla biti sažeta verzija njegovog učenja dok se bližio kraju svoje zemaljske službe.

Isus se poziva na poslanje od Boga Oca. U tom smislu kada neko sluša od Isusa, oni slušaju od Boga Oca. Oni koji odbacuju Sina odbacuju Boga (Jovan 3:36). Kološanima 1:15 takođe kaže da je Isus vidljivo obličje nevidljivog Oca – Njegov predstavnik „na terenu“.

U istom smislu oni koji vide Isusa, treba da ga vide kao što bi Oca. Zastupnik osobe (hebrejski: šalija) se smatra kao sama ta osoba. Ali poslanje u ime Gospodnje ili date ingerencije, ne izjednačavaju time zastupnika sa Jehovom ili jedinim pravim Bogom, vrhovnim Suverenom univerzuma (Jovan 14:28).

Sve što je Isus govorio i činio imalo je za cilj da dovedu ljude do istine (Jovan 12:30). Oni koji odbacuju to znanje moraju to učiniti namjerno (Jovan 5:39-40; 12:37-43). „Ostati u tami“ ne znači samo izabrati neznanje. To znači odlučiti ostati daleko od Boga, zauvijek (Matej 25:30). Oni koji ne vjeruju u Hrista odvraćaju se od jedinog načina spasenja (Jovan 14:6). Krajnji rezultat toga je suočavanje s Božjim gnjevom (Jovan 3:36) i plaćanje kazne za grijeh drugom smrću za vječnost (Otkrivenje 20:11-15).

„A ako neko čuje moje objave, a ne drži ih, ja ga ne osuđujem. Jer nisam došao da osudim svijet, nego da spasem svijet.“ (Jovan 12:47)

Izvađen iz konteksta, ovaj stih se može pogrešno shvatiti da znači da Isus nikada neće suditi grijehu, ili da će svi ljudi biti spašeni, bez obzira vjeruju li u njega ili ne.

Rođenje, život i smrt Isusa Hrista kao čovjeka bio je njegov „prvi dolazak“ na zemlju. Komentar koji je ovdje dao Isus je podsjetnik da njegova uloga u ovom prvom dolasku nije konačna ili doslovna presuda grijehu. Njegova je svrha utvrditi način na koji se čovječanstvo može spasiti (Jovan 12:27-32).

Konačni Isusov povratak neće biti misija milosrđa, praštanja ili poniznosti. Njegov drugi dolazak će biti u slavi radi uzimanja onih koji su njegovi i presude ostalima, a ne da bude živa žrtva (Jevrejima 9:27-28). Ove riječi su dio Isusovog završnog

javnog učenja prije njegovog hapšenja i konačnog pogubljenja.

Dio presude koja će biti upotrijebljena protiv onih koji poriču Hrista jesu brojni dokazi koji su im dati. U tom smislu, „riječ koju je [Isus] izgovorio“ postaje dokaz protiv njih. Ovo se odnosi na više od ljudi koji su lično vidjeli Isusa. To uključuje svaku osobu koja je ikada živjela, jer se Bog učinio dovoljno jasnim da niko nema izgovora za nevjerovanje.

Isus opet naglašava da njegove riječi ne potiču od njega samog, već da je on Kanal samog Boga Oca. To je dio Božje volje, Božjeg plana i uputa za Onoga koga je poslao (Jovan 8:28; 12:27-36).

Ovo se povezuje s Isusovim ranijim izjavama koje ukazuju da odbaciti njega znači odbaciti Boga (Jovan 12:44-48).

Završna Isusova izjava u Jovanu 12:50 ističe da je ovaj Božji nauk da se vjeruje u Njegovog Sina, Isusa – „vječni život“. Oni koji ga budu poslušali biće iskupljeni, oni koji ne budu bili prokleti (1. Jovanova 5:10-12). Razlika je život ili smrt.

Osnovna poruka Svetog pisma je da Isus Hrist nije samo još jedan Božji glasnik – on je sam Sin Božji (Kološanima 1:15; Jevrejima 1:3, 5-6; Jovan 1:1-4, 14). On je ultimativni Božji Glasnik, čiji dolazak ima krucijalnu težinu, baš kao što će objasniti kroz parabolu o zlim vinogradarima (Matej 21:33-46). Isus čini više od pukog izgovaranja ovih riječi; 44. stih ukazuje na to da ih je objavio na isti način kao što je, glasno i jasno, pozvao Lazara u grobu (Jovan 11:43). Ulozi koji se postavljaju ovim komentarom su uglavnom isti; oni koji se odazovu biće spašeni i naći život (Jovan 14:6). Oni koji poriču Božji nauk, okrećući se od Isusa, biće izgubljeni za vječnost (1. Jovanova 5:11-12).

67. Hram opet očišćen i smokva prokleta

Matej 21:12-19, Marko 11:12-18 i Luka 19:45-48 bilježe ove događaje.

U nekom trenutku nakon trijumfalnog ulaska, Isus ulazi u Jerusalim i penje se na Brdo hrama. Dvorište hrama oivičeno je natkrivenim porticima u kojima rabini poučavaju okupljene oko njih. Veći dio dvorišta, južno od hrama, rezervisan je kao mjesto za obožavanje jevrejskog Boga. Uz zapadni zid na sjevernoj strani je hram. Na sjeverozapadnom uglu nalazi se tvrđava Antonija – garnizon rimske vojske. U to doba istorije, jevrejski hram u Jerusalimu bio je ogroman. Dominirao je gradom, pokrivajući prostor više od 140.000 kvadratnih metara.

Matej je sažeo i rasporedio događaje sedmice više po temama nego po redoslijedu kojim su se odvijali. Najvjerovatnije, trenutak kada Isus uđe u hram i istjera mjenjače događa se u ponedjeljak, a ne u nedjelju odmah nakon njegovog ulaska u grad.

Ovo je Pasha, desetine hiljada Jevreja su došli iz Judeje, Galileje, preko Jordana i svuda drugdje u Rimskom carstvu. Svima im treba jagnje za Pashu. Oni trebaju pretvoriti svoje rimske novčiće u pola šekela za hramski porez. A onima koji ne dolaze često u Jerusalim trebaće životinje, vino, ulje, so i ptice za lične žrtve koje su propustili prinijeti.

Zahtjevi za žrtve, sve od stoke do soli, prodaju se u Dvorištu neznabožaca (Jovan 2:14). Cijene su označene za veliki profit. Mjenjači novca naplaćuju za sebe i za prvosvešteničku porodicu. Mjesto koje je Bog namijenio ne-Jevrejima da ga obožavaju prepuno je životinjskog otpada i cjenkanja trgovaca koji iznuđuju novac od pobožnih putnika.

Problem kojim se Isus ovdje bavi nije u tome što se posao obavljao u svrhu bogosluženja hrama. Oni koji su dolazili da prinose žrtve, posebno izvan grada, morali su da kupe životinje za žrtvovanje i da plate godišnji hramski porez. Prvo, moguće je da se Isus protivio postavljanju ove pijace unutar hrama, koji je bio zamišljen kao sveto mjesto posvećeno molitvi i obožavanju Boga. Drugo, postoji razlog da se misli da su kupci i prodavci previše naplaćivali one koji su dolazili na bogosluženje – iskorištavali su ljude koji putuju.

Marko 11:15 kaže da je Isus „isprevrtao stolove mjenjačima novca i klupe onima koji su prodavali golubove.“ Jovan 2:15 opisuje Isusa kako pravi bič od konopca. Dok je Isus možda učinio nešto slično ovdje, događaj zabilježen u Jovanu se dogodio u ranoj Isusovoj službi. Matej 21:12 i Marko 11:15 spominju samo mjenjače novca i prodavce golubova, tako da je moguće da je Isusovo djelo u Jovanu 2 uvjerilo one koji prodaju veće životinje da ostanu izvan Brda hrama.

Kao razlog za ovu akciju, Isus opet citira iz Starog saveza. Prvo, On se poziva na Isaiju 56:7 da kaže da će se „Moj dom zvati dom molitve.“ Isus zatim upućuje na Jeremiju 7:11, govoreći da su jevrejske vjerske vođe od Božjeg hrama napravile

„razbojničku jazbinu“.

Nažalost, ovi odlomci su pogrešno primijenjeni da opravdaju militantnu odbranu hrišćanstva. Neki tvrde da Isusovi postupci opravdavaju borbu protiv vladinih ograničenja ili nepopularnih zakona. To u potpunosti promašuje kontekst ovih događaja. Isus ne tjera Rimljane. Iskrenija paralela bi bila istjerivanje onih koji iskorištavaju druge hrišćane i čine da se nevjernici osjećaju nepoželjnima, a sve uz odobrenje crkvenih vođa.

Matej, Marko i Luka su napisali jevanđelja prije razaranja Jerusalima od strane Rima 70. godine nove ere. Oni ne znaju da će manje od četrdeset godina nakon što je Isus ušao u Jerusalim, decenije rimskog oporezivanja uzrokovati da jevrejski farmeri izgube svoju zemlju. Niti su svjesni da će Neron narediti lokalnom guverneru da upadne u riznicu hrama. Kao odgovor, nezadovoljni Izraelci će prikazati guvernera kao jadnog prosjaka; guverner će razapinjati posmatrače kada ne može pronaći počinioce.

Finansijske teškoće su samo jedan od mnogih razloga zbog kojih će Jevreji početi da se bune protiv Rimljana 66. godine nove ere. Drugi je korumpirano jevrejsko vođstvo koje traži sopstvenu dobit i moć, a ne da dobro vodi narod. S tim, Luka takođe nalazi paralelu u Isusovom iskustvu. Jevrejske vođe slušaju ga kako propovijeda. Oni znaju da on ispunjava Mesijina proročanstva u hebrejskim spisima. Ali oni su ljubomorni, pa umjesto da se bore protiv pravog neprijatelja, u ovom slučaju Sotone, uništavaju svoju jedinu šansu za spasenje (Luka 19:47).

„Svakog dana poučavao je u hramu. A sveštenički glavari, pismoznalci i vodeći ljudi u narodu tražili su priliku da ga pogube, ali nisu mogli ništa da učine, jer je sav narod stalno bio uz njega i slušao ga.“ (Luka 19:47-48)

Sveštenici, poznavaoci zakona i starješine gaje sopstvenu ljubomoru na Isusa i kuju zavjeru da ga unište. To je njihov izbor, umjesto da priznaju da je on prorečeni Mesija i da vodi njihov narod ka namjeravanom spasenju. Za nedjelju dana, Sanhedrin će misliti da su pobijedili. Čak i kada se prošire glasine da je Isus uskrsnuo iz mrtvih, čak i kada učenici odbiju da prestanu propovijedati Isusovo uskrsnuće, oni će i dalje vladati Jerusalimom i jevrejskim narodom.

U Isusovo vrijeme, ovo vijeće – Sanhedrin, savjet sedamdesetorice sačinjen prema uputima datim Mojsiju – još je uvijek na snazi, iako se u međuvremenu njihov kurs promijenio.

Svaka sekta u Sanhedrinu imala je svoje motive da uništi Isusa. Ali da bi zadržali svoj uticaj i autoritet, moraju to učiniti na način koji neće uznemiriti ljude. Isus je previše popularan. Dakle, oni kuju plan. Oni pokušavaju da ga diskredituju (Luka 20:1-8). Zatim pokušavaju da ga navedu da prekrši rimski zakon ili Mojsijev zakon (Luka 20:19-26). Kada to ne uspije, pokušavaju ga uhvatiti u kontradikciji (Luka 20:27-40). Isus ne samo da prolazi njihove testove, već ih čini da izgledaju kao budale zbog svojih nevolja (Luka 20:41-47).

Poslednji put u Matejevom jevanđelju 21:14 Isus je prikazan kako izvodi čudesno iscjeljenje. Značajno je da se to odvija unutar hrama. Neki koji su slijepi i hromi

prilaze Isusu dok se nalazi u vanjskom dijelu hrama. Činjenica da ih je Isus izliječio u hramu implicira dvije stvari. Prvo, pošto više nisu bili slijepi ili hromi, ovi ljudi su sada mogli ući u unutrašnje dvorište. Umjesto da ih spriječi, Isus im je omogućio način da učestvuju tako što je uklonio prepreku koja je stajala između njih i obožavanja Boga. On će uskoro učiniti isto za one koji su svojim grijehom odvojeni od Boga, sve nas, plaćajući cijenu za taj grijeh svojim vlastitim životom i čineći tako oprost i otkupljenje mogućim (Jevrejima 10:19-23).

Drugo, ova djela iscjeljenja pokazala su da je Isus imao vlast nad hramom. Imao je ovlasti da protjera mjenjače i da obožavaoce učini prihvatljivim Bogu tako što će ih liječiti umjesto da im samo zabrani ulazak, kao što su to činile jevrejske vjerske vođe.

Sada počinju da odjekuju uzvici od prethodnog dana (Matej 21:9), kada je Isus ušao u grad: „Hosana Sinu Davidovu!“ I djeca se priključuju.

Zašto su prvosveštenici i pismoznalci bili toliko ogorčeni zbog ovoga? Shvatili su da je „Sin Davidov“ referenca na dugo obećanog Mesiju Izraela. Nazivanje Isusa Obećanim razljutilo bi te vjerske vođe. Takođe, odlomak iz kojeg je preuzeta riječ „hosana“ trebao je biti usmjeren samo na poslatog od Boga. Pošto ovi kritičari nisu vjerovali u Hrista, to bi za njih bilo posebno uvredljivo. Htjeli su da Isus spriječi i djecu i odrasle da ga hvale na ovaj način.

Djeca su, međutim, uspostavila vezu koju su sveštenici i pismoznalci odbili da priznaju. Bilo slučajno ili uvidom, oni su hvalili Isusa kao Mesiju jer su vidjeli njegove prikaze moći i autoriteta. Isus ih nije htio ispraviti. On odgovara pitanjem. U suštini, pita ih zar nikada nisu pročitali Psalam 8:2. Kao i sa njihovim pitanjem njemu, Isus razumije da oni dobro poznaju taj odlomak. Ovo je bio uobičajen jevrejski način da se poentira. Isus se poziva na grčki prevod stiha: „Sa usana djece i odojčadi stižu hvalospevi.“ Hebrejska verzija stiha se prevodi kao „sila“, a ne „hvala“.

Isusova poenta je da je Bog taj koji nadahnjuje djecu da daju hvalu. Činjenica da Isus primjenjuje ovaj stih na sebe mogla je samo još više razbjesniti vjerske vođe. U suštini, Isus opet potvrđuje da je Mesija. On neće spriječiti djecu da izraze hvalu koju je Bog pripremio da mu daju.

Isusov boravak tih dana u Jerusalimu bio je opterećen ne samo gužvom, već i neprijateljstvom vjerskih vođa. Na sreću, imao je i dobre prijatelje u selu Betaniji, udaljenom par kilometara. Isus je vjerovatno proveo noći te sedmice u kući braće i sestara Marije, Marte i Lazara, vraćajući se svaki dan u Jerusalim.

Isus proklinje nerodnu smokvu (Matej 21:18-22; Marko 11:12-14, 19-26)

Markovo kazivanje ovih dana u Jerusalimu prije Isusovog hapšenja pada hronološkim redom. Matej, međutim, teži grupisati događaje iz sedmice po temama, a ne redoslijedom kojim su se dešavali. On kombinuje dva događaja u ovom odlomku. Marko ih razbija, pokazujući da je Isus jednog dana prokleo smokvu, a da su učenici to primijetili sledećeg.

Isus se vraća gladan. Budući da je ovo vrijeme Pashe, znamo da je prerano u

sezoni da bi bile dostupne zrele smokve. Markova verzija čak dodaje da nije bilo vrijeme za smokve (Marko 11:13). Međutim, u ovo doda godine na smokvi bi trebali biti jestivi pupoljci.

Ova smokva bi trebala imati barem one nezrele zelene smokve. Umjesto toga, Isus nalazi samo lišće na drvetu. Drvo iz daljine izgleda zdravo, ali nema ploda i neće ni kasnije roditi. Isus proklinje drvo, govoreći mu: „Ne bilo više nikad ploda od tebe!" Najvjerovatnije je drvo odmah uginulo, a do sledećeg jutra je i njegovo korijenje uvelo. Temeljitost uništenja je u skladu s drugim Isusovim čudima. Ne treba biti iznenađenje da kada Isus kaže drvetu da više nikada neće donijeti plodove za ljude, drvo vene do korijena.

U Marku, Petar samo spominje da se drvo osušilo (Marko 11:21). U Mateju, učenici pitaju kako (Matej 21:20). Isus je pokazao autoritet nad bolestima, povredama, demonima, smrću, prirodom, reprodukcijom hrane, pa čak i jednom ribom sa novčićem u utrobi (Marko 5:1-20; 6:30-44; 6:53-56; Matej 17:24-27). Učenici takođe čine mnoga od ovih čuda (Marko 3:13-21). Nijedno drugo čudo, međutim, nije zabilježeno da je Isus posebno uticao na biljni život.

Komentatori imaju različite stavove o tome šta ovaj događaj znači. Neki kažu da je Hrist pokazao snagu vjere, o čemu sam govori u kontekstu tog događaja. Drugi kažu da smokva predstavlja Božju nadolazeću presudu Izraelu jer nije urodio plodom u pravednosti. Ipak, drugi biblijski učitelji vide ograničeniji sud u drvetu za one koji su licemjeri, koji ne uspijevaju donijeti plod iako se čini da to rade, kao što je bio slučaj s vjerskim vođama u prethodnim stihovima. Implikacije za Izrael su najvjerovatnije, pogotovo jer je takav simbolizam korišten u starosaveznim proročanstvima. U Jeremiji, Bog nagovještava Isusove riječi nad Jerusalimom (Matej 23:37) kada kaže za Judu: „Sabraću ih za istrebljenje... Neće biti grožđa na lozi, ni smokava na smokvi, i lišće će uvenuti. I što im daje, uzeće se." (Jeremija 8:13). Izrael se takođe poredi sa smokvama u Jeremiji 29:17, Osiji 9:10 i Joelu 1:7, sve u kontekstu Božjeg suda nad Njegovim narodom.

Isus zna da Izrael i judaizam nemaju više ploda za dati svijetu. Njegov postupak protiv drveta je znak da će Bog suditi Izraelu (Marko 13:1-2). Drvo izgleda dobro: olistalo je, ali ne daje smokve, pa je beskorisno. Isus je prokleo smokvu zbog njenog lažnog izgleda, što je bilo varljivo. Ovo simbolizuje Božji sud nad onima koji pokazuju vanjsku religioznost bez prave vjere ili pravednih postupaka. Osušena smokva postaje predmetna lekcija o snazi vjere i molitve usklađene s Božjom voljom.

Hram izgleda dobro: obnovio ga je Herod Veliki prije pedesetak ili šezdeset godina, ali vjerske vođe odlučuju da ne urode plodom u ovoj sezoni.

Za one kojima je drveće potrebno za proizvodnju hrane, drvo koje ne donosi plod je beskorisno. Najbolje je da se iskorijeni i na njegovo mjesto dođe nešto plodnije. U ovom slučaju, jalova duhovnost Izraela kao nacije je u procesu zamjene novim savezom hrišćanske zajednice.

Dakle, ako je Isusova poenta da je Izrael izgubio svoju korisnost i da će biti

uništen, to je poruka za koju učenici još nisu spremni. Umjesto toga, Isus ih podučava osnovnijoj vještini koja će ih izvući kroz sve teškoće: vjeri u Boga (Marko 11:22-23).

Gora na koju Isus ukazuje vjerovatno je Maslinska gora koja se nalazi istočno od brda hrama, preko doline Kedrona. Ovaj vrh je 91 metar viši od hrama. „More" je manje prepoznatljivo. Isus najvjerovatnije misli na Mrtvo more, vidljivo 24 km južno od Maslinske gore. Naravno, bilo koji od ovih izbora bio bi čudesan. Isus možda misli na proročanstvo u Zahariji 14:1-5 koje kaže da će se o sudu Gospodnjem Maslinska gora rascijepiti od istoka do zapada, a ljudi će pobjeći iz Jerusalima kroz novonastalu dolinu.

Djelimično, ovo je primjer hiperbole: pretjerivanja radi efekta. U isto vrijeme, dobro je zapamtiti da snaga koja stoji iza molitve dolazi od Boga, a ne od onoga koji se moli. Poenta, naravno, nije u tome da Isus želi da bacaju planine u mora, uključujući i Maslinsku goru, na kojoj oni stoje. On želi da učenici shvate da će, u njemu i kroz njega, imati moć izvan sebe da ostvare ono što im Bog daje da urade u narednim godinama.

Isus obećava da će zahtjevi učenika biti ispunjeni ako budu imali odgovarajuću vjeru. „Sumnja" je od grčkog korijena riječi *diakrino*. To je ista riječ koju Jakov koristi kada govori o tome da je poput „morskog talasa koga vjetar podiže i nosi" (Jakov 1:6).

Međutim, ovo nije obećanje lišeno konteksta: postoje uslovi i očekivanja. Moramo tražiti ono što je u Božjoj volji da dâ (1. Jovanova 5:14-15), i moramo ostati u Hristu da bismo znali šta je Božja volja (Jovan 15:7). Ako to učinimo, naše će se želje podudarati s onim što Isus želi, pa će Bogu biti lakše da odgovori na naše molitve. Takođe moramo tražiti s pravim motivima (Jakovljeva 4:1-3). Ako tražimo od Boga da nam priušti stvari koje će nam pružiti svjetovna zadovoljstva, idemo u sukob s Njim i drugima, a ne ka uslišenju molitve.

Isus ne podržava moderni pokret Riječ vjere. Niti sugeriše da Bog djeluje kao kosmički automat za ispunjavanje želja. Vjerovanje da će Bog uslišiti našu molitvu nije čarolija koju stavljamo na Boga pa nam On mora dati ono što želimo. Kontekst obećanja molitve je Božja određena služba, ako tražimo s pravim namjerama i unutar Božje volje. Biblija obećava „ako nekom od vas nedostaje mudrosti, neka traži od Boga, jer on velikodušno daje svima, i to bez prekorevanja, i on će mu je dati" (Jakov 1:5). Ako se prvo molimo za mudrost i tražimo u Božjoj volji, dobićemo ono što tražimo. Ako tražimo bez mudrosti, nećemo tražiti po Njegovoj volji i nemamo razloga očekivati da će takav zahtjev biti uslišen. Zapravo sve što možemo primiti u tom slučaju su falsifikati Sotone i palih anđela, sa ciljem izopačavanja i uništenja zdrave religioznosti.

Stih iz Marka 11:25 ne nalazi se u Matejevom izvještaju, ali Isus kaže nešto slično u Propovijedi na gori (Matej 6:14-15).

Ovo ne znači da propust da oprostimo drugima ili da se pomirimo s onima koje smo uvrijedili uzrokuje da izgubimo svoje spasenje (Efescima 1:13-14). Niti to znači

da možemo zaraditi spasenje tako što ćemo opraštati (Titu 3:5). Poenta je u sitnom načinu na koji mi, kao grešnici, pretpostavljamo da imamo jak odnos sa Bogom; u međuvremenu, često nećemo oprostiti relativno manje prekršaje koji su nam učinjeni.

Isus ukazuje na disparitet u našem razmišljanju o opraštanju i odnosima. Bog je sveti Tvorac univerzuma. Svaki dan griješimo protiv Njega. Svaki pojedinačni grijeh čini nas nepodobnim da budemo u Njegovom prisustvu. Ali i dalje očekujemo da nam oprosti i nastavi da nam daje ono što tražimo. S druge strane, redovno dolazimo u sitne sporove sa drugim ljudima. Zahvaljujući ponosu, stidu ili apatiji, ne pokušavamo da oprostimo, ne tražimo oproštaj i da obnovimo te odnose. Bog je žrtvovao svog Sina da bi nam mogao oprostiti. Dok očekujemo da Bog oprosti naše gnusne grijehe, možda nećemo odvojiti pet minuta da se pomirimo s nekim koji nije više grešnik od nas.

U pitanju je relacijski oprost. Paralela za ovo bi bila vrijeđanje ili griješenje prema supružniku, bez traženja oprosta. To bi povrijedilo bračnu vezu i rezultiralo distancom ili razdvajanjem, ali ne i krajnjim prekidom braka.

Isto tako, ako griješimo u odnosima i ne tražimo oprost, ne znači da gubimo svoje spasenje. Naše spasenje zavisi od Isusovog djela, a ne od naše sposobnosti da se sjetimo svakog grijeha i pokajemo se za njega (Titu 3:5). Međutim, grijeh šteti našem odnosu s Bogom, ometajući naš rast i Njegove blagoslove. Bog nas je stvorio za zajednicu, poštenje i poniznost. Ako griješimo protiv nekog drugog, a da ne tražimo oprost, griješimo protiv Boga (Matej 18:23-35). Ako tvrdoglavo odbijamo da oprostimo drugima, ne odražavamo zahvalnost za oprost koji smo i sami primili (Marko 11:25). Odnosi su od suštinske važnosti u Božjem poretku života.

68. Sanhedrin izaziva Isusa – odgovori u parabolama

Matej 21:23 – 22:14, Marko 11:27 – 12:12 i Luka 20:1-19 bilježe ove događaje.

Napetost između Isusa i jevrejskih vjerskih vođa nastavlja se zahuktavati kako ova sedmica odmiče. „Sveštenici“ koji su mu prilazili ovdje su imali službene rukovodeće pozicije u hramu. Vjerovatno su bili članovi vjerskog vladajućeg tijela poznatog kao Sanhedrin. Bili su manje popularni od fariseja, ali su imali veću moć jer su bili politički povezani s Rimljanima. Starješine sa njima vjerovatno nisu bili sveštenici, ali su možda bili iz uticajnih jevrejskih porodica, a možda su bili i u Sanhedrinu.

Zajedno, ova grupa je smislila pitanje za Isusa i prišla mu dok je poučavao u hramu, vjerovatno negdje u vanjskom dvorištu, gdje su inače rabini poučavali. Pitanje je samo po sebi zapravo dobro – ali se postavlja na neiskren i pokvaren način. Nije da se ova grupa pita da li treba da slušaju Hrista. Umjesto toga, njihov motiv je da spriječe Isusa da poučava, ili da ga eventualno diskreditiraju među ljudima optužujući ga za krivovjerje.

Pod „ovim stvarima“ oni podrazumijevaju da pitaju zašto Isus misli da može ući u Jerusalim primajući hvalu naroda kao da je kralj i Mesija (Matej 21:1-11), tjerati mjenjače iz hrama (Matej 21:12-13) i iscjeljivati hrome i slijepe u hramskom dvorištu (Matej 21:14-15). Na kraju krajeva, Isus nema nikakvu poziciju službenog ljudskog autoriteta osim što je poznat kao „rabin“, učitelj. On nije član Sanhedrina ili službeno ovlašteni sveštenik, farisej ili pismoznalac. Šta mu daje pravo da djeluje i podučava na ove načine?

Isus, znajući njihove motive, neće direktno odgovoriti na njihovo pitanje. Ako im kaže da djeluje po autoritetu jednog i jedinog Boga, njegovog vlastitog Oca, oni će ga optužiti za bogohuljenje i možda ga odmah uhapsiti. Međutim, parabole koje daje, zajedno sa svojim drugim učenjima, čine odgovor jasnim onima koji iskreno žele znati (Jovan 5:19-24). Oni koji će povjerovati u njega, međutim, shvatiće da Isus djeluje i govori pod autoritetom svog Oca, koji je Bog. On predstavlja Boga na zemlji i djeluje s punim Božjim autoritetom u svemu što govori i čini.

Ova razmjena između Isusa i nekih vjerskih vođa Izraela nije bila neobična po svom obliku. Iako se stil razgovora činio poznatim, ulozi su bili daleko veći nego inače. Uskoro će ovi ljudi iskoristiti svoj autoritet da ga osude i predaju Rimljanima na pogubljenje (Matej 17:22-23). Isus je potpuno svjestan njihovih motiva, ali odgovara smrtno ozbiljno. Uskrsnuće trećeg dana, uprkos njihovim naporima – oni će, međutim, biti suočeni s Božjim osudom (Jovan 3:36).

Umjesto da direktno odgovori na njihovo pitanje, Isus je slijedio svoj uobičajeni obrazac i postavio jedno od svojih. Ovaj put, međutim, on pristaje da odgovori ako će oni odgovoriti na njegovo pitanje. Njegov briljantni zahtjev će ih za sada ušutkati. Parabole koje Isus daje odmah nakon toga, zajedno s njegovim drugim izjavama,

odgovaraju na izvorno pitanje, ukazujući da Isus djeluje prema Božjem autoritetu.

Pitanje koje je postavio Isus prisiljava ove ljude da iznesu svoj stav o Jovanu Krstitelju: da li je on bio legitimni prorok poslat od Boga ili se pretvarao. Iako pitanje koje su ti ljudi prvobitno postavili Isusu nije bilo pogrešno, samo po sebi, njihov motiv je bio pokvaren. Isusovo protupitanje to briljantno pokazuje. Ovim ljudima je zaista stalo do moći i kontrole, a ne do iskrene vjere.

Kao rezultat toga, grupa moćnih ljudi se savjetuje o svojoj strategiji. Brzo shvataju da ih je Isus stavio u scenario bez pobjede. Ako kažu da je poruka Jovana Krstitelja božanska, Isus ih može optužiti da ignorišu Božjeg glasnika. Naravno, to nije ono što ovi sveštenici i starješine misle, ali ovdje priznaju da se boje reći istinu. Jovan Krstitelj je bio popularan u narodu.

Da su izraelske vjerske vođe vjerovale da je Jovan pravi prorok od Boga, vjerovali bi njegovoj poruci o Mesiji, koga je identifikovao kao Isusa.

Alternativna tvrdnja da je Jovan bio učitelj prevarant, bila bi izuzetno nepopularna i bila bi protivna njihovom stvarnom motivu održavanja moći (Matej 21:26). Ono što je izgledalo kao lak način da se Isus uhvati u zamku, postalo je zamka za ove ljude.

Jovan Krstitelj je takođe imao barem jedan sukob sa grupom fariseja i sadukeja. Poznato ih je nazvao „zmijskim leglom“ i upozorio na osudu onih u Izraelu koji ne donose duhovni plod (Matej 3:7-10).

Ovi ljudi imaju priliku, na neki način, da barem pokažu integritet. Iskren odgovor – iako nepopularan – bio bi da kažu da misle da Jovan Krstitelj nije od Boga. Pa ipak, njihova prva posvećenost nije istini već vlastitoj sigurnosti. To je isti razlog zašto odbijaju da vide da je Isus Mesija. Isus ih je u ovom trenutku zarobio iza zida njihovog vlastitog nepoštenja i nevjere.

Njihov odgovor dokazuje da su ovi takozvani lideri spremni da stave političku kontrolu nad istinom. Njihov stvarni prioritet je održavanje uticaja na ljude koje bi trebali voditi. Radije bi skrivali svoja prava uvjerenja, čak i o nečemu tako važnom kao što je to da li je glasnik Božji prorok. Umjesto da dopuste svojoj generaciji da ih izaziva i ne poštuje, oni biraju ćutati. Njihov integritet je na testiranju, i oni nesrećno propadaju. Njihov motiv da se suprotstave Isusu bio je nepošten, kao i njihov pokušaj da izbjegnu njegovo pitanje.

Dakle, oni sada odgovaraju na najslabiji, najjadniji mogući način za ljude koji su se ponosili svojom sposobnošću da raspravljaju: „Ne znamo.“ Pošto nisu ispunili njegov uslov, Isus im kaže da neće odgovoriti ni na njihovo pitanje. Isus je ublažio njihov pokušaj da ga uhvate kako govori bogohuljenje tako što ih je jednostavno zamolio da kažu istinu o svojim vjerskim uvjerenjima.

Parabola o dva sina

Isus ulazi u ovu priču direktno iz svog prethodnog komentara postavljajući drugi scenario na koji oni mogu odgovoriti. Tema ove parabole će, opet, dovesti do njihovog

odbacivanja Jovana Krstitelja. Isus opisuje čovjeka sa dva sina. Čovjek kaže obojici mladića, prvo jednom pa drugom, da idu raditi u vinograd za taj dan. Sinovi će odgovoriti i onda učiniti dvije različite stvari.

Prvi sin u početku odbija da uradi ono što je njegov otac tražio. U tom trenutku, sin nije samo neposlušan – on je prkosan. On direktno kaže da se neće povinovati. Međutim, ta tvrdoglava reakcija napokon popušta i sin na kraju radi upravo ono što je njegov otac sve vrijeme želio.

Ova parabola ima za cilj da uporedi one koji u početku odgovaraju Bogu prkosom, ali kasnije dođu do vjere, s onima koji pokazuju poslušnost, ali nikad stvarno ne slušaju.

Čovjek zatim kaže svom drugom sinu da ide raditi u vinograd. Ovaj sa puno poštovanja odgovara ocu. Međutim, uprkos prvim izgledima, taj sin ne radi kako mu se kaže. Kao dio parabole, ovo je zamišljeno da prikaže ljude poput onih koji su nedavno napali Isusa. Oni daju izgled poslušnosti i časti Ocu, ali u istini su neposlušni. Ovo je u suprotnosti s onima čije duhovno stanje izgleda odvratno prkosno, ali koji će na kraju doći do vjere.

Sada Isus ovim vjerskim vođama postavlja pitanje: Koji je sin izvršio volju svog oca? Odgovaraju kako jedino mogu: sin koji je uradio posao, iako je prvo rekao ne, je taj koji je izvršio očevu volju. Otac je želio akciju, a ne samo riječi. Onaj ko je djelovao poslušao je. Uprkos početnoj grubosti prvog sina, njegova promjena u mišljenju značila je da je počeo da sluša i poštuje svog oca. Drugi sin, s druge strane, nikada nije zaista poštovao svog oca, što dokazuje činjenica da je samo govorio o poslušnosti ali zapravo nije poslušao (Jovan 14:15).

Sada Isus podiže zavjesu. Njegova izjava bi pala kao šamar. Primjeri prostitutki i muškaraca Jevreja koji su ubirali porez za Rimljane nisu bili Isusovi slučajni izbori. U kombinaciji, ovi stereotipi sažimaju najgore od najgorih u izraelskom osjećaju vjerske čistote: jadni, zli, izdajnički, prljavi i prezreni. U stvari, smatrani su strancima u izraelskoj vjerskoj zajednici. Bili su niži od nikog.

Pa ipak, Isus tvrdi da će upravo ti ljudi ući u Božje kraljevstvo prije od najreligioznijih i najmoćnijih ljudi u Izraelu. Upravo data parabola pokazuje da Isus još uvijek govori o vjerovanju u poruku Jovana Krstitelja. Mnoge prostitutke i poreznici su povjerovali i pokajali se – krenuvši od prkosa Bogu ka pokornosti (1. Korinćanima 6:9-11). Jevrejske vjerske vođe samo su se pretvarale da se pokoravaju, ali nikada nisu bili poslušni (Jovan 5:39-40; Matej 23:27). To je simulirana religija nepokornosti sa maskom pokornosti, dominantna u svijetu u svim vjekovima.

Isus im govori da im je Jovan došao na putu pravednosti. To znači da je, za razliku od njih, Jovan zaista živio pravedno pred Bogom. Nije samo govorio „prave riječi“ i izgledao dobro stojeći u hramu. Uradio je ono što mu je Bog rekao da uradi, i nastavio je to da radi. Iz tog položaja pravednog življenja, Jovan je pozvao Izraelce da se pokaju i pridruže mu se. Ponovo su vjerske vođe odbile to učiniti.

Parabola o vinogradaru i zlim radnicima

Isus sada opisuje zemljoposjednika i gospodara domaćinstva. Ovaj čovjek sadi vinograd, a zatim uređuje imanje u nešto što će donijeti profit. Oko vinograda postavlja ogradu kako bi spriječio životinje i pljačkaše. Oprema je presom za preradu grožđa. On podiže osmatračnicu tako da sluge mogu paziti na potencijalne prijetnje od neprijatelja, lopova i požara. Kada je sve spremno, posjednik iznajmljuje svoj dobro opremljen vinograd nekim zakupcima koji će ga obrađivati dok mu plaćaju kiriju. Zatim napušta zemlju.

Isus je opisao vrlo uobičajen scenario u Judeji i drugim djelovima svijeta. Bogati zemljoposjednici često su davali svoju zemlju u zakup i živjeli od rente, ponekad plaćene u usjevima. Ova parabola ima za cilj da podsjeti Isusove jevrejske slušaoce na poznati odlomak Starog saveza. Isaija 5:1-7 takođe opisuje metaforički vinograd. Rečeno je da je to dom Izraelov i da pripada Gospodu. Kada se proizvod vinograda – naroda Izraela – pokaže divljim umjesto korisnim, vlasnik vinograda ga uništava.

U Isusovoj paraboli, zemljoposjednik je ponovo Gospod, a vinograd je Izrael. Ovaj put, međutim, ima zakupaca koji rade u vinogradu. Oni bi trebali predstavljati izraelske vjerske vođe. Oni su zaduženi da se brinu o lozama u polju. Isusova priča će pokazati da ovo nisu dobri zakupci.

Kada dođe vrijeme berbe, on šalje slugu da pokupi svoj dio voća od farmera koji iznajmljuju njegov vinograd. „Njegov plod“ znači njegov udio u usjevu. To je zakupnina koju zakupci s pravom duguju, a na koju su pristali, za korišćenje vinograda.

Međutim, kada vlasnik pošalje sluge da pokupe njegov dio, zakupci odbijaju da ga predaju. Umjesto toga, pretuku jednog od vlasnikovih slugu, drugog ubiju, a trećeg kamenuju. Kada vlasnik pošalje drugu grupu, zakupci rade isto i njima. Izopačenost zakupaca se povećava kako se priča nastavlja.

Ovo je paralelno sa izraelskom tragičnom istorijom proroka koji su ignorisani ili ubijani od strane vjerskih i političkih vođa (Djela 7:52).

Sada vlasnik vinograda odlučuje poslati vlastitog sina da pokupi usjeve koji mu pripadaju. Očekuje da će zakupci poštovati njegovog sina, postidjeti se i pokajati, iako su mu ubili sluge. Ovo je milostiv korak s obzirom da je vlasnik mogao odgovoriti nasiljem ili vlastitom osvetom. Umjesto da odgovore u poniznosti i poslušnosti, zakupci vide priliku da ubiju sina kako bi nasledstvo imali za sebe. Nadaju se da će posjedovati vinograd tako što će eliminisati budućeg zakonitog naslednika.

Važno je kada čujete bilo koju parabolu da ne analizirate previše detalja. Svaka parabola ima za cilj da istakne određenu poentu, a ne da svaki detalj bude u skladu sa tačnom osobom ili radnjom u stvarnom svijetu. Vođe Izraela nisu bukvalno pokušavale da postanu Bog, ili da ukradu nasledstvo Njegovog Sina. Uopšteno govoreći, Isus opisuje šta su izraelske vođe tokom vremena učinile Božjim slugama i šta će učiniti njemu, Božjem Sinu: da ga odbace nasiljem i grijehom. Međutim, ono što odgovara stvarnosti u pozicijama i odnosima su paralele vinogradara i Boga Oca, slugu i proroka, te sina i Isusa Hrista.

Oni će uskoro će ubiti Božjeg Sina (Matej 17:22-23). Isus još jednom proriče sopstvenu smrt, ovaj put u formi parabole i samim ljudima koji će ga osuditi u narednim danima.

Pitanje koje Isus postavlja u 40. stihu dolazi sa očiglednim odgovorom (Matej 21:41), ali Isus traži to radi naglaska. Odgovor dolazi od strane nekog od glavnih sveštenika ili starješina s kojima je Isus razgovarao (Matej 21:23). Ako je tako, odgovor otkriva njihovu vlastitu osudu. Ko god da je odgovorio očito je ogorčen šta su ovi zakupci uradili ovom vlasniku vinograda, kao što i treba. Bog, takođe, ima pravo da se ljuti zbog načina na koji su Njegovi glasnici bili maltretirani (Matej 23:37), a oni koji su trebali da brinu o Izraelu, umjesto toga su ih zlostavljali (Jovan 10:12-13).

Sama poenta Isusove parabole objašnjena je usnama onih koji su njome osuđeni. Ne samo da je Isus sebe proglasio Sinom Božjim i predvidio sopstvenu smrt od strane „zakupaca", jevrejskih vjerskih vođa u Jerusalimu, on je takođe upozoravao na Božji sud nad tim nepokajanim vjerskim vođama.

Osoba koja govori o zasluženoj sudbini zakupaca koristi zanimljivu grčku frazu: *kakous kakōs apolesei autous*. Ta kombinacija doslovno znači nešto poput „on će donijeti zlo zlima" ili „sa zlim će se zlo postupati".

Nakon što očisti svoju zemlju od takvih zlih ljudi, vjerovatno će posjednik naći pogodnije zakupce. Ne samo da će izraelske vjerske vođe trpjeti Božju osudu, već će i novi „zakupci" uskočiti kako bi pomogli proizvesti žetvu pokajanja i pravednosti od Božjeg naroda (Matej 21:43).

Odlomak koji Isus u nastavku citira dolazi iz 118. psalama, jednog od psalama koji se koriste u vrijeme Pashe. Isus se poziva na stihove 22-23, koji se nalaze neposredno prije riječi koje se koriste da ga hvale dok je ulazio u Jerusalim (Psalam 118:25-26; Matej 21:9). Prevod koji je koristio Isus odgovara onom modernih Biblija. Ovo su riječi na koje su se ove vjerske vođe ljutile kada su ih čuli od gomile i djece koja su ih kasnije ponavljala (Matej 21:15).

Isus primjenjuje ove starosavezne riječi na sebe. On je kamen koji su graditelji odbacili. Graditelji su vođe Izraela, uključujući prvosveštenike i fariseje koji stoje blizu njega. Iako su ga odbacili, kamen, Isus, postao je kamen temeljac ili „ugaoni kamen", najvažniji kamen u strukturi. Prije modernih tehnika gradnje, bilo je izuzetno teško napraviti tlo ispod zgrade savršeno izravnato. Umjesto toga, koji god ugao je bio najniži bio bi mjesto najjačeg, najvažnijeg kamena – koji je efektivno držao cijelu strukturu.

Alternativno, naučnici sugerišu da se fraza odnosi na završni kamen temeljac na vrhu luka. Grčka fraza je *kefalēn gōnias* doslovno znači „glava ugla". U oba slučaja, to je kamen na koji se cijela konstrukcija u konačnici oslanja kako bi ostala uspravna.

On dodaje da je to Gospodnje djelo, što znači da odbacivanje od strane pukih ljudskih vođa to nikada nije moglo zaustaviti. Više od toga, to je „čudesno u našim očima". Zauzimanje Isusovog mjesta kao Mesije na kraju je lijepo i ugodno Božje djelo, a ne nešto što je osmislila bilo koja grupa ljudskih bića.

Izraelske vođe su vjekovima imale moćnu poziciju na zemlji. Izrael je bio Božji izabrani narod, i On se najdirektnije odnosio prema svom narodu preko vođa koji su trebali da ih vode ka poslušnosti i pravednosti i povjerenju u Njega. Te vođe, međutim, predugo nisu uspjele, odbacujući Božje proročke glasnike (Djela 7:52). Sada su čak odbacili Božjeg vlastitog Sina, Isusa, kao Mesiju. Rezultat je bio da su vođe Izraela izgubile ulogu čuvanja vinograda Božjeg naroda na zemlji.

Umjesto toga, kaže Isus, Božje kraljevstvo će biti dato ljudima koji će proizvesti plod pravednosti i poslušnosti Njemu. Isus eksplicitno misli na premještanje fokusa Božjeg odnosa s čovječanstvom s Izraela na hrišćansku zajednicu, koju čine svi koji vjeruju u Isusa za svoje spasenje. Time se ispunjava i proročanstvo o „70 sedmica“ ili 490 doslovnih godina datih Jevrejima kao naciji za pravo pokajanje, dovođenje stvari u red i primanje Mesije (Danilo 9:24-27). Zajednica počinje s dvanaest apostola i jedno vrijeme raste kao očigledan produžetak judaizma prije nego što je na kraju postala uglavnom nejevrejski pokret. Ono oko čega se svi slažu je da će Isus sada biti linija razdvajanja između onih koji su Božji narod i onih koji to nisu. Svi koji žele da pripadaju Bogu moraju doći kroz Isusa, kamen temeljac.

Sada se Isus poziva na Isaiju 8:14-15. Oni koji ga ne prihvate kao kamen temeljac biće slomljeni ili smrvljeni njime. Isaija je to ovako rekao: „On će biti kao sveto mjesto, ali će biti i kao kamen u koji će udariti i kao stijena o koju će se spotaći oba Izraelova doma, kao klopka i kao zamka za stanovnike Jerusalima. Mnogi će se od njih spotaći, pašće i razbiće se, u zamku će upasti i uhvatiće se.“

Drugim riječima, oni koji ne dođu Bogu preko Isusa ugaonog kamena biće slomljeni od Isusa ugaonog kamena (Jovan 3:16-18). Nemoguće ga je obići (Jovan 14:6). Svi moraju proći kroz njega da bi došli do Oca ili ga odbaciti i biti satrti (Jovan 3:36).

„Pasti na kamen“ i „razbiti se“ u ovom kontekstu znači pokajanje i obraćenje prilikom susreta sa Hristom – Stijenom spasenja, što vodi u život.

Ovdje je na slikovit način prikazan izbor između života i smrti, gdje je presudan odnos prema Hristu – Spasitelju.

Prvosveštenici i fariseji su shvatili da je Isus sve vrijeme govorio o njima. Shvatili su da ih on osuđuje i predviđa da će im biti oduzeto kraljevstvo. Nije iznenađujuće što su tražili način da uhapse Isusa i spriječe ga da podučava ove stvari.

Isus je znao da će biti odbačen, osuđen i pogubljen u narednim danima (Matej 17:22-23). Međutim, za sada je bio izuzetno popularan među ljudima u Jerusalimu (Matej 21:1-11). Kukavna žudnja za moći, čak i po cijenu istine, spriječila je jevrejske vjerske vođe da odmah uhapse Isusa. Iznad svega, prvosveštenici su postali političari. Nisu mogli priuštiti da izgube podršku naroda. Za sada su ljudi vjerovali da je Isus legitimni Božji prorok. Neki su očito vjerovali da je on Mesija.

Ova vjerovanja neće trajati sedmicu za većinu Izraelaca, ali prvosveštenici i fariseji su znali da će, ako sada uhapse Isusa, biti viđeni kao da stoje protiv Božjeg čovjeka. Ironično, to je upravo ono što su radili.

Parabola o svadbi kraljevog sina

Isus započinje treću priču, predstavljenu u razmjeni sa sveštenicima, starješinama i farisejima okupljenima u hramu, zajedno s drugima koji su u blizini. Sve tri parabole otkrivaju kako jevrejske vjerske vođe nisu poslušale Boga u ime izraelskog naroda. Osim toga, one pokazuju da će Bog prihvatiti druge u svoje kraljevstvo i odnos s njim.

Isus počinje kao što je često činio u Mateju: poređenjem sa kraljevstvom nebeskim. Parabole su namijenjene da ilustruju jednu glavnu stvar kroz analogiju.

Ovoga puta Isus opisuje kraljevstvo nebesko prikazujući kralja koji je priredio veliku svadbu za svog sina. Vjenčanje kraljevog sina zahtijevalo bi veliko slavlje u bilo kojoj eri. Često se postavlja pitanje ko će biti pozvan na gozbu, a ko izostavljen. Oni iz nižih klasa nikada ne bi očekivali poziv, dok bi najistaknutiji očekivali da budu uključeni. Međutim, ova parabola se približava pitanju šta se dešava kada pozvani ne žele da dođu.

Pozivnice bi išle unaprijed, obavještavajući one koji će biti uključeni u gozbu. Kada je događaj bio gotov, sluge bi bile poslate da obavijeste ljude da je došlo vrijeme.

U ovom slučaju, međutim, pozvani svatovi su odbili da dođu na gozbu. Nisu htjeli da idu. Ideja da bi bilo ko odbio kraljevo gostoprimstvo i priliku da prisustvuje velikoj, kraljevskoj gozbi bila bi šokantna za Isusove slušaoce. To što niko od pozvanih nije prihvatio je nečuveno. Ovo je paralelno s hiperbolom – preuveličavanjem radi efekta – što je Isus koristio u drugim parabolama (Matej 18:23-24).

S obzirom na kontekst prve dvije priče (Matej 21:28, 33), Isusovo značenje već postaje jasno. Bog Otac je taj koji priređuje gozbu. Ulazak u kraljevstvo nebesko često se opisuje metaforom velike gozbe (Matej 8:10-12; 9:15). Sam Isus je Sin Kralja i Mladoženja zbog kojeg se održava gozba. Neki slušaoci možda još nisu shvatili da je Isus sebe zamišljao kao sina kralja, što ga čini Sinom Božjim. Odgovor pozvanih gostiju uspostaviće lekciju koju će Isus nastaviti da proširuje u ovom poglavlju.

Dakle, kralj šalje drugu grupu slugu s boljim opisom onoga što pozvani mogu očekivati na gozbi. Večera je gotova! Kralj je zaklao vlastite kraljevske volove i ugojio telad da ih posluži svojim gostima. Drugim riječima, kralj se potrudio da ovo bude obrok za vjekove, odlična zabava, fantastičan provod. Ovo je posebno.

Međutim, uprkos tome što je ponudio dobre razloge za prisustvo na velikom banketu, kralj je takođe rekao ovoj grupi slugu da uruče poziv kao imperativ: „Dođite na svadbu.“ Tu je uključena korist i blagoslov, ali ignorisanje poziva znači prkositi jasnoj volji kralja.

Pa ipak, u ovoj paraboli, pozvani gosti i dalje neće doći. Ali ko su bili ti gosti koji su odbili da prisustvuju čak i na direktni kraljev nalog?

Isus sada pokazuje da su neki direktno odbili dok su drugi jednostavno ignorisali poruku kraljevih slugu. Nisu obraćali pažnju na sluge i samo su nastavili svojim svakodnevnim životom. Smisao je i da nisu bili zainteresovani za prisustvovanje gozbi i da su bili zauzeti drugim obavezama. Ovo je paralelno sa načinom na koji neki ljudi odbacuju Boga iz jednostavne nezainteresovanosti.

Drugi u paraboli će biti agresivniji u svom odbijanju (Matej 22:6), baš kao što su neki u svijetu aktivno neprijateljski raspoloženi prema Bogu i Njegovim glasnicima.

Ova grupa zlostavlja glasnike, a zatim ih ubija. Oni su otišli dalje od jednostavnog odbijanja da odaju počast kralju; pokrenuli su aktivnu pobunu ubivši Njegove sluge.

Ovo izoštrava značenje Isusove parabole, usko prateći obrazac prethodne priče (Matej 21:33-44). U toj priči, oni koji su iznajmljivali vinograd ne samo da su odbili da plate zakupninu vlasniku u vidu udijela u usjevu, već su maltretirali i ubijali sluge koje je vlasnik poslao da naplate njegov dio.

Još jednom, Isus prikazuje proroke poslate Izraelu s Božjom porukom kao te kraljeve sluge. Kao i sluge, vođe i narod Izraela su često maltretirali i ubijali te proroke. Sporna stvar koja se odbacuje, u ovom slučaju, je sin kralja. Bog je pozvao izraelske vjerske vođe da dočekaju njegovog Sina, Isusa, kao Mesiju. Ne samo da su odbili taj poziv odbacivši Isusa; uskoro će i ubiti Sina Božjeg (Matej 16:21-23).

Sada je kralj razumljivo ljut na svoje podanike. On šalje svoju vojsku da uništi ljude koji su ubili njegove glasnike. Čak je spalio njihov grad. Kralj neće dozvoliti da se podigne ustanak protiv njega.

Za one koji su razumjeli značenje Isusove parabole, on je davao upozorenje. Izraelske vjerske vođe u priči su predstavljali oni koji su ubili kraljeve sluge. Tokom istorije Izraela, oni su ignorisali i ubijali Božje proroke ili su stajali po strani dok su drugi to činili. Isto se dogodilo čak i poslednjem proroku, Jovanu Krstitelju (Matej 14:1-12).

Bog neće zauvijek podnositi tu pobunu. Sud je dolazio od Boga zbog odbijanja vjerskih vođa da priznaju i poštuju Sina Božjeg. Razaranje Jerusalima i spaljivanje hrama od strane Rimljana 70. godine nove ere barem je djelimično ispunjenje ovog upozorenja. Prije Hristove zemaljske službe, Bog je koristio druge narode u osudi protiv izraelske pobune (2. Dnevnika 36:22; Isaija 10:5-11; Havakuk 1:6).

Naročito u kontekstu prethodnih parabola, postaje jasno da je Isus namjeravao da predstavlja izraelske vjerske vođe sa gostima koji su odbili da dođu na kraljevu gozbu. Oni koji su slušali sigurno su bili šokirani tvrdnjom iznesenom u ovom stihu. Kralj naziva upravo te ljude „nedostojnim“, kojima je status favorita ukinut zbog njihovog odbijanja da odaju počast kraljevom sinu.

Sada kralj govori svojim slugama da odnesu njegov poziv običnim ljudima koje će naći na „raskršćima“. Ideja uključuje mjesta gdje će ljudi najvjerovatnije biti okupljeni, kao i puteve koji iz grada vode na selo. Ovo je tačka razlike između ove parabole i one o kojoj Isus govori u jevanđelju po Luki (Luka 14:15-24). Tamo frustrirani gospodar zapovijeda da se pozivnice daju svima na svim mjestima u gradu, a posebno na onima gdje bi se okupljali siromašni. Ovdje je Isus dao strašno upozorenje o uništenju cijelog tog grada (Matej 22:7).

Oni koji su donekle slijedili značenje Isusove parabole sada su možda zbunjeni. Da shvate kralja kao Boga i Isusa kao Njegovog Sina, dobro im ide. Kraljeve sluge mogu predstavljati proroke, a kasnije i evanđeliste. Nedostojni gosti su vjerske vođe

koji su odbili da poštuju Sina Božjeg, Isusa, kao Mesiju. Komentar o „zlim i dobrim“, međutim, može biti zbunjujući kada su u pitanju zamjenski gosti. Ako je svadbeni banket kraljevstvo nebesko, kako se tu mogu predstavljati i „zli i dobri“?

U jednom smislu, ovo slijedi Isusov obrazac razlikovanja između vanjskog izgleda i čovjekove iskrenosti u odgovoru Bogu (Jovan 7:24; Matej 21:31-32). U obliku ove parabole, Hrist objašnjava kraljevstvo u kojem Bog prima neke koji nisu strogo slijedili starosavezni zakon. Istovremeno, postoji razlika između površnog prisustva i iskrene poslušnosti, kao što je prikazano u narednim stihovima (Matej 22:11-14). Dobro je imati na umu da su parabole labave analogije – nije za svaki sitni detalj predviđena eksplicitna paralela.

Ono što je duhovna činjenica je da svi – uslovno rečeno i „zli“ i „dobri“ – imaju poziv za kraljevstvo Božje. Naravno prihvatanje poziva podrazumijeva prihvatanje uslova kako se ulazi u kraljevstvo, kao što će pokazati ostatak parabole.

Kralj nailazi na nekoga ko je pozvan, i odazvao se, ali nije došao kako treba. Pita čovjeka kako je mogao ući na gozbu bez svadbene haljine. Čovjek nema odgovor za ovo.

Neki komentatori sugerišu da je bilo tradicionalno da kralj ili gospodar svojim gostima obezbjeđuje čistu svadbenu odjeću. Ako je tako, ovaj čovjek je vjerovatno odbio da je nosi i došao u sopstvenoj. Naravno svadbena odjeća predstavlja pokrivenost Isusovom pravednošću (Rimljanima 3:21-31). Ovo bi čovjeka učinilo predstavnikom onih koji žele dobrobiti odnosa s Bogom, ali odbijaju da mu se potčine ili poslušaju Njegova učenja (Jovan 14:15). Oni se ne potčinjavaju uslovima koje je Bog dao, već preferiraju svoje vlastite.

Sopstvena odjeća predstavlja nespremnost osobe da ostavi po strani prijašnju „prljavštinu“ prije nego što uđe u kraljevo prisustvo. To bi sugerisalo spasenje zasnovano na zaslugama: sušta suprotnost biblijskom učenju (Titu 3:5; Rimljanima 11:5-6).

Svakako nije bila opcija ni da navuče „svadbenu odjeću“ preko sopstvenih haljina. U stvarnosti, da bismo primili vjerom haljine Hristove pravednosti, neophodno je odbacivanje prljavih „haljina“ naše kvazi pravednosti i pranje, „smrt“ stare prirode u Hristu.

U svakom slučaju, čovjeku u sopstvenoj odjeći neće biti dozvoljeno da ostane. Njegov nedostatak odgovarajuće odjeće znači da nije ovdje da bi u potpunosti učestvovao ili da bi sarađivao – on jednostavno želi da izvuče korist pod sopstvenim uslovima (Matej 7:2-23).

Koncept bacanja u „vanjsku tamu“, zajedno s „plačem i škrgutom zubima“, uobičajen je izraz koji je Isus koristio da opiše Božji sud (Matej 8:12; 13:42, 50; 24:51; 25:30). U kontekstu ove parabole, ovo je sudbina čovjeka koji je pokušao prisustvovati svadbenoj gozbi bez svadbene odjeće.

Ovaj odlomak, posebno uključujući 14. stih, doprinosi osjećaju napetosti između dvije ideje. Čini se da Sveto pismo suprotstavlja dva pojma koja nisu kontradiktorna, ali se preklapaju na složene načine. S jedne strane je Božji izbor onih koji će ući u

kraljevstvo nebesko. S druge strane je mandat ljudima da prihvate poziv i prime dar Božje milosti vjerom u Hrista. Čak i u Isusovoj paraboli, neki voljno odbijaju poziv. Neki prihvataju i potpuno se angažuju. Čini se da neko prihvata poziv, ali ne u potpunosti. Isus zaključuje govoreći da su mnogi pozvani da dođu i učestvuju, ali je malo onih koji su izabrani da ostanu. Samo oni koji istinski vjeruju i pokoravaju se Bogu su ti koji iskreno i duboko odgovaraju na poziv – izabrani.

69. Danak cezaru

Matej 22:15-22, Marko 12:13-17 i Luka 20:20-26 bilježe ovaj događaj.

Isus je ispričao parabolu koju lokalne vjerske vođe s pravom tumače kao upozorenje upućeno njima samima: on je Sin Božji i ako ga ubiju, Bog će ih uništiti. Postaju toliko ljuti da se više trude da ga ubiju. Glavni problem za ove zlobne vođe je taj što je Isus izuzetno popularan među običnim ljudima. Otkako je Isus došao, vjerske vođe su morale više raditi na održavanju dobre volje naroda.

Vođe pokušavaju ponovo. Jedini način na koji vide da unište Isusa a da ne uprljaju ruke je da ga prevare da prekrši rimski zakon. Tokom Isusove zemaljske službe, ljudi i zemlje Judeje su pod okupacijom Rimljana. Iako su Jevreji dobili posebnu dozvolu da obožavaju sopstvenog Boga, oni i dalje moraju da plate porez. Pretpostavka iza njihovog nadolazećeg trika (Luka 20:22) je da Isus mora izabrati jednu od dvije loše opcije: da podrži Rim, otuđujući time Jevreje, ili da govori protiv okupatora, i da se na taj način na njega gleda kao na neprijatelja Rima.

Pismoznalci su iz farisejske sekte i šalju svoje učenike kao špijune. Herodovci koji su bili u zavjeri s farisejima da unište Isusa od početka njegove službe takođe se pridružuju (Matej 22:15-16; Marko 3:6). Sveštenici su uglavnom sadukeji. Jedine popularne sekte koje se ne pominju su ziloti, koji žele da pokore Rimljane nasiljem, i Eseni, polu-mistici koji se uglavnom drže pustinje.

Oni traže način da diskredituju Isusov autoritet, a da ne naljute obične ljude. Ako bi Isus otvoreno prekršio rimski zakon, njihovi izvršitelji bi obavili prljavi posao Isusovih neprijatelja (Luka 20:19-20).

U pogodnom trenutku, špijun postavlja Isusu naizgled bezazleno pitanje. U toj kulturi, rabini i učenici cijelo vrijeme raspravljaju o hipotetičkim situacijama. Razlika je u tome što ako Isus odgovori pogrešno, on će ohrabrivati gomilu da prekrši rimski zakon.

Isus, naravno, nije pokušavao da izazove ustanak (Jovan 18:36). To je jedan od razloga zašto ova zavjera fariseja neće uspjeti.

Ispitivač je vjerovatno sledbenik fariseja ili herodovaca. Tvrdnja da Isus ne pokazuje „nepristranost“ dio je zamke. Pretpostavka je da će to omekšati Isusa tako da on neće primijetiti posledice pitanja. Na osnovu novije istorije, Isus je spreman da osudi herodovce, fariseje i sadukeje. Ova mješovita grupa prilazi Isusu i počinje laskanjem. S poštovanjem ga zovu „Rabi“, što znači „Učitelj“. Oni laskaju njegovim učenjima i mudrosti, kao i njegovoj nezavisnosti i hrabrosti. Ova postavka čini da izgleda kao da traže od njega da riješi spor između njih i herodovaca. U političkim arenama, ova vrsta prevara je uobičajena; grupa pokušava da spusti Isusov gard govoreći da je tako pametan i istinoljubiv i da ga ne brine ono što drugi misle da je on savršen arbitar za pitanje koje će postaviti. Ispitivači se nadaju da će njihovo pitanje pritisnuti Isusa

da se ovaj put suprotstavi Rimu.

Pitanje je: „Da li nam je dozvoljeno da plaćamo porez cezaru ili nije?“ (Luka 20:22)

„Danak Cezaru“ samo znači birački porez ili porez na popis stanovništva. Ne odnosi se na bilo kakav zahtjev da se obožava Cezar, što Jevreji tog doba nisu bili obavezni da čine. Osnovno pitanje je da li se Isus slaže da se Jevreji potčine Rimu – što bi rekli herodovci i sadukeji. Alternativno, on bi mogao predložiti da Jevreji odbiju da plate porez u znak jevrejske nezavisnosti – što bi fariseji i ziloti više voljeli.

Fariseji su, kao kulturni i religiozni puristi, prezirali čak i ideju plaćanja poreza stranoj, bezbožnoj vladi. Oni lojalni Isusu koji su se nadali da je on Mesija možda su željeli da on označi vrijeme za pobunu objavom da više ne bi trebali plaćati porez. Fariseji se nadaju da će, ako Isus kaže da je zakonito platiti ovaj porez, izgubiti značajan broj sledbenika. To će im stvoriti otvor za ubijanje Isusa.

Ako bi Isus rekao da ne plaćaju porez, herodovci bi mogli da uhapse Isusa kao buntovnika i predaju ga da ga pogube Rimljani.

Isusove neprijatelje ne zanima stvarno rješenje. Oni jednostavno žele da Isus kaže ljudima da se pobune protiv Cezara, ili da se povuku pred omraženim tlačiteljima.

Ali Isus zna šta se dešava. On ih proziva za pokušaj prevare iz zlobe i s pravom ih naziva licemjerima. Ovo je posebno prikladan izraz u ovom slučaju, budući da se grčki izraz *hipokritēs* doslovno odnosi na „glumca“. Ovi izazivači se samo pretvaraju da poštuju Hristovo učenje. Njihovo pretvaranje je čista laž s ciljem da ga uhapse i ubiju.

Čini se da je Isus posebno zgrožen ovim slabim pokušajem da ga sapletu (Matej 22:18). Na pomalo dramatičan način, on traži da vidi novčić koji bi se mogao koristiti za plaćanje poreza, planirajući ga koristiti kao vizuelnu pomoć (Matej 22:20-21). U Izraelu je u to vrijeme bilo u upotrebi više od jedne valute. Jevrejski narod nije volio da koristi novac sa stranim bogovima na njemu, a neki su se pobunili zbog toga 6. godine nove ere. Tu bitku su izgubili, pa se rimski porez sada mogao plaćati samo srebrnim rimskim denarom.

Isus pita za sliku utisnutu na kovanici. Svi su tamo bili vrlo upoznati sa ovim. Na jednoj strani denara bio je profil Tiberija Cezara, sa latinskim natpisom koji je glasio „Tiberius Cezar, sin božanskog Avgusta“. Do tog vremena, međutim, riječ Cezar je postala titula, što znači car Rima i njegovih okupiranih teritorija širom svijeta. Na drugoj strani novčića bio je lik Paksa, rimske boginje mira sa riječima „Vrhovni sveštenik“.

Isus zna da ovo nije pitanje na koje se odgovara sa tačno ili netačno. Jevreji duguju porez civilnoj vlasti koju je Bog postavio nad njima: Rimljanima. Ali i oni nešto duguju Bogu, što nije protivno toj obavezi. Moraju da plate oba duga (Luka 20:24-25).

Isus sada daje majstorski odgovor na trik pitanje: dajte Cezaru ono što je Cezarovo i dajte Bogu ono što je Božje. Plaćanje poreza i odanost Gospodu nisu ili-ili

problemi.

Drugim riječima, ono što nosi lik Cezara u konačnici pripada njemu. Zašto da mu ne date? Na ovaj način, Isus u suštini odbacuje izazov kao lažnu dilemu. Čovjek može poštovati zahtjeve sekularne vlade (Rimljanima 13:1) bez prihvatanja svega za šta se ona zalaže. Plaćanje poreza Rimu je, dakle, pitanje odvojeno od pitanja starosaveznog zakona. Jevrejski narod treba da se pokorava Rimu kao svom građanskom autoritetu, koji je postavljen po Božjem dopuštenju (Rimljanima 13:1-7), sve dok rimske zapovijesti nisu direktno u suprotnosti sa Božjim zakonima (Djela 5:29).

Zanimljivo, Isusova primjedba takođe postavlja važno pitanje: ako dugujemo Cezaru ono što nosi njegov lik, šta onda dugujemo Bogu? Pretpostavljeni odgovor je da Bogu dugujemo ono što nosi Božju sliku. Ova duboka implikacija ukazuje na izvještaj o stvaranju, gdje je Bog stvorio čovječanstvo na svoju sliku (Postanje 1:27). Svako ljudsko biće nosi Božje obličje. Na taj način, cijelo čovječanstvo pripada Njemu. Isusov odgovor jasno pokazuje da su ljudska bića odgovorna ne samo da daju svoj novac bilo kojoj vladi koja ga izdaje, već i da se predamo Bogu koji nas je stvorio.

Bog nikada ne kaže da slijeđenje Njega neće imati cijenu (Luka 14:25-33).

Mnogi ljudi danas to teško prihvataju. Očigledno, više bismo voljeli da Isus kaže, „ne, ne treba plaćati porez.“ Ali to nije jedini izazovni aspekt njegovog odgovora. Implikacija njegovog komentara pravi razliku između stvarnog vjerskog progona i jednostavnog traženja da slijedimo politiku koja nam se ne sviđa. U većini slučajeva, sekularna pravila i propisi nisu u suprotnosti s vjerom, bilo očigledno ili implicirano. Ali kada se one ne poklapaju sa preferencijama, naježimo se i želimo da se odupremo pod izgovorom „vjere“.

Trebali bismo se oduprijeti iskušenju da tvrdimo da je „vjera“ osnovni izgovor za ignorisanje sekularne vlasti. U isto vrijeme, osuđuje se suprotna zabluda: ignorisati Božja očekivanja zbog svjetskih briga. Umjesto toga, mi treba da damo Bogu što mu pripada. Odustajemo od te obaveze kada ne poslušamo Boga zbog sekularnih briga: ako bi poslušnost Bogu bila previše kontroverzna, nekonvencionalna, neugodna, nezgodna, neprofitabilna i tako dalje.

Obje zablude neprikladno spajaju različite probleme, koje Isus ovdje nježno razdvaja. Ispravno obožavanje Boga ne zahtijeva korišćenje svake nijanse koju preferiramo. Kada zakoni komplikuju preferencije u pogledu vjere ili bogosluženja, to nije isto što i vjerski progon. Činjenica da zakon ili kultura mogu uzrokovati probleme onima koji se pokoravaju Bogu nije dobar razlog da se duhovna istina ostavi po strani. Insistiranje da ove dvije strane moraju biti u kontradikciji je često rezultat nedostatka kreativnosti, nedostatka perspektive ili želje za moći i autoritetom.

Ako ostavimo kulturnu strepnju na stranu, postojale su mnoge prednosti života u Rimskom carstvu. Uprkos periodičnim pobunama samih Izraelaca, ova regija je relativno sigurna. *Paks Romana* znači da Jevreji ne moraju da brinu o invaziji Asirije, Vavilona ili Egipta. Trgovinski putevi su dobro uspostavljeni, a zahvaljujući geografiji, Izrael se nalazi na sredini kopnenog puta između Evrope i Afrike. Carstvo ima

zajednički jezik i zajedničku valutu, što čini trgovinu pogodnom. Rim i njegovi cezari su razlog za to. Novčić potreban za plaćanje poreza ima urezanu sliku cara Tiberija i tekst koji identifikuje njegove roditelje kao božanstva. Ako jevrejske vjerske vođe nemaju problema da nose i koriste takve novčiće do samog hrama, ne bi trebali imati problema da vrate novčiće Cezaru.

Isusovi ispitivači prepoznaju da su izgubili ovaj okršaj i jednostavno odlaze. Na kraju su zaista bili impresionirani Isusom i zadivljeni njegovim mudrim i dubokim odgovorom na njihovo podlo pitanje.

70. Sadukeji dovode u pitanje uskrsnuće

Matej 22:23-33, Marko 12:18-27 i Luka 20:27-40 bilježe ovaj događaj.

Moderni judaizam uključuje više grupa sa vrlo različitim vjerovanjima. Isto je bilo i u Isusovoj eri; tokom svoje zemaljske službe on je stupio u interakciju s različitim političkim i vjerskim perspektivama u zavisnosti od uključene frakcije.

Sadukeji su jedna sekta judaizma, poput fariseja, esena i zilota. Oni vjeruju u izuzetno doslovno tumačenje Starog saveza i poriču postojanje duha, suda nakon smrti ili zagrobnog života. To jasno utiče na njihov način života. Osim najosnovnijih aspekata judaizma, sadukeji su bili suprotnost farisejima. Živjeli su prvenstveno u i oko urbanog okruženja Jerusalima. Sadukeji su slijedili pet Mojsijevih knjiga, ali nijedan drugi starosavezni spis. Nisu imali koristi od farisejskog vanbiblijskog usmenog zakona. Smatrali su fariseje nerazumno naprednom grupom. U duhovnom smislu, sadukeji su bili mnogo svjetovniji i utilitarniji. Nisu prihvatili uskrsenje mrtvih niti besmrtnost duše. Njihova sekta je bila u prijateljskim odnosima sa okupatorskim Rimljanima zbog finansijske koristi. Naučnici vjeruju da su većina sveštenika u Isusovoj eri bili sadukeji.

Isus još nije bio previše na radaru sadukeja. Do ove tačke, većina Isusovih kontroverzi dolazi kroz njegovo odbacivanje vanbiblijskih zakona pismoznalaca i fariseja (Marko 2:18-28; 7:7-13). Poput herodovaca, jedina briga sadukeja je Isusov uticaj na rimske vladare. Ako on, kao i drugi prije njega, podstakne narod na pobunu, Rimljani mogu poslati vojsku da povrate kontrolu. To će u najmanju ruku poremetiti položaj sadukeja, a u najgorem uništiti Jerusalim. Strah sadukeja će se ostvariti 70. godine nove ere, ali ne Isusovom rukom.

Sada njihovi predstavnici pokušavaju uhvatiti Isusa u teološkom paradoksu. Njihovo „pitanje“ je zaista izazov koji navodno pokazuje apsurdnost uskrsnuća. Pokušavajući da dokažu da Isus nije dobar duhovni autoritet, sadukeji pitaju o tradiciji leviratskog braka u odnosu na uskrsenje mrtvih. Leviratski brak bio je uobičajena kulturna praksa koja se nalazi u Mojsijevom zakonu (Ponovljeni zakon 25:5-6). Zemlja je, uz plodnost, bila jedan od najvećih Božjih blagoslova za Jevreje. Posjedovanje zemlje je svojstveno nastavku genetske linije čovjeka.

Najdetaljniji primjer leviratnog braka nalazi se u priči o Judi i Tamari (Postanje 38). Juda, jedan od Jakovljevih sinova, dao je svoju snahu mlađem bratu kada je stariji sin, njen muž, umro. I taj sin je umro, a nijedan nije dobio naslednika. Juda je odbio dati svog trećeg sina Tamari; tvrdio je da čeka da sin sazri. Tamara je brzo shvatila da je ovo laž. Na kraju je prevarila Judu da je oplodi, a on je priznao da se prema njoj nije ponašao pošteno.

Sadukeji predstavljaju sličnu situaciju o ženi koja se legitimno udala za više muškaraca prije vlastite smrti. Po njihovom scenariju, žena se udaje za najstarijeg od

nekoliko braće, ali on umire bez djece. Kao što Mojsijev zakon nalaže, ona se udaje za sledećeg mlađeg brata, koji joj je dužan dati sina koji će naslijediti mjesto svog brata u porodici. Ali i on umire. To se ponavlja iznova i iznova, sve dok se nije udala za sedmoro braće prije nego što je umrla. Sadukeji će na kraju upitati: „Dakle, kad bude uskrsenje, kome će od njih biti žena?“ (Luka 20:33).

To zapravo nije „pitanje“, već tvrdnja da je situacija smiješna. Pomisao na ženu sa sedam muževa je nedokučiva, kao i misao da muškarac dijeli ženu sa šestoro braće. U njihovim umovima, ovo dokazuje da je Isusovo učenje o uskrsnuću glupo, tako da ne bi trebali da ga slijede. Sadukeji pokušavaju dokazati da je Mojsijev zakon nespojiv sa uskrsenjem mrtvih.

Kao i drugi kritičari prije njih (Luka 20:1-26), ovi ljudi pokušavaju odvući obične ljude od Isusa. Previše njih počinje da ga slijedi. Sadukeji su toliko zaokupljeni svojim sektaškim i kulturnim uvjerenjima da ne vide jednostavne istine.

Isusa ne zavarava navodni paradoks koji nude sadukeji. Umjesto toga, on pokazuje da ono što oni vide kao kontradikciju je nesporazum. Zapravo, Isus oštro kritikuje njihovo (ne)poznavanje i Svetog pisma i Boga (Matej 22:29). Njegov odgovor će ispraviti njihovu zabludu. To će takođe okrenuti situaciju na njima, koristeći iste tekstove za koje tvrde da ih poštuju kako bi dokazali da uskrsnuće ne mora biti stvarno. Sadukeji su bili skloni da ignorišu sve religiozne spise osim Petoknjižja: prvih pet knjiga Starog saveza, takođe poznatih kao Mojsijev zakon. Pošto te knjige ne definišu direktno uskrsnuće ili zagrobni život, sadukeji su mogli da se drže svog uvjerenja o nedostatku uskrsnuća. Da su primile spise proroka kao Božje otkrivenje, ove vjerske vođe bi pronašli mnoge reference na uskrsenje (Isaija 26:19; Danilo 12:2; Jov 19:25-27). Isus takođe kaže da sadukeji nisu poznavali Božju moć. To je bilo tačno u širem smislu: sadukeji su bili znatno sekularniji od fariseja i nisu vjerovali da je Bog posebno uključen u svakodnevni život. Za očekivati je da nisu mogli zamisliti stvarnost izvan one koju su viđali na redovnoj osnovi. Da su proširili svoju ideju o tome koliko Bog može biti moćan, možda bi mogli prihvatiti ideju o nezamislivo divnoj vječnosti za Božji narod.

Sadukeji su se nadali da će razotkriti Isusa kao učitelja s besmislenim vjerovanjima, i stoga ga nije vrijedno slijediti. Kao i mnogi današnji skeptici, nisu uvidjeli greške u vlastitom svjetonazoru. Oni su takođe zanemarili posledice ako je Isus u pravu. Jer ako je Isus u pravu, bez obzira na naše sumnje, nesporazume ili moguće greške koje nalazimo u Svetom pismu, uvijek postoji odgovor.

No Isus strpljivo odgovara na njihovo pitanje. Sada, na zemlji u ovom dobu, sinovi – muški potomci poglavara porodice – se žene. Ali ako se utvrdi da su dostojni uskrsenja, neće se ženiti. Nema braka u doba uskrsenja. Oni su kao anđeli u tom pogledu. Nije da je brak besmislen ili nevažan. Umjesto toga, riječ je o tome da se „brak“ ne odnosi na iskustvo po uskrsenju (Luka 20:35-36).

Isus ovom izjavom razoružava napad sadukeja. Međutim, jako je važno zapaziti da je njegov odgovor limitiran trik pitanjem sadukeja. On kaže da će tada uskrsli biti

kao anđeli. Očigledno je da se Isus ovdje bavi pitanjem dokazivanja uskrsenja i ne ide dalje od toga. On svojim oponentima najprije kaže da ne poznaju ni Sveto pismo ni Božju silu. Zatim navodi šta će se događati s ljudima **u kontekstu uskrsenja i na Nebu**.

Važno je napomenuti šta Isus ovdje ne kaže, jer je često izvučeno iz konteksta i pogrešno citirano. Isus ne kaže da će ljudi nakon smrti postati anđeli. Anđeli i ljudi su potpuno različite vrste bića. Isus samo kaže da će ljudi biti „kao" anđeli, i to samo na jedan način: neće stupati u brak na Nebu. U suprotnom će ljudi i anđeli ostati jedinstvene i različite Božje kreacije.

Jedno od pitanja iz tzv. „sive zone" gdje ne postoji eksplicitno Božje otkrivenje, gdje Biblija „ćuti", odnosi se na postojanje braka i porodice na obnovljenoj Zemlji. Izraz „obnovljena Zemlja" podrazumijeva ovu planetu nakon realizacije Plana spasenja i život na njoj.

Dakle, na osnovu Isusove izjave sadukejima i otkrivenja Svetog pisma, da li će se ustanova braka i porodice nastaviti ili neće?

Iz knjige Postanja vidimo da je prva ustanova na Zemlji među ljudima bio brak kao zajednica muškarca i žene, a nad porodicom i njenim množenjem izrečen je blagoslov (Postanje 1:27-28).

Kad je stvorena žena, Adamova reakcija otkriva nam sav značaj, snagu i čvrstinu Božje ustanove braka i porodice: *„Evo napokon kost od mojih kostiju. I meso od mog mesa. Neka se zove čovječica, jer je uzeta od čovjeka." (Postanje 2:23)*

Ovo direktno implicira na Nebesku Porodicu, na odnos Oca i Sina koji je proistekao od Oca, te prema tome dijeli s Njim istu božansku prirodu, baš kao što je Eva dijelila Adamovu prirodu.

„Zato će čovjek ostaviti svog oca i svoju majku i prionuće uz svoju ženu i oni će postati jedno tijelo." (Postanje 2:24)

Izraz „jedno tijelo" ukazuje na najprisniju moguću vezu ljubavi koja može postojati među dvoje ljudi, što je takođe slika veze na mnogo uzvišenijem duhovnom nivou između Oca i Sina. Zbog materijalne komponente, muškarac i žena su „jedno tijelo". Ostavljanje oca i majke ukazuje na model daljeg širenja porodice u potomstvu koje se stvara reprodukcijom u braku.

Zaključujemo da je Bog uspostavio brak i porodicu prije Pada u grijeh, i da je Božji plan podrazumijevao da čovjek živi vječno, naravno pod uslovom lojalnosti Božjem poretku života (Postanje 2:16-17). Posle Pada, uloga porodice kao osnovne jedinke društva takođe je od suštinske važnosti za očuvanje Božje namjere i moralne slike ljudskog roda.

Vraćajući se našem pitanju, moramo uzeti u obzir ključne faze Plana spasenja, kao i činjenicu da će biti dva uskrsenja. Jedno je uskrsenje života o drugom Hristovom dolasku, a drugo uskrsenje suda (Jovan 5:29; Danilo 12:2; Otkrivenje 20:5, 6, 9, 10-15). Uskrsenje suda je nebitno za kontekst rasprave između Isusa i sadukeja. Ali ono što je bitno je saznanje da će po uskrsenju života spaseni biti odvedeni na Nebo, Božje prebivalište (Jovan 14:2,3; 1. Solunjanima 4:14-17), i provesti hiljadu godina na Nebu

prije povratka na Zemlju, nakon čega slijedi izvršni Božji sud (vidi Otkrivenje 20. glava) i obnova zemlje i univerzuma. Dakle, Plan spasenja se konačno završava tim događajima, i Božji Izrael **tada** prima svoje konačno i vječno nasleđe. Tada će sva Božja obećanja biti konačno ispunjena.

Otuda nije teško zaključiti da neposredno nakon uskrsenja i u periodu milenijuma na Nebu nije ni vrijeme ni mjesto za uspostavljanje bračnih veza i porodice. Na Nebu ljudi će živjeti onako kako žive i anđeli, autohtoni stanovnici Neba, i baviti se stvarima predviđenim za taj period. Život poput anđela na Nebu svakako ima konotacije pravednog karaktera i posebnog uvida kakav imaju anđeli (vidi 2. Samuelova 14:17,20; 19:27), ne i doslovnog postanka poput anđela koji su bića drugačijeg reda i svrhe življenja. Isus nije rekao da ćemo postati anđeli, već da ćemo na Nebu živjeti **kao** anđeli.

Brak i porodica biće opet mogući samo na mjestu gdje je Bog prvobitno i namjestio čovjeka, a to je ova planeta!

Kakvi će ljudi uskrsnuti? Opisi Isusovog i drugih uskrsnuća u Bibliji navode nas na zaključak da će ljudi biti uskrsnuti u život onakvi kakvi jesu, ali bez tragova prokletstva grijeha. Muškarci će biti muškarci, žene će biti žene ili majke, djeca će biti djeca. I svi će moći da prepoznaju jedni druge. Možete li zamisliti situaciju da uskrsli budu svi nalik anđelima sa muškim likom? Ili da uskrsli muškarci zadrže fizionomiju muškarca, a uskrsle žene fizionomiju žene, dok su i jedni i drugi bespolni? Naravno da je to potpuna besmislica.

Kao što vidimo, nemamo nikakvog biblijskog osnova za vjerovanje da će uskrsli u život biti bespolna bića. Zapravo postoje biblijska proročanstva u kojima je prikazan novi poredak na Zemlji sa porodicom i djecom!

*„U to vrijeme **namnožićete se i narodićete se u zemlji'**, govori Gospod. 'Nećete više govoriti: 'Kovčeg Gospodnjeg saveza', i nećete više o njemu razmišljati, nećete ga se sjećati, niti će vam nedostajati i nećete ga više praviti. U to vrijeme Jerusalim će se zvati Gospodnji presto i svi će se narodi sakupljati u Jerusalimu da u njemu hvale Gospodnje ime i neće više slijediti svoje tvrdokorno i zlo srce." (Jeremija 3:16-17)*

*„Vuk će boraviti s jagnjetom, leopard će ležati s jaretom, tele i mladi lav i uhranjena životinja zajedno će biti, a mali dječak vodiće ih. Krava i medvjedica zajedno će jesti, a njihovi mladunci zajedno će ležati. Lav će jesti slamu kao bik. **Dijete koje sisa** igraće se nad kobrinom rupom, dijete koje je prestalo da sisa stavljaće ruku na rupu zmije otrovnice. Zlo se više neće činiti niti će se pustošiti na svoj svetoj gori mojoj, jer će zemlja biti puna znanja o Gospodu kao što je more puno vode." (Isaija 11:6-9)*

Vrlo je važno da primijetimo da se u ovom viđenju ne pominju samo mala djeca, već takođe i **mladunci životinja**! Sve to nedvosmisleno govori da se Božja prvobitna namjera sa životom na Zemlji **nije promijenila**.

*„Neće više prijatelj prijatelja učiti niti brat brata, govoreći: 'Upoznajte Gospoda!' Jer će me svi poznavati, od **najmanjeg do najvećeg**, govori Gospod." (Jeremija 31:34)*

„Oni će graditi kuće i stanovaće u njima, sadiće vinograde i ješće njihov rod.

Neće oni graditi, a neko drugi se naseliti, neće oni saditi, a neko drugi jesti. Jer će dani mom narodu biti kao dani drvetu, i moji će izabranici uživati u plodovima svojih ruku. Neće se uzalud truditi niti će ***rađati djecu*** *koju će nevolja snaći, jer su oni potomstvo koje je Gospod blagoslovio,* ***oni i njihovi potomci****. Prije nego što me prizovu, ja ću im se odazvati; dok još budu govorili, ja ću ih uslišiti." (Isaija 65:21-24)*

Koje su konsekvence ideje o nepostojanju porodice na novoj Zemlji?

1) Sve prednosti i blagoslovi koje je Bog namijenio ustanovi braka i porodice bili bi poništeni (izloženi u uvodnom dijelu).

2) Ljudski život bio bi obesmišljen i lišen kreativnog obnavljanja Božjeg obličja.

3) Međuljudski odnosi bili bi lišeni napretka u radosti novog života i novih ciljeva.

4) Nasleđe čovječanstva postalo bi „fiksno" i obesmišljeno.

5) Sama ličnost i karakter, za koje znamo da se prenose na Nebo, bili bi drastično modifikovani primanjem bespolnosti. Zar ta ideja zapravo nije bliska satanističkoj filozofiji koja se bori protiv porodice i polnih razlika?

6) Sam Bog bi u takvom poretku „priznao" da eksperimentiše sa čovječanstvom, te da Njegova prvobitna zamisao nije bila dobra.

7) Bog bi porekao osnovni koncept nebeske Porodice odričući se koncepta zemaljske porodice.

Sada se možemo vratiti zaključku Isusovog odgovora sadukejima. Isus koristi metodu biblijske interpretacije egzegeze. Egzegeza razumije odlomak u kontekstu, onako kako je predstavljen i namijenjen, i izvodi duhovne istine iz samog odlomka. Isus insistira da je Bog jevrejskih otaca Bog živih, a ne mrtvih. Poziva se na Izlazak 3:6 (Luka 20:37). Mojsije je čuvao ovce svog tasta i vidio je grm koji je bio u plamenu, ali nije sagoreo. Anđeo Gospodnji u grmu se otkrio kao „Bog Abramov, Bog Isakov i Bog Jakovljev". Uključivanje Abrama, Isaka i Jakova ne treba samo da navede značajne patrijarhe. Ovo su ljudi kojima je Bog dao svoj savez (Postanje 12:1-3; 15:1-21; 26:1-5; 28:13-15), ali nisu vidjeli njegovo ispunjenje (Jevrejima 11:13-21). Ako nisu iskusili ispunjenje Božijih obećanja, ne mogu ostati mrtvi. „On nije Bog mrtvih, nego živih, jer su njemu svi živi." (Luka 20:38) Bog je sam život, tako da Njegov narod mora biti živ. Ovo nije podrška dogmi o zagrobnom životu, već izražavanje ideje da Bog namjerava obnoviti život. Kontekst je uskrsenje!

Mnoštvo ljudi je svjedočilo ovim razmjenama, sve više i više impresionirani Isusom. Sada su zapanjeni njegovim briljantnim i otkrivajućim odgovorima sadukejima. U stvari, pismoznalci – bilo iz farisejske sekte koja je vjerovala u uskrsenje ili iz sekte sadukeja – bili su impresionirani Isusovim odgovorom (Luka 20:40-41). Posmatranje Isusa kako se suočava sa ovim grupama ljudi s toliko moći nad životima svakodnevnih Izraelaca možda je bilo prilično zadovoljavajuće za bilo koga od onih svakodnevnih ljudi koji gledaju kako se to događa. S druge strane, to je bilo sve više zastrašujuće za same vjerske vođe. Oni uviđaju da su poraženi; nema hvatanja Isusa u zamku njihovim pitanjima. Ako žele da unište Isusa, moraće da rade svoj posao daleko od očiju gomile.

71. Najveći nauk u Zakonu

Matej 22:34-40 i Marko 12:28-34 bilježe pitanje upućeno Isusu o Zakonu.

Normalno je da vjerske vođe dolaze u dvorište hrama i raspravljaju jedni s drugima o teologiji. Međutim, izazovi protiv Isusa su više od intelektualnih vježbi. Glavni sveštenici, sadukeji, fariseji, pismoznalci i herodovci, svi vide Isusa kao prijetnju, bilo za njihov društveni status ili relativni mir sa Rimom. Dakle, pitanja koja vjerske i građanske vođe postavljaju Isusu imaju za cilj da ga navedu da kaže nešto svetogrdno ili pobunjeničko. Žele ga mrtvog, ali su im potrebni adekvatni razlozi da uključe više autoritete.

Sadukeji, herodovci i fariseji nisu uspjeli, pa je sada red na pismoznalca. Služba pisara je drevna i časna. Prvobitno su vodili zapise za vladare (1. Dnevnika 24:6; Ezra 4:8; Estera 3:12). U vrijeme Isusa, oni su prvenstveno bili poznati kao stručnjaci za Mojsijev zakon (Ezra 7:11). U idealnom slučaju, oni daju mudre savjete o teškim stvarima (1. Dnevnika 27:32).

Nažalost, kao u svakoj profesiji, neki nisu toliko časni. Jeremija je govorio o „lažnoj pisaljki pisara“ (Jeremija 8:8), a Nahum ih je opisao kao nevjerne poput oblaka skakavaca čije prisustvo zavisi od vremena (Nahum 3:17).

Kroz istoriju Izraela, ljudi su se kolebali između slijeđenja Boga i obožavanja idola. Ponekad kraljevi i sveštenici nisu ni znali gdje se nalazi kopija Mojsijevog zakona. Kada su ljudi prekršili Zakon, Bog ih je kaznio. Na kraju su se toliko uplašili Božje kazne da su stvorili tumačenja Zakona koja su išla iznad onoga što je Bog naumio. Na primjer, dok je Bog rekao da se subotom „ne radi“, pisari su dodali toliko detalja koje je napravio čovjek da moderni Jevreji koji slijede njihova učenja neće pritiskati dugmad ili prekidače za sijalicu u takve dane.

Pismoznalci tvrde da je to „usmeni zakoni“ koji je Bog dao Mojsiju na gori Sinaj, ali Mojsije ga nije zapisao u pisanoj formi. Fariseji vole ove zakone skoro onoliko koliko vole da ih nameću laicima (Matej 23:4). Isus ih naziva tradicijama koje je stvorio čovjek (Marko 7:1-13) i osuđuje svakoga ko čini da se ljudi osjećaju loše jer ne čine ono što Bog nije namjeravao.

I tako su sada fariseji poslali pismoznalca da iskuša Isusa (Matej 22:34-35). Isus je s autoritetom poučavao cijelu svoju službu (Marko 1:27). Ako uspiju pobijediti u debati protiv njega pred ovom gomilom u Jerusalimu, on će izgubiti kredibilitet i pokazati se da nije takva prijetnja njihovom vjerskom autoritetu. Oni ne shvataju da niko ne poznaje Božji zakon tako dobro kao Sin Božji.

Čini se da je „test“ sadržan u ovom pitanju više usmjeren na želju da sazna kako će Isus odgovoriti na pitanje o kojem se žestoko raspravlja među samim vjerskim vođama. Pitanje samo po sebi nije „loše“. Isus je odgovorio na sve što se od njega tražilo tako duboko i tako smisleno da je sledeće pitanje samo teško, a ne nužno neprijateljsko.

Dobro obrazovani poznavalac Zakona traži od Isusa da identifikuje „najveći“ nauk u Mojsijevom zakonu.

Čini se da se o ovoj temi redovno raspravljalo među vjerskim vođama tog doba. Koje su instrukcije bile lagane, a koje teške? Koje su bile najvažnije? Koja je bila najveća u cijelom Zakonu, znači u svim starosaveznim spisima? Možda je pitanje zamišljeno kao zamka samo ako Isus na njega odgovori loše. Ako je to slučaj, Markov izvještaj o ovoj razmjeni pokazuje da poznavalac Zakona nije bio spreman da Isus kaže tačno ono što bi on sam rekao (Marko 12:28-34).

Prije nego se pozabavimo Isusovim odgovorom, kratko ćemo se osvrnuti na pitanje da li Bog „zapovijeda“ ili daje upute. Ovo razumijevanje je suštinski važno jer se tiče ne samo Božjeg karaktera već i odnosa sa Bogom kao i Njegovog tretmana bića koja je stvorio po svom obličju.

Ukratko, iz Biblije možemo zaključiti da je Bog uspostavio poredak života koji počiva na zakonitostima života koje su izraz Njegovog karaktera, te da je Božji Zakon zakon slobode (vidi: Jakov 1:25; 2:12), i da Zakon ostaje takav i u uslovima grijeha i pobune. Bog očito poštuje slobodnu volju moralnih bića, ali očekuje od njih i odgovornost. On nije pasivan na pobunu, već je pripremio Plan spasenja kao priliku za ljudski rod za ponovno usvajanje u Božju porodicu. Na kraju će Bog ispoštovati svačiji izbor, iako su to samo dvije opcije: život ili smrt.

Zašto bi čovjek uopšte imao pogrešnu percepciju Božjeg Zakona? Pošto je ljudska priroda u stanju pobune opterećena svojim slabostima i rukovođena grešnim motivima, ona je sklona pogrešne motive pripisati i samom Bogu, odnosno projektovati Boga kroz predstavu sopstvene pale prirode ili čak sotonske prirode.

Čovjek u grijehu je naviknut na prinudu, i njemu je „prirodno“ najshvatljiviji bog koji koristi moć, prisilu i strah. Zbog ovakve tendencije, ni same biblijske ličnosti nijesu ostale imune na određene pogrešne percepcije o Bogu.

U namjeri da povećaju imperativ Božje Riječi, njeni pronosioci to mogu činiti na pogrešan način putem pokretanja grešnih motiva, kao što su strah i fanatizam. U istom taboru mogu se naći i prevodioci. Upravo to je slučaj sa terminom koji se u velikoj većini Biblija prevodi kao „zapovijesti“. Umjesto da time pomognu Bogu, oni su mu napravili ono što se naziva „medvjeđom uslugom“.

Istina je da Bog nigdje svoj moralni Zakon nije nazvao zapovijestima. To su Deset riječi ili deset govora (vidi: Izlazak 34:28; Ponovljeni zakon 10:4). U drugom govoru (Izlazak 20:6) susrećemo se sa pojmom koji je obično prevođen kao „zapovijesti“: imenicom ženskog roda „micva“.

„Micvot“ (množina) izražavaju Božju volju, ali ne u smislu naređenja da se nešto uradi, već prije moralnog imperativa ili moralne obaveze. U jevrejskom načinu razmišljanja, „micvot“ nemaju konotacije bremena zapovijesti, već prilike da se izrazi zahvalnost Bogu za dar života (vidi: 1. Jovanova 5:3). Najpreciznji prevod na naš jezik bio bi „instrukcije“ ili „uputstva“, ali opet ne u tehničkom već u moralno obavezujućem smislu tih izraza. Logično, razumnom moralnom biću se predočava moralna

obaveza.

„Micva“ je takođe i propis u pogledu različitih Božjih uputa za ispravno sprovođenje obredne tipske službe i ponašanja u teokratskom uređenju.

Ako Bog zaista izdaje zapovijesti koje podrazumijevaju prinudu i izvršnu silu, tada Njegov Zakon ne bi mogao biti nazvan zakonom slobode.

Pogledajmo sada neke primjere.

*„**Ako budeš slušao** glas Gospoda, svog Boga, i držao i tvorio sva njegova uputstva koja ti danas dajem, Gospod, tvoj Bog, uzvisiće te iznad svih drugih naroda na zemlji. Svi ovi blagoslovi doći će na tebe i stići će te samo **ako budeš slušao** glas Gospoda, svog Boga.“ (Ponovljeni zakon 28:1-2)*

Očito, čovjeku se daje sloboda da posluša ili ne posluša. Kod zapovijesti nema te slobode.

Apostol Pavle je ovo odlično razumio: *„**Sve mi je dozvoljeno**, ali nije sve korisno. Sve mi je dozvoljeno, ali neću dopustiti da bilo šta ovlada mnome.“ (1. Korinćanima 6:12)* Riječ „dozvoljeno“ u originalu ima zakonsku konotaciju.

Jošua Nunov je pred Izraelce na skupu u Šekemu stavio ovaj izbor: *„A sada, bojte se Gospoda i služite mu u besprekornosti i u istini… Ako ne želite da služite Gospodu, izaberite danas kome ćete služiti, bogovima kojima su služili vaši praočevi s one strane rijeke ili bogovima Amoreja u čijoj zemlji živite. A ja i moj dom služićemo Gospodu.“ (Jošua 24:14-15)*

S ovim na umu, mnogo lakše je shvatiti sažetak Zakona koji daje Isus.

„ ‘Učitelju, koji nauk je najveći u Zakonu?’ A Isus mu reče: ‘Voli Gospoda, svoga Boga, svim svojim srcem, svom svojom dušom i svim svojim umom. To je najveći i prioritetni nauk. A drugi je sličan ovom: Voli svoga bližnjega kao samoga sebe. Na ova dva nauka zasniva se cijeli Zakon i proroci.’“ (Matej 22:36-40)

Ako pogledate grčki novosavezni termin za „zapovijesti“, vidjećete da je originalna riječ „entole / entolas“, što znači učenje, uputstva (instrukcije) ili nalozi (smjernice) u širokom i moralno obavezujućem smislu tih pojmova. Jedan dobar prevod takođe je „nauk“, što odgovara hebrejskim izrazima u jednini u Starom savezu.

Termin „entolas“ se uvijek koristi u Jovanovim poslanicama u pogledu uputstava ili učenja koja su došla od Isusa Hrista.

Kad novosavezni pisci govore o Zakonu u svojim spisima, oni koriste različitu grčku riječ – „nomos“, baš kao što je to slučaj i u Starom savezu. Zakon nije sporan, ali jeste terminologija o tome šta sačinjava Zakon.

„Uput novi vam dajem: Volite jedan drugoga. Kao što sam ja volio vas, tako i vi volite jedan drugoga.“ (Jovan 13:34)

Isus ne zapovijeda ljubav, niti je to moguće. To bi bilo u potpunom neskladu sa načelima Božjeg kraljevstva i Božjim karakterom. U tom slučaju takođe bi bila poništena sloboda izbora.

Isto tako, nije moguće zapovijediti „Sjećaj se…“ (Izlazak 20:8), „Poštuj…“ (Izlazak 20:12), „Ne poželi“ (Izlazak 20:17), jer je to stvar srca, unutrašnjih motiva ili

pitanje moralnog integriteta pred Bogom. Kad bi postajao mehanizam prinude, onda bi to zaista bile „zapovijesti“, ali da je to slučaj tada bi ovakva uputstva bila nepotrebna.

Kad je odgovarao na Pilatovu znatiželju kako to da se smatra Judejskim kraljem, Isus je iznio jednu veliku istinu o principima Božjeg poretka: *„Moje kraljevstvo nije od ovog svijeta. Kad bi moje kraljevstvo bilo od ovog svijeta,* ***moje sluge bi se borile da ne budem predat Judejcima****. Ali moje kraljevstvo nije odavde.“ (Jovan 18:36)* Drugim riječima, kad bi se Božje kraljevstvo zasnivalo na izvršnoj sili kao što je to slučaj sa zemaljskim, Isus bi imao pravo da ga silom odbrani ili nametne.

Zakon shvaćen kao „zapovijesti“	**Zakon shvaćen kao „uputstva“**
Blokira razum, izaziva otpor	Apeluje na razum i savjest
Uništava logički rezon	Podstiče na razboritost
Pokreće fanatizam	Otvara um i srce za istinu
Provocira „tjelesnost“ (Rimljanima 8:7)	Primljen i shvaćen duhovno (Rimljanima 7:14)
Isključuje slobodu	Tretiran kao zakon slobode (Jakov 1:14)
Vidi moral kao spoljašnju prisilu	Moral proističe iz srca (Jeremija 31:33)
Stvara sliku o Bogu kao o diktatoru	Otkriva Boga ljubavi kroz odnos
Proizvodi duh nasilja i težnje kontrole nad drugima	Poziva na slobodu od grijeha i reformu unutrašnjih motiva
Proizvodi legalizam koji ne može da cijeni spasonosnu blagodat	Ukazuje na jevanđelje i potrebu za Spasiteljem

Isusov odgovor pismoznalcu je snažan trenutak, posebno za ove ljude koji su razumijevanje i poučavanje Zakona učinili cijelim svojim životnim djelom.

Za nas, i iz potpuno istog razloga, Isusov odgovor nosi ogromnu priliku. Ovaj odgovor nije samo mudar odgovor ljudskog tumača. To nije samo još jedno mišljenje među raspravama vjerskih vođa. Isusov odgovor otkriva srce Božje u davanju Mojsijevog zakona svom narodu Izraelu.

Isus se ne ustručava da odgovori na ovo pitanje. On ne odgovara protupitanjem, ne priča parabolu ili traži predmet koji bi koristio za ilustraciju. Isus odgovara direktno iz Ponovljenog zakona 6:5.

Bog želi da ga Njegov narod prije svega i iznad svega voli svakim dijelom svog bića. Srce, duša i um mogu opisati centre emocija, akcije i misli. Smisao uputa nije da ih razdvoji, već da ih spoji sa svakim aspektom osobe koja je potpuno predana ljubavi prema Bogu. Čista, neprekidna predanost Bogu i Njegovoj volji je sama osnova ispravnog odnosa s Njim.

Ovaj uput neodvojivo ima najveći prioritet od svih jer se tiče odnosa prema samom Stvoritelju, što je osnova za identitet ljudskog roda i sve druge odnose. Božji najveći prioritet za Njegov narod je da bude u potpunosti i sasvim voljen s njihove strane, a da ništa ne zadržavaju. Svaki drugi čin vjerovanja, vjere ili poslušnosti zavisi

od ove jedne osnovne ideje.

Međutim, „voljeti“ Boga nije imaginarna ideja ljubavi, prepuštena ljudskim emocijama. Bog je definisao u prva četiri Uputa Dekaloga kako treba izraziti tu ljubav i kako ne treba. (Važno je znati da su definicije Zakona date u uslovima postojanja grijeha, ali načela su vječna.)

Drugi najveći nauk dolazi iz Levitske knjige 19:18. Isus kaže da je sličan prvom nauku, vjerovatno zato što se radi o projektovanju Božje ljubavi u horizontalnoj ravni – u međuljudskim odnosima: Voli bližnjega svoga kao samoga sebe.

Drugi najveći nauk pretpostavlja očiglednu činjenicu ljudske prirode: da ljudska bića prirodno vole i brinu se za sebe. Ova perspektiva je osnova za ono što je postalo poznato kao Zlatno pravilo. Isus je ovo poučavao u svojoj propovijedi na gori (Matej 5:1-2), što pomaže da se objasni šta znači voljeti drugoga kao što volimo sebe: „Zato što god želite da drugi čine vama, činite i vi njima “ (Matej 7:12).

„Voljeti druge“ ispunjava sve djelove Zakona koji se ne odnose direktno na Boga, uključujući poslednjih šest od Deset Uputa. Kada volimo druge, ne krademo od njih, ne ubijamo ih, ne lažemo o njima (Izlazak 20:12-17). Dalje, brinemo o ljudima u nevolji (Izlazak 22:21-27), štitimo ranjive žene (Izlazak 21:7-11), i ne kidnapujemo ljude i prodajemo ih u ropstvo (Izlazak 21:16).

Sada Isus zaključuje govoreći da sav Zakon i Proroci zavise od ova dva nauka. Drugim riječima, cijeli zakon i sva proročanstva od Boga su dizajnirani, u konačnici, da motivišu ljubav prema Bogu i ljubav prema drugim ljudima. Božja najveća želja za bilo koje ljudsko biće je da on ili ona voli Boga i voli druge. Sve ostalo što ikada razmišljamo o Bogu, vjerujemo u Boga, kažemo Bogu ili činimo za Boga, mora biti motivisano ovim osnovnim načelima. Konačno, sva pravila i direktive u Zakonu proizlaze iz ideja ljubavi prema Bogu i ljubavi prema drugima.

Matej ne uključuje odgovor fariseja koji je Isusu postavio pitanje o najvećem nauku. Marko, međutim, pokazuje da se poznavalac Zakona slaže s Isusom. On dodaje da „nema drugog [Boga] osim njega“, što je svakako je u skladu s potvrđivanjem monoteizma i dolazi iz Ponovljenog zakona 4:35. Izraz „Bog“ se upotrebljava vezano za Vrhovno Biće univerzuma koje je konačni izvor svega. Svaki put kad Biblija pominje jedinog pravog Boga, to se odnosi na vrhovno biće, Onoga koji je bio prije svega drugog i od kojeg je sav život potekao. U ovom smislu niko drugi nije Bog. Isus potvrđuje tu istinu ovom prilikom i u više navrata.

Pismoznalac shvata nadmoć ljubavi nad prinosima i žrtvama. Bog je uspostavio sistem žrtvovanja iz najmanje tri glavna razloga: 1) ukazivanje da je plata za grijeh smrt i na neophodnost posredništva budućeg Spasitelja (Postanje 3:15, 21-22); 2) živa ilustracija jevanđelja i Plana spasenja; 3) pokrivanje grijeha Izraelaca i omogućavanje izlaza kojim mogu pokazati svoju zahvalnost.

Isus pohvaljuje i ohrabruje pismoznalca za njegovu izjavu. To znači da ga je priznanje duha Zakona i načina na koji on vidi specifičnosti Zakona dovelo vrlo blizu razumijevanja istine Božjeg plana spasenja.

To je i provokativna izjava. Ovaj pismoznalac, koji se poistovjećuje sa grupom vjerskih vođa koji pokušavaju da uhapse Isusa, stoji potvrđen od Isusa i vrlo je blizu da ga on prihvati. Neki vođe razumiju i vjeruju u Isusa, ali se boje sramote odbacivanja fariseja i gubitka odobravanja naroda (Jovan 12:42-43). Drugi vjeruju i slijede Isusa u tajnosti (Jovan 19:38).

Sada kada je Isus ne samo odgovorio, već je pokazao ohrabrenje pismoznalcu, ova poslednja grupa i dalje raste. Jednom kada Isus pokaže gomili kako će Mesija vladati Davidom, niko se više neće usuditi da ga išta pita (Matej 22:46).

72. Hrist i David

Matej 22:41-46, Marko 12:35-37 i Luka 20:41-44 bilježe Isusove primjedbe o odnosu Mesije i kralja Davida.

Fariseji su blizu toga da odustanu od postavljanja izazovnih pitanja Isusu. Pobijedio je njihove pokušaje da ga natjeraju da izgleda loše ili da ga uhapse. Što je još gore, barem jedan od njih se počeo slagati s Isusom (Matej 22:35-40; Marko 12:32-34).

Isus, međutim, ima još jedno pitanje za ove fariseje okupljene u hramu. On im postavlja teško pitanje koje se direktno odnosi na njegov vlastiti identitet. On će ih uspješno zbuniti na način na koji su njega pokušali sablazniti. Međutim, u ovom slučaju, stvarni odgovor na njegovo pitanje otkrio bi im sve što zaista treba da znaju o Isusu.

Isus pita okupljene fariseje za koga misle da je Hristov otac. Oni odgovaraju da je Mesija sin Davidov. Mesija se nije direktno pominjao kao „Davidov sin“ sve do sredine prvog vijeka prije nove ere u spisima pisara.

„Hrist“ dolazi od grčkog izraza Hristos, koji je sam prevod hebrejskog izraza Mašijah, iz kojeg dobijamo izraz „Mesija“: dugo obećani spasitelj. Jevrejski narod je imao velika očekivanja od Mesije. Bili su sigurni da Mesija dolazi da vrati političku naciju Izraela u njenu nekadašnju slavu. Ako bi stigao u njihovo vrijeme, sigurno bi zbacio Rimljane i vratio mir i sigurnost Izraelu, tako su mislili.

Kao što se i očekivalo, fariseji brzo odgovaraju na Isusovo pitanje. Hrist je Davidov sin. „Sin Davidov“ je bilo jedno od mnogih imena koje je jevrejski narod imao za Mesiju. Iz proročanstva su shvatili da će Mesija biti Davidov potomak i u pravu su. Matej je započeo ovu knjigu sa Isusovim rodoslovom kako bi pokazao da je on, u stvari, potekao od Davida.

Isus ne protivrječi ovom učenju pismoznalaca, već potpunije objašnjava šta ono znači. On ga upoređuje sa Psalmom 110:1 i pokazuje kako dvije naizgled kontradiktorne izjave mogu biti istinite.

U drevnom shvatanju ljudi, i takođe u judaizmu, predak „nadmašuje“ i predstavlja sve svoje potomke. U tom smislu je Adam „generički čovjek“. Ovo je pokazano i u argumentu da je Melhisedekovo sveštenstvo prevashodno nad sveštenstvom levita jer je Abram, Levijev pradjeda, davao desetinu Melhisedeku (Jevrejima 7:1-10). Iz toga bi slijedilo da će Mesija, koji će biti potomak kralja Davida, biti podređen Davidu (1. Dnevnika 17:11-14; Jeremija 23:5-6). Dakle, tradicija je govorila da, iako će Mesija biti značajna figura, spašavajući Izrael od njegovih nejevrejskih tlačitelja, on će biti čovjek ništa posebniji od Davida.

Biblija koristi izraz „sin“ na nekoliko različitih načina. Prvo, to može značiti muški potomak bilo koje generacije. Isus ispunjava ovaj zahtjev i kroz Marijin rodoslov (Matej 1:6-16) i kroz Josifov (Luka 3:23-31). „Sin od“ takođe može značiti nekoga ko oslikava tuđi karakter. Isus je pismoznalce i fariseje nazvao Sotoninim

sinovima jer su pokušavali pronaći način da ubiju Isusa umjesto da priznaju da je govorio istinu od Boga (Jovan 8:39-47). Mesija će biti „sin“ Davidov na ovaj uzoran način jer će biti kralj ujedinjenog Izraela i vladaće pravedno s umom po Božjem srcu.

Isus se slaže s njima, ali im postavlja naknadno pitanje koje komplikuje odgovor. Ova tačka naglašava Hristovo božansko porijeklo. Izjavom da je David napisao ove riječi „u Duhu“, Isus potvrđuje da je Psalam 110 zaista napisao kralj David i da je napisan pod nadahnućem Duha svetoga kao što je i cijelo Pismo (2. Timoteju 3:16-17).

Drugim riječima, Isusovo pitanje je kako bi predak, David, svog sopstvenog potomka nazvao „Gospodom“. To ukazuje da bi Mesija na neki način bio više poštovan od samog Davida. Isusovo pitanje implicira da je možda važno ko bi još mogao nazvati Hrista „Sinom“.

Gotovo svi su se složili da Psalam 110 govori o Mesiji. U prvom stihu tog psalma, kralj David naziva Hrista „Gospodom“.

Bilo da je biološki potomak ili onaj koji predstavlja lik drugoga, Davidov „sin“ ne može biti i njegov „Gospod“ (Marko 12:36). Isus želi dokazati da je Mesija više od Davidovog sina. On se ne može definisati samo kao Davidov naslednik. U stvari, on je Davidov Gospod.

Važno je znati šta tačno piše u stihu koji je Isus citirao. Najpreciznij prevod glasio bi ovako: „Jehova je potvrdio mom Gospodu: ‘Sjedi meni s desne strane, dok ne položim neprijatelje tvoje za podnožje nogama tvojim.’“

„Jehova“ je referenca na Boga Oca. On je očito vrhovni autoritet. On se obraća osobi koju David u duhu naziva „mojim Gospodom“. Očito, Bog se obraća svom Sinu, budućem Mesiji, koga David u Duhu naziva Gospodarem (na hebrejskom „adonaj“).

Dakle, Mesija neće biti samo Davidov potomak već će biti i Sin Božji, što ga čini i Davidovim sinom i Gospodom. Činjenica da je Isus Mesija kao i Sin Božji, čineći ga božanskim, istina je koju će fariseji i druge vjerske vođe namjerno propustiti. To je kamen temeljac u njihovoj posvećenosti da ga osude za bogohuljenje.

Ova starosavezna referenca se spominje mnogo puta u Novom savezu, i to s dobrim razlogom (Djela 2:34; 1. Korinćanima 15:25; Jevrejima 1:13; 10:13). Božanski identitet i porijeklo Mesije je takođe učenje Starog saveza.

Fariseji su potpuno zapanjeni. Oni nemaju odgovor na ovo pitanje, a Matej izvještava da su nakon ovoga prestali koristiti pitanja kako bi saplitali Isusa. Oni sada potpuno shvataju da ga nikada neće pobijediti na taj način.

Međutim, Isus je činio više od pukog poraza fariseja u pravnoj i vjerskoj raspravi. Odgovor na njegovo pitanje je upravo ono što im je nedostajalo u vezi sa njim. On je bio Mesija i dugo obećani „Davidov sin“, ali je bio i Sin Božji i Davidov Gospodar. Logičan slijed ovog rezonovanja je da bi trebao biti i njihov Gospodar i nadređeni autoritet. To je bila istina koju su izraelske vjerske vođe odbijale čuti i sama tvrdnja zbog koje su bili spremni da Isusa ubiju.

Ljudi su, međutim, oduševljeni predstavom (Marko 12:37) i spremni su da čuju temeljniju osudu pismoznalaca i fariseja (Matej 23).

73. Isusova poslednja propovijed: osuda vjerskih vođa

Matej 23:1-39, Marko 12:38-40 i Luka 20:45-47 bilježe ovaj događaj.

Matej je izvještavao o Isusovim razgovorima i poučavanju u hramu veći dio prethodna dva poglavlja. Hristova glavna tema bila je duhovna pokvarenost izraelskih vjerskih vođa. U ovom odlomku, on počinje još snažnije opisivati posledice propusta pismoznalaca i fariseja.

On se obraća kako mnoštvu okupljenom u hramu za proslavu Pashe, tako i svojim učenicima. Možda neki od vjerskih vođa i dalje slušaju Isusa, iako se ne spominju. Moguće je da su otišli nakon što su bili tako temeljno demontirani u raspravi (Matej 22:46), ili možda vrebaju okolo i slušaju bez interakcije.

Isus počinje opisom vjerskog establišmenta koji je „sjeo na Mojsijevu stolicu". To podrazumijeva poziciju vjerske vlasti i autoriteta koja bi trebala služiti kao vođstvo u svrhu sprovođenja Zakona koji je Bog dao preko Mojsija, kao i čuvanja povjerenih istina.

Loš prevod Mateja 23:3 u većini popularnih Biblija uzrokuje da ono što Isus kaže izaziva iznenađenje i stoji u kontradikciji sa razlozima zašto osuđuje pismoznalce i fariseje.

Pravilan prevod glasi: „I sada, sve što vam on [Mojsije] kaže, držite i činite, ali po njihovim propisima i njihovim primjerima ne činite, jer oni govore, ali ne čine."

Dakle, Isus kaže da trebaju slušati Mojsija, što je dosledno njegovoj izjavi u Luki 16:31, a ne da drže i tvore što im propisuju pismoznalci i fariseji. On ne daje svojim slušaocima dozvolu da okrenu leđa učenju Božje Riječi. Niti on poništava sve duhovne autoritete. Naprotiv, Isus osuđuje vjerske vođe svog doba jer su zloupotrijebili svoj duhovni autoritet i dodali ljudske propise koje Bog nikada nije namijenio za Njegov narod. U protivnom, ako bi Isus uputio svoje sledbenike da drže i tvore sve što im jevrejske vođe kažu, time bi verifikovao njihove tradicije koje je sam osudio u više navrata, bio bi kontradiktoran sam sebi i kontradiktoran Svetom pismu.

On će ih više puta nazivati licemjerima (Matej 23:13, 15, 23, 25, 27, 29). To znači da ih smatra simulantima koji ne sprovode u praksi ni ono što sami govore i propovijedaju.

Isus misli na masivna, komplikovana vjerska pravila koja su se vremenom dodala Mojsijevom zakonu. Ova pravila su počela s dobrom namjerom: da pomognu ljudima da primjene Zakon u svakodnevnim okolnostima, a posebno da im pomognu da ga ne krše. Nažalost, ta tradicionalna pravila, stvorena od strane pukih ljudskih bića, postepeno su se uzdizala sve dok se nisu smatrala jednakima samom Zakonu. I danas postoje tvrdnje da su „crkveni oci" i crkvena tradicija iznad Svetog pisma.

Književnici i fariseji su insistirali da se od svakog sledbenika Zakona očekuje da se pridržava svih ovih pravila kako bi bila ugodni Bogu. Isus napominje da se ove

vođe neće ni najmanje potruditi da olakšaju taj teret. To ne znači da se pismoznalci i fariseji nikada sami nisu pridržavali tih istih pravila. Naprotiv, ovi učitelji nisu bili voljni da olakšaju teret pravila koje je stvorio i kontrolisao čovjek. Čak ni malo. Nisu pokušavali pomoći ljudima da žive Božju Riječ na način koji odražava Božje srce. Oni su samo sve više otežavali živote ljudi čineći religiju sve legalnijom i restriktivnijom.

Isus govori o njihovim motivima. Oni mogu činiti ono što je ispravno ili religiozno, u skladu sa njihovim vlastitim tumačenjima, ali to čine da bi ih drugi vidjeli. Oni žele odobravanje i priznanje naroda: da budu istaknuti kao dobri i religiozni ljudi. Jedan od načina na koji to pokazuju je njihov vanjski izgled. Oni su uključivali vjerske ambleme kao što su filakterije i rubovi.

Filakterije su danas poznate kao „tefilin". To su male kožne kutije koje sadrže komade pergamenta na kojima je ispisano Sveto pismo. Filakterijske kutije su bile vezane za lijevu ruku ili čelo u doslovnoj pokornosti Ponovljenom zakonu 11:18. Sveto pismo unutra je iz Izlaska 13 i Ponovljenog zakona 6. Slično bukvalno shvatanje u današnjem vremenu ima sveštenstvo koje nosi krstove kao predmete jer je navodno Isus tako „zapovijedio".

Rese su viseći komadići konca, sa plavim užetom, pričvršćeni za četiri ugla odjeće jevrejskog muškarca u poslušnosti Brojevima 15:38-39: „Kaži Izraelovim sinovima da prave sebi rese na rubovima odjeće kroz sve svoje naraštaje, i neka iznad resa na rubovima stavljaju plavu nit. Imaćete rese zato da se, kad ih pogledate, sjetite svih Gospodnjih uputstava i slijedite ih, i da se ne povodite za svojim srcem i svojim očima, što vas navode na preljubu."

Važno je napomenuti da Isus ne osuđuje nošenje filakterija ili resa. Objekti nisu pogrešni, kao ni njihova upotreba. Umjesto toga, on proziva vjerske vođe da prave pretjerano prikazivanje tih predmeta: nose velike, široke filakterije i proširene rubove kako bi ih svi primijetili. Njihova namjera nije prvenstveno da poštuju Boga; to je da dobiju zasluge od drugih ljudi što su ekstra religiozni i dobri. Izgubili su iz vida pravi motiv za ove vjerske predmete: podsjetnik na Zakon.

Nadalje, ove vjerske vođe vole da im priznaju religioznost, uključujući posebne privilegije. Najpočasnija mjesta na gozbama bila su ona najbliža domaćinu. Slično tome, cijenjeni položaji u sinagogi su vjerovatno bili oni najbliži svicima Zakona, ili najvidljiviji. Fariseji su tražili načine da se uzdignu, a ne načine da izraze poniznost.

Ovi samovažni ljudi takođe vole pažnju javnosti koju donose njihove pozicije svetih ljudi. Vole da im se odaju veliki pozdravi i poštovanje na javnim mjestima. Vole titulu koja dolazi uz njihov status: „rabin", što znači „učitelj". Ovo je bila titula poštovanja, a ponekad i naklonosti prema religioznim ljudima koji su poučavali ljude Zakonu.

Sami naslovi nisu nužno pogrešni. Ali stavljanje neopravdanog naglaska na njih – ili insistiranje na njima – je arogancija i licemjerje.

Isus zaustavlja svoju osudu fariseja i pismoznalaca kako bi upozorio svoje

učenike na ovu praksu. On ih upućuje da se međusobno ne zovu „rabini“ iz dva razloga. Prvo, Isus insistira da imaju samo jednog učitelja, što znači njega. Isus je jedini rabin među njima. Drugo, svi su braća. Isus im ukazuje da ne uzimaju titule koje imaju za cilj da jednog od njih uzdignu nad drugima. On želi da ostanemo ponizni dok služimo jedni drugima u ljubavi. Traženje ili proglašenje titule, radi lične časti, suprotno je poniznosti koja se očekuje od hrišćana.

Pored toga, Hrist govori svojim učenicima da se nikome ne obraćaju sa „oče“ na zemlji. To je zato što imaju Oca na nebu, što znači Boga, Isusovog vlastitog Oca. Isus naravno ne kaže da niko ne može da naziva roditelja „ocem“. On se posebno osvrće na praksu da se vjerske vođe i mentori nazivaju „ocima“ u bilo kojem formalnom ili službenom smislu. Ono što ne treba činiti je pokušaj da se jednom od Isusovih sledbenika dâ duhovni status iznad onog drugih.

Pretpostavlja se da su veliki učitelji ili rabini iz prošlosti, zajedno sa patrijarsima Izraela, ponekad nazivani „očevima“ tokom Isusove ere. Isus želi da to ime – i što je još važnije, taj odnos poštovanja – bude rezervisano samo za Boga.

To nikome ne zabranjuje da zauzima organizacione položaje prikladnog autoriteta ili službe u zajednici. U stvari, Isus je dao i nastaviće da daje veliki autoritet svojim učenicima, koji će postati poznati kao apostoli. Opasnost koja se osuđuje je u korišćenju titula onako kako su ih fariseji koristili, ili kako ih i danas koristi crkvena sveštenička hijerarhija: da privlače pohvale i čast sebi i da potkrijepe vlastiti autoritet. Isus je više puta naglašavao svojim učenicima da, u njegovom kraljevstvu, vođstvo uvijek poprima oblik služenja (Jovan 13:12-16; Matej 23:11).

Isus dodaje da se hrišćani među sobom ne zovu ni „vođama“. Poenta ovih uputa je da se titule ne smiju koristiti ili zahtijevati da imaju status i autoritet jedni nad drugima.

Najveći je zapravo „najveći“ jer najviše služi. Nedugo prije toga, Isus je detaljno objasnio isti koncept. Ovo je bilo kao odgovor na svađe između učenika oko toga koji će zauzeti najveće pozicije u njegovom kraljevstvu (Matej 20:25-28).

Fraza koja je navedena u 12. stihu mogla bi se čitati kao poslovica: Oni koji traže ugled naći će sramotu, a oni koji traže poniznost naći će čast. Ovo je više od jednostavnog uputa od Gospoda da budemo ponizni. To je podsjetnik da Bog radi da ponizi – da snizi, da posrami – one koji pokušavaju da se uzdignu. U isto vrijeme, Bog radi na tome da uzdigne – da oda počast – onima koji namjerno služe drugima poniznog duha.

Petar je to čuo od Isusa svojim ušima. Kasnije će napisati nešto slično u 1. Petrovoj 5:6: „Ponizite se, stoga, pod moćnu Božju ruku, da bi vas uzvisio kad bude vrijeme.“

Pavle je objasnio u Filipljanima 2:8-11 da je to bilo doslovno Isusovo iskustvo u najvećem primjeru ikad viđenom u Božjem univerzumu.

Nakon što je razotkrio licemjerje vjerskih vođa, Hrist sada počinje izricati niz osuda nad njima.

Ovaj odlomak predstavlja službeno Božje odbacivanje ovih vjerskih vođa Izraela. Isus koristi frazu „teško vama“ sedam puta. Te riječi evociraju starosavezne proroke koji su izrekli Božju presudu Izraelu stotinama godina ranije. Fariseji koji su čuli Isusa kako govori „teško vama“ u potpunosti bi razumjeli vezu s ranijim izjavama Božjih glasnika Izraelu.

Isus počinje tako što ih naziva „licemjerima“. *Hipokritēs* je grčka riječ koja se prvobitno koristila za glumce. U potpuno doslovnom smislu, ovo označava nekoga ko se pretvara da je ono što nije u svrhu simulacije. Vremenom je transliteracija te riječi također počela značiti nekoga ko tvrdi da vjeruje u jednu stvar, a čini suprotno.

Prva je osuda za pismoznalce i fariseje što zatvaraju kraljevstvo nebesko pred ljudima. Ova živopisna i opisna slika otkriva tragičan scenario. Posao koji su ovi ljudi trebali da urade bio je da pokažu ljudima put u kraljevstvo nebesko. To je trebalo biti kroz vjeru u Boga i poslušnost Bogu. Umjesto toga, izgradili su i nametnuli brdo dodatnih pravila, istovremeno osiguravajući vlastitu moć i status. Još gore, kada je Isus stigao kao Mesija da pokaže put u kraljevstvo, fariseji i pismoznalci su ga odbacili. To je osiguralo da kako oni sami tako i oni koji su slijedili njihovo učenje nikada neće ući u kraljevstvo.

Oni koji su trebali biti vodiči i vratari došli su da blokiraju kapiju, držeći Božji narod van umjesto da ga primaju unutra. Ista priča ponavlja se u vjekovima otpada od izvornog hrišćanstva i biblijske religije.

Fariseji su „proždirali“ domove udovica stavljajući veliki teret na ove siromašne i zanemarene članove društva. Ili, propustom da ih zaštite od tereta koji im postavljaju drugi. Nakon što su izgubile muževe, udovice su bile u opasnosti da izgube čitav život, ako se tim resursima ne bi pažljivo upravljalo. Izraelske vjerske vođe trebale su priskočiti da pomognu ovim ženama koje se bore, umjesto da ih iskoriste da obogate hram.

Razmetanje dugim formalnim molitvama dodatni je razlog za osudu njihovog licemjerstva. Isus je objasnio u Propovijedi na gori kako bi trebala izgledati bogougodna molitva (Matej 6:5-15). Tradicionalne crkve također su uspostavile duge molitve (recitale) kao praksu kroz svoje liturgijske službe. Istorija se ponavlja.

Referenca u 15. stihu na opsežna putovanja mogla bi biti preuveličavanje radi efekta – hiperbola – a ne pokazatelj da su fariseji otišli na stranu teritoriju da traže obraćenike. Pismoznalci i fariseji su ulagali velike napore da stvore „prozelite“. To su preobraćenici iz jednog vjerskog uvjerenja u drugo. Neki naučnici i istoričari ovo shvataju kao doslovni oblik misionarskog rada u kojem su fariseji pokušavali da preobrate ne-Jevreje u religiozni judaizam. To je nešto što je svakako bio slučaj i u hrišćanskoj eri, iako nam istorija ne daje mnogo relevantnih podataka o Hazarima i slično.

Neki tumači vjeruju da Isus misli na napore pismoznalaca i fariseja da pridobiju sadašnje vjernike za tradicionalni judaizam, kasnije prepoznat i kao rabinski talmudizam. To su možda bili neznabošci koji su već vjerovali u Boga Izraela. Cilj bi bio

uvjeriti takve ljude u njihov uski pogled na Zakon, zajedno sa njihovim učenjem o dodatnim pravilima i propisima koji su im navodno potrebni.

U oba slučaja, Isus ne osuđuje nastojanje da se pridobiju obraćenici. On osuđuje ono na šta ih se pridobija: sistem vjerovanja izgrađen oko ljudskih propisa i odbacivanje Isusa kao Mesije. Ove licemjerne vjerske vođe usmjeravale su ljude na put koji vodi u propast, a ne do Boga i u raj. Obraćeni su vjerovatno slijedili pogrešna učenja fariseja čak i fanatičnije nego što su to činili sami fariseji!

Ove vjerske vođe ne mogu se nadati da će ikoga dovesti do ispravnih zaključaka jer sami ne mogu vidjeti istinu.

Konkretan primjer koji Hrist daje o ovoj duhovnoj sljepoći uključuje polaganje zakletve u obavezujućim sporazumima. Zaklinjanje je duboko ugrađeno u kulturu ovog vremena, iako to nije praksa koju većina modernih ljudi razumije. Prema drevnom shvatanju, odgovornost zakletve je bila direktno povezana sa moći ili svetošću predmeta – ili osobe – kojom je zakletva položena. Tokom tog perioda, Izraelcima nije bilo dozvoljeno da se zaklinju u samog Boga, pa čak ni da direktno govore Božje ime. Umjesto toga, zakleli bi se predmetima koji su na neki način blisko povezani s Bogom, kao što je Njegov prijesto, ili hram, ili oltar.

Uvlačeći se u legalizam i rupe u zakonu, fariseji su očigledno osmislili sistem razdvajanja predmeta koji bi nekoga „zaista“ vezali za njegovo obećanje od predmeta koji nisu dovoljno značajni da bi od njih zahtijevali da održi svoju riječ. Ovo je omogućilo lukavoj osobi da se zakune nečim neobavezujućim, ostavljajući prostor za varanje u pogledu postupanja kako su rekli. Isusov primjer je jedna od tih razlika: ako se neko zakune hramom, to nije bila smislena zakletva, ali ako se neko zakleo zlatom hrama, on ili ona je bio dužan učiniti ono što je dogovoreno.

Isus je već osudio praksu polaganja zakletve kako bi se pridala težina nečijoj riječi. Tokom Propovijedi na gori, proglasio je takva nametnuta obećanja nepotrebnim i da potiču od zla. Umjesto toga, on je insistirao da ljudi jednostavno kažu „da“ i „ne“, a zatim urade ono što su rekli (Matej 5:33-37).

U ovim stihovima, neposredna kritika je kako fariseji pogrešno pripisuju vrijednost prema svjetskim standardima, a ne prema Božjim standardima.

Isus ih sada naziva slijepim budalama jer su izmislili ove razlike. Postavljajući retoričko pitanje, Isus pravi razliku između zlata i onoga što bi zlato učinilo svetim. Izgleda da fariseji misle da je zlato vrednije jer vrijedi više zemaljskog novca, a ne uzimaju u obzir da je zlato sveto zato što pripada hramu koji je posvećen od Boga. Naravno to bi sam hram činilo mnogo vrednijim. Isus osuđuje njihovo izvrnuto vrednovanje zlata i hrama.

U isto vrijeme, Isus ponavlja raniju kritiku, osuđujući praksu nuđenja dodatnih obećanja povrh iskrene riječi. U ovom slučaju, fariseji su čak učili da jedna takva zakletva treba da bude obavezujuća, dok druge nisu. Pravljenje te razlike moglo bi samo ohrabriti polaganje besmislenih zakletvi – smišljenu namjeru da se prekrši riječ.

Pismoznalci i fariseji su napravili slično pravilo o zaklinjanju oltarom u odnosu

na žrtvu koja se prinosi na oltaru. Kako bi oni htjeli, zakletva darom je obavezujuća, ali sama zakletva oltarom ne znači ništa. Čini se da je ovaj komplikovani sistem izrastao iz ograničenja zaklinjanja na ili od samog Boga. Vjerski Jevreji u to vrijeme vjerovatno nisu ni izgovarali ime za Boga. Umjesto toga, počeli su da se zaklinju stvarima vezanim za Boga kada se zaklinju.

Ovo otkriva farisejsko nerazumijevanje o Božjoj prirodi i onoga što znači položiti zakletvu. Na taj način oni su „slijepi vodiči“ i „slijepe budale“. Oni odvode one koje poučavaju od onoga što je mudro i istinito.

Isus je istakao da hram taj koji čini zlato svetim, kao što oltar čini žrtvu svetom. Pismoznalci i fariseji, od svih ljudi, treba da shvate da sve ove stvari dolaze od Boga i da pripadaju Bogu. Ovi navodno učeni ljudi nemaju nikakvog osnova da jedno proglase svetim, a drugo ne.

Ono što Hrist navodi u ovoj kritici nije da zaista postoje različiti nivoi zakletve. Umjesto toga, apsurdno je odvajati jednu svetinju od druge. Zakleti se žrtvenim oltarom Božjim u hramu znači zakleti se onim što je na oltaru. Oltar čini dar ili žrtvu svetim, jer je svet onaj kome se dar prinosi. Razne izmišljotine fariseja vode ljude u bizarnim smjerovima.

Zakleti se hramom Božjim je isto što i zaklinjati se samim Bogom, budući da On „živi“ u hramu. Fariseji su izjavili da je zakletva hramom besmislena. Isus pokazuje da bi zakletva hramom bila isto što i zakletva samim Bogom. Nijedna zakletva ne može biti više obavezujuća ili opasnija za onoga ko je daje.

Važno je shvatiti da Isus ne uči ljude da se kunu hramom. Naučio je ljude da uopšte ne koriste takva „dodatna“ poboljšanja svojih obećanja (Matej 5:33-37). Ono što Isus ovdje čini je dokazivanje da pismoznalci i fariseji nemaju ni duhovnu ni logičku osnovu za svoje učenje o zakletvi.

Na kraju krajeva, sve je Božje. Sve u šta se čovjek može zakleti, u istini, vodi natrag Bogu. Zakleti se bilo kojom vrstom bilo čega što je na bilo koji način povezano s Bogom znači zakleti se Bogom, čineći onoga ko se zakune podložnim Božjem sudu ako to prekrši.

Isus se sada vraća na tačku koja je možda podstaknula fariseje da usvoje ova pravila. Očigledno, neki su odlučili da je zakletva Božjim prijestolom prihvatljiva, dok zakletva Bogom nije. Drugi su mislili da bi možda bolje bilo zakleti se nebom nego Božjim prijestolom. Isus pokazuje da je zakletva bilo kojim od njih isto što i zakletva Bogom. Učiti da su te stvari odvojene od Njega je ludost.

Nakon što ih je još jednom nazvao licemjerima, Isus opisuje šta bi moglo biti srž problema fariseja kada je u pitanju njihovo praktikovanje judaizma. S vremenom su jevrejske vođe razvile sistem zamršenih detalja koji je trebao „zaštititi“ ljude od slučajnog kršenja Božjih uputa. Ljudi poput pismoznalaca i fariseja ulivaju intenzivnu energiju u poštovanje najsitnijih detalja ovih tradicionalnih pravila koja je stvorio čovjek. Istovremeno, oni propuštaju poentu stvarnih bogomdanih zakona koji su inspirisali njihove tradicije. Oni su slijepi za Božje srce za Njegov narod.

Izraelcima je dat propis da daju desetinu – deset posto – od određenih specifičnih usjeva. To je uključivalo ulje, žito i vino (Ponovljeni zakon 14:22-29). Levitski zakonik 27:30-32 ide malo dalje, precizirajući sjeme zemlje, voće sa drveća i životinje iz stada. Fariseji su odlučili primijeniti ovaj zahtjev čak i na najsitnije baštenske biljke, uključujući mentu, kopar i kim. Isus ne osuđuje njihov izbor. U stvari, on kaže da je aspekt njihove poslušnosti legitiman. U isto vrijeme, to je primjer koliko su fariseji išli daleko – i nametali to ljudima – u pokušaju da budu legalistički savršeni.

Usredsređujući se na ove detalje, fariseji su postali neosjetljivi na veću poentu tih zakona. Poslušnost je, naravno, bila važna, ali isto tako je važno znati svrhu propisa koje je Bog dao. Samo znajući svrhu, osoba može ispravno prosuditi (Jovan 7:24) kako primijeniti te zakone. Gospod je namjeravao da Njegov narod živi u pravdi, milosti i vjernosti. Bez tih krajnjih ciljeva, sva su pravila postala puka religiozna vježba umjesto način da se ostvari Božja volja za Njegov narod.

Drugim riječima, ovi duhovni vođe nisu tumačili Zakon ljudima na način koji bi naglašavao do čega je Bogu zaista stalo. Da upotrijebimo uobičajen izraz, „promašili su šumu zbog drveća“ – zaboravili su da detalji treba da formiraju širu sliku. Fokusirali su se na drveno, legalističko religiozno izvođenje na način koji je u konačnici služio samo njihovom vlastitom ponosu, moći i slavi. Isus ih još jednom naziva slijepim vodičima, što znači da ne razumiju kuda vode Božji narod.

I komarci i kamile bili su nečisti za Izraelce da jedu. Kako bi izbjegli da se čak i slučajno u jelu nađe nešto ritualno nečisto, fariseji bi koristili tkaninu da procijede svoje piće. Poput desetine od njihovog uroda bilja, ovo je bio zahtjevan posao koji je obavljen da bi bili religiozno savršeni.

Pismoznalci i fariseji nisu mogli – ili nisu htjeli – da vide da im nedostaju mnogo važniji razlozi koji stoje iza Božjih propisa za Njegov narod. Poštovanje određenih uredbi je važno, ali detalji nemaju za cilj da nadjačaju širu poruku koju daje Bog.

Nova kritika dolazi u obliku moćne slike riječi. Isus tačno prikazuje kako fariseji žive i vode Božji narod. Njihov naglasak na legalizmu, izgledu i svjetovnoj časti je poput pranja vanjske strane čaša i tanjira umjesto iznutra. Bez obzira koliko čisto izgledao, ovaj pribor bi bio prljav na sve načine koji su važni. Jedini razlog zašto bi neko uradio takvu glupost bio bi da im je stalo samo do toga kako izgledaju i da im je malo stalo do stvarne čistoće. Fariseji su željeli da ih svi vide kao čiste, religiozno savršene i najduhovnije ljude od svih.

Poput posuđa koje se pere samo spolja, unutrašnjost ovih religioznih pretendenata bila je puna pohlepe i samozadovoljstva. Oni su koristili pojedinosti zakona kao prikrivanje za svoj grijeh. Oni to nisu praktikovali u poniznosti, tražeći da odbace sopstvene grešne stavove i ideje. Ukratko, njihova religija je sama sebi služila. Nastojali su zadovoljiti njihove vlastite želje što je više moguće, a da ne uništi njihovu prestižnu reputaciju.

Umjesto da pokušavaju da *izgledaju* pobožno dok puštaju sebičnost nekontrolisano u njihovim srcima, trebali bi se očistiti iznutra. Osoba čistog uma će prirodno

djelovati na čist način (Matej 15:11). Kada bi fariseji iskreno odbacili pohlepne stavove i apetite, prirodno bi postali poznati kao nesebični ljudi sa srcima slugu. Umjesto toga, pretvarali su se da su sveti dok su nastavili da služe sebi na sve načine koje su mogli izvući.

Oštrim riječima Isus ih dalje opisuje kao grobnice koje su prefarbane. Prema starosaveznom zakonu, svako ko je došao u kontakt s mrtvim tijelom postao je ceremonijalno nečist (Brojevi 19:11). Fariseji su to izbjegavali po svaku cijenu.

Uprkos spoljašnjem izgledu, ovi licemeri imaju srca koja su odvratna. U to doba pećine ili gomile stijena koje su se koristile za grobnice su redovno farbane ili izbjeljivane krečom. Neki su nad grobovima gradili umjetničke spomenike. Izvana izgledaju čisto i uredno. Pa ipak, ispod tih čistih, privlačnih eksterijera bili su truli leševi. Iako su lijepe, bile su pune smrti i nečiste koliko god vjerni Jevrejin mogao zamisliti. Na isti način, činilo se da su fariseji bili najneukaljaniji od svih Izraelaca. Međutim, iznutra ih Isus opisuje kao pune smrti.

Bez obzira na predanost pismoznalaca i fariseja javnim pravilima Zakona, njihova srca ostaju nepromijenjena. Naizgled najzakonitiji ljudi Izraela duboko su bezakoni na mjestu koje je najvažnije, u svom unutrašnjem životu.

Izraelske vjerske vođe od davnina su progonile i ubijale proroke koje je Bog poslao sa teškim porukama za narod Izraela (Djela 7:52). Te prethodne generacije su otvoreno odbacile Božje glasnike.

Jednako su krivi vođe Isusove generacije, iako grade spomenike tim istim prorocima koje su mučili njihovi preci. Fariseji i pismoznalci bili su krivi upravo za ovaj neuspjeh; nisu vidjeli sopstveno odbacivanje Božjih poslanika. Dok je njihova pobuna bila dobro prikrivena, oni su aktivno ponavljali neposlušnu grešku svojih predaka. Oni su sigurni da da su živjeli u danima svojih predaka, ne bi odbacili Božje proroke i pridružili se njihovom ubijanju. Isus nudi još jedan primjer licemjerja: predstavljanje jedne slike o sebi kada je istina suprotno.

Izuzetno je uobičajeno da ljudi pogledaju prethodne generacije i tvrde: „Ne bih napravio tu grešku.“ Ovo se odnosi na kulturne, ali i na religijske ideje. Mnogi hrišćani vjeruju da su rođeni i odrasli u eri Isusa Hrista, vidjeli istinu, ostavljajući iza sebe cijeli vjerski sistem svog vremena da slijede Isusa. Na ovaj način poričemo da je ljudska priroda grešna i slijepa kao i oni koji su odbacili Isusa. Iako je moguće da bismo bili među onima koji su vjerovali, moguće je i da bismo bili učesnici u tim istim grijesima.

Vjerske vođe priznaju da su njihovi preci progonili Božje glasnike, čime sebe stavljaju u istu kategoriju krivice. U toj kulturi društvo je često stavljalo osjećaj krivice na djecu kriminalaca. Isus ističe da su ove vođe, po sopstvenom priznanju, sinovi ubica Božjih glasnika. U retoričkom smislu – prema današnjim standardima – ovi ljudi se poistovjećuju s Gospodnjim neprijateljima.

U isto vrijeme, Isus zna da su ti ljudi „duhovno“ sinovi tih predaka ubica. Njihovi stavovi prema Sinu Božjem dokazuju njihovo duhovno stanje (Jovan 8:43-44). Iste

vjerske vođe koje tvrde da bi slušali drevne proroke već su odbacili Jovana Krstitelja. Čak i sada kuju zavjeru da Isusa ubiju (Jovan 11:53; Marko 3:6; Luka 22:2).

Hristova zajedljivi imperativ u 32. stihu se može tumačiti na dva simultana načina. Budući da ovi ljudi često polažu pravo na svoje nasleđe (Matej 3:9), Isus im oštro poručuje da ga u potpunosti slijede: da žive po primjeru svojih prethodnika koji su ubili proroke. U isto vrijeme, on ih odbacuje poručujući da nastave u grijehu dok se Božji gnjev ne izgradi u iščekivanju suda. U oba smislu, ovi ljudi su blizu „prelomne tačke". Hristove riječi ovdje su i osuda i prezir.

Hrist ne oklijeva u svojoj stalnoj osudi. Čak ih naziva i grubim imenima: zmije i leglo zmija. Zmije su služile kao simbol zla kroz istoriju Izraela (Matej 3:7; 12:34).

Pitanje koje se postavlja u 33. stihu je retoričko: Isus ne „traži" toliko koliko izjavljuje da su ti ljudi osuđeni na propast. Ovo nije puka rasprava. Isus je sudija i kralj (Jovan 5:26-27). Fariseji to ne shvataju, ali već stoje osuđeni pred Bogom, kao što fizički stoje pred Mesijom.

Isus je često govorio o „geheni ognjenoj" i sudu za vječnost za one koji su odbacili Božjeg Spasitelja i Sina, Mesiju, čak i među Božjim izabranim narodom (Matej 22:13; 23:15).

Nakon što je razumno osudio ove licemjerne vođe, Isus govori o budućnosti. Nažalost, upravo se to dešava sa Hristovim apostolima i evanđelistima tokom godina rane zajednice. Ono što on ovdje opisuje počeće odmah nakon njegove smrti, uskrsnuća iz mrtvih i povratka na nebo (Jovan 16:1-4). Progone ih, zatvaraju i ubijaju jevrejske vjerske vođe koji rade u sprezi s Rimskim carstvom. Čineći to, Isus utvrđuje da će oni tačno ponoviti obrazac svojih predaka, koji su ubijali proroke koje je Bog poslao da upozore Izrael na Njegov nadolazeći sud.

Božji plan će uključivati slanje više glasnika, koje je Hrist ovdje sažeo kao „proroke, mudrace i učitelje zakona". Ovo pruža daljnju priliku svijetu da čuje jevanđelje. Takođe, pruža dodatne dokaze protiv onih koji odbacuju Božju istinu. Vjerske vođe iz Isusovog doba će progoniti i ubijati mnoge od ovih budućih glasnika. Čak će ih progoniti i kada pokušaju da pobjegnu od progona (Djela 8:1-3).

Ovdje navedeni „pravednici" su oni koji su slijedili Boga u poniznosti i iskrenosti. Abel je bio žrtva prvog ubistva čovječanstva, ubio ga je njegov brat Kain u ljubomornom bijesu (Postanje 4:4-8). Zaharijino ubistvo, kao čin protiv Božjeg glasnika (2. Dnevnika 24:20-22), takođe je povezano s grijehom vođstva. Ova dva incidenta se događaju rano u knjizi Postanja i kasno u knjizi 2. dnevnika. U jevrejskim spisima tog vremena, one su se smatrale prvom, odnosno poslednjom knjigom. U književnom smislu, ovo implicira da su svi proroci i glasnici stradali u Starom savezu.

Skeptici ponekad primjećuju da Isus spominje Barahiju kao Zaharijinog oca. Ime dato za oca čovjeka po imenu Zaharija u 24. poglavlju Druge dnevnika je Jojada. Isus bi možda mislio na proroka spomenutog u Zahariji 1:1. Ili je Zaharija iz 2. dnevnika bio potomak čovjeka po imenu Barahija, ne nužno njegov neposredni sin.

Zanimljivo je da je Zaharija opisan u 2. dnevnika 24:20-22 rekao: „Gospod neka

vidi i neka uzvrati!“ dok je umirao. Isus govori o kolektivnoj krivici nosilaca pobune protiv Boga. To je veoma važan koncept u Bibliji. Naglašen je i u Otkrivenju 18. glava kroz upozorenje Božjem narodu da „izađe iz Vavilona“ kako ne bi bili saučesnici u njihovim grijesima i podložni sudu.

Isus proglašava osudu još dalje. Ovaj nadolazeći sud Božiji za ova grešna djela i ubistva će doći na ovu generaciju. Božja gnjevna kazna za odbacivanje Isusa i Božjih glasnika neće biti ograničena na izraelske vjerske vođe. Svemu Izraelu će biti suđeno: i vođama i onima koji ih voljno slijede. Mnogi naučnici vjeruju da se Isusovo predviđanje ove presude ostvarilo, barem djelimično, tokom razornog rimskog razaranja Jerusalima 70. godine nove ere.

Što se Jevanđelja po Mateju tiče, od 37-39. stiha su poslednje riječi koje će Isus izgovoriti Jerusalimu u javnom okruženju. On tek treba da uči o budućnosti, a dva poglavlja će sadržati opsežne zapise o tim riječima. Ovo je, međutim, tačka na kojoj se završava Isusova javna služba. Ovdje su Hristove riječi znatno žalosnije. Gledajući unaprijed u nesreću koja će zadesiti grad, Isus govori nježnim i čežnjivim tonom.

Uprkos tome što je bio glavni grad Božjeg izabranog naroda, Jerusalim je zaradio tužno nasleđe tokom generacija. Ovaj Davidov grad postao je poznat kao grad koji ubija proroke i kamenuje glasnike koje joj Bog šalje. To nasleđe će biti zauvijek naglašeno u toku sedmice dok je sam Isus osuđen i ubijen u Jerusalimu (Matej 26:1-5).

Isus opisuje ulogu koju bi on radije imao u odnosu prema gradu i narodu Izraela. Govoreći iz božanske perspektive svog pretpostojanja, Isus napominje koliko je često istupao da zaštiti Jerusalim i njegovu djecu. Simbolika je ovdje jedinstvena u Svetom pismu i nosi gotovo majčinski smisao. Isus, Sin Božji, opisuje motiv svog srca da zaštiti svoj narod.

Naravno, budući da je Bog svemoguć, postavlja se pitanje zašto Bog, u stvari, nije ponudio taj nivo zaštite. Zašto su pretrpjeli toliko osuda i smrti? Zašto će grad biti izložen uništenju koje tek dolazi (Matej 24:1-2)? Odgovor nije složen, iako može biti teško to prihvatiti: ljudi nisu bili voljni da prime Njegovu zaštitu. Odbacili su Boga i Njegove glasnike i Njegovu poruku (Jovan 5:39-40). I tako, presuda je pala, i uskoro će ponovo pasti.

Jedna od posledica ovog tragičnog odbacivanja je da će Božja zaštita biti potpuno uklonjena. Poput zgrade napuštene i prazne, neće ostati ništa što bi moglo spriječiti katastrofu. Ove riječi podsjećaju na one proroka Jeremije (Jeremija 12:7), govoreći o prethodnim iskustvima Izraela sa sudom. One takođe ukazuju na strašno predviđanje koje će Hrist dati u početnim stihovima sledećeg poglavlja: „Neće ovdje ostati ni kamen na kamenu koji neće biti razvaljen.“ (Matej 24:2) Čini se da je ovo jasna referenca na ogromni hram u Jerusalimu, paralelno značenju riječi „kuća“ u ovom stihu. Pridev „vaša“ takođe ukazuje na to da hram prestaje biti mjesto Božje prisutnosti (vidi Luka 13:35; uporedi sa Danilo 9:27; Jovan 4:20-21; Jevrejima 8:1-6; 9:11, 15-17, 24-28; 10:18).

Istorija bilježi da su u roku od nekoliko decenija nakon Isusove smrti i uskrsnuća,

tenzije između Izraela i Rima rezultirale katastrofom. Rimska vojska je puštena na grad 70. godine nove ere, uništivši veliki dio stanovništva i bukvalno srušivši hram kamen po kamen.

U istom kontekstu, Isus kaže da on od sada pa nadalje neće biti tu da zaštiti Izrael. Njegova javna služba je sada završena. Narod Izraela ga, u javnom smislu, više neće vidjeti dok se ne vrati kao Kralj pobjednik o drugom dolasku (Otkrivenje 19:11-15). On citira Psalam 118: „Blagosloven onaj koji dolazi u ime Gospodnje.“ (Psalam 118:26) Kada Isus ponovo dođe u Izrael, neće doći kao žrtveni Spasitelj (Matej 16:21), već kao izvršni sudija opet poslat od Boga – ovog puta u sili i slavi – da napravi konačno razdvajanje spašenih i osuđenih na propast (Matej 25:31-46; Jevrejima 9:28).

Udovičina lepta (Marko 12:41-44; Luka 21:1-4)

Isus je upozorio svoju publiku na neetičko, izrabljivačko ponašanje vjerskih vođa. Jedan od njegovih komentara je da oni „žderu kuće udovica“ (Luka 20:47).

Ljudi su mogli staviti priloge za hram u jednu od trinaest posuda u obliku trube ili u prostoriju u kojoj se čuvalo blago: i jedno i drugo u Ženskom dvorištu jer ženama nije dozvoljeno da uđu dalje u kompleks hrama. To što je Isus „nasuprot“ riznice sugeriše da on možda sjedi ispod istočnog trijema, nedaleko od Krasnih vrata koja gledaju na Maslinsku goru, koja je njegovo sledeće odredište (Marko 13:1-3).

Šekalim, Poglavlje 6, Mišna 5 kaže da je hram imao trinaest sanduka u obliku trube, po jedan za sadašnje i prethodne popise (Izlazak 30:13), četiri za podršku žrtvama, jedan za sjedište milosti i šest za dobrovoljne prinose. Činjenica da žena ne daje ni šekel, a bogati daju više od šekela, sugeriše da Isus misli na dobrovoljne prinose. To znači da ona nema apsolutno nikakvu obavezu doniranja. Zanimljivo je primijetiti da Isus poštuje njenu ponudu i ne pokušava je spriječiti. Kada Isus kaže da licemjeri „trube“ kada daju (Matej 6:2), on vjerovatno misli na buku koju šaka novčića proizvodi kada se baci u jedan od ovih sanduka. Za većinu to uključuje stavljanje do znanja da imaju bogatstvo i da značajno daju u riznicu za održavanje hrama.

Naravno, moralno je i prihvatljivo donirati veliku količinu novca službi. Hrišćanske organizacije cijene velikodušnost! Ono što nije dobro je donirati novac za crkveni korporativni biznis i vjerske šarlatane koji nameću osjećaj krivice ako ne date novac.

Isus samo koristi ovu priliku da objasni da je požrtvovno držanje srca ove žene Bogu dragocjenije od svega zlata i srebra koje daju bogataši. Bog već posjeduje cijeli svijet; ono što On želi je naša vjernost (Psalam 50:7-11). U Božjoj ekonomiji, njena ponuda je veća od prinosa bogatih jer je to sve što ona ima (Luka 21:3-4). Ona ništa ne zadržava, uprkos njenoj potrebi. Ona daje Bogu i Njegovom hramu. Ona vjeruje da će se Bog pobrinuti za nju. Ona ne nudi neke od bogatih resursa koje posjeduje; ona nudi čitavu sebe, nešto što bogati mladi poglavar nije mogao učiniti (Marko 10:1722). To je srce za koje Isus kaže da je neophodno za primanje vječnog života (Marko 8:34-38).

Bakarni novčići koje žena nudi su grčke lepte. Njena dva novčića predstavljaju

grčki *kodrantēs*. Otprilike šezdeset četiri kodrantēsa činilo bi denar, ili dnevnicu za radnika. Trista osamdeset kodranta bi činilo šekel. Koristeći moderne ekvivalente, ako radnik zarađuje dnevnu platu od šezdeset četiri eura, žena daje ekvivalent od jednog eura.

Kada Isus naznači da je udovica dala „više“, on ne misli nužno na postotak njene imovine, iako je to dio toga. To je stav sa kojim ona daje. Da li je morala dati sve što je imala? Naravno da ne. Međutim, za razliku od bogataša koji razmišljaju koliko mogu dati bez neugodnosti, ona daje ono što ima. Ovakav stav se vidi i kod glavnog poreznika Zakheja koji, kada ga je Isus ohrabrio, radosno ga prihvata i to dokazuje tako što odmah daje polovinu svojih dobara siromašnima i četvorostruko nadoknađuje svojim žrtvama (Luka 19:1-10). Bez sumnje, takva velikodušnost ne svrstava Zakheja u isti siromašni porezni razred kao udovicu, ali njegov stav je isti. Uporedite Ananiju i Sapfiru koji doniraju novac zajednici, ali to čine samo da bi stekli priznanje (Djela 5:1-11). Kada Ananija i Safira doniraju novac koji zarađuju prodajom zemlje, Bog ih ne udara zato što uskraćuju dio prihoda, već zato što lažu o tome. Njihova namjera je bila kalkulantski lični ponos, a ne podrška Bogu.

U hrišćanskom dobu ne postoji standard koliko treba da damo ili koji procenat svog bogatstva treba da doniramo. Poput Zakheja, treba da dajemo onoliko koliko osjećamo da nas Bog vodi i da dajemo radosno (2. Korinćanima 9:7). Najvažnije je da prepoznamo da dajemo Bogu. Ako dajemo tako da nas drugi vide i hvale našu velikodušnost, naše želje su za statusom svijeta, a ne za odanost Bogu (Matej 6:1-4).

74. Isus govori o budućnosti

Matej 24:1-51, Marko 13:1-37 i Luka 21:5-36 bilježe ovaj govor.

Dovodeći do ovog govora, Isus je poučavao i govorio o strukturi izraelskog hrama u Jerusalimu. Upravo je završio sa izricanjem presude protiv izraelskih vjerskih vođa. Zaključio je izjavom da službeno napušta Jerusalim i njegovu djecu do svog drugog dolaska (Matej 23:37-38).

Sada su Isus i njegovi učenici napustili hram i odlaze iz njega. Uprkos ozbiljnom tonu Isusovih najnovijih izjava, učenici se okreću i komentarišu Isusu o hramskom zdanju. Hram je bio opsežno renoviran poslednjih godina, a istoričari navode da je bio poznat po svojoj ljepoti i veličini. Hrist neće dozvoliti učenicima da promaše poentu njegovih nedavnih otkrivenja o predstojećem sudu Jerusalimu. Njegovo predviđanje će biti šokantno.

Više od pet stotina godina prije Isusovog rođenja, jevrejski izgnanici u Vavilonu vratili su se u Jerusalim i ponovo izgradili hram (Ezra 3). Otprilike 160 godina prije Isusovog rođenja, Antioh IV Epifan je oskvrnio hram posvetivši ga Zevsu i žrtvujući svinju na oltaru. Porodica Makabejaca je povela pobunu, vratila je hram i ponovo ga posvetila. Godine 39. p.n.e., Herod Veliki je pregazio hram i ubio mnoge sveštenike. Dvadesetak godina kasnije, pokušao je da umiri jevrejsko stanovništvo renoviranjem hrama kako bi nadmašio standarde koje je Bog dao Solomonu. Iako je velika gradnja završena za samo nekoliko godina, nije bila u potpunosti gotova sve do 67. godine naše ere. Tri godine kasnije, Rimljani su opkolili Jerusalim i ispunili Isusovo proročanstvo.

U ovom trenutku, hram i okolno dvorište su zaista „divni“. Hram je masivan, napravljen od velikog bijelog kamena. Istočna strana je prekrivena zlatom. Herod nije samo proširio hram, on je proširio i vrh hramske gore. Izgradio je velike zidove kako bi otprilike poravnao plato, i zasuo ih da bi poravnao vrh. Trijemovi – trijemovi na otvorenom – nižu se uz gornje ivice. Najveći, Solomonov portik, graniči se sa južnim rubom. Na sjeverozapadnom uglu nalazi se tvrđava Antonija, dom garnizona koji čuva brdo hrama od nereda. Upravo će ovaj garnizon spasiti Pavla kada bude pogrešno optužen da je doveo neznabošce u hram (Djela 21:27-36).

Isus iskorištava trenutak da otkrije više detalja o predstojećem Božjem sudu nad Jerusalimom i Izraelom.

Prvo, Hrist jasno daje do znanja da misli na hramske zgrade u koje svi oni gledaju. On ne govori u paraboli, ili simbolici, niti govori o nekoj drugoj lokaciji. Predviđanje koje on daje je strašno: cijela struktura će biti uništena, sve do temelja. Isus predviđa potpuno uništenje istorijskog i prekrasnog hrama Izraela.

Ovo proročanstvo o osudi bilo je potpuno ispunjeno kada je Rim uništio Jerusalim 70. godine nove ere. Kao odgovor na jevrejsku pobunu, Rimsko carstvo je opsadiralo

Jerusalim pet mjeseci. Na kraju tog vremena, grad je napadnut i opljačkan, čime je broj jevrejskih mrtvih dostigao stotine hiljada. Rimljani su spalili hram, uzrokujući da se ostatak zlata otopi u pukotinama zida. Da bi ga uklonili, vojnici su bukvalno raskomadali strukturu od kamena do kamena, ne ostavljajući ništa osim ravnog temelja. U tom trenutku, Isusovo proročanstvo se ispunilo, a starosavezni sistem žrtava je i formalno prestao da postoji.

Dok je sjedio na Maslinskoj gori, pridoše mu učenici nasamo pa rekoše: „Reci nam, kad će to biti i koji će biti znak tvog dolaska i kraja ovog doba?“ (Matej 24:3)

Hrist sjedi na Maslinskoj gori dok uči. Sa svog položaja, Isus može vidjeti ulaz u hram. Kao odgovor na predviđanje o hramu, očigledno, učenici – Petar, Jakov, Jovan i Andrej (Marko 13:3) – postavljaju Isusu dvodjelno pitanje. Njegov dug i zamršen odgovor fokusira se na buduće događaje za učenike i njega samog. Počevši od 4. stiha, cijeli Matejev tekst posvećen je Isusovim riječima do kraja 25. poglavlja.

Učenici pitaju, prvo, kada će hram biti uništen i drugo, kako će znati da se Hrist vraća da dovrši kraj ovog doba. Vjerovatno su učenici mislili da će se presuda koju je Isus opisao desiti u isto vrijeme kad i njegov povratak. Isusov odgovor ne potvrđuje da je to nužno tačno. Čini se da učenici shvataju osnovnu ideju da Isus odlazi i vraća se, iako je njihovo razumijevanje njegove predstojeće smrti i uskrsnuća i dalje ograničeno.

Prvi odgovor je upozorenje učenicima da paze na sebe, da ne budu prevareni. Govori im da se pobrinu da ih niko ne zavede, misleći na vrijeme kada će on biti odsutan od njih.

Doći će mnogi prevaranti govoreći da su oni Hrist, Mesija. Isus ne misli da će se oni nužno pretvarati da su on, konkretno. Učenici bi ga razlikovali od druge osobe. Umjesto toga, Isus kaže da će doći mnogi koji tvrde da on, u stvari, nije bio Mesija – Isusa će Rim do tada pogubiti (Matej 16:21) – i da su oni zaista Hrist. Isus dodaje da će mnogi od ovih lažova biti uspješni: mnogi će ljudi biti uhvaćeni. Budući da je Isus jedini pravi put u kraljevstvo nebesko, oni koji su zalutali biće odvedeni prema uništenju.

Istorija bilježi primjere ljudi koji su tvrdili da su Obećani nakon što je Isusova zemaljska služba završila. Jedan takav lažni Mesija, Simon Bar Kohba, nije uspio u pokušaju pobune protiv Rima 135. godine nove ere. Isus ne želi da njegovi sledbenici budu uhvaćeni u takvoj glupoj obmani.

Dalje Isus predviđa da će doći priče o nasilju, nemirima i haosu. Međutim, samo zato što postoje bitke ili oprečni izvještaji o njima ne znači da je kraj blizu. Ovi stvarni ratovi o kojima se govorilo dio su Božjeg plana za zemlju. One se moraju dogoditi, ali nisu signal kraja.

Od tog trenutka, naravno, mnogi stvarni ratovi i ratovi o kojima se pričalo su došli i prošli, donoseći sa sobom razaranja. Nažalost, čini se da mnogi ljudi ovdje propuštaju Isusove riječi – čini se da je svaki veći sukob praćen strahom od Armagedona (Otkrivenje 16:14-16) i „kraja svijeta“.

Ljudska bića imaju tendenciju da pridaju apokaliptičko značenje katastrofalnim događajima. To je „normalan“ odgovor na strah i neizvjesnost, ali je direktno u suprotnosti s upozorenjima koja Isus daje u ovom odlomku. Učenici su od Isusa tražili znakove koji će ih upozoriti na kraj doba i njegov povratak. Umjesto toga, počeo je da im govori o stvarima koje neće biti znaci kraja. Ovo uključuje stvarne ratove i ratove o kojima se pričalo – priče o nasilju, katastrofama, nemirima ili drugim skandaloznim vijestima iz dalekih mjesta (Matej 24:4-6).

Sada on dodaje ideju međunarodnih borbi, prirodnih katastrofa i ekonomske krize. Isus proriče prirodne i natprirodne katastrofe, uključujući glad i pomore (Luka 21:11). Takvi događaji mogu izgledati kao „kraj“ onima koji ih proživljavaju, ali Isus je jasan: njegovi učenici ne bi trebali zaključiti da je došao kraj samo na osnovu ovakvih događaja u svijetu. Rekao je da se takve stvari moraju dogoditi. On ih naziva samo „početkom (porođajnih) muka“ (Matej 24:8).

Zbog te dvosmislenosti, postoji neslaganje o tome koji je tačno vremenski period ovdje na umu. Neki tumači vjeruju da Isus govori o opštem grijehu i haosu, širom svijeta, koji vodi do poslednjeg vremena.

Naučnici su podijeljeni oko toga koji vremenski okvir Isus ima na umu u Mateju 24:9. Neki vjeruju da je ono što Isus ovdje prikazuje proročanstvo za dvanaest apostola. U tom slučaju, „oni“ koji se ovdje spominju bili bi jevrejske vjerske vođe i oni na koje utiču. Ti autoriteti će progoniti i ubijati Isusove učenike (Jovan 16:1-4). Svi narodi – Izrael, zatim Rim i na kraju zemlje izvan njih – će ih mrziti jer su povezani s Isusovim imenom. Svakako je istina da je gotovo sva Dvanaestorica bila progonjena i ubijena zbog svoje povezanosti s Hristom, jer su odbijali da prestanu propovijedati jevanđelje njegovog kraljevstva.

U većini slučajeva, tu se susreću ona tumačenja koja gledaju u daleku budućnost. Obično se pretpostavlja da je ovaj stih opis koji pokriva stanje do vremena kraja odnosno drugog Hristovog dolaska.

Još jedan značajan dio ovog niza događaja biće da mnogi koji su nekada tvrdili da su Isusovi sledbenici to više neće činiti. Njihova posvećenost Hristu biće otkrivena kao slaba, jer nisu voljni da plate visoku cijenu koja dolazi sa tim. Neki će čak i prevariti i pretvoriti se u izdajnike bivšim prijateljima, možda da izbjegnu progon. Iako im se nekada činilo da vole hrišćane, takvi će se ljudi ponašati s mržnjom.

Kao i kod drugih izjava u ovom odlomku, postoji nesigurnost o tome koji tačno vremenski okvir Isus ima na umu. Završna napomena odlomka, međutim, čini se da sugeriše da je ovo prikaz svijeta neposredno prije Isusovog drugog dolaska (vidi: 2. Timoteju 3:1-5).

U skladu s tim istim nizom upozorenja, Isus opisuje uspon lažnih proroka koji će uspjeti odvratiti ljude od istine o Isusu. Lažni proroci su oni koji tvrde da govore u ime Boga, ili čak posebno za Hrista, ali koji iskrivljuju istinu. Ovi lažljivci mogu pomoći da se lažnim mesijama koje je Isus opisao ranije u ovom odlomku dâ kredibilitet. Biće ubjedljivi. Vjerovanje u njih neće donijeti visoku cijenu povezanu s Isusovim

imenom. Oni koji samo žele da izbjegnu teškoće, a nisu posvećeni istini, željeće da vjeruju ovim lažovima (2. Timoteju 4:3).

Isus dodaje da će jedan rezultat ovog lažnog učenja biti nered: odbacivanje standarda dobrote i morala. Oni koji slijede iskrivljenu viziju koju nude lažni proroci napustiće istinu. Oni će se pobuniti protiv vrline ili pokornosti Bogu. Konačni rezultat tog sebičnog, samoslijeđenog bezakonja biće gubitak ljubavi. Slika ljubavi koja postaje „hladna“ priziva leš: ne samo nepomičan, već mrtav i beživotan. Kako se čovječanstvo sve više udaljava od Hristovog učenja, biće manje ljubavno.

Poznato je da je Isus poučavao da cijela Božja poruka čovječanstvu počiva na dva nauka Svetog pisma: voljeti Boga sa svime što jesmo i voljeti bližnjega kao samoga sebe (Matej 22:37-40). Nije iznenađujuće što je odbacivanje Božjeg zakona povezano sa gubitkom ljubavi prema Bogu i drugima.

To dovodi do jedne od Hristovih izjava o kojima se najviše raspravlja: njegove veze između opstanka i spasenja. Kao i kod svake izjave Svetog pisma, vađenje ovog stiha iz konteksta dovodi do pogrešnog tumačenja. Neposredni kontekst Hristove primjedbe je stanje svijeta neposredno prije njegovog drugog dolaska (Matej 24:14). Širi okvir njegovog učenja nalazi se u drugim lekcijama (Jovan 5:24; 10:28-29).

Tumači ovdje nude dvije osnovne mogućnosti za Isusovo značenje. Jedna je da će oni koji ostanu vjerni Hristu do smrti vidjeti vječno spasenje – što znači da će oni koji otpadnu izgubiti svoje spasenje. Druga je da je doživotna vjernost znak istinskog spasenja. Činjenica je da Sveto pismo ističe postojanost i istrajnost kao jednu od najvažnijih osobina koje rezultiraju konačnim spasenjem (Luka 21:19). Takođe je činjenica da Biblija uči da se može otpasti i zastraniti nakon što se jednom prihvati istina (Jevrejima 6:4-6; 2. Petrova 3:17).

Ipak, ništa od navedenih problema neće zaustaviti objavljivanje jevanđelja o kraljevstvu. Riječ „jevanđelje“ znači „dobra vijest“. Dobra vijest koju je Isus propovijedao o kraljevstvu nebeskom je da ono dolazi i da će uskoro biti ovdje.

Pisma koje su napisali apostoli kao što su Jovan, Petar i Pavle daće konkretnije detalje o zapanjujućem Božjem kraljevstvu. Poruka koju su Isusovi učenici propovijedali svijetu bila je da će svi koji vjeruju u Isusa primiti spasonosnu blagodat Božju (Djela 4:12). Ukratko, dobra vijest je da su svi koji prihvate Hrista dobrodošli u kraljevstvo nebesko kroz vjeru u Sina Božjeg (Efescima 2:8-9).

Osim Jude, ljudi kojima Isus govori su zaista ostali vjerni kroz progon. Oni su uspjeli pokrenuti isporuku jevanđelja širom svijeta kao svjedočanstva svim nacijama. Međutim, taj posao nisu završili. Učitelji Biblije raspravljaju kada i da li je jevanđelje kraljevstva doseglo cijeli svijet, iako se svi slažu da je ova dobra vijest stigla do velike većine svijeta.

Isusovi sledbenici će se suočiti sa svim vrstama progona (Luka 21:12-13); Isus ih je ranije upozorio na ovo (Luka 6:22). Ali ovo je i odlična prilika. Mala je šansa da će ribar ili proizvođač šatora dobiti nepodijeljenu pažnju guvernera ili kralja. Progon će to učiniti. U nekom trenutku, vjerovatno, Pavle čak razgovara s carem (Djela 25:11).

Ponekad će ovo progonstvo dovesti do smrti učenika (Djela 12:1-2). U drugim slučajevima, kralj će pažljivo slušati, ali na kraju odbiti poruku (Djela 26:28). Ali ponekad će jevanđelje uspjeti i vođe će se okrenuti od svojih lažnih bogova da slijede Isusa (Djela 13:12).

Ali Isus im govori da se ne pripremaju previše (Luka 21:14-15). Govori im da ne pišu prethodno odbranu. Oni trebaju vjerovati da će ih sveti Duh nadahnuti pravim riječima da kažu; njihove godine podučavanja i lična marljivost će ispuniti ostalo. Isus ne kaže im da će njihove riječi uvijek biti nagrađene. Čak i najbolji argument nema efekta kada ga slušalac odbije prihvatiti (Matej 13:15).

U Luki 21:15-19 Isus opisuje izdaje s kojima će se neki od učenika suočiti, a koje će rezultirati njihovim zarobljavanjem. Isus je već govorio o ovom prekidu veze. Rekao je da on nije došao da donese mir svijetu, već podjelu da odvoji njegove sledbenike od onih koji ga odbacuju. U širem smislu to je polarizacija između istinskog Božjeg naroda i onih koji to nisu. Što je još strašnije, prijatelji i članovi porodice, uključujući djecu (Marko 13:12) mogu inicirati ili počiniti ubistvo hrišćanskih obraćenika. Povod je mržnja prema Hristovom „imenu" – karakteru i poruci od Boga.

„Ali vam ni dlaka s glave neće pasti." (Luka 21:18)

Da li Isus kaže da će se učenici suočiti s progonom, ali da neće biti povrijeđeni? To ne može biti; već im je rekao da će neki biti ubijeni (Luka 21:16).

Učenici znaju o čemu Isus govori; ili, barem, uskoro hoće (Jovan 16:13). Bili su tu kada im je rekao da uzmu svoj krst i da će spasiti svoje živote tako što će ih se odreći. To znači da će umrijeti svijetu, ali će dobiti vječni život (Matej 16:24; Luka 9:24-25). Ovo je poslovičan govor (koji može imati i doslovno značenje, kao u Djelima 27:34) koji ovdje označava da oni koji istraju za Hrista (19. stih) na kraju neće imati nikakvu štetu ili štetu od bilo čega što bi njihovi neprijatelji mogli učiniti protiv njih (ref. Matej 10:28).

Vraćajući se objavi jevanđelja, ovo pitanje je važno, jer je Isus prorekao da će doći kraj, kada se jevanđelje objavi svim narodima, što znači da će se on vratiti kao kralj i sudija. Ovo je bio njegov djelimični odgovor svojim učenicima o znaku da je kraj svijeta blizu. Moramo imati na umu i to da su se tokom vjekova otpada hrišćanstva od istine propovijedale i lažirane verzije jevanđelja, pomračene crkvenim nebiblijskim dogmama i tradicijama pa čak i paganskim vjerovanjima. Da bi propovijedanje bilo učinkovito na način koji Bog želi, poruka mora odgovarati izvornom („ovom") jevanđelju i biti u skladu sa svim biblijskim istinama (Otkrivenje 14:6-12). To podrazumijeva punu reformu nosilaca jevanđelja.

U Mateju 24:15 Isus nastavlja da govori o znacima njegovog povratka. On ukazuje na trenutak koji će označiti početak najgorih mogućih nesreća. Ovaj slučaj je isti onaj koji je prorok Danilo nazvao „gadost pustošenja". Danilo govori o tome nekoliko puta (Danilo 8:13; 9:27; 11:31; 12:11). Zanimljivo je da Matej ovdje dodaje fusnotu koja direktno ohrabruje „čitaoca" da razumije tu referencu. Marko, takođe, uključuje isti savjet kada opisuje Isusove riječi (Marko 13:14).

Riječ „gnusoba“ pojavljuje se više od 100 puta u Starom savezu i samo nekoliko puta u Novom savezu. „Gnusoba“ je obično veliki grijeh koji je obično dostojan smrti. Ali češće se u Bibliji „gnusoba“ odnosi na velika kršenja saveza, posebno na idolopoklonstvo.

Mnogi izvlače stihove iz Mateja 24 iz konteksta i primjenjuju ih kako im odgovara ili u svrhu izazivanja senzacija i privlačenja pažnje. Omiljena tema je „gadost pustošenja“. Ova tema, zajedno sa „Antihristom“ i „Žigom zvijeri“ je tema knjiga koje se prodaju milionima.

Pokušaj da se utvrdi kakva je ta gadost iz Matejeve knjige sama po sebi sigurno bi mogla navesti nekoga na nagađanje, ali imajte na umu da kada uporedimo ovaj odlomak u Mateju sa Lukinim izvještajem, dobijamo mnogo veću jasnoću i apsolutno nema potrebe za nagađanjem. Poređenje sinoptičkih jevanđelja često će nam dati više uvida i preporučena je praksa prilikom proučavanja Svetih pisama. Dakle, šta Luka pokazuje kao gadost pustoši? Pažljivo uporedite dva paralelna odlomka u nastavku iz Mateja i Luke.

Govoreći o budućnosti hrama i Jerusalima, Isus je izjavio: „Jerusalime, Jerusalime, ti koji ubijaš proroke i kamenuješ one koji su ti poslani! Koliko puta sam htio da skupim tvoju djecu kao što kvočka skuplja svoje piliće pod krila, ali niste htjeli. Eto, ostavlja vam se vaša kuća pusta.“ (Matej 23:37-38)

„Kada, dakle, vidite da gadost pustošenja, o kojoj govori prorok Danilo, stoji na Svetom mjestu – ko ovo čita, neka shvati – neka tada oni koji budu u Judeji bježe u planine, i ko se zatekne na krovu, neka ne silazi u kuću da nešto uzme, a ko se zatekne u polju, neka se ne vraća da uzme ogrtač. Teško trudnicama i dojiljama tih dana! Molite se da vaše bježanje ne bude u zimu ili u Subotu, jer će tada nastati velika nevolja, kakve nije bilo od početka svijeta do sada, niti će biti. Kad se ti dani ne bi skratili, niko se ne bi spasao. Ali, radi izabranih će ti dani biti skraćeni.“ (Matej 24:15-22)

„Kad vidite da je Jerusalim opkolila vojska i ulogorila se oko njega, tada znajte da se njegovo opustošenje približilo. Tada oni koji budu u Judeji neka bježe u gore. Oni koji budu u gradu neka ga napuste, a oni koji budu u selima neka ne ulaze u grad. Jer to su dani kada će se pravda izvršiti, da se ispuni sve što je napisano. Teško trudnicama i dojiljama u te dane! Jer će strašna nevolja snaći ovu zemlju i gnjev će se izliti na ovaj narod. Pašće od oštrice mača i odvešće ih u zarobljeništvo među sve narode. I Jerusalim će gaziti neznabošci dok se ne završe razdoblja neznabožaca.“ (Luka 21:20-24)

Referenca na Danilovu knjigu na koju se Matej poziva u Mateju 24:15 je Danilovo poglavlje 9. Osim što je savršeno mesijansko proročanstvo koje dokazuje da je Isus bio Hrist, ovo poglavlje takođe govori o obnovi Hrama i Jerusalima, kao i o konačnom uništenju hrama u stihu 27, koji se posebno poziva na gadost pustoši.

„I on će tokom jedne sedmice potvrditi savez sa mnogima, a u polovini te sedmice ukinuće žrtvu i žrtveni dar. I na krilima idolopoklonstva doći će onaj koji pustoši. I sve do istrebljenja, ono što je određeno izlivaće se i na onoga koji leži opustošen.“

(Danilo 9:27)

Kratko ćemo analizirati značenje Isusovih riječi upućenih učenicima.

(1) Prvo, Isus govori svojim učenicima. Zapazite da Isus kaže „kada, dakle, vidite." „Vi" na koje je Isus mislio bili su njegovi učenici koji su stajali tačno ispred njega. Isus im se obraća direktno. Isus **ne** misli na neku buduću generaciju 2000 godina ili tako nešto u njihovoj budućnosti. Relevantnost publike je važna kada se proučava proročanstvo.

(2) Šta god da je ova „gnusoba", ona je stajala na „svetom mjestu". „Sveto mjesto" je jevrejski hram. Isti hram u koji su Isus i njegovi učenici gledali dok su stajali na Maslinskoj gori. Kada su napisane knjige Mateja, Marka i Luke, hram je još stajao u Jerusalimu.

(3) Isusova publika nije mogla zamisliti nijedno drugo mjesto jer se Jerusalim nazivao „svetim gradom". Samo nekoliko stihova koji podržavaju ovu izjavu sadržano je u Danilu 9:24; Matej 4:5; Matej 27:53.

(4) Isus je jasno odgovarao na pitanja o hramu koji je stajao u to vrijeme (vidi: Matej 24:1-2). Isus čak pokazuje na hram dok odgovara svojim učenicima. Ovaj razgovor se dogodio u proljeće 30. ili 31. godine nove ere. Četrdeset godina kasnije, 70. godine nove ere, to „sveto mjesto" će biti potpuno uništeno od strane rimske vojske koju je predvodio general Tit. Tako je u okviru jedne biblijske generacije, koja ima četrdeset godina, uništeno „sveto mjesto", odnosno hram. Razlika u drugom pustošenju je bila ta što je hram konačno uništen, bez svrhe nove obnove, pošto je sada Hrist vršio antitipsku službu pomirenja u nebeskom Svetilištu.

Luka koristi riječ „pustoš", istu riječ upotrijebljenu u Mateju 24:15. Ova „gnusoba" odnosi se na Jerusalim koji je okružen paganskom rimskom vojskom s jedinim ciljem da desetkuje grad Jerusalim i hram. Ovo uništenje se očito smatralo „gnusnošću" koja će ostaviti hram i Jerusalim „pustim". Rimska vojska je opkolila Jerusalim u najmanje dva navrata: prvo pod generalom Vespazijanom u početnoj opsadi, a kasnije pod generalom Titom neposredno prije konačnog uništenja Hrama. Iako se detalji ovih opsada ne spominju u Bibliji, detalji se nalaze u istorijskim knjigama kao što je „Ratovi Jevreja" Josifa Flavija.

Hrišćani su, poslušavši Isusovo upozorenje, pobjegli iz Judeje u planine. Božje proviđenje je navelo rimskog generala Vespazijana da se povuče iz opsade kada je car Neron umro. To daje hrišćanima priliku da pobjegnu iz osuđenog grada Jerusalima.

Slika koju je Isus opisao u Mateju 24:16-19 sugeriše da se vojska brzo približava Jerusalimu ili da počinje opsadu. Isus je rekao da oni na njihovim krovovima treba da pobjegnu čak ni da se ne vrate u svoje domove da zgrabe nešto. On dodaje da osoba u polju ne treba prvi da trči prema gradu da zgrabi svoj ogrtač. Neće biti vremena. Svrha te slike je da naglasi nivo opasnosti koju će ovaj trenutak najaviti. Posebna muka je za žene koje su trudne ili dojilje tih dana. Teško je bježati i sakriti se u planinama dok ste trudni ili njegujete bebu. Što je još gore, trudnice i dojilje su posebno ranjive kada su zalihe hrane prekinute tokom incidenata kao što su rat, opsada, progon

ili glad.

Isus nam to kaže da bismo otkrili odgovor da se trebamo usredsrediti na Danilovu knjigu (Matej 24:15). Pažljivo proučavanje ove knjige otkriva da se gadost pustoši može podijeliti na tri dijela. Ovi djelovi su: gadost u Danilovo vrijeme (uključujući prvi hram); gadost u Isusovo vrijeme (uključujući drugi hram); i konačno gadost pustoši u vremenu kraja (koje uključuje cijelu hrišćansku crkvu).

Proročanstvo je nagovijestilo da će se istorija ponoviti, i upravo se to dogodilo. Gadosti koje je Božji narod počinio rezultirale su, i 586. prije Hrista i 70. godine nove ere, uništenjem njihovog svetilišta i grada, prvo od strane kralja Nebuhadnezara, a zatim od rimske Titove vojske.

U novoj eri Bog daje obraćenim hrišćanima sve privilegije i obećanja koja su data doslovnom Abramovom sjemenu (vidi: Galatima 3:26-29). Sada oni koji su Hristovi preuzimaju ulogu Izraela, a hrišćanska zajednica apsorbuje status duhovnog hrama ili svetilišta Božijeg. Sveto pismo to jasno pokazuje u tekstovima kao što su Rimljanima 2:28-29; 9:6-8; Efescima 2:11-13; 19-22; i 1. Petrova 2:5.

U svjetlu ovog novosaveznog principa duhovnog Izraela Danilo govori o gadosti pustoši treći i poslednji put. Ove reference se mogu naći u Danilu 8:13; 11:31 i 12:11 (poslednja čak postavlja vremenski okvir). Pronicljivi proučavaoci proročke istorije shvataju da ovi stihovi predviđaju formiranje i uzdizanje moći papstva. Neosporna je istorijska činjenica da je papstvo unijelo u hrišćansku crkvu one iste paganske prakse zbog kojih je drevni Jerusalim uništen.

Riječ Božja kaže da je naš Gospod Isus Hrist sada naš veliki Prvosveštenik u svom nebeskom svetilištu (Jevrejima 8:1-2, 6) i da je dobra vijest da sada možemo biti spašeni odlaskom direktno našem ljubljenom nebeskom Ocu preko Isusa Hrista (Jovan 14:6). Papska crkva kaže ne. Ona uči da se ljudi ne mogu spasiti odlaskom direktno Bogu preko Isusa Hrista (protestantska doktrina), već da moramo ići preko Marije, papa, sveštenika i svetaca, preko Rimokatoličke crkve. Papstvo je promijenilo subotu u nedjelju – paganski dan sunca, a Boga nebeskog zamijenilo paganskim Trojstvom.

Gadost pustoši je veoma važna tema ovih poslednjih dana. Ako pažljivo proučimo ovo biblijsko proročanstvo, otkrićemo da se u svakom od njegova tri ostvarenja odnosi na otpadništvo Božjeg naroda koje završava njihovim tragičnim uništenjem.

Držeći se teme, Isus u Mateju 24:20 nalaže svojim učenicima da se mole da ne moraju bježati zimi ili subotom. Zima bi, naravno, otežala putovanje, posebno zbog toga što bi korita rijeka i potoka bila nabujala vodom i bila bi teška za prelazak. Na subotnji dan bilo bi teško izaći onima u Jerusalimu (vidi: Nehemija 13:19) i uopšte naći pomoć na putu od vjernih Jevreja. Osim toga, subota je posvećeni dan odmora, kada bi trebalo izbjegavati sve nepotrebne aktivnosti. Očigledno je da Isus vidi subotu u budućnosti kao obavezu za hrišćane.

Hrist najavljuje „veliku nevolju“. Kaže da će užasi ovog vremena biti najgori u cijeloj ljudskoj istoriji.

Oni koji vjeruju da se Isusovo proročanstvo ispunilo 70. godine nove ere ukazuju na rimsku opsadu, genocid nad Jevrejima i rušenje hrama. Mnogi Jevreji su trčali prema brdima, neki uspješno. Istoričari izvještavaju da je zajednica hrišćana koji je u to vrijeme živjela u Jerusalimu pobjegla u Pelu, koja se nalazi istočno od rijeke Jordan, nešto više od 100 km od Jerusalima. Istoričari opisuju patnje tih dana u Jerusalimu kao epske u svom teroru. Sama opsada dovela je do bolesti i gladi, uz priče o majkama koje su jele vlastitu djecu da bi preživjele. Jednom kada su zidovi probijeni, Rimljani su bili divlji u svom klanju jevrejskog naroda dok su opustošili veliki grad.

Međutim, koliko god da su ti dani bili nasilni, nisu prijetili da će zbrisati sve „izabrane“ (Matej 24:22). Vjerovatnije je da se odnosi na mračni period papske supremacije od 1260 proročenih godina u Danilu i Otkrivenju[15] i poklapa se sa trećom fazom „gadosti pustošenja“. Takođe može imati eshatološku globalnu primjenu u samoj završnici pred Hristov drugi dolazak (Danilo 12:1; Otkrivenje 13:13-17). Tada bi zaista bilo spasonosno po izabrane da Bog „skrati“ taj period (Matej 24:22).

U Mateju 24:23 Isus ponavlja prethodna upozorenja o lažnim mesijama (Matej 24:5) i lažnim prorocima (Matej 24:11, 24).

U suštini, postoje dvije glavne tačke koje se navode. Isus uvjerava učenike da je on jedan i jedini Mesija, Hrist. Svako drugi ko iznosi tu tvrdnju je apsolutno, očigledno lažan. Drugo, kada se Isus vrati, u nečijem umu neće biti apsolutno nikakve sumnje šta se dogodilo. Neće saznati za to čujući glasinu da je Hrist ovdje ili tamo. Svaki takav trač ili vijest može se odmah odbaciti. Drugi Hristov dolazak će biti jedinstven i nepogrešiv.

Tokom tog vremena, sila ovih prevara će biti poboljšana kroz njihovu sposobnost da izvode velike znakove i čuda. Oni će se nadati da će prevariti čak i one od Boga izabrane koji vjeruju da je Isus Hrist. Isus dodaje „ako je moguće“, jer pravi izabrani od Boga ne bi trebali biti prevareni pošto su utvrđeni u istini u vjerni istini. Međutim, oni mogu biti pokolebani na neko vrijeme.

Ovaj stih pokreće nekoliko pitanja. Zašto bi neko ovo uradio? Zašto bi se neko pretvarao da predstavlja Boga kao Hrista ili kao proroka ako nije tako? Motivi su mogli biti u rasponu od jednostavnog hvatanja novca i moći do toga da ih neprijatelji pravog Hrista koriste i njima manipulišu kako bi odvukli vjernike od njega. Krajnja pobuda nalazi se u ljudskoj paloj prirodi koja održava sotonski karakter pobune u mješavini istine i zablude. Drugim riječima, laž je providna ako nije pomiješana sa istinom onoliko koliko je potrebno da djeluje uvjerljivo.

---

[15] U Otkrivenju 12:6,14; 13:5 i Danilu 7:25; 12:7 pominju se sledeći proročki periodi: i) 1260 dana, ii) 42 mjeseca i iii) vrijeme, vremena i pola vremena. Kako je iz konteksta jasno da se ne radi o doslovnim vremenima, to moramo primijeniti biblijski princip „dan za godinu“ (vidi: Brojevi 14:34; Ezekiel 4:6). Termini „vrijeme“ i „vremena“ odnose se na proročke godine (vidi: Danilo 4:16,23,25,32,34), iz čega proizilazi jednostavna računica: i. 1260 dana = 1260 godina; ii. 42 mjeseca x 30 dana = 1260 dana = 1260 godina; iii. 3 i po vremena = 3 i po godine = 42 mjeseca = 1260 dana/godina. Tako postaje očigledno da je riječ o istom proročkom periodu.

Naučnici raspravljaju o tome jesu li te prevare izvođenje istinskih natprirodnih djela ili samo zavaravanje drugih. Prevaranti su uspjeli proizvesti uvjerljive „trikove“ kako bi zavarali ljude da misle da posjeduju pravu moć. Oni su, međutim, ograničeni – spretnost ruku ne može simulirati povratak čovjeka iz smrti ili trenutno iscjeljenje bolesti. Međutim, Sotona i demonske sile posjeduju sposobnost izvođenja natprirodnih djela (Otkrivenje 16:14), čak i pod maskom svojih ljudskih domaćina. Moguće je da lažni spasitelji i proroci učine stvari koje obični ljudi ne mogu. Iza toga se nalazi opstrukcija sotonskih sila, u sprezi sa ljudima pobunjenim protiv Boga. Ipak, na kraju krajeva, ovo su još uvijek djela obmane, a ne demonstracije istinske moći živog Boga.

Isus želi da se njegovi učenici sjete da ih je upozorio na ove jedinstvene stvari koje će se dogoditi. To uključuje prirodne i natprirodne katastrofe koje će pogoditi čovječanstvo (Luka 21:8-11, 25-26). Ljudi će biti u tjeskobi i nesigurnosti. Ovo upozorenje ima nekoliko različitih svrha. Prvo, olakšava podnošenje poteškoća. Samo saznanje da postoji plan, kraj i pobjeda na kraju patnje čini mnogo lakšim „držati se“ pod stresom (Jovan 16:1-4; Jevrejima 10:23).

Još jedna prednost je u tome što će se Isusovi sledbenici potvrditi u svojoj vjeri kako se proročeni događaji ostvaruju (Jevrejima 12:1). Postoji veliko ohrabrenje u mogućnosti da pročitate Hristove riječi i da kažete: „Rekao nam je da će se ovo dogoditi, a sada se dogodilo.“

Treće, Isusove riječi će pomoći da se učenici ne nasjedaju na bezbožne laži i manipulacije. Oni koji slušaju Hristova predviđanja i upozorenja neće biti privučeni demonstracijama moći lažnih spasitelja ili drugih varalica. Umjesto toga, oni će se sjetiti Isusovih riječi. On ih oprema da poraze laži sutrašnjice istinom u sadašnjosti.

Isus ponavlja Isaiju 48:5, govoreći o jednoj svrsi proroštva: „Prije nego što se dogodilo, ja sam ti to objavio.“

Niko neće propustiti Isusov povratak. Događaj neće biti ekskluzivan, skriven ili poznat samo nekolicini kada dođe sledeći put (Otkrivenje 19:11-15). Prilikom svog drugog dolaska, neće se pojaviti samo maloj grupi vjernika. Neće biti sakriven u „unutrašnjim prostorijama“ nekog manastirskog skloništa. On neće otići u pustinju s vijestima koje im stižu kao glasine (Matej 24:25-26).

Isus dodaje dramatičniji naglasak na ovu tačku. Njegov dolazak će biti javan i očigledan kao udar groma. On to povezuje sa svojom ulogom „Sina čovječjeg“, naslovom koji je takođe preuzet iz proročanstva (Danilo 7:13; Matej 26:64). Dok je Isusov prvi dolazak bio u poniznosti (Luka 2:7) i za žrtvu (Filipljanima 2:8), njegov drugi dolazak će biti kosmički događaj u sili i slavi.

Izreka koju Isus citira u Mateju 24:28 može izgledati bizarno, s obzirom na kontekst. Međutim, poenta je u potpunosti u skladu s njegovom cjelokupnom porukom. Lešinu ne možete sakriti na otvorenom, posebno u divljini, gdje bi je prisustvo lešinara koji kruže brzo odalo. Na isti način, postojaće očigledni dokazi da se Isus vratio kako bi svima bilo jasno da se vratio.

Kratka verzija Isusove poruke o njegovom povratku je ova: ako postoji bilo kakva

sumnja, onda se on još nije vratio.

Da bi pokazao šta misli, Isus opisuje koliko će to biti očigledno. Ovo su znaci kraja doba i Hristovog povratka koji su učenici ranije tražili (Matej 24:3).

Isus postavlja ovaj trenutak odmah nakon epskih nevolja „tih dana“. Ovo je još jedan dokaz da Isus sada ne bavi razaranjem Jerusalima i hrama 70. godine nove ere. Umjesto toga, on dalje ukazuje na još jedan period „velike nevolje“, termin koji se odnosi na patnju i iskušenja. Kraj tog budućeg perioda biće obilježen dramatičnim znacima na nebu. Sunce će potamniti. Mjesec neće dati svjetlost. „Sile“ neba će biti uzdrmane, što možda znači pojavu objekata na noćnom nebu.

Hrist ukazuje na padanje „zvijezda“, tačku koja izaziva konfuziju za modernu publiku. Važno je zapamtiti da su pojmovima kao što je „zvijezda“ date savremene definicije koje nisu postojale u drevnom svijetu. Kao paralela, riječ „ptica“ se danas koristi da implicira biološke karakteristike kao što su perje i jaja. „Riba“ isto tako implicira krljušti i „hladnu krv“. Međutim, drevni ekvivalenti tih termina nisu sadržavali te tačne detalje. Drevna osoba je s pravom mogla nazvati šišmiša „pticom“, ili kita „ribom“, jednostavno zato što je definicija tih pojmova u to doba uključivala te životinje.

Na isti način, Isus ne kaže da će „ogromne plinske sfere“ doći na zemlju. On misli na nešto što vidimo na noćnom nebu – baš kao što bi čak i moderna osoba mogla govoriti o „zvijezdi padalici“ kada vidi određene događaje u atmosferi kao što je pojava kometa.

I zaista, po isteku proročene papske supremacije (538-1798), dogodili su se proročeni znaci koji korespondiraju sa opisom znakova u okviru „šestog pečata“ iz Otkrivenja 6:12-13 (drugi dio ovih znakova, opisanih od 14-17. stiha, pripadaju kasnijem vremenu samog drugog dolaska, i oni su katastrofične prirode).

Veliki zemljotres dogodio se 1. novembra 1755. godine u Lisabonu, Portugalija, gdje je bilo sjedište papske inkvizicije, i to upravo na paganski praznik zvani „Dan svih svetih“, što odgovara Noći vještica.

19. maja 1780. godine bilo je veliko pomračenje sunca nad državama Nove Engleske i dijela Kanade. Opšte mišljenje je bilo da je došao Sudnji dan. Mjesec te noći nije dao svoju svjetlost, a kad se pojavio izgledao je kao krvav.

U noći između 12. i 13. novembra 1833. godine istočni dio SAD imao je priliku vidjeti neobično veliku meteorsku kišu koja je bila tako intenzivna da je bilo moguće vidjeti do 100.000 meteora kako prelaze nebo svakog sata. Mnogi su mislili da je to kraj svijeta.

Konačno će uslijediti sam drugi dolazak. „Znak“ je samo nejasno opisan u tekstu, ali će biti izuzetno očigledan onima koji ga vide. „Znak Sina čovječjeg“ može se tumačiti na nekoliko načina. Neki naučnici vjeruju da bi ovaj znak mogao biti jednostavno Isusovo pojavljivanje koje će se moći uočiti na nebu prije nego se približi Zemlji.

Kako će svijet odgovoriti na ovo? Isus kaže da će svaki narod na svijetu tugovati.

„Žalostiti se“ podrazumijeva tugu i žaljenje, ali ne nužno i pokajanje. Moguće je da će neki koji su preživjeli nevolju do te tačke „tugovati“ u iskrenom pokajanju. Velika većina, međutim, neće (Otkrivenje 9:20-21). Oni će samo žaliti zbog posledica koje će ih snaći i čak ružiti Boga (Otkrivenje 16:21).

Na neki način, svi na zemlji će vidjeti Isusa, Sina čovječjeg, kako silazi na zemlju na oblacima nebeskim sa silom i slavom. Neki komentatori sugerišu da se ovi oblaci sastoje od vojske nebeskih anđela, spomenutih u 31. stihu. Drugi vjeruju da ovi oblaci na neki način sadrže moć i slavu Boga Oca koja se spominje i u poslanici Titu 2:13.

Koji god aspekt sve ovo ima, to će biti neizostavno, nepogrešivo i jasan razlog da ljudi na Zemlji počnu tugovati sada kada je došao kraj doba.

Kada stigne, Isus će poslati anđele istim signalom koji koristi vojskovođa. Anđeli će sakupiti njegove izabrane sa svih strana na zemlji. Četiri „vjetra“ predstavljaju četiri tačke na kompasu. Vjernike će anđeli naći „ispod neba“ od jednog do drugog kraja zemlje. Ova činjenica nam govori da se Božji vjerni narod nalazi u svojim grobovima, baš kao što Isus eksplicitno navodi u Jovanu 5:28-29 (vidi takođe 1. Solunjanima 4:14-17). Nisu u nikakvom fiktivnom „raju“ ili „paklu“, niti u nekom obliku zagrobnog života. Svaki od njih će biti okupljen k Isusu „u zraku“ kada se on vrati drugi put. Anđeli tom prilikom obavljaju „tehnički“ dio posla.

Izabrani su pravi vjernici: oni koji se pokoravaju Isusu kao Mesiji i Spasitelju, koji mu vjeruju za oproštenje svojih grijeha, računajući na njegovu pravednost da ih učini prihvatljivima Bogu. Biti „izabrani“ znači biti izabran, a ovi ljudi su izabrani od Boga da budu Njegova djeca zauvijek.

Hrist upoređuje znakove koje je opisao sa napupljenim lišćem smokve u proljeće. Ljudi u tom kraju bi iz iskustva naučili da nježne grane i novo lišće znače da je ljeto blizu. Oni će znati da je blizu, da je stigao na kapije i da će uskoro doći da se vidi. Isus želi da njegovi sledbenici shvate da kada stvari koje je opisao kao znakove njegovog povratka počnu da se dešavaju, njegov dolazak će takođe biti blizu. To je metoda praćenja ispunjenja proročanstava kroz istoriju – istoricizam.

Različita čitanja Mateja 24:34 inspirisala su diskusije, neslaganja i podjele otkako ih je Isus prvi put rekao prije više od 2000 godina. Nekoliko različitih pogleda na posljednja vremena formirano je oko onoga što Isus misli u ovoj izjavi.

Očito je da termin „ovaj naraštaj“ ukazuje na generaciju koja može dočekati ispunjenje prvog seta nevolja vezanih za razorenje Jerusalima i hrama. Stoga bi 34. stih najprirodnije stajao u kontekstu od 15-22. stiha. Treba uzeti u obzir i mogućnost da Matej nije posložio Hristov govor po hronološkom redoslijedu.

Prirodna područja opisana biblijskim frazama kao što su „nebo i zemlja“ najtrajnije su strukture koje ljudska bića mogu zamisliti. Iz naše perspektive, oni izgledaju nepromjenjivi i neuništivi. Nisu, naravno. Bog je stvorio nebo i zemlju (Postanje 1:1), i Bog ih može okončati.

Hrist objavljuje svoju sposobnost da govori direktno u ime vječnog Boga na nebu (Jovan 8:38). On je uključen u kompletnu realizaciju Plana spasenja.

Nakon što je opisao teško shvatljive događaje budućnosti, Isus uvjerava svoje sledbenike da su njegove riječi apsolutno pouzdane i da se ne mogu spriječiti ni na koji način. To su proročanstva Božje volje.

Isus je dao neke detalje o tim događajima, iako nije bio previše konkretan.

U 36. stihu Isus kaže da ne bi rekao ništa konkretnije o vremenu svog povratka. Odbija da predloži datum na kalendaru ili doba dana na satu. On jednostavno kaže da niko ne zna. „Niko“ uključuje anđele na nebu, za koje je Isus upravo rekao da će dramatično učestvovati u njegovom povratku.

Takođe je isključen iz saznanja o danu i času njegovog povratka i Sin, on sam – onaj koji će se vratiti! Samo Bog Otac koji je Izvor svega znanja zna tačno vrijeme Hristovog drugog dolaska. Isus pokazuje da će Sin čekati na Oca da ga pošalje kad dođe pravo vrijeme. Ovo još jednom ruši lažni koncept trojstva, prema kojem je Hrist su-jednak i su-vječan sa Ocem. Hrist nastavlja da zavisi od Božjeg posebnog otkrivenja budućnosti i posle svog uznesenja na Nebo (Otkrivenje 1:1).

Jasnija poruka ovog komentara je da je utvrđivanje trenutka Hristovog povratka beznadežna potraga. Ne može se znati. Svaki učitelj, vjerska grupa ili sekta koji pokušavaju odrediti datum Hristovog povratka govore neistinu. Tačka. Nijedno ljudsko biće ne može znati više o vremenu Hristovog povratka od ovoga: kada se ovi dramatični znaci pojave (Matej 24:15, 29-30), svi će znati da je došao kraj. Do tada, ništa u Božjem otkrivenom planu za buduću istoriju ne stoji na putu. Isus je blizu, stoji na vratima (Matej 24:33). Mogao bi stići u svakom trenutku. Ali čak i ako je njegov povratak još daleko, svako od nas je trenutak udaljen od kraja našeg zemaljskog života.

Iznenadni početak događaja koji najavljuju Hristov dolazak biće dramatičan. Koliko god znakovi bili jasni, oni će i dalje biti iznenađujući za većinu ljudi na svijetu. Isus upoređuje situaciju sa Nojevim danima. Njegova poenta nije da će život na zemlji nužno biti jednako zao kao tada. Možda i hoće, ali glavna ideja je da će sve biti u punom zamahu „normalnog života“ a da niko ne sumnja da će doći vrijeme Božjeg suda (Matej 24:38). „Normalni život“ neće biti pauziran ili vanredan. Svako će se samo baviti svojim poslom kao da će se život zauvijek odvijati normalno.

Sve dok su zbrisani sa zemlje, ljudi su živjeli kao što su oduvijek živjeli. Jeli su, pili, planirali svadbe, selili se iz dana u dan kao da se ništa neće promijeniti. Spoznaja je došla tek u poslednjim, prekasnim trenucima, dok je poplavna voda tutnjala nad njima i odnijela ih.

Dalje Isus kaže da će neki biti „uzeti“ a drugi „ostavljeni“ dok su zajedno na istom poslu. Istinski vjernik u Hrista izabranog od Boga biva „uzet“ u smislu da je sabran sa zemlje k Hristu. „Ostavljen“ u ovom kontekstu znači prepušten propasti.

Zatim kaže da će dvije žene raditi na mlinu sa istim rezultatom. U to vrijeme se smatralo da je okretanje mlinskog tocila ženski posao.

Isusov odabir situacija može imati za cilj da naglasi da klasa ili status neće biti važni u ovoj presudi. Ljudi koji su ovdje prikazani rade zajedno jedni s drugima:

društveni ili ekonomski status neće biti faktor u određivanju ko će biti osuđen, a ko nagrađen. Razlika će se u potpunosti zasnivati na tome ko pripada Hristu i ko ga je odbacio kao Spasitelja i Gospoda (Jovan 3:36).

Apsolutno svako predviđanje koje daje datum drugog dolaska zasniva se na lažnim premisama. To ostavlja samo jednu opciju za one koji žele da budu spremni: njegovi sledbenici moraju stalno biti budni. Naravno, Isus ne govori doslovno, sugerišući da treba izbjegavati stvarni san. Umjesto toga, on im govori da žive u stanju takve svijesti. Vjernici nikada ne bi trebali upasti u lažnu ideju da je ono što se događa u ovom životu, iz dana u dan, sve što će se ikada dogoditi (2. Petrova 3:3-7; Jakov 4:13-14). Budni vjernici pamte da je ovaj život privremen, a sledeći život vječan. Sledeći život može početi bez upozorenja.

Sledeća analogija ilustruje ovu tačku. Neko može uporediti Hristov povratak sa razbojnikom koji provaljuje u kuće (2. Petrova 3:10). Prednost lopova je što ga nikada ne očekuju u određenom trenutku. Kada bi vlasnik kuće znao tačno kada će kriminalac doći, mogao bi jednostavno čekati do tada da bude spreman. Pošto vlasnik kuće ne može znati vrijeme, mora ostati budan u svako doba noći.

Previše ljudi živi samo za danas ili za dane prije nego što se ovaj život završi. Oni odlažu suočavanje sa stvarnošću Božjeg suda i vječnosti kao da spavaju na uzbuni. Mogućnost vjerovanja u Hrista za spasenje ograničena je na dužinu nečijeg života prije smrti (Jevrejima 9:27) ili Hristovog povratka. U oba slučaja, vrijeme je kratko. Dok osoba zna da je došao njen trenutak, njen izbor je već napravljen.

Jedini način da budete spremni za Hristov povratak je stalno stanje pripravnosti (Matej 24:43). Isusova volja za njegov narod je da živi svaki dan kao da bi se mogao pojaviti svakog trenutka.

Isus započinje kratku parabolu da objasni tu ideju. On opisuje uobičajeni scenario na Bliskom istoku tokom ove ere. Vlasnici velikih imanja često su imali više od jedne kuće, a na određenom imanju bivali su samo povremeno. U takvim slučajevima, sluga ili rob bi bio imenovan za upravitelja nad ostalim slugama i domaćinstvom. Posao upravitelja nije bio samo da održava dobro funkcionisanje domaćinstva, već i da brine o ostalim slugama i da ih hrani.

Pitanje postavljeno u 45. stihu odnosi se na to šta bi domaćin trebao očekivati od dobrog sluge. Očekivani ishod za gospodara je da dođe neočekivano samo da nađe slugu kako dobro radi svoj posao. Isus kaže da će taj sluga biti „blagosloven“.

Isus dodaje da ovaj blagoslov uključuje davanje veće odgovornosti (Matej 25:20-21). Pronašavši svog slugu „mudrim i vjernim“, gospodar će ga postaviti da upravlja svime što posjeduje. Imati povjerenje na ovaj način najveća je čast koju sluga može dobiti od svog gospodara.

Nasuprot tome, Hrist prikazuje slugu ostavljenog u istom položaju koji zaključuje da je povratak njegovog gospodara odgođen. Ovaj sluga pretpostavlja da, budući da se gospodar do sada nije vratio, neće uskoro doći. Je li ovo Isusov nagovještaj da bi vrijeme njegovog povratka moglo biti mnogo duže nego što su njegovi sledbenici

isprva očekivali? Možda.

Vjerujući u to, zli sluga napušta posao koji je dobio. Umjesto da se brine za druge sluge, on koristi svoj položaj autoriteta da ih tuče i zlostavlja. Umjesto da ima samokontrolu kako bi mudro obavljao svoje dužnosti, on počinje da se zabavlja sa gradskim pijanicama. Njegovo vođstvo nad domaćinstvom karakteriše težnja za sopstvenim zadovoljstvom i arogantna okrutnost prema drugima.

Povezujući parabolu sa svojim ranijim predviđanjima, Isus uvjerava svoje slušaoce da će se gospodar vratiti bez upozorenja i na iznenađenje tog sluge. Tada će, prekasno, sluzi postati jasno da je sve vrijeme bio odgovoran.

Isus u zaključku ne opisuje nikakve druge šanse ili degradacije, samo bolnu odmazdu i užas (Marko 9:47-48). Alternativa je, dakle, potpuna propast.

Zli sluga iz ove parabole otkrio je da njegova vjera uopšte nije bila u tog gospodara. To dokazuju i njegovi postupci (Jovan 14:15). On predstavlja sve one koji tvrde da pripadaju Isusu, ali u istini služe sebi (Matej 7:21-23). Njihova vjera u Hrista je u najboljem slučaju „licemjerje“.

U Luki 21:34-36, Isus dodaje upozorenje protiv hedonizma i zaokupljenošću životnim brigama. On ne želi da hrišćane toliko iscrpe stvari ovoga svijeta da ne obrate pažnju na znakove njegovog dolazećeg kraljevstva. Dok čekamo, posebno kako se približava vrijeme njegovog povratka, moramo odbaciti razuzdanost, hedonističke zabave i pijanstva. Moramo staviti brige našeg zemaljskog života u pravu perspektivu.

75. Parabole: Deset djevica, talanti, Sudnji dan

Priča o deset djevojaka (Matej 25:1-13)

Hrist je opisivao neke od događaja poslednjeg vremena, uključujući i najvažniji koji se zove Drugi dolazak (Matej 24:36-39). Upozoravao ih je da će doći bez najave, prekidajući svakodnevne aktivnosti svih onih koji očekuju da se život jednostavno odvija kao i uvijek. Oni koji ga slijede moraju živjeti u stanju spremnosti za njegov povratak. Isus bi se mogao vratiti, u svakom trenutku, kao Kralj i Sudija.

On sada započinje još jednu parabolu da ilustruje ovu poentu, koristeći uobičajenu scenu iz svakodnevnog života Izraelaca u ovoj eri. U ovome, On koristi metaforu očekivanog mladoženja. Isus kaže da će kraljevstvo nebesko biti poput deset djevica koje su išle u susret mladoženji kao dio svadbene povorke. Uzele su svjetiljke jer se ovaj dio proslave odvijao u večernjim satima.

Riječ „djevica“ se često koristila u ovoj kulturi da opiše mlade, neudate žene. Ova grupa mladih žena bi bile djeveruše ili pratilje nevjeste. Običaj je očito bio sledeći: mladoženja i njegovi prijatelji napuštali bi njegov dom da bi otišli u dom mlade na prvi dio vjenčanja. Zatim bi se par i svatovi vratili do mladoženjinog doma na banket, svadbenu gozbu. Ova povorka bi se odvijala po mraku, a svaki učesnik bi nosio svjetiljka koja bi osvjetljavala put. Svadbene proslave su često bile višednevni događaji, a oni koji su čekali da mladoženja dođe po mladu ne bi znali tačno kada će doći.

Isus sada dodaje da su pet od ovih mladih žena bile mudre, a pet lude. On će u sledećim stihovima ilustrovati kako one to pokazuju. Ove svadbene pratilje su planirale, ali neke nisu planirale dovoljno dobro. Isus ih je nazvao ludima. Mislile su da donesu svjetiljke za procesiju, ali nisu donijele ulje za svjetiljke.

Komentatori sugerišu da su ove „svjetiljke“ vjerovatno bile više ono što bi moderni ljudi identifikovali kao „baklje“, a ne male glinene posude. Baklje bi bile štapovi sa krpama omotanim oko jednog kraja i držane uvis kako bi pružile najviše svjetla tokom hodanja. Krpe bi bile natopljene uljem, a zatim ponovo natopljene kako se to ulje osušilo ili potrošilo. Istoričari sugerišu da bi takve baklje gorjele samo 15 minuta prije nego što se ugase.

Moguće je da je pet budalastih djevojaka namočilo svoje krpe u ulju prije nego što su napustile kuću, ali su se krpe osušile dok su čekale da dođe mladoženja. Možda su očekivale da će on stići ranije. Pošto nisu ponijele dovoljno ulja, nisu imale načina da napajaju svoje svjetiljke za paradu nazad do mladoženjinog doma.

Pet žena je, međutim, bilo mudro u smislu da su donijele dodatno ulje kako bi bile spremne kada se mladoženja pojavi.

Mladoženja, međutim, nije stigao kada su očekivale. Zakasnio je. Svih deset mladih žena se umorilo i zaspalo čekajući ga. Isus ne osuđuje mlade žene što su zaspale dok su čekale. Problem koji se ističe je to što nisu shvatile koliko dugo mladoženja

može kasniti.

Mladoženja, koji se očekivao ranije uveče, konačno je stigao u ponoć. Mlade žene su zaspale i sada čuju poziv da izađu i upoznaju mladoženju. Od deset žena, njih pet nije bilo mudro: nisu ponijele dodatno ulje za svoja svjetla, u slučaju da je čekanje duže od očekivanog. Taj nedostatak pripreme će ih koštati večeri na gozbi.

U svakom slučaju, svih deset mladih žena se probudilo i spremaju svoje svjetiljke ili baklje za izlazak u noć.

Naravno, mlade žene koje su se pokazale budalastima zbog nespremnosti obraćaju se za pomoć onima koji su opisane kao mudre. Ne žele da propuste svečanosti, ali nisu spremne. Njihov najneposredniji izvor pomoći su one koje su, zapravo, razmišljale unaprijed i pripremile se. Odgovor neće biti ono što nepripremljene žene žele da čuju, ali to je vrlo razuman i iskren odgovor (Matej 25:9).

Sada mudrijih pet žena odbijaju zahtjev. Ovo nije stvar sebičnosti ili okrutnosti. Imaju dovoljno za vlastite svjetiljke, ali ne dovoljno da podijele i još uvijek završe putovanje. Podijeliti ulje samo bi značilo da niko od njih neće uspjeti. Umjesto toga, mudrije mlade žene predlažu glupim djevojkama da odu kod trgovaca uljem i nabave svoje.

U ovom kontekstu, naravno, to neće biti izvodljivo. Ponoć je. Obližnji trgovci vjerovatno spavaju. Što je još gore, mladoženja je trenutno ovdje. Kako mogu da nabave ulje na vrijeme?

Emocionalni udar ovog trenutka dio je glavne pouke date u ovoj paraboli. Prekasno je za pripremu, ili za rješavanje neočekivanih okolnosti, nakon što mladoženja stigne.

Bez drugih opcija, pet nepripremljenih kreću u potragu za uljem za svoje svjetiljke, ali stiže već najavljeni mladoženja (Matej 25:6) dok njih nema. On upoznaje svatove, uključujući pet mladih svadbarki koje su bile pripremljene. Svi zajedno nastavljaju na gozbu u prekrasnom trenutku obasjanom svjetiljkama, dok se pet budalastih mladih žena muči da dođu do malo ulja za svoje svjetiljke kako bi im se pridružile.

Svatovi dolaze na gozbu, a svi koji prisutni ulaze u kuću. Prošla je ponoć, pa su vrata kuće čvrsto zatvorena i zaključana za njima.

Napokon pet budalastih konačno stiže na svadbu. Ovo je događaj na koji su bile pozvane, ali ne i događaj za koji su bile pripremljene. Zovu kroz zatvorena vrata, govoreći „Otvori nam“. Razumljivo, vrata se neće otvoriti. Oni koji su se pravilno pripremili da budu tamo, već su unutra.

Mladoženja jednostavno kaže da ih ne poznaje. On ih neće pustiti unutra.

Ovaj zaključak može izgledati previše grub za moderne uši. Treba li mladoj ženi koja je jednostavno zaboravila dodatno ulje za svoju svjetiljku zabraniti učešće u velikom događaju poput ovog? Važno je zapamtiti da su se lokalni običaji tih dana razlikovali od današnjih. Situacija je također drugačija: neko ko stigne neočekivano kasno, umjesto da dođe sa ostatkom povorke, mogao bi biti varalica ili čak prijetnja.

Takođe je važno imati na umu da Isus ne priča ovu priču radi same priče. On govori o svom povratku i onima koji ga slijede. On je Mladoženja u ovoj priči, i on se može vratiti u bilo koje vrijeme po svoju „nevjestu“. Sugestija je da će njegov dolazak „kasniti“ iz perspektive čekalaca.

Prekasno je za pripremu za Hristov povratak nakon što se vrati. Oni koji žele biti spremni moraju živjeti u stanju stalne pripravnosti. Neće biti važno što ga neki čekaju ako se ne pripreme za njegov povratak.

Šta znači biti spreman za drugi Hristov dolazak? Do sada je Isus pokazao da biti spreman znači biti zauzet obavljanjem posla koji nam je dao da radimo, vjerno i mudro. Novi savez će dalje pokazati da biti spreman znači i pouzdati se u Hrista za spasenje sada, za naše mjesto u vječnom svatovima, umjesto da čekamo dok ne bude prekasno.

Tako Isus navodi poentu ove parabole o deset djevojaka, koje čekaju mladoženju tokom svadbenog slavlja. Oni koji slijede Hrista trebaju paziti na njegov povratak. On ponovo kaže da neće imati načina da tačno predvide trenutak kada će se on vratiti (Matej 24:36). Činjenica da Isus ponavlja istu tačku pokazuje njenu važnost. Umjesto da postanu samozadovoljni ili lijeni, on želi da njegovi sledbenici žive u stanju stalne spremnosti. On ne želi da bilo ko od njegovih ljudi živi za sebe i samo se nada najboljem kada on dođe ovdje.

Uzimajući zajedno njegovo učenje u kontekst Novog saveza, priprema za Hristov povratak počinje polaganjem naše čvrste nade u Hristov povratak.

Oni koji vjeruju u Isusa biće na poslu dok čekaju njegov povratak, maksimalno iskorištavajući ono što im je dao. Oni rade posao koji im je on dao da urade. To je poenta sledeće parabole (Matej 25:14-30).

Dakle, Mladoženja u priči je Isus Hrist, a ova parabola opisuje njegov povratak. U Starom savezu (Isaija 54:4-6; 62:4-5; Osija 2:19), Gospod sebe predstavlja kao „muža“ Izraelu, a u Novom savezu (Jovan 3:27-30; Matej 9:15; Marko 2:19-20), Hrist je prikazan kao mladoženja Zajednice. Zajednica je opisana u Svetom pismu kao Hristova nevjesta (Efescima 5:25-32).

Deset djevojaka predstavljaju hrišćane. U čemu je onda bio stvarni problem pet „ludih“? Ove djevice predstavljaju hrišćane koji čekaju da se Hrist vrati, ali koji imaju površno iskustvo s njim. Oni imaju nešto ulja, nešto djelovanja Duha u svojim životima; bili su zadovoljni sa malo kada im je trebalo mnogo više (vidi: Rimljanima 8:9; Efescima 5:18).

Ulje je poznati simbol pomazanja Duhom svetim (ref. 1. Samuelova 16:13; Zaharija 4:1-6; Djela 10:38; Jakov 5:14; 1. Jovanova 2:27). Podsjetimo se da i sama riječ „mesija“ znači „pomazanik“ (Psalam 2:1-2; Isaija 61:1-2; Luka 4:18).

Mnogi lako prihvataju istinu, ali ne uspijevaju da usvoje i žive istinu, a njen uticaj ne traje. Oni su poput ludih djevojaka koje nisu imale ulja u svojim posudama sa svojim svjetiljkama. Oni su zadržali hrišćansku formu ali nikad zaista nisu upoznali Hrista. Nisu se adekvatno pripremili. I to nije nešto što se može u odsudnom času

„pozajmiti“ od onih koji su se spremili za Gospodnji dolazak. Karakter nije prenosiv. Drugim riječima, formalni boravak u „pravom“ društvu nije dovoljan bez ličnog truda, svakodnevne vjernosti, istrajnosti i spremnosti da se živi na mudar način, ne po „mudrosti ovog svijeta“, već u strahu Božjem.

Parabola o deset djevica je poziv na buđenje, na održavanje stanja pripravnosti. I to je sve čemu ona uči. Kao i kod drugih poučnih priča, moramo paziti da ne pretjerujemo sa maštovitim pronalaženjem analogija i ne izmišljamo primjene na situacije koje bi nam možda odgovarale za našu zajednicu ili sektu. Treba dodati i to su brojke 5+5 date samo zbog priče i da to nije projekcija da će tačno polovina onih koji se izjašnjavaju kao Hristovi čekaoci biti spaseni, a druga polovina ne. Već je rečeno da su „djevice“ jednostavno mlade djevojke – djeveruše – i stoga se taj pojam ne može odnositi na neku grupu posebno „čistih“ hrišćana. Pouka iz parabole se očito odnosi na hrišćane u opštem smislu.

Povjereni talenti (Matej 25:14-30)

Nakon što je objasnio potrebu da se stalno bude u stanju pripravnosti za njegov povratak, Isus odmah započinje novu parabolu. Sada će on ispričati priču da pokaže šta njegovi ljudi treba da rade sa svojim životima dok čekaju. Ova priča je povezana s pričom o vjernim i zlim slugama na kraju prethodnog poglavlja (Matej 24:45-51), ali ide u dublji princip.

Slijedeći obrazac prethodne parabole, Isus počinje sa „jer kao“; ovo je referenca na kraljevstvo nebesko (Matej 25:1). Opet, to je priča o bogatom zemljoposjedniku koji odlazi na putovanje. Ovaj gospodar još jednom predstavlja Isusa. Gospodar koji odlazi saziva trojicu svojih slugu i svakom daje direktnu odgovornost za neki dio svoje imovine. Čineći analogiju posebno jednostavnom, on im predaje gotovinu dok ga nema. Ova distribucija, i šta svako radi sa tim resursima, paralelno je sa načinom na koji Bog dodjeljuje sposobnosti ili sredstva ljudima i načinima na koje svaka osoba može da odgovori (Matej 25:29).

Gospodar daje tri različita iznosa za tri različite sluge: pet talenata jednom, dva drugom i jedan talenat poslednjem.

Originalna riječ „talant“ odnosi se na jedinicu težine. Primijenjen na novac, „talant“ je bio značajna količina nekog plemenitog metala, bilo kojeg do 34,2 kg. Vrijednost „talanta“ mogla je uveliko varirati zavisno o tome da li je metal zlato, srebro ili nešto drugo. Bez obzira na to, svaki metal s novčanom vrijednošću „talanta“ napravio bi priličnu svotu. Naučnici spekulišu da je standardni talant Isusovog doba vrijedio oko 6.000 denara. Pošto je običan radnik bio plaćen jedan denar po danu rada, jedan talenat predstavljao je dvadeset godina nadnice radničke klase. Dakle, jedan, dva i pet talanta bi svi činili ogromne količine novca.

Isus kaže da je čovjek svakom sluzi davao različite iznose prema njegovim sposobnostima. Poenta nije samo da im gospodar preda novčiće, i da mu te iste novčiće vrate. Gospodar očekuje da sluge primjenjuju ove resurse, tako da rastu (Matej 25:27).

Procijenio je poslovni potencijal svake osobe i podijelio svoj novac između njih u tom omjeru.

Prvi sluga odmah počinje da stvara bogatstvo za svog gospodara i zarađuje još više. On to čini tako što trguje s talantima. To sugeriše da je sluga kojem je povjereno pet talenata koristio to za kupovinu robe, a zatim je prodao po višim cijenama. Drugim riječima, ušao je u posao kao trgovac, i prošao je izvanredno dobro. Iskoristio je pet talenata svog gospodara da zaradi još pet.

Ne može se potcijeniti koliko bi veliko bogatstvo pet talanata bilo za to vrijeme. U zavisnosti od skale koja se koristi, običan radnik može zaraditi ukupno jedan talenat za dvadeset godina rada. Prvi sluga u ovoj paraboli odgovoran je za više novca nego što bi većina ljudi vidjela u nekoliko života. Neki tumači misle da je Isus možda odabrao namjerno nerealan broj kako bi zaokupio maštu svoje publike.

Drugi sluga je takođe udvostručio povjereni novac. Ukratko, obojica su poslovali i zarađivali za svog gospodara, kako je očekivao.

Isusova parabola govori o tome kako bi njegovi sledbenici trebali živjeti dok njega nema. Ovo postavlja pitanje šta ovaj novac simboliše u životima Božjeg naroda. Odgovor, naravno, dolazi u načinu na koji je upravo ovaj princip uticao na savremenu upotrebu termina „talenat“. U Isusovoj eri to se odnosilo na izuzetno veliku svotu novca. U ovoj paraboli, „talanti“ predstavljaju imovinu koju gospodar daje svojim slugama da se koristi po svom nahođenju. U modernoj upotrebi, „talenat“ se najčešće smatra Bogom data prirodna sposobnost i nadarenost. Ono što je nama, Hristovim slugama, dato jesu sposobnosti, vjera, duhovni darovi, Duh sveti, ili čak možda novac i materijalna sredstva.

Pitanje koje Isus postavlja je sledeće: kako ulažemo ono što nam je Bog dao da bismo stekli „zaradu“ za Boga i Njegovo djelo?

Isus opisuje trećeg slugu kojem je dat jedan talant. U poređenju sa onim što je ponuđeno ostalim slugama, ovo ne zvuči mnogo. Vrijedi opet napomenuti da je čak i jedan talenat, u to doba, mogao biti skoro 20 godina plate za običnog radnika.

Sluga sa jednim talentom nije krenuo u posao da pokuša da umnoži novac svog gospodara. Niti ga je uložio, niti radio s njim. Jednostavno ga je zakopao. Iskopao je rupu i cijelu količinu stavio u zemlju. On je to bukvalno sakrio i ništa konstruktivno nije uradio. Odgovor njegovog gospodara će pokazati da je to bila najgora stvar koju je sluga mogao učiniti (Matej 25:27).

Sada se gospodar vraća sa svog putovanja nakon dugo vremena. Ovo je slika Hristovog povratka na zemlju nakon što je otišao na mnogo duže nego što su njegovi sledbenici očekivali (Matej 24:50; 25:13). Kao što su druge Isusove parabole nagovijestile, ni on se možda neće vratiti još dugo. U paraboli, kada se gospodar vrati, dolazi da se obračuna sa svojim slugama. Želi da vidi koliko su novca zaradili za njega koristeći ono što je dao.

Gospodarev cilj je da njegove sluge te darove koriste na odgovarajući način, umjesto da ih troše ili ignorišu. U praksi, za hrišćane, to znači aktivno korišćenje

blagoslova koje nam je Bog dao, prema Njegovoj volji.

Prvi sluga podnosi svoj izvještaj gospodaru. On kaže da je napravio pet talanata povrh pet talanata koje mu je dao gospodar. To je 100 posto povrat investicije; svaki gospodar bi bio zadovoljan ovim ogromnim uspjehom.

Gospodar čovjeka naziva dobrim i vjernim slugom i kaže mu „bravo“. Nagrađuje ga na dva načina. Prvo, on kaže sluzi da će zato što je bio vjeran u malom, učiniti da sluga bude odgovoran za mnogo više. Drugo, on pozdravlja slugu da učestvuje u njegovoj ličnoj radosti. Drugim riječima, gospodar prima slugu u bližu vezu sa samim sobom, da upravlja njegovim posjedom i hodi u radosnom odnosu s njim.

Isus pokazuje da će oni koji koriste ono što im on daje da povećaju ono što je njegovo također biti nagrađeni većom prilikom i radošću kada se vrati.

Drugi sluga izvještava o tome šta je postigao novcem koji mu je ostavio njegov gospodar. Također je udvostručio ulaganje gospodara koristeći ga za pokretanje trgovačkog posla. Počeo je sa dva talanta, a završio sa četiri talanta, koje sada predstavlja svom gospodaru.

Obojica su udvostručila ulaganje svog gospodara. I jedan i drugi su se pokazali vrijednima ocjene koju je gospodar dao o njihovoj sposobnosti poslovanja. Uspjeli su i u poslu i da udovolje svom gospodaru. Za priču je važno napomenuti da ovaj sluga svom gospodaru donosi manje od pola profita nego prvi sluga; međutim, on je i dalje bogato nagrađen. Poenta je da je Božja namjera da koristimo resurse, vještine i sredstva koje nam je On dao, na pobožan način, najbolje što možemo.

Važno je napomenuti da ono što gospodar u ovoj paraboli zaista cijeni nije objektivna vrijednost novca koji su ovi ljudi zaradili, već njihovu vjernost u primjeni onoga što im je on dao.

Objava „dobro urađeno“ je nagrada koja dolazi od Sina Božjeg. Drugo, gospodar odgovara na vjernu službu nad manjim stvarima dajući priliku da se bude odgovoran za veće stvari. Nagrada nije nužno prestiž, već prilika za još veći uticaj. Konačno, gospodar nagrađuje slugu radošću koja se može podijeliti i ući u nju: ličnim odnosom sa njim samim.

Treći sluga podnosi svoj izvještaj, i to je mnogo drugačije. Kao što je priča već otkrila, ovaj sluga je jednostavno zakopao novac koji mu je dao gospodar (Matej 25:18). On kaže gospodaru, u suštini, da ga vidi kao nekoga ko pronalazi načine da za svoje uzme stvari koje nisu njegove. Ovaj sluga svog gospodara vidi kao grubog, beskompromisnog i autoritarnog.

Umjesto da se ponašao s ljubavlju ili marljivošću, ovaj sluga je djelovao iz straha (Matej 25:25). On kaže da ga je strah natjerao da ništa ne uradi sa imovinom koju mu je dao gospodar. To ukazuje da se plašio odgovora gospodara ako izgubi novac.

Neki komentatori sugerišu da je to možda bio čin pobune od strane sluge. Možda nije želio da njegov tvrdi gospodar zaradi više novca od njegovog truda, ili je možda bio ogorčen što mu je gospodar dao mnogo manje od ostalih slugu. Bez obzira na njegov motiv, ovaj sluga je krenuo putem manjeg otpora i jednostavno nije učinio

ništa umjesto da ispuni svoju ulogu sluge ili roba.

Gospodaru njegovo objašnjenje neće biti uvjerljivo. Gospodar odgovara ljutnjom, nazivajući slugu i nemoralnim i lijenim. Taj odgovor ovdje je logičan. Namijenjen je da se ukaže na nepoštenje sluge. Ako je sluga iskreno mislio da je gospodar tako oštar i zahtjevan, trebao je biti motivisan da učini nešto s novcem (Matej 25:27).

Gospodar nastavlja da buši rupe u toj ispriki. Ako je zaista bio tako krut čovjek, sluga je trebao biti dovoljno uplašen da stavi novac u banku gdje bi mogao zaraditi neku kamatu. Sluga ne može tvrditi da je bio iskreno zabrinut šta će se dogoditi s novcem; nerad njegovog sluge proizlazi iz lijenosti i grijeha, a ne poštovanja ili čak iz straha. Nije uložio čak ni minimalni iznos potreban da bi garantovao povraćaj investicije. Istina, on se takođe nije uspio pokoriti gospodaru kao sluga ili rob.

Ova razmjena je važna za razumijevanje značenja ove parabole. Poenta nije u novcu. Isus pokazuje svojim sledbenicima šta očekuje od njih dok je odsutan, a oni čekaju njegov povratak. On očekuje da uzmu sve što im se da i da to koriste u njegovo ime dok se on ne vrati. On očekuje produktivno i entuzijastično učešće u radu za kraljevstvo – kraljevstvo koje će doći nakon što Isusov povratak okonča svijet kakav poznajemo.

Treći je sluga potpuno odbacio uputstva gospodara. U tom smislu, on uopšte nije „sluga“, već samo pretendent. U istom smislu, ova parabola implicira da su oni koji očigledno odbacuju Božju volju za svoje živote u opasnosti da budu „izbačeni“ kao lažni vjernici (Matej 25:30).

Često ne smatramo „lijenost“ grijehom na istoj razini kao preljubu, ubistvo ili krađu. Isusova parabola, međutim, pokazuje da se može okarakterisati kao zlo. Izraz preveden kao „lijenost“ implicira moralni neuspjeh, a ne samo nešto uzrokovano umorom ili slabošću. Nedostatak truda vođen nemoralom donosi katastrofalne posledice. Takođe je pokazao da strah nije izgovor za nečinjenje kada je Gospod zahtijevao akciju. Nadalje, tvrdoglavo odbijanje poslušnosti gospodaru ukazuje na nekoga ko uopšte nije pravi sluga, već pretendent koji čeka da bude otkriven (Matej 25:30).

Isus opisuje gospodara kako na situaciju primjenjuje ono što su neki nazvali „pravilo kraljevstva“, koncept koji je proširen u Mateju 25:29 i takođe izražen ranije u Mateju 13:11-12. On naređuje da se jedan talenat oduzme od lijenog sluge i da se onom koji ima deset talenata. Ovo je takođe logično: onaj sa deset talenata vjerovatno će najbolje iskoristiti ono što je protraćio zli sluga.

Ovo načelo ilustruje važnu istinu za Isusove sledbenike: treba da mnogo od onoga što nam Bog daje reprodukujemo za Njegovo dobro. Važno je i za nas i za Njega. Oni koji vjeruju u Isusa, rade za Isusa (Jovan 14:15). Oni koji rade za Isusa nagrađeni su s više mogućnosti da mu služe i dobro iskoriste ono što im je dato. Oni koji odbijaju da rade za njega, s druge strane, samo se pretvaraju da su njegove sluge.

Sluga kojeg njegov gospodar opisuje kao grešnog i lijenog sada se suočava s posledicama. Gospodar ga je bacio u mjesto vanjske tame gdje je plač i škrgut zuba. Ovo je metaforičan jezik koji se skoro uvijek koristi da se opiše muka i očaj prilikom

suočavanja grešnika sa sudom Božjim (Matej 8:12; 13:42; 22:13; 24:51; Luka 13:28). Sluga koji je odbio da služi svom gospodaru proglašava se bezvrijednim.

Poenta ove parabole je kako Bog očekuje od Njegovog naroda da koristi „talente" – vještine, novac, imovinu, resurse, sposobnosti, duhovne darove – koje im je On dao. Oni koji istinski vjeruju u Njega vidjeće ove darove kao priliku za ulaganje u povećanje Hristove slave. Oni će strastveno koristiti te povjerene resurse, povećavajući vjeru i/ili broj ljudi koji mu pripadaju. Oni će ići na posao u ime Hrista i zaraditi njegovu naklonost i nagrade kada se vrati.

Međutim, oni koji odluče da se boje ili da se zamjere Hristu, mogu odlučiti da ne rade ništa. Isusova poenta je jasna. Oni koji odbijaju da mu služe dok čekaju da se vrati, pokazuju da mu istinski ne vjeruju. Oni nisu polagali svoju nadu u njega, a on je jedini način da budu dobrodošli u kraljevstvo nebesko i odnos s Bogom Ocem. Bez Isusa, nema nade (Jovan 3:36).

Sudnji dan (Matej 25:31-46)

Nakon što je iznio nekoliko parabola o tome kako bi njegovi sledbenici trebali živjeti dok čekaju njegov povratak, Isus se sada okreće opisu suda koji će se dogoditi kada se on vrati. Ovaj sud je razlog zašto Isus govori onima koji bi polagali nadu u njega da bdiju i da vrše posao koji im je dao.

Isus je koristio ime Sin čovječji za sebe u cijelom Matejevom izvještaju (Matej 8:20; 9:6; 13:41; 16:27; 24:30). On ovdje koristi tu frazu dok opisuje trenutak kada će zauzeti svoj slavni prijesto nakon što stigne na zemlju u slavi sa svojim anđelima. Vratiće se i kao izvršni sudija i kao Kralj. Isusova vladavina kao kralja, na ovom prikazu, počinje presudom koja dijeli ljude u dvije različite grupe.

Svi koji žive na zemlji odgovaraće njemu kao Sudiji svih, dok sjedi na svom slavnom prijestolu sa svom moći i vlašću da odlučuje o sudbini onih koji su podvrgnuti sudu.

Ova presuda očito uključuje sve ljude na zemlji, vjernike i nevjernike, Jevreje i neznabošce. Ovaj ogroman niz ljudi će se okupiti pred njim, a Isus će ih razdvojiti u dvije grupe. Ovdje se koristi slika pastira. To je zanimanje bilo vrlo poznato onima koji su slušali Isusa kako govori ove riječi. Ovce i koze bi danju dijelile iste pašnjake, ali su morale biti odvojene noću, iz raznih svakodnevnih razloga. Važan detalj ovdje je da su oni odvojeni, kao dvije različite grupe.

Teško je zamisliti da se ovo dešava sa planetom ispunjenom ljudima; međutim, Isus ovo ne prikazuje kao potpuno simboličnu parabolu ili metaforu. Ovo je prava presuda i pravo razdvajanje – opšti opis jedine dvije moguće sudbine svake osobe.

Sada se Kralj okreće onima iz grupe „ovce" i želi im dobrodošlicu u svoje kraljevstvo. To predstavlja opštu ideju o spasenju i vječnosti s Bogom. Hrist opisuje ovu grupu kao blagoslovenu od svog Oca i izjavljuje da su naslijedili mjesto u Njegovom kraljevstvu koje je za njih pripremljeno od postanka svijeta (Efescima 1:4). Ta referenca snažno odražava druge biblijske izjave koje se odnose na „izabrane" (Matej

24:22; Marko 13:27; Rimljanima 11:7; Titu 1:1).

Oni nisu „izabrani“ na osnovu Božjeg predodređenja, nezavisno od volje i izbora samih ljudi. Jer, ako postoji predestinacija, ishod će biti isti i, šta god radili, mi na to ne možemo uticati. Znači, ako smo zaista predodređeni, ne možemo da izađemo iz svojih okvira. Dakle, nemamo slobodu.

Ono što je sigurno jasno svakom razumnom čovjeku jeste to da bi jedino Bog mogao da arbitrarno predodredi. Ali da vidimo koje su Njegove želje u pogledu čovjeka.

U 1. Timoteju 2. glava, 3. i 4. stih kaže: „To je dobro i ugodno u očima našeg Spasitelja, Boga, koji želi da se svi ljudi spasu i dođu u spoznaju istine.“ (vidi takođe Matej 18:14; Ezekiel 18:23, 31-32).

Dakle, Bog hoće, On želi da se svi ljudi spasu. Iz same činjenice što mi znamo da se svi ljudi neće spasiti, automatski proizilazi da On to nije predodredio. Da je Bog stvorio automate koje bi On predodređivao u vječnoj sudbini, ovaj svijet bi potpuno drugačije izgledao. Ako Bog predodređuje sudbinu, bio bi apsurd da istovremeno želi da spasi sve ljude, a da ne može da sam sebi ispuni želju, jer neke ljude neće spasiti.

U svrhu spasenja ljudi, Bog ima Plan spasenja „od postanka svijeta“. Ovaj plan spasenja ima određene etape. Koje su to etape? Prva etapa je Božje predznanje. Sledeća etapa je predodređenje. Treća etapa je pozivanje ili poziv – Bog zove. Četvrta etapa je opravdanje. I peta etapa, u koju još niko nije ušao je proslavljanje – ono definitivno i konačno proslavljanje. To je sadržano u Pavlovoj izjavi u Rimljanima 8:28-30, kao i Efescima 1:5.

Šta je to Bog predodredio? Bog je predodredio profil. On je odredio karakter ili profil ili tip ličnosti koji će biti spasen. Bog je predodredio da spase ljude koji su nalik Njegovom Sinu po karakteru, dakle odredio je karakterni profil spasenih. To znači da Bog nije odredio kog pojedinca će spasiti, nego je odredio kakav karakter je prikladan da se nađe u Božjem kraljevstvu. Te osobine uslovljene su Božjim održivim poretkom života, odnosno usklađenošću sa moralnim zakonom kao definicijom poretka života.

U tom smislu postoji apsolutno predodređenje. Budući da Bog želi trajno riješiti probleme kakve danas imamo na Zemlji u uslovima postojanja grijeha, On je odredio profil, On je odredio ko može ući u Njegovo kraljevstvo. Svi oni koji hoće da se uklope u taj profil, u obličje Sina Božijeg oni će ući. To svakako podrazumijeva voljnost za odbacivanje grijeha i saradnju sa Bogom na izgradnji takvog profila.

Bogu ne trebaju uništene ličnosti, bilo da ih On uplaši kaznom, bilo da ih obaspe potkupljivačkom dobrotom. Ne, Njemu trebaju apsolutno slobodne ličnosti koje će mu reći: „Da Bože, mi tebe hoćemo i tvoj poredak života.“ Poništiti čovjekovu volju znači uništiti čovjeka. Zato ovdje čovjek odlučuje, i to Biblija stalno ističe. Bog poštuje čovjekovu slobodnu volju kao trajnu vrijednost, jer je On stvorio čovjeka kao slobodno biće. Koliko On poštuje čovjeka vidimo i u tome da će On u drugom uskrsenju uskrsnuti nepokajane da im saopšti sud. Oni će ići u vječnu smrt, ali neće otići a da ne znaju presudu. Takvo poštovanje ličnosti imate samo kod biblijskog Boga.

Dakle, Bog je uradio sve za nas – obavijestio nas je da smo slobodni, dao nam moć da biramo, obavijestio nas je šta stoji iza kog izbora, ali nam nije dao moć (to je ono predodređenje) da mijenjamo rezultate svoga izbora. Ne postoji nikakav alternativni „treći“ ili nezavisni ishod. Tu je nauka Svetog pisma kristalno jasna.

Ljudi koji vjeruju da nam je Bog predodredio sudbinu, očigledno optužuju Boga da je nepravedan. Čak i ljudi koji budu spaseni imali bi problem da vjeruju Bogu ako nepravedno uništava ljude koje je navodno predodredio da čine zlo.

Sada se možemo vratiti Isusovom izlaganju. U izricanju ove presude, Isus će ovoj grupi hrišćana reći da su mu dobro služili tokom svog života. Njihova vjera je dokazana poslušnošću Isusovim uputima (Jovan 14:15). Oni su ga opskrbljivali kada je bio u potrebi. Isus je zahvalan ovim ljudima što su mu dali hranu, vodu, odjeću i brigu u vrijeme njegove potrebe.

„Pravedni“ će uzvratiti na Isusovu pohvalu u obliku pitanja: kada smo učinili ove dobre stvari za tebe? Oni se ne sjećaju da su ikada lično pomogli Isusu.

Hrist, prikazan s pravom kao Kralj, odgovara na njihovu zbunjenost. Kada vjernik u Hrista pokazuje ljubav prema njemu poslušnošću, to odražava njihovu službu i odanost njemu (Matej 10:40-42). Ljubav prema drugim vjernicima je znak prave vjere (1. Jovanova 3:11; Jovan 13:31-35). Drugim riječima, Isus vidi brigu punu ljubavi koju vjernici pružaju jedni drugima kao da se to radi direktno za njega.

Važno je napomenuti da je razlog zašto su ovi ljudi činili ova dobra djela bio taj što su vjerno živjeli za Isusa. Njihova djela slijedila su njihovu vjeru (Titu 3:5) u njega kao izabranih od njegovog Oca. Isus sve koji su sinovi i kćeri njegovog Oca naziva svojom braćom i sestrama. Da, on je njihov Kralj, ali on je i njihov duhovni brat pošto su svi oni Božja djeca. Isus je odan svojoj porodici i prima dobro, učinjeno za njih, kao dobro učinjeno za njega.

Grupa poznata kao „koze“ (ili „jarci“), sa Kraljeve lijeve strane, slušala je kako je Isus poželio dobrodošlicu drugoj grupi, ovcama, da prihvate svoja prava mjesta u njegovom kraljevstvu. Simbolika „ovaca“ i „koza“ ima analogiju u „desnoj“ i „lijevoj“ strani. Desna strana predstavlja povlašćeni položaj, a lijeva inferiorni.

Okrećući se drugoj grupi, Hrist prenosi sasvim drugačiju poruku. On ih naziva prokletima i govori im da idu na isto odredište kao i Sotona i njegovi demoni. Za razliku od prve grupe, ovi ljudi očigledno nisu vjerovali u Isusa – što dokazuje činjenica da mu nisu bili vjerni dok je bio odsutan.

U Bibliji, demoni su anđeli koji su se pridružili Sotoni u njegovoj pobuni protiv Boga. Tokom svoje zemaljske službe, Isus je istjerao mnoge demone iz napaćenih ljudi (Marko 1:34). Njegov opis ovdje pokazuje da je Sotona na kraju odgovoran za horde palih anđela koji zajedno s njim služe protiv Boga, te da je suština njihove pobune i pobune čovjeka u stvari ista. Svi su oni predodređeni za sud ognjem, zajedno sa ljudima koji su odbacili spasenje (Otkrivenje 20:9-15).

Pripadnici druge grupe nisu Isusu dali hranu ili piće kada je bio gladan i žedan. Oni nisu uspjeli da se brinu za njega kada je patio od svih različitih potreba koje su

zadovoljili oni koji se zovu ovce. Grijesi za koje Isus smatra da su ti nevjernici odgovorni su grijesi zanemarivanja.

Za one u ovoj drugoj kategoriji, ovo pitanje se takođe pojavljuje kao pokušaj izgovora. Često, suočeni sa neuspjehom da postupimo kako treba, naš instinkt je da kažemo nešto poput „da sam znao da će nekome biti stalo, uradio bih…“ Da li su takve tvrdnje iskrene ili ne, nije bitno; neuspjeh da uradimo ono što Bog traži od nas je uvijek grijeh (Jakov 4:17). Tvrdnja da bismo za Isusa učinili ono što smo odbili učiniti za „normalne“ ljude nije ništa bolja (Jakov 2:1).

Nečinjenje dokazuje suprotno od hrišćanske ljubavi (Jovan 13:31-35). To pokazuje da ovi ljudi nisu dio Božje porodice (1. Jovanova 4:20).

Isus odgovara da je njihov neuspjeh da zadovolje potrebe onih koji pate bio neuspjeh da zadovolje njegove vlastite potrebe. Njihov nedostatak pomoći tim ljudima je nešto što je Isus lično shvatio, kao da su ga ovi prestupnici mimoišli dok je bio u očiglednoj nevolji.

Ovdje valja pomenuti i uvriježenu praksu sveštenika i/ili propovjednika hrišćanskih crkava posjećivanja kriminalaca u zatvorima, navodno zasnovanu na stihovima u Mateju 25:39,44, iako se u ovom kontekstu radi o pružanju utjehe pripadnicama Božjeg naroda koji su se nepravedno našli u tamnici. To ne znači da se prestupnik ne može obratiti ili da ne treba raditi na evangelizaciji osoba „van zakona“ ali Hrist se ovdje ne poistovjećuje sa zločincima.

Krajnji ishod je podjela na spasene i izgubljene. Ali treba imati na umu da je ovo slikovit način na koji je Isus predstavio Božji sud, ne i precizna perspektiva samog suda.

Kako će biti suđeno čovječanstvu?

Da bismo imali ispravan uvid u Božji sud, neophodna nam je nauka cijelog Svetog pisma o tom predmetu.

Ukratko, prva faza je preadventni istražni sud; druga je povratak Isusa Hrista i milenijum na Nebu koji uključuje revizioni sud; poslednja faza je postmilenijumski izvršni sud na zemlji.

Vrijeme **preadventne istražne faze suda** može se ustanoviti na temelju izričitih izjava u knjizi proroka Danila i Otkrivenja, kao i po njihovom odnosu prema Danu pomirenja i njegovoj tipologiji konačnog suda. Proročka cjelina koju sačinjavaju 8. i 9. poglavlje knjige proroka Danila govori i o čišćenju Svetilišta (Danilo 8:14), o aktivnosti koja tipološki odgovara godišnjem Danu očišćenja u obrednoj službi zemaljskog Svetilišta. U osmom poglavlju se govori o nebeskom Svetilištu, a čišćenje se obavlja u „vrijeme kraja“ (Danilo 8:17,19), posle isteka proročkog lanca od 2300 dana i noći tj. 2300 doslovnih godina. Određivanje tačne godine početka 2300 večeri i jutara dozvoljava nam da istorijski utvrdimo godinu završetka ovog proročkog vremenskog razdoblja u okviru vremena kraja. Upravo ta ista godina će tada biti i godina početka čišćenja nebeskog Svetilišta. Na temelju teksta u Danilu 9:24-25 gdje stoji da

sedamdeset sedmica ili 490 godina počinju 457. godine prije Hrista (Ezra 7:12-26) i da su „odsječene“ od 2300 godina, možemo zaključiti da i sinhronizovano 2300 godina počinju 457. godine prije Hrista. Ovo razdoblje se završava u „vrijeme kraja“, 1844. godine posle Hrista. Danilo 7 pokazuje da je božanski nebeski sud morao započeti posle 1798. godine posle Hrista i da se mora završiti kada sveci Najvišega, vjerni Božji sledbenici, budu primili vječno Božje kraljevstvo prilikom Hristovog drugog dolaska.

Da bi se odredilo ko će se pojaviti na predadventnom istražnom sudu bitna je tipologija Dana pomirenja. U to vrijeme jedino su Izraelci izlazili pred sud, što ukazuje da će se jedino oni koji sebe smatraju pripadnicima Božjeg naroda pojaviti pred ovim sudom. Apostol Petar potvrđuje da sud mora da počne „od Božjeg doma. A ako počinje od nas, kakav će tek biti kraj onima koji nisu poslušni Božjoj dobroj vijesti?“ (1. Petrova 4:17) Ukratko rečeno, dokazi iz knjige proroka Danila i drugih mjesta ukazuju jednoglasno da će se oni koji sebe smatraju pripadnicima Božjeg naroda, dakle, i pravi i lažni vjernici, pojaviti na sudu u ovoj prvoj fazi, u fazi predadventnog istražnog suda.

Zadatak predadventnog suda je da istraži i ocijeni slučajeve svih onih koji su sebe smatrali vjernicima. Jedna od njegovih uloga je da ustanovi koji od onih koji se izdaju za Hristove sledbenike ima pravo da naslijedi Božje vječno kraljevstvo.

Istraživači Biblije su shvatili da mora postojati nešto što bi se moglo nazvati „sudom prije suda“, dakle, da mora postojati predadventni sud. Uskrsenje i uznesenje svetih iz svih vjekova su posledica suđenja koje se moralo održati prije suđenja narodima nevjernog čovječanstva.

Drugi važan zadatak predadventnog istražnog suda je odbrana svetih. Treći važan zadatak preadventnog istražnog suda je odbacivanje optužbi podignutih protiv Božjeg karaktera. Četvrto važno djelo koje treba da se obavi na predadventnom istražnom sudu odnosi se na čišćenje Svetilišta (Danilo 8:14; Jevrejima 9:23). „Samo nebo“ (Jevrejima 9:23), nebesko Svetilište, treba da se očisti od nagomilanih grijeha svetaca svih vremena. Zemaljsko Svetilište se čistilo (3. Mojsijeva 16:19-30) na Dan pomirenja.

Može se zaključiti, dakle, da je predadventni istražni sud vitalna Božja aktivnost u nebeskom Svetilištu, aktivnost koja je započela 1844. godine. To je osnovna prekretnica u planu spasenja koji ubrzo treba da se završi. Ta prva faza konačnog suda donosi odluku o vječnoj sudbini svih onih koji su ikada spadali među Božje sledbenike.

Objaviti „čas suda Njegova“ (Otkrivenje 14:7) znači uputiti poziv svima da ostanu vjerni Bogu ili da se vrate Gospodu i da se pripreme za skori drugi dolazak Isusa Hrista.

Posleadventni milenijumski sud zasjeda u toku milenijuma i to je druga velika faza sveopšteg, poslednjeg suda (Otkrivenje 20:4). Kao što je opisano u Otkrivenju 20:1-14, milenijum je razdoblje od hiljadu godina omeđeno sa dva uskrsenja: prvim,

uskrsenjem pravednika prilikom drugog Hristovog dolaska i drugim, uskrsenjem bezakonika na kraju tog perioda. Svi pravednici, živi i uskrsli, dobili su besmrtnost i odvedeni su na Nebo (Jovan 14:2-3; 1. Solunjanima 4:17) da tamo žive i vladaju sa Hristom u toku milenijuma. Na Nebu pravednici vladaju sa Hristom i učestvuju u revizionoj i savjetodavnoj fazi suda nad bezakonicima. Prizor se zbiva na Nebu. U Otkrivenju 20:4-6 uopšte se ne spominje Zemlja. U knjizi Otkrivenja riječ „prijesto" pojavljuje se 47 puta. U svim slučajevima, osim u tri, prijesto se nalazi na Nebu (Otkrivenje 2:13; 13:2; 16:10). I ovaj tekst, na isti način, govori o Nebu. Umjesto da Hrist sa svojim svetima kraljuje na Zemlji, Otkrivenje kaže da On sa svima svetima kraljuje na Nebu!

Svrha ovog suđenja je da se odredi zaslužena kazna, u skladu sa učinjenim djelima. Prema tekstu u Otkrivenju 20:11-15, slučajevi „mrtvaca, malih i velikih" pojaviće se na sudu. Njima će biti suđeno „prema njihovim djelima na temelju onoga što je napisano u svicima" (Otkrivenje 20:12).

U toku milenijumskog suđenja, sveti će imati priliku da prouče zapise o izgubljenima, zapise o njihovim djelima, i da vide zašto oni ne mogu da naslijede Božje vječno kraljevstvo. Tamo će moći dobiti odgovore i na pitanja koja nam se sada čine veoma složenima, kao što je spasenje beba i male djece. I ovdje se ponovo pojavljuje ideja o odbrani Božjeg karaktera, jer se provjerava Njegova pravednost i pravičnost.

Posle završetka ovog djela Hrist i spaseni se vraćaju na Zemlju praćeni Novim Jerusalimom (Otkrivenje 21:2-3, 10). **Poslemilenijumski izvršni sud** je konačna, završna faza sveopšteg poslednjeg suda. On predstavlja konačnu posledicu grijeha i odvajanja od Boga. Ovaj sud obuhvata brisanje grešnika i grijeha iz svemira, tako da se grijeh više nikada ne pojavi.

Izvršni sud se održava pošto istekne hiljadu godina milenijuma (Otkrivenje 20:1-3,5). „A kad se navrši hiljadu godina, Sotona će biti pušten iz svoje tamnice, pa će izaći da zavodi narode na četiri kraja zemlje." (Otkrivenje 20:7,8) Posle milenijuma će i „ostali mrtvaci" (Otkrivenje 20:5), koji nisu uskrsnuli u toku prvog uskrsenja svetih kada se Isus pojavio na nebeskim oblacima, uskrsnuti u „uskrsenju suda" (Jovan 5:29), u uskrsenju „nepravednika" (Djela 24:15), koje se zove i drugo uskrsenje.

I Bog Otac će učestvovati u tom završnom događanju (Isaija 34:8; Malahija 4:1). U cijeloj knjizi Otkrivenja On je opisan kao Sudija koji sjedi na prijestolu (Otkrivenje 4:2,8,9; 5:1,7,13; 6:16; 7:10,15; 19:4). Prilikom istrebljenja Sotone, začetnika grijeha, i njegovih sledbenika, i Otac i Sin će suditi zajednički.

Svrha ove konačne izvršne faze suda je konačno i potpuno uništenje začetnika grijeha, Sotone, koji nosi odgovornost za grijeh. „Njegovi anđeli" (Matej 25:41) će dijeliti njegovu sudbinu „u jezeru koje gori ognjem i sumporom" (Otkrivenje 20:10,14,15). Na isti način, „ko se god nije našao zapisan u Knjizi života, bio je bačen u ognjeno jezero" (Otkrivenje 20:15). To je „druga smrt" (Otkrivenje 20:14), što onemogućuje da iko bude izložen vječnim mukama u paklenom ognju.

Logički je nemoguće postojanje bilo kakvog prostora gdje bi egzistiralo zlo u bilo

kojem stanju, ukoliko nema legalnog osnova za to. Bilo kakva trajna lokacija te vrste značila bi opravdanost pokretanja pobune. Poruka dogme o „vječnom paklu“ je četvorostruka: 1) nosioci zla su neuništivi; 2) zlo je su-vječno sa dobrom; 3) Sotona je vječni rival Bogu, što sadrži implikaciju da je i sam bog; 4) Bog je zli tiranin koji se zadovoljava vječnim mukama svojih oponenata. To je srž satanizma i izopačene religije.

„Jezero ognjeno“ se odnosi na zapaljenu površinu Zemlje posle milenijuma. To, dakle, nije pakao u tradicionalnom smislu, mjesto vječnog mučenja bezakonika, niti je to neka vrsta podzemne zemaljske vječne vatre u kojoj bi bezakonici bili vječno mučeni.

Prilikom izvršnog suda, opisanog u Otkrivenju 20. glava i na drugim mjestima kroz Bibliju, biće primijenjena kazna za počinjene grijehe, čiji konačni epilog je druga odnosno vječna smrt. Ta kazna obuhvata **sve** počinjene grijehe ikad, od palih anđela do palog ljudskog roda.

Svi oni koji su odbili ili ignorisali Božji plan spasenja moraće sami snositi odgovornost i kaznu za vlastite grijehe. Biblija je jasna: „Plata za grijeh je smrt.“

Zapazimo da ovo potpuno ruši koncept dualizma o su-vječnosti dobra i zla, a konačno potvrđuje biblijski pogled o personalnom zlu i ličnoj odgovornosti. Sud takođe potvrđuje vječnu validnost i pravosnažnost Božjeg Zakona. Izvršni sud označava konačni kraj grešnika, što podrazumijeva i kraj grijehu i smrti. Zajedno sa prvim i poslednjim grešnikom (Sotonom) nestaje i zlo.

Posle ovog konačnog uništenja zlih Bog će stvoriti „nova nebesa i novu zemlju u kojima će pravednost prebivati“ (2. Petrova 3:13; Otkrivenje 21:1; Isaija 65:17). To će postati vječno boravište otkupljenih.

76. Isus govori o raspeću na Pashu, starješine planiraju njegovo hapšenje, Juda ugovara izdaju

Matej 26:1-5, Marko 14:1-2 i Luka 22:1-2 uvode ove događaje.

Dva je dana do Pashe. Pasha je praznik kojim se slavi Božje spasenje Izraelaca iz Egipta. Poslednja pošast kojom je Bog uvjerio faraona da pusti Izraelce bila je smrt svakog prvorođenog sina. Izraelci su slijedili Božje uputstvo da zakolju jagnje i poprskaju svoje dovratnike krvlju kako bi njihovi sinovi bili pošteđeni (Izlazak 12:1-13, 21-32). Bog je odredio da Jevreji ponavljaju ovaj obrok jednom godišnje i dodao je sedmični praznik beskvasnih hljebova da produži spomen (Izlazak 12:14-20). Budući da su to dvoje čvrsto povezani, i „Pasha“ i „Praznik beskvasnih hljebova“ se koriste za označavanje čitavog osmodnevnog događaja.

Isus je završio svoje značajno učenje učenicima (Matej 26:1). Nakon dužeg vremena u hramu poučavajući i suočavajući se s farisejima, Isus je odveo učenike na Maslinsku goru (Matej 24:3) i direktno ih poučavao o budućim događajima koji će uslijediti nakon njegove smrti, uskrsnuća i povratka na nebo.

Sada, međutim, Isus vraća svoj fokus na događaje sedmice ispred njega. Četvrti i poslednji put u Mateju, on direktno govori svojim učenicima da će Sin čovječji, što znači on, biti predan da bude razapet. On je bio još konkretniji o tome šta će doći u ranijim izjavama (Matej 16:21; 17:22-23; 20:17-19).

Međutim, ovo je prvi put da Isus svoje raspeće povezuje direktno sa Pashom. Proslava Pashe je svake godine počinjala klanjem jagnjeta. Ove godine za vrijeme Pashe biće ubijen i Isus, Jagnje Božje. Oni koji su pokriveni krvlju Jagnjeta biće spašeni od Božjeg gnjeva za ljudski grijeh.

Matejeva promjena fokusa pokazuje da Isusova izjava u prethodnom stihu – da će uskoro biti uhvaćen i razapet (Matej 26:1-2) – nije bila prazno predviđanje. Negdje drugdje u Jerusalimu, glavni sveštenici i narodne starješine okupili su se da razgovaraju o istoj stvari.

Jevrejske vjerske vođe već duže vrijeme žele da Isus nestane. Matej je opisao njihovu želju da unište Isusa još u 12. poglavlju (Matej 12:14). Različite ranije zavjere za hapšenje Isusa nisu uspjele jer su ga mnogi ljudi očito poštovali i mislili o njemu kao o Božjem proroku (Matej 21:45-56).

Ipak, Isus je tako temeljno i javno osudio i ponizio vjerske vođe da su osjetili potrebu da nešto učine uskoro. Ovo okupljanje u domu prvosveštenika vjerovatno ne uključuje čitavo vladajuće tijelo poznato kao Sanhedrin. Matej otkriva da uključuje sveštеničke poglavare i neke od laičkih vođa poznatih kao starješine, pored samog prvosveštenika.

Matej i Jovan (Jovan 11:49) imenuju jevrejskog prvosveštenika u ovom trenutku

kao Kajafu. Luka spominje Anu (Luka 3:2). Vjerovatno je da su obojica ljudi u to vrijeme smatrani visokim sveštenicima. Anu, Kajafina tasta, uklonile su sekularne vlasti 15. godine nove ere. Izraelski zakon, međutim, kaže da se mandat prvosveštenika može završiti samo smrću, što znači da su mnogi Jevreji možda nastavili takođe da priznaju Anu kao „pravog" prvosveštenika. U ovom trenutku, Kajafa je prvosveštenik, ali Ana, njegov tast, drži vlast. Osim Kajafe, petorica Anininih sinova postaju prvosveštenici nakon njega.

Zbog Isusove popularnosti, njegovi neprijatelji su primorani da razmotre svoju strategiju. Njihov strah od običnih ljudi dokazuje da zapravo nemaju kontrolu. Oni se ne mogu direktno povezati s Isusovom smrću. Njihov cilj je da natjeraju Rimljane da obave prljavi posao.

Vrijeme praznične gužve bi objasnilo zašto jevrejske vođe ne hapse Isusa danju u Jerusalimu (Marko 14:2), već čekaju do gluvo doba noći, kada se on udalji od mase (Marko 14:49; Luka 22:53).

Konkretno, oni se nadaju da će potajno uhapsiti Isusa i ubiti ga bez podsticanja mase na nerede zbog ovakvog postupanja prema čovjeku za koje mnogi vjeruju da je Božji prorok.

Zašto ovaj rizik? Zašto su toliko željni da eliminišu Isusa? Vjerske vođe imaju dva jasna motiva da sklone Isusa s puta. Prvo, njihov cilj je da održe mir u Izraelu i spriječe narod da se pobuni protiv Rima i spusti gnjev Carstva na tu malu zemlju (Jovan 11:48). Ne samo da bi se time izbjeglo dodatno krvoproliće, već bi se vjerske vođe zgodno zadržale na njihovim pozicijama moći i relativnog komfora.

Drugo, međutim, Isus je javno i temeljno osudio pismoznalce i fariseje kao licemjere. Tokom ove sedmice, on je čak prikazao njihove zakonite izbore kao pokušaje da donesu slavu samo sebi (Matej 23:1-7). Isusovo učenje je direktna prijetnja kredibilitetu ljudi okupljenih u domu prvosveštenika na današnji dan.

Oni žele Isusa mrtvog (Jovan 11:53). Nadaju se da će to postići što je moguće zakonitije, ali su voljni da smanje uglove. Čak i sastanak da se Isus osudi na ovaj način predstavlja kršenje Zakona (Ponovljeni zakon 17:6; Levitski zakonik 19:15-18).

Ipak, znaju da moraju biti oprezni. Isus je popularni iscjelitelj bolesnika i potlačenih demonima. Velike gomile ljudi pratile su ga po Izraelu da bi ga čule kako propovijeda i vidjeli njegova čuda. Mnogi ljudi misle o njemu kao o pravom Božjem proroku, a neki su počeli vjerovati da bi on mogao biti Mesija (Matej 21:9-11). Vjerske vođe ne mogu priuštiti da Isusova moć i popularnost rastu, ali isto tako ne žele da izazovu narod na nerede hapšenjem Isusa tokom proslave Pashe.

Matej 26:6-13 i Marko 14:3-9 u nastavku izvještavaju o pomazanju Isusa od strane Marije na Simonovoj gozbi. Najvjerovatnije je riječ o istom događaju koji spominje Jovan 12:2-8.[16]

[16] Vidi poglavlje 65. „Marija pomazuje Isusa i zavjera za ubistvo Lazara".

Juda ugovara izdaju (Matej 26:14-16; Marko 14:10-11; Luka 23:3-6)

Marija iz Betanije je pomazala Isusove noge. U ovom ranijem događaju, Juda je taj koji započinje razgovor o glupoj upotrebi novca. Jovan otkriva da je to zato što je lopov; poželio je da im je Marija dala gotovinu, umjesto toga, kako bi mogao uzeti što više za sebe (Jovan 12:1-8). Nije jasno zašto Luka potpuno preskače pomazanja ili čak jesu li ona Judina motivacija za izdaju Isusa. Zanimljivo je kako Luka suprotstavlja Judinu izdaju sa ispravnim, Hristovim sluškim vođstvom i kako Juda u osnovi prodaje svoje pravo na vlast kraljevstva za kesu punu srebra (Luka 22:21-30).

Možda je Marijino „rasipništvo" bilo prelomni trenutak za Judu. Možda se osjećao pogođenim Isusovim ispravljanjem. Možda je sumnjao da je Isus znao da je krao novac iz kese novca grupe. Možda je prepoznao da je Isus zaista, istinski očekivao da umre i bude sahranjen. To bi poništilo svaku nadu da Isus bude vojna ili politička ličnost. Pogrešna nada da će Isus prkositi Rimu da uvede novo kraljevstvo na zemlji je nestajala.

Luka pominje da je Sotona preuzeo kontrolu nad Judom. Aktivnosti demona (palih anđela ili zlih duhova) ne svode se samo na uticaje iza kulisa na ljudske poslove, bez direktnog kontakta sa ljudima. Biblija uči da se događa opsjednutost demonima kao najviši oblik destrukcije čovjeka koju ova duhovna bića poduzimaju. Kako oni imaju pravo da to rade? Zašto im Bog dopušta? Razlog je što neki ljudi toliko odstupe od Boga preko okultizma i moralne destrukcije da dovedu sebe u situaciju da demoni mogu direktno manipulisati sa njima ili ih tlačiti.

Neki od razloga opsjednutosti demonima su nemoral (Marko 16:9), bavljenje ili sudjelovanje u bilo kakvim okultnim radnjama (Ponovljeni zakon 18:9-12), otvorenost za zlo i pohlepu – Judin slučaj (Jovan 12:6), dopuštanje nekom grijehu ili zlim karakternim osobinama da vladaju srcem (1. Samuelova 18. glava), kao i idolatrija – pozivnica za demone (Levitska 17:7; Ponovljeni zakon 32:17; Psalam 106:37; 1. Korinćanima 10:20), što se posebno odnosi na sudjelovanje u idolopoklonstvu na mjestima gdje se događaju manifestacije natprirodne sile.

Neke biblijske primjere opsjednutosti demonima bilježe Matej 9:32-33; 12:22; 17:18; Marko 5:1-20; 7:26-30; Luka 4:33-36; Luka 22:3; Djela 16:16-18… Međutim, treba razlikovati opsjednutost od demonskog uticaja kojemu može podleći čak i biblijski religiozna osoba (vidi Petrov slučaj zapisan u Mateju 16:21-23).

Judina opsjednutost otkriva nam da iza kulisa vidljive stvarnosti Sotona aktivno nastoji da osujeti Hristovu misiju. U ovom trenutku on koristi ljudsko oruđe iz neposrednog Isusovog okruženja – jednog od Dvanaestorice. Iako se poglavari okupljeni na sastanku eksplicitno ne pominju kao osobe koje kontrolišu demoni, to je jasno iz zajedničkog djelovanja u zavjeri, kao i iz samog Hristovog svjedočanstva o njihovom duhovnom stanju (Jovan 8:44).

Opsjednut Sotonom (Luka 22:3), Juda namjerno traži sveštеničke glavare kako bi izdao Isusa za novac. Sveštenici nisu imali pojma kako da dođu do Isusa, a da se ne suoče sa bijesnom gomilom. Raduju se ovoj pomoći, obećavajući da će Judi platiti

trideset srebrnika. Juda koordinira sa hramskim čuvarom kada i gdje će pronaći Isusa, bez naroda koji će ga braniti (Matej 26:15-16; Marko 14:10-11; Luka 22:5-6).

Nije jasno šta Juda misli da će se dogoditi Isusu. Čini se da mu nije problem izdati Isusa i gledati kako ga hapse. Ipak, kada shvati Isusovu sudbinu, baci novac i objesi se (Matej 27:3-10). Juda odlučuje izdati Isusa; moguće je da je njegova posjednutost Sotonom bila katalizator da natjera Judu da uradi ono što je već odlučio da uradi bez previše razmišljanja o tome. Moguće i da je imao vlastite kalkulantske planove koji bi mogli uključivati pretpostavljanje više scenarija. Ako bi Isus konačno pokazao silu prilikom hapšenja, to bi moglo ubrzati stvari da se konačno zakralji u Jerusalimu i oslobodi Izrael. U protivnom, ako bi Isus bio uhvaćen i osuđen, Juda bi izašao iz cijele priče sa nekim dobitkom i u favorizovanom položaju pred poglavarima. Možda shvativši da Isus nikada neće postati svjetski politički vođa, Juda je odlučan da na ovaj ili onaj način profitira od Isusa…

Kako god, njegova odluka da sada izda Isusa također dolazi sa očiglednim finansijskim motivom. Pita sveštеničke poglavare što će mu dati da im preda Isusa. Oni Judi plaćaju 30 srebrnika.

To nije bila velika suma novca. To je iznos u Zakonu koji je trebao platiti vlasnik vola koji je slučajno ubo roba na smrt (Izlazak 21:32). Zaharija je to samo sarkastično opisao kao „Gospodnju cijenu“ (Zaharija 11:13). To je šokantno nizak iznos za izdaju Sina Božjeg, naravno, i otkriva koliko su malo vrijednosti izraelske vjerske vođe pridavale Isusu. To također sugeriše da su Judini motivi mogli biti lični, jer je možda počeo da zamjera Isusu i njegovoj misiji.

Poglavarima se sada ukazala savršena prilika zbog koje su rizikovali da pomjere svoj raspored. Jedan iz Isusovog užeg kruga od dvanaest učenika, Juda Iskariotski, došao im je i ponudio da im preda Isusa. Ovo je smislena ponuda, budući da drevni svijet nije imao prednosti fotografija, kamera ili telefona da bi pratio nekoga poput Isusa do određene lokacije. Uz Judinu pomoć, moći će pronaći i uhapsiti Isusa usred noći, daleko od pogleda mase. Ovo je šansa koju su čekali.

Sada je na Judi da pronađe savršen trenutak da izda svog gospodara. Plaćeno mu je 30 srebrnika. Na njemu će biti da to isprati. On zna da se Isus, iako je danju okružen mnoštvom koje mu je naklonjeno, povlači na Maslinsku goru noću (Luka 21:37-38). Juda ne mora dugo čekati.

Juda je loša osoba sa lošim motivima. Čak i kada ga je Isus odabrao, znao je da je „đavo“ (Jovan 6:70). Ali uprkos svojim motivima i planiranju, on odaje utisak nekoga bez velike inicijative. Čini se da je planirao izdati Isusa, ali nije preduzeo stvarne korake sve dok ga Sotona nije preuzeo. Uprkos njegovim pokušajima da nađe dobro vrijeme da dovede hramske čuvare Isusu, Isus mu govori kada da ide, a Sotona ga natjera da se pokrene (Jovan 13:27). Juda se pokazuje kao primjer iz Mateja 5:22, koji povezuje ljutnju s ubistvom. Čak i ako Judi nedostaje hrabrosti da djeluje sam, njegova mržnja dopušta Sotoni da ga koristi kao saučesnika u Isusovom ubistvu.

77. Poslednja Isusova Pasha

Matej 26:17-19, Marko 14:12-16 i Luka 22:7-13 izvještaju o pripremama za poslednju Isusovu Pashu sa učenicima.

Ovo je dan prije Pashe. To ne može biti izbor u poslednjem trenutku jer su te pripreme bile opsežne. Prvo se u hram odnosilo jagnje da ga sveštenici zakolju. Zatim se donosilo na mjesto obroka da se kuva sa gorkim začinskim biljem, zajedno sa ostalim jelima. Četiri čaše vina konzumirale bi se po čovjeku u određenim trenucima obroka. Trebalo je pronaći i prostoriju dovoljno veliku za Isusa i svih dvanaest učenika. Sve je to trebalo pripremiti da Isus i dvanaestorica učenika zajedno jedu i slave nakon zalaska sunca u četvrtak naveče.

Postoje neslaganja među učenjacima Biblije oko Pashe. Kad u stvari počinje Pasha? Ponekad se u Bibliji izrazi „praznik beskvasnih hljebova“ i „pasha“ koriste da opišu kombinaciju od 14. nisana (Gospodnje Pashe) sa narednim praznikom dugim jednu sedmicu po imenu Beskvasni hljebovi. Tako bi prvi dan praznika Beskvasnih hljebova (u tom opštem smislu) bio 14. nisan. Ovaj običaj može prouzrokovati izvjesnu zabunu ukoliko nismo pažljivi. Razmotrićemo sledeće stihove:

Matej 26:17: „Prvog dana Praznika beskvasnih hljebova učenici pridoše Isusu i upitaše ga: ‘Gdje hoćeš da ti spremimo da jedeš pashalnu večeru?’“

Marko 14:12: „Prvog dana Praznika beskvasnih hljebova, *kad se po običaju žrtvovala pashalna žrtva*, njegovi učenici su ga upitali: ‘Gdje hoćeš da jedeš Pashu, da odemo i da ti je pripremimo?’“

Luka 22:1: „Približavao se Praznik beskvasnih hljebova, koji se zove Pasha.“

Luka 22:7: „Došao je dan beskvasnih hljebova, u *koji je trebalo pripremiti Pashu*.“

Luka 22:8: „Isus je poslao Petra i Jovana i rekao im: ‘*Idite i pripremite nam Pashu da jedemo*.’“

Čini se kao da gornji stihovi ukazuju da se pashalno jagnje moralo zaklati prvog dana beskvasnih hljebova ili 15. nisana (ali to se zapravo odnosi na 14. nisan, kao što će se vidjeti). Sledeći stih odnosi se na pashalni obrok kao da se dešava 15. nisana, u večeri posle raspeća, takođe 15. nisana:

Jovan 18:28: „Tada su Isusa odveli od Kajafe u namjesnikov dvor. Bilo je rano ujutru. Oni nisu ušli u namjesnikov dvor da se ne bi onečistili, već da bi mogli da jedu pashalnu žrtvu.“

Ova zabuna se može razjasniti kad uporedimo 2. Mojsijevu, 3. Mojsijevu i 2. Dnevnika.

Izlazak 12:5-10, 18: „Jagnje neka bude bez mane, muško, od godinu dana. Možete uzeti jagnje ili jare. Čuvajte ga *do četrnaestog dana ovog mjeseca*, a onda neka ga *sav izraelski zbor zakolje predveče* [popodne 14. nisana]. Neka uzmu malo krvi i

njome poškrope oba dovratka i nadvratak ulaznih vrata na kućama u kojima će se jesti. Neka jedu meso te noći [prvi sati 15. nisana]. Neka ga jedu pečeno na vatri, s beskvasnim hljebom i gorkim zeljem. Ništa od tog mesa ne jedite sirovo ni kuvano u vodi, nego pečeno na vatri, s glavom, nogama i iznutricama. Ništa od toga ne ostavljajte do jutra, a ono što bi ostalo do jutra spalite vatrom… *Prvog mjeseca, četrnaestog dana tog mjeseca, uveče počnite da jedete beskvasne hljebove* i jedite ih sve do večeri dvadeset prvog dana tog mjeseca."

Levitska 23:5,6: „*Prvog mjeseca, uveče četrnaestog dana u mjesecu, Pasha je u čast Gospodu*. Petnaestog dana tog mjeseca Praznik je beskvasnih hljebova u čast Gospodu. Sedam dana jedite beskvasne hljebove."

2. dnevnika 35:1: „Josija je u Jerusalimu proslavio Pashu u čast Gospodu, i *četrnaestog dana prvog mjeseca zaklali su pashalnu žrtvu*."

Hebrejski original za Izlazak 12:6 i Levitsku 23:5 doslovno znači „između predvečerja" (množina). Prvo od ove dva predvečerja je kad sunce počinje da pada iz svog zenita u podne, a drugo kad sunce zalazi u 18 sati. Tako se između predvečerja odnosi na 15 sati, što se takođe nazivalo devetim satom.

Odatle je jasno da se pashalno jagnje moralo klati popodne 14. nisana i jesti u noći 15. nisana. Ipak, prema 2. Mojsijevoj 12:18, beskvasni hljeb takođe se morao jesti počevši sa 14. nisanom, poznatim kao Gospodnji prolazak, koji je dan *prije* praznika Beskvasnih hljebova (ovo je razlog za zabunu).

Dakle, to je bilo vrijeme kad se obavljala Gospodnja večera – u četvrtak uveče (noću) po našem računanju dana, na 14. nisan, koja se sastojala od hljeba i grožđanog soka, ali bez pečenog jagnjeta. Kasnije tog istog dana, u popodnevnim časovima oko 15h, klalo se pashalno jagnje. Da se pashalno jagnje moralo zaklati popodne 14. nisana može se potvrditi i na drugim mjestima u Izlasku. Zapazite kad se događalo dnevno žrtvovanje jagnjadi:

Izlazak 29:39: „Jednog ovna prinesi ujutru, a drugog ovna prinesi uveče."

Ovdje je jasno da je dnevna žrtva uključivala dva jagnjeta, prvo ujutro i drugo naveče, što znači popodne prije zalaska sunca (već smo rekli da na hebrejskom doslovno čitamo „između predvečerja"). Jevrejski istoričar Josif Flavije potvrđuje da su se pashalna jagnjad klala od devetog do jedanaestog sata, što znači od 15h do 17h.

„Tako su ovi prvosveštenici, po dolasku praznika koji se naziva Pasha (Prolazak), kad su klali svoje žrtve, od devetog do jedanaestog sata, ali tako da društvo ne manje od deset počinje svaku žrtvu." (*Jevrejski ratovi*, knjiga VI, poglavlje IX, odjeljak 3)

Prema tome, dva događaja, vrijeme ubijanja pashalnog jagnjeta i smrti Isusove, precizno se podudaraju u petak popodne 14. nisana, u vrijeme Gospodnje večere, u 15h.

Ovo dodatno potvrđuje tajming originalne Pashe u Egiptu:

Izlazak 12:29: „U ponoć je Gospod pobio sve prvjence u egipatskoj zemlji…"

Brojevi 33:3: „Krenuli su iz Ramese prvog mjeseca, petnaestog dana prvog mjeseca. Odmah sjutradan, posle Pashe, Izraelovi sinovi su izašli uzdignutih pesnica pred očima svih Egipćana."

Očito se pashalno pogubljenje prvjenaca u Egiptu dogodilo u ponoć 15. nisana. Tako referenca u Jovanu 18:28 na pashalni obrok koji se vršio na dan posle raspeća govori o obroku u kojem se jelo pashalno jagnje, što se događalo u ranim satima 15. nisana. Pashalno jagnje koje simbolizuje Isusa klato je nekoliko sati ranije, popodne 14. nisana. Stoga se Matej 26:17, Marko 14:12 i Luka 22:1,7,8 svi zapravo odnose na 14. nisan (u opštem smislu) nazivajući to prvim danom beskvasnih hljebova.

Sada se možemo vratiti izvještajima iz jevanđelja o pripremama Isusa i učenika za Pashu. Isus je odlučio da je vrijeme da Petar i Jovan izvrše pripreme. Petar i Jovan vjeruju da Isus zna šta treba da rade. Isus ih upućuje da idu kod određenog čovjeka. Formulacija u Mateju 26:18 sugeriše da je Isus možda unaprijed dogovorio i prostoriju i sastanak s tim čovjekom, ali to nije sasvim jasno. Dobili su neobične, naizgled nasumične upute: idite u Jerusalim. Kod kapije pronađite čovjeka koji nosi vrč vode. Slijedite ga do jedne kuće (Luka 22:8-10).

Čovjeka bi trebalo biti dovoljno lako pronaći; obično je posao žena da nose vodu. Čovjek mora biti sluga ako to radi. To znači da on nije vlasnik kuće.

Ne samo da vlasnik kuće ima sobu, već je i namještena (Luka 22:12). Petar i Jovan rade kako Isus kaže i imaju jednu od najvažnijih noći u svom životu.

Uzimajući u obzir sve što Isus želi reći svojim učenicima (Jovan 13-17), gornja soba je idealna. Ovdje će Isus oprati noge učenicima u živom primjeru vođstva sluge. On će reći učenicima da će ga jedan od njih izdati, ali i da će ga svi napustiti. On će otkriti da odlazi – vraća se Ocu – i da ga ne mogu slijediti.

U stvari, u roku od pedeset dana od ovog obroka, Isus će umrijeti, uskrsnuti i uzaći na nebo Ali On im takođe obećava Duha svetoga. Duh sveti će ih voditi dok šire vijest o Isusovom uskrsnuću i grade zajednicu.

Isusovo raspeće ispunjava desetine proročanstava. Neka je on sam govorio. Dan i noć ranije su dokazali da je on potpuno svjestan onoga što se dešava oko njega.

Naravno, oko priprema sve se dešava upravo onako kako je Isus rekao.

To, međutim, nije kraj. On će im uskoro reći da će ga jedan od njih izdati (Luka 22:21); te noći, Juda čini upravo to (Luka 22:47-48). Isus kaže da će učenici otpasti (Marko 14:27); to se zbiva (Marko 14:50). On kaže da će ga se Petar tri puta odreći (Luka 22:34); Petar to čini (Luka 22:54-62). I Isus kaže da će biti „ubrojan među prestupnike“, dijelom zato što učenici nose mačeve (Luka 22:36-38); i zaista jeste (Luka 23:1-2). On će čak predvidjeti da neće ponovo slaviti Pashu ili piti vino sve dok to ne bude mogao učiniti u Božjem kraljevstvu (Luka 22:16-18).

Ali Isus takođe proriče velike stvari. Novi savez u njegovoj krvi dolazi (Luka 22:20). Učenici će vladati s njim, suditi dvanaest plemena (Luka 22:28-30). Petar će biti obnovljen i odvesti ostale u dublju vjeru (Luka 22:32). I „od sada će Sin čovječji sjediti zdesna sile Božje.“ (Luka 22:69)

Da shvatimo da Isusu možemo povjeriti sve stvari, male i velike.

Pasha pojedena, ljubomora ukorena
(Matej 26:20; Marko 14:17; Luka 22:14-16, 24-30)

„Čas“ koji je došao je sumrak (Luka 22:14), pošto po biblijskom kalendaru dani počinju u sumrak (Postanje 1:5), a večera počinje kada sunce zađe.

Ovaj stih se može uzeti kao jedan od Lukinih uvoda. Jovan daje mnogo više o ovoj noći, uključujući Isusa koji pere noge učenicima, dugačak govor o tome šta znači njegov odlazak i zastupničku molitvu (Jovan 13-17). Samo Luka uključuje raspravu o tome ko je najveći (Luka 22:24-30). Sporovi oko veličine dešavali su se više puta; Matej i Marko uključuju slične rasprave ranije (Matej 18:1-4; 20:24-28; Marko 9:34-35; 10:41-45). Luka takođe bilježi uputstva za putovanja koja drugi pisci jevanđelja ne uključuju (Luka 22:35-38).

Sada, Isus kaže da je želio podijeliti ovaj obrok s njima. Možda se pitaju: da li je ovo pashalni obrok prije nego što su Jevreji oslobođeni rimske vlasti? Oni još uvijek ne razumiju da Isus ne govori o slobodi iz Rima. On govori o spasenju od smrti i grijeha.

Isus je ispunjenje Pashe. Jevreji su bili zaštićeni od Božjeg suda krvlju jagnjeta, oslobođeni ropstva u Egiptu i pozvani u Obećanu zemlju. Isus je naše pashalno Jagnje (1. Korinćanima 5:7; 1. Petrova 1:19), čijom krvlju možemo primiti oproštenje (Rimljanima 5:8-11). Bog nas oslobađa od grijeha i poziva u pravi život (Efescima 1:3-14; 2:1-10).

Isus je jasan sa učenicima. On izjavljuje da sada zajednički jedu poslednju pashu i da neće više imati takvu priliku do uspostavljanja Božjeg kraljevstva. Tada će konačno biti ispunjeno sve što Pasha predstavlja. Božji narod će biti konačno slobodan i uživati u stvarnoj i vječnoj Obećanoj zemlji.

Učenici idu od brige oko toga ko će od njih izdati Isusa do svađe oko toga koji će biti najveći. Do sada je to uobičajena rasprava među ovim ljudima (Matej 18:1); ton se kreće od šale do stvarne borbe. Isus se ne zabavlja. Luka je jedini pisac koji ovu raspravu stavlja u Poslednju večeru.

Fokusna tačka postaje: Ko želimo da budemo? Hoćemo li se boriti za vlast i oštro vladati? Ili želimo slijediti Isusov primjer vođstva sluge i prihvatiti poziciju i autoritet koji je Otac pripremio za nas?

Učenici će biti vođe; kakvi će oni biti vođe?

Hoće li oni biti poput nejevrejskih vladara? Herod Antipa je uhapsio Jovana Krstitelja jer je Jovan govorio istinu. Zatim je odrubio glavu Jovanu jer je Antipa bio uhvaćen u glupom zavjetu (Matej 14:1-12). Pilat je krao iz hramske riznice da bi izgradio akvadukte, dao da se premlate oni koji su protestovali, razapeo Isusa jer su ga jevrejske vođe ucjenjivale (Jovan 19:12) i pobio Samarićane koje je uhvatio šarlatan (Josif Flavije, Ratovi 2.9.4, 175- 77. Starine 18.3.32, 60–62).

Takvi se čak nazivaju „dobrotvorima“ ili „pokroviteljima“.

Isus im daje bolji način. Nemojte gospodariti ljudima; služite im. Slijedite njegov primjer. To je nebeski sistem vrijednosti koji će opet biti uspostavljen. Trebamo se sada navikavati na njega.

Hoće li učenici uzeti njegov primjer? Hoćemo li mi? Hoćemo li tražiti autoritet u zajednici, gospodariti onima koje vodimo, i hoditi ponosno uz priznanja naroda? Ili ćemo preuzeti ručne poslove kada ih treba obaviti i misliti na druge kao da su viši od nas (Filipljanima 2:3)?

Isus je objasnio da se njegovo kraljevstvo ne odnosi na status, već na služenje. Uprkos tome, Isus im daje nadu da se drže: oni će biti vođe u njegovom kraljevstvu. Prvo, oni već sada imaju ulogu u Božjem kraljevstvu. Ovo je Božji uticaj na svijet: manifestacija Njegove slave i suvereniteta. Učenici pokazuju ovaj autoritet ostajući uz Isusa tokom njegovih kušnji (Luka 22:28). Čini se da to znači Isusov zemaljski život i iskušenja koja su došla s njim (Jevrejima 2:18; 4:15). Nakon uznesenja, oni će imati ovlasti da šire dobru vijest u Jerusalimu, Judeji i Samariji, i do krajeva svijeta (Djela 1:8). Oni će biti vođe zajednice, predstavljajući Isusovu vladavinu i blagoslov svijetu. Ali struktura Božjeg kraljevstva nije tako jednostavna i njeno ispunjenje nije tako brzo kako oni misle.

Uprkos nepostojanosti učenika, Isus ih identifikuje kao one koji su istrajali s njim. Uprkos njihovom neprikladnom hvatanju za moć, on im obećava kraljevstvo, mjesto za njegovim kraljevskim stolom i prijesto na kojima će suditi izraelskim plemenima. To će se dogoditi, ali tačni detalji i vrijeme su Božja odgovornost. Za dvadeset i četiri sata, kada je Isus u grobu, a učenici se skrivaju, biće im izuzetno teško povjerovati u ovo.

Učenici uče da ne mogu preuzeti autoritet podvrgavajući ljude svojoj moći: oni nemaju nikakvu moć. Ali oni će voditi kada im Bog da moć i autoritet.

78. Pranje nogu i ustanova Gospodnje večere

Događaji iz ovog poglavlja dešavaju se tokom poslednje večere. Jovanovo jevanđelje napisano je dosta nakon što su Matej, Marko i Luka bili ustanovljeni i poznati u zajednici. Iz tog razloga, Jovan često preskače detalje obuhvaćene tim spisima. I ovdje će se Jovan fokusirati na detalje zasnovane na iskustvu očevidaca (Jovan 13:1-20).

„Pred Pashu, Isus je znao da je došao njegov čas da ode s ovog svijeta k Ocu. Pošto je volio svoje koji su bili u svijetu, volio ih je do kraja.“ (Jovan 13:1)

Ovaj stih prikazuje kontekst cijelog poglavlja. Isusov zemaljski život karakterisala je ljubav, a jedno od njegovih poslednjih učenja uključivalo je potrebu da hrišćani budu ponizni i puni ljubavi prema drugima. Njegova briga za druge je takođe prikazana u događajima opisanim u ovim poslednjim trenucima prije njegove izdaje i pogubljenja. Stihovi 1 do 3 daju poseban uvid u ono što Isus zna, iza kulisa, tokom ovih poslednjih sati.

Isusova žrtva na krstu bila je izraz ljubavi prema čitavom čovječanstvu. Njegova djela ljubavi, i primjer koji je on njima pokazao, pojačani su kada su u pitanju oni koji su „njegovi koji su bili u svijetu“. Hrišćani treba da budu puni ljubavi prema svim ljudima, a posebno prema suvjernicima. Kasnije u ovom odlomku, Isus će ukazati na međusobnu ljubav kao definitivni znak vjere koji se koristi za identifikaciju hrišćana s ostatkom svijeta (Jovan 13:35).

U ovom trenutku, niko od učenika ne zna da je Juda izdajica. Juda se već dogovorio s lokalnim vjerskim vođama da uhapse Isusa nasamo, u zamjenu za novac. Ništa od ovoga nije iznenađenje za Isusa, naravno, koji je uvijek bio podložan volji i rasporedu Boga Oca (Marko 14:36; Jovan 7:6; 12:27). Ova prva tri stiha, u stvari, naglašavaju njegovo znanje o svemu što se dešava.

„Isus, znajući da mu je Otac sve dao u ruke i da je došao od Boga i da ide k Bogu…“ (Jovan 11:3)

Jedan od razloga zašto Isus može istrajati pod pritiskom je njegova vjera u Božju konačnu kontrolu. Ovo je uporedo s opisom koji se nalazi u 11. poglavlju Jevrejima. Tamo je dat niz vjernika kao primjeri izdržljivosti uprkos progonima. Svi su oni bili voljni i sposobni da se čvrsto drže u tim iskušenjima jer su imali nebesku perspektivu (Jevrejima 11:13-16).

Ova izjava je vrlo jasna. Isus zna da mu je Bog Otac „predao u ruke“ da izvrši misiju iskupljenja. On zna otkuda je došao i kamo opet ide.

Učenici vide Isusa kao gospodara i učitelja. Kada im Isus pere noge, čin je šokantno skroman. Drevni putevi bili su prekriveni zemljom, prašinom, otpadom i životinjskim izmetom. Drevni ljudi su nosili sandale ili su išli bosi. Pranje nogu je bilo neophodno, ali prljavo i nezgodno. Zbog toga je Isus obavezan da se presvuče – ovo je bio neuredan posao.

U to doba ljudi su najčešće sami prali noge. Kada se to radilo za gostoprimstvo, uvijek se radilo na nekome višeg statusa od strane nekog nižeg statusa. Zadatak koji Isus ispunjava je, po definiciji, izvršen kao čin ropstva i skromnosti. Po standardima tog doba, bilo je smiješno za gospodara da pere noge svojim potčinjenima. To je upravo ono što Isus želi reći. Nakon što je zadatak obavljen, on će objasniti kako njegov primjer razbija naš prirodni ponos i taštinu. Isus ni u kom smislu ne poriče da je on Gospodar (Jovan 13:13), tako da njegov čin stvara obavezu za druge da ga slijede. Ako ponizno služenje nije „ispod" Sina Božjeg, ono nije „ispod" bilo koje osobe koja tvrdi da ga slijedi (Jovan 13:15-16).

Učenici su izrazili aroganciju i glad za moći (Marko 9:34; Luka 9:54), ali se nikada nisu pokolebali smatrajući Isusa svojim Gospodom i Učiteljom. Dakle, njegovo djelovanje ovdje je direktan napad na pretpostavke o moći i vođstvu.

Ovi stihovi opisuju šta Isus čini nogama svojih učenika koristeći korijen riječi *niptō*, što odgovara pojmu „prati". Kada objašnjava kako se ovo razlikuje od jednog, potpunog čišćenja tijela u stihu 10, Isus umjesto toga koristi korijen riječi *louō*, što odgovara riječi „kupati".

Zbog ovog šokantnog čina Petar u početku odgovara izrazom nevjerice. Petar ne bi bio zaprepašćen pomislivši da će mu „neko" oprati noge. Ono čemu se protivi je da bi Isus to učinio. Njegovo pitanje je zamišljeno na liniji: „Zašto Ti, Isuse, radiš ovo, umjesto nekog drugog?"

Kratkoročno, Petar će pogrešno shvatiti Isusove namjere i tražiti da bude potpuno čist. Ovo pruža priliku da se objasni razlika između duhovnog „kupanja", jednom za svagda, i „pranja" na redovnoj osnovi (Jovan 13:9-10).

Petar će, posebno, sazreti iz arogancije ove noći (Jovan 13:37) u nekoga ko je duboko svjestan potrebe za poniznošću (1. Petrova 5:5).

„Sada ne razumiješ, ali hoćeš", jasan je odgovor na Petrov prigovor. Ali Petar je uvijek bio previše tvrdoglav da bi poslušao prvi put (Marko 8:31-33). Odgovoriće jasnim, apsolutnim odbacivanjem onoga što Isus pokušava učiniti (Jovan 13:8), a zatim će u potpunosti promijeniti smjer i još jednom izgubiti puno razumijevanje (Jovan 13:9).

Petar, koji nikad brzo ne shvati nagovještaj, odgovara oštro izraženim izrazom na grčkom. Njegove tačne riječi su *„ou mē...eis ton aiōna!"* Ovo je nešto kao da kažete „nema šanse... nikad!" Ovo je iskreno, ali tvrdoglavo. Petar ne razumije, ali sugeriše da ne treba: ne može zamisliti da se Isus ponaša kao sluga. Ako to ne može razumjeti, neće sarađivati u tome.

Isusov odgovor je jednako crno-bijel. Njegova formulacija je ultimatum: ili ja to radim, ili ti nemaš ništa sa mnom. U najneposrednijem smislu, ovo je ukor Petrove tvrdoglavosti. Što se tiče doslovnog, fizičkog pranja nogu između Isusa i Petra, o tome se ne može pregovarati. Može se zamisliti da Isus govori nešto u smislu „Ne pitam te Petre, ja ti kažem."

Petrov odgovor je apel Isusu da ne opere samo noge, već i glavu i ruke. Čini se

da Petar razumije da ovo pranje nogu ima duhovno značenje. Kakvu god korist koju Isus daje, on je želi što je više moguće. Spominjanje ruku često je simbol rada ili truda. Glava je centar nečijeg razmišljanja. Ako Isus nudi božansko „čišćenje“, Petar iskreno želi da se to odnosi na njegovo ponašanje i njegove misli.

Ipak, ovo je tvrdoglav i zahtjevan odgovor. Kao što će Isus naglasiti, to nije dovoljno da shvati puno značenje. Isus će napraviti razliku između onih koji su „okupani“ i koje treba samo „oprati“, za razliku od onih koji su potpuno nečisti. U kontekstu ove razmjene s Petrom i upućivanja na Judinu izdaju, Isusova sledeća primjedba ima velike implikacije na to kako tumačimo spasenje.

Razlika između ova dva pojma je u tome što jedno podrazumijeva akciju čišćenja određenih udova, a drugo dubinsko čišćenje cijelog tijela. Također je vrijedno pažnje da Isus koristi oblik *louō* koji je prošlo vrijeme, dok je *niptō* radnja koja se nastavlja. Onaj koji je okupan je „potpuno čist“, uprkos tome što mu je potrebno redovno pranje stopala. Ponovno kupanje je nepotrebno.

Simbolika te opaske kristališe se kada Isus dovrši izjavu: „ti [Petre] si [okupan] čisti, ali niste svi [koji ste ovdje kao okupani] čisti.“ Stih 11. ponavlja kako je Isus potpuno svjestan da je Juda lažni sledbenik.

Uzimanje stihova od 8 do 11 zajedno daje snažno objašnjenje spasenja. Oni koji su jednom za oprani ne moraju ponovo biti potpuno očišćeni. Odnosno, nema potrebe da se ponovo „kupaju“. Umjesto toga, potrebno im je oprati usputnu „prljavštinu“ njihovog svakodnevnog hoda. Na naše zajedništvo sa Hristom utiče nepriznati grijeh. Oni koji su „čisti“ su oni koji su iskusili duhovno čišćenje. Za takve osobe potrebno je samo manje pranje nogu. Ali oni koji nikada nisu bili u potpunosti „okupani“ su nespašeni – poput Jude, koji je „nečist“.

U isto vrijeme, Isus objašnjava da nisu svi prisutni „čisti“, u tom duhovnom smislu. U ovom trenutku samo su Isus i Juda svjesni da Juda ima na umu izdaju. Ostali učenici su iskreni vjernici u Hrista – istinski su mu predani. Čak i ako im nedostaje razumijevanja ili, poput Petra, samokontrole (Jovan 13:8-9), oni su čisti zahvaljujući toj vjeri. Juda nije ni iskren ni pokoran.

Judino prisustvo ovdje pokreće dvije ideje koje se često gube kada se raspravlja o ovom odlomku. Prvo, Juda je među onima kojima Isus služi perući im noge. Uprkos tome što je Juda bio izgubljen, podmukao i planirao ubistvo, Isus mu pokazuje poniznost i dobrotu. To će se nastaviti dok zajedno dijele obrok: poslednji gest Hristove ljubaznosti prema njegovim vlastitim neprijateljima.

Drugo, ovo naglašava da se duhovno „čišćenje“ ne postiže ritualima poput ispovijedi. Juda učestvuje u pranju nogu kao i ostali. Ali oni su već „čisti“; on nije. Religija na površinskom nivou, bez prave vjere, neće spasiti nikoga.

Sada, kao što je obećano (Jovan 13:7), Isus započinje proces objašnjavanja čemu ovaj događaj treba da uči. Ta lekcija potpuno preokreće prirodne ljudske pretpostavke o liderstvu.

Kao i kod mnogih Isusovih učenja, učenicima će trebati neko vrijeme da dođu do

potpunog razumijevanja. U ovom slučaju, međutim, lekcija nije misteriozna ili složena. Isus će nastaviti ističući da sluge nisu iznad svojih gospodara. Ako Učitelj djeluje u ljubavi i služenju drugima, oni koji slijede dužni su učiniti isto. Poenta nije u doslovnom pranju nogu, već u stavu poniznosti i samopožrtvovanja. Hrišćani nikada nisu „preveliki" da bi voljeli i služili drugima.

Isus pojašnjava da ne poriče svoju ulogu njihovog Gospoda. U stvari, on to naglašava. Uprkos onome što je Petar možda mislio, Isus se ni na koji način ne stavlja na isti nivo sa učenicima. Umjesto toga, on radi suprotno. Pranje njihovih nogu nije trebalo da bude u suprotnosti sa idejom o Hristu kao Učitelju. Umjesto toga, povlači tvrdu liniju koja dovodi u pitanje naš normalan osjećaj o tome šta liderstvo znači. Takođe uspostavlja zajedničku ljubav i podršku kao osnovne djelove življenja hrišćanske vjere.

Drevni koncept vođstva bio je onaj da nadređena osoba delegira manje zadatke na niže ljude. „To je posao sluge, a ne moj" bila je izjava zdravog razuma u to vrijeme. Ovo pomaže da se objasni zašto je Petar bio toliko sablažnjen kada je Isus djelovao kao sluga i oprao mu noge.

Isusov postupak potpuno je poništio ideju o tome kako izgleda božansko vođstvo. Resetovao je koncept služenja, mijenjajući ga iz nečeg ponižavajućeg i sramotnog u uzajamno izražavanje ljubavi i poštovanja.

Ono što Isus ovdje iznosi je jasno: On je Gospodar. Ono što gospodar radi, nijedan sluga ne može tvrditi da je izuzet. Ako neko tvrdi da je Hristov sluga, on ima mandat da slijedi njegov primjer i djeluje u požrtvovanom služenju drugima. Isus će ponoviti ovu tačku nekoliko puta. Kontekst ovog odlomka, i Isusovog razgovora s Petrom, takođe utvrđuje da se ne radi samo o doslovnom fizičkom ritualu; poenta ima mnogo veće implikacije.

Isus u 15. stihu eksplicitno kaže da ono što je učinio treba da bude primjer. Mnogi hrišćani ovo razumiju kao obavezu da se obred poniznosti upražnjava prije Gospodnje večere. Pod „kupanjem" se obično podrazumijeva da je osoba prethodno krštena uronjavanjem, čime je „zvanično" i javno prihvatila hrišćansku vjeru.

Isus zatim nastavlja da ponavlja ovu temu: sluge nisu „veće" od svojih gospodara. Osoba ne može ukazati na nešto što njihov Gospodar radi i reći: „Ja sam previše važan, previše vrijedan ili previše dobar za to." Pranje nečijih nogu, u to doba, bilo je jedan od najjasnijih izraza poniznosti koji se mogao očekivati. Isus ne ostavlja mjesta sumnji u tumačenju svojih vlastitih postupaka: vi niste iznad mene, pa ako se ja ponašam ponizno i podržavajući druge, nemate pravo odbiti učiniti isto.

Vrijedno je zapaziti da Isus takođe jasno postavlja odnos između poslanika i onog ko ga je poslao. U tom smislu, Isus je mnogo puta za sebe izjavio da je poslat od Boga Oca. Dakle, Isus nikada ne dovodi u pitanje svoju potčinjenost Ocu. Ali na žalost, dogma o trojstvu u kasnijoj crkvenoj teologiji upravo to radi.

Na više mjesta u Svetom pismu objašnjava se da se ljudi smatraju odgovornima samo za ono što znaju i razumiju. Međutim, Bog ne zahtijeva od osobe da zna sve, ali

očekuje da sve što čovjek zna bude izraženo poslušnošću. Isto važi i za učenje koje je Isus dao u poslednjih nekoliko stihova. Pranjem nogu svojim učenicima, Isus je uništio sve tvrdnje koje osoba može imati da bude „previše dobra“ da bi ponizno služila drugima. Ljudska priroda uzalud kaže da su manji zadaci za manje ljude, a niski treba da služe nadređenima. Isusovo učenje primjerom je da su poniznost i služenje obaveza svih hrišćana. Oni koji ovo razumiju blagosloveni su pokoravanjem.

Isus se zatim poziva na svoj prethodni komentar o sreći poslušnosti (Jovan 13:17) govoreći da se to ne odnosi na sve prisutne. Dajući ovu opasku, Isus takođe naglašava da Judina izdaja nije iznenađenje. Ni Isus nije pogriješio kada je dodao Judu u unutrašnji krug od dvanaest ljudi. Isus je znao šta radi i koga bira. To je, dijelom, trebalo da ispuni proročku izjavu iz Psalma 41:9. Još dublje ispunjenje tog proročanstva dogodiće se u sledećim trenucima, jer Isus doslovno dijeli hranu s Judom (Jovan 13:26).

Strah od nepoznatog je moćna sila u ljudskom životu. Kada se čini da stvari krenu po zlu, veliki dio naših emocija potiče od neizvjesnosti (Matej 6:31-34). Kada se „danas“ razlikuje od onoga što očekujemo, gubimo povjerenje u ono što pretpostavljamo o „sjutra“. Da bi se tome suprotstavio, Isus daje nekoliko izjava posebno namijenjenih da ojačaju njegove sledbenike u vremenima teškoća.

U ovom slučaju, Isus zna da će Judina predstojeća izdaja zateći druge učenike potpuno nespremne (Matej 26:14-16). U narednih nekoliko sati vidjeće Judu kako vodi odred vojnika i političara direktno do Isusa u Getsimanskom vrtu. Dok će se učenici razbježati u strahu (Matej 26:56), Isusove riječi ovdje imaju za cilj da ublaže njihovu paniku. To je upravo ono što je rekao da će se dogoditi.

Smisao tog upozorenja je da ojača našu vjeru. Nevolje i neuspjesi su zastrašujući, ali su mnogo manje zastrašujući kada shvatimo da se dešavaju baš onako kako je predviđeno, a to predviđanje uključuje i dobar završetak.

„Zaista, zaista, kažem vam, ko prima onoga koga ja šaljem, prima i mene. A ko prima mene, prima i onoga koji je mene poslao.“ (Jovan 13:20)

Moguće je pročitati ovaj stih i shvatiti da nije na mjestu. Ova izjava ponavlja ideju da je jevanđelje Božja poruka koju nose ljudi. Potpuno je tačno da možemo postaviti nepotrebne prepreke na duhovni put drugih ljudi (2. Korinćanima 6:3). Ako zanemarimo takve stvari, oni koji odbacuju samo jevanđelje odbacuju Boga, a oni koji ga prihvataju prihvataju Njega (Jovan 17:8). Kada neko čuje jevanđelje, njihov odgovor na njega nije – prvenstveno – odgovor osobi od koje ga čuje. To je onaj koji sluša ili prihvata ili ignoriše glas svetog Duha (Djela 7:51; Matej 10:14).

U istom smislu, oni koji slušaju evanđeosku propovijed pravog vjernika slušaju Hrista; slušati Hrista znači slušati Boga. To je redoslijed kako stvari idu od Boga, preko Isusa kao božanskog kanala i zatim preko Isusovih sledbenika na druge ljude. Ukoliko ova duhovna veza ne postoji, ljudi mogu slušati i primiti lažno i izvrnuto jevanđelje.

To uspostavlja vezu između ove izjave, prethodnih stihova i odlomka koji slijedi. Juda nije pravi Hristov sledbenik. Pa ipak, Isus ga je izabrao za njegovu ulogu. To ne

mijenja činjenicu da je Isus izabrao, poslao i ovlastio druge učenike. Judina izdaja ne čini svjedočanstvo Petra, Andreja ili Tome nevažećim. Grijeh nekog skandaloznog vjernika ne poništava istinu koju su objavili milioni drugih.

Ovo, međutim, čini Judino odbacivanje Hrista mnogo tragičnijim. Uprkos svim čudima i propovijedima kojima je svjedočio, Juda je već izabrao prokletstvo (Marko 14:18-21). U sledećem odlomku, Isus počinje izražavati snažne ljudske emocije koje dolaze nakon izdaje. Među njima je, vjerovatno, i tuga zbog saznanja koliko će ova vijest biti bolna za ostatak užeg kruga…

Institucija Večere Gospodnje (Matej 26:26-29; Marko 14:22-25; Luka 22:17-20)

Isus predvodi pashalni obrok sa učenicima. To je veče pred njegovo raspeće.

Usred obroka, Isus uzima veknu hljeba. On ga blagosilja: zahvaljuje Bogu Ocu za hljeb. Ovo je možda bila uobičajena molitva zahvalnosti za hljeb među jevrejskim narodom. Zatim, Isus lomi hljeb, takođe po običaju tih dana. On ga dijeli učenicima, jednom po jednom ili ga prenosi oko niskog stola. Isus tada daje nalog da se jede, napominjući da je hljeb njegovo tijelo.

Učenici vjerovatno nisu imali pojma šta je Isus mislio ovom izjavom. To će postati jasno tek nakon njegove smrti i uskrsenja. Kada se uzme zajedno sa nalogom u sledećem stihu da se pije vino, kao njegova krv, koncept sjećanja će postati jasniji (Luka 22:19).

Pashalni seder uključuje četiri čaše vina koje predstavljaju posvećenje, sud, otkupljenje i hvalu. Ovo je prva čaša. Prije prve čaše vina u jelu za Pashu, patrijarh porodice blagosilja Boga što je stvorio plod vinove loze. Ovo je „hvala“ koju Isus daje. Čaša koju Isus koristi tokom Večere Gospodnje (Luka 22:20) je treća čaša.

Iako Isus dijeli čašu učenicima, nema razloga sugerisati da on ne pije i ovu prvu čašu. To je treća čaša gdje dolazi do razlike, gdje on kaže da „od sada više neću piti od vinogradskog roda dok ne dođe Božje kraljevstvo“ (Luka 22:18).

Isus je koristio ovaj trenutak u Pashalnom obroku da uvede nešto novo učenicima i, preko njih, zajednici koja će se uskoro roditi. Ovo je vjerovatno bilo vrijeme za „čašu blagoslova“. Isus tu čašu, koja predstavlja Božji dar Izraelu, povezuje sa svojom krvlju. On daje nalog učenicima da ga piju, imajući na umu taj specifični blagoslov.

Isus sada tu čašu vina opisuje kao „moju krv saveza“. Postoje nedoumice kakvo vino se pilo za Pashalnu večeru. Moramo imati na umu da beskvasni hljeb predstavlja Isusovo tijelo. Po istoj analogiji „beskvasne“ ili bezgrešne žrtve, „vino“ takođe mora biti neprevreli grožđani sok. Alkoholno vino ne može predstavljati Isusovu krv kojom se ratifikuje Novi savez.

Isusove riječi imaju vezu sa snažnim trenutkom između Boga i naroda Izraela u vrijeme Mojsija (Izlazak 24:1-8). Krv životinjskih žrtava korištena je da se zapečati sporazum između Boga i ljudi. Bog je obećao da će se brinuti o njima, a ljudi su obećali da će biti poslušni svemu što im je Bog rekao. Onda je došlo ovo:

„Mojsije je uzeo krv, poškropio narod i rekao: Ovo je krv saveza koji je Gospod

sklopio s vama na temelju svih ovih riječi.“ (Izlazak 24:8)

Učenici bi, dakle, odrasli znajući da je savez između Boga i Njegovog naroda zapečaćen krvlju žrtve. Sada je Isus opisao vino koje piju kao svoju krv saveza. On kaže da se izliva za mnoge radi oproštenja grijeha.

Dakle, rođenjem, životom, smrću i uskrsenjem Isusa Hrista, Božji prvobitni savez je ratifikovan na boljim osnovama (vidi Jeremija 31:31-33; Jevrejima 8-10. glava; uporedi sa Galatima 3:15-26). Zato se naziva Novi savez jer više nije zasnovan na krvlju životinja, već na Hristovoj krvi (Matej 26:28; Marko 14:24). Pogled vjere više nije na budućeg Spasitelja na kog su ukazivali obredi i praznici, kao što je to bilo u starosavezno vrijeme, već vjera u Spasitelja koji je u realnosti obavio misiju na zemlji kao Iskupitelj čovječanstva. Hristov dolazak ispunio je starosavezni tipski sistem. Svještenička služba okončana je u velikom Antitipu – ispunjenju simbolike (Danilo 9:27; Efescima 2:15; Kološanima 2:16-17).

Još od Pada, postoji jedan trajni Savez između Boga i grešnog čovjeka koji se zasniva na obećanju o spasenju, a termini „stari“ i „novi“ označavaju ključne faze Plana spasenja koje definišu termine ulaska u Savez sa Bogom.

Isus opisuje novi sporazum – formalno obećanje – između Boga i mnogih ljudi. Ovaj put, međutim, savez neće biti samo za Izrael. To će biti za sve ljude koji dođu Bogu kroz vjeru u Hrista. Isusova krv će biti prolivena da plati cijenu za grijeh svih koji vjeruju u njega. Njegova krv će zapečatiti sporazum koji Bog sklapa da oprosti grijehe ovim sledbenicima Hrista ili „hrišćanima“, uzimajući Isusovu smrt kao konačnu posredničku žrtvu za njihov grijeh.

Sada je vrlo blizu trenutak kada će Isusovo tijelo biti zlostavljano, a njegova krv prolivena na krstu. To je trenutak kada će se Isusovi sledbenici sjetiti sa poniznom zahvalnošću kada zajedno lome hljeb i piju iz čaše (Luka 22:19). To će postati poznato kao pričest ili Gospodnja večera.

Pavle će to opisati na ovaj način u 1. Korinćanima 11:26, „Jer kad god jedete ovaj hljeb i pijete ovu čašu, obznanjujete Gospodovu smrt, dok on ne dođe.“

Praksa pričešća hrišćana od tog dana nije samo sjećanje na Hristovu žrtvu. Niti se radi samo o zahvalnosti za njegovu krv prolivenu za oproštenje naših grijeha. Isus je bio jasan da ova praksa zajedništva takođe znači gledanje naprijed. Isus ukazuje da neće više piti sve dok ne bude s učenicima u kraljevstvu svog Oca. Isus misli na veliku gozbu, koja će započeti kraljevstvo njegovog Oca. Ovo je kraljevstvo o kojem Isus propovijeda od početka svoje službe (Matej 6:33). Vrijeme je da dođe kada će sve biti ispravljeno, a on će vladati kao kralj zauvijek.

Pashalna trpeza se uvijek završavala pjevanjem poslednjeg dijela onoga što se zvalo Halela, iz Psalama 113-118 ili možda Psalma 136. „Haleluja“ se odnosi na ponovljenu riječ „haleluja“. Kao vršilac dužnosti glave domaćinstva, u ovom trenutku, Isus bi pjevao jedan red za drugim dok su učenici odgovarali pjevajući riječ „haleluja“.

Izraelci su pjevali ova obećanja od Boga, iz godine u godinu, vjekovima. Sada su ih učenici pjevali zajedno sa samim Gospodom, poslednji put, pred velikim činom

ljubavi koji će ostvariti mnoga od ovih obećanja: „Zahvaljujte Gospodu, jer je dobar, vječna je ljubav njegova!“ (Psalam 118:29).

Nakon što su završili obrok uz hvalospjev, grupa je ustala od stola i vratila se do svog noćnog kampa na Maslinskoj gori (Matej 24:3). Juda je već bio otišao (Jovan 13:26-30). Bio je tu samo Isus i 11 preostalih učenika. Oni će završiti na mjestu zvanom Getsimanski vrt (Matej 26:36).

79. Juda otkriven; upozorenja na odricanje od Hrista

Juda otkriven, nedostaci
(Matej 26:21-25; Marko 14:18-21; Luka 22:21-23; Jovan 13:21-30)

Pisci jevanđelja imali su različite teme i naglaske dok su zapisivali Isusov život. Isto važi i za ovaj trenutak. Matej se fokusira na Judin identitet kao izdajice; Marko na prokletstvu pod kojim je Juda; Jovan govori o Judinim postupcima.

U nekom trenutku tokom pashalnog obroka, Isus daje najavu koja mijenja tok rasprave za ostatak večere. Isus sa apsolutnom sigurnošću izjavljuje da će jedan od ovih bliskih drugova postati izdajica.

Dok je Isus svjestan, ostatak društva nema pojma da je Juda izdajica. Oni su navikli da slušaju teške izjave od Isusa. Isus je uznemiren dok pominje izdaju (Jovan 13:21). Govorenje o onome što će se dogoditi, Isusu nanosi emocionalni bol.

Zbunjenost i sumnja bile bi prirodne reakcije kada biste čuli ove riječi. Još jedna emocija koju osjećaju ovi ljudi je lični strah – briga u srcu svakog čovjeka da Isus posebno govori o njemu.

Začudo, svaki od učenika pita Isusa da li je on taj koji će izdati Gospoda (Matej 26:20-21). S jedne strane, ovo je izuzetan trenutak poniznosti i perspektive. Niko od njih, osim Jude (Matej 26:14-16), u ovom trenutku nije imao nikakvu zlu namjeru prema Hristu. Ipak, svi su zabrinuti da bi se Isusovo strašno proročanstvo moglo odnositi na njih. Navikli su da im Isus daje teška učenja i shvataju mogućnost pada u grijeh. To ih čini razumljivo tužnim, misleći da bi mogli povrijediti svog Gospodara. Ono što im je najvjerovatnije na umu je ideja da napuste Isusa, da ga odbace ili postanu jedan od njegovih kritičara. Malo je vjerovatno da je iko od ovih ljudi zamišljao da „izdaja“ ovdje znači da neko iz unutrašnjeg kruga predaje Isusa ljudima koji traže njegovu smrt. U ovom trenutku, samo Isus i Juda znaju da je Juda uzeo novac u zamjenu za dogovor da preda Gospoda svešteničkim poglavarima (Marko 14:10).

Druga mogućnost je da su ova pitanja retorička: izjave o nevinosti, a ne stvarna pitanja. Uobičajen odgovor na optužbu je „ko, ja?“ Učenici bi mogli reći nešto poput „misliš da ja to ne bih uradio, zar ne?“ Tuga koju izražavaju mogla bi biti tuga što bi Isus uopšte posumnjao u tako nešto. Ovaj trenutak takođe postavlja mračan ton Petrovom bezumnom obećanju i Isusovom odgovoru. Kasnije će Petar tvrditi da je spreman slijediti Isusa bilo gdje, čak i do smrti (Jovan 13:36-38). On će pogriješiti u tome, iako će samo Juda biti kriv za direktnu izdaju Isusa svojim neprijateljima.

U zanimljivom detalju, Juda će govoriti o Isusu kao učitelju, a ne kao gospodaru (Matej 26:25). Nije izričito rečeno da li Juda postavlja isto pitanje kao i drugi prije toga.

Isusov odgovor je i zagonetan i srceparajući. Bilo je uobičajeno umočiti komad hljeba ili komad mesa u hljeb u zdjelu koja je sadržavala mješavinu voća, orašastih

plodova i sirća. Ovo bi pomoglo da se smanji gorčina „gorkog bilja“. Dijeljenje zajedničke činije na ovaj način predstavljalo je sliku gostoprimstva i druženja. Rekavši ovo, Isus je istakao da je onaj koji će ga izdati imao zajedničku bliskost i intimnost: onaj koji je trebao biti pravi prijatelj.

Istina, ovo nije odgovor, jer je svaki od njih u nekom trenutku umočio ruku u isto jelo koje je koristio Isus. Jovan precizira da je Isus dao komad hljeba direktno Judi (Jovan 13:26), detalj koji je vjerovatno promašen u trenutku kada se dogodio i shvaćen tek kada su učenici ispričali svoja sjećanja jedni drugima.

Jovan dodaje druge važne detalje, jer je on bio učenik koga je Isus posebno volio i najbliži Isusu za trpezom (Jovan 13:23-24). Petar je iskoristio tu bliskost da preko Jovana pokuša saznati o kome Isus zapravo govori. S obzirom na Petrovu usijanu prirodu, može biti da želi tiho otkrivanje, kako bi se mogao suočiti s tom osobom kada mu se pruži prilika.

Kontekst ovdje sugeriše da Jovan pita tiho, možda šapatom. Položaji ovih ljudi takođe objašnjavaju zašto ni Jovan, ni ostali, ne sumnjaju da je Juda izdajica. Isus će odgovoriti jasnim znakom, odgovarajući na Jovanovo pitanje, nakon čega će odmah koristiti taj znak da identifikuje Judu (Jovan 13:26). Međutim, čini se da je samo Jovan čuo ovu izjavu, barem u ovom trenutku. Ali on je okrenut prema Isusu, tako da ne bi vidio osobu kojoj je Isus dao hranu.

Matej, opet, uključuje pojedinosti za koje Jovan ne osjeća potrebu da ponavlja (Matej 26:22-23). Dok Jovan govori o Judi koji je uzeo ovu hranu i potom otišao (Jovan 13:27-30), Matej ukazuje da Juda direktno pita Isusa da li se predviđanje odnosi na njega (Matej 26:25). Dok Matej ukazuje da Isus daje Judi direktan odgovor, čini se da niko ne odgovara. Jovan, ovdje, popunjava ono što Matej izostavlja. U emocijama i galami tog trenutka, ova razmjena između Isusa i Jude djelimično je izgubljena. Različiti učenici čuju različite stvari, ali niko ne dobija dovoljno informacija da ih jasno razumije.

Pozivajući se na sebe kao na Sina čovječjeg, Isus ponovo primjećuje da je ono što mu se događa dio proročanstva (Matej 26:24). Ono što dolazi u narednim satima je ono što je on očekivao (Matej 16:21-23). To je razlog zašto je došao na zemlju. On je spreman za to. Na kraju, ta sudbina vodi uskrsenju i slavi (Jovan 17:1-5).

Mnogo je drugačiji ishod, međutim, za onoga koji izdaje Hrista. Isus objavljuje osudu za tog čovjeka. Dodaje da bi tom čovjeku bilo bolje da se nikada nije rodio. Juda će mnogo patiti zbog svoje izdaje.

Ova izjava pokreće mnoga važna pitanja. Juda će patiti jer nije istinski vjernik u Hrista, uprkos svojim ranijim postupcima (Matej 7:21-23). Juda će izgubiti prethodno spasenje (Jovan 10:28), on će svojim postupcima dokazati da ga se odrekao (Jovan 14:15). Ideja da bi Judi bilo „bolje“ da se nije rodio takođe nagovještava stvarnost izvršnog suda i druge smrti za vječnost.

Sada Juda konačno pita ono što su drugi već pitali, s razlikom. Ostali su zvali Isusa „Gospod“. On se ovdje obraća Isusu kao „rabinu“.

Ovo postavlja pitanje zašto je Juda uopšte pitao. Možda je pokušavao prikriti svoju krivicu pridruživši se ostalima. Možda je želio vidjeti da li je Isus već znao da je on kriv. Ili, ako je Juda već iznio svoju odbranu (Matej 26:22), ovo bi mogla biti sarkastična ili rezignirana izjava nekoga ko zna da je uhvaćen. U oba slučaja, Isus priznaje da zna istinu.

Jovan dodaje detalje u priču. Isus daje zalogaj hljeba Judi nakon što ga je umočio u zdjelu koju je spomenuo. U tom trenutku, Sotona u potpunosti ulazi u Judu (Jovan 13:27). Isus mu kaže da brzo učini ono što će učiniti. Juda odmah odlazi. Drugi učenici misle da ga je Isus poslao na zadatak, ne shvatajući da je Juda izdajica (Jovan 13:28-30). U naletu ovih događaja, takvi detalji bi lako bili propušteni sve dok učenici nisu pričali o njima kasnije tokom sedmice.

S obzirom na sve što je Juda dotle vidio i naučio, srceparajuće je da bi uopšte pomislio na nešto tako podlo. To, zauzvrat, doprinosi užasu ovog trenutka. Kao i bilo ko drugi, Juda je živio s opcijama koje je pružala slobodna volja. Ali on je ili ignorisao istinu ili se opirao istini sve vrijeme dok je slijedio Isusa. On se otvorio sotonskim iskušenjima i uticaju (Jovan 13:2). Na kraju – zastrašujuće – Juda je sebe doveo u poziciju da bude pod potpunom kontrolom Sotone (Luka 22:3). Sveto pismo ukazuje da oni koji se opiru Bogu mogu očekivati iznenadno i neopozivo uništenje (Izreke 29:1). U ovom trenutku, Juda gubi kontrolu nad onim što govori i čini – ali to čini eksplicitno zbog grijeha i odluka koje je već donio.

Isus je postao emotivan kada je govorio o ovoj izdaji (Jovan 13:21). On zna da je u ovom trenutku Juda, po svom izboru, nesumnjivo prešao tačku bez povratka (Marko 14:18-21).

Grčki izraz koji Isus koristi u svojoj izjavi Judi / Sotoni sličan je engleskom izrazu „požuri“. To bi mogla biti još jedna aluzija na Isusa koji djeluje prema Božjem božanskom rasporedu (Jovan 2:4; 7:30; 8:20; 12:23). Ili, to može biti da Isus implicira nešto u smislu „hajde da završimo s ovim“ (Luka 12:50; Matej 26:36-39).

Na osnovu reakcija učenika – uključujući i retrospektivnu Jovanovu izjavu u 28. stihu – jasno je da niko od drugih muškaraca nije sastavio ove komade sve dok se ne dogodi.

Oni koji su čuli kako Isus govori Judi da „požuri“ ili da „djeluje brzo“ ne pretpostavljaju ništa negativno. Da je Juda jednostavno ustao i otišao, to bi vjerovatno odmah izazvalo sumnju. Ali pošto on odlazi na Isusov zahtjev – ili se bar tako čini – drugi ljudi bi pretpostavili da ima dobar razlog. Kako Jovan objašnjava, drugi učenici nisu bili sasvim sigurni koji je to zadatak, ali su pretpostavljali da je legitiman.

Kada Jovan kaže da je Juda otišao u „noć“, to je mnogo više od samo manjeg detalja ubačenog da označi vrijeme. Isus je istakao da je onaj koji ga izda potpuno izgubljen (Marko 14:18-21). Judin sopstveni izbor doveo ga je do tačke da ga Sotona potpuno kontroliše. Simbolika Jude koji izlazi u noć odražava užasno uništenje koje je odabrao za sebe (Izreke 29:1).

Proslavljanje Oca i Sina u Hristovoj misiji i „novi“ uput (Jovan 13:31-35)

Konačna svrha zbog koje je Isus rođen kao čovjek je blizu: njegova žrtvena smrt (Matej 16:21). Čini se da je komentar o proslavljanju Sina čovječjeg (Jovan 13:31) namjerno zadržan sve dok Juda ne bude otpušten.

Isus će se nekoliko puta osvrnuti na koncept slave u narednih nekoliko stihova. Isusova smrt i uskrsnuće su ključni momenti u odnosu čovječanstva sa svojim Stvoriteljem. Ideja da će Sin Božji doći u ljudskom obliku, umrijeti nepravednom smrću i iskoristiti tu žrtvu da posreduje za ljudski grijeh je neshvatljiva. Ovaj čin nečuvenog milosrđa slavi Boga, dokazujući Njegovu ljubav i blagodat. U određenom smislu, ovaj stih predstavlja pogled u Božji um. Ono što nam naši instinkti govore da je sramotno i varvarsko biće iskorišćeno za najveće moguće dobro.

Isusova žrtvena smrt će istovremeno riješiti dvije potrebe: pravdu za grijeh i milost za one koje Bog voli. To što bi Stvoritelj učinio tako nešto za svoja stvorenja je nevjerovatan dokaz Njegove ljubavi, dobrote, svetosti i moći. Isusovo raspeće i uskrsnuće su ključni trenuci u istoriji – Bog je u velikoj mjeri proslavljen u onome što će se sledeće dogoditi i u onome što to znači za one koji vjeruju u Hrista.

Izjava da će Sin čovječji biti proslavljen „sada“ prevedena je sa grčke riječi *euthys*. Ovo se takođe može prikazati kao „odmah“ ili čak „uskoro“. Ovo je vjerovatno referenca na Isusovo uskrsenje u proslavljeno tijelo samo nekoliko dana nakon njegove smrti (Jovan 20:17).

U izjavi u 33. stihu, Isus koristi izraz koji će Jovan, pisac ovog jevanđelja, često ponavljati u svojim pismima (1. Jovanova 2:1; 3:7; 4:4; 5:21). Ta riječ je *teknia*, što doslovno znači „mala djeca“. U ovom kontekstu, Isus priprema učenike da izdrže ono što dolazi. Kraj Isusovog vremena na zemlji je udaljen samo nekoliko sati. Prije nego što se ova noć završi, učenici će se suočiti sa nečuvenim strahom, sumnjom i neizvjesnošću. Nakon toga, oni će biti poslani u neprijateljski svijet da objavljuju jevanđelje. Nazivanje njih „dječicom“ izraz je Isusove ljubavi i brige.

Jovan koristi izraz „Judejci“ u odnosu na vjerske vođe Jerusalima i njihove sledbenike. Dva puta ranije, Isus je prokomentarisao da oni koji se opiru istini neće moći da idu tamo gdje on ide, iako će ga tražiti (Jovan 7:34; 8:21). U obje te primjedbe, Isus je rekao nevjernicima da ga neće pronaći. Ovdje, međutim, Isus samo govori učenicima da će tražiti, ali ne mogu pratiti kuda on ide. On im ne govori da ga neće uspjeti pronaći.

Kada je Isus rekao ove riječi svojim kritičarima, oni su pretpostavili da on ili planira napustiti regiju ili izvršiti samoubistvo. Ono na šta Isus zapravo misli je njegova predstojeća smrt, uskrsenje i uznesenje. U narednih nekoliko sati, on će umrijeti žrtvenom smrću koju nijedno drugo ljudsko biće ne može postići (Jovan 19:30). Za nekoliko dana, on će biti podignut u proslavljeno tijelo (Jovan 20:17). U roku od nekoliko sedmica, on će uzaći na nebo (Djela 1:6-9).

Kao što će Isus reći, njegovo odsustvo nije trajno: on će se vratiti i oni koji vjeruju u njega biće s njim u vječnosti (Jovan 14:2-3). Učenici ne mogu slijediti Isusa idući s

njim sada, ali mogu znati „put“ do ponovnog ujedinjenja jednog dana: kroz samoga Isusa (Jovan 14:4-6).

„Uput novi vam dajem: Volite jedan drugoga. Kao što sam ja volio vas, tako i vi volite jedan drugoga. Po tome će svi znati da ste moji učenici, ako budete voljeli jedan drugoga.“ (Jovan 13:34-35)

Postoji određena zabuna oko Isusovog pozivanja na ovaj uput kao na „novi“. Ranije u svojoj službi, Isus je izričito jasno stavio do znanja da je ljubav prema drugima kamen temeljac poslušnosti Bogu (Matej 22:36-40). Opšte uputstvo da se voli, dakle, ne iznosi se kao da se prvi put pominje. „Novina“ na koju Isus ovdje govori je u smislu nečega osvježenog, ponovno naglašenog ili istaknutog. Grčki izraz koji Isus ovdje koristi, *kainēn*, u velikoj mjeri naginje ovoj verziji „novog“.

Isus udvostručuje tu ideju postavljajući svoju vlastitu ljubav kao standard kojem svi vjernici trebaju težiti.

Isus postavlja ljubav kao primarni vanjski znak čovjekove hrišćanske vjere. On posebno misli na ljubav između onih koji tvrde da su njegovi sledbenici.

Nijedan aspekt hrišćanske vjere ne može se odbaciti, iako su neki preči od drugih. To uključuje zdravu doktrinu (Titu 2:1; 1. Timoteju 6:3-5) i moralno ponašanje (1. Jovanova 1:7; Kološanima 3:1-10). Ali zlatni standard za življenje hrišćanskog vjerovanja i način na koji se vjernici razlikuju od nevjernika izražen je u ovom stihu. Kao što je Pavle izrazio u 1. Korinćanima, poglavlje 13, ništa nije za pohvalu osim ako nije učinjeno iz ljubavi (1. Korinćanima 13:1-3). Ljubavi se mora težiti istinito i sa dobrim rasuđivanjem (Efescima 4:15; Jovan 7:24; 1. Jovanova 3:18), ali se ne može ostaviti po strani ni pod kojim okolnostima.

Isus upozorava na dalje dezertiranje; izjave odanosti (Matej 26:31-35; Marko 14:27-31; Luka 22:31-34; Jovan 13:36-38)

Petar se nadovezao na Isusovu izjavu o odlasku svojim pitanjem. U ovom kontekstu, Isusova primjedba implicira nešto mnogo neposrednije. I jeste – Isus će uskoro biti uhapšen i pogubljen (Jovan 19:30), zatim uskrsnut (Jovan 20:17) i uzaći na nebo (Djela 1:6-9). To su koraci koje njegovi učenici ne mogu slijediti, barem ne još.

Kao što će Isus objasniti, njegov put uključuje pripremu mjesta za one koji vjeruju u njega (Jovan 14:3). Učenici i svi koji su nanovo rođeni (Jovan 3:3; 3:14-17), naći će Hrista i biti s njim u vječnosti (Jovan 14:6). Ljudi koje je poučavao tri godine ne mogu učiniti ono što će on učiniti, ali se na kraju mogu ponovo sjediniti s njim.

Još jedan sloj značenja dolazi kada pogledamo sudbine ljudi koji čuju ove riječi. Većina njih će pretrpjeti mučeništvo: biće ubijeni zbog svoje vjere u Hrista. U tom smislu, oni će „poslije ići“ putem kojim će Isus krenuti. Ovo uključuje Petra. Petrova konačna sudbina je još nevjerovatnija s obzirom na predviđanje koje će Isus dati.

Petar sada daje primjedbu zbog koje je vjerovatno žalio do kraja života. Svi ostali učenici ponavljaju njegove tvrdnje (Matej 26:35). Svi će se uskoro pokazati da nisu u pravu (Matej 26:56). Isus ne želi njihovo samopouzdanje. Oni će na kraju naučiti

zadržati svoje povjerenje u njega.

Sveto pismo ne daje razloga da se misli da su Petrove riječi blef. On u potpunosti vjeruje u ono što govori. Ovo nije pokušaj da izgledate dobro, ili laž koja pokriva strah. Za Petrovu zaslugu, on će se pokrenuti u bitku kada Isus prvi put bude uhapšen kasnije ove večeri (Jovan 18:10). Ali kada se suoči sa istinskom opasnošću, Petar će se prepustiti strahu. Kao što će Isus predvidjeti, to znači čak i poricanje da poznaje Isusa, a kamoli da želi umrijeti s njim (Jovan 13:38).

Dodatna mana ovoj razmjeni je da je Juda već otišao (Jovan 13:30). Učenici, u ovom trenutku, ne znaju da je Juda izdajica – sve što znaju je da je jedan iz unutrašnjeg kruga lažov (Jovan 13:21). Kada Isus daje svoje proročanstvo u sledećem stihu, sasvim je sigurno da su neki od njih mislili da će Petar biti krivac.

Ono što Petar kaže je i hvalisanje i izjava da on sigurno nije izdajica.

To čini Isusov odgovor i zbunjujućim i poražavajućim za Petra, kao i za ostale učenike. Isus ovdje koristi poznatu frazu „zaista, zaista“. Ovo ponavlja riječ *amēn*, koja se prenosi kroz aramejski na grčki. Ova fraza znači da je ono što će Isus reći apsolutna, lična, nepobitna istina. Istina je da je, uprkos Petrovoj hrabrosti, u satima daleko od potpunog poricanja da ima bilo kakve veze s Isusom (Jovan 18:27). Taj trenutak će slomiti Petrovo samopouzdanje (Matej 26:71-75), ali će na kraju biti vraćen (Marko 16:7).

Drugim učenicima – a možda čak i Petru – ovaj komentar bi izazvao sumnju da je Petar izdajica o kojem je ranije bilo riječi. Nije, a Juda će uskoro biti otkriven. Ali za sada je vjerovatno da su drugi učenici gledali na Petra sa nepovjerenjem.

Ostatak od dvanaestorice ga ne bi izdao, ali Isus izjavljuje da će oni „otpasti“. Oni će ga ostaviti sama i potrčati da se spasu (Matej 26:56).

Hrist dodaje da će ovaj događaj biti ispunjenje pisanog proročanstva; to je dio Božjeg suverenog plana za ono što će se dogoditi. On citira iz Zaharija 13:7 da bi poentirao, napominjući kako će se stado ovaca razbježati kada pastir bude udaren.

Veza između ovog trenutka i onoga što se dešava u kontekstu Zaharije 13 je komplikovana. Isusova primarna poenta je da je on pastir. Njegove ovce – učenici i drugi njegovi sledbenici – raspršiće se ove noći kada ga Bog Otac „pogodi“ kroz ono što će se dogoditi.

Srećom, Isus ne ostavlja svoje predviđanje tamo. Predviđa njihov zastrašujući odgovor, ali ih takođe uvjerava da je ovo njihovo odustajanje privremeno. On kaže da će, nakon što bude uskrsnuo, ići ispred njih nazad u Galileju.

Učenicima bi bilo teško da shvate šta bi to moglo značiti. Isus, međutim, tačno zna šta će se dogoditi. On će biti „udaren“, a oni će se raspršiti (Matej 26:56). On će uskrsnuti iz mrtvih (Matej 28:5-6). Zatim će ih ponovo sresti na sjeveru, daleko od Jerusalima, u njihovoj matičnoj regiji Galileji (Matej 28:10).

Luka dodaje nešto zanimljivo u vezi sa ovim slučajem. Isus sada otkriva kako će se njihova nevjernost manifestovati: Sotona želi sve njih rešetati: „vi“ je množina. Petar neće biti jedini koji će smatrati da je njegova vjera posrnula. Svi osim Petra i

Jovana pobjeći će kada Isus bude uhapšen (Marko 14:50). Svi oni će se sakriti kada Isus bude u grobu (Jovan 20:19).

Petar će pasti najdalje, negirajući da slijedi Isusa tamo gdje Isus može čuti. Ali i on će se najviše oporaviti. Sotona želi da razdvoji učenike na sitne komade, ali će otkriti da je samo odvojio pljevu njihove slabosti od jezgra njihove vjere. Petar će se pomiriti s Isusom (Jovan 21:15-19), propovijedati pred hiljadama (Djela 2:14-41), biti prvi – s Jovanom – koji će biti uhapšen (Djela 4:3) i braniti pravo učenika da poučavaju da je Isus uskrsnuo iz mrtvih (Djela 4:19-20).

U međuvremenu, Lukina upotreba Petrovih imena otkriva još jednu veliku ironiju. Ovdje ga Isus naziva „Simon“, što znači „slušanje“. Isus želi da „Slušanje“ čuje upozorenje, ali „Petar“, kamen, ne želi. Isus upozorava „kamen“, za koji se pretpostavlja da je jak i postojan, da će se tri puta odreći Isusa (Luka 22:33-34). Teško je imati snažnu, odlučnu vjernost Gospodu kada ga čak ni ne slušamo.

Postoje trenuci u Bibliji kada Bog daje Sotoni dozvolu da nas napadne ili iskuša (Jov 1:6-12; 2:1-7). Ali ne treba pretpostaviti da su zli duhovi odgovorni za svako iskušenje i nevolju. Jakov 1:13-15 kaže: „Kad je u kušnji, neka niko ne govori: ‘Bog me iskušava.’ Jer se Bog ne može iskušavati zlim stvarima niti on ikoga zlom iskušava. Nego svakoga iskušava njegova želja tako što ga vuče i mami. Zatim želja, kada je začeta, rađa grijeh, a grijeh, kad se učini, donosi smrt.“ Ponekad smo samo glupi; u drugim slučajevima postajemo žrtve palog svijeta. Čak i ako smo u iskušenju, pa čak i ako padnemo u to iskušenje, ne možemo ispasti iz Božje ruke (Jovan 10:29; Juda 1:24-25). I jednog dana, naš tužitelj će biti uništen (Otkrivenje 12:10).

Isus kaže Petru da se molio za njega i njegovu vjeru tako da predstojeći „neuspjeh“ dobija osjećaj da kasnije potpuno nestaje. Kada Petar porekne Isusa, on će imati zrnce vjere i dalje aktivno, što dokazuje njegovo intenzivno tugovanje (Luka 22:54-62). Petar će izgubiti hrabrost, a ne ljubav prema Isusu. On će se sasvim obratiti. Isus će dovesti Petra do pokajanja i obnove na obali Galilejskog mora kada kaže Petru „Pasi jaganjce moja“ (Jovan 21:15-17).

„Petar“ insistira da je njegova vjera nepomična. Tvrdi da nikada neće izdati Isusa. Radije bi otišao u zatvor, ili čak umro.

Naravno, „kamen“ se pokazao postojanom kao pijesak koji tone. Primamljivo je gledati sa visine na njegov zastrašujući odgovor na vezu sa Hristom. Ali to zanemaruje okolnosti koje su Petra navele da se odrekne Isusa. Počinje snažno, iako glupo. Kada Juda vodi hramske čuvare na Maslinsku goru, Petar pokušava da odbrani Isusa izvlačeći svoj mač. Uspijeva da odsječe uho jednom od prvosvešteničkih slugu. Isus kaže Petru da skloni svoj mač i izliječi sluzi uho. Zatim dozvoljava grupi da ga uhapsi (Luka 22:47-54; Jovan 18:10-11).

Čak i sa ovim nazadovanjem, Petar ga prati. Jovan mu pomaže da uđe u dvorište prvosveštenika gdje Isusa ispituju (Jovan 18:15-16). Tada Petar vjerovatno shvata gdje se nalazi. On nije samo u domu moćnog vjerskog vođe koji izgleda ima kontrolu nad Isusovom sudbinom. On je takođe u zatvorenom prostoru okružen društvom koje

je nedavno uhapsilo Isusa. Petar je blizu rođaka čovjeka kojeg je napao (Jovan 18:26).

Petar dokazuje da je spreman pridružiti se vojsci i slijediti Isusa u rat. On ne očekuje da će mu Isus reći da prestane da se bori ili da će se Isus pokorno podvrgnuti hapšenju i premlaćivanju. „Kamen“ pokušava da bude nepokolebljiv, ali se nađe sam na neprijateljskoj teritoriji želeći da spase nekoga ko ne želi da bude spašen.

Godinama kasnije, Petar odlazi u zatvor (Djela 12:1-17), ali to čini s velikom dozom hrabrosti i vjernosti. U jednom trenutku, on zaspi u noći svog pogubljenja; anđeo ga udari da ga probudi (Djela 12:6-7).

Za sada, Petar se oslanja na vlastitu snagu, odbijajući prihvatiti da će se ikada poreći Isusa. Isus zna da ova bravura neće trajati. U dvorištu glavnog sveštenika, okružen stražarima i slugama koji su uhapsili Isusa, Petrova hrabrost će izostati (Luka 22:54-62).

Čitaoci oštrog pogleda primjećuju da su Matej i Marko postavili Isusovo upozorenje Petru nakon što su napustili gornju sobu (Matej 26:30-35; Marko 14:26-31). Lukino obećanje da će Teofilu dati „uredan izvještaj“ o Isusovom životu ne zahtijeva hronološki izvještaj (Luka 1:3). Neki naučnici misle da je Luka želio da grupiše sva Isusova učenja.

Identitet i broj pijetlova je zapetljano pitanje za neke proučavaoce Biblije. Marko kaže, „prije nego što pijetao zapjeva dvaput“ (Marko 14:30) i bilježi kako pijetao zapjeva samo dva puta (Marko 14:68, 72).

Instrukcije da učenici pribave mačeve (Luka 22:35-38)

Isus uvodi ove upute pozivajući se na to kada ih je poslao bez zaliha. U Luki 9:1-6, on je poučio Dvanaestoricu: „Ništa ne nosite na put, ni štap ni torbu ni hljeb ni novac. Nemojte imati dvije haljine.“ (Luka 9:3) U Luki 10:1-12, rekao je sedamdeset dvojici učenika: „Ne nosite kesu za novac, ni torbu, ni sandale.“ (Luka 10:4) Obje grupe su smatrale da su njihove potrebe ipak zadovoljene.

Sada Isus ažurira svoja uputstva za buduća putovanja učenika. Ranije nisu trebale da ponesu dodatnu tuniku, sandale ili torbu, ali sada jesu. Oni će prolaziti kroz mjesta koja neće biti gostoljubiva kao što su navikli.

Pavle je to sigurno doživio. Insistirao na tome da vođe trebaju dobiti finansijsku naknadu od onih kojima služe (1. Timoteju 5:17-18). Ipak, on je takođe prepoznao da su finansijski problemi ponekad stajali na putu službe. Kada je stigao – sam – u Korint, shvatio je da je ljudima potrebno njegovo učenje više nego disciplina da ga podržavaju. Pronašao je izrađivače šatora Akilu i Priskilu i radio s njima kako bi podržao svoje potrebe. Kada su Timotej i Silas stigli, našli su posao kako bi se Pavle mogao koncentrisati na propovijedanje (Djela 18:1-5).

Luka je jedini pisac jevanđelja koji je uključio ovaj dio i jedini koji je komentarisao mačeve. Književna analiza vidi ovo kao primjer principa „Čehovljevog pištolja“. To znači da ako se neki predmet – kao što je pištolj ili mač – posebno spominje u ranom dijelu priče, mora se ponovo pojaviti prije kraja. Luka nagovještava mač kojim

će Petar kasnije odsjeći uho prvosveštenikovom sluzi (Luka 22:49-51; Jovan 18:10-11).

Naučnici raspravljaju o tome zašto im Isus kaže da ponesu mač. Neki kažu da je to za zaštitu od razbojnika koje će sresti na putu. Isus kasnije osuđuje Petrovu neprikladnu upotrebu mača. Značajno je da je reakcija na nasilje protiv rane zajednice uglavnom pasivna (Djela 4:25-31; 8:1-3; 9:1-2; 12:1-5). Moguće je da kada Sanhedrin kaže Pilatu da Isus vodi pobunu, oni primjećuju da njegovi sledbenici nose mačeve i napali su slugu (Luka 22:49-50; 23:5).

Obično se smatra da kada Isus kaže da će biti „ubrojan među prestupnike“, misli na raspeće kada će biti nepravedno svrstan između dva razbojnika.

Ali može biti da je „prestup“ za koji će on biti optužen pobuna. Vjerske i građanske vođe vjeruju da je Isus „prestupnik“: bezakonik, kao što je proročeno u Isaiji 53:12. Dok Pilat ispituje Isusa, Isus mu kaže: „Ne bi imao nikakvu vlast nada mnom da ti nije dato odozgo.“ (Jovan 19:11) Kada Pilat pokuša osloboditi Isusa, vijeće podstiče gomilu da prijeti Pilatu optužbama za izdaju: „Ako ovoga pustiš, nisi prijatelj cezaru! Svako ko se izdaje za kralja protivi se cezaru.“ (Jovan 19:12) Pilat razumije laži u njihovoj argumentaciji, ali se i dalje boji Cezara.

To što su dva učenika nosila oružje (Luka 22:38), a Petar odsjekao uho jednom od njihovih slugu možda je ohrabrilo Sanhedrin da iznese takve optužbe. Bio je potreban samo jedan mač da bi Isusovim neprijateljima dao prostora da tvrde da je ovo pobuna. Govoreći o svom ispunjenju prvog dijela Isaijinog proročanstva, Isus takođe podsjeća na kraj: „i bio ubrojan među prestupnike, i sam nosi grijeh mnogih, i posreduje za prestupnike.“ (Isaija 53:12; Luka 23:34). Ovo bi objasnilo zašto Isus kaže Petru da skloni svoj mač. Isus je možda „ubrojan među prestupnike“, ali to ne znači da je on jedan od njih.

Tada su rekli: „Gospode, evo ovdje dva mača.“ A on im reče: „Dovoljno je.“ (Luka 22:38)

Ispostavilo se da učenici već imaju dva mača. Isus im kaže da je to dovoljno. Da je Isus zaista mislio da učenici treba ubuduće da se kreću naoružani, bilo da se lično odbrane ili da se brane kao grupa u predstojećem hapšenju, dva mača svakako ne bi bila dovoljna. Stoga je očito da on ima na umu drugačiju svrhu. Isus je zainteresovan za ispunjenje proročanstva koje je upravo citirao! Ništa više od toga. Njegova reakcija na Petrov nasilan postupak prilikom hapšenja to nedvosmisleno dokazuje.

80. Put, Istina i Život

Od 14. do kraja 17. poglavlja, Jovan u svom jevanđelju bilježi Isusov poslednji govor učenicima prije događaja u Getsimaniji. To uključuje duboke duhovne poruke i zastupničku molitvu.

Zbog prethodnih problema Isus je odvojio vrijeme da direktno uvjeri učenike, govoreći im da se „ne uznemiravaju“. Ovo dolazi od istog grčkog korijena riječi koja opisuje Isusov duh u stihovima poput Jovana 11:33 i Jovana 12:27. Neki učenjaci sugerišu razliku između uznemirenosti u svom duhu, i neuznemirenosti u srcu. To bi značilo da Isus nikome ne nalaže da „bude srećan“, već da „bude hrabar“. Bez obzira na to da li je Jovan namjeravao tu nijansu ili ne, mnogo toga što će Isus reći uključuje podnošenje poteškoća bez gubitka povjerenja. U praksi, ovo je barem poziv na hrabrost više nego optimistično raspoloženje.

Isusov apel je jasan: „Vjerujte u Boga, i u mene vjerujte.“ Očito on odvaja Boga Oca kao jedinstveno Biće od sebe kao onoga poslatog od Oca. Hrist nigdje ne kaže da iko treba da vjeruje u više od jednoga Boga. Ali neophodna je vjera i u njega kao Sina Božjeg, Mesiju i Spasitelja.

U Jovanu 14:2, Isus koristi izraz *monai*, koji najbukvalnije znači „mjesta za stanovanje“. Ovo se može shvatiti na vrlo doslovan način, jer Isus obećava mjesta za stanovanje za sve hrišćane na Nebu. Isus kaže da su ovi *monai* u „Očevoj kući“, koristeći izraz *tē oikia*, koji može značiti fizičku kuću ili porodicu. U ovom kontekstu, čini se da to znači oboje. To je u skladu s Isusovim kasnijim komentarom u ovom stihu da on priprema „mjesto“ koristeći vrlo generički grčki izraz, *topon*. Dakle, po Hristovom drugom dolasku, spaseni svih vjekova biće uzeti na Nebo (1. Solunjanima 4:16-18), gdje će provesti milenijum prije ponovnog povratka na Zemlju. Logično je da tamo imaju pripremljeno boravište. Ovo nam takođe govori da je „Nebo“ – Božje prebivalište – stvarna lokacija, i da je Bog stvarno Biće. Bog **ne** živi „izvan prostora i vremena“, kako nagađaju hrišćanski filozofi ili neki kreacionisti koji su „pozajmili“ ovu frazu iz ateističkog vokabulara. Prostor i vrijeme su oblik energije, Božje stvaralačke sile, oblik realnosti u kojoj je Bog stvorio svu tvar i živa stvorenja. Prema tome, vrijeme i prostor ne potiču sami od sebe niti stoje sami po sebi, već proističu od Boga. Pošto Bog postoji, postoje i prostor i vrijeme. Odatle se nameće logičan zaključak da vrijeme i prostor nemaju svoj početak niti će imati kraj kao ni sam Bog. Bog postoji vječno, što znači da je postojao i uvijek će postojati, a postojanje bilo kod realnog entiteta pa i Boga nužno zahtijeva prostor-vrijeme. (Bog „izvan vremena i prostora“ zapravo bi bio bezličan, onemogućen sam po sebi, nepostojeć.)

Prorocima je pokazivan Božji prijesto, pristupanje Sina Božjeg Bogu Ocu i tom prijestolu (Danilo 7:9-10; Psalam 68:17; Jevrejima 9:23-24; Otkrivenje 5:11), zatim mnoga živa bića koja ne pripadaju našem univerzumu, počevši od anđela do drugih

svjetova, aktivnosti vezane za Plan spasenja i predstojeći sud, itd. Apostol Pavle svjedoči da je bio prenesen do „trećeg neba“ (2. Korinćanima 12:2-4) i da je to bio Božji raj (Eden je načinjen po uzoru na nebeski originalni Raj).

Dakle, kad Hrist dođe drugi put, povešće sa sobom spasene na mjesto gdje prebivaju on i Bog Otac i taj boravak spasenih na Nebu će se završiti nakon hiljadu godina, posle čega slijedi povratak na Zemlju, Izvršni sud te napokon obnova naše planete i univerzuma. Kao što se jasno vidi iz Isusovog obećanja, Božje prebivalište je konkretno mjesto sa konkretnim stanovima za spasene. Osim toga, dužina tog boravka je vremenski određena. Prema tome, Bog očito ne živi izvan prostora i vremena, inače spaseni ljudi ne bi imali nikakvu mogućnost pristupa Božjem domu. To dokazuje i činjenica da će Božji prijesto po obnovi biti na obnovljenoj Zemlji (Otkrivenje 21:1-3, 23; 22:1, 4-5)!

Isus nastavlja da uvjerava učenike u realnost ovog obećanja, govoreći im kako im mora u međuvremenu pripremiti mjesto da bi jednom bili tamo gdje i on – kod Oca. Ova „priprema“ podrazumijeva Isusovu posredničku prvosvešteničku službu na Nebu, aktivno djelovanje među vjernicima na zemlji Duhom svetim, te napokon Istražni predadventni sud koji je tipski bio prikazan u Danu pomirenja, najvažnijem jesenjem prazniku.

Nije slučajno što Isus u 4. stihu ukazuje da učenici znaju „put“ do svog odredišta, a ne samo odredište. U prethodnom stihu, on je posebno rekao da će on biti taj koji će se vratiti i dovesti ih na pripremljeno mjesto. Ova ideja je u suprotnosti sa onim što je Hrist rekao svojim kritičarima: da ga neće pronaći (Jovan 7:32-34). Oni koji odbacuju Hrista ne mogu očekivati da budu tamo gdje on ide (Jovan 8:21).

Sada Toma iznosi pitanje koje ima savršenog smisla, barem sa zemaljske tačke gledišta. Kako neko može znati „put“ kada ne zna kuda ide? Pošto ovi ljudi nisu sigurni kuda Isus planira ići, nisu sigurni da će tamo moći stići.

To je, naravno, dio onoga što Isus iznosi. Njegovo obećanje je da će ih dovesti tamo gdje je on – na kraju, u prisutnosti Boga Oca (Jovan 14:2, 28). Ovo nije mjesto gdje bilo koja osoba može „ići“, u smislu da putuje prema vlastitim naporima (Rimljanima 3:20; 11:6). Nikakva dobra djela ili trud neće ih tamo dovesti (Titu 3:5). Naprotiv, „put“ za pomirenje sa Bogom nije proces; to je osoba (Jovan 14:6; 2. Korinćanima 4:6).

„Ja sam put i istina i život. Niko ne dolazi k Ocu osim kroz mene. Da ste upoznali mene, upoznali biste i mog Oca. Od sada ga poznajete i vidjeli ste ga.“ (Jovan 14:6-7)

Hristov odgovor jača doktrinu spasenja po milosti kroz vjeru, kao i negiranje da postoji „mnogo puteva“ do Boga. Prije oznake „hrišćani“ (Djela 11:26), vjera u Isusa često se nazivala „put“ (Djela 24:14).

Tomino pitanje pretpostavlja normalan obrazac ljudskog postignuća: mi određujemo krajnji cilj i radimo u skladu s tim. Ali spasenje se ne može postići dobrim djelima. Naša grešna priroda onemogućava da se ponašamo na način koji nas pomiruje s

Bogom (Rimljanima 3:20). Kad bi to bilo moguće, Bog bi nam jednostavno dao norme koje moramo ispuniti. Isus nije rekao učenicima da znaju odredište – u stvari, rekao je da će doći po njih (Jovan 14:3) – ali oni znaju „put“ do tamo. To je istina jer sredstvo spasenja nije proces, to je osoba. To je kroz – i samo kroz – Hristovu ličnost. Ne možemo težiti da zaradimo nebo, možemo samo tražiti da slijedimo Hrista. To je jedini način kako možemo ikad da upoznamo Boga (Jovan 14:7).

Pavle nezaboravno ponavlja da spasenje dolazi kroz osobu u 2. Korinćanima 4:6. Spas od grijeha dolazi kroz Isusa, a ne kroz rituale, ili postignuća, ili lične vrline. Učenici znaju kako da stignu kamo Isus ide jer ga poznaju – oni znaju „put“ jer je taj put Isus. Na kraju će ljudi poput Tome povezati ovu izjavu s drugim Isusovim učenjima i u potpunosti shvatiti značenje spasenja po milosti kroz vjeru (Jovan 3:16; 10:10; 11:25-26; 12:44-46; Matej 16:15-17).

Svaka komponenta ove izjave ima određeni član na grčkom; odnose se na „put“, „istinu“ i „život“. Ne postoji mogućnost da se ovaj komentar prevede kao da je Isus „jedan put“, ili „istina“, ili još jedan „život“. On udvostručuje ideju, zapravo, naglašavajući da niko ne dolazi Bogu „osim kroz [Hrista].“ Rijetko ko se protivi ideji da će oni koji vjeruju u Hrista biti spašeni. Ono što mnoge vrijeđa je sugestija da samo oni koji vjeruju u Hrista nalaze spasenje. Ipak, to je jasno učenje Svetog pisma (Djela 4:12; 1. Timoteju 2:5-6).

Ne bi trebalo da se „vrijeđa“ niko ko pažljivo razmisli o ovome. Božji plan spasenja je jedinstven, ne postoje planovi „B“ ili „C“. Postoji samo jedan način na koji Bog može izbaviti čovjeka iz ropstva grijehu i smrti, i on je nagoviješten još Adamu i Evi. To što pali čovjek traga za iracionalnim kako bi pravdao svoje postupke i oblikovao religiju po svom nahođenju nije Božja krivica. Božja istina je apsolutna, ne može postojati više izvora istine. To je objektivna istina koja je standard za procjenu istine i zablude. Isus se identifikuje sa „istinom“ jer u potpunosti djeluje kao Kanal Istine od Oca. To je istovremeno spasonosna istina, koja u sebi sadrži život! Alternativa je smrt (1. Jovanova 5:10-12).

Isus govori o odnosu i bliskosti sa Bogom. Isus ne govori o ljudima koji su zapamtili činjenice o Bogu ili onima koji su na neki način stupili u interakciju s Njim. On misli na one koji imaju ličnu, duboku vezu sa Njim. Ovo znanje dolazi kroz jedno jedino sredstvo: vjerovanje u Isusa Hrista i spoznaju Hrista.

Kao i kod drugih izjava u ovom poglavlju, grčka struktura dozvoljava suptilno različita značenja. To se odnosi na obje polovine ovog stiha. Jedna od opcija je da Isus daje logičku izjavu: „znati mene znači poznavati Boga.“ Druga mogućnost je grdnja: „kako ne znaš ko sam ja do sada?“ Da budemo pošteni prema učenicima, mnoga Hristova učenja će biti shvaćena tek kada se sagleda kompletna slika (Jovan 13:7). Ovi ljudi možda još ne shvataju u potpunosti šta se govori, ali znaju dovoljno da izraze povjerenje. Bilo koje tumačenje vodi ka istoj primjeni: učvršćivanje Isusovih tvrdnji da je Sin Božji u ljudskom obliku (Jovan 14:9) i jedino sredstvo spasenja (Jovan 13:16-18).

Druga izjava takođe ima mnogo mogućih značenja. Isusov izraz bi mogao biti neposredan, ukazujući da su upravo u ovom trenutku učenici prešli ključnu tačku „spoznaje“ Hrista. Drugi je da Isus govori o budućnosti, gledajući unaprijed kada će ova učenja postati jasna (Jovan 14:26). Treća opcija je da Isus objašnjava mehaniku spasenja: da jednom kad osoba „pozna“ Hrista, dolazi do „spoznaje“ Boga. I ovdje su primjene identične uprkos suptilnim pitanjima o grčkoj gramatici. Hrist je sredstvo pomoću kojeg spoznajemo Boga (2. Korinćanima 4:6).

Filip se hvata za ideju o „viđenju“ Boga.

Ovo što je opisano u 8. stihu nije trenutak gluposti. Isus je govorio o „poznavanju“ Boga, a zatim je prešao na komentar o „viđenju“ Boga. Ranije u svojoj službi, Isus je poveo trojicu učenika da vide preobraženje (Matej 17:1-2). Tu je Isus otvoreno pokazao svoj proslavljeni izgled. Filip nije bio jedan od ta tri čovjeka, pa bi ovo mogao biti njegov način da traži da vidi istu stvar. Ili se možda nadao nečemu poput Mojsijevog iskustva (Izlazak 33:18-23) ili Isaije (Isaija 6:1-7).

Isus počinje blagim ukorom, nečim što je, čini se, morao često činiti za svoj uži krug (Matej 16:9; Marko 8:21). Samo pitanje je vjerovatno retoričko, kao da nekoga pitate „zar nemate mozga?“ Isus zapravo ne implicira da ga Toma ne poznaje – on naglašava da Toma poznaje Isusa i iz tog razloga bi trebao razumjeti ono što se govori. Ovaj figurativni način govora nastavlja se i u sledećem stihu.

Ovo vodi do jasne, nedvosmislene izjave: vidjeti Hrista znači vidjeti Boga. Oni su jedno u karakteru, ljubavi i namjerama (Jovan 14:7, 10-11). Filip traži neki čudesan znak, ali Isus ukazuje da je njegova svrha da bude otkrivenje Boga čovječanstvu (2. Korinćanima 4:6). U kontekstu s njegovim drugim komentarima, jasno je da Isus zastupa Boga Oca na najposredniji mogući način – kao Sin Božji. „Nijedan čovjek nikada nije vidio Boga. Jedinorođeni Sin, koji je blizak Ocu, on ga je obznanio.“ (Jovan 1:18) „Bog, koji je u prošlosti mnogo puta i na mnogo načina govorio našim praočevima preko svojih proroka, u ovim poslednjim danima **obratio se nama preko Sina**, koga je postavio za naslednika svega i kroz koga i eone stvori. Koji budući sjajnost slave i **jasno obličje bića Njegovog**, i noseći sve u riječi sile svoje, učinivši sobom očišćenje grijeha naših, sjede s desne strane prijestola veličanstva na visini, i postao je toliko veći od anđela koliko je ime koje je naslijedio uzvišenije od njihovog imena.“ (Jevrejima 1:1-4)

Isus objašnjava Tomi duhovnu istinu. Prva je ideja da je Bog „u“ Isusu. U ovom kontekstu, značenje je karakter – drugim riječima, Isus djeluje savršeno u skladu s Božjom voljom (Jovan 8:18; Jevrejima 1:3). Njegovi postupci potvrđuju da on djeluje prema Očevoj volji (Jovan 9:4). Za učenike, ovo bi trebalo da bude očigledna poenta, zbog čega Isus ponovo postavlja retoričko pitanje.

Kao i sa njegovim postupcima, Isusov govor samo dodatno potvrđuje da je ono što on kaže istina (Marko 1:22).

Treći dokaz su „Božja djela“, pod kojima Isus dijelom misli na čuda (Jovan 5:36). Ta ideja će biti proširena u sledećem stihu. Ovo upućivanje na „djelove“ takođe se

povezuje s idejom drugih, svjetovnijih radnji. Natprirodno ili prirodno, sve što Isus čini u skladu je s Božjom prirodom.

Drugi koncept proširen u stihu 11 je opseg onoga ko treba da „vjeruje“ u Hrista. U ovom stihu, Isusovo pitanje „Zar ne vjeruješ“ ovdje je grčka jednina. Njegove reference na „vjerovati“ u sledećem stihu su u grčkoj množini, što implicira da „svi vi“ trebate vjerovati.

Jovanovo jevanđelje često naziva natprirodne radnje „znacima“, budući da oni imaju za cilj da upućuju na vjeru u Boga (Jovan 2:11; 6:2; 7:31). Djela božanske moći su najočitiji dokaz da Isus djeluje s božanskim odobravanjem. Međutim, čuda nisu jedina djela koju je Isus učinio Božjom voljom. On će istaknuti da oni koji ga slijede imaju priliku za „djela“ koja čak ni Isus nije izvršio.

Isusovo obećanje u 12. stihu nije da će svi koji tvrde da su vjernici biti obdareni moći da podižu mrtve ili pretvore materiju. Isus takođe ne želi implicirati da će budući hrišćani imati široko rasprostranjene natprirodne moći. Sledeći stihovi uključuju dvije ključne kvalifikacije: „moljenje“ i „u moje ime“, što jasno ukazuje da Bog nikome ne potpisuje blanko ček za čudotvornu moć. Djelimično, ovo predviđanje „djela“ odnosi se na prve dane apostola, kojima su darovani čudesni znakovi (Djela 3:1-6) kako bi se potvrdila poruka jevanđelja.

Ideja da svako može činiti „veća“ djela od Isusa takođe pomaže u objašnjenju konteksta. Sveto pismo ne samo da povezuje Isusa sa čudima u jevanđeljima, već mu pripisuje i pretpostojanje prije stvaranja (Jovan 1:1-3). Što se tiče moći, logično je nemoguće sugerisati da bi iko mogao učiniti nešto više od onoga što je Isus postigao. Značenje, dakle, treba shvatiti na neki drugi način.

Područje u kojem hrišćani mogu premašiti ono što je Isus učinio nije „kvalitet“, već „kvantitet“. Njegova zemaljska služba trajala je samo oko tri godine – kako on ovdje kaže, on će uskoro završiti ovu fazu Božjeg plana. Isus je propovijedao bez modernih komunikacija ili moderne putne tehnologije. Nasuprot tome, moderni evanđelisti mogu provesti decenije propovijedajući stotinama hiljada ljudi. Misionari mogu služiti najudaljenijim krajevima svijeta.

U svakom slučaju, Isus ukazuje da Bog može manifestovati svoju silu kroz bilo kojeg posvećenog hrišćanina, kao što je to bio slučaj i pod Starim savezom. U tom smislu on se kao čovjek ne postavlja iznad drugih vjernika.

Kamen temeljac tumačenja 13. stiha je kvalifikator koji Isus daje: da se zahtjevi moraju uputiti „u moje ime“. To podrazumijeva nekoga ko se ponaša po volji i autoritetu nekog drugog. Kliše iz starih filmova uključuje policajce koji viču „Stoj, u ime zakona!“ Implikacija je da govore s odobravanjem veće sile. Kada strani ambasador kaže: „Pristajem na ove uslove u ime kralja“, to znači da mu je njegov vladar dao ovlasti da sklopi takvu pogodbu.

S druge strane, ljudi bi se vjerovatno nasmijali kada bi policajac rekao: „Kupite me kafom, u ime zakona!“ Samo korišćenje te fraze ne garantuje osobi da će dobiti šta god želi. Oni mogu koristiti taj autoritet – i očekivati rezultate – samo kada postupaju

u skladu sa voljom zakona. A zakon ne zahtijeva da slučajni ljudi kupuju hranu za službenika. Svako ko kaže drugačije ili je nažalost u zabludi, ili je uvredljiv prevarant.

Upravo u tom smislu, Isus ne kaže: „Daću vam sve što tražite.“ Niti on kaže, „kad god uključiš magične riječi ‘u Isusovo ime’, ja ću ispuniti tvoj zahtjev.“ Hrist obećava da će učiniti sve što bude zatraženo „u njegovo ime“. To implicira da osoba traži nešto što je u skladu sa voljom i prirodom Hrista. To, zauzvrat, znači da je takav zahtjev u skladu s voljom i prirodom Božjom (Jovan 14:10).

Isto tako, Isus primjećuje svrhu ovog obećanja, a to je slavljenje Boga. To takođe ukazuje da se ne očekuje da se udovolji zahtjevima koji ga obeščašćuju ili prkose Njegovoj volji. Sledeći stih dodaje kritički kontekst situaciji: oni koji vole Boga poslušni su Bogu. Razumljivo je da će oni koji vole Boga nastojati da traže u skladu s Njegovom voljom, a ne prkoseći joj.

Hrist obećava da će zadovoljiti naše potrebe i ispuniti zahtjeve koji su legitimno „u njegovo ime“. To ne znači da možemo redefinisati ono što želimo kao da je to nešto što nam treba. Niti to znači da se Hrist zavjetuje da će činiti ono što mu mi kažemo ili kako smatramo prikladnim.

14. stih je jednostavno potvrđivanje prethodno rečenog.

Slijedeći direktno iz toga, Isus povezuje čovjekovu ljubav prema njemu s njihovom poslušnošću njegovom učenju. Postoje dvije moguće krajnosti kojima ovaj stih može biti podvrgnut. Jedan je nešto poput legalizma, ili spasenja zasnovanog na djelima. Drugi je da odbacite izjavu kao da ponašanje osobe ne govori ništa o njihovoj vječnoj sudbini. I jedni i drugi nisu u pravu. Hrist je upravo jasno stavio do znanja da je on, a ne njegovi sledbenici, onaj koji je odgovoran za njihovo spasenje (Jovan 14:5-6; Titu 3:5). Takođe je istakao da je legitimnim sledbenicima još uvijek potreban određeni nivo „čišćenja“ od grijeha (Jovan 13:10; 1. Jovanova 1:9-10).

Isus je jasno poučavao da su oni koji ga slijede dužni pokazati ljubav prema drugima (Jovan 13:12-15, 34). To je primarni znak vjere prema vanjskom svijetu (Jovan 13:35). Ovdje on ukazuje da je poslušnost njegovim uputima primarni znak naše ljubavi prema njemu. Osoba ne može tvrditi da poznaje Hrista i da mrzi druge hrišćane (1. Jovanova 4:20). Niti neko može tvrditi da poznaje Hrista dok zanemaruje njegova učenja (1. Jovanova 2:4).

U većini zemaljskih situacija, ova ideja nije kontroverzna. Pravi „pacifisti“ ne započinju svađe. Pravi „vegetarijanci“ ne jedu hamburgere. Nevjerovatno, neki se protive sugestiji da istinski nanovo rođeni „hrišćani“ imaju običaj ignorisati Isusova učenja. Poenta nije u tome da su vjernici savršeni – daleko od toga (1. Jovanova 1:9-10). Niti je pouka ovdje da dobro ponašanje zarađuje ili čuva nečije spasenje (Rimljanima 11:6). Radi se o tome da je samoproglašeni „hrišćanin“ koji živi suprotno Hristovoj poruci poput ratnog huškača koji jede meso i tvrdi da je „pacifistički vegetarijanac“.

Veza između ponašanja i ljubavi prema Hristu jasno je ostavila utisak na Jovana, koji je ponavlja u svojim pismima (1. Jovanova 2:3-6; 2. Jovanova 1:6; 3. Jovanova

1:11). Vođstvo svetog Duha ključno je za ovu poslušnost (Jovan 14:16).

Obećani utješitelj

„I ja ću zamoliti Oca i on će vam dati drugog utješitelja da bude s vama uvijek, Duha istine, koga svijet ne može primiti, jer ga ne vidi i ne poznaje. A vi ga poznajete, jer stoji i biće u vama.“ (Jovan 14:16-17)

Kada Isus govori o učenicima koji „traže“ nešto u molitvi, on koristi korijen riječi *aiteō* (Jovan 14:13-14; 15:7; 16:23). Ovdje, međutim, Isus koristi izraz *erōtaō*. Ovo takođe znači „pitati“, ali nosi ličniji i zajednički smisao. Isus koristi obje riječi – s istom razlikom između njihovih i njegovih zahtjeva – u Jovanu 16:26. Ovo, još jednom, implicira da Isus dijeli odnos s Bogom koji nadilazi puku ljudskost. To takođe jača ideju da molitva nije namijenjena da nam slijepo ispuni naše želje.

„Utješitelj“, ovdje, je preveden iz korijenskog izraza *paraklētos*. Ovo se takođe može prevesti kao „pomoćnik“ ili „zastupnik“. „Parakletos“ na grčkom, u originalnom značenju „pozvan na nečiju stranu,“ riječ je koja u novosaveznim tekstovima stoji u pasivnom obliku (Jovan 14:16, 26; 15:26; 16:7). U aktivnom obliku (parakletor) ova riječ se nalazi u knjizi o Jovu 16:2 (Septuaginta). Ovo je isti izraz koji će Jovan koristiti kasnije da opiše Isusa u 1. Jovanovoj 2:1. Ta veza ima značenje – Isus će kasnije istaći da ostavlja iza sebe svoju zemaljsku službu posebno kako bi Duh sveti mogao djelovati (Jovan 16:7). Duh sveti, na neki način, čini iznutra ono što bi Hrist činio spolja: poučava, osuđuje, podsjeća i vodi. U pravnom smislu, „branilac“ je *paraklētos*. Suprotna strana je „tužitelj“, od grčkog *katēgōr*, izraz koji Jovan koristi u Otkrivenju 12:10. Koncept „optužitelja“ je uveliko zastupljen u Starom savezu, kroz frazu *ha sā'tān*. Isus pojašnjava da je ovaj utješitelj Duh istine, koji je dostupan samo onima koji vjeruju (Jovan 14:17). Vjernost i poslušnost su uslovi da taj duh nastava i bude u vjernicima (Djela 5:32).

Nedavno je Isus o sebi govorio, koristeći specifičnu terminologiju, kao „put i istina i život“ (Jovan 14:6). Ovdje Isus još jednom koristi specifične izraze. Na grčkom, on doslovno naziva ovog obećanog utješitelja „Duh Istine“. Ovo ne samo da naglašava da postoji samo jedna valjana vrsta „istine“, već povezuje prirodu ovog Duha s prirodom samog Isusa.

Oni koji ne vjeruju nemaju Duha (1. Korinćanima 2:14). Sveto pismo često koristi izraz „svijet“ u odnosu na palu prirodu čovjeka koja odbacuje Boga. Oni koji vjeruju u Hrista poznaju ga (Jovan 6:69; 8:31-32; 10:14) i znaju put do spasenja (Jovan 14:4). Oni koji odbacuju Hrista ne vide Hrista, tako da ne vide ni Boga (Jovan 14:8), ne poznaju Boga (Jovan 8:19) i izgubljeni su (Jovan 8:24).

Prema Bibliji, ko je ili šta je „duh sveti“? „Duh“ (grč. *pneuma*; heb. *ruah*), sa najčešćim opisnim i prisvojnim pridjevima „sveti“, „Božji“ ili „Gospodnji“ (moj, njegov), „Hristov“… može se prevesti kao „dah (životni)“ (Postanje 2:7; Jov 33:4), od Boga (Propovjednik 12:7; Jov 34:14-15). Duh takođe predstavlja Božju prisutnost i silu (Postanje 1:2; Psalam 139:7; Ezekiel 37:5,13,14; Luka 1:35; Jovan 15:26;

Rimljanima 8:11) i poistovećuje se sa Božjim umom (Isaija 40:13; Rimljanima 11:34; 1. Korinćanima 2:11), koji može na poseban način djelovati kroz posvećene nadahnute osobe (Matej 10:19-20; 12:28; 1. Solunjanima 4:8; 1. Jovanova 4:13) i čije prisustvo je neophodnost za spasenje (Efescima 4:30; Rimljanima 8:9; Galatima 4:6), što je jednako prebivanju Oca i Sina u vjernicima (Djela 5:32; Jovan 14:23,26; 1. Korinćanima 13:14; Galatima 2:20; Efescima 3:16-17; 1. Solunjanima 4:8).

„Neću vas ostaviti kao siročiće. Doći ću k vama. Još malo i svijet me više neće vidjeti, ali vi ćete me vidjeti, jer ja živim, a i vi ćete živjeti. U taj dan ćete spoznati da sam ja u Ocu svom, i vi u meni, i ja u vama. Ko ima moja uputstva i drži ih, taj me voli. A ko voli mene, njega će voljeti moj Otac, i ja ću ga voljeti i objaviću mu se.“ (Jovan 14:18:21)

Isus opet napominje da će doći onima koji vjeruju. U kontekstu, čini se da se ovo prije svega odnosi na njegovo uskrsenje. Predstojeći komentari će nagovijestiti kako će učenici biti među prvima na zemlji koji će vidjeti Isusa nakon što je uskrsnuo iz mrtvih.

U antičkom svijetu, biti siroče bilo je još tragičnije nego danas. Djeca bez oca su zapravo bila beskućnici u besparici, i u potpunosti su zavisila o dobročinstvu stranaca. Kada Isus obećava da neće ostaviti vjernike – posebno učenike – kao siročad, on ih uvjerava da ovo nije kraj njihovog odnosa s njim. Neće biti napušteni ili ostavljeni bez pomoći.

Sveto pismo često povezuje život vjernika sa Hristovim životom – mi živimo jer on živi (1. Korinćanima 15:21). Za one koji vjeruju u Hrista se kaže da su prešli iz smrti u život (Jovan 5:24; 1. Jovanova 3:14), isključivo zbog Isusove smrti i uskrsnuća (Rimljanima 5:21; 6:8; Jovan 14:6). Ovo Hristovo obećanje je konačni odgovor na naše borbe (Rimljanima 8:18, 28).

„Taj dan“ se najvjerovatnije odnosi na trenutak kada će učenici „vidjeti [Hrista]“ nakon njegovog uskrsenja (Jovan 14:19), kao što je spomenuto. Tada oni mogu zaista biti potpuno uvjereni da su Bog Otac i Isus u prisnom odnosu, da to znači život, i da se kroz Hrista uspostavlja i njihov međusobni odnos u duhovnoj ravni.

Poslušnost Hristovom učenju predstavljena je kao dokaz da oni zaista imaju vjeru u njega. Dobra djela ne mogu proizvesti spasenje (Titu 3:5), ali spasenje će proizvesti stav poslušnosti (Rimljanima 1:5). Odlomci kao što je Jakov 2:18 odražavaju isti osjećaj. I sam Jovan više puta bilježi ovu ideju u svojim pismima (1. Jovanova 2:3-6; 2. Jovanova 1:6; 3. Jovanova 1:11).

Izražena ljubav prema Hristu u držanju njegovih uputa je uslov da nas Bog voli. Biblijska religija ne zagovara „bezuslovnu ljubav“. Oni koji istinski vole Boga su oni koji ga prihvataju u vjeri i primaju svetog Duha (Jovan 14:15-17). U vrlo doslovnom smislu, svijet više neće vidjeti Isusa – raspeće predstavlja kraj njegove fizičke pojave nevjernicima (Jovan 14:19). U duhovnom smislu, samo oni koji prihvataju Hrista će vidjeti i razumjeti Boga (1. Korinćanima 2:14). Logično, ko odbija „duha istine“ nikada neće ispravno shvatiti Boga niti spoznati samu istinu.

„Objavljivanje“, koliko se odnosi na hrišćane, ima spektar. Na primjer, oni koji pokazuju veću ili zreliju ljubav prema Bogu lakše će ga razumjeti (Jovan 14:28).

22. stih pominje drugog učenika po imenu Juda, vjerovatno osobu koja se takođe zove Tadej u Marku 3:18 i Mateju 10:3. Baš kao što su imena poput „Marija“ bila izuzetno česta među ženama (Luka 24:10; Matej 27:61), imena poput Jovana i Jude bila su uobičajena među muškarcima.

Zbunjenost ovog čovjeka je razumljiva. U ovom trenutku, učenici ne razumiju u potpunosti sve što im je Isus rekao. Savremeni čitaoci imaju prednost retrospektivnog pogleda. Čitamo Isusove riječi znajući tačno šta će se dogoditi i kako će sve to ispasti. Ovi ljudi razumiju široke koncepte, ali nisu vidjeli konkretne detalje. Dakle, kada Isus kaže da ga svijet uskoro neće moći vidjeti, ali ovi ljudi hoće (Jovan 14:19), značenje nije jasno.

Isus ponavlja ideju o sprezi ljubavi i poslušnosti, konkretno kao odgovor na postavljeno pitanje. Vjernici vole Hrista i imaju Duha svetoga, stoga slijede njegova uputstva (Jovan 14:16-18). To je ono što im omogućava da „vide“ Boga i da upoznaju Hrista (Jovan 14:19-21). Dublja ljubav prema Hristu otvara nas za dublje razumijevanje i Hrista i Boga Oca (Jovan 14:28).

Ovo produbljuje ideju da sveti Duh „živi unutar“ nekoga. Takođe slijedi ranije izjave u kojima je Isus tvrdio da je „istina“ (Jovan 14:6) i nazivao svetog Duha „Duhom istine“ (Jovan 14:17). U ovoj izjavi, Isus izričito kaže „doći ćemo... napraviti dom“ unutar vjernika. Sve to zajedno snažno naglašava odnos – duhovnu povezanost – koju Bog i Hrist žele da imaju sa vjernima.

S druge strane, ukoliko neko ne voli Hrista, neće držati njegovu riječ. Tvrdnje da je neko pravi „hrišćanin“ su nespojive sa životom koji se živi prkoseći njegovim učenjima (1. Jovanova 2:4-6).

Oglušivanje o Hristovu nauku je isto što i odbacivanje Boga, jer Hristova riječ nije proizvod njegove vlastite inicijative nego dolazi od Oca koji ga je poslao (Jovan 14:24b).

Mnoge pouke koje je Hrist učio mogle su se razumjeti samo u punom kontekstu njegove zemaljske službe. Učenici sada mogu razumjeti široke poteze njegovih riječi, ali potpuna realizacija neće biti moguća sve dok ne vide tačno kako će se njegova uloga Mesije ostvariti (Jovan 2:18-22; 12:16; Luka 24:6-8).

Njihova iskustva su bila ključna, ali im je takođe bio potreban poučavajući uticaj svetog Duha (1. Korinćanima 2:14). Naročito u slučaju Isusovih najbližih sledbenika, sveti Duh će biti ključan u povezivanju njegovih prethodnih komentara s njihovom namjeravanom porukom (Jovan 2:18-22; 12:16; Luka 24:6-8).

Ova izjava se često pogrešno tumači tako što se otrgne od njenog konteksta. Kao dio ovog govora, Isus govori o učenjima koja je iznio dok je bio na zemlji. To nije garancija stručnosti u svim zemaljskim temama. Ni naznaka da će vas Duh „naučiti svemu“, u bilo kom smislu, nije obećanje da će sveti Duh dati nova otkrivenja, ili tekuća otkrivenja, ili lična otkrivenja. Konzistentna tema ovog odlomka je da je uloga

Duha da ojača ono što je Hrist već poučavao. Božje vodstvo kroz Duha svetoga podupire istine Njegove Riječi (1. Korinćanima 4:6-7).

Treba zapaziti da Jovan 14:24 takođe otkriva da Duha svetog ili „utješitelja“ šalje Bog Otac, u Hristovo ime, tj. zbog onoga što Hrist jeste u povezivanju vjernika sa Bogom. Jovan 15:26 dodatno utvrđuje ovaj koncept. „Kad stigne utješitelj koga ću vam ja poslati od Oca, Duh istine, koji dolazi od Oca, to će svjedočiti o meni.“ Isus je konstatovao da Duh sveti proističe od Boga Oca – Izvora svega (1. Korinćanima 8:6) i da ga Otac šalje vjernima u Hristovo ime (Jovan 14:26). Otuda su Božji Duh i Hristov Duh ponekad sinonimi (Rimljanima 8:9, 11, 14) ili se ističe neposredno djelovanje Hristovog Duha u usmjeravanju (Djela 1:2b; 16:7; 1. Petrova 1:11) i posvećivanju vjernika (Filipljanima 1:19).

Nekoliko puta u ovom govoru, Isus će naglasiti da on priprema učenike da se „drže“ u teškom trenutku (Jovan 13:7; 14:29; 16:4, 33). Ovo se ne odnosi samo na njegovo predstojeće hapšenje i pogubljenje (Marko 8:31; Jovan 12:34; 16:32), već i na progon s kojim će se hrišćani suočiti zbog svoje vjere (Jovan 15:18-20; 16:2-3).

Mir koji Hrist nudi nije kao u svijetu. Najbolje što možemo očekivati od prirodnog svijeta je nepravednost i smrt (Rimljanima 8:20; Jakov 4:14; Psalam 73:3). Čak i pokušaji da budemo moralni, bez Boga, vode samo do frustracije (2. Korinćanima 7:10). Hristov „mir“ se ovdje odnosi na nadu i sigurnost koja prevazilazi ono što pali svijet može da ponudi (Filipljanima 4:7). On je trajan, zagarantovan i vječan (Jevrejima 6:18-19).

Ovdje, opet, Hrist podstiče svoje sledbenike da čuvaju svoja „srca“ od straha i nevolje. Ovo ponavlja izjavu koju je Isus koristio da započne ovu poruku (Jovan 14:1), odmah nakon predviđanja Petrovog kukavičluka (Jovan 13:38). Naučnici sugerišu da Isus pravi razliku između uznemirenosti u nečijem „duhu“, što znači bol i nesreću, za razliku od uznemirenosti u „srcu“, što znači strah i očaj. Rečeno je da je Isus ponekad imao uznemiren duh (Jovan 11:33; 13:21). Ono na šta on ovdje poziva nije da hrišćani budu kameni i nečovječni. Umjesto toga, to je priznanje stvarnosti patnje dok se u isto vrijeme vjeruje u Boga da će ispuniti svoja obećanja.

Isus zatim otvoreno izjavljuje da ovi ljudi ne razumiju u potpunosti ono čemu su poučeni. Čuli su kako Isus govori o odlasku, o odlasku Ocu, i tako dalje. U najboljem slučaju, učenici potpuno promašuju poentu (Marko 9:31-32). U najgorem slučaju, pokušavaju ukoriti Isusa (Matej 16:21-22).

Ovo nije kritika od Isusa – on ne zamjera učenicima što su tužni ili uznemireni u ovom neizvjesnom vremenu. Sveto pismo često napominje da učenici ne shvataju u potpunosti ono što Isus poučava sve dok ne vide punu sliku njegove službe (Jovan 2:18-22; 12:16; Luka 24:6-8). Isus je primijetio da razumijevanje zahtijeva uticaj svetog Duha (Jovan 14:16-17; 14:26).

Umjesto toga, ovo je i poučna tačka i trenutak ohrabrenja. Nije sasvim drugačije od toga da nekome kažete, „kada se sve ovo završi, vidjećete da nemate o čemu da brinete.“ Uz pomoć retrospektiva, moguće je vidjeti Isusovu žrtvu kao dio njegovog

proslavljanja, što takođe slavi Boga (Jovan 13:31-32) i donosi spasenje vjernika (Jevrejima 2:10).

Šta je Isus mislio kad je rekao „moj Otac je veći od mene“, imajući u vidu neke druge izjave u Svetom pismu koje sugerišu da je Sin jednak sa Ocem?

Riječ „veći“ u Jovanu 14:28 odnosi se na položaj na isti način kao sa ljudskim ocem i sinom ili kao sa mužem i ženom. 1. Korinćanima 11:3 konstatuje da je glava ženi muž, a Hristu je poglavar Bog. Ali da li to znači da je muž superiornije biće od svoje žene? Odgovor je očigledno ne. Ona je ljudsko biće baš kao muškarac i oni su jednaki u prirodi. Muž je veći od žene samo po položaju. Isto je primjenljivo na oca i sina. Otac je veći jer je otac, a isto važi za našeg nebeskog Oca i Njegovog Sina. Otac je veći po položaju u tome što je On prvi i Izvor života, ali nije veći u prirodi ili obličju kao što je konstatovano u Filipljanima 2:6.

Dakle, zapažamo isti koncept jednakosti u prirodi, ali Hrist se potčinio Ocu pošto je On veći po tome što mu je Otac, Izvor svega. U ovim stihovima nalazimo princip poglavarstva i potčinjavanja ustanovljen od Boga koji važi kako za Božanstvo tako i u braku i porodici. Ova načela takođe otkrivaju da su Bog i Hrist stvarni Otac i Sin.

Na taj način Bog je dizajnirao poredak života da bude funkcionalan, održiv i skladan, koji se ne zasniva na međusobnom nadmetanju već na dopunjavanju. Doktrina o trojstvu uništava ovo božansko načelo. Ova dogma tvrdi da su Otac, Sin i Sveti Duh tri su-jednaka, su-vječna Boga.

Takođe nalazimo da je Otac „dao“ svom Sinu svaku moć i stavio sve u njegove ruke. Tako je Hristu dat „uzvišeni položaj“ i On „načinjen jednakim“ sa svojim Ocem u sili i autoritetu. Ali premda je Otac učinio svog Sina jednakim, njegov Otac je i dalje veći nego on, i Sin se i dalje pokorava svom Ocu.

„Data mi je sva vlast na nebu i na zemlji.“ (Matej 28:18; uporedi sa Danilo 7:13-14) „Moj Otac mi je sve predao.“ (Matej 11:27) I Jovan je pisao: „Otac voli Sina i sve je predao u njegove ruke.“ (Jovan 3:35) „Koji je otišao na Nebo, i on je Bogu zdesna, i pokoreni su mu anđeli i vlasti i sile.“ (1. Petrova 3:22) Biti „s desne strane Bogu“ znači imati sledeći po redu autoritet do Boga.

Vraćajući se Hristovom govoru učenicima, on je često naglašavao da su njegove riječi namijenjene pripremi učenika da održe vjeru kada su na ispitu (Jovan 13:19; 14:25-26).

Ove izjave će postići dvije stvari za učenike i za sve vjernike. U kratkom roku, učenici će shvatiti da je sve što se događa bilo poznato, unaprijed, od Isusa. Činjenica da on tačno predviđa ove događaje je dokaz da je njegova poruka istinita. To, pak, vodi do povjerenja u njegova druga predviđanja. Možemo vjerovati da su Hristove riječi istinite jer smo ga već vidjeli potvrđenog. Ovo je suština biblijske vjere: povjerenje zasnovano na prethodnom iskustvu (Jevrejima 11:1-2). Gledanje ispunjenih Božjih obećanja produbljuje naše razumijevanje (Jovan 12:16) i daje nam snagu da izdržimo teška vremena (Jovan 16:33).

„Više neću mnogo govoriti s vama, jer dolazi vladar ovog svijeta i u meni nema

ništa, već da bi svijet znao da volim Oca i činim onako kako me Otac usmjerava. Stoga hajdemo odavde." (Jovan 14:30-31)

„Vladar ovoga svijeta" (Jovan 12:31-32) je referenca na Sotonu (Efescima 2:2; 6:12), a „svijet" je koncept koji se koristi u Svetom pismu kada se govori o palom, bezbožnom sistemu čovječanstva. Ovdje je Sotona direktno i lično uključen (Jovan 13:26-27), kroz svoj uticaj na vjerske poglavare i posjedovanje Jude (Jovan 13:2).

Isusova primjedba je referenca na nešto što Sotona nema ili ne može učiniti. Prevodi se naizmjenično kao „bez prava na mene", „nema ništa u meni" ili „bez moći nada mnom". Doslovne grčke riječi su *en emoi ouk echei ouden*. Sotona nema kontrolu nad Isusom, a Hrist će se dobrovoljno pokoriti svojoj sudbini (Jovan 10:18; 19:11). Sotona nema valjanu optužbu protiv Hrista (Jovan 8:46; Jevrejima 4:15). Sotona nema autoritet da drži Isusa u stanju smrti (1. Korinćanima 15:55-57). Niti Sotona učestvuje u Isusovoj prirodi (1. Petrova 2:22).

Ali Isus napominje da će akcija, čiji duhovni mentor je Sotona, otpočeti vrlo brzo i da je stoga vrijeme za njegove upute učenicima ograničeno.

Sotona nema kontrolu nad Isusom, zato što se Isus ponaša u pokornosti volji Boga Oca (Jovan 12:49-50), čak i kada je to u sukobu s ljudskošću Isusove prirode (Jovan 12:27; Matej 26:39; Luka 22:42).

Još jednom, Isus povezuje ideje ljubavi i poslušnosti (Jovan 14:15, 21). Njegovo pokoravanje Božjoj volji je dokaz svima da je njegova poruka istinita (Jovan 5:19).

Isusovo uputstvo da odlaze vjerovatno se odnosi na napuštanje gornje sobe i vraćanje u logor učenika na Maslinskoj gori. Ovdje Juda planira dovesti vlasti da uhapse Isusa (Jovan 11:57; 13:2). Jovan ne uključuje eksplicitne informacije o tome gdje je Isus bio tokom svake faze svog govora. Međutim, početak 18. poglavlja sugeriše da je ono što je sadržano u poglavljima 15, 16 i 17 navedeno prije nego što grupa stigne u Getsimaniju (Jovan 18:1).

81. Vinogradar, čokot i loze i priprema učenika za budućnost

Metafore za vinovu lozu i vinograde su uobičajene u Bibliji s razlogom. Većina ljudi bi bila upoznata s procesom uzgoja i njegovanja vinove loze. Učenici bi, budući da su Jevreji, prepoznali spominjanje vinove loze iz Starog saveza. Jeremija 2:21, na primjer, uspoređuje izraelski narod sa lozom koja je zasađena, ali je potom podivljala. Odlomci kao što su Ezekiel 15, Isaija 5:1-7 i Osija 10:1 nastavljaju ovu analogiju.

Dok Isus uvodi ovu simboliku, on evocira starosavezne ideje o Bogu kao „vinogradaru“, koji se odnosi prema svom narodu na isti način na koji bi neko mogao uzgajati i njegovati biljku u svojoj bašti ili farmi. Taj proces uključuje stvari poput orezivanja i uklanjanja mrtvih ili bolesnih grana (Jovan 15:2).

Važno je zapaziti kako je ovdje postavljen ispravni poredak stvari u odnosima: Bog – Isus Hrist – vjernici. Te relacije otkrivaju i jasnu hijerarhiju u smislu položaja, kvalifikacija i funkcija.

Postoji jasan osjećaj očekivanog rasta. Prvo se spominje neplodnost, onda produktivnost, zatim obilje. U smislu našeg duhovnog života, Bog od nas očekuje da napredujemo ovako. Kao dio tog procesa, Bog uklanja i orezuje grane.

Iako je analogija loze i grana duboka i važna, ona je kao i svaka druga analogija po tome što je ne treba izvlačiti iz konteksta. Kada Isus govori o „lozama u meni“ fokus je u potpunosti na analogiji vinove loze i grana. Čini se da su neke grane povezane s čokotom, ali nisu – te su grane mrtve i nikada neće dati plod. Vinogradar uklanja te grane, kako bi omogućio prostor i resurse za žive grane da ostvare svoju svrhu. Ovo se odnosi na predstojeće komentare u kojima Isus upućuje na one koji „borave“ u njemu (Jovan 15:6).

I u vinovoj lozi, i u našem odnosu prema Bogu, nije dovoljno samo biti „okolo“ ili „vezan“ za koncept Hrista. Moguće je da osoba ispovijeda Hristovo ime i da se druži sa vjernicima, a da ipak nema životvornu vezu sa „istinskim čokotom“ koje je Isus. Kao grana „u vinovoj lozi“ koja ne daje plod, to su ljudi koji su se vezali za crkvu, ali nisu povezani sa Izvorom života. Onaj sa konačnim znanjem i autoritetom – Bog kao „vinogradar“ – na kraju će ukloniti te lažne grane i odbaciti ih.

Kako bi razjasnio ovu stvar, Isus se vraća na tačku koju je iznio nakon što je oprao noge učenicima (Jovan 13:10-11). Oni koji imaju spasonosnu vjeru u Hrista su „čisti“, kao i jedanaest ljudi kojima Isus sada govori. Ovi „čisti“ odgovaraju granama koje će na kraju postati obilno produktivne. Oni koji nisu „čisti“ su varalice poput Jude, bez spasonosne vjere, i odgovaraju granama koje su predodređene da budu odbačene i uništene (Jovan 6:71; Marko 14:21).

Isus ubacuje ovaj komentar kako bi razjasnio referencu na „mrtve grane“.

Pokoravanje Hristu treba da omogući duhovni život. To podrazumijeva poslušnost (Jovan 14:15; 15:10) i pažnju (Jevrejima 2:1). Da bi osoba bila duhovno plodna, prvo mora biti povezana s Izvorom života: Bogom kroz Isusa Hrista kao pravog „čokota".

Da bi prešli od neplodnosti do duhovnog ploda, do „mnogo ploda", hrišćani moraju s ljubavlju poslušati Hrista (Jovan 15:9-10). Što smo intimnije povezani sa našim duhovnim Životodavcem, to ćemo biti efikasniji i produktivniji. Ključno je napomenuti da se nijedna od ovih referenci ne odnosi na materijalno bogatstvo, uspjeh, reputaciju ili lakoću. Plod Duha opisan u Galatima 5:22 govori o našim stavovima i ponašanju, a ne o našim bankovnim računima i priznanjima.

Dakle, uslov je jasan (Jovan 15:4): ostajanje u Hristu. Možemo izabrati i da ne ostanemo, u kom slučaju ćemo kao „grane" ostati bez ploda. Ovo nam opet implicitno kazuje da vjernici nisu „neopozivo" spaseni, već da mogu napraviti pogrešan izbor i odvratiti se od istine o Bogu i Hristu.

Samo grane koje su istinski povezane s „čokotom" i preko njega sa Izvorom života daće plod – kao što će samo istinski nanovo rođeni hrišćani proizvoditi duhovni plod (Jovan 15:4).

Proces rasta od duhovne neplodnosti, do duhovne produktivnosti, do duhovnog obilja, moguć je samo kroz Hrista. U kontekstu ove analogije, Isus pravi razliku između grana koje su „u" čokotu od onih koje zaista „borave u" lozi. Odbačene grane o kojima Hrist ovdje govori su oni koji nikada nisu bili stvarno povezani ili su otpali od vjere i raskinuli tu vezu, pribjegavajući nekom lažiranom obliku religije koji ne uključuje odgovornosti i obaveze stvarnog pokoravanja Bogu.

Hrist konstatuje da „bez njega ne možemo činiti ništa", što znači da je on jedino pravo sredstvo povezivanja sa Bogom koji „čini u vama da hoćete i radite kako je njemu ugodno" (Filipljanima 2:13).

Donošenje istinskog duhovnog ploda moguće je samo kroz Hrista. Taj plod, kao i svako drugo dobro djelo ili svetost, uvijek se predstavlja kao dokaz spasenja.

Orezivanje i uništavanje o kome Isus ovdje govori odražava izjavu iz Mateja 7:21-23. Tu je Isus isto tako istakao da oblačenje vjere nije isto što i poslušnost u vjeri. Ne ostati u Hristu, iz bilo kojeg razloga ili pogrešne odluke, jednostavno znači propustiti spasenje. Spaljivanje orezanih grana jasna je asocijacija na konačni sud ognjem (Luka 3:17; Jovan 15:6).

U isto vrijeme, Isus ukazuje na one u kojima njegove riječi „borave". To podrazumijeva isti duboko ukorijenjen, prisan, životvorni odnos kao između čokota i grana. Na drugim mjestima, Isus je jasno povezao ispunjenu molitvu s voljom Boga Oca (Matej 6:10; 26:39). Kada je nečija molitva u potpunosti usklađena sa Riječju i voljom Božjom, ta osoba se legitimno moli „u ime" Hristovo (Jovan 14:13-14).

Ovo, dakle, nije dozvola za vjernike da se prema Bogu ponašaju kao prema kosmičkom robotu ili automatu. Donošenje duhovnog ploda dolazi samo kada „prebivamo" u Hristu, a uslišena molitva od Boga se dešava samo kada je ono što molimo

dio volje Božje.

Hrist dalje ističe da je donošenje duhovnog ploda dokaz nečijeg odnosa prema njemu. Ovo je važna tačka kada se gleda na Sveto pismo kao što je Jakovljeva poslanica 2:14-17. Tamo Jakov govori isto što i Isus, ali iz druge perspektive. Dobra djela i duhovni plodovi su dokaz nečijeg spasenja – a ne nešto što se plaća da bi se ono kupilo. Time se Bog proslavlja na zemlji.

Isusova služba je uvijek bila po volji Božjoj; ono što Isus čini, on čini u pokornosti Ocu (Jovan 5:19). Pravi „život" zahtijeva prirodnu povezanost, ali obilje zahtijeva kultivaciju. Isus prenosi ljubav Boga Oca na nas, a mi treba da nastavimo da prenosimo tu ljubav, kao što grana prenosi život koji joj je dat sa čokota vinove loze. Način na koji to činimo je isti kao i za Hrista: poslušnost.

Kada Isus kaže „ostanite u mojoj ljubavi", on ne misli samo da se sigurno odmaramo znajući da nas voli (Jevrejima 4:15-16). To takođe znači da trebamo aktivno živjeti u ljubavi koju nam on daje. To od nas zahtijeva da se pokoravamo njegovim učenjima (Jovan 14:15; 15:10).

Ranije je Isus jasno povezao autentičnu ljubav prema njemu sa poslušnošću (Jovan 14:15). Izjava iznesena Jovanu 15:10 odjekuje primjedbama koje je dao dok je prao noge učenicima ranije iste večeri (Jovan 13:15-17). Isus je dao primjer šta znači živjeti po Božjoj volji (Jovan 5:19; Matej 26:39). On – uopšte – ne traži od nas da izdržimo bilo šta što on sam nije preuzeo (Jevrejima 4:15). Isus je poslušao Boga, kao i mi (1. Jovanova 5:3). Iako smo pogrešivi i skloni greškama (1. Jovanova 1:9-10), voljeti Hrista i biti mu poslušni su jedno te isto. Biblija ne uči apstraktnoj „ljubavi".

Na kraju krajeva, ta poslušnost ne vodi samo do slave Bogu, ona je i najbolja stvar za nas, iz vječne perspektive.

Poslanica Jevrejima proširuje ovu ideju. Hrist je iskusio iskušenja koja imamo kao ljudska bića (Jevrejima 4:15), ali je bio bez grijeha. Svojevoljno je podnosio teškoće i borbu (Jevrejima 12:2), znajući da je Bog sve to planirao za svoju slavu (Rimljanima 8:28; Jovan 12:23-26). Vjernici prošlih stoljeća vjerovali su da će Bog jednog dana ispuniti svoja obećanja (Jevrejima 11:13-16). Ono što smo od tada vidjeli u istoriji potvrđuje njihovu vjeru i trebalo bi ohrabriti našu (Jevrejima 11:39-40).

Isus će nastaviti da podsjeća učenike – i danas nanovo rođene vjernike – da poslušnost njegovim učenjima može donijeti privremenu mržnju iz svijeta, ali sve je to dio Božjeg plana da nas otkupi od grijeha (Jovan 16:33). Dio te poslušnosti, izražene bez sumnje, jeste obaveza da se ophodimo jedni prema drugima s ljubavlju (Jovan 15:12).

Hrist je bio bezgrešan i savršen, pa kada nas upućuje da volimo jedni druge onako kako je on voleo nas, to je izazov. Što je još gore, može izgledati nemoguće: kao ljudi koji mogu pogriješiti, ne osjećamo uvijek radosne misli o drugima, čak ni o suhrišćanima. Pomisao da smo dužni osjećati savršenu, radosnu naklonost prema drugima je zastrašujuća. Mogućnost mučeništva može biti zastrašujuća (Jovan 15:13). Međutim, to nije ono što Hrist misli u ovoj izjavi.

Naravno, njegov život i ponašanje su cilj ponovno rođenog vjernika (Jovan 13:15). Koliko god možemo, želimo da odgovorimo drugim ljudima na hrišćanski način. Ali Isus ne govori vjernicima da „osjećaju druge ljude kao ja.“ Niti on traži da budemo bezgrešno, nepogrešivo savršeni. Umjesto toga, naša ljubav treba da odražava karakter Hristove ljubavi. Ovo uključuje dvije glavne ideje.

Prvo, treba da shvatimo da je „ljubav“ o kojoj Isus govori praktična, a ne emotivna. Ne trebamo da „osjećamo tople misli“ za druge, ali moramo da se ponašamo s ljubavlju prema njima, čak i kada su neprijateljski raspoloženi prema nama (Rimljanima 12:17-21; Matej 5:43-48). Kada je počelo ovo veče diskusije i učenja, Isus ga je započeo činom ljubavi: pranjem nogu učenicima (Jovan 13:3-5). Naklonost će ponekad rasti dok služimo drugima. Ali, čak i kada nije, uput da se „voli“ ostaje.

Drugo, mi treba da odražavamo prirodu Hristove ljubavi. To znači poniznost (Jovan 13:6), žrtvu (Jovan 15:13) i služenje (Jovan 13:35). Naš pristup drugima, posebno među suhrišćanima (1. Jovanova 4:20-21), treba da se odlikuju tim osobinama. Ideja o polaganju života za druge, izrečena u 13. stihu, znači nešto postojanije od jednog čina.

Ta izjava se često koristi u odnosu na one koji umiru – ili su voljni umrijeti – u službi drugih ljudi. To je valjano tumačenje, posebno pošto Isus priprema učenike za svoje predstojeće hapšenje i smrt. Međutim, postoje dodatne primjene ovoj lekciji. Kontekst Isusovih izjava o hrišćanskom životu pokazuje da ovdje na umu nije „samo“ fizičko tijelo. Hrist je govorio o potrebi da hrišćani „borave“ u njemu (Jovan 15:4), što uključuje oponašanje njegove ljubavi (Jovan 15:12).

U 12. stihu, Isus je dao uput koji se ponavlja nekoliko puta u ovom razgovoru: da volimo jedni druge (Jovan 13:34; 15:12, 17). U ovom istom govoru, Isus je identifikovao poslušnost njegovim uputima kao znak istinskog vjerovanja (Jovan 14:15). Napomenuo je da hrišćani nemaju pravo izbjegavati one stvari koje je Hrist bio spreman učiniti za druge (Jovan 13:15-17). Krajnji čin ljubavi, naravno, je voljno ponuditi svoj život. Za Hrista je neopisivo milosrdno dati takvu ponudu grešnim ljudima (Jovan 10:17-18; Rimljanima 5:7-8).

U svakodnevnom hrišćanskom životu, međutim, ovaj stih još uvijek vrijedi. Isusovi komentari o slijeđenju njegovih uputa, ljubavi prema drugima, poniznosti i tako dalje znače da je „polaganje života“ stav, kao i djelovanje. Kada je Isus oprao noge učenicima, učinio je nešto duboko ponizno (Jovan 13:3-5). Hrišćanska ljubav nije namijenjena da se „uštedi“ i da se pokazuje samo u velikim gestovima. Istinski voljeti druge, „položiti“ svoj život, znači „ostati“ u ljubavi Hristovoj (Jovan 15:8-11), u doslednom pristupu iz trenutka u trenutak.

Upotreba izraza „prijatelji“ je važna, jer će Isus pojasniti da on vidi učenike – i šire, sve vjernike – kao svoje prijatelje (Jovan 15:14).

Isus iznosi zdravorazumsku konstataciju: oni koji ga istinski vole i poštuju će prirodno i normalno nastojati slijediti njegova učenja i biti njegovi prijatelji.

Abram, nazvan „Božji prijatelj“ (Jakov 2:23), je starosavezni primjer kako Božja komunikacija ukazuje na oblik prijateljstva zbog poslušnosti (Postanje 18:17-19).

Isusovo nazivanje učenika „prijateljima“ (Jovan 15:15) ne briše ideju da su vjernici „sluge“ Hristove (Rimljanima 1:1). Isus je koristio (Jovan 13:16) i nastaviće koristiti (Jovan 15:20) takvu terminologiju u odnosu na svoje sledbenike. Umjesto toga, Isus ukazuje da njegov namjeravani odnos s vjernicima uključuje komunikaciju i podršku, a ne običnu diktaturu. Ovo takođe podržava analogiju „čokota i grana“ koju je Isus koristio ranije u ovom odlomku. Dok Božja ljubav i znanje teku ka Hristu, Hrist ih prenosi na nas, kao što loza prenosi život na grane. Mi, zauzvrat, treba da prenosimo Riječ i ljubav drugim ljudima (Matej 28:19; Jovan 13:34-35; 14:15).

Koliko se 16. stih odnosi na učenike, ne izgleda kontroverzno. Isus je sigurno izabrao ove ljude za svoje učenike, prije i izvan njihovog vlastitog znanja (Jovan 1:39, 43; 6:70; Matej 4:18-22). Njegova svrha odabira ovih ljudi bila je da uspostavi hrišćansku zajednicu nakon njegovog uskrsenja i uznesenja (Matej 28:19; Djela 1:8). Malo ljudi ustukne pred idejom da je Isus rekao Dvanaestorici da je njihov položaj – kao učenika – u potpunosti rezultat Isusovih izbora, a ne njihovih.

Ono gdje ovaj stih stvara kontroverzu je u vezi s tim kako – ili ako – Isus „izabira“ ljude da postanu hrišćani i kako – ili ako – slobodna volja tih osoba dolazi u igru. Poenta je zapravo da su „svi“ pozvani. Ali na kraju je „malo“ izabranih, jer svi ne odgovaraju pozitivno na poziv.

Isus ponavlja komentare koje je ranije dao u vezi sa plodom, „nastavanjem“ u njemu i načinom na koji Bog odgovara na molitvu. Proizvodnja duhovnog ploda je primarni znak da je neko vitalno povezan sa „pravim čokotom“. Božja namjera je da „ostanemo“ u Hristu, prigrlivši se i duboko uključeni u djelo na koje nas je pozvao (Jovan 15:5). Kada Božja Riječ prebiva u nama i pokreće naše misli i želje, ona usklađuje našu volju s voljom Božjom. Molitve se uvijek – i samo – uslišavaju u skladu s Njegovom voljom. Samo kada je ono što tražimo Njegova volja garantovano je da će se ostvariti.

Ovo se takođe odnosi na ideju traženja stvari „u ime“ Hristovo. Ovo uključuje govor u ime većeg autoriteta. To ne znači prisiljavanje tih organa da rade ono što nisu voljni. Policajac može nekoga uhapsiti „u ime zakona“, kada vlada legitimno želi da ta osoba bude uhapšena. Oni ne mogu jednostavno koristiti izraz „u ime zakona“ da uznemiravaju ljude ili izmišljaju svoja vlastita pravila. Na isti način, hrišćani se istinski mole „u ime Isusovo“ samo kada se te molitve prinose u potpunoj podložnosti Božjoj suverenoj volji (Jovan 15:7).

U 17. stihu Isus ponovo povezuje koncepte službe i ljubavi. On je jasno stavio do znanja da će oni koji ga istinski vole prirodno slijediti njegova učenja (Jovan 14:15; 15:14).

Hrišćani koji vjeruju u Bibliju kroz istoriju su bili brutalno proganjani. U nekoliko tačaka u ovom govoru, Isus je ukazao da je učenicima nešto govorio kako bi ih pripremio za budućnost (Jovan 13:9; 14:25, 29). Znati šta će se dogoditi, i da je Hrist to već očekivao, ima za cilj da olakša podnošenje tih iskušenja (1. Petrova 4:12-13).

Ukratko, Isus će podsjetiti učenike da se sluge ne mogu smatrati „iznad“ iskustava

svog gospodara (Jovan 15:20). On je to prvi put spomenuo kada je uputio svoje sledbenike da se ugledaju na njegov primjer poniznog služenja (Jovan 13:14-16). U ovom slučaju, Isus daje upozorenje: ako je Hrist patio od ruku nevjernika, onda hrišćani ne mogu očekivati da će biti imuni na patnju.

Tokom svoje zemaljske službe, Isus i učenici susreli su se s čovjekom koji je rođen slijep. Učenici su ponovili zajedničku pretpostavku svoje kulture: da se čovjekova patnja mora nekako zaslužiti. Isus je to opovrgnuo, jasno rekavši da čovjekova sljepoća nije bila kazna za grijeh (Jovan 9:1-3). U ovom stihu postoji slično uvjeravanje: mržnja iz svijeta nije uvijek nešto što je hrišćanin na neki način „zaradio". Nevjerni svijet je mrzio Hrista – možemo očekivati da svijet mrzi one koji slijede njegov primjer.

To ne znači da su sve borbe koje doživljavaju hrišćani posledica vjere. Neko neljubazan, nepravedan ili nemoralan može očekivati da će pretrpjeti normalne posledice (1. Petrova 4:14-15). Niti to znači da su samo oni koji doživljavaju žestok progon pravi vjernici – neke kulture poštuju Boga više od drugih. Ali kada osoba vjerno slijedi Hrista, a nevjernici istupe u ljutnji ili mržnji, to nije greška hrišćana.

Prva Petrova 4:4 daje paralelno objašnjenje ove ideje. Svijet koji ne vjeruje preferira sebičnost i zadovoljstvo umjesto poštovanja Boga. Dio naše grešne prirode je traženje odobrenja u našem grijehu, posebno uvjeravanjem sebe da „i drugi ljudi to rade". Kontrastni osjećaj je osvjedočenje da je to pogrešno, na koje naša grešna priroda odgovara ljutnjom. U modernoj eri, biblijska vjera se kleveta kao zla, mrska, prožeta strahom, zatvorena ili neznalačka – sve su to duboko ironične i licemjerne kritike. Uprkos sopstvenim zahtjevima za „tolerancijom" (u grijesima), svjetski duh koji ne vjeruje mrzi hrišćane koji se ne povinuju toj paradigmi (Rimljanima 12:2; 2. Korinćanima 5:17).

Ideja da ih Bog proziva kao odvojene ljude (1. Petrova 2:9), izabrane za nešto časnije od grijeha (2. Timoteju 1:8-9), čini hrišćane uvredljivim za svijet koji ne vjeruje. Kada se hrišćanski vjernici ne pridruže svjetskim grijesima, svijet odgovara mržnjom i sprdnjom. Odabir poštovanja Boga baca neugodno svjetlo na grijeh, a to „zarađuje" mržnju svijeta. Isusove riječi ovdje imaju za cilj uvjeriti hrišćane da je progon zbog vjere znak da se poistovjećujemo s njim. Kada se ponašamo na istinski hristolik način i patimo zbog toga, možemo se utješiti saznanjem da je to još jedan dokaz valjanosti naših vjerovanja (Djela 5:41).

S druge strane, hrišćani koji se ponašaju na nehristoliki način i trpe prirodne posledice kao rezultat toga, ne mogu tumačiti te posledice na isti način (1. Petrova 4:14-15).

Isus traži od učenika da se sjete nečega što je nedavno rekao (Jovan 13:16). Prvi put kada je ovo učenje dato, njegova poenta je tada bila da se od slugu očekuje da rade sve što bi njihov gospodar učinio. Ovdje je poenta da sluge ne mogu očekivati da će se prema njima postupati bolje nego prema njihovom gospodaru. Oni koji „drže [vašu riječ]" su oni koji čuju jevanđelje i odgovaraju. Međutim, svijet koji ne vjeruje ovo ne

želi (2. Korinćanima 4:3-4; Efescima 4:17-19). U stvari, njihova prirodna reakcija kada hrišćani odbijaju da se pridruže njihovim grijesima je ruganje i mržnja (1. Petrova 4:4). To je instinktivna reakcija svih ljudi koje kontroliše njihova grešna priroda.

Oni koji su odvojeni od Boga *ne žele* da znaju istinu. Oni postaju ljuti kada se suoče s tim. Čak i kada hrišćani djeluju u ljubavi i dobroti (Jovan 14:15; Matej 5:16), ne bi trebali biti iznenađeni kada vide kako nevjernički svijet reaguje sa zlom.

Isusovi motivi za ove opaske nisu uplašiti učenike. Umjesto toga, to je da ih izoluje od borbi koje će izdržati. Uskoro će Isus biti uhapšen i razapet (Jovan 18:1-3; 19:18). Učenici će vidjeti brutalnu opoziciju bačenu protiv rane zajednice (Djela 8:1-3). Saznanje unaprijed da je sve ovo dio Hristovog znanja i razumijevanja (Jovan 13:19; 14:25, 29; 16:4) daje vjernicima samopouzdanje da se „čvrsto drže“ vjere (Jevrejima 4:14-16; 12:1-3).

Oni koji odbijaju hrišćansku poruku ne poznaju ni Boga koji je poslao Hrista. Ova reakcija je zato što nevjerni svijet, koji ne poznaje Boga, mrzi da mu se govori o njihovom grijehu (Jovan 15:21). Uobičajena taktika inspirisana našom grešnom prirodom je traženje drugih da griješe pored nas – a kada hrišćani to odbiju učiniti, odgovor je indignacija. Isto tako, naša pala ljudska priroda ne želi biti obaviještena o našem grijehu. Zavaravamo se misleći da ako „ne znamo“, onda nismo krivi. Međutim, Bog nam je svima dao više nego dovoljno dokaza da znamo da dobro i zlo postoje (Rimljanima 1:18-20) i da treba da ga tražimo (Matej 6:7-8).

To ovaj komentar stavlja u isti kontekst kao i Isusovu kritika fariseja u Jovanu 9:39-41. Izgovor „nisam znao“ ne može se odnositi na one koji čuju istinu i odluče da je napadnu. Oni koji progone hrišćane zato što se ponašaju kao Hrist ne djeluju u neznanju; oni slijede vođstvo vlastitih grešnih srca. Isus ne kaže da je „svako ko nikada nije izričito čuo jevanđelje nevin u grijehu“. Umjesto toga, on kaže da oni koji slušaju njegovu riječ – uključujući i preko njegovih sledbenika (Matej 28:19) – nemaju izgovora za progon i mržnju prema hrišćanima.

Dakle, kada osoba mrzi Isusa, mrzi i Boga (Jovan 15:23). Što se osoba više okreće od istine o tome ko je Isus Hrist i poruke koju on donosi, to jasnije ta osoba odbacuje Stvoritelja. Nijedna osoba se ne može odvratiti od Hrista a i dalje pronaći Boga (Jovan 14:6).

Isto tako, što više osoba treba da zna o Hristu, to je manje tolerancije za nerazumijevanje ko je Bog. Bog ne očekuje da imamo savršenu teologiju da bismo se spasili (Marko 10:15). Međutim, oni koji imaju sposobnost da bolje razumiju Riječ, a ipak predstavljaju lažnu verziju Hrista, djeluju u pobuni, a ne u neznanju (Jovan 5:39-40; 7:17; 9:39-41).

U 24. stihu naglašena je još snažnija tačka kada oni koji odbacuju Hrista to čine pred njegovim riječima i njegovim sledbenicima (Jovan 9:39-41). Isusova poenta ovdje nije da je svako ko nikada nije vidio njegova čuda nevin u grijehu. Njegova poenta je – prikazana kontekstom samog ovog odlomka – je da oni koji progone hrišćane ne rade to u neznanju. Niti da su racionalni (Jovan 15:25). Oni reaguju u

mržnji. Mržnja prema Hristu jednaka je mržnji prema Bogu.

Još jedan aspekt utjehe koji Isus donosi je predviđanje uticaja svetog Duha. Isus koristi isti izraz koji je primijenio u Jovanu 14:16, *paraklētos*, koji se takođe prevodi kao „pomagač“, „savjetnik“, „tješitelj“ ili „zastupnik“. Dio uloge Duha svetoga u pomaganju da izdržimo progon je podsjećanje na ova Isusova učenja (Jovan 14:16; 16:13). Duh dolazi od Boga u istom smislu u kojem Hrist dolazi od Boga (Jovan 8:42; 14:26) – poslanjem po namjeri i za određenu svrhu u Planu spasenja.

Čini se da je spominjanje ljudi s Isusom „od početka“ u 27. stihu posebno usmjereno na učenike. Njihovi iskazi očevidaca o Hristovom učenju započeli su na samom početku njegove javne službe. Ti izvještaji ne bi bili smo informacija dok su apostoli širili jevanđelje. Ta sjećanja bi takođe poslužila kao temelj pisanih zapisa koja su sačuvana u četiri jevanđelja i knjizi Djela apostolskih (Luka 1:2; Djela 1:21-22), kao i drugim spisima Novog saveza (2. Petrova 1:16; 1. Jovanova 1:1).

Sami hrišćani takođe služe kao podsjetnici na učenja Isusa Hrista. Glagol u grčkom korijenu ovdje je *martyraeō*, a imenički oblik je *martys*. U doslovnom grčkom, to je neko ko služi kao svjedok, na primjer u pravnom okruženju, ili koji pruža dokaze. Vremenom se ovaj izraz povezivao sa onima koji su „dali dokaz“ svoje vere trpeći nasilje i smrt: savremeni izraz je „martir“ ili „mučenik“.

To je tema koju Isus uvodi u narednim stihovima, dok objašnjava do koje mjere će Božji neprijatelji napasti Božji narod.

U Jovanu 16:1, Isus objašnjava ključni razlog zašto izlaže ova strašna predviđanja. Ako znate da nešto dolazi, lakše ćete izdržati. Malo stvari izaziva strah više od nepoznatog. Bol, zastoji i drugi problemi nas plaše uglavnom zato što ne znamo ishod. Međutim, kada smo unaprijed obaviješteni i znamo da su dio nečega kontrolisanog, naš strah je smanjen. Umjesto da paničimo kada dođe do problema, možemo se malo utješiti znajući, „ovo je upravo ono što smo očekivali... ovo nije ništa van kontrole.“

Hristova namjera je da se vjernici sjete ovih predviđanja kada budu progonjeni. Bez prethodne najave, vjernici bi mogli biti u iskušenju da pomisle „ovo nije ono što sam očekivao... da li je Bog znao da će se ovo dogoditi?“ Umjesto toga, u teškim vremenima, hrišćani mogu reći: „Ovo mi se ne mora svidjeti, ali znam da je to dio Božjeg plana… i On ima sve pod kontrolom“. Ovo je poenta koju Isus često ponavlja u ovom govoru (Jovan 13:19; 14:25; 16:4).

U najneposrednijem smislu, oni koji su slijedili Hrista bili su podvrgnuti ekskomunikaciji od strane svojih sugrađana Jevreja (Jovan 9:22; Djela 8:1-3). U širem smislu, puno jevanđelje je uvredljivo za arogantni, pali ljudski um (Matej 11:6; 1. Korinćanima 1:18). Ljudi su odbacili poruke Jovana Krstitelja (Matej 11:18) i Isusa (Matej 11:19), iz potpuno suprotnih razloga. Na isti način, samoproglašeni „religiozni“ ljudi mogu odbaciti biblijske hrišćane kao „jeretike“ i kao rezultat toga „istjerati ih“.

Najekstremnija verzija ovog progona je smrt. Neki će biti toliko protivni jevanđelju i toliko zaslijepljeni krivom religijom, da će ubistvo hrišćana vidjeti kao čin pravednosti. Izopačeni oblici religije uglavnom su prožeti snažnim fanatizmom i

nespremnošću za preispitivanjem. To bi moglo uključivati doslovno božanstvo, kao kod islamskog progona vjernika. Grčka fraza ovdje je *laterian prosferin* – doslovno znači „ponuda službe“. Korijen riječi *lateria* je isti onaj koji se koristi u Rimljanima 12:1 da opiše „službu Bogu“. Kroz mračni srednji vijek, crkva je toliko zastranila da je surovo progonila, mučila i ubila na milione iskrenih hrišćana, čiji jedini „grijeh“ je bio što su shvatili da su crkvena i Hristova nauka međusobno isključive.

Strast koja navodi ljude da ubijaju hrišćane takođe može biti lažni bog, kao što su nacistički ili komunistički ideali koji su takođe doveli do smrti mnogih hrišćana. Bez obzira na specifične motive, Isus upozorava da protivljenje istini može biti i smrtonosno i vođeno intenzivnim emocijama.

Jasno je da oni koji napadaju vjernike to čine zato što oni sami nemaju nikakav odnos sa Bogom. Ranije je Isus istakao da je međusobna ljubav primarni znak vjere (Jovan 13:34-35). Ovdje vidimo i drugu stranu toga: progon vjernika mržnjom jasan je znak da je neko – ili kultura – odvojen od spasonosne vjere. Oni koji mrze i nanose štetu vjernicima to čine jer se duboko, duhovno protive Bogu i njegovom Sinu (1. Petrova 2:3-4; Jovan 15:18).

Hrišćani treba da pamte Isusove riječi kada trpe progon ili nevolje (Jovan 16:33). Ta iskustva nisu dokaz da nas je Bog iznevjerio ili napustio. Oni su samo podsjetnici da je znao da ćemo biti u takvim okolnostima, i trebali bismo vjerovati da je planirao u skladu s tim.

Jovan 16:4 premošćuje dvije ideje koje Isus želi povezati. Znanje unaprijed o progonu trebalo bi ublažiti naše strahove – a Isus će napustiti svoje najbliže sledbenike kako bi ispunio svoju namjeru na zemlji (Jovan 16:5) i nastavio posredovanje na Nebu (Jevrejima 8:1-2, 6; 9:23-28).

Najteži dio ovog procesa za učenike će biti prilagođavanje životu bez Isusa lično. Kako Isus nastavlja, on će objasniti kako njegovo odsustvo na zemlji omogućava djelovanje svetog Duha (Jovan 16:7-11).

Kratkoročno gledano, učenici su previše fokusirani na sopstvene strahove da bi jasno razmišljali o tome šta se dešava. Oni čak i ne razmišljaju o tome šta sve ovo znači za Isusa. Ranije su pitali da li Isus odlazi (Jovan 13:36; 14:5). Pravo značenje njihovog pitanja, međutim, bilo je na liniji „zašto me ostavljaš? Šta će biti sa mnom?“ Nisu pitali jer žele da znaju šta će se desiti sa Isusom (Jovan 16:6).

Riječi su iste, ali značenje ove dvije fraze, u njihovom kontekstu, je različito. Ovo je, zapravo, uobičajeno razumijevanje fraze „kuda ideš“. Osoba koja pita najčešće misli „zašto odlaziš?“ i zapravo ne pita za destinaciju. Učenici su zabrinuti zbog činjenice da Hrist planira otići, a ne za odredište na koje ide.

Učenici se boje i biće tužni. Hristove riječi nemaju za cilj da ih posrame zbog tih osjećaja, već da ih ohrabre da zadrže vjeru. Ono što će se dogoditi dio je Božjeg plana da preobrazi cijeli svijet (Jovan 16:7-11).

Sugestija da je Isusov odlazak na neki način korisna bila je vjerovatno apsurdna, u njihovim umovima. Međutim, da bi dovršio svoje pomirenje za grijeh, bilo bi

neophodno da Isus ode (Jovan 12:31-32).

„Prednost“ Isusovog odlaska takođe je povezana sa specifičnom ulogom Duha svetoga. U prethodnim stihovima, Isus je spominjao utješitelja, što znači Duha svetoga (Jovan 14:16-17, 26; 15:26-27).

Sve dok je Isus tamo, lično, predmet vjere učenika uvijek bi bila opipljiva, vanjska osoba. To nije nužno loše. Međutim, to znači da će stalno zavisiti o njemu da ih usmjerava ili da odgovori na njihova pitanja. Njihove vlastite misli i savjest bi stalno bili gurnuti u stranu, u korist traženja od Isusa njegovog suda. Kada on nije fizički prisutan, osjećali bi se nepotpuno.

Ukratko, Isusova fizička prisutnost na neki način ograničava dubinu njihovog oslanjanja na Boga. To takođe ograničava na koliko ljudi Isus može uticati odjednom. Djelovanje pod Duhom Božjim, međutim, nema takva ograničenja.

Sveti Duh, utješitelj, daje mogućnost svakom hrišćaninu da ima stalan, lični, neposredan kontakt s Bogom. Umjesto da se oslanjaju na nekoga „izvan“ sebe, vjernici u Hrista mogu se usredotočiti na Božji glas „unutar“ svojih srca, dok On prebiva s njima (Jovan 14:17). To ne čini hrišćane nepogrešivim ili sveznajućim (Kološanima 2:8; 2. Korinćanima 13:5). To znači da imamo prednost božanskog uticaja, u mjeri u kojoj smo voljni da mu se pokorimo (1. Korinćanima 2:14-16).

U Jovanu 16:8, Isus objašnjava još jednu svrhu tog Duha. Hrišćani često govore o uvjerenju u čisto duhovnom smislu: osjećaj vođen savješću da se ne napravi moralna greška. Osvjedočenje od Duha svetoga, u tom smislu, povezano je samo sa vjernicima (1. Korinćanima 2:14-16).

Međutim, bukvalni grčki izraz *elenxei* takođe znači „ukoriti, uvjeriti ili optužiti“. Što se tiče svijeta koji ne vjeruje, sveti Duh djeluje kao optužitelj i razotkriva njihov grijeh (vidi: Rimljanima 2:14-15). Hristov primjer i uticaj Duha svetoga u životima vjernika će ukazati na istinu o grijehu i pravednosti cijelom svijetu (Jovan 13:35; Matej 5:11-16; 1. Petrova 3:15, 4:3-4). Ovo će ići dalje od očiglednih aspekata stvaranja (Rimljanima 1:18-20) i ostaviti onima koji odbijaju tražiti Boga još manje izgovora (Matej 7:7-8).

Isus upućuje na tri specifična aspekta ovog osvjedočenja: grijeh, pravednost i sud.

Odbacivanje Boga i Njegovog Sina moglo bi se protumačiti kao krajnji grijeh. Isusov život, smrt i uskrsenje čine Božji plan jasnim (Jovan 3:18, 36; 15:22, 24). Sveti Duh će uticati na živote vjernika (Matej 5:11-16) da šire tu poruku. Hristovi sledbenici, osnaženi tim Duhom, pronijeće Isusovo učenje po cijelom svijetu (Matej 28:19). Gledanje i slušanje poruke Hristovih sledbenika „osuđuje“ one koji ignorišu poruku (Jovan 9:41).

Ovo je aspekt „osvjedočenja“ svetog Duha koji najviše vrijeđa nevjernike. Jedna je stvar sugerisati da Hrist nudi primjer dobrih djela (Jovan 16:10), ili da će zlo na neki način biti kažnjeno (Jovan 16:11). Ono što zaista razbjesni mnoge ljude je tvrdnja da su krivi za moralna nedjela i da su stoga podložni Božjoj presudi. Ljudi odbacuju odgovornost i spremni su na sve da ostane tako. Sve dok vjernici žive pod uticajem

Duha svetoga, to osvjedočenje će podsticati mržnju i ljutnju od svijeta koji ne vjeruje (1. Petrova 4:3-4; Jovan 16:1-4).

Legitimni uticaj Duha svetoga će uvijek voditi čovjeka ka istini. Isus je često naglašavao važnost da njegovi sledbenici žive po Božjoj dobroti (Jovan 13:35; Matej 5:11-16). Uticaj Duha svetoga u životima pobožnih ljudi ima za cilj da pokaže Božju volju i Njegovu istinu – često na frustraciju nevjernika. Oslanjanje na Duha svetoga, koje vodi poslušnosti Bogu, na kraju se pokazuje kao pravednost.

Bilo da se radi o održavanju dobrote pobožnog ponašanja ili dokazivanju zla grijeha, sveti Duh će „osvjedočiti svijet" na temu pravednosti. Hristovo uskrsenje iz mrtvih bilo je čudesan dokaz da su njegovi neprijatelji (Jovan 11:53) pogriješili u vezi sa njim, kao i sa svojom pravednošću (1. Korinćanima 15:19-20). Pravda se pokazala gdje zapravo stoji.

Oni koji su odbacili Hrista su osuđeni (Kološanima 2:15). U ovom specifičnom smislu, djelo Duha svetoga će služiti da stalno podsjeća sve koji se protive Hristu da su podložni sudu. Duh, dakle, osvjedočava svijet kako bi se nevjernici suočili sa stvarnošću grijeha, pravednosti i suda.

Taj sud počinje sa samim Sotonom (Jevrejima 2:14). Međutim, on se takođe proteže na svakoga ko odluči da stane na stranu svijeta i njegovog vladara, gazeći preko poslušnosti Sinu Božjem (Djela 17:30-31; Jovan 3:36). Sotona je zaista u potpunosti osuđen Hristovom misijom i žrtvom na zemlji. Njegov podmukli karakter je razobličen pred Božjim svemirom. Otkrivenje 12:10 govori o Hristovom postignuću u odnosu na Sotonu. On je zbačen kao „optužitelj" Božjeg naroda pred Bogom. Takve tužbe izgubile su smisao kroz njegovu krajnju nepravdu u pokušajima da na svaki način uništi Sina Božjeg ili osujeti njegovu misiju. Sotona je posebno gnjevan na stanovnike zemlje zbog tog sužavanja njegovih mogućnosti. On zna da vrijeme više ne radi u njegovu korist (Otkrivenje 12:12).

Tema koja se ponavlja u Bibliji je da Bog razumije naše slabosti. Isus, posebno, može u potpunosti saosjećati s ljudskim iskušenjima budući da je iskusio ljudski život (Jevrejima 4:15-16). Nedavna rasprava o Isusovom odlasku i teškim vremenima, gotovo je sigurno učinila učenike nervoznim i uplašenim (Jovan 16:6). Umjesto da ih preplavi još više, Isus zna kada treba stati (Jovan 16:12). Ovo je, opet, jedan od razloga zašto će Bog poslati svog svetog Duha da ohrabri, pouči i podsjeti ove ljude na stvari koje još ne mogu u potpunosti razumjeti (Jovan 16:13).

Duh Božji je taj koji koji će voditi prave učenike punoj istini. Međutim, to ne daje trenutnu ili automatsku mudrost. Hrist ne kaže da će Duh odmah staviti umove vjernika u stanje duhovnog savršenstva. Niti se kaže da će Duh u potpunosti zamijeniti nečije misli ili mišljenja. Umjesto toga, Duh će „govoriti", „voditi" i „objavljivati". Tom uticaju se može oduprijeti ili ga čak zanemariti: vjernici, čak i ljudi poput apostola, mogu pogriješiti u pogledu procjene stvari (Djela 21:20-24; Galatima 2:11-14). Učeništvo hrišćana (Matej 28:19) i korišćenje pisane Riječi (1. Korinćanima 4:6) su od ključne važnosti u svim doktrinarnim raspravama (Djela 8:31).

Kada nas Duh sveti osvjedočava u istine, to govori o Hristu (Jovan 14:6), baš kao što govori o Ocu (Jovan 16:13). Kada Isus govori o „onom što je moje“, u ovom slučaju, to je referenca na te istine (Jovan 16:14).

U 15. stihu, Isus pojašnjava tu ideju, ponavljajući raniju misao da što ima Otac jeste i njegovo, jer mu je Otac dao izvršnu funkciju (Jovan 3:35; Matej 11:27).

Isusova primjedba u Jovan 16:16 je još jedna koja zbunjuje učenike. Pošto je Hrist nedavno govorio o odlasku, taj aspekt je manje nejasan. Čini se da ove ljude najviše zbunjuje ideja da će nakon nekog vremena ponovo vidjeti Hrista. Najvjerovatnije, Isus misli na vrijeme između svog uskrsnuća (Jovan 20:19) i njegovog uznesenja (Djela 1:6-9). Tokom tog perioda od 40 dana (Djela 1:3), on će ponovo biti vidljiv i prisutan sa učenicima na zemlji.

Trebamo razumjeti nedoumice učenika jer oni nisu imali prednost retrospektive kao mi. Oni još ne znaju redoslijed događaja i ne razumiju u potpunosti kako se to vraća Ocu (Jovan 16:17-18). Za sada su zbunjeni i čini se da se raspravljaju o tome šta bi ove riječi mogle značiti.

Iako učenici raspravljaju jedni s drugima, a ne sa Hristom, on tačno zna sa čime se bore (Jovan 2:24-25; Luka 6:8). Ono što Isus objašnjava u narednih nekoliko stihova ne daje u potpunosti odgovor na njihovo pitanje. Međutim, pruža više sigurnosti kroz perspektivu. Suština njegovog odgovora je da će ova teška iskustva biti relativno kratka i da će radost zbog onoga što se stekne znatno nadmašiti patnju koja je bila potrebna (Jovan 16:20-22).

Ponovo se pozivajući na mržnju svijeta i tjeskobu svojih sledbenika, Isus jasno daje do znanja da ono što će se dogoditi neće biti ugodno. Nema smisla u kojem Isus kaže vjernicima, „nije tako loše“ ili „treba da budete srećni zbog ovoga“. Umjesto toga, on uči vjernike da gledaju dalje od svoje patnje, znajući da postoji veća svrha. U ovom slučaju, učenici će sa užasom gledati kako je njihov Učitelj uhapšen i ubijen (Jovan 18:1-3; 19:18), samo da bi slavno uskrsnuo (Jovan 20:19).

Isus će to uporediti sa porođajem (Jovan 16:21-22). Niko sa trunkom zdravog razuma ne kaže ženi: „porođaj nije tako loš“ ili „ne bi trebalo da osjećaš bol tokom porođaja“. Međutim, ta patnja nije bez svrhe ili nagrade. Nakon što bol prestane, postoji blagoslov tako dubok da nadmašuje sjećanja na bol. Uspomene nisu nestale, ni u kom smislu, ali rezultat koji se nagrađuje je više radostan nego što je patnja bila jadna. Ono što će učenici doživjeti slijedi sličan obrazac.

Poenta u ovom odlomku je da ta negativna iskustva odmah nadmašuju radost novorođenčeta. Iskustvo porođaja je intenzivno, mučno, pa čak i zastrašujuće. Ipak, u poređenju s ljubavlju djeteta, porođajni bol je relativno kratkog vijeka i lakše ga je napustiti.

U najneposrednijem smislu, Isus takođe upućuje na tugu koju osjećaju njegovi najbliži sledbenici dok slušaju njegova strašna predviđanja. On ih još jednom tješi podsjetnikom – namjerno datim unaprijed (Jovan 16:4) – da će ga ponovo vidjeti (Jovan 16:16). S vremenom će se njihova vjera u uskrslog Hrista karakterisati radošću

koju čak ni progonstvo i smrt ne mogu pobijediti (Djela 5:41; 8:8; 13:52; Luka 24:52).

Kada Isus bude uskrsnut iz mrtvih (Marko 8:31), mnoga od ovih pitanja će dobiti odgovore. Tada će biti jasni problemi koji frustriraju učenike. Kao rezultat toga, oni neće „ništa tražiti“ od Isusa (Jovan 16:23). Ono što Hrist dalje kaže jasno pokazuje da se ova izjava ne odnosi na molitvene zahtjeve ili materijalne potrebe (Jovan 16:26). To je dodatno obećanje da će ono što za sada izgleda zamućeno ili nejasno uskoro biti veličanstveno očigledno (Jovan 15:26-27).

Isus takođe ponavlja obećanje koje je dao ranije u ovom govoru: da će zahtjevi ponuđeni u molitvi, „u [njegovo] ime“, biti uslišeni od Boga (Jovan 14:13-14). Kontekst za te odgovore je eksplicitno dat – tražiti nešto „u ime Isusovo“ znači pozivati se na njegovo posredništvo. To znači da bilo koji zahtjev suprotan Božjoj volji nema nade da će biti uslišen. Pokornost Bogu i poslušnost Njegovom Sinu ključni su elementi ovog obećanja – a ne opšte obećanje da će nam dati sve što želimo.

Završno obećanje ovog stiha uključuje ponavljanje riječi *amēn*. To je ostalo gotovo nepromijenjeno od aramejskog preko grčkog do danas. Navođenje izjave ovim terminom, a posebno njegovim ponavljanjem, je tvrdnja o saznanju nepogrešive istine iz prve ruke.

Isusova izjava u Jovanu 16:24 službeno podržava ideju molitve u njegovo ime: prizivanje njegovog posredničkog autoriteta i zasluga u iznošenju zahtjeva Bogu. Isus daje ovo obećanje onima koji se mole „u“ Njegovo ime, a ne samo onima koji „koriste“ njegovo ime. Moliti se „u“ ime Hrista znači činiti to u skladu sa Božjom voljom i Njegovom prirodom. Nije sve što želimo ono što Bog želi za nas. Glavna komponenta vjere je prepoznavanje da On vidi i zna više od nas i da ima naše vječne najbolje interese u srcu (Matej 7:9-11).

Sada Isus navodi da je učio svoje učenike duhovnim stvarima u obliku parabola – slikovitih priča sa prenosnim značenjem. On ih priprema za svoju predstojeću smrt i uskrsnuće (Jovan 18:1-3; 19:18; 20:19) – dio toga uključuje učenje u poslednjem trenutku (Jovan 16:4).

Drugi razlog zašto je Hrist poučavao koristeći parabole je njegovo znanje da neke od tih ideja neće biti shvaćene prije njegovog uskrsenja. Nakon što je uskrsnuo iz mrtvih, mnoge od ovih naizgled nejasnih priča će imati smisla (Jovan 2:22; 6:60). U to vrijeme, kada se sva ova različita predviđanja ispune, on će razgovarati s ovim ljudima direktnim, jednostavnim jezikom. Tada će biti spremni da prihvate ono što on kaže bez zabune, dijelom zbog uticaja svetog Duha (Jovan 16:12-13; 1. Korinćanima 2:14-16).

Izjava o moljenju Oca u ime učenika može se tumačiti na dva načina. Jedna je da Isus misli da on „neće“ uputiti zahtjeve Bogu Ocu, što znači da ga oni mogu direktno pitati. Druga opcija je da Hrist misli da se njegovi zahtjevi u njihovo ime podrazumijevaju: nešto poput „Ne moram da vam kažem da...“ Oboje imaju podršku iz okolnog konteksta, iako ideja direktne komunikacije s Bogom bolje odgovara načinu na koji Sveto pismo opisuje odnos između vjernika i Oca (Matej 27:51; Jevrejima 9:8-12; 1.

Petrova 2:9).

Isus je često primjećivao blisku vezu između sebe i Boga Oca (Jovan 10:30). Glavna tema njegovog propovijedanja bila je da je vjerovanje u njega – u Hrista – bilo apsolutno neophodno za pomirenje s Bogom (Jovan 3:16-18, 36; 14:6). Sveto pismo jasno pokazuje da je vjerovanje u Isusa jedan i jedini način da osoba upozna Boga (Jovan 6:28-29). Poenta je uvjerenje da je Hrist zaista došao od Boga (Jovan 16:27). Isto tako, oni koji ponizno slijede Boga (Jovan 14:15, 21) dokazuju da su zaista dio Njegovog naroda (Jovan 14:23).

Oni koji ne poznaju Hrista ne poznaju Boga – i njihovo odbacivanje Njegovog Sina to dokazuje (Jovan 15:18-23). Oni koji se ne pokoravaju Bogu neće imati korisni uticaj Duha (1. Korinćanima 2:14-16) i vjerovatno će pogrešno razumjeti stvari (Matej 11:25-26).

Isus konstatuje da je došao od Boga i da se vraća Bogu (Jovan 16:28). Ta rečenica je sažetak cjelokupne Isusove zemaljske službe. Sve su to ideje koje je Hrist već objasnio, uključujući njegov dolazak od Boga (Jovan 6:38), utjelovljenje u svijet (Jovan 8:42, 58), njegovu proročenu smrt (Marko 8:31) i njegovo konačno uskrsnuće (Jovan 2:19) i uznesenje (Jovan 16:16). U određenom smislu, sve su to stvari koje učenici znaju, čak i ako ne razumiju u potpunosti.

Međutim, ovaj otvoreni govor dovodi učenike do toga da još jednom pogrešno tumače; oni misle da su već stigli u ovo stanje duhovnog razumijevanja (Jovan 16:29-30). Ovdje impliciraju da ono što sada vide i čuju od Isusa ispunjava to znanje. U svakom slučaju, oni će ponoviti svoje povjerenje u Hristovo znanje (Jovan 16:30), samo da bi ih Isus ponovo vratio u stanje poniznosti (Jovan 16:31).

Hristov odgovor u Jovanu 16:31 se skoro uvijek prevodi u obliku pitanja. Predstojeći kontekst pokazuje da on zna da učenici baš ne razumiju šta će se dogoditi. Ova izjava je izazovna i djeluje kao blagi oblik sarkazma: oh, razumiješ, zar ne? Istina, tek dolazi vrijeme straha i sumnje (Jovan 16:20-22). Baš kao što Petar tek treba da prođe kroz svoje poricanje Hrista (Jovan 13:36-38), cijela grupa učenika će u početku reagovati na Isusovo hapšenje (Jovan 18:1-3) u strahu i panici (Jovan 16:32).

Druga jevanđelja bilježe isto predviđanje koje Isus ovdje daje (Matej 26:31; Marko 14:27). Kada dođe kriza (Jovan 18:1-3), svaki od ovih ljudi će napustiti Isusa i pobjeći u strahu. Ovo je takođe dio ispunjenog proročanstva. Da će Isus ostati sam prorekao je Isaija (Isaija 63:5). Izraz pronađen u Mateju i Marku jasnije implicira proročanstvo u Zahariji 13:7, koje se odnosi na ovce koje su se raspršile od udarenog pastira.

Uprkos tome što su ga njegovi zemaljski prijatelji napustili, Isus neće biti potpuno, beskonačno sam. Njegov odnos s Bogom Ocem biće kamen temeljac Isusove vjere tokom predstojećih teškoća (Matej 26:39-42).

Nekoliko puta tokom Poslednje večere, Isus je istakao da namjerno daje unaprijed upozorenje (Jovan 13:19; 14:25; 16:4). Njegova eksplicitna svrha za to je ohrabrenje; umjesto da reaguju u strahu ili zbunjenosti, hrišćani bi trebali biti svjesni da su ta

iskustva dio većeg Božjeg plana. Poslanica Jevrejima, posebno 11. poglavlje, slavi heroje vjere koji su odlučili da se „čvrsto drže“ i vjeruju u Boga. To povjerenje, pokazuje Sveto pismo, bilo je dobro postavljeno, čak i ako će ispunjenje Božjih obećanja doći tek nakon što ti vjernici pređu u vječnost.

„Mir“ o kojem Isus govori nije svjetovna udobnost, pa čak ni sreća. To je pouzdani „odmor“ (Matej 11:28-30) koji vjernici doživljavaju kada ostave strepnju (Matej 6:25-34) i vjeruju Bogu da će izvršiti svoju volju.

Kao što je uobičajeno i u drevnoj literaturi i u biblijskim proročanstvima, Isus govori o nečemu što je Bog zagarantovao kao da se to već dogodilo. Prije ove Posljednje večere, Hrist je pobijedio iskušenja ljudskog života (Jevrejima 4:15) i direktne Sotonine mamce (Matej 4:1-11). Veća pobjeda će, međutim, doći nakon njegovog hapšenja (Jovan 18:1-3) i raspeća (Jovan 19:18), kada bude uskrsnut iz mrtvih (Jovan 20:19).

Ova konačna izjava povjerenja vodi u jedan od najsvetijih djelova Biblije: Hristovu zastupničku molitvu u 17. poglavlju.

82. Hristova posrednička molitva

Jovanovo jevanđelje napisano je mnogo nakon što su Matejevi, Markovi i Lukini spisi bili u opticaju. To je vjerovatno razlog zašto on uključuje ili isključuje određene detalje. Ovdje će Jovan zabilježiti najdužu Isusovu molitvu uključenu u Sveto pismo.

Tokom svoje zemaljske službe, Isus se pokoravao vremenskoj liniji koju mu je dao Bog Otac. To je značilo ne pokazivati moć na pogrešan način ili u pogrešno vrijeme (Matej 4:1-11; Jovan 2:4), kontrolisati očekivanja ljudi (Jovan 6:15), upravljati time kako i kada su ga ljudi proglasili Mesijom (Matej 16:20), pa čak i da li su ga njegovi neprijatelji mogli zarobiti ili ne (Jovan 7:30; 8:20). Svi ti izbori bili su u iščekivanju „časa" kada će se ispuniti Božja konačna svrha za Isusov zemaljski život. Isus se sada moli u znak priznanja da je ovo vrijeme došlo (Jovan 12:27-32).

Pominjanje Boga kao „Oca" uobičajeno je u Jevanđelju po Jovanu, a posebno u ovoj posredničkoj molitvi. Otprilike polovina toga nalazi se u poglavljima 13-17.

Sveto pismo ukazuje da je čovjekova primarna svrha slaviti Boga (Rimljanima 11:36; 1. Korinćanima 10:31). Dio slavljenja Boga je poslušnost Njegovoj volji i istrajnost u teškim okolnostima. Ono što će Isus doživjeti daće slavu Bogu, u onom uobičajenom smislu, pokazujući poniznost i pokornost. To će takođe donijeti ogromnu slavu Bogu kao središnjoj tački spasenja po milosti kroz vjeru.

Svaka slava koju Isus dobije, ispunjavajući svoju misiju, na kraju je slava data Bogu Ocu (Jovan 8:54). Iz tog razloga, Bog Otac je dao svu izvršnu vlast Isusu (Jovan 5:19-20, 26-29).

Svrha Isusove zemaljske službe bila je donijeti slavu Bogu, uz njegovu žrtvu koja je aktivirala sredstva spasenja po milosti kroz vjeru (Jovan 12:27-33). Ovo je način na koji se čovječanstvo može pomiriti sa Bogom (Jovan 3:16-18); ovo je, u stvari, jedini način na koji se neko može spasiti (Jovan 14:6). Uskoro će Isus biti uhapšen, lažno osuđen i pogubljen, da bi uskrsnuo iz smrti nakon tri dana (Marko 8:31). Ovo je neophodno kao dio Božjeg plana da spasenje učini mogućim (Titu 3:5).

Jovan 17:2 je takođe značajan po tome što je još jedna referenca na Boga koji „daje" ljude Hristu u svrhu spasenja. Ovo je poenta koju je Isus ranije iznio (Jovan 6:37; 10:29), a koja će imati odjek u drugim djelovima Novog saveza (Rimljanima 8:29; Efescima 1:5; 2. Petrova 1:10).

Hrist takođe koristi termin „vječni život" ovdje, i ponovo u sledećem stihu, gdje ga on definiše:

„A ovo je život vječni: da upoznaju tebe jedinog istinitog Boga i Isusa Hrista koga si poslao." (Jovan 17:3)

Grčki izraz za „upoznati" koji se ovdje koristi podrazumijeva dubok nivo bliskosti. Iako smo spaseni samo milošću kroz vjeru, a ne djelima (Efescima 2:8), spasonosna vjera je više od intelektualnog dogovora (Jakov 2:19). Jevanđelje po Jovanu

rutinski koristi glagolski oblik grčkog *pisteuō*, preveden kao „vjerovati“, u vezi sa ovom mišlju. Spasonosna vjera nije pasivna, privremena ili mehanička. Ona je puna povjerenja, aktivna i angažovana (Jevrejima 11:6; Jovan 14:15). Veza između Boga i pravog vjernika je duboka, ukorijenjena u sve bližem odnosu. Oni koji odbijaju da poznaju Boga neće biti spašeni od Njega (Jovan 8:55-59).

„Hrist“ je naslov koji dolazi preko hebrejskog, na grčki, a zatim na ostale jezike. Riječ znači „pomazanik“ ili „mesija“. Neki pisci, kao što je Pavle, stavljaju naslov na prvo mjesto, govoreći o njemu kao o „Hristu Isusu“ (Rimljanima 1:1; 1. Korinćanima 1:1).

Zanimljivo je da postoje samo dva mjesta u Jevanđelju po Jovanu gdje se koristi tačan izraz „Isus Hrist“. Prvi je u uvodu (Jovan 1:17), drugi je ovdje. Ovo je takođe prvi put u Jovanovom jevanđelju gdje je Isus zabilježen kako eksplicitno primjenjuje titulu „Hrist“ na sebe. Drugi su ga tako označili, a Hrist je prihvatio njihove riječi (Jovan 4:25-26; 11:25-27). Druga jevanđelja ga zapisuju koristeći naslov (Matej 24:5; Marko 9:41). Jovanova suzdržana upotreba izraza „Isus Hrist“ formira niz zagrada oko svega što vodi ka tome da Isus ispuni svoju svrhu ovdje na zemlji (Jovan 12:27-32). Ovo je odjek u Isusovom nadolazećem upućivanju na to da je s Bogom na početku stvaranja, što se takođe spominje u uvodu (Jovan 1:1; 17:5).

Isusova definicija vječnog života je spoznaja „jedinog istinitog Boga“ i njega samog kao delegiranog Mesiju i Spasitelja. Ova izjava je ključna za shvatanje pojma „Bog“. Bog je termin koji označava vrhovno samopostojeće Biće, stvoritelja i vladara univerzuma i svega što postoji. Bog je Izvor života i apsolut istine i zakona života. Bog nema početka i kraja i On je vječan u apsolutnom smislu. Ali tvorevina je imala svoj početak kojem prethodi Božji jedinorođeni i prvorođeni Sin. Sin Božji (Isus Hrist) naveden je kao božanski Kanal kroz koga i za koga je sve stvoreno (Postanje 1:26; Jovan 1:1-3, 14; Kološanima 1:15-16; 1. Korinćanima 8:6). Prototip nebeske Porodice tako nam otkriva obrazac, svrhu i smisao stvaranja.

Riječ *Bog* se koristi na dva različita načina u Svetom pismu. Prvo, pojam *Bog* se upotrebljava vezano za Vrhovno Biće univerzuma koje je konačni *izvor svega*. Svaki put kad Biblija pominje jedinog pravog Boga, to se odnosi na vrhovno biće, Onoga koji je bio prije svega drugog i od kojeg je sav život potekao. **U ovom smislu niko drugi nije Bog**. Prvi Uput Dekaloga glasi: *„**Ja sam** Gospod, tvoj Bog, koji te je izveo iz egipatske zemlje, iz doma robovanja. Nemoj imati drugih bogova ispred **mene**. (2. Mojsijeva 20:2-3).*

I Stari i Novi savez su potpuno dosledni da postoji samo jedan Bog (Izlazak 20:2-3; Ponovljeni zakon 4:39; 6:4; 32:39; Isaija 45:5; 46:9; Marko 12:28-34; Jovan 17:3; Rimljanima 3:30; 1. Korinćanima 8:5-6; Galatima 3:20; 1. Timoteju 1:17; 2:5; 6:15-16; Jakov 2:19).

Dakle, Hrist se obraća u molitvi Ocu kao „jedinom pravom Bogu“, što isključuje njega samog, ili bilo koje drugo biće, iz te formulacije. Hrist izjavljuje da spoznaja tog Boga i njega samog kao Mesiju spasitelja znači vječni život. Mnogo kasnije, Jovan

piše: „I život se otkrio, i mi smo to vidjeli, i svjedočimo, i pokazujemo vam onaj vječni život, koji je bio kod Oca, i otkrio se nama. Što smo vidjeli i čuli to javljamo vama da i vi s nama imate zajednicu; a **naša je zajednica s Ocem i sa Sinom Njegovim Isusom Hristom.“** (1. Jovanova 1:2-3)

Ovu svečanu istinu negira dogma o trojstvu. Ta doktrina poriče Oca i Sina, što čini učenjem da su Otac, Sin i sveti Duh jedan isti Bog. To je poricanje i Oca i Sina na više načina, za koje 1. Jovanova 2:22-23 konstatuje da je antihrist. Zapazite da Jovan ništa ne kaže o poricanju svetog Duha. Prema trinitarcima ispada da više od 100 stihova koji konstatuju da je Isus Sin Božji u stvari uopšte ne znače to što govore. Da li vam je poznata ijedna druga doktrina koja izvrće toliko jasnih tekstova Svetog pisma? Ako prihvatate dogmu o trojstvu, tada Isus ne može biti Sin Božji. A ako ne prihvatate jedinog Boga i Isusa kao Sina Božjeg, tada ne možete imati vječni život!

Dakle, ako su sva tri člana Božanstva su-vječna, onda zvanja koja posjeduju prosto odražavaju uloge koje su preuzeli da odigraju u planu iskupljenja. Ona se ne mogu uzeti u doslovnom smislu. Na primjer, Sin Božji onda nije stvarni Božji Sin, On je član Božanstva koji igra ulogu Sina.

„Ko vjeruje Sina, ima vječni život. Ko [tvrdoglavo] odbija Sina, neće vidjeti život, nego Božji gnjev ostaje na njemu.“ (Jovan 3:36)

„A ovi su zapisani da biste vjerovali da je Isus zaista Hristos, Sin Božji, i da verujući imate život vječni u imenu njegovom.“ (Jovan 20:31)

Kao što konstatuju gornji stihovi, poznavanje ko su tačno Otac i Sin je ključ vječnog života. Ali razumijevanje identiteta Duha svetog takođe je nešto što se ne može dozvoliti da bude krivo shvaćeno. Možemo se zapitati zašto nam Biblija nikad ne govori da se „molimo“ ili „obožavamo“ Duha svetog ako je on su-vječno božansko biće kao što tvrdi doktrina o trojstvu. Duh sveti najbolje se opisuje kao Božja prisutnost i sila (Psalam 139:7). Duh Božji djeluje na ličan način zato što pripada Bogu. Iz istog razloga je i „svet“ jer je Bog svet. Termini kao „Božji Duh“, „Duh Božji“, „Duh Hristov“, „Moj Duh“, „Njegov Duh“ i „Duh sveti“ su biblijski i ispravni.

Dogma o trojstvu vodi nizu apsurda, kontradikcija i nemogućnosti, kao i teškim atacima na zdravi razum koji izvrću jasne istine Svetog pisma i prkose logici.

Ako ne priznajete da je Isus Sin Božji tada se odvajate od Boga. „Ko god priznaje da je Isus Hristos Sin Božji, Bog nastava u njemu i on u Bogu.“ (1. Jovanova 4:15) I opet: „Ko pobeđuje svijet, ako ne onaj koji vjeruje da je Isus Sin Božji?“ (1. Jovanova 5:5)

I ako poričete da je Isus Sin Božji i da je Bog dao svog doslovnog Sina, tada Boga gradite lažovom i nemate vječni život. „Ko vjeruje u Sina Božjeg, prihvata svjedočanstvo koje mu je dato. Ko ne vjeruje Bogu, učinio ga je lažljivcem, jer ne vjeruje u svjedočanstvo kojim Bog svjedoči o svom Sinu. A u ovome je to svjedočanstvo: Bog nam je dao vječni život, i taj život je u njegovom Sinu. Ko ima Sina, ima život, a ko nema Sina Božjeg, nema život.“ (1. Jovanova 5:10-12)

Sveto pismo nam, dakle, govori da jedino priznavanjem da je Isus Sin Božji

možemo biti spaseni i imati pristup k Ocu.

Isus je govorio o radu – ostvarenju Božje volje – dok je za to ostalo vremena (Jovan 9:4). Kako se njegovo hapšenje i pogubljenje približavaju (Jovan 18:3; 19:16), Isus pokazuje da je sada završio s poslom koji mu je dat. To bi moglo izgledati iznenađujuće, s obzirom na to da on još nije izdržao smrt (Jovan 18:37). Međutim, ovi trenuci između Poslednje večere i Isusovog hapšenja poslednji su trenuci u kojima on preuzima aktivnu ulogu u svojoj misiji. Od ove tačke nadalje – osim poslednjeg pokazivanja autoriteta (Jovan 18:6) – Isus će preuzeti pasivnu ulogu, dopuštajući grešnom svijetu da ga zlostavlja i ubije. Ono što je Bog od samog Isusa tražio da učini sada je učinjeno, i sve što preostaje je da se potčini (Filipljanima 2:8) ostatku Božje volje, dok se cijela svrha ne završi (Jovan 19:30).

Saradnja s Božjom voljom donosi mu slavu (Jovan 15:8; 2. Korinćanima 9:13). Takvi postupci odražavaju njegovu svrhu i njegovu poruku.

„A sada ti, Oče, proslavi me svojom slavom koju sam imao s tobom prije nego što je svijet postao.“ (Jovan 17:5)

Ovaj zahtjev dovršava prvi dio Isusove molitve, u kojoj se on molio za sebe. Nakon onoga što je zapisano u ovom stihu, on će se obratiti molitvi za svoje najbliže sledbenike.

U ranim riječima jevanđelja po Jovanu, Isus se spominje kao „Riječ“ i kaže se da je bio prisutan na početku stvaranja (Jovan 1:3). Kao dio ovog opisa, Jovan koristi izraz „Isus Hrist“, tačan izraz koji se više nije koristio u ovom jevanđelju do ovog odlomka, 17. poglavlja. U ovom odlomku, Jovan ponovo povezuje te koncepte. Isus je Sin Božji i postojao je „prije nego je svijet postao.“

Isus navodi da je „objavio“ Božje ime ljudima. Ovo je od grčkog korijena riječi *faneroo*, što znači „učiniti nešto vidljivim, prepoznatljivim ili objašnjenim, ili proglasiti“. Baš kao što izraz korišten u 1. poglavlju, *logos*, podrazumijeva poruku ili govor, ovaj stih ukazuje da je Isus predstavljao Boga u svojoj službi učenicima. Djelovati „u ime“ nekoga znači objaviti njegovu volju i njegov autoritet (Jovan 12:13; 14:26; 15:21; 16:26).

U ovom kontekstu, „ljudi koje si mi dao od svijeta“ su ovi najbliži sledbenici: Dvanaestorica, takođe poznati kao apostoli, iako je jedan od njih umjesto toga izabrao uništenje (Jovan 17:12). Hrist je podsjetio ove ljude da ih je izabrao (Jovan 6:70; 15:16), oni nisu došli da ga slijede svojim sopstvenim nadahnućem. Onaj koji je dao Hristu ove ljude je Bog, i oni su njegovi.

Isus nije bio stidljiv da proziva učenike za njihove greške (Matej 8:26; Marko 8:33; Luka 24:25). Pa ipak, ovdje on ukazuje da su održali Božju Riječ. Iako je sav grijeh naša odgovornost (1. Korinćanima 10:13), Bog takođe zna da nismo savršeni (Jevrejima 4:16). Isto je bilo i za Dvanaestoricu: bili su pogrešivi, ali njihova povjerljiva predanost Isusu značila je da iskreno, istinski slijede Boga.

Iako ovi ljudi ne shvataju u potpunosti sve što će se dogoditi (Jovan 12:32-34), oni izgledaju potpuno uvjereni da je Isus Obećani, a ono što ih uči dolazi direktno od

Boga (Jovan 5:36; 10:29; 12:49). Oni takođe vjeruju da je Isus došao od Boga i da je poslat od Boga. Uprkos greškama, ljudi koje je Isus izabrao da postanu „Dvanaestorica“ (Matej 10:1-4) imali su iskrenu, legitimnu vjeru u njega i njegovu poruku (Jovan 6:68-69). To je oduvijek bio jedan i jedini uslov da se bude „pravi vjernik“. Ovo nam govori da savršenstvo nije neophodno – samo ponizna, pokorna vjera.

Iako se Isus najdirektnije moli za apostole, njegova molitva ima primjenu na sve koji dođu do vjere u Hrista (Jovan 17:20). On kaže da su to oni koje mu je Bog Otac dao (Jovan 17:10). Jedina grupa za koju ove molitve apsolutno nisu primjenjive su nevjernici: oni koji ne vjeruju u Sina Božjeg (Jovan 3:16-18, 36; 14:6).

Dok se ove riječi izgovaraju, Isusova služba „u svijetu“ je završena, a apostoli će biti ostavljeni da nose jevanđelje (Jovan 16:5-11). Taj će svijet biti neprijateljski raspoložen prema njihovoj poruci (Jovan 16:1-4). Međutim, Isus je već pružio utjehu predviđajući dolazak svetog Duha (Jovan 15:26) i njegovu konačnu pobjedu (Jovan 16:33).

11. stih je još jedan primjer Isusovog pozivanja na upotrebu „imena“. Ovo nije referenca na magične čarolije ili zagonetke. Govoriti „u ime“ nekoga znači pozivati se na njegov autoritet i moć. Dok se Isus moli za učenike da ih Božja sila i autoritet „zadrže“ u njihovoj vjeri, on koristi ovu ideju o Božjem „imenu“.

Pozivanje na jedinstvo ovdje je takođe važno. Hristova molitva se najdirektnije primjenjuje na njegov unutrašnji krug (Matej 10:1-4), osim na Judu, koji je već otpao (Jovan 17:12). Međutim, načela se protežu i na buduće hrišćanske vjernike. Hrišćansko jedinstvo, izraženo ljubavlju, definitivno je obilježje spasonosne vere (1. Jovanova 4:20). Isus je dao uput ljubavi prema suvjernicima (Jovan 13:34-35), a oni koji istinski vole Hrista slijediće taj uput (Jovan 14:15).

Prethodno je Isus spomenuo da je poučio Božju poruku svom unutarnjem krugu. Među tom grupom bio je i Juda, za kojeg je Isus znao da je lažni vjernik (Jovan 6:64; 13:21). Samo Juda, od Dvanaestorice, odlučio je da ignoriše ono što je vidio od Hrista, do sopstvene propasti (Marko 14:21). Hrist je znao da je to neophodan dio Božjeg plana da otkupi čovječanstvo. Juda je u 12. stihu nazvan „sinom uništenja“ ili propasti.

Isus zna da se vraća Ocu i da se njegova misija završava. On se raduje zbog uspjeha.

Isus je spomenuo svoja prethodna učenja (Jovan 17:13). Ona su „riječ“ koja je bila dio njegove zemaljske službe. Isus ovdje koristi grčki korijen riječi *logos*; ovo je isti izraz koji je Jovan primijenio na Isusa na početku ovog jevanđelja (Jovan 1:1). Dio njegove misije je da prenese Božje riječi čovječanstvu.

U ovom kontekstu, „svijet“ znači nevjerujuće, palo čovječanstvo. Niko ne voli da ga prozivaju za njegove neuspjehe (Jovan 3:20). To je još istinitije kada moralna istina razotkriva grešni svijet (1. Petrova 4:4). Hrišćani su pozvani da utiču na svijet (Matej 5:13-16), ali ne da budu ukaljani njime (Rimljanima 12:2; Kološanima 2:8; Jakov 1:27). Kamen temeljac hrišćanske vjere je slijeđenje primjera Isusa Hrista (Jovan 14:15), i što je osoba sličnija Hristu, to će je antihrišćanski svijet više mrziti i progoniti

(Jovan 16:1-4).

Među izazovnijim aspektima biblijske vjere je to što Bog ne obećava da će izvući vjernike iz progona ili nevolja. Umjesto toga, samo poslušanje Hrista (Jovan 14:15) može biti dovoljno da zaradite mržnju od svijeta koji ne vjeruje (Jovan 17:14; 1. Petrova 4:4). Bog nas uvjerava da će biti s vjernicima u njihovim poteškoćama (Jovan 16:33), a ono što oni doživljavaju dio je njihove pripreme za nešto veće (Rimljanima 8:18, 28).

U skladu s tom temom, Isus ponavlja da njegova molitva Bogu nije da ukloni hrišćane iz svijeta (1. Korinćanima 5:9-10). Umjesto toga, moli se za postojanost njihove vjere (Jevrejima 3:6; Jovan 16:1-4). Jedini način da vjernici dođu do drugih s jevanđeljem (Matej 28:19) je da pokažemo hrišćansku istinu u vlastitim životima (Matej 5:13-16; 1. Petrova 3:15). Ovaj dio Isusove zastupničke molitve najdirektnije se odnosi na njegove najbliže učenike. Ovi ljudi će nastaviti Isusovo učenje nakon njegove smrti i uskrsnuća. Međutim, savremeni hrišćani (Jovan 17:20) su takođe „u svijetu“, ali im je rečeno da ne budu „od svijeta“ (Jovan 17:14).

U 16. stihu, Isus ponavlja istu frazu koju je koristio samo nekoliko trenutaka prije (Jovan 17:14). Od vjernika se očekuje da budu „u“ svijetu, ali ne i „od“ svijeta. Ne možemo donijeti istinu onima koji je trebaju čuti ako nismo prisutni, angažujući ljude oko sebe (Matej 5:13-16; Rimljanima 10:14-15).

To odvajanje od stavova i misli svijeta (Kološanima 1:13; Rimljanima 12:2-3) izaziva mržnju prema vjernim hrišćanima (Jovan 14:15). Jednostavno pokazujući da poštujemo Boga, a ne ljude, sebe činimo metom gnjeva i grešnog bijesa.

„Posveti ih tvojom istinom. Tvoja riječ je istina.“ (Jovan 17:17)

Izraz „posvetiti“ je preveden iz grčke riječi *hagiazō*, istog korijena iz kojeg je izveden izraz „svetac“. To znači razdvojiti nešto – odvojiti – za predviđenu svrhu. Predvodeći ovaj zahtjev, Isus je rekao da su ti ljudi „u“ svijetu (Jovan 17:11), ali takođe nisu „od“ svijeta (Jovan 17:14). Biti „odvojen“, u ovom slučaju, ne znači fizičku distancu. Odnosi se na posebnu svrhu i jedinstvenu misiju. Svi hrišćani su pozvani da budu odvojeni od svijeta koji ne vjeruje, duhovno (1. Korinćanima 5:9-11), a istovremeno i praktično aktivni u svijetu (Matej 5:13-16).

Ranije iste večeri, Isus je ukazao da su učenici „očišćeni“ porukom koju su prihvatili (Jovan 15:3; 17:8). Ta poruka je „riječ“ Božja: sveukupna izjava istine koju On šalje. U ovom konkretnom kontekstu, to se ne odnosi samo na pisano Sveto pismo, iako je to jedan dio Božje poruke nama. Grčki izraz koji se ovdje koristi je *logos*. Božja poruka je lična, u obliku Isusa Hrista (2. Korinćanima 4:6; Jevrejima 1:3), kao i tekstualna, u obliku Biblije (2. Timoteju 3:16-17).

Hrist izjednačava tu poruku – „riječ“ – sa istinom, samim sobom. Ono što nam Bog govori kroz ličnost, učenje i Hristovu poruku je ono što je stvarno. Stvarno je; to je „istina“ u najdubljem i najosnovnijem smislu. Bog je istina, a spasenje dolazi kada prihvatimo stvarnost onoga ko je On i ko smo mi (Jovan 4:24; Rimljanima 1:21-25; Filipljanima 2:9-11).

„Kao što si ti mene poslao u svijet, tako sam i ja njih poslao u svijet.“ (Jovan 17:18)

Isus je primijetio da je mogao djelovati samo po volji i poslanju od Boga Oca. Isto tako, vjernici treba da se ponašaju samo prema Hristovom poslanju i uputima (Jovan 14:15). Isus je poslao Dvanaestoricu da šire istinu (Matej 10:5-7), a to čini i sa današnjim hrišćanima (Jovan 17:20).

Ova izjava takođe podržava Isusov raniji komentar da će oni koji su slijedili činiti „veća djela“ od njega. Kao oni koji su ostali u svijetu da nose Božju poruku, hrišćanima je namijenjeno da nastave govoriti Božju istinu, kao što je to činio Isus (Matej 5:13-16; 28:19).

Bog Otac je poslao Hrista u svijet da izvrši određenu misiju (Jovan 12:49). Taj status nije učinio Isusa imunim na patnju i teškoće. U stvari, poslušnost Bogu zahtijevala je od Isusa da izdrži krst (Filipljanima 2:8). Isto tako, hrišćanski vjernici nisu zaštićeni od zla „samo zato što“ pripadaju Hristu (Jovan 16:1-5).

„Ja posvećujem sebe za njih, da i oni budu posvećeni istinom.“ (Jovan 17:19)

Samo istina je ta može posvetiti u biblijskom smislu. „Istina“ je definisana kao „Božja Riječ“ (Jovan 17:17). Mješavina istina i zablude nikoga ne posvećuje.

Postoji razlika u tome kako se Isus sada „posvećuje“ i načina na koji su njegovi sledbenici odvojeni od svijeta. Odvajanje o kojem se Isus sada moli odnosi se na to da su ga njegovi neprijatelji odveli da ga ubiju (Jovan 13:36).

Sastavni dio jevanđelja je da će Mesija patiti i umrijeti za grijehe čovječanstva (Marko 8:31; Jovan 12:31-33; 1. Korinćanima 15:3-5). To je uloga koju samo Isus može ispuniti (Matej 26:53-54; Jovan 3:16-18). Dok istine Božje mogu govoriti drugi (Jovan 14:26), pa čak i neka od djela koje je Isus učinio mogu drugi ponoviti (Jovan 14:12), samo Sin Božji kao bezgrešni Sin čovječji može postati sredstvo pomoću kojeg se čovječanstvo spašava (Jovan 14:6; Djela 4:12).

Prikladno, Isus će se nakon ove izjave okrenuti u eksplicitnu molitvu za sve hrišćanske vjernike. Do ovog trenutka, on se molio za sebe (Jovan 17:1-5), a posebno za svoje najbliže sledbenike (Jovan 17:6-18). Široki potezi njegove molitve za apostole protežu se i na druge vjernike, ali ono što slijedi direktno je upućeno iskustvu onih koji dolaze u vjeru zahvaljujući naporima apostola (Jovan 17:20).

Od 19. stiha Isus počinje izričito moliti za duhovnu dobrobit onih koji će doći do vjere kroz službu apostola.

„Riječ“ koju će ovi ljudi koristiti je ukupna Božja poruka. To uključuje ličnost i službu Isusa Hrista (Jovan 1:1), njegova učenja (Jovan 14:26; Matej 28:19-20) i pisane poruke koje će apostoli zapisati (2. Timoteju 3:16). Kao što je Sin Božji – Isus – poslat u svijet da objavi poruku od Boga Oca (Jovan 10:36-38; 17:6-8), tako su i hrišćanski vjernici poslati u svijet da pronose datu poruku nama kroz Hrista (Jovan 17:18).

Glavna tema ove molitve je apel na jedinstvo izraženo u hrišćanskoj ljubavi (Jovan 17:26).

Hrišćanska „ljubav“ ima za cilj da razlikuje vjernike od nevjernika. Svijet koji ne

vjeruje ne prihvata ono što dolazi od svetog Duha (1. Korinćanima 2:14). Sve što mogu vidjeti je kako samozvani vjernici govore i djeluju (Matej 5:13-16). U 21. stihu, Isus ističe da je ovo način na koji „svijet“ (Jovan 17:16-18) treba da bude uveden u vjeru u Hrista.

Zbog toga se oni koji kažu da su hrišćani moraju ponašati u skladu s tim (1. Petrova 2:12) i smatrati se odgovornim od strane drugih hrišćana (1. Korinćanima 5:11). Potreba za jedinstvom ne znači tolerisanje očitog grijeha ili lažnog učenja (Galatima 1:8-9; 2. Timoteju 3:16). Međutim, Biblija je jasna da će oni koji vole Boga biti poslušni Bogu (Jovan 14:15), a primarni dokaz toga je ujedinjujuća ljubav prema drugim vjernicima (Jovan 17:23).

Fraza „ti u meni, i ja u tebi“ naravno ne znači da se dvije osobe stapaju u jednu, kao što ni „oni [hrišćani] u nama jedno budu“ ne znači da će vjernici postati jedna osoba sa Bogom i Hristom. To je način da se izrazi blisko jedinstvo u odnosima – što je i konačni cilj Plana spasenja.

Isus daje druge komentare koji impliciraju da on dijeli prirodu i karakter s Bogom Ocem (Jovan 5:22; 10:30; 14:9). U ovom specifičnom kontekstu, njegovo pozivanje je na jedinstvo svrhe i namjere. Isusovi postupci, u skladu s Božjim riječima i Božjom voljom, bili su dokaz da ga je Bog poslao (Jovan 14:11, 31). Isto treba da važi i za hrišćanske vjernike: da njihovi postupci i stavovi odražavaju posvećenost njihovom Stvoritelju (Kološanima 3:12-14).

„I dao sam im slavu koju si ti dao meni, da budu jedno kao što smo mi jedno.“ (Jovan 17:22)

„Slava“ je Božja kakvoća. Postoji smisao u kojem se hrišćanima daje slava (2. Korinćanima 3:18), na direktniji način, zahvaljujući spasenju (Rimljanima 6:4; 8:17, 30; 1. Jovanova 3:1-2). Opet, međutim, Isus svrhu ovoga povezuje s hrišćanskim jedinstvom (Jovan 17:21). Primarni identifikator hrišćanina, među nevjerničkim svijetom, je ljubav. Ovo se ne odnosi na odobravanje grijeha ili lažnog učenja (Galatima 1:8; 2. Timoteju 3:16; 1. Korinćanima 5:11). To znači da hrišćani treba da pokažu Božju dobrotu (Matej 5:13-16), pomažući drugima da dođu do vjere. Istinsko jedinstvo ima za cilj da dokaže da hrišćani obznanjuju Boga i slijede Boga (Jovan 17:23).

Jedinstvo u pravoj ljubavi je najveći dokaz koji se može dati o Božjoj ljubavi, Hristovom poslanju i hrišćanskom poslanju u svijet.

Isus ponavlja nekoliko ranijih stavki iznesenih u ovoj posredničkoj molitvi. To takođe odražava obećanja i izjave koje je dao učenicima ranije ove večeri. Među njima su da spašeni vjernici imaju vječnu sudbinu „sa“ Hristom tamo odakle je on došao.

Obraćajući se učenicima tokom Poslednje večere, Isus je primijetio da se spremao povesti svoje sledbenike da budu sa njim (Jovan 14:2-3). Zanimljivo je da je tada rekao da su njegovi sledbenici znali „put“ do ovog odredišta iako nisu znali stvarno „kuda“ idu. To je zatim objašnjeno Isusovom poznatom izjavom „Ja sam put, istina i život“ (Jovan 14:6). Vjera u Hrista, a ne lični napor ili znanje, je ono što spašava (Titu 3:5; Jovan 3:16-18). Ovdje, pred kraj zastupničke molitve, Isus ponavlja ovo obećanje.

Onima koji se pouzdaju u jedinog Boga i Isusa Hrista zagarantovan je i vječni život (Jovan 10:28; 17:3) i, na kraju, potpuna transformacija (1. Korinćanima 15:50-55; 1. Jovanova 3:2).

Još jedna stvar koja se ovdje ponavlja je da je Isus bio „s Bogom" prije stvaranja (Jovan 1:1). Na drugim mjestima, Sveto pismo otkriva da je on „prvorođeni" od Oca prije svakog stvaranja (Kološanima 1:15).

Ovo se takođe povezuje sa Jovanovim ranim komentarom da je vidjeti Isusa značilo vidjeti slavu „jedinorođenog od Oca" (Jovan 1:14) – još jedan koncept o kojem se Isus nedavno molio (Jovan 17:22-24). Važno je zapaziti Isusov naglasak da mu ta slava **data** od Boga, dakle to nije nešto što je on sam po sebi posjedovao. To još jednom uništava trinitarsku sofistiku o su-jednakom „Bogu Sinu" i ukazuje da je Hrist stvarni Sin Božji i Otac stvarni Otac.

Isus moli Oca da i spaseni, oni „koje si mi dao budu sa mnom, tamo gdje sam ja"! Ne može biti konkretnije od ovoga. To mjesto je isto ono pomenuto u Jovanu 14:2-3!

Isusova izjava da ga je Otac „volio prije postanka svijeta" može se odnositi na konkretnu bliskost koju su Otac i Sin imali od početka (Jovan 1:18), a može biti i aluzija na Božju promisao koja pokriva sve vrijeme, slično kao u izrazima da nas je Bog unaprijed „izabrao" i „odredio" za spasenje (Rimljanima 8:30; 1. Korinćanima 2:7; Efescima 1:4-5).

Nedostatak ličnog znanja onemogućava nevjernicima da u potpunosti shvate istinu (1. Korinćanima 2:14). Oni ne mogu da „vide" ili razumiju Boga, zbog čega hrišćani treba da predstavljaju Božju istinu svijetu (1. Petrova 2:12). Neki će nasilno odbaciti ovu istinu (Jovan 16:1-4); drugi će ispravno odgovoriti tako što će doći do vjere (1. Korinćanima 6:9-11; Titu 3:5; 1. Timoteju 1:16). Oni koji istinski slijede Hrista nisu savršeni, ali prihvataju da je on upravo onaj za koga se predstavlja (Jovan 17:6-8).

Kraj Isusove posredničke molitve povezuje mnoge teme o kojima se on molio.

Hristov život, učenja i čuda pokazali su volju Boga Oca (Jovan 10:25, 37-38; 17:4, 6). Na ovaj način, on je čovječanstvu predstavio „ime" Božje – što znači Božji autoritet, moć, karakter i prirodu (Jevrejima 1:1-3). Do ove tačke u svom zemaljskom životu, Isus je ispunio tu misiju od Boga. On je rekao, učinio i postupio tačno onako kako Bog Otac želi (Jovan 5:30).

Kontekst Isusove molitve je njegovo predstojeće hapšenje, mučenje i pogubljenje (Jovan 18:1-3). Čak i kroz ovo iskustvo, on će nastaviti da govori i djeluje samo prema Božjoj volji (Matej 26:53; Marko 14:61-62; Luka 22:42; Jovan 18:37). To je, u stvari, bio dio njegove svrhe za koju ga je Bog Otac poslao (Jovan 12:32-33).

Glavna tema Isusovog učenja u noći njegovog hapšenja bila je ljubav prema Bogu. Ovaj koncept ljubavi, u stvari, treba da bude obilježje hrišćanske vjere (Jovan 13:34-35; 17:21). Ta ljubav vodi do jedinstva (Kološanima 3:14), utemeljenog na iskrenoj poslušnosti Hristu (Jovan 14:15), pokazujući svijetu Božju istinu (Matej 5:13-16). Dakle, osnov hrišćanskog jedinstva ne nalazi se u utapanju različitih

individualnosti u isti kalup, već u poslušnosti Bogu i Hristu u svakom smislu, što je dokaz prave ljubavi. Ovo uključuje i doktrinarno jedinstvo koje se gradi na objektivnim istinama Božje Riječi, umjesto na subjektivnim mišljenjima ili prema ličnim sklonostima. Unošenje iskrivljene „istine“ donosi prokletstvo (Galatima 1:6-9) i podjele (Efescima 4:13-14; Rimljanima 16:17-18; 1. Korinćanima 11:18-19; 1. Timoteju 4:1; 2. Petrova 2:1-2).

Nakon ove molitve, Isus će preći u Getsimaniju i nastaviti moliti (Matej 26:36-46). Te detalje Jovan prepušta Mateju, Marku i Luki.

83. Agonija u Getsimaniji

Matej 26:30, 36-46, Marko 14:26, 32-42, Luka 22:39-46 i Jovan 18:1 izvještavaju o ovom događaju.

„Nakon što je to rekao, Isus se sa svojim učenicima uputio preko doline Kedron. Tamo je bio jedan vrt u koji su ušli on i njegovi učenici.“ (Jovan 18:1)

Druga jevanđelja identifikuju ovu lokaciju kao Getsimaniju (Matej 26:36), na zapadnoj strani Maslinske gore. „Getsimanija“ ili „Ge Šemonim“ na hebrejskom znači „presa za ulje“, sugerišući da je to mjesto bilo među maslinicima na gori.

Otkako je Isus ušao u ovu regiju, poučavao je u Jerusalimu danju, a noću spavao na Maslinskoj gori (Luka 21:37-38). Ovo olakšava Judi da dovede hramske čuvare do njega. Isus to zna, ali ipak ide. U eri bez fotografije, čak i dobro poznate ličnosti moglo bi biti teško lično identifikovati. Iz tog razloga, onima koji su željeli da eliminišu Hrista bio je potreban Juda (Matej 26:14-16) da naznači gdje da ga nađu, kao i da ga pokaže stražarima koji ga hapse (Jovan 18:2-3).

Isus kaže osmorici učenika da sjednu dok on ode da se pomoli (Matej 26:36). Sledeći stih pokazuje da on vodi Petra, Jakova i Jovana sa sobom dalje u vrt. Možda je želio da štite njegovu samoću i privatnost dok se moli.

Zajedno s Petrom, ova trojica se često nazivaju Isusovim unutrašnjim krugom: njegovi najbliži učenici. Ovo su trojica koje je odveo na vrh planine da ga vide preobraženog u njegovu slavnu pojavu (Matej 17:1-2).

Isus je očigledno ostao priseban tokom cijele večeri, sve vrijeme znajući da će vrijeme njegove izdaje, hapšenja i patnje uskoro početi (Matej 16:21). Sada, međutim, Isus počinje da postaje tužan i uznemiren. On će ovoj trojici reći da je tužan do smrti (Matej 26:38). Druga jevanđelja ukazuju na nezamislivu agoniju ovih emocija (Marko 14:34; Luka 22:44).

Ovo iznenadno, otvoreno upućivanje na njegova vlastita osjećanja je još teže, jer se Hrist tako rijetko opisuje u jevanđeljima po onome što osjeća. Učenici su vidjeli Isusa razdraženog (Marko 8:14-21), odbačenog (Marko 3:21; 6:1-6) i slomljenog srca (Luka 19:41-44), ali nikada ga nisu vidjeli zabrinutog za sebe i njegovo sopstveno blagostanje. Ipak, ne pokazuju znake da razumiju šta se dešava. On je govorio o događajima koji će se desiti vrlo direktno i u smislu ispunjenja proročanstva. Međutim, ti prikazi nikada nisu spominjali kako se on osjećao u vezi s tim. On je pokazao da je voljan. Sada on pokazuje koliko mu je ovo teško. Kao onaj koji je potpuno čovjek, iščekivanje ovih iskustava je vlastiti oblik mučenja.

Isus je doveo trojicu da budu svjedoci njegove muke ne zato što će biti od bilo kakve utjehe. To je zato da se mogu moliti za sebe, da bi uspjeli nad vlastitim iskušenjima. Iz Isusovih riječi čuju da je u redu biti tjeskoban kad se suočiš s nečim užasnim. U redu je pitati Boga da li možete izbjeći tragediju (Marko 14:36). Ali tu molitvu

uvijek treba da završimo sa: „Ali ne kako hoću ja, nego šta hoćeš ti.“

Sada Isus čini nešto jedinstveno u svom prikazu u jevanđeljima. On priznaje duboko uznemireno stanje uma. Isus ovo opisuje kao toliku uznemirenost da gotovo osjeća da će ga ta emocija ubiti. Dok se moli za snagu da se suoči sa sledećih nekoliko sati, on kaže Petru, Jakovu i Jovanu da se mole i bdiju (Marko 14:34). „Čas“ dolazi od grčkog korijena riječi *gregoreuo* i znači obratiti pažnju da se izbjegne nesreća. Isus zna da njihovo bdjenje ne može spriječiti raspeće, pa čak ni Petrovo poricanje (Marko 14:30). On zna da će se učenici razbježati za samo nekoliko sati (Marko 14:27). On želi da budu svjesni da će uskoro biti u velikom iskušenju da griješe (Marko 14:38). Dok se Isus sprema da prekine svoj odnos sa Bogom Ocem, on želi da njegova tri najbliža prijatelja imaju dovoljno snage da izdrže radi sebe i da ga ponovo sretnu nakon uskrsenja (Marko 14:28).

„Žalostan“ je od grčkog korijena riječi *perilupos* i takođe se prevodi kao „duboko ožalošćen“ i „preplavljen tugom“. Istina je da je Isus pretrpio goru nevolju od bilo koga drugog na svijetu. On je brutalno odsječen, odbačen i prezren. Moramo se sjetiti ovog trenutka u njegovom životu kada izgubimo voljenu osobu ili poznajemo nekoga ko jeste. Gubitak je stvaran. Tuga je stvarna. Logično razmišljanje kao što je: „Jednog dana ćemo ih ponovo vidjeti“ ili „Bog ima svrhu“ nije dovoljno da ovdje opere Isusovu agoniju, a ni ne treba očekivati da će nas takve riječi u potpunosti obnoviti. Isus nam pokazuje kako da priznamo svoja najmučnija osjećanja dok i dalje hodamo u poslušnosti Bogu koji nas je postavio na ovaj put.

Isusov jezik koji opisuje njegovu nevolju liči na ono što je David napisao u Psalmima. Na primjer, David je napisao u Psalmu 143:3-4: „Neprijatelj goni dušu moju, bacio je na zemlju život moj. Zbog njega boravim po mračnim mjestima, kao oni što su davno pomrli. Duh je moj klonuo u meni, i srce mi je iznemoglo u grudima.“

Hrist je sigurno trpio emocionalnu traumu. Matej 26:39 dodaje da se Isus malo udaljio od trojice učenika i pao na lice. Ovo držanje koristi se kroz čitavu Bibliju i istoriju od strane onih koji zauzimaju najskromniji i najpokorniji mogući položaj. U molitvi, pred Bogom, ovo odražava osobu koja upućuje hitan zahtjev. Isus je takođe očigledno iscrpljen u ovom trenutku. Druga jevanđelja navode nevjerovatan stres koji on doživljava (Marko 14:34; Luka 22:44).

Riječ *čaša* se često koristi u Svetom pismu da opiše Božji sud ili vrijeme velike patnje. Biblija takođe koristi koncept „čaše“ kao duhovnu metaforu za Božji gnjev (Otkrivenje 14:10). Sam Isus je pitao Jakova i Jovana da li mogu da „popiju čašu“ koja mu je dodijeljena, što znači patnju koju će on uskoro pretrpjeti (Matej 20:22). Isus je znao da će uskoro doživjeti Božju presudu za grijehe čovječanstva na krstu. Takođe je znao da se približava nekom naporu, izvan ljudskog razumijevanja i njegovog zajedništva sa Ocem (Matej 27:46), po prvi put u svom životu.

Kao potpuno čovjek (Jevrejima 4:15), čini se da je Isus skrhan i ožalošćen do smrti zbog ovog iščekivanja. Čini se da se moli, licem prema zemlji, da Bog Otac spriječi da se to dogodi, ako je moguće. Potpuno izvučeno iz konteksta, ovo bi moglo

dovesti do pitanja o Hristovoj ulozi u njegovoj vlastitoj žrtvi. U nekom smislu, Isus ne „želi“ da doživi te stvari. Nijedno ljudsko biće ne „želi“ da trpi poniženje, mučenje i smrt. To je poenta njegove molitve: on pita da „ako“ postoji mogući način da se to izbjegne, da bi on to mogao izbjeći. Isusova ljudska priroda takođe ima svoju volju. Da je imao izbora, radije ne bi prošao kroz raspeće.

Međutim, kritično, Isus odmah vezuje svoj zahtjev za potčinjavanje. Gotovo u istom dahu dok upućuje svoj poziv, on odlučuje da posluša volju Očevu. Još snažnija od tjeskobe njegovih ljudskih emocija je Isusova apsolutna predanost poslušnosti Bogu. Nikada se ne postavlja pitanje da li će Hrist ispuniti svoju misiju. Ova molitva je vapaj Bogu, koji objavljuje i prirodne emocije i savršenu vjernost (Filipljanima 2:8).

Ovakav stav prilikom upućivanja zahtjeva Bogu savršen je uzor za hrišćane, u svim mogućim situacijama. Dobro je tražiti od Oca upravo ono što želimo; rečeno nam je da to činimo kada se molimo (Filipljanima 4:6; Jakov 4:2). Međutim, molitva nalik na Hrista ne samo da traži nešto, već se i obavezuje na pokoravanje Božjoj volji, čak i ako bi odgovor trebao biti „ne“.

Nazivajući Boga „Ocem“ („Aba“ na aramejskom), Isus priznaje dva glavna aspekta svog odnosa prema Bogu. Prvo, Bog voli Isusa kao otac i želi mu najbolje. Drugo, Isus duguje Bogu svoju pokornu poslušnost kao što sin duguje svom ocu.

Hrist neće biti samo ismijan, premlaćen, mučen i ubijen na krstu u velikom poniženju. On će podnijeti gnjev Boga Oca za grijehe čovječanstva (1. Petrova 2:24). On će tokom tog vremena doživjeti neku nedokučivu, neobjašnjivu napetost u svom odnosu prema Ocu (Matej 27:46).

Sada se vraća svojoj trojici najpouzdanijih učenika (Matej 26:40; Marko 14:37). Zamolio ih je da bdiju s njim dok se on moli. Možda je mislio da mu se pridruže u molitvi, čak i na daljinu. Ili, on je možda jednostavno želio ugodnost i podršku njihovog prisustva.

Umjesto toga, Isus nalazi svu trojicu kako spavaju. Do ovog trenutka je već kasno u noć, a učenici su vjerovatno veoma uznemireni stvarima koje im je Isus rekao. Luka piše da ih je Isus pronašao kako „spavaju od tuge“ (Luka 22:45). Oni su takođe došli od pashalnog obroka i četiri čaše vina. Međutim, ništa od toga ne služi kao adekvatan izgovor. Isus ih budi i naglašeno pita zar nisu mogli ostati budni jedan sat da bdiju s njim.

Zamoliće ih da bdiju i mole se još jednom.

On želi da ih zamoli da ne padnu u iskušenje. Isus misli na iskušenje koje će uskoro stići da ga napuste zbog opasnosti. Isus priznaje da je njihov duh spreman činiti ono što je ispravno i časno, ali njihovo tijelo – njihove želje, apetiti, porivi – je slabo (Rimljanima 7:22-25). Osim toga, oni su jako umorni. Biti u iskušenju nije grijeh (Jevrejima 4:15), ali kada padnemo na iskušenju, to je samo naša greška (1. Korinćanima 10:13).

Isusove riječi pružaju jasnu instrukciju za jedan način borbe protiv iskušenja da

se učini pogrešno: molitva. Molitva je Bogom dato oružje protiv naših grešnih želja. Bog je namijenio za vjernike da nadvladaju iskušenje, dijelom, kroz hitnu i vjernu molitvu (Jakov 5:16).

Isus ponovo naglašava da želi da se izvrši volja njegovog Oca. Njegove prirodne, ljudske emocije su u agoniji zbog onoga što on zna da dolazi. Spominjanje pijenja povezuje se s Isusovom prethodnom molitvom u 39. stihu, gdje on opisuje nadolazeću presudu i odvajanje od Boga kao „čašu". On zna da je došlo vrijeme da izdrži ove stvari, i opet izjavljuje svoju želju – svoju sklonost – da to ne čini, ako je moguće. On će vjerovati odluci svog Oca.

Isus je, naravno, dugo vremena shvatio da je njegova sudbina bila da umre za grijehe čovječanstva, da bude uskrsnut u život u demonstraciji sile Božje. On je više puta govorio učenicima da su njegovo hapšenje, osuda i pogubljenje blizu (Matej 16:21). Vjerovatno ga ta svijest o tome šta će se uskoro dogoditi tjera da upita Oca da li je moguće da se to pronese mimo njega, da se na neki način modifikuje Božji plan. On samo upućuje zahtjev, međutim, s razumijevanjem da će učiniti apsolutno sve što Otac hoće. Božja volja je primarna, iznad i izvan njegovog zahtjeva.

I opet, po drugi put se vratio da nađe učenike kako spavaju. Ovaj put nam nije rečeno da se Isus čak trudi da ih probudi. Umjesto toga, on se vraća na isto mjesto u vrtu da se pomoli po treći put.

Hristov odgovor na ove nezamislive stresove je model za sve vjernike. Nakon što je svojim najbližim učenicima izrazio ono što osjeća, Isus odlazi sam da se pomoli. Kada se moli, on leži licem na zemlji u položaju apsolutne poniznosti i poštovanja.

Njegova molitva je specifična. On govori Bogu Ocu šta želi: da ova patnja prođe mimo njega, ako je moguće. Međutim, u istom trenutku, on se takođe pokorava volji Boga Oca, izjavljujući svoju spremnost da doživi sve što Bog želi (Matej 26:39-40). Važno je napomenuti da Isus ovu molitvu ne moli jednom. Na isti način moli tri puta zaredom. On ponavlja ono što je već molio.

To nije zato što Bog ne poznaje želje ili srce svog vlastitog Sina. Isus ponavlja ovaj čin jer je davanje naših zahtjeva Bogu način da podijelimo mentalni i emocionalni teret s Njim. Pavle ukazuje na ovaj tačan proces za zabrinute vjernike (Filipljanima 4:4-7).

Mi nismo Isus, naravno, i tu postoji misterija. Sin Božji traži od Boga Oca da izbjegne čašu koju je došao na zemlju da pije. On se takođe pokorava, voljno i poslušno, svemu što Otac izabere. Kakav je zapravo odnos između njih dvoje koji su takođe u jedinstvu? S ove strane vječnosti to možda prevazilazi naše ljudske sposobnosti da razumijemo. Ono što znamo je da Isus kao potpuno čovjek (Jevrejima 4:15), izražava svoje vrlo ljudske emocije na savršeno bezgrešan način.

Prema Luki 22:43, čini se da je Otac poslao svoj odgovor. Anđeo ga jača. Tada se Isus moli „usrdnije; znoj mu je postao kao kapi krvi koje su padale na zemlju" (Luka 22:44).

Naučnici raspravljaju o tome kako bi anđeo mogao „ojačati" Isusa. Čini se da

anđeo potvrđuje da originalni plan stoji. Anđeo jača Isusovo povjerenje, ali i podržava ga dok oplakuje ono što će doći.

Ovo je malo drugačije nego kada su zadnji put anđeli služili Isusu. To je bilo na kraju četrdeset dana posta i tri iskušenja od strane Sotone (Matej 4:11).

Zanimljivo je uporediti ove stihove sa onim što se ovdje dešava. Kasnije će Petar o Isusu govoriti kao o „kamenu spoticanja i stijeni sablazni“ (1. Petrova 2:8). Isus izbjegava spotaknuti se u želji da izbjegne krst. Kao rezultat toga, on umire i ponovo ustaje, gazeći „lava koji riče, tražeći nekoga da proždere“ (1. Petrova 5:8) i zgnječivši glavu Sotone, zmije u vrtu (Postanje 3:15).

Luka kaže, „znoj mu je postao kao kapi krvi koje su padale na zemlju.“ Riječ „kao“ sugeriše da je znoj samo izgledao poput kapi krvi. To bi značilo da Luka nagovještava Isusovu predstojeću, krvavu smrt. Drugi sugerišu da je Isus možda doživio hematohidrozu. U ovom rijetkom stanju, mali krvni sudovi oko znojnih žlijezda pucaju i krv izlazi iz znojnih žlijezda. To može biti uzrokovano ekstremnim fizičkim naporom, strahom ili psihičkim stresom.

Napokon, koliko se čini po Matejevom opisu, Isus postaje miran i sabran. Nakon molitve tri puta, čini se da je eliminisao stresove iz svog uma, u vezi sa onim što je planirano za njega. Došlo je vrijeme i on mu se neće oduprijeti. To je ono što Otac želi od njega.

Sada se Isus vraća Petru, Jakovu i Jovanu, koji još spavaju, i budi ih poslednji put. Kaže im da spavaju kasnije. Vrijeme molitve i čekanja je prošlo. On, Sin čovječji, se predaje u ruke grešnika. U ove grešnike spadaju Juda, sveštenički glavari i starješine.

Učenici ne znaju šta da odgovore Isusu kad ih je konačno probudio (Marko 14:40). On želi da se mole kako bi mogli odoljeti iskušenju u vremenu koje dolazi (Marko 14:38). Da su bdjeli i molili se, šteta koja će doći možda bi bila ublažena.

Jedna od najefikasnijih Sotoninih strategija je da nam „otežaju oči“ za njegov razorni rad. Iako je paranoično misliti da se iza svakog grma krije demon, takođe je glupo ignorisati mogućnost da ćemo se suočiti sa duhovnim ratom. Pavle nas poziva da ne budemo „u neznanju oko [Sotoninih] planova“ (2. Korinćanima 2:11). Petar kaže da Sotona „šunja“ i „traži koga da proždere“ (1. Petrova 5:8), pokazujući da Sotona ima strateški pristup u svojim napadima. Svakako je lakše napasti nekoga ko ne vjeruje da si prijetnja. I, naravno, kada su umorni od dugog dana i puni hrane, kao što su učenici.

Molitva Bogu čini snažnu odbranu od neprijatelja. Nakon preobraženja, Isus silazi s planine s Petrom, Jakovom i Jovanom kako bi zatekao ostale učenike kako se svađaju s pismoznalcima jer učenici nisu mogli osloboditi dječaka od opasnog demona (Marko 9:14-18). Isus tjera demona, a učenici pitaju zašto su bili nemoćni. Isus kaže: „Ovaj rod se ničim ne može istjerati osim molitvom i postom.“ (Marko 9:29)

Molitva nije samo da kažemo Bogu šta želimo ili da tražimo pomoć kada dobijemo ono što ne želimo. Takođe je dizajnirana da nas pripremi za duhovnu bitku. Bog

je voljan da nas opremi da se borimo protiv iskušenja i posledica neprijateljstva. Trebali bismo iskoristiti njegovu ponudu.

Suočićemo se i mi sa svojim „časovima“. Bog nam daje vremena mira da se odmorimo i pripremimo, ali doći će vremena kada moramo djelovati. To može biti suočavanje s grijehom u prijatelju, dijeljenje dobre vijesti o Isusu ili čak prihvatanje Isusa kao našeg Spasitelja. Imamo izbor da li da spavamo kao učenici, da se pripremimo da zadovoljimo sopstvene sebične potrebe poput Jude ili da se molimo Bogu za ono s čime ćemo se suočiti.

84. Izdaja, hapšenje, dezerterstvo

Matej 26:47-56, Marko 14:43-52, Luka 22:47-53 i Jovan 18:2-12 izvještavaju u ovim događajima.

Isusovo vrijeme molitve u vrtu je završeno. Do ove tačke, Isus je bio aktivan u svojoj ulozi Mesije, uključujući svoje učenje i iscjeljenja. Kada Juda stigne sa sveštenicima i vojnicima, Isus će dati poslednju demonstraciju moći (Jovan 18:4-6), dokazujući da ono što se događa nije izvan Božje kontrole. Od te tačke nadalje, njegov put kao Spasitelja će uključivati dopuštanje drugima da djeluju na njega, umjesto toga.

Jevanđelisti govore o izdajniku, Judi Iskariotskom, kao o „jednom od dvanaestorice" kako bi pokazali dubinu njegove izdaje. Kao i ostali, bio je član od povjerenja ovog bratstva Isusovih sledbenika.

Juda je otišao kod prvosveštenika. Sveštenici su mu dali sluge i članove hramske straže. Juda zna da Isus svoje noći provodi na Maslinskoj gori. Sada on dolazi sa gomilom koja nosi baklje i svjetiljke (Jovan 18:3), zajedno sa toljagama i mačevima. Gomila je pod vlašću glavnih sveštenika i starješina i uključuje i rimske vojnike i hramsku policiju, članove hramske straže (Luka 22:52). Naoružani su kao da su došli da osujete revolucionarnu namjeru da zbace Rimljane.

Bez nekoga ko bi lično identifikovao traženog čovjeka, hvatanje bi moglo biti teško. Daleko od gomile, Isusovim neprijateljima je bio potreban neko blizak da bi ga uhapsili. Juda je za ovu informaciju dobio 30 srebrnika.

Potreba da se Isus posebno identifikuje govori nam da se fizički nije bitno razlikovao od svojih sunarodnika.

Juda treba da približi stražare jer zna da Isusa može biti teško uhvatiti. U Nazaretu su ljudi toliko negativno reagovali na Isusovo učenje da su ga pokušali baciti s litice. Isus je jednostavno prošao kroz gomilu i otišao (Luka 4:16-30). Vjerske vođe u Jerusalimu znaju da Isus može biti neuhvatljiv kada je u pitanju fizičko zarobljavanje. Najmanje dva puta im je izmakao iz ruku kada su odlučili da ga kamenuju (Jovan 8:59; 10:31, 39). Ni jevrejske vođe ni Juda ne shvataju da razlog zašto ranije nisu mogli uhvatiti Isusa nije bio zato što nisu bili spremni, već zato što još nije bilo vrijeme da ga uhvate (Jovan 7:30).

Da bi prepoznao Isusa u mraku, okružen učenicima, Juda koristi tradicionalni pozdrav poštovanja, časti i bratske ljubavi. Neoprezni učenici bi prepoznali Judu i pomislili da se vraća iz kupovine zaliha za Praznik beskvasnih hljebova koji će se slaviti sledeće večeri (Jovan 13:27-30). Poljubac bi dodatno spustio gard učenika dovoljno dugo da posada stražara stigne do Isusa. Učenici su potpuno nespremni za ono što će se dogoditi.

Ovaj trenutak umnožava užasnu, mrsku prirodu Judinog izbora. Ovo treba da bude izraz međusobnog povjerenja i prijateljstva, a riječi koje koristi treba da ispolje

poštovanje. Drugi pisci jevanđelja nude dodatne detalje. Luka izvještava (Luka 22:48) da Isus naglašeno pita: „Judo, zar poljupcem izdaješ Sina čovječjeg?“ Isus nije želio da Juda propusti težinu onoga što je radio. Ne samo da se ponaša kao izdajica, već to radi i koristeći podlu perverziju lažne ljubavi.

Čini se, međutim, da Juda ne zna pun plan sveštenika koji su ga platili. Nije razmišljao dalje od Isusovog hapšenja. Kada sazna da Sanhedrin želi da pogubi Isusa, nikada se ne oporavlja od sramote i tuge (Matej 27:3-5).

Isus Judu naziva „prijateljem“ (Matej 26:50), što je posebno resko, budući da Juda koristi lažno prijateljstvo da izda Isusa do njegove smrti. Umjesto da se opire, Isus jednostavno kaže Judi da radi svoj posao.

Međutim, suprotno onome što su očekivali, Hrist je dobrovoljno prišao grupi i pitao po koga su došli (Jovan 18:1-4). Jovan bilježi da Isus pita „koga tražite?“ Pitanje koje Hrist postavlja ima nekoliko svrha. Prvo, pojašnjava da su ti ljudi tu za Isusa, a ne ljude koji ga slijede (Jovan 18:8). Drugo, pruža konačnu priliku da Isus pokaže moć. Kada muškarci navedu svoju metu (Jovan 18:5), Hrist će odgovoriti na način koji odražava Božju silu. Samo jednom riječju, agresori će popadati na zemlju (Jovan 18:6), da bi se zatim pokorio njihovom hapšenju i njegovoj žrtvi (Filipljanima 2:8). Dakle, Isus se sam pokorava ovom iskustvu, a ne zato što je nadvladan.

Njegova samoidentifikacija doslovno obara ove ljude na zemlju. Hrist je oduvijek bio jasan da zna šta će se desiti i da odlučuje da sarađuje sa Božjim planom (Matej 20:18; Jovan 12:32-33; 13:26-27). Ovaj trenutak naglašava Božji suverenitet, podsjećajući sve da mu se ne događa ništa što je izvan Njegove kontrole (Jovan 10:17-18; Matej 26:53). Sigurno su Božji anđeli, nevidljivi za ljudske oči, pratili cijeli događaj, željni da odbrane svog Gospoda ako bi im bilo dopušteno.

Prethodno pokazivanje moći, i ponovljeno pitanje, takođe su vjerovatno zamišljeni kao pregovaračka taktika. Zatim će Isus implicirati da je voljan da bude uhapšen, ali želi da njegovi sledbenici budu ostavljeni na miru (Jovan 18:8). Objašnjavajući da su vojnici tu za njega, i pokazujući koliku moć on može imati za sebe, Isus čini vjerovatnijim da će učenicima biti dopušteno da odu na slobodu.

Isus ukazuje da će sarađivati s hapšenjem vojnika, ali im neće dozvoliti da uhapse njegove sledbenike. Ovo ispunjava dio posredničke molitve, gdje je Isus spomenuo svoju posvećenost da neće izgubiti nijednog od svojih (Jovan 17:12). Na neki način, to je takođe paralelno s konceptom Jevanđelja. Uprkos svojoj moći, Spasitelj odlučuje da se postavi između svojih sledbenika i opasnosti, primajući kaznu koju oni zaslužuju (Jovan 3:16).

To je rekao da se ispune njegove riječi: „Od onih koje si mi dao nisam izgubio nijednog.“ (Jovan 18:9)

Učenicima sav ovaj razvoj događaja, u kontekstu onoga što je Isus govorio, nema smisla. Isus stalno govori o dolasku Božjeg kraljevstva. A upravo je nedavno rekao učenicima: „Ko nema mač neka proda svoj ogrtač i kupi ga“ (Luka 22:36). Luka je jedini pisac jevanđelja koji je ovo zabilježio. Fariseji su dugo željeli da unište Isusa

(Marko 3:6). Sigurno je ovo vrijeme za djelovanje. Stražari i prvosvještenikove sluge približavaju se Isusu. Petar, Jakov i Jovan su najbliži. Isus je spomenuo da će im na budućim putovanjima trebati mač. Petar misli da je došlo vrijeme da ga iskoristi.

Kako je ovo pitanje izašlo (Luka 22:49), stražari i sluge su pružili ruku i zgrabili Isusa (Matej 26:50). Mrak je i gužva, a njihov Učitelj biva uhapšen po naredbi toksičnih vjerskih vođa. Učenici osjećaju da moraju djelovati sada.

Petar neće čekati odgovor (Luka 22:50). On izvlači mač i udara. Njegov mač pronalazi Malha, jednog od slugu prvosvještenika, i reže mu uho (Jovan 18:10).

Ovo nije plan. Isus kaže Petru da skloni svoj mač. Zatim izliječi Malhovo uho i predaje se rulji (Luka 22:51; Matej 26:52).

Ranije je Isus opravdao mač rekavši: „Jer vam kažem da se na meni mora izvršiti ono što je napisano: 'Bio je ubrojan među bezakonike.' Jer se izvršava ono što se odnosi na mene." (Luka 22:37) Kada je sluga osakaćen, svjedoci mogu reći da je Isusova namjera nasilje. Isus spašava Petra iscjeljujući Malhovo uho (Luka 22:51; Jovan 18:10). Ali saznanje da je Isusov sledbenik koristio mač može vjerskim vođama dati više samopouzdanja kada ustvrde da se Isus postavlja kao kralj protiv Cezara (Luka 23:2; Jovan 19:12) i da za cilj ima pobunu. Međutim, sve što Isus hoće je ispunjenje proročanstva.

Doslovno sve u Petrovom pristupu ovdje je pogrešno: njegov metod, njegovi ciljevi, njegova meta, pa čak i rezultati su suprotni Hristovoj namjeri.

Važno je zapamtiti da je Petar ribar, a ne vojnik. Oružje koje drži je na grčkom opisano kao *machairan*, što se odnosi na kratki mač. Najvjerovatnije se radi o velikoj ribarskoj oštrici.

Petar je vjerovatno želio pokazati Isusu da se ne boji umrijeti braneći ga odmah i tamo. Efekat Petrovog zamaha donosi zanimljive mogućnosti. U to doba, biti dešnjak je bilo više od preferencije, bilo je praktično obavezno. Za Petra je nezgodno zamahnuti oštricom desnom rukom i udariti drugog čovjeka u desno uho. Možda je zamahnuo iznad, zamalo promašivši na putu prema dolje. Možda je pokušao da povuče i udari prema van u jednom pokretu. Manje je vjerovatno da je čovjek okrenut od Petra, u namjeri da pobjegne. Međutim, Petar ne bi imao razloga da cilja slugu. Intrigantnija mogućnost je da je Petar nespretno zamahnuo prema nekom drugom i promašio. S obzirom da Juda stoji u blizini (Luka 22:47-48), nije nerazumno pitati se da li je Petar pokušavao da ubije izdajnika (Jovan 18:2-3). Međutim, Sveto pismo ne daje takvo objašnjenje, tako da sve što možemo učiniti je da nagađamo.

Jovanovo unutrašnje znanje o prvosvještenику (Jovan 18:15) značilo je da je možda lično poznavao Malha.

Prema Luki, Hrist odmah liječi sluzi uho (Luka 22:51). Isus kori Petra što je pokušao upotrijebiti nasilje kako bi zaustavio ono što Bog planira da se dogodi u ovom trenutku.

Neki su ukazali na Isusove riječi u Mateju 26:52 kao na razlog da se nikada ne diže oružje u sukobu. To je previše čitanja iz ovog događaja. On ne govori Petru da

baci mač, već da ga vrati u korice (Jovan 18:11). Iz Jovanovog izvještaja znamo da je Isus rekao timu za hapšenje da puste njegove učenike (Jovan 18:8). U tom kontekstu, izgleda da Isus misli da ne želi da Petar večeras umre od mača u glupom pokušaju da ga spasi. Hrist, sam, ne treba da bude zaštićen zemaljskim mačem (Jovan 18:36).

Međutim, izjava „svi koji se mača maše, od mača će i poginuti“ ima težinu kao poslovica u opštem smislu. Ratnički duh ovog svijeta donosi krvoproliće i smrt, a ujedno i realnu opasnost da tako završi i svako ko se lati oružja.

Ne samo da je Petrova reakcija bila opasna, već i nevjerovatno glupa. Od svih ljudi, Isus Hrist je poslednji koga bi trebalo braniti zemaljskim oružjem (Jovan 18:36). Isus to ističe na dramatičan način, upoređujući vojske anđela sa rimskim vojskama. Rimska legija u punoj snazi imala je otprilike 6.000 vojnika. Doslovno shvaćen, Isus kaže da bi Bog Otac mogao poslati 72.000 anđela da ga brane ako bi zatražio. U Starom savezu se jednom anđelu pripisuje ubistvo 186.000 asirskih vojnika (2. Kraljevima 19:35). Da li je Sinu živoga Boga zaista potreban ribar da uskoči i napadne one koji su došli da ga uhapse?

Osim toga, Isusovo pozivanje na moguću zaštitu od anđela otkriva još jednu važnu stvar. Očito, Isus nikada ne misli o sebi u kontekstu u kojem ga stavlja dogma o trojstvu – kao „bogočovjeku“ ili nekoj vrsti „supermena“ sa skrivenim moćima. On je uvijek i u svakoj prilici bio svjestan da sila koja podržava njegova djela i čuda dolazi od Boga. Isus se moli Bogu za takve stvari i zavisi od Njegovog vođstva.

Isusove riječi možda zvuče omalovažavajuće, ali on želi da svi koji slušaju jasno shvate da ga ti ljudi ne mogu uhapsiti protiv Božje volje. On će ići s njima po svom vlastitom izboru. On se pokorava volji svoga Oca. On ne želi da bude branjen od ispunjenja svoje svrhe. Jovanov izvještaj o ovim događajima to čini još očiglednijim (Jovan 18:4-8).

Osim toga, Isus primjećuje da je ovo ispunjenje proročanstva. Svako Pismo o patnji i smrti Mesije bilo bi pokvareno da on nije svojevoljno otišao s onima koji su došli da ga uhapse. Isusu nije bio potreban Petar da se bori za njega. Retoričko pitanje podsjeća Petra da je to Božji plan (Jovan 18:11).

Međutim, samo zato što Hrist zna šta će se dogoditi i ide svojevoljno, to ne znači da on neće ukazati na apsurdnost situacije. Okreće se prema onima koji su došli u velikoj rulji, sa mačevima i toljagama, u osamljenoj bašti, u mraku noći. Ruga im se pitajući da li su došli da uhapse pljačkaša. Da li su očekivali da će se boriti? Ističe da je mnogo dana proveo učeći javno, slobodno dolazio i odlazio, a da ga tada nisu uhvatili. Isus postavlja očigledno pitanje: ako je počinio zločin koji je toliko strašan da zaslužuje zatvor, zašto ga nisu odveli u hram? Zašto su mu dopustili da poučava mnoštvo ljudi u dvorištu hrama? Zašto nisu upozorili ljude da je Isus lažni učitelj? Zašto su čekali da mu se prišunjaju u mraku? Isus im stavlja do znanja da su ohrabreni i osnaženi silom tame (Luka 22:53).

Isus zna zašto ovakav scenario, kao i većina muškaraca koji su došli da uhapse. Jevrejske vjerske vođe ne žele da uzburkaju gomilu koja je poštovala Isusa i mislila o

njemu kao o Božjem proroku (Jovan 11:47-48, 57). Nisu htjeli da ugroze svoj položaj kod naroda. Htjeli su da se riješe Isusa tiho, pod okriljem tame, što bi pokušali učiniti ove noći prije nego što bi ljudi mogli shvatiti šta se događa. Dio tog plana je da se Isusova smrt prikači već omraženim Rimljanima (Matej 27:1-2; Marko 10:33; Luka 18:32).

Na kraju, Isus naglašava svima prisutnima da će njegovo hapšenje i događaji koji slijede ispuniti proročanstva iz Svetog pisma. Ne dešava se ništa što ne bi trebalo da se desi. Suprotno je: ovo je trenutak koji je Bog sve vrijeme projektovao. Isusa to neće zaustaviti, jer je zbog toga došao (Jovan 18:36-37).

Na te riječi svi učenici su se razbježali u tamu. Matej piše da su ga „ostavili“, u smislu da su svi napustili Isusa. To je ono što je Isus rekao da će učiniti samo nekoliko sati ranije (Matej 26:31). Ovo je prirodna reakcija na suočavanje s mafijom koja hapsi. Međutim, jasno je da je Isus želio da učenici pobjegnu radi svoje sigurnosti. Treba ih sačuvati kako bi u narednim sedmicama i mjesecima započeli posao za koji ih je obučio (Jovan 16:12-15).

Za sada će učenici osjećati opasnost da budu povezani s Isusom. Oni će doživjeti zbunjenost i tugu koji su rezultat njegovog hapšenja i osude (Jovan 20:19).

„Vojnička četa“ koju se spominje u Jovanu 18:12 dio je rimske vojske, ovlaštena za ovu svrhu. Oni i jevrejski službenici ga hvataju i vežu. Vladajuća klasa Jerusalima smatrala je Isusa prijetnjom za njihov status (Jovan 11:48), njihovu nacionalnu sigurnost (Jovan 11:50) i njihov ugled (Jovan 12:42-43). Isus se ne opire niti bježi. Oni ga odvode.

„A za njim je išao jedan mladić ogrnut samo lanenom haljinom. Pokušali su da ga uhvate, ali on je ostavio haljinu i pobjegao oskudno odjeven.“ (Marko 14:51-52)

Sveto pismo nikada ne kaže ko je ovaj mladić, ali neki naučnici pretpostavljaju da je to lično Marko. Ako je mladić Marko, nije jasno zašto je ovdje. Koliko možemo reći, Isus je slavio Pashu samo sa dvanaestoro učenika (Marko 14:17), a oni su ga slijedili do Getsimanije (Marko 14:32).

Luka 22:54 daje informaciju da je Petar sa distance pratio Isusa i tim za privođenje. Ali Petar nije mladić niti su pokušali da ga hvataju usput. Vrlo je vjerovatno da je pomenuti mladić zapravo Jovan koji je bio najmlađi u grupi užih učenika.

85. Prvo ispitivanje kod Ane

Jovan 18:12-14, 19-23 bilježi ovaj događaj.

Ovaj odlomak pokazuje efekte Jovanovog pisanja dugo nakon što su Jevanđelja po Mateju, Marku i Luki bila u opticaju. Susret s Anom (Jovan 18:13) i pojedini detalji o Pilatu nalaze se ovdje, a ostali detalji su prepušteni drugim spisima.

Uobičajena naučna pretpostavka je da je sve poslove koji su se obavljali u hramu nadgledala porodica prvosveštenika. Isus je barem jednom prilikom uveliko poremetio tu trgovinu (Matej 21:12-17). Moguće je da su Ana i Kajafa imali ličnu gorčinu prema Isusu, izvan pitanja statusa i ugleda (Jovan 11:48-50; 12:42-43). Ovi ljudi su svoje neprijateljstvo opravdavali strahom da će Isus pokrenuti ustanak protiv Rima, što bi rezultiralo katastrofalnom reakcijom (Jovan 11:47-48).

Prema Starom savezu, prvosveštenici su trebali služiti doživotno (Brojevi 35:25). Rimska politika je radije izbjegavala da se lokalnom stanovništvu daje toliki uticaj, pa su na tu titulu „imenovali" svoj izbor. Ana je bio odobreni prvosveštenik do oko 18. godine nove ere, a zamijenio ga je njegov zet Kajafa. Kao što je navedeno u Jovanu 18:14, ovo je isti Kajafa koji je slučajno sažeo Isusovu ulogu kao Spasitelja (Jovan 11:50).

Jovan obično govori o sebi u trećem licu (Jovan 1:35; 13:23-25). U odlomku koji slijedi, vjerovatno je da je Jovan neimenovana osoba koja ide s Petrom (Jovan 18:15-16). Pošto se za tu osobu kaže da je „poznata prvosvešteniku", to bi sugerisalo da je Jovan imao neku interakciju sa porodicom Ane i Kajafe.

Jovan ističe da je sadašnji prvosveštenik, Kajafa, opisao Isusovu sudbinu kroz slučajno proročanstvo (Jovan 11:51-52). Pokazujući hladnokrvnu aroganciju, ismijao je neodlučnost svojih kolega i predložio smrtnu zavjeru. Njegov precizan komentar je bio „da je bolje za vas da jedan čovjek umre za narod, a ne da propadne cijeli narod" (Jovan 11:49-50). Po njegovom mišljenju, ubistvo jedne osobe bila je mala cijena za održavanje statusa kvo.

Isusova uloga Mesije, međutim, trebala je postići nešto vrlo slično. Umjesto da dozvoli cijelom čovječanstvu da vječno pati, Bog je uredio da samo Jedan doživi smrt (Rimljanima 5:6). Dok je Kajafa bio ravnodušan prema Isusovoj nevinosti, taj nedostatak grijeha (Jevrejima 4:15) bio je neophodna kvalifikacija za njegovu ulogu Spasitelja (Jevrejima 9:11-14). Ta jedna smrt omogućila je spasenje cijelog svijeta (Jovan 3:16), ostvareno u onima koji se obraćaju Hristu u vjeri (Jovan 3:36).

Nevjerovatno je kako Božjim proviđenjem čak i neprijatelji „ispunjavaju" svoj dio, dok za sve to vrijeme slobodna volja ostaje ispoštovana.

„Svešteničkiglavar je ispitivao Isusa o njegovim učenicima i o njegovom učenju." (Jovan 18:19)

To što bivši prvosveštenik Ana uopšte postavlja ova pitanja je nepošteno. Vjerske

vođe Jerusalima već su znale šta Isus uči (Jovan 18:20-21). Oni su već imali svoje mišljenje o njegovoj službi i strah od toga šta bi ona mogla donijeti (Jovan 11:47-48). I već su znali kakav će biti zaključak njihovog takozvanog suđenja (Jovan 11:53). Čitava svrha tajnog hapšenja Isusa, noću, daleko od gomile koja ga je podržavala (Jovan 11:57) bila je osigurati da se ne miješa u njihov plan da ga ubiju.

Nije potrebno opsežno poznavanje judaizma iz prvog vijeka da bi se uvidjela nepravednost ovih postupaka. Isus je uhvaćen usred noći, u tajnosti, zlostavljan od strane njegovih otmičara (Jovan 18:22), i optužen od strane očigledno lažnih svjedoka (Marko 14:55-59). Pa ipak, suprotno njihovim vlastitim tvrdnjama, izraelske vjerske vođe će osuditi Isusa na smrt i izvršiti pritisak na rimskog guvernera da izvrši pogubljenje (Jovan 18:29-30).

„Ja sam javno govorio svijetu. Uvijek sam poučavao u sinagogi i u hramu, gdje se skupljaju svi Judejci. Ništa nisam govorio u tajnosti. Zašto pitaš mene? Pitaj one koji su čuli šta sam im govorio. Oni znaju šta sam govorio.“ (Jovan 18:20-21)

Hristov odgovor je realan. On se takođe poziva na ideju pravičnog suđenja (Jovan 18:21). Ukratko, Isusov odgovor je „svi znaju šta ja podučavam, pa gdje je tvoj dokaz da sam pogriješio?“ Istina, Isusovo javno učenje i sukob sa ovim religijskim vođama je ono što je zaslužilo njihovu mržnju (Jovan 7:26; Matej 22:46). Iako će se Isus pokoriti njihovom zlostavljanju (Jovan 18:22) i osudi, on im neće ostaviti prostora da se izgovaraju na neznanje.

On će nastaviti da jasno stavlja do znanja da je svaki dio njihove osude lažan. Isus izaziva vjerske vođe da iznesu dokaze protiv njega.

Ono što moderni ljudi podrazumijevaju kao „građanska prava“ nije smisleno postojalo u većini drevnih kultura. Međutim, obično se primjenjuju osnovni koncepti zakona i reda. Premlaćivanje osobe za koju se sumnja da je počinila krivično djelo nije se odazvalo u većini pravnih društava. Iako čovjek koji udara Isusa ne pokušava nužno da izbije priznanje iz njega, njegovi postupci nisu dio protokola. Bilo prema jevrejskoj tradiciji (Ponovljeni zakon 25:1-2; Jovan 7:51), ili po rimskom zakonu; ono što se ovdje događa je vjerovatno bilo nezakonito.

Prava motivacija za ovaj napad je oštri komentar koji je Isus upravo dao. U suštini, prozvao je prvosveštenika za licemjerje. Izazvao je svoje tužitelje da pruže dokaze za svoje navode. Malo stvari izaziva toliko bijesa kao otkrivanje nečijeg nedjela (Jovan 3:19-20). Vlasti imaju naviku da pomiješaju odbranu sa arogancijom, kažnjavajući podređene jednostavno zato što se ne klanjaju i ne drže se s dovoljno poštovanja. Isto tako, kritikovanje nečijeg tona je uobičajen način da se izbjegne odgovaranje na suštinu argumenta.

Isus će odgovoriti naglašavajući ovu poslednju ideju: ako su njegove riječi lažne, njegovi tužitelji to trebaju dokazati, a ako su istinite, nema razloga da reaguju nasiljem.

To što se Isus nije ponizio pred licem prvosveštenika, već se usudio osporiti njegove postupke, bilo je dovoljno da izazove odgovor mržnje.

Isus je nepropisno optužen, bez dokaza, i naređeno mu je da se objasni. Njegov prvi odgovor je bio da proglasi licemjerje njegovih tužitelja, koji su već tačno znali šta on uči. Takođe ih je izazvao da pruže dokaze o nedjelima. Neki nadobudni „čuvar reda“ u blizini je izgubio živce i ošamario ga.

„Ako sam pogrešno rekao, dokaži da je pogrešno. A ako sam pravo rekao, zašto me udaraš?“ (Jovan 18:23)

Primjedba iznesena ovdje ponavlja da Isusovi tužitelji nemaju dokaza protiv njega. Da jesu, mogli bi da svjedoče o tome šta ne valja. Prosto braniti se isticanjem da nema dokaza nije vrijedno napada. Da je postojao razlog da se kaže da je kriv, bio bi dat – provala nasilja je jednostavno dokaz više da tužitelji nemaju racionalan argument protiv Isusa. Čini se da ga ni ne traže, već umjesto toga ubrzavaju proceduru.

„Tada ga je Ana svezanog poslao prvosvešteniku Kajafi.“ (Jovan 18:24)

Dakle, ono što se ovdje događa je da je Isus odveden od [legitimnog] prvosveštenika kod [odobrenog od rimske vlade] prvosveštenika.

Kao što je ranije navedeno (Jovan 18:14), Kajafa je bio taj koji je zagovarao da se Isus ubije, nevin ili ne, kako bi spriječio da njegova služba dodatno nanese štetu (Jovan 11:47-50). Ovaj niz lažnih suđenja je samo za ispunjavanje forme legitimnosti: religijske vođe Izraela su se već odlučile da ubiju Isusa (Marko 14:1-2).

86. Suđenje ispred Kajafe i Vijeća i poniženja

Matej 26:57-68, Marko 14:53-65, Luka 22:54, 63-65 i Jovan 18:24 bilježe ovo suđenje.

Matej ne bilježi Isusov prvi intervju s Anom, bivšim prvosvještenikom prije Kajafe. Jovan navodi Isusov kratki prvi intervju s Anom prije nego što je poslan Kajafi. Ana zadržava toliku moć da može prvo ispitati Isusa. Ana ne stavlja Isusa na formalno suđenje; pita Isusa o njegovim učenicima i učenju, najvjerovatnije pokušavajući da preduhitri bilo kakve političke nemire. Isus insistira da su sva njegova učenja bila javna. Ako mu se sudi, dokazi bi trebali doći od svjedoka. U nemogućnosti da dobije informacije koje želi, Ana šalje Isusa svom zetu Kajafi, koji je sadašnji prvosvještenik.

Luka ne govori ništa o suđenju u Aninoj kući i malo o suđenju u Kajafinoj kući. Njegov fokus je na Petrovoj nelojalnosti.

Suđenje noću je nezakonito. Kajafa pokušava pronaći optužbu protiv Isusa kako bi ga mogao službeno osuditi ujutro pred Sanhedrinom (Luka 22:66-71) i opravdati njihov zahtjev da ga Pilat razapne (Luka 23:1-5).

Kada je Isus odveden kod Kajafe, predstavnici Sanhedrina se okupljaju na formalnijem suđenju. Sanhedrin je grupa jevrejskih vođa koji djeluju kao sudije i porota kada su Jevreji optuženi da su prekršili Mojsijev zakon. Vijeće ima svoje početke čak i prije nego što su Izraelci stigli u Obećanu zemlju. Kada Mojsije nije mogao riješiti sve sporove koje su mu Izraelci donijeli, njegov tast, Jitro, predložio mu je da nađe mudre ljude koji će riješiti ono što mogu i da Mojsiju proslijedi samo glavna pitanja (Izlazak 18:13-18). Strukturu Sanhedrina u ovom trenutku vjerovatno je uspostavio oko 70. godine prije Hrista tadašnji kralj Judeje.

Vijeće se sastoji od nekoliko grupa različitih teoloških uvjerenja i društvenog položaja. Većina su sadukeji. Sadukeji su pravno konzervativni, jer se pridržavaju Mojsijevog zakona, a ne usmene tradicije koju vole fariseji. Ali oni su društveno liberalniji od fariseja i ne vide razloga zašto Jevreji ne bi uživali u onim djelovima grčke i rimske kulture koji direktno ne krše Zakon.

Služba „glavnog sveštenika“ kako se ovdje koristi razlikuje se od onoga što je ustanovljeno u Mojsijevom zakonu. Sveštenici su bili oni podobni muškarci iz Levijevog plemena koji su bili direktni potomci Mojsijevog brata Arona (Izlazak 28:1-3; Brojevi 18:7). U Starom savezu, izraz „glavni sveštenik“ je sinonim za prvosvještenika: jednu osobu koja ima najviši položaj i koja je ulazila u Svetinju nad svetinjama (Levitski zakonik 16). U vrijeme Isusovog hapšenja i suđenja, čini se da su „glavni sveštenici“ postali klasa među sveštenicima. Nejasno je koji od sveštenika pripada ovoj kategoriji.

Starješine nisu definisane njihovim religijskim položajem, iako je vjerovatno da su mnogi bili sadukeji. Oni su istaknuti biznismeni Jerusalima, i vjerovatno su imali

udijela u postavljanju stolova za prodavce koje je Isus srušio. Kao Jevreji, nisu oduševljeni rimskom vladavinom, ali kao biznismeni, od toga imaju veliku korist. Paks Romana je značio da su putevi čisti i relativno sigurni i da nema većih ratova koji bi ometali trgovinu. Ako Isus izazove nerede u Jerusalimu i rimska vojska odgovori silom, starješine bi mogle izgubiti sve.

Pismoznalci su poznavaoci Zakona; doktrinarno mogu biti fariseji, sadukeji ili nesektaši. Farisejski pismoznalci tumače Mojsijev zakon kroz sočivo usmenog zakona (Marko 2:18, 24; 3:1-2; 7:1-23). Sadukeji takođe imaju pismoznalce koji odbacuju veliki dio usmenog zakona i poštuju samo ono što je Bog dao direktno Mojsiju. Fariseji nemaju problema da pronađu načine na koje Isus krši usmenu predaju – što on slobodno priznaje jer nemaju autoritet Svetog pisma (Marko 7:9-13). Sadukejski pismoznalci treba da potvrde da je Isus direktno prekršio Mojsijev zakon. Ovo je više nego teško; to je nemoguće, pošto on nije.

Svi uključeni ljudi tada će imati još teži zadatak: povezati Isusa sa smrtnim prestupom prema rimskom zakonu.

Petar nije u potpunosti napustio Isusa. On i Jovan potajno su pratili gomilu koja je sprovodila Isusa do kuće prvosveštenika (Jovan 18:15). Ovo nije mudar potez, pogotovo jer je Isus uložio napore da drži učenike podalje od svojih neprijatelja (Jovan 18:8).

Konačno, dok se Isus pojavljuje pred Kajafom i okupljenim vijećem u Kajafinoj vili, Petar se probija unutra i sjedi sa stražarima da vidi šta će biti s Isusom. Čini se da Jevanđelja imaju kontradiktorne opise o tome gdje se Petar nalazi. Marko i Matej (Matej 26:58) kažu da Petar ide u dvorište, dok Jovan kaže da ostaje napolju, kod kapije (Jovan 18:16). Petar vjerovatno ostaje kraj kapije dok sluge ne zapale vatru, a onda im se pridruži unutra (Jovan 18:18). Opet, Jovanov izvještaj pruža više detalja. Petar može da uđe unutra samo nakon Jovana, koji poznaje porodicu prvosveštenika, i ubjeđuje sluškinju da pusti Petra da uđe (Jovan 18:15-16).

Matej jasno daje do znanja da je ovo samo prividno „suđenje“. Glavni sveštenici i vijeće su već odlučili o presudi i kazni: htjeli su ubiti Isusa. Samo su im bili potrebni dokazi kojima mogu opravdati svoje predrasude. To ih navodi da traže lažno svjedočanstvo o Isusu što bi im omogućilo da ga osude. Ovo ne samo da je neetično, već je i kažnjivo, u ovom slučaju smrću, prema Mojsijevom zakonu (Ponovljeni zakon 19:18).

Ove vladajuće vjerske vođe mrzile su Isusa zbog onoga što je rekao o njima (Matej 23:1-7). Odbacili su i prezirali ono što je rekao o sebi (Jovan 15:18). Nisu željeli da poremete status kvo kod Rimljana (Jovan 11:48), do te mjere da odbace svog dugo obećanog Mesiju (Jovan 5:39-40). S obzirom na njegovu popularnost (Marko 12:12) i nepobjedivost u javnoj raspravi (Luka 20:40), Isus je morao umrijeti ako su htjeli da nastave na svojim pozicijama moći i uticaja na ljude.

Da bi to dobili, traže ljude koji su spremni da daju pogrešne ili lažne tvrdnje. Tražiti Isusovu smrt iz predrasuda je već zlo (Jovan 11:53). Potraga za lažnim svjedocima je eklatantno kršenje istog zakona koji ovi ljudi tvrde da ga se pridržavaju

(Ponovljeni zakon 19:18).

Na njihovu žalost, nije lako uskladiti lažne izjave. Nije dovoljno samo reći šta je Isus rekao i uradio. Isus, naravno, nije učinio ništa loše. Nijedna istinita izjava neće pokazati da je on počinio bilo kakav grijeh ili zločin (Jovan 8:46). Oni koji pokušavaju da preokrenu Hristove riječi u nešto prokleto završavaju u suprotnosti jedni s drugima (Marko 14:56-59).

Dvojica su se javila sa izjavom koja sama po sebi nije korisna, ali otvara prostor za glavnog sveštenika. Njihov izvještaj (Matej 26:61) je pogrešno interpretiran citat.

Da bi nekoga osudili na smrt prema jevrejskom zakonu, bila su potrebna dva svjedoka da potvrde optužbu. U ovom slučaju, Isusovi neprijatelji traže čin bogohuljenja ili svetogrđa kako bi pokazali da je Isus zaslužio smrt.

Mojsijev zakon uključuje određene zločine koji se mogu kazniti pogubljenjem. Oni uključuju idolopoklonstvo (Ponovljeni zakon 13:1-10), kršenje subote (Izlazak 31:14-15), obeščašćenje roditelja (Ponovljeni zakon 21:18-21), zločin ubistva (Izlazak 21:12-14), preljubu (Levitski zakonik 20), kidnapovanje (Izlazak 21:16) i lažno svjedočenje u teškom slučaju (Ponovljeni zakon 19:15-21). Ovo je dio užasne ironije Isusovih lažnih suđenja. Dok su svjedoci protiv Isusa počinili poslednji od ovih zločina – lažno svjedočenje – Isus se čak ne može optužiti ni za kršenje subote.

Konačno, dvojica muškaraca su izašla zajedno da optuže Isusa da je rekao nešto što vijeće može pretvoriti u optužbu za bogohuljenje. Prema njima, Isus je rekao da može srušiti fizički hram u Jerusalimu, a zatim ga obnoviti za tri dana. To bi se moglo protumačiti kao bogohuljenje na hram – mala optužba za smrtnu kaznu, ali bolje nego ništa. Ovo je korisna optužba, budući da je uništavanje vjerskog objekta protivno rimskom pravu.

Čak i tako, optužba da je Isus prijetio uništenjem hrama je lažna; Isus nikada nije rekao da će uništiti hram, ali ako bi neko drugi uništio hram, on bi ga ponovo izgradio. I kasnije, među svojim učenicima, on proriče da će hram biti uništen, ali ne njegovom rukom (Marko 13:2). Svjedoci ne samo da su izvukli Isusa iz konteksta, oni su promijenili njegove riječi: „Srušite ovaj hram i ja ću ga za tri dana podići... Ali hram o kome je govorio bilo je njegovo tijelo.“ (Jovan 2:19, 21) Upravo je ovo predskazanje donijelo Isusovim sledbenicima veću vjeru nakon uskrsnuća: „Kad je ustao iz mrtvih, njegovi učenici su se sjetili da je to govorio i povjerovali su Pismu i Isusovim riječima.“ (Jovan 2:22) On je suptilno izjavio da će oživjeti tri dana nakon što bude uništen.

Bilo da jevrejske vođe misle da je Isus govorio o stvarnom hramu ili njegovom tijelu u događaju iz Jovana 2, neki barem znaju istinu (Jovan 12:42). Nakon što je Isusa sahranio Josif iz Arimateje, prvosveštenici i fariseji govore Pilatu da Isusovi učenici planiraju ukrasti njegovo tijelo kako bi tvrdili da je uskrsnuo.

Ovaj odlomak je nevjerovatno primjenjiv na moderna vremena. Sanhedrin aktivno traži lažne dokaze kako bi podržao svoje političke ciljeve. Možda ćemo biti u iskušenju da ovo pročitamo dvije hiljade godina kasnije i odmahnemo glavama zbog

njihove arogancije i dvoličnosti... ali naša kultura čini isto, pa tako i neki od nas lično. „Lažne vijesti“, djelimične informacije, glasine, obmanjujući iskazi i tako dalje su rasprostranjeni. Ovo je posebno tačno na internetu. Ova obmana se pažljivo kultiviše kako bi se učvrstilo ono u šta neko želi da drugi vjeruju.

Bog cijeni istinu, a ne laž. Uzmite u obzir da su lažne optužbe kažnjive smrću u Mojsijevom zakonu. Moramo paziti u šta vjerujemo, šta slušamo i čitamo i šta prenosimo drugima.

Ipak iskonstruisana optužba protiv Isusa sama po sebi neće biti potrebna. Jevrejske vjerske vođe će osuditi Isusa zbog riječi koje će im direktno uputiti, kao odgovor na prvosveštenikov izazov zbog ove pogrešno citirane izjave (Matej 26:62).

Vijeću ponestaje opcija. Navodno bogohuljenje – i lažni citat – nisu bili dovoljni da se Isus osudi na smrt. Teško je naći ljude koji mogu reći istu laž bez velike količine potkrjepljenja. Za teške zločine dva ili više svjedoka moraju imati isti iskaz, ali nijedna od priča svjedoka se ne podudara (Marko 14:59). Kajafi je trebalo više. Kajafa želi da pomjeri stvari. Da bi ovo lažno suđenje barem izgledalo valjano, on želi da optuži Isusa za nešto što se direktno temelji na njegovim vlastitim riječima pred vijećem. Prvosveštenik insistira da Isus odgovori na ovu optužbu protiv njega. Vjerovatno želi da zarobi Isusa u laži, priznanju krivice ili nekoj drugoj grešci.

Isus, međutim, nije htio ni odgovoriti na lažnu optužbu. Znao je da su ga pogrešno citirali i da je govorio o svom budućem uskrsenju, a ne o uništenju gradskog hrama. Osim toga, ta konstrukcija je bila apsurdna, nešto što bi svako znao da ne odgovara realnosti. Takođe je znao da će, da bi došao do svog uskrsnuća, morati da bude osuđen na smrt od strane ljudi pred kojima je sada stajao. Ne bi pokušao da se odbrani od lažnih optužbi (Isaija 53:7). Očigledno, Isus je govorio tokom raznih suđenja, ali ne u odbrani. Kada je upitan, on insistira da svjedočanstvo dolazi od svjedoka, a ne od njega samog (Jovan 18:20-23). On se nikada ne brani, niti se trudi da izbjegne krst. Njegovo svjedočanstvo, ovakvo kakvo jeste, samo je da potvrdi njegov identitet (Marko 14:62; 15:2; Jovan 18:33-38).

Bilo u frustraciji ili trenutku pameti, Kajafa konačno pogađa najkontroverznije izjave koje je Isus ikada predložio u svom učenju. Prvosveštenik direktno pita Isusa, izazivajući ga da se zakune živim Bogom, da li je on Hrist, Sin Božji. Drugim riječima, da li je Isus zaista Mesija?

U Marku 14:61 stoji malo drugačija formulacija pitanja: „Jesi li ti Hristos, Sin Blagoslovenoga?“

„Blagosloveni“ je od grčkog korijena riječi *eulogetos*. To znači onaj koji je blagoslovljen ili hvaljen, što se odnosi na Boga. „Sin Božji“ ne znači nužno Mesiju u hebrejskom Pismu, iako to znači u vanbiblijskim spisima. „Sin Božji“ je neko ko je sličan Bogu, bilo metafizički ili kao onaj koga je Bog izabrao (Izlazak 4:22; Osija 11:1; Psalam 2:7-8). Ali Isus je već javno izjavio, u Solomonovom portiku u dvorištu hrama, da su on i Otac u jedinstvu (Jovan 10:30). U ovom kontekstu, biti identifikovan kao „Sin Božji“ znači više od Isusa kao Božjeg sluge.

Kajafina strategija je možda bila čisto proceduralna. Ako se Isus opire, možda će ga optužiti za odbijanje da odgovori na pitanje potkrijepljeno zakonskom zakletvom prvosveštenika. Ako odgovori da nije Mesija, mnoštvo više neće biti podstaknuto na moguću pobunu (Jovan 11:48). Ako Isus kaže da je Sin Božji, vijeće će iskoristiti tu izjavu da ga osudi na smrt.

Naravno, to zahtijeva od ovih ljudi da odbiju vjerovati da je Isus, u stvari, Mesija (Jovan 5:39-40). Kako se ispostavilo, Isus će odgovoriti na ovaj izazov sa apsolutnom istinom, ne ostavljajući mjesta sumnji o tome na šta misli. To je dovoljno da njegovi neprijatelji proglase ovo lažno suđenje uspješnim (Matej 26:64-66).

Isus ne samo da potvrđuje ovu „optužbu", već je umnožava apsolutnim zahtjevom za božanskom moći. Ovaj odgovor daje prvosveštenику i vijeću sve što im je potrebno da ga osude.

Marko citira Isusa koji je to rekao direktnije u obliku „jesam". Matejev citat, međutim, ima istu težinu. Isus nije neuhvatljiv. On kaže, u suštini, „to što ste rekli je tako" ili „to je sasvim tačno".

Isus se tu ne zaustavlja. On je više nego samo ljudski Mesija kojeg je Bog poslao da uspostavi zemaljsko kraljevstvo. U stvari, Isus izjavljuje da će ga vidjeti, kao Sina čovječjeg, kako sjedi Bogu s desne strane (što implicira sledeći autoritet do Boga) i kako se vraća na zemlju na oblacima nebeskim na sudu. Izraz „od sada" može značiti „kada me ponovo vidite u budućnosti" ili može značiti da Isus tvrdi da drži tu poziciju u njihovim očima, pravo ispred njih, od sada pa nadalje. On stoji pred njima ne samo kao budući kralj, već sada kao zakoniti kralj koji će jednog dana preuzeti tron.

Oblaci su često predstavljali Boga. Bog je vodio Izraelce kroz pustinju danju u oblaku (Izlazak 13:21). Takođe je koristio oblak da pokaže narodu da je govorio Mojsiju (Izlazak 19:9; 24:15). Kada je tabernakul bio završen, Bog ga je obavio oblakom (Brojevi 9:15). Kada je Solomon završio hram, a sveštenici unijeli kovčeg saveza u Svetinju nad svetinjama, Bog je ispunio hram oblakom (1. Kraljevima 8:10). U Isusovom životu, oblak se spustio kada je Bog progovorio prilikom svog preobraženja (Marko 9:7).

Oblak nije samo Božiji glasnik, to je Božji veo. Omogućava Bogu da stupi u interakciju sa svojim narodom, a da ih ne izloži sjaju svoje slave (Izlazak 33:20). Kada Isus kaže da će doći „sa oblacima nebeskim" to znači da dolazi praćen slavom Božjom (Titu 2:13).

Očigledno, Isus nikada nije dao nijednu izjavu u kojoj tvrdi da je on sam Bog ili „drugo lice Božanstva", jednak Bogu. On je tvrdio da je Sin Božji. Svako dokazivanje koje prenebregava ovu činjenicu i pokušava interpretirati određene izjave i stihove na način koji uzdiže Hrista na nivo vječnog i jedinog Boga Oca, Izvora i Apsoluta svega, čini to sa pozicije trojstva ili eventualno dvojstva (argumentacija koja se koristi za obje pozicije je u suštini ista i podjednako neodrživa).

U jevanđeljima Isus je koristio izraz „Sin čovječji" 102 puta, izraz „Sin Božji" je korišten 76 puta (65 puta od strane Isusa), i Isus je objavio da je Bog njegov Otac 54

puta. Postoji 17 zabilježenih slučajeva da se Isus moli Bogu. Ne postoji nijedan zabilježen slučaj gdje Isus tvrdi da je Bog, što dakako nije ni očekivani pogled na Mesiju na osnovu Svetog pisma. Ali postoje stihovi u kojima Isus naziva Oca svojim Bogom, čak i posle uzlaska na Nebo. Dakle, stvar je vrlo jasna.

Isusov odgovor je bio sasvim u skladu sa njegovim tvrdnjama tokom troipogodišnje službe. Da se Isus ikada, u bilo kojoj prilici, predstavio kao „Bog", bilo direktno ili indirektno, to bi sigurno bila glavna tačka optužnice. Činjenica da ni sami pristrani sud, čiji jedini cilj je bio osuda Isusa na smrt, nije nijedanput posegao za takvom optužbom pokazuje da nije bilo ni najmanje indicije za to.

Napokon, šta bi bilo da se Isus zaista predstavljao da je Bog? Najprije, to bi bilo logički i činjenično neodrživo, jer Bog je jedan – Izvor i Apsolut svega, jedini koji ima besmrtnost i živi u svjetlosti kojoj se ne može pristupiti (1. Timoteju 6:16). Drugo, to bi bilo lažno predstavljanje koje bi ga diskvalifikovalo kao Hrista. Međutim, Isus kao Sin Božji i Sin čovječji ima sve potrebne i jedinstvene kvalifikacije za Mesiju! I ima Najviši autoritet iznad sebe koji potvrđuje njegov identitet i poslanje (Marko 1:11; Matej 17:5; Jovan 8:13-18)!

Da je Isus bio Bog, njegove izjave da je Sin Božji bile bi obmanjivačke i kontradiktorne. Biti „kolega" Bogu (još jedan Bog) je posve različito od statusa „jedinorođenog (jedinog pravog, doslovnog) Sina". Ne možete nikako poistovjetiti jedno sa drugim. Zbrku mogu unijeti samo nebiblijske pretpostavke i zablude.

Isusove riječi direktno upućuju na Psalam 110:1 i Danilo 7:13. Oni ne bi ostavili nikakvu sumnju u umovima Kajafe ili onih u vijeću: Isus iz Nazareta tvrdi da je Mesija i Sin Božji. Njihova reakcija odgovara ogromnoj prirodi Isusovih tvrdnji (Matej 26:65).

Međutim, Isusova tvrdnja djeluje iracionalno s obzirom na okolnosti. Izdao ga je prijatelj, a uhapsila ga je rulja noću izvan Jerusalima. Sada je ispred Sanhedrina na nezakonitom suđenju. Ne postoji očigledna indikacija da Isus ima bilo kakav autoritet, položaj ili kontrolu u situaciji. Ali sve se odvija po Božjem planu. Stvari nisu onakve kakve izgledaju, ni blizu.

Iz njegove perspektive, Kajafa nije mogao tražiti bolji odgovor. U svom umu, Kajafa vjerovatno misli da je namamio Isusa da iznese arogantnu, pretjeranu tvrdnju. Htio je da ubije Isus, a ovo je izjava koju Vijeće smatra bogohulnom. U isto vrijeme, prvosveštenik i vijeće bi sada bili odgovorni za odbacivanje Sina Božjeg kada im se otkrio, licem u lice, kakav je zaista bio (Jovan 5:39-40).

Budući da su ovi ljudi već odbacili Isusovu službu (Jovan 5:39-40) i pokušali da ga ubiju (Jovan 11:48-53), razbjesnila ih je ova tvrdnja (Matej 26:64).

U ogorčenju i žalosti zbog ove navodne uvrede Božjeg karaktera, prvosveštenik dramatično cijepa svoje haljine. Nejasno je da li je Kajafa zaista ovoliko ogorčen na Isusove izjave ili pokušava da emocionalno manipuliše članovima Sanhedrina. Ovo je bio uobičajen znak koji se koristio za predstavljanje duboke tuge i odbacivanja neke opake radnje. No Kajafa i ovdje krši zakon, jer prvosvešteniku nije bilo dopušteno da

razdire haljine (Levitski zakonik 21:10).

To je trenutak koji je Kajafa čekao. On se okreće od Isusa vijeću i izjavljuje da je Isus izrekao bogohuljenje. Nema više potrebe za lažnim, obmanjujućim svjedocima. Svi prisutni su čuli ove riječi i svi su jasno shvatili na šta je Isus mislio.

Kajafa misli da je pobijedio. Međutim, Isus je postigao upravo ono što je trebao učiniti. Očekivao je da će biti osuđen i potom razapet (Matej 16:21).

„Čuli ste hulu. Šta mislite?“ I svi su mu presudili da zaslužuje smrt. (Marko 14:64; Matej 26:66)

Prvosveštenik razdire svoje haljine, izjavljuje da su svi čuli Isusa kako huli, i zahtijeva da vijeće donese svoju presudu. Izraelske vladajuće vjerske vođe odmah odgovaraju: on zaslužuje smrt. To je, naravno, ono što su već planirali učiniti.

Izrael je, preko najviših nivoa vođstva, sada formalno odbacio Sina Božjeg kao Mesiju (Matej 23:37). Oni su ga prezreli u lice i osudili na smrt.

Ipak, rad vijeća nije završen. Sanhedrin je osudio Isusa za teški zločin prema jevrejskom zakonu. Međutim, Jevreji nemaju zvanično ovlašćenje da nekoga pogube (Jovan 18:31). Uskoro će Isusovi neprijatelji morati pronaći nereligijsku optužbu koju će dati Pilatu kako bi Isus mogao biti razapet. Do tada su slobodni da svoj bijes i frustracije iskaljuju na zatvoreniku.

U ovom trenutku, zlostavljanje Isusa počinje da postaje ozbiljnije. Ili sami članovi Sanhedrina ili njihove sluge ili stražari počinju da pljuju Isusu u lice i udaraju ga. Hrista sada tuku i rugaju mu se. Prema jevrejskim vođama, on je lažni Mesija koji će uskoro umrijeti.

Iako Sveto pismo to ne kaže direktno, ova zloupotreba može imati i drugu svrhu. Isusovi neprijatelji mogu smatrati da je njihova sposobnost da mu se rugaju i maltretiraju dokaz više da on zapravo nije Sin Božji. U njihovim umovima, pravi Mesija bi odmah stao na kraj takvim stvarima. On bi kaznio sve koji ga udare. Oni ne znaju da on bira da se ne opire, da se ne brani, kako bi mogao izvršiti volju svog Oca (Matej 26:42). Stari savez takođe posebno proriče da će se Sluga pateći suočiti s takvim zlostavljanjem. Isaija 50:6 kaže: „Leđa sam podmetnuo onima koji su me udarali i obraze onima koji su mi čupali bradu. Lice svoje nisam zaklonio od uvreda i pljuvanja.“

Marko pojašnjava da Isus ima povez na očima u ovom trenutku (Marko 14:65). Zbog toga mu se zlostavljači rugaju govoreći mu da prorokuje o tome ko ga udara. Njihova poenta je ako je Isus zaista Hrist, on bi to znao natprirodno. Ali Isus se ne opire. On će ići do krsta kao jagnje na klanje da umre za grijehe čovječanstva kao bezgrešni Sin Božji (Djela 8:32-35; Filipljanima 2:8).

87. Petrovo trostruko poricanje

Matej 26:58, 69-75, Marko 14:54, 66-72, Luka 22:54-62 i Jovan 18:15-18, 25-27 bilježe ove događaje.

Marko se odriče svoje navike da izmjenjuje priče i potpuno odvaja Petrovo poricanje i Isusovo suđenje, uprkos tome što su se dva događaja odvijala istovremeno (Marko 14:54). Jovan postavlja scenu dalje. Jovan poznaje ili prvosveštenika Kajafu ili prvosveštenika-emeritusa Anu (ili obojicu) i tako prati stražare u dublje dvorište. Prijateljstvo ukućana glavnog sveštenika može zaštititi Jovana, ali Petar nema takvu garanciju. Neki arheolozi misle da je Kajafina kuća pronađena. Nalazi se na brdu i ima nekoliko nivoa. Iako jevanđelja opisuju Petrove pokrete različitim riječima, složenost arhitekture ne dozvoljava jednostavan opis.

Petar slijedi Jovana, ali ostaje ispred vrata. Kada Jovan shvati da Petar nije s njim, kaže sluškinji na vratima da pusti Petra unutra. Djevojka pristaje, ali prepoznaje Petra kao jednog od Isusovih sledbenika. Vratarka je ili prepoznala Petrovo lice, ili je možda primijetila njegov galilejski naglasak (Matej 26:73). U svakom slučaju, iz sumnje ili radoznalosti, ona iznosi mogućnost da je Petar Isusov sledbenik. Korištena fraza (Jovan 18:17) je retorička. Sluškinja očekuje odgovor „ne“. Po njenom mišljenju, bilo bi glupo da se neko čiji je gospodar bio uhapšen dovede u opasnost. To nije bila ni Isusova namjera (Jovan 18:8).

U ovom trenutku, Petrovo držanje postaje dramatično. On poriče njenu optužbu i pridružuje se slugama i stražarima kod vatre (Jovan 18:15-18). Sada, pod drugačijom vrstom prijetnje, i bez Hrista pored sebe, Petar se prepustio strahu. Laže i tvrdi da nije Hristov sledbenik. Petar zna da bi mogao biti uhapšen ako prizna svoju vezu s Isusom u ovom trenutku. Moglo bi mu se takođe suditi da doživi istu kaznu kao i „lažni Mesija“. Možda je iznutra čuo presudu da je Sanhedrin proglasio Isusa krivim i osudio ga na smrt.

Bilo kakva tenzija s drugim jevanđeljima ovdje nije kontradiktorna; moguće je da djevojka na vratima ne optužuje Petra dok ne dođe do vatre (Marko 14:67).

Sam, možda među nekim od samih slugu koji su uhapsili Isusa, Petar se nerado poistovjećuje s čovjekom kojem se sada sudi. Na putu do Maslinske gore, Petar je bio dovoljno drzak da izjavi da čak i ako svi ostali učenici otpadnu, on nikada neće izdati Isusa (Marko 14:31). U Getsimanskom vrtu izvukao je svoj mač da zaštiti Isusa (Jovan 18:10). On je imao opciju da se pridruži Jovanu u svjedočenju onoga što se događa Isusu, ali ne može. Previše se boji. Sada Petar odlučuje da se ne suoči s rizikom, već da se odrekne Isusa „pred svima njima“. On se poziva na neznanje (Matej 26:17): prvo od njegova tri poricanja Hrista. Pijetao se tada oglašava prvi put (Marko 14:68).

Druga sluškinja (Matej 26:71) sada govori vojnicima i slugama da Petar slijedi Isusa. Bilo je dovoljno loše kada je Petar morao da se brani od sluškinje koja je

otvorila vrata. Ova djevojka razgovara s naoružanim ljudima koje su zapošljavali oni koji su u zavjeri da ubiju Isusa. Kada su otišli da uhapse Isusa, očigledno su željeli da uhapse i njegove sledbenike, o čemu svjedoči njihov pokušaj da zgrabe golog mladića (Marko 14:51-52). Jovan, koji na neki način poznaje prvosveštenika (Jovan 18:15), ne osjeća se ugroženim, ali Jovan nije ni taj koji je odsjekao uho prvosveštenikom sluzi (Jovan 18:10). Vrlo je moguće da Jovana niko ne percipira kao „opasnog" zbog njegove mladosti i, čak iako ga znaju kao Isusovog sledbenika, jednostavno to pripisuju neiskustvu i „zavedenosti". S druge strane, Petar je zreo čovjek. Ako drugi muškarci koji se griju pored vatre dovoljno dobro pogledaju, mogli bi shvatiti ko je Petar i šta je uradio.

Petar je mogao otići s Jovanom i gledati suđenje. Ali činjenica da sluškinje mogu otkriti njegov vlastiti zločin čini stvari vrlo opasnim.

Petrov svijet izmiče kontroli. On se nalazi u donjem dvorištu, pokušavajući sakriti činjenicu da nije nedužni promatrač. Nažalost, njegov galilejski naglasak ga odaje.

Marko nije uključio ovaj detalj da bi ukazao na neku posebnu duhovnu poentu. Međutim, naš „akcenat" bi nas takođe trebao identifikovati kao sledbenike Hrista. Način na koji govorimo i postupamo, te kako volimo druge vjernike, treba da dovede svijet do saznanja da prihvatamo Isusovu žrtvu za plaćanje naših grijeha i da nastojimo živjeti u milosti i moći koja obilježava Isusov karakter. Kada skrenemo pogled s Isusa i djelujemo impulsivno, kao što je Petar učinio, ne samo da ugrožavamo sebe, nego činimo da Isus izgleda loše. Pavle upozorava Judejce da osuđuju grijehe drugih dok oni sami čine iste grijehe (Rimljanima 2:17-23) završavajući sa: „Jer, kao što je napisano, zbog vas se među neznabošcima huli na Božje ime." (Rimljanima 2:24)

Kako bi izbjegao vlastitu kaznu, Petar opet koristi službeno sudsko poricanje i dodaje zakletvu koja iskušava kaznu. Jevrejske kulturne zakletve obično su bile u stilu: „Neka mi bude učinjeno i više ako lažem." Vidimo formulu od Jezabele (1. Kraljevima 19:2) i Rute (Ruta 1:17), između ostalih. On se zaklinje ne samo da nije sledbenik, već da uopšte ne poznaje Isusa. U svojoj panici, Petar se usuđuje reći da ga Bog kazni za laž, ako laže. Petrova zakletva i poricanje pokazuju koliko je očajan da pobjegne i spasi se od mogućeg hapšenja i pogubljenja.

Pijetao je zapjevao po drugi put (Marko 14:72).

„Znati", kako je prevedeno u Marku 14:71, potiče od grčkog korijena riječi *oikeios*. Dolazi od riječi za kuću, a znači biti dio nečijeg domaćinstva, nečiji bliski prijatelj. Petar je sve ovo za Isusa. Sa Isusom je putovao tri godine. Uz Jovana i Jakova, on je jedan od Isusovih najbližih prijatelja. Ali kakvu god ljubav da osjeća prema Isusu, Petar ga je takođe koristio. Petar je voljan slijediti Isusa jer će Isus obnoviti Izrael i dati učenicima položaje moći (Matej 19:28). Kada izgleda da se to neće dogoditi, Petar otkriva da je njegova ljubav previše plitka da bi bio vjeran Isusu za Isusovo dobro.

Isus dalje govori o Petrovom neuspjehu nakon raspeća kada pomiri njihov odnos (Jovan 21:15-17). Isus tri puta pita Petra da li ga Petar voli. Prva dva puta Isus koristi

riječ *agape*. Agape ljubav uključuje sva osjećanja povezana s ljubavlju, ali i namjerno samopožrtvovanje za dobrobit drugih (vidi 1. Korinćanima 13). Petar odgovara da osjeća *fileo* prema Isusu – bratsku ljubav. Petar je naučio da u sebi nema hrabrosti ili vjernosti da požrtvovano voli Isusa. Konačno, Isus pita Petra da li se osjeća *fileo* prema Isusu, a Petar odgovara potvrdno. Nakon što se Isus uznese na nebo, kada sila Duha svetog posebno ojača Petra i druge Hristove sledbenike (Djela 2:1-4), tada Petar postaje ono za što je uvijek tvrdio da je: vjeran, žestok, hrabar Isusov sledbenik.

Jutro je blizu. Isus je rekao Petru da će ga se odreći tri puta prije nego pijetao zapjeva (Matej 26:30-35). Petar je do sada čak dva puta porekao da poznaje Isusa. Uskoro će biti tri.

Po treći put, Petar je optužen da je Isusov učenik (Matej 26:73). Ove sluge u dvorištu prvosveštеničkog doma zvale su Isusa „Galilejac" i „Isus iz Nazareta". Njihova povezanost s ovim upravo osuđenim „lažnim mesijom" je da je on sa sjevera u regiji Galileje (Matej 26:69-72).

Kao što je slučaj u mnogim nacijama, ljudi iz različitih djelova Izraela imali su različite akcente. Oni iz metropole Jerusalima nisu izgovarali riječi baš kao oni iz malih gradova na sjeveru. Oni koji su čuli kako Petra optužuju da je s Isusom, od strane sluškinja, sada prilaze i kažu da čak i zvuči kao Isus: „Tvoj naglasak te izdaje."

To je bio završni udarac. Suočava se s njim rođak čovjeka kojeg je Petar napao prilikom Isusovog hapšenja (Jovan 18:26). Čovjek koji sada razgovara s Petrom, čini se, ne samo da je bio prisutan kada je došlo do nasilja, već je jedan od njegovih rođaka bio osakaćen. Njegovo sjećanje na događaj je živo i lično. Petar je u velikoj nevolji. On počinje da proklinje sebe ako laže. On se još jednom zaklinje na nešto sveto da zaista, zaista, iskreno ni ne poznaje Isusa, uopšte. Nakon tog trećeg poricanja, pijetao je signalizirao jutro. Isusove riječi su se pokazale istinitim, a Petar zna da se ipak pokazao nevjernim svom gospodaru (Matej 26:75).

Neugodna spoznaja se vratila Petru u žurbi, u jednom trenutku. Hrist je rekao Petru da će se tri puta odreći Isusa prije nego što pijetao zapjeva (Matej 26:30-35). Petar je hrabro i drsko izjavio da će umrijeti s Isusom prije nego što se tako nešto može dogoditi. Rukovao je mačem u pogrešnom brzopletom potezu da spriječi Isusovo hapšenje (Matej 26:51; Jovan 18:10). Sada se pijetao opet oglasio i Petar je bolno svjestan svog poricanja: trostrukog, baš kao što je Isus rekao. Petar shvata šta je tačno uradio i koliko je nedostojan Isusa. Da li se sjetio i Isusovih pouka u Propovijedi na gori da se ne treba dramatično zaklinjati nego da 'da' bude 'da,' i vaše 'ne' – 'ne' (Matej 6:34-37)?

Tada se Gospod okrenuo i pogledao Petra, a Petar se sjetio riječi koje mu je Gospod rekao: „Prije nego što danas pijetao zapeva, tri puta ćeš me se odreći." (Luka 22:61)

Luka uključuje posebno srceparajući detalj. Ovo označava ono što je gotovo sigurno najniži trenutak u Petrovom životu. U trenutku kada Petar po treći put negira Hrista, Isus je vraćen van na sledeću fazu njegovog lažnog suđenja (Jovan 18:24, 28).

Isus mu se okreće i on se prisjeća šire priče.

Petar je slomljenog srca i ne razmišlja o drugom dijelu Isusovog proročanstva. Grčka fraza koja opisuje Petrovu reakciju ovdje je *epibalōn eklaien*. Ove riječi se, respektivno, odnose na „padanje, rušenje, bacanje ili polaganje“ i „plakanje, kao u ritualnom žalovanju“. Petar se bukvalno ruši na zemlju u agoniji, ridajući i jecajući zbog svog poricanja Hrista.

Petar je imao priliku ispuniti svoju raniju zakletvu lojalnosti. Bio je u dvorištu kuće u kojoj je Isus bio osuđen na smrt, gdje su Isusa tukli (Matej 26:64-69). Sve što je Petar trebao učiniti je priznati da je bio jedan od Isusovih učenika. Mogao je izjaviti da zaista vjeruje da je Isus bio Mesija, Hrist, Sin Boga živoga (Matej 16:15-17). To bi bilo iskreno, čak i ako je moglo rezultirati uzimanjem za smrt, a ne poricanjem Gospoda.

Petar se konačno izvukao iz opasnosti nakon svog trećeg poricanja. Međutim, ovo nije čist izlaz. Okrutna težina njegove vlastite nelojalnosti, kukavičluka i laži ruši se oko njega. Na kraju, Petar će saznati da Isus nije želio da on umre te noći (Jovan 18:8). Doživjeće Isusovo oproštenje i saznati da će jednog dana ipak umrijeti za Isusa (Jovan 21:18-19). Međutim, večeras bi Petar patio znajući da nije tako jak u sebi kao što je mislio da jeste. Ovog dana, gorko plače. Kasnije će se tri dana skrivati u strahu (Jovan 20:19). Ali to nije kraj Petrove priče.

Biće mu potrebna potpuna poniznost da izvrši ono što je Bog imao sledeće za njega u narednim nedjeljama, mjesecima i godinama.

88. „Zvanična“ osuda Vijeća i Judino samoubistvo

Matej 27:1, Marko 15:1 i Luka 22:66-71 izvještavaju o sudu Vijeća u punom sastavu.

Tokom brzog lažnog suđenja, vođenog noću u domu glavnog sveštenika, Isus je proglašen krivim i zaslužnim smrti. To je uključivalo barem neke članove jevrejskog vladajućeg vijeća poznatog kao Sanhedrin. Koristeći jezik iz Psalma 110:1 i Danila 7:13, Isus je „priznao“ da je Mesija, Hrist, Sin Božji. Budući da su jevrejske vjerske vođe odbile vjerovati da bi to moglo biti istina, osudili su ga za bogohuljenje (Matej 26:57-68).

Međutim, to suđenje nije bilo tehnički legalno. Tradicionalni jevrejski zakon tog vremena zahtijevao je da se svako suđenje koje uključuje krivično djelo smrtne kazne održava otvoreno tokom dana. Takav događaj bi se normalno desio u hramu. Dakle, kada je došlo jutro, saziva se drugo, svečano „suđenje“. „Održano vijećanje“ (Marko 15:1) znači da je prikupljanje dokaza završeno i članovi vijeća donose konačnu odluku. Oni jednostavno potvrđuju presudu koju je grupa donijela pod okriljem tame, što je takođe ista rečenica utvrđena mnogo prije (Jovan 11:53): Isus je trebao biti ubijen. Vjerovatno je ova rasprava odlučila i o tome koju će smrtnu kaznu protiv rimskog zakona iznijeti pred Pilatom.

Dakle, sada je dan. Oni odvode Isusa pred puni sabor Sanhedrina i završavaju svoje optužbe protiv njega.

Nisu svi prisutni Isusovi neprijatelji. Josif iz Arimateje je član vijeća, ali i Isusov učenik (Matej 27:1, 57; Marko 15:43). On će, zajedno s Nikodimom, skinuti Isusovo tijelo sa krsta i sahraniti ga u kamenoj grobnici (Jovan 19:38-42).

Što je još šokantnije, neće svi prisutni ostati Isusovi neprijatelji. Sveštenici bi trebali znati da Isus ispunjava proročanstva koja opisuju Mesiju. U to vrijeme, međutim, nisu imali zemaljskog razloga da se odreknu svoje moći i položaja da ga slijede. To će se promijeniti. Nakon što gledaju učenike kako hrabro propovijedaju Isusovo uskrsenje – ignorišući upozorenja i premlaćivanja Sanhedrina – neki će promijeniti mišljenje. Luka će kasnije napisati: „Tako je Božja riječ sve više napredovala, i veoma se umnožavao broj učenika u Jerusalimu, a i mnogi sveštenici prihvatali su vjeru.“ (Djela 6:7)

Luka bilježi u kom pravcu su bila usmjerena provokativna pitanja članova Vijeća.

„Ako si Hristos, reci nam.“ A on im je rekao: „Čak i ako vam kažem, nećete vjerovati. I ako vas upitam, nećete odgovoriti niti me osloboditi. Ali od sada će Sin čovječji sjediti zdesna sile Božje.“ (Luka 22:67-69)

Pitanje koje postavljaju i odgovor koji Isus daje pokazuju da su u suprotnosti. Sanhedrin pokušava navesti Isusa da prizna da je politička prijetnja rimskom držanju Izraela. Ako on prizna da je Hrist, oni imaju šansu. Sanhedrin želi da on prizna da je

kralj u Isaiji 9:6-7. To je vrsta Mesije koju bi Rim smatrao prijetnjom. Isus razmatra drugačiji ugao. On je Mesija ljudi okupljenih ovdje i oni ga odbacuju. Oni su vjerske i političke vođe Jevreja. Izraelska nacija, takva kakva je, slijediće kuda vode.

On može reći ovim vođama da je on Mesija. Tragično, oni neće vjerovati, niti će dovesti Jevreje do spasenja od Boga preko njega. Potpuno im nedostaje poenta. Jevrejske vođe već znaju, ali nikada neće prihvatiti. Oni su krivi za bogohuljenje. Ali da bi osigurao da put ide naprijed do krsta, Isus priznaje da je Sin Božji (Luka 22:70).

Čini se da je razlika u tome što su se Matejev izvještaj, kao i Marko 14:61-62, dogodili na jednom od prethodnih nezakonitih suđenja tokom noći; Luka 22:63-65 požurio je sa tim suđenjem bez detalja o tome šta je rečeno. Ili, Marko i Matej sumiraju dva događaja objašnjavajući njihove osnovne komponente. Ovo je zvanično suđenje pred Sanhedrinom. Treba im da Isus sada govori kako bi mogli imati pravnu optužbu za Pilata. Samo Luka bilježi ovu razmjenu.

Sanhedrin ne shvata da ih Isus stavlja na suđenje i ovo je njihova konačna presuda. Sada, Isus pokazuje koliko su duboko u krivu. Oni ne odbacuju samo svog Mesiju; oni odbacuju svog Boga.

On je sebe nazivao „Sinom čovječjim“ tokom svog javnog služenja. Moguće je da je to činio da bi istakao da je on u potpunosti čovjek, predstavnik čovječanstva, slično tome kako je Bog koristio taj izraz da se odnosi na Ezekiela (Ezekiel 2:1). Sada, međutim, Isus preuzima puno značenje, proročanstvo iz Danila 7:13-14:

Gledao sam dalje u noćnim vizijama, kad eno, na oblacima nebeskim dolazio je neko kao sin čovječji. Bilo mu je dozvoljeno da pristupi Pradavnom i doveli su ga pred njega. Njemu je bila predata vlast, čast i kraljevstvo, da mu služe svi narodi, plemena i jezici. Vlast je njegova vlast vječna i nikada neće proći, a njegovo kraljevstvo neće propasti.

Optužitelji vide svoju šansu. Oni misle da je Isus počinio bogohuljenje tvrdeći da će sjesti s desne strane Bogu; u njihovim očima, to ocrnjuje Božji status. Za Jevreje tog doba takva izjava je bogohulna uvreda. Bog nikada ne bi mogao biti u prisustvu čovjeka. Bog nikada ne bi sjedio pored čovjeka. U njihovim umovima, to čini Isusa krivim za bogohuljenje.

Sada se upuštaju u ubijanje pitajući Isusa da li je on Sin Božji. Oni žele da se Isus uništi, ali ne žele sami da dovrše čin. Oni se boje ljudi koji toliko vole Isusa da mogu kamenovati svakoga ko ga ubije: čak i svoje sveštenike i starješine (Luka 22:2). Sanhedrin želi da Rimljani ubiju Isusa, ali da bi se to dogodilo treba im da Isus prekrši rimski zakon.

Isus koristi uobičajeni izraz da bi se složio (Luka 22:70). To je ono što im treba: ne samo da on polaže pravo da je prvi autoritet do njihovog Boga, već traži jednakost sa – čak i superiornost – nad carem.

„Koje nam dalje svjedočenje treba?“ pitaju se oni. „Mi smo to sami čuli sa njegovih usana“ (Luka 22:71). Oni ne shvataju da je ono što su čuli istina.

Ovo je službeno suđenje pred cijelim Sanhedrinom. Šta god je Isus rekao u

prethodna dva suđenja, nije pravno važno. Trebaju ga natjerati da ponovi svoje riječi.

On to radi. Prvo, on tvrdi da je Sin čovječji koji će sjediti s desne strane Bogu. Vijeće smatra da je takvo poznavanje Boga bogohuljenje. Sada, on ne poriče da je Sin Božiji. Ne samo da je bogohuljenje prema njihovom gledištu, već je to i uvreda za Rimljane: za njih je samo car sin Božji.

Isusovi neprijatelji imaju ono što im treba. Sada mogu odvesti Isusa Pilatu i zahtijevati da Isus zaslužuje smrt. Oni predstavljaju Isusov zločin kao tvrdnju da je kralj Jevreja, suparnik caru. Pilat šalje Isusa Herodu Antipi, koji ne može natjerati Isusa da išta kaže. Pilat zna da Isus nije prijetnja caru. Ali on također zna da bi ga Sanhedrin mogao upropastiti ako ispune svoju prijetnju da će poslati vijest da je Pilat pokazao milost nekome ko je kriv za pobunu (Jovan 19:12). Dakle, Pilat im daje ono što žele i šalje Isusa na krst (Luka 23).

Isus se suočio s nekoliko suđenja prije raspeća:

1. Noću, u domu prvosveštenika-emeritusa Ane (Jovan 18:12-24).

2. Noću, u domu prvosveštenika Kajafe (Matej 26:57-75; Marko 14:53-72; Luka 22:54-65; Jovan 18:24-27).

3. U zoru, pred Sanhedrinom u punom sastavu (Matej 27:1; Marko 15:1; Luka 22:66-71).

4. Pred Pilatom (Matej 27:2, 11-14; Marko 15:1-5; Luka 23:1-5; Jovan 18:28-38).

5. Pred Herodom Antipom (Luka 23:6-12).

6. Ponovo pred Pilatom (Matej 27:15-26; Marko 15:6-15; Luka 23:13-25; Jovan 18:38 – 19:16).

Judino samoubistvo (Matej 27:3-10; Djela 1:18-19)

Kao i ranije, Matej prebacuje scenu sa Isusa na jednog od njegovih učenika. Sada se scena okreće Judi, ponovo označenom kao nelojalni izdajnik. Za razliku od Petra, Juda nije izgubio borbu sa samim sobom da ostane vjeran Isusu. Unaprijed se obavezao da će izdati Isusa, a onda je to izvršio (Matej 26:14-16). Tek nakon što je izdaja završena, Juda je počeo da žali zbog svog izbora.

Saznanje za Isusovu smrtnu kaznu od Sanhedrina očigledno je promijenilo Judino mišljenje. Nije poznato šta je očekivao da će se desiti sa Isusom. Možda nije mogao zamisliti nikakav zločin za koji bi Isus mogao biti proglašen krivim. Možda je želio natjerati Isusa da iskoristi svoje izuzetne moći u sukobu koji će ga konačno dovesti na prijesto Izraela. Možda je jednostavno shvatio mrsko zlo onoga što je učinio. U svakom slučaju, izgleda da Juda tek sada, nakon činjenice, vjeruje da Isus ne bi trebao umrijeti (Matej 27:4).

Glavni sveštenici i starješine dali su Judi trideset srebrnika za njegovu ulogu izdajice. Sada Juda vraća novac, nadajući se da će na neki način preokrenuti svoju akciju. I ovdje je nejasno čemu se nadao da će postići.

Matejevo jevanđelje je jedino koje otkriva da je Juda požalio što je izdao Isusa prvosveštenicima i starješinama. Luka također bilježi Judino samoubistvo u svojoj

drugoj knjizi (Djela 1:16-20). Jednom kada je Juda shvatio da je Isus osuđen na smrt, bio je skrhan. Nije poznato šta je Juda očekivao da će se dogoditi. Iz bilo kojeg razloga, ili nije očekivao da će Isus biti ubijen, ili je konačno sabrao dovoljno savjesti da vidi svoju grešku.

Juda se vratio jevrejskim vjerskim vođama koji su mu dali trideset srebrnika da im preda Isusa. Želi da vrati novac, izgleda da želi da poništi ono što je uradio. On im otvoreno priznaje da je pogriješio i da je Isus nevin. U sudnici, Juda bi zbog toga bio osuđen na smrt (Ponovljeni zakon 19:18-19). Sada, prekasno, pokušao je uvjeriti one koji bi mogli nešto učiniti po tom pitanju.

Međutim, vjerske vođe s kojima se Juda susreće nisu zainteresovani za njegovo ispovijedanje. Njihov odgovor se može uzeti na više načina. Na grčkom, izrazi poput „kakve ovo ima veze sa nama?“ impliciraju da govornik nema razloga da bude umiješan (Jovan 2:4). Sada kada je djelo učinjeno, Isusovi neprijatelji su se možda pretvarali da se to nikada nije dogodilo. Ako je Isusova nevinost jasna, njihovo plaćanje Judi može se smatrati mitom (Izlazak 23:8). Ako priznaju da je Juda radio po njihovim naređenjima, to će izazvati sumnju. Iako se to čini malo vjerovatnim, ovi ljudi bi imali sve razloge da žele da Juda svoju grižnju savjesti odnese negdje drugdje.

Druga mogućnost je da je njihov odgovor hladno doslovan: „Oh, pa, to nije naš problem.“ Možda jednostavno govore Judi da se sam „pozabavi time“.

Učitelji Biblije se ne slažu oko obima Judinog pokajanja. Očigledno osjeća kajanje i priznaje da je kriv za istinski grijeh. S druge strane, on ne izražava uvjerenje da je Isus Mesija ili da je pogriješio što je napustio svog gospodara i ostatak dvanaestorice. Uglavnom, djeluje šokirano i iznenađeno onim što je proizašlo iz njegovih postupaka. Čini se da je samo stepen kazne koju Isus trpi Judina motivacija za promjenu stava. Jedina jasna poenta je da kajanje koje je Juda doživio nije bilo dovoljno da ga odvede do istinske vjere u Hrista (Matej 26:24; Marko 14:21). Juda uglavnom žali zbog posledica.

Juda je izbezumljen. Bezuspješno je pokušao vratiti novac od izdaje. Očito zavjernici ne žele imati više ništa s njim. Međutim, savjest ga muči, pa Juda neće zadržati novac. Baca ga u hram na izlasku. Odmah odlazi i vrši samoubistvo. Njegov odabrani metod je vješanje, što vjerovatno znači da je skočio sa visoke platforme ili drveta sa konopcem vezanim oko vrata.

Neke kulture doživljavaju samoubistvo kao plemenit način da se okonča život pod određenim okolnostima. Kulture koje su veoma vođene časti su ga koristile da se iskupe za sramotne postupke. Drugi to vide kao prihvatljiv način da se izbjegne pokorna smrt od tuđe ruke. Međutim, najstroži religiozni Jevreji Judinog doba imali su sličan stav o samoubistvu kao i moderno hrišćanstvo. Naime, to samoubistvo je u najboljem slučaju čin tragično pogrešnog očaja. To je grešna pobuna protiv Božje kontrole nad životom, u najgorem slučaju. Posebno je tragično to što ga je Judino kajanje dovelo do samoubistva, ali ne i do stvarnog pokajanja (Matej 26:24; Marko 14:21).

Juda je još ranije prešao tačku bez povratka u izdaji. Sotona je potpuno zagospodario

nad njim. Sada ga Sotona baca u očajanje i osjećaj beznadežne krivice. To je način kako se pali anđeli iživljavaju kada uhvate svoje žrtve. Oni nalaze užitak u potpunoj propasti čovjeka koji bi ne samo tragično okončao ovozemaljski život već izgubio i vječni. Ovo bi najbolje objasnilo Judinu veliku promjenu odnosa prema činu izdaje – vođen je iz krajnosti u krajnost.

Glavni sveštenici još jednom pokazuju da je Isus bio potpuno u pravu kada ih je osudio za licemjerje. Bili su spremni da plate „krvavi novac" da uhvate Isusa. Sada ih, čini se, ponovo zanima legalizam. Insistiraju na poštovanju zakona o ne stavljanju krvavog novca u trezor. Čini se da je zakon koji imaju na umu iz Ponovljenog zakona 23:18: „U dom Gospoda, svog Boga, ni zbog kakvog zavjeta ne donosi bludničku platu niti cijenu za psa, jer je oboje odvratno Gospodu, tvom Bogu." Uopšteniji smisao pravila je da novac napravljen od nemoralnih aktivnosti nije trebao biti odnesen u hram.

Ako ostavimo licemjerje, ovaj incident odražava tradicionalni pogled čovječanstva na izdajnike. Uprkos tome što su Judini postupci bili upravo ono što su vjerske vođe uvijek željele (Jovan 11:48-53), i oni su ih aktivno ohrabrivali (Matej 26:14-16), na njih se i dalje gledalo kao na štetne. Čak i oni koji su imali koristi od izdaje, osudili su osobu koja je to učinila. Nazivanje ove isplate kao „krvavi novac" samo naglašava sramotu onoga što je Juda učinio.

Očito da oni ne žele ostaviti više dokaza o svojoj nezakonitoj zavjeri. Dakle, oni su se skupili i došli do kreativnog zakonskog rješenja. Dopustili su da se takav novac koristi izvan judaizma za opšte dobro zajednice. Glavni sveštenici koriste Judinu vraćenu naknadu da kupe polje koje će se koristiti kao grobno mjesto za strance u Izraelu. Nije poznato zašto se zove „Grnčareva njiva". Naučnici nagađaju da je možda nekada pripadao grnčaru ili je moguće da su grnčari uzimali glinu sa polja za svoje posude.

Ali ova lokacija se nazvala Krvna njiva. Istina o tome šta se dogodilo postala je jasna.

Knjiga Djela apostolskih podržava ovu priču sa jezivim detaljima: kao dio ovog samoubistva – ili nedugo zatim – Judino tijelo je palo i rasprslo se po zemlji.

On je, naime, stekao njivu od plate za nepravedno djelo, a zatim je strmoglavce pao, raspukao se po sredini i sva mu se utroba prosula. To je postalo poznato i svim stanovnicima Jerusalima, tako da je ta njiva na njihovom jeziku nazvana Akeldama, to jest Krvna njiva. (Djela 1:16-18).

Luka, ljekar, daje detaljniju referencu na ovaj događaj. Očigledno je Judino tijelo palo s mjesta za vješanje. Sasvim je moguće da je tamo bio ostavljen – ili neotkriven ili namjerno ignorisan – neko vrijeme. U tom slučaju, gasovi bi se skupili u Judinom stomaku. Od udarca leša o tlo očigledno se njegov stomak rasprsnuo. Luka takođe insinuira da kada su prvosveštenici kupili zemlju, učinili su to u Judino ime. Luka uključuje grčko ime polja, koje bi Jevreji u Jerusalimu znali po aramejskom. Donekle prikladno, koristili su ga za groblje.

„Plata za nepravedno djelo" odnosi se doslovno na trideset srebrnika koje je Juda

dobio za izdaju Isusa. Slikovito, to insinuira Judinu jezivu smrt izvan spasonosnog odnosa s Isusom.

Stihovi u Mateju 27:9-10 imaju pristup Svetom pismu Starog saveza koji kao da gubi nešto u prevodu. Matej počinje riječima da je kupovina grnčarskog polja po cijeni od trideset srebrnika direktno ispunjenje proročanstva. On to pripisuje, bukvalno, Jeremiji. Jeremija 19:1-13 bavi se istim temama. Međutim, čini se da tačne riječi koje Matej citira dolaze gotovo direktno iz Zaharije 11:12-13.

Naučnici sugerišu da je Matej spojio dva proročanstva i spomenuo samo istaknutije od dva proroka. Očigledno, to nije bila nečuvena praksa. Marko 1:2-3 čini nešto slično, spominjući proroka Isaiju, ali citirajući i Isaiju i Malahiju. Primarna poenta koju Matej želi pokazati je da je ovo bio još jedan trenutak u priči o Isusu na koji su proroci aludirali stotinama godina ranije.

Matejeva veća poenta je na sadržaju proročanstva. Te izjave su blisko povezane s pričom o Judinoj smrti i kupovini grnčarskog polja. Ovo je još jedan dokaz da je Isus Mesija. Matej je posebno posvetio veliku pažnju povezivanju proročanstava iz Starog saveza sa mnogim aspektima Isusovog života i službe kao način da se za jevrejske čitaoce utvrdi valjanost Isusovih tvrdnji da je Hrist.

89. Pred Pilatom i Herodom Antipom

Prvo pojavljivanje pred Pilatom
(Matej 27:2, 11-14; Marko 15:1-5; Luka 23:1-7; Jovan 18:28-38)

Isusovi neprijatelji imaju još jedan problem. Prema rimskom zakonu, oni nisu imali ovlašćenje da ubijaju zatvorenike. Samo su Rimljani mogli izvršiti legalne egzekucije. Da bi izvršili svoju smrtnu kaznu, jerusalimskim vjerskim vođama trebaće rimski guverner njihove regije da izda naredbu. U tu svrhu šalju zarobljenog Isusa Pontiju Pilatu na još jednu presudu i kaznu.

Hristova predviđanja o ovim događajima nastavljaju da se ispunjavaju upravo onako kako je on rekao: „Sin čovječji će biti predat prvosveštenicima i pismoznalcima, i oni će ga osuditi na smrt. Onda će ga predati neznabošcima.“ (Matej 20:18-19) Isus nastavlja da ne pruža otpor onima koji ga optužuju, tuku i sprovode od mjesta do mjesta. On zna da je upravo tamo gdje njegov Otac želi da bude.

Jovan, koji je možda bio prisutan, dodaje više detalja (Jovan 18:28-32). Kada članovi Sanhedrina odvedu Isusa u Pilatovu kuću, ne ulaze. Kao stanovnici Jerusalima, oni jedu Pashu tog popodneva i postaće nečisti ako uđu u dom ne-Jevreja. Nakon što Pilat intervjuiše i bičuje Isusa, Sanhedrin ponovo iznosi svoje argumente (Jovan 19:6-7). Oni žele da Pilat pogubi Isusa. Pilat im, sarkastično ili podsmješljivo, govori da oni to učine. Ranije su izjavili da po rimskom pravu nemaju ovlašćenje da nekoga pogube. Sada kažu Pilatu da je Isus počinio uvredu koja, po jevrejskom zakonu, zaslužuje smrt – tvrdio je da je Sin Božji. U najbukvalnijem smislu, jerusalimske vjerske vođe neće uspjeti uvjeriti Pilata da je Isus kriv za pobunu (Matej 27:18). Međutim, oni će iskoristiti gomilu, prijeteći pobunom (Jovan 19:12-15; Matej 27:24), da ga natjeraju da pogubi Isusa (Jovan 19:16). Predavanjem Isusa da bude razapet, ispunjava se njegovo direktno proročanstvo o raspeću (Jovan 18:32; Matej 20:19), kao i nejasne reference na raspeće Mesije u Mojsijevom zakonu (Ponovljeni zakon 21:22-23; Galatima 3:13).

Pontije Pilat je služio kao guverner oblasti Judeje od 26. do 36. godine nove ere. Izvori izvan Biblije opisuju Pilata kao okrutnog, nepovoljnog prema jevrejskom narodu, a ponekad i nesigurnog. Njegov mandat obilježila su djela nasilja i na kraju je smijenjen. Godine 1961. u Primorskoj Cezareji je otkriven natpis koji spominje Pilata kao prefekta u regiji. Očigledno je dolazio u Jerusalim samo za vrijeme praznika ili kada je vjerovatno bilo nevolja koje su zahtijevale njegovu pažnju.

Pilat izlazi napolje da razgovara sa jevrejskim vođama jer odbijaju da uđu u dom pagana – bojeći se ceremonijalne kontaminacije. Uzajamni prezir između guvernera i jevrejskih vođa je u potpunosti prikazan u ovoj razmjeni. Istorija pokazuje da Pilat nije bio popularan – ni kod Jevreja ni kod rimskih političara – zahvaljujući svom grubom i nasilnom stilu. Neki naučnici misle da je Pilatu prijetila disciplinska mjera ako

bi bio umiješan u još jedan ružan incident u Jerusalimu, što je doprinijelo njegovom kukavičkom izboru da pogubi Isusa.

Pilat ih pita: „Kakvu optužbu iznosite protiv ovog čovjeka?“ Odgovorili su mu: „Da ovaj nije zločinac, ne bismo ga predali tebi.“ (Jovan 18:29-30)

Ova primjedba je ne tako suptilan način da pismoznalci i fariseji impliciraju da su oni, a ne Pilat, legitimne sudije krivice ili nevinosti. Ne bi se spustili na konsultacije sa ne-Jevrejima osim ako nije bilo drugog izbora.

Kao što to često čini, Jovan izostavlja detalje jasno date u drugim jevanđeljima, fokusirajući se umjesto toga na svoju jedinstvenu poruku. U ovom odlomku, Jovan brzo objašnjava da Isusovi neprijatelji traže smrtnu kaznu (Jovan 11:49-53; 18:31), postavljajući Pilatov fascinantan privatni razgovor s Hristom (Jovan 18:33).

Da je postojao bilo kakav razlog da Rimsko carstvo misli da je Isus prava prijetnja, ne bi im bili potrebni drugi dokazi da djeluju. Izvjesno je, dakle, da je Pilat već bio nejasno svjestan ko je Isus, i da su ga jevrejske vjerske vođe mrzile (Matej 27:18). Kada je upitao zašto je Isus doveden na sud, pismoznalci i fariseji su dali podrugljiv odgovor (Jovan 18:30).

Pilatova replika je jednako podrugljiva (Jovan 18:31). Njega ne zanimaju njihove vjerske prepirke (Marko 15:10). Budući da Rim dozvoljava lokalnim vjerskim vođama da nadziru određene prekršaje, uključujući i vjerske, svađe između rabina ne bi trebale zahtijevati intervenciju guvernera. Spominjanje smrtne kazne, međutim, implicira da su njihove optužbe ozbiljnije. Drugi odlomci jasno pokazuju strategiju Isusovih neprijatelja: da ga naslikaju kao pobunjenika (Luka 23:2) koji se aktivno buni protiv rimske vladavine (Jovan 19:12-15). To bi im omogućilo ne samo da eliminišu Isusa, već i da skrenu svaki nastali bijes prema rimskim okupatorima, umjesto prema sebi.

To je bilo da se ispune Isusove riječi koje je rekao da nagovijesti kakvom smrću treba da umre. (Jovan 18:32)

„To“, kako se ovdje spominje, je činjenica da će rimski vojnici, a ne jerusalimski sveštenici, biti ti koji će ubiti Isusa. To je nešto što je Hrist već detaljno predvidio (Matej 20:18-19; Luka 18:32). Nadalje, razapinjanje bi ispunilo Isusovu referencu da će biti „podignut“ (Jovan 3:14; 12:32). Kasnije će Jovan naglasiti da time što je bio razapet, a ne kamenovan, Hristova smrt nije uključivala lomljenje nijedne njegove kosti, što je takođe ispunjenje proročanstva (Psalam 34:20) i odjek njegove uloge kao Pashalnog Jagnjeta (Izlazak 12:46; 1. Korinćanima 5:7).

Legalno ili ne, sasvim je izvjesno da su Jevreji pod rimskom vlašću ponekad pogubili one za koje se smatralo da su krivi za bogohuljenje (Djela 7:54-60). Iako je tehnički ilegalno, malo je vjerovatno da je Rimu bilo stalo do toga da nekoliko Jevreja ubijaju jedni druge zbog religije. Zbog toga jerusalimske vođe pokušavaju predstaviti Isusa kao revolucionara (Jovan 19:12-15; Luka 23:2). Ako Rimljani ubiju Isusa, njegovi neprijatelji mogu usmjeriti gnjev naroda (Jovan 12:17-19) prema njihovim okupatorima.

Sugestija da Isus tvrdi da je „kralj“, na takav način da prkosi Rimu, daje Pilatu razlog da mu sudi (Jovan 18:33).

Pilat je već ukazao na nedostatak interesovanja za Isusa (Jovan 18:29-31). On je vrlo svjestan ljubomorne napetosti između Hrista i vjerskih vođa Jerusalima (Matej 27:18; Marko 15:10). On ima samo dva razloga da intervjuiše Isusa. Prvo, pismoznalci i fariseji optužuju Isusa da se pobunio protiv rimske vladavine proglašavajući sebe „kraljem“ (Luka 23:2). Drugo, Isusova neobična popularnost (Matej 21:1-11; Jovan 12:12-19) čini to nečim što vrijedi pogledati.

Najvjerovatnije, Jovanov zapis sažima razgovor između Pilata i Isusa (Jovan 18:34-38). Jovan uključuje ključne tačke: Isus ne polaže pravo na zemaljsko kraljevstvo, Pilat se ne zanima za jevrejsku duhovnost, i Pilat preferira da pusti Isusa da ode.

Na Pilatovo pitanje „Jesi li ti judejski kralj?“ Isus odgovara: „Govoriš li to sam od sebe ili su ti drugi pričali o meni?“ (Jovan 18:33-34)

U ovom slučaju, Hrist suptilno ističe da Pilat nema razloga da razgovara s njim. Da je rimski guverner smatrao da je Isus politička prijetnja, uhapsio bi samog Isusa. Ovaj susret se dešava samo zato što vjerske vođe Jerusalima vrše pritisak da se Isus ubije. Pilat ne „govori“ ove stvari – raspravljajući o Isusu kao „kralju“ Jevreja – kao rezultat svojih vlastitih zabrinutosti. On odgovara na ono što drugi tvrde (Matej 27:11).

Pavle je ovo naveo kao značajan trenutak otkrivenja. Nazvao je ovo Isusovo „dobro priznanje“ pred Pilatom (1. Timoteju 6:13), u trenutku kada je Isus otkrio svoj identitet neznabošcima.

Pilatov odgovor (Jovan 18:35) nastavlja njegov obrazac prezirne arogancije prema Izraelu. On priznaje da stvar očigledno izgleda kao prepirka između jevrejskih religioznih ličnosti (Matej 27:18; Marko 15:10).

Pilat nije glup. On zna koliko jevrejski narod prezire da im vlada Rimsko carstvo, pa što onda dovode ovog čovjeka? „Zar sam ja Judejac? Tvoj narod i sveštenički glavari predali su te meni. Šta si učinio?“ (Jovan 18:35) Ovo Pilatovo drugo pitanje čini se istinskom radoznalošću. Šta bi inspirisalo ljude koji mrze rimsku vlast da dovedu neku svoju, sa zahtjevima za rimskom presudom? Jovanov izvještaj ovdje je vjerovatno skraćeni sažetak, ali optužba koju iznose Isusovi neprijatelji uključuje pobunu (Jovan 19:12-15). Isusov odgovor (Jovan 18:36) direktno pogađa tu laž.

A Isus odgovori: „Moje kraljevstvo nije od ovog svijeta. Kad bi moje kraljevstvo bilo od ovog svijeta, moje sluge bi se borile da ne budem predat Judejcima. Ali moje kraljevstvo nije odavde.“ (Jovan 18:36)

Kritičari vjere često tvrde da religija stvara nasilje, rat i smrt. Istorijski gledano, ovo je netačno: malo je ratova u istoriji bilo podstaknuto vjerskim razlikama. Sa značajnim izuzetkom islama, nekoliko religija ima istoriju aktivnog ratovanja. Dalje, Hristov odgovor na Pilatovu istragu, koji je ovdje dat, jasno pokazuje da nasilje nije dio mandata Hristovog sledbenika za rast ili odbranu vjere. Cilj Isusove službe nije bio uspostavljanje vlade, carstva ili političke grupe. Njegova uloga Mesije uključuje

duhovno kraljevstvo, ukorijenjeno u srcima onih koji vjeruju (Jevrejima 8:8-12), koje se širi primjerom i evangelizacijom (Matej 5:13-16; 28:19). Ni u jednom trenutku u Novom savezu hrišćani se ne pozivaju da uzmu oružje kao sredstvo za uspostavljanje zemaljskog kraljevstva u ime Isusovo.

Hristova misija u prvom dolasku nema elemente bilo kakvog nasilja. On ne želi sluge ratnike niti bilo kakvu vojsku. Njegov cilj je inauguracija Božjeg kraljevstva u srcima ljudi, radi spasenja od grijeha. Međutim, u nekom trenutku istorije, Isus će uspostaviti zemaljsko kraljevstvo. Ali, prema proročanstvu iz Danila 2:34-35, 44-45, nikakva pomoć palih ljudi neće biti uključena u uspostavljanju Božjeg kraljevstva.

Dakle, kristalno je jasno da Isus ne nastoji da zbaci zemaljsku vlast Rimskog carstva (Matej 27:18; Marko 15:10). Vladavina rulje i prijetnja građanskim nemirima (Matej 27:24) je ono što navodi Pilata da preda nedužnog čovjeka na smrt (Jovan 19:16).

Tada ga Pilat upita: „Dakle, ti si kralj?“ Isus mu odgovori: „Ti sam kažeš da sam ja kralj. Ja sam se zato rodio i zato sam došao na svijet, da svjedočim za istinu. Svako ko je od istine sluša moj glas.“ (Jovan 18:37)

Isus je ukazao na „kraljevstvo“, pa Pilat postavlja pitanje koje pojašnjava stvari. „Kralj“ je opasan izraz, ali ako Isus ne misli da preuzme političku vlast, Pilat neće biti zabrinut. Odgovor koji Isus ovdje daje u skladu je s primjedbom iz prethodnog stiha. Svrha njegovog prvog dolaska na zemlju nije uspostavljanje vlade, političke grupe ili vojske. To je prenijeti poruku od Boga Oca (Jovan 8:28) i pozvati ljude na vjeru i pokajanje (Luka 5:32). U najmaterijalnijem, neposrednom smislu, Isusova poruka nije nikakva prijetnja Pilatovom autoritetu u ovom dijelu svijeta.

Nažalost, Pilatov preziran stav će se nastaviti dok on odgovara na koncept „istine“ bukvalno udaljavajući se od onoga koji je Put, Istina i Život.

Na to mu Pilat reče: „Šta je istina?“ Kad je to rekao, ponovo je izašao pred Judejce i rekao im: „Ja na njemu ne nalazim nikakvu krivicu.“ (Jovan 18:38)

Postoji prostor da se nijanse Pilatovog komentara tumače na različite načine. Međutim, vjerovatno je samo retoričan. On sigurno ne traži dalje informacije od Isusa. Umjesto toga, Pilat odbacuje koncept „istine“ kao relativan, nesiguran i na kraju nevažan. Može se zamisliti kako sliježe ramenima i podiže ruke u znak neizvjesnosti. Ili, odmahujući glavom i mahajući kao da želi reći, „koga briga?“

Umjesto da se angažuje, on ignoriše. Isus ne govori o politici ili ratu, tako da ta tema nije od interesa za rimskog guvernera. Ironija trenutka je bolna: ovo bi moglo biti najvažnije pitanje koje ljudsko biće može postaviti, a Pilat stoji pred konačnim odgovorom, a ipak odlazi ne razmišljajući stvarno o vlastitim riječima.

Pilat zna da Isusovi neprijatelji pokušavaju da manipulišu rimskim zakonom. Čuo je dovoljno da bude siguran da Isus nije kriv ni po jednom svjetovnom ili građanskom zakonu. Prisustvo rulje i prijetnja građanskim nemirima (Jovan 19:12-15; Matej 27:24), je to što na kraju primorava Pilata da pogubi nekoga za koga zna da je nevin (Jovan 19:16).

Jovanovo jevanđelje preskače mnoge detalje date u drugim izvještajima, kako bi se usredotočilo na njegovu vlastitu perspektivu. Među incidentima koje je izostavio je Pilatov pokušaj da Herod procijeni situaciju (Luka 23:6-12).

Isus je uglavnom ćutao na optužbe vjerskih vođa (Matej 27:12). To je bilo ispunjenje proročanstva iz Isaije 53:7 da će ići tiho kao jagnje na klanje.

Pilatu je smetalo što se Isus ne brani od ponovljenih optužbi sveštenika i starješina. Kako je trebao odlučiti da li je Isus dostojan smrti ili ne ako Isus neće odgovoriti? Detalji u drugim jevanđeljima, u kombinaciji s Matejem, sugerišu da se Pilat možda nadao da će uhvatiti te vjerske vođe u njihovim vlastitim lažima (Jovan 19:10-11).

Tada mu Pilat reče: „Zar ne čuješ šta sve svjedoče protiv tebe?“ (Matej 27:13)

Pitanje koje Pilat postavlja ovdje je izraz nevjerice. Pravo značenje je „zar nećeš odgovoriti na ovo?“ Pilat želi da Isus odgovori. Ima sve razloge da čuje i drugu stranu priče. Jevrejske vođe su u osnovi optuživale Isusa da je pobunjenik koji je pokušavao podstaći narod da sruši Rim. Isus, međutim, nije imao izgled takve vrste čovjeka. Bio je miran, odlučan i ćutljiv.

Pilat je bio zadivljen (Matej 27:14). Zašto se ovaj zatvorenik ne bi branio? Bilo je gotovo kao da je Isus bio spreman da bude osuđen i ubijen. To je, u stvari, upravo tako. Isus zna da su njegovi neprijatelji napustili istinu da traže njegovu smrt (Jovan 11:48-53; Matej 26:59-65). On zna da će guverner pagana na kraju izabrati stabilnost umjesto pravde (Matej 27:24). Nikakve daljnje izjave ne bi bile važne – tako da nema smisla da ih iznosi (Matej 7:6).

Tada je Pilat rekao sveštenićkim glavarima i narodu: „Ne nalazim nikakvu krivicu na ovom čovjeku.“ (Luka 23:4)

Ovo je prvi od četiri puta u poglavlju gdje Pilat pokazuje da vjeruje da je Isus nevin, a prvi od tri puta on to jasno kaže. Pilat zna da Isusova tvrdnja da je kralj ne znači da je prijetnja. On je učitelj koji putuje. Da je imao istoriju pokušaja da se dočepa vlasti i iznenada se pojavio sa nekoliko hiljada vojnika – ili čak naoružanih radnika – onda bi bio prijetnja.

Ne znamo ko je „gomila“. Jerusalim je ispunjen desetinama ili stotinama hiljada ljudi. Malo je vjerovatno da je ova gomila ista ona koja je pratila Isusa tokom trijumfalnog ulaska (Luka 19:28-40). Gomilu koja traži Isusovu smrt možda čine Jevreji koji su putovali na Pashu iz Rimskog carstva koji ne znaju ništa o Isusu. Bilo bi zabrinjavajuće konačno se vratiti u Jerusalim na bogosluženje u hramu i otkriti – misle oni – lažnog proroka koji tvrdi da je Hrist.

Ali oni su navaljivali: „Svojim učenjem on buni narod po cijeloj Judeji, počevši od Galileje pa sve dovde.“ (Luka 23:5)

Sanhedrin je pokušao da postavi pitanje na način koji bi privukao Pilatovu pažnju. Kažu da je Isus odbio da dozvoli Jevrejima da plate rimski porez koji je Pilat odgovoran za prikupljanje. Čini se da ovo ne funkcioniše – dijelom zato što je potpuna laž (Luka 20:19-25). Dakle, oni pokušavaju drugu strategiju. Oni tvrde da je Isus prijetnja Pilatovoj odgovornosti da održi mir na svojoj teritoriji: Judeji. Ovo je čudno jer

jevanđelja bilježe vrlo malo Isusovih događaja u Judeji osim u Jerusalimu i onim gradovima između rijeke Jordan i Jerusalima. Izgleda da jevrejski vladari dodaju Galileju jer je Isus proveo mnogo više vremena u toj oblasti.

Kritičari mogu legitimno ukazati na nekoliko prilika u kojima je Isus uzburkao narod. Nedavno je bio trijumfalni ulazak i čišćenje hrama (Luka 19:28-40, 45-46). Drugi je slučaj kada je Isus čudesno nahranio hiljade ljudi, a masa ga je htjela učiniti kraljem (Jovan 6:1-15). Ali Isus nikada nije ujedinio vojsku protiv Rima niti je ugrozio Pilatov autoritet; on jeste ugrozio popularnost vjerskih vođa (Jovan 11:45-53).

Spominjući da Isus provodi vrijeme u Galileji, vođe slučajno daju Pilatu put za bijeg. On ne želi igrati ulogu paranoičnog rimskog vođe koji kao ni bilo ko drugi ne vidi nikakvu prijetnju u Isusovim postupcima osim protiv jevrejskih vođa (Matej 27:18; Luka 23:4). Ali kada spomenu da je Isus pokrenuo ljude u Galileji, on vidi svoju šansu. Herod Antipa, tetrarh Galileje i Pereje, nalazi se u Jerusalimu. Ako je Isus kriv za zločine protiv rimskog ovlaštenog rukovodstva, to će biti u Galileji, a ne u Judeji. Pilat šalje Isusa Antipi koji je želio razgovarati s Isusom otkako je prvi put čuo za njega (Luka 9:7-9; 23:7-8).

Isus pred Herodom (Luka 23:6-12)

„Herod“ je porodično ime. U Bibliji ga koriste Herod Veliki (Matej 2; Luka 1:5), Herod Agripa I (Djela 12) i Herod Agripa II (Djela 23:35). Najčešće se koristi za Heroda Antipu, sina Heroda Velikog i tetrarha nad Galilejom i Perejom u vrijeme Isusove službe. Antipa se takođe spominje kao „kralj“ iako mu car nikada nije dao taj čin.

Antipa je oženjen ženom svog brata Filipa (Marko 6:17). Nakon smrti Heroda Velikog, Antipa, Arhelaj, Filip i Saloma su dobili vlast nad njegovom teritorijom. Desetak godina kasnije, Arhelaj je izgubio autoritet; njegova teritorija, Judeja, stavljena je pod niz rimskih guvernera, uključujući Pilata.

Antipa je vladao Galilejom i Perejom više od četrdeset godina. Jovan Krstitelj, koji je izgleda radio oko rijeke Jordan između Judeje i Pereje, osudio je Antipu za njegovu preljubu i zločine protiv njegovog brata. Antipa je uhapsio i na kraju ubio Jovana (Marko 6:17-29). Kada Isusova slava stigne do Antipe, on je zbunjen i napola vjeruje da je Jovan uskrsnuo iz mrtvih (Marko 6:16). Pilat daje Antipi priliku da razgovara s ovim čovjekom o kojem je toliko slušao.

Antipa želi da se sastane s Isusom, da vidi ko je on i da sam svjedoči o nekim čudima koja Isus čini. To ne znači da je Antipina radoznalost dobronamjerna. U jednom trenutku fariseji su upozorili Isusa da Antipa želi da ga ubije. Isus je Antipu nazvao „lisicom“, a zatim je rekao da ima posla, ali će onda otići u Jerusalim gdje će se Antipi ispuniti želja (Luka 13:31-33).

Herod Veliki i njegovi potomci koji su ostali na jevrejskoj teritoriji su Edomci i Arapi. Ali kulturno i religiozno, oni su Jevreji, barem nominalno. To znači da je Herod Antipa, tetrarh Galileje, u Jerusalimu da proslavi Pashu. Kada Pilat sazna od jevrejskih

vođa da je Isus iz Galileje, on šalje Isusa „Jevreju“ najvišeg ranga u gradu.

Antipa je ushićen. Nada se da će svjedočiti nekim od čuda za koja ljudi tvrde da ih Isus čini. Antipa provodi značajnu količinu vremena ispitujući Isusa, ali je razočaran. Isus neće nastupiti za njega. Neće ni da progovori.

Naučnici spekulišu da Isus odbija da razgovara sa Antipom jer ga je Pilat već proglasio nevinim (Luka 23:4). To bi dodatno ispitivanje učinilo znakom da je suđenje nepravedno. Ali obrazac u jevanđeljima otkriva nešto dodatno.

Isus govori da bi se identifikovao. Kada je Isus pred glavnim sveštenicima, pismoznalcima i starješinama, on se identifikuje kao Hrist, Sin Božji (Matej 26:63-64; Marko 14:61-62; Luka 22:67-70). Na isti način, Isus govori dovoljno da bi Pilatu dao do znanja da je kralj, ali da nije prijetnja (Matej 27:11-12; Marko 15:2-5; Luka 23:3; Jovan 18:33-38; 19:8-11).

Ipak, Isus se nikada nije branio od konkretnih optužbi, ni pred jevrejskim vođama (Matej 26:62-63; Marko 14:60-61) ili Pilatom (Matej 27:12-14; Marko 15:3-5). Međutim, on je voljan istaći da su njegovi tužitelji kukavice bez slučaja (Jovan 18:20-23).

Isusovo suđenje pred Antipom je u skladu s tim. Antipa ga ispituje, ali nemaju ozbiljan i privatan razgovor. Osim toga, Antipa je nebitan za Isusa. Antipin autoritet dolazi iz Rima, ali on nema vlast nad Jerusalimom, a u Jerusalimu Isus mora umrijeti (Luka 13:33). Vjerske vođe Jerusalima su upravo tamo i klevetaju ga (Luka 23:10). Isus se ne brani od optužbi koje iznose jevrejske vođe. On čak i ne otvara svoja usta. Mogao je dati izuzetno dobar dokaz za svoju nevinost, ali on mora ići na krst. Isus zna da je Antipa „lisica“ (Luka 13:32), i da bi interakcija s njim bila gubljenje vremena.

Ne znamo kakve optužbe vjerske vođe protiv Isusa iznose pred Antipu (Luka 23:10). Vjerovatno izlaze sa sličnom pričom kao pred Pilata.

Tada ga je Herod zajedno sa svojim vojnicima ponizio i ismejao obukavši ga u sjajnu haljinu, pa ga je poslao nazad Pilatu. (Luka 23:12)

Jevrejske vjerske vođe osudile su Isusa. Pilat, a ne Antipa, je predstavnik Rima koji će ga osuditi na raspeće. To ne znači da je Antipa bezopasan. Prije nego što pošalje Isusa natrag Pilatu, Antipa daje sve od sebe da ponizi Isusa. Antipa se ponaša kao da je Isus ništa. Kraljevske haljine su ruglo koje će Isus nositi do svog pohoda na krst. Ali cijelo iskustvo ima neočekivani rezultat: Pilat i Antipa, koji su do sada bili neprijatelji, nalaze se u boljim odnosima (Luka 23:12).

Postoje neki istorijski podaci zašto su Pilat i Antipa bili u neprijateljskim odnosima. Pilat je okačio štitove u Herodovoj palati. Čin je pokazao činjenicu da je Antipa podložan Rimu, ali je jevrejski narod apelovao na Tiberija koji je naredio Pilatu da ih preseli u paganski hram u Cezareji. Filon je to zabilježio u *Ambasadi Gaju* 38.299-305.

Pilat je očigledno ubio grupu Galilejaca koji su došli u Jerusalim da prinesu žrtvu (Luka 13:1). Nemamo drugih podataka o tome, ali kao Galilejci, oni bi bili Antipini podanici.

Poručnik cara Tiberija bio je Sejan koji je bio poznat po svojoj okrutnosti i mržnji prema Jevrejima. Moguće je da je Pilat, kada je Sejan umro, bio slobodniji da bude otvoreniji za prijateljstvo sa Antipom. Međutim, čini se da ova teorija nije u skladu s Pilatovim dugogodišnjim dobrim odnosom s Kajafom, prvosveštenikom.

Druga teorija je kada je Pilat želio novac iz hramske riznice za izgradnju plovnog puta do Jerusalima, Jevreji su se pobunili, a Pilat je rasuo ubice oko gomile koja je ubijala Jevreje bodežima. Neki misle da su Jevreji bili Galilejci i da je Antipa bio ljut što je Pilat pobio njegov narod, ali nije poznato da li je to istina.

Kako god, čini se da Pilatov poziv Antipi da se izjasni o Isusovoj sudbini otapa staro neprijateljstvo. Antipa ponižava Isusa, ali ga vraća Pilatu istom odlukom: Isus je nevin (Luka 23:14-15). To njihovu vlastitu krivicu čini još strašnijom dok ispunjavaju Psalam 2:1-2: „Zašto su se narodi uskomešali i plemena razmišljaju o ispraznim stvarima? Kraljevi se zemaljski podižu i vladari kao jedan ustaju protiv Gospoda i protiv njegovog pomazanika.“

90. Drugo pojavljivanje pred Pilatom i ruganje rimskih vojnika

Matej 27:15-30, Marko 15:6-19, Luka 23:13-25 i Jovan 18:39 – 19:16 bilježe ove događaje.

Antipa se rugao Isusu i poslao ga nazad Pilatu (Luka 23:6-12). Ovo je drugo od dva suđenja s kojima se Isus suočava pred Pilatom. Pilat je možda bio surov i arogantan, ali nije bio glup. Ako ni zbog čega drugog osim da se odupre manipulaciji, čini se da je posvećen tome da se Isus oslobodi, a ne da ga ubiju. Izvještaji u jevanđeljima pokazuju jedan od pokušaja Pilata da obiđe jevrejske vjerske vođe da oslobodi Isusa. Iskoristio bi običaj da pruži gomili priliku da pozovu na Isusovo oslobađanje. Rimsko pravo je dozvoljavalo određenim vođama da pomiluju zatvorenike kako im odgovara. Jevanđelja sugerišu da je u Judeji postojala stalna tradicija po kojoj je rimski guverner puštao jednog zatvorenika tokom proslave Pashe. Možda je zatvorenik odabran, barem djelimično, prema popularnom mišljenju. Ono što Pilat ne shvata – još uvijek – je da se čini da su prisutne ljude doveli Isusovi neprijatelji da predstave neprijateljsku scenu (Matej 27:20, 24; Marko 15:11, 15).

Istorija nudi malo detalja o običaju koji Pilat ovdje spominje. Kao guverner, Pilat je jednostavno mogao odbiti da sudi Isusu. Istorija sugeriše razloge zašto je Pilat slabe volje. Rimsko carstvo se najviše bavilo očuvanjem mira na osvojenoj teritoriji. Pilat je bio poznat po svom oštrom, previše nasilnom pristupu Jevrejima, što je rezultiralo obostranim nepoštovanjem. Pilatova agresivnost i antagonizam prema Jevrejima prijetili da izazovu još veći nemir.

Pilat se obraća rulji: „Doveli ste mi ovog čovjeka optužujući ga da podstiče narod na pobunu. Evo, ja sam ga ispitao pred vama, ali nisam našao da je ovaj čovjek kriv za ono za šta ga optužujete. A nije našao ni Herod, jer ga je poslao nazad k nama. Evo, nije učinio ništa čime bi zaslužio smrt. Zato ću ga kazniti i pustiti.“ (Luka 23:14-16)

Isusovi neprijatelji su okupili rulju (Jovan 19:12-15) koja će prijetiti pobunom (Matej 27:24). Ovo se dešava pred jednim od najsvetijih dana u jevrejskoj godini (Jovan 18:28), a Jerusalim vrvi od strastvenih, revnih Jevreja. Kombinovane optužbe za bogohuljenje (Jovan 19:7) i pobunu čine zahtjeve gomile nestabilnim.

Ovo je drugi od tri puta kada Pilat objavljuje Isusovu nevinost (Luka 23:4, 22).

Pilat provodi odgovarajući rimski ispit u sedam faza kako bi utvrdio da li je Isus kriv za zločin. Ponaša se kao da su jevrejske vođe koji su optužili Isusa za kršenje rimskog zakona razumni i logični ljudi. Izgleda da pretpostavlja da će prihvatiti ovu razumnu i logičnu odluku.

On se poziva na to da je i Antipa utvrdio da je i Isus bio nevin (Luka 23:1-14). Antipina odluka je posebno potresna jer su fariseji ili mislili da želi Isusovu smrt ili

su lagali o tome (Luka 13:31).

Pilat zna da su uznemireni, pa nudi kompromis: mučiće Isusa neko vrijeme, a zatim ga pustiti.

„Kazniti“ je od grčke riječi *payeusas*, što znači „disciplinovati“. To znači edukovati nekoga tako da donese mudre životne izbore, ali „edukovati“ često znači nekoga bičevati ili išibati. Istorijski izvori govore da je visina kazne prepuštena vlasti. Pilat vjerovatno ne želi da se Isus tuče. On samo želi zadovoljiti krvožednost jevrejskih vođa i njihove energične gomile. Više bi volio da Isus prestane da se protivi njima. Sanhedrin će na sličan način reagovati na učenike kada odbiju da prestanu da govore o Isusovom uskrsnuću (Djela 5:40-41).

Pilat pokušava drugačiju taktiku (Jovan 19:1-2). Rimsko pravo je bilo neslavno oštro, ali podjednako efikasno. Čak se i obični čitaoci mogu zapitati koja je svrha „bičevanja“ nekoga ko će biti pogubljen. Odgovor je da se Pilat, u ovom trenutku, još uvijek nada da će vidjeti Isusa oslobođenog. Čini se da je Pilatov plan da ako dovoljno ponizi Isusa i izvrši dovoljno fizičkog zlostavljanja, rulja će biti zadovoljna. Proces poznat kao „bičevanje“ uključuje specijalni bič koji se zove *flagrum*. Ovaj instrument je obično uključivao kožne gajtane isprepletene olovnim utezima, kostima, kamenjem, kukama, ekserima ili staklom.

Pilatovi vojnici odvode Isusa u dvorište guvernerovog štaba, poznatog i kao pretorija. Svi se oni okupljaju da učestvuju u ismijavanju Isusa kao kralja Jevreja.

Osim što je bio fizički zlostavljen, Isus prima izrugivanje i od strane čete rimskih vojnika (Marko 15:16). Njihovo grubo zadirkivanje odgovara temi Isusovih optuženih „zločina“: tvrdnji da je „kralj“ (Jovan 18:37). Oni sarkastično odijevaju Isusa krunom od trnja i purpurnim ogrtačem i podrugljivo proglašavaju njegov prijesto (Marko 15:18; Jovan 19:3). Grčko-rimska religija uključuje panteon bogova među kojima možete birati. Gradovi, domaćinstva i pojedinci mogu sami odlučiti kome će se klanjati. A ustoličeni car se smatra bogom u obuci koji će dostići puno božanstvo nakon svoje smrti.

U to vrijeme, Jevreji su raštrkani po cijelom Rimskom carstvu, ali žive uglavnom u Judeji, Galileji i Pereji. Uprkos pretpostavljenoj tituli Heroda Antipe, Jevreji nemaju kralja. Nisu ga imali još od Heroda Velikog koji je umro nekoliko godina nakon Isusovog rođenja (Matej 2:19). Neće biti drugog kralja nad jevrejskim teritorijama sve do 41. godine naše ere kada Cezar konsoliduje teritorije Heroda Velikog pod Herodovim unukom Agripom I.

Ovo sramoćenje ima za cilj da izrazi dominaciju i učini da Isus manje izgleda kao prijetnja. Jovanov grčki izraz ovdje implicira da je Isus bio udaran šamarima ili udarcima s leđa. Kroz istoriju, ovo je povezano sa uvredom. Rugati se odraslom muškarcu i šamarati ga je izraz prezira; ima za cilj da osramoti više nego da povrijedi.

Udarali su ga trskom po glavi, pljuvali ga i klanjali mu se savijajući koljena. Kad su mu se izrugali, skinuli su purpur s njega i obukli mu njegove haljine. (Marko 15:19-20)

Biblijski učenjaci sugerišu da je ogrtač bio jedan od onih koje su nosili rimski vojni i civilni zvaničnici. Svrha je obući Isusa u namjerno glupu karikaturu kralja.

Iskoristivši u potpunosti priliku, vojnici su skinuli Isusovu vlastitu odjeću i zagrnuli ga ogrtačem koji predstavlja kraljevsko ruho. Sada uvijaju vijenac od stabljika s trnjem, možda palminim bodljama ili od nekog lokalnog trnovitog žbunja. Kada je kruna gotova, oni je silom spuštaju na Isusovu glavu. Konačno, stavili su trsku u Isusovu ruku koja predstavlja kraljevsko žezlo da upotpuni izgled (Matej 27:29).

Ruganje koje vojnici nanose Isusu odražava njihov karakter. Možda nećemo tući ljude trskom ili pljuvati po njima, ali mi koji danas čitamo ovaj odlomak nismo sasvim drugačiji od ovih vojnika. Kada nam se predoče dokazi da je neko drugi zao ili budala, često se brzo pridružimo ismijavanju: posebno na društvenim mrežama. Uopšteno govoreći, rijetko odvajamo vrijeme da provjerimo izvore i otkrijemo istinu. Vjerske vođe poznaju jevrejska pisma i njihovo odbacivanje Isusa nema opravdanja. Njihove lažne vijesti o Isusu brzo se šire među masom spornog integriteta. To osnažuje vojnike koji rado udovoljavaju svojim nečasnim porivima na čovjeku o kojem ništa ne znaju.

Jovan primjećuje da je Isus bio bičevan i ponižen prije nego što je Pilat izrekao svoju poslednju kaznu (Jovan 19:1-5). Čini se da Matejev izvještaj, u skladu s njegovim stilom, umjesto toga raspoređuje Isusova iskustva prema temi. Dakle, on detaljno opisuje ova fizička zlostavljanja u jednom bloku, nastavljajući do raspeća. Ipak, logičnija je Jovanova hronologija, jer nakon konačne Pilatove odluke, Isusa pod pritiskom rulje odmah vode na Golgotu. Svima se žuri i zbog priprema za Pashu.

Da je Pilat prvobitno namjeravao da ubije Isusa, jednostavno bi to učinio. Bičevanje, zlostavljanje i spektakl izgledaju kao pokušaj da se Isus ostavi na životu, ako je zauvijek ponižen. No taj napor neće pokolebati rulju.

Pilat se sada sprema da predstavi osakaćenog, ismijanog i očigledno poraženog Isusa gomili. U modernom okruženju, njegove riječi bi mogle biti: „Pogledajte sada i vidite koliko sam već učinio nedužnom čovjeku.“ Značenje Pilatove izjave je zapravo pitanje: „Zar ovo nije dovoljno?“

Tada je Isus izašao, noseći vijenac od trnja i purpurnu haljinu. A Pilat im je rekao: „Evo čovjeka!“ (Jovan 19:5)

Pilatove riječi ovdje su nešto poput fraze, „pogledajte ovo!“ Kazna je već stroga. Isusa su Rimljani žestoko tukli – neke žrtve bičevanja nisu preživjele – i otvoreno su ga ponižavali. Pilat ne pripisuje nikakvu krivicu Isusu. On se nada da će publika biti zadovoljna onim što se do sada dogodilo.

Na veliko Pilatovo iznenađenje, gomila nije samo neprijateljski raspoložena, ona je mrziteljska. Pilat je zatečen ovim nivoom inata.

Reakcija jevrejskih vođa i okupljene rulje jasno pokazuje ne žele da se Isus oslobodi. Radije bi da Pilat pusti Barabu, osuđenog pobunjenika i ubicu. Oni žele da je Isus razapet (Luka 23:18-21). Pilat nastavlja da proglašava Isusovu nevinost, ali gomila postaje previše nestalna. Pilat smatra da mora popustiti ili riskirati pobunu koju predvode Isusovi tužitelji (Luka 23:23-25).

Gomila je bila složna u svojim zahtjevima (Luka 23:18), što ukazuje da su okupljeni bili Hristovi neprijatelji, ne i oni koji su mu dali podršku prilikom ulaska u Jerusalim. Nema razloga da ljudi koji su imali koristi od njegovih čuda iscjeljenja sada zahtijevaju njegovu smrt. Vjerovatnije je da su ti Jevreji uglavnom izvan lokalnog područja.

Lukin narativ naglašava činjenicu da je izraelski narod, sveukupno, bio saučesnik u Isusovoj smrti. To ne znači da su oni isključivo odgovorni za to, niti da su svi njihovi potomci odgovorni. Ali Biblija podržava koncept kolektivne odgovornosti i osuđuje pristanak na zlo u obliku nepravedne privrženosti tijelu odgovornom za zločine protiv Boga i čovjeka.

Pilat čini gotovo sve što može da oslobodi Isusa. Ono što neće učiniti je preuzeti odgovornost za svoj položaj i donijeti autoritativnu odluku.

Pilatov izbor ima tri zanimljive implikacije.

Prvo, njegove opcije su jedan čovjek koji nije kriv za uzburkavanje naroda i drugi čovjek koji je dokazno kriv za pobunu i ubistvo. Jevrejske vođe i gomila tvrde da Isus treba da umre jer je doveo ljude da se pobune protiv Rima (Luka 23:1-5). Baraba je nesumnjivo kriv, potvrđeni buntovnik i ubica (Marko 15:7), toliko podao da je opisan kao „ozloglašen“ (Matej 27:16). Ako okupljena rulja izabere Barabu, otkrivaju svoja prava srca (Matej 27:18).

Drugo, Pilat ne samo da zna da je Isus nevin, već mu je njegova žena rekla za svoj san i oprez da ne uznemirava Isusa (Matej 27:19). Ako Pilat ponudi izbor, a Jevreji izaberu Isusa, Pilat može misliti da je moralno oslobođen od Isusovog ubistva (Matej 27:24).

Jevanđelja bilježe još dva faktora koja su dodata Pilatovom oklijevanju. Jedno dolazi iz jevanđelja po Jovanu i sugeriše da je Isus koji tvrdi da je „Sin Božji“ možda pobudio pagansko praznovjerje (Jovan 19:7-9). Strah da bi Isus mogao biti natprirodan, ili da je naklonjen nekom božanstvu, obuzeo ga je tjeskobom.

Drugi incident je prikazan u Mateju 27:19, iako ne znamo tačno kada se dogodio tokom postupka. U nekom trenutku, Pilat prima poruku od njegove žene dok sjedi na suđenju. Jako ju je uznemirio san. Ona kaže svom mužu, u stvari, da se drži dalje od nanošenja bilo kakvog zla Isusu iz Nazareta. Jedini detalji koji Sveto pismo bilježi je sadržaj njene poruke. Ne možemo sa sigurnošću reći da li je ovo bila natprirodna poruka od Boga ili nešto drugo. Znamo da su mnogi ljudi tog doba, uključujući i pagane, snove shvatali smrtno ozbiljno.

Bez obzira na nepoznate detalje, ova poruka samo potvrđuje ono čemu je Pilat već sklon. On želi da oslobodi Isusa. Pa ipak, svaki osjećaj morala, savjesti ili straha od božanskog uskoro će biti preplavljeni Pilatovim strahom od političkih nevolja (Matej 27:22-24).

Treće, „Baraba“ znači „sin očev“. To može značiti da na neki način liči na svog oca. Isus je jasno obličje Boga Oca. Njegov život otkriva Božju prirodu, ljubav i pravednost (Jovan 1:14-18; 14:7, 9; Kološanima 1:15). Poređenje je još dublje jer mnogi

rukopisi ukazuju na to da je Barabino ime također *Iēsous*. Ovo je sa hebrejskog Ješua: prevedeno kao „Jošua“ u Starom savezu i „Isus“ u Novom savezu. Da li ljudi žele Isusa onakvog kakav on zaista jeste, ili „Isusa“ sličnijeg njima? Ako kažu Pilatu da oslobodi Barabu, oni biraju da poštuju palog čovjeka – i Barabu i sebe (Matej 27:18) – nad svojim Bogom.

Iako se čini da je ovo laka odluka, postoje faktori koje treba uzeti u obzir. Barabino učešće u pokušaju zbacivanja rimske vladavine moglo ga je učiniti herojem za mnoge. Činjenica da je cijelo jevrejsko vjersko vođstvo osudilo Isusa možda je neke od njegovih bivših obožavatelja pretvorila u skeptike. A što se ove mafije tiče, to nije bilo neutralno pitanje. Glavni sveštenici i starješine brzo su prionuli na posao. Sasvim je moguće da su većinu onih koji su stigli u guvernerov dom u ranim jutarnjim satima (Matej 27:1-2; Jovan 18:28) posebno pozvali Isusovi neprijatelji. Ove vjerske vođe koriste svoj uticaj kako bi uvjerile ljude da traže oslobađanje Barabe i uništenje Isusa, Sina Božjeg (Matej 27:20).

Pilat opet pokušava i postavlja isto pitanje koga da im pusti (Matej 27:21). Čak su i oni koji malo poznaju Isusa mogli biti pokolebani optužbama Sanhedrina (Matej 27:20). Uticajni članovi jevrejskog vjerskog vođstva željeli su da glasaju za Barabu. Nije iznenađujuće da su mnogi ljudi stali na stranu dugogodišnjih sveštenika i vođa, protiv rimskih okupatora i optuženog „bogohulnika“. Svejedno, licemjerno je da ljudi tvrde da su lojalni Rimu (Jovan 19:15) dok zahtijevaju oslobađanje potvrđenog pobunjenika.

Uprkos Isusovoj popularnosti (Matej 21:10-11), očiglednoj nevinosti (Matej 27:18; Jovan 18:33-36) i poređenju sa potvrđenim ubicom (Matej 27:15-16; Marko 15:7), gomila je tražila da se osuđeni oslobodi (Matej 27:17-20). Čini se da je Pilat iznenađen. Izgleda da je mislio da bi ljudi, ako bi imali izbor, sigurno željeli da Isus bude oslobođen umjesto da bude ubijen.

Zapisi izvan Biblije pokazuju da Pilat nije pokazivao poštovanja prema jevrejskim vjerskim vođama, a kamoli prema samom narodu. Najvjerovatnije je potcijenio uticaj jerusalimskih sveštenika među ljudima. Šokiran povicima da se oslobodi Baraba, Pilat poziva da pita ljude šta treba učiniti s Isusom. Oni uzvraćaju, kao što su ih naučili članovi Sanhedrina, da Isusa treba razapeti. Ovo je posebno šokantan zahtjev, jer je razapinjanje namjerno osmišljeno da bude ponižavajuće i agonizirajuće. Jovanov izvještaj o ovom trenutku pokazuje kako Pilat reaguje sa gnjevom (Jovan 19:6; Matej 27:23). Čak je i ozloglašeni osvetoljubivi Pontije Pilat zatečen ovim gadnim, zlobnim zahtjevom. Njegov odgovor „Uzmite ga vi i raspnite ga!“ je retoričan; on zna da jevrejski narod ne može i neće to učiniti sam. Pilat, na uporni zahtjev rulje, na kraju oslobađa Barabu (Matej 27:26; Marko 15:15; Luka 22:25).

Pilat će pokušati da postavi još pitanja gomili, ali ne možete razgovarati sa ruljom. Oni su napravili svoj izbor. Pilatove mogućnosti su sve manje. Jevrejske vjerske vođe iskorištavaju Pilatovo zategnuto političko djelovanje; opasnost od građanskih nemira postaće odlučujući faktor u guvernerovoj odluci (Matej 27:24).

Njihovo objašnjenje Pilatu da je Isus počinio čin bogohuljenja je toliko podlo da žele da se on brutalno pogubi (Jovan 19:7). Ono što oni u potpunosti ne shvataju je da pozivanje na Isusa kao na „Sina Božjeg“ izaziva dodatne sumnje u Pilatovu umu (Jovan 19:8). Ono što monoteistički Jevreji čuju kao bogohuljenje, politeistički rimski Pilat čuje kao zastrašujuću mogućnost. Šta ako ovaj čovjek govori istinu?

Rimska mitologija uključivala je mnoštvo polubogova: ljude s jednim božanskim roditeljem. Zlostavljanje poluboga moglo bi izazvati gnjev tog boga. Reći da Isus tvrdi da je „Sin Božji“ zabrinjava Pilata dovoljno da postavi više pitanja, počevši od „odakle si ti?“

Pilatov strah i motivacija da ponovo razgovara s Isusom su ukorijenjeni u toj zabrinutosti. Ako postoji bilo kakav razlog da se misli da je Isus povezan sa nekim božanstvom, neće se usuditi da ga ubije.

Međutim, Isus ne odgovara. On zna da Pilat nije zainteresovan za duboko razmišljanje o ovim pitanjima (Jovan 18:38). On nije upoznat sa jevrejskim spisima ili proročanstvima (Jovan 18:35). Nema razloga da Isus raspravlja o tim nijansama kada on već zna kako će se ovo završiti (Matej 20:19). Kao u svojim lažnim suđenjima pred jevrejskim vijećem, Isus jednostavno ostavlja ta pitanja bez odgovora (Matej 26:62-63). On odgovara samo kada je to neophodno (Matej 26:63-66), a ovo nije jedan od tih trenutaka.

U frustraciji, Pilat će se vratiti taktici malog tiranina, pokušavajući da zastraši Isusa da odgovori (Jovan 19:10).

Dvije su glavne implikacije ove izjave. S jedne strane, čini se da Pilat traži način da poštedi Isusov život. Ovaj komentar je dijelom zahtjev da Isus kaže nešto što Pilat može iskoristiti da okonča cijeli incident. S druge strane, to je prikrivena prijetnja: reci mi šta želim da znam ili ću dopustiti rulji da te uhvati. U Pilatovom umu, on ima konačnu moć u ovoj situaciji. To je u potpunosti njegov izbor i njegov autoritet koji je Isusa doveo u ovu poziciju, ili barem on tako misli.

Isusov odgovor je posebno rezak. Istorija sugeriše da se Pontije Pilat u velikoj mjeri oslanjao na nasilje i zastrašivanje da bi vladao Judejom, što je rezultiralo lošim odnosima s ljudima. Kada Isus istakne da Pilatov autoritet daje neko drugi, to je više od jednostavne izjave činjenica, to je način da se namjesnik postavi na njegovo mjesto (Jovan 19:11). Krajnji uzrok ovih događaja nije Pilat, ili Pilatova moć. To je Božja volja. Takođe nagovještava kako će rulja primorati Pilata na njegovu konačnu odluku (Jovan 19:12).

Isus ukazuje da je grijeh onih koji su ga doveli Pilatu mnogo veći od njegovog. Ovo je tačno u svakom smislu, jer napredno znanje podrazumijeva veću odgovornost.

Isusov komentar o „većem grijehu“ takođe uspostavlja važnu ideju: da su neki grijesi zaista „gori“ od drugih. Sav grijeh ide protiv savršeno svetog Boga (Rimljanima 3:23), tako da svaki grijeh podjednako zaslužuje smrt (Rimljanima 6:23). To ne znači da Bog vidi „bijelu laž“, na primjer, isto kao i ubistvo. I jedno i drugo je grijeh, oba su pogrešna, ali jedan je legitimno označen kao „gori“ od drugog. Vrijedi

zapamtiti da Hrist ne propušta da razlikuje težinu naših grijeha (Jevrejima 4:15).

Zato je Pilat tražio načina da ga pusti. Ali Judejci su vikali: „Ako ovoga pustiš, nisi prijatelj cezaru! Svako ko se izdaje za kralja protivi se cezaru.“ (Jovan 19:12)

Pilatovi pokušaji pregovora sa ruljom gube uporište. Otežavajući njegov već problematični položaj, Isusovi neprijatelji su sa sobom doveli gomilu (Marko 15:15) koja jasno stavlja do znanja da su spremni na nevolje (Matej 27:24).

Argument koji je ovdje zabilježen je čista propaganda. Pilat već zna da Isus nije polagao pravo na zemaljsko kraljevstvo. Oni koji orkestriraju Isusovu smrt stvaraju političku zamku. Rulja traži Isusovu smrt. Ta ista rulja cinično tvrdi da je motivisana lojalnošću Rimskom carstvu (Jovan 19:15). Pilat će biti primoran da bira između dvije opcije. Može odbiti da se pokloni rulji, oslobodi nevinog čovjeka i riskira pobunu. Ili može popustiti vlastitim podanicima, pogubiti nevinog čovjeka i zadržati svoju poziciju.

Jovan opisuje kako Pilat dolazi na mjesto službene presude. Zadržaće onoliko pompe koliko može, čak će pokazati da ne preuzima odgovornost za kaznu (Matej 27:24). To neće promijeniti činjenicu da je ovaj politički lider žrtvovao nedužnu osobu za perverznu vrstu „mira“.

Jovan se poziva na „dan pripreme Pashe“ (Jovan 19:14), što u ovom slučaju sugeriše petak ujutro, prije proslave Pashe. On koristi jevrejsko računanje vremena, što bi impliciralo vrijeme oko 9 sati ujutro.

Umjesto da se pripremaju da se prisjete izraelskog čudesnog spašavanja iz Egipta – obilježenog žrtvom besprekornih jaganjaca (Izlazak 12:5-6; 13:8-10) – jerusalimske vjerske vođe rade na nepravednom ubistvu svog Mesije.

Pilatova izjava o Isusu kao „vašem kralju“ je namjerno obmanjujuća. On zna, sasvim dobro, da Isus nije polagao nikakve pretenzije na zemaljsku političku moć (Jovan 18:36-38). On takođe zna da ova gomila ne vidi Isusa kao svog Gospodara. Ovo je jednostavno dio guvernerovog pokušaja da sačuva obraz (Jovan 19:12-13). Umjesto da rizikuje pobunu ako učini ono što je ispravno (Matej 7:24), Pilat će koristiti izgovor da je Isus pobunjenik. On može istovremeno degradirati jevrejske vođe (Jovan 19:19-22) tvrdeći da će pogubiti njihovog „kralja“.

Velika ironija je da je Isus Mesija i da je Kralj. On ne obmanjuje ljude. Vjerske vođe su ti koji varaju, jer insistiraju na tome da se Isus ne uklapa u starosavezna proročanstva o Mesiji. Oni znaju da on zna, ali su zavidni na njegovoj popularnosti (Jovan 11:45-53). Pilat je dovoljno pametan da to shvati (Matej 27:18).

Oni su povikali: „Sklanjaj ga, sklanjaj! Raspni ga!“ Pilat ih je upitao: „Zar da vašeg kralja razapnem?“ A sveštenički glavari su odgovorili: „Mi nemamo kralja osim cezara.“ (Jovan 19:15)

Ovdje gomila ponavlja svoje zlobne zahtjeve, a Pilat duplira podrugljivu tvrdnju da on osuđuje kralja Izraela. Dolazeći od guvernera, to je način da se odvrati od činjenice da je nadmanevrisan. On će pokušati da reinterpretira ovaj rezultat kao snažan rimski guverner, koji se obračunava sa pobunjenim jevrejskim narodom, razapinjući njihovog navodnog kralja.

Isusovi neprijatelji, sa svoje strane, cinično tvrde da su lojalni Rimskom carstvu. Ironija ovog trenutka je srceparajuća: Bog je poslao sopstvenog Sina svom izabranom narodu. Ti ljudi sada zahtijevaju zemaljsku silu da ubiju ovog Mesiju, jer proglašavaju svoju potčinjenost ljudima, a ne Bogu. Abramovi potomci uzvikuju hvalu paganskom, bezbožnom carstvu i ohrabruju smrt svog zakonitog kralja.

Pilat vidje da ništa ne pomaže, nego da nastaje sve veći metež, pa uze vode i pred narodom opra ruke, govoreći: „Nisam kriv za krv ovog pravednog čovjeka – to je vaša stvar!“ A sav narod odvrati: „Njegova krv na nas i na našu djecu!“ (Matej 27:24-25)

Pilat odustaje i popušta. Osuđivanje nevinog čovjeka već je čin slabosti. Ono što on sledeće čini gotovo je sramotno: pokušava izbjeći odgovornost za vlastitu odluku. U činu velikog teatra, Pilat dramatično pere ruke, simbolišući da odbija bilo kakvu odgovornost za Isusovu smrt. Čak i dok potpisuje smrtnu presudu za istinski nevinog čovjeka, Pontije Pilat ima hrabrosti da se proglasi nevinim za Isusovu smrt.

Naravno, samo izgovaranje „nisam ja kriv“ ne oslobađa Pilata ni na koji način. On će dati naređenje da se Isus pogubi. Mogao je i drugačije – ali je odabrao svoju udobnost i položaj umjesto podržavanja pravde. Njegovi vojnici će izvršiti to naređenje. On će podijeliti odgovornost za Isusovu smrt s ljudima u toj gomili, svima ostalima koji su uključeni i svaki drugi grešnik u istoriji čiji su grijesi bili predmet Hristovog pomirenja (2. Korinćanima 5:12; Rimljanima 5:8).

Sa svoje strane, okupljena rulja će bez razmišljanja odbaciti vlastitu krivicu, produbljujući nemoralnost ove scene (Matej 27:25).

Izjava u Mateju 27:25 je istovremeno zastrašujuća, nepromišljena i žalosna. Takođe je duboko kontroverzna zbog zloupotrebe od strane onih koji promovišu „antisemitizam“ – mržnju prema jevrejskom narodu.

Gomila koja se pobunila daje odbojnu, nemarnu primjedbu o svojoj spremnosti da snose tu krivicu. Mržnja i uzavrelo nestrpljenje da što prije završe sa Isusom dovodi ih dotle da bukvalno prizovu prokletstvo na naciju. Iako izvještaji to eksplicitno ne pominju, ne treba mnogo mašte da se zamisli kako Sotona i demoni raspiruju najniže strasti i upravljaju ruljom i njihovim predvodnicima.

Na neki način, sav narod Izraela, ne samo oni koji su bili prisutni kada je Isus bio osuđen, strašno su patili od trenutka opisanog u ovom Svetom pismu. 70. godine nove ere, Rim će donijeti klanje i skrnavljenje Jerusalimu. Dvadeset stoljeća od tada su uključivali antijevrejski progon svih zamislivih razmjera, sve do užasa holokausta. Sveto pismo nigdje ne ukazuje da su istorijske nevolje Izraela bile rezultat njihove osude Isusa. Međutim, neposredno prije nego što je uhapšen, Hrist je predvidio da će katastrofalna presuda pasti kao posledica odbacivanja njega – Mesije (Matej 23:37 – 24:2). On će napraviti slično predviđanje na svom putu do mjesta pogubljenja (Luka 23:27-31).

Međutim, Biblija je jasna da Bog ne smatra beznadežno odgovornim pojedince koji se obraćaju u vjeri. Zapravo najveći broj prvobitnih obraćenika u hrišćanstvo bili

su Jevreji.

Ono što gomila traži, a Pilat zapovijeda (Jovan 19:15-16), je proces osmišljen da bude okrutan i uvredljiv. U to doba, raspeće je bilo toliko užasno da se o njemu govorilo samo indirektno. Svrha raspeća nije bila samo okončanje života: ono je nastojalo uništiti nečiju reputaciju, njegov imidž i nasleđe. Žrtve su bile podvrgnute intenzivnoj dominaciji, sramoti, javnom izlaganju, a zatim im je davana smrt koja je mogla trajati danima, uz maksimalni fizički bol. I tijelo i dostojanstvo su namjerno rušeni uz maksimalnu okrutnost.

Jovanovo sažeto objašnjenje presude i njenog dovršenja prikriva brutalnost koja je uključena. Isusova strašna tjeskoba u Getsimanskom vrtu, kako je očekivao ovaj trenutak, govori o užasu koji je za sobom povukao (Matej 26:38-42; Luka 22:44).

91. Odvođenje na Golgotu

Matej 27:31-34, Marko 15:20-23, Luka 23:26-33 i Jovan 19:16-17 opisuju ovaj događaj.

Isusa odvode na raspeće. Njegova najimpresivnija demonstracija vjere i snage može biti odluka da ne učini ništa kao odgovor na ovo okrutno mučenje i zlurado izrugivanje. Nije uzvratio. On se nije branio riječju ili djelom (Isaija 53:7). On je samo izdržao do same granice svog ljudskog tijela, umjesto da traži pomoć, čak i natprirodnu.

Kada su vojnici završili s ponižavanjem, uzeli su ogrtač i vratili Isusa u njegovu vlastitu odjeću. Obično su zatvorenici bili skidani do gola na putu do raspeća. To bi nagomilalo dodatnu sramotu i olakšalo nanošenje bola putem bičevanja. Istraživači Biblije nagađaju da je vojnicima možda bilo naređeno da vrate odjeću na Isusa zbog pashalne mase pored koje će on proći (Matej 26:17; Jovan 19:19-20). Međutim, njegova će odjeća još jednom biti skinuta kada bude stavljen na krst (Jovan 19:23-24; Matej 27:35).

Jovan 19:17 kaže da Isus nosi svoj krst. Uprkos popularnim prikazima, Rimljani su obično ostavljali okomiti dio greda fiksiran na tlu, jer bi ih bilo previše teško podizati i spuštati. Horizontalnu gredu veličine pružnog praga i težine oko 45 kg često su sami zatvorenici nosili odvojeno na lokaciju. Tradicionalno tumačenje je da Isus počinje da nosi gredu za koju će mu biti prikovane ruke, ali ga je zlostavljanje toliko oslabilo da ne može nastaviti. On je očigledno uspio prenijeti gredu od Pilatovog sjedišta (Matej 27:2) do gradskih vrata. Međutim, nije je mogao dalje nositi.

Postoje oprečne informacije o tome odakle Isus počinje; to može biti Herodova palata ili tvrđava Antonija na sjeverozapadnom uglu brda hrama. Ne znamo ni gdje se tačno nalazi Golgota, osim izvan starih gradskih zidina Jerusalima, tradicija kaže na mjestu crkve Svetog Groba. Crkva je udaljena oko 600 metara, zapadno i malo južnije od tvrđave Antonija.

Dok su ga odvodili, uhvatili su nekog Simona iz Kirene koji se vraćao s polja, i stavili na njega krst na koji će Isus biti razapet, da ga nosi za njim. (Luka 23:26)

Matej 27:32 takođe pominje Simona iz Kirene, a Marko 15:21 uključuje imena Simonovih sinova, navodeći da su ih apostoli kasnije poznavali. Marko ne navodi često imena onih s kojima se Isus kratkotrajno druži. Vjerovatno je da njegovi čitaoci znaju barem o Aleksandru i Rufusu, ako ne i o Simonu. Moguće je da je Ruf isti onaj kojeg Pavle spominje u Rimljanima 16:13. To može značiti samo jedno: da je ovaj „slučajni“ incident bio na blagoslov Simonu, i da se kasnije ta porodica obratila u hrišćanstvo.

Rimski vojnici imali su ovlasti da pritisnu promatrača u službu na jednu milju (Matej 6:41). Dok Simon dolazi u Jerusalim, prisiljen je da se vrati i nosi prečku izvan gradskih zidina.

Kirena je grčka kolonija u današnjoj Libiji. Sasvim je moguće da je Simon tamnoputi muškarac afričkog porijekla, ali Kirena je takođe dom velike jevrejske zajednice, a „Simon“ je jevrejsko ime.

Sa Simonom iz Kirene koji nosi poprečnu gredu, vojnici sa Isusom marširaju na Golgotu, „Mjestu lobanje“ (Marko 15:22). Slijede članovi gomile koji su upravo tražili Isusovo razapinjanje. Međutim, nisu svi koji prate povorku saučesnici (Luka 23:50-51).

Samo Luka uključuje neobičnu interakciju između Isusa i ožalošćenih žena. Nisu dati detalji o tome ko su one. One mogu biti neke od Isusovih sledbenika ili samo članovi gomile. Možda su to žene iz Jerusalima koje su povjerovale u njega tokom njegovog boravka prethodne sedmice. Neki naučnici sugerišu da su to bile profesionalne narikače koje je unajmio dobronamjerni sledbenik, drugi sugerišu da su to bile žene koje su obično pružale pomoć umirućim osuđenicima.

Dok je Isus na krstu, većina prisutnih mu se ruga. Dok se svi apostoli osim Jovana kriju, žene koje su bile među njegovim sledbenicima ostaju bliže: Marija, Isusova majka; njena sestra Saloma; Marija, Klopina žena i majka Jakova i Josije, i Marija Magdalena. Kada Isus visi na krstu, one su toliko blizu da može razgovarati s njima (Jovan 19:25-27; Marko 15:40), iako se kasnije udaljavaju (Luka 23:49).

Međutim, kada je on umro, gomila koja se okupila za ovaj spektakl vratila se kući udarajući se u grudi (Luka 23:48). Čini se da su neki od onih koje su sveštenički poglavari lako prevarili konačno shvatili da su napravili tragičnu grešku.

Isusa više zanimaju dugoročni efekti njihove izdaje. Predstojeće uništenje Jerusalima će biti toliko ozbiljno da će žene poželjeti da su neplodne – nezamislivo prokletstvo u toj kulturi. Narod će moliti planine da ih pokriju kamenjem. Nakon Isusove smrti, Jevreji i njihovi rimski okupatori su u prijatnim odnosima. To neće trajati. U roku od četrdesetak godina, ljudi će započeti građanski rat, a Rimljani će spaliti Jerusalim (Luka 23:28-31).

Isus se okrenuo prema ženama i rekao: „Kćeri jerusalimske, ne plačite nada mnom, nego plačite nad sobom i nad svojom djecom! Jer dolaze dani kad će se reći: ‘Srećne su nerotkinje, utrobe koje nisu rađale i grudi koje nisu dojile!’ Tada će govoriti gorama: ‘Padnite na nas!’ i bregovima: ‘Pokrijte nas!’ Jer ako ovo rade dok je drvo zeleno, šta li će tek biti kad bude suvo?“ (Luka 23:28-31)

Ožalošćeni ne moraju biti iskreni. Isusov odgovor to potvrđuje. Upozorava ih da će se stvari pogoršati, kao da kaže da će se njihovi neiskreni vapaji danas pretvoriti u teror u budućnosti.

On im kaže da plaču za sobom i svojom djecom, a ne za njim. Pretučen je i krvav – tako slab da očito ne može nositi gredu za krst. Uskoro će umrijeti ponižavajućom, mučnom smrću. Ali one se moraju fokusirati na vlastitu budućnost. Uskoro će poželjeti da su neplodne i mrtve. Danas imaju slobodu da podrugljivo oplakuju smrt čovjeka kojeg su Rimljani osudili na smrt. Uskoro će oni biti žrtve (Luka 23:29-31).

Imajte na umu da „ćerke Jerusalima“ ne znači nužno da su iz Jerusalima. Taj izraz

bi mogao biti drugi način da ih nazove Jevrejkama.

U svakom slučaju, Isus ih upozorava da je njihova tuga na pogrešnom mjestu. Isus ne identifikuje konkretno o kojim događajima govori. Njegove riječi odgovaraju za dva proročanstva. Prije hapšenja, Isus je upozorio Petra, Andreja, Jakova i Jovana da će vojske opkoliti Jerusalim. Naznačio je da svi, bilo u gradu ili na obradivim površinama, trebaju bježati (Luka 21:20-22). Rekao je: „Teško trudnicama i dojiljama u te dane! Jer će strašna nevolja snaći ovu zemlju i gnjev će se izliti na ovaj narod. Pašće od oštrice mača i odvešće ih u zarobljeništvo među sve narode.“ (Luka 21:23-24)

Nije jasno da li Isus samo govori o rimskom razaranju Jerusalima 70. godine nove ere ili uključuje i „nevolju“ poslednjeg vremena. Čini se da njegove sledeće riječi (Luka 23:30) identifikuju potonje jer se poklapaju sa događajima šestog pečata (Luka 23:30; Otkrivenje 6:16). To je takođe proročanstva iz Osije 10:8 koje se bavi sudom Izraelu zbog idolopoklonstva. U svakom slučaju, Isus nastavlja poruku koju je dao mnogo puta: budite spremni za kraj.

Naučnici se slažu da je Isusova alegorija u Luki 23:31 upoređivanje njegovog sopstvenog iskustva sa većim sudom u budućnosti. Prva pomisao je da jevrejske vođe sada ubijaju nedužnog čovjeka, ali će im uskoro biti suđeno. Druga je da Bog sada stavlja svoj gnjev na nevinog Isusa, ali će kasnije suditi naciji. „Sušenje drveta“ svakako ukazuje na sazrijevanje stvari za sud.

Ako će nevin čovjek biti poslan na krst u mirnim vremenima, upozorava Isus, šta će se dogoditi „kada se [drvo] osuši“? Šta će se dogoditi kada političko i društveno okruženje bude toliko nestabilno da će biti potrebna samo iskra da zapali grad? Ova kazna rimske vlade je blaga jer je prijetnja istinskog neslaganja kao zeleno drvo: neće se lako zapaliti. U budućnosti, kada drvo bude „suvo“ i kada budu zrela vremena za revoluciju, odgovor Rimljana će biti jednako pojačan. Ovo je vjerovatno dvostruko proročanstvo, koje obuhvata opsadu Jerusalima 70. godine naše ere i nadolazeću veliku nevolju. Jerusalim će se suočiti s tim 70. godine naše ere. Isusova sudbina je zapečaćena. Žene – i svi ostali u gomili – treba da razmisle kako će preživjeti Božji sud.

Povorka se kreće prema Golgoti. Golgota je mjesto raspeća izvan starih zidina Jerusalima. Ovo ime izvorno dolazi od aramejske riječi. Iako je „lubanja“ od grčkog korijena riječi *kranion*, latinski prevod je *calvaria*, od čega smo dobili izraz „kalvarija“.

Ovo mjesto je svakako bilo izvan granica drevnog grada. Jevrejima 13:11-12 povezuje Izraelove životinjske žrtve za grijeh, spaljene izvan logora, i Isusovo razapinjanje izvan zidina Jerusalima: „Jer tijela onih životinja čiju krv prvosveštenik unosi u sveto mjesto za očišćenje grijeha spaljuju se izvan logora. Zato je i Isus, da bi svojom krvlju posvetio narod, stradao izvan gradskih vrata.“

Nedostatak detalja u Svetom pismu o tačnom mjestu raspeća vjerovatno je namjeran izbor Božjeg proviđenja. Čovječanstvo ima naviku idolizovanja fizičkih stvari (2. Kraljevima 18:4); mjesta koja su tradicionalno povezana s Isusovim rođenjem, smrću i sahranom još privlače takvu pažnju.

Isus nije prvi kralj koji je protjeran iz Jerusalima. Kasno u vrijeme vladavine kralja Davida, njegov sin Abšalom okuplja vojsku i kreće prema gradu. David uzima većinu svog domaćinstva i bježi. Kada ih Leviti slijede s kovčegom saveza, David im kaže da ga vrate u hram. „Ako nađem milost u Gospodnjim očima, on će me dovesti nazad i dopustiće mi da opet vidim kovčeg i njegovo prebivalište.“ (2. Samuelova 15:25)

Davidova situacija nije paralelna s Isusovom, ali postoje neke sličnosti. Oni su odani sledbenici Boga koje su zli ljudi protjerali iz Jerusalima. Ovi zli odbacuju Božje izabranike i uvjeravaju druge da će smjena kralja biti njihov dobitak. David bježi kako rat i smrt ne bi došli do njegovog naroda (2. Samuelova 15:14). Isus posrće prema žrtvi koja će spasiti njegov narod od vječne smrti. David okuplja svoju vojsku i ponovo preuzima Jerusalim i njegov prijesto (2. Samuelova 18). Isus će se na kraju Plana spasenja vratiti u Novi Jerusalim i vladati vječno (Otkrivenje 21:1-3, 23; 22:1-3).

Dok je David u pratnji svoje porodice kada bježi iz Jerusalima (2. Samuelova 15:15, 18), Isusa prati gomila na putu do krsta (Luka 23:27-31). U masu je uključena grupa žena čije ponašanje sugeriše da su možda profesionalne ožalošćene. Iako su tu Isusova majka i sledbenice (Jovan 19:25; Marko 15:40), žene iz Jerusalima su tradicionalno tješile žrtve raspeća vinom pomiješanim sa smirnom (Marko 15:23).

Dok Isus ide na Golgotu da bude razapet, druga dva muškarca nose svoje poprečne grede na istom maršu. Oni su prekršioci zakona—„zločinci“. Matej 27:38 i Marko 15:27 kažu „razbojnici“, što se odnosi na nešto poput hajduka ili pljačkaša. Luka koristi riječ koja se takođe nalazi u 2. Timoteju 2:9, gdje Pavle kaže da je vezan kao zločinac. S obzirom na kaznu razapinjanja za ova dva čovjeka, čini se da su se na neki način pobunili protiv Rima.

To što je Isus razapet s ovim ljudima je ispunjenje proročanstva. Noć prije rekao je svojim učenicima da će biti ubrojan među prestupnike, da je to pisano o njemu (Isaija 53:12) i ima svoje ispunjenje (Luka 22:36-37).

Sva četiri jevanđelja uključuju ove činjenice: Isus je bio razapet, bio je na mjestu zvanom Lobanja, a zločinci su bili s njegove desne i lijeve strane (Matej 27:33, 38; Marko 15:22, 27; Luka 23:32-33; Jovan 19:17-18). Ostala tri jevanđelja uključuju aramejsku riječ „Golgota“ (Matej 27:33; Marko 15:22; Jovan 19:17). Jovan 20:25-27 i Kološanima 2:14 potvrđuju da su Isusove ruke prikovane za poprečnu gredu; Luka će spomenuti ožiljke u Luki 24:40.

Rimsko raspeće bilo je jedan od najbolnijih, najdugotrajnijih i najsramnijih načina na koji je osoba mogla biti ubijena. Neprijatelji Rima su se toga plašili. Bilo je tako strašno da sami rimski građani nisu mogli biti razapeti osim ako im to nije izričito naredio Cezar. Bio je veoma efikasan u odvraćanju zločina i ustanaka među pokorenim narodima u vrijeme Rimskog carstva. Proces je istovremeno bio čin terora, mučenja i okrutne preciznosti.

Žrtvine ruke bi bile prikovane za poprečnu gredu, obično neposredno ispod kostiju ručnog zgloba. U nekim slučajevima, dlan bi bio prikovan, ali zglob je bio

sigurnija tačka pričvršćivanja. Vodilo se računa o probijanju živaca i izbjegavanju krvnih sudova, da se pojača bol i produži patnja. Poprečna greda bi se tada podigla na uspravni stup. Stopala su prikovana na svoje mjesto, koristeći istu brigu kao i za ruke. Koljena bi bila blago savijena, a težina žrtve bi u potpunosti visila na te tri tačke.

Ovo je započelo spor, mučan proces gušenja. S raširenim rukama koje su bile razdvojene, izmjena zraka u plućima zahtijevala je od žrtve da se napregne kako bi povukla svoje tijelo, uzrokujući jak bol. Vremenom je to postajalo sve teže. Na kraju, osuđenik jednostavno nije mogao više da udiše i ugušio se na smrt. Žrtve raspeća mogle su da se zadržavaju satima, pa čak i danima, jer su infekcija, šok, čistači, žeđ i gubitak krvi uzeli svoj danak.

Oni koji umiru na krstu prirodno bi postali strašno žedni. Vojnici bi ponekad ponudili piće vina pomiješanog sa smirnom ili žuči gorkog ukusa. Naučnici nagađaju da je ova vinska mješavina ponuđena kao čin milosrđa, možda od strane lokalnih Jevrejki, kako bi se ublažila bol. Drugi ukazuju na proročanstvo u Psalmu 69:20-21 kako bi pokazalo da nije bilo utjehe na krstu, uključujući i ponudu vina: „Ruganje mi je srce slomilo, rana je neizlečiva. Nadao sam se da će mi neko saosjećanje pokazati, ali nikog nije bilo, nadao sam se da će me neko utješiti, ali nikog nisam našao. Za jelo su mi otrovnu biljku dali, kad sam žedan bio, htjeli su me sirćetom napojiti."

Isus je odbio da popije ovo kada je shvatio šta je to. Čini se da je imao potpunu kontrolu nad svojim umom, i pod punom agonijom svog tijela, za cijelo iskustvo.

Krst se smatra jednim od najvažnijih simbola kod mnogih hrišćana. Međutim, prvi hrišćani nisu prihvatali krst kao simbol od vrijednosti, već kao „prokleto drvo", sredstvo smrti i „sramote" (Jevrejima 12:2). Njihova vjera je bila skoncentrisana na ono što se dogodilo na krstu. Apostoli nikada nisu smatrali krst komadom drveta ili metala koji se može okačiti na lančić, staviti oko vrata i nositi kao zaštita ili ukras. Takva upotreba krsta pojavila se kasnije, tek početkom paganizacije hrišćanstva (ili kao što neki kažu „hristijanizacije paganizma"), kada se počelo učiti da je krst hrišćanski simbol.

Car Konstantin Veliki (306-337. n.e.), obožavalac „Nepobjedivog Sunca" (lat. Sol Invictus), po pričanju Euzebija, prije bitke sa svojim protivnikom Maksencijem, kod Milivijanovog mosta 312. godine, imao je navodno u snu vizija krsta u suncu i „Hrist" mu je obećao: „U tom ćeš znaku pobijediti". „Hrist" ga je poučio da taj nebeski znak prihvati kao svoj ratni znak. Već tada su neki hrišćani smatrali krst za magični znak pred kime Sotona bježi. To praznovjerje je bilo ono što je Konstantina vezivalo sa hrišćanstvom i tako široko popularizovalo ovu idolatriju.

Tako su 431. godine uvedeni krstovi u crkve, a na zvonicima se nisu koristili sve do 586. godine. U šestom vijeku krst je proglašen svetim od strane Rimske crkve, ali tek nakon drugog koncila u Efesu zahtijevalo se da i privatne kuće posjeduju krst.

Krst je u nekom od oblika bio sveti simbol davno prije hrišćanske ere, i to među mnogim nehrišćanskim narodima. Prema „Rječniku Novog zavjeta" (An Expository Dictionary of New Testaments Words), krst je nastao među Vavilonjanima, stanovnicima

drevne Haldeje: „Crkveni oblik krsta, sastavljen od dvije grede… poreklom je iz drevne Haldeje, a bio je korišćen kao simbol boga Tamuza (pošto je u obliku mističnog slova Tau, inicijala njegovog imena) u toj i u susjednim zemljama, uključujući i Egipat… Da bi se uvećao uticaj crkvenog sistema, pagani su primani u crkve, iako nisu bili obnovljeni putem vjere, i uveliko im je dopuštano da zadrže svoje paganske oznake i simbole. Od tada je Tau ili T, u svom najčešćem obliku, sa spuštenom prečkom, bio prihvaćen kao simbol Hristovog krsta.“

Instrument smrti na kojem je Isus Hrist razapet, vrlo vjerovatno niko u to doba nije percipirao kao „krst“, već je to jednostavno bio stub za mučenje – „stavros“ na grčkom, pojam koji je prvobitno označavao uspravni kolac ili stub.

92. Događaji na krstu i Isusova smrt

Šest događaja prva tri sata na krstu
(Matej 27:35-44; Marko 15:24-32; Luka 23:33-43; Jovan 19:18-27)

Isus je razapet u „trećem satu“ (Marko 15:25). To je oko 9 sati ujutro, prema našem računanju vremena. Jevreji su sate brojali od izlaska sunca.

Pilat je napisao i natpis i stavio ga na krst. Bilo je napisano: „Isus Nazarećanin, judejski kralj.“ (Jovan 18:19)

Pilat je rimski guverner koji je naredio Isusovo pogubljenje. Znao je da je Isus nevina žrtva lične mržnje (Jovan 18:36-38; Matej 27:24). Međutim, Pilatom je takođe uspješno manipulisala rulja. Kada je shvatio svoju poziciju, čini se da je Pilat prešao na vlastite političke manevre. Njegovo stalno spominjanje Isusa kao „kralja Jevreja“ (Jovan 19:14-15) ima dvije svrhe. Jedna je očuvanje Pilatovog ega; raspećem postaje moćni rimski vođa koji uništava kralja manje nacije, umjesto kukavičkog političara koji pogubljuje nevine kako bi sačuvao vlastitu moć. Druga svrha je direktnija: „zločin“ zbog kojeg Rim pogubljuje Hrista je pobuna.

Ima ironije u Pilatovom pisanom opisu Isusa (Jovan 19:19). Natpis je zamišljen kao osuda i tanko prikrivena uvreda Izraela. To je vjerovatno prva pisana izjava o tome ko je Isus zaista bio: Kralj. Aramejski je bio tipičan govorni jezik jevrejskog naroda tog doba. Grčki je bio zajednički jezik, koji su koristili oni koji su prirodno govorili drugim jezicima, baš kao što se engleski koristi u modernoj kulturi. Latinski je bio službeni jezik Rimskog carstva. To što su riječi napisane na tri jezika govori o raznolikosti i svjetskom dometu ovog dijela antičkog svijeta. U simboličkom smislu, Isusovo raspeće i kraljevstvo se već objavljuju cijeloj zemlji.

Matej je spominjao Isusovu oznaku raspeća „Isus, kralj Judeja“ (Matej 27:37). Jovan dalje pojašnjava da je Isusov identitet preciziran kao „Isus Nazarećanin, judejski kralj“ (Jovan 19:19).

Izraz „Isus Nazarećanin, kralj Judejaca“ prevodi se na latinski kao *Iēsus Nazarēnus Rēx Iūdaeōrum*, inicijalizovan kao INRI. Ova skraćena verzija se često viđa u umjetničkim prikazima raspeća.

Raspeće je trebalo da bude podlo, bolno, sramotno i krajnje javno. Žrtve su obično razapete tamo gdje su se lako mogle vidjeti, označene njihovim zločinima kako bi ih drugi mogli vidjeti. U Isusovom slučaju, optužba da je „kralj Judeja“ implicira pobunu protiv Rimskog carstva. Isusovi vjerski neprijatelji uvrijeđeni su ovom formulacijom. To je vjerovatno nešto što je Pilat namjeravao; on zna da ti ljudi nisu prepoznali Isusa kao kralja i da Isus nije tražio političku moć (Jovan 18:36-38; Matej 27:18). Vjerske vođe Jerusalima žele da Pilat pojasni da je Isus ubijen zato što je lažno tvrdio da je kralj (Jovan 19:21). Guverner neće odustati (Jovan 19:22).

Jevrejski vođe bi više voljeli da Pilatov natpis odgovara njihovoj vlastitoj kritici

Isusa: da on, u stvari, nije kralj Izraela već neko ko se lažno samoproglasio da jeste.

Pilat zna da Isus nije politička prijetnja, ali neće propustiti priliku da uvrijedi jevrejske vođe ili da se razmeće svojim osjećajem moći. Razapinjanje Isusa kao „kralja Judeja“ šalje poruku o rimskoj dominaciji koja odgovara njihovom pristupu osvojenim teritorijama. Ljudi koji putuju u grad i iz njega će to vidjeti i podsjetiti se šta se dešava onima koji se protive Carstvu.

„Što sam napisao, napisao sam,“ bio je Pilatov lakonski odgovor nezadovoljnim vjerskim vođama koji su poricali Hristove tvrdnje. Za Pilata je ovo, međutim, bio dodatni bonus.

A oni ga raspeše pa razdijeliše njegovu odjeću bacanjem kocke, da bi se ispunilo ono što je rečeno preko proroka: „Dijele haljine moje među sobom, i za dolamu moju bacaju žrijeb.“ (Matej 27:35)

Žrtve su skoro uvijek razapete gole. Isus je gotovo uvijek prikazan u minimalnoj odjeći u umjetničkim djelima. Međutim, ravnoteža istorije i rimske prakse sugeriše da je bio skinut go kao dio sramote i poniženja raspeća. U Jovanu 19:23-24, broj predmeta koji se razdjeljuju dat je kao pet. Jovan kao bliski Isusov učenik je iz prve ruke vidio ove vojnike kako se besramno kockaju za odjeću umirućeg čovjeka. Ovo bi odgovaralo cijeloj odjeći, uključujući i donji veš. Čini se da je tunika bila predmet kockanja. Umjesto da pocijepaju tkaninu, svaki vojnik uzima po jedan predmet, a poslednji najvrjedniji predmet se dodjeljuje igrom na sreću.

Vjeruje se da bi dželati prilikom raspeća mogli uzeti žrtvinu preostalu odjeću ili lične stvari kao bonus. Rimski vojnici su savršeno i nesvjesno ispunili proročanstvo koje se nalazi u Psalmu 22:18: „Dijele haljine moje među sobom, i za dolamu moju bacaju žrijeb.“ Kasnije, kada se bliži smrti, Isus će recitovati početne redove ovog istog psalma (Matej 27:46). Luka bilježi kako se Isus moli za oprost za ove ljude.

A Isus je rekao: „Oče, oprosti im, jer ne znaju šta čine.“ Onda su bacali žrijeb da bi razdijelili njegove haljine. (Luka 23:34)

Isus visi na krstu. Ručni zglobovi su mu prikovani za uklonjivu prečku koja je oslonjena na gredu koja nije mnogo viša od tipične osobe. Ranije su ga tukli, bičevali, nepoštovali, izdavali i poricali.

Ispod njega, zlostavljanje se nastavlja. Oni dijele njegovu odjeću. Mnogo ranije u Isusovoj službi, on je govorio o ovakvim situacijama i o tome kako bi njegovi sledbenici trebali reagovati:

„Volite svoje neprijatelje, činite dobro onima koji vas mrze, blagosiljajte one koji vas proklinju, molite se za one koji vas vrijeđaju. Onome ko te udari po jednom obrazu, okreni i drugi, i onome ko ti uzima gornju haljinu ne uskrati ni donju. Daj svakome ko od tebe traži, i od onoga ko ti uzima ne traži svoje nazad. Kako želite da ljudi čine vama, tako činite i vi njima.“ (Luka 6:27-31)

Isusov oprost ovdje nije pokazatelj da narod, sveštenici, pismoznalci, starješine i vojnici u ovom trenutku primaju spasenje i pomirenje s Bogom. Oni zaista primaju milost od Isusa. On im ne blokira put do Boga. On ih pozdravlja i dalje. Iako Rimljani

znaju da je nevin, oni „ne znaju šta rade“ u punom smislu tog izraza. Iako sveštenici, pismoznalci i starješine znaju da je ispunio proročanstva koja opisuju Mesiju i voljno se protive, u višem duhovnom domenu oni takođe „ne znaju šta rade.“ Isus daje dozvolu da se njegova žrtva u ovom trenutku koristi za pokrivanje grijeha svih uključenih. On „posreduje za prestupnike“ (Isaija 53:12).

Njegove riječi su djelotvorne. Jedan od lopova, koji se isprva očito pridružio ismijavanju (Matej 27:44), preispituje se i prihvata Isusovu ponudu (Luka 23:39-43). On nije jedini. Nakon što je Isus uzašao na nebo i u sili Duha svetoga propovijedan od njegovih sledbenika, „veliki broj sveštenika [postaje] poslušan vjeri“ (Djela 6:7), tražeći oprost od onoga koga su razapeli.

Prečesto mislimo da moramo slijediti Isusov primjer samo zato što je to ispravna stvar: da je to lična stvar između nas i Boga. Ali mi slijedimo Božju riječ u mnoge svrhe. Njegova riječ se ne vraća prazna; On kaže: „Nego će učiniti ono što želim i izvršiće ono zbog čega sam je poslao.“ (Isaija 55:11) Poslušanje Boga, uključujući Hristov primjer da se oprašta, važno je za svijet oko nas (Luka 17:3-4).

To što su vojnici koji su pribili Isusa na krst dodijeljeni da ga „čuvaju“ (Matej 27:36) nije neobičan dio procesa. U stvari, ovo je neophodan aspekt raspeća. Ova metoda pogubljenja imala je za cilj da produži mučnu smrt na duži vremenski period. Klinovi za raspeće su zakivani kako bi se namjerno izbjegle velike krvne žile, da bi žrtva pretrpjela prljave rane koje krvare, ali ne i brzu smrt. Osoba skinuta s krsta nedugo nakon što je pribijena mogla je preživjeti ako je bila u stanju da se izbori sa infekcijom. Istorijski zapisi govore o rijetkom dijelu žrtava koje su preživjele razapinjanje na ovaj način, koliko god da je to teško zamisliti.

To je značilo da bi razapetu osobu, ostavljenu bez nadzora, mogli spasiti prijatelji ili porodica. Matej dodaje ovaj detalj kako bi se suprotstavio onima koji bi mogli dovesti u pitanje valjanost Isusove smrti ili uskrsnuća. Nagovještaj da on zapravo nije umro, već da je skinut i kasnije se pojavio, ne može izdržati razum.

Žrtve raspeća su namjerno bile izložene javnom ismijavanju. Ljudska bića su prirodno privučena zlostavljanjem onih koji se smatraju slabijima, posebno ako mogu optužiti drugu osobu za nepravdu. Ta navika je omogućila i druge javne prikaze kriminalaca: zaključavanje glave i ruku osobe u drveni okvir, prisiljavajući ih da podnose smijeh i zlostavljanje onih koji su tuda prolazili.

Pogubljene osobe su obično bile smještene tamo gdje su se mogle lako vidjeti. Ovdje optužba postavljena na Isusov krst (Matej 27:37) vjerovatno izaziva još više podsmijeha. Ovo javno šikaniranje bilo je dio poniženja raspeća. To je jedan od mnogih razloga zašto se ovo smatralo tako sramotnim načinom umiranja.

Matejev izvještaj odražava fragmente iz psalama koji opisuju patnju i smrt Mesije:

„Svi koji me vide rugaju mi se, podrugljivo usta otvaraju, odmahuju glavom.“ (Psalam 22:7)

„A njima sam ruglo postao, kad me vide, prezirno glavom odmahuju.“ (Psalam 109:25)

U ovom slučaju, „mahanje glavom“ čini se da ukazuje na grub gest ili podrugljiv pokret lica. To je dolazilo sa uvredama, zadirkivanjem i drugim zlostavljanjem. Njihovi komentari pokazuju gađenje prema drugom navodnom Mesiji koji čak nije bio dovoljno moćan da izbjegne da bude ubijen, a kamoli da predvodi naciju u rušenju Rima.

Mišljenja o Isusu u Jerusalimu bila su oštro podijeljena (Luka 12:51; Jovan 7:43; 9:16; 10:19). Istina je da su mnogi ljudi hvalili Isusa, prije manje od sedam dana, tokom onoga što se danas zove trijumfalni ulazak (Matej 21:8-11). Pa ipak, mnogi su vrištali na Pilata da razapne Isusa sve dok guverner nije popustio i učinio kako su rekli (Matej 27:21-26). Moguće je da su neki voljeli Isusa dok su mislili da će srušiti Rim, a onda su ga prezreli i zamrzjeli kada je postalo jasno da se to neće dogoditi. Drugi su možda prezirali svakoga ko je rizikovao da na sve njih spusti bijes Rima.

U svakom slučaju, Isus je u tom trenutku ostvario upravo ono što je došao učiniti (Filipljanima 2:8; Matej 16:21). Njegova spremnost da to učini (Matej 26:39) omogućila bi da grijesi onih koji su mu se rugali budu oprošteni (Rimljanima 5:8-11).

I dok se jedni pozivaju na krivu interpretaciju Isusovih riječi da bi porušio i sagradio hram za tri dana, drugi ga izazivaju da siđe sa stuba ako je zaista Sin Božji (Matej 27:40). Vjerske vođe koji su stajali sa strane da gledaju pogubljenje (Matej 27:41, 43) možda su inspirisali druge da ukažu na ovu ironiju. Jevreji su svakako bili posebno osjetljivi i ponosni na hram, toliko da je to poprimilo idolatrijski odnos (vidi: Jeremija 7:4).

Zapanjujuće je da neki od Isusovih rugača takođe koriste isti osnovni pristup koji je koristio Sotona dok je iskušavao Isusa u pustinji. Sotona je izazivao: „Ako si Sin Božji, dokaži tako što ćeš uraditi ovo ili ono čudo“ (Matej 4:3, 6). Sada oni koji se rugaju Isusu na krstu nude slično iskušenje: „Ako si Sin Božji, siđi s krsta.“ Ovo je kušanje na čudo u neadekvatnu svrhu, suprotnu Božjoj volji i planu. To jednostavno znači da je gomila većinski bila pod kontrolom Sotone i zlih duhova.

Među lokalnim vođama koji učestvuju u ovoj mržnji su sveštenici, pismoznalci i starješine. Njihove riječi su štetne, odražavajući isti pristup koji koristi Sotona. Njihovo ismijavanje Isusa poprima oblik razgovora jednih s drugima, a ne direktno s njim. Oni vjeruju da su pobijedili, a Isus je izgubio. Oni su došli da podlo slave rezultate svoje zavjere (Jovan 11:48-53).

Dok visi osakaćen na krstu, oni idu toliko daleko da se rugaju čak i čudima iscjeljenja koja je učinio u Izraelu (Matej 27:41-43).

Njihovo spominjanje spašavanja drugih vjerovatno znači da je Isus izliječio bezbroj ljudi od bolesti, nevolja i opsjednutosti demonima. Njihovo značenje je ili odbaciti da su se takva čuda dogodila, ili da Isusova navodna moć iscjeljivanja nije zapravo bila manifestacija božanske sile. Međutim, ta djela je bilo nemoguće poreći, budući da ih je toliko ljudi vidjelo kako se dešavaju, uključujući i mnoge same vjerske vođe (Jovan 11:45-46; Matej 9:1-8). Ovi ljudi su vidjeli Isusovo dobronamjerno prikazivanje Božje moći kao prijetnju njihovoj vlastitoj fabrikovanoj moći.

Ove jevrejske vjerske vođe osvjetljavaju njihov nedostatak vjere u Isusa kao kralja

Izraela. Sarkastično tvrde da bi, kada bi sišao s krsta, vjerovali u njega. S obzirom na njihovo odbacivanje ranijih čuda i drugih dokaza, čak je i to malo vjerovatno (Jovan 5:39-40). Njihova upotreba jezika je ironična. Ne spašavajući sebe od krsta, Isus spašava mnoge druge od njihovih grijeha (Matej 26:53-54; Rimljanima 5:19; 2. Korinćanima 5:21).

Dalja ironija je u tome što će, budući da je Hrist ostao na krstu, vjera u njega postati put za svaku osobu da dođe u pravi odnos sa Bogom (Filipljanima 2:8). Ako bi sada spasio samoga sebe, čak i da je to bilo moguće, kako bi zaradio vjerovanje ovih ljudi, to bi poništilo Božji plan da grešnici budu dobrodošli u Božju porodicu.

Sada su na listu dodali još jednu bolnu uvredu. Podruguju se da ako Bog zaista želi Isusa, koji se uzda u Njega, onda bi Bog trebao da ga spasi sada. Na kraju krajeva, Isus je tvrdio da je Sin Božji.

U ovom trenutku, vjerske vođe ne razgovaraju s njim, oni se smiju jedni s drugima na njegov račun ali u njegovom dometu čujnosti. Za njih je njegovo umiranje na krstu dokaz da on nikada nije bio Mesija za koga je tvrdio da jeste. Činjenica da on može biti ubijen na ovaj način znači da je njegova moć morala biti lažna. Tapšu sebe po leđima jer su ubijedili Pilata da razapne čovjeka.

Jevanđelja ne govore kakva je Isusova emocionalna reakcija na bilo koju od ovih uvreda. Može se pretpostaviti, međutim, da bi ovo bilo posebno štetno. Isus je Sin Božji, i on zna da je Bog Otac taj koji je konačno odgovoran za njegovu smrt na ovom krstu (Matej 26:39). Bog Otac žrtvuje Sina da ponudi spasenje čovječanstvu (Rimljanima 5:19). Isus je čak aludirao na ovo kada je Pilat tvrdio da ima autoritet da Isusa razapne (Jovan 19:11). Isaija je, opisujući volju Boga Oca u ovom trenutku, to ovako izrazio: „Ali Gospod je htio da bude slomljen, on je učinio da bude ranjen.“ (Isaija 53:10)

Isus umire na krstu po svom vlastitom izboru i u pokornosti volji Boga Oca. Na neki nemoguće razumljiv način, postoji barem osjećaj odvojenosti između njega i Oca, dok Isus pati, što bi bilo razorno. Apostola Pavle sumira u 2. Korinćanima 5:21 kako se to dogodilo: „Onoga koji nije znao grijeha, učini grijehom nas radi, da mi postanemo pravda Božja u njemu.“ Isus će uskoro povikati: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ (Matej 27:46)

Niko koji bi ovom pitanju pristupio iz svoje perspektive nije mogao zamisliti da bi Sin Božji dragovoljno umro na rimskom krstu da plati za grijehe svijeta. Detalj koji je dat u Mateju 27:44 naglašava koliko su Isusove tvrdnje morale izgledati smiješne njegovim protivnicima. Čak su mu se i zločinci s obje strane Isusa – ljudi koji su u tom trenutku umirali u strašnoj agoniji – ismijavali na isti način kao i posmatrači.

Luka je jedini pisac jevanđelja koji se posebno interesuje za manje uložene članove gomile (Luka 23:27, 35; 24:48). Moguće je da se mnogi u gomili ne pridružuju ismijavanju Isusa dok ne čuju vjerske vođe. Lideri su obično oni koji presudno utiču na raspoloženje mase.

Vojnici se pridružuju, nesvjesno ispunjavajući još jedno proročanstvo (Luka 23:46). Oni su to radili i ranije kada su bacili kocku da pocijepaju njegovu odjeću

(Luka 23:34; Psalam 22:18). Sada ispunjavaju Psalam 69:21: „Za jelo su mi otrovnu biljku dali, kad sam žedan bio, htjeli su me sirćetom napojiti."

Druga jevanđelja spominju da Isus prima uskislo vino (sirće) u događaju koji će doći kasnije (Matej 27:48; Marko 15:36; Jovan 19:28-30).

Ismijavanje vojnika na račun Isusovog statusa kralja je više političke prirode (Luka 23:37). Ruganje vojnika ima slojeve. Oni ismijavaju tvrdnje da je kralj od nekoga ko očito ne može izbjeći razapinjanje. Oni također vrijeđaju Izrael. Evo njihovog kralja, visi na krstu. Kakvu nadu Jevreji imaju protiv Rima?

Jedan od obješenih zločinaca hulio je na njega: „Zar nisi ti Hristos? Spasi sebe i nas." (Luka 23:39)

Grčka formulacija ukazuje da je pljačkaš potpuno sarkastičan. On ne vjeruje da je Isus Hrist. On ne vjeruje da Isus može spasiti sebe ili bilo koga drugog. Lopov umire užasnom, bolnom smrću i napada ne znajući šta govori.

To ga, međutim, ne opravdava. Drugi lopov isto toliko pati i ima isto tako malo dokaza da je Isus Hrist. Ali on vjeruje da je Isus nevin i, uprkos svojim zločinima, boji se Boga. Za razliku od svog kolege, on preuzima vjeru. On zna da će umrijeti, ali ipak traži od Isusa život (Luka 23:40-43).

Drugi lopov se premišlja. On počinje sa spoznajom: Boga se treba bojati. Bez obzira na izbore koji su ih doveli da počine zločine, oni više nisu bili bitni. Kakva god da su zla počinili nad Jevrejima više nije važno. Bog je Bog i Njegov autoritet i moć treba poštovati. Zatim primjenjuje tu istinu na njihovu situaciju: on i drugi lopov zaslužuju ono što doživljavaju. Ne znamo šta su uradili, ali mora da je bilo ozbiljno (Luka 23:41).

Zatim, on vidi razliku u Isusovoj situaciji: Isus je nevin. Nije učinio ništa loše da bi zaslužio razapinjanje. Ako se Boga treba bojati a oni zaslužuju da budu razapeti, kako bi mogli ismijavati nevinog čovjeka koji prima istu kaznu? To je ruganje Božjoj pravdi i autoritetu.

Razlika između dvojice razbojnika je u tome što pokajnički lopov prihvata ko je i šta je Bog, i šta je on sam. On razumije da je Bog suveren nad svijetom i zahtijeva pravdu za grijehe.

A ako prvi lopov griješi u vezi s tim, možda griješi i u prvom dijelu. Možda je ovo Hrist!

Ovo je priznanje lopova. Priznaje da je kriv i da zaslužuje kaznu. On priznaje da je Bog pravedan Bog. Ali on ide korak dalje. On kaže: „Isuse, Gospode, sjeti me se kad dođeš u svoje kraljevstvo." (Luka 23:42) On izjavljuje svoje vjerovanje da je Isus Hrist i Gospod. Šta god da se sada dešava, koliko god izgledalo beznadežno, Isus će imati kraljevstvo i on će imati autoritet da odluči ko će mu se pridružiti.

Pokajani lopov je treći svjedok koji potvrđuje da je Isus nevin nakon Pilata i Heroda Antipe. Ali on je jedini koji se tada pokorava Isusu kao svom Gospodu. Bez sumnje, Pilat i Antipa znaju da su i oni zgriješili protiv Boga, ali ne čine ništa po tom pitanju. Za razliku od lopova, oni misle da imaju previše za izgubiti.

Lopov čini jedino što može: vjerovati u čovjeka na krstu pored njegovog. On je kriv, ali Isus je Gospod. Ako se Isus može preseliti s krsta u svoje kraljevstvo, nema razloga da lopov ne traži kraljevsko pomilovanje.

A Isus mu reče: „Zaista, kažem ti danas, bićeš sa mnom u raju.“ (Luka 23:43)

Isusov odgovor sadrži važne veze sa teologijom:

- Lopov je priznao svoju krivicu i potvrdio da je Isus Gospod; ne može se krstiti: krštenje (kao sam čin) nije neophodno za spasenje.
- Isus kaže lopovu „danas“, ali ne podrazumijeva da će lopov i sam Isus istog dana biti u raju. Ovo je zloupotreba prevoda (i pogrešno postavljenih znakova interpunkcije) od onih koji nastoje potkrijepiti vjerovanje u navodnu besmrtnost duše, što je jedna od glavnih satanističkih premisa o urođenom životu koji nikad ne može prestati.
- Lopov će biti u raju; počinio je dovoljno ozbiljan zločin da priznaje da zaslužuje razapinjanje, ali se pokajao u poslednjem trenutku i u najobeshrabrujućim mogućim okolnostima.

Vjerovatno se lopov ne zadržava previše na takvim pojedinostima. Viseći na svom krstu, polako se guši, gledajući kako Isus umire. Negdje prije večeri, vojnici će mu prići i slomiti mu noge (Jovan 19:32). Njegovi su grijesi oprošteni, njegove rane zacijeljene i njegovo srce očišćeno, on će sa sigurnošću znati da je Isus Hrist.

Jovan dodaje još neke detalje vezano za žene koje su pratile sve, uključujući i njegovu majku (Jovan 19:25). Niko od Isusovih sledbenika ili porodice ne bi trebao posebnu dozvolu da bude ovdje. S obzirom da je Isus pogubljen, barem službeno, zbog protivljenja rimskoj vlasti, situacija je složenija. Biti povezan s Isusom u ovom trenutku može biti opasno.

Ako ostavimo rizike na stranu, tragično je primijetiti da je samo jedan od učenika, Jovan (Jovan 13:23), u blizini da vidi smrt svog učitelja (Jovan 19:26). Ne zna se da li se još neki krije u blizini (Matej 26:56; Jovan 20:19). Svi koji slučajno gledaju to rade sa velike udaljenosti (Luka 23:49). Dodatno na njihovu sramotu, od pet ljudi za koje se zna da su bili tu za Hrista tokom njegovog raspeća, četiri su žene. U toj kulturi žene su odbačene kao nemoćne, slabe i lako zlostavljane. Isus je učinio mnogo da razbije te mitove, pa čak i prilikom njegovog pogubljenja, žene koje su ga slijedile pokazale su se hrabrijim od većine muških učenika (Jovan 16:32).

Isusovoj majci bi se moglo oprostiti što ne bi htjela gledati nešto tako užasno. Ipak, evo je. Da se ovo uopšte dešava, ispunjava proročanstvo dato kada je Marija prvi put saznala da će roditi Isusa (Luka 2:35).

Isus se odnosi na Mariju koristeći pristojnu, formalnu titulu, kao što je to činio kada je razgovarao s njom na svadbi u Kani (Jovan 2:4). Ono što on ovdje kaže (Jovan 19:26) nije zahtjev za pažnjom. On ne misli, „pogledaj mene, svog sina, i šta mi se dešava.“ Isus se naprotiv poziva na Jovana, govoreći Mariji da ga sada smatra svojim sinom. Govoreći Jovanu da vidi Mariju kao svoju majku, Isus osigurava da će Marija biti zbrinuta. Kakva dobrota i osjećaj za druge!

Ovo bi moglo biti kratkoročno, jer Isus ima drugu braću i sestre koji bi trebali biti u stanju brinuti se o Mariji (Marko 3:31). Možda će mu trebati samo Jovan da je primi dok ona ne bude u mogućnosti da se ponovo poveže s tim članovima porodice. Međutim, ta druga braća i sestre još ne podržavaju Isusovu službu (Jovan 7:5). Možda su se čak i odrekli Marije zbog njene odanosti nekome za koga misle da je lud (Marko 3:21). Moguće je da nakon što je Isus otišao, više niko nije voljan ili sposoban da se pobrine za njenu dobrobit. Sugestija da ju je Jovan „odveo svojoj kući“ (Jovan 19:27) implicira da je to bilo najbolje za Mariju u ovom periodu.

Poslednja tri sata na krstu
(Matej 27:45-50; Marko 15:33-37; Luka 23:44-46; Jovan 19:28-30)

„A od šest sati nastala je tama po svoj zemlji koja je trajala do devet sati.“ (Matej 27:45)

U hebrejskim spisima, tama simboliše Božji sud ili veliku tragediju. U ovom slučaju predstavlja oboje. Prorok Amos je Izraelu prenio ove riječi od Boga: „Tog dana, govori Gospod Jehova, učiniću da sunce zađe u podne i da zemlja bude u mraku u po bijela dana.“ (Amos 8:9) Na sličan način, Bog je koristio pošast ugnjetavajućeg, trodnevnog mraka u Egiptu kako bi saopštio svoju moć i presudu protiv izraelskog neprijatelja (Izlazak 10:21-23).

Dok Sin Božji visi na rimskom krstu, umirući za grijehe čovječanstva, iznenadna tama pada na zemlju Izraela. Onaj kome se sudi je sam Isus; On trpi posledice za grijehe koje nikada nije počinio (Rimljanima 5:18-21; 2. Korinćanima 5:21). Komentatori su spekulisali o tome šta je moglo izazvati mrak, iako se čini da konvencionalna objašnjenja ne funkcionišu. Prirodno pomračenje sunca je astronomski nemoguće u blizini punog mjeseca, kao što bi bio slučaj u blizini Pashe. Ne spominju se oblaci, magla ili drugi očigledni vremenski problemi. Ovo je jednostavno „tama“. Koji god mehanizam bio uključen, Bog ga je pokrenuo natprirodno.

Jevrejski sati obično su tekli od približnih sati izlaska i zalaska sunca: 6 ujutro i poslijepodne. Prema jevrejskom računanju, tada je ova tama trajala od podneva do 15 sati.

Mnoge stvari se dešavaju tokom ove tame. Hramska zavjesa je pocijepana od vrha do dna (Luka 23:45). Jerusalim potresa zemljotres (Matej 27:51, 54). Isus viče, dajući čudnu izjavu o tome da ga je Otac napustio (Matej 27:46-50; Psalam 22:1). Onda on umire.

Stotnik proglašava Isusa nevinim i Sinom Božjim (Matej 27:54; Luka 23:47). Gomila, od kojih su se mnogi rugali Isusu, okreće se kući, tukući se u prsa i tugujući (Luka 23:48).

Oko devet sati povika Isus veoma glasno: „Eli, Eli, lama sabahtani?“ („Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“) (Matej 27:46)

Ne spominje se kako su oni koji su se rugali Isusu dok je visio na krstu reagovali kada je neprirodna tama pala na Izrael. Jesu li vidjeli u toj tami Božju ruku koja odgovara na ovo pogubljenje? Jesu li oni uopšte bili poniženi zbog toga? Da li su prestali

da govore ili otišli? Ne znamo sa sigurnošću jer ti detalji nisu dati.

Međutim, tama prestaje, otprilike u vrijeme kada Isus poviče iz sveg glasa, govoreći aramejski: „Eli, Eli, lama sabahtani.“ Ovo je prvi stih Psalma 22, koji ima mnogo referenci povezanih s raspećem. Neki vjeruju da Isus još jednom izjavljuje kako je njegovo iskustvo dio proročanstva (Matej 16:21; 26:53-54). Drugi primjećuju da te riječi znače: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ To je srceparajući vapaj koji dolazi od Sina Božjeg.

Znamo da je Isus iskusio ljudske emocije i iskušenja (Jevrejima 4:15). To je uključivalo tjeskobnu agoniju kako je on očekivao ovaj trenutak (Matej 26:38-44).

Način na koji je Isus „zavapio“ (Marko 15:34) i reakcija prolaznika sugeriše intenzivne emocije. Na neki način, izvan našeg potpunog razumijevanja, Isus doživljava zatezanje svoje veze s Bogom Ocem, dok preuzima na sebe grijehe čovječanstva (2. Korinćanima 5:21; 2. Solunjanima 1:9; Havakuk 1:13; Jovan 1:29).

Da li je osjećaj „ostavljenosti“ bio najdublji nivo patnje koju je Isus iskusio? Je li to bilo ono što mu je donijelo tako veliku tugu u Vrtu prethodne noći? To je svakako najbliže onom što se događa u stvarnosti koja se vidi i onoj nevidljivoj.

Neki od onih koji su stajali u blizini pogrešno su shvatili šta je Isus rekao. Čuli su „Eli“ i vjerovali da Isus zove „Elija“ (Iliju) umjesto Boga Oca. Moguće je da su mislili da Isus poziva moćnog proroka Iliju da dođe i spasi ga sada. Smatralo se da je prorok Ilija najveći prorok u dugoj istoriji Izraela. Nikada nije umro i bio je odnesen na nebo u vihoru (2. Kraljevima 2:1-12).

Jevrejska tradicija kaže da je Ilija prisutan na pashalnom obroku. Legenda kaže da će Ilija doći da spase pravednike. I ima smisla ako je Isus zaista Mesija; u Malahiji 4:5, Bog je obećao: „Evo, ja vam šaljem proroka Iliju prije nego što dođe veliki i zastrašujući Gospodnji dan.“

Ali, u proročkom smislu, Ilija je već došao: kao Jovan Krstitelj (Luka 1:17). Nakon preobraženja (Matej 17:1-13), Isus govori Petru, Jakovu i Jovanu da je Ilija došao i da je ubijen. Učenici prepoznaju da Isus govori o Jovanu Krstitelju. Jovan Krstitelj zapravo nije bio Ilija, ali je njegova misija bila slična i on je ispunio proročanstvo.

Zatim neko puni sunđer uskislim vinom i stavi ga na trsku da ga ponese Isusu da pije. Iz konteksta nije sasvim jasno zašto to rade. Možda je radi sprdnje da bi osuđenika još više mučili (Luka 23:36). U neposrednom kontekstu, moguće je da se ovo nudi kako bi se pokušalo reanimirati Isusa ili pomoći prigušiti njegov bol. Isus je odbio mješavinu vina i žuči ranije nakon što ju je probao (Matej 27:34). Njegovo početno odbijanje je vjerovatno bilo namjeran izbor da zadrži razum, uprkos bolu. Ova ponuda bi takođe mogla biti još jedan pokušaj ismijavanja.

Nema eksplicitne naznake od Mateja da Isus ovog puta pije uskislo vino. Jovan, međutim, ukazuje da ga Isus „kuša“, dijelom u ispunjenju više proročanstava (Jovan 19:28-30; Psalam 69:21). Kako se to dogodilo u trenucima prije njegove smrti, Isus ne bi bio u opasnosti da se opija.

Isop ima spužvastu kakvoću, tako da je mogao biti korišten da se Isusu ponudi

piće bez potrebe da se drži čitava zdjela. Suprotno popularnoj kulturi, žrtve raspeća obično nisu podizane daleko iznad zemlje. Grana isopa koja se spominje u Jovanu 19:29 bila je vjerovatno manja od dvije ili tri stope.

Drugi u publici prigovaraju. Bilo da pokušavaju da zaustave ovu ponudu ili ne, pitaju se hoće li se Ilija zaista pojaviti i spasiti Isusa u poslednjim trenucima. U tom smislu, oni izražavaju neku želju da vide kako se Isus pokazao kao moćna ličnost, na kraju krajeva.

A Isus opet iz sveg glasa povika i ispusti duh. (Matej 27:50)

Jovan primjećuje da Isus više „svršeno je", objavljujući ovu istinu prije nego što umre (Jovan 19:30). On je izvršio pun zadatak koji mu je dao Otac. Podvrgavao se hapšenju, suđenjima, premlaćivanju, izrugivanju i produženom pogubljenju. Osim svega toga, on je patio kroz tri sata tame, neki osjećaj da je napušten i poraznu težinu grijeha čovječanstva. Svi zahtjevi su ispunjeni (Matej 27:35-49).

Izraz koji se ovdje koristi je sličan onom kod Jovana, koji takođe opisuje Isusovu smrt kao namjerni čin volje (Jovan 19:30). Drugim riječima, Isus oslobađa svoj život iz svog tijela. Sin Božiji je mrtav.

Jovan predstavlja Isusovu izjavu koristeći grčku riječ *tetelestai*. Arheolozi su pronašli ovu riječ upisanu u zapisima kako bi označili dugove koji su plaćeni, ili obaveze koje su podmirene. Ono što je Isus bio poslan da izvrši – pomirenje za grijeh u ime čovječanstva (2. Korinćanima 5:21) – potpuno je završeno u ovoj fazi Plana spasenja: „Svršeno je".

Nema mjesta za druge radnje, rituale, sakramente, žrtve ili plaćanja da bi se postiglo spasenje (1. Petrova 3:18; Jevrejima 10:12-14).

Značajna je činjenica da se za Isusa kaže da „predaje svoj duh". Matej i Luka imaju slična zapažanja (Matej 27:50; Luka 23:46). Sa fizičkog stanovišta, Isusovo tijelo je pretrpjelo smrtonosne povrede. Pa ipak, njegova smrt je u potpunosti djelo njegove vlastite volje. To je uključivalo njegovu spremnost da se rodi u ljudskom obliku (Jovan 1:14), da se pokori Božjoj volji (Matej 26:39) i da dopusti sopstveno hapšenje i pogubljenje (Filipljanima 2:8). Bilo bukvalno, ili kao izjava o slaganju, Sveto pismo pojašnjava da Isus „predaje" svoj život Bogu Ocu – on nije oduzet od njega silom (Jovan 10:17-18).

Luka 23:46 uključuje još detalja: *Isus je povikao iz sveg glasa: „Oče, u tvoje ruke predajem svoj duh!" Kad je to rekao, izdahnuo je.*

Ranije, kada je Isus poučavao svoje učenike o tome kako je on dobri pastir, rekao je: „Zato me Otac i voli, jer ja polažem svoju dušu da bih je opet primio. Niko mi je ne oduzima, nego je ja sam od sebe polažem. Imam vlast da je položim i imam vlast da je opet primim. Takvo sam uputstvo primio od svog Oca." (Jovan 10:17-18)

Isus bira ovaj trenutak. On citira Psalam 31:5 i umire. Nakon šest sati na krstu, vrijeme je da se oslobodi bola grijeha i njegovog slomljenog tijela. On vjeruje da će Otac prihvatiti njegovu žrtvu i preuzeti njegov život u svoju nadležnost. To je veoma važan momenat koji treba zapaziti jer se mnogo spekuliše o tome kako je Isus navodno

umro bez nade, što je sračunato kao jedna vrsta emocionalne manipulacije vjernicima koji slušaju takve „propovijedi“. Ovakve maštovite projekcije posebno su svojstvene harizmatskim zajednicama. To je svakako nepotrebno prenaglašavanje i izlazak izvan biblijskog narativa, jer Isus očito umire u vjeri u Oca i Njegov plan, baš kako je sam više puta rekao da hoće. Dakle, potvrda vjere je dvostruka: u izjavi „svršeno je“ i u predavanju života Bogu u ruke.

Događaji koji prate Isusovu smrt (Matej 27:51-56; Marko 15:38-41; Luka 23:45-49)

Tada se zavjesa u Hramu rascijepi nadvoje, od vrha do dna. (Matej 27:51)

Više dramatičnih događaja odvija se u trenutku Isusove smrti. Prvo što je Matej spomenuo je da je zavjesa hrama pocijepana na pola, što posebno naglašava da se dešava „od vrha do dna“. Ovo se odnosi na unutrašnju zavjesu između Svetinje i Svetinje nad svetinjama (Izlazak 26:31-33). Veo, simbolički i doslovno, odvajao je grešne ljude od prisustva Boga. Ta zavjesa je odvajala prostor u koji je mogao ući samo visoki sveštenik, i to samo jednom godišnje. Taj ulazak je bio na Dan pomirenja kada su se čistili grijesi iz Svetilišta u ime naroda. Svako ko bi se usudio da tamo uđe u Božje prisustvo u bilo koje drugo vrijeme sigurno bi umro. Prvobitno je ovo bila odaja Kovčega saveza, najsvetijeg od svih predmeta u Svetilištu. Do tog vremena, Kovčeg saveza je izgubljen. Poslednji put se spominje u izraelskoj priči u 2. Dnevnika 35:1-6 kada je kralj Josija naredio da se vrati u hram. Samo nekoliko decenija dijeli Josijino naređenje od izgnanstva u Vavilon.

Zavjesa je bila ogromna: visoka kao šestospratna zgrada i upola široka, izrađena i gusto ispletena sa sedamdeset dva pletera od po dvadeset četiri niti. Ovo nije bilo nešto lako rezati, a kamoli pokidati. Da bi se zavjesa podijelila na pola, bilo je dovoljno izvanredno. Matej precizira da se ovo kidanje dogodilo od vrha do dna. Ovo je mogao da uradi samo Bog.

Značenje je trebalo biti jasno onim vjerskim vođama koji su to vidjeli. Jevrejima 9:11 – 10:22 detaljno objašnjava kako je Isusova smrt na krstu omogućila svakome da dođe Bogu kroz vjeru u njega. Oni koji dolaze kroz Isusa mogu hrabro i bez straha doći pravo u Božje prisustvo. Potreba za jevrejskim sistemom žrtvovanja koji je Bog dao Izraelu je završena (Danilo 9:27). Savršena i konačna žrtva za grijeh, sam Isus, je prinesena. I u duhovnom i u doslovnom smislu, barijera između ljudi i Boga uklonjena je žrtvom jedinog kvalifikovanog Posrednika – Sina Božjeg i Sina čovječjeg kao „opšteg čovjeka, drugog Adama (Rimljanima 5:15-17; 1. Korinćanima 15:22).

U isto vrijeme zavjesa je bila pocijepana na dva dijela, zemljotresi su potresli tlo i velike stijene su se razbile. Mora da je izgledalo kao da je sama zemlja reagovala na Isusovu smrt.

Matej počinje da dodaje detalje o grobnicama koje su se otvorile i svecima koji tada uskrsavaju. Stihovi 52 i 53 su samo nejasno shvaćeni i o njima se mnogo raspravlja među proučavaocima Biblije. Samo Matej dodaje ovaj detalj svom jevanđelju.

Direktnim jezikom, ovaj stih ukazuje na to da je potres izazvan Isusovom smrću razbio neke od grobova u kojima su bila tijela „svetaca“. U ovom kontekstu, to bi značilo poštovani pobožni ljudi iz Izraela. Nisu nam dati dalji detalji o tome ko su bili ti ljudi. Možda su bili proroci, heroji ili jednostavno ljudi poznati po svojoj dobroti.

Čitajući ovaj stih zajedno sa sledećim, pojašnjava se da se grobovi otvaraju u vrijeme Isusove smrti. Što je još zanimljivije, prema stihu 53, ova otkrivena tijela viđena su živa u gradu Jerusalimu prije ili nakon što je Isus ustao iz mrtvih. Relativno manja tačka rasprave ovdje je da li su sveci uskrsli odmah, nakon Isusove smrti, ili su ušli u grad tek nakon njegovog uskrsenja. Čini se da je prvo slučaj.

Ova dva stiha su predmet mnogo veće kontroverze oko tačnog značenja – i doslovnosti – njihovog sadržaja. Najrazumnije tumačenje, ma koliko izazovno bilo, jeste da se ovo čita kao direktan i doslovan dio naracije. U svakom slučaju, riječ je o trajnom uskrsenju, jer su se ovi ljudi mogli pokazati drugima, ali nisu morali, baš kao i Isus posle svog uskrsenja. Prije odlaska, ukazali su se mnogima, ali kada su uzeti na Nebo, više nisu umrli i više se nisu vratili. Pretpostavka je da bi oni mogli biti „dvadeset četiri starješine“ koji se pominju u Otkrivenju 4:10-11; 5:11, 14.

Stotnik i oni koji su s njim čuvali Isusa vidješe zemljotres i sve što se dogodilo pa se veoma uplašiše i rekoše: „Ovaj je zaista bio Sin Božji!“ (Matej 27:54)

Luka dodaje informaciju da je sve ovo uvjerilo centuriona u Isusovu nevinost i pravednost (Luka 23:47).

Ranije je Matej primijetio da su rimski vojnici imali zadatak da čuvaju ljude na krstovima. Isusovu smrt odmah je pratio dramatičan zemljotres koji je izgledao previše povezan da bi bio slučajnost. Čini se da je ta kombinacija jezivih događaja i čudnih ismijavanja gomile prestrašila prisutne vojnike. Mogli su se bojati da će doživjeti božansku kaznu zbog svoje umiješanosti.

Izuzetno je malo vjerovatno da su paganski vojnici mislili da sada vjeruju da je Isus jevrejski Mesija, Hrist. Vjerovatnije je da su ponavljali njegov prikaz kao „Sina Božijeg“, što bi svakako već čuli. Na grčki ovaj stih se takođe može prevesti kao „Sin Božiji“ ili „sin božji“. Rimska mitologija dopuštala je ideju o polubogovima i drugim djelimično božanskim bićima. U rimskoj kulturi, car se smatra sinom bogova, a centurion možda kaže da je Isus božanskiji od cara. Pilat je takođe izrazio strah kada je čuo da se Isus povezuje s ovom idejom (Jovan 19:7-8). Ne-Jevreji službeno i spontano priznaju da je Isus Kralj i Sin Božji, čak i ako značenje nije u potpunosti shvaćeno. U svakom slučaju, njihova iskustva su bila duboko ponizna i povukla su ih ka nekom nivou vjere u Isusa (Jovan 12:32).

A ondje su bile, i sve to izdaleka posmatrale, i mnoge žene koje su Isusa pratile od Galileje i služile mu. Među njima su bile Marija Magdalena, Marija majka Jakova i Josije, i majka Zevadjevih sinova. (Matej 27:55-56)

Matej se okreće od reakcije rimskih vojnika nakon Isusove smrti na grupu žena koje su stajale u blizini. Ove žene su poznate prijateljice i roditelji Isusa i njegovih učenika. I one su iz Galileje i provele su veći dio poslednje tri godine putujući sa

grupom, kada je to bilo prikladno, kako bi pomogle u brizi za Isusa i ostale. Matej daje listu njihovih imena. Jovan, takođe, objašnjava da su one bile najbliže Hristu u trenutku njegove smrti (Jovan 19:25-27).

Ono što je takođe zanimljivo jeste koga Matej ne pokazuje da stoji u blizini kada je Isus umro. Nijedan od učenika nije blizu, a samo Jovanovo jevanđelje ukazuje da se čak i jedan od muškaraca nalazi negdje blizu mjesta događaja. Većina se očigledno još uvijek krije (Matej 26:56) jer bi bilo tako opasno biti uhvaćen kao jedan od Isusovih učenika (Jovan 20:19).

Matej otkriva ko su te žene, a mi smo ih već sreli. Oni uključuju Mariju Magdalenu, Mariju, majku Jakova i Josije, i majku Zevadjevih sinova (Matej 20:20). Marija Magdalena prati Isusa godinama, otkako je Isus istjerao sedam demona iz nje (Luka 8:2). Neki proučavaoci Biblije spekulišu da je majka Jakova i Josije, u stvari, Isusova majka Marija. Ipak, ona je identifikovana kao Klopina žena koja je takođe poznata kao Alfej (Jovan 19:25; Luka 6:15). Zevadjevi sinovi su učenici Jakov i Jovan. Njihova majka je možda žena po imenu Saloma koja se spominje u Markovom jevanđelju (Marko 15:40). Ovo bi odgovaralo Matejevom spisku prisutnih žena sa izvještajima Marka i Jovana.

Žene su imale jedinstvenu ulogu u Isusovoj službi.

I kad je sav narod koji se okupio da to gleda vidio šta se dogodilo, počeo je da se razilazi odande udarajući se u grudi od tuge. Svi njegovi poznanici stajali su podalje. I žene, koje su išle za njim iz Galileje, stajale su i gledale sve to. (Luka 23:48-49)

Gomila se okupila za spektakl, uglavnom iz motiva koji nisu dobri. Međutim, kada Isus umre, sve se mijenja. Kao prvo, tama je već tri sata. Ali s njegovim poslednjim dahom događa se niz natprirodnih događaja koji mogu biti samo Božje djelo. Čak i stotnik objavljuje Isusovu nevinost, a vojnici viču: „Zaista, ovo je bio Sin Božji!“

Nemoguće je reći da li su to isti ljudi koji su se rugali Isusu. Stotine ljudi prošlo je pored njega tokom šest sati koje je proveo na krstu, a nesumnjivo su ga neki i tada oplakivali. Ko god da su, ti ljudi odgovaraju tačno. Njihova nacija je saučesnik u ubistvu nevinog čovjeka; svi grešnici zaslužuju Božji sud (Rimljanima 6:23). Oni žale zbog smrti dok izražavaju vlastito žaljenje.

Da li zbog gužve, ili zbog vojnika, ili zbog toga što je stres postao prevelik, žene su se kretale, još uvijek u vidljivom dometu, ali na sigurnijoj udaljenosti. Dva su očigledna odsustva: Marta i Marija iz Betanije. Ne spominju se ponovo nakon što je Marija pomazala Isusa šest dana prije raspeća (Jovan 12:1-8). Stanje za ovu porodicu postalo je toliko opasno posle Lazarevog uskrsenja jer su vjerske vođe odlučili da ubiju dokaz Isusovog mesijanstva: Lazara (Jovan 12:9-11). Marija, Marta i Lazar se ne pominju na raspeću, o uskrsenju ili u knjizi Djela apostolskih. Vjerovatno se kriju.

„Poznanici“ se takođe drže podalje. To su oni koji su imali neke interakcije sa Isusom.

93. Isusova sahrana i osiguravanje groba

Isusova sahrana
(Matej 27:57-60; Marko 15:42-46; Luka 23:50-54; Jovan 19:31-37)

Bio je dan pripreme. Da tijela ne bi ostala na krstu u Subotu – jer je to bila velika Subota – Judejci su zamolili Pilata da se onima koji su na krstu polome noge i da se njihova tijela skinu. (Jovan 19:31)

Jovan je jednom ranije spomenuo da su se Isusova lažna suđenja i pogubljenje dogodili na dan priprema (Jovan 19:14). To znači onaj dan na koji su vršene pripreme za Praznik beskvasnih hljebova, koji obilježava spašavanje Izraela iz Egipta. To spašavanje bilo je teško simbolikom Isusove žrtvene smrti, uključujući i žrtvu savršenog jagnjeta (Izlazak 12:5), sa nepolomljenim kostima (Izlazak 12:46).

Dakle, u pitanju je petak po današnjim nazivima dana u sedmici. Kasno je popodne i uskoro treba da počne sedmična subota. Ova Subota nazvana je „velikom" zbog preklapanja sedmičnog dana odmora sa prvim danom praznika Beskvasnih hljebova, takođe neradnim (vidi: 3. Mojsijeva 23:6). Tako se na određenim mjestima u Bibliji pod pojmom „subote" podrazumijevaju i sedmi dan iz 4. Uputa i obredni odnosno praznični šabati (vidi: Izlazak 31:13; Levitska 26:2; Isaija 56:4; Ezekiel 20:12,13,16,20,21,24; 22:8,26; 23:38; 44:24; 46:3).

Rimske prakse raspeća obično su uključivale ostavljanje leša žrtve da trune. Iako ovo trostruko razapinjanje (Jovan 19:18) izvode rimski dželati, ono se dešava neposredno izvan Jerusalima. Jevrejski zakon osuđuje ostavljanje obješenog tijela preko noći (Ponovljeni zakon 21:23). Pilat nema neodložnog razloga da ove ljude drži izloženim, a ovo je glavna vjerska sezona za Izrael. Dakle, pristaje da ubrza proces i osigura da se sve obavi prije početka subote.

Raspeće je dizajnirano da maksimizira bol i produži proces smrti. Žrtva bi mogla čamiti danima prije nego što podlegne izloženosti, žeđi, životinjama, bolesti ili šoku. U većini slučajeva jednostavno bi izgubili snagu da se pridignu na vlastitim prikovanim udovima, što je bio jedini način da pravilno dišu. Sporo gušenje je bilo krajnje skončanje života većine žrtava raspeća. Da bi to ubrzali, dželati bi ponekad lomili potkoljenicu osuđenicima. Ne samo da bi to doprinijelo šoku, gubitku krvi i opštoj traumi, već je i onemogućavalo podizanje sebe da diše. Ipak, ovo se smatralo činom milosrđa. Bez takvih mjera, žrtvi bi mogli biti potrebni sati, čak i dani, da umre. Smrt bi došla za nekoliko minuta.

Dvojica muškaraca pored Isusa najvjerovatnije su bili normalnog zdravlja prije nego što su razapeti, a vjerovatno ni blizu smrti kada je postavljen ovaj zahtjev (Jovan 19:32). Isus je, međutim, bio šikaniran i opako bičevan rimskim flagrumom od strane vojnika (Jovan 19:1), što je, uz intenzivnu duševnu patnju, drastično ubrzalo njegovu smrt na krstu (Jovan 19:33). Ovaj bič sa više glava bio je pleten od olovnih utega,

kamenja, stakla ili kuka i lako je mogao ubiti žrtvu.

U trenutku kada je data ova naredba da se slome Isusove noge, on je već mrtav i nema razloga da to izvrši (Jovan 19:33-34). Kada vojnici dođu da požure Isusovu smrt, jasno je da je već mrtav.

Ovo je dovoljno očigledno profesionalnim dželatima da se čak ni ne trude da mu slome noge.

Iz bilo kojeg razloga, jedan od prisutnih vojnika odlučuje da bude siguran da je Isus zaista mrtav. Udarac kopljem je mnogo brži i lakši od neurednog udarca u noge, posebno kada se zna da je meta već mrtva. Rezultat ovog ataka je curenje krvi i vode (Matej 27:49b kaže „voda i krv"). Jovan, koji opisuje ovu scenu, bio je veoma blizu Isusu kada se to dogodilo (Jovan 19:25-27). Krvava, grafička slika tjelesnih tekućina koje se izlivaju iz Isusovog boka nije ostavljala sumnju da je on mrtav. Da je Isus bio savršenog zdravlja prije ovog trenutka, takva povreda bi bila fatalna. U ovoj situaciji, to je dokaz da je Isus podlegao gubitku krvi i šoku jer se tečnost nakupila oko njegovog srca. Medicinski, ovo se naziva pleuralni izliv. Nema sumnje, uopšte, da je on mrtav.

Među glupljim tvrdnjama o Isusu je da je preživio raspeće. Neki tvrde da se on tada pretvarao da je uskrsnuo ili da je jednostavno pobjegao. Ono što je Isus doživio, međutim, bilo je dovoljno da ga ubije nekoliko puta. Žrtve bičevanja često su umrle od zadobijenih povreda (Jovan 19:1). Infekcija, šok i gubitak krvi od raspeća bili bi fatalni (Jovan 19:18). Probijanje koplja kroz prsa, što rezultira šikljanjem tečnosti, je odmah smrtonosna rana. Osoba koja bi ostala zaključana u grobnici tri dana bi podlegla infekciji i dehidraciji (Matej 28:1-10). Ne postoji razuman način da se sugeriše da je Isus preživio sve te stvari, da bi kasnije uvjerio ljude da je bio pobjedonosni, uskrsli Mesija.

Pogled iz prve ruke na ovu grafičku scenu, i saznanje da je Isus neosporno mrtav, navodi Jovana da naglasi svoj izvještaj u sledećih nekoliko stihova.

Onaj koji je to vidio svjedoči i njegovo svjedočanstvo je istinito. On zna da govori istinu, da biste i vi vjerovali. (Jovan 19:35)

Jovan je započeo ovo jevanđelje izjavom da je pisac bio svjedok ovih događaja iz prve ruke (Jovan 1:14). Ovo je tvrdnja koju će Jovan ponavljati u svojim pismima (1. Jovanova 1:1-2; Otkrivenje 1:1-2).

U ovom slučaju, dotični učenik je bio u podnožju krsta (Jovan 19:26) kada je Isus umro (Jovan 19:30). Takođe je bio tamo da vidi vojnike kako lome noge drugim osuđenim ljudima (Jovan 19:32), ali ne i Isusu, koji je već bio mrtav (Jovan 19:36). Bio je tamo da vidi koplje zabodeno u Isusov bok, što je rezultiralo krvavom poplavom plućnih tekućina (Jovan 19:34).

Čini se da Jovanov razlog za uključivanje ove objave ima dvije svrhe. U jednom smislu, ovo izražava užas onoga što je vidio. Intenzivna svijest da je neko vidio nešto užasno dio je trauma koje očevici doživljavaju. Nakon što su vidjeli neki značajan događaj, posebno uznemirujući, svjedoci često ističu činjenicu da su ga vidjeli: „dogodilo se ispred mene", „ja sam sve gledao", „sve sam vidio" i tako dalje. Jovan je

vidio svog voljenog Učitelja osakaćenog i ubijenog, a zatim je posmatrao vojnika kako sakati leš. To bi bilo mučno, u najmanju ruku.

Drugi razlog zašto Jovan naglašava ovu tačku je glavna svrha njegovog jevanđelja na prvom mjestu (Jovan 20:30-31). Hristovi učenici su željeli da drugi saznaju istinu i da budu sigurni u nju (1. Jovanova 5:13). Drugi bi mogli poricati neke od ovih događaja, ali Jovan može sa apsolutnom sigurnošću reći da je bio tamo kada se to dogodilo (2. Petrova 1:16).

Starosavezno proročanstvo se pojavljuje nekoliko puta u Jovanovom opisu raspeća. Ranije, dok je Isus umirao, vojnici su bacali kocku da razdijele njegovu odjeću (Jovan 19:23-24). Ovo se povezuje s Psalmom 22:18, koji prikazuje nevinog čovjeka koji pati od ruku svojih neprijatelja. Isusu se daje odvratna tečnost kao odgovor na njegovu žeđ (Jovan 19:28-29). Jovan ovo vidi kao eho Psalma 69:21.

Kako bi ubrzao pogubljenje, rimski namjesnik je dao dozvolu da se polome noge osuđenima (Jovan 19:31-32). Isus je tada već bio mrtav (Jovan 19:33), iako je jedan vojnik to potvrdio probovši leš kopljem (Jovan 19:34).

Čini se da je referenca koja se ovdje citira Psalam 34:20. Taj odlomak govori o Božjem konačnom spasavanju onih koji su pravedni. Prethodni stih (Psalam 34:19) govori o Bogu koji izbavlja pravedne „iz“ njihove patnje. Dok je Isus ubijen na krstu, on će uskoro biti uskrsnut: spasen „iz“ smrti, što dokazuje da ga Bog podržava.

Činjenica da Isus nije slomio nijednu kost takođe odgovara njegovoj ulozi savršenog Pashalnog Jagnjeta (1. Korinćanima 5:7). Izraelci su žrtvovali čistu jagnjad na Pashu (Izlazak 12:5), pazeći da im ne polome kosti (Izlazak 12:46). Da je bezgrešan čovjek (Jevrejima 4:15) ubijen bez slomljenih kostiju odgovara ovim proročkim slikama.

Rana od koplja bila je dramatično ispunjenje još jednog starosaveznog proročanstva. Odlomak koji Jovan ima na umu (19:37) je Zaharija 12:10. Ovaj dio proročanstva odnosi se na konačnu spoznaju, od strane cijelog Izraela, da su „proboli“ svog vlastitog Kralja i Mesiju.

Cinične tvrdnje jerusalimskih vjerskih vođa (Jovan 19:15) i sarkastični znak postavljen na Isusov krst (Jovan 19:19) doprinose ovom osjećaju odbacivanja.

Posle toga je Josif iz Arimateje, koji je bio Isusov učenik, ali je to krio zbog straha od Judejaca, zamolio Pilata da mu dozvoli da skine Isusovo tijelo. Pilat mu je dozvolio, pa je Josif došao i skinuo njegovo tijelo. (Jovan 19:38)

Kao i u svakoj velikoj grupi, među vjerskim vođama Jerusalima vladala je raznolikost. Nije svaki član odbacio Hristove tvrdnje. Nikodim, koji je došao da razgovara s Isusom nasamo (Jovan 3:1-2), bio je farisej i član vladajućeg vijeća. On je primjer tradicionalnog vođe koji je zadržao iskreno interesovanje za istinu (Jovan 7:51). Najvjerovatnije su takvi ljudi namjerno izostavljeni iz brzog, tajnog ponoćnog sastanka koji je Isusa osudio na smrt (Matej 26:57-59; Luka 23:50-51).

Josif iz Arimateje jedan je od ovih duhovno otvorenih vjerskih vođa. Njegova iskrenost ne znači hrabrost. Iako je Nikodim bio barem voljan da izazove svoje

vršnjake (Jovan 7:51), nemamo Josifovih javnih izraza sve dok Isus nije mrtav. Njegov strah je razumljiv, s obzirom na tvrdoglave stavove većine vijeća (Jovan 9:22) i njihov ubilački pristup Isusovoj službi (Jovan 11:48-53).

S druge strane, bavljenje Isusom nakon njegove smrti i dalje je rizičan izbor (Jovan 20:19). Josifov impuls je možda došao kasno (Marko 15:43), ali njegov čin pokazuje saosjećanje i hrabrost. Marko ističe da je Pilat bio iznenađen činjenicom da je Isus već mrtav (Marko 15:44), te da mu je centurion to potvrdio (Marko 15:45). Josifu će se pridružiti drugi poznati vjerski vođa koji vjeruje u Hrista, Nikodim (Jovan 19:39), dok sahranjuju Isusa u Josifovom vlastitom grobu (Matej 27:59). Nenormalnost siromaha (Matej 8:20) koji je sahranjen u ekstravagantnoj kripti bogatog vođe (Jovan 19:41) je također ispunjenje proročanstva (Isaija 53:9).

Nikodim sa sobom donosi uobičajeni pogrebni materijal. Umjesto da uklanjaju organe ili balsamuju tijelo, Jevreji su obično pokrivali leš mirisima kako bi omogućili kontrolisano, prirodno propadanje. Izvorni grčki u ovom stihu navodi ih kao ukupno 100 libri, pri čemu je svaka libra nešto ispod 330 grama. Ovo predstavlja otprilike 33 kilograma.

Nikodim i Josif imaju malo vremena da sahrane Isusa (Jovan 19:31). S ovom akcijom oni zapravo počinju u predvečerje, najvjerovatnije oko 18 sati (Matej 27:57). Na sreću, Josifova lična grobnica (Matej 27:59) je blizu (Jovan 19:41) i nedavno je završena.

Umotavanje leša u zavoje od lanenog platna bio je način da se balzami održe u kontaktu s tijelom i obeshrabre muve i insekti. Kada je Lazar uskrsnut od strane Hrista (Jovan 11:43-44), morao je biti razvezan od ovih grobnih krpa. Nasuprot tome, kada Petar i Jovan dođu da istraže ovaj isti grob, trake tkanine će ležati tamo, prazne (Jovan 20:1-8).

Isusova zemaljska služba nije uključivala veliko bogatstvo. U stvari, Isus je imao vrlo malo imovine tokom svog vremena aktivnog poučavanja i propovijedanja (Matej 8:20). Josifovo mjesto sahrane je raskošno (Matej 27:59), što ispunjava još jedno proročanstvo o Mesijinoj smrti (Isaija 53:9).

Naučnici ne mogu sa sigurnošću utvrditi gdje je Isus razapet i pokopan. Sve što znamo o lokaciji koja se spominje kao Golgota (Jovan 19:17) je da je bila tik izvan grada i blizu glavnog puta (Jovan 19:20). Najvjerovatnije se radi o namjernom propustu. Čovječanstvo ima tragičnu naviku pretvaranja suvenira u objekte obožavanja. Mjesta koja se tradicionalno povezuju s Isusovim životom već su poštovana, uprkos tome što ne postoje čvrsti dokazi ili biblijska potpora. Činjenica da je Isusovo mjesto sahrane tehnički nepoznato mogao bi biti namjerni korak od Boga.

Jovan pominje da se ova grobnica nalazila u jednom vrtu. To što je grobnicu lako čuvati (Matej 27:62-66) doprinijeće čudesnoj prirodi Isusovog konačnog uskrsnuća (Jovan 20:1).

Isusova sahrana je brza (Jovan 19:31; Luka 23:54). Sada Josif polaže Isusa u svoj vlastiti, novi, nikad korišteni grob koji je bio isklesan u stijeni u vrtnom okruženju.

Josif i Nikodim su obojica bogati ljudi. Nova grobnica usječena u stijenu, na raskošnoj lokaciji, bila bi prilično skupa. Također su skupi bili mirisi za sahranu koje je obezbijedio Nikodim.

Zatim su otkotrljali veliki kamen preko otvora grobnice da je zatvore i žurno otišli kućama kako bi svetkovali subotu.

Grobnica zapečaćena (Matej 27:61-66; Luka 23:55-56)

Prema rimskom pravu, oni koji su pogubljeni nisu mogli biti oplakivani ni na koji način. U normalnim okolnostima, obredi žalovanja i sahrane mogli bi biti glasni i uključivati mnoge ljude iz zajednice. Grupe bi se okupljale kako bi javno oplakale smrt svojih najmilijih. Vrijeme žalosti se može produžiti na nekoliko dana ili duže. Bogati ljudi su mogli priuštiti da unajme profesionalne ožalošćene da plaču i kukaju s njima tokom tog perioda kako bi privukli što više pažnje na gubitak.

Isusu ništa od toga nije bilo dozvoljeno. Koliko možemo reći, samo dvije žene su bile prisutne kada su Josif iz Arimateje i Nikodim položili Isusovo tijelo u Josifov vlastiti grob i zapečatili ga velikim kamenom. Marija Magdalena i još jedna Marija, koju Marko navodi kao „Josijinu majku“ (Marko 15:40, 47), mirno su sjedile nasuprot groba i gledale. Luka napominje da su žene bile tamo, ali ne kaže ko su bile (Luka 23:55). Nakon što muškarci odu, žene se vraćaju tamo gdje su odsjele. Umjesto da provedu poslednje trenutke prije zalaska sunca pripremajući se za subotu, one skupljaju mirise i pomasti kako bi dodatno pomazale Isusovo mrtvo tijelo (Luka 23:56; Marko 16:1). Pripreme koje su muškarci dali Isusu bile su časne, ali žene žele učiniti više. Sada su znale gdje je Isus sahranjen i planirale su da se vrate poslije subote sa još mirisa i pomada za pogreb (Luka 23:56). Zatim ostaju mirne i subotni dan svetkuju po Zakonu (Izlazak 20:8-11).

Sjutradan, to jest dan posle Pripreme, prvosveštenici i fariseji dođoše k Pilatu i rekoše: „Gospodaru, sjetili smo se da je onaj varalica za života govorio: 'Uskrsnuću posle tri dana.' Zato naredi da se grob osigura do trećeg dana, da ne bi njegovi učenici došli noću i ukrali tijelo pa rekli narodu: 'Ustao je iz mrtvih!' Tako bi ta poslednja prevara bila gora od prve.“ A Pilat im reče: „Evo vam straže pa idite i osigurajte kako znate.“ I oni odoše i osiguraše grob zapečativši kamen i postavivši stražu. (Matej 27:62-66)

Matej se na današnji dan, pomalo nespretno, odnosi na dan nakon dana Pripreme. Dan pripreme za subotu bio je petak, pa je sada već počela subota naveče (po jevrejskom računanju dana, to zaista jeste „sjutradan“). Neki jevrejski sveštenici i fariseji su došli da ponovo vide Pilata. Čini se da oni krše sopstvena pravila za svetkovanje subote, ali imaju urgentan razlog. S obzirom na nečuvenu galamu koja se dogodila prethodnog dana (Matej 27:24), Pilat vjerovatno nije sretan što ih vidi, niti je posebno zainteresovan za njihovu zabrinutost.

Međutim, ovi ljudi su zabrinuti da će neko ukrasti Isusovo tijelo. Ovo bi olakšalo tvrdnju da je uskrsnuo iz mrtvih, čineći ga moćnim simbolom za one koji su se

odupirali ili Rimu ili jerusalimskim vođama. Ta opasnost će, očigledno, biti dovoljna da Pilat pristane da se pazi na grob nekoliko dana.

Kao vjerske vođe, ovi ljudi razumiju moć simbola. Oni žele biti sigurni da ne samo da je Isus mrtav, već da je sve za šta se zalagao jasno opovrgnuto. To uključuje izbjegavanje bilo kakvih mogućih obmana ili promjena u tvrdnjama o Isusu. Oni podsjećaju rimskog guvernera da je Isus rekao da će ustati iz mrtvih nakon tri dana (Jovan 2:19-22). Ne vjeruju, naravno, da će se to dogoditi. Ako su čak i imali određena strahovanja, ne bi svakako željeli da ih otkrivaju Pilatu. Oni su zabrinuti da će neko ukrasti leš i pokušati da izgleda kao da se dogodilo. Zanimljivo je da sadukeji, koji ne vjeruju u vaskrsenje mrtvih, nisu došli. Oni očigledno nisu mislili da je to problem.

Njihova briga je da će njegovi sledbenici ukrasti tijelo, a zatim ići okolo govoreći svima da je Isus živ. Sveštenici i pismoznalci insistiraju na tome da bi takva prevara izazvala još više problema nego što bi to učinio još živi Isus.

Njihov plan je da zatraže od rimske vlade da zvanično zapečati grobnicu i da je čuva. To će je učiniti sigurnom od bilo kakvog neovlaštenog pristupa i zadržati Isusovo tijelo kao dokaz da je bio prevarant.

Čini se da Pilat prepoznaje opasnost od takvog događaja. On kaže „uzmite stražu“. U isto vrijeme, vjerovatno nije zainteresovan za korištenje nekog od svojih ljudi za relativno lak zadatak. Rimski vojnici koji će bdjeti nad Isusovim grobom vjerovatno su oni koji su već raspoređeni na dužnost u blizini hrama u Jerusalimu. Vjerskim vođama je najvjerovatnije dato dopuštenje da te muškarce prebace na mjesto Isusovog groba.

On poručuje jevrejskim vjerskim vođama da učine sve što mogu kako bi lokacija bila sigurna.

Odlaze do Isusovog groba, uvjeravaju se da je njegovo tijelo još unutra, a zatim pečate kriptu.

Grobnica već ima teška kamena vrata (Matej 27:60) koja bi držala podalje životinje i slučajne lopove. Kako bi bili sigurni da se ne može tajno otvoriti, dodaju pečat. Vjerovatno je to bila uzica pričvršćena za vrata i zidove, koju je držao vosak utisnut nekakvim pečatom. Nadalje, tamo će biti ljudi koji će čuvati grob i držati podalje Isusove učenike. Stražari su vjerovatno rimski vojnici koji su inače zaduženi za obezbjeđenje gradskog hrama.

Ovim koracima, jevrejske vjerske vođe učinile su sve što su mogle da zadrže Isusove sledbenike da mu ukradu tijelo. Ovo će, kako vjeruju, eliminisati svaku mogućnost da njegovi sledbenici mogu tvrditi da je uskrsnuo iz mrtvih (Jovan 2:19-22). Fantastična ironija njihovih napora, međutim, uskoro će biti otkrivena. Sve što su uradili je da su isključili prevaru i krađu kao objašnjenja za prazan grob: oni su nesvjesno dodali dodatni dokaz da se Isus Hrist zapravo vratio iz smrti u natprirodnom čudu (Matej 28:4-7).

94. Hristovo uskrsenje

Žene posjećuju grobnicu (Matej 28:1-10; Marko 16:1-8; Luka 24:1-11)

Po večeri od šabata, u osvitu prvog od šabata, dođoše Marija Magdalena i druga Marija da pogledaju grob. (Matej 28:1)

Kad je prošla Subota, Marija Magdalena i Marija, Jakovljeva majka, i Saloma kupile su mirise da bi otišle i namazale Isusovo tijelo. I u samu zoru prvog od šabata, na izlasku sunca, došle su do groba. (Marko 16:1-2)

A na prvi od šabata, vrlo rano, otišle su na grob, i neke druge [žene] sa njima, noseći mirise koje su pripremile. (Luka 24:1)

Zadnji put smo vidjeli ove dvije žene kako sjede nasuprot Isusovog groba. Gledale su kako Josif iz Arimateje i Nikodim umotaju Isusovo tijelo, polažu ga u grob i otkotrljaju veliki kamen ispred njega. Pratile su Josifa od krsta do groba, vjerovatno spremne da pomognu oko tijela ako zatreba. Žurilo se da se Isusovo tijelo odnese u grob prije nego što je subota počela u zalazak sunca. Bilo bi kršenje zakona rukovanje tijelom i obavljanje tog posla subotom. Žene su željele znati gdje je Isusovo tijelo kako bi se mogle vratiti nakon subote i završiti pripreme Isusovog tijela za sahranu. Prema Marku 16:1, one su, kad je prošla subota (u subotu veče po današnjem računanju dana) kupile još pomasti, pored onih koje su na brzinu bile pripremile pred početak Subote.

U međuvremenu, na Šabat (petak uveče), Pilat je pristao da dozvoli prvosvještenicima i farisejima da postave neke od hramskih stražara rimskih vojnika da čuvaju grob. Htjeli su spriječiti Isusove sledbenike da ukradu njegovo tijelo i tvrde da je uskrsnuo, kao što je rekao da hoće.

Subota je prošla i sada je vrijeme u osvit zore u nedjelju ujutro – prvi dan sedmice. Izraz „šabati“ u množini se ne odnosi na sedmičnu Subotu, koja je upravo bila završila, već na početak brojanja perioda od sedam sedmica (Omer) poznatih kao „šabati“ koji se računao od praznika Prvina do Pedesetnice (Šavuot), poslednjeg iz grupe proljećnih praznika (Levitska 23:15-16; Ponovljeni zakon 16:9-10). To je ujedno bio praznik Prvih snopova ili prvina (Levitska 23:15-16). Subota se završila u zalasku sunca prethodne večeri, ali mrak bi spriječio žene da dođu do groba prije izlaska sunca. Matej kaže da su Marija Magdalena i „druga Marija“ otišle na grobnicu. Drugu Mariju Matej opisuje kao majku Jakova i Josije (Matej 27:56). Ona je možda bila „Klopina žena“ koja se spominje u Jovanu 19:25. Markova priča otkriva da je žena po imenu Saloma bila s njima (Marko 16:1) i da su donijele mirise da pomažu Isusovo tijelo. Saloma je vjerovatno majka Isusovih učenika Jakova i Jovana, „Zevadjevih sinova“ (Matej 27:56). Naravno ne treba isključiti mogućnost da neki detalji u jevanđeljima ili kontekst u koji su stavljeni možda ne odgovaraju sasvim činjenicama, jer su jevanđelja pisana sa značajne vremenske distance.

Jovan kaže da žene dolaze „dok je još bio mrak“ (Jovan 20:1); Luka kaže, „u ranu zoru“ (Luka 24:1); Matej kaže, „u osvit“ (Matej 28:1). Svjetlost bi tek počela da se vuče na nebo oko 5:00 ujutro i bila bi potpuno iznad horizonta oko 6:30 ujutro.

Nije jasno da li žene znaju da je Pilat preduzeo dodatne mjere za osiguranje grobnice. Vjerovatno je da ne znaju za to, jer su one bile otišle da svetkuju subotu, a grobnica je zapečaćena kasnije kad je subota već bila počela. Ipak, pripremaju mirise i vraćaju se na grob u mješavini vjere i sumnje. Ovo je poziv Hristovih sledbenika. Radimo ono na šta smo pozvani, čak i ako nismo sigurni kako ćemo to učiniti.

U Izraelu je bio običaj da se mrtvi sahranjuju u kamenoj pećini godinu dana. Pomasti su bile natopljene u lanene krpe koje su obavijale tijelo da bi ublažile miris truljenja. Nakon godinu dana kosti bi se uklanjale i stavljale na neko trajnije mjesto, često u kamenu kutiju, zvanu kosturnica, u porodičnu kriptu.

Žene su razložno zabrinute jer ne znaju ko bi za njih odvaljao kamen sa ulaza u grobnicu (Marko 16:3).

Matej je spomenuo žene koje dolaze na grob, ali onda komentare o aktivnosti anđela stavlja po strani: to se dogodilo prije dolaska žena. Isto tako, nije jasno da li je dolazak anđela izazvao veliki zemljotres ili su se dogodili u isto vrijeme. Međutim, anđeo je taj koji otkotrlja kamen. Zatim sjeda na njega (Matej 28:2).

Matej kaže da je izgledao kao munja, sa odjećom bijelom kao snijeg. Čini se da je ova vrsta vatrene bijele svjetlosti odjeća nebeskih bića koja odražava Božju slavu. Matej je na sličan način opisao Isusa kada je otkriven u svojoj slavi Petru, Jakovu i Jovanu (Matej 17:2).

Pojava anđela u Starom savezu često je izazivala veliki strah kod ljudi koji su ih vidjeli. Gotovo univerzalni dio izgovorenih poruka anđela ljudima je uvjeravanje da se ne trebaju bojati (Luka 1:11-13; 2:9-10; Djela 10:3-4). Užas je očigledno bio iskustvo vojnika koji su čuvali grob, kao što otkriva Matej 28:4.

Rimski vojnici bili su među najtvrđim ljudima svog doba. Ovi vojnici su možda bili prekaljeni u bitkama na bilo kojem broju mjesta širom Rimskog carstva. Ili su možda bili relativno neiskusni. Nismo sigurni, ali smo sigurni da ih je ono što su vidjeli učinilo bespomoćnim. Vidjeli su anđela sa neba, koji je izgledao kao munja obučen u najbjelju odjeću.

Vojnici su šokirani od straha i padaju kao mrtvi ljudi. Nisu bili mrtvi, samo su se onesvijestili i potpuno bez svijesti.

Matej 28:5 ostavlja utisak da su žene koje su došle na grob prisustvovale akciji anđela, iako očito nije bilo tako. Jedan anđeo je već sjedio na odvaljenom kamenu sa ulaza u grobnicu i kasnije razgovarao sa ženama kada su stigle.

Matej 28:2 kaže da je anđeo otkotrljao kamen i sjeo na njega. Luka 24:4 kaže da postoje dva anđela; možda samo jedan govori. Isusovi laneni zavoji leže na odru, a tkanina koja je pokrivala njegovo lice je uredno presavijena pored (Jovan 20:6-7).

Kada žene dođu do groba, pronalaze otvorena kamena vrata i anđela kako tamo sjedi. Razumljivo su uplašene. Uostalom, pojava anđela bila je dovoljna da rimski

vojnici padnu u nesvijest. Međutim, anđeo ih poziva da se ne boje. On smiruje žene otkrivajući da zna zašto su došle. Traže Isusa koji je bio razapet.

Ovim riječima anđeo otkriva da zna da je Isusovo tijelo zauzelo ovu grobnicu i da više nije tu prisutno. Ono što anđeo kaže sledeće su neke od najmoćnijih riječi izgovorenih u istoriji.

„Vi se ne bojte. Znam da tražite Isusa, koji je raspet. On nije ovdje – uskrsao je, baš kao što je i rekao. Dođite i pogledajte mjesto gdje je Gospod ležao, a onda brzo idite i kažite njegovim učenicima: 'Ustao je iz mrtvih i evo ide pred vama u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti.' Eto, to sam imao da vam kažem." (Matej 28:5-7)

Anđeo prvo uvjerava žene da one nemaju razloga da se plaše. On zna da traže Isusa, koji je bio razapet. Zatim dodaje ove besmrtne riječi: „Nije ovdje, jer je uskrsnuo, kako je rekao." Ove riječi sadrže nadu hrišćanstva za svijet. Isus je pobijedio smrt. Umro je za grijehe čovječanstva i bio je uskrsnut u vječni, besmrtni život.

Fraza „kako je rekao" je ključna. To što je Isus znao da će uskrsnuti i rekao je svojim sledbenicima prije vremena bila je još jedna potvrda da je on zaista Sin Božji. Bio je to još jedan dokaz da je u potpunosti učestvovao u događajima koji su doveli do njegove strašne smrti i slavnog uskrsenja.

U Matejevom jevanđelju, Isus je u tri navrata izjavio da će biti ubijen, a zatim uskrsnuti „trećeg dana" (Matej 16:21; 17:23; 20:18-19). Komentatori često raspravljaju o sitnim detaljima koliko je dugo Isus bio u grobu. Takve rasprave propuštaju poentu očiglednog proročanstva, a još očitijeg čuda. Čak i u najkraćem mogućem vremenu, Hrist bi umro u petak, prvog dana. Njegovo tijelo bi ležalo u grobu u subotu, drugog dana. Uskrsnuo je u nedjelju, trećeg dana.

Anđeo nudi ženama dokaz o Isusovom uskrsnuću. On pokazuje na mjesto gdje je ranije bilo Isusovo tijelo. Marija Magdalena i druga Marija su, barem, svjedočile kako je Josif iz Arimateje tamo stavio Isusovo tijelo (Matej 27:61). Sada je očigledno nestalo. Prazan grob je nada u vječni život za sve koji vjeruju u Isusa.

Lukin izvještaj uključuje nešto drugačije riječi anđela, ali suština poruke je ista (Luka 24:5-7).

Sada anđeo daje ženama poruku koju treba prenijeti. On im kaže da brzo odu i saopšte učenicima ovu vijest. Žene im trebaju reći da je Isus živ i da ide prije njih u Galileju. Oni će tamo vidjeti Isusa, kaže anđeo.

Učenici i žene su sada bili u Jerusalimu, gdje je održana Pasha i gdje je Isus bio razapet i uskrsnuo. Područje Galileje bilo je u sjevernom Izraelu. Tu se odvijala većina Isusove službe i gdje su učenici provodili većinu svog vremena s njim. Prije nego što je umro, Isus im je rekao da će prije njih otići u Galileju (Matej 26:32). Sve se odvija po Isusovom rasporedu.

Matej kaže da su žene brzo otišle sa osjećajem straha i velike radosti (Matej 28:8). Upravo to biste očekivali da osjetite u ovom trenutku: strah od anđela i Isusovog nestalog tijela, ali i veliku radost zbog vijesti da je živ, uskrsnuo iz mrtvih. Marko dodaje i to da su žene bile zaprepašćene i uzdrhtale da nikome ništa nisu govorile

(Marko 16:8-9). To se svakako odnosi na bilo koga osim učenika što bi ga srele usput. „Drhtanje“ je od grčkog korijena riječi *tromos*. To može značiti bukvalno drhtanje od straha, ali se može odnositi i na nekoga ko pokušava da završi zadatak za koji se osjeća nekvalifikovanim. „Čuđenje“ je od grčkog korijena riječi *ekstasis*. To znači biti izbačen iz pozicije, kao neko čiji je čitav pogled na svijet preokrenut. „Uplašen“ je od grčkog korijena riječi *fobeo*, iz kojeg dobijamo sufiks „fobija“. To može značiti biti uplašen i pobjeći ili biti pogođen strahopoštovanjem. Žene se tako osjećaju jer je Isus otišao, zamijenjen sa dva anđela (Luka 24:4). Anđeli im govore da je Isus uskrsnuo. Nijedna od ovih stvari nema smisla. Imale su dva dana da razmišljaju ni o čemu drugom osim o tome da je Isus mrtav. Mora biti umotan u platno, da leži u grobu. Ali on nije tu.

Na današnji dan, žene i učenici moraju se suočiti s vrlo jednostavnim istinama: Isus je živ i njegovo tijelo je preobraženo i proslavljeno. Žene su otrčale da sve ovo prijave učenicima. Međutim, one neće stići prije nego što se njihova radost ispuni.

Isus ih susreće: živi, hoda i govori. Poslednji put su ga vidjele kako umire na krstu nakon velike borbe, a zatim su gledale kako je njegovo beživotno tijelo umotano i sahranjeno u grobu (Matej 27:50-61). Sada on stoji pred njima lično i kaže: „Pozdrav!“ kao da susreće nekoga ko hoda putem.

Žene ne mogu biti ležerne u ovom trenutku. Padaju, hvataju se za Isusove noge – možda da bi se uvjerile da je on zaista tu. Vidjeti Isusa živog nakon što smo ga vidjele mrtvog konkretizovalo je stvarnost da je Isus zaista Sin Božji. Ponizno poštovanje je jedini ispravan odgovor.

Različiti izvještaji iz jevanđelja naglašavaju različite trenutke i susrete tokom ovog jutra Isusovog uskrsenja. U svakom od njih, međutim, Isus se prvo pojavljuje živ jednoj ili više žena. Ove žene, posebno, bile su mu vjerne sluge tokom njegovog života i službe. Čak i kao uskrsli Sin Božji, Isus nastavlja da se suprotstavlja kulturi svoje generacije odajući visoko poštovanje ženama u društvu koje se prema njima često ponašalo veoma loše.

Sada im Isus govori istu osnovnu poruku koju je izgovorio anđeo. On ih poziva da se ne boje. On im daje istu poruku za ljude koje naziva svojom braćom, što može značiti 11 učenika ili druge njegove sledbenike. Oni će otići u Galileju i tamo će vidjeti Isusa (Matej 26:32).

U vrlo stvarnom smislu, Isus šalje ove žene kao prve jevanđeliste. One će prenijeti dobru vijest da je Isus uskrsnuo iz mrtvih prije bilo koga drugog.

Važno je napomenuti da niko ne susreće Isusa a da prethodno nije primio svjedočanstvo. Svi oni prvo čuju vijesti od nekog drugog. To im daje priliku da se prisjete njegovih tvrdnji: da će umrijeti i uskrsnuti nakon tri dana. Kasnije ove noći, Isus će se pojaviti ljudima u prostoriji u kojoj se kriju (Jovan 20:19-23).

Hronologija u jevanđeljima je donekle zbunjujuća, ali ova vremenska linija je vjerovatna: žene dolaze do groba, pronalaze kamen odvaljen, a Isusovo tijelo nedostaje (Luka 24:1-3). Marija Magdalena odmah odlazi da kaže Petru i Jovanu (Jovan

20:1-2). (Jovan govori o sebi kao učeniku kojeg je Isus posebno volio.) Ostale žene susreću dva anđela koji im govore da je Isus uskrsnuo. Odlaze da kažu ljudima (Luka 24:4-8; Matej 28:5-7). Žene vide Isusa na putu do muškaraca (Matej 28:8-10). Petar i Jovan dolaze do groba, nalaze ga praznog i vraćaju se tamo gdje su boravili (Luka 24:12; Jovan 20:3-10). Marija Magdalena se vraća na grob, susreće dva anđela, a zatim susreće Isusa (Jovan 20:11-17; Marko 16:9). Žene govore muškarcima da su vidjele Isusa; Marija Magdalena je ili sustigla druge žene ili je stigla za njima (Luka 24:9-11).

Kako bi se uklopio u narativ, Luka 24:12 se događa nakon što je Marija Magdalena pronašla Petra, ali prije nego što druge žene stignu u sobu. To je razumno. Poenta je ispričati priču o tome kako su žene pronašle praznu grobnicu; nema književnog razloga da prekinemo njihovu priču s Petrom.

To su bile Marija Magdalena, Jovana i Marija, Jakovljeva majka. I ostale žene koje su bile s njima ispričale su to apostolima. (Luka 24:10)

Jovana (ili Joana) je supruga upravitelja domaćinstva Heroda Antipe, Huze.

Mariju Magdalenu je Isus izliječio od opsjednutosti demonima (Luka 8:2). Ona je očigledno odana Hristu tokom njegove službe, jer je jedna od rijetkih prijatelja koji su bili svjedok njegovog pogubljenja (Jovan 19:25).

„To“ što su ispričale je da je grob prazan i da su anđeli rekli ženama da je Isus uskrsnuo, baš kao što je rekao da hoće (Luka 24:2-9). Ipak, to je i mnogo više. Prije nego što su se anđeli pojavili, kada su žene shvatile da je Isusovo tijelo nestalo, čini se da je Marija Magdalena otrčala da javi Petru (Jovan 20:1-2). Dok je nije bilo, druge žene su srele dva anđela. Ali na putu da kažu ljudima, srele su i Isusa (Matej 28:8-10).

Nakon što Marija Magdalena kaže Petru, on i Jovan trče do groba, gledaju unutra i vraćaju se ostalim muškarcima (Jovan 20:3-10). Marija slijedi, ali ostaje kod groba gdje vidi dva anđela. Tada ona vidi Isusa. Misleći da je on baštovan, ona ga pita gdje je stavio Isusovo tijelo. Da li zato što Isus ima svoje proslavljeno tijelo i više nije prekriven krvlju i ranama ili zato što mu Marija ne gleda u lice, Marija ga ne prepoznaje. On izgovori njeno ime, a ona se okrene, shvativši da je to njen rabin. Tada se ona tako čvrsto drži uz njega, da je on mora podsjetiti da ima drugog posla (Jovan 20:11-17).

Nije jasno da li grupa žena stiže do muškaraca, a Marija ih slijedi ili Marija sustiže žene i sve se okupe. Njihova poruka je, kao što im Marija kaže: „Vidjela sam Gospoda“ (Jovan 20:18).

Ali muškarci ne vjeruju (Luka 24:11). Misle da im žene pričaju grozničavi san. To nije zato što su prvi svjedoci žene, to je zbog njihovog nedostatka vjere u Isusa. Čak i nakon potvrde Isusovog pojavljivanja dvojici učenika na putu za Emaus i Petru (Luka 24:13-34), kada Isus dođe u sobu u kojoj se kriju učenici, oni se uplaše misleći da je on duh (Luka 24:37-39).

Ova sumnja će se nastaviti. Toma nije prisutan kada Isus dolazi; on ne vjeruje sve dok ga ne vidi osam dana kasnije (Jovan 20:24-28). Kada Petar i Jovan kažu Sanhedrinu

da je Isus uskrsnuo, ni oni ne vjeruju (Djela 4:1-22). Ali mnogi vjeruju – hiljade (Djela 2:41; 5:14). Čak i neki od sveštenika (Djela 6:7).

Žene, muškarci i zajednica razumiju da je naša odgovornost dijeliti jevanđelje – Isus je uskrsnuo! Ne možemo nikoga natjerati da vjeruje. Ali, kako Pavle kaže: „Ali kako će prizvati onoga u koga nisu povjerovali? A kako će povjerovati u onoga za koga nisu čuli? A kako će čuti ako niko ne propovijeda?“ (Rimljanima 10:14)

Petar i Jovan vide prazan grob (Luka 24:12; Jovan 20:1-10)

Čini se da Petar i Jovan idu na grob zbog prvog izvještaja Marije Magdalene. Bila je sa ženama koje su došle da donesu pomasti da prekriju Isusovo tijelo. Kada su vidjele da je kamen odvaljen od ulaza i da je grob prazan, ona je odmah otišla. Otrčala je Petru i Jovanu da im kaže: „Uzeli su Gospoda iz groba i ne znamo gdje su ga položili.“ (Jovan 20:1-2)

Petar i Jovan trče do groba; Jovan juri ispred Petra, ali Petar prvi ulazi u grob. Vide grobnu odjeću, ali ne i leš. Tkanina za lice, koja je bila namotana oko Isusove glave, uredno je presavijena. Umjesto da uđe, Jovan se naginje da pogleda unutra (Jovan 20:5). Petar ipak ulazi da istraži (Jovan 20:6). Da li Jovan ostaje van iz straha ili poštovanja, nismo sigurni. Ono što vidi unutra neće imati smisla u početku. Izvana, Jovan može vidjeti trake od platna koje su korištene za umotavanje Isusovog tijela. Ovo je zbunjujući prizor: Jovan bi se vjerovatno zapitao zašto je grobna odjeća ostavljena, a tijelo odnijeto. Sve dok Jovan ne primijeti još jedan detalj njegov um će doći do istine: Isus je živ (Jovan 20:7-8). Platno namijenjeno za Isusovo lice stavljeno je sa strane, dalje od druge grobne odjeće. Nije ni slučajno bačeno ni zgužvano. Presavijeno je. To bi, takođe, bilo zbunjujuće da je ovo djelo pljačkaša grobova. Skinuti tijelo golo prije nego što ga uzmete bilo bi bizarno. Odvojiti vrijeme i trud da presavijete krpu za lice bilo bi još čudnije. Vidjeći platno za lice Jovanu se pali lampica. Ovo je znak namjerne akcije – od strane Isusa. U ovom trenutku, Jovan kaže da je „vidio je i povjerovao“ da je Isus ustao iz mrtvih. Petar se takođe i sam uvjerio (Jovan 20:8).

Gledajući unazad, savremeni čitaoci se često pitaju zašto su se učenici mučili da razumiju. Vjerovatno su imali posla s otporom. Možda su pretpostavili da Isus govori u metafori. Ili, da će njegovo uskrsenje uključivati spektakularan prikaz koji potresa zemlju. U trenutku kada Petar i Jovan dolaze istražiti prazan grob, oni nisu mentalno spremni da shvate da je Isus živ (Jovan 20:9). Druga očigledna prepreka njihovom ispravnom shvatanju je to što još ne razumiju Sveto pismo o ovom predmetu.

Dok se Petar i Jovan vraćaju ljudima, Marija ostaje na grobu. U tom trenutku ona konačno vidi anđele i Isusa. On je šalje nazad učenicima da im kaže da je živ (Jovan 20:10-18). Otprilike u isto vrijeme dolaze i žene koje su ostale kada je Marija otrčala da kažu muškarcima da su vidjeli Isusa (Matej 28:8-10).

Kada tekst kaže „kući“ (Jovan 20:10), to ne znači da se Petar vratio u Kapernaum u Galileji. Jedanaest preostalih apostola i drugih učenika skrivali su se u zaključanoj sobi iz straha od jevrejskih vođa (Jovan 20:19). Postoji svaki razlog da se misli da se

Petar vraća u ovu sobu i da je tamo kada se Isus pojavi kasnije te noći (Luka 24:36).

Čini se da narativ u Luki 24:12 dovodi u pitanje predloženu vremensku liniju, ali zapravo nije. Luka samo priča cijelu priču o ženama, prije nego što pređe na muškarce s Petrom. Nejasno je zašto Luka ne spominje Jovana; možda je Teofil poznavao samo Petra.

Isusovo javljanje Mariji Magdaleni (Marko 16:9-11; Jovan 20:11-18)

Marija Magdalena prati Petra i Jovana nazad do groba (Jovan 20:3-9). Nakon što su oni otišli, Isus joj se pojavljuje, a ona se vraća i govori učenicima (Jovan 20:11-18).

Isus je ne šalje da propovijeda svijetu, već da svjedoči njegovim učenicima na određenom mjestu i vremenu. Imala je važnu ulogu u Isusovom životu, ali on nju nije izabrao kao vođu.

Marija je sama, očigledno ne znajući šta su Petar i Jovan vidjeli ili o čemu razmišljaju. Dok se saginje da pogleda u kameni otvor, vidjeće dva anđela (Jovan 20:12), a ubrzo nakon toga i samog Isusa (Jovan 20:16).

Marijino prisustvo u ovom dijelu Isusove priče je važno. U drevnoj kulturi, žene su obično smatrane manje inteligentnim i manje pouzdanim od muškaraca. Isusova služba i učenja podigli su žene iz tih stereotipa (Jovan 11:28; Galatima 3:28). Prvi ljudi koji će shvatiti i objaviti njegovo uskrsenje biće žene. Ta činjenica ne samo da podiže status žene, već govori i o poštenju pisaca jevanđelja. Izmišljena priča tog doba nikada ne bi tvrdila da su žene početni otkrivači tako monumentalne istine.

Kada Marija istražuje kriptu, vidi dva anđela. Oni su mirni i jedan sjedi na mjestu Isusovog uzglavlja a drugi gdje su bila njegova stopala. Čini se da ona ne shvata da su to anđeli. Marijinu tugu ne prekida strah. Najvjerovatnije, ona misli da su ti ljudi u grobu otkako su Petar i Jovan bili tamo.

Anđeli postavljaju retoričko pitanje. To čine zato što su takva pitanja ili očigledna ili imaju za cilj da istaknu poentu, umjesto da doslovno traže informacije (Brojevi 22:32; Zaharija 1:12; Luka 24:4-5; Djela 1:10-11; Otkrivenje 17:7). Ovdje anđeli tačno znaju zašto je Marija uznemirena. Ali oni takođe znaju ko stoji iza nje i za razgovor koji će se dogoditi (Jovan 20:14-16).

Ona objašnjava svoju tugu, ali očigledno ne shvata da se obraća Božjim glasnicima.

Ti prethodni detalji su ključni za razumijevanje zašto Marija isprva nije prepoznala Isusa. Njen poslednji pogled na njega bio je unakaženi leš (Jovan 19:1-4, 18, 34). Marija, u stanju žalosti i zbunjenosti, očiju zamagljenih od suza, i pri slabom svjetlu (Jovan 20:1) nikada ne bi pretpostavila da je lik koji stoji u blizini ista osoba koju je vidjela unakaženu i zakopanu samo nekoliko dana prije.

Čak i kada Isus govori, Marija ne shvata u potpunosti da je to on. Njegovo pitanje ima smisla od strane stranca, a ona ne shvata da je to jedna od Hristovih pronicljivih, izazovnih primjedbi (Matej 9:4, 15; 15:16; Marko 8:17; 10:18; Jovan 4:16; 6: 67; 21:22). U ovom trenutku, njene misli su vezane za ideju da je neko uzeo Isusovo tijelo. Ona pretpostavlja da je to osoba koja brine o grobnom području (Jovan 19:40-42). Njen

odgovor je nešto poput riječi „Samo želim da znam gdje je njegovo tijelo, molim te.“

Međutim, Isus će je pozvati imenom. Nešto u njegovom glasu, ili činjenica da on koristi njeno ime, pokrenuće njeno prepoznavanje (Jovan 20:16).

Emocionalni uticaj ovog trenutka nemoguće je preuveličati. Marijina reakcija u jednoj riječi na prepoznavanje Isusa nosi nekoliko slojeva važnosti. Jovan primjećuje da ga ona naziva „Učitelj“. Osim što ukazuje na iznenađenje, ovo takođe pojačava važan aspekt Isusove službe. Žene su u to doba bile odbačene kao inferiorne, ali one koje su slijedile Isusa su sebe doživljavale kao njegove učenike (Jovan 11:28; Luka 10:39). Njegovo jevanđelje raspršilo je ideju da su one manje od muškaraca (Galatima 3:28). Sama činjenica da žene – ne muškarci – prve shvate i proglase uskrsenje Hristovo bila bi skandalozna u antičkom svijetu. Ovo nije detalj koji bi neko izmislio, s obzirom na opciju.

Isusova kontra-opaska u Jovanu 20:17 sugeriše da je Marija pokušala da ga zagrli, ili da se bacila pred njegove noge (Matej 28:9). To, takođe, ukazuje na snažne emocije njenog prepoznavanja.

Isus joj reče: „Nemoj se hvatati za mene, jer još nisam uzašao k Ocu mom, nego idi mojoj braći i reci im: ‘Uzlazim k svom Ocu i vašem Ocu, svom Bogu i vašem Bogu.’“ (Jovan 20:17)

Izraz koji Isus ovdje koristi je *haptou*, što implicira radnju bliskog hvatanja. Kasnije će Isus pozvati druge da ga fizički dodirnu (Jovan 20:27). Dakle, čini se da njegovo značenje ovdje ne znači da Marija uopšte ne treba da kontaktira s njim. To vjerovatnije znači da ona ne treba da ostane tamo, ili da nastavi da se drži njega, već da treba da ode i kaže učenicima šta je vidjela. I ona i Isus imaju važne stvari pred sobom. Isus mora mnogo toga obaviti prije nego se vrati Ocu.

Poruku koju Isus traži od nje da ispriča, učenici će u stvari odbaciti kao žensku histeriju (Luka 24:10-11, 22-24).

Detalji Isusove izjave su pomalo nejasni. On o učenicima govori kao o „braći“, jačajući ideju spasenja kao duhovnog usvajanja od strane Boga (Jevrejima 2:11-18). Pozivanje na Oca kao na „njegovog Boga“ i „njihovog Boga“ takođe odražava istu ideju. Hrist takođe upućuje na njegovo uznesenje, koje će doći kada ostavi apostole da razvijaju mladu zajednicu (Djela 1:6-11).

Ovo nije jedini put u jevanđeljima da se Isus poziva na Oca kao „svog Boga“, iako trinitarski teolozi nastoje da prikriju tu činjenicu ili je neutrališu sofističkim zaobilaznicama. U Mateju 27:46 i Marku 15:34, dok visi u agoniji na krstu, Isus viče „Bože moj!“ U Otkrivenju 3:12b, u vrijeme kad je Hrist na Nebu sa svim primljenim ingerencijama koje mu pripadaju, on daje tri reference na „mog Boga“! Ovo je veoma značajno i iznova potvrđuje biblijski koncept monoteizma.

Marija će otići i reći učenicima tačno onako kako joj je Isus naložio. Očigledno joj ne vjeruju. Kada Isus dođe da lično vidi učenike, oni će biti zbijeni u strahu i šokirani kada ga vide (Jovan 20:19-23).

Izvještaj stražara o uskrsnuću (Matej 28:11-15)

Matej je opisao kako su žene koje su došle da pomažu Isusov leš bile poslane da prenesu poruku da je Isus živ (Matej 28:1-10). Druga grupa će prenijeti sličnu poruku onima koji je neće htjeti čuti.

Rimski vojnici koji su čuvali grob (Matej 27:62-66) se bude iz strahom izazvane nesvijesti. Neki od njih idu u Jerusalim, u hram, da kažu svešteničkim glavarima šta su vidjeli da se dogodilo na grobu. Malo je vjerovatno da su ovi vojnici vidjeli Isusa živog. Ali doživjeli su potres i vidjeli anđela s neba kako odvaljuje ogroman kamen ispred Isusovog groba. Oni znaju da je tijelo nestalo, čak i ako ne mogu sa sigurnošću reći da je Isus uskrsnuo iz mrtvih.

Mora da su vojnici bili zabrinuti zbog ovog izvještaja. Na kraju krajeva, nisu ispunili svoju dužnost da zaštite tijelo od krađe. Njihova priča o tome kako se to dogodilo sigurno će zvučati neobično. Na njihovu sreću, jevrejske vjerske vođe će biti željne da ih iskoriste za svoje ciljeve.

Matej ne otkriva koliki dio priče su vojnici izvijestili ili u šta su vjerovali jevrejske vjerske vođe. Sve što im je bilo važno je da je Isusovo tijelo nestalo. Morali su djelovati brzo kako bi se suprotstavili izvještaju da je on uskrsnuo iz mrtvih. Glavni sveštenici i starješine smislili su plan. Podmitili bi čuvare da distribuiraju bolju priču za njihov cilj. Njihova tvrdnja je da su Isusovi učenici došli u gluvo doba noći, dok su vojnici spavali, i odnijeli tijelo. Naravno, u ovu priču je teško povjerovati. Isusovo tijelo nije sjedilo na komadu drveta, na otvorenom, čekajući da ga lako otmu. Bio je položen u stjenovitu pećinu, sa kamenom gromadom kao vratima, zapečaćenom i čuvanom od strane rimskih vojnika (Matej 27:59-66).

Vojnici će pristati da uzmu novac da ispričaju lažnu verziju priče, ali će to učiniti uz određeni rizik za sebe. Rimski vojnici su mogli biti pogubljeni jer su zaspali dok su bili na straži. Ovi ljudi će tvrditi da su toliko duboko spavali da su ljudi mogli slomiti pečat, pomjeriti stijenu, a zatim pobjeći s mrtvim čovjekom.

Za to prvosveštenici imaju dva odgovora. Prvo će platiti čuvarima da lažu. Podmićivanje je efikasan motivator (Matej 26:14-16). Drugo, obećavaju da će zaštititi stražare od guvernera Pilata, ako čuje priču o njima kako spavaju. Konkretno, kažu da će zadovoljiti Pilata i sačuvati ih od nevolja. To vjerovatno znači da jevrejske vjerske vođe planiraju podmititi i Pilata, kako bi njihov plan ostao netaknut.

Vojnici su uzeli gotovinu i započeli priču. Još uvijek je kružila kada je Matej napisao ovu knjigu, nekoliko decenija kasnije (Matej 28:11-14). To nas ne bi trebalo čuditi, jer s jedne strane su stajala svjedočanstva „običnih“ ljudi, a s druge „zvanična verzija“ od vjersko-političkog establišmenta, uz podršku rimskih vlasti. Prirodno, većina će se radije osloniti na „zvanične“ izvještaje. Utolilo prije što im poruka koju nosi Hristovo jevanđelje nikako ne odgovara.

Linija razdvajanja između nade u vječnost i beznađa groba leži u odlučivanju između te dvije priče. Ili je Isus uskrsnuo iz mrtvih ili Isus više nikada nije disao (1. Korinćanima 15:14-20).

95. Putnici za Emaus

Luka 24:13-35 bilježi ovaj događaj, dok se čini da Marko 16:12-13 daje kratak osvrt na iskustvo istih aktera.

Dva muškarca, Kleopa i njegov saradnik, kriju se sa ostalim učenicima. Nakon Isusovog raspeća, muškarci su se bojali da će ih jevrejske vođe pronaći. Ostali su u sobi ili kući u Jerusalimu, sa zaključanim vratima (Jovan 20:19).

Nejasno je zašto se dvojica muškaraca osjećaju dovoljno sigurno da napuste Jerusalim. Možda je to zato što nisu od dvanaest primarnih učenika, pa su relativno nepoznati glavnim sveštenicima i farisejima. Vrlo je vjerovatno da se odlomak iz Marka 16:12-13 odnosi na istu dvojicu ljudi. Dok je Isus visio na krstu, većina preostalih jedanaestoro se sakrila; izgleda da su se i drugi krili sa njima. Sa zalaskom sunca počela je subota i nastavila se do subote uveče. Sada, u nedjelju ujutro, prva im je prilika da odu.

Dok idu, pričaju o poslednjih nekoliko dana. O tome kako je Isus, moćni prorok, razapet zbog djela glavnih sveštenika i vladara. Kako je on trebao spasiti Izrael. Mislili su da je Isus Mesija koji će spasiti Izrael od Rimljana – vratiti Božju naklonost Njegovom izabranom narodu. Gledati ga kako visi na krstu bilo je i zbunjujuće i užasno. Njegova moć iscjeljivanja i njegove mudre riječi bili su dokaz da je došao od Boga. Kako su ga mogle uništiti vođe naroda koje je došao da spasi (Luka 24:19-20)? Pričali su i o tome kako su žene rekle da je njegovo tijelo nestalo, a anđeli su im rekli da je ustao iz mrtvih. Petar i Jovan su čak otišli da vide prazan grob (Luka 24:14-24). Gdje je njegovo tijelo? Ko ga je ukrao? Šta su žene mislile kada su tvrdile da su se pojavili anđeli i rekli im da je Isus ustao iz mrtvih? Dvojica muškaraca to ne mogu shvatiti.

Oni ne znaju da će za kratko vrijeme sami upoznati Isusa. Neće ga odmah prepoznati, ali će on objasniti kako je ono što se dogodilo ispunilo proročanstvo. Poput žena, dva muškarca će požuriti nazad u Jerusalim da podijele vijesti (Luka 24:25-35).

Lokacija Emausa je nejasna. Postojalo je mjesto koje se zvalo Amaus, ali je bilo udaljeno oko trideset dva kilometra od Jerusalima. Emaus se nalazi se oko 11 km dalje, ali nije jasno da li je u ovom trenutku postojao. Josif Flavije je pisao o drugom mjestu zvanom Amaus gdje su se rimski vojnici povlačili; ono je bilo oko 11 kilometara daleko, u kom slučaju bi „šezdeset stadija“ bilo povratno jednodnevno putovanje.

Dok Kleopa i njegov prijatelj razgovaraju, nemaju pojma da je Isus blizu njih i sluša. On prilazi, ali ne otkriva svoj identitet. On samo usputno pita: „Kakav je to razgovor koji vodite jedno s drugim dok hodate?“ (Luka 24:16-17) Do kraja putovanja, oni će pričati Isusu o sebi, slušati ga kako uobličava svoje iskustvo u jevrejskim spisima i pozvati ga da jede, ali ga i dalje neće prepoznati. Oni će shvatiti da su žene bile u pravu tek kada on prelomi hljeb i zahvali Bogu. Isus je živ.

Na taj isti dan, Isus se pojavljuje ženama (Matej 28:9-10; Jovan 20:15-18), Petru

(Luka 24:34) i grupi učenika koji se kriju u zaključanoj sobi (Luka 24:36-43). Razumno je zapitati se zašto se Isus pojavljuje Kleopi i njegovom saputniku. Anđeli i Isus rekli su ženama da upute muškarce da se sretnu s Isusom u Galileji (Matej 28:7, 10). Muškarci su odgovorili tako što su ostali u Jerusalimu. Ova dvojica idu u drugi grad u Judeji. Gotovo izgleda kao da ih Isus vraća u grupu. Ako neće poslušati uputstva da odu u Galileju, trebali bi barem ostati zajedno.

Dok Kleopa i njegov prijatelj susreću uskrslog Isusa na putu za Emaus, ne prepoznaju ga jer ne vjeruju u ono što su već čuli: da Mesija mora trpjeti stvari koje su zapisane u prorocima (Luka 24:25-27). Ljudi obično „vjeruju“ u ono što odgovara njihovim preferencijama. Ukoliko to nije slučaj, većinu je teško razuvjeriti da je to što „vjeruju“ zapravo pogrešno. To je bio centralni problem koji je Isus imao u različitim prilikama i načinima kojima je objašnjavao svoju mesijansku misiju.

U ovom susretu Isus koristi uobičajeni metod učenja: postavlja pitanje na koje već zna odgovor (Luka 24:17). Dozvoljava im da pričaju svoju priču. Dopuštajući im da govore, Isus im daje priliku da organizuju svoje misli i usmjere svoju pažnju na Isusovu odabranu temu. Kada završe, on preoblikuje i popunjava praznine u njihovom razumijevanju. Oni znaju šta se dogodilo, ali su potpuno zanemarili da uporede ono što se dogodilo sa onim što znaju u Mojsijevim i proročkim spisima. Jednom kada to mogu učiniti, sve će imati smisla (Luka 24:18-27).

Nije jasno da li je Kleopin odgovor ozbiljan ili je dramatičan da bi uveo živu priču. Čak i ako je pretpostavio da ovaj čovjek ne zna za Isusa, to znači da ne smije biti učenik. Kleopa i njegov prijatelj jesu, pa bi imali više informacija od prosječnog neobaviještenog posjetioca.

Kleopa pretpostavlja da je Isus posjetilac Jerusalima jer su u tom trenutku većina ljudi u tom području bili putnici. Upravo su prošli Pasha i Beskvasni hljebovi. Jerusalim je prepun Jevreja koji su putovali iz cijelog Rimskog carstva da bi slavili. Ali razumno je pretpostaviti da čak i kada bi takav putnik čuo za razapinjanje nevinog čovjeka, ne bi nužno znao pozadinu.

Kleopa poziva Isusa da zatraži više informacija. Zatim ulazi u priču o „proroku silnom na djelu i riječi pred Bogom i cijelim narodom“ (Luka 24:19). Ovo je čovjek za koga je Sanhedrin uvjerio Rimljane da ga razapnu. Uprkos svim mahinacijama Sanhedrina, ljudi znaju istinu: glavni sveštenici i drugi jevrejski vladari odgovorni su za Isusovu smrt.

Isusa to ne brine previše. On je više zabrinut što njegovi sledbenici ne vjeruju prorocima (Luka 24:25-27) ili „vjeruju“ na pogrešan način, u skladu sa postojećim uvriježenim mišljenjima. Da je Kleopa razumio i vjerovao kada su proroci rekli da Mesija mora patiti, shvatio bi da je Isus ustao iz mrtvih.

Kleopa ne shvata da je Isus došao ne samo da otkupi Izrael, već i cio svijet – ne od opresivnih režima, već od njihovog grijeha. Da bi to učinio, Isus je morao umrijeti. Ali pošto je umro, on je ponovo uskrsnuo. Niti jedan od muškaraca koji hodaju u Emaus ne prepoznaju Isusa; oni ne vjeruju svjedočenju žena i ne vjeruju prorocima.

Ipak, Isus ih milostivo navodi da ispričaju svoju priču kako bi mogao popuniti praznine.

Učenici generalno ne razumiju da je Isusovo djelo na krstu i njegovo uskrsnuće način na koji je Bog mogao oprostiti Jevrejima i otkupiti ih. Njihov oprost je kupljen Isusovom smrću. Osim toga, politička situacija oko Isusa razlikuje se od starosaveznih Jevreja: vođe se ne kaju. Oni ne slušaju proroka koji im je dat, ne odvraćaju se od svojih puteva i ne slijede Boga; kao vođe prije njih, oni ubijaju proroka (Luka 24:20). Prema savezu između Izraela i Boga, koji je opisan u Levitskoj 26. i Ponovljenom zakonu 28., oni su prekršili vjeru i Bog ima pravo da uništi Jerusalim i rasije Jevreje 70. godine nove ere.

Isus je prorekao da će nakon tri dana uskrsnuti. Kleopa ovo ne pominje. Nejasno je da li on bilježi ta tri dana zbog Isusovog proročanstva ili samo stavlja dan Isusove smrti u perspektivu (Luka 24:21).

Dvojica muškaraca bila su sa učenicima i bili su „začuđeni" njihovim izvještajem: to im nije imalo smisla. Ako je Kleopa čuo da su žene vidjele anđele, on je morao biti prisutan kada su rekle da su vidjele Isusa. Ne znamo da li je čuo taj dio, ili misli da je previše nevjerovatno da bi ga pominjao. Potonje je vjerovatno, jer je još uvijek bio u prostoriji kada su se Petar i Jovan vratili nakon što su vidjeli prazan grob (Luka 24:23-24).

Uprkos svim ovim dokazima, Kleopa se ne može natjerati da kaže da je Isus ustao iz groba. Isus njega i njegovog prijatelja naziva „bezumnima i sporog srca" i govori im kako se njegovo raspeće i uskrsenje uklapaju u Stari savez (Luka 24:25-27).

Kleopa kaže da su žene „iz našeg društva". Istina, žene su finansijski podržavale Isusovu službu (Luka 8:1-3). Isusove interakcije sa ženama u jevanđeljima, posebno u Luki, pokazuju koliko ih on podržava i njihov položaj učenika.

Kleopa je čuo je žensku priču (Luka 24:23), ali je nije mogao razumjeti. Način na koji objašnjava susret žena sa anđelima implicira da vjeruje kako su one to vidjele u nekoj vrsti vizije. Ne doživljava to kao stvarnost, čak ni nakon što su se neki učenici na licu mjesta uvjerili u činjenično stanje da tijela nema. Ipak, izvidnici nisu još vidjeli Isusa. Oni vjeruju u tvrdnju Petra i Jovana da je grob prazan. Oni ne vjeruju ženama da je on uskrsnuo iz mrtvih. Zbunjeni, Kleopa i njegov prijatelj napustili su Jerusalim i krenuli prema selu Emaus.

Konačno, Isus odgovara dvojici putnika. On je oštriji prema muškarcima. Poput žena, čuli su Isusa kako proriče svoje raspeće i uskrsenje, i zbog njihovog neverovanja istina je bila skrivena od njih (Luka 9:45; 18:34). Ako ne mogu vjerovati da će Isus umrijeti, još manje mogu vjerovati da će biti ponovo uskrsnut.

Ali takođe su imali priliku da proučavaju Stari savez. Psalmi 16 i 22 i Isaija 53 su riznica specifičnih proročanstava o Isusovom stradanju, raspeću i uskrsnuću. Ako Isus ispuni opis Mesije kako je dat u Starom savezu, i umire kako je opisano u prorocima, ali nije završio Mesijino djelo, jedini mogući ishod je da mora uskrsnuti.

Nakon godina proučavanja takvih Svetih pisama, muškarci su trebali moći vidjeti

gdje se uklapaju s Isusovim vlastitim učenjem. Dodajte ženski izvještaj, i očigledno je: Isus je morao umrijeti i ustati iz mrtvih.

Isus ih pita, zar vam još nije jasno da je Mesija morao sve to podnijeti prije ulaska u slavu (Luka 24:26). Problem palog čovjeka je hvatanje prečica, tendencija da se ide linijom manjeg otpora. Ljudi žele slavu, ali ne žele ono što je neophodno prije slave. Oni samopožrtovanje ignorišu i preskaču. Jevreji su htjeli slavu i dominaciju Izraela u svom ponosu. I htjeli su Mesiju vojskovođu i ratnika koji bi to ostvario. Ali nisu htjeli stvarnog Mesiju, poniznog stradalnika za njihove grijehe i grijeh svijeta.

I počevši od Mojsija i svih Proroka, protumačio im je ono što je pisano o njemu u svim Pismima. (Luka 24:27)

Psalam 22 i Isaija 53 su primarni izvori proročanstava o patnji koju je Isus doživio. Odlomci pokrivaju njegovo odbijanje da se brani tokom suđenja, tačne uvrede koje je čuo, prisustvo pagana, fiziološke posledice raspeća – uključujući dehidraciju i klinove kroz njegove ruke i noge – kako su vojnici podijelili njegovu odjeću, te njegovu sahranu u grobnici bogataša. Postoje mnoga druga proročanstva, posebno u Psalmima.

Manje starosaveznih odlomaka govori o Isusovom uskrsnuću, ali oni su tu. Bog je obećao da će dani Sluge Patnika biti produženi (Isaija 53:10). David kaže: „Jer nećeš dušu moju ostaviti u grobu, niti ćeš dozvoliti da ljubazni tvoj vidi raspadanje." (Psalam 16:10) Ovo implicira da Isusovo tijelo neće ležati toliko dugo da bi se raspalo (Djela 2:27). Drugi djelovi kažu da je Isus bio strogo kažnjen, ali da će preživjeti (Psalam 118:17-18). A Jona je više od proročanstva; njegova tri dana u trbuhu ribe data su kao živa alegorija o Isusovom vremenu u grobu i izlasku iz njega (Matej 12:38-41).

Proročanstva o neophodnosti onoga što je Isus iskusio rasuta su svuda. Mesija mora pobijediti zmiju (Postanje 3:15; Danilo 9:24-27). On mora blagosloviti narode kroz Izrael (Postanje 12:3; 22:18). On mora biti prorok kao Mojsije (Ponovljeni zakon 18:15). I on mora osloboditi zarobljenike i izliječiti slomljena srca (Isaija 61:1). Da bi učinio te stvari, on je morao umrijeti.

Stari savez takođe govori o Mesiji koji ulazi u svoju slavu. Bog će dati Isusu vlast nad narodima (Danilo 7:13-14). I Isus će zauzeti svoje pravo mjesto na Davidovom prijestolu (2. Samuilova 7:16; Jeremija 23:5).

Ova dva učenika su vjerovala da je Isus Mesija koji će otkupiti Izrael (Luka 24:21). Vjerovali su da će on ispuniti proročanstva iz Starog saveza. Ali to su bila vjerovanja duboko opterećena predrasudama njihovog vremena.

Sada su stigli do mjesta gdje su odsjeli, možda do gostionice. Isus se ponaša kao da nastavlja svoje putovanje. Ne možemo donositi previše moralnih sudova o kulturama koje ne razumijemo. Unutar kulture, Isus ne pokušava prevariti muškarce. Nije pasivno-agresivan. On se ponaša u skladu sa kulturom. Bilo bi nepristojno da on pita ili pretpostavi da može jesti sa muškarcima. Ugostiti nekoga znači uzeti tu osobu pod svoju zaštitu. Kada se muškarci ne ponude odmah, Isus im daje priliku da ga pozovu

da ostane. Bliskoistočna kultura gostoprimstva to zahtijeva. Vjerovatno njihova radoznalost olakšava odluku.

Kleopa i njegov pratilac stigli su do Emausa. Kasno je i putovanje po mraku je opasno. Gostoprimstvo nalaže da pozovu čovjeka da im se pridruži na noćenje. Najvjerovatnije i oni žele čuti više. Muškarci pozivaju Isusa da im se pridruži. On se slaže i kada se večera posluži, on preuzima vođstvo, uzima hljeb, blagosilja ga i dijeli slomljene komade (Luka 24:29-30).

U tom trenutku oni shvataju ko je on. Nemoguće je reći koliko su obroka podijelili s njim – koliko puta su vidjeli njegove ruke kako lome hljeb i čuli ga kako moli blagoslov nad njim. Oni slušaju njegov glas kako se moli. Sve je tako poznato.

Prije ovoga, njihov problem nije bio nedostatak dokaza. Bio je to nedostatak vjere. Oni koji slušaju i vjeruju dobiće više istine. Oni koji ne mogu vjerovati u ono što im je dato ne mogu razumjeti više. Učenici nisu prihvatili starosavezne – i Isusove – poruke o tome kako će Hrist stradati i umrijeti. Dakle, nisu mogli shvatiti kako je Isus mogao ustati iz mrtvih. Ta istina je bila skrivena od njih (Luka 18:34).

U ovom trenutku, „njihove su se oči otvorile“ pomazanjem Duha svetog koji osvjedočava o Isusu (Jovan 15:26) i upućuje u istinu (Jovan 16:13). Zanimljivo je primijetiti da se ovo otvaranje dogodilo kada ih je Isus pozvao u zajednicu sa sobom, a ne kada su imali iskustva s Isusom, ali nisu znali ko je on, a ne kada su dobili dokaze.

Božja milost je odbila da ih ostavi u mraku. Ali, baš kao i sa Marijom Magdalenom, Isus nije mogao ostati (Jovan 20:17). Morao je da ode. Bilo je više ljudi kojima je trebalo otvoriti oči.

Čim shvate s kim su hodali, Isus nestaje (Luka 24:31).

„Zar nam nije srce gorjelo dok nam je putem govorio, dok nam je tumačio Pisma?“ (Luka 24:32)

Oni sada znaju. I ushićeni su, puni entuzijazma. Putnik je bio Isus. Isus je uskrsnuo iz mrtvih. Sada znaju kako je Stari savez govorio o svemu što je Isus pretrpio. Oni shvataju da je Hrist morao da umre. Oči su im otvorene za istinu. Naravno, razgovaraju o ovim novim informacijama. Ono što su iskusili uokviruju u kontekst onoga što znaju. Dva muškarca znaju da ovo ne mogu zadržati za sebe. Moraju to podijeliti sa širom grupom svjedoka. Tako, uprkos kasnim satima, kreću nazad u Jerusalim, u sobu u kojoj se kriju učenici. Zasigurno, učenici će biti srećni da čuju njihov izvještaj. Ovo nije „prazna priča“ (Luka 24:11). To su dva čovjeka: autoritativni svjedoci po Mojsijevom zakonu. Ali jedva prođu kroz vrata prije nego shvate da njihove vijesti nisu nove. Njihova priča već je potvrđena: Petar je takođe vidio Isusa (Luka 24:33-34).

Oni odmah ni ne mogu da iznesu svoju priču. Smjesta, gomila unutra uzviknu: „Gospod je zaista uskrsnuo i pojavio se Simonu!“ (Luka 24:34). Petar je takođe vidio Isusa (1. Korinćanima 15:5).

Luka spominje „jedanaestoricu“. Taj izraz ne znači da je prisutno svih jedanaest preostalih primarnih učenika. Kao što Marko koristi „Dvanaestoricu“ za označavanje grupe bez obzira koliko je prisutnih apostola, Luka koristi „jedanaest“. Na drugom

mjestu Luka će objasniti da Juda nije tamo jer se ubio (Djela 1:18-19). Ali ni Tome nema. On će stići nakon što Isus ode. Neće vjerovati iskazima svjedoka, pa će Isus doći osam dana kasnije do njega. Cijela ova sedmica pokazuje Isusovo milostivo prilagođavanje kada je naša vjera slaba (Jovan 20:24-29).

Zajedničke vijesti su još radosnije. Prvo su Marija Magdalena i druge žene ugledale Isusa (Jovan 20:14-18; Matej 28:9-10). Onda Petar. Sada, Isusovi sledbenici žele čuti priču o Kleopi i njegovom prijatelju i oni prenose svoj doživljaj i kako su na kraju prepoznali Isusa (Luka 24:35).

96. Isusovo pojavljivanje desetorici učenika bez Tome i kasnije sa Tomom

Marko 16:14, Luka 24:36-43 i Jovan 20:19-25 opisuju prvo iskustvo, dok se Jovan 20:26-31 bavi drugim iskustvom kada je i Toma bio prisutan.

Dokazi da je Isus uskrsnuo iz mrtvih dolaze u talasima. Prvo, žene otkrivaju da je njegov grob prazan (Luka 24:1-3). Zatim, Marija Magdalena svjedoči o praznom grobu za Petra i Jovana (Jovan 20:1-2). Petar i Jovan pronalaze prazan grob (Jovan 20:4-10). Marija i druge žene susreću Isusa (Jovan 20:11-17; Matej 28:9-10). Žene govore muškarcima (Jovan 20:18; Luka 24:9-10). Dva učenika susreću Isusa dok putuju u Emaus (Luka 24:13-32). Petar susreće Isusa (Luka 24:34). Tri čovjeka svjedoče ostalima (Luka 24:35).

Veća grupa apostola i učenika nalazi se u jednoj prostoriji u Jerusalimu. Vrata su zaključana jer se boje vjerskih vođa koji su predali Isusa da bude razapet (Jovan 20:19). Bilo bi razumno da učenici pretpostave da ako su Isusovi neprijatelji mogli njega da ubiju, oni bi mogli tražiti da se otarase i njegovih učenika.

Isus se iznenada pojavljuje i pozdravlja ih s mirom – hebrejski „šalom," u smislu zdravlja i cjelovitosti u svemu prema božanskoj namjeri.

Uprkos brojnim dokazima i uvjeravanjima od samog Isusa, učenicima je potrebno vrijeme da prihvate da je on zaista uskrsnuo i da je Hrist. Čak i kada daje veliki završni nalog u Galileji, „neki su sumnjali" (Matej 28:17). Kontinuirano kašnjenje u dolasku njegovog kraljevstva je nešto s čim će se oni boriti, čak mnogi i posle posebnog ispoljavanja duhovnih darova i sile.

To što se Isus pojavljuje u zaključanoj sobi znači da njegovo uskrslo tijelo nije blokirano fizičkim preprekama. Jovan i Petar su vidjeli praznu grobnu odjeću u grobnici (Jovan 20:6), ali je kamen bio pomjeren (Jovan 20:1). Čini se da je taj otvoreni grob bio znak za Isusove sledbenike, a ne sredstvo za njegov izlazak. To im je omogućilo da vide šta se dogodilo, ali nije učinjeno „kako bi" Isus mogao izaći. Apostol Pavle u 1. Korinćanima 15:40, 44, 49-50 ukazuje na kvalitativne razlike koje evidentno postoje između ovozemaljskog palog tijela i onog duhovnog kojeg ćemo naslijediti.

Dakle, kada se Isus pojavio ovako u proslavljenom tijelu, očišćenom od krvi, s izrazom lica očišćenog od bola i tjeskobe, jedino što mogu pomisliti je da vide njegov duh – slično kao kada je hodao po vodi (Marko 6:45-52). Ovoga puta, njegov izgled je još više zapanjujući. Kako bi se tijelo moglo oporaviti od takvih rana? Kako je Isus mogao ponovo biti živ?

Isusov komentar ovdje odražava ono što je rekao tokom poslednje večere (Jovan 14:27). To je takođe nešto što osoba može reći u ljubaznom pozdravu. Postoji velika šansa da je takođe trebalo da smanji osjećaj straha. Kada su ovi ljudi vidjeli Isusa kako

hoda po vodi, bili su prestravljeni (Jovan 6:19). Vjerovatno su se zaprepastili kada su ga vidjeli, živ i zdrav, u osiguranoj prostoriji.

Nedugo prije ovog trenutka, Marija Magdalena i druge žene došle su da kažu učenicima da su vidjeli Isusa živog (Jovan 20:18; Luka 24:10-11) i bile su očigledno ignorisane. Može se samo zamisliti kakvu su opravdanost osjetile kada su saznale da su i oni naišli na njega.

Isus ulazi prije nego što njihove sumnje očvrsnu. On pokazuje saosjećanje s njihovim ograničenjima i daje im ono što im je potrebno: da vide rane na njegovim rukama i nogama kroz koje su prošli klinovi. Dodirnuti ga i potvrditi da je ovo stvarno fizičko tijelo.

Isusovo proslavljeno tijelo nosi ožiljke djela koje je učinio na krstu. U njegovom ljudskom obliku, njegove ruke i stopala još uvijek pokazuju znakove klinova koji su ga držali na krstu. Njegova slabina pokazuje dokaz vojničkog koplja (Jovan 20:27). Sveto pismo sugeriše da je to Božja namjera kao trajni živi spomenik na Plan iskupljenja.

Ovom prilikom, Isus pokazuje ove ožiljke da ojača njihovu vjeru. To je dokaz koji ga specifično identifikuje i razlikuje od bilo kog drugog.

Međutim, neko nedostaje iz sobe. Iz nekog razloga, Toma nije bio prisutan. Kad se vrati, kasnije te noći, ne vjeruje im. On insistira na tome da neće vjerovati ako ne dotakne Isusa lično (Jovan 20:25). On nije kukavica. Pristao je da slijedi Isusa u Jerusalim znajući da bi ih vjerske vođe mogle sve pobiti (Jovan 11:16). I nije jedinstven u svojoj nevjerici. Mnogi u prostoriji u ovom trenutku gledaju u Isusa i još uvijek ne vjeruju.

Ipak, Toma je ekstreman u svom neverovanju. Ima za svjedoke više od desetine ljudi i još uvijek odbija vjerovati. Po jevrejskom zakonu potrebna su samo dva svjedoka. Njegov skepticizam se graniči sa ciničnim odbijanjem da vjeruje, bez obzira na sve.

Za osam dana, Isus se vraća u sobu, samo zbog Tome. Isus će pozvati Tomu da dodirne njegove ruke, noge i bok, baš kao što je Toma zahtijevao.

Da bi dodatno dokazao da je on stvaran, Isus traži nešto za jelo. Duhovi ne jedu. Štaviše, duhovi ne praktikuju zajedništvo koje se dešava za vrijeme obroka. Ranije ovog dana, Isus se otkrio dvojici učenika lomljenjem hljeba. Kada ih je pozvao u odnos koji stvara obrok, otvorile su im se oči i shvatili su da je to on (Luka 24:30).

Isus će to učiniti ponovo, u Galileji. Kada sedam učenika, uključujući Petra i Jovana, budu pecali, On će zapaliti vatru i pripremiti ribu za njihov doručak. Nakon što je pozvao Petra za svoj sto, on će zatim pozvati Petra u pomirenje njihovog odnosa (Jovan 21:1-17).

Detalj koji Luka 24:42 jasno govori je da Isus nije bio vegan. Čini se da je Luka 24:43 jedini stih u Bibliji koji eksplicitno opisuje Isusa kako jede određenu hranu: ribu. Drugi impliciraju da je jeo jagnjetinu za vrijeme pashalnog obroka. Možemo pretpostaviti da je jeo normalnu ishranu za svoje mjesto i vrijeme.

Jovan je jedini drugi pisac jevanđelja koji je zapisao ovu noć; on ne pominje da Isus jede ribu. U judaizmu je bila tradicija da duhovi ne mogu jesti. Iako Isusovo proslavljeno tijelo vjerovatno ne treba opskrbu, njegovim učenicima je potrebna sigurnost. Dakle, nakon što pokaže rane na svojim rukama i nogama i pozove ljude u prostoriji da ga dodirnu, traži nešto za jelo (Luka 24:39-42). Interesantno je primijetiti da i anđeli u Starom savezu ponekad dijele obroke sa ljudima kao čin zajedništva (Postanje 18:5-8; 19:3). Izgleda da kad su u ljudskom obliku nemaju problem da jedu ljudsku hranu. Uz to, Sveto pismo snažno sugeriše da imaju i sopstvenu hranu (Psalam 78:25).

Zato im je Isus ponovo rekao: „Mir vama! Kao što je Otac mene poslao, tako i ja šaljem vas.“ (Jovan 20:21)

U svom ranijem učenju, Isus je istakao da je njegova poruka bila Božja poruka (Jovan 14:10) i da su oni koji su mu vjerovali vjerovali Bogu (Jovan 12:48-50). Isto će važiti i za one koji promovišu hrišćansku istinu putem jevanđelja: prihvatanje njihove poruke znači prihvatanje Isusa Hrista, što znači prihvatanje Boga (Jovan 13:20).

Isus želi još jednom objaviti „mir“ apostolima. Biblija često bilježi uvjeravanje koje dolazi na početku natprirodnih susreta (Luka 1:11-13; 2:9-10; Djela 10:3-4), vjerovatno zbog prirodnog straha od viđenja stvorenja poput anđela. U Isusovom slučaju, ovo uvjeravanje odražava riječi koje je izgovorio tokom Poslednje večere. Tamo je neprestano podsjećao učenike da će se suočiti s teškoćama, ali to mogu učiniti s povjerenjem zahvaljujući njegovom duhovnom prisustvu (Jovan 14:25-27).

I ovo rekavši, dunuo je i rekao im: „Primite Duh sveti.“ (Jovan 20:22)

Kada je Gospod stvorio čovjeka, „udahnuo“ je duh u Adama (Postanje 2:7). Hebrejski i grčki izraz za „duh“ može se koristiti i za vjetar ili dah. Isusovo djelovanje ovdje priziva izvorno stvaranje čovječanstva i ispunjava dio njegovog obećanja da će poslati Duha svetoga (Jovan 15:26-27). Ovo će biti ključno za njihovu misiju. Dakle, treba primijetiti da nisu tačne popularne teorije da su učenici primili Duha svetoga tek na Pedesetnicu. Na Pedesetnici su zapravo primili posebne duhovne darove koji će potvrditi poruku jevanđelja u sili (Djela 2:1-4).

Primarna uloga svetog Duha je vođstvo (Jovan 14:26). To se posebno odnosi na pitanja Isusovog učenja (Jovan 16:13; Luka 12:12). To je jedan od razloga zašto se Isusovo pozivanje na Duha često vezuje za ideju „mira“. Ovaj kontekst je takođe izuzetno važan za razumijevanje sledeće Isusove opaske, o oproštenju grijeha (Jovan 20:23).

„Ako nekome oprostite grijehe, oprošteno mu je, a ako ih nekome zadržite, zadržani su.“ (Jovan 20:23)

Primanje Duha je kontekst koji uokviruje Isusovu primjedbu o oproštenju: ova izjava dolazi zato što su ti ljudi podsjećani i vođeni Duhom Božjim. Ni u kom smislu, Hrist ne podrazumijeva da oproštenje grijeha određuju učenici, ili da oni biraju da li će druge osloboditi grijeha. Izvorni grčki jezik koristi lakše definisana vremena, pa se to jasnije pojavljuje, naglašavajući da su takvi grijesi „već oprošteni“ ili „već

zadržani“. Vođeni istinom Duha svetoga i u skladu s tom istinom, ovi ljudi će moći precizno izjaviti da li se drugi pridržavaju tih istina.

Ovo slijedi u istom stilu kao i Isusove prethodne upute (Matej 16:19; 18:18). To je također paralelno sa starosaveznom simbolikom Boga koji govori proroku da će „učiniti“ određene stvari, dok u isto vrijeme jasno stavlja do znanja da je prorokova uloga bila samo da objavi stvari koje Bog čini (Jeremija 9:1-10).

Toma zvani Blizanac je bio odsutan (Jovan 20:24). On će nastaviti obrazac tvrdoglave nevjerice. U stvari, njegov zahtjev (Jovan 20:25) za nečuvenim dokazom će ići daleko iznad skepticizma drugih učenika. Odbijanje da prihvati čak i iskaze očevidaca njegovih najbližih prijatelja donijeće Tomi blagi ukor od Isusa (Jovan 20:27-29) i nesrećni nadimak „Sumnjičavi (nevjerni) Toma“.

Isus je napustio skup, a Toma se u međuvremenu vraća.

Zato su mu drugi učenici govorili: „Vidjeli smo Gospoda!“ A on im je rekao: „Dok ne vidim rane od klinova na njegovim rukama, dok ne stavim prst u te rane i ne stavim ruku u ranu na njegovom boku, neću vjerovati.“ (Jovan 20:25)

Mnogo toga s čime su se ovi ljudi suočili nikada nije razmatrano, ili barem nije razjašnjeno, i ta su iskustva proživljavali kroz trenutke intenzivnih emocija i zbunjenosti. U tom smislu treba da imamo simpatije. Postoje razlozi zašto su im koncepti koje sada vidimo kao očigledne prešli preko glave.

Ali Toma je ipak tvrdoglavi skeptik. On ne samo da odbacuje sve ove dokaze, već zahtijeva i najapsolutniji mogući lični dokaz. On želi više nego adekvatan dokaz, čak i više od vizuelnog dokaza. Insistira na nevjerovanju sve dok fizički ne dotakne rane u Isusovom uskrslom tijelu.

Teško je propustiti paralelu između Tome i mnogih modernih „skeptika“. Isus je, u stvari, bio živ. Za ovu činjenicu bilo je pouzdanih svjedoka. Isus je predvidio da će se to dogoditi (Jovan 2:19-22; Luka 18:33). Činio je čuda da bi dokazao svoje riječi – uključujući uskrsnuće nekoga iz smrti kada je Toma mislio da je putovanje samoubilačka misija (Jovan 11:16, 43-44). Tomin otpor nije razuman. On ne traži dokaze ili logiku. On namjerno postavlja ljestvicu tako visoko da nema dobrog razloga misliti da će ona ikada biti ispunjena.

Sveto pismo prihvata ideju razumnog skepticizma. Ne šali se sa onima koji samo traže izgovore da ne vjeruju. U Tominom slučaju, nismo sigurni koji su njegovi motivi. Možda je zabrinut da će umnožiti svoju muku zbog Isusove smrti. Možda se plaši da će biti iskorišćen. Bez obzira na objašnjenje, Tomina „sumnja“ je vođena namjernim izborom da ne vjeruje, a ne iskrenim oprezom. Kada konačno ugleda Isusa, Hrist će upravo ovako opisati Tomin način razmišljanja (Jovan 20:27).

Posle osam dana njegovi učenici su opet bili u kući, a i Toma je bio s njima. Isus je došao, iako su vrata bila zaključana, pa je stao na sredinu i rekao: „Mir vama!“ (Jovan 20:26)

Kao što je učinio u svom prethodnom pojavljivanju, Isus ponovo prolazi kroz zaključana vrata i objavljuje „mir“ učenicima. Najvjerovatnije je to izazvalo neke od

istih emocija kao i njegova poslednja posjeta.

Ovaj put, međutim, Isus će se suočiti s Tomom i njegovim prenaduvanim, pretjeranim zahtjevom. Toma je zahtijevao apsurdan nivo dokaza prije nego što bi povjerovao – sada Isus ljubazno nudi ono što je Toma rekao da želi. Sveto pismo ne kaže izričito da je Toma dotakao Isusa kao odgovor na ovo, ali ukazuje da je na Hristovo pojavljivanje odgovorio s vjerom (Jovan 20:27-28).

Mnogi skeptici religije, posebno hrišćanstva, zahtijevaju dokaze koji su daleko iznad onoga što je razumno. Sveto pismo odobrava oprezni skepticizam (Djela 17:11; 1. Jovanova 4:1; 2. Korinćanima 13:5). Ne povlađuje onima koji jednostavno pokušavaju opravdati svoj izbor da ne vjeruju. Uobičajeni rezultat ovoga je poznat kao „pomicanje ljestvice". Ovaj izraz znači zahtijevati nivo sigurnosti, samo da bi se ti zahtjevi ponovo definisali ili ponovno locirali nakon što se prvobitni zahtjev ispuni. Na ovaj način, bez obzira šta se dogodi, osoba može nastaviti tvrditi da nema dovoljno dokaza.

Kada se Isus ponovo pojavio, opet u zaključanoj sobi, izaziva Tomu da ispuni svoj zahtev. Isus je sada tamo, u tijelu, nudi Tomi priliku da učini ono što je rekao da je potrebno da bi povjerovao. Isusov komentar ovdje ukazuje da je Tomin izbor upravo to: odluka da ne prihvati ono u šta bi trebao vjerovati. Ovo je uobičajena tema među onima koji odbacuju vjeru u Hrista (Jovan 5:39-40). Toma nije bio iskren, bio je tvrdoglav. Pitanje sa kojim se sada suočava je da li će nastaviti da „pomjera ljestvicu", ili će priznati istinu.

Sveto pismo ne kaže eksplicitno da li je Toma to doslovno učinio ili ne. Tok Jovanovog izvještaja sugeriše da nije. Umjesto toga, čini se da odmah reaguje na samo Isusovo prisustvo. Bez obzira da li je Toma dodirnuo Isusove rane ili ne, njegov odgovor je – konačno – ispravan. On će prihvatiti istinu i priznati Isusa.

Toma mu na to reče: „Moj Gospod i moj Bog!" (Jovan 20:28)

Nevjerovatno značenje je pridato onome što Toma ovdje kaže: on ne samo da proglašava Isusa svojim Gospodom, već govori o Isusu kao o „mojem Bogu!" Ako Toma nešto pogrešno govori, ovo je prilika da ga Isus ispravi. Ali Isus se bavi njegovim nevjerstvom.

Oko ove Tomine izjave zaista se može samo nagađati zašto je on to rekao, ali budući da je bio veoma sumnjičav, bilo bi razumljivo ako je ova izjava data u momentu šoka i nevjerstva. Moglo bi se i razložno pretpostaviti i da Toma prelazi iz jedne u drugu krajnost u naletu ushićenja. Toma je bio Jevrej i moguće da je koristio jedan vid izražavanja koji je bio uobičajen u starosaveznom vremenu kad se na naimenovane Božje predstavnike ukazivalo kao na „boga".

Dakle, Toma nije nazvao Isusa Bogom u trinitarskom smislu već vjerovatno obraćajući mu se kao nekom ko odražava božansku silu ili veličanstvo ili kao vladaru. Ako ovo nije slučaj, onda je sledeća opcija najvjerovatniji razlog zašto je Toma to rekao.

Stojeći unutar granica ispravne gramatike, nalazimo obraćanje dvojici različitih pojedinaca u izrazu „ο κυριος μου και ο θεος μου" – Moj Gospod i moj Bog." Međutim, izraz „ειπεν αυτω" – reče mu" znači da govori samo jednoj osobi.

Dakle, polažući povjerenje u gramatiku, treba da pronađemo tumačenje koje je ne krši. Ovo može biti urađeno ako razumijemo da dok je Toma govorio tim riječima Isusu, on se obraćao i Isusu i Ocu koji je u Isusu. Aktuelni kontekst podržava ovo shvatanje do kojeg se dolazi razmatranjem poslednjeg ranijeg poznatog razgovora koji je Isus imao sa sumnjičavim Tomom i Filipom.

„Tada mu je Toma rekao: 'Gospode, ne znamo kuda ideš. Kako bismo znali put?' Isus mu odgovori: 'Ja sam put i istina i život. Niko ne dolazi k Ocu osim kroz mene. Da ste upoznali mene, upoznali biste i mog Oca. Od sada ga poznajete i vidjeli ste ga.' A Filip mu reče: 'Gospode, pokaži nam Oca i to nam je dovoljno.' Isus mu reče: 'Već sam toliko vremena s vama, a ti me, Filipe, još nisi upoznao? Ko je vidio mene, vidio je i Oca. Kako onda kažeš: Pokaži nam Oca? Zar ne vjeruješ da sam ja u Ocu i da je Otac u meni? Ono što vam ja govorim ne govorim sam od sebe, nego Otac koji stoji u meni čini svoja djela.“ (Jovan 14:5-10)

U Tominom prisustvu, Filip govori Isusu da bi viđenje Oca bilo dovoljno za njega. Isus odgovara Tomi i Filipu da ko je vidio njega (Isusa), vidio je i Oca zato što je Otac u njemu. Ali Toma još uvijek nije shvatao.

Sledeći poznati razgovor koji je Toma imao sa Isusom je pasus u Jovanu 20:26-29. Toma se sada konačno osvjedočio da Otac radi kroz Isusa, da je čak podigao Isusa iz mrtvih, i da tako vidjeti Isusa znači vidjeti Oca, te otuda Tomin uzvik: „Moj Gospod (tj. Isus) i moj Bog (tj. Otac).“ Toma se nije obratio Isusu kao svom „Gospodu Bogu“.

Mi takođe znamo da nije moguće da je sumnjičavi Toma izjavio da je Isus jedini Bog iz sledećeg.

Nekoliko stihova ranije, Jovan bilježi da se ustali Isus pojavio Mariji Magdaleni i rekao joj: „Nemoj me doticati, jer još nisam uzašao k Ocu, nego idi mojoj braći i reci im: 'Uzlazim k svom Ocu i vašem Ocu, svom Bogu i vašem Bogu.'“ (Jovan 20:17)

Isus je rekao da je njegov Bog njegov Otac i da je njegov Bog takođe Marijin Bog. Da li je Isus rekao Mariji da je on njen Bog? Nasuprot, Isus je bio vrlo izričit u konstataciji da je njegov Bog takođe njen Bog.

I pošto je ustali Isus nazvao Oca „mojim Bogom“, kako Isus može biti Bog ako i on ima Boga? Jovan zaista nije mislio da je Toma nazvao Isusa „moj Bog“ u trinitarskom smislu kad je Jovan upravo zapisao da je Isus nazvao Oca „moj Bog“. Toma nije mogao zvati Isusa Bogom zato što je Jovan napisao da je Isus uzašao istom Bogu kojeg su Marija i Toma imali.

I dalje, samo jedan stih nakon Tominog priznanja, Jovan zaključuje pišući: „Isus je pred učenicima učinio i mnoge druge znake, koji nisu zapisani u ovom svitku. A ovi su zapisani da biste vjerovali da je Isus zaista Hristos, Sin Božji, i da vjerujući imate život vječni u imenu njegovom.“ (Jovan 20:30-31)

Jovan nije napisao „da biste vjerovali da je Isus Bog“ jer je Toma uspostavio to kao novu doktrinu. Da je tako, za Jovana bi bilo puno veće da objavi Isusa kao Boga nego da je on Sin Božji.

Isus mu reče: „Toma, povjerovao si zato što si me vidio. Srećni su oni koji ne

vide, a ipak vjeruju.“ (Jovan 20:29)

Komentar koji Isus ovdje daje ističe da većina ljudi nikada neće doživjeti iskustva u kojima su ovi ljudi uživali. Dok učenici izlaze da propovijedaju jevanđelje, oni će razgovarati sa ljudima koji neće vidjeti Isusa lično. Oni će propovijedati onima koji nemaju koristi od direktnih, ličnih susreta s Gospodom. To ne bi trebalo biti ponižavajuće – ovi ljudi nikada neće imati razloga da misle da su na neki način bolji ili duhovniji od onih kojima propovijedaju. Isus ne misli da je bolje vjerovati bez čvrstih dokaza. On jednostavno napominje da nisu svi blagosloveni istim nivoom dokaza.

Ista poniznost treba da važi i za vjernike danas. Iako su neke od Božje istine očigledne (Rimljanima 1:18-20; Psalam 19:1), moderni napredak nam je dao resurse daleko iznad onih prethodnih generacija. Dokazi, tekstovi, argumenti i primjeri koje naučnici iz prošlosti nikada nisu vidjeli danas su dostupni gotovo svakom čovjeku. Prije nego što se tapšamo po ramenu zbog vjerovanja, ili našeg odgovora na jevanđelje, trebamo se sjetiti ovakvih Hristovih izjava.

Isus je pred učenicima učinio i mnoge druge znake, koji nisu zapisani u ovom svitku. A ovi su zapisani da biste vjerovali da je Isus zaista Hristos, Sin Božji, i da verujući imate život vječni u imenu njegovom. (Jovan 20:30-31)

Izraz za „znaci“ na grčkom je *semion* – natprirodna indikacija koja potvrđuje autentičnost poslanja od Boga.

Učenici su bili posebno blagosloveni što su dobili toliko dokaza, jer oni koji su kasnije vjerovali u Hrista nisu imali pristup tim iskustvima.

Jovanovo jevanđelje je napisano mnogo posle izvještaja u Mateju, Marku i Luki. Pošto su ti spisi uspostavljeni, a njihovi detalji poznati, Jovanovo pisanje se razilazi kako bi pokazalo drugačiju perspektivu. Jovanov izbor šta uključiti ili isključiti temelji se na toj svrsi. Ovdje napominje da ima mnogo stvari o kojima je mogao napisati, ali nije. Jovan nije uključio svaki detalj, niti je mogao (Jovan 21:25). Čak i kad bi mogao, to ne bi bilo važno onima koji odbijaju da prihvate vjerovanje (Jovan 5:29-30). Ova knjiga bira određene tačke koje nadopunjuju one koje se nalaze u drugim spisima, posebno u duhovnom kontekstu. S jedne strane, to je stvar ograničenog prostora (Jovan 21:25). Ostalo se odnosi na održavanje svrhe knjige.

Svaki pisac ima neku svrhu na umu, a Jovanova svrha je ovdje navedena. On želi da oni koji čitaju ove riječi shvate da je Isus Spasitelj i Sin Božji (Jovan 20:30).

Vjerovanje da je Isus Hrist, Sin Božji, je apsolutno neophodno da bismo mogli imati život kroz njegovo ime. Ovo je svrha cijelog Svetog pisma jer je Isus zapravo rekao farisejima da pretražuju Pisma jer u njima imaju vječni život, a spisi svjedoče o njemu – cijeloj svrsi i poenti Plana spasenja (Jovan 5:39-40). Najvažnije pitanje na koje svi zaista moraju da odgovore je hoće li prihvatiti i svjedočiti spasonosnu istinu o Ocu i Sinu ili ne (Jovan 6:28-29; 17:3). Izvrtanje ili poricanje ove fundamentalne istine čini svako drugo propovijedanje i doktrine bezvrijednim.

97. Isusovo pojavljivanje sedmorici učenika kod Galilejskog jezera

Jovan 21:1-25 bilježi ovaj događaj.

Do ovog trenutka, uskrsli Isus se pokazao u najmanje tri specifična pojavljivanja grupi učenika (Jovan 20:19, 26). U drugom susretu, sa ženama na njegovom grobu (Matej 28:9-10), Isus je učenicima dao uputstva da se sastanu s njim u Galileji. Jovan obično koristi izraz „Galileja“ za označavanje regiona, a naziv „Tiberijadsko more“ za vodu (Jovan 6:1).

Nije jasno da li su svi učenici još stigli u Galileju, ali za sada ih ima sedam zajedno: Petar (Jovan 20:1-3), Toma (Jovan 11:16; 20:28), Nataniel (Jovan 1:45-49), Jakov i Jovan (Matej 10:2; Luka 5:10), i još dvojica koji nisu imenovani.

Iako je Isus rekao ovim ljudima da će ih sresti u Galileji, nije nam rečeno da li su date drugi uputi. Muškarci možda jednostavno čekaju. Bilo iz dosade, ili iz potrebe da zaradi za život, Petar će odlučiti da se vrati na jezero i nastavi sa pecanjem (Jovan 1:35-42). Ostalih šest, iz istih mogućih razloga, poći će s njim (Jovan 21:3).

Noćni ribolov nije neuobičajen (Luka 5:5), a nije ni nenormalno da iskusni ribari na nekim izletima dođu bez mnogo ulova. U ovom slučaju, međutim, nedostatak ribe će poslužiti kao korisna poenta. Isus je pozvao ove ljude da budu lovci ljudi (Matej 4:19). To jest, njihova svrha je sada evangelizirati druge. Kada se Hrist pojavi na obali i čudesno usmjeri njihovu mrežu (Jovan 21:4), to je dokaz da on može osigurati njihove potrebe. Ako njihovi napori nisu usklađeni s njegovom svrhom, neće uspjeti.

U jednoj od svojih ranijih lekcija, Isus je uputio Petra da izvrši ono što se činilo besmislenom promjenom tehnike: da baci mrežu na drugu stranu čamca (Luka 5:3-5). Rezultat je bio ulov ribe tako velik da je skoro potopila dva čamca (Luka 5:6-7). Petar je shvatio da ovo nije bila samo srećna okolnost, već natprirodno čudo i reagovao je u skladu s tim (Luka 6:8).

Trenutni ribolov je možda imao za cilj da jednostavno prođe vrijeme ili da zarade novac. Bilo kako bilo, bilo je neuspješno (Jovan 21:3). Na izlasku sunca, vide lik na obali koji ih doziva. Ono što im on kaže ponoviće Isusova ranija uputstva (Jovan 21:4-5), a Petar će još jednom shvatiti da je Sin Božji taj koji govori (Jovan 21:6-7).

Pri izlasku sunca i nakon neuspješne noći pecanja, učenici vjerovatno ne bi prepoznali nekoga ko stoji daleko na obalama Galileje (Jovan 21:4). Figura koju vide je Isus, koji zove da pita jesu li nešto uhvatili. „Vi djeco niste ništa uhvatili, zar ne?“

Ono što Isus u nastavku kaže mnogo je nalik njegovom savjetu u njihovom ranijem susretu, i s gotovo istim rezultatima. Ovo nije slučajna pojava, kao da su ulovili samo nekoliko riba, ili nastavili sa uspješnom noći. Da je hvatanje ribe bilo jednostavno pitanje bacanja mreže nekoliko metara dalje, ovi iskusni ljudi (Jovan 1:35-42)

bi to već učinili; postoji dobra šansa da su već to radili. Ipak, sada je mreža toliko puna da je ne mogu pokupiti.

Uobičajeni način rada na ribarskom čamcu u to doba uključivao je skidanje gornje odjeće. Iako izraz „go“ znači potpuno nedostatak odjeće, grčki izraz *gumnos* uopšteno znači nekoga lagano ili loše odjevenog.

Jovan, kao što to često čini, sebe indirektno naziva „onim učenikom kojeg je Isus volio“ (Jovan 13:23; 19:26; 20:3).

Prepoznajući natprirodnu moć tog događaja, Petar je reagovao u vjeri. Ovdje, trenutna pojava tolikog broja riba čini identitet čovjeka na obali očiglednim: ovo je Isus.

Petrova reakcija je tipično dramatična. Užurbano se oblači i skače u vodu kako bi doplivao do obale. Ostali će slijediti, kako budu mogli, vukući preopterećenu mrežu (Jovan 21:8).

Dok muškarci stignu na plažu, Petar i Isus su naložili malu vatru da pripreme doručak od ribe i hljeba. Ovo će postaviti scenu da Isus podsjeti Petra na još jedno, manje srećno sjećanje (Jovan 21:17). Oba trenutka će se povezati dok Isus vraća Petrov status vjernog učenika.

Iako se hrana već peče, nema razloga za rasipanje ulova. Isusova uputstva su praktična, traži još ribe koja je upravo ulovljena.

Broj spomenutih riba, 153, nema dublje značenje. Nema simbolike za broj 153, niti bilo kakve važnosti osim što Jovan daje iskaz očevidaca. Vjerovatno bi ribarima tog doba ovo bio značajan osjećaj koliko je ribe ulovljeno. To je samo detalj koji ukazuje na preciznu informaciju. Njima je značajna i činjenica da se ovom prilikom mreža nije pokidala kao dokaz više u prilog čudu.

Iako je Petar lojalno slijedio Hrista, on je takođe podlegao strahu i nekoliko puta se odrekao Isusa u satima prije raspeća (Jovan 18:25-27). Kad oni doručkuju ribu i hljeb, Isus će vratiti Petra u njegov poziv kao učenika.

Nedostatak pitanja učenika o Isusovom identitetu (Jovan 21:12) može se shvatiti na nekoliko načina. Jedna od mogućnosti je da Jovan naglašava nedostatak sumnje, kao da kaže, „nema potrebe pitati, pošto je jasno.“

Druga opcija je da muškarci vjeruju da je ovo Isus, ali su u iskušenju da pitaju, samo da budu sigurni. Ovo bi bilo kao da neko pita bliskog prijatelja, „jesi li to stvarno ti?“ Ili, kao kada vidite nekoga kako nosi novu odjeću s novom frizurom, Isusov uskrsli oblik bi mogao biti suptilno drugačiji (Luka 24:13-16, 31; Jovan 20:14). Ovo bi bacilo Jovanovu primjedbu kao uvjeravanje: iako Isusov izgled nije bio baš onakav kakav je bio, nije bilo valjanog razloga da se misli da je to bio neko drugi.

Jednostavan čin dijeljenja obroka, posebno u antičkom svijetu, predstavlja prijateljstvo i povjerenje. Ovaj poslednji sastanak ima više ležerni, prijateljski osjećaj od ranijih incidenata.

Dok se Isus pokazao drugima (Luka 24:13-16), uključujući žene koje su došle na njegov grob (Matej 28:9-10), ovo je treći put da se pojavio grupi učenika. Njegova namjera ovdje nije samo da sretne svoje sledbenike, već da Petru prenese važnu poruku.

Samo nekoliko dana ranije, Petar je stajao pored vatre i poricao da je čak poznavao Isusa (Jovan 13:36-38; 18:25-27). Sada Petar stoji pored druge vatre, a Isus će ga natjerati da tri puta ponovi svoju lojalnost (Jovan 21:16-17).

Isusovo pitanje o tome da li ga Petar voli „više od ovih" vjerovatno se odnosi na druge učenike. Isus pita „da li me zaista voliš više nego oni mene?" To je aluzija na Petrovo samouvjereno hvalisanje neposredno prije nego što je Isus uhapšen (Marko 14:29). Petar se tri puta odrekao Isusa. Tri puta će Isus natjerati Petra da prizna svoju vjeru.

Grčki vokabular ima više od jedne riječi za izraz „ljubav". Međutim, kao i na našem jeziku, riječi mogu imati nijansirana i preklapajuća značenja. Isus će koristiti dvije korijenske riječi, *agapaō* i *fileō*, u svojim pitanjima. Peter će koristiti samo *fileō*. Iako ove riječi mogu imati različita značenja, u svom kontekstu, njihova upotreba ovdje je u suštini identična. Isto važi i za Isusova tri naloga, koje miješaju pojmove kao što su „pasti" i „čuvati" s referencama na „ovce" i „jaganjce".

Isus ponavlja pitanje koristeći u suštini potpuno iste ideje. Petar vjerovatno razumije kuda ovo vodi; ako ne, sigurno će shvatiti simboliku treći put kada Isus zatraži (Jovan 21:17).

Izrazi koje ovdje koriste Isus i Petar nisu identični u sva tri slučaja, ali impliciraju iste ideje. Isusovi nalozi koriste izraze za „ovce" i „jaganjce", ali on ne misli da pravi razliku između njih. Na isti način, Isus koristi grčki izraz *agapaō*, koji se odnosi na „ljubav", u svoja prva dva pitanja. Njegovo treće pitanje i svi Petrovi odgovori koriste izraz *fileō*. Ovo se takođe odnosi na ljubav – u različitim kontekstima, oni podrazumijevaju različite vrste ljubavi. „Filia" je više bratska ljubav, a „agape" samopožrtvovana trajna ljubav. U ovom slučaju, ovi pojmovi bi trebali značiti istu stvar.

Isus je već ponovio svoje pitanje: „voliš li me?" dva puta, a sada traži i treći put. Ovo poslednje pitanje je još prodornije. Sada, Isus koristi potpuno istu riječ kao Petar. Za ovo treće pitanje, Isus pita Petra „da li ti [fileō] mene", nakon što je Petar upravo dvaput rekao: „Ja [phileō] tebe."

Implikacija je jasna: Petar je to rekao dvaput, koristeći te riječi, ali Isus želi to čuti i treći put. Petrova reakcija je da bude „ožalošćen", isti izraz koji se koristi za opisivanje Isusovih emocija u Getsimaniji (Matej 26:37). On razumije da Isus ne pita jer ne zna; on traži da dokaže tačku. Na tri poricanja se suprotstavljaju tri afirmacije. Osporava se Petrova izdaja vlastitih obećanja.

Međutim, Isus neće ostaviti Petra u tuzi. Ovo je trenutak pokajanja i obnove. Njegove sledeće riječi predviđaju da će Petrova ponovo potvrđena vjera (Jovan 21:19) biti trajna – u stvari, ona će dovesti do mučeništva (Jovan 21:18).

Isus daje predviđanje koje je i strašno i utješno. Opis obučenog i vođenog, sa raširenim rukama, poetski je predznak raspeća. 19. stih to potvrđuje. Iako ovo izgleda kao užasna sudbina, to implicira nešto što bi Petar smatrao ohrabrujućim: njegova vjera ga nikada više neće iznevjeriti. To ne znači da bi Petar bio savršen (Galatima 2:11-14). To znači da će njegova strastvena želja da služi Isusu definisati ostatak

njegovog života.

Tradicija, prvobitno zasnovana na nekim šturim informacijama o Pavlu i Petru u apokrifu zvanom *Prva Klimentova poslanica Korinćanima*, kasnije se razvila u priču da je Petar razapet, iako su to izvori kojima se ne može pokloniti povjerenje, posebno ne zato što su kasnije pretvoreni u crkvene mitove i korišćeni za afirmaciju Rimske crkve čiji je prvi „papa" navodno bio Petar. Ali nema nikakvih novosaveznih ni istorijskih dokaza da je Petar ikada bio u Rimu. Petar nije bio misionar među neznaboščima niti učen kao Pavle. Uostalom, Pavle je završio u Rimu zato što je imao rimsko građanstvo (Djela 22:25-28; 25:12).

S obzirom na pretpostavku da je Jovan pisao ovo jevanđelje početkom 90-ih godina 1. vijeka, Petrova smrt bi tada već bila istorija, tako da nije razložno sumnjati u Petrovu nasilnu smrt kao svjedoka za Hrista. Međutim, neprovjerena tradicija da je on naopako razapet datira s kraja drugog stoljeća, skoro 150 godina nakon njegove smrti, a vezuje se opet za apokrifni izvor „Mučeništvo apostola Petra". Od tog teško vjerovatnog čina naopakog raspeća kažu da potiče i obrnuti krst koji mnogi vide kao satanistički simbol (premda je krst kao predmet ili amajlija svakako okultni simbol).

Centralno uporište za ideju Petrovog i Pavlovog mučeništva je Klimentova upotreba termina prevedenog kao „svjedočenje" ili „svjedočanstvo". Mnogi čitaju tu riječ kao „mučeništvo". Ali čini se da njegova upotreba za prenošenje tog značenja ne postoji ni u jednom drugom izvoru iz prvog stoljeća. Međutim, izraz se često koristi u Novom savezu kako bi se prenijela ideja o svjedočenju ili svjedoku. Tek nakon Klimentovog vremena, u kasnijem drugom vijeku, to je počelo da poprima značenje „mučeništvo".

Od narednog vijeka čitamo izvještaje o vođama drugih sekti ili jeresi u Rimu. Čini se da je prisustvo u Rimu postalo aspekt identiteta ili autentičnosti neke vjerske grupe. Budući da je nadolazeći ortodoksni „hrišćanski" pokret vidio Petra kao poglavara apostola nakon Isusove smrti, on je nekako morao biti uveden na rimsku scenu kao sredstvo potvrđivanja ili davanja autoriteta toj crkveno-državnoj religiji. Navodna bazilika „svetog Petra" nije ništa drugo do stari Saturnov hram, „hristijanizovan" za potrebe crkvene politike. Kip Saturna (jedno od imena za Nimroda) je postao „Petrov" tako što su mu naknadno dodali ključ u ruci.

Iza ovog obmanjivačkog paganskog koncepta nalazi se premisa da samo mjesto ili ljudska ustanova daju garanciju dobrog nasleđa ili ispravnosti religije, dok u stvarnosti pred Bogom to nema nikakvu težinu (vidi: Jovan 4:20-24; Matej 18:20; Marko 3:31-35).

Isus je, dakle, koristio deskriptivnu paralelu: u mladosti, Petar se mogao sam oblačiti i hodati kuda je htio, ali u smrti bi ga drugi obukli i vodili, raširenih ruku.

U blizini stoji Jovan, koji još jednom govori o sebi indirektnim terminima (Jovan 13:23; 19:26; 21:24). U 20. stihu on potvrđuje da je on bio onaj koji se spominje u izvještaju o Poslednjoj večeri kada je Juda otišao. Petar, Jovan i Jakov bili su unutrašnji krug Isusovih učenika (Matej 17:1; Marko 14:33; Luka 8:51). Bilo bi prirodno da

se Petar zapita šta će se desiti sa Jovanom. Upravo to pitanje će postaviti u 21. stihu. Isus neće kritikovati Petra što je pitao. On jednostavno podsjeća Petra da nema potrebe da zna; Petar se može fokusirati na svoju vjeru.

Isusov odgovor nije oštar, ali je direktan. On ne daje nikakvo predviđanje, već samo ističe da ono što se dešava Jovanu nema nikakve veze sa Petrovom vjerom. Petar ne mora da zna šta će se desiti sa Jovanom – sada kada je oporavljen, samo treba da posluša: „ti me slijedi!“ Čak i kada bi Jovan poživio od tog trenutka do Isusovog drugog dolaska, to ne bi promijenilo Petrov poziv ili njegovu potrebu da se pokorava Hristu u vjeri.

Taj princip se, šire, primjenjuje na hrišćane čak i danas. Dobro je brinuti o sudbini drugih. Trebalo bi nastojati da zadovoljimo njihove potrebe. Ali to da li drugi „pobijede“ ili „izgube“, pa čak i da li žive ili umru, ne mijenja našu obavezu da se fokusiramo na ličnu poslušnost.

Ironično, iako Isus odbija komentarisati Jovanovu smrt, pojaviće se glasine i pogrešna tumačenja. Već u sledećem stihu, Jovan ponavlja precizne riječi koje je upotrijebio. On to čini kako bi se suprotstavio netačnoj pretpostavci da neće umrijeti dok se Isus ne vrati (Jovan 21:23).

U jednom smislu, frustrirajuće je znati da dezinformacije mogu nastati tako brzo. U vremenu između Isusovog uskrsnuća i Jovanovog pisanja ovog jevanđelja, pojavila se pogrešna tvrdnja da je Jovan morao da je formalno porekne. Pa ipak, ovo je i ohrabrujući detalj. Ovo je jedno od najnovijih napisanih djela Novog saveza. To što su ljudi poput Jovana živi i sposobni da opovrgnu zablude snažno podržava tačnost Svetog pisma. Ove knjige su zabilježene i u opticaju dok su očevici još bili živi kako bi odbili lažna vjerovanja (Jovan 21:24-25).

Poslednje riječi ovog teksta, koje dolaze nakon što se Jovan identifikuje, jedine su u jevanđelju po Jovanu izgovorene direktno iz izričite perspektive prvog lica (Jovan 21:25).

U antičkom svijetu bilo je uobičajeno da se slova diktiraju, pri čemu je pisar – zvan *amanuensis* – pisao riječi onako kako su izgovorene. Čini se da je Pavle, koji je možda patio od slabog vida, često koristio ovu metodu (Rimljanima 16:22). Ponekad je možda rukom pisao „potpis“ svojih pisama (1. Korinćanima 16:21; Galatima 6:11). Naučnici nagađaju da je Jovan možda učinio isto sa ovim jevanđeljem. Time bi prvi dio ove rečenice bio njegova zvanična tvrdnja da je autor.

Međutim, poslednju frazu u 24. stihu očito ne govori Jovan. Najvjerovatnije je to bila još jedna bilješka koju su napravili *amanuensis* ili zajednica kojoj je Jovan služio u to vrijeme.

U 25. stihu „potpis“ se završava jedinom eksplicitnom upotrebom perspektive u prvom licu jevanđelja po Jovanu. Nije sasvim jasno da li ovo još uvijek govori Jovan, ili se ovo nastavlja na notu odobravanja koja je započela frazom „i znamo...“ iz prethodnog stiha. Bilo kako bilo, to ukazuje na to da Isusova zemaljska služba nije mogla biti u potpunosti opisana u jednoj knjizi. Nadalje, da bi se te riječi objasnile ili

razumjele zahtijevalo bi ogroman trud. Postojanje biblijskih komentara koji su mnogo puta duži od samog teksta je dodatni dokaz za to.

Istina koju je Jovan objavio kao samu „Riječ Božju“ (Jovan 1:1) prkosi našim pokušajima savršenog objašnjenja (Isaija 55:8-9; 2. Petrova 3:16; Jevrejima 5:11). Ono što je Bog uključio u Sveto pismo nije dovoljno da odgovori na svako moguće pitanje koje bismo ikada mogli imati. Ipak, to nam više nego adekvatno govori šta moramo znati da bismo bili obnovljeni s Bogom (Jovan 20:30-31).

98. Svjedoci i dokazi Isusovog uskrsenja

Osnovu hrišćanskog vjerovanja u cjelokupnu jevanđeosku istinu čini istina i o Hristovoj smrti na krstu za naš grijeh i o njegovom uskrsnuću iz mrtvih Božjom silom (1. Korinćanima 15:3-4). Prvo, Hrist je umro na krstu za naše grijehe, baš kao što je starosavezno pismo predvidjelo. Hrist je pokopan i uskrsnuo je trećeg dana, što je opet ono što Sveto pismo predviđa (Psalam 16:10; Isaija 53:8-10).

Ukratko, uskrsenje je dio jevanđelja u koje se vjeruje kao i raspeće. Vjerovati jedno bez drugog je besmislena vjera koja ne postiže ništa.

Apostol Pavle želi da Korinćani shvate ne samo da se uskrsenje zaista dogodilo, već i da je vjera u tu istinu neophodna da bismo bili spašeni.

On prvo želi da utvrdi da je daleko od jedinog apostola koji uči da je Isus izašao iz njegovog groba fizički živ u stvarnom tijelu. Ovu istu istinu uče svi apostoli, jer su svi oni lično vidjeli Hrista nakon što je umro.

Drugo, Pavle ih želi podsjetiti na istorijsku stvarnost uskrsnuća. Oni nisu morali ukloniti previsoku prepreku da povjeruju u Isusovu smrt i uskrsnuće. Očevici su i dalje postojali. Vidjeli su Isusa kako umire, i vidjeli su ga ponovo živog, jer im se Isus otkrio.

Isus se prvo pokazao Kefi – izvorno aramejsko ime za Petra – i ostatku svog užeg kruga učenika. Ipak, nije stao na tome. Pavle dodaje da se pojavio pred više od 500 drugih. Većina ljudi koji su vidjeli Isusa živog nakon što je potvrđeno da je mrtav (Jovan 19:34-35) bili su očevici istine da je Isus živ, iako su neki od tih svjedoka već umrli – „zaspali“ – u vrijeme kada je Pavle ovo napisao (1. Korinćanima 15:6).

Zatim uključuje Jakova, Isusovog polubrata, i ostale apostole. Budući da je Pavle već spomenuo 12 učenika, kasnije poznatih kao apostoli, „apostoli“ koje on ovdje spominje sigurno su opisali drugu grupu vođa u ranoj zajednici. To je puno ljudi koji su vidjeli Isusa živog nakon što je bio mrtav i sahranjen.

Konačno, Pavle sada piše da se Hrist i njemu lično ukazao. Pavle je povjerovao u Hrista tek nakon što je Isus već uzašao na nebo, kada mu se Gospod ukazao na putu za Damask (Djela 9:3-6; 22:6-11). Na taj način Pavle je prototip savremenog vjernika: onaj koji uči o Hristu kroz uskrsenje, gledajući unazad, za razliku od ostalih apostola, koji su saznali za Hrista prije uskrsenja.

Pavle sebe ubraja među očevice Isusovog života posle smrti, što znači da je zaista Gospod bio taj koji se suočio sa Pavlovom nevjerom u Hristovo mesijanstvo i uskrsnuće.

Pojam uskrsenja

Uskrsenje označava povratak mrtve osobe u život. Da bismo uopšte razumjeli šta je uskrsenje, moramo se upoznati sa osnovnim pojmovima o životu i smrti. Život, koji za nas počinje rađanjem, i smrt, kao ishod starenja i propadanja našeg organizma su

fakti koje priznaju i teisti i ateisti. Međutim, biblijsko gledište i gledište savremene nauke o postanku, porijeklu i svrsi života vrlo se razlikuju. Dok ateistička nauka tvrdi da je život proizvod niza slučajnosti, nastao iz nežive materije, i da su živa bića kakva poznajemo danas zapravo evoluirala milionima ili čak milijardama godina, Biblija otkriva da je svu neživu i živu materiju stvorio Bog (samopostojeći entitet), uključujući čovjeka.

Biblija uči da je čovjek stvoren sa mogućnošću i potencijalom da živi vječno. Pošto je čovjek stvoren kao moralno, kreativno i odgovorno biće, uslov za život bio je usklađenost sa zakonima i poretkom života koji definiše Tvorac. Padom u grijeh (Postanje 3. glava), ljudi su izgubili „slavu Božju" i postali podložni propadanju, starenju i smrti. Zbog aktivacije Plana spasenja, ovaj život kojim sada živimo i koji nam je biološki **prenesen** od naših roditelja unazad sve do prvog para na zemlji postao je neka vrsta popravnog ispita, pozajmljenog života i šanse za pomirenje sa Bogom. Prema Planu spasenja, Bog stiče novo pravo na čovjeka njegovim iskupljenjem, i kao rezultat toga namjerava ponovo podignuti u život cijelo čovječanstvo. Pošto svaki čovjek svojom slobodnom voljom može prihvatiti ili odbaciti ponuđeno spasenje, svrha podizanja u život odnosno uskrsenja biće dvojaka: i) uskrsenje na život svih onih koji su se pomirili sa Bogom o Hristovom drugom dolasku (opravdanih na istražnom sudu); ii) uskrsenje suda onih koji su odbacili Boga i dar spasenja o izvršnom sudu posle milenijuma (Jovan 5:21, 25, 29-30; Danilo 12:2; Otkrivenje 20:4-15).

Privremeno i trajno uskrsenje

Prije nego što dublje uđemo u problematiku i dokaze realnosti uskrsenja, treba znati da Biblija izvještava o dva tipa uskrsenja: jedno se odnosi na povratak mrtvaca u život kakvim sad živimo, što se može poistovjetiti sa natprirodnom Božjom intervencijom u cilju produženja života, i drugo koje se odnosi na trajno uskrsenje tj. potpune obnove kakvoće ljudskog bića po Božjoj namjeri, kako duhovne tako i materijalne komponente. Logično, fokus našeg interesovanja biće na trajnom uskrsenju.

O uskrsenju kao privremenoj nadoknadi života u ovom tijelu Biblija izvještava u više navrata:

- Sin udovice iz Sarepte (1. Kraljevima 17:17-24);
- Dijete Šunemke (2. Kraljevima 4:8-37);
- Sin jedinac žene iz Naina (Luka 7:11-17)
- Djevojčica, ćerka starješine sinagoge (Marko 5:35-43);
- Lazar (Jovan 11);
- Evtih iz Troade (Djela 20:6-12);
- Tabita, mlada hrišćanka (Djela 9:36-42).

Ovdje možemo kratko dodati da će drugo uskrsenje odnosno uskrsenje suda (Jovan 5:29), koje će se dogoditi nakon milenijuma o izvršnom sudu (Otkrivenje 20:5, 8-13), biti privremenog tipa, sa obilježjima grijeha i prokletstva na uskrslima, jer nisu sudionici Božje slave.

Isusovo uskrsenje kao zalog trajnog uskrsenja spasenih

Isus Hrist nije samo još jedan čovjek na zemlji. Isus je Sin Božji kroz kojeg je sve stvoreno, uključujući ovu planetu i život na njoj (Kološanima 1:15,16; Jovan 1:3), koji se ponudio kao Zastupnik palog čovječanstva da postane Sin čovječji, što je podrazumijevalo njegovo utjelovljenje, posebnu misiju i posredničku žrtvu u korist čovječanstva (Postanje 3:15; Psalam 2:7,8; Isaija 9:6,7; Luka 2:11; Matej 1:20-23; Luka 4:18; Marko 8:31; 9:31; Matej 16:21; Luka 18:31-33; Jovan 3:16).

Biblija i sam Isus objašnjavaju njegovu smrt kao neophodnost za iskupljenje palog čovjeka, odnosno **kvalifikaciju** za **stvarnu službu pomirenja** koja se odvija u nebeskoj Svetinji (vidi Jevrejima poslanicu). Dakle, Isusova misija na zemlji je morala biti u potpunosti uspješna, uključujući smrt u smislu posredničke Žrtve, da bi **stekao pravo na uskrsenje kao predstavnik cijelog ljudskog roda s kojim može podijeliti tu tečevinu**.

Da li je Isusovo uskrsenje pouzdan istorijski događaj?

Vrlo dobro je poznata činjenica da je Isus Hrist javno pogubljen u Judeji u prvom vijeku nove ere, za vrijeme Pontija Pilata, raspećem, na zahtev jevrejskog sanhedrina. Nehrišćanski istorijski izvori kao što su Josif Flavije, Kornelije Tacit, Lucijan iz Samosate, Majmonid i čak jevrejski sanhedrin potvrđuju svjedočanstva ranih hrišćanskih svjedoka o ovom važnom istorijskom događaju – smrti Isusa Hrista.

Što se tiče samog uskrsenja, postoji nekoliko pravaca u dokazanju koji potvrđuju ovaj slučaj.

Metodološki naturalizam je ljudski pokušaj da se sve objasni jedinstveno u terminima prirodnih uzroka. Ako navodni istorijski događaj prkosi prirodnom objašnjenju (na primjer, uskrsenje), svjetovni naučnici obično se odnose prema tome sa pretjeranim skepticizmom, bez obzira na dokaze, bez obzira koliko su dokazi ubjedljivi. Evo njihovih razloga: 1) čuda su kršenje prirodnih zakona; 2) iskustvo nas uči da su prirodni zakoni fiksni i nepromjenljivi; 3) nemoguće je kršiti ili mijenjati nepromjenljive zakone; 4) čuda su dakle nemoguća. To bi značilo da se ni uskrsenje Isusa Hrista nikada nije dogodilo. Međutim, ako zaista želimo znati šta je istina, mi ne možemo forsirati ideološki ili filozofski stav koji uslovljava dokazivanje ili ga čini jednostranim i isključivim.

Prirodni tok stvari je regularnost koju nauka može da proučava, jer se procesi stalno ponavljaju na isti način. Singularnost je jedinstveni događaj van regularnog toka stvari, pa nauka ne može da ga proučava. Ako mi ljudi ne možemo da shvatimo kako se singularnosti događaju, da li zbog toga neko može da tvrdi da su jedinstveni događaji van uobičajenog prirodnog toka nemogući? Biblijski izvještaji opisuju singularnosti. Prije Potopa kiša nije padala i ondašnji „racionalisti“ sigurno su ismijevali Noja koji je gradio barku da se spase od Potopa. Ali kad se pokvario uobičajeni tok stvari, bilo je kasno da uđu u Arku. Potop je odnio sve one koji su tvrdili da je nemoguće čudo koje je Bog prorekao da će se dogoditi.

Ipak, oni koji smatraju da slijede nauku, u isto vrijeme vjeruju u mnoge fenomene, iako su ti fenomeni singularnosti a ne regularnosti. Na primjer, naučnici koji prihvataju evolucionistički pogled na svijet smatraju da je svijet nastao samo jedanput u „Velikom prasku“ (Big Beng), i da je život nastao samo jedanput u istoriji. Ovi događaji ne mogu da pripadaju regularnostima, nego singularnostima. Ipak, naučnici koji ne vjeruju u Božje posebne intervencije prihvataju Big Beng i spontane generacije kao naučnu činjenicu, što je nedosledno stavu da su singularnosti nemoguće i čak nedosledno samoj nauci kao primijenjenoj logici.

Zato i Hristovo uskrsenje ne može da se odbaci zato što je singularnost a ne regularnost. Ako postoji Bog Stvoritelj – Izvor života – onda su posebne Božje intervencije sasvim moguće. Isusovo uskrsenje je potpuno legalan i opravdan čin sa Božje strane.

Koji su argumenti da je Isus Hrist ustao iz mrtvih?

1) Pouzdanost spisa. – Novi savez je poduprt sa više od 5.300 manuskripta. To znači da posjedujemo čitavo bogatstvo informacija o Hristovom uskrsenju. Ovi manuskripti su istorija, to je nauka, to je nešto opipljivo. Tačnost manuskripata Novoga saveza je 99%.

2) Izvještaji neprijatelja. – Ovaj argument se odnosi na potvrdu od strane neprijatelja da je grob bio prazan i činjenicu da je vjera u uskrsenje potekla iz Jerusalima. Isus je bio javno raspet i sahranjen u Jerusalimu. Bilo bi nemoguće da vjerovanje u uskrsenje dođe iz Jerusalima ako je njegovo tijelo još bilo u grobu i gdje je sanhedrin mogao da ga ekshumira, javno izloži i samim tim otkrije.

3) Porijeklo i kontinuirano postojanje hrišćana. – Psihološki je nemoguće da su Hristovi sledbenici, koji su prilikom raspeća bili potpuno razočarani i zbunjeni, u periodu od samo nekoliko dana posle raspeća ušli u svijet sa tolikom radošću. U jevanđeljima je zapisano da je i apostole Isus morao da uvjeri da je on zaista uskrsao. U početku im je bilo vrlo teško da povjeruju da je Isus uskrsao. Očigledno je da vjera apostola nije započela nikakvom fikcijom, zanosom ili ushićenjem, već kao dokaz opipljive realnosti!

4) Spremnost na smrt zbog vjere. – Apostoli su imali poruku života – vječnog života! Smrt više nije neizbježna tragična realnost, jer postoji neko ko je pobijedio smrt, i to ne jednokratno nego u korist cijelog čovječanstva, u korist svih koji prihvate njegovo spasenje! Apostoli su propovijedali najviša moralna načela i živjeli u skladu sa njima. Zar bi oni živjeli moralno, služeći istini, pravdi i ljubavi, da su izmislili priču o Hristovom uskrsenju? Zar bi neko umro za laž? Zar bi toliko apostola, svjedoka Hristovog života, smrti i uskrsenja živjelo za laž i umrlo za laž?

5) Pisma svjedoka. – Da Hrist nije ustao iz mrtvih, Novi savez nikada ne bi bio napisan. Ko bi uložio toliki trud i tolike muke da napiše biografiju nekog ko je tvrdio da je Mesija, da je poslan od Boga, a karijera mu se završila sramnom smrću? Ali Hrist je ustao iz groba, i zato je grupa ljudi koji su to vidjeli i čuli uzela svoja pera i

sa neviđenim entuzijazmom pisala o ovom najvećem događaju.

6) Neobični detalji u svjedočanstvu očevidaca. – U svim izvještajima o uskrsenju, za žene se tvrdi da su bile prvi i osnovni očevici. Ovo bi bila vrlo čudna izmišljotina, s obzirom da su u obje drevne kulture, i jevrejskoj i rimskoj, žene bile jako diskriminisane.

7) Obraćenje skeptika. – Obraćenje apostola Pavla je takođe jak argument u prilog Hristovog uskrsenja. Saul (njegovo ime prije obraćenja) je kao ortodoksni farisej progonio hrišćane, pa je samim tim bio veliki protivnik Hristovog uskrsenja (Djela 8:1-3). Šta treba da se dogodi pa da ovakav čovjek postane doživotni propovjednik Hristovog uskrsenja?

8) Požrtvovanje svjedoka očevidaca događaja. – Apostoli su bili jedni od najčuvenijih očevidaca. Svi do jednog su pretrpjeli neporecivu promjenu. Posle uskrsenja su izašli na ulice, hrabro objavljujući raspeće uprkos sve intenzivnijem progonstvu. Kakav je razlog za tu naglu i dramatičnu promjenu? To sigurno nije bila materijalna korist. Apostoli su se odrekli svega što su imali da bi propovijedali uskrsenje, uključujući i svojih života.

Oko Isusa preuzeto je toliko mjera predostrožnosti vezano uz suđenje, raspeće, sahranu, zatvaranje, pečaćenje i čuvanje Isusove grobnice da je kritičarima vrlo teško da odbrane stav po kome Hrist nije uskrsao iz mrtvih.

Rezimiraćemo kratko sledeće činjenice:

Činjenica br. 1: Slomljeni rimski pečat. – Očigledna činjenica bila je lomljenje pečata koji je predstavljao moć i autoritet Rimskog carstva. Ljudi su se bojali lomljenja pečata jer su posledice takvog čina bile izuzetno teške. Ukoliko bi počinitelji bili pronađeni i privedeni, smjesta bi uslijedilo pogubljenje i to raspećem sa nogama na gore.

Činjenica br. 2: Prazan grob. – Grob je nakon uskrsenja ostao prazan. Hristovi učenici su počeli da propovijedaju Isusovo uskrsenje upravo u Jerusalimu gdje bi, u slučaju da su njihova svjedočanstva lažna, njihova laž bila veoma očigledna. Prazan grob je bio toliko poznata činjenica da ju je bilo nemoguće poreći. Bilo kakve tvrdnje o uskrsenju ne bi se održale u Jerusalimu ni jedan dan pa čak ni jedan sat da činjenica o praznom grobu nije bila poznata i prihvaćena od strane svih ostalih. I jevrejski i rimski izvori i predanja priznaju činjenicu praznog groba. Spomenuti izvori se kreću u rasponu od Josifa Flavija do jevrejskih spisa pod nazivom *„Toledoth Jeshu“* iz petog vijeka. To se može smatrati pozitivnim dokazom iz neprijateljskih izvora, a to je najjači mogući oblik istorijskih dokaza, što zapravo znači da kada neki izvor priznaje činjenicu koja mu ne ide u prilog, tu činjenicu možemo smatrati sigurnom. Gamaliel, koji je bio član jevrejskog vrhovnog suda, Velikog vijeća, iznio je mišljenje da je uspon hrišćanstva Božje djelo; on to ne bi mogao da učini da je Isusovo tijelo i dalje bilo u grobnici ili da je Veliko vijeće znalo gdje se ono nalazi.

Činjenica br. 3: Ogroman kamen je pomjeren. – Tog jutra, na prvi od šabata do Pedesetnice, prva stvar koja je ostavila jak utisak na ljude koji su prišli grobnici bila

je neobičan položaj vrlo teškog kamena koji je bio uglavljen na ulazu u grobnicu, što je spomenuto od strane svih pisaca jevanđelja. Da su učenici željeli da dođu do grobnice, prišuljaju se na prstima pokraj usnulih stražara, otkotrljaju ogroman kamen i ukradu Isusovo tijelo, kako bi to mogli da učine a da stražari ništa ne primijete?

Činjenica br. 4: Rimska straža se izbezumila. – Rimski stražari su napustili svoju dužnost i pobjegli. Kako se ovakvo njihovo ponašanje može objasniti kada znamo da je njihova disciplina bila bez pogovora? Strah od gnjeva pretpostavljenih i mogućnost smrtne kazne je doprinijela da vojnici budno paze na sve detalje svoje službe. Jedan od načina na koje su pogubljivali stražare bio je taj da skinu svu odjeću sa njih a zatim ih žive spale na vatri potpaljenoj njihovom odjećom. Ako je bilo nepoznato koji od stražara nije izvršio svoju dužnost tada su bacali kocku kako bi odredili koji će vojnik biti pogubljen zbog prekršaja svoje jedinice. Više je nego očigledno da čitava jedinica ne bi zaspala uz takvu prijetnju.

Činjenica br. 5: Zavoji govore sami za sebe. – Zahvaljujući jednom zapanjujućem fenomenu grob nije bio potpuno prazan. Jovan, Isusov učenik, bio je očevidac zavoja koji su se nalazili na mjestu gdje je ležalo Isusovo tijelo: vidio je zavoje koji su bili teško natopljeni i ljepljivi, zadržavajući još uvijek oblik tijela kako su ležali na tom mjestu odvijeni i prazni. Ova činjenica je sasvim dovoljna da bilo koga učini vjernikom. Jovan to nikada nije zaboravio.

Činjenica br. 6: Potvrđena ukazanja. – Hrist se pojavio živ i to nekoliko puta nakon dramatičnih događaja prvog uskršnjeg dana. Kada se proučava neki istorijski događaj važno je da se zna da li je postojao dovoljan broj ljudi koji su u njemu učestvovali ili mu bili očevici (koji su još bili živi u vrijeme kada su činjenice o tom događaju objavljene). Poznavanje ove činjenice pomaže nam pri utvrđivanju tačnosti objavljenog izvještaja. Ako postoji dovoljan broj očevidaca onda može da se smatra da je događaj vjerodostojan. Kada se razmatra Hristovo pojavljivanje nakon uskrsenja često se olako prelazi preko veoma važnih činjenica, a prva među njima je veliki broj svjedoka koji su vidjeli Hrista nakon uskršnjeg jutra. Jedan od najranijih zapisa o Hristovom pojavljivanju nakon uskrsenja potiče od apostola Pavla koji je pretpostavljao da su čitaoci znali za događaj kada se Isus ukazao grupi od 500 ljudi. Podsjetio je da je većina tih ljudi još uvijek bila živi pa su mogli da ih ispitaju i uvjere se u to. Još jedan ključni momenat u tumačenju Hristovih ukazanja je da se on pojavio i pred neprijateljskim nastrojenim svjedocima.

I zaista, kako su izjavili neki naučnici, ne postoji nijedna činjenica u istoriji čitavog čovječanstva koja bi bila poduprta boljim i potpunijim dokazima svake vrste u očima nepristranog istraživača od činjenice o velikom znaku koji nam je dao Bog – Hristova smrt i uskrsenje iz mrtvih.

Značaj Hristovog uskrsenja

Hristovo uskrsenje je srž hrišćanskog vjerovanja. Ako je Hrist zaista uskrsao iz groba, sve je drugačije. To znači da smrt nije kraj. Ako je on zaista uskrsao iz groba,

onda je smrt pobijeđeni neprijatelj. Od Hristovog uskrsenja zavisi smisao vjere u Boga. I apostol Pavle kaže da ako je Hrist ostao da leži u grobu, ako nikada nije uskrsao iz groba, onda: „Uzalud vjera naša!“ Da nema Hristovog uskrsenja, religija ne bi imala smisla, a vjernici bi bili „najnesrećniji od svih ljudi“ (1. Korinćanima 15:19). Ako umiremo i nestajemo sa ovog svijeta zauvijek, to je skoro kao da nismo ni postojali. Ali Bog je obezbijedio dovoljno svjedoka i logičnih dokaza da je Hrist uskrsao (istorijskih i teoloških), oslobodio nas sile grijeha i smrti i obezbijedio nam život prema prvobitnoj Božjoj namjeri, i više od toga!

On je ustao i on živi (Otkrivenje 1:5,17,18). U toku svih vjekova postoji nebrojeno mnoštvo siromašnih i bogatih, jednostavnih i školovanih, starih i mladih ljudi, koji bivaju osvjedočeni u svojim vlastitim srcima i životima u sigurnost da je Isus Hrist zaista ustao i da živi danas. Dakle, Hristovo uskrsenje je srž biblijske religije. Ono je garancija uskrsenja ljudi koji vjeruju Bogu i žele da se vrate Bogu u ljubavi, istini i pravdi.

Isusovo uskrsenje je takođe garancija punomoćja i validnosti njegovog zastupništva ljudskog roda. Uskrsenje se činjenično i teološki uklapa u Božji plan spasenja, u koncept kompletne Biblije.

U 1. Korinćanima 15. glava, Pavle detaljno objašnjava koliko je bitno Hristovo uskrsenje. On navodi sedam katastrofalnih posledica ako nema uskrsenja: 1) bilo bi besmisleno propovijedati o Hristu (stih 14); 2) vjera u Hrista bi bila beskorisna (stih 14); 3) svi svjedoci i propovjednici uskrsenja bili bi lažovi (stih 15); 4) niko ne bi bio iskupljen iz grijeha (stih 17); 5) svi vjernici koji su umrli bi propali (stih 18); 6) hrišćani bi bili najjadniji ljudi na zemlji (stih 19); život bi se sveo na puki hedonizam bez višeg cilja (stih 32).

Međutim, Hrist jeste ustao iz mrtvih „…kao prvina od onih koji su umrli“ (stih 20). Kao što je smrt došla preko jednog čovjeka (Adama) na sve ljude, tako preko jednog opšteg Čovjeka dolazi i uskrsenje mrtvih (stihovi 21, 22), Hrista kao prvine i zatim onih koji su se predali Hristu (stih 23). Kao konačni ishod Hristovog iskupljenja čovječanstva, smrt će prestati da bude ljudsko iskustvo (stih 26; uporedi sa Otkrivenje 20:14).

Sadašnja struktura propadljivog ljudskog organizma ne može naslijediti Božje kraljevstvo (stih 50). Stoga je uskrsenje zapravo prestrukturiranje ljudskog organizma. Prilikom uskrsenja na život, o Hristovom drugom dolasku, uskrsenje će se odvijati sledećim redoslijedom: i) mrtvi u Hristu ustaće u neraspadljivom tijelu, a živi spaseni će se preobraziti u jednom trenutku (stihovi 51, 52; uporedi sa 1. Solunjanima 4:14-18). Pavle dalje konstatuje da je to „moranje“, neminovnost ove posebne Božje intervencije (stih 53).

Ako znamo na koji način je čovjek stvoren (zemaljski elementi + životni dah ili duh; vidi Postanje 2:7) i šta se dogodilo sa ljudskom prirodom prilikom pada u grijeh (gubitak Božje slave – Rimljanima 3:23, povratak praha prahu – Postanje 3:19), neće nam biti teško da shvatimo da je čin uskrsenja zapravo obrnuti proces. Božja „slava“

je zapravo božanska kakvoća i božanski život koji će biti obnovljen u čovjeku prilikom uskrsenja. Uskrsenje rješava sve probleme koje je čovječanstvo iskusilo zbog pada u grijeh i vraća prvobitnu Božju namjeru za naš svijet. U proslavljenom tijelu eliminišu se svi mehanizmi propadanja i destrukcije. To će biti pobjeda nad smrću u bukvalnom smislu te riječi (vidi: 1 Korinćanima 15:54-57)!

Uspješna realizacija kompletnog Božjeg plana spasenja omogućiće takođe prestrukturiranje odnosno obnovu planete zemlje i cijelog našeg univerzuma (Otkrivenje 21:1,5; Isaija 65:17; 2. Petrova 3:13) koji su takođe lišeni kakvoće nepropadljivosti prilikom pada u grijeh (Rimljanima 8:19-22; uporedi sa Postanje 3:18-19).

99. Veliki nalog

Hristova završna uputstva i naloge bilježe Matej 28:16-20, Marko 16:15-18 i Luka 24:44-49.

Više nego drugi pisci jevanđelja, Matej se fokusira na Isusovo obećanje svojim učenicima da će ih dočekati u Galileji nakon njegovog uskrsnuća iz mrtvih: „Kad uskrsnem, otići ću pred vama u Galileju." (Matej 26:32) Nakon što je uskrsnuo, poruka koju Isus daje ženama za učenike je: „Idite i javite mojoj braći da idu u Galileju. Ondje će me vidjeti." (Matej 28:10)

Matej ne uključuje Isusovu interakciju sa učenicima u Jerusalimu na dan uskrsenja (Luka 24:36-43). Niti pominje druge sastanke s uskrslim Isusom, o čemu govore druga jevanđelja.

Matej izvještava da je reakcija učenika na Isusa kada se on pojavio u svom proslavljenom tijelu bila ista kao i kod žena koje su ga vidjele neposredno nakon uskrsenja: poklanjanje kao Gospodu (Matej 28:9, 17). Obje grupe su priznale, zbog uskrsnuća iz mrtvih nakon užasnog raspeća, da je Isus zaista Sin Božji i Gospod.

Matej dodaje, međutim, sa frustrirajuće malo detalja da su „neki sumnjali". U šta su tačno sumnjali i ko je sumnjao? Ne možemo sa sigurnošću znati, ali proučavaoci Biblije nagađaju. Možda su neki sumnjali da je ovo zaista Isus uskrsnut iz mrtvih, a ne neko drugo biće. Možda su neki i dalje sumnjali da je uskrsli Isus bio Sin Božji i Mesija. Možda su neki jednostavno sumnjali da bi ono što su vidjeli svojim očima, Isusa živog, moglo biti istina.

Ko je sumnjao? Neki kažu da je to sigurno bio neko među Isusovim glavnim učenicima. Drugi kažu da su to morali biti drugi prisutni prilikom Isusove pojave u ovom trenutku. Toma je, poznato, tvrdoglavo odbijao vjerovati da je Isus živ čak i nakon što je to čuo od ostalih deset učenika (Jovan 20:24-29). Moguće je da su se drugi Hristovi sledbenici ustezali da vjeruju u ono što se činilo previše dobrim da bi bilo istinito.

Tada im Isus priđe i reče: „Data mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Zato idite i naučite sve narode u moje ime učeći ih da drže sve što sam vas uputio. I evo, ja sam uvijek sa vama, sve do svršetka ovog doba. Amin." (Matej 28:18-20)

Ova izjava ima ogromnu težinu. Bog Otac je Isusu dao svu izvršnu vlast, kako na Nebu tako i na zemlji. Drugim riječima, Izvor i Apsolut sve moći dao je takvu vlast svom Sinu Isusu. Naravno, ovo nam opet govori da je Isus potčinjen jedinom Bogu. „Kolegi" se ne daje ono što bi mu podrazumijevano pripadalo. Što god da dobija, ili što god da radi, Hrist to dobija od Najvišeg Autoriteta ili djeluje u Njegovo ime.

Isus, Sin, izabrao je da otkrije Oca svojim jedanaestorici učenika koji stoje pred njim. On će im sada dati autoritet – i odgovornost – da predstavljaju njega i njegovo spasenje svijetu. Ovaj stih i dva koja slijede na kraju Matejevog jevanđelja često se

zajedno nazivaju „Veliki nalog“.

„Velikim nalogom“ Isus šalje svojom rukom odabrane učenike u svijet da ostvare određenu misiju: Napraviti više učenika. Ovo dolazi sa nekim značajnim uključcima, ali ono što je takođe ključno su stvari koje Isus ne kaže.

Konkretno, učenici treba da naprave više učenika od svih nacija. To znači ljude iz svih naroda i etničkih grupacija na zemlji. Kroz Isusa, Božji odnos sa čovječanstvom se pomaknuo izvan Izraela i uključio ljude iz svih krajeva svijeta koji dolaze Ocu preko Sina.

Isusov nalog je da pravimo „učenike“. Učenik je neko ko postaje poput svog učitelja. Oni uče i podlažu se primjeru te osobe. To je ono što je svaki od jedanaest učenika koji su ovo čuli po prvi put uradio kao odgovor na Isusov poziv. To je sada ono u čemu će pozvati druge da učestvuju iz cijelog svijeta.

Učeništvo prema Isusu uključuje barem dvije stvari koje Isus spominje u ovom nalogu: krštenje i poslušnost. Učenicima je rečeno da krste nove učenike u Hristovo ime. Izbor da se javno krsti dokaz je da je neko povjerovao u Isusa i obavezao se da će ga slijediti. Učenicima je dato ovlašćenje da tu osobu krste u ime Hristovo, objavljujući njen novi položaj u vječnoj Božjoj porodici.

Biblija je pisana Riječ Božja i ona sadrži jedine validne reference za našu vjeru. Ali ona nije zamišljena da bude jedino sredstvo, pa čak ni primarno, pomoću kojeg novi hrišćani uče o vjeri (Djela 8:30-31). Primarni posao Velikog naloga je „napraviti učenike“, što znači kooperativni, mentorski proces koji sada nazivamo „učeništvom“ (Djela 18:24-28; Jevrejima 10:25; 13:7). Sveto pismo je sastavni dio tog procesa, ali nije dovoljno štampati i dijeliti Biblije.

Kako su se učenici posvetili služenju Isusu, budući da ih je on obučavao za ovu misiju, novi Isusovi učenici se obavezuju da će služiti njemu dok ih obučavaju oni koji su pod njegovom vlašću (2. Timoteju 4:1-2). Ovo je doživotna posvećenost.

Isus je identifikovao dvije stvari koje se očekuju od onih koji su vjerovali u njega i koji su se obavezali da će ga slijediti kao učenici. Prvi je krštenje vodom. Isusova služba je započela njegovim vlastitim krštenjem. Krštenje treba da bude javna izjava da onaj ko vjeruje u Isusa sada pripada njemu.

Sada Isus dodaje da se poslušnost očekuje i od onih koji sebe nazivaju njegovim učenicima (Jovan 14:15). Učenici treba da nauče nove vjernike u Isusa da drže sve što ih je on uputio. Poslušnost čitavom Isusovom učenju – i kompletnoj nauci Svetog pisma – treba postati standardna praksa svakog hrišćanina. Polovična poslušnost nije prihvatljiva Bogu.

Konačno, Isus obećava da će uvijek biti sa svojim učenicima, do svršetka ovog doba. On se sprema uzaći na Nebo, u svom fizičkom obliku, da bude s desne strane Boga Oca. On će, međutim, biti sa svojim učenicima Duhom svetim koji dolazi svima koji se uzdaju u Hrista. To obećanje je obrazloženo učenicima po Poslednjoj večeri (Jovan 14-18), i takođe dato u drugim prilikama.

Riječ koja je u ovom stihu prevedena „uvijek“ dolazi od posebne grčke fraze koja

se samo ovdje koristi u Novom savezu: *pasas tas hēmeras*. To doslovno znači „cijeli svaki dan“. To se zatim proširuje na cijelo doba izrazom *heōs tēs synteleias tou aiōnos*: „do kraja ovog doba“. Isusovo obećanje je da će biti sa svojim sledbenicima – u Duhu i Istini (Jovan 4:24) svake minute svakog dana, do samog kraja sadašnjeg doba, i u vječni život iza (Jovan 3:16-18).

Marko 16:17-18 daje još neke detalje: „Ovi čudesni znakovi pratiće one koji vjeruju: U moje ime istjerivaće demone, govoriće novim jezicima, i svojim rukama uzimaće zmije. Ako popiju nešto smrtonosno, neće im nauditi. Polagaće ruke na bolesne i oni će ozdraviti.“

Narod će čuti učenike kako objašnjavaju jevanđelje na jezicima Parćana, Miđana, Mesopotamaca, Egipćana, Libijaca i Rimljana, između ostalih. Ovo nije blebetanje koje neki nazivaju „darom jezika“. To su pravi jezici koje govornici sami po sebi ne znaju. Isus je već obećao da će učenici dobiti smjernice o tome šta da kažu kada budu dovedeni pred neprijateljske vladare (Marko 13:9-11), a sada su naučili da će svetim Duhom takođe biti vođeni kako to reći.

Ove moći, pored darova iscjeljivanja i drugih čuda, bile su uobičajene u ranom hrišćanskom dobu. Kao i sa mnogim Božjim prorocima, On ih je ovlastio da čine čuda kako bi njihove riječi bile potvrđene. Sa dovršavanjem kanona nadahnutih knjiga, nisu nam potrebna čuda da bismo potvrdili Isusove riječi. Bog još uvijek djeluje direktno u životima ljudi kroz čuda, ali to nije nešto što bismo trebali očekivati.

Marko 16:18 je problematičan stih i sumnja se u njegovu autentičnost. Pavle je imao iskustvo sa ujedom zmije otrovnice na Malti (Djela 28:1-6), iznenadivši mještane koji su očekivali da će umrijeti. Bio je to za te urođenike znak da je Gospod sa ovim čovjekom i to ih je otvorilo za jevanđelje.

Učenici su iscjeljivali tokom svoje evangelizacije. Međutim, Biblija nigdje ne bilježi da su učenici pili otrov i živjeli.

Ono što možemo reći je da ovaj stih ne govori vjernicima da rukuju zmijama ili piju otrov. Ako su neki učenici preživjeli zmije i otrov, to je bilo zato što je Bog potvrdio njihovu poruku kroz čuda. Ali nikad zbog samog čuda ili spektakla.

Ispravna krštenička formula u Mateju 28:19

„Zato idite i naučite sve narode, krsteći ih u ime Oca i Sina i Svetoga Duha.“ (Matej 28:19, u većini prevoda)

Brojni istraživači biblijskog originalnog teksta bavili su se pitanjem da li je trojstvena formula u jevanđelju po Mateju 28:19 autentična ili nije. Svi ozbiljni i nepristrasni istraživači slažu u zaključku da trinitističke formule u originalnom jevanđelju po Mateju nije bilo te da je ovaj tekst naknadno preuređen.

Trinitistička krštenička formula pojavljuje se samo na jednom mjestu u Novom savezu: u kanonskom grčkom Mateju 28:19. Paralelni tekst u Marku 16:15 je inače identičan osim što nedostaje ikakva trinitistička krštenička formula. Da li je moguće da je Matej 28:19 namjerno krivotvoren radi odbrane trinitizma pošto po svoj prilici

svaki preživjeli grčki tekst Mateja datira od 340. godine n.e. ili kasnije? Jasno je da je mogao biti preuređen da niko i ne opazi štetu.

Postoji konsenzus najkonzervativnijih skolara da je trojstvena formula u Mateju 28:19 dodata originalnom tekstu znatno kasnije, nakon usvajanja doktrine o trojstvu. Knjiga Djela apostolska i Pavlove poslanice iznova pokazuju da je prvobitna krštenička formula bila u Isusovo ime (vidi: Djela 2:38; 8:16; 10:43; 19:5; Galatima 3:27; Rimljanima 6:3; 1. Korinćanima 1:13-15).

Navešćemo nekoliko citata iz relevantnih izvora:

„Kršteničku formulu je promijenila Katolička crkva od imena Isusa Hrista u riječi Oca, Sina i Svetog Duha u drugom vijeku.“ (Britannica Encyclopedia, 11th edition, Vol 3, pp. 365-366) Isti stav dijele neki katolički skolari gdje je primjetan napor da trojstvo gurnu što je moguće bliže izvornom hrišćanstvu, iako je činjenica da je zaživjelo tek u 4. vijeku.

„Svugdje u najstarijim izvorima se konstatuje da se krštenje obavljalo u ime Isusa Hrista.“ (Britannica Encyclopedia, Vol 3, p. 82)

„Rana crkva je uvijek krštavala u ime Gospoda Isusa do razvoja doktrine o trojstvu u 2. vijeku.“ (Canney Encyclopedia of Religion, p. 53)

„Hrišćansko krštenje se obavljalo koristeći riječi ‘u ime Isusovo.’“ (Hastings Encyclopedia of Religion, Vol 2, p. 377)

„Upotreba trinitističke formule bilo koje vrste ne sugeriše se u ranoj istoriji crkve.“ (Ibid, Vol. 2. p. 378)

„Novi Zavjet poznaje samo krštenje u ime Isusovo… koje se i dalje obavlja čak u 2. i 3. vijeku.“ (The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge, 1957, I, 435)

„Krštenje je uvijek bilo u ime Gospoda Isusa do vremena Justina Mučenika kad se koristila formula trojedinog.“ (Ibid, Vol. 2, p. 389)

„Isprva su ljudi bili krštavani u ‘ime Isusa Hrista’ (Djela 2:38, 48) ili u ‘ime Gospoda Isusa’ (Djela 8:16; 19:5). Nakon toga, sa razvojem doktrine o Trojstvu, oni su krštavani u ime Oca, Sina i Svetog Duha.“ (Canney Encyclopedia of Religion, p. 53, 1921)

„Termin ‘trojstvo’ potiče od Tertulijana, rimo-katoličkog crkvenog oca.“ (New International Encyclopedia, Vol 22, p. 477)

„Matej 28:19 u jednom dijelu kanonizuje samo kasniju crkvenu situaciju… i njegova trinitistička formula strana je Isusovim ustima.“ (The International Standard Bible Encyclopedia, Vol. 4, p. 2637, 1915)

Ko i kada je načinio ovu „korekciju“?

Euzebije iz Cezareje (oko 260-340 n.e.) u 320-im godinama se poziva na originalno hebrejsko Jevanđelje po Mateju: „Oni su išli svim narodima, učeći svoju poruku u sili Hristovoj, jer on je zapovijedio, govoreći, ‘Idite i načinite učenicima sve narode u moje ime.’“ (Eusebius, Ecclesiastical History, 3.5.2.)

„Koji im je rekao: ‘Idite dakle i naučite sve narode u moje ime.’“ {Eusebius:

Proof of the Gospel, Book III, Chapter 7, 138 (c), p. 159}

„Oslanjajući se na Hristovu silu, koji im je rekao: 'Idite dakle i naučite sve narode u moje ime.'" {Eusebius: Book III of his History, Chapter 5, Section 2, (about the Jewish persecution of early Christians)}

„Sigurno to nije učinio niko osim našeg Spasitelja, kada je, nakon svoje pobjede nad smrću, rekao svojim učenicima, i ispunio to kroz taj događaj, govoreći im: 'Idite dakle i naučite sve narode u moje ime.'" {Eusebius: Oration in Praise of Emperor Constantine, Chapter 16, Section 8}

Euzebije je prije 325. godine sedamnaest puta potpuno citirao ovaj pasus, i svaki put nije bilo trinitističke krsteničke formule. On je učestvovao na Saboru u Nikeji i bio uključen u debatama o Božanstvu. Da je u manuskriptima koje je posjedovao pisalo „u ime Oca i Sina i Svetog Duha", on nikad ne bi citirao „u moje ime". Međutim, njegovi citati posle 325. i sabora u Nikeji svi sadrže trinitističku formulu. To ukazuje da je Euzebije i sam imao učešća u toj krivotvorini.

Biblijski činjenično je dokazivo u Djelima apostolskim da se krsteničke formula postojano razlikuje od one u tradicionalnim verzijama Mateja 28:19. Na Pedesetnici u Djelima 2:38 Petar uči: „Pokajte se i neka se svako od vas krsti u ime Isusa Hrista za oproštenje svojih grijeha, i primićete dar svetog Duha." Zapazite vremenski okvir: bilo je prošlo svega desetak dana otkako je Isus dao završni nalog učenicima za krštenje (vidi: Djela 1:3), do ovog događaja tako da nema govora da su učenici nešto „zaboravili"! Povrh toga, Pedesetnica je bila naročit primjer njihovog nadahnuća Duhom Božjim (vidi: Jovan 14:26; 16:13) tako da je ono što su iznosili bilo plod svjedočanstva Duha, ne njihova vlastita interpretacija! U Djelima 8:16 stoji: „…nego su samo bili kršteni u ime Gospoda Isusa." U Djelima 10:48 čitamo: „Tako ih je uputio da se krste u ime Isusa Hrista." U Djelima 19:3-5 navodi se prvobitno učenje o krštenju: „Kad su to čuli, krstili su se u ime Gospoda Isusa." Dakle, ako je krsteničke formula u tradicionalnom grčkom tekstu Mateja 28:19 zaista validna, to bi značilo da apostoli i prvi hrišćani nisu poštovali Isusov nalog, da su nepravilno krštavali ljude samo u Isusovo ime i napokon da nisu bili ni nadahnuti.

Pored toga, u trinitističkoj formuli trostrukog imena postoji logička greška, jer „sveti duh" nije vlastito ime. Ukoliko je ova trojstvena formula bila ono što je Isus zaista kazao, tada bismo ga morali optužiti da je govorio besmislice. To se nikako ne bi moglo usaglasiti sa ovom vrlo decidnom Isusovom izjavom: „A ovo je život vječni: da upoznaju **tebe jedinog istinitog Boga** i **Isusa Hrista koga si poslao**." (Jovan 17:3) Zapazite da sam Isus potvrđuje da je Bog jedan i jedini, i da postoje **samo dvije** ličnosti, čije upoznavanje je „ulaznica" za vječni život. Odatle se mora zaključiti da je svaki pokušaj odbrane trinitističke formule na osnovu Biblije apsolutno neodrživ. Čak i da nemamo nikakvih istorijskih dokaza o promjeni spornog teksta u 4. vijeku, **biblijski dokaz o unutrašnjoj konzistentnosti doktrine i prakse je dovoljan sam po sebi.** Pavle u Rimljanima poslanici objašnjava da je krštenje simboličko sahranjivanje našeg starog života u smrti Isusa Hrista (6:3,4), i ustajanje na novi život kao što je On

ustao Njegovim uskrsenjem (6:5-11). Ako ovo znamo, kako se onda neko može krstiti još „u ime Oca i Svetog Duha“? Nema nikakve sumnje da jedino biblijski validno krštenje može biti samo u ime Gospoda Isusa Hrista (Djela 19:5)! To je obrazac koji se uvijek ponavlja (Jovan 14:13-14; 15:16; 16:23-24; Djela 4:12; Kološanima 3:17).

Dakle, prema najboljoj rekonstrukciji, Hristov nalog u Mateju 28:19,20 treba da glasi: „Zato idite i naučite sve narode u moje ime, učeći ih da drže sve što sam vas uputio. I evo, ja sam uvijek sa vama, sve do svršetka ovog doba. Amin.“

Poslednja Hristova uputstva učenicima prema Luki 24:44-49

Isus pokazuje učenicima da je on subjekt Starog saveza. On spominje Zakon, Proroke i Psalme; izraz „Zakon, proroci i spisi“ je tipičan izraz koji se koristi za označavanje cjelokupnog jevrejskog pisma; Psalmi su najznačajniji dio spisa. U Zakonu, Isus je savršena žrtva pomirenja koja daje smisao žrtvama ovaca, koza i govedi. Proroci, posebno Isaija, govore o raspeću i dobrim djelima Mesije, pravedne grane Jesejeve. Psalmi takođe nagovještavaju Isusa, čak i prorokuju antitipskog sveštenika po Melhisedekovom redu (Psalam 110:4).

Sve napisano mora biti ispunjeno, ali još nije sve ispunjeno. Isusu predstoji služba pomirenja na Nebu, o čemu detaljno govori Jevrejima poslanica. Zatim slijedi Istražni sud i Drugi dolazak. Ni tu nije kraj. Nakon milenijuma spasenih na Nebu, slijedi povratak na Zemlju i izvršni sud Božji – konačno kažnjavanje nosilaca grijeha drugom smrću za vječnost. Tek tada može uslijediti obnova Zemlje i univerzuma. Božji Izrael prima konačno nasleđe, a Bog i Hrist vladaju na zemlji. Isusov bezgrešan život, posrednička žrtva i uskrsenje omogućavaju ispunjenje budućih proročanstava i kvalifikuju Hrista za daljnju službu.

„Tada“ (Luka 24:44) je opšti izraz koji znači da se ovaj događaj dogodio nakon prethodnog. Sasvim je moguće da se Isusovo učenje ovdje dogodilo neko vrijeme posle uskrsenja. Vjerovatno je ovo podučavao nekoliko puta, različitim grupama, prije svog uznesenja.

Tada im je otvorio um da razumiju Pisma. (Luka 24:45)

U Svetom pismu, sljepoća se koristi kao metafora za neznanje ili duhovnu neosjetljivost (Matej 23; Jovan 9:39-41; 12:40; 2. Korinćanima 4:4; 1. Jovanova 2:11). Isus je „otvorio oči“ dvojici muškaraca koji su otišli u Emaus (Luka 24:31). Sada, on otkriva svoje mjesto u hebrejskim spisima ostalim učenicima, otvarajući im um na skoro isti način.

Ljudsko razumijevanje je ograničeno. Kultura i pristrasnost mogu razdvojiti ono što tvrdimo da vjerujemo i ono što držimo kao istinito u našim srcima. Učenici su tvrdili da vjeruju u ono što je Isus poučavao. Oni bi rekli isto što su rekli i proroci njihovog Svetog pisma. Ali imali su unaprijed stvorene ideje koje su im smetale da u potpunosti shvate te istine.

Među njihovim lažnim pretpostavkama bile su da će Mesija doći i izvršiti svoj plan da oslobodi Izrael i zavlada Jevrejima prvi put kada dođe. I, ako neko bude

pretučen, bičevan i razapet, ne može se vratiti u život. Također, da je uskrsenje za poslednja vremena, tako da neko ne može u potpunosti uskrsnuti prije suda. Kada je Isus bio u grobu, ta osnovna vjerovanja zasjenila su ono što su učenici nekada smatrali istinitim.

Isus je rekao da će biti razapet i ponovo uskrsnuti trećeg dana. Ali ako je neko razapet, ne može se vratiti u život. Da li to znači da je Isus pogriješio? Proroci su rekli da će Mesija spasiti i vladati nad Božjim narodom. Ali Isus je umro ne učinivši to. Znači li to da su proroci pogriješili?

Njihov suštinski problem nije bio u tome što ne poznaju Sveto pismo. Umjesto toga, radilo se o tome da nemaju vjeru u Boga. Bez vjere kao srži njihovog razumijevanja, sve ostalo se raspada. Isus je ipak milostiv. On otvara njihove umove, ukazujući im kako se na pravilan način tumači Sveto pismo, povezujući određene predmete tematski i u kontekstu cijelog otkrivenja.

Dok Isus govori, ti stari odlomci dobijaju novo značenje u srcima učenika. Posebno je važno da ih uputi na svoje stradanje i uskrsenje. Počinju da uviđaju koliko je sve to očigledno. Dok se gradi zajednica, kontekstualizacija Isusa u jevrejskim spisima postaje primarni uvod u jevanđelje. Petar koristi ovu metodu na dan Pedesetnice (Djela 2:17-21, 25-28, 34-35). Pavle je koristi u svakom gradu u koji uđe i koji ima sinagogu (Djela 13:13-47; 17:2-3).

U poslednjem dijelu ovog poglavlja, Luka nagovještava prva dva poglavlja Djela apostolskih. Ovaj stih prikazuje misiju koju je Isus dao ranoj zajednici: oni su njegovi „svjedoci u Jerusalimu i po svoj Judeji i Samariji, i do kraja zemlje“ (Djela 1:8).

Ova poruka mora biti podijeljena „u njegovo ime“. U „ime“ Hristovo znači prenositi poruku kao njegov predstavnik i poslanik. Poruka je moćna jer dolazi sa Isusovim autoritetom. Kao što će Petar reći Sanhedrinu: „I ni u kom drugom nema spasenja, jer nema drugog imena pod nebom datog među ljudima kojim bi se mi mogli spasiti.“ (Djela 4:12)

Ovo je velika misija koju Isus daje zajednici. Međutim, potrebna im je sila Duha.

Veća grupa učenika su „svjedoci ovih stvari“. Oni su svjedočili kako se Isusova iskustva poklapaju sa patnjom i uskrsnućem obećanim Mesiji u Psalmima, Isaiji i Joni. Međutim, svjedoci nisu tu da samo gledaju. Oni drugima govore istinu.

Isus je naložio učenicima da učine više od pukog „pričanja“ o njegovoj istini. Tražio je od njih – i od nas – da stvorimo učenike: podučavajući zajednicu da slijedi njegova uputstva (Matej 28:19-20).

Ne znamo gdje se događa Luka 24:44-48. Čini se da između uskrsnuća i uznesenja Isus provodi vrijeme u Galileji (Jovan 21). Luka 24:49-53 pojavljuje se u Jerusalimu ili oko njega. Isus vodi grupu na Maslinsku goru, blizu Betanije. Govori im da ostanu u Jerusalimu za dolazak Duha svetoga. Zatim se uspinje na nebo. Jevrejski učenici jevrejskog Mesije tada čine ono što je sasvim prirodno: idu u hram i slave Boga.

Isus im kaže da ostanu u tom području. U Jerusalimu će primiti posebnu silu

Duha. Razlog zašto u Jerusalimu, a ne u Galileji, gdje su uglavnom proveli tih četrdesetak dana posle Pashe može biti samo jedan: praznik Pedesetnice. Hrist je ispunio sve proljećne praznike i ostao je samo ovaj da se ispuni na učenicima koji predstavlja žetvu – žetvu ljudskih duša na spasenje. Zato im je potrebna posebna sila Duha koja će uključivati da mogu govoriti na stranim jezicima koje ne znaju, liječe bolesne i povrijeđene i, ako zatreba, dobiju uvid u skrivene stvari (Djela 2:6; 5:3-4, 12-16).

Sada ih Isus vodi u Betaniju na Maslinskoj gori i daje im poslednji blagoslov prije nego što se uspne na nebo (Luka 24:50-53; Djela 1:6-11). Još ne znaju šta je plan. Ali oni vjeruju da su Isusova obećanja istinita, što je dovoljno.

100. Hristovo uznesenje

Marko 16:19-20, Luka 24:50-53 i Djela 1:3-11 izvještavaju o ovom događaju.

Njima je nakon svog stradanja također mnogim neospornim dokazima pokazao da je živ. Pojavljivao im se četrdeset dana i govorio o Božjem kraljevstvu. (Djela 1:3)

Ako računamo od dana uskrsenja, koje je bilo na Praznik prvina ili prvih snopova, Isus se pojavljivao učenicima do deset dana prije Pedesetnice. Ovaj tajming je važan. Za to vrijeme je davao dokaze o uskrsenju i poslednje upute učenicima.

Kad su se okupili, obavezao ih je: „Ne idite iz Jerusalima, nego čekajte ono što je Otac obećao, o čemu ste čuli od mene. Jer Jovan je krštavao vodom, a vi ćete nedugo nakon ovih dana biti kršteni u Duhu svetom.“ (Djela 1:4-5)

Ovo „obećanje“ je dato Jevrejima u Joelu 2:28-32 koje Petar citira dok se ono ispunjava (Djela 2:17-21). Sveti Duh će se izliti i ljudima dati direktne poruke. Veliki znakovi će obaviti nebo i zemlju najavljujući Isusov povratak. I svi koji prizovu Isusovo ime biće spašeni.

U knjizi Djela apostolskih, sveti Duh dolazi na Isusove sledbenike (Djela 2:2-4; 8:17; 10:44; 19:6), a mnogi primaju poruke i vizije od Boga (Djela 5:19-20; 7:56; 8:26; 9:3, 6, 11-15; 10:3-6, 10-16; 16:9; 21:8-11). Ali ovaj odlomak odražava tendenciju biblijskog proroštva da sažima vremenske okvire koji gledaju na budućnost. Krv, vatra i dim, zamračeno sunce i mjesec koji se pretvara u krv, i Isusov povratak pripadaju poslednjem vremenu i našoj budućnosti (Joel 2:30-31).

„Obećanje“, konkretno, je krštenje svetim Duhom (Djela 1:5). Za života učenika, neki od njih su prvi put čuli za to obećanje od Jovana Krstitelja (Matej 3:11; Luka 3:16). Isus je ponovio Božje obećanje o svetom Duhu (Luka 11:13; Jovan 14:16-17, 26; 15:26), ali sveti Duh u ovom smislu ne može doći dok Isus ne ode (Jovan 16:7-14).

Šta to zapravo znači? Očigledno ne znači da Duh Božji ima ograničenje djelovanja u bilo kom dobu istorije čovječanstva. Ali u ovom specifičnom smislu, obećanje je uslovljeno ispravnim redoslijedom stvari. Isus tek treba da ode na Nebo. On zna da je prihvaćena njegova misija i žrtva i da mu je Otac dao svu izvršnu vlast. Tu informaciju svakako je mogao dobiti od anđela prije uznesenja. Biblija nam ne govori da je Isus u međuvremenu već išao Ocu i opet se vraćao da se bavi učenicima, iako to nije nemoguće. Ali u tom slučaju bilo bi najmanje dva uznesenja, na šta nikako ne ukazuje narativ onog svečanog predstojećeg. Dakle, zašto je potrebno čekati na posebno izlivanje sile Duha? Prvi razlog je zbog ispunjenja praznika Pedesetnice kao velike „žetve“ ljudskih duša. Hrist je već ispunio Praznik prvina (1. Korinćanima 15:20, 23). Ujedno to je i razlog zašto učenici moraju biti u Jerusalimu gdje se proslavljaju svi veliki godišnji praznici. Drugi razlog je posebna kakvoća Duha koji se šalje od Oca kroz Hrista. Ovaj Duh je potreban da dâ silu apostolima i poruci jevanđelja kako

bi mogla zaživjeti hrišćanska zajednica – novi duhovni Izrael. Naravno potrebno je da Hrist tada kao osoba bude na Nebu. Ali on će na vrlo ličan način usmjeravati vjernike Duhom (u Djelima 16:6-7 opisan je slučaj kada misionarima sveti Duh odnosno duh Isusov nije dopustio da idu u pokrajine Aziju i Bitiniju).

Pored toga, kritično važno za ispravno razumijevanje je napraviti razliku između prisustva Duha svetoga i duhovnih darova. O duhovnim darovima Pavle govori u 1. Korinćanima 12:4-11 i, između ostalih, pominje i set natprirodnih darova kao što su iscjeljivanje, činjenje čuda, proricanje, sposobnost razlikovanja nadahnutih objava, različiti jezici i tumačenje jezika. Upravo na Pedesetnici, prilikom vidljive manifestacije silaska duhovne sile, apostolima su dati takvi darovi. Oni ne primaju Duh sveti tada prvi put. Primaju posebnu osposobljenost za nošenje jevanđelja!

To nas dovodi do pojma „krštenja Duhom svetim“. U ovom kontekstu, to nije obraćenje – to je primanje posebne sile. Sveti Duh takođe pruža vjeru u spasenje (Rimljanima 8:16), vođstvo (Jovan 16:13) i članstvo u tijelu Hristovom – zajednici pozvanih (1. Korinćanima 12:12-13).

„Jovanovo krštenje“ je funkcionalno bilo tradicionalno krštenje u judaizmu u kojem su oni koji su prihvatili njegovu poruku davali javni znak pokajanja tako što su bili potopljeni u vodu. Jovan je propovijedao o potrebi pokajanja za svoje grijehe da bi se dobilo oproštenje od Boga (Marko 1:4) i ljudi su prihvatili njegovu poruku u masama (Matej 3:5). Iako se čini da je njegova služba bila ograničena na rijeku Jordan istočno od Jerusalima, godinama kasnije Pavle je pronašao njegove sledbenike usred današnje Male Azije (Djela 19:1-3).

Jovan nikada nije imao iluzije o sopstvenoj važnosti. Njegov život je bio posvećen okretanju srca ljudi Bogu kako bi mogli vidjeti ko je Isus (Marko 1:2-3). Njegovo krštenje u vodi simbolisalo je namjerno okretanje od grijeha ka Bogu. Znao je da će puno spasenje doći kroz Isusa i krštenje svetim Duhom (Marko 1:7-8).

Krštenje svetim Duhom je novi koncept za učenike. Ipak mi se moramo čuvati teze da je Utješitelj pod Novim savezom superioran u odnosu na Duha svetog pod Starim savezom. To implicitno sugeriše da je Božji Duh ranije bio nesavršen i da Bog daje različite uslove spasenja pod Starim i Novim savezom. Ovu jeres pobija Sveto pismo. „Utješitelj“ je Duh istine (Jovan 14:17) i Duh Sveti (Jovan 14:26) koji osvjedočava i poučava i svjedoči o Hristu (Jovan 15:26-27; 16:13-15). Sveti Duh će „osuditi svijet za grijeh i pravednost i sud“ (Jovan 16:8). Apostoli na mnogo mjesta poistovjećuju Sveti duh i Gospodnji duh pod oba saveza (Djela 1:5,8,16; 2:17,18,33; 4:8,25; 7:51; 28:25; Rimljanima 2:29; 8:9-11; 1. Korinćanima 2:10,14, itd.). Zapazimo šta Petar kaže: „To su spasenje marljivo ispitivali i pažljivo istraživali proroci koji su prorokovali o blagodati namijenjenoj vama. Ispitujući u kakvo ili u koje vrijeme javljaše Duh Hristov u njima, unaprijed svjedočeći za Hristove muke i za slavu koja će uslijediti.“ (1. Petrova 1:10,11; uporedi sa 1. Petrova 3:18-20) Kao što vidimo iz ove Petrove izjave, Duh Hristov je takođe prebivao u starosaveznim prorocima i pobožnim ljudima svih vjekova.

I pod Starim i pod Novim savezom, uslov za primanje i nastavanje Duha svetog je poslušnost Bogu i Hristu (Djela 5:32). Duh se ne daje na blanko ček ili neopozivo bilo kome. Takođe se ne daje kao trajna garancija spasenja, kako propagira većina protestantskih teologa. Sam Isus, koji je imao najveću mjeru Duha ikada, morao je uvijek ići stazom poslušnosti Ocu i moliti Oca za usmjeravanje i manifestacije sile kad je to prikladno.

I tako kad su se sastali, upitali su ga: „Gospode, hoćeš li u ovo vrijeme Izraelu obnoviti kraljevstvo?“ (Djela 1:6)

Nakon što su proveli tri i po godine slušajući kako Isus poučava i gledajući kako umire i ustaje, učenici su više nego ikada uvjereni da će Isus vrlo brzo osloboditi Izrael od rimske vlasti. Ova predrasuda, toliko ukorijenjena u judaizmu, ne umire lako. Učenici žele kraljevstvo odmah, ovdje na zemlji, u Izraelu. To je uskogrudi pogled, slično kao što razne crkve i sekte projektuju spasenje samo na svoju grupaciju.

Jedna od istina koju učenici još ne mogu sasvim da shvate (Jovan 16:12) je da je Božje kraljevstvo mnogo više od toga da bi Izrael stekao nezavisnost od Rima i ponovo postao suverena nacija. Božje kraljevstvo uključuje obnovu srca njegovih sledbenika (Ezekiel 36:26) iz svakog plemena i nacije (Otkrivenje 7:9). Učenici su zabrinuti kada će doći Isusovo kraljevstvo; Isus želi da se oni brinu o tome ko će biti u tom kraljevstvu. Trebaju pronaći ovce iz drugih torova (Jovan 10:16). Kraljevstvo ne može u potpunosti doći dok ne budu Isusovi svjedoci širom svijeta (Djela 1:8) do te mjere da su neznabošci dovoljno dosegnuti (Luka 21:24; Rimljanima 11:25). Do tada, Izrael će postati manja nacija, ne viša. U stvari, samo nekoliko decenija nakon događaja koje je prikazao Luka, Jerusalim će biti uništen, a Jevreji će biti rasijani po cijelom svijetu.

On im je odgovorio: „Nije vaše da znate vremena ili razdoblja koja Otac ima u svojoj vlasti, nego ćete primiti silu kad sveti Duh dođe na vas i bićete mi svjedoci u Jerusalimu, po cijeloj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje.“ (Djela 1:7-8)

Isus im je već rekao da samo Bog zna kada je tačno vrijeme drugog Hristovog dolaska i spasenja (Marko 13:32). On sada ponavlja da Bog ima ta razdoblja u svojoj isključivoj vlasti i da on nema takve informacije (čak i kad bi ih imao, bile bi nesvrsishodne za hrišćane).

Učenici ne shvataju da će koncept „kraljevstva Božijeg“ i „Božjeg naroda“ napraviti dramatičnu promjenu. Umjesto Izraela, zajednica pozvanih (*eklesija* na grčkom) će doći u prvi plan.

„Vremena“ je od grčkog korijena riječi *hronos*. To samo znači neodređeno mjerljivo vrijeme. „Razdoblja“ potiču od grčkog korijena riječi *kairos*. To znači više određeni vremenski okvir u kojem se određeni cilj postiže. Iako Isus ovdje nije konkretan, niti može biti.

Stoga on usmjerava pažnju učenika na ono što je njihova stvarna svrha u budućnosti.

„Svjedok“ je od grčkog korijena riječi *martus*. To znači legalnog ili povijesnog gledaoca koji se može zakleti u ono što je vidio, a Isus je tu ulogu dodijelio apostolima.

Petar, Jakov i Jovan svjedočili su Isusovom preobraženju (2. Petrova 1:16-18). Stotine su vidjele Isusa nakon uskrsenja (1. Korinćanima 15:6). Ovo više nego ispunjava Mojsijev zahtjev o dva ili više svjedoka (Ponovljeni zakon 17:6). Ali *martus* je takođe porijeklo riječi mučenik. To je neko ko utjelovljuje Isusov primjer time što je spreman umrijeti za ono što vjeruje o njemu. Apostoli su ispunili Isusov nalog; uglavnom svi osim Jovana su zabilježeni kao mučenici zbog svoje vjere.

Učenici će početi propovijedanjem u Jerusalimu, brzo izgrađujući prvu zajednicu hiljadama (Djela 2:41, 47; 4:4; 5:14; 6:7). Kada progon postane prevelik, obraćenici će se proširiti na Judeju i Samariju (Djela 8:1-4).

Ovo će ispuniti Isusovo obećanje ženi Samarićanki (Jovan 4:1-42). Samarićani su rasna mješavina: dijelom Jevreji koje je Asirija odvela u progonstvo, a dijelom stranci koje je Asirija naselila u zemlji. Jevreji grde Samarićane zbog njihove mješavine rasa i bogosluženja. Isus je obećao jednoj Samarićanki da uskoro više neće obožavati lažne bogove, nego će „pravi bogoslužitelji služiti Ocu u duhu i istini, jer i Otac traži takve bogoslužitelje“ (Jovan 4:23). Izgubljene ovce će se vratiti u Božje stado (Luka 15:4).

U ovaj početni nalet izvan Jerusalima biće uključeni ljudi bez jevrejske krvi. Prvo će Filip doći do službenika etiopske vlade koji slijedi jevrejskog Boga (Djela 8:26-40). Tada će Petar svjedočiti obraćenju jednog doma pagana (Djela 10:34-48). Vjernici iz Aleksandrije i Kipra ići će na sjever u sirijsku Antiohiju i tamo stići do neznabožaca (Djela 11:19-21). Kada zajednica u Jerusalimu prepozna da je Božja ponuda spasenja namijenjena svim ljudima (Djela 11:1-18, 22-26), kapije se otvaraju, a Pavle i Barnaba su slobodni da propovijedaju jevanđelje širom Rimskog carstva (Djela 13 – 28).

Za učenike bi „kraj zemlje“ značio najudaljenije krajeve Rimskog carstva. Pavle se nadao da će otići u Španiju (Rimljanima 15:24), iako nam nije rečeno da li je ikada uspio. Neki od učenika evangelizirali su djelove daleko na istoku. Danas, naravno, znamo da je jevanđelje stiglo do krajeva zemlje.

Kada je to rekao, bio je podignut pred njihovim očima, i oblak ga je zaklonio od njihovog pogleda. (Djela 1:9)

Ovaj trenutak je zabilježen i u Luki 24:51: „Zatim ih je izveo do Betanije pa je podigao ruke i blagoslovio ih. I dok ih je blagosiljao, udaljio se od njih i počeo da uzlazi na nebo.“ Isus daje učenicima poslednji blagoslov. Prošlo je četrdeset dana nakon Isusovog uskrsenja, i sada je vrijeme da se vrati svom Ocu. Sada, učenici mogu svjedočiti drugom obećanju: Isus će „ući u slavu svoju“ (Luka 24:26-27). Marko 16:19 izražava to drugačijim jezikom: „Zatim je Gospod Isus, nakon što je razgovarao s njima, bio uzet na nebo i sjeo je s desne strane Bogu.“

Isus tvrdi da će Mesija sjediti Bogu s desne strane u njegovom učenju u hramu (Marko 12:35-37). Petar tvrdi da je Isus s desne strane Boga tokom svoje prve propovijedi nakon što je primio silu Duha (Djela 2:33). Pavle to podržava kasnije (Rimljanima 8:34). Dok je Stefan kamenovan, on kaže da vidi Isusa kako stoji Bogu s desne

strane (Djela 7:55).

„Desna strana“ ima nekoliko različitih značenja u Bibliji. Često se koristi kao simbol snage i moći (Psalam 18:35; 20:6). Nekoliko psalama tvrdi da spasenje dolazi iz Božje desnice (Psalam 60:5; 98:1; 108:6). Isus to misli kao sjedište s desne strane Suverena univerzuma – što znači prvi autoritet do Boga. Jovan i Jakov su pitali da li mogu da sjede sa Isusove desne i lijeve strane (Marko 10:35-37), gdje je značenje isto – prva i druga pozicija do Hrista.

Isus govori o Psalmu 110:1 kada pokazuje da će Mesija biti veći od kralja Davida: „Gospod je rekao mom Gospodu: ‘Sjedi meni s desne strane, dok ne položim neprijatelje tvoje pod noge tvoje.’“ (Marko 12:36) S Božje „desne strane“, Isus djeluje kao naš zastupnik (1. Jovanova 2:1).

Vraćajući se opet na opis uznesenja iz Djela 1:9, treba znati da je Božja prisutnost u Bibliji često predstavljena oblacima. U Izlasku, stub od oblaka vodio je Izraelce kroz pustinju (Izlazak 13:21). Kada su Izraelci logorovali na planini Sinaj, Bog je pokrio planinu oblacima i dimom kako bi pokazao ljudima vlast koju je dao Mojsiju (Izlazak 19:9, 16-18). Kada je Solomon unio Kovčeg saveza u novi hram, Bog je ispunio cijelu zgradu oblakom svoje slave toliko gustim da su sveštenici morali izaći (1. Kraljevima 8:10-11). Kada je Bog pokazao Petru, Jakovu i Jovanu Isusovu slavu tokom preobraženja, govorio im je iz oblaka (Marko 9:7). A kada se Isus vrati (1. Solunjanima 4:16-17; Otkrivenje 1:7), on će doći sa oblacima.

Ovi „oblaci“ su takođe povezani sa vojskama Božjih anđela (Matej 16:27), što je sigurno i slučaj prilikom Hristovog uznesenja. Potvrda o prisustvu anđela dolazi odmah.

Dok su netremice gledali u nebo kako on odlazi, gle, dva čovjeka u bijelim haljinama stala su pored njih. (Djela 1:10)

Dva muškarca koja ih pozdravljaju su anđeli, iako u tekstu to ne piše posebno. To da ih ima dvojica seže u Mojsijev zakon. U Ponovljenom zakonu 19:15 potrebna su dva svjedoka. Kada je Isus poslao učenike da propovijedaju, izgone demone i liječe bolesne, učinio je to po dvoje (Marko 6:7-13). Ponovo je to učinio kada je poslao sedamdeset i dvoje svojih sledbenika da pripreme gradove koje je planirao posjetiti (Luka 10:1).

Dva anđela su pozdravila žene koje su posjetile Isusov grob na jutro uskrsenja (Luka 24:4), iako je očigledno samo jedan govorio (Matej 28:2-7; Marko 16:5-7). A kada je Marija Magdalena rekla Petru i Jovanu da je grob prazan, obojica su potrčali da provjere (Jovan 20:2-3).

Većinu svjedočenja u knjizi Djela apostolska obavljaju dvojica ili više njih. Pavle i Barnaba su zajedno tokom prvog misionarskog putovanja (Djela 13-14). Na drugom, Pavle uzima Silasa, a Barnaba svog rođaka Jovana Marka (Djela 15:39-40). Možda je Atina jedini put kada Pavle služi sam, jer je morao pobjeći iz Bereje bez upozorenja (Djela 17:13-34). Nije loša ideja služiti u parovima ili malim grupama. Kao što je Solomon rekao: „I ako bi neko nadjačao jednoga, dvojica će moći da mu se odupru. I

trostruko uže ne kida se lako.“ (Propovjednik 4:12)

„Ljudi Galilejci, zašto stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus koji je od vas uzet na nebo doći će na isti način kao što ste ga vidjeli da odlazi na nebo.“ (Djela 1:11)

Učenici zure u nebo, posmatrajući mjesto gdje su „oblaci“ odnijeli Isusa, kada dva čovjeka u bijelim haljinama prekidaju zanesenost prizorom.

Isus će se vratiti, a ljudi, tačnije anđeli u ljudskom obličju, govore njegovim učenicima da će njegov dolazak biti sličan njegovom odlasku. Ovdje se misli na doslovnost Isusa kao stvarne osobe. „Jer će sam Gospod sići s neba sa zapovjedničkim pozivom, s glasom arhanđela i s Božjom trubom, i mrtvi u Hristu ustaće prvi. Zatim ćemo mi živi, koji ostanemo, biti zajedno s njima odneseni u oblacima da se sretnemo s Gospodom u zraku. I tako ćemo uvijek biti s Gospodom.“ (1. Solunjanima 4:16-17) Isus će ponovo doći sa oblacima (Otkrivenje 1:7).

Iako možemo biti radoznali kako izgleda jedno takvo putovanje do Božjeg prebivališta negdje u prvobitnom univerzumu, takve informacije za sada nemamo. Ali Biblija nas ni u kom slučaju ne obeshrabruje fiktivnim ili „duhovnim“ imaginarnim prostorima. Naprotiv, uvijek govori o Bogu kao stvarnoj Ličnosti, Biću koje aktivno djeluje u vremenu i prostoru i ima svoj prijesto, anđele koji ga okružuju i „stanove“ u kojima će i spaseni po Drugom dolasku boraviti.

Anđeli nazivaju učenike „ljudi Galilejci“ jer su preostalih jedanaestorica, poput Isusa, bili iz oblasti Galileje (Marko 1:16-20; 2:13-14; Jovan 1:43-45; 21:2). Kada Duh sveti dođe na njih i počnu propovijedati jevanđelje na svim različitim jezicima, ljudi će biti zapanjeni kada čuju naglasak jedne od najbeznačajnijih oblasti u cijelom Rimskom carstvu (Djela 2:7-8).

Isus je uzašao na nebo (Luka 24:51). Sila Duha još nije došla, ali Isusovi sledbenici vjeruju da hoće. I znaju da će se Isus vratiti (Djela 1:11).

Veća grupa učenika vraća se u Jerusalim, u hram. Hram je izgrađen na mjestu Tabernakula u vrijeme Davida (2. Samuelova 6:17). Sasvim je prirodno da se sada vraćaju u hram da blagoslove Boga. Bog je poslao svog Mesiju. On je pokazao svoju moć i istinu svoje riječi podizanjem mrtvih.

Oni još ne shvataju težinu činjenice da je vjersko vođstvo koje kontroliše hram odbacilo svog Mesiju i da će nastaviti da ga odbacuju (Djela 6:7) ili da se Božje prisustvo pomijera: prenosi se iz hrama u njihova srca.

U roku od četrdeset godina, hram će biti uništen od strane Rimljana, kao što je Isus obećao. Za sada hram stoji, pa učenici idu i slave Boga na mjestu koje doživljavaju kao najprikladnije za to.

Marko svoje jevanđelje zaključuje širim potezom: „Oni su otišli i svuda propovijedali, a Gospod je sarađivao s njima i potvrđivao tu poruku čudesnim znakovima.“ (Marko 16:20)

Dok su učenici propovijedali, sila Duha im je omogućavala da izvode čudesna znamenja, najčešće iscjeljivanja, istjerivanja demona i da govore jezikom svoje publike. Ovo je bilo neophodno jer se čitavo jevanđelje prenosilo riječima ljudi, često

pripadnika nacija koje slušaoci ranije nisu sreli. Čuda su potvrdila da su oni učenici izabrani od Boga. Ovo je dalo do znanja slušaocima da njihova poruka dolazi od Boga i da je Bog verifikuje. Naravno poruka mora biti autentična da bi bila podržana i blagoslovena od Boga, iako natprirodni darovi Duha kasnije, kad se hrišćanstvo uspostavi kao respektabilna vjera, neće biti kontinuirana pojava. Jedan od razloga gubljenja autentičnih duhovnih darova, ili čak njihovog falsifikovanja (što je vjerovatno bio slučaj u Korintu sa problematičnim vjernicima koji su pravili spektakl od njih), može biti neposlušnost u vjeri ili otpadanje od istine na bilo koji način.

U svakom slučaju, zadatak svakog pravog hrišćanina je da je afirmiše izvornu vjeru kakva je data u Svetom pismu i kroz Isusova učenja i primjer. Samo na taj način možemo se nadati posebnim blagoslovima i duhovnim darovima u završnici Božjeg djela na zemlji, što se u teologiji naziva „poznom kišom“.